

รายงานฉบับสมบูรณ์

โครงการวิจัย

“การเสริมสร้างและฟื้นพลังเครือข่ายป่าชุมชนเพื่อรักษาพื้นที่ป่าต้นน้ำจังหวัดน่าน”

Strengthening and Empowering Community Forest Network in Nan Province.

โดย ดร.บานจิตร สายรอคำ และคณะ

กุมภาพันธ์ 2563

สัญญาเลขที่ RDG60A0036

รายงานฉบับสมบูรณ์

โครงการวิจัย

“การเสริมสร้างและฟื้นพลังเครือข่ายป่าชุมชนเพื่อรักษาพื้นที่ป่าต้นน้ำจังหวัดน่าน”

Strengthening and Empowering Community Forest Network in Nan Province.

คณะผู้วิจัย

บานจิตร สายรอคำ สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

พิมลพรรณ สะกิดรัมย์ มูลนิธิฮักเมืองน่าน

คณะกรรมการเครือข่ายป่าชุมชนจังหวัดน่าน 15 อำเภอ

กุมภาพันธ์ 2563

สนับสนุนโดยสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.)

บทสรุปผู้บริหาร
Executive Summary

การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ในสังคมไทยที่ผ่านมา มีประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องระหว่างชุมชนที่อาศัยอยู่ในเขตป่ากับหน่วยงานของรัฐ เป็นปฏิสัมพันธ์ที่เป็นทั้งความร่วมมือและข้อขัดแย้งในมุมมองต่อการจัดการทรัพยากรภายใต้จุดยืนที่ต่างกัน มีข้อถกเถียงในวงวิชาการที่วนเวียนระหว่างปฏิบัติการของรัฐและชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการใช้เครื่องมือและอำนาจทางกฎหมายในการควบคุมการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติเป็นประเด็นความขัดแย้งที่สะสมยืดเยื้อ ซับซ้อน วนเวียนไม่มีข้อสรุปมาจนถึงปัจจุบัน

สถานการณ์วิกฤติปัญหาเขาหัวโล้นในพื้นที่จังหวัดน่าน ในช่วงที่ผ่านมาถูกนำเสนอต่อสาธารณะผ่านสื่อสังคมออนไลน์อย่างกว้างขวาง ถูกหยิบยกเป็นประเด็นเร่งด่วนเพื่อหามาตรการในการพลิกฟื้นป่าต้นน้ำน่าน ด้วยเหตุผลที่ว่า แม่น้ำน่านเป็นหนึ่งในสี่แม่น้ำสายหลักที่ผลิตน้ำไหลลงสู่แม่น้ำเจ้าพระยาถึงร้อยละ 40 ซึ่งการอนุรักษ์ทรัพยากรในพื้นที่ลุ่มน้ำน่าน จึงเป็นเรื่องที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในมุมมองด้านนิเวศวิทยา ในขณะเดียวกันในอีกมุมหนึ่งในด้านวิถีการดำรงชีวิต การประกอบอาชีพของชาวบ้านในพื้นที่ก็เป็นเรื่องที่สำคัญไม่แพ้กัน

ที่ผ่านมาพื้นที่ป่าต้นน้ำน่านถูกบุกรุก อยู่ในสภาพเสื่อมโทรมขั้นวิกฤติ อันเป็นผลมาจากการขยายตัวอย่างรวดเร็วของพื้นที่การเพาะปลูกพืชเชิงเดี่ยวบนพื้นที่ลาดชัน โดยเฉพาะการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ซึ่งการผลิตเพื่อให้ได้ผลตอบแทนที่สูงขึ้นเกษตรกรจำเป็นต้องใช้พื้นที่จำนวนมาก ขณะที่พื้นที่มีอยู่อย่างจำกัด จึงต้องรุกและขยายพื้นที่ป่าออกเป็นวงกว้าง ซึ่งเป็นภาพที่สะท้อนความเป็นจริงของการดำรงอยู่ของผู้คนในชุมชนที่ต้องดิ้นรนเพื่อความอยู่รอดในการแสวงหารายได้ เพื่อตอบสนองต่อการดำรงชีวิตภายใต้การบริโภคที่สูงขึ้น ส่งผลให้เกิดแรงกดดันต่อการใช้ที่ดินในเขตป่าอย่างกว้างขวางจนกลายเป็นภูเขาหัวโล้นเป็นที่ประจักษ์

สถานการณ์การสูญเสียพื้นที่ป่าต้นน้ำน่านในช่วงที่ผ่านมา ได้สร้างความตื่นตัวกับภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งจากภายใน และภายนอกเร่งยกระดับการสร้างความร่วมมือ มีส่วนร่วมขับเคลื่อนเพื่อหยุดยั้งการทำลายป่าต้นน้ำ ด้วยวิธีการที่หลากหลาย การดำเนินงานเป็นไปในลักษณะ ที่ต่างคนต่างทำเฉพาะจุดที่ตนเองถนัดต่างมีเครื่องมือ และชุดความรู้ของตนเอง แยกส่วนพิจารณาและมุ่งแก้ไขโดยให้ความสำคัญในมิติของการปลูกป่าเฉพาะที่เห็นเป็นต้นไม้ และได้ละเลยในมิติของชุมชน และกลุ่มองค์กรภาคประชาสังคมในพื้นที่ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนา ในขณะที่ปัญหาเดิมยังมีความซับซ้อน หยั่งรากลึก และมีพลวัตยิ่งขึ้น

ภายใต้สถานการณ์ดังกล่าว เครือข่ายองค์กรภาคประชาชน และเครือข่ายป่าชุมชน จังหวัดน่านร่วมกับหน่วยวิชาการ จึงได้ปรึกษาหารือและร่วมวิเคราะห์สถานการณ์และ กลับมาตั้งหลักเพื่อทบทวนและค้นหา “ศักยภาพ” และ “ทุนเดิม” ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นสำคัญของการแก้ปัญหา และคาดหวังว่างานวิจัยนี้จะเป็นส่วนหนึ่งที่จะส่งผลสะเทือนไปถึงจุดอื่น ๆ เพื่อนำมาสู่การคลี่คลายสถานการณ์ปัญหาได้ตามลำดับ จากการวิเคราะห์สถานการณ์ของภาคประชาชนน่านในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติที่ผ่านมา พบว่าจังหวัดน่านมี “ทุนเดิม” ที่หลากหลายโดยเฉพาะการจัดการทรัพยากรโดยชุมชน ในรูปของ “การจัดการป่าชุมชน” ทั้งในแง่ของเครือข่ายองค์กรภาคประชาชนเข้มแข็งเกิด มีผู้นำชุมชน ทั้งผู้นำทางจิตวิญญาณ และผู้นำบารมีที่คนน่านเคารพนับถือ มีหน่วยงานองค์กรพี่เลี้ยงมีบทบาทเชื่อมประสานเครือข่ายให้มีพื้นที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีพื้นที่ป่าชุมชน มีองค์ความรู้/ภูมิปัญญาในการจัดการป่าชุมชน อีกทั้งยังเป็นพื้นที่แห่งแรกในภาคเหนือที่ได้ประยุกต์พิธีพิธีกรรมทางศาสนามาใช้ในการปกป้องผืนป่าในรูปของการบวชป่า มีชุมชนดั้งเดิมหลายแห่งสามารถรักษา

ป่านับหมื่นไร่ บางชุมชนรวมตัวกันปกป้องผืนป่าจากการรุกรานจากภายนอก บางแห่งสามารถพลิกฟื้นป่าเสื่อมโทรมให้กลับสมบูรณ์ แม้ไม่เคยรับรู้แนวคิดป่าชุมชนมาก่อนก็ตาม

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าจังหวัดน่านจะมีเครือข่ายป่าชุมชน และมีต้นทุนทางสังคมและวัฒนธรรมมากมายที่มีคุณค่ายังคงหลงเหลืออยู่ก็ตาม แต่ในอีกแง่มุมหนึ่งพบว่าภายใต้บริบทของการพัฒนาและการแทรกแซงของพลังอำนาจระบบทุนนิยม ที่ได้แผ่ขยายความเจริญอย่างรวดเร็วในปัจจุบันเป็นกระแสที่มาแรง และมีส่วนบดบังวิธีคิดของคนรุ่นปัจจุบัน เริ่มปรับเปลี่ยนไปสู่เงื่อนไขใหม่ของการดำเนินชีวิตที่เร่งรีบ ต่างคนต่างอยู่ ภายใต้ค่านิยมการบริโภคแบบใหม่ ซึ่งอาจมีผลทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างคนรุ่นปัจจุบัน มีท่าทีปรับเปลี่ยน เริ่มห่างเหินในกิจกรรมที่ของหน้าหมู่

นอกจากนี้พบว่า คณะกรรมการป่าชุมชนรุ่นบุกเบิกเริ่มเข้าสู่สังคมสูงวัย การสืบทอดความรู้ไปยังกลุ่มคนรุ่นปัจจุบันขาดช่วง การปลูกฝังการถ่ายทอดแก่คนรุ่นใหม่ขาดช่วง วิถีชีวิตของชุมชนส่วนใหญ่ได้เปลี่ยนไปจากเดิม ในระยะหลังกลุ่มแกนนำชุมชนส่วนใหญ่มีภารกิจหลายด้าน เป็นเหตุให้บางคนต้องยุติบทบาทของตนเองเนื่องจากต้องในการประกอบอาชีพส่วนตัว เป็นต้น ขณะเดียวกันก็พบว่า กระบวนการทำงานของกลไกของเครือข่ายและหน่วยงานพี่เลี้ยง ซึ่งหมายรวมถึงมูลนิธิฮักเมืองน่าน เครือข่ายป่าชุมชนจังหวัดน่านตลอดทั้งหน่วยงานภาคี เครือข่ายที่เกี่ยวข้องที่เคยเข้มแข็งเริ่มอ่อนกำลังลง เช่นขาดการติดตามข้อมูลสถานการณ์ ทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ ข้อมูลกระจัดกระจายไม่ Update กลไกการประสานงานในพื้นที่ขาดช่วง ขาดการมองแบบภาพรวม ขาดพื้นที่การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ผู้นำ/ข้อมูลบางส่วนถูกย้ายฐาน ขาดงบประมาณการหนุนเสริมภาคประชาชนในการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

คณะผู้ศึกษาร่วมกับเครือข่ายผู้นำป่าชุมชนจังหวัดน่าน จึงได้ร่วมกันพัฒนาโจทย์การศึกษาวิจัยในประเด็น “ป่าชุมชน” เป็นประเด็นร่วมของชุมชนที่ต้องการให้เกิดการเชื่อมร้อยเครือข่ายที่มีอยู่เดิมได้มีพลังลุกขึ้นจัดการตนเอง เสริมพลังซึ่งกันและกันให้เกิดการ “ฟื้นพลัง” มีระบบการจัดการป่าชุมชนให้กลับมีชีวิตชีวา ซึ่งแนวทางดังกล่าวนี้น่าจะเป็นทางเลือก และเป็นความหวังที่นำมาสู่การคลี่คลายสถานการณ์ปัญหาป่าน่านอีกแนวทางหนึ่งได้

การดำเนินโครงการวิจัยมี**วัตถุประสงค์**หลักคือ เพื่อศึกษาพัฒนาการของการจัดการป่าชุมชนจังหวัดน่านตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ศึกษาสถานภาพและศักยภาพของระบบการจัดการป่าชุมชน และวิเคราะห์เงื่อนไขทางสังคมร่วมกับข้อมูลสารสนเทศทางภูมิศาสตร์และมุ่งเน้นให้เกิดการเสริมสร้างและฟื้นพลังของกลไกเครือข่ายการจัดการป่าชุมชนจังหวัดน่าน ให้เข้มแข็งและมีระบบการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ

เพื่อให้ได้ข้อมูลครอบคลุมและตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย คณะผู้ศึกษาได้เลือกใช้วิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mix Method) ในการเก็บและรวบรวมข้อมูล ทั้งจาก ข้อมูลทุติยภูมิ การจัดประชุมกลุ่มย่อย การสัมภาษณ์ และการเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน โดยใช้เครื่องมือ 3 ประเภทคือ แบบสอบถาม การใช้ระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ (Geographic Information System: GIS) ในการสำรวจและจัดทำแผนที่ป่าชุมชนจังหวัดน่าน การสำรวจสภาพทางนิเวศของพื้นที่ป่าชุมชน และการประชุมกลุ่มย่อยกับกลุ่มเป้าหมาย 15 อำเภอ ครอบคลุม 99 ตำบลในพื้นที่จังหวัดน่าน

ผลการศึกษา จากการศึกษาพัฒนาการของการจัดการป่าชุมชนจังหวัดน่านตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยเฉพาะชุมชนที่อยู่ใกล้ป่าพบว่า การจัดป่าชุมชนในจังหวัดน่าน มีมานานพร้อม ๆ กับการตั้งถิ่นฐานของ

ชุมชนในยุคแรกๆ วิถีชีวิตมีความสัมพันธ์กันอย่างแนบแน่น ตลอดวงจรชีวิตนับตั้งแต่แรกเกิดจนถึงวาระสุดท้ายของชีวิตมีความผูกพัน พึ่งพาอาศัย และใช้ประโยชน์จากป่าเป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิตในมิติต่าง ๆ อย่างครอบคลุมตามอรรถประโยชน์ มีการปรับตัว เรียนรู้กับวิถีของระบบนิเวศน์อันเป็นถิ่นที่อยู่อาศัย มีประสบการณ์เกี่ยวกับป่าเป็นอย่างดี ที่สั่งสมประสบการณ์มีองค์ความรู้ในการดำรงชีวิตและความอยู่รอดของเผ่าพันธุ์

จนกระทั่งเข้าสู่ยุคแห่งการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 1 นับตั้งแต่ปี 2504 เป็นต้นมา กระแสการพัฒนาเริ่มขยายรุกสู่ชุมชน ประกอบกับปี 2507 ทางการได้ประกาศ พรบ.ป่าสงวนแห่งชาติและเริ่มมีผลต่อชุมชนภายหลังปี 2514 เป็นต้นมา เมื่อป่าที่อุดมสมบูรณ์ด้วยความหลากหลายทางชีวภาพที่ชุมชนเคยดูแลจัดการได้กลายเป็น “ของหลวง” และรัฐได้อนุญาตผูกใช้ประโยชน์ผลิตไม้เชิงอุตสาหกรรมมีการสัมปทานทำไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติทั่วประเทศ บริษัทธุรกิจมากมายได้เข้าไป ดำเนินการตัดและชักลากไม้ในผืนป่าอันเป็นแหล่งต้นน้ำลำธารของชุมชน จนก่อให้เกิดผลกระทบในวงกว้าง หลายชุมชนเริ่มทบทวน ที่ทนต่อความกดดัน จึงได้รวมพลังลุกขึ้นเรียกร้องความเป็นธรรมทวงคืนผืนป่า ความตื่นตัวของชาวบ้าน สำนึกว่าป่าเป็นของชุมชน จึงได้รวมตัวลุกขึ้นปกป้องเจรจาและคัดค้านการสัมปทานทำไม้ของชุมชนท้องถิ่นได้เกิดขึ้นในพื้นที่อำเภอบ้านหลวงจังหวัดน่านในปี 2518 จนในที่สุดนายทุนยินยอมถอนตัวและยุติการตัดไม้ จากเหตุการณ์ดังกล่าวชาวบ้านอำเภอบ้านหลวงจึงได้ทบททวนบทเรียนและได้กำหนดกฎกติกาการรักษาป่าขึ้น เพื่ออนุรักษ์ผืนป่าไว้ให้เป็นมรดกที่ยั่งยืนแก่ลูกหลานและได้ขยายผลไปยังพื้นที่ใกล้เคียงอีกเป็นจำนวนมากในรูปของเครือข่ายป่าชุมชนจังหวัด

ด้วยพื้นฐานการต่อสู้เพื่อการปกป้องป่าของชาวบ้านในหลายพื้นที่ จึงกลายเป็นจุดสนใจขององค์กรพัฒนาเอกชน NGO ที่ร่วมเคลื่อนไหว และแสวงหาทางเลือกการจัดการทรัพยากรโดยชุมชน จึงได้มีการประสานงานกับชุมชนที่ดูแลรักษาป่าในพื้นที่ต่างๆ ให้เกิดการแลกเปลี่ยนแนวคิด ประสบการณ์ร่วมกันของผู้นำชุมชนขึ้น ภายหลังจากนั้นขบวนการของชุมชนเพื่อการจัดการป่าจึงได้พัฒนาขึ้น ตั้งแต่ปี 2533 โดยความร่วมมือของหน่วยงานพี่เลี้ยงอย่างเข้มแข็ง

ในปี 2534 ร่วมกับเครือข่ายป่าชุมชนภาคเหนือได้พัฒนาบทบาทเชิงรุกมากขึ้นทั้งการขยายเครือข่าย การสื่อสารกับสังคมและการผลักดันทางนโยบายและกฎหมาย เป็นช่วงที่การจัดการป่ามีความเข้มแข็งชุมชนมีความตื่นตัว ปี 2536 -2544 เป็นต้นมาเครือข่ายป่าชุมชนน่านได้เข้าเป็นสวนหนึ่งเพื่อระดมรายชื่อประชาชน 50,000 ชื่อร่วมยกร่างและเสนอกฎหมายป่าชุมชนฉบับประชาชนมีผลทำให้ทิศทางและกระบวนการเคลื่อนไหวของภาคประชาชนได้เน้นการรณรงค์ผลักดันพรบ.ป่าชุมชนฉบับประชาชนซึ่งมีผลทำให้วาทกรรมเรื่องสิทธิชุมชน เรื่องป่าชุมชน เป็นที่รับรู้ในทางนโยบายและสาธารณะอย่างกว้างขวาง

จนกระทั่งปี 2546 เป็นต้นมากลไกของเครือข่ายป่าชุมชนชนน่านเริ่มอ่อนกำลังลง ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากภาวะการถอยร่นของขบวนการเคลื่อนไหวปัญหาป่าไม้และที่ดินซึ่งมีแนวทางการแก้ปัญหาของรัฐที่ไม่สอดคล้องมีมุมมองที่ต่างกัน ระหว่าง รัฐกับชาวบ้านมีช่องว่างที่ถ่างออกเป็นวงกว้างขึ้น ในที่สุดชาวบ้านต้องยอมถอยออกมารู้สึกเหนื่อยที่ต่อสู้กับรัฐ ประชาชนที่เข้าร่วมในกระบวนการครั้งแล้วครั้งเล่าแต่ไม่เกิดผลในทางปฏิบัติและต้องกลับฐานเดิมของตนเอง ในช่วงเวลาดังกล่าวทำให้เห็นภาพของกระบวนการภาคประชาชนและกลไกการทำงานของเครือข่ายรวมถึงหน่วยงานพี่เลี้ยงเริ่มแผ่วกำลังลงมีความอ่อนล้าอ่อนแรงขาดการติดตามข้อมูลสถานการณ์ การดำเนินกิจกรรมด้านป่าชุมชนขาดความต่อเนื่อง ขาดพื้นที่การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ คนหนุ่มสาวซึ่งเป็นกำลังสำคัญของชุมชนเริ่มละทิ้งถิ่นฐานบ้านเรือนออกไปทำงานนอกชุมชน ขาดงบประมาณการหนุน

เสริมภาคประชาชนในการดำเนินงานด้านป่าชุมชนอย่างต่อเนื่องด้วยองค์ประกอบดังกล่าวมีผลทำให้กลไกการจัดการป่าชุมชนอ่อนกำลังลง

สถานสถานภาพ และการคงอยู่ของป่าชุมชนในจังหวัดน่าน

ขณะที่ผู้คนส่วนใหญ่ในสังคม มองภาพผืนป่าน่านประสบปัญหาเขาหัวโล้นขั้นวิกฤติ แต่หากซูมเข้ามาใกล้ ๆ ในพื้นที่ของแต่ละชุมชน จะเห็นเรื่องราวที่ดีของวิถีชุมชนกับป่ามีความผูกพันมาอย่างยาวนาน มีการปรับตัว มีการจัดการป่าในรูปแบบที่หลากหลายบนฐานวิถีวัฒนธรรม ประเพณี มีการถ่ายทอด รับช่วง สานต่อในแต่ละยุคสมัยอย่างมีพลวัต

นิยาม “ป่าชุมชน”

จากการประมวลข้อค้นพบของป่าชุมชนน่าน ภายใต้การดำเนินโครงการฯป่าชุมชน หมายถึง ป่าที่ชุมชนมีส่วนร่วมดูแลรักษาบนพื้นฐานวัฒนธรรมจารีตประเพณีที่ถือที่สืบทอดกันมานาน หมายรวมถึงป่าชุมชน ป่าหน้าหมู่ ป่าสาธารณะ รวมถึงป่าพิธีกรรม ทั้งที่อยู่ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ในพื้นที่ป่าอุทยานแห่งชาติ โดยชุมชนมีสิทธิในการอนุรักษ์ฟื้นฟู การพึ่งพาและใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน ตามวัตถุประสงค์ของแต่ละชุมชน โดยมีแนวคิดที่อยู่เบื้องหลัง คือ การยอมรับว่าป่าเป็นสิทธิร่วมกันของชุมชน สมาชิกของชุมชนมีส่วนร่วมจัดการดูแลจัดการและภายใต้ระเบียบกฎกติกาของชุมชน

ปัจจุบัน "น่าน" ยังมีป่าชุมชนที่อุดมสมบูรณ์เหลืออยู่เป็นหย่อม ๆ และเป็นผืนป่าติดต่อกันเป็นผืนใหญ่ ป่าที่คงเหลืออยู่เหล่านี้เป็นผลมาจากพลังของการร่วมแรงร่วมใจของชุมชนท้องถิ่นที่ช่วยกันดูแลรักษาป่าอย่างเข้มแข็ง ชุมชนได้ร่วมกันจัดการดูแลป่ากันเองโดยไม่ต้องรอให้ทางการมาชี้แนะ ทั้งนี้เพราะชุมชนเข้าใจดีว่าป่ามีคุณค่ามหาศาลต่อชีวิต จากการสำรวจข้อมูลป่าชุมชนจังหวัดน่านครอบคลุมทั้ง 15 อำเภอ 99 ตำบลพบว่ามีชุมชนที่ได้รวมกลุ่มดูแลรักษาป่าชุมชนมากถึง คลอบคุม 94 ตำบล 869 หมู่บ้าน พบการคงอยู่ของป่าชุมชนจำนวน 1,950 แห่ง เนื้อที่จำนวน 1,247,024 ไร่ จำแนกเป็น ป่าชุมชนในเขตป่าสงวน 1,350 แห่ง 1,147,987 ไร่ ป่าชุมชนในเขตป่าอุทยาน 231 แห่ง 461,619 ไร่ จำแนกป่าชุมชนนอกเขตป่าอนุรักษ์ 369 แห่ง ส่วนขนาดของพื้นที่ป่าชุมชนที่ชาวบ้านร่วมดูแลรักษามีขนาดพื้นที่ตั้งแต่ 1 ไร่ ถึง 60,000 ไร่

ประเภทของป่าชุมชน

“ป่าชุมชน” ที่ชาวบ้านมีส่วนร่วมดูแลรักษาจำแนกได้ ดังนี้

ป่าต้นน้ำ ป่าขุนน้ำ หรือป่าอนุรักษ์ เป็นต้นน้ำลำธารและแหล่งอาหารของชุมชน ชุมชนจะกันเขตเป็นพื้นที่อนุรักษ์ เขตหวงห้าม มีกฎระเบียบอย่างเคร่งครัด ห้ามตัดไม้แต่สามารถเข้าไปเก็ยหาของป่าเพื่อบริโภคได้

ป่าใช้สอย เป็นป่าที่ชุมชนมีการอนุรักษ์ แต่สมาชิกในชุมชนสามารถเข้าไปใช้ประโยชน์ภายใต้กฎกติกาของชุมชน ผลผลิตจากป่า เนื้อไม้ในกรณีของกิจกรรมส่วนร่วมและครอบครัวหรือสมาชิกในชุมชนที่ยากลำบาก

ป่าพิธีกรรม เป็นป่าเพื่อใช้ในการประกอบพิธีกรรมตามความเชื่อของชุมชน ส่วนใหญ่สมาชิกในชุมชนไม่มีผู้ใดกล้าเข้าไปใช้ประโยชน์และล่วงละเมิด ยังมีความเกรงกลัวในสิ่งลี้ลับเหนือธรรมชาติ

จนกระทั่งในปี 2561 เกิดการพัฒนา “โครงการเสริมสร้างและฟื้นพลังเครือข่ายป่าชุมชนน่าน”ผ่านกระบวนการวิจัยและความร่วมมือเพื่อพัฒนาเชิงพื้นที่ในฐานะเครื่องมือสร้างกระบวนการเรียนรู้ ที่สำคัญมี

ประเด็นโจทย์ที่ชัดเจนจากคนในพื้นที่ และหวังผลให้การวิจัยนี้จะสามารถสร้างการเรียนรู้ใหม่ที่ต่างจากเดิม เพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่ดีขึ้น โดยมีพี่เลี้ยงเป็นผู้อำนวยความสะดวกช่วยในการตั้งคำถาม กระตุ้นให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การปะทะ สังสรรค์ทางความคิดระหว่างนักวิชาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการ Input ข้อมูลสถานการณ์ใหม่ ๆให้ชาวบ้านได้รับรู้ มีการระดมความคิดเห็นกับภาคีจากภายนอกให้เกิดมุมมองและทิศทางการขับเคลื่อนเชิงรุก สามารถปรับตัวปรับวิถีชีวิตให้เข้ากับบริบทใหม่อย่างเท่าทัน

พลังของชุมชนที่ยังหลงเหลืออยู่ ปรากฏในรูปของทุนเดิม หรือทุนทางสังคมในมิติต่าง ๆ เช่นในรูปของ **ฐานทรัพยากร**อันเป็นทุนเดิมที่มีอยู่ในชุมชน หมายรวมถึง ป่า ดิน น้ำ ที่ชุมชนได้พึ่งพา **เครือข่ายสายสัมพันธ์ทางสังคม** ของแต่ละเครือข่าย เช่น **เครือข่ายผู้นำชุมชน ผู้นำบารมีที่คนน่านเคารพเชื่อฟัง** อาทิ ท่านพระครูพิทักษ์นันทคุณ และอาจารย์หมอบุญยงค์ วงค์รักมิตรฯ เป็นผู้นำบารมีในการสร้างแรงบันดาลใจให้เกิดความเชื่อมั่น ศรัทธาการมีจุดยืนทางความคิด เห็นคุณค่าและพลังในการพัฒนาพัฒนางานโดยชุมชนเป็นศูนย์รวมจิตใจของผู้คนให้มาทำกิจกรรมเพื่อมาตุภูมิผืนแผ่นดินถิ่นเกิด **องค์ความรู้ภูมิปัญญาการจัดการป่า** ที่สะท้อนผ่านวิถีชีวิต ความเชื่อ มีการนำเอาความรู้ที่สั่งสมถ่ายทอดสืบต่อกันมา มาปรับใช้กับสถานการณ์ใหม่ ๆ มีการเรียนรู้ต่อยอด เช่น การประยุกต์พิธีกรรมทางศาสนาเป็นกุศโลบายมาใช้ในการปกป้องผืนป่าในรูปของ “การบวชป่า” เป็นแห่งแรกในภาคเหนือ **เครือข่ายการสื่อสารเพื่อสังคม** จุดเด่นของการทำงานของภาคประชาชนน่านคือมีช่องทางในการสื่อสารกับสาธารณะหลายช่องทางที่สามารถเข้าถึงได้ง่ายเมื่อเกิดเหตุการณ์ที่กระทบกับส่วนร่วมมีช่องทางการสื่อสาร เช่นรายการวิทยุภาคประชาชน สวท.น่าน LIVE สดรายงานเช้านี้ที่น่าน และเวทีระดมความคิดเห็นผ่านเวทีต่าง ๆ เช่น เวทีน่านฟอรั่ม **การจัดให้มี “พื้นที่” และ “โอกาสการทำกิจกรรมร่วมกัน** การปรึกษาหารือลักษณะที่เด่นของเวทีชาวบ้านคือการมีปฏิสัมพันธ์ พบปะ ได้เห็นหน้า ทักทายถามไถ่ซึ่งกันและกัน เป็นการ รักษาสายสัมพันธ์ของคนในชุมชนให้มีความผูกพัน เช่น เวทีนัดแรกของเครือข่ายป่าชุมชนได้จัดขึ้นที่วัดอรัญญาวาสผู้เข้าร่วมประชุมส่วนใหญ่เป็นผู้นำชุมชนหลากหลายวัย ตั้งแต่รุ่นบุกเบิกจนถึงรุ่นปัจจุบัน ได้ทักทาย ได้แสดงออกซึ่งความเคารพท่านพระครูพิทักษ์นันทคุณ และอาจารย์หมอบบุญยงค์เป็นผู้กล่าวให้โอวาท ให้ข้อคิด ให้กำลังใจในการร่วมกันเร่งเสริมสร้างฟื้นพลังของเครือข่ายป่าชุมชน เพื่อที่จะส่งมอบให้ลูกหลานรุ่นต่อๆ ไปได้รับช่วงสานสิ่งดีๆ เหล่านี้ต่อไป **คนรุ่นปัจจุบันกับความรู้เทคโนโลยีสมัยใหม่**กลับมาช่วยทำงานในถิ่นฐานบ้านเกิดของตนเองมากขึ้น เช่นเดียวกันงานวิจัยชิ้นนี้ได้ออกแบบเลือกใช้ระบบข้อมูลสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ Geographic Information System (GIS) เป็นความร่วมมือของคนรุ่นใหม่อาสาสมัครทำงานในมูลนิธิฮักเมืองน่าน เป็นหนึ่งในเครื่องมือการสำรวจพื้นที่ป่าชุมชน เป็นประโยชน์ต่อการจัดการพื้นที่ด้วยข้อมูล หลักฐานเชิงประจักษ์ ในการวิเคราะห์ภาพรวมการจัดการป่าชุมชน ด้วยการกำหนดจุดพิกัดซึ่งเป็นการขับเคลื่อนงานอย่างมีส่วนร่วมโดยชุมชน โดยปกติระบบนี้มักสงวนไว้สำหรับหน่วยงานภาครัฐเท่านั้น ปัจจุบันเทคโนโลยีล้ำหน้าไปมากสามารถเชื่อมต่อความรู้บน Internet ที่สามารถเข้าถึงได้ง่ายเป็นนวัตกรรมที่เปลี่ยนจากความขัดแย้งสู่ความร่วมมือ นอกจากนี้ยังมี**หน่วยงานพี่เลี้ยง**ทั้งจากภาครัฐ องค์กรพัฒนาเอกชน (NGO) ภาควิชาการ ร่วมอำนวยความสะดวก กระตุ้นสร้างเวทีให้ชาวบ้านทบทวนค้นหาตัวเองและยืนยันด้วยความรู้และมีความมั่นใจว่าปัญหาของตนเองอยู่ที่ไหน และต้องการแก้ไขอย่างไร แนวทางนี้จะเป็นตัวตั้งที่ดีที่จะทำให้ระบบสนับสนุนต่าง ๆ ทำงานตอบโจทย์ของชาวบ้านได้อย่างตรงจุดองค์ประกอบที่มีศักยภาพดังกล่าวนี้หลอมรวมเข้าด้วยกันมีโอกาสสูงที่จะช่วยเป็นเครื่องมือการฟื้นพลังที่แผ่วลง ค่อยๆ เสริมฟื้นพลังขึ้นมาใหม่และมีกำลังลุกขึ้นทำหน้าที่ในการกำหนดทิศทางการขับเคลื่อนงานป่าชุมชนที่ตนเองต้องการรวมไปถึงการลงมือดำเนินการเพื่อไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ได้อย่างเหมาะสมมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

สถานการณ์การจัดการป่าชุมชนในปัจจุบันมีความซับซ้อน ท่ามกลางข้อถกเถียงและการต่อรองเรื่องสิทธิชุมชน การใช้ประโยชน์จากป่า การกำกับดูแลรวมถึงการผนวกเป็นพื้นที่อุทยานแห่งชาติ ภายใต้สถานการณ์ที่เปลี่ยนอย่างรวดเร็วนี้ หากรัฐยังใช้รูปแบบเดิม ๆ ในการแก้ไขปัญหาคือการใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือในการจับกุมคนบุกรุกนับวันจะเกิดความขัดแย้งที่ทวีความรุนแรงขึ้น ทางออกที่จะนำไปสู่การคลี่คลายสถานการณ์ปัญหาคือ จำเป็นต้องอาศัยการสร้างพื้นที่แลกเปลี่ยน เรียนรู้ซึ่งกันและกันโดยอาศัย ข้อมูล ความรู้และปัญญาในการแก้ไขปัญหา สังคมไทยต้องการวิธีคิดและแนวทางใหม่ๆ ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติร่วมกัน อย่างไรก็ตามหากเป้าหมายของ Stakeholders ที่เกี่ยวข้องมีทิศทางเดียวกันคือการร่วมดูแลรักษาและฟื้นฟูทรัพยากรร่วมกัน โดยการปรับนโยบาย กฎหมายที่มีอยู่เดิมให้สอดสอดและสนับสนุนชุมชนในเชิงบวก แนวทางนี้จะเป็นทางออกในการคลี่คลายสถานการณ์อีกแนวทางหนึ่งได้

ท้ายที่สุดแล้วภายใต้งานวิจัยนี้สามารถตอบโจทย์ในการเสริมสร้างและฟื้นพลังเครือข่ายป่าชุมชนจังหวัดน่านให้สามารถฟื้นตัวเองและลุกขึ้นจัดการตนเองได้อย่างเข้มแข็งมีคณะกรรมป่าฯระดับ หมู่บ้าน ระดับตำบล ระดับอำเภอและระดับจังหวัด มีที่ปรึกษาและสำนักเลขาของเครือข่าย ทำหน้าที่อำนวยความสะดวก ติดตาม เชื่อมประสานงานกับเครือข่าย จัดกระบวนการเรียนรู้และพัฒนางานเชิงรุกด้านการสร้างมูลค่าเพิ่มของเศรษฐกิจฐานรากบนฐานทรัพยากรชีวภาพในชุมชนให้เกิดการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน

บทเรียนและความสำเร็จจากการดำเนินงานวิจัย

สิ่งที่สำคัญในการดำเนินโครงการวิจัย พบว่าชุมชนในพื้นที่เป็นหัวใจสำคัญในการขับเคลื่อนงาน **และหัวใจสำคัญของการ**ฟื้นพลังเครือข่ายป่าชุมชน อยู่ที่การสร้างให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ของคนในท้องถิ่น การเรียนรู้ การค้นหาทุนเดิมที่มีอยู่ ด้วยตนเองทำให้เกิดการฟื้นความภาคภูมิใจ ความมั่นใจ และสำนึกของ ความเป็นชุมชน ความเป็นภาคประชาชนน่าน มีผลทำให้เครือข่ายทางสังคมเกิดการกระชับความสัมพันธ์ที่มีพลังแน่นแฟ้นมากขึ้น พร้อมที่จะลุกขึ้นจัดการเรื่องราวของตัวเอง เพราะปัญหาของชุมชนไม่มีใครที่จะรู้ทีดีเท่ากับชุมชนในพื้นที่โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับงานวิจัยนี้ได้เกิดผลสำเร็จ อย่างน้อยมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยตรง เช่น

- องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นครอบคลุมทั้ง 15 อำเภอ 94 ตำบลนำข้อมูลผลจากการวิจัยไปใช้ในการต่อยอดเพื่อพัฒนางานด้านป่าชุมชนให้เกิดความต่อเนื่องเพื่อคลี่คลายสถานการณ์ปัญหาการอยู่ร่วมกันระหว่างคนกับป่า
- อุทยานแห่งชาติดอยภูคา จังหวัดน่านภายใต้สำนักงานบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 13 แพร่ และสำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ 3 ส่วนงานป่าชุมชนได้มีการประสานงานและนำข้อมูลเพื่อใช้ในการขับเคลื่อนให้ความรู้ความเข้าใจ สร้างการมีส่วนร่วมกับชุมชน ในการขอขึ้นทะเบียนป่าชุมชน
- โครงการ Nan Sandbox โมเดลการแก้ไขปัญหาพื้นที่ทำกินรูปแบบคนกับป่านำข้อมูลด้านป่าชุมชนไปใช้เพื่อเป็นแนวทางในการประสานความร่วมมือในทำงานพัฒนาเชิงพื้นที่
- หน่วยวิจัยและฟื้นฟูป่าคณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ใช้ข้อมูลพื้นที่ป่าอำเภอภูเพียง อำเภอเวียงสาและอำเภอปัว เพื่อการต่อยอดการปลูกป่าโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน
- เครือข่ายป่าชุมชนภาคเหนือ สนใจติดตามแนวทางการศึกษาวิจัยเพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงและขยายผลไปยังพื้นที่จังหวัดอื่นๆต่อไป
- มูลนิธิฮักเมืองน่านใช้ข้อมูลจากงานวิจัยขยายผลการทำงานเชื่อมต่อกับหน่วยงาน องค์กรภาคส่วนต่าง ๆ เพื่อใช้ประโยชน์ ต่อยอดขับเคลื่อนงานด้านป่าชุมชนให้เกิดความต่อเนื่อง

ดำเนินโครงการวิจัยทำให้มีชุดข้อมูล ต้นทุนป่าชุมชนที่ชัดเจนครอบคลุมพื้นที่จังหวัดน่าน มีข้อมูลแผนที่เชิงประจักษ์ คนคนในชุมชนมีความรู้สึกร่วม เป็น “เจ้าของ” งาน ทำให้การขับเคลื่อนงานป่าชุมชนมีชีวิตชีวา เกิดจากกระบวนการเรียนรู้และเติบโตจากภายในมากขึ้น นอกจากนี้การที่มีข้อมูลที่ชัดเจนนับเป็นเครื่องมือทำให้กระบวนการจัดการป่าชุมชนมีน้ำหนัก มีข้อได้เปรียบ เป็นที่สนใจของหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้อง มีการยอมรับในข้อมูลเพื่อวางแผนเดินหน้าการจัดการป่าร่วมกัน และเกิดการเติมเต็มช่องว่างความสัมพันธ์ที่เคยเป็นคู่ขัดแย้ง มีท่าทีเปลี่ยนเป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดี เป็นการสร้างพลังในการขยายเครือข่ายทางสังคมให้กว้างขึ้น ซึ่งช่วยทำให้เกิดการยอมรับในข้อจำกัดซึ่งกันและกันเกิดการปรับตัวในการทำงานร่วมกัน ซึ่งจะส่งผลให้การขับเคลื่อนงานของภาคประชาชนเกิดความยั่งยืนและเป็นประโยชน์กับคนในท้องถิ่นได้อย่างตรงกับความต้องการมากขึ้น

สรุปและข้อเสนอแนะ

<table>
<tr><th>ก่อนดำเนินโครงการ</th><th>สถานการณ์ปัจจุบัน</th><th>การขับเคลื่อนระยะต่อไป</th></tr>
<tr><td>ชุมชน
- นิ่ง ต่างคนต่างอยู่ต่างทำเฉพาะชุมชนของตัวเอง
- ข้อมูลป่าๆจากการคาดคะเน
- ขาดพื้นที่การแลกเปลี่ยนเรียนรู้
- แกนนำ(บางส่วน) ถูกย้ายฐาน
- กลุ่มแกนนำ(บางส่วน) จำเป็นต้องหาเลี้ยงชีพเป็นเหตุให้ต้องยุติบทบาทลง</td><td>- การตื่นตัว
- มีความมั่นใจในข้อมูล
- สนใจติดตามข้อมูลข่าวสาร
- มีความพยายามหลอมรวมการทำงาน</td><td rowspan="2">- ประชาชน เป็นเจ้าของปัญหาลุกขึ้นมาจัดการตนเอง โดยมีพี่เลี้ยง ภาครัฐและหน่วยภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเข้ามาหนุนเสริม บูรณาการทำงานอย่างสร้างสรรค์บนพื้นฐานความไว้เนื้อเชื่อใจ
- การเชื่อมความรู้ การทำงานที่มากกว่า “เรา”
- เป็นนัก “ช่างเชื่อม” “ผนึกกำลัง” “หนุนเสริม”
- การสื่อสารกับสาธารณะ
- ขับเคลื่อนงานด้วยข้อมูล อย่างเป็นระบบ
- ต่อยอดการสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจจากฐานทรัพยากรในป่าชุมชน
- ยกระดับบทเรียน ประสบการการณ์ที่ดี จากการปฏิบัติงานเพื่อการเรียนรู้เป็นแบบอย่างการจัดการอย่างมี ส่วนร่วม
- ขับเคลื่อนงานด้วยข้อมูลอย่างมีเหตุมีผล</td></tr>
<tr><td>เครือข่าย
- กลไกการประสานงานที่มีอยู่เดิมนิ่ง ไม่รู้ทิศทางใด
- การติดต่อสื่อสารระหว่างชุมชนและระหว่างเครือข่ายกับหน่วยงานพี่เลี้ยง(ขาดช่วง)
- ขาดการวิเคราะห์สถานการณ์ด้านการจัดการป่าชุมชนแบบองค์รวม
- การเชื่อมภาคี/เครือข่าย ในระดับแคบ</td><td>- การฟื้นตัวเองและลุกขึ้นจัดการตนเองบนฐานข้อมูลความรู้ ปัญญา
- ช่องทางการติดต่อหลายช่องทาง
- เกิดกลไกการทำงานคนรุ่นใหม่มีส่วนร่วม
- มีภาคีเครือข่ายกัลยาณมิตรที่พร้อมสนับสนุนให้ข้อมูล
- มีพื้นที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง</td></tr>
</table>

ก่อนดำเนินโครงการ	สถานการณ์ปัจจุบัน	การขับเคลื่อนระยะต่อไป
ด้านข้อมูล - ข้อมูลกระจัดกระจายไม่ update - ขาดการติดตามข้อมูลสถานการณ์โดยรวม ในระดับนโยบาย	ความชัดเจนในขอบเขต “ป่าชุมชน” ด้วยระบบดิจิทัลและข้อมูลสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ (GIS) เพื่อประโยชน์ในการเฝ้าระวังและการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ - มีภาคีเครือข่ายกัลยาณมิตรที่พร้อมสนับสนุนให้ข้อมูลระดับต่าง	- หาแนวทางเชื่อมต่อกลไกการทำงานร่วมกันในระดับพื้นที่และระดับจังหวัดทำงานเชิงพื้นที่ - หยุดกล่าวโทษกันไปมา - ดึงพลังศักยภาพ จุดแข็งแต่ละภาคส่วนร่วมทำงานให้เกิดความเป็นเอกภาพ - ยกระดับการสร้างพื้นที่รูปธรรม (คุย คิด ทำ) ทำงานบนฐานข้อมูล ความรู้และปัญญา - การประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐและขับเคลื่อนงานร่วมกันโดยใช้ข้อมูลจากงานวิจัยให้เกิดประโยชน์ในการต่อยอดเพื่อนำไปสู่การคลี่คลายสถาณการณ์ปัญหาเป็นเครื่องมือให้คนกับป่าอยู่ร่วมกันได้อย่างยั่งยืน
พี่เลี้ยง (หน่วยงานหนุนเสริมในพื้นที่) - จากกระบวนการเคลื่อนไหวผลักดันพรบ.ป่าชุมชนอยู่ในวังวนของการเจรจาต่อรองกับรัฐซ้ำแล้วซ้ำเล่า - กลับมาทำงานตามประเด็นที่เป็นกระแสในแต่ละช่วง ส่งผลต่อยุทธศาสตร์งานด้านป่าชุมชนอ่อนกำลังลงกระบวนการเรียนรู้ภายในอ่อนแอ - กลไกการจัดการและประสานงานขาดความคล่องตัว - การถ่ายทอด การพัฒนาทักษะการเชื่อมภาคี/เครือข่าย แคบ	- เรียนรู้จากบทเรียนที่ผ่านมา - ปรับรูปแบบการทำงาน - แสวงหาภาคีเครือข่ายกัลยาณมิตร - การส่งต่อให้โอกาสให้คนรุ่นใหม่มีส่วนร่วมการทำงานมากขึ้น - ได้รับการพัฒนาศักยภาพยกระดับการทำงานในวงวิชาการเป็นที่ยอมรับ - การเชื่อมโยงกับภาคีเครือข่ายในหลายระดับ	
มุมมองต่อหน่วยงานภาครัฐ (ที่เกี่ยวข้อง) - ต่างฝ่ายต่างสงวนท่าที - ปกป้องชุดวิธีคิดคิดของตัวเอง - แยกส่วนการทำงาน/วิพากษ์/กล่าวโทษกันไปมา **ภาครัฐ** อ้างเครื่องมือทางกฎหมายในการควบคุม **ชุมชน** อ้างสิทธิชุมชนและจัดการโดยภูมิปัญญาท้องถิ่น	- เกิดการเปลี่ยนแปลงในสถานการณ์ใหม่ - การประกาศใช้พรบ.ป่าชุมชนอย่างเป็นทางการ - มีแรงหนุนจากสังคมที่ขานรับศักยภาพของชุมชนมากขึ้น	

ก่อนดำเนินโครงการ	สถานการณ์ปัจจุบัน	การขับเคลื่อนระยะต่อไป
	- มีมาตรการทางภาษีจูงใจภาคเอกชนสนับสนุนป่าชุมชน **<u>ข้อท้าทาย</u>** **ชุมชน** จะใช้โอกาสนี้พิสูจน์ตัวเองอย่างไร **ภาครัฐ** จะให้ความร่วมมือและยืนยันในสิทธิของชุมชนอย่างไร **สังคม** จะให้และรับประโยชน์ร่วมกันอย่างไร	

.....
(ดร.บานจิตร สายรอคำ)
นักวิจัยหัวหน้าโครงการ
กุมภาพันธ์ 2563

สารบัญ

หน้า

บทสรุปผู้บริหาร

สารบัญ

สารบัญตาราง

สารบัญแผนภูมิ

สารบัญภาพ

บทที่ 1 บทนำ **1 - 14**

1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย 1

1.2 วัตถุประสงค์ 3

1.3 พื้นที่ศึกษา 4

1.4 ขอบเขตประชากร 11

1.5 ขอบเขตระยะเวลา 12

1.6 ผลผลิตและตัวชี้วัดที่คาดว่าจะได้รับโดยตรงจากโครงการวิจัย 12

1.7 ผลกระทบและผลลัพธ์ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นต่อเนื่องจากโครงการวิจัย 13

บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง **15 - 25**

2.1 แนวคิดป่าชุมชนและบทเรียนการจัดการ 15

2.1.1 ความสำคัญของ “ป่าชุมชน” 15

2.1.2 นิยามความหมายของ “ป่าชุมชน” 16

2.1.3 ระบบการจัดการป่าชุมชน 17

2.1.4 หลักการสำคัญในการบ่งชี้ความเป็นป่าชุมชน 18

2.1.5 ภาวะการอ่อนกำลังของการจัดการป่าชุมชน 19

2.1.6 แนวคิดการมีส่วนร่วมคนท้องถิ่นต้องมีส่วนร่วม 20

2.2 .แนวคิดและหลักการวิจัยเพื่อพัฒนาเชิงพื้นที่แบบบูรณาการ 22

2.3 กรอบแนวคิดกระบวนการงานวิจัย 23

บทที่ 3 วิธีการดำเนินงาน **26 - 35**

3.1 แนวการดำเนินโครงการ 26

3.2 การพิจารณาคัดเลือกพื้นที่ 26

สารบัญ

	หน้า
3.2.1 ระดับนโยบาย	27
3.2.2 ระดับหน่วยงาน	27
3.2.3 ระดับพื้นที่/ชุมชน	27
3.3 คณะทำงาน	27
3.3.1 ทีมปฏิบัติงานจากภายนอก	27
3.3.2 ทีมปฏิบัติงานภายในชุมชน	28
3.5.3 ขอบเขตประชากรผู้ให้ข้อมูล	30
3.5.4 ขอบเขตระยะเวลาดำเนินโครงการ	30
3.4 ระเบียบและวิธีวิจัย	28
3.5 ขอบเขตการศึกษา	28
3.5.1 ขอบเขตพื้นที่	28
3.5.2 ขอบเขตเนื้อหา	29
3.6 ขั้นตอนการดำเนินโครงการ	30
3.6.1 ระยะก่อนดำเนินโครงการ	30
3.7 ระยะดำเนินโครงการ	31
3.8 ขั้นตอนการดำเนินโครงการ	31
3.9 วิธีการดำเนินโครงการ	33
บทที่ 4 ผลการดำเนินงาน	**36 - 403**
4.1 พัฒนาการของการจัดการป่าชุมชนจังหวัดน่าน ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน	36
4.1.1 ป่าชุมชนจังหวัดน่าน	37
4.1.2 พัฒนาการขบวนการป่าชุมชน จังหวัดน่าน	37
4.1.3 จุดเริ่มต้นขบวนการรักษาป่าชุมชนน่าน “บ้านหลวงหวงป่า”	38
4.1.4 จากองค์กรเหมืองฝาย สู่คณะกรรมการรักษาป่าชุมชน ตำบลศิลาแลง อำเภอปัว	39
4.1.5 จุดเริ่มต้นการจัดการป่าชุมชนบ้านกิ่วม่วง อำเภอสันติสุข	40
4.1.6 ต่อสู้กันทางความคิด	40
4.1.7 “พุทธบวกผี” กุศโลบายพระดีผีดุจะช่วยกันรักษาป่า	41

สารบัญ

	หน้า
4.1.8 จากบ้านกิ่วม่วงขยายผลสู่ขุนน้ำพงษ์ อำเภอสันติสุข	41
4.1.9 สานแรงร่วมใจบวชป่า	43
4.1.10 กิจกรรมหลักของเครือข่ายป่าชุมชนจังหวัดน่าน	47
4. 1.11 รูปธรรมของการจัดการป่าชุมชน	49
4. 1.12 เกณฑ์การพิจารณาการจัดการป่าชุมชน	50
4.1.13 พื้นที่นำร่องการจัดการป่าชุมชนใน 7 พื้นที่	53
4.1.14 พลวัตของการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและการจัดการป่าชุมชนจังหวัดน่าน	93
4.1.15 ผลการวิเคราะห์พลวัตของความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับทรัพยากรธรรมชาติป่าและเงื่อนไขของปัจจัยเชิงซ้อน	97
4.2 สถานภาพ และศักยภาพของระบบการจัดการป่าชุมชน และวิเคราะห์เงื่อนไขทางสังคมร่วมกับข้อมูลสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ที่สัมพันธ์กับการคงอยู่ และการสูญหายไปของป่า ชุมชนในแต่ละท้องถิ่นของจังหวัดน่าน	101
4.2.1 ผลการสำรวจสถานภาพป่าชุมชนในภาพรวมของจังหวัดน่าน	101
4.2.2 ผลการสำรวจสถานภาพและการคงอยู่ของป่าชุมชนภาพรวมจังหวัดน่าน	109
4.2.3 ผลสำรวจสถานภาพและการคงอยู่ของป่าชุมชนรายอำเภอ 15 อำเภอ	126
4.3 การสร้างจิตสำนึกและความตระหนักในการอนุรักษ์และเสริมพลังเครือข่ายป่าชุมชนให้เข้มแข็ง และมีระบบการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ	391
4.3.1 การสร้างจิตสำนึก และความตระหนัก ในการอนุรักษ์ป่าชุมชน โดยเครือข่ายพระสงฆ์	391
4.3.2 การเสริมสร้างและฟื้นพลังของกลไกการจัดการป่าชุมชนจังหวัดน่าน	394
4.3.3 กลไก/เครือข่ายการจัดการป่าชุมชนในการดำเนินโครงการฯ ระดับจังหวัด และระดับอำเภอ	397
4.4 ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะสถานการณ์ข้อติดขัดและปัญหาโดยรวมในพื้นที่จังหวัดน่านและประเด็นข้อกังวล	400
บทที่ 5 สรุป อภิปรายและข้อเสนอแนะ	**404 - 418**
5.1 ผลการศึกษา	404
5.2 สถานสถานภาพ และการคงอยู่ของป่าชุมชนในจังหวัดน่าน	405
5.3 ประเภทของป่าชุมชน	406
5.4 อภิปรายผลการศึกษา	409

สารบัญ

	หน้า
5.5 การประยุกต์ใช้การวิจัยเพื่อพัฒนาพื้นที่ ABC (Area-Based Collaborative)	409
5.6 ป่าชุมชนบทเรียนและการจัดการ	410
5.6.1 ป่าชุมชนคือความหวัง	412
5.6.2 ลักษณะสำคัญในการบ่งชี้ความการคงอยู่ของป่าชุมชน	412
5.6.3 ภาวะการอ่อนกำลังของการจัดการทรัพยากรธรรมชาติโดยชุมชน	413
5.7 ข้อค้นพบการดำเนินโครงการเสริมสร้างและฟื้นพลังเครือข่ายป่าชุมชนเพื่อรักษาพื้นที่ป่าจ้นน้ำจังหวัดน่าน	415
5.8 การนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์	416
5.9 ข้อเสนอแนะต่อการขับเคลื่อนงานด้านป่าชุมชน	416
5.10 ข้อเสนอการขับเคลื่อนเชิงนโยบาย	417
5.10.1 ด้านนโยบาย กฎหมายที่เกี่ยวข้อง	417
5.10.2 ควรมีการการขยายพื้นที่รูปธรรมการจัดการดิน-น้ำ-ป่า ด้วยพลังชุมชนเข้มแข็ง	417
5.10.3 การพัฒนาระบบฐานข้อมูลเครือข่าย องค์ความรู้และสถานการณ์ปัญหาด้วยระบบดิจิทัล	417
5.10.4 เน้นกระบวนการทำงานที่เชื่อมโยงกับพันธมิตรที่หลากหลาย	418
5.10.5 การเสริมสร้างเศรษฐกิจฐานรากบนฐานทรัพยากรในป่าชุมชนยกระดับให้เกิดการสร้างงาน อาชีพและรายได้	418
บทที่ 6 บทสังเคราะห์	**419 - 440**
6.1 เส้นแบ่งการทำงาน: จุดอ่อนของการจัดการทรัพยากรในสังคมไทย	421
6.2 แนวทางการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในจังหวัดน่านและสังคมไทย	421
6.3 การจัดการทรัพยากรโดยภาคประชาชน: ป่าชุมชน	422
6.3.1 จุดเริ่มต้นขบวนการรักษาป่าชุมชนน่าน “บ้านหลวงหวงป่า”	423
6.3.2 จากองค์กรเหมืองฝาย สู่คณะกรรมการรักษาป่าชุมชน ตำบลศิลาแลง อำเภอปัว	423
6.3.3 จุดเริ่มต้นการจัดการป่าชุมชนบ้านกิ่วม่วง อำเภอสันติสุข	424
6.3.4 “พุทธบวกผี” กุศโลบายพระดีผีดุจะช่วยกันรักษาป่า	424
6.3.5 จากบ้านกิ่วม่วงขยายผลสู่ขุนน้ำพงษ์ อำเภอสันติสุข	425
6.4 ภาวะการอ่อนกำลังของกลไกการจัดการป่าชุมชน	427
6.5 จุดเริ่มต้นการดำเนินโครงการ :ค้นหาและฟื้นพลังของคนในท้องถิ่นให้ลุกขึ้นมามีบทบาทจัดการตัวเอง	427

สารบัญ

	หน้า
6.6 ป่าชุมชนคือความหวัง :ทางเลือกในการคุ้มครองระบบนิเวศน์โดยชุมชน	428
6.7 ข้อค้นพบจากการดำเนินโครงการ	429
6.7.1 พลวัตของการจัดการทรัพยากรและป่าชุมชน	429
6.7.2 สถานภาพและการคงอยู่ของป่าชุมชนจังหวัดน่าน	431
6.7.3 นิยาม “ป่าชุมชน”	437
6.7.4 ประเภทป่าชุมชน	437
6.8 กลไกการจัดการป่าชุมชนจังหวัดน่าน	437
6.9 สรุปและข้อเสนอแนะ	438
เอกสารอ้างอิง	**441 - 445**

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก สถานภาพป่าชุมชนป่าที่มีอายุ และป่าที่รอการต่ออายุ

ภาคผนวก ข ตารางเปรียบเทียบวัตถุประสงค์ กิจกรรมที่วางแผนไว้ และกิจกรรมที่ดำเนินการมาและผลที่ได้รับตลอดโครงการ

ภาคผนวก ค สรุปผลการประชุมชี้แจงรายละเอียดการดำเนินงานวิจัยโครงการ “การเสริมสร้างและฟื้นพลังเครือข่ายป่าชุมชน เพื่อรักษาพื้นที่ป่าต้นน้ำจังหวัดน่าน” วันที่ 30 มิถุนายน พ.ศ.2560 ณ วัดอรัญญาวาส ตำบลในเวียง อำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน

ภาคผนวก ง รูปภาพกระบวนการดำเนินงานสำรวจและเก็บข้อมูลป่าชุมชน 15 อำเภอ

ภาคผนวก จ รูปภาพกิจกรรม การขับเคลื่อนเครือข่ายป่าชุมชน

ภาคผนวก ฉ รายชื่อทำเนียบผู้ประสานงานเครือข่ายป่าชุมชนจังหวัดน่าน

ภาคผนวก ช เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล

ภาคผนวก ญ หนังสือขอความอนุเคราะห์ข้อมูลงานวิจัย และขอความร่วมมือกนักวิจัยในการผลิตผลงานวิชาการที่เกี่ยวกับงานวิจัยโครงการเสริมสร้างและฟื้นพลังเครือป่าชุมชนเพื่อรักษาพื้นที่ป่าต้นน้ำจังหวัดน่าน

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 ตำบล หมู่บ้านที่อนุรักษ์ป่าชุมชน (อำเภอปัว 10 ตำบล 69 หมู่บ้าน)	4
ตารางที่ 2 ตำบล หมู่บ้านที่อนุรักษ์ป่าชุมชน (อำเภอเฉลิมพระเกียรติ 2 ตำบล 16 หมู่บ้าน)	5
ตารางที่ 3 ตำบล หมู่บ้านที่อนุรักษ์ป่าชุมชน (อำเภอบ่อเกลือ 2 ตำบล 9 หมู่บ้าน)	5
ตารางที่ 4 ตำบล หมู่บ้านที่อนุรักษ์ป่าชุมชน (อำเภอเชียงกลาง 6 ตำบล 47 หมู่บ้าน)	5
ตารางที่ 5 ตำบล หมู่บ้านที่อนุรักษ์ป่าชุมชน (อำเภอท่าวังผา 10 ตำบล 53 หมู่บ้าน)	6
ตารางที่ 6 ตำบล หมู่บ้านที่อนุรักษ์ป่าชุมชน (อำเภอทุ่งช้าง 4 ตำบล 29 หมู่บ้าน)	6
ตารางที่ 7 ตำบล หมู่บ้านที่อนุรักษ์ป่าชุมชน (อำเภอสองแคว 3 ตำบล 16 หมู่บ้าน)	7
ตารางที่ 8 ตำบล หมู่บ้านที่อนุรักษ์ป่าชุมชน (อำเภอแม่จริม 5 ตำบล 36 หมู่บ้าน)	7
ตารางที่ 9 ตำบล หมู่บ้านที่อนุรักษ์ป่าชุมชน (อำเภอสันติสุข 3 ตำบล 20 หมู่บ้าน)	7
ตารางที่ 10 ตำบล หมู่บ้านที่อนุรักษ์ป่าชุมชน ใน อำเภอเมือง 9 ตำบล 53 หมู่บ้าน	8
ตารางที่ 11 ตำบล หมู่บ้านที่อนุรักษ์ป่าชุมชน ใน อำเภอภูเพียง 5 ตำบล 32 หมู่บ้าน	8
ตารางที่ 12 ตำบล หมู่บ้านที่อนุรักษ์ป่าชุมชน ใน อำเภอบ้านหลวง 4 ตำบล 22 หมู่บ้าน	9
ตารางที่ 13 ตำบล หมู่บ้านที่อนุรักษ์ป่าชุมชน ใน อำเภอเวียงสา 15 ตำบล 60 หมู่บ้าน	9
ตารางที่ 14 ตำบล หมู่บ้านที่อนุรักษ์ป่าชุมชน ใน อำเภอนาน้อย 7 ตำบล 51 หมู่บ้าน	10
ตารางที่ 15 ตำบล หมู่บ้านที่อนุรักษ์ป่าชุมชน ใน อำเภอนาหมื่น 4 ตำบล 29 หมู่บ้าน	11
ตารางที่ 16 พื้นที่การจัดการป่าชุมชนใน 7 พื้นที่	49
ตารางที่ 17 เกณฑ์พิจารณาต้นแบบการจัดการป่าชุมชนนำร่อง	52
ตารางที่ 18 ตารางแสดงปัจจัยเชิงซ้อนที่มีผลต่อการจัดการทรัพยากรและป่าชุมชน	94
ตารางที่ 19 ข้อมูลทั่วไปของป่าชุมชนในจังหวัดน่าน	109
ตารางที่ 20 ข้อมูลการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนเมื่อเทียบกับอดีตจนถึงปัจจุบัน จังหวัดน่าน	113
ตารางที่ 21 การจัดการป่าชุมชนด้านการป้องกันการบุกรุก จังหวัดน่าน	115
ตารางที่ 22 การจัดการป่าชุมชนด้านการป้องกันไฟป่า จังหวัดน่าน	117
ตารางที่ 23 การจัดการป่าชุมชนด้านการอนุรักษ์/ฟื้นฟูป่าชุมชน-ระบบนิเวศป่า จังหวัดน่าน	119
ตารางที่ 24 ผลการดำเนินงาน/ผลสำเร็จที่ภาคภูมิใจด้านป่าชุมชนจังหวัดน่าน	121
ตารางที่ 25 ข้อมูลทั่วไปของป่าชุมชน อ.เฉลิมพระเกียรติ	126
ตารางที่ 26 ข้อมูลการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนเมื่อเทียบกับอดีตจนถึงปัจจุบัน อ.เฉลิมพระเกียรติ	130
ตารางที่ 27 การจัดการป่าชุมชนด้านการป้องกันการบุกรุก อ.เฉลิมพระเกียรติ	132
ตารางที่ 28 การจัดการป่าชุมชนด้านการป้องกันไฟป่า อ.เฉลิมพระเกียรติ	134

สารบัญตาราง (ต่อ)

หน้า

ตารางที่ 29 การจัดการป่าชุมชนด้านการอนุรักษ์/ฟื้นฟูป่าชุมชน-ระบบนิเวศป่า อ.เฉลิมพระเกียรติ 135
ตารางที่ 30 ผลการดำเนินงาน/ผลสำเร็จที่ภาคภูมิใจด้านป่าชุมชน อ.เฉลิมพระเกียรติ 138
ตารางที่ 31 ข้อมูลทั่วไปของป่าชุมชน อ.บ่อเกลือ 143
ตารางที่ 32 ข้อมูลการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนเมื่อเทียบกับอดีตจนถึงปัจจุบัน อ.บ่อเกลือ 147
ตารางที่ 33 การจัดการป่าชุมชนด้านการป้องกันการบุกรุก อ.บ่อเกลือ 149
ตารางที่ 34 การจัดการป่าชุมชนด้านการป้องกันไฟป่า อ.บ่อเกลือ 151
ตารางที่ 35 การจัดการป่าชุมชนด้านการอนุรักษ์/ฟื้นฟูป่าชุมชน-ระบบนิเวศป่า อ.บ่อเกลือ 153
ตารางที่ 36 ผลการดำเนินงาน/ผลสำเร็จที่ภาคภูมิใจด้านป่าชุมชน อ.บ่อเกลือ 156
ตารางที่ 37 ข้อมูลทั่วไปของป่าชุมชน อ.ทุ่งช้าง 161
ตารางที่ 38 ข้อมูลการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนเมื่อเทียบกับอดีตจนถึงปัจจุบัน อ.ทุ่งช้าง 165
ตารางที่ 39 การจัดการป่าชุมชนด้านการป้องกันการบุกรุก อ.ทุ่งช้าง 167
ตารางที่ 40 การจัดการป่าชุมชนด้านการป้องกันไฟป่า อ.ทุ่งช้าง 169
ตารางที่ 41 การจัดการป่าชุมชนด้านการอนุรักษ์/ฟื้นฟูป่าชุมชน-ระบบนิเวศป่า อ.ทุ่งช้าง 171
ตารางที่ 42 ผลการดำเนินงาน/ผลสำเร็จที่ภาคภูมิใจด้านป่าชุมชน อ.ทุ่งช้าง 173
ตารางที่ 43 ข้อมูลทั่วไปของป่าชุมชน อ.เชียงกลาง 179
ตารางที่ 44 ข้อมูลการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนเมื่อเทียบกับอดีตจนถึงปัจจุบัน อ.เชียงกลาง 182
ตารางที่ 45 การจัดการป่าชุมชนด้านการป้องกันการบุกรุก อ.เชียงกลาง 184
ตารางที่ 46 การจัดการป่าชุมชนด้านการป้องกันไฟป่า อ.เชียงกลาง 186
ตารางที่ 47 การจัดการป่าชุมชนด้านการอนุรักษ์/ฟื้นฟูป่าชุมชน-ระบบนิเวศป่า อ.เชียงกลาง 188
ตารางที่ 48 ผลการดำเนินงาน/ผลสำเร็จที่ภาคภูมิใจด้านป่าชุมชน อ.เชียงกลาง 191
ตารางที่ 49 ข้อมูลทั่วไปของป่าชุมชน อ.ปัว 196
ตารางที่ 50 ข้อมูลการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนเมื่อเทียบกับอดีตจนถึงปัจจุบัน อ..ปัว 200
ตารางที่ 51 การจัดการป่าชุมชนด้านการป้องกันการบุกรุก อ.ปัว 201
ตารางที่ 52 การจัดการป่าชุมชนด้านการป้องกันไฟป่า อ.ปัว 204
ตารางที่ 53 การจัดการป่าชุมชนด้านการอนุรักษ์/ฟื้นฟูป่าชุมชน-ระบบนิเวศป่า อ.ปัว 206
ตารางที่ 54 ผลการดำเนินงาน/ผลสำเร็จที่ภาคภูมิใจด้านป่าชุมชน อ.ปัว 209
ตารางที่ 55 ข้อมูลทั่วไปของป่าชุมชน อ.ท่าวังผา 214
ตารางที่ 56 ข้อมูลการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนเมื่อเทียบกับอดีตจนถึงปัจจุบัน อ.ท่าวังผา 207

สารบัญตาราง (ต่อ)

หน้า

ตารางที่ 57 การจัดการป่าชุมชนด้านการป้องกันการบุกรุก อ.ท่าวังผา 219
ตารางที่ 58 การจัดการป่าชุมชนด้านการป้องกันไฟป่า อ.ท่าวังผา 221
ตารางที่ 59 การจัดการป่าชุมชนด้านการอนุรักษ์/ฟื้นฟูป่าชุมชน-ระบบนิเวศป่า อ.ท่าวังผา 224
ตารางที่ 60 ผลการดำเนินงาน/ผลสำเร็จที่ภาคภูมิใจด้านป่าชุมชน อ.ท่าวังผา 226
ตารางที่ 61 ข้อมูลทั่วไปของป่าชุมชน อ.สองแคว 231
ตารางที่ 62 ข้อมูลการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนเมื่อเทียบกับอดีตจนถึงปัจจุบัน อ.สองแคว 235
ตารางที่ 63 การจัดการป่าชุมชนด้านการป้องกันการบุกรุก อ.สองแคว 237
ตารางที่ 64 การจัดการป่าชุมชนด้านการป้องกันไฟป่า อ.สองแคว 239
ตารางที่ 65 การจัดการป่าชุมชนด้านการอนุรักษ์/ฟื้นฟูป่าชุมชน-ระบบนิเวศป่า อ.สองแคว 241
ตารางที่ 66 ผลการดำเนินงาน/ผลสำเร็จที่ภาคภูมิใจด้านป่าชุมชน อ.สองแคว 244
ตารางที่ 67 ข้อมูลทั่วไปของป่าชุมชน อ.สันติสุข 249
ตารางที่ 68 ข้อมูลการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนเมื่อเทียบกับอดีตจนถึงปัจจุบัน อ.สันติสุข 252
ตารางที่ 69 การจัดการป่าชุมชนด้านการป้องกันการบุกรุก อ.สันติสุข 254
ตารางที่ 70 การจัดการป่าชุมชนด้านการป้องกันไฟป่า อ.สันติสุข 256
ตารางที่ 71 การจัดการป่าชุมชนด้านการอนุรักษ์/ฟื้นฟูป่าชุมชน-ระบบนิเวศป่า อ.สันติสุข 258
ตารางที่ 72 ผลการดำเนินงาน/ผลสำเร็จที่ภาคภูมิใจด้านป่าชุมชน อ.สันติสุข 261
ตารางที่ 73 ข้อมูลทั่วไปของป่าชุมชน อ.แม่จริม 266
ตารางที่ 74 ข้อมูลการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนเมื่อเทียบกับอดีตจนถึงปัจจุบัน อ.แม่จริม 270
ตารางที่ 75 การจัดการป่าชุมชนด้านการป้องกันการบุกรุก อ.แม่จริม 272
ตารางที่ 76 การจัดการป่าชุมชนด้านการป้องกันไฟป่า อ.แม่จริม 274
ตารางที่ 77 การจัดการป่าชุมชนด้านการอนุรักษ์/ฟื้นฟูป่าชุมชน-ระบบนิเวศป่า อ.แม่จริม 276
ตารางที่ 78 ผลการดำเนินงาน/ผลสำเร็จที่ภาคภูมิใจด้านป่าชุมชน อ.แม่จริม 278
ตารางที่ 79 ข้อมูลทั่วไปของป่าชุมชน อ.ภูเพียง 284
ตารางที่ 80 ข้อมูลการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนเมื่อเทียบกับอดีตจนถึงปัจจุบัน อ.ภูเพียง 289
ตารางที่ 81 การจัดการป่าชุมชนด้านการป้องกันการบุกรุก อ.ภูเพียง 290
ตารางที่ 82 การจัดการป่าชุมชนด้านการป้องกันไฟป่า อ.ภูเพียง 292
ตารางที่ 83 การจัดการป่าชุมชนด้านการอนุรักษ์/ฟื้นฟูป่าชุมชน-ระบบนิเวศป่า อ.ภูเพียง 294
ตารางที่ 84 ผลการดำเนินงาน/ผลสำเร็จที่ภาคภูมิใจด้านป่าชุมชน อ.ภูเพียง 297

สารบัญตาราง (ต่อ)

หน้า

ตารางที่ 85 ข้อมูลทั่วไปของป่าชุมชน อ.เมืองน่าน 302
ตารางที่ 86 ข้อมูลการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนเมื่อเทียบกับอดีตจนถึงปัจจุบัน อ.เมืองน่าน 305
ตารางที่ 87 การจัดการป่าชุมชนด้านการป้องกันการบุกรุก อ.เมืองน่าน 307
ตารางที่ 88 การจัดการป่าชุมชนด้านการป้องกันไฟป่า อ.เมืองน่าน 309
ตารางที่ 89 การจัดการป่าชุมชนด้านการอนุรักษ์/ฟื้นฟูป่าชุมชน-ระบบนิเวศป่า อ.เมืองน่าน 311
ตารางที่ 90 ผลการดำเนินงาน/ผลสำเร็จที่ภาคภูมิใจด้านป่าชุมชน อ.เมืองน่าน 314
ตารางที่ 91 ข้อมูลทั่วไปของป่าชุมชน อ.บ้านหลวง 320
ตารางที่ 92 ข้อมูลการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนเมื่อเทียบกับอดีตจนถึงปัจจุบัน อ.บ้านหลวง 324
ตารางที่ 93 การจัดการป่าชุมชนด้านการป้องกันการบุกรุก อ.บ้านหลวง 326
ตารางที่ 94 การจัดการป่าชุมชนด้านการป้องกันไฟป่า อ.บ้านหลวง 328
ตารางที่ 95 การจัดการป่าชุมชนด้านการอนุรักษ์/ฟื้นฟูป่าชุมชน-ระบบนิเวศป่า อ.บ้านหลวง 330
ตารางที่ 96 ผลการดำเนินงาน/ผลสำเร็จที่ภาคภูมิใจด้านป่าชุมชน อ.บ้านหลวง 333
ตารางที่ 97 ข้อมูลทั่วไปของป่าชุมชน อ.เวียงสา 338
ตารางที่ 98 ข้อมูลการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนเมื่อเทียบกับอดีตจนถึงปัจจุบัน อ.เวียงสา 342
ตารางที่ 99 การจัดการป่าชุมชนด้านการป้องกันการบุกรุก อ.เวียงสา 344
ตารางที่ 100 การจัดการป่าชุมชนด้านการป้องกันไฟป่า อ.เวียงสา 346
ตารางที่ 101 การจัดการป่าชุมชนด้านการอนุรักษ์/ฟื้นฟูป่าชุมชน-ระบบนิเวศป่า อ.เวียงสา 348
ตารางที่ 102 ผลการดำเนินงาน/ผลสำเร็จที่ภาคภูมิใจด้านป่าชุมชน อ.เวียงสา 351
ตารางที่ 103 ข้อมูลทั่วไปของป่าชุมชน อ.นาน้อย 357
ตารางที่ 104 ข้อมูลการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนเมื่อเทียบกับอดีตจนถึงปัจจุบัน อ.นาน้อย 360
ตารางที่ 105 การจัดการป่าชุมชนด้านการป้องกันการบุกรุก อ.นาน้อย 362
ตารางที่ 106 การจัดการป่าชุมชนด้านการป้องกันไฟป่า อ.นาน้อย 364
ตารางที่ 107 การจัดการป่าชุมชนด้านการอนุรักษ์/ฟื้นฟูป่าชุมชน-ระบบนิเวศป่า อ.นาน้อย 366
ตารางที่ 108 ผลการดำเนินงาน/ผลสำเร็จที่ภาคภูมิใจด้านป่าชุมชน อ.นาน้อย 369
ตารางที่ 109 ข้อมูลทั่วไปของป่าชุมชน อ.นาหมื่น 374
ตารางที่ 110 ข้อมูลการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนเมื่อเทียบกับอดีตจนถึงปัจจุบัน อ.นาหมื่น 377
ตารางที่ 111 การจัดการป่าชุมชนด้านการป้องกันการบุกรุก อ.นาหมื่น 379
ตารางที่ 112 การจัดการป่าชุมชนด้านการป้องกันไฟป่า อ.นาหมื่น 381

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 113 การจัดการป่าชุมชนด้านการอนุรักษ์/ฟื้นฟูป่าชุมชน-ระบบนิเวศป่า อ.นาหมื่น	383
ตารางที่ 114 ผลการดำเนินงาน/ผลสำเร็จที่ภาคภูมิใจด้านป่าชุมชน อ.นาหมื่น	386
ตารางที่ 115 รายชื่อคณะกรรมการเครือข่ายป่าชุมชนระดับจังหวัด	399
ตารางที่ 116 รายชื่อผู้ประสานงานเครือข่ายป่าชุมชนระดับอำเภอ 15 อำเภอ	400

สารบัญแผนภูมิ

หน้า

แผนภูมิที่ 1 สถานภาพการจัดการป่าชุมชนน่าน 102
แผนภูมิที่ 2 แสดงการใช้ประโยชน์จากป่าของชุมชน จังหวัดน่าน 108
แผนภูมิที่ 3 ข้อมูลที่ตั้งของป่าชุมชนในพื้นที่จังหวัดน่าน 110
แผนภูมิที่ 4 ข้อมูลการขึ้นทะเบียนป่าชุมชนของกรมป่าไม้ จังหวัดน่าน 111
แผนภูมิที่ 5 ข้อมูลชุมชนที่มีกองทุนดูแลรักษาป่าชุมชน จังหวัดน่าน 111
แผนภูมิที่ 6 ข้อมูลหน่วยงานที่สนับสนุน กิจกรรมป่าชุมชนจังหวัดน่าน 112
แผนภูมิที่ 7 การใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน จังหวัดน่าน 114
แผนภูมิที่ 8 การจัดการป่าชุมชนด้านการป้องกันการบุกรุก จังหวัดน่าน 116
แผนภูมิที่ 9 การจัดการป่าชุมชนด้านการป้องกันไฟป่า จังหวัดน่าน 118
แผนภูมิที่ 10 การจัดการป่าชุมชนด้านการอนุรักษ์/ฟื้นฟูป่าชุมชน-ระบบนิเวศป่า จังหวัดน่าน 120
แผนภูมิที่ 11 การดำเนินงานด้านการบริหารจัดการป่าชุมชน จังหวัดน่าน 123
แผนภูมิที่ 12 การดำเนินงานด้านทรัพยากรป่าชุมชน จังหวัดน่าน 124
แผนภูมิที่ 13 การดำเนินงานด้านสังคมวัฒนธรรมป่าชุมชน จังหวัดน่าน 124
แผนภูมิที่ 14 การดำเนินงานด้านเศรษฐกิจป่าชุมชน จังหวัดน่าน 125
แผนภูมิที่ 15 การดำเนินงานป่าชุมชนด้านการประสานงาน/เชื่อมโยงกับหน่วยงานภายนอก จังหวัดน่าน 125
แผนภูมิที่ 16 ข้อมูลที่ตั้งของป่าชุมชนในพื้นที่ อ.เฉลิมพระเกียรติ 127
แผนภูมิที่ 17 ข้อมูลการขึ้นทะเบียนป่าชุมชนของกรมป่าไม้ อ.เฉลิมพระเกียรติ 128
แผนภูมิที่ 18 ข้อมูลชุมชนที่มีกองทุนดูแลรักษาป่าชุมชน อ.เฉลิมพระเกียรติ 128
แผนภูมิที่ 19 ข้อมูลหน่วยงานที่สนับสนุน อ.เฉลิมพระเกียรติ 129
แผนภูมิที่ 20 การใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน อ.เฉลิมพระเกียรติ 131
แผนภูมิที่ 21 การจัดการป่าชุมชนด้านการป้องกันการบุกรุก อ.เฉลิมพระเกียรติ 133
แผนภูมิที่ 22 การจัดการป่าชุมชนด้านการป้องกันไฟป่า อ.เฉลิมพระเกียรติ 135
แผนภูมิที่ 23 การจัดการป่าชุมชนด้านการอนุรักษ์/ฟื้นฟูป่าชุมชน-ระบบนิเวศป่า อ.เฉลิมพระเกียรติ 137
แผนภูมิที่ 24 การดำเนินงานด้านการบริหารจัดการป่าชุมชน อ.เฉลิมพระเกียรติ 140
แผนภูมิที่ 25 การดำเนินงานด้านทรัพยากรป่าชุมชน อ.เฉลิมพระเกียรติ 141
แผนภูมิที่ 26 การดำเนินงานด้านสังคมวัฒนธรรมป่าชุมชน อ.เฉลิมพระเกียรติ 147
แผนภูมิที่ 27 การดำเนินงานด้านเศรษฐกิจป่าชุมชน อ.เฉลิมพระเกียรติ 142
แผนภูมิที่ 28 การดำเนินงานป่าชุมชนด้านการประสานงาน/เชื่อมโยงกับหน่วยงานภายนอก อ.เฉลิมพระเกียรติ 142
แผนภูมิที่ 29 ข้อมูลที่ตั้งของป่าชุมชนในพื้นที่ อ.บ่อเกลือ 144
แผนภูมิที่ 30 ข้อมูลการขึ้นทะเบียนป่าชุมชนของกรมป่าไม้ อ.บ่อเกลือ 145

สารบัญแผนภูมิ (ต่อ)

หน้า

แผนภูมิที่ 31 ข้อมูลชุมชนที่มีกองทุนดูแลรักษาป่าชุมชน อ.บ่อเกลือ 145
แผนภูมิที่ 32 ข้อมูลหน่วยงานที่สนับสนุน อ.บ่อเกลือ 146
แผนภูมิที่ 33 การใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน อ.บ่อเกลือ 148
แผนภูมิที่ 34 การจัดการป่าชุมชนด้านการป้องกันการบุกรุก อ.บ่อเกลือ 150
แผนภูมิที่ 35 การจัดการป่าชุมชนด้านการป้องกันไฟป่า อ.บ่อเกลือ 152
แผนภูมิที่ 36 การจัดการป่าชุมชนด้านการอนุรักษ์/ฟื้นฟูป่าชุมชน-ระบบนิเวศป่า อ.บ่อเกลือ 155
แผนภูมิที่ 37 การดำเนินงานด้านการบริหารจัดการป่าชุมชน อ.บ่อเกลือ 158
แผนภูมิที่ 38 การดำเนินงานด้านทรัพยากรป่าชุมชน อ.บ่อเกลือ 159
แผนภูมิที่ 39 การดำเนินงานด้านสังคมวัฒนธรรมป่าชุมชน อ.บ่อเกลือ 159
แผนภูมิที่ 40 การดำเนินงานด้านเศรษฐกิจป่าชุมชน อ.บ่อเกลือ 160
แผนภูมิที่ 41 การดำเนินงานป่าชุมชนด้านการประสานงาน/เชื่อมโยงกับหน่วยงานภายนอก อ.บ่อเกลือ 160
แผนภูมิที่ 42 ข้อมูลที่ตั้งของป่าชุมชนในพื้นที่ อ.ทุ่งช้าง 162
แผนภูมิที่ 43 ข้อมูลการขึ้นทะเบียนป่าชุมชนของกรมป่าไม้ อ.ทุ่งช้าง 163
แผนภูมิที่ 44 ข้อมูลชุมชนที่มีกองทุนดูแลรักษาป่าชุมชน อ.ทุ่งช้าง 163
แผนภูมิที่ 45 ข้อมูลหน่วยงานที่สนับสนุน อ.ทุ่งช้าง 164
แผนภูมิที่ 46 การใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน อ.ทุ่งช้าง 165
แผนภูมิที่ 47 การจัดการป่าชุมชนด้านการป้องกันการบุกรุก อ.ทุ่งช้าง 168
แผนภูมิที่ 48 การจัดการป่าชุมชนด้านการป้องกันไฟป่า อ.ทุ่งช้าง 170
แผนภูมิที่ 49 การจัดการป่าชุมชนด้านการอนุรักษ์/ฟื้นฟูป่าชุมชน-ระบบนิเวศป่า อ.ทุ่งช้าง 173
แผนภูมิที่ 50 การดำเนินงานด้านการบริหารจัดการป่าชุมชน อ.ทุ่งช้าง 176
แผนภูมิที่ 51 การดำเนินงานด้านทรัพยากรป่าชุมชน อ.ทุ่งช้าง 177
แผนภูมิที่ 52 การดำเนินงานด้านสังคมวัฒนธรรมป่าชุมชน อ.ทุ่งช้าง 177
แผนภูมิที่ 53 การดำเนินงานด้านเศรษฐกิจป่าชุมชน อ.ทุ่งช้าง 178
แผนภูมิที่ 54 การดำเนินงานป่าชุมชนด้านการประสานงาน/เชื่อมโยงกับหน่วยงานภายนอก อ.ทุ่งช้าง 178
แผนภูมิที่ 55 ข้อมูลที่ตั้งของป่าชุมชนในพื้นที่ อ.เชียงกลาง 180
แผนภูมิที่ 56 ข้อมูลการขึ้นทะเบียนป่าชุมชนของกรมป่าไม้ อ.เชียงกลาง 180
แผนภูมิที่ 57 ข้อมูลชุมชนที่มีกองทุนดูแลรักษาป่าชุมชน อ.เชียงกลาง 181
แผนภูมิที่ 58 ข้อมูลหน่วยงานที่สนับสนุน อ.เชียงกลาง 181
แผนภูมิที่ 59 การใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน อ.เชียงกลาง 183
แผนภูมิที่ 60 การจัดการป่าชุมชนด้านการป้องกันการบุกรุก อ.เชียงกลาง 185
แผนภูมิที่ 61 การจัดการป่าชุมชนด้านการป้องกันไฟป่า อ.เชียงกลาง 187

สารบัญแผนภูมิ (ต่อ)

หน้า

แผนภูมิที่ 62 การจัดการป่าชุมชนด้านการอนุรักษ์/ฟื้นฟูป่าชุมชน-ระบบนิเวศป่า อ.เชียงกลาง 190
แผนภูมิที่ 63 การดำเนินงานด้านการบริหารจัดการป่าชุมชน อ.เชียงกลาง 193
แผนภูมิที่ 64 การดำเนินงานด้านทรัพยากรป่าชุมชน อ.เชียงกลาง 194
แผนภูมิที่ 65 การดำเนินงานด้านสังคมวัฒนธรรมป่าชุมชน อ.เชียงกลาง 194
แผนภูมิที่ 66 การดำเนินงานด้านเศรษฐกิจป่าชุมชน อ.เชียงกลาง 195
แผนภูมิที่ 67 การดำเนินงานป่าชุมชนด้านการประสานงาน/เชื่อมโยงกับหน่วยงานภายนอก อ.เชียงกลาง 195
แผนภูมิที่ 68 ข้อมูลที่ตั้งของป่าชุมชนในพื้นที่ อ.ปัว 197
แผนภูมิที่ 69ข้อมูลการขึ้นทะเบียนป่าชุมชนของกรมป่าไม้ อ.ปัว 198
แผนภูมิที่ 70 ข้อมูลชุมชนที่มีกองทุนดูแลรักษาป่าชุมชน อ.ปัว 198
แผนภูมิที่ 71 ข้อมูลหน่วยงานที่สนับสนุน อ.ปัว 199
แผนภูมิที่ 72 การใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน อ.ปัว 201
แผนภูมิที่ 73 การจัดการป่าชุมชนด้านการป้องกันการบุกรุก อ.ปัว 203
แผนภูมิที่ 74 การจัดการป่าชุมชนด้านการป้องกันไฟป่า อ.ปัว 205
แผนภูมิที่ 75 การจัดการป่าชุมชนด้านการอนุรักษ์/ฟื้นฟูป่าชุมชน-ระบบนิเวศป่า อ.ปัว 208
แผนภูมิที่ 76 การดำเนินงานด้านการบริหารจัดการป่าชุมชน อ.ปัว 211
แผนภูมิที่ 77 การดำเนินงานด้านทรัพยากรป่าชุมชน อ.ปัว 212
แผนภูมิที่ 78 การดำเนินงานด้านสังคมวัฒนธรรมป่าชุมชน อ.ปัว 212
แผนภูมิที่ 79 การดำเนินงานด้านเศรษฐกิจป่าชุมชน อ.ปัว 213
แผนภูมิที่ 80 การดำเนินงานป่าชุมชนด้านการประสานงาน/เชื่อมโยงกับหน่วยงานภายนอก อ.ปัว 213
แผนภูมิที่ 81 ข้อมูลที่ตั้งของป่าชุมชนในพื้นที่ อ.ท่าวังผา 215
แผนภูมิที่ 82 ข้อมูลการขึ้นทะเบียนป่าชุมชนของกรมป่าไม้ อ.ท่าวังผา 215
แผนภูมิที่ 83 ข้อมูลชุมชนที่มีกองทุนดูแลรักษาป่าชุมชน อ.ท่าวังผา 216
แผนภูมิที่ 84 ข้อมูลหน่วยงานที่สนับสนุน อ.ท่าวังผา 216
แผนภูมิที่ 85 การใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน อ.ท่าวังผา 218
แผนภูมิที่ 86 การจัดการป่าชุมชนด้านการป้องกันการบุกรุก อ.ท่าวังผา 220
แผนภูมิที่ 87 การจัดการป่าชุมชนด้านการป้องกันไฟป่า อ.ท่าวังผา 222
แผนภูมิที่ 88 การจัดการป่าชุมชนด้านการอนุรักษ์/ฟื้นฟูป่าชุมชน-ระบบนิเวศป่า อ.ท่าวังผา 225
แผนภูมิที่ 89 การดำเนินงานด้านการบริหารจัดการป่าชุมชน อ.ท่าวังผา 228
แผนภูมิที่ 90 การดำเนินงานด้านทรัพยากรป่าชุมชน อ.ท่าวังผา 229
แผนภูมิที่ 91 การดำเนินงานด้านสังคมวัฒนธรรมป่าชุมชน อ.ท่าวังผา 229
แผนภูมิที่ 92 การดำเนินงานด้านเศรษฐกิจป่าชุมชน อ.ท่าวังผา 230

สารบัญแผนภูมิ (ต่อ)

หน้า

แผนภูมิที่ 93 การดำเนินงานป่าชุมชนด้านการประสานงาน/เชื่อมโยงกับหน่วยงานภายนอก อ.ท่าวังผา 230
แผนภูมิที่ 94 ข้อมูลที่ตั้งของป่าชุมชนในพื้นที่ อ.สองแคว 232
แผนภูมิที่ 95 ข้อมูลการขึ้นทะเบียนป่าชุมชนของกรมป่าไม้ อ.สองแคว 233
แผนภูมิที่ 96 ข้อมูลชุมชนที่มีกองทุนดูแลรักษาป่าชุมชน อ.สองแคว 233
แผนภูมิที่ 97 ข้อมูลหน่วยงานที่สนับสนุน อ.สองแคว 234
แผนภูมิที่ 98 การใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน อ.สองแคว 236
แผนภูมิที่ 99 การจัดการป่าชุมชนด้านการป้องกันการบุกรุก อ.สองแคว 238
แผนภูมิที่ 100 การจัดการป่าชุมชนด้านการป้องกันไฟป่า อ.สองแคว 240
แผนภูมิที่ 101 การจัดการป่าชุมชนด้านการอนุรักษ์/ฟื้นฟูป่าชุมชน-ระบบนิเวศป่า อ.สองแคว 243
แผนภูมิที่ 102 การดำเนินงานด้านการบริหารจัดการป่าชุมชน อ.สองแคว 246
แผนภูมิที่ 103 การดำเนินงานด้านทรัพยากรป่าชุมชน อ.สองแคว 247
แผนภูมิที่ 104 การดำเนินงานด้านสังคมวัฒนธรรมป่าชุมชน อ.สองแคว 247
แผนภูมิที่ 105 การดำเนินงานด้านเศรษฐกิจป่าชุมชน อ.สองแคว 248
แผนภูมิที่ 106 การดำเนินงานป่าชุมชนด้านการประสานงาน/เชื่อมโยงกับหน่วยงานภายนอก อ.สองแคว 248
แผนภูมิที่ 107 ข้อมูลที่ตั้งของป่าชุมชนในพื้นที่ อ.สันติสุข 250
แผนภูมิที่ 108 ข้อมูลการขึ้นทะเบียนป่าชุมชนของกรมป่าไม้ อ.สันติสุข 250
แผนภูมิที่ 109 ข้อมูลชุมชนที่มีกองทุนดูแลรักษาป่าชุมชน อ.สันติสุข 251
แผนภูมิที่ 110 ข้อมูลหน่วยงานที่สนับสนุน อ.สันติสุข 251
แผนภูมิที่ 111 การใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน อ.สันติสุข 253
แผนภูมิที่ 112 การจัดการป่าชุมชนด้านการป้องกันการบุกรุก อ.สันติสุข 255
แผนภูมิที่ 113 การจัดการป่าชุมชนด้านการป้องกันไฟป่า อ.สันติสุข 257
แผนภูมิที่ 114 การจัดการป่าชุมชนด้านการอนุรักษ์/ฟื้นฟูป่าชุมชน-ระบบนิเวศป่า อ.สันติสุข 260
แผนภูมิที่ 115 การดำเนินงานด้านการบริหารจัดการป่าชุมชน อ.สันติสุข 263
แผนภูมิที่ 116 การดำเนินงานด้านทรัพยากรป่าชุมชน อ.สันติสุข 264
แผนภูมิที่ 117 การดำเนินงานด้านสังคมวัฒนธรรมป่าชุมชน อ.สันติสุข 264
แผนภูมิที่ 118 การดำเนินงานด้านเศรษฐกิจป่าชุมชน อ.สันติสุข 265
แผนภูมิที่ 119 การดำเนินงานป่าชุมชนด้านการประสานงาน/เชื่อมโยงกับหน่วยงานภายนอก อ.สันติสุข 265
แผนภูมิที่ 120 ข้อมูลที่ตั้งของป่าชุมชนในพื้นที่ อ.แม่จริม 267
แผนภูมิที่ 121 ข้อมูลการขึ้นทะเบียนป่าชุมชนของกรมป่าไม้ อ.แม่จริม 268
แผนภูมิที่ 122 ข้อมูลชุมชนที่มีกองทุนดูแลรักษาป่าชุมชน อ.แม่จริม 268
แผนภูมิที่ 123 ข้อมูลหน่วยงานที่สนับสนุน อ.แม่จริม 269

สารบัญแผนภูมิ (ต่อ)

หน้า

แผนภูมิที่ 124 การใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน อ.แม่จริม 271
แผนภูมิที่ 125 การจัดการป่าชุมชนด้านการป้องกันการบุกรุก อ.แม่จริม 273
แผนภูมิที่ 126 การจัดการป่าชุมชนด้านการป้องกันไฟป่า อ.แม่จริม 275
แผนภูมิที่ 127 การจัดการป่าชุมชนด้านการอนุรักษ์/ฟื้นฟูป่าชุมชน-ระบบนิเวศป่า อ.แม่จริม 277
แผนภูมิที่ 128 การดำเนินงานด้านการบริหารจัดการป่าชุมชน อ.แม่จริม 281
แผนภูมิที่ 129 การดำเนินงานด้านทรัพยากรป่าชุมชน อ.แม่จริม 281
แผนภูมิที่ 130 การดำเนินงานด้านสังคมวัฒนธรรมป่าชุมชน อ.แม่จริม 282
แผนภูมิที่ 131 การดำเนินงานด้านเศรษฐกิจป่าชุมชน อ.แม่จริม 282
แผนภูมิที่ 132 การดำเนินงานป่าชุมชนด้านการประสานงาน/เชื่อมโยงกับหน่วยงานภายนอก อ.แม่จริม 283
แผนภูมิที่ 133 ข้อมูลที่ตั้งของป่าชุมชนในพื้นที่ อ.ภูเพียง 285
แผนภูมิที่ 134 ข้อมูลการขึ้นทะเบียนป่าชุมชนของกรมป่าไม้ อ.ภูเพียง 286
แผนภูมิที่ 135 ข้อมูลชุมชนที่มีกองทุนดูแลรักษาป่าชุมชน อ.ภูเพียง 286
แผนภูมิที่ 136 ข้อมูลหน่วยงานที่สนับสนุน อ.ภูเพียง 287
แผนภูมิที่ 137 การใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน อ.ภูเพียง 289
แผนภูมิที่ 138 การจัดการป่าชุมชนด้านการป้องกันการบุกรุก อ.ภูเพียง 291
แผนภูมิที่ 139 การจัดการป่าชุมชนด้านการป้องกันไฟป่า อ.ภูเพียง 293
แผนภูมิที่ 140 การจัดการป่าชุมชนด้านการอนุรักษ์/ฟื้นฟูป่าชุมชน-ระบบนิเวศป่า อ.ภูเพียง 296
แผนภูมิที่ 141 การดำเนินงานด้านการบริหารจัดการป่าชุมชน อ.ภูเพียง 299
แผนภูมิที่ 142 การดำเนินงานด้านทรัพยากรป่าชุมชน อ.ภูเพียง 300
แผนภูมิที่ 143 การดำเนินงานด้านสังคมวัฒนธรรมป่าชุมชน อ.ภูเพียง 300
แผนภูมิที่ 144 การดำเนินงานด้านเศรษฐกิจป่าชุมชน อ.ภูเพียง 301
แผนภูมิที่ 145 การดำเนินงานป่าชุมชนด้านการประสานงาน/เชื่อมโยงกับหน่วยงานภายนอก อ.ภูเพียง 301
แผนภูมิที่ 146 ข้อมูลที่ตั้งของป่าชุมชนในพื้นที่ อ.เมืองน่าน 303
แผนภูมิที่ 147 ข้อมูลการขึ้นทะเบียนป่าชุมชนของกรมป่าไม้ อ.เมืองน่าน 303
แผนภูมิที่ 148 ข้อมูลชุมชนที่มีกองทุนดูแลรักษาป่าชุมชน อ.เมืองน่าน 304
แผนภูมิที่ 149 ข้อมูลหน่วยงานที่สนับสนุน อ.เมืองน่าน 304
แผนภูมิที่ 150 การใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน อ.ทุ่งช้าง 306
แผนภูมิที่ 151 การจัดการป่าชุมชนด้านการป้องกันการบุกรุก อ.เมืองน่าน 308
แผนภูมิที่ 152 การจัดการป่าชุมชนด้านการป้องกันไฟป่า อ.เมืองน่าน 310
แผนภูมิที่ 153 การจัดการป่าชุมชนด้านการอนุรักษ์/ฟื้นฟูป่าชุมชน-ระบบนิเวศ อ.เมืองน่าน 313
แผนภูมิที่ 154 การดำเนินงานด้านการบริหารจัดการป่าชุมชน อ.เมืองน่าน 317

สารบัญแผนภูมิ (ต่อ)

หน้า

แผนภูมิที่ 155 การดำเนินงานด้านทรัพยากรป่าชุมชน อ.เมืองน่าน 317
แผนภูมิที่ 156 การดำเนินงานด้านสังคมวัฒนธรรมป่าชุมชน อ.เมืองน่าน 318
แผนภูมิที่ 157 การดำเนินงานด้านเศรษฐกิจป่าชุมชน อ.เมืองน่าน 318
แผนภูมิที่ 158 การดำเนินงานป่าชุมชนด้านการประสานงาน/เชื่อมโยงกับหน่วยงานภายนอก อ.เมืองน่าน 319
แผนภูมิที่ 159 ข้อมูลที่ตั้งของป่าชุมชนในพื้นที่ อ.บ้านหลวง 321
แผนภูมิที่ 160 ข้อมูลการขึ้นทะเบียนป่าชุมชนของกรมป่าไม้ อ.บ้านหลวง 322
แผนภูมิที่ 161 ข้อมูลชุมชนที่มีกองทุนดูแลรักษาป่าชุมชน อ.บ้านหลวง 322
แผนภูมิที่ 162 ข้อมูลหน่วยงานที่สนับสนุน อ.บ้านหลวง 323
แผนภูมิที่ 163 การใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน อ.บ้านหลวง 325
แผนภูมิที่ 164 การจัดการป่าชุมชนด้านการป้องกันการบุกรุก อ.บ้านหลวง 327
แผนภูมิที่ 165 การจัดการป่าชุมชนด้านการป้องกันไฟป่า อ.บ้านหลวง 329
แผนภูมิที่ 166 การจัดการป่าชุมชนด้านการอนุรักษ์/ฟื้นฟูป่าชุมชน-ระบบนิเวศป่า อ.บ้านหลวง 332
แผนภูมิที่ 167 การดำเนินงานด้านการบริหารจัดการป่าชุมชน อ.บ้านหลวง 335
แผนภูมิที่ 168 การดำเนินงานด้านทรัพยากรป่าชุมชน อ.บ้านหลวง 336
แผนภูมิที่ 169 การดำเนินงานด้านสังคมวัฒนธรรมป่าชุมชน อ.บ้านหลวง 336
แผนภูมิที่ 170 การดำเนินงานด้านเศรษฐกิจป่าชุมชน อ.บ้านหลวง 337
แผนภูมิที่ 171 การดำเนินงานป่าชุมชนด้านการประสานงาน/เชื่อมโยงกับหน่วยงานภายนอก อ.บ้านหลวง 337
แผนภูมิที่ 172 ข้อมูลที่ตั้งของป่าชุมชนในพื้นที่ อ.เวียงสา 339
แผนภูมิที่ 173 ข้อมูลการขึ้นทะเบียนป่าชุมชนของกรมป่าไม้ อ.เวียงสา 340
แผนภูมิที่ 174 ข้อมูลชุมชนที่มีกองทุนดูแลรักษาป่าชุมชน อ.เวียงสา 340
แผนภูมิที่ 175 ข้อมูลหน่วยงานที่สนับสนุน อ.เวียงสา 341
แผนภูมิที่ 176 การใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน อ.เวียงสา 343
แผนภูมิที่ 177 การจัดการป่าชุมชนด้านการป้องกันการบุกรุก อ.เวียงสา 345
แผนภูมิที่ 178 การจัดการป่าชุมชนด้านการป้องกันไฟป่า อ.เวียงสา 347
แผนภูมิที่ 179 การจัดการป่าชุมชนด้านการอนุรักษ์/ฟื้นฟูป่าชุมชน-ระบบนิเวศป่า อ.เวียงสา 350
แผนภูมิที่ 180 การดำเนินงานด้านการบริหารจัดการป่าชุมชน อ.เวียงสา 354
แผนภูมิที่ 181 การดำเนินงานด้านทรัพยากรป่าชุมชน อ.เวียงสา 354
แผนภูมิที่ 182 การดำเนินงานด้านสังคมวัฒนธรรมป่าชุมชน อ.เวียงสา 355
แผนภูมิที่ 183 การดำเนินงานด้านเศรษฐกิจป่าชุมชน อ.เวียงสา 355
แผนภูมิที่ 184 การดำเนินงานป่าชุมชนด้านการประสานงาน/เชื่อมโยงกับหน่วยงานภายนอก อ.เวียงสา 356
แผนภูมิที่ 185 ข้อมูลที่ตั้งของป่าชุมชนในพื้นที่ อ.นาน้อย 358

สารบัญแผนภูมิ (ต่อ)

หน้า

แผนภูมิที่ 186 ข้อมูลการขึ้นทะเบียนป่าชุมชนของกรมป่าไม้ อ.นาน้อย 358
แผนภูมิที่ 187 ข้อมูลชุมชนที่มีกองทุนดูแลรักษาป่าชุมชน อ.นาน้อย 359
แผนภูมิที่ 188 ข้อมูลหน่วยงานที่สนับสนุน อ.นาน้อย 359
แผนภูมิที่ 189 การใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน อ.นาน้อย 361
แผนภูมิที่ 190 การจัดการป่าชุมชนด้านการป้องกันการบุกรุก อ.นาน้อย 363
แผนภูมิที่ 191 การจัดการป่าชุมชนด้านการป้องกันไฟป่า อ.นาน้อย 365
แผนภูมิที่ 192 การจัดการป่าชุมชนด้านการอนุรักษ์/ฟื้นฟูป่าชุมชน-ระบบนิเวศป่า อ.นาน้อย 368
แผนภูมิที่ 193 การดำเนินงานด้านการบริหารจัดการป่าชุมชน อ.นาน้อย 371
แผนภูมิที่ 194 การดำเนินงานด้านทรัพยากรป่าชุมชน อ.นาน้อย 372
แผนภูมิที่ 195 การดำเนินงานด้านสังคมวัฒนธรรมป่าชุมชน อ.นาน้อย 372
แผนภูมิที่ 196 การดำเนินงานด้านเศรษฐกิจป่าชุมชน อ.นาน้อย 373
แผนภูมิที่ 197 การดำเนินงานป่าชุมชนด้านการประสานงาน/เชื่อมโยงกับหน่วยงานภายนอก อ.นาน้อย 373
แผนภูมิที่ 198 ข้อมูลที่ตั้งของป่าชุมชนในพื้นที่ อ.นาหมื่น 375
แผนภูมิที่ 199 ข้อมูลการขึ้นทะเบียนป่าชุมชนของกรมป่าไม้ อ.นาหมื่น 375
แผนภูมิที่ 200 ข้อมูลชุมชนที่มีกองทุนดูแลรักษาป่าชุมชน อ.นาหมื่น 376
แผนภูมิที่ 201 ข้อมูลหน่วยงานที่สนับสนุน อ.นาหมื่น 376
แผนภูมิที่ 202 การใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน อ.นาหมื่น 378
แผนภูมิที่ 203 การจัดการป่าชุมชนด้านการป้องกันการบุกรุก อ.นาหมื่น 380
แผนภูมิที่ 204 การจัดการป่าชุมชนด้านการป้องกันไฟป่า อ.นาหมื่น 382
แผนภูมิที่ 205 การจัดการป่าชุมชนด้านการอนุรักษ์/ฟื้นฟูป่าชุมชน-ระบบนิเวศป่า อ.นาหมื่น 385
แผนภูมิที่ 206 การดำเนินงานด้านการบริหารจัดการป่าชุมชน อ.นาหมื่น 388
แผนภูมิที่ 207 การดำเนินงานด้านทรัพยากรป่าชุมชน อ.นาหมื่น 389
แผนภูมิที่ 208 การดำเนินงานด้านสังคมวัฒนธรรมป่าชุมชน อ.นาหมื่น 389
แผนภูมิที่ 209 การดำเนินงานด้านเศรษฐกิจป่าชุมชน อ.นาหมื่น 390
แผนภูมิที่ 210 การดำเนินงานป่าชุมชนด้านการประสานงาน/เชื่อมโยงกับหน่วยงานภายนอก อ.นาหมื่น 390
แผนภูมิที่ 211 กลไกการประสานงาน 398

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1 กรอบการวิจัย	25
ภาพที่ 2 แผนที่จังหวัดน่าน : พื้นที่การดำเนินโครงการ	29
ภาพที่ 3 ขั้นตอนการดำเนินโครงการ	32
ภาพที่ 4 สำดับเหตุการณ์สำคัญของกระบวนการจัดการทรัพยากรโดยภาคประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในจังหวัดน่าน	46
ภาพที่ 5 แผนที่แสดงขอบป่าชุมชนตำบลศิลาแลง อำเภอปัว	58
ภาพที่ 6 ศึกษาการจัดการทรัพยากรโดยชุมชน ตำบลศิลาแลง อำเภอปัว	59
ภาพที่ 7 ป่าชุมชนบ้านกิ่วม่วง	62
ภาพที่ 8 ป่าชุมชนบ้านกิ่วม่วง	63
ภาพที่ 9 บริเวณป่าพิธีกรรม(ป่าบวช)บ้านกิ่วม่วง	63
ภาพที่ 10 สำรวจแนวเขตป่าชุมชนบ้านกิ่วม่วง	64
ภาพที่ 11 กฎระเบียบป่าชุมชนบ้านกิ่วม่วง (เดิม)	65
ภาพที่ 12 แผนที่แสดงขอบเขตป่าชุมชนบ้านกิ่วม่วง ตำบลดู่พงษ์ อำเภอสันติสุข	66
ภาพที่ 13 แผนที่แสดงเส้นทางศึกษาป่าชุมชนบ้านใหม่สันติสุข ตำบลน้ำเกี๋ยน	70
ภาพที่ 14 ป่าชุมชนบ้านใหม่สันติสุข ตำบลน้ำเกี๋ยน	70
ภาพที่ 15 ป่าชุมชนบ้านใหม่สันติสุข ตำบลน้ำเกี๋ยน	71
ภาพที่ 16 ป่าพิธีกรรม(ป่าบวช) บ้านใหม่สันติสุข ตำบลน้ำเกี๋ยน	71
ภาพที่ 17 แผนที่แสดงขอบเขตป่าชุมชนตำบลน้ำเกี๋ยน อำเภอภูเพียง	72
ภาพที่ 18 ศึกษาพื้นที่ปลูกครามเพื่อลดพื้นที่การปลูกข้าวโพด	73
ภาพที่ 19 วิทยากรสาธิตการสกัดคราม	73
ภาพที่ 20 การมัดย้อมผ้าจากสีธรรมชาติบ้านใหม่สันติสุข ตำบลน้ำเกี๋ยน	74
ภาพที่ 21 การมัดย้อมผ้าจากสีธรรมชาติบ้านใหม่สันติสุข ตำบลน้ำเกี๋ยน	74
ภาพที่ 22 การออกบู๊ทจำหน่ายผลิตภัณฑ์ ลานกิจกรรมชุมชนตำบลน้ำเกี๋ยน	75
ภาพที่ 23 การออกบู๊ทจำหน่ายผลิตภัณฑ์ รวมโชคพลาซ่าเชียงใหม่	75
ภาพที่ 24 การออกบู๊ทจำหน่ายผลิตภัณฑ์ ลานนาเอ็กโป 2018	76
ภาพที่ 25 ต้อนรับคณะศึกษาดูงานกลุ่มผ้ามัดย้อมสีธรรมชาติ	76
ภาพที่ 26 ลงพื้นที่สำรวจแหล่งท่องเที่ยวชุมชนบ้านทุ่งใหม่	80
ภาพที่ 27 บรรยากาศแหล่งท่องเที่ยวชุมชนบ้านทุ่งใหม่	81

สารบัญภาพ (ต่อ)

	หน้า
ภาพที่ 28 แสดงแผนที่ขอบเขตป่าชุมชนบ้านทุ่งใหม่ ตำบลอวน อำเภอปัว	82
ภาพที่ 29 แสดงแผนที่ขอบเขตป่าชุมชนบ้านห้วยลอย ตำบลภูฟ้า อำเภอบ่อเกลือ	84
ภาพที่ 30 เลือกใยบวบเพื่อแปรรูป บ้านห้วยลอย	86
ภาพที่ 31 แปรรูปใยบวบ บ้านห้วยลอย	86
ภาพที่ 32 สำรวจเส้นทางท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ บ้านห้วย	87
ภาพที่ 33 พัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ บ้านห้วยลอย	87
ภาพที่ 34 แผนที่แสดงขอบเขตป่าชุมชนบ้านมณีพฤกษ์ ตำบลงอบ อำเภอทุ่งช้าง	89
ภาพที่ 35 แผนที่แสดงขอบเขตป่าชุมชนบ้านบ้านดู่ ตำบลบ้านฟ้า อำเภอบ้านหลวง	92
ภาพที่ 36 แผนที่แสดงภาพรวมของป่าชุมชนจังหวัดน่าน	103
ภาพที่ 37 แผนที่แสดงป่าชุมชนในเขตอุทยาน	104
ภาพที่ 38 แผนที่แสดงป่าชุมชนในเขตป่าสงวน	105
ภาพที่ 39 แผนที่แสดงป่าชุมชนในเขตป่าสงวนและในเขตอุทยาน	106
ภาพที่ 40 แผนที่แสดงขนาดของพื้นที่ป่าชุมชนจังหวัดน่าน	107
ภาพที่ 41 โครงสร้างคณะกรรมการเครือข่ายป่าชุมชนระดับจังหวัด	398
ภาพที่ 42 โครงสร้างคณะกรรมการเครือข่ายป่าชุมชนระดับอำเภอ	399
ภาพที่ 43 พลวัตรการจัดการทรัพยากรและป่าชุมชน	430
ภาพที่ 44 แผนที่การคงอยู่ของป่าชุมชนจังหวัดน่านโดยภาพรวม	432
ภาพที่ 45 แผนที่ป่าชุมชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติ	433
ภาพที่ 46 แผนที่ป่าชุมชนในเขตอุทยานแห่งชาติ	434
ภาพที่ 47 แผนที่ป่าชุมชนที่อยู่ในเขตป่าสงวนและเขตอุทยานแห่งชาติ	435
ภาพที่ 48 แผนที่แสดงขนาดของพื้นที่ป่าชุมชนจังหวัดน่าน	436

บทที่ 1
บทนำ

1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ในสังคมไทยที่ผ่านมา มีประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องระหว่างชุมชนที่อาศัยอยู่ในเขตป่ากับหน่วยงานของรัฐ เป็นปฏิสัมพันธ์ที่เป็นทั้งความร่วมมือและข้อขัดแย้งในมุมมองต่อการจัดการทรัพยากรภายใต้จุดยืนที่ต่างกัน มีข้อถกเถียงในวงวิชาการที่วนเวียนระหว่างปฏิบัติการของรัฐและชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการใช้เครื่องมือและอำนาจทางกฎหมายในการควบคุมการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติเป็นประเด็นความขัดแย้งที่สะสมยืดเยื้อ ซับซ้อน วนเวียนไม่มีข้อสรุปมาจนถึงปัจจุบัน

สถานการณ์วิกฤติปัญหาเขาหัวโล้นในพื้นที่จังหวัดน่าน ในช่วงที่ผ่านมาถูกนำเสนอต่อสาธารณะ ผ่านสื่อสังคมออนไลน์อย่างกว้างขวาง ถูกหยิบยกเป็นประเด็นเร่งด่วนเพื่อหามาตรการในการพลิกฟื้นป่าต้นน้ำน่าน ด้วยเหตุผลที่ว่า แม่น้ำน่านเป็นหนึ่งในสี่แม่น้ำสายหลักที่ผลิตน้ำไหลลงสู่แม่น้ำเจ้าพระยาถึงร้อยละ 40 ซึ่งการอนุรักษ์ทรัพยากรในพื้นที่ลุ่มน้ำน่าน จึงเป็นเรื่องที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในมุมมองด้านนิเวศวิทยา ในขณะเดียวกันในอีกมุมหนึ่งในด้านวิถีการดำรงชีวิต การประกอบอาชีพของชาวบ้านในพื้นที่ก็เป็นเรื่องที่สำคัญไม่แพ้กัน

ที่ผ่านมาพื้นที่ป่าต้นน้ำน่านถูกบุกรุก อยู่ในสภาพเสื่อมโทรมขั้นวิกฤติ อันเป็นผลมาจากการขยายตัวอย่างรวดเร็วของพื้นที่การเพาะปลูกพืชเชิงเดี่ยวบนพื้นที่ลาดชัน โดยเฉพาะการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ซึ่งการผลิตเพื่อให้ได้ผลตอบแทนที่สูงขึ้นเกษตรกรจำเป็นต้องใช้พื้นที่จำนวนมาก ขณะที่พื้นที่มีอยู่อย่างจำกัด จึงต้องรุกและขยายพื้นที่ป่าออกเป็นวงกว้าง ซึ่งเป็นภาพที่สะท้อนความเป็นจริงของการดำรงอยู่ของผู้คนในชุมชนที่ต้องดิ้นรนเพื่อความอยู่รอดในการแสวงหารายได้ เพื่อตอบสนองต่อการดำรงชีวิตภายใต้การบริโภคที่สูงขึ้น ส่งผลให้เกิดแรงกดดันต่อการใช้ที่ดินในเขตป่าอย่างกว้างขวางจนกลายเป็นภูเขาหัวโล้นเป็นที่ประจักษ์

จากข้อมูลการลดลงของพื้นที่ป่าในจังหวัดน่านโดยดาวเทียมไทยโชต หรือ Thailand Earth Observation Satellite (THEOS) ได้ทำการสำรวจทรัพยากรภายในประเทศ ผลการสำรวจ พบข้อมูลเชิงสถิติการบุกเบิกและขยายพื้นที่ป่าของจังหวัดน่านลดลงอย่างรวดเร็ว เช่น ในปี 2507-2547 พื้นที่ป่าของจังหวัดน่านลดลง 17,942 ไร่ ปี 2547-2551 ลดลง 52,942 ไร่ และปี 2551-2556 (ช่วง 6 ปี) ทำให้เห็นพัฒนาการ การลดลงของพื้นที่ป่ารวดเร็วอย่างก้าวกระโดดอย่างต่อเนื่อง ถึงจำนวน 125,402 ไร่ บัณฑูร ล่ำซำ (2558)

สถานการณ์การสูญเสียพื้นที่ป่าต้นน้ำน่านในช่วงที่ผ่านมา ได้สร้างความตื่นตัวกับภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งจากภายใน และภายนอกเร่งยกระดับความร่วมมือ มีส่วนร่วมขับเคลื่อนเพื่อหยุดยั้งการทำลายป่าต้นน้ำ ด้วยวิธีการที่หลากหลาย การดำเนินงานเป็นไปในลักษณะ ที่ต่างคนต่างทำเฉพาะจุดที่ตนเองถนัด ต่างมีเครื่องมือและชุดความรู้ของตนเอง แยกส่วนพิจารณาและมุ่งแก้ไขโดยให้ความสำคัญในมิติของการปลูกป่าเฉพาะที่เห็นเป็นต้นไม้ และได้ละเลยในมิติของชุมชน และกลุ่มองค์กรภาคประชาสังคมในพื้นที่ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนา ในขณะที่ปัญหาเดิมยังมีความซับซ้อน หยั่งรากลึก และมีพลวัตยิ่งขึ้น

การดำเนินงานในระยะเริ่มแรก ได้ส่งสัญญานที่ดีถึงการยกระดับความร่วมมือ และต่างมีความปรารถนาดี ต้องการให้ชาวบ้านมีทางออกในการคลี่คลายปัญหาและมีคุณภาพชีวิตที่ดี แต่การดำเนินงานแก้ไขปัญหา

ที่ผ่านมา แม้ช่วงระยะเวลาหนึ่งของการพูดคุย ปรึกษาหารือของภาคส่วนต่าง ๆ ในการหาทางออกเพื่อแก้ไขวิกฤติของปัญหาเริ่มตกผลึกทางความคิด แต่พอถึงระดับปฏิบัติการในพื้นที่ ต้องเจอกับอุปสรรคปัญหาเนื่องจากติดขัดอยู่ในวังวนด้านกฎหมายส่งผลให้การปฏิบัติงานระดับต่าง ๆ ไม่สามารถขับเคลื่อนอย่างมีประสิทธิภาพ ขณะเดียวกันในห้วงเวลาดังกล่าว กลุ่มแกนนำชุมชนที่เข้าร่วมในเวทีประชุมระดมความคิดเห็นเพื่อหาทางออกในการคลี่คลายสถานการณ์ปัญหาร่วมกับหน่วยงานภาคส่วนต่าง ๆ ครั้งแล้วครั้งเล่า ในประเด็นซ้ำ ๆ แต่ไม่เกิดผลในเชิงปฏิบัติ ต่างเริ่มมีความอ่อนล้า ไม่ว่าจะหาทางออกโดยวิธีใดก็ตามดูเหมือนไม่มีทางออกเท่าใดนัก เพราะติดหล่มวังวนของข้อกฎหมาย และเกินศักยภาพของหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งเพียงลำพังได้

ภายใต้สถานการณ์ดังกล่าว เครือข่ายองค์กรภาคประชาชน และเครือข่ายป่าชุมชน จังหวัดน่านร่วมกับหน่วยวิชาการ จึงได้ปรึกษาหารือและร่วมวิเคราะห์สถานการณ์และ กลับมาตั้งหลักเพื่อทบทวนและค้นหา “ศักยภาพ” และ “ทุนเดิม” ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นสำคัญของการแก้ปัญหา และคาดหวังว่าจะส่งผลสะเทือนไปถึงจุดอื่น ๆ เพื่อนำมาสู่การคลี่คลายสถานการณ์ปัญหาในจุดอื่น ๆ ได้ตามลำดับ จากการวิเคราะห์สถานการณ์ของภาคประชาชนน่านในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติที่ผ่านมา พบว่าจังหวัดน่านมี “ทุนเดิม” ที่หลากหลายโดยเฉพาะการจัดการทรัพยากรโดยชุมชน ในรูปของ “การจัดการป่าชุมชน” ทั้งในแง่ของเครือข่ายองค์กรภาคประชาชนเข้มแข็งเกิด มีผู้นำชุมชน ทั้งผู้นำทางจิตวิญญาณ และผู้นำบารมีที่คนน่านเคารพนับถือ มีหน่วยงานองค์กรพี่เลี้ยงมีบทบาทเชื่อมประสานเครือข่ายให้มีพื้นที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีพื้นที่ป่าชุมชน มีองค์ความรู้/ภูมิปัญญาในการจัดการป่าชุมชน อีกทั้งยังเป็นพื้นที่แห่งแรกในภาคเหนือที่ได้ประยุกต์พิธีพิธีกรรมทางศาสนามาใช้ในการปกป้องผืนป่าในรูปของการบวช มีชุมชนดั้งเดิมหลายแห่งสามารถรักษาป่านับหมื่นไร่ บางชุมชนรวมตัวกันปกป้องผืนป่าจากการรุกรานจากภายนอก บางแห่งสามารถพลิกฟื้นป่าที่เสื่อมโทรมให้กลับสมบูรณ์ แม้ไม่เคยรับรู้แนวคิดป่าชุมชนมาก่อนก็ตาม

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าจังหวัดน่านจะมีเครือข่ายป่าชุมชน และมีต้นทุนทางสังคมและวัฒนธรรมมากมายที่มีคุณค่ายังคงหลงเหลืออยู่ก็ตาม แต่ในอีกแง่มุมหนึ่งพบว่าภายใต้บริบทของการพัฒนาและการแทรกแซงของพลังอำนาจระบบทุนนิยม ที่ได้แผ่ขยายความเจริญอย่างรวดเร็วในปัจจุบันเป็นกระแสที่มาแรง และมีส่วนบดบังวิธีคิดของคนรุ่นปัจจุบัน เริ่มปรับเปลี่ยนไปสู่เงื่อนไขใหม่ของการดำเนินชีวิตที่เร่งรีบ ต่างคนต่างอยู่ ภายใต้ค่านิยมการบริโภคแบบใหม่ ซึ่งอาจมีผลทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างคนรุ่นปัจจุบัน มีท่าทีปรับเปลี่ยน เริ่มห่างเหินในกิจกรรมที่ของหน้าหมู่

นอกจากนี้พบว่า คณะกรรมการป่าชุมชนรุ่นบุกเบิกเริ่มเข้าสู่สังคมสูงวัย อีกทั้งการสืบทอดความรู้ไปยังกลุ่มคนรุ่นปัจจุบันขาดช่วง คนรุ่นปัจจุบันออกจากชุมชน การปลูกฝังการถ่ายทอดแก่คนรุ่นใหม่ขาดช่วง วิถีชีวิตของชุมชนส่วนใหญ่ได้เปลี่ยนไปจากเดิม ในระยะหลังกลุ่มแกนนำชุมชนส่วนใหญ่มีภารกิจหลายด้าน เป็นเหตุให้บางคนต้องยุติบทบาทของตนเอง เนื่องจากต้องใช้เวลาไม่มีเวลาในการประกอบอาชีพส่วนตัว เป็นต้น ขณะเดียวกันก็พบว่า กระบวนการทำงานของกลไกของเครือข่ายและหน่วยงานพี่เลี้ยง ซึ่งหมายรวมถึงมูลนิธิฮักเมืองน่าน เครือข่ายป่าชุมชนจังหวัดน่านตลอดทั้งหน่วยงานภาคี เครือข่ายที่เกี่ยวข้องเริ่มอ่อนกำลังลง เช่นขาดการติดตามข้อมูลสถานการณ์ (ปริมาณ / คุณภาพ) ข้อมูลกระจัดกระจายไม่ Update กลไกการประสานงานในพื้นที่ขาดช่วง ขาดการมองแบบภาพรวม ขาดพื้นที่การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผู้นำ/ข้อมูลบางส่วนถูกย้ายฐาน ขาดงบประมาณการหนุนเสริมภาคประชาชนในการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง เป็นต้น

ด้วยเหตุนี้ คณะผู้ศึกษาร่วมกับเครือข่ายผู้นำป่าชุมชนจังหวัดน่าน จึงได้ร่วมกันพัฒนาโจทย์การศึกษาวิจัยในประเด็น “ป่าชุมชน” ซึ่งถือเป็นประเด็นร่วมของชุมชนที่ต้องการให้เกิดการเชื่อมร้อยเครือข่ายที่มีอยู่เดิมได้มีพลังลุกขึ้นจัดการตนเอง เสริมพลังซึ่งกันและกันให้เกิดการ “ฟื้นพลัง” มีระบบการจัดการป่าชุมชนให้กลับมีชีวิตชีวา ซึ่งแนวทางดังกล่าวนี้น่าจะเป็นทางเลือก และเป็นความหวังที่นำมาสู่การคลี่คลายสถานการณ์ปัญหาป่าน่านอีกแนวทางหนึ่งได้

การดำเนิน “โครงการเสริมสร้างและฟื้นพลังเครือข่ายป่าชุมชนจังหวัดน่าน” ผ่านกระบวนงานวิจัยเชิงปฏิบัติการครั้งนี้ มีจุดเน้นให้เกิดการฟื้นพลังกลไกของการจัดการป่าชุมชน ซึ่งก่อนหน้านี้ กลไกการจัดการป่าชุมชนน่านซึ่งถูกกล่าวขานว่ามีพลังที่เข้มแข็ง มีความสามารถในการปรับตัว เรียนรู้ มีพื้นที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้และแนวทางการทำงานเชิงรุกขับเคลื่อนรณรงค์ผลักดันเชิงนโยบายอย่างเข้มแข็ง แต่ในช่วงหลังตั้งแต่ปี 2546 เป็นต้นมาขบวนการของภาคประชาชนเริ่มแผ่วกำลังลงด้วยเหตุผลหลายประการดังที่กล่าวมาแล้ว

คำถามการวิจัย 1) พลังของเครือข่ายป่าชุมชนน่านยังหลงเหลืออยู่หรือไม่ 2) หากยังหลงเหลือในรูปแบบใด 3) จะมีองค์ความรู้และเทคโนโลยีใดที่เหมาะสมเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพให้เห็นภาพข้อมูลเชิงประจักษ์ในการเสริมสร้างและฟื้นพลังเครือข่ายป่าชุมชนให้กลับมามีความตื่นตัวชีวิตชีวา มีระบบการจัดการที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของชุมชนในแต่ละภูมินิเวศ 4) จะสามารถฟื้นพลังให้กลไกการจัดการป่าชุมชนให้มีความเข้มแข็งสามารถจัดการตนเองอย่างมีประสิทธิภาพได้หรือไม่ จึงจำเป็นต้องมีการทบทวนตรวจสอบสถานะภาพของข้อมูลป่าชุมชนทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เพื่อเกิดความชัดเจนในภาพรวม “ต้นทุน” ของ “ป่าชุมชน”ก่อน โดยการย้อนศึกษาประวัติศาสตร์ของชุมชนเพื่อช่วยให้สามารถวิเคราะห์เบื้องหลังของต้นเหตุที่เกิดขึ้นได้อย่างตรงจุด

ท้ายที่สุดพรบ.ดังกล่าวได้เผชิญแรงเสียดทานและถูกสกัดกั้น มีผลทำให้ขบวนการของภาคประชาชนต้องปรับตัว อยู่ในวังวนของการเจราจาต่อรองกับรัฐครั้งแล้วครั้งเล่าแต่ไม่เกิดผล เป็นปรากฏการณ์ที่สะท้อนความเห็นที่แตกต่างระหว่างชาวบ้านกับรัฐ ภาวะเช่นนี้ส่งผลกระทบต่อยุทธศาสตร์การทำงานของภาคประชาชนเมื่อประเมินสถานการณ์แล้วอาจเสียเปรียบและเกินศักยภาพของภาคประชาชนเพียงลำพังได้ ดูเหมือนหมดหนทาง เกิดความระส่ำระสายและสูญเสียอัตลักษณ์ จึงได้ปรับเปลี่ยนแนวทางตัดสินใจหวนกลับไปยังถิ่นฐานของตนเอง และอยู่ในสภาวะที่นิ่ง เปรียบอุปมาอุปไมยเป็นเหมือน “ไฟที่สุมขอน” และพร้อมจะติดไฟเมื่อได้รับการกระตุ้น

1.2 วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาพัฒนาการของการจัดการป่าชุมชนจังหวัดน่านตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน
2. เพื่อศึกษาสถานภาพ และศักยภาพของระบบการจัดการป่าชุมชน และวิเคราะห์เงื่อนไขทางสังคมร่วมกับข้อมูลสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ที่สัมพันธ์กับการคงอยู่ และการสูญหายไปของป่าชุมชนในแต่ละท้องถิ่นของจังหวัดน่าน
3. เพื่อฟื้นพลังกลไก/ เครือข่ายการจัดการป่าชุมชนจังหวัดน่าน บนบริบทของการจัดการป่าต้นน้ำจังหวัดน่านผ่านกระบวนการวิจัยด้วยข้อมูลและเครื่องมือที่เหมาะสม

1.3 พื้นที่ศึกษา จำแนกออกเป็น 2 ลักษณะดังนี้

1) พื้นที่ที่มีการจัดการป่าชุมชนแบบดั้งเดิม และป่าชุมชนที่ขึ้นทะเบียนป่าชุมชนกับหน่วยงานภาครัฐในพื้นที่จังหวัดน่าน 15 อำเภอ 89 ตำบล จำนวน 542 แห่ง *(ที่มา: กองเลขาเครือข่ายป่าชุมชนจังหวัดน่าน ข้อมูล ณ ปี 2551)*

ตารางที่ 1 ตำบล หมู่บ้านที่อนุรักษ์ป่าชุมชน (อำเภอปัว 10 ตำบล 69 หมู่บ้าน**)**

ตำบล (แห่ง)	หมู่บ้านที่อนุรักษ์ป่าชุมชน
1. ตำบลแงง 5 แห่ง	ป่าชุมชนบ้านทุ่งกวาง, ป่าชุมชนบ้านหนองเงือก,ป่าชุมชนบ้านพาน, ป่าชุมชนบ้านหัวเมือง,ป่าชุมชนบ้านดอนมูล
2. ตำบลไชยวัฒนา 2 แห่ง	ป่าชุมชนบ้านห้วยสาวแลว,ป่าชุมชนบ้านหนาด
3. ตำบลปัว 5 แห่ง	ป่าชุมชนบ้านขอน,ป่าชุมชนบ้านปรางค์,ป่าชุมชนบ้านไร่รวงทอง, ป่าชุมชนบ้านปรางค์พัฒนา ป่าชุมชนบ้านปรางค์พัฒนา 2
4. ตำบลป่ากลาง 1 แห่ง	ป่าชุมชนบ้านป่ากลาง
5. ตำบลภูคา 13 แห่ง	ป่าชุมชนบ้านปางยาง ,ป่าชุมชนบ้านขุนกูน,ป่าชุมชนบ้านผาเวียง,ป่าชุมชนบ้านแจรงหลวง,ป่าชุมชนบ้านตาน้อย,ป่าชุมชนบ้านเต๋ยกลาง,ป่าชุมชนบ้านเต๋ยกิ่วเห็น,ป่าชุมชนบ้านป่าไร่,ป่าชุมชนบ้านห้วยปูด, ป่าชุมชนบ้านห้วยงอน,ป่าชุมชนบ้านกอก,ป่าชุมชนบ้านน้ำปัวพัฒนา,ป่าชุมชนบ้านน้ำดั้น
6. ตำบลวรนคร 6 แห่ง	ป่าชุมชนบ้านสวนดอก,ป่าชุมชนบ้านตี๊ด,ป่าชุมชนบ้านเก็ต,ป่าชุมชนบ้านมอน ,ป่าชุมชนบ้านร้องแง,ป่าชุมชนบ้านดอนแก้ว
7. ตำบลศิลาเพรช 18 แห่ง	ป่าชุมชนบ้านนาคำ,ป่าชุมชนบ้านทุ่งศรีบุญยืน,ป่าชุมชนบ้านป่าตอง, ป่าชุมชน,ป่าชุมชนบ้านดอนมูล,ป่าชุมชนบ้านดอนไชย,ป่าชุมชนบ้านทุ่งรัตนา,ป่าชุมชนบ้านดอนทรายทอง,ป่าชุมชนบ้านดอนสุขสันต์,ป่าชุมชนตำบลศิลาแลง,ป่าชุมชนบ้านเฮี้ย,ป่าชุมชนบ้านศาลา,ป่าชุมชนบ้านดอนไชย ,ป่าชุมชนบ้านตีนตก,ป่าชุมชนบ้านหัวน้ำ,ป่าชุมชน,บ้านหัวดอย,ป่าชุมชนบ้านฝาย,ป่าชุมชนบ้านนาแล
8. ตำบลสกาด 3 แห่ง	ป่าชุมชนบ้านสกาดเหนือ,ป่าชุมชนบ้านสกาดกลาง,ป่าชุมชนบ้านสกาดใต้
9. ตำบลสถาน 12 แห่ง	ป่าชุมชนบ้านนาป่าน,ป่าชุมชนบ้านส้าน,ป่าชุมชนบ้านส้านเหล่า, ป่าชุมชนบ้าน,ห้วยล้า,ป่าชุมชนบ้านนาฝาง,ป่าชุมชนบ้านป่าเหียง,ป่าชุมชนบ้านใหม่ชัยเจริญ,ป่าชุมชนบ้านสันติสุข,ป่าชุมชนบ้านพรสวรรค์,ป่าชุมชนบ้านต้นผึ้ง,ป่าชุมชนบ้านดอนสถาน1,ป่าชุมชนบ้านส้านหนึ่ง
10. ตำบลอวน 4 แห่ง	ป่าชุมชนบ้านทุ่งกลาง,ป่าชุมชนบ้านไร่พัฒนา,ป่าชุมชนบ้านดอนน้ำยาว, ป่าชุมชนบ้านทุ่งใหม่

ตารางที่ 2 ตำบล หมู่บ้านที่อนุรักษ์ป่าชุมชน (อำเภอเฉลิมพระเกียรติ 2 ตำบล 16 หมู่บ้าน)

ตำบล (แห่ง)	หมู่บ้านที่อนุรักษ์ป่าชุมชน
1. ตำบลขุนน่าน 9 แห่ง	ป่าชุมชนบ้านสะเกี้ยง,ป่าชุมชนบ้านห้วยกานต์,ป่าชุมชนบ้านเปียงก่อ,ป่าชุมชนบ้านด่าน,ป่าชุมชนบ้านเปียงซ้อ,ป่าชุมชนบ้านนาคุ,ป่าชุมชนบ้านห้วยฟอง,ป่าชุมชนบ้านน้ำช้างพัฒนา,ป่าชุมชนบ้านน้ำรีพัฒนา
2. ตำบลห้วยโก๋น 7 แห่ง	ป่าชุมชนบ้านห้วยโก๋น,ป่าชุมชนบ้านสบปืน,ป่าชุมชนบ้านห้วยดง,ป่าชุมชนบ้านปิน,ป่าชุมชนบ้านปางหก,ป่าชุมชนบ้านใหม่ไชยธงรัตน์,ป่าชุมชนบ้านห้วยทรายขาว

ตารางที่ 3 ตำบล หมู่บ้านที่อนุรักษ์ป่าชุมชน **(**อำเภอบ่อเกลือ 2 ตำบล 9 หมู่บ้าน)

ตำบล (แห่ง)	หมู่บ้านที่อนุรักษ์ป่าชุมชน
1. ตำบลบ่อเกลือใต้ 5 แห่ง	ป่าชุมชนบ้านบ่อหลวง,ป่าชุมชนบ้านนาขาม,ป่าชุมชนบ้านผักเฮือก,ป่าชุมชนบ้านนาขวาง,ป่าชุมชนบ้านดงผาปูน
2. ตำบลบ่อเกลือเหนือ 4 แห่ง	ป่าชุมชนบ้านเวร,ป่าชุมชนบ้านบ่อหยวก,ป่าชุมชนบ้านนากึ่น,ป่าชุมชนบ้านห้วยขวาก

ตารางที่ 4 ตำบล หมู่บ้านที่อนุรักษ์ป่าชุมชน (อำเภอเชียงกลาง 6 ตำบล 47 หมู่บ้าน)

ตำบล (แห่ง)	หมู่บ้านที่อนุรักษ์ป่าชุมชน
1. ตำบลเชียงกลาง 10 แห่ง	ป่าชุมชนบ้านเจดีย์2 ,ป่าชุมชนบ้านสบกอน,ป่าชุมชนบ้านสบกอน3,ป่าชุมชนบ้านสบกอน,ป่าชุมชนบ้านศรีอุดม,ป่าชุมชนบ้านเจดีย์1 ,ป่าชุมชนบ้านดู่,ป่าชุมชนบ้านหนอง,ป่าชุมชนบ้านงิ้ว,ป่าชุมชนบ้านร่มไทร
2. ตำบลเชียงคาน 3 แห่ง	ป่าชุมชนบ้านใหม่วังเตียน,ป่าชุมชนบ้านตี๊ดใหม่,ป่าชุมชนบ้านดู่ใต้
3. ตำบลเปือ 12 แห่ง	ป่าชุมชนบ้านน้ำอ้อ,ป่าชุมชนบ้านสันทนา,ป่าชุมชนบ้านวังว้า,ป่าชุมชนบ้านห้วยเลื่อน,ป่าชุมชนบ้านดอนสบปืน,ป่าชุมชนบ้านป่าแดง,ป่าชุมชนบ้านส้อ,ป่าชุมชนบ้านหนองผุก,ป่าชุมชนบ้านห้วยพ่าน,ป่าชุมชนบ้านน้ำมืด,ป่าชุมชนบ้านเด่นใหม่,ป่าชุมชนบ้านรัชดา
4. ตำบลพญาแก้ว 4 แห่ง	ป่าชุมชนบ้านน้ำคา,ป่าชุมชนบ้านคันนา,ป่าชุมชนบ้านผาน้ำย้อย,ป่าชุมชนบ้านพญาแก้ว
5. ตำบลพระ 11 แห่ง	ป่าชุมชนบ้านดอนแก้ว,ป่าชุมชนบ้านพร้าว,ป่าชุมชนบ้านหัวน้ำ,ป่าชุมชนบ้านสร้อยพร้าว,ป่าชุมชนบ้านป่ารวก,ป่าชุมชนบ้านห้วยแก้ว,ป่าชุมชนบ้านพวงพยอม,ป่าชุมชนบ้านเด่นธารา,ป่าชุมชนบ้านกลาง,ป่าชุมชนบ้านเชียงโคม,ป่าชุมชนบ้านหนองปลา
6. ตำบลพระพุทธบาท 7 แห่ง	ป่าชุมชนบ้านวังทอง,ป่าชุมชนบ้านภูแหน,ป่าชุมชนบ้านแคว้ง,ป่าชุมชนบ้านเหล่า,ป่าชุมชนบ้านอ้อ,ป่าชุมชนบ้านตี๊ด,ป่าชุมชนบ้านไฮหลวง

ตารางที่ 5 ตำบล หมู่บ้านที่อนุรักษ์ป่าชุมชน (อำเภอท่าวังผา 10 ตำบล 53 หมู่บ้าน)

ตำบล (แห่ง)	หมู่บ้านที่อนุรักษ์ป่าชุมชน
1. ตำบลจอมพระ 4 แห่ง	ป่าชุมชนบ้านนาฝ่า,ป่าชุมชนบ้านยู้,ป่าชุมชนบ้านป่าคา,ป่าชุมชนบ้านใหม่
2. ตำบลตาลชุม 3 แห่ง	ป่าชุมชนบ้านปงหนึ่ง,ป่าชุมชนบ้านน้ำป้าก,ป่าชุมชนบ้านห้วยธนู
3. ตำบลท่าวังผา 5 แห่ง	ป่าชุมชนบ้านดอนชัย,ป่าชุมชนบ้านท่าวังผา,ป่าชุมชนบ้านอาฮาม,ป่าชุมชนบ้านวังว้า,ป่าชุมชนบ้านท่าวังผา
4. ตำบลป่าคา 3 แห่ง	ป่าชุมชนฝายมูล,ป่าชุมชนม่อนดอยภูคาบ้านม่วง,ป่าชุมชนบ้านสบขุ่น
5. ตำบลผาตอ 3 แห่ง	ป่าชุมชนริม-ผาตอ,ป่าชุมชนริม-ผาตอ,ป่าชุมชนบ้านน้ำพุ
6. ตำบลผาทอง 8 แห่ง	ป่าชุมชนบ้านแหน 1 ,ป่าชุมชนบ้านวังผาง,ป่าชุมชนบ้านปางสา,ป่าชุมชนบ้านน้ำกิ,ป่าชุมชนบ้านสันเจริญ,ป่าชุมชนบ้านน้ำแป่ง,ป่าชุมชนบ้านแหน 3,ป่าชุมชนบ้านน้ำลักใต้
7. ตำบลยม 8 แห่ง	ป่าชุมชนบ้านลอมกลาง,ป่าชุมชนบ้านเชียงยืน,ป่าชุมชนบ้านเสี้ยว,ป่าชุมชนบ้านหนอง,ป่าชุมชนบ้านพร้าว,ป่าชุมชนบ้านน้ำไคร้,ป่าชุมชนบ้านทุ่งฆ้อง ,ป่าชุมชนบ้านนานิคม
8. ตำบลริม 6 แห่ง	ป่าชุมชนบ้านท่าค้ำ,ป่าชุมชนบ้านป่าไคร้,ป่าชุมชนบ้านนาเตา,ป่าชุมชนบ้านเชียงแล,ป่าชุมชนบ้านเชียงแล2,ป่าชุมชนบ้านท่าค้ำสอง
9. ตำบลศรีภูมิ 7 แห่ง	ป่าชุมชนบ้านม่วง,ป่าชุมชนบ้านดอนมูล,ป่าชุมชนบ้านห้วยเดื่อ,ป่าชุมชนบ้านนาไฮ,ป่าชุมชนบ้านดอยติ้ว,ป่าชุมชนบ้านห้วยม่วง,ป่าชุมชนบ้านดอนทอง
10. ตำบลแสนทอง 6 แห่ง	ป่าชุมชนบ้านนาหนุน 1,ป่าชุมชนบ้านนาทราย,ป่าชุมชนบ้านพ่อ,ป่าชุมชนบ้านฮวก,เครือข่ายน้ำริม,ป่าชุมชนบ้านแฮะ

ตารางที่ 6 ตำบล หมู่บ้านที่อนุรักษ์ป่าชุมชน (อำเภอทุ่งช้าง 4 ตำบล 29 หมู่บ้าน)

ตำบล (แห่ง)	หมู่บ้านที่อนุรักษ์ป่าชุมชน
1. ตำบลและ 11 แห่ง	ป่าชุมชนบ้านทุ่งอ้าว,ป่าชุมชนบ้านศาลา,ป่าชุมชนบ้านดอนชัย,ป่าชุมชนบ้านเวียงสอง,ป่าชุมชนบ้านสันกลาง,ป่าชุมชนบ้านวังผาง,ป่าชุมชนบ้านน้ำสอด,ป่าชุมชนบ้านน้ำสอดใต้,ป่าชุมชนบ้านประดู่,ป่าชุมชนบ้านมอญ,ป่าชุมชนบ้านเฟือยลุง
2. ตำบลงอบ 7 แห่ง	ป่าชุมชนบ้านงอบศาลา,ป่าชุมชนบ้านงอบเหนือ,ป่าชุมชนบ้านงอบกลาง ,ป่าชุมชนบ้านทุ่งสุน,ป่าชุมชนบ้านงอบใต้,ป่าชุมชนบ้านใต้ร่มโพธิ์ทอง,ป่าชุมชนบ้านน้ำลาด
3. ตำบลทุ่งช้าง 3 แห่ง	ป่าชุมชนบ้านสลี,ป่าชุมชนบ้านทุ่งช้าง,ป่าชุมชนบ้านห้วยยาง
4. ตำบลปอน 8 แห่ง	ป่าชุมชนบ้านใหม่,ป่าชุมชนบ้านเฉลิมราช,ป่าชุมชนบ้านน้ำเลียง,ป่าชุมชนบ้านไร่ไทรงาม,ป่าชุมชนบ้านหล่ายทุ่ง,ป่าชุมชนบ้านหนองคำ,ป่าชุมชนบ้านปอน,ป่าชุมชนบ้านป่าเปื่อย

ตารางที่ 7 ตำบล หมู่บ้านที่อนุรักษ์ป่าชุมชน (อำเภอสองแคว 3 ตำบล 16 หมู่บ้าน)

ตำบล (แห่ง)	หมู่บ้านที่อนุรักษ์ป่าชุมชน
1. ตำบลชนแดน 3 แห่ง	ป่าชุมชนบ้านห้วยแกลบ,ป่าชุมชนบ้านสบพาง,ป่าชุมชนบ้านปางกอม
2. ตำบลนาไร่หลวง 9 แห่ง	ป่าชุมชนบ้านถ้ำเวียงแก,ป่าชุมชนบ้านปางปุก,ป่าชุมชนบ้านหางทุ่ง,ป่าชุมชนบ้านหางทุ่ง2,ป่าชุมชนบ้านสองแคว,ป่าชุมชนบ้านปางไฮ,ป่าชุมชนบ้านขุนน้ำพริก,ป่าชุมชนบ้านวังไผ่,ป่าชุมชนบ้านผาหมี
3. ตำบลยอด 4 แห่ง	ป่าชุมชนบ้านผาหลัก,ป่าชุมชนบ้านสะเกิน,ป่าชุมชนบ้านปางส้าน,ป่าชุมชนบ้านผาสิงห์

ตารางที่ 8 ตำบล หมู่บ้านที่อนุรักษ์ป่าชุมชน (อำเภอแม่จริม 5 ตำบล 36 หมู่บ้าน)

ตำบล (แห่ง)	หมู่บ้านที่อนุรักษ์ป่าชุมชน
1. ตำบลแม่จริม 6 แห่ง	ป่าชุมชนบ้านบอน,ป่าชุมนบ้านฝาย,ป่าชุมชนบ้านก้อ,ป่าชุมชนบ้านนาหมัน,ป่าชุมชนบ้านตอง,ป่าชุมชนบ้านตองเจริญราษฎร์
2. ตำบลน้ำปาย 7 แห่ง	ป่าชุมชนบ้านน้ำปาย,ป่าชุมชนบ้านป่าสัก,ป่าชุมชนบ้านห้วยกอม,ป่าชุมชนบ้านต๋อซ้อ,ป่าชุมชนบ้านกิ่วกอก,ป่าชุมชนบ้านหนองแดงใหม่,ป่าชุมชนบ้านห้วยทรายมูล
3. ตำบลน้ำพาง 10 แห่ง	ป่าชุมชนบ้านน้ำปูน,ป่าชุมชนบ้านน้ำลาน,ป่าชุมชนบ้านน้ำแนะ,ป่าชุมชนบ้านน้ำพาง,ป่าชุมชนบ้านน้ำว้า,ป่าชุมชนน้ำปุ๊,ป่าชุมชนใหม่,ป่าชุมชนบ้านน้ำพระทัย,ป่าชุมชนบ้านน้ำตวง,ป่าชุมชนบ้านร่มเกล้า
4.ตำบลหนองแดง 7 แห่ง	ป่าชุมชนบ้านพรหม,ป่าชุมชนบ้านแคว้ง,ป่าชุมชนบ้านดงไพรวัลย์,ป่าชุมชนบ้านนาคา,ป่าชุมชนบ้านหนองแดง,ป่าชุมชนบ้านนาบัว,ป่าชุมชนบ้านนาเจริญ
5. ตำบลหมอเมือง 6 แห่ง	ป่าชุมชนบ้านห้วยซ้อ,ป่าชุมชนบ้านนาเซีย,ป่าชุมชนบ้านหมอเมือง,ป่าชุมชนบ้านทุ่งกวาง,ป่าชุมชนบ้านบวกแรด,ป่าชุมขนบ้านห้วยบง

ตารางที่ 9 ตำบล หมู่บ้านที่อนุรักษ์ป่าชุมชน (อำเภอสันติสุข 3 ตำบล 20 หมู่บ้าน)

ตำบล (แห่ง)	หมู่บ้านที่อนุรักษ์ป่าชุมชน
1. ตำบลดู่พงษ์ 6 แห่ง	ป่าชุมชนบ้านภูแยง,ป่าชุมชนบ้านดอนดู่พงษ์,ป่าชุมชนบ้านโป่งคำ,ป่าชุมชนบ้านกิ่วม่วง,ป่าชุมชนบ้านน้ำโซ้ง,ป่าชุมชนบ้านดู่พงษ์
2. ตำบลป่าเลวหลวง 7 แห่ง	ป่าชุมชนบ้านป่าแลว,ป่าชุมชนบ้านอภัยคีรี,ป่าชุมชนบ้านดอนไชย,ป่าชุมชนบ้านน่านมั่นคง,ป่าชุมชนบ้านป่าอ้อย,ป่าชุมชนบ้านหลวงเจริญราษฎร์,ป่าชุมชนบ้านพนาไพร
3. ตำบลพงษ์ 7 แห่ง	ป่าชุมชนบ้านป่าแดด,ป่าชุมชนบ้านศรีบุญเรือง,ป่าชุมชนบ้านนาเลา,ป่าชุมชนบ้านพงษ์,ป่าชุมชนบ้านศรีนาม่าน,ป่าชุมชนบ้านดอนกลาง,ป่าชุมชนบ้านราษฎร์พัฒนา

ตารางที่ 10 ตำบล หมู่บ้านที่อนุรักษ์ป่าชุมชน ใน อำเภอเมือง 9 ตำบล 53 หมู่บ้าน

ตำบล (แห่ง)	หมู่บ้านที่อนุรักษ์ป่าชุมชน
1. ตำบลเรือง 8 แห่ง	ป่าชุมชนบ้านม่วงเจริญราษฎร์,ป่าชุมชนบ้านเชียงยืน,ป่าชุมชนบ้านต้าม,ป่าชุมชนบ้านสะเนียน,ป่าชุมชนบ้านเหนือวัด,ป่าชุมชนบ้านห้วยลี่,ป่าชุมชนบ้านน้ำโค้ง,ป่าชุมชนบ้านวังต๋าว
2. ตำบลไชยสถาน 2 แห่ง	ป่าชุมชนบ้านสองแคว,ป่าชุมชนบ้านปางเป๋ย
3. ตำบลกองควาย 4 แห่ง	ป่าชุมชนบ้านห้วยเฮือ,ป่าชุมชนบ้านใหม่เจริญสุข,ป่าชุมชนบ้านห้วยระพี,ป่าชุมชนบ้านสมุนใหม่
4. ตำบลดู่ใต้ 3 แห่ง	ป่าชุมชนบ้านฝางสามัคคี,ป่าชุมชนบ้านน้ำครกเก่า,ป่าชุมชนบ้านปางค่า
5. ตำบลถิมตอง 1 แห่ง	ป่าชุมชนบ้านใหม่รุ่งเรือง
6. ตำบลบ่อ 10 แห่ง	ป่าชุมชนบ้านใหม่ในฝัน,ป่าชุมชนบ้านห้วยส้มป่อย,ป่าชุมชนบ้านผาตูบ2,ป่าชุมชนบ้านห้วยปุก,ป่าชุมชนบ้านนาแห้ว,ป่าชุมชนบ้านดู่ใต้,ป่าชุมชนบ้านสมุน,ป่าชุมชนบ้านดู่เหนือพัฒนา,ป่าชุมชนบ้านนาม่วง,ป่าชุมชนบ้านดอนอุดม
7. ตำบลผาสิงห์ 2 แห่ง	ป่าชุมชนบ้านก๋าใส,ป่าชุมชนบ้านห้วยละเบ้ายา
8. ตำบลสวก 8 แห่ง	ป่าชุมชนบ้านดอนเฟือง,ป่าชุมชนบ้านเรือง,ป่าชุมชนบ้านตาแวน,ป่าชุมชนบ้านนางาม,ป่าชุมชนบ้านสันป่าสัก,ป่าชุมชนบ้านห้วยมอญ,ป่าชุมชนบ้านบ่อสวก,ป่าชุมชนบ้านป่าคา
9.ตำบลสะเนียน 15 แห่ง	ป่าชุมชนบ้านน้ำครกใหม่,ป่าชุมชนบ้านดอนเจริญ,ป่าชุมชนบ้านตาแก้ว,ป่าชุมชนบ้านนาท่อเด่น,ป่าชุมชนบ้านวังหมอ,ป่าชุมชนบ้านห้วยยื่น,ป่าชุมชนบ้านภูเวียง,ป่าชุมชนบ้านผาขวาง,ป่าชุมชนบ้านน้ำงาว,ป่าชุมชนบ้านสะละภูเวียง,ป่าชุมชนบ้านสันติภาพ,ป่าชุมชนบ้านทรายทอง,ป่าชุมชนบ้านหาดปลาแห้ง,ป่าชุมชนบ้านใหม่ผาขวาง,ป่าชุมชนบ้านศรีนาป่าน

ตารางที่ 11 ตำบล หมู่บ้านที่อนุรักษ์ป่าชุมชน ใน อำเภอภูเพียง 5 ตำบล 32 หมู่บ้าน

ตำบล (แห่ง)	หมู่บ้านที่อนุรักษ์ป่าชุมชน
1. ตำบลนาปัง 4 แห่ง	ป่าชุมชนบ้านนาปัง,ป่าชุมชนบ้านม่วงใหม่,ป่าชุมชนบ้านก๊อดแก้ว,ป่าชุมชนบ้านม่วงใหม่พัฒนา
2. ตำบลน้ำเกี๋ยน 1 แห่ง	ป่าต้นน้ำน้ำเกี๋ยน
3. ตำบลน้ำแก่น 5 แห่ง	ป่าชุมชนบ้านนาเหลืองม่วงขวาป่าชุมชนบ้านนาล้อมป่าชุมชนบ้านแก่นนครป่าชุมชนบ้านนน้ำแก่นเหนือป่าชุมชนบ้านน้ำแก่นใต้
4. ตำบลฝายแก้ว 13 แห่ง	ป่าชุมชนบ้านท่าล้อ,ป่าชุมชนบ้านแสงดาว,ป่าชุมชนบ้านฝายแก้ว,ป่าชุมชนบ้านทุ่งน้อย,ป่าชุมชนบ้านหัวเวียงเหนือ,ป่าชุมชนบ้านน้ำต้วน,ป่าชุมชนบ้านบุปผาราม,ป่าชุมชนบ้านนิคม,ป่าชุมชนบ้านหนองเจริญ,ป่าชุมชนบ้านแสงดาวพัฒนา,ป่าชุมชนบ้านน้ำใส,ป่าชุมชนบ้านปัวชัย,ป่าชุมชนบ้านดงป่าสัก

ตำบล (แห่ง)	หมู่บ้านที่อนุรักษ์ป่าชุมชน
5. ตำบลเมืองจัง 9 แห่ง	ป่าชุมชนบ้านหาดเค็ด,ป่าชุมชนบ้านหาดผาขน,ป่าชุมชนบ้านเมืองหลวง,ป่าชุมชนบ้านเมืองจังเหนือ,ป่าชุมชนบ้านสบยาว,ป่าชุมชนบ้านราษฎรสามัคคี,ป่าชุมชนบ้านใหม่สามัคคี,ป่าชุมชนบ้านเมืองจังใต้,ป่าชุมชนบ้านจัดสรร

ตารางที่ 12 ตำบล หมู่บ้านที่อนุรักษ์ป่าชุมชน ใน อำเภอบ้านหลวง 4 ตำบล 22 หมู่บ้าน

ตำบล (แห่ง)	หมู่บ้านที่อนุรักษ์ป่าชุมชน
1. ตำบลบ้านพี้ 5 แห่ง	ป่าชุมขนบ้านเกษตรสมบูรณ์,ป่าชุมชนบ้านพี้ใต้,ป่าชุมชนบ้านพี้เหนือ,ป่าชุมชนบ้านพี้กลาง,ป่าชุมชนบ้านห้วยตึม
2. ตำบลบ้านฟ้า 7 แห่ง	ป่าชุมชนบ้านเป้า,ป่าชุมชนบ้านนาวี,ป่าชุมชนบ้านฟ้า,ป่าชุมชนบ้านทุ่งข่า,ป่าชุมชนบ้านดู่,ป่าชุมชนบ้านป่าต้าง,ป่าชุมชนบ้านโปร่งศรี
3. ตำบลป่าคาหลวง 2 แห่ง	ป่าชุมชนบ้านโปร่งศรี,ป่าชุมชนบ้านนาหวายใหม่
4. ตำบลสวด 8 แห่ง	ป่าชุมชนบ้านหลวง,ป่าชุมชนบ้านหล่ายทุ่ง,ป่าชุมชนบ้านดอย,ป่าชุมชนป่าเป๋ย,ป่าชุมชนบ้านดอน,ป่าชุมชนบ้านทุ่งผึ้ง,ป่าชุมชนบ้านสวดเสด็จ,ป่าชุมชนบ้านเจริญราษฎร์

ตารางที่ 13 ตำบล หมู่บ้านที่อนุรักษ์ป่าชุมชน ใน อำเภอเวียงสา 15 ตำบล 60 หมู่บ้าน

ตำบล (แห่ง)	หมู่บ้านที่อนุรักษ์ป่าชุมชน
1. ตำบลกลางเวียง 1 แห่ง	ป่าชุมชนบ้านร้องเย็น
2. ตำบลขึ่ง 1 แห่ง	ป่าชุมชนบ้านขึ่งใต้
3. ตำบลจอมจันทร์ 4 แห่ง	ป่าชุมชนบ้านนาคียน,ป่าชุมชนบ้านปางสา,ป่าชุมชนบ้านหลับมืนพรวน,ป่าชุมชนบ้านจอมจันทร์เหนือ
4. ตำบลทุ่งศรีทอง 2 แห่ง	ป่าชุมชนบ้านศรีนาชื่น,ป่าชุมชนบ้านชื่นใหม่
5. ตำบลนาเหลือง 4 แห่ง	ป่าชุมชนบ้านนาเหลืองใน,ป่าชุมชนบ้านห้วยม่วง,ป่าชุมชนบ้านนาเหลืองนอก,ป่าชุมชนบ้านเมืองราม
6. ตำบลน้ำมวบ 4 แห่ง	ป่าชุมชนบ้านธารทอง,ป่าชุมชนบ้านต้นป่อง,ป่าชุมชนบ้านสาลี่,ป่าชุมชนบ้านวนาไพร
7. ตำบลปงสนุก 4 แห่ง	ป่าชุมชนบ้านปงสนุก,ป่าชุมชนบ้านปงสนุกใหม่,ป่าชุมชนบ้านปงสนุกใหม่หมู่3,ป่าชุมชนบ้านห้วยสันทราย
8. ตำบลแม่ขนิง 4 แห่ง	ป่าชุมชนบ้านยาบนาเลิม,ป่าชุมชนบ้านห้วยไฟ,ป่าชุมชนบ้านห้วยเลียบ,ป่าชุมชนบ้านห้วยนาง้ิว
9. ตำบลแม่สา 3 แห่ง	ป่าชุมชนบ้านวังตูบ,ป่าชุมชนบ้านเอิน,ป่าชุมชนบ้านวังยาว
10. ตำบลแม่สาคร 3 แห่ง	ป่าชุมชนบ้านแม่สาคร,ป่าชุมชนบ้านท่าเลอ,ป่าชุมชนบ้านไพรอุดม

ตำบล (แห่ง)	หมู่บ้านที่อนุรักษ์ป่าชุมชน
11. ตำบลยาบหัวนา 4 แห่ง	ป่าชุมชนบ้านฮากฮาน,ป่าชุมชนบ้านป่าหุ่ง,ป่าชุมชนบ้านบ่อหอย,ป่าชุมชนบ้านภักดีธรรม
12. ตำบลส้าน 6 แห่ง	ป่าชุมชนบ้านผาเวียง,ป่าชุมชนบ้านสาลีก,ป่าชุมชนบ้านโป่ง,ป่าชุมชนบ้านทรายทอง,ป่าชุมชนบ้านส้าน,ป่าชุมชนบ้านส้านเหนือ
13. ตำบลส้านนาหนองใหม่ 1 แห่ง	ป่าชุมชนบ้านน้ำปุ๊สามัคคี
14. ตำบลไหล่น่าน 8 แห่ง	ป่าชุมชนบ้านไหล่น่าน,ป่าชุมชนบ้านบุญเรือง,ป่าชุมชนบ้านนาสา,ป่าชุมชนบ้านท่าข้าม,ป่าชุมชนบ้านห้วยสอน,ป่าชุมชนบ้านห้วยเม่น,ป่าชุมชนบ้านปากงุ๊,ป่าชุมชนบ้านไหล่น่านเหนือ
15. ตำบลอ่ายนาไลย 11 แห่ง	ป่าชุมชนบ้านนาผา,ป่าชุมชนบ้านนาไลย,ป่าชุมชนบ้านพะเยา,ป่าชุมชนบ้านใหม่เจริญราษฎร์,ป่าชุมชนบ้านอ่าย,ป่าชุมชนบ้านฝั่งหมิ่น,ป่าชุมชนบ้านปางมอญ,ป่าชุมชนชมพู,ป่าชุมชนบ้านม่วงเนิ้ง,ป่าชุมชนบ้านนาไลยใต้,ป่าชุมชนบ้านห้วยน้ำอุ่น

ตารางที่ 14 ตำบล หมู่บ้านที่อนุรักษ์ป่าชุมชน ใน อำเภอนาน้อย 7 ตำบล 51 หมู่บ้าน

ตำบล (แห่ง)	หมู่บ้านที่อนุรักษ์ป่าชุมชน
1. ตำบลเชียงของ 4 แห่ง	ป่าชุมชนบ้านหนองห้า,ป่าชุมชนบ้านสัน,ป่าชุมชนบ้านแต,ป่าชุมชนบ้านห้วยเลา
2. ตำบลนาน้อย 6 แห่ง	ป่าชุมชนบ้านดอนไชย,ป่าชุมชนบ้านนาน้อย,ป่าชุมชนบ้านบุ้ง,ป่าชุมชนบ้านนา,ป่าชุมชนบ้านคลองชลอุดม,ป่าชุมชนบ้านนาหล่าย
3. ตำบลน้ำตก 4 แห่ง	ป่าชุมชนบ้านไทยงาม,ป่าชุมชนบ้านพืชมงคล,ป่าชุมชนบ้านน้ำพุ,ป่าชุมชนบ้านวังกอก
4. ตำบลบัวใหญ่ 8 แห่ง	ป่าชุมชนบ้านอ้อย,ป่าชุมชนบ้านใหม่มงคล,ป่าชุมชนบ้านนาแหน,ป่าชุมชนบ้านทัพม่าน,ป่าชุมชนบ้านนาไค้,ป่าชุมชนบ้านต้นม่วง,ป่าชุมชนบ้านสันพะยอม,ป่าชุมชนบ้านหนองห้า
5. ตำบลศรีษะเกษ 14	ป่าชุมชนบ้านหัวเมือง,ป่าชุมชนบ้านขัวก้อม,ป่าชุมชนบ้านหนองห้า,ป่าชุมชนบ้านศรีบุญเรือง,ป่าชุมชนบ้านหนองเตา,ป่าชุมชนบ้านทุ่งมงคล,ป่าชุมชนบ้านใหม่,ป่าชุมชนบ้านน้ำหก,ป่าชุมชนบ้านหนองบัวป่าชุมชนบ้านหนอง,ป่าชุมชนบ้านศรีษะเกษ,ป่าชุมชนบ้านก่อมก้อ,ป่าชุมชนบ้านหนองผำ,ป่าชุมชนบ้านกิตตินันท์
6. ตำบลสถาน 6 แห่ง	ป่าชุมชนบ้านศาลา,ป่าชุมชนบ้านสถาน,ป่าชุมชนบ้านนา,ป่าชุมชนบ้านหล่ายหนอง,ป่าชุมชนบ้านใหม่จัดสรร,ป่าชุมชนบ้านทุ่ง
7. ตำบลสันทะ 9 แห่ง	ป่าชุมชนบ้านเชตะวัน,ป่าชุมชนบ้านห้วยจอย,ป่าชุมชนบ้านวังคำ,ป่าชุมชนบ้านนาแดง,ป่าชุมชนบานสันทะ,ป่าชุมชนบ้านห้วยส้ม,ป่าชุมชนบ้านส้าน,ป่าชุมชนบ้านใหม่หัวดง,ป่าชุมชนบ้านขุนสถาน

ตารางที่ 15 ตำบล หมู่บ้านที่อนุรักษ์ป่าชุมชน ใน อำเภอนาหมื่น 4 ตำบล 29 หมู่บ้าน

ตำบล (แห่ง)	หมู่บ้านที่อนุรักษ์ป่าชุมชน
1. ตำบลนาทนุง 11 แห่ง	ป่าชุมชนบ้านหลักหมื่น,ป่าชุมชนบ้านห้วยเลียบ,ป่าชุมชนบ้านหนองบัว, ป่าชุมชนบ้านค้างอ้อย,ป่าชุมชนบ้านนาตอง,ป่าชุมชนบ้านสันติสุข,ป่าชุมชนบ้านดอนมูล,ป่าชุมชนบ้านน้ำเลา,ป่าชุมชนบ้านทุ่งศรี,ป่าชุมชนบ้านเขาแก้ว ,ป่าชุมชนบ้านป่าสัก
2. ตำบลบ่อแก้ว 7 แห่ง	ป่าชุมชนบ้านคำเรือง,ป่าชุมชนบ้านไก่เถื่อน,ป่าชุมชนบ้านปง, ป่าชุมชนบ้านป่าเป้า,ป่าชุมชนบ้านหัวทุ่ง,ป่าชุมชนบ้านป่าค่า, ป่าชุมชนบ้านป่าแพะ
3. ตำบลปิงหลวง 4 แห่ง	ป่าชุมชนบ้านดอนมูล,ป่าชุมชนบ้านน้ำแพะ,ป่าชุมชนบ้านน้ำลีใต้,ป่าชุมชนบ้านค่างาม
4. ตำบลเมืองลี 7 แห่ง	ป่าชุมชนน้ำอูน,ป่าชุมชนบ้านนาหมอ,ป่าชุมชนบ้านนาคา,ป่าชุมชนบ้านนาม่วง,ป่าชุมชนบ้านน้ำแข่ง,ป่าชุมชนบ้านป่าซาง,ป่าชุมชนบ้านวังน้ำเย็น

2) พื้นที่นำร่องเพื่อสร้างความร่วมมือและขยายผลการปฏิบัติการสนับสนุนส่งเสริมการจัดการป่าชุมชน ใน 5 อำเภอประกอบด้วย อำเภอปัว อำเภอบ้านหลวง อำเภอภูเพียง อำเภอสันติสุข และอำเภอนาน้อย

1. คุณสมบัติของการคัดเลือกพื้นที่นำร่องมีเงื่อนไขดังนี้

เป็นชุมชนที่มีเงื่อนไขเฉพาะในบริบทของพื้นที่ ในช่วงเวลาหนึ่งที่การจัดการป่าชุมชนมีความเข้มแข็งเป็นต้นแบบที่ดีมีกลไกในการจัดการของผู้นำที่ได้รับการยอมรับว่ามีความเข้มแข็ง อาทิ

1.1 อำเภอปัว มีการจัดการที่เข้มแข็งในรูปของเครือข่ายระดับตำบลที่สามารถจัดการป่าได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 อำเภอบ้านหลวง เป็นพื้นที่ประวัติศาสตร์การต่อสู้เพื่อพิทักษ์ป่าของชาวบ้านกับนายทุนจนได้รับขนานนามว่าบ้านหลวงหวงป่า

1.3 อำเภอสันติสุข เป็นพื้นที่ แห่งแรกของการประยุกต์พิธีกรรมทางศาสนามาใช้ในการจัดการป่าชุมชนในรูปของการบวชป่า

1.4 อำเภอภูเพียง เป็นพื้นที่ที่มี การจัดการป่าชุมชน และเป็นแหล่งเรียนรู้ที่เป็นรูปธรรม

1.5 อำเภอนาน้อย เป็นพื้นที่ปลายน้ำที่มีการจัดการป่า และมีข้อมูลที่เป็นระบบและใช้ในการขับเคลื่อนในระดับนโยบาย มีกลไกในการจัดการของผู้นำที่ได้รับการยอมรับว่ามีความเข้มแข็งจากเงื่อนไขดังกล่าว เพื่อต้องการศึกษาว่าการจัดการป่าชุมชนในบริบทของชุมชน ที่มีความเข้มแข็งจะมีศักยภาพในการจัดการป่าชุมชนได้มากน้อยเพียงใด

1.4 ขอบเขตประชากร

ผู้ให้ข้อมูลหลัก ประกอบด้วย ผู้นำชุมชนและผู้นำกลุ่มอนุรักษ์ป่าชุมชน เครือข่ายมูลนิธิฮักเมืองน่าน ผู้สูงอายุ ผู้นำทางศาสนา กลุ่มแม่บ้าน ตัวแทนกลุ่มอาชีพต่าง ๆ กลุ่มเยาวชน ซึ่งมีความแตกต่างกันทั้งทางด้านอายุและประสบการณ์ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ว่าในแต่ละช่วงเวลาชุมชนมีวิถีชีวิตความเป็นอยู่อย่างไร มีเหตุการณ์และการเปลี่ยนแปลงอะไรที่เกิดขึ้น ในชุมชน

1.5 ขอบเขตระยะเวลา

พฤษภาคม 2560 – พฤษภาคม 2562 (รวม 24 เดือน)

1.6 ผลผลิตและตัวชี้วัดที่คาดว่าจะได้รับโดยตรงจากโครงการวิจัย (Research Outputs & Indicators)

ผลผลิต (Research Outputs)	ตัวชี้วัดผลผลิต (Output Indicators)
ด้านการวิจัย; องค์ความรู้และวิชาการ	
(1) ความรู้ความเข้าใจและความชัดเจนในภาพรวมของต้นทุนทรัพยากรป่าไม้ ในรูปแบบ “ป่าชุมชน” ที่มีอยู่ของท้องถิ่น ให้เกิดการรับรู้นำมาซึ่งการสานพลังในการเสริมสร้างการทำงานร่วมกันของหน่วยงานต่าง ๆ	(1) ข้อมูลเชิงประจักษ์ ของข้อมูลขอบเขตพื้นที่ป่าชุมชน ในภาพรวมจังหวัดน่านโดยใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศทางภูมิศาสตร์บูรณาการร่วมกับกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในงานวิจัย(Participatory Action Research : PAR) (2) การจัดการข้อมูลเพื่อการใช้ประโยชน์ในการขับเคลื่อนสานต่อการดำเนินงานที่เข้มแข็ง การยอมรับในข้อมูลเชิงประจักษ์
(2) องค์ความรู้ และรูปแบบ ในการพัฒนา “ป่าชุมชน” ของท้องถิ่นด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมจากภาคประชาชน ท้องถิ่น และกลไกของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่	(1) ผลการเรียนรู้รูปแบบและกระบวนการทำงานในการพัฒนาป่าชุมชนของท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้วยกระบวนการมีส่วนร่วม
(3) ความรู้ความเข้าใจในสถานภาพของป่าชุมชนในด้านกายภาพและสภาพนิเวศ การใช้ที่ดิน การผลิต ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม การใช้ประโยชน์จากป่า และการจัดการป่าชุมชน	(1) พลวัตข้อมูลสถานภาพของป่าชุมชนในด้านกายภาพ การใช้ที่ดิน การผลิต ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม การใช้ประโยชน์จากป่า และการจัดการป่าชุมชน
(4) ความรู้ความเข้าใจและความชัดเจนในความต้องการและแนวทางการพัฒนาหรือฟื้นฟู “ป่าชุมชน” ของแต่ละท้องถิ่นในจังหวัดน่าน	(1) แผนงาน กิจกรรม โครงการความต้องการและแนวทางการพัฒนาหรือฟื้นฟู “ป่าชุมชน” ของแต่ละท้องถิ่นในจังหวัดน่าน
(5) การมีส่วนร่วมของภาคประชาชนและหน่วยงานต่าง ๆ ในการพัฒนาและเสริมสร้างกระบวนการจัดการป่าชุมชน	(1) ผลการศึกษาการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนและหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งรัฐ เอกชน ภาคธุรกิจ อปท.ในการพัฒนาและเสริมสร้างกระบวนการจัดการป่าชุมชนของภาคประชาชน
(6) กระบวนการและวิธีการสร้าง “จิตสำนึก” ในการอนุรักษ์ป่าชุมชน ตลอดจนการสร้าง “ยุทธศาสตร์” เพื่อการฟื้นคืนพื้นที่ป่าชุมชนที่เสื่อมสภาพลงหรือสูญหายไป และแนวทางการสร้างพื้นที่ป่าชุมชนเพิ่มขึ้นในแต่ละท้องถิ่น	(1) ผลการศึกษากระบวนการและวิธีการสร้าง “จิตสำนึก” ในการอนุรักษ์ป่าชุมชน ตลอดจนการสร้าง “ยุทธศาสตร์” เพื่อการฟื้นคืนพื้นที่ป่าชุมชนที่เสื่อมสภาพลงหรือสูญหายไป และแนวทางการสร้างพื้นที่ป่าชุมชนเพิ่มขึ้นในแต่ละท้องถิ่น
(7) การสนับสนุนแผนงานและข้อเสนอแนะในการพัฒนาและการจัดการ “ป่าชุมชน” ในท้องถิ่น	(1) แผนงานและข้อเสนอแนะในการพัฒนาและการจัดการ “ป่าชุมชน” ในท้องถิ่นของจังหวัดน่าน

ผลผลิต (Research Outputs)	ตัวชี้วัดผลผลิต (Output Indicators)
ด้านการวิจัย; องค์ความรู้และวิชาการ	
ของจังหวัดน่าน ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมจากภาคประชาชน ท้องถิ่น และกลไกของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ ที่จะสามารถนำไปสู่พัฒนาการฟื้นฟู การอนุรักษ์ และการเพิ่มพื้นที่ “ป่าชุมชน” ในแต่ละท้องถิ่นของจังหวัดน่าน	ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมจากภาคประชาชน ท้องถิ่น และกลไกของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ (2) แผนงานและข้อเสนอแนะในการพัฒนาและการจัดการ “ป่าชุมชน” ในท้องถิ่นของจังหวัดน่าน ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมจากภาคประชาชน ท้องถิ่น และกลไกของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่
(8) การเสริมสร้างและฟื้นพลังกระบวนการของชุมชนในการจัดการป่าชุมชน จังหวัดน่าน ให้เกิดความเข้มแข็ง	(1) การบูรณาการแผนงาน/โครงการร่วมกับภาคีเครือข่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานในพื้นที่ (2) กลไกการจัดการป่าชุมชน แต่ละท้องถิ่นมีความตระหนัก ตื่นตัว มีพลัง และสำนึกต่อมาตุภูมิผืนแผ่นดินถิ่นเกิดของตนเอง (3) การฟื้นพลังของเครือข่ายป่าชุมชน ในระดับชุมชน อำเภอ จังหวัด

1.7 ผลกระทบและผลลัพธ์ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นต่อเนื่องจากโครงการวิจัย (Research Impacts & Outcomes)

ผลกระทบและผลลัพธ์ด้านการวิจัย

1. การฟื้นกลไกขององค์กรภาคประชาชนในการจัดการป่าชุมชนให้มีระบบการจัดการที่มีประสิทธิภาพ

2. ชุมชนท้องถิ่นในจังหวัดน่านเกิดความตระหนักและตื่นตัวในเรื่อง “ป่าชุมชน” ในท้องถิ่นของตนเอง

3. การยอมรับในข้อมูลเพื่อการเตรียมแผนการฟื้นฟูและการพัฒนา “ป่าชุมชน” ในท้องถิ่นของตนเอง และจะขยายวงกว้างไปทั่วทุกพื้นที่ของจังหวัดน่าน

4. การขยายผลการทำงานในด้าน “ป่าชุมชน” และ “ข้อมูล” เพื่อการฟื้นฟูและการพัฒนาป่าชุมชนในระดับท้องถิ่นของจังหวัดน่าน โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน ภาคประชาชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

5. คนรุ่นปัจจุบันมีความรู้ ความเข้าใจ ความตระหนัก และสานต่อการดูแลและจัดการป่าชุมชนในท้องถิ่น

6. การบูรณาการแผนงาน/โครงการเพื่อเสริมสร้างพลังเครือข่ายป่าชุมชนน่าน

7. การแก้ไขปัญญาชุมชนโดยใช้ข้อมูลเป็นฐานให้เกิดพลังในการขับเคลื่อนการทำงานด้านป่าชุมชนให้เกิดประสิทธิภาพ

ผลกระทบและผลลัพธ์ด้านการพัฒนา

1. แนวโน้มการฟื้นฟูและการพัฒนา “ป่าชุมชน” ในท้องถิ่นของจังหวัดน่าน เพิ่มมากขึ้น

2. แนวโน้มพื้นที่ทรัพยากรป่าไม้ในแต่ละท้องถิ่นของจังหวัดน่านจะเพิ่มมากขึ้น โดยส่วนหนึ่งด้วยการอาศัยฐานจาก “ป่าชุมชน”

3. ชุมชนน่าน มีความตื่นตัว ตระหนักและมีส่วนร่วมพิทักษ์ ปกป้องผืนแผ่นดินถิ่นเกิดของตนเอง

4. การสร้างความสัมพันธ์กับ Stakeholder ภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 2
แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้อาศัยแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษา ดังต่อไปนี้

2.1 แนวคิดป่าชุมชนและบทเรียนการจัดการ

2.2 แนวคิดและหลักการวิจัยเพื่อพัฒนาเชิงพื้นที่แบบบูรณาการ

2.3 กรอบแนวคิดกระบวนการงานวิจัย

2.1 แนวคิดป่าชุมชนและบทเรียนการจัดการ

2.1.1 ความสำคัญของ “ป่าชุมชน”

วิถีชุมชนกับป่า มีความสัมพันธ์กันมาอย่างยาวนาน ตลอดวงจรชีวิตนับตั้งแต่แรกเกิดจนถึงวาระสุดท้ายของชีวิตมีความผูกพันกับป่าอย่างแนบแน่นได้พึ่งพาอาศัย และใช้ประโยชน์จากป่าเป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิตในมิติต่าง ๆ อย่างครอบคลุมตามอรรถประโยชน์ มีการปรับตัว เรียนรู้กับวิถีของระบบนิเวศน์อันเป็นถิ่นที่อยู่อาศัย มีประสบการณ์เกี่ยวกับป่าได้เป็นอย่างดี ที่ได้สั่งสมองค์ความรู้ในการดำรงชีวิต เพื่อความอยู่รอดของเผ่าพันธุ์

ในมโนทัศน์ของชาวบ้าน มีความเชื่อ และความยำเกรงอำนาจของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่อยู่เหนือธรรมชาติที่สะท้อนผ่านพิธีกรรมต่าง ๆ เช่น ใช้กฎเกณฑ์ตามจารีตประเพณีของชุมชน และภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อเป็นการตอกย้ำควบคุม กำกับ ในการสร้างบรรทัดฐานทางศีลธรรมให้ชาวบ้านปฏิบัติต่อป่าอย่างเป็นองค์รวม ให้อยู่ในกรอบของความพอดี มีกฎเกณฑ์ในการดูแลป่าที่สอดคล้อง กับวิถีชีวิต และรักษาป่าไว้ร่วมกันอย่างเข้มแข็ง แม้ไม่เคยรับรู้คำว่า “ป่าชุมชน” ก็ตาม

แต่อย่างไรก็ตามความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับป่ามีพัฒนาการที่ไม่หยุดนิ่ง หากมีทั้งปัญหาการต่อสู้กับความผันแปร ของธรรมชาติ และความขัดแย้งทางสังคม เพราะชุมชนไม่ได้อยู่อย่างโดดเดี่ยว แต่มีปฏิสัมพันธ์กับสังคมภายนอก ทั้งรัฐ ทุน ตลาด และเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขทางเศรษฐกิจ และอำนาจทางการเมือง ชาวบ้านจึงต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบของความสัมพันธ์ของตนเองกับป่าไปตามบริบทของการพัฒนาในแต่ละยุค มีการถ่ายทอดความรู้จากรุ่นสู่รุ่น มีการรับช่วงและ สานต่อในแต่ละยุคมีความแตกต่างกัน

ในช่วงที่กระแสการพัฒนาเติบโตขึ้น ได้มีการนำทรัพยากรจากป่ามาใช้มากขึ้นในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก ล้วนประสบปัญหาเดียวกัน อันเนื่องมาจากการที่ประเทศตะวันตกเข้าไปแสวงหาประโยชน์จากการทำไม้ การสูญเสียพื้นที่ป่าจำนวนมหาศาลได้ทำให้บรรดาองค์กรระดับโลก เช่น องค์การอาหาร และเกษตรแห่งประชาชาติ (FAO) ธนาคารโลก รวมทั้งนักวิชาการป่าไม้ นักวางแผนนโยบายจากตะวันตกต่างเสนอว่าจะต้องมีการจัดการป่าไม้อย่างระมัดระวังมากขึ้น ต้องมีการจัดการป่าไม้เชิงสังคม หรือการจัดการป่าไม้ในมิติการพัฒนาโดยการส่งเสริมให้ชาวบ้านปลูกป่าของตนเอง อบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการดูแลรักษาป่า “ป่าไม้สังคม” หรือ “ป่าชุมชน” ในทัศนะตะวันตกและรัฐจะเกิดขึ้นตั้งแต่ปีพ.ศ. 2521- 2522 เป็นต้นมา และแนวคิดนี้ได้แพร่หลายมายังประเทศไทยด้วย

2.1.2 นิยามความหมายของ “ป่าชุมชน”

แนวคิดเรื่องป่าชุมชน มีการให้นิยามความหมายที่หลากหลายบนพื้นฐานประสบการณ์ และความเข้าใจในป่าชุมชนในสถานการณ์และกระบวนทัศน์ต่างกัน ทำให้การนิยามป่าชุมชนของกลุ่มคนต่าง ๆ แตกต่างกัน อาทิ

ป่าชุมชนในคำนิยามของชุมชนคือ ป่าหน้าหมู่ เป็นของส่วนร่วมชาวบ้านร่วมกันกำหนดและมีสิทธิในการดูแลรักษา

กรมป่าไม้อาศัยมาตรา 19 แห่งพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติปีพ.ศ. 2507 เข้าไปสนับสนุนให้เกิดป่าชุมชน ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ โดยต้องไม่อยู่ในเขตป่าอนุรักษ์ที่เป็นแหล่งต้นน้ำลำธาร เขตอุทยานแห่งชาติ หรือเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า แต่สนับสนุนให้จัดตั้งในป่าผืนเล็กผืนน้อย บางแห่งอาจมีพื้นที่ ไร่ 2-1 หรือ 10-100 กว่าไร่

คณะอนุกรรมการพิจารณาแนวทางการดำเนินงานเกี่ยวกับป่าชุมชนได้ให้ความหมายไว้ว่า “เป็นกิจกรรมส่วนหนึ่งทางวนศาสตร์ชุมชน หมายถึงพื้นที่ป่าไม้ที่ได้จัดแบ่งหรือกำหนดไว้ให้เป็นของชุมชนมีการจัดการ โดยชุมชนและเพื่อชุมชนจะได้นำไปใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน และถาวรตามกฎเกณฑ์ที่ชุมชนได้กำหนดไว้ ทั้งนี้จะสอดคล้องกับความเชื่อ และวัฒนธรรมของประชาชน เป็นสำคัญ”

ป่าชุมชนตามนิยามของสมศักดิ์ สุขวงค์ กล่าวว่า “เป็นขบวนการทางสังคม หรือการรวมตัวกันขององค์กรประชาชนในระดับชุมชน หรือบนเครือข่ายภายในระบบนิเวศแห่งหนึ่งเพื่อทำการใช้ประโยชน์และจัดการทรัพยากรดิน น้ำ ป่า ซึ่งถือเป็นทรัพย์สินส่วนรวมของท้องถิ่นอย่างยั่งยืนและเป็นธรรม บนฐานของระบบความคิด ภูมิปัญญาอุดมการณ์ และสิทธิชุมชน ซึ่งเน้นหลักทางศีลธรรมและความมั่นคงในการยังชีพของชุมชนเป็นหลัก”

สมหญิง สุนทรวงษ์ (2559) ได้อธิบายว่า “ป่าชุมชน” คือรูปแบบการใช้ที่ดิน ป่าไม้ และทรัพยากรต่าง ๆ จากป่าไม้ที่ชาวบ้านตามชุมชนในชนบทที่อยู่ในป่าหรือพื้นที่ใกล้เคียงได้ใช้กันเป็นเวลานานโดยมีระบบการจำแนกการใช้ที่ดิน มีอาณาเขตและกฎเกณฑ์การใช้เป็นที่รับรู้ ยอมรับกันทั้งภายในชุมชน และพื้นที่ใกล้เคียง พร้อมทั้งมีองค์กรชาวบ้านรูปแบบหนึ่งรับผิดชอบด้านการจัดการอย่างเหมาะสม บนพื้นฐานของภูมิปัญญาชาวบ้านอันเกิดจากการสะสมประสบการณ์แห่งการปรับตัวให้ เข้ากับสภาพแวดล้อม ทางกายภาพและทางสังคม-วัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่น โดยผ่านกระบวนการถ่ายทอดและสะสมภูมิปัญญานั้นมาหลายชั่วอายุคน ยิ่งกว่านั้น “ป่าชุมชน” ยังมีความสำคัญต่อการอนุรักษ์ป่าไม้ เนื่องจากชีวิตของชุมชนขึ้นอยู่กับความอยู่รอดของป่าไม้ ในฐานะที่ป่าไม้นั้นเป็นทั้งแหล่งน้ำ ที่ดินเพื่อการเพาะปลูก อาหารและวัสดุปัจจัยที่จำเป็นในการดำรงชีพของชุมชน หลายอย่างหรือทุกอย่างรวมกันเป็นเงื่อนไขสำคัญที่ทำให้ชุมชนต้องอนุรักษ์ป่าไม้โดยที่ไม่จำเป็นต้องมีอำนาจภายนอกไปบังคับ

จากคำนิยามที่มีผู้ให้ความหมายไว้แตกต่างกันจะเห็นสาระสำคัญของป่าชุมชนอยู่ 3 ประการ คือ

1. ต้องมีพื้นที่ เพื่อเป็นพื้นที่ที่ชุมชนเข้าไปจัดการ เพื่อประโยชน์ของชุมชน
2. ต้องมีกระบวนการของชุมชนในการเข้าไปจัดการ เพื่อประโยชน์ของชุมชน
3. ต้องมีการใช้ประโยชน์จากป่าตามความประสงค์ของชุมชนอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับวิถีชีวิตของชุมชน โดยสรุปป่าชุมชน จึงหมายถึง พื้นที่ ที่ได้รับการจัดการโดยกระบวนการของชุมชน เพื่อให้เกิดประโยชน์ตามความประสงค์ ของชุมชนได้อย่างยั่งยืน

ชุมชนที่มีการอนุรักษ์ป่า ในปัจจุบันมีทั้งชุมชนบนที่สูงและพื้นราบ มีทั้งป่าชุมชนที่อยู่ในเขตป่า เช่น เขตอุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตป่าสงวนแห่งชาติ ทั้งนี้สามารถแบ่งป่าชุมชนออกได้เป็น 3 ประเภท คือ

1. ป่าชุมชนตามประเพณีที่สืบทอดกันมา ส่วนมากพบในชุมชนท้องถิ่นที่ยังคงยึดถือ และปฏิบัติตามจารีตประเพณีดั้งเดิมอย่างเคร่งครัด แนวการจัดการและกลไกลการควบคุมแสงอยู่ในความเชื่อ วิธีคิดของชุมชน เช่น มีการแบ่งเป็นป่าหวงห้าม หรือป่าประเพณี ซึ่งอนุรักษ์ไว้เพื่อประกอบพิธีกรรมตาม ความเชื่อ ป่าต้นน้ำ เพื่อเก็บรักษาไว้เป็นต้นน้ำลำธาร และป่าใช้สอยซึ่งอยู่บริเวณชุมชน เพื่อชุมชนได้ใช้ประโยชน์ เช่น เลี้ยงสัตว์ เก็บผลผลิตจากป่า

2. ป่าชุมชนที่ริเริ่มโดยท้องถิ่น มักเป็นกรณีชุมชนเกิดขึ้นใหม่อพยพมาจากคนละที่แล้วมาตั้งบ้านเรือนอยู่ในพื้นที่เดียวกันมีการผสมผสานทางวัฒนธรรมอย่างหลากหลาย รูปแบบการจัดการป่าส่วนใหญ่ไม่อิงความเชื่อ จารีต หรือประเพณีดั้งเดิม แต่ชุมชนท้องถิ่นเห็นความจำเป็นที่จะต้องรักษาป่าขึ้นมาเพื่อวัตถุประสงค์บางอย่าง เช่นรักษาป่าไว้เป็นแหล่งอาหาร และปัจจัยใช้สอย เป็นทำเลเลี้ยงสัตว์

3. ป่าชุมชนที่ได้รับการสนับสนุนจากภายนอก เช่นจากองค์กรพัฒนาเอกชน รัฐ วัด โดยอาจเข้าไปสนับสนุนในด้านต่าง ๆ เช่น งบประมาณ การรวมตัว การให้ความรู้ ความเข้าใจ เป็นต้น

2.1.3 ระบบการจัดการป่าชุมชน

แนวคิดที่อยู่เบื้องหลังระบบจัดการป่าชุมชนก็คือ การยอมรับว่า ป่าเป็นสิทธิร่วมกันของชุมชนป่าไม่ใช่ ของรัฐ หรือ ของบุคคลภายนอก สมาชิกของชุมชนท้องถิ่นจึงมีสำนึกผู้ร่วมกันถึงสิทธิ และหน้าที่ในการดูแลจัดการและใช้ประโยชน์จากป่า ไปพร้อมกัน สำนึกส่วนร่วมในสิทธิของชุมชนเป็นพื้นฐานของการพัฒนาจารีตประเพณี วิธีปฏิบัติ และกฎระเบียบเกี่ยวกับการดูแลจัดการและใช้ประโยชน์จากป่าที่สืบทอดมาหลายชั่วอายุคน แต่สังคมไทยไม่ได้หยุดนิ่งหลายทศวรรษที่ผ่านมาความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ หลั่งไหลเข้ามาสู่ชุมชนในทุก ๆ ด้านความเชื่อ จารีต ประเพณีดั้งเดิมที่เคย *“ขลัง”* และมีพลังมากพอในการควบคุม และจัดการดูแลทรัพยากรเริ่มเสื่อมคลายลง สัณฐิตา กาญจนพันธุ์ แต่ชุมชนต่าง ๆ ยังสามารถรักษาป่าไว้ได้เพราะพวกเขามีการปรับตัวให้เข้ากับบริบท และสภาวการณ์ที่เปลี่ยนไปอย่างต่อเนื่องนั่นเอง โดยทั่วไปวิธีการจัดการป่าชุมชนมีลักษณะดัง ต่อไปนี้

1. สมาชิกส่วนใหญ่ในชุมชนเห็นพ้อง และยอมรับในหลักการการจัดป่าชุมชนร่วมกัน

2. มีการกำหนดแนวเขตป่าชุมชนอย่างชัดเจน โดยอาจจำแนกออกเป็นประเภทต่าง ๆ เช่น ป่าอนุรักษ์หรือป่าต้นน้ำ ป่าพิธีกรรม ป่าประเพณี และป่าใช้สอย

3. มีการร่างกฎเกณฑ์ แนวทางการอนุรักษ์ และใช้ประโยชน์ ให้สมาชิกชุมชนทราบ โดยมีการตั้งองค์กรของชุมชนเพื่อทำหน้าที่ดูแล ตรวจตรา และควบคุมการใช้ประโยชน์จากทรัพยากร ทั้งนี้สาระของกฎเกณฑ์ในการใช้ประโยชน์จากป่า มีลักษณะร่วมกันหลายประการ เช่น ห้ามตัดไม้ในเขตป่าอนุรักษ์ หรือป่าต้นน้ำโดยเด็ดขาด ในบริเวณป่าใช้สอยที่ยอมให้มีการใช้ประโยชน์ จะต้องใช้เท่าที่จำเป็น และเพื่อการบริโภคเท่านั้น มิใช่เพื่อจำหน่าย การตัดไม้ใช้สอยต้องขออนุญาตจากคณะกรรมการหมู่บ้านเสียก่อน และตัดเท่าที่จำเป็นต้องใช้ นอกจากนี้ยังมีการกำหนดค่าปรับและบทลงโทษสำหรับผู้ฝ่าฝืนกฎเกณฑ์ของชุมชน

4. มีการประชุมปรึกษาหารือกันระหว่างสมาชิกเป็นครั้งคราว เพื่อทบทวนกฎเกณฑ์ และกติกาของชุมชนมีการจัดตั้งองค์กรของชุมชนขึ้นเพื่อทำหน้าที่ดูแล ตรวจตรา และควบคุมการใช้ประโยชน์จากทรัพยากร

หลักการในการจัดการป่าชุมชนวางอยู่บนพื้นฐาน ประการ 4 คือ การยอมรับในจารีตประเพณี และสิทธิชุมชนในการจัดการทรัพยากร การคำนึงถึงผลประโยชน์ร่วมกันของสมาชิก และความเป็นธรรมทางสังคม ความยั่งยืนของระบบการผลิต และความสมดุลของระบบนิเวศ และการมีส่วนร่วมของสมาชิกชุมชนทั้งหมด

ในส่วนรูปแบบการจัดการอาจมีรูปแบบที่แตกต่างกันตามเงื่อนไขทางกายภาพ และสถานการณ์ทางเศรษฐกิจสังคม และการเมืองของแต่ละท้องที่ รูปแบบการจัดการแบ่งได้เป็น ประเภท 3 คือ

1. รูปแบบการจัดการตามจารีตประเพณี คือ การนำเอาอุดมการณ์ความเชื่อ และวิธีคิดตามประเพณีมาใช้เป็นแนวทางกำหนดกฎเกณฑ์ที่ใช้ในการจัดการ เช่น ความเชื่อเรื่องผี ดอนปู่ตา มีการประกอบพิธีกรรม และการผลิตซ้ำอุดมการณ์ที่ผสมผสานไปกับวิถีชีวิต ระบบการผลิต และการใช้ประโยชน์จากป่าอย่างยั่งยืนมักพบได้ในชุมชนดั้งเดิมทั้งภาคเหนือและภาคอีสาน

2. รูปแบบการจัดการแบบประยุกต์ในบางท้องที่สิทธิชุมชนถูกละเมิด เช่น มีความขัดแย้ง และการแย่งชิงทรัพยากรจากภายนอกสูง หรือเป็นพื้นที่ที่มีพลังกดดันต่อป่าค่อนข้างมาก เช่น มีการลักลอบตัดไม้ หรือในบางท้องที่ที่ป่าเริ่มเสื่อมสภาพ ชาวบ้านอาจนำเอารูปแบบ และวิธีการจัดการแบบอื่นมาประยุกต์ใช้ร่วมกับการจัดการแบบจารีตประเพณี เช่น นิมนต์พระสงฆ์มาทำพิธีบวชป่า เพื่อกระตุ้นจิตสำนึกในการรักษาป่าของชุมชน และยับยั้งขบวนการลักลอบตัดไม้จากภายนอก บางพื้นที่อาจประยุกต์ในระเบียบข้อบังคับของทางราชการมาใช้ด้วย

3. รูปแบบการจัดการที่เป็นกระบวนการต่อรองทางการเมืองในบริบทของการแย่งชิงทรัพยากร โดยเฉพาะอย่างยิ่งว่าระหว่างชุมชนกับรัฐและนายทุน บางครั้งเมื่อรูปแบบการจัดการทรัพยากรถูกปรับเปลี่ยนให้กลายมาเป็นขบวนการต่อสู้ เพื่อพิทักษ์สิทธิของชุมชน และต่อด้านนโยบายของรัฐ เช่น การต่อสู้กับสัมปทานไม้การประกาศเขตอุทยานฯ ชุมชนมีการจัดกิจกรรมการรวมกลุ่ม เพื่อสร้างแผนงานในการจัดการทรัพยากรของชุมชนโดยชุมชนเอง เพื่อสร้างอำนาจในการต่อรอง

อย่างไรก็ตามจากการศึกษาของฉลาดชาย รมิตานนท์ อานันท์ และสัณฐิตา กาญจนพันธุ์ (2536) ได้กล่าวถึงลักษณะชุมชนส่วนใหญ่ที่อนุรักษ์ป่า แม้จะเป็นชุมชนที่มีความแตกต่างกัน ไม่ว่าจะเป็นชุมชนพื้นที่ราบหรือชุมชนบนพื้นที่สูง ไม่ว่าจะเป็นชุมชนที่มีเศรษฐกิจกึ่งการค้า หรือการค้าเต็มตัว ไม่ว่าจะเป็นชุมชนเมืองหรือชนบทบทก็ตาม ลักษณะร่วมของชุมชนที่มีการอนุรักษ์ทรัพยากรอย่างแข็งขัน คือ มีความเป็นชุมชนสูงมีอุดมการณ์ ความเชื่อร่วมกัน มีความสัมพันธ์กันอย่างเกื้อกูลเพื่อผลประโยชน์ร่วมกัน มีทรัพยากรที่อยู่ในสภาพที่ใช้ได้ มีผู้นำชุมชน องค์กรชุมชน และกฎกติกาที่เข้มแข็ง มีภูมิปัญญาท้องถิ่นมีจารีตในการจัดการทรัพยากรที่เป็นสมบัติร่วมกัน นอกจากเงื่อนไขเหล่านี้แล้ว สิ่งที่จะทำให้การอนุรักษ์ทรัพยากรเป็นไปอย่างยั่งยืนนั้น ควรให้คนรุ่นใหม่มีส่วนร่วม สืบสานแนวคิด และปลูกฝังจิตสำนึกในการดูแลทรัพยากรในชุมชนด้วย

2.1.4 หลักการในการบ่งชี้ความเป็นป่าชุมชน

หลักการสำคัญที่บ่งชี้ความเป็นป่าชุมชนมี ดังนี้ (เพิ่มศักดิ์ มกราภิรมย์, 2540)

1. เชื่อมโยงระบบสังคมวัฒนธรรม เข้ากับเรื่องป่าและทรัพยากรในป่า ป่ายังคงอยู่ได้ และปรับตัวร่วมกับชุมชน คนสร้างความหลากหลายทางชีวภาพ รักษาป่า และป่าสร้างสรรค์วัฒนธรรมชุมชน คนกับป่าอยู่ด้วยกัน พึ่งพากัน ไม่แยกจากกัน

2. เป็นการจัดการทรัพยากรแบบองค์รวม ที่มองทรัพยากรต่าง ๆ ของชุมชนล้วนสัมพันธ์กัน แม้จะพุ่งประเด็นที่ป่าแต่ไม่แยกส่วนกับการจัดการทรัพยากรทั้งหมด

3. รูปแบบการจัดการหลากหลาย เป็นได้ทั้งป่าอนุรักษ์และป่าเพื่อเศรษฐกิจ จัดการแบบประเพณีหรือสร้างสรรค์ใหม่ได้ โดยมีเงื่อนไขของชุมชนเป็นตัวกำหนด

4. ป่าที่ชุมชนใช้ประโยชน์ไม่ได้ ไม่ใช่ป่าชุมชน เพราะชุมชนได้เลือกที่จะดูแลรักษาป่าแทนการล้างผลาญเพื่อประโยชน์เฉพาะหน้า ดังนั้นชุมชนมี “ค่าเสียโอกาส” ที่ไม่ล้างผลาญชุมชนจึงควรได้ประโยชน์จากป่าเป็นแรงจูงใจ ตราบใดที่ไม่ได้ทำลายทรัพยากร

5. เป็นป่าธรรมชาติหรือป่าปลูกขึ้นมาใหม่ก็ได้ แต่ต้องมีขอบเขตที่ชาวบ้านสามารถจำแนกขนาดของพื้นที่ได้ การกำหนดขอบเขตอาจจะกระทำร่วมกันระหว่างชุมชนก็ได้

6. กรรมสิทธิ์ในที่ดินจะเป็นของรัฐหรือสาธารณะก็ได้ แต่ชุมชนมีอำนาจในการบริหารจัดการอย่างอิสระ โดยองค์กรตัวแทนที่แท้จริงของชุมชน

7. เป็นการจัดการโดยชุมชน สมาชิกชุมชนมีส่วนร่วม จุดประสงค์และเป้าหมายของการจัดการป่าสอดคล้องกับความต้องการของคนส่วนใหญ่ในชุมชน

8. เป็นระบบการจัดการร่วม ที่เปิดโอกาสให้มีการตรวจสอบภายในชุมชนให้รัฐและสาธารณะสามารถตรวจสอบได้

9. กฎเกณฑ์ในการบริหารจัดการป่าและทรัพยากร กำหนดและตัดสินใจโดยองค์กรชุมชน

2.1.5 ภาวะการอ่อนกำลังของการจัดการป่าชุมชน

นอกจากนี้จากการศึกษาเอกสารข้อมูลที่ยืนยันถึงการภาวะการอ่อนกำลังของการจัดการทรัพยากรโดยภาคประชาชน ทั้งจากนักวิชาการนักพัฒนาเอกชนและหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง ว่าการปฏิบัติการจัดการป่าชุมชนในหลายพื้นที่เข้าสู่การภาวะอ่อนกำลังลง ดังตัวอย่าง เช่น กฤษฎา บุญชัย (2548) สถาบันสิ่งแวดล้อมไทย (2546) กาญจนา แก้วเทพและคณะ (2549) อัจฉรา รักยุติธรรม (2549) คุณา บุญใสและคณะ (2549) รัตน์กวี บุญเมฆ (2549) เดโช ไชยทัพ (2551) สัณฐิตา กาญจนพันธุ์ (2540) นิธิ เอียวศรีวงศ์ (2547) สำนักงานโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (2547) บุญยงค์ เกศเทศ (2543) สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) และกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (2550) ได้กล่าวไว้ในประเด็นดังต่อไปนี้

1) การบริหารจัดการองค์กร จากกระบวนการเคลื่อนไหวอยู่ในวังวนของการเจรจาต่อรองกับรัฐซ้ำแล้วซ้ำเล่า และได้ส่งผลกระทบต่อยุทธศาสตร์การทำงานด้านอื่น ๆ เช่น เกิดภาวการณ์ทำงานแยกส่วนไม่สัมพันธ์กับฐานชุมชนส่งผลทำให้ (1) กระบวนการเรียนรู้ภายในอ่อนแอและมีช่องว่างในประเด็นการมีส่วนร่วม รวมถึงการกำหนดบทบาทและยุทธศาสตร์ซ้อนทับระหว่างกระบวนการขององค์กรพัฒนาเอกชนกับ (2) กระบวนการของชาวบ้านสูญเสียอัตลักษณ์ ซึ่งส่งผลให้พื้นที่การต่อสู้ของภาคประชาชนหดแคบลง (กฤษฎา บุญชัย, 2548 : 240) (3) กลไกการจัดการและประสานงานขาดความคล่องตัว (สุวัฒน์ คงแป้นและหทัยรัตน์ เหลาสะอาด, 2550 : 147) ดังตัวอย่างกรณีของป่าชุมชนห้วยแก้ว อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเป็นป่าชุมชนต้นแบบแห่งแรกของประเทศไทย พบว่า การดำเนินงานในระยะแรกชาวบ้านมีความกระตือรือร้น แต่เมื่อเวลาผ่านไปในช่วงระยะเวลาหนึ่งกิจกรรมต่าง ๆ เกี่ยวกับป่าชุมชน เริ่มลดความเข้มข้นลง (กาญจนา แก้วเทพและคณะ, 2549) ปัจจุบันไม่มีการประชุมของคณะกรรมการป่าชุมชน ไม่มีกิจกรรมที่คณะกรรมการร่วมกันทำ เพราะไม่มีงบประมาณ ไม่มีปัญหาสำคัญที่จะต้องเรียกประชุม ไม่มีข้อพิพาทที่ร้ายแรง ประธานคณะกรรมการป่าชุมชนมีอายุมาก สุขภาพไม่ดี จึงได้ปลงเรื่องป่าให้คนอื่นแทน เพราะตนเองต่อสู้มามากแล้ว (กาญจนา แก้วเทพและคณะ, 2549 : 119) (4) ศักยภาพในการจัดการบริหารทรัพยากรของชาวบ้านอาจไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร เช่นกรณีมีผู้บุกรุกกฎเกณฑ์กติกาของชุมชน เช่นหมอผีเข้าไปละเมิดไม่มีใครกล้าไปจัดการเพราะกลัวอำนาจในการใช้เวทย์มนต์คาถา ไม่ว่ากำนันหรือผู้ใหญ่บ้านก็ไม่มีใครกล้าจัดการเพราะเขาอยู่เหนืออำนาจที่จะจัดการได้ ชุมชนก็ต้องปล่อยไป นอกจากนี้ในกรณีของบ้านหนองเต่ามีอีโข่ 4 คน

เวลาพูดถึงว่าให้ท้องถิ่นจัดการ ก็ไม่เบ็ดเสร็จผู้นำทั้ง 4 ก็ยังเถียงกันอยู่ชาวบ้านจัดการเพียงลำพังไม่ได้ เดโช ไชยทัพ (2551 : 245-246)

2) วิถีชีวิตของชุมชนส่วนใหญ่ได้เปลี่ยนไปจากเดิม เนื่องจากประชาชนส่วนมากคิดว่าตนเองไม่ได้รับประโยชน์จากป่าชุมชนโดยตรง วิถีชีวิตและการประกอบอาชีพเปลี่ยนเปลี่ยนเป็นอาชีพรับจ้าง ทำให้ไม่ค่อยมีเวลา การรวมกลุ่มเพื่อทำกิจกรรมจัดการป่าจึงมีไม่มากนัก การพึ่งพิงป่าโดยตรงลดน้อยลง สถาบันสิ่งแวดล้อมไทย (2546) (กาญจนา แก้วเทพและคณะ, 2549 : 109) ส่วนกฎเกณฑ์ และกิจกรรมเกี่ยวกับป่าปัจจุบันไม่ต่อเนื่อง หมู่บ้านห้วยแก้วในฐานะที่เป็นหมู่บ้านจุดประกายของป่าชุมชน ไม่สามารถเป็นชุมชนต้นแบบได้ ทั้งในแง่ของการมีส่วนร่วมจัดการป่า

3) คนรุ่นใหม่ไม่สานต่อ ขาดการสืบทอดความรู้ไปยังกลุ่มคนรุ่นใหม่ และเยาวชน คนหนุ่มสาวเริ่มละทิ้งถิ่นฐานบ้านเรือน ออกไปรับจ้างภายนอกชุมชน ซึ่งการหายไปของคนหนุ่มสาวทำให้ชุมชนขาดพลัง และการเชื่อมโยง องค์ความรู้เดิมเริ่มหดหายไปพร้อมกับผืนป่าและระบบการผลิตแบบเดิม (กาญจนา แก้วเทพและคณะ, 2549 : 112) 5. คนรุ่นใหม่ไม่สานต่อและส่วนใหญ่ออกไปศึกษาเล่าเรียนและทำงานต่างถิ่นมากขึ้น ทำให้วิถีชีวิตมีความผูกพันต่อป่าและทรัพยากรธรรมชาติน้อยลง ขณะที่เกษตรกรต้องการการเกษตรแบบเข้มข้นจึงต้องทุ่มเทเวลาส่วนใหญ่ให้กับภารกิจในไร่นาจนไม่มีเวลาเหลือพอที่จะเข้าไปเก็บหาผลผลิตจากป่า (อัจฉรา รักยุติธรรม, 2549 : 101)

4) คณะกรรมการและผู้นำชุมชน คณะกรรมการป่าชุมชนบางหมู่บ้านไม่เข้มแข็ง ไม่กล้าตัดสินใจต้องคอยฟังคำสั่งจากผู้นำทางการ นอกจากนี้คณะกรรมการที่ได้รับการเลือกตั้งละเลยไม่ปฏิบัติหน้าที่หรือไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่อย่างแท้จริงและส่วนใหญ่มีอายุค่อนข้างมาก และมีภาระหน้าที่รับผิดชอบต่อครอบครัวจึงส่งผลให้ไม่ความคล่องตัวในการปฏิบัติหน้าที่ อัจฉรา รักยุติธรรม (2549 : 42) กลุ่มแกนนำมีภาระงานในสังคมอยู่ในความรับผิดชอบต้องรับผิดชอบครอบครัวในการประกอบอาชีพ ส่งผลให้ขาดความต่อเนื่องในการทำกิจกรรมและขาดการสร้างแรงจูงใจที่เป็นรูปธรรมในการทำงาน (สุวัฒน์ คงแป้นและหทัยรัตน์ เหลาสะอาด, 2550 : 133) คณะกรรมการส่วนใหญ่มีภาระหน้าที่ต้องหาเลี้ยงครอบครัวเนื่องจากสมาชิกส่วนใหญ่ไม่ใช่ผู้มีฐานะดี ซึ่งกลุ่มอนุรักษ์เทือกเขาภูพาน (ภาคอีสาน) คนทำงานเกิดความเหนื่อยล้า มีความต้องการขวัญ กำลังใจและปัจจัยเสริมเพื่อการเลี้ยงชีพให้สอดคล้องกับวิถีแห่งการอนุรักษ์ (สุวัฒน์ คงแป้นและหทัยรัตน์ เหลาสะอาด, 2550 : 161) ในระยะหลังกลุ่มแกนนำชุมชนส่วนใหญ่มีภารกิจหลายด้าน จึงเป็นเหตุให้บางคนต้องยุติบทบาทของตนเอง เนื่องจากไม่มีเวลาสำหรับการประกอบอาชีพส่วนตัว (อ้างแล้ว: 42)

5) การรับวัฒนธรรมใหม่ ๆ ของคนพื้นราบและกลุ่มชาติพันธุ์กระเหรี่ยงมีลักษณะคล้ายกัน คือชาวกระเหรี่ยงได้รับอิทธิพลจากภายนอก โดยเฉพาะคนรุ่นใหม่ที่ได้รับการศึกษา ส่วนคนรุ่นเก่ายังคงยึดถือขนบธรรมเนียมประเพณีดั้งเดิมไว้ได้ รัตน์กวี บุญเมฆ (2549 : 135) ส่วนกลุ่มชาติพันธุ์ม้งพบว่าชาวม้งบ้านแม่สาใหม่ยังคงรักษาวัฒนธรรม พิธีกรรมดั้งเดิมต่าง ๆ ไว้ได้ในระดับหนึ่งเท่านั้น มีการปรับตัวและรับเอาวัฒนธรรมจากภายนอกมากขึ้นตลอดเวลา คุณา บุญใสและคณะ (2549)

6) ความเชื่อของชาวบ้านลดลงในอดีตเคยเป็นที่เกรงขาม เพราะชาวบ้านเชื่อว่ามีผีดุ ใครที่ล่วงละเมิดป่านี้จะต้องมีเหตุอันตรายถึงชีวิต แต่เมื่อไม่ปรากฏว่ามีผู้ใดประสบเหตุเภทภัย ชาวบ้านจึงเลิกกลัวผีขุนน้ำ และหันมาตัดต้นไม้ในป่าต้นน้ำขุนห้วยกันมาก (สัณฐิตา กาญจนพันธุ์, 2540 : 90) ผู้นำพิธีกรรมมีอายุมากมีปัญหาสุขภาพส่งผลให้การสืบทอดด้านพิธีกรรมไม่ต่อเนื่องส่งผลให้ความเชื่อ จารีต ประเพณีดั้งเดิมที่เคยขลังและมีพลังมากพอในการควบคุมและ จัดการดูแลทรัพยากรเริ่มเสื่อมคลายลง (สำนักงานโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ, 2547 : 32)

ป่าวัฒนธรรมอีสาน พบว่า ดงหรือดอนปู่ตา เป็นสถานที่สาธารณะอันศักดิ์สิทธิ์ของชุมชนที่ชาวบ้านให้ความเคารพศรัทธามาอย่างต่อเนื่อง แต่ก็พบว่ามีหลายชุมชนที่สภาพป่าดอนปู่ตาเริ่มสูญสลายไปโดยสิ้นเชิงหรือเบียดบังพื้นที่บางส่วนหรือส่วนใหญ่ไปแล้ว บุญยงค์ เกศเทศ (2543 : 23)

2.1.6 แนวคิดการมีส่วนร่วมคนท้องถิ่นต้องมีส่วนร่วม

ทั่วโลกเวลานี้เขากำลังคิดว่าทำอย่างไรให้คนในท้องถิ่นเข้าไปรวม การพื้นที่ป่า ไม่ยกเว้นแม้แต่พื้นที่อนุรักษ์ก็ตาม ที่ประเทศเนปาล ที่อื่น ๆ เขาก็ใช้หลักการนี้ทั้งนั้น โดยเอาหลักการมาจากประเทศอังกฤษ ประเทศเราตอนตั้งกรมป่าไม้ครั้งแรกก็เอารูปแบบมาจากประเทศอังกฤษ แต่เรา เอามาเพียงด้านเดียวคือการจัดการเพื่อตัดไม้ขาย แต่เราไม่จัดการเพื่อให้เกิดการอนุรักษ์ เวลาเราลอกฝรั่งมาเราชอบเอามาแต่ด้านที่ไม่ดีแล้วก็มาด่าเขา

อานันท์ กาญจนพันธุ์กล่าวว่า หลักการสิทธิ์การจัดการน่าจะเป็นหลักที่สำคัญอันหนึ่งซึ่งเราน่าจะพิสูจน์ตรวจสอบ คิดเอาเองไม่ได้ ต้องมีข้อมูลหลักฐาน มีการปฏิบัติได้

มีพื้นที่ที่กรมป่าไม้เคยทุ่มเงินทำการทดลองไปหลายพื้นที่แล้วแต่เราก็เอา มาใช้บ้าง ไม่ใช้บ้าง คนทำก็รู้สึกเสียดาย เช่น โครงการทดลองที่ดอยสามหมื่น ผมไม่เข้าใจว่าทำไมทดลองเสร็จแล้วไม่มีการถ่ายทอดประสบการณ์เพื่อขยาย ผลและนั่งคุยกันจริง ๆ ว่าเราจะทำอะไรต่อไปบ้าง อุตส่าห์ทุ่มเงินไปหลายร้อยล้านพอจบก็ไม่ได้อะไรในทางวิชาการ

การจัดการเพื่อให้ชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมจะพัฒนาให้เป็นแผน ปฏิบัติการทางนโยบายได้อย่างไร หรือจะทดลองใหม่ก็ได้ หรือจะยกพื้นที่ใหนขึ้น มาจัดการ ต้องมีการพูดกันอย่างจริงจังแล้วทำให้เป็นรูปธรรมออกมาให้ชัดเจน มิฉะนั้นคนปฏิบัติงานก็ไม่มีกำลังใจ เพราะนโยบายเปลี่ยนไปเรื่อย ๆ ตามผู้ใหญ่เจ้าหน้าที่ระดับปฏิบัติก็งง

บทบาทการอนุรักษ์ไม่ได้มีเพียงเจ้าหน้าที่ป่าไม้เท่านั้น โลกในปัจจุบันไม่ ได้มีเฉพาะคนที่อยู่ในป่าเท่านั้นที่ทำลายป่า สภาวะเรือนกระจก รวมถึงมลพิษต่าง ๆ มันส่งผลกระทบกับชั้นบรรยากาศโลก วันหนึ่งฝนกรดจะลอยมั่วไปหมด ป่าอนุรักษ์ที่เราประกาศไว้ฝนตกทีเดียวก็พังพินาศหมดเลย สารเคมีสารพัดจากนิคมอุตสาหกรรมขนาดไหน ถ้าไม่มีการจัดการตรงนั้นด้วยก็ยาก และการจัดการป่า ถ้าไม่มีชาวบ้านก็ยากอีกเช่นกัน เจ้าหน้าที่เพิ่มเท่าไรก็ไม่พอ

จุดที่ว่าเป็นพื้นที่ล่อแหลม เปราะบาง พื้นที่สาคัญต่าง ๆ ใคร คนกำหนดหรือนิยามว่าเป็นพื้นที่ขนาดไหน เท่าใด ผมคิดว่าน่าจะให้ชาวบ้าน อ. ท้องถิ่น หรือคนที่มีความเชี่ยวชาญ เช่น อาจารย์ยศ (ศ.ดร.ยศ สันตสมบัติ) ไปศึกษาความหลากหลายทางชีวภาพอยู่ ซึ่งก็มีความสำคัญเรามักคิดว่าความ หลายทางชีวภาพเป็นสิ่งที่มีอยู่ได้โดยธรรมชาติเทานั้นความจริงแล้วไม่ใช่ความหลากหลายทางชีวภาพจะเป็นประโยชน์ได้ก็ต่อเมื่อเรามีความรู้เกี่ยวกับมันการ ศึกษาทั่วโลกพบว่าบางพื้นที่มีความหลากหลายทางชีวภาพแต่ไม่มีคนความรู้จึงไม่เกิดทุกวันนี้ฝรั่งต้องการเรียนลัดมาถอดความรู้จากชุมชนท้องถิ่นไปต่อยอด เพราะเขาไม่มีความรู้ที่เกี่ยวข้องกับความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่

ดังนั้น ต้องมีคนอยู่ในท้องถิ่นเท่านั้นถึงจะเกิดความรู้ขึ้นได้ ที่สำคัญความรู้ที่เกี่ยวข้องกับความหลากหลายทางชีวภาพอยู่ในกระบวนการทำการเกษตร โดยเฉพาะการเกษตรที่เราคิดว่าเป็นปัญหาที่สุด กลับเป็นจุดที่มีความหลากหลาย ที่สุดด้วย นั่นคือ การทำไร่หมุนเวียน

2.2 แนวคิดและหลักการวิจัยเพื่อพัฒนาเชิงพื้นที่แบบบูรณาการ (Area- based Collaboration Development)

การพัฒนาเชิงพื้นที่แบบบูรณาการได้นำมาปฏิบัติในการพัฒนาเชิงพื้นที่มานาน แต่ไม่ได้รับการถอดสังเคราะห์ออกมาในเชิงวิชาการ อาจมีมาก่อนการพัฒนาประเทศที่มุ่งภาพรวมของประเทศ (Macro) และการกำหนดนโยบายจากเบื้องบนหรือรัฐส่วนกลาง สีลาภรณ์ บัวสาย (2554) ได้กล่าวถึงการวิจัยเพื่อพัฒนาเชิงพื้นที่ว่า “พื้นที่” หมายถึงขอบเขตเชิงกายภาพ ซึ่งแบ่งออกได้หลายมิติและมีหลายระดับอาทิ ถ้าแบ่งตามแนวคิดการปกครองแนวคิดของระบบนิเวศ ลุ่มน้ำ แนวคิดด้านวัฒนธรรม ชาติพันธุ์ ภาษาศาสนา การเอาพื้นที่เป็นตัวตั้งจึงหมายถึงการเอาโจทย์ของการพัฒนาในพื้นที่นั้นเป็นตัวตั้ง และมองการพัฒนาพื้นที่เป็นภาพรวม เป้าหมายของการทำงานในพื้นที่เป็นตัวตั้งนี้ คือการแก้ปัญหาที่ประชาชนประสบอยู่ในการประกอบอาชีพ การสร้างทางเลือกและโอกาสงานสำหรับประชาชนในพื้นที่ เพื่อให้คนในพื้นที่มีรายได้และชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ทำน้องเดียวกัน ทรรศิน สุขโต (2554) ใช้คำที่มีความหมายคล้ายคลึง คือ ฐานล่าง ซึ่งการเปลี่ยนแปลงเริ่มต้นจากฐานล่าง โดยได้ให้ตัวอย่างของกระบวนการบัญชีครัวเรือน เป็นกระบวนบูรณาการจากฐานล่างที่มีประสิทธิภาพและเห็นผลเชิงประจักษ์ เน้นคนในชุมชนเริ่มทำด้วยตัวเองก่อน พึ่งคนนอกเท่าที่จำเป็น ชุมชนจึงเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Change Agent) ที่ผุดบังเกิด (Emergent) จากกระบวนการเรียนรู้ผ่านกระบวนการจัดการข้อมูล นำข้อมูลมาประมวลผล เกิดการฉุดคิด ถึงต้นสายปลายเหตุ ตรึกตรอง สู่การวางแนวทาง เพื่อเกิดการจัดการอย่างเหมาะสมกับพื้นที่

แนวคิดและทฤษฎีที่ว่าด้วยการพัฒนาเชิงพื้นที่แบบบูรณาการ เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับ “การพัฒนา” หรือ “การแก้ปัญหา” ในหน่วยของสังคมระดับพื้นฐานของประเทศ ซึ่งหน่วยของสังคมนี้ส่วนใหญ่จะครอบคลุมถึงชุมชนชนบทมากกว่าเมืองขนาดใหญ่ โดยส่วนใหญ่แล้ว การพัฒนาประเทศที่เป็นที่สนใจของรัฐและฝ่ายวิชาการมักจะให้ความสำคัญ และเทน้ำหนักความพยายามไปที่การพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม การเมืองระดับมหาภาค (Macro) (สิทธิณัฐ ประพุทธนิติสาร, 2557)

ในแนวทางของการเสริมพลังชุมชนฐานล่าง ดังที่ สีลาภรณ์ บัวสาย (2554) ใช้ว่า “แนวทางการเอาพื้นที่เป็นตัวตั้ง” หมายถึง การเน้นให้กลไกในพื้นที่เป็นตัวขับเคลื่อนการสร้างการเปลี่ยนแปลงในพื้นที่เอง โดยใช้การวิจัยเป็นเครื่องมือในการสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างนักวิชาการซึ่งเป็น “คนนอก” กับชุมชนและหน่วยงานรัฐในจังหวัดและท้องถิ่น ซึ่งเป็น “คนใน” กระบวนการเช่นนี้กลายเป็นกระบวนการเพิ่มขีดความสามารถของกลไกพัฒนาพื้นที่ เพราะทำให้กลไกนั้นเพิ่มพูนทั้งความรู้ และภาคีเพื่อนร่วมทำงานทำให้สามารถแก้ปัญหาเดิมที่เคยเผชิญอยู่และต้องแก้โดยลำพังได้อย่างมีพลังมากขึ้น

โดยสรุป ลักษณะของงานวิจัยแบบ ABC นั้น ก.โจทย์จากคนในพื้นที่ ข.มุ่งหาคำตอบที่ให้ทางเลือกออกจากปัญหา (Solution to Problems) ค.ระเบียบวิธีเป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม และ ง.เป็นปฏิบัติการของการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างคนในและคนนอก โดยมีเงื่อนไขสำคัญ คือ การมี platform ที่ทำได้โจทย์ที่เป็นปัญหาจริงของคนในพื้นที่ และการมีกลุ่มคนในพื้นที่เป็นกลไกที่พร้อมจะรับความรู้ไปใช้ แนวคิดหลักเพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงในพื้นที่ ประกอบด้วยแนวคิด การพัฒนาโดยใช้พื้นที่เป็นตัวตั้ง เป็นการอุดจุดอ่อนของการพัฒนาตามภารกิจ (Function-Based) และการพัฒนาตามประเด็น (Issue-Based) โดยมีแนวคิดเสริม คือ การพัฒนาเชิงบูรณาการ (Integrated Development) ซึ่งเป็นการบูรณาการทั้ง

ประเด็น แผนงาน งบประมาณ คน และกำหนดให้มีการบริหารจัดการใหม่ มีการใช้การวางแผนและการจัดการเชิงกลยุทธ์ (Strategies Planning and Management) เพื่อกำหนดทิศทาง ภารกิจและกลยุทธ์การดำเนินการใช้ชัดเจนและสอดคล้องกับกระแส การเปลี่ยนแปลง ตามเงื่อนไขและบริบทต่าง ๆ ที่เข้ามากระทบทั้งภายในและภายนอก และใช้การจัดการร่วม (Co-management) ซึ่งเป็นกลยุทธ์ใหม่ในการพัฒนาเชิงบูรณาการ หัวใจสำคัญของแนวทางดังกล่าว คือการใช้แนวทางความร่วมมือ (Collaborative Approach) ระหว่างกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) โดยขั้นตอนต้องเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมและยึดการใช้ข้อมูลและสภาพความเป็นจริง (สิทธิณัฐ ประพุทธนิติสาร, 2557)

โดยภาพรวม เมื่อนำแนวคิดความร่วมมือ และแนวคิดต่าง ๆ ที่กล่าวมาข้างต้น ในการพัฒนาเชิงพื้นที่แบบบูรณาการ ความรู้ที่ใช้ต้องมีการคัดกรอง และเลือกจากผู้ปฏิบัติการหลักและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจากข้อมูลที่มี เพื่อไม่ให้เกิดการใช้ข้อมูลความรู้ ที่กว้างเกิดไปจนไม่สามารถแก้ปัญหาได้ตรงจุด ดังนั้นขั้นตอน/กระบวนการที่สำคัญคือการวิเคราะห์ปัญหา อะไรคือปัญหาที่แท้จริงที่อยู่เบื้องลึกของปรากฏการณ์ แล้วหาสาเหตุของปัญหาที่มีความซับซ้อนทั้งจากภายใน และภายนอกนำสู่แนวทางการแก้ไขปัญหา ตรงนี้เองเป็นการสร้าง “ปฏิบัติการ” โดยใช้ความรู้ที่เหมาะสมบนปฏิสัมพันธ์ของผู้ปฏิบัติการ

สิทธิณัฐ (2557) กล่าวว่า “ประเด็นสำคัญอยู่ที่ภาคีความร่วมมือภายนอก และภายในจะสามารถผสมผสานจุดแข็งของข้อมูลสารสนเทศจากภายนอกรวมถึงองค์ความรู้ และเทคโนโลยีที่เหมาะสม ทั้งที่มีอยู่บ้างแล้วจากภายนอก และอาจต้องค้นหาเพิ่มเติมในพื้นที่ให้เข้ากับจุดแข็งของประสบการณ์ข้อเท็จจริง รวมถึง “ทุน” ต่าง ๆ ที่พอมีอยู่ในพื้นที่ได้อย่างไร ในพื้นฐาน ความรู้ประเภทนี้ต้องเป็นความรู้ที่สัมพันธ์กับสาเหตุของปัญหาต่าง ๆ อย่างชัดเจน ส่วนในสาระสำคัญจะเป็นชุดของความรู้ เทคโนโลยี วิธีปฏิบัติ รวมถึงผลการปฏิบัติในเนื้องานและในความสัมพันธ์ของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยมีผลลัพธ์ของการจัดการกับสาเหตุต่าง ๆ และต่อการคลี่คลายของปัญหาสำคัญ เป็นตัวเทียบเคียงหรือตัวชี้วัดแบบองค์รวม ชุดของความรู้จะมีการเลือกสรรส่วนที่เป็นจุดแข็งของความรู้จากภายนอก และ “ทุน” จากภายใน และการเลือกสรรผสมกับการจัดการก็จะมีความเป็นพลวัตร ความสำเร็จหรือล้มเหลวของการใช้ความรู้เข้าไปจัดการกับสังคม ไม่เพียงจะขึ้นอยู่ที่ การเลือกปัญหาสำคัญ อันเป็นโจทย์การวิจัยเท่านั้น แต่อยู่ที่การจำแนกแยกแยะ และเชื่อมโยงเงื่อนไขและปัจจัยต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์ต่อกันอย่างซับซ้อน จนเป็นที่มาของปัญหาที่เลือกสรรนั้นด้วย

ดังนั้นในการที่จะพลิกฟื้นผืนป่าในพื้นที่จังหวัดน่านได้นั้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเสริมสร้างความเข้มแข็งชุมชน รวมถึงการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน การพัฒนาเชิงพื้นที่หรือใช้พื้นที่เป็นตัวตั้ง (Area-Based Approach) จึงเป็นเป้าหมาย และทิศทางหลักในการเสริมสร้างความเข้มแข็งในระดับหมู่บ้าน/ชุมชน ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยการบูรณาการทรัพยากร ความร่วมมือ และความรู้ทางวิชาการจาก ทุกภาคส่วนในพื้นที่ ทั้งความร่วมมือจากหน่วยงานภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ตลอดจนภาควิชาการ เพื่อให้สามารถดูแลทุกข์สุขของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

2.3 กรอบแนวคิดกระบวนการงานวิจัย

โครงการวิจัย “การเสริมสร้างและฟื้นพลังเครือข่ายป่าชุมชนจังหวัดน่าน” ศึกษาภายใต้กรอบแนวคิดและหลักการของงานวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่แบบบูรณาการ (Area-Based Collaborative; ABC) และการทำงานด้านการจัดการทรัพยากรแบบมีส่วนร่วม ด้วยวิธีการพัฒนาและฟื้นฟู “ป่าชุมชน” และการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ที่สอดคล้องกับสภาพภูมิสังคมของแต่ละท้องถิ่น ด้วยการพัฒนากลไกการจัดการให้มีข้อมูล โดยใช้กระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วมเป็นเครื่องมือ เพื่อช่วยให้ชุมชนในพื้นที่ได้มองเห็นทางเลือก และโอกาสใน

การจัดการแก้ปัญหาในบริบทของพื้นที่ มีกลุ่มคนที่พร้อมจะนำความรู้ไปใช้ให้เกิดการเปลี่ยนแปลง และบูรณาการความร่วมมือ เพื่อจัดการปัญหาในพื้นที่ได้อย่างมีเหตุมีผล

กระบวนการวิจัย ประกอบด้วยงาน 5 ส่วน คือ **(1) การทบทวนเอกสาร** ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรในสังคมไทย และการจัดการป่าชุมชนโดยภาพรวม และของจังหวัดน่าน จุดอ่อน/ ช่องว่างขององค์ความรู้เดิมของการจัดการ หรือทางธรรมชาติของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อบทเรียน ให้ตระหนักและยอมรับในข้อจำกัดซึ่งกันและกัน และนำจุดแข็งที่มีพลังของตนเอง/หน่วยงาน มาหลอมรวมเข้าด้วยกัน ซึ่งจะเกิดความเป็นเอกภาพและมีพลังทวีคูณ ที่จะสามารถฟันฝ่าอุปสรรคปัญหาดังกล่าวนี้ร่วมกัน **(2) ศึกษาพัฒนาการของการจัดการป่าชุมชน**จังหวัดน่านตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เพื่อวิเคราะห์พลวัตของความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับป่าและเงื่อนไขทางสังคม ตามกรอบของห้วงเวลา ออกเป็น 3 ยุค คือ ยุคที่ 1 ชุมชนช่วงก่อตั้งถิ่นฐาน ยุคที่ 2 ชุมชนช่วงขยายตัว และยุคที่ 3 ชุมชนยุคปัจจุบัน โดยมีปัจจัยเชิงซ้อนที่เกี่ยวข้องประกอบด้วยอาทิ ลักษณะทางนิเวศของป่า การใช้ที่ดิน การผลิต ระบบเศรษฐกิจ ความเป็นชุมชน การใช้ประโยชน์จากป่า และการจัดการป่าชุมชน **(3) ศึกษาสถานภาพ และศักยภาพของระบบการจัดการป่าชุมชน** ในบริบทสังคมปัจจุบัน ซึ่งมี ความซับซ้อน ท่ามกลางสถานการณ์นี้ เพื่อต้องการพิสูจน์ว่ากระบวนการและกลไกจัดการป่าของชาวบ้านยังยืนหยัด และมีศักยภาพอยู่ได้ในบริบทของสังคมปัจจุบันหรือไม่ รวมทั้งวิเคราะห์เงื่อนไขทางสังคม อาทิ กฎกติกา พิธีกรรมทางศาสนา ความเชื่อ จารีตประเพณี การใช้ประโยชน์จากป่า คณะกรรมการ การดำเนินกิจกรรมการอนุรักษ์และฟื้นฟู ร่วมกับข้อมูลสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ เพื่อเห็นความเชื่อมโยงของปฏิสัมพันธ์ระหว่างระบบนิเวศน์มนุษย์ กับนิเวศน์ทางกายภาพได้ชัดเจนขึ้น **(4) การสร้างจิตสำนึก และความตระหนัก** ในการอนุรักษ์ป่าชุมชน โดยเครือข่ายพระสงฆ์สอดแทรกเนื้อหาเผยแพร่ให้แก่เด็กเยาวชนในสถานศึกษา และชุมชน (**5) แสวงหาแนวทางที่เหมาะสมการสร้างยุทธศาสตร์ขององค์กรภาคประชาชน**เพื่อเป็นส่วนหนึ่งในการฟื้นคืนพื้นที่ป่าชุมชนที่เสื่อมสภาพลงหรือสูญหายไป และการสร้างพื้นที่ป่าชุมชนเพิ่มขึ้นในแต่ละท้องถิ่นตามยุทธศาสตร์ “คนอยู่กับป่า” โดยสามารถเริ่มและปฏิบัติได้ด้วยชุมชนและท้องถิ่นของตนเองในรูปแบบของการพัฒนาและการจัดการ “ป่าชุมชน” เพียงแต่หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องควรมีบทบาทเป็นพี่เลี้ยง และสนับสนุนปัจจัยเอื้อให้เกิดการขับเคลื่อนให้เกิดระบบการจัดการที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

สถานการณ์ปัญหา

<u>โจทย์ ในพื้นที่</u>

- ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ
- ภาวะอ่อนกำลังของเครือข่ายป่าชุมชน จ.น่าน

ผนวกกับ **<u>"ทุนเดิม"</u>** ที่มีอยู่

- ☐ ผู้นำชุมชน
- ☐ เครือข่ายป่าชุมชน
- ☐ องค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นการจัดการป่าชุมชน

ตระหนักร่วมสร้างกลไกระดับพื้นที่

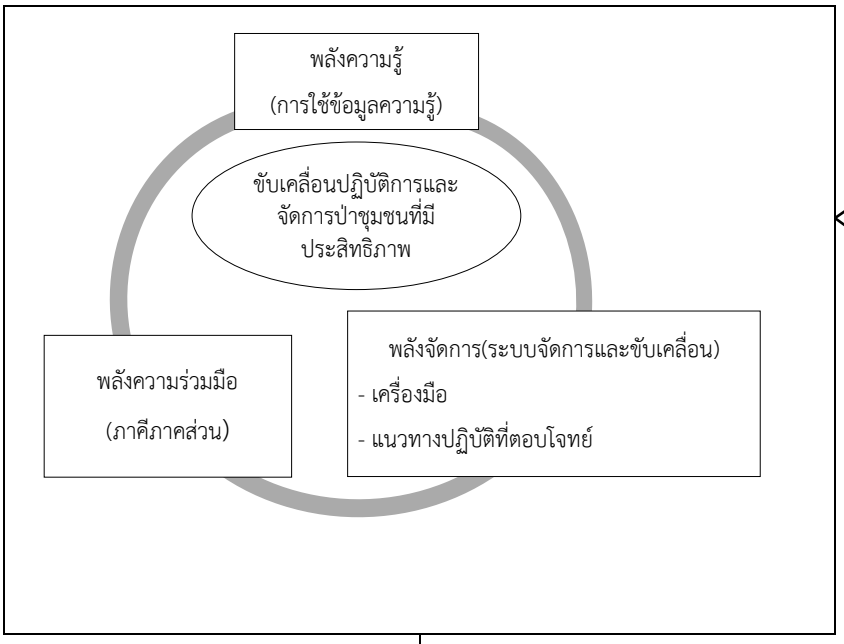
กระบวนการศึกษาวิจัย

- สร้างพื้นที่ให้ชุมชนแลกเปลี่ยนเรียนรู้
- การวิเคราะห์ปัญหา/หาศักยภาพของการจัดการป่าชุมชน
- การจัดการข้อมูลป่าชุมชน
- หาแนวทางการพลิกฟื้นผืนป่าตามแนวทางของชุมชน

สร้างความร่วมมือ

- ภาคีเครือข่ายทั้งภายในและภายนอกพื้นที่
- บูรณาการแผนงาน/โครงการเพื่อเสริมสร้างพลังเครือข่ายป่าชุมชน

- ☐ พัฒนาการจัดการป่าชุมชนน่าน
- ☐ ศึกษาข้อมูลเชิงปริมาณ/คุณภาพ/สถานภาพของระบบการจัดการป่าชุมชน จ.น่าน วิเคราะห์เงื่อนไขภาคสนามร่วมกับข้อมูลสารสนเทศทางภูมิศาสตร์
- ☐ การสร้างจิตสำนึก/ความตระหนักในการอนุรักษ์ป่าชุมชน
- ☐ แนวทางสร้างยุทธศาสตร์ขององค์กรภาคประชาชนในการฟื้นสภาพป่า
- ☐ การเสริมพลังของเครือข่ายป่าชุมชน(สนับสนุนกระบวนการชุมชนในพื้นที่นำร่อง (อำเภอ 5

สถานการณ์ปัญหา/ได้รับการแก้ไข

- ☐ แนวโน้มการฟื้นพลังของเครือข่ายป่าชุมชนน่าน
- ☐ การสร้างความสัมพันธ์กับ Stakeholder ภาคส่วนต่าง ๆ

การจัดการข้อมูลเพื่อการใช้ประโยชน์ในการขับเคลื่อนการจัดการป่าชุมชน

ภาพที่ 1 กรอบการวิจัย

บทที่ 3
วิธีการดำเนินงาน

3.1 แนวทางการดำเนินโครงการ

การดำเนิน “โครงการเสริมสร้างและฟื้นพลังเครือข่ายป่าชุมชนเพื่อรักษาพื้นที่ป่าต้นน้ำจังหวัดน่าน” มีจุดเน้นในการ สร้างพื้นที่ให้ชุมชนแลกเปลี่ยนเรียนรู้ วิเคราะห์ปัญหา/หาแนวทางการพลิกฟื้นกลไกการจัดการป่าชุมชน ใช้พลังความรู้จากการศึกษาวิจัย นำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการขับเคลื่อนการจัดการทรัพยากรโดยชุมชนในรูปแบบของการจัดการป่าชุมชน นำองค์ความรู้ทางวิชาการ และเทคโนโลยีสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ร่วมกับภูมิปัญญาท้องถิ่นผสมผสานเพื่อบริการวิชาการสู่ชุมชน โดยการเชื่อมโยงเครือข่ายภาคประชาชน เครือข่ายป่าชุมชนมีพื้นที่และสร้างการเรียนรู้ร่วมกัน โดยน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและศาสตร์พระราชา มาประยุกต์ใช้ตามความเหมาะสมสอดคล้องกับวิถีชีวิต วัฒนธรรม และระบบนิเวศของชุมชน โดยมีหน่วยงานทั้งภายในและภายนอก ได้ร่วมเรียนรู้ เป็นพี่เลี้ยงและให้การสนับสนุน ปัจจัยที่เอื้อให้เกิดการทำงาน ซึ่งในระยะยาวคาดว่าจะเกิดการปรับตัวของชุมชนที่เข้มแข็งเป็นรูปธรรม มีระบบการจัดการป่าชุมชนที่มีประสิทธิภาพต่อไป

3.2 การพิจารณาคัดเลือกพื้นที่

สถานการณ์ปัญหาการลดลงของพื้นที่ป่าจังหวัดน่าน ในช่วงที่ผ่านมาถูกบุกรุก ทำลายอยู่ในสภาพเสื่อมโทรมอย่างรวดเร็ว อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากหลายปัจจัยร่วมกันทั้งประกาศพื้นที่ป่าสงวนฯ ทับซ้อนกับที่ทำกินของชุมชน เมื่อพื้นที่ทำกินมีไม่เพียงพอจึงทำให้เกษตรกรบางส่วนขยับขยายพื้นที่ทำกินโดยเฉพาะการเพาะปลูกพืชเชิงพาณิชย์ที่สำคัญ คือ “ข้าวโพด” เพื่อให้ได้ผลตอบแทนที่สูงสุดเกษตรกรมีความจำเป็นต้องใช้พื้นที่การเพาะปลูกจำนวนมาก ในขณะที่มีพื้นที่มีอยู่เดิมที่จำกัด จึงต้องรุก และขยับพื้นที่ป่าออกเป็นวงกว้าง ซึ่งเป็นภาพที่สะท้อนความเป็นจริงของการดำรงอยู่ของผู้คนในชุมชนที่ดิ้นรนเพื่อความอยู่รอด เพื่อตอบสนองต่อการดำรงชีวิต ภายใต้การบริโภคที่สูงขึ้น ซึ่งการลดลงของป่า มีผลทำให้โครงสร้างของป่าเปลี่ยนและอยู่ในสภาพเสื่อมโทรม เกิดปรากฏการณ์เขาหัวโล้นอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อน

แนวทางการดำเนินงานจากภาคส่วนต่าง ๆ เพื่อร่วมฟื้นคืนผืนป่าน่าน ที่ผ่านมา ได้ส่งสัญญาณที่ดีเกี่ยวกับการระดมสรรพกำลังจากหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอก มีส่วนร่วมฟื้นคืนผืนป่าด้วยวิธีการที่หลากหลายต่างมีเครื่องมือ และชุดความรู้ของตนเอง แต่การดำเนินงานเป็นไปในลักษณะที่ต่างคนต่างทำเฉพาะจุดที่ตนเองถนัด และแยกส่วนพิจารณาและมุ่งแก้ไขและให้ความสำคัญในมิติของการปลูกป่าเฉพาะที่เห็นเป็นต้นไม้ และละเลยในมิติของชุมชน และกลุ่มองค์กรภาคประชาสังคมในพื้นที่ ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนา ในขณะที่ปัญหาเดิมยังมีความซับซ้อน หยั่งรากลึก และมีพลวัตยิ่งขึ้น

อย่างไรก็ตามจากการติดตามสถานการณ์การแก้ไขปัญหาป่าน่าน พบว่าสถานการณ์ยังคงวนเวียนระหว่างการใช้กฎหมายและอำนาจของรัฐกับการใช้ประโยชน์ที่ดินของชาวบ้าน เป็นสถานการณ์ที่ยังยืดเยื้อที่ยังไม่มีข้อสรุปที่ชัดเจนได้ ทั้งนี้ ความพยายามในการหารือที่ผ่านมามักติดปัญหาเกี่ยวกับกฎหมายในการปฏิบัติงานในระดับต่าง ๆ ที่ไม่สามารถทำให้เกิดการขับเคลื่อนได้อย่างมีประสิทธิภาพได้ อันเนื่องมาจากติดเงื่อนไขในการดำเนินงานหลายประการ จากการประมวลทัศนะของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชนในเวทีการประชุม พบว่ามีอุปสรรคในแต่ละระดับ ดังนี้

3.2.1 ระดับนโยบาย

1) กฎหมายป่าไม้ ที่มีอยู่ปัจจุบัน ไม่เอื้ออำนวยให้การปฏิบัติงานเพื่อแก้ไขสถานการณ์ปัญหาในพื้นที่ได้อย่างคล่องตัว (ชาวบ้านจะสร้าง จะพัฒนา ทำอะไรได้ไม่มากเนื่องจากติดเงื่อนไขกฎหมายป่าไม้)

2) ความพยายามดำเนินการแก้ไขสถานการณ์ปัญหาป่าน่านจนถึงปัจจุบัน ยังไม่ตรงจุด ไม่เป็นกระบวนการที่เป็นระบบ ขาดพลังและความเป็นเอกภาพ เนื่องจาก การวิเคราะห์ปัญหาและสาเหตุ ไม่ได้มองในภาพองค์รวม ให้ถึงแก่นแท้ของปัญหา ประกอบกับสถานการณ์ปัญหามีความซับซ้อน เชื่อมโยงสัมพันธ์กันหลายมิติ ที่สั่งสมมานานโดยมีมูลเหตุทั้งที่เกิดจากปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกที่มีอิทธิพลมาเกี่ยวข้อง

3.2.2 ระดับหน่วยงาน

1) การมอบหมายให้ หน่วยงานต่าง ๆ ดำเนินงานตามภาระหน้าที่ โดยไม่มีแผนแม่บทที่ครอบคลุม ส่งผลให้การปฏิบัติงานไม่สอดรับกับโครงสร้างและระบบการบริหารราชการปกติ ซึ่งมีระเบียบขั้นตอนหลายระดับ

2) ความไม่เป็นเอกภาพของหน่วยงาน ขาดการบูรณาการทำงานที่เชื่อมโยง การทำงานในพื้นที่เป็นไปในลักษณะ ต่างคนต่างทำ ตามความถนัดและความเชี่ยวชาญ แก้ไขปัญหาเป็นจุด ๆ ส่งผลให้ดำเนินงานไม่เกิดผลเท่าที่ควร

3.2.3 ระดับพื้นที่/ชุมชน

1) เมื่อก่อนชาวบ้านไม่มีความกดดันในการเข้าไปทำมาหากิน แต่ระยะหลังพื้นที่ที่เคยทำมาหากินมาก่อนถูกประกาศเป็นเขตป่าสงวนและเขตอุทยานฯ ซึ่งมีกฎระเบียบและเงื่อนไขต่าง ๆ ในการใช้ประโยชน์ ประกอบกับผู้คนมีจำนวนที่เพิ่มขึ้น เมื่อพื้นที่ถูกกฎหมายมีน้อย ก็ต้องรุกเข้าไปในพื้นที่ป่าสงวนจึงเป็นประเด็นปัญหาที่ยืดเยื้อมาจนถึงปัจจุบัน

2) ความไม่ชัดเจนในด้านขอบเขตป่าและพื้นที่ทำกินของชุมชน

3) วิถีการดำเนินชีวิตของเกษตรกร/กลุ่มชาติพันธุ์ อยู่ในพื้นที่ห่างไกลและขาดทักษะ ความรู้ด้านการเกษตรและการตลาดที่เหมาะสม ขาดการรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงด้านสังคมเศรษฐกิจ ส่งผลให้เกิดภาระหนี้สินผูกพัน และตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของทุนนิยม

4) เกษตรกรไม่มีอาชีพทางเลือก ไม่มีระบบอื่นมารองรับ

5) ขาดแคลนแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร

6) งบประมาณที่ได้รับสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อการพัฒนาในพื้นที่ ไม่สามารถดำเนินงานได้ เนื่องจากติดเงื่อนไขทางนโยบายและกฎหมายป่าไม้

7) ในระดับผู้นำชุมชนเริ่มมีความอ่อนล้า อ่อนแรง จากการเข้าร่วมประชุมเพื่อหาทางออกในการแก้ไขปัญหาสถานการณ์ปัญหาในพื้นที่ ร่วมกับหน่วยงาน/ภาคส่วนต่าง ๆ ในประเด็นซ้ำ ๆ ครั้งแล้วครั้งเล่า แต่ไม่เกิดผลในเชิงปฏิบัติ

3.3 คณะทำงาน

คณะทำงานประกอบด้วย

3.3.1 ทีมปฏิบัติงานจากภายนอก ได้แก่ นักวิจัย (พี่เลี้ยง) จากสถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ และมูลนิธิฮักเมืองน่าน ทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยง รวมทั้งสนับสนุนข้อมูลเชิงวิชาการ ร่วมวิเคราะห์ปัญหาและกำหนดแนวทางในการแก้ไขปัญหา ประสานความร่วมมือของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในทุกขั้นตอน ส่งเสริมสนับสนุนและกระตุ้นให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามแผนการดำเนินโครงการตามที่กำหนดร่วมกันให้สำเร็จตามเป้าหมาย

3.3.2 ทีมปฏิบัติงานภายในชุมชน ประกอบด้วย เครือข่ายป่าชุมชนจังหวัดน่าน ประกอบด้วย ผู้นำศาสนา ผู้นำชุมชน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล กลุ่มแม่บ้าน ครู นักเรียน ผู้สูงอายุ มีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการ รวมทั้งกำหนดแนวทางการดำเนินโครงการร่วมกันให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ร่วมกัน

3.4 ระเบียบและวิธีวิจัย

คณะผู้ศึกษาได้กำหนดขอบเขตพื้นที่ชุมชนเป้าหมายที่มีการจัดการดูแลรักษาป่าชุมชนคลอบคลุมทั้ง 15 อำเภอในจังหวัดน่าน จำนวน 542 แห่ง (ตาม TOR)

แต่เมื่อดำเนินโครงการในช่วงเดือน พฤศจิกายน 2561 คณะผู้ศึกษาได้มีการประชุมวิเคราะห์สถานการณ์การทำงานร่วมกันกับคณะทำงาน และแกนนำเครือข่ายป่าชุมชนจังหวัดน่าน และมีมติให้คณะทำงานได้พิจารณาเข้าสำรวจข้อมูลการอนุรักษ์ป่าชุมชนในภาพรวมทั้งจังหวัด 99 ตำบล โดยแกนนำเครือข่ายจะทำหน้าที่อำนวยความสะดวกในการประสานงาน และให้ความร่วมมือในการสำรวจพื้นที่ป่าซึ่งจากเดิมพื้นที่การดำเนินโครงการมีจำนวน 542 แห่ง จากเก็บรวบรวมข้อมูลพบการคงอยู่ของป่าชุมชนจำนวน 1,950 แห่ง

ทั้งนี้เมื่อพิจารณาเงื่อนไขของการคงอยู่ของป่าชุมชนพบว่ามีเงื่อนไขดังนี้

1) เป็นพื้นที่ตกค้างการสำรวจ (2551) ชุมชนประสงค์ให้สำรวจเพิ่ม

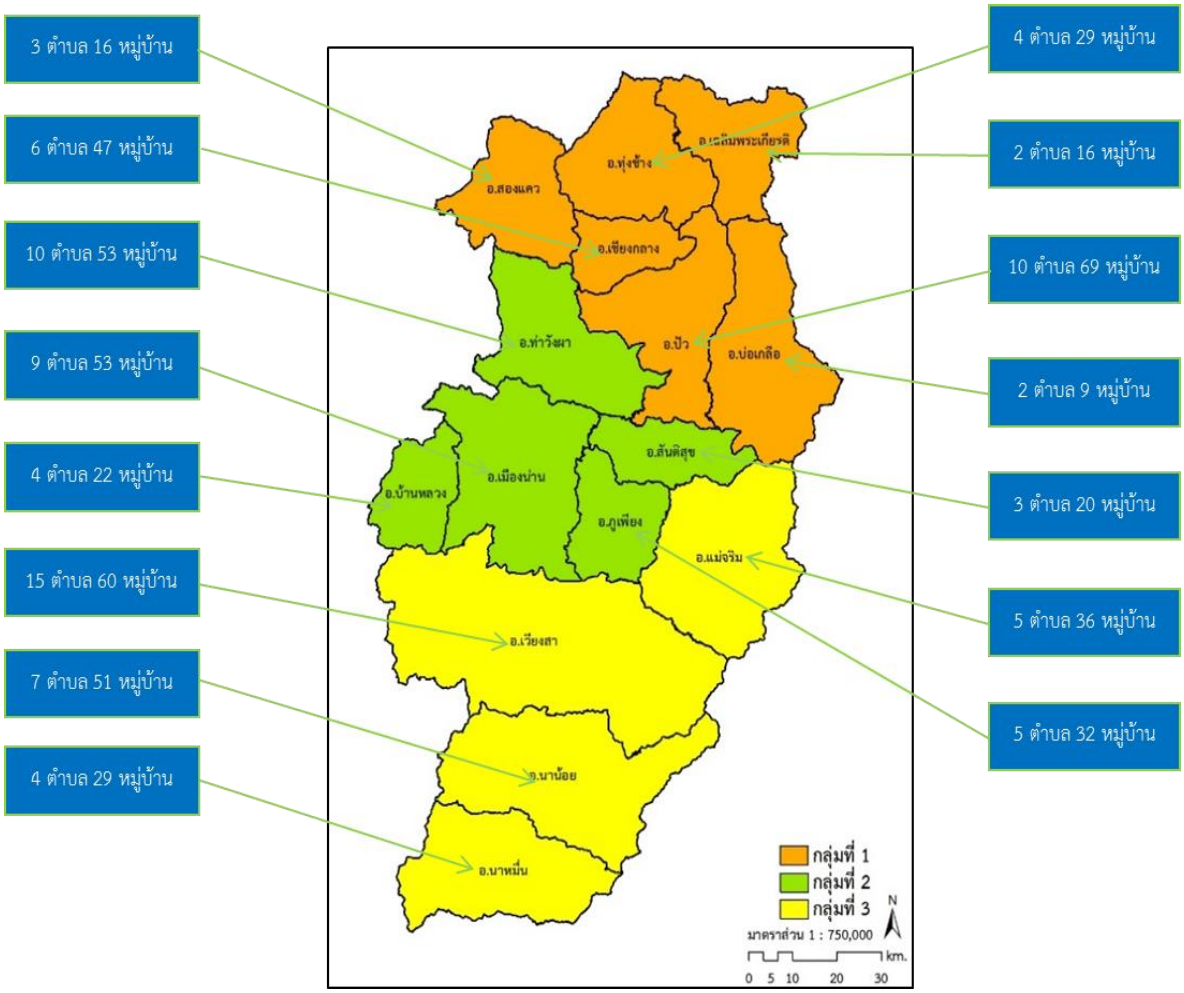
2) ในอดีตคณะกรรมการแต่ละหมู่บ้านจะแจ้งเฉพาะป่าผืนใหญ่ แต่ปัจจุบันมีหลายชุมชนได้กำหนดขอบเขตการดูแลให้แต่ละหมู่บ้านเป็นผู้จัดการดูแล

3) เมื่อก่อนชุมชนบางแห่งไม่ได้ร่วมเป็นเครือข่าย / ไม่รู้ข้อมูล แต่ในการดำเนินโครงการนี้ ได้ประสานในรูปแบบของตำบล จึงเป็นที่รับรู้ของผู้นำอย่างกว้างขวาง

4) ยุคก่อน ๆ ชาวบ้านมักจะคาดคะเน อานาบริเวณพื้นที่ป่าชุมชนที่ดูแลรักษาแต่ปัจจุบันมีเทคโนโลยีที่ทันสมัย จึงเป็นที่สนใจของชาวบ้าน

3.5 ขอบเขตการศึกษา

3.5.1 ขอบเขตพื้นที่ พื้นที่ที่มีการจัดการป่าชุมชนแบบดั้งเดิม ในพื้นที่จังหวัดน่าน 15 อำเภอ 89 ตำบล จำนวน 542 แห่ง *(ที่มา: กองเลขาเครือข่ายป่าชุมชนจังหวัดน่าน ข้อมูล ณ ปี 2551)*

ภาพที่ 2 แผนที่จังหวัดน่าน : พื้นที่การดำเนินโครงการ

3.5.2 ขอบเขตเนื้อหา ประกอบด้วยงาน 5 ส่วน คือ

1) การทบทวนเอกสาร ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรในสังคมไทย และการจัดการป่าชุมชนโดยภาพรวม และของจังหวัดน่าน จุดอ่อน/ช่องว่างขององค์ความรู้เดิมของการจัดการ หรือทางธรรมชาติของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อบทเรียน ให้ตระหนักและยอมรับในข้อจำกัดซึ่งกันและกัน และนำจุดแข็งที่มีพลังของตนเอง/หน่วยงาน มาหลอมรวมเข้าด้วยกัน ซึ่งจะเกิดความเป็นเอกภาพและมีพลังทวีคูณที่จะสามารถฟันฝ่าอุปสรรคปัญหาดังกล่าวนี้ร่วมกัน

2) ศึกษาพัฒนาการของการจัดการป่าชุมชนจังหวัดน่านตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เพื่อวิเคราะห์พลวัตของความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับป่าและเงื่อนไขทางสังคม ตามกรอบของห้วงเวลา ออกเป็น 3 ยุค คือ ยุคที่ 1 ชุมชนช่วงก่อตั้งถิ่นฐาน ยุคที่ 2 ชุมชนช่วงขยายตัว และยุคที่ 3 ชุมชนยุคปัจจุบัน โดยมีปัจจัยเชิงซ้อนที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย อาทิ ลักษณะทางนิเวศของป่า การใช้ที่ดิน การผลิต ระบบเศรษฐกิจ ความเป็นชุมชน การใช้ประโยชน์จากป่า และการจัดการป่าชุมชน

3) ศึกษาสถานภาพ และศักยภาพของระบบการจัดการป่าชุมชน ในบริบทสังคมปัจจุบัน ซึ่งมีความซับซ้อนท่ามกลางสถานการณ์นี้ เพื่อต้องการพิสูจน์ว่ากระบวนการ และกลไกจัดการป่าของชาวบ้านยังยืนหยัดและมีศักยภาพอยู่ได้ในบริบทของสังคมปัจจุบันหรือไม่ รวมทั้งวิเคราะห์เงื่อนไขทางสังคม อาทิ กฎกติกา พิธีกรรมทางศาสนา ความเชื่อ จารีตประเพณี การใช้ประโยชน์จากป่า คณะกรรมการการดำเนินกิจกรรมการ

อนุรักษ์และฟื้นฟู ร่วมกับข้อมูลสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ เพื่อเห็นความเชื่อมโยงของปฏิสัมพันธ์ระหว่างระบบนิเวศน์มนุษย์ กับนิเวศน์ทางกายภาพได้ชัดเจนขึ้น

4) การสร้างจิตสำนึก และความตระหนัก ในการอนุรักษ์ป่าชุมชน โดยเครือข่ายพระสงฆ์สอดแทรกเนื้อหาเผยแพร่ให้แก่เด็กเยาวชนในสถานศึกษาและชุมชน

5) แสวงหาแนวทางที่เหมาะสมการสร้างยุทธศาสตร์ขององค์กรภาคประชาชนเพื่อเป็นส่วนหนึ่งในการฟื้นคืนพื้นที่ป่าชุมชนที่เสื่อมสภาพลงหรือสูญหายไป และการสร้างพื้นที่ป่าชุมชนเพิ่มขึ้นในแต่ละท้องถิ่นตามยุทธศาสตร์ “คนอยู่กับป่า” โดยสามารถเริ่มและปฏิบัติได้ด้วยชุมชนและท้องถิ่นของตนเองในรูปแบบของการพัฒนาและการจัดการ “ป่าชุมชน” เพียงแต่หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องควรมีบทบาทเป็นพี่เลี้ยง และสนับสนุนปัจจัยเอื้อให้เกิดการขับเคลื่อนให้เกิดระบบการจัดการที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

3.5.3 ขอบเขตประชากรผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย

คณะผู้ศึกษาได้เก็บและรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามแบบเฉพาะเจาะจง กับประชากรผู้ให้ข้อมูลหลักประกอบด้วยกลุ่มผู้นำเครือข่ายป่าชุมชนจังหวัดน่าน จำนวน 393 ชุด ครอบคลุมพื้นที่ทั้ง 15 อำเภอ 99 ตำบล และยังได้จัดประชุมกลุ่มย่อย ((Focus Group Discussion) กับคณะกรรมการป่าชุมชนระดับหมู่บ้านและกลุ่มผู้สูงอายุ ผู้นำทางศาสนา กลุ่มเยาวชน รวมถึงกลุ่มผู้ใช้ประโยชน์จากป่า ในเวทีประชาคมระดับหมู่บ้าน ระดับตำบลและระดับจังหวัด เป็นต้น

นอกจากนี้ยังได้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์และประชุมชุมกลุ่มย่อยจากผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำทางการ ผู้แทนขากหน่วยงานในพื้นที่ที่เกี่ยวข้อง เช่น องค์กรพัฒนาเอกชนที่ทำหน้าที่เป็นหน่วยงานพี่เลี้ยงประกอบด้วย มูลนิธิฮักเมืองน่าน ศูนย์ประสานงานประชาคมน่าน ศูนย์เรียนรู้โจ้โก้น่าน ศูนย์ฝึกอบรมวนศาสตร์ชุมชนภาคพื้นเอเชียแปซิฟิค สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) หัวหน้าโครงการน่านฟอรั่ม รวมถึงหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้แทนจากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดน่าน สำนักงานป่าไม้จังหวัดน่าน ผู้แทนจากสำนักหน่วยอนุรักษ์ที่ 13 แพร่ และหัวหน้าอุทยานแห่งชาติดอยภูคา เพื่อแสวงหาแนวทางสร้างความร่วมมือในการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาในการอยู่ร่วมกันระหว่างคนกับป่าได้อย่างเกื้อกูล

3.5.4 ขอบเขตระยะเวลาดำเนินโครงการ

วันที่ 1 มิถุนายน 2560-31 พฤษภาคม 2562 ขยายเวลา 3 เดือน (พฤษภาคม – สิงหาคม 2562)

3.6 การประสานงานในพื้นที่

วิธีการดำเนินโครงการ ได้กำหนดกระบวนการเป็น 2 ระยะ ตามรายละเอียดดังนี้

3.6.1 ระยะก่อนดำเนินโครงการ

1) คณะทำงานได้เข้าพื้นที่สำรวจ และศึกษาข้อมูลพื้นฐานและทุนทางสังคม หรือทุนเดิมที่มีอยู่ในมิติต่าง ๆ ของชุมชน

2) เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่ทีมงานค่อนข้างคุ้ยเคยและรู้จักกับผู้นำชุมชนมาก่อน จึงได้ประสานงานเพื่อปรึกษาหารือ พูดคุยอย่างไม่เป็นทางการกับผู้นำชุมชนเพื่อแสวงหาแนวทางการดำเนินโครงการเพื่อสร้างความตระหนักเกี่ยวกับสถานการณ์ของทรัพยากรธรรมชาติที่กำลังถูกทำลาย พร้อมทั้งหาแนวทางในการฟื้นฟูและการถ่ายทอด ส่งต่อให้คนรุ่นใหม่ได้สานต่อสืบทอด โดยการพัฒนาข้อเสนอโครงการที่เป็นความต้องการของชุมชน

3.7 ระยะดำเนินโครงการ

1) เมื่อโครงการได้รับการสนับสนุน ได้มีการเตรียมความพร้อมในการทำงานภาคสนาม การกำหนดบทบาทและความรับผิดชอบของคณะทำงานทั้ง 2 ทีม ประกอบด้วยชุมชนในพื้นที่ และหน่วยงานพี่เลี้ยงจากภายนอกและได้ ทำความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางการทำงานแบบมีส่วนร่วม การเตรียมความพร้อมชุมชนและการเอื้ออำนวยให้เกิดการทำงานร่วมกัน

2) การสร้างกลไกหรือทีมปฏิบัติการในการดำเนินงานได้แก่

ส่วนที่ 1 กลไกชุมชนในฐานะเจ้าของพื้นที่ ประกอบไปด้วย ผู้นำชุมชน ผู้นำกลุ่มทางสังคมในชุมชนจากทุกกลุ่ม

ส่วนที่ 2 กลไกสนับสนุนทางวิชาการ (พี่เลี้ยง) ประกอบไปด้วย นักวิจัย จากสถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ มูลนิธิฮักเมืองน่าน ผู้นำเครือข่ายป่าชุมชนจังหวัดน่าน ได้วางแผนการดำเนินโครงการร่วมกัน

กระบวนการดำเนินโครงการ

1) มีโจทย์ที่เป็นประเด็นร่วมจากสถานการณ์จริง ต้องการหาคำตอบร่วมกัน

2) ให้ความชุมชน/เครือข่ายให้ความร่วมมือในกระบวนการวิจัย (ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมเรียนรู้ ร่วมวิเคราะห์ ร่วมตรวจสอบข้อมูล)

ความคาดหวัง

1) ทำแล้วเห็นผลที่ตอบโจทย์ เห็นทางออกของการคลี่คลายสถานการณ์ปัญหา

2) มีผู้นำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

3) ขยายผลสู่การใช้ประโยชน์ในการขับเคลื่อนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นในระดับต่าง ๆ

3.8 ขั้นตอนการดำเนินโครงการ

1) ทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากร และจากจัดการป่า เพื่อสังเคราะห์ข้อมูลนำมาประกอบในการดำเนินโครงการฯ

2) จัดประชุมเวทีชี้แจงแนวทางการดำเนินโครงการร่วมกับเครือข่ายป่าชุมชนในจังหวัดน่าน ในระดับจังหวัด และเวทีระดับอำเภอ ร่วมกับภาคีความร่วมมือ เพื่อเกิดความเข้าใจในทิศทางเดียวกัน

3) ออกแบบเครื่องมือการวิจัยเพื่อใช้เก็บรวบรวมข้อมูลป่าชุมชนในจังหวัดน่าน และข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับโครงการฯ โดยใช้เครื่องมือ 3 ชุด คือ 1) แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการจัดการป่าชุมชน 2) ข้อมูล PGD พัฒนาการ/พลวัตร ของการจัดการป่า 3) ข้อมูล GIS โดยการใช้เครื่องมือสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ (พิกัด)

4) กลไกประสานงานในระดับพื้นที่ โดยมีมูลนิธิฮักเมืองน่านเป็นตัวกลางในการประสานเครือข่ายป่าชุมชนแต่ละอำเภอเพื่อชี้แจงรายละเอียด และนัดหมายกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักในการลงพื้นที่จัดเก็บข้อมูลทั่วไป ข้อมูลพลวัตร และ ข้อมูลเชิงภูมิศาสตร์ (GIS)

5) วิเคราะห์ข้อมูลจากการลงพื้นที่ภาคสนามร่วมกับภาคีเครือข่าย ประกอบกับข้อมูลเชิงสารสนเทศ (GIS)

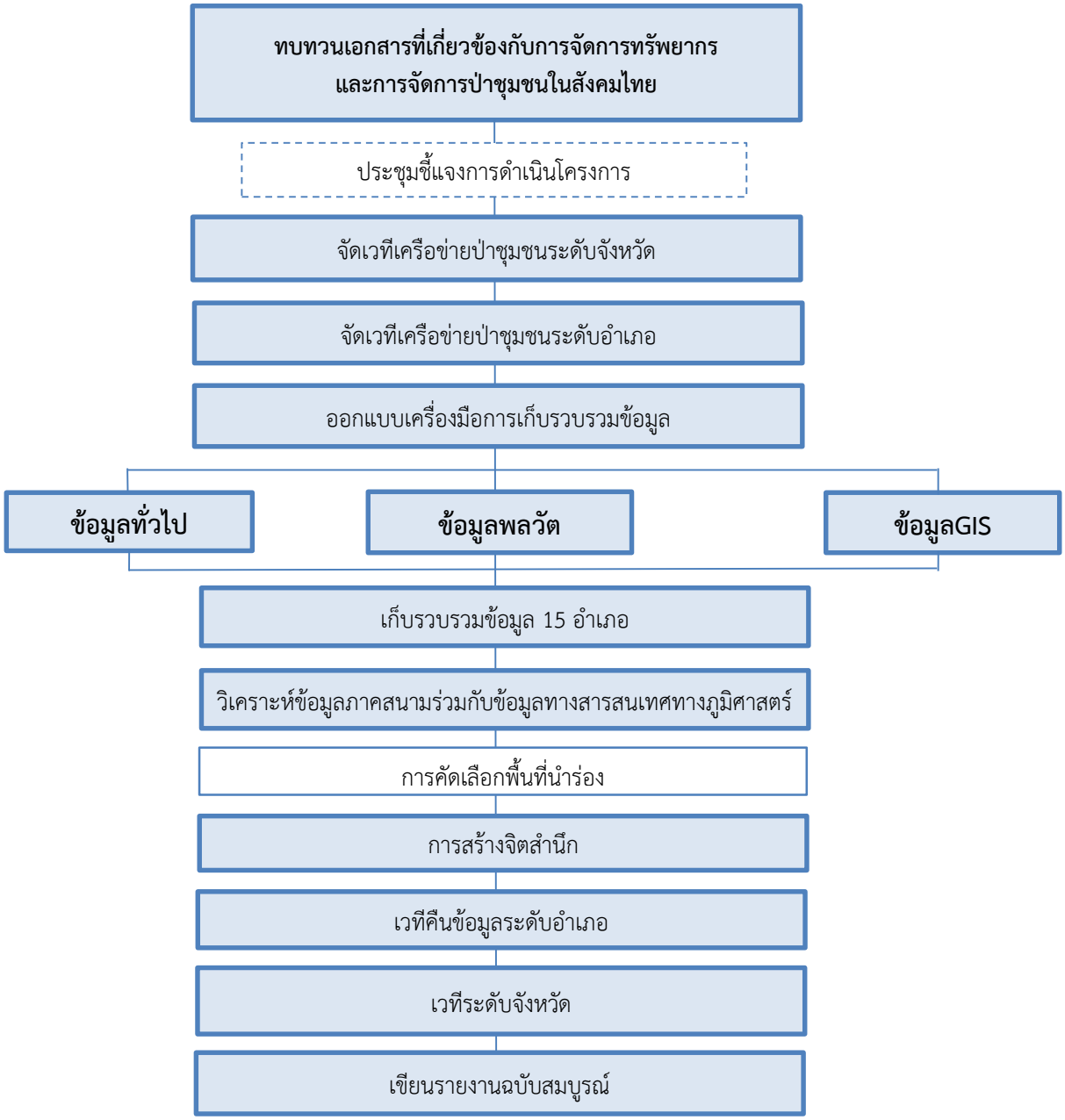
6) เกณฑ์การพิจารณาการจัดการป่าชุมชน

7) คัดเลือกพื้นที่นำร่อง และต่อยอดการดำเนินกิจกรรมให้เกิดรูปธรรมเป็นสร้างเป็นโมเดลการจัดการป่า

8) กิจกรรมการปลูกจิตสำนึกแก่เด็กและเยาวชน และชุมชน โดยเครือข่ายพระสงฆ์

9) จัดเวทีคืนข้อมูลระดับอำเภอ และระดับจังหวัด เพื่อชี้แจงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลง และผลการดำเนินโครงการ ตั้งแต่เริ่มโครงการจนสิ้นสุด เพื่อสรุปบทเรียนที่ได้รับและให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้อง

10) ประมวลทัศนะของผู้เข้าร่วมประชุมและนำข้อมูลที่ได้มาประกอบการเขียนรายงาน การวิจัยฉบับสมบูรณ์ต่อไป ดังภาพที่ 3

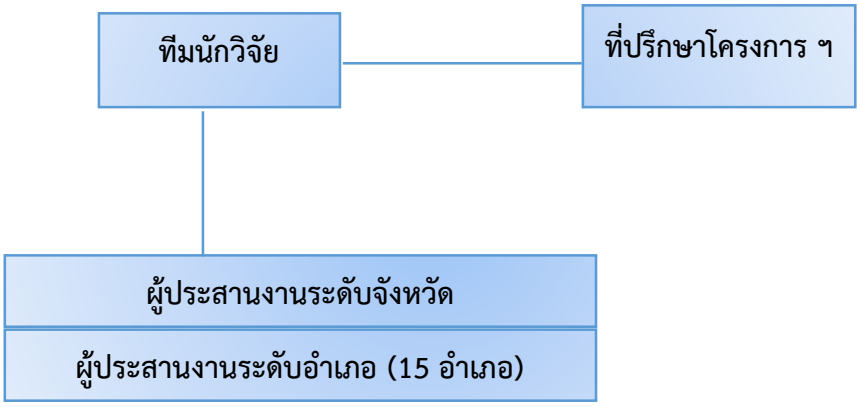
ภาพที่ 3 ขั้นตอนการดำเนินโครงการ

3.9 วิธีการดำเนินโครงการ

การศึกษาข้อมูลในพื้นที่ภาคสนาม เพื่อให้ได้ข้อมูล ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย การศึกษาครั้งนี้จึงเลือกใช้วิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mix Method) ในการเก็บและรวบรวมข้อมูล ทั้งจาก ข้อมูลทุติยภูมิ จากแผนที่และข้อมูลเชิงปริมาณที่เกี่ยวข้อง ผสมกับข้อมูลปฐมภูมิ และการสำรวจสภาพทางนิเวศ ภายใต้กรอบแนวคิด และประเด็นคำถาม

ผู้ศึกษาใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่หลากหลาย ทั้งการใช้ข้อมูลสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ การจัดประชุมกลุ่มย่อย การสัมภาษณ์ และการเข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชน ภายใต้กรอบแนวคิด และประเด็นคำถามของการศึกษาเป็นหลักในการเก็บรวบรวมข้อมูล ของปรากฏการณ์ที่พบเห็น

1. ศึกษารายละเอียดเบื้องต้น ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลทุติยภูมิเกี่ยวกับชุมชนในพื้นที่ศึกษา จากองค์การบริหารส่วนตำบลจำนวน 99 ตำบล
2. ประสานงานนัดหมายและวางแผนเก็บรวมรวบข้อมูลกับผู้ประสานงานทั้ง 15 อำเภอ ดังนี้

3. เก็บรวบรวมข้อมูลพื้นที่ภาคสนาม 15 อำเภอ 99 ตำบล โดยใช้เครื่องมือ 3 ประเภท คือ

3.1 การใช้แบบสอบถามในการสำรวจข้อมูลป่าชุมชน เพื่อศึกษารายละเอียดเชิงลึก (เช่น ชื่อป่า, จำนวนป่า,ป่าชุมชนในเขตป่าอุทยานและป่าสงวน,การขึ้นทะเบียนกับกรมป่าไม้,กฎกติกาป่าชุมชน, คณะกรรมการป่าชุมชน ฯลฯ)

3.2 การใช้ระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ (Geographic Information System: GIS) ในการสำรวจและจัดทำแผนที่ป่าชุมชนจังหวัดน่าน

โดยการนำระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ มาใช้ในการจัดเก็บข้อมูลภาคสนามเพื่อจัดทำและนำเสนอข้อมูลแผนที่ป่าชุมชน ซึ่งในการจัดทำข้อมูลป่าชุมชนได้ประยุกต์ใช้โปรแกรมทางด้าน GIS ทั้งหมด 3 โปรแกรม คือโปรแกรม Arc Gis ,Quantum Gis และ Google Earth ในการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมกับภาคประชาชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการสำรวจและเก็บข้อมูลรายละเอียดตำแหน่งที่ตั้ง พิกัด X,Y และขอบเขตพื้นที่ป่าชุมชน ซึ่งเป็นกระบวนการทำข้อมูลโดยชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดทำข้อมูลของตนเอง จนถึงการตรวจเช็คความถูกต้อง และคืนข้อมูลสู่ชุมชนเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการวาง

แผนการใช้ทรัพยากรป่าไม้ร่วมกันในชุมชน โดยมีรูปแบบกระบวนการของการทำข้อมูลแผนที่ป่าชุมชนนั้นมีหลากหลายรูปแบบ เช่น

1) การปริ้นแผนที่ 1:4,000 ในรูปแบบของกระดาษเพื่อใช้ในการวางแผนในแต่ละพื้นที่สามารถใช้ประกอบในการจัดทำข้อมูลพื้นฐานของแต่ละหมู่บ้าน

2) การสำรวจเก็บข้อมูลพื้นป่าชุมชนด้วยโปรแกรม Arc Gis และ Quantum Gis โดยใช้ข้อมูลภาพถ่ายดาวเทียมปี 2556 และภาพถ่ายดาวเทียมออนไลน์ Best Map ในการจัดทำข้อมูลป่าชุมชนเบื้องต้น

3) การสำรวจเก็บข้อมูลโดยใช้โปรแกรม Google Earth ซึ่งในโปรแกรมนี้จะสามารถเรียกดูภาพถ่ายดาวเทียมออนไลน์ย้อนหลังได้ และยังสามารถเปรียบเทียบสภาพความเป็นป่าได้ในหลากหลายช่วงปี ในการทำข้อมูลโดยให้ตัวแทนในแต่ละหมู่บ้านเข้ามามีส่วนในการจัดทำฐานข้อมูลป่าชุมชนโดยการทำข้อมูลผ่านโปรแกรม Google Earth รวมไปถึงการใช้ข้อมูลที่ชาวบ้านเคยทำแล้วนั้นมาผนวกเข้าร่วมด้วย เช่น ข้อมูลจากการจับพิกัด GPS โดยรอบของขอบเขตป่าชุมชนที่ชาวบ้านได้ออกสำรวจแล้ว รวมไปถึงข้อมูลในรูปแบบของเอกสารสิทธิ์ ที่ชาวบ้านได้ขึ้นทะเบียนไว้แล้วนั้น ยกตัวอย่างเช่น ที่สารธารณะประโยชน์ (นสล.) และยังมีข้อมูล Shape file ป่าชุมชนที่ทางองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นได้สำรวจไว้แล้วเบื้องต้นบางพื้นที่ เป็นข้อมูลมือสองที่สามารนำมาประยุกต์ใช้และต่อยอดได้

3.3 การจัดประชุมสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group Discussion) เกี่ยวกับพลวัตของปัจจัยเชิงซ้อนในแต่ละช่วง ที่มีผลการจัดการทรัพยากรธรรมชาติโดย มีประเด็นในการวิเคราะห์ ใน 7 ประเด็นย่อย 1) สภาพทางนิเวศของป่า 2) การใช้ที่ดิน 3) ระบบเศรษฐกิจ 4) ระบบการผลิต 5) ความเป็นชุมชน 6) การใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน และ7) การจัดการ เพื่อให้เห็นพลวัตของการปรับตัวของชุมชน ในช่วงเวลา ซึ่งจำแนกออกเป็น 3 ยุค คือ

1. ชุมชนช่วงบุกเบิกตั้งถิ่นฐาน ระหว่างปี พ.ศ.2464 - 2510 เป็นช่วงที่ชุมชนได้มีผู้คนอพยพเข้าบุกเบิกตั้งถิ่นฐาน

2. ชุมชนช่วงขยายตัว ระหว่างปี 2511- 2549 เป็นช่วงที่ชุมชนขยายตัวทั้งด้านประชากร การขยายตัวในการบุกเบิกทรัพยากรธรรมชาติ การขยายตัวของระบบทุนนิยม

3. ชุมชนช่วงปรับตัวระหว่างปี 2550 - ปัจจุบัน เป็นช่วงที่ชุมชนได้รับผลกระทบจากการพัฒนาในช่วงขยายตัว ทำให้ชุมชนต้องมีกระบวนการปรับตัวโดยการรวมตัวเป็นกลุ่ม/องค์กรเพื่อแก้ปัญหาวิกฤติของชุมชน

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลดังกล่าวคณะผู้ศึกษาใช้เครื่องมือ Time line เพื่อศึกษาพัฒนาการและพลวัตของป่าชุมชน ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน รวมไปถึงการวิเคราะห์ศักยภาพและสถานภาพของป่าชุมชนโดยให้ชุมชนแต่ละท้องถิ่นระดมข้อมูลร่วมกัน

4. สังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม (participation observation) ผู้ศึกษาได้วางแผนเข้าร่วมและสังเกตการณ์และร่วมประชุมสัมมนาร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่นร่วมประชุมวิชาการงานรักษ์ป่าน่าน การทำงานของชุมชนในกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชน เช่น การบวชป่า ร่วมเวทีน่านฟอรั่ม เป็นต้น

5. การสัมภาษณ์ (Interview) ผู้ศึกษาใช้การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการกับผู้นำชุมชน ผู้แทนจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง เพื่อสรุปความเชื่อมโยงเหตุการณ์ต่าง ๆ ในระหว่างการเก็บรวบรวมข้อมูล และปรากฏการณ์จากการปฏิบัติการจริง ที่เกิดขึ้นในชุมชน ด้านลักษณะทางนิเวศของป่า

การใช้ประโยชน์ที่ดิน ระบบเศรษฐกิจ ระบบการผลิต ส่วนข้อมูลที่ได้มาโดยวิธีการที่หลากหลาย ผู้ศึกษาได้นำมาสรุปและวิเคราะห์ จากนั้นได้ประชุมกลุ่มผู้นำชุมชน เพื่อคืนข้อมูล และการแลกเปลี่ยนร่วมกันเกี่ยวกับข้อค้นพบ และร่วมกันสะท้อน มุมมอง เพิ่มเติมเพื่อให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

6. จัดเวทีเสริมความรู้ด้านกฎหมาย 11 – 13 มกราคม 2562 ณ โรงแรมเทวราช จ.น่าน โดยอาจารย์ไพสิทธิ์ พานิชกุล จากคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

7. จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับนโยบายและกฎหมายป่าไม้ วันที่ 5 สิงหาคม 2562 ณ โรงแรมเทวราช จ.น่าน

8. ร่วมเวทีป่าชุมชนภาคเหนือ องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ทา วันที่ 12 -13 กรกฎาคม 2562 ณ ป่าชุมชนตำบลแม่ทา อ.แม่ออน จ.เชียงใหม่

9. ประสานงานนัดหมายกับหัวหน้าสำนักหน่วยอนุรักษ์ที่ 13 จ.แพร่ เพื่อนำเสนอข้อมูลงานวิจัยและปรึกษาหารือเพื่อหาทางออกร่วมกันเกี่ยวกับการจัดการป่าชุมชนในพื้นที่อนุรักษ์

10. เขียนรายงานการศึกษาครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

11. เวทีแสวงหาความร่วมมือ เพื่อหาทางออกในการอยู่ร่วมกันระหว่างคนกับป่า

12. จัดเวทีนำเสนอผลการวิจัยและหารือแนวทางการขับเคลื่อนเครือข่ายป่าชุมชนน่าน วันที่ 26 สิงหาคม 2562 ณ วัดอรัญญาวาส ต.ในเวียง อ.เมือง จ.น่าน

บทที่ 4
ผลการดำเนินงาน

คณะผู้ศึกษาขอนำเสนอผลการศึกษาวิจัยในโครงการ “เสริมสร้างและฟื้นพลังเครือข่ายป่าชุมชน เพื่อรักษาพื้นที่ป่าต้นน้ำจังหวัดน่าน” เป็นความพยายามที่จะนำเสนอกระบวนการเคลื่อนไหวของภาคประชาชนในการจัดการทรัพยากรในรูปแบบของการจัดการป่าชุมชน หรือป่าหน้าหมู่ที่ ริเริ่มโดยชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมดูแลรักษาบนพื้นฐานวัฒนธรรมชุมชน จารีตประเพณี มีกฎระเบียบ การใช้ประโยชน์จากป่าและทำกิจกรรมเพื่อการป้องป้องพิทักษ์ พร้อมทั้งมีกลุ่มองค์กรชาวบ้านที่ดูแลรับผิดชอบ กระบวนการจัดการป่าของชาวบ้านมีวิวัฒนาการ และการเชื่อมโยงเครือข่ายในระดับต่าง ๆ มีชุมชนดั้งเดิมหลายแห่งสามารถรักษาผืนป่านับหมื่นไร่ บางชุมชนรวมตัวกันปกป้องผืนป่าจากการรุกรานจากภายนอกอย่างเข้มแข็ง บ้างก็สามารถพลิกฟื้นผืนป่าที่เคยเสื่อมโทรมให้กลับมาอุดมสมบูรณ์ได้ และมีอีกไม่น้อยที่กำลังริเริ่มจัดการเป็นรูปธรรมที่เข้มแข็ง

ในบทนี้ผู้ศึกษาขอนำเสนอผลการดำเนินโครงการ “เสริมสร้างและฟื้นพลังเครือข่ายป่าชุมชนเพื่อรักษาพื้นที่ป่าต้นน้ำ จังหวัดน่าน” 4 ตอน คือ

4.1 พัฒนาการของการจัดการป่าชุมชนจังหวัดน่าน ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

4.2 สถานภาพ และศักยภาพของระบบการจัดการป่าชุมชน และวิเคราะห์เงื่อนไขทางสังคมร่วมกับข้อมูลสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ที่สัมพันธ์กับการคงอยู่ และการสูญหายไปของป่าชุมชนในแต่ละท้องถิ่นของจังหวัดน่าน

4.3 แนวทางการสร้างจิตสำนึก และความตระหนักในการอนุรักษ์ และเสริมพลังเครือข่ายป่าชุมชนให้เข้มแข็งและมีระบบการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ

4.4 ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะ

4.1 พัฒนาการของการจัดการป่าชุมชนจังหวัดน่าน ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

วิถีของชุมชนชนบทกับป่า มีความสัมพันธ์กันมาอย่างยาวนาน ตลอดวงจรชีวิตนับตั้งแต่แรกเกิดจนถึงวาระสุดท้ายของชีวิตมีความผูกพันกับป่าอย่างแนบแน่นได้พึ่งพาอาศัย และใช้ประโยชน์จากป่าเป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิตในมิติต่าง ๆ อย่างครอบคลุมตามอรรถประโยชน์ มีการปรับตัวเรียนรู้กับวิถีของระบบนิเวศน์อันเป็นถิ่นที่อยู่อาศัย มีประสบการณ์เกี่ยวกับป่าได้เป็นอย่างดี ที่ได้สั่งสมองค์ความรู้ในการดำรงชีวิตในการพึ่งพาและใช้ประโยชน์จากป่าในมิติต่าง ๆ ทั้งทางตรงและทางอ้อม มีการถ่ายทอดความรู้จากรุ่นสู่รุ่น มีการรับช่วงและสานต่อในแต่ละยุคมีความแตกต่างกันความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับป่าจึงมีพัฒนาการร่วมกันมาอย่างยาวนานตามยุคสมัยเพื่อความอยู่รอดของเผ่าพันธุ์แต่อย่างไรก็ตามความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับป่ามีพัฒนาการที่ไม่หยุดนิ่ง หากมีทั้งปัญหาการต่อสู้กับความผันแปรของธรรมชาติ และความขัดแย้งทางสังคม เพราะชุมชนไม่ได้อยู่อย่างโดดเดี่ยว แต่มีปฏิสัมพันธ์กับสังคมภายนอก ทั้งรัฐ ทุน ตลาด และเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขทางเศรษฐกิจ และอำนาจทางการเมือง ชาวบ้านจึงต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบของความสัมพันธ์ของตนเองกับป่าไปตามบริบทของการพัฒนาในแต่ละยุค มีการถ่ายทอดความรู้จากรุ่นสู่รุ่น มีการรับช่วงและ สานต่อในแต่ละยุคมีความแตกต่างกัน

4.1.1 ป่าชุมชนจังหวัดน่าน

ผืนป่าหย่อมเล็กหย่อมน้อยตามสันเขา มีชื่อเรียกต่าง ๆ กันไปในภาษาท้องถิ่น ได้ถูกบัญญัติ และเป็นที่รับรู้ของคนใน สังคมไปแล้วว่าคือ “ป่าชุมชน” แต่ยังมีคนจำนวนน้อยที่จะรู้ว่าเบื้องหลังคำว่า “ป่าชุมชน” นั้น มีประวัติศาสตร์ความเป็นมายาวนาน ป่าชุมชนที่ยังคงหลงเหลือ และก่อเกิดอีกจำนวนมากเป็นเพราะมี “ชุมชน” ที่อยู่รอบป่าเป็นผู้เฝ้าดูแลรักษาป่า และหลายครั้งต้องสู้กับอิทธิพลของท้องถิ่น มีผู้นำชุมชนจำนวนไม่น้อยที่ต้องเสี่ยงเป็นเสี่ยงตายเพื่อรักษาผืนป่าให้คงอยู่คู่กับชุมชนมาจนถึงปัจจุบัน

ป่าชุมชนในจังหวัดน่าน มีมานานพร้อม ๆ กับการตั้งถิ่นฐานของชุมชนในเขตป่า ซึ่งชุมชนได้สืบทอดการใช้ และดูแลรักษามาหลายชั่วอายุคน ในยุคแรกๆ มโนทัศน์ของชาวบ้าน มีความเชื่อ และความยำเกรงอำนาจของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่อยู่เหนือธรรมชาติที่สะท้อนผ่านพิธีกรรมต่าง ๆ เช่น ใช้กฎเกณฑ์ตามจารีตประเพณีของชุมชน และภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อเป็นการตอกย้ำควบคุม กำกับในการสร้างบรรทัดฐานทางศีลธรรมให้ชาวบ้านปฏิบัติต่อป่าอย่างเป็นองค์รวมให้อยู่ในกรอบของความพอดี มีกฎเกณฑ์ในการดูแลป่าที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต และรักษาป่าไว้ร่วมกันอย่างเข้มแข็ง

จนกระทั่งเมื่อรัฐได้แผ่ขยายอำนาจสู่ชุมชนโดยใช้กฎหมายอ้างสิทธิครอบครองพื้นที่ป่าความขัดแย้งระหว่างรัฐกับชุมชนท้องถิ่นจึงเกิดขึ้นปรากฏเป็นรูปธรรมชัดเจนภายหลังปี 2515 เป็นต้นมา เมื่อป่าที่ชุมชนเคยดูแลจัดการกลายเป็น “ของหลวง” รัฐได้อนุญาตให้มีการสัมปทานทำไม้ในพื้นที่ป่า สงวนแห่งชาติทั่วประเทศ บริษัทธุรกิจมากมายได้เข้าไป ดำเนินการชักลากไม้ในผืนป่าอันเป็นแหล่งต้นน้ำลำธารของชุมชน จนก่อให้เกิดผลกระทบในวงกว้าง เช่น หน้าดินไม่มีต้นไม้ยึดเหนี่ยวทำให้ น้ำป่าไหลบ่า พัดดินทรายทับถมที่นา ลำน้ำธรรมชาติตื้นเขิน และเกิดความแห้งแล้งไปทั่ว ความตื่นตัวของชาวบ้าน สำนึกว่าป่าเป็นของชุมชน คือชีวิตของชุมชนจึงกลับมาอีกครั้ง การต่อต้านการสัมปทานทำไม้ของชุมชนท้องถิ่นได้เกิดขึ้นทั่วภาคเหนือ และได้นำไปสู่การประกาศปิดป่าสัมปทาน ในปี 2532

เช่นเดียวกับการเกิดกลุ่มอนุรักษ์ป่าชุมชนกรณีของจังหวัดน่าน จากการลำดับเหตุการณ์สำคัญที่ทำให้ชุมชนเกิดความตื่นตัวในการปกป้องและอนุรักษ์ป่าชุมชนมีพัฒนาการดังนี้

4.1.2 พัฒนาการขบวนการป่าชุมชน จังหวัดน่าน

จังหวัดน่าน ตั้งอยู่ทางภาคตะวันออกของภาคเหนือตอนบน มีพื้นที่ทั้งหมด 7,170,045 ไร่ หรือ 11,472.076 ตารางกิโลเมตร ส่วนใหญ่เป็นเทือกเขาสูง คิดเป็นร้อย 86 ของพื้นที่จังหวัดน่าน มีอาณาเขตติดต่อกับพื้นที่ใกล้เคียงดังนี้

ทิศเหนือและทิศตะวันออก	ติดกับ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชน
ทิศตะวันตก	ติดกับ จังหวัดพะเยา
ทิศใต้	ติดกับ จังหวัดแพร่ และจังหวัดอุตรดิตถ์

น่านเป็นพื้นที่ป่าต้นน้ำที่สำคัญของแม่น้ำเจ้าพระยาเป็นจังหวัดหนึ่งที่อุดมสมบูรณ์ไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติ ทั้งทางด้านป่า ดิน น้ำ และพรรณพืชพื้นบ้าน ด้วยสภาพที่ราบลุ่มโอบล้อมด้วยขุนเขาทำให้ชุมชนดำรงชีวิตอิสระจากภายนอก แต่เมื่อเข้าสู่ยุคแห่งการพัฒนาตั้งแต่ปี 2504 เป็นต้นมา กระแสการพัฒนาได้ถาโถมเข้าสู่จังหวัดน่านอย่างรวดเร็ว การเข้ามาของอำนาจรัฐที่เปิดให้เอกชนเข้ามาทำสัมปทานป่าไม้ ส่งผลให้พื้นที่ป่าไม้ลดลงอย่างรวดเร็วประกอบกับการขยายพื้นที่ปลูกพืชเชิงพาณิชย์เพิ่มขึ้นโดยเฉพาะการปลูกข้าวโพดเพื่อเป็นอาหารสัตว์จนมีคำกล่าวว่า “ข้าวโพดเข้าถึงไหน ภูเขาหัวโล้นถึงที่นั่น” และเนื่องด้วย

สถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองน่านถูกกำหนดให้เป็นพื้นที่สีชมพูที่มีคอมมิวนิสต์เคลื่อนไหวตั้งแต่ปี 2501 เป็นต้นมา ถนนสายยุทธ ศาสตร์ตัดผ่าน ส่งผลให้มีการบุกเบิกป่าอย่างกว้างขวาง

การลดลงของพื้นที่ป่าไม้ ได้ส่งผลกระทบอย่างรุนแรงต่อระบบนิเวศน์ เมื่อหน้าดินไม่มีต้นไม้ยึดเหนี่ยวดิน ถูกชะล้าง พังทลายพื้นที่ป่ารุ่นที่สองที่กำลังฟื้นขึ้นมาใหม่ ถูกไฟป่าเผา ต้นน้ำหลายสายแห้งขอด จนเป็นที่มาของ ความขัดแย้งระหว่างคนต้นน้ำกับคนปลายน้ำอย่างไม่ เคยปรากฏมาก่อน จากสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น มีหลายชุมชนเริ่มทบทวน ค้นหาสาเหตุรากเหง้าของปัญหลายชุมชนที่ทนต่อความกดดัน จึงรวมพลังลุกขึ้นเรียกร้องความเป็นธรรมในการจัดการผืนป่าตามลำดับเหตุการณ์สำคัญดังต่อไปนี้

4.1.3 จุดเริ่มต้นขบวนการรักษาป่าชุมชนน่าน “บ้านหลวงหวงป่า”

ขุนห้วยสีพัน เป็นต้นน้ำสำคัญที่หล่อเลี้ยงชาวบ้านในตำบลสวด และตำบลป่าคาหลวง อำเภอบ้านหลวง จังหวัดน่าน ที่ได้พึ่งพาอาศัยและใช้ประโยชน์จากป่าในด้านปัจจัยสี่ในการดำรงชีวิต มาตั้งแต่สมัยปู่ย่าตายายที่ถ่ายทอดรับช่วงกันมาจากรุ่นสู่รุ่น มีสอนคำสอนของผู้เฒ่าผู้แก่ที่ห้ามผู้ใดเข้าไปตัดโค่นต้นไม้ และทำไร่เลื่อนลอยบริเวณต้นน้ำ เพราะจะทำให้เกิดแห้งแล้ง ฝนฟ้าไม่ตกต้องตามฤดูกาล และหากผู้ใดฝ่าฝืนจะถูกลงโทษอย่างหนัก คำเตือนนี้คนบ้านสวดและป่าคาหลวงรู้ดีว่าเป็นกฎเหล็ก ที่ทำให้ป่าเอื้ออำนวยสรรพชีวิตมาจนถึงปัจจุบัน

ในปี 2516 ป่าบริเวณห้วยสีพันถูกเปิดพื้นที่ออกเป็นบริเวณกว้าง เมื่อมีนายทุนเจ้าของโรงเลื่อยได้อาศัยเส้นทางถนนที่เพิ่งตัดใหม่ จากตำบลสวดสู่อำเภอเมือง เข้ามาบุกเบิกผืนป่าด้วยการให้คนงานเข้าไปตัดโค่นบริเวณป่าห้วยสีพันขยายเป็นอานาบริเวณกว้าง ครั้งนั้นชาวบ้านทั้ง 2 ตำบล นำโดย พ่อปั๋น อินหลี และผู้นำชุมชนอีกหลายคน ได้รวมตัวกันยื่นหนังสือต่อผู้ว่าราชการจังหวัด และยังได้ร้องเรียนต่อนายตำรวจในพื้นที่ แต่ดูเหมือนอิทธิพลจะอยู่เหนือกฎหมาย ยิ่งเมื่อนายตำรวจผู้นี้ต้องย้ายไปอยู่ที่เมืองแพร่ การตัดไม้ที่ห้วยสีพันยิ่งเพิ่มความเข้มข้นขึ้นเรื่อย ๆ การปะทะกันทางความคิด คำพูด ระหว่างข้าราชการในพื้นที่ ตั้งแต่รองผู้ว่าราชการจังหวัด เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง และเจ้าหน้าที่ป่าไม้ กับชาวบ้าน จึงค่อยๆ ปะทุขึ้น ไม่ว่าจจะเป็นการใช้คำพูดเยาะเย้ย การใช้ข้อกฎหมายมาข่มขู่ การใช้ความรู้ในการจัดการป่าไม้มาอ้าง การใช้คำขู่กรรโชก การใช้กำลังเข้าชกต่อย ไปจนถึงการพยายามที่จะซื้อแกนนำชาวบ้านด้วยเงิน เหล่านี้ล้วนถูกชาวบ้านตอบโต้อย่างไม่ลดละและไม่ยอมแพ้ และรวมตัวกันเดินขบวนประท้วงคัดค้านเมื่อวันที่ 13 มิถุนายน 2518 นี่คือปรากฏการณ์การแสดงออกว่าด้วยเรื่องสิทธิ์ขององค์กรชุมชน เหนือทรัพยากรธรรมชาติเป็นครั้งแรกของภาคเหนือตอนบน พร้อมกันนี้ได้ยื่นหนังสือถึงผู้ว่าราชการจังหวัดเพื่อให้จัดการกับความอยุติธรรม แต่ความหวังที่อยากจะเห็นเจ้าหน้าที่บ้านเมืองได้ทำหน้าที่บำบัดทุกข์ บำรุงสุขให้แก่ประชาชน ก็ไม่เป็นไปตามที่คาดหมายไว้แต่อย่างใด

ธันวาคม 2518 พ่อปั๋น อินหลี พ่อศรี ขานเพราะ และ พ่อก๋วน อายุยืน 3 แกนนำ และชาวบ้านอีก 32 คน เข้าไปปิดทางขวางไม่ให้รถยนต์ 5 คัน พร้อมไม้อีก 3,600 ต้น ที่ตัดจากห้วยสีพันออกจากพื้นที่ก่อนที่ชาวบ้านอีกประมาณ 500 คนจะทยอยเข้ามาสมทบยึดรถและท่อนซุงไว้ วันถัดมาแกนนำทั้ง 3 เดินทางไปขอความช่วยเหลือจากนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ในขณะนั้นมีนายจาตุรนต์ ฉายแสง เป็นประธานนายกสโมสรนักศึกษา ซึ่งก็ได้รับความช่วยเหลือจากนักศึกษาอย่างเต็มที่ และแม้ว่าเจ้าของโรงเลื่อยจะได้รับความช่วยเหลือจากข้าราชการในท้องถิ่น ซึ่งใช้ทั้งการเกลี้ยกล่อมและข่มขู่ให้ชาวบ้านคืนรถและไม้ แต่สิ่งเหล่านี้ก็มิได้ทำให้พลังของชาวบ้านลดน้อยถอยลงแต่อย่างใด จนในที่สุดนายทุนก็ยอมสละไม้ 3,600 ต้น ยินยอมถอนตัวและหยุดการตัดไม้ จากเหตุการณ์ครั้งนี้ชาวบ้านหลวงจึงได้กำหนดกฎกติกาการรักษาป่าขึ้น เพื่ออนุรักษ์ผืนป่า

ไว้ให้เป็นมรดกที่ยั่งยืนแก่ลูกหลานสืบไป (ดัดแปลงจากฮักเมืองน่านกว่าทศวรรษบนเส้นทางแห่งการเรียนรู้,บานจิตร สายรอคำ และถนัดใบยา 2547)

4.1.4 จากองค์กรเหมืองฝาย สู่คณะกรรมการรักษาป่าชุมชน ตำบลศิลาแลง อำเภอปัว

เหมืองฝายเป็นองค์กรดั้งเดิมของชุมชนที่ เน้นการมีส่วนร่วมของทุกคน ที่ได้ประโยชน์จากการจัดและการใช้ประโยชน์จากน้ำ มีข้อตกลงเป็นกฎเกณฑ์ที่ได้ร่วมกันปฏิบัติมาช้านาน นับตั้งแต่การร่วมตีฝายขุดลอก ลำเหมือง การดูแลรักษาน้ำและมีข้อห้ามร่วมกัน คือ ห้ามตัดไม้ใหญ่บริเวณสองฝากลำเหมือง และบริเวณป่า ต้นน้ำ

ปี 2512 ได้มีการอพยพชาวเขาเผ่าม้ง เมี่ยน ถิ่น เข้ามาบุกเบิกพื้นที่ทำกิน ทำให้มีการตัดไม้ทำลายป่าเพื่อทำไร่ เลื่อนลอยจากตอนบนของป่าต้นน้ำ มาบรรจบกันกลาง ดอยกับไร่เลื่อนลอยที่ชาวพื้นราบที่ทำขึ้นไปทางตอนบน ซึ่งได้ก่อให้เกิดความแห้งแล้งอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อนน้ำไม่พอหล่อเลี้ยงไร่นาและบริโภคดื่มกิน

ปี 2513-2520 ในช่วง พ่อกำนัน เมืองดี ปรีดาวงค์ ได้พยายามอธิบายปรากฏการณ์ที่เป็นผลกระทบที่เกิดขึ้น เพื่อหาทางออกในการคลี่คลายปัญหาโดยได้จัดประชุมสภาตำบล ขอให้ผู้ใหญ่บ้านแต่ละหมู่บ้านลงไปชี้แจงขอความร่วมมือและควบคุมลูกบ้านให้หยุดบุกรุกป่าต้นน้ำ หยุดทำไร่เลื่อนลอยจัดพื้นที่ทำกินให้ชุมชนและกันเขต อย่างชัดเจน ส่วนชาวเขาเผ่าม้งก็เข้าไปร้องขอ กว่าจะตกลงกันได้ใช้เวลากว่า 5 ปี ถึงจะยุติการบุกเบิกได้ หลังจากนั้นก็ได้มีการจัดรูปขบวนการรักษาป่าชุมชน

ในปี 2528 จึงได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการรักษาป่า ชุมชนขึ้น และเริ่มออกกฎระเบียบอย่างชัดเจน มีคณะกรรมการเดินตรวจป่าทุกเดือน เพื่อป้องกันการลักลอบ ต้นไม้ การออกตรวจป่าในแต่ละครั้งจะมีการนัดหมาย แบ่งงานก่อนออกปฏิบัติงานทุกครั้ง และคณะกรรมการที่ ออกไปตรวจป่าจะได้รับการคุ้มครองรับผิดชอบจาก คณะกรรมการฯ ขณะที่ออกปฏิบัติงานในทุกกรณี

จากการสัมภาษณ์ พ่อผ่อง ฑีฆาวงค์ แกนนำกลุ่มอนุรักษ์ป่าชุมชน ตำบลศิลาแลง เล่าด้วยความภาคภูมิใจว่า ปัจจุบันชุมชนตำบลศิลาแลงต่างมีความภาคภูมิใจในผลงานอันล้ำค่าที่บรรพบุรุษได้ร่วมกันรักษาป่าชุมชนนี้ไว้ให้ลูกหลานจากการที่ผู้นำชุมชนได้ตระหนักและเห็นคุณค่าของการอยู่ร่วมกันของชุมชน ผู้อาศัยป่าเป็นปัจจัยพื้นฐานในการ ดำรงชีวิต พึ่งน้ำจากป่า พึ่งปลาจากลำห้วย หาอาหาร ป่าพืชผักสมุนไพร ป่าใช้สอยสร้างบ้านสร้างเรือนในปัจจุบันถึงแม้ฤดูแล้งจะมาเยือนก็ยังมีน้ำที่ไม่เคยขาดสายหล่อเลี้ยงผืนนาและการทำการเกษตรด้านต่าง ๆ ชุมชนมีอาชีพทางเลือกที่หลากหลายตามความเหมาะสม กับแต่ละครอบครัว ที่ผ่านมากระบวนการเรียนรู้ของชุมชนตำบลศิลาแลงมีลักษณะเด่นที่สำคัญ ได้แก่ การใช้กระบวนการกลุ่ม ซึ่งเกิดจากการคิดวิเคราะห์รากเหง้าของปัญหาร่วมกัน คนในชุมชนมีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และพยายามหาทางออกร่วมกันนอกจากนี้การเรียนรู้ร่วมกันยังมีความหมายต่อการขยายบทเรียนออกไปสู่ชุมชนอื่น ๆ อย่างกว้างขวางที่ได้เข้ามาเรียนรู้และสัมผัสจนทำให้มีการขยายเครือข่ายการรักษาป่าไปยังลุ่มน้ำอื่น ๆ

โดยสรุปปี พ.ศ. 2519 เกิดความแห้งแล้งอย่างรุนแรงในตำบลศิลาแลง อำเภอปัว ด้วยสาเหตุจากการทำลายป่าต้นน้ำเพื่อทำไร่เลื่อนลอย บริเวณป่าต้นน้ำดอยภูคาและป่าขุนน้ำกูน การทำลายสภาพป่า ส่งผลให้ชาวบ้านต้องประสบกับปัญหาการขาดแคลนน้ำ แกนนำชุมชนจึงร่วมกันรณรงค์และขอความร่วมมือจากพี่น้องชนเผ่าให้ยุติการทำลายป่า และหยุดการทำไร่เลื่อนลอย พร้อมทั้งได้ประชุมปรึกษาหารือ ร่วมกัน แบ่งเขตพื้นที่ทำกิน พื้นที่ป่าอนุรักษ์ พื้นที่ป่าใช้สอย และผลักดันให้สภาตำบลมีมติการอนุรักษ์ป่าต้นน้ำ ศิลาแลงเป็นพื้นที่

จำนวน 36,000 ไร่ โดยมีชาวบ้านเป็นผู้ดูแลรักษา ซึ่งต่อมาได้พัฒนาเป็น “คณะกรรมการรักษาป่าต้น น้ำลำธาร” มีการจัดทำ “ระเบียบสภาตำบลศิลาแลงว่าด้วยการรักษาป่าไม้ปี พ.ศ.2532” เป็นข้อกำหนดการรักษาป่าและความคุ้มครองคณะกรรมการตรวจป่าที่ออกปฏิบัติหน้าที่ตรวจตราการลักลอบตัดไม้ในเขตป่าชุมชนศิลาแลง อย่างไรก็ตาม พ่อจรูญ ได้เสนอความคิดเห็นว่า ชุมชนรักษาป่าได้ก็จริง มีการขยายและเพิ่มพื้นที่สีเขียวออกไป ป่าจำนวนมหาศาลฟื้นขึ้นมาใหม่และคนในชุมชนต่างก็มีการแบ่งบทบาทหน้าที่และการทำงานมีความชัดเจนขึ้น สังคมมีโอกาสรับรู้มากขึ้น ทำให้เกิดพลังในการทำงานร่วมกันมาขึ้น สิ่งที่ชุมชนได้ร่วมกันมีความพยายามทำร่วมกันในการอนุรักษ์ป่าชุมชน และการทำงานของชุมชนจะดำเนินต่อไปได้ ภาครัฐเองจะต้องยอมรับในเรื่องสิทธิและอำนาจของชุมชนอย่างแท้จริง ซึ่งจะเป็นหลักประกันให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการป่าได้อย่างแท้จริง

4.1.5 จุดเริ่มต้นการจัดการป่าชุมชนบ้านกิ่วม่วง อำเภอสันติสุข

จากการสัมภาษณ์พ่อผู้ใหญ่ทา พันชา แกนนำรุ่นบุกเบิกกลุ่มอนุรักษ์ป่าชุมชนบ้านกิ่วม่วงได้ลำดับความหลังของเส้นทางประวัติศาสตร์ของชุมชนว่าภาวะการขาดแคลนน้ำเพื่ออุปโภคบริโภคในชุมชนจนต้องขอให้รถจากอำเภอขนน้ำมาส่งในปี พ.ศ.2530 ประกอบ กับการที่กรมป่าไม้ได้ประกาศเขตป่าสงวนแห่งชาติทับพื้นที่ชุมชนบ้านกิ่วม่วง ตำบลดู่พงษ์ รวมไปถึงป่าที่ชุมชน อนุรักษ์ไว้ซึ่งเป็นป่าต้นน้ำทำให้ชาวบ้านเกรงว่าอนาคตต่อไปทางกรมป่าไม้อาจจะอนุญาตให้นายทุนเข้าไปเช่า เพื่อปลูกป่าทับที่ป่าที่ชาวบ้านอนุรักษ์ไว้

ขบวนการอนุรักษ์ป่าของชุมชนเริ่มมี การจัดตั้งเป็น “ชมรมอนุรักษ์ป่ากิ่วม่วง” และขยายเขตอนุรักษ์ป่าบริเวณยอดเขาเล็ก ๆ จาก 1 ม่อนดอย ขยายเป็น 6 ม่อนดอย และปัจจุบันขยายเพิ่มเป็น 13 ม่อนดอย พร้อมกับจัดตั้งการปกครองภายใน หมู่บ้านออกเป็น 6 หมวด โดยในแต่ละหมวดก็ให้รับผิดชอบป่าที่อนุรักษ์ประจำเขต ของตน จะมีหัวหน้าประจำหมวดเพื่อช่วยกันดูและป่าชุมชน มีผู้ใหญ่บ้านเป็นประธานชมรมฯ และได้มีการตั้งกฎระเบียบโดยจะยึดไม้ของกลางไว้เป็นสมบัติของหมู่บ้าน ซึ่งส่วนใหญ่จะนำมาไว้ที่วัด ชาวบ้านทุกคนจะช่วยเป็นหูเป็นตาในการอนุรักษ์ป่าของหมู่บ้าน หากพบใครละเมิดกฎเกณฑ์ดังกล่าวให้มาแจ้งทางคณะกรรมการทราบเพื่อจะได้เข้าไปตรวจดูไม้ และหากมีหลักฐานเป็นจริงก็จะสอบถามผู้ที่ตัดไม้ว่าได้กระทำเช่นนั้นหรือไม่จะยอมเสียค่าปรับไหมกันภายใน หรือจะให้นำเรื่องแจ้งตำรวจโดยเงินที่ได้จากการปรับจะนำเข้ากองทุนหมู่บ้านสำหรับใช้เป็นประโยชน์แก่หมู่บ้านต่อไป นอกจากนี้ทางกลุ่มยังได้จัดคณะกรรมการดูแลป่าทำหน้าที่จัดการดูแลรักษาป่าอย่างต่อเนื่อง

4.1.6 ต่อสู้กันทางความคิด

การรวมตัวกันรักษาป่าในระยะเริ่มแรกของชาวบ้านเกิดจากความไม่มั่นใจในที่ทำกินว่าจะตกอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ พระปลัดสงวน จารุวณโณ ซึ่งเป็นคนบ้านกิ่วม่วง ได้พยายามส่งเสริมให้ชาวบ้านปลูกต้นไม้ตามป่าเขา ปล่อยให้เป็นป่าอยู่ หากเป็นที่ดินทำกินของชาวบ้านก็ควรที่จะพยายามหาไม้ผลไม้ยืนต้นมาปลูกไม่ปล่อยที่ให้รกร้างว่างเปล่า ซึ่งชาวบ้านได้ปฏิบัติตามแนวความคิดดังกล่าว เป็นผลให้ป่าบริเวณบ้านกิ่วม่วงยังคงสมบูรณ์มาจนถึงปัจจุบัน และการต่อสู้ทางความคิดในครั้งที่สองก็คือ การต่อสู้กับนโยบายส่งเสริมการปลูกป่ายูคาลิปตัส ในสมัยนายกาจ รักษ์มนี เป็นผู้ว่าฯ จนเป็นเหตุให้ผู้ใหญ่บ้าน และกำนันในบางคน ถึงกับลงทุนตัดไม้ในพื้นที่ป่าช้า ป่าสาธารณะที่มีอยู่เดิมทิ้งแล้วปลูก ยูคาลิปตัสทดแทน หวังเป็นไม้เศรษฐกิจนำเงินทองเข้าสู่หมู่บ้าน(บานจิตร สายรอคำ และสุชาติ กันเสน,2544,)

4.1.7 “พุทธบวกผี” กุศโลบายพระดีผีดุจะช่วยกันรักษาป่า

การส่งเสริมการปลูกข้าวโพดทำให้ตามบริเวณพื้นที่สูง(ปัจจุบันพระพิทักษ์นันทคุณ) มีลักษณะเป็นพื้นที่โล่งเตียน ปรากฏให้เห็นทั่วไปในจังหวัดน่าน พระปลัด สงวนได้มองเห็นปัญหา จึงพยายามแสวงหาแนวทางการฟื้นฟูป่า โดย เริ่มจากป่าในบ้านเกิดของท่าน กุศโลบายพุทธบวกผีจึงได้เริ่มขึ้น ท่านกล่าวว่า “ชาวบ้านมีความ เคารพนับถือพระ โดยเฉพาะพระพุทธศาสนา ชาวบ้านมีความเชื่อและยำเกรง ดังนั้นจึงเห็นว่าไม่มีสิ่งไหนจะศักดิ์สิทธิ์เท่าพระพุทธรูปจึงมีการนำพระพุทธรูปไปประดิษฐานไว้ใต้ต้นไม้ที่ถือว่าเป็นประธานป่าและทำพิธีบวช และสำหรับชาวบ้านทั่วไปที่ยังมีการนับถือผีอยู่จะนำเอาศาลพระภูมิมาตั้งไว้คู่กันด้วย” จึงเป็นที่มาของการบวชป่าครั้งเรกที่บ้านกิ่วม่วง อำเภอสันติสุข ในเดือน พฤษภาคม 2533

ขณะนั้นความยำเกรงต่อพระและความกลัวต่อผี นับว่าได้ผล คือหลังจากทำพิธีกรรมดังกล่าวแล้ว ป่าบริเวณนั้นไม่ค่อยมีคนกล้าเข้าไปตัดต้นไม้ แม้แต่เด็กเลี้ยงวัวควายก็ไม่กล้า และหากเจอต้นไม้ล้มก็จะคอยเป็นธุระแจ้งให้คณะกรรมการหมู่บ้านให้ทราบ (อ้างแล้ว)

ใน ปี พ.ศ. 2530 บ้านกิ่วม่วง อำเภอสันติสุข เกิดการขาดแคลนน้ำอย่างรุนแรง อีกทั้งขณะนั้นกรมป่าไม้ได้ประกาศเขตป่าสงวนแห่งชาติทับพื้นที่ชุมชนขณะที่หน่วยงานภาครัฐมีนโยบายส่งเสริมให้เอกชนปลูกสวนป่ายูคาลิปตัสในพื้นที่ป่าเสื่อมโทรม ชาวบ้านเกรงว่าจะถูกขับไล่ออกจากพื้นที่ พระปลัดสงวน จารุวัณโณ จึงแนะนำให้ชาวบ้านตั้ง “ชมรมอนุรักษ์ป่ากิ่วม่วง” เพื่อร่วมกันดูแลรักษาป่า ตั้งกฎระเบียบในการบริหารจัดการป่า และส่งเสริม ให้ชาวบ้านปลูกไม้ผลและไม้ยืนต้น ในพื้นที่รกร้างว่างเปล่าตามหัวไร่ปลายนา จึงทำให้ป่าของบ้านกิ่วม่วงคงความอุดมสมบูรณ์มาจนทุกวันนี้

ในช่วงเวลาไล่เลี่ยกันนี้เองกลุ่มลูกหลานชาวบ้าน นำโดย คุณสำรวย ผัดผล นักพัฒนาเอกชนทำงานร่วมกับองค์การออคเคนเดนเวนเจอร์ (The Ockenden Venture) เป็นองค์กรเอกชนจากประเทศอังกฤษมีภาระกิจให้ความช่วยเหลืองานพัฒนาชุมชนในจังหวัดน่าน เช่น การป้องกันยาเสพติด รณรงค์ให้ความรู้เรื่องโรคเอดส์ การจัดทำศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ส่งเสริมเกษตรบนพื้นที่สูง การส่งเสริมอาชีพแก่ชาวบ้าน ในขณะนั้นคุณสำรวย และเพื่อน ๆ เป็นอาสาสมัครขององค์การออคเคนเดนเวนเจอร์ มีโอกาสทำงานร่วมกับชุมชนในพื้นที่ต่าง ๆ จึงรับทราบแนวทางการทำงานของกลุ่มพระสงฆ์ที่ทำการเผยแพร่ความรู้ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติแก่ชาวบ้าน จึงเกิดความสนใจจนกระทั่งมีโอกาสได้พบปะและทำงานร่วมกับกลุ่มพระธรรมทายาท และ พระปลัดสงวน จารุวัณโณ เพื่อผนึกการทำงานร่วมกันเป็นเครือข่ายที่เข้มแข็ง

4.1.8 จากบ้านกิ่วม่วงขยายผลสู่ขุนน้ำพงษ์ อำเภอสันติสุข จังหวัดน่าน

ในปี พ.ศ.2534 พิธีกรรมบวชป่าได้ขยายเป็นพื้นที่อาณาบริเวณกว้าง ณ บริเวณขุนน้ำพงษ์ อันเป็นป่าต้นน้ำที่ไหลหล่อเลี้ยงที่นา ในอำเภอสันติสุข ขบวนองค์ผ้าป่า จาก 7 หมู่บ้านในตำบลพงษ์ ที่แห่มารวมกัน ณ วัดพงษ์ ขบวนรถขนกล้าไม้มาร่วมจากที่ต่าง ๆ หน่วยงานราชการ สมาชิกสภาผู้แทนฯ จ.น่าน นักวิชาการจากสถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ องค์กรพัฒนาเอกชน ตลอดจนสื่อมวลชนทั้งหนังสือพิมพ์และรายการโทรทัศน์ได้มาร่วมเป็นพยานความตั้งใจอันดีของชาวบ้านตำบลพงษ์ในการอนุรักษ์ป่า

10 กรกฎาคม 2534 พิธีกรรมได้เริ่มขึ้นที่ต้นยาง ใหญ่ขนาด 3 คนโอบ เป็นพญาไม้ตระหง่านในช่วงกิโลเมตรที่ 16.7 บนเส้นทางสายสันติสุข-แม่สะนาน ได้ ถูกสมมุติให้เป็นตัวแทนป่าทั้งหมดที่จะอนุรักษ์ มีพระพุทธรูปสูงขนาด 2 เมตร ประดิษฐานหน้าต้นยางใหญ่มีนามว่า “พระพุทธสันติสุขวนารักษ์” เป็นพยานแสดง ความตั้งใจจริงของชาวบ้านกิ่ง อ.สันติสุข เพื่อให้พื้นที่ป่าขุนน้ำพงษ์ได้รับการดูแลมากขึ้นจึง ได้ก่อให้เกิด “กลุ่มอนุรักษ์ป่าชุมชนกิ่งอำเภอสันติสุข”

ในวันที่ 29 กันยายน 2534 มีการดำเนินการผลัด เปลี่ยนหมุนเวียนสมาชิกเข้าไปตรวจตราป่าขุนน้ำพงษ์ พร้อมทั้งประสานงานป่าไม้อำเภอและตำรวจ และแบ่ง ความรับผิดชอบให้สภาตำบลไปจัดทำในเขตตำบลของ9น และในแต่ละหมู่บ้านต่อไป

ปี พ.ศ.2533 พระปลัดสงวน จารุวัณโณ เห็นสภาพปัญหาการทำลายพื้นที่ป่าในจังหวัดน่าน จึงมีแนวคิดที่จะฟื้นฟูสำนึกของชาวบ้าน และฟื้นฟูสภาพป่า โดยประยุกต์ใช้กุศโลบาย *"การบวชป่า"* เริ่มต้นที่บ้านเกิดของ ท่านพระปลัดสงวน จารุวัณโณ และคณะพระธรรมทายาท กลุ่มผู้ทำงาน องค์กรพัฒนาเอกชน กลุ่มชาวบ้านจึงร่วมกันจัดพิธีบวชป่าขึ้นเป็นครั้งแรกในจังหวัดน่าน ณ บ้านกิ่วม่วง อำเภอสันติสุข ในเดือนพฤษภาคม พ.ศ.2533 ซึ่งได้เชิญ กลุ่มบ้านหลวงหวงป่า กลุ่มอนุรักษ์ป่าศิลาแลง และกลุ่มขุนสมุน ขุนสะเนียนมาร่วมงานบวชป่าครั้งนี้ด้วย

ในปลายปี 2533 กัลยานมิตร ที่ร่วมกันบวชป่าได้จัด "เวทีชาวบ้าน" ขึ้นเป็นครั้งแรก ณ ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดน่าน ครั้งนั้นมีตัวแทนพระสงฆ์ ชาวบ้าน และหน่วยงานราชการสนใจเข้าร่วมประชุม ซึ่งคำว่า "ฮักเมืองน่าน" จึงปรากฏขึ้น โดยการเสนอของแกนนำชาวบ้าน หลังจากการประชุมจึงได้เลือก พระปลัดสงวน จารุวัณโณ เป็นประธานกลุ่ม และคุณสำรวย ผัดผล เป็นเลขานุการกลุ่ม "กลุ่มฮักเมืองน่าน" จึงได้ถือกำเนิดขึ้นในจังหวัดน่านจากเวทีชาวบ้านในครั้งนี้

ในปี พ.ศ. 2528 - 2533 มีกลุ่มพระสงฆ์ดำเนินงานภายใต้โครงการพระธรรมนำวิถีชีวิตชุมชน ได้นำแนวทางพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการจัดการสิ่งแวดล้อมในพื้นที่โดยได้ออกทำงานร่วมกับชาวบ้าน และยังได้ขยายแนวคิดสู่กลุ่มพระภิกษุและสามเณร พระนิสิตนักศึกษาทำงานภายใต้ชื่อ "กลุ่มพุทธบุตร" เพื่อเป็นแรงหนุนเสริมผลักดันให้การเผยแพร่พุทธศาสนา พร้อมกับแก้ไขปัญหาสังคม และสิ่งแวดล้อม นอกจากนั้นยังมีกลุ่มคนอีกกลุ่มหนึ่งที่มีความสำคัญต่อกระบวนการเคลื่อนไหวในระยะหลัง คือ กลุ่มองค์กรพัฒนาเอกชนที่พัฒนามาจากการทำโครงการขนาดเล็ก ทำงานในระดับหมู่บ้านทำหน้าที่ให้คำปรึกษา และวิทยากรกระบวนการหนุนเสริมการทำงานขององค์กรชาวบ้านในพื้นที่

ปี พ.ศ.2534 มีการจัดพิธีบวชป่าขึ้นเป็นครั้งที่สอง บริเวณขุนน้ำพงษ์ อำเภอสันติสุข โดยการนำของผู้นำชุมชนในระดับอำเภอ ทำให้มีคนรู้จักกลุ่มอนุรักษ์ป่าชุมชนอย่างกว้างขวางในการทำงานและส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน กลุ่มฮักเมืองน่านได้ดำเนินกิจกรรมร่วมกับชุมชนอย่างต่อเนื่อง เช่น การออกไปพบปะชาวบ้านในแต่ละหมู่บ้าน เพื่อรณรงค์ให้ชุมชนมีส่วนร่วมดูแลรักษาป่า และชักชวนแต่ละพื้นที่จัดกิจกรรมการบวชป่า ซึ่งกลุ่มฮักเมืองน่าน เป็นผู้การสนับสนุนพันธุ์ไม้ กล้าไม้ และป้ายศาสนพิธี

ปี พ.ศ.2535 พระปลัดสงวน จารวัณโณ ได้รับการเลื่อนสมณศักดิ์ เป็น "พระครพิทักษ์นันทคณ" แกนนำชุมชนจึงจัดงานฉลอง ทากิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อบ้านเมือง ซึ่งขณะนั้นแม่น้ำน่านพบการปนเปื้อนและตกค้างของสารเคมี ขยะมูลฝอย และสัตว์น้ำ เช่น ปู ปลา ตายตามลำน้ำ แกนนำชุมชนจึงร่วมกันจัดงานฉลองพัดยศไปพร้อมกับการจัด "พิธีสืบชะตา แม่น้ำน่าน" เพื่อเป็นการต่ออายุให้กับแม่น้ำน่าน

ปี พ.ศ.2536 จึงจัดพิธีสืบชะตาแม่น่านบริเวณหน้าค่ายสุริยพงษ์ อำเภอเมือง จังหวัดน่าน ผลจากการจัดงาน ทำให้เกิดการระดมทุนเพื่อสนับ สนุนการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มฮักเมืองน่าน มีแหล่งทุนจากต่างประเทศมา แนะนำให้กลุ่มฮักเมืองน่านทำโครงการเสนอไปยังแหล่งทุน ซึ่งหน่วยพัฒนา การประเทศเยอรมัน (GDS) เป็นผู้สนับสนุนเงินทุนระยะเวลา 5 ปี และในปี พ.ศ.2536 นี้เอง กลุ่มฮักเมืองน่านได้เปิด

สำนักงาน “กลุ่มฮักเมืองน่าน” ขึ้น บริเวณหน้าวัดอรัญญาวาส ได้ดำเนินกิจกรรมต่างๆ มีอาสาสมัครทั้งชาวไทย และต่างชาติร่วมทำงาน

ปี 2539 ร่วมโครงการบวชป่าชุมชน 50 ล้านต้นเพื่อเฉลิมพระเกียรติเนื่องในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงครองราชย์ครบ 50 ปี ในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงครองราชย์ครบ 50 ปี เครือข่ายกลุ่มเกษตรกรภาคเหนือ (คกน.) ซึ่งเป็นองค์กรเครือข่ายชาวบ้านรักษาป่า ในพื้นที่ภาคเหนือตอนบน 8 จังหวัด จึงได้ริเริ่มโครงการบวชป่าชุมชน 50 ล้านต้นฯ นี้ขึ้นมาร่วมกันคัดเลือกพื้นที่ป่าชุมชนจำนวน 100 กว่าแห่ง พื้นที่ประมาณ 1 ล้านไร่ จำนวนต้นไม้ 50 ล้านต้น เพื่อประกอบพิธีกรรมในโครงการบวชป่าชุมชน 50 ล้านต้น น้อมรำลึกถึงพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 บวชต้นไม้ทั้งขนาดเล็ก กลาง และใหญ่ ที่มีหลากหลายทางพันธุกรรมและมีความสำคัญต่อการดำรงชีพของสิ่งมีชีวิตและสัตว์ป่าในระบบนิเวศน์ ซึ่งมีผลทำให้ผืนป่าธรรมชาติในพื้นที่เป้าหมายได้รับการคุ้มครอง และดูแลจากชุมชนท้องถิ่น คือดินแดนอันศักดิ์สิทธิที่ผู้ใดไม่สามารถเข้าไปทำลายได้

นอกจากนี้โครงการนี้ยังเป็นความร่วมมือของหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนหลายหน่วยงาน อาทิ กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงมหาดไทย กรมประชาสัมพันธ์ กรมป่าไม้ สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ ศูนย์ฝึกอบรมวนศาสตร์ชุมชนภาคพื้นเอเชียแปซิฟิค บริษัทบางจาก โครงการ THINK EARTH และองค์กรพัฒนาเอกชน เป็นต้น

โครงการบวชป่าชุมชนฯ มิได้มีความหมายเพียงแค่การประกอบพิธีกรรมเท่านั้น แต่ความหมายที่ลึกซึ้งไปกว่านั้นคือการประสานความร่วมมือร่วมใจของคนทั้งสังคม ในการฟื้นฟูป่าธรรมชาติที่เหลืออยู่ รักษาพ่อพันธุ์แม่พันธุ์ พืชอาหารและสมุนไพรให้กับชุมชน อาหารและแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่า และยังเป็นแหล่งต้นน้ำของคนทั้งประเทศด้วย

4.1.9 สานแรงร่วมใจบวชป่า

เป็นเวลาเกือบ 20 ปีที่ชาวบ้านในพื้นที่ต้นน้ำภาคเหนือได้ร่วมกันบวชป่าในพื้นที่ป่าที่ดูแลรักษาเพื่อร่วมเฉลิมพระเกียรติ เนื่องในปีกาญจนาภิเษก เพื่อพิทักษ์และคุ้มครองผืนป่าธรรมชาติ อันเป็นแหล่งต้นน้ำสำคัญของประเทศ การรักษาพันธุ์พืชพันธุ์สัตว์ ตลอดจนถึงการอนุรักษ์วัฒนธรรม วิถีชีวิตคนกับป่าไว้ นับได้ว่าเป็นกิจกรรมที่สร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนหลายหมู่เหล่า ได้รับความสนใจจากกลุ่มคนหลากหลายองค์กร หลากหลายอาชีพ หลากหลายสถานะมากที่สุด การบวชป่าจึงถือเป็นเวทีให้คนในเมืองและชาวบ้านผู้อาศัยอยู่ในเขตป่าได้เรียนรู้ซึ่งกันและกัน เกิดความเข้าใจ หล่อหลอมจิตสำนึกอุดมการณ์ร่วมกัน ชุมชนในเมืองและชนบทสามารถร่วมมือกันดูแลรักษาป่าได้ โดยชุมชนใกล้ป่ามีภาระหน้าที่ในการดูแลรักษาป่าคนในเมืองส่งเสริมให้กำลังใจ และสนับสนุนปัจจัยในการรักษาป่า สำหรับการบวชป่า 50 ล้านต้นในพื้นที่จังหวัดน่านนั้น ได้ทำการบวชป่าบ้านหาดผาขน ตำบลเมืองจัง อำเภอภูเพียงเป็นแห่งแรก

การบวชป่าได้ดำเนินการในหลากหลายรูปแบบ หลากหลายวิธีการ แต่ละพื้นที่จะปรับประยุกต์ต่างกันไป บางพื้นที่ก็นำความเชื่อทางด้านผี และคริสต์เข้ามาเชื่อมโยงกับความเชื่อทางพุทธศาสนา โดยมีสาระสำคัญคือสร้างจิตสำนึก อุดมการณ์ร่วมระหว่างคนในชุมชนและคนภายนอกที่เข้ามาร่วมพิธีกรรมบวชป่าโดยมีพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเป็นศูนย์รวมจิตใจ

ปี พ.ศ. 2538-2540 เกิดการเชื่อมร้อยขยายเครือข่ายการทำงาน อย่างกว้างขวาง และชุมชนมีส่วนร่วมสนับสนุนการทำงานมากขึ้นการทำงานได้พัฒนาในรูปแบบประชาคมระดับอำเภอ เกิดกลุ่มตัว “ฮ” (กลุ่มฮักอำเภอท้องถิ่น) เช่น ฮักนาน้อย ฮักเมืองปอน รักษ์สันติสุข ฮักบ้าน ฮักถิ่นฮักไทย ฯลฯ

ปี พ.ศ. 2541 ทำการจดทะเบียนและเปลี่ยนสถานะจาก “กลุ่มฮัก เมืองน่าน” เป็น “มูลนิธิฮักเมืองน่าน” และยังดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับชาวบ้านทั้งการรณรงค์ให้ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม การสนับสนุนให้เกิดการ รวมกลุ่มเพื่ออนุรักษ์ป่าและแม่น้ำ การส่งเสริมการเกษตรแบบพอเพียงสนับสนุนให้เกิดกลุ่มเยาวชนเพื่อทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ การตั้งกลุ่มออมทรัพย์ การส่งเสริมอาชีพให้กับกลุ่มแม่บ้าน และการจัดตั้งชมรมผู้สูงอายุ ฯลฯ เครือข่ายฮักเมืองน่านได้เติบโตตามธรรมชาติตามความพร้อมความสุกงอมทางความคิดของคนในชุมชนแต่ละแห่ง ปัจจุบันมูลนิธิฮักเมืองน่านได้มีกลุ่มและเครือข่ายที่โยงใยกันอยู่อย่างกว้างขวาง และมีสมาชิกที่เป็นเครือข่ายกระจายทั่วจังหวัด มูลนิธิฮักเมืองน่านทำหน้าที่เป็นกลไกสำคัญที่ก่อให้เกิดองค์กรชาวบ้านมีการขับเคลื่อนและเชื่อมโยงกันในพื้นที่จังหวัดน่าน (ดัดแปลงจากเจตจำนงแทนคุณแผ่นดินถิ่นเกิด : ฮักเมืองน่าน กว่าทศวรรษบนเส้นทางแห่งการเรียนรู้ ใน บานจิตร สายรอคำ และถนัด ใบยา,2547)

ปี พ.ศ. 2544 จัดงานมหกรรมป่าชุมชนทางออกของคนกับป่า ณ ชุมชนบ้านน้ำเกี๋ยน อำเภอภูเพียง จังหวัดน่าน ในช่วงปี 2542-2543 เครือข่ายป่าชุมชนภาคเหนือ ได้รับการสนับสนุนจากกองทุนเพื่อสังคมในการสร้างเครือข่ายเพื่อการเรียนรู้และถ่ายทอดประสบการณ์ในการจัดการป่าในรูปของ “ป่าชุมชน” ส่งผลทำให้เกิดชุมชนสมาชิกในการจัดการป่ามากขึ้น รวมไปถึงการผลักดันด้านนโยบายโยการเข้าชื่อเสนอกฎหมายพรบ.ป่าชุมชน สำหรับวัตถุประสงค์ของการจัดงานมหกรรมป่าชุมชนทางออกของคนกับป่าเพื่อให้ตัวแทนชาวบ้านที่จัดการป่าชุมชนได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับกลุ่มคนหลากหลายอาชีพเพื่อให้เกิดความเข้าใจและร่วมมือในการจัดการป่า รวมถึงการติดตามความคืบหน้าของการออกพรบ.ป่าชุมชนเพื่อประกาศใช้ในโอกาสต่อไป

ปี 2547 จัดทำโครงการ ฟื้นฟูระบบนิเวศลุ่มน้ำน่านเพื่อพัฒนาชุมชนและป่าชุมชน สนับสนุนโดยสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)

ในปี พ.ศ. 2557 จึงได้จัดเวทีสัมมนา “รักษ์ป่าน่าน” โดยมีธนาคารกสิกรไทย เป็นผู้สนับสนุนหลักร่วมมือกับจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กองทัพบก องค์กรส่วนท้องถิ่น ตลอดจนภาคส่วนต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้อย่างยั่งยืน ซึ่งการจัดสัมมนาครั้งนั้น มีส่วนสำคัญยิ่งในการสร้างความเข้าใจ ให้ทุกภาคส่วนได้รับรู้สถานการณ์ปัญหา โดยมีข้อมูลเชิงสถิติยืนยัน เป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ ให้เป็นที่ตระหนักและแสวงหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาร่วมกันต่อไป

เดือนกุมภาพันธ์ 2558 จึงได้จัดประชุมสัมมนา “รักษ์ป่าน่าน”ต่อเนื่องเป็น ครั้งที่ 2 เพื่อกระตุ้นเตือนให้หน่วยงานทุกภาคส่วน ทั้งระดับชุมชน ระดับพื้นที่ และระดับนโยบาย ได้มีการยกระดับความร่วมมือและวางแนวทางการขับเคลื่อนที่เป็นรูปธรรม ทั้งนี้ในส่วนของจังหวัดน่านได้ให้ความสำคัญอย่างเร่งด่วน และกำหนดเป็นวาระจังหวัดน่าน พ.ศ.2556-เพื่อที่จะคลี่คลาย สถานการณ์ปัญหา ด้วยการบูรณาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทำงานร่วมกันในลักษณะ “หุ้นส่วนการพัฒนา” ขับเคลื่อนภารกิจการคืนผืนป่า ภายใต้ยุทธศาสตร์การ “สร้างเมืองน่านน่าอยู่ คู่ป่าต้นน้ำ” มีเป้าหมาย ลดการบุกรุกพื้นที่ เพิ่มพื้นที่ป่า และการพัฒนาตามหลักแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นแนวทางในการพัฒนาภายใต้บริบทภูมิสังคมของจังหวัดน่าน

มีนาคม 2560 จัดเวทีสัมมนารักษ์ป่าน่านครั้งที่ 3 โดย สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนิน ไปเป็นองค์ประธานเปิดการสัมมนาเชิงวิชาการ โครงการ “รักษ์ป่าน่าน ครั้งที่ 3” ณ ศูนย์การเรียนรู้และบริการ เครือข่ายแห่ง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จังหวัดน่าน ตำบลผาสิงห์ อำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน ทรงมุ่งหวังให้เป็นเวทีของการร่วมระดมความรู้ที่จะแสวงหาแนวทางและวิธีการที่จะหยุดยั้งการตัดไม้ทำลายป่าน่านอย่างแท้จริง

พฤษภาคม 2562 สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จเป็นองค์ประธานในงานสัมมนา ‘รักษ์ป่าน่าน’ ครั้งที่ 4 ณ ศูนย์การเรียนรู้และบริการวิชาการ เครือข่ายแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ตำบลผาสิงห์ อำเภอเมือง จังหวัดน่าน พระราชทานพระราชดำรัสเปิดการประชุมสัมมนา “รักษ์ป่าน่าน” ครั้งที่ 4 ทรงย้ำเรื่องความสำคัญของการอนุรักษ์ป่าการระดมความรู้ความสามารถ อันจะนำไปสู่แนวทางการให้ประชาชนอาศัยร่วมกับป่าได้ และถ่ายทอดสู่เยาวชน เพื่อให้การ “รักษ์ป่าน่าน” ได้ดำเนินต่อไปอย่างยั่งยืน

ภาพที่ 4 สำดับเหตุการณ์สำคัญของกระบวนการจัดการทรัพยากรโดยภาคประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในจังหวัดน่าน เวทีวิเคราะห์สถานการณ์พัฒนาการเครือข่ายป่าชุมชนภายใต้โครงการเสริมสร้างและฟื้นพลังเครือข่ายป่าชุมชนจังหวัดน่าน

ภายใต้วิกฤติปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอันเป็นฐานชีวิตของคนส่วนใหญ่ ผลักดันให้ชุมชนได้ตระหนักถึงปัญหา และได้ร่วมกันพิทักษ์และปกป้องผืนป่าจึงได้รวมตัวกันทำงานในรูป แบบของเครือข่ายป่าชุมชน

การแสวงหาแนวทางการร่วมมือของชุมชนได้แสดงพลังในการทำกิจกรรมการจัดการป่าในรูปแบบต่าง ๆ ทำให้เห็นพัฒนาการและศักยภาพของชุมชนที่ต้องการพิสูจน์ตัวเองในการจัดการทรัพยากรในชุมชน การจัดกิจกรรมอนุรักษ์ป่าจำเป็นต้องอาศัยระยะเวลาในการสร้างความเข้าใจสร้างจิตสำนึกให้ชุมชนรู้สึกรักและหวงแหนป่า ความภาคภูมิใจ และความรู้สึกเป็นเจ้าของในฐานะเป็นคนต้นน้ำที่ผ่านมาชุมชนได้ร่วมกันเรียนรู้กระบวนการดูแลป่า และมีประสบการณ์ร่วมกันทำให้ชุมชนทำกิจกรรมร่วมกันอย่างต่อเนื่อง กิจกรรมการดูแลป่าชุมชนขององค์กรชาวบ้านได้แบ่งออกเป็น 4 ระดับ คือ

ระดับที่ 1 มีการดูแลรักษาป่าเฉพาะหมู่บ้านของตนเอง เช่น บ้านหาดผาขน บ้านสบยาว บ้านน้ำคำ บ้านน้ำไคร้ บ้านภูแยง บ้านกิ่วม่วง ฯลฯ

ระดับที่ 2 รวมตัวกันเป็นเครือข่ายลุ่มน้ำและตำบล เช่น กลุ่มอนุรักษ์ป่าขุนสมุน-ขุนเสนียน ตำบลถืมตอง, ตำบลศิลาแลง, ตำบลน้ำเกี๋ยน ฯลฯ

ระดับที่ 3 รวมตัวกันในระดับอำเภอท้องที่ เช่น กลุ่มอนุรักษ์ป่า อำเภอบ้านหลวง, กลุ่มอนุรักษ์ป่าอำเภอสันติสุข เป็นต้น

ระดับที่ 4 รวมตัวกันเป็นเครือข่ายจังหวัด มีบทบาทในการเสริมสร้าง และหนุนเสริมการทำงานซึ่งกันและกันรวมตัวเพื่อสร้างพลังความเข้มแข็งขององค์กรภาคประชาชนในการดูแลป่าชุมชน

4.1.10 กิจกรรมหลักของเครือข่ายป่าชุมชนจังหวัดน่าน

1) การทำแนวกันไฟ ในพื้นที่ป่าชุมชนของแต่ละข่ายมีพื้นที่ต่างกันออกไป และในช่วงฤดูแล้งของทุกปี มักจะมีไฟป่าเข้ามาในพื้นที่ป่าชุมชน ดังนั้นจึงจำเป็นที่จะต้องทำแนวกันไฟไว้ในช่วงฤดูแล้ง เพื่อป้องกันไฟป่าไม่ให้ไหม้ในพื้นที่ป่าชุมชน แต่บางแห่งที่ป่าชุมชนเป็นป่าต้นน้ำ ไฟป่ามักจะไม่ค่อยเข้า เพราะในป่ามีความชื้น

2) การเดินสำรวจป่า เพื่อคอยสอดส่องการบุกรุกของพื้นที่ป่าชุมชน ทั้งการลุกล้ำแผ้วถางในการทำไร่ ทำสวน และในช่วงฤดูร้อนเป็นการป้องกัน ไฟป่าได้อีกทางหนึ่ง เพราะถ้าเกิดเห็นไฟป่าก็สามารถทำการแก้ไขได้อย่างทันควัน ความถี่ในการเดินสำรวจป่าขึ้นอยู่กับแต่ละชุมชนกำหนด แต่ในช่วงฤดูแล้งการเดินสำรวจป่าจะมีความถี่มากขึ้น ผลที่เกิดขึ้นจากการเดินสำรวจป่าทำให้ลดการถูกบุกรุกทำลายป่าชุมชนลงได้

3) เวทีชาวบ้าน เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์การดูแลรักษาป่าของแต่ละชุมชน แบ่งปันองค์ความรู้ภูมิปัญญาของแต่ละพื้นที่เพราะเครือข่ายป่าชุมชนจังหวัดน่าน มีกลุ่มชาติพันธุ์และการนับถือศาสนาที่หลากหลาย แต่ละกลุ่มชนเผ่าและศาสนา มีวิธีการดูแลรักษาป่าชุมชนที่ต่างกันออกไป โดยใช้ความเชื่อเป็นตัวควบคุมดูแลป่าชุมชนและป่าต้นน้ำ ผลที่เกิดขึ้นจากการจัดเวทีอย่างต่อเนื่อง ทำให้ชุมชนมีวิธีคิด แนวคิดที่กว้างขวางออกไปจากเดิมเพราะได้เรียนรู้จากชุมชนอื่น และมีการนำเอาวิธีการต่าง ๆ กลับไปบูรณาการเพื่อให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของชุมชนตนเอง มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน และทำให้เครือข่ายได้มีโอกาสได้พบปะ พูดคุยกันมากขึ้น

4) การปลูกป่าเสริม ในพื้นที่เสื่อมโทรมทั้งไม้ดอก ไม้ผล ไม้ให้ร่มเงา เพื่อให้เกิดความหลากหลายทางพันธุ์พืช

5) การบวชป่าชุมชน เป็นพิธีกรรมที่ริเริ่มขึ้นมาใหม่ ไม่มีในพิธีกรรมทางพุทธศาสนา เป็นเพียงกุศโลบายที่ปรับประยุกต์ใช้กับการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม ผู้ริเริ่มพิธีบวชป่าครั้งแรกในจังหวัดน่าน คือ พระครูพิทักษ์นันทคุณ ประธานมูลนิธิฮักเมืองน่าน ท่านได้มีโอกาสได้รับรู้ เรียนรู้ และเกิดองค์ความรู้ใหม่ที่สอดคล้อง

กับวิถีชีวิตชุมชนในขณะที่ผืนป่าลดลงจากการทำลายอย่างต่อเนื่อง ความรู้ภูมิปัญญาดังกล่าว “การบวชป่า” จึงมีคุณค่าในการเยียวยารักษาระบบนิเวศน์ผืนป่าที่เหลืออยู่ได้รับการคุ้มครอง และดูแลจากชุมชน ท้องถิ่น นอกจากนั้น ยังเป็นการปลุกจิตสำนึกให้ชุมชนที่อยู่ใกล้ป่าดูแลรักษาป่า ประกาศตนเป็นเจ้าของร่วมกัน

6) การร่วมรณรงค์ผลักดัน พ.ร.บ.ป่าชุมชน (ฉบับประชาชน) เพื่อชุมชนมีสิทธิชอบธรรมในการดูแลรักษาป่าชุมชน และเอื้อต่อการดำรงชีวิตแบบท้องถิ่น “ได้กิน ได้ใช้ จึงรักษา” เพื่อเป็นหลักประกันในการดูแลรักษาป่าชุมชน ได้อย่างถูกต้องตามกฎหมาย

ผลจากการดำเนินกิจกรรมของเครือข่ายป่าชุมชนในการส่งเสริมให้องค์กรชาวบ้านร่วมกันดูแลรักษาป่าในลักษณะที่มีการเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายนั้น ได้ส่งผลประจักษ์ต่อสภาพธรรมชาติสิ่งแวดล้อม สังคม และเศรษฐกิจ ของชุมชนท้องถิ่น ทั้งในทางรูปธรรมและนามธรรมอย่างชัดเจน ดังภาพที่ปรากฏ คือ การมีผืนป่าหย่อมเล็ก ๆ กระจายอยู่ทั่วไปตามพื้นที่ต่าง ๆ การเกิดกลุ่ม องค์กร เครือข่ายชาวบ้าน และกฎระเบียบในการดูแลรักษาป่า เกิดความอุดมสมบูรณ์ และความหลากหลายทางชีวภาพของป่า มีน้ำอย่างเพียงพอต่อการเพาะปลูก มีแหล่งอาหารและสมุนไพรจากป่า มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

ภายใต้วิกฤติปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอันเป็นฐานชีวิตของคนส่วนใหญ่ ผลักดันให้ชุมชนได้ตระหนักถึงปัญหา และได้ร่วมกันพิทักษ์และปกป้องผืนป่าจึงได้รวมตัวกันทำงานในรูป แบบของเครือข่ายป่าชุมชน

ปัจจุบัน "น่าน" ยังมีป่าชุมชนที่อุดมสมบูรณ์เหลืออยู่เป็นหย่อม ๆ และเป็นผืนป่าติดต่อกันเป็นผืนใหญ่ ป่าที่คงเหลืออยู่เหล่านี้เป็นผลมาจากพลังของการร่วมแรงร่วมใจของชุมชนท้องถิ่นที่ช่วยกันดูแลรักษาป่าอย่างเข้มแข็ง ชุมชนได้ร่วมกันจัดการดูแลป่ากันเองโดยไม่ต้องรอให้ทางการมาชี้แนะ ทั้งนี้เพราะชุมชนเข้าใจดีว่าป่ามีคุณค่ามหาศาลต่อชีวิต ปัจจุบันได้มีกลุ่มอนุรักษ์ป่าชุมชนเกิดขึ้นมากถึง 1,950 ป่า ที่ได้ร่วมกันร้อยรัดถักทอเป็นเครือข่ายและได้ขยายขอบเขตของความร่วมมือกับหน่วยงานที่หลากหลายพหุภาคีในการร่วมกันทำงาน

จากบทเรียนที่เกิดขึ้นในชุมชนทั้งความทุกข์ยากในวิถีชีวิตที่ต้องดิ้นรนทำมาหาเลี้ยงชีพบวกกับความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทำให้ชุมชนมีความพยายามที่จะปรับปรุงคุณภาพชีวิตของตนให้ดีขึ้น และอนุรักษ์ป่าธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมไปพร้อม ๆ กัน ภายใต้สถานการณ์เช่นนี้ ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการเคลื่อนไหวเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในสัดส่วนที่สูงขึ้น เพราะเมื่อทรัพยากรสภาพแวดล้อมเสื่อมโทรม ฐานแห่งการดำรงชีวิตก็เสื่อมโทรมไปด้วย ดังนั้นจึงเกิดการเชื่อมร้อยจิตวิญญาณด้วยสำนึกในผืนแผ่นดินถิ่นเกิด การอนุรักษ์จึงเป็นภารกิจของคนในท้องถิ่นด้วยความเต็มใจ

การแสวงหาแนวทางการแก้ไขปัญหาของชุมชนที่ผ่านมาได้ร่วมกันแสดงพลังในการทำกิจกรรมในรูปแบบ ต่าง ๆ ทำให้เห็นถึงพัฒนาการและศักยภาพของชุมชนที่ต้องการพิสูจน์ตัวเองในการจัดการทรัพยากรในชุมชน ซึ่งในการร่วมกันจัดกิจกรรมอนุรักษ์ป่าต้องอาศัยระยะเวลาในสร้างความเข้าใจ สร้างจิตสำนึกให้ชุมชนรู้สึกรักและหวงแหนป่าและต้นน้ำ ชุมชนได้ร่วมกันเรียนรู้กระบวนการจัดการดูแลป่าและมี ประสบการณ์ร่วมกัน จึงทำให้ชุมชนได้ดำเนินการรักษาป่าอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน ทั้งนี้ภาครัฐเองต้องยอมรับใน ศักย ภาพของชุมชนและสิทธิของชุมชน และต้องกระจายอำนาจลงสู่ชุมชนซึ่งเป็นกระบวนการมีส่วนร่วมโดยชาว บ้านในการจัดการทรัพยากรของชุมชนอย่างแท้จริง

4.1.11 รูปธรรมของการจัดการป่าชุมชน

ความตื่นตัวและความห่วงใยต่อทรัพยากรธรรมชาติและโดยเฉพาะอย่างยิ่งความห่วงใยต่อวิถีความเป็นอยู่ของลูกหลานในอนาคตข้างหน้า พบว่ามีหลายชุมชนได้พยายามลุกขึ้นมาปกป้องฐานทรัพยากรในชุมชน โดยการแสดงเครื่องหมายเชิงสัญลักษณ์ทางความเชื่อศาสนามาเป็นตัวช่วยเสริมพลังและแสดงจุดยืน ในฐานะชุมชนผู้ดูแลรักษาป่าบนพื้นฐานความเชื่อทางศาสนาความรู้และภูมิปัญญา ที่สอดคล้องกับวิถีวัฒนธรรมของชุมชนที่ต่างกันโดยไม่มีหน่วยงานใดมากำกับแต่เกิดจากการมองภาพอนาคตของชุมชนที่ต้องการบรรลุผลและลงมือปฏิบัติร่วมกัน

คณะผู้ศึกษาได้คัดเลือกพื้นที่การจัดการป่าชุมชนใน 7 พื้นที่อำเภอ บนพื้นฐานของกลไกและการจัดการที่แตกต่างกัน เพื่อพิจารณาเทียบเคียงกระบวนการจัดการป่าชุมชนในกรณีของชุมชนที่มีกลไกที่เข้มแข็งเพื่อเป็นพื้นที่เทียบเคียงสร้างรวมถึงการสร้างความร่วมมือและขยายผลการปฏิบัติการสนับสนุนส่งเสริมการจัดการป่าชุมชนประกอบด้วย 7 พื้นที่ ดังนี้ ตารางที่ 16

ตารางที่ 16 พื้นที่การจัดการป่าชุมชนใน 7 พื้นที่

ป่าชุมชน	ลักษณะความโดดเด่นของพื้นที่	แผนการดำเนินงาน (ต่อยอด)
1. ตำบลศิลาแลง อำเภอปัว จังหวัดน่าน	- เป็นชุมชนไทลื้อดั้งเดิมที่มีรูปแบบของการจัดการป่าชุมชนที่เข้มแข็ง สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติท่ามกลางสังคมพหุวัฒนธรรม	- ยกระดับเป็นแหล่งท่องเที่ยวมีจุดเน้นในการถ่ายทอดเรื่องราวของชุมชนในการจัดการป่าและการฟื้นฟูป่าในระดับตำบลและการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการจัดการป่าอย่างยั่งยืน
2. บ้านกิ่วม่วง ตำบลดู่พงษ์ อำเภอสันติสุข จังหวัดน่าน	- เป็นพื้นที่ แห่งแรกของการประยุกต์พิธีกรรมทางศาสนามาใช้ในการจัดการป่าชุมชนในรูปใช้ในการจัดการป่าชุมชนในรูปของการ “บวชป่า” ในจังหวัดน่าน	- จัดทำแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน - ยกระดับเป็นแหล่งท่องเที่ยวมีจุดเน้นในการถ่ายทอดเรื่องราวของชุมชนในการจัดการป่าและการฟื้นฟูป่าในรูปของการใช้เครื่องมือการบวชป่า” และการใช้ประโยชน์จาก“ป่า
3. ตำบลน้ำเกี๋ยน อำเภอภูเพียง บ้านทุ่งใหม่	- การใช้ฐานทรัพยากรชีวภาพจากป่าต่อยอดสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจด้วยกระบวนการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม	- การอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์จากป่าอย่างยั่งยืน - การจัดทำแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน
4. ตำบลอวน อำเภอปัว จังหวัดน่านจังหวัดน่าน	- มีการจัดการที่เข้มแข็งในรูปของการจัดการร่วมกับหน่วยอุทยานฯในพื้นที่	- จัดทำแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนยกระดับเป็นแหล่งท่องเที่ยว

ป่าชุมชน	ลักษณะความโดดเด่นของพื้นที่	แผนการดำเนินงาน (ต่อยอด)
	- มีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ทั้งป่าชุมชน น้ำตกและพันธุ์สัตว์น้ำในแหล่งน้ำธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์	- มีจุดเน้นในการถ่ายทอดเรื่องราวของชุมชนในการจัดการป่า - การปรับภูมิทัศน์และเส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติในพื้นที่ป่าชุมชนร่วมกับหน่วยงานในพื้นที่
5. บ้านห้วยลอย ตำบลภูฟ้า อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน	- มีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์	- จัดทำแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ด้านการต่อสู้เพื่อขบวนการประชาธิปไตย - การพัฒนาอาชีพทางเลือกบนฐานทรัพยากรในชุมชน/การใช้ประโยชน์จากป่าอย่างยั่งยืน
6. บ้านมณีพฤกษ์ ตำบลงอบ อำเภอทุ่งช้าง จังหวัดน่าน	- เป็นพื้นที่ป่าต้นน้ำ - ชนเผ่าลั๊วะที่ยังคงวิถีดั้งเดิม - มีแหล่งท่องเที่ยวมางธรรมชาติที่สวยงาม	- การจัดตั้งกลุ่มทางสังคม เช่น กลุ่มออมทรัพย์ - การพัฒนาอาชีพเสริมทางเลือก เช่น กาแฟ เผือก ขิง - การจัดการท่องเที่ยวโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน
7. บ้านฟ้า อำเภอบ้านหลวง จังหวัดน่าน	- เป็นพื้นที่ประวัติศาสตร์การต่อสู้เพื่อพิทักษ์ป่าของชาวบ้านกับนายทุนจนได้รับขนานนามว่าบ้านหลวงหวงป่า	- การใช้ประโยชน์จากป่าบนฐานทรัพยากรในชุมชนมาต่อยอดการแปรรูปวัสดุจากไม้ไผ่

4.1.12 เกณฑ์การพิจารณาการจัดการป่าชุมชน

ระดับที่ 1 การจัดการป่าชุมชนในระดับ (ดีมาก)

ตัวชี้วัดที่ 1 มีกิจกรรมของชุมชนในการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าชุมชนอย่างต่อเนื่อง

ตัวชี้วัดที่ 2 มีกฎกติกาของชุมชนเพื่อการใช้ประโยชน์และเพื่อการบริหารจัดการป่าชุมชนให้เกิดความยั่งยืน

ตัวชี้วัดที่ 3 ความตระหนักความร่วมมือระหว่างสมาชิกในชุมชนเพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

ตัวชี้วัดที่ 4 เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการพัฒนาและจัดการป่าชุมชนในระดับจังหวัดระดับประเทศและระดับชาติ การสร้างคนรุ่นใหม่สืบทอดสานต่อการทำงานด้านป่าชุมชน

ตัวชี้วัดที่ 5 มีการประยุกต์ใช้นวัตกรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืน

ตัวชี้วัดที่ 6 กลไกการขับเคลื่อน การเชื่อมต่อกับหน่วยงานเครือข่ายระดับต่าง ๆ จากภายในและจากภายนอก หนุนเสริมการทำงาน

ตัวชี้วัดที่ 7 การต่อยอดการใช้ประโยชน์จากป่าเพื่อสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจสร้างรายได้เป็นรูปธรรม

ตัวชี้วัดที่ 8 มีการบริหารจัดการป่าแบบบูรณาการตั้งแต่การฟื้นฟู อนุรักษ์ การใช้ประโยชน์บนพื้นฐานของความพอเพียงและยั่งยืนโดยมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในชุมชน

ตัวชี้วัดที่ 9 มีกองทุนจัดการป่าชุมชน และสวัสดิการคณะกรรมการป่าชุมชน

ตัวชี้วัดที่ 10 รางวัลเชิดชูด้านการอนุรักษ์ทรัพยากร

ตัวชี้วัดที่ 11 มีการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นบูรณาการสู่การเรียนการสอนในโรงเรียน

ระดับที่ 2 การจัดการป่าชุมชนใน (ระดับดี)

ตัวชี้วัดที่ 1 มีกิจกรรมของชุมชนในการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าชุมชนอย่างต่อเนื่อง

ตัวชี้วัดที่ 2 มีกฎกติกาของชุมชนเพื่อการใช้ประโยชน์และเพื่อการบริหารจัดการป่าชุมชน

ตัวชี้วัดที่ 3 มีการสร้างความตระหนักระหว่างสมาชิกในชุมชนเพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อ

ตัวชี้วัดที่ 4 เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการพัฒนาและจัดการป่าชุมชนในระดับจังหวัด ระดับประเทศ การสร้างคนรุ่นใหม่สืบทอดสานต่อการทำงานด้านป่าชุมชน

ตัวชี้วัดที่ 5 มีการประยุกต์ใช้นวัตกรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น

ตัวชี้วัดที่ 6 การเชื่อมต่อกับหน่วยงานเครือข่ายระดับต่าง ๆ จากภายในและจากภายนอกหนุนเสริมการทำงาน

ตัวชี้วัดที่ 7 การต่อยอดการใช้ประโยชน์จากป่าเพื่อสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจสร้างรายได้เป็นรูปธรรม

- ท่องเที่ยว
- ผ้าทอ
- การใช้ประโยชน์ของฐานทรัพยากร

ตัวชี้วัดที่ 8 มีกองทุนจัดการป่าชุมชน และสวัสดิการคณะกรรมการป่าชุมชน

ระดับที่ 3 การจัดการป่าชุมชนใน (ระดับปานกลาง)

ตัวชี้วัดที่ 1 มีกิจกรรมของชุมชนในการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าชุมชนอย่างต่อเนื่อง

ตัวชี้วัดที่ 2 มีกฎกติกาของชุมชนเพื่อการใช้ประโยชน์และเพื่อการบริหารจัดการป่าชุมชน

ตัวชี้วัดที่ 3 มีการสร้างความตระหนักระหว่างสมาชิกในชุมชนเพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

ตัวชี้วัดที่ 4 เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการพัฒนาและจัดการป่าชุมชนในชุมชน

ตัวชี้วัดที่ 5 มีการประยุกต์ใช้นวัตกรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น

ตัวชี้วัดที่ 6 มีหน่วยงานสนับสนุนกิจกรรมการจัดการป่าชุมชน

ระดับที่ 4 การจัดการป่าชุมชน

ตัวชี้วัดที่ 1 มีกิจกรรมของชุมชนในการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าชุมชนอย่างต่อเนื่อง

ตัวชี้วัดที่ 2 มีกฎกติกาของชุมชนเพื่อการใช้ประโยชน์และเพื่อการบริหารจัดการป่าชุมชน

ตัวชี้วัดที่ 3 มีการสร้างความตระหนักระหว่างสมาชิกในชุมชนเพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

ตารางที่ 17 เกณฑ์พิจารณาต้นแบบการจัดการป่าชุมชนนำร่อง

ป่าชุมชน	เกณฑ์การพิจารณา										ประเภท	ระดับการจัดการ
	กิจกรรมต่อเนื่อง	กฎกติกา	ความร่วมมือ	แหล่งเรียนรู้ระดับชุมชน/ระดับประเทศ/ระดับชาติ	ประยุกต์ใช้นวัตกรรม	กลไกการขับเคลื่อน	ต่อยอดการใช้ประโยชน์	มีกองทุนจัดการป่าชุมชน	รางวัลเชิดชูด้านการอนุรักษ์	มีการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น		
ตำบลศิลาแลง	√	√	√	ระดับประเทศ ระดับชาติ	√	√	ผลิตภัณฑ์ผ้าทอสีธรรมชาติ	√	√	√	ป่าอุทยาน	ดีมาก
ตำบลน้ำเกี๋ยน	√	√	√	ระดับประเทศ	√	√	ผลิตภัณฑ์สุขภาพ	√	-	-	ป่าอุทยานฯ และป่าสงวนฯ	ดี
บ้านกิ่วม่วง	√	√	√	ระดับประเทศ ระดับชาติ	√	√	คุณค่าพิธีกรรมบวชป่า	√	-	-	ป่าสงวนฯ	ดี
บ้านทุ่งใหม่	√	√	√	ระดับชุมชน/หน่วยงาน	√	√	ท่องเที่ยว/วังปลา	-	-	-	ป่าอุทยานฯ	ปานกลาง
บ้านมณีพฤกษ์	√	√	√	-	√	√	ท่องเที่ยว	-	-	-	ป่าอุทยานฯ	ปานกลาง
บ้านหลวง	√	√	√	ชุมชน/พื้นที่	√	√	อาชีพจักสาน	-	-	-	ป่าสงวนฯ	ปานกลาง
บ้านห้วยลอย	√	√	√	ชุมชน/พื้นที่ คก.(นำร่อง)	√	√	ท่องเที่ยว ผลิตภัณฑ์จากป่า	-	-	-	ป่าอุทยานฯ	ปานกลาง

4.1.13 พื้นที่นำร่องการจัดการป่าชุมชนใน 7 พื้นที่

1. การจัดการป่าชุมชนตำบลศิลาแลง อำเภอปัว จังหวัดน่าน

แต่เดิมชุมชนตำบลศิลาแลงอยู่รวมกับตำบลปัว จนมาถึงปีพ.ศ. 2506 ทางการได้มีการอนุมัติ แยกเขต การปกครองใหม่และตั้งเป็นตำบล ศิลาแลง ในวันที่ 1 มิถุนายน พ.ศ. 2506 โดยมี นายแสวง นำวงค์ เป็นกำนันคนแรกของ ตำบลศิลาแลง ต่อมาในปี พ.ศ. 2510-2520 สมัยนายเมืองดี ปรีดาวงค์เป็นกำนัน มีการเปลี่ยนโครสร้างหมู่บ้านอยู่บ่อยครั้งเนื่องจากมีการอพยพเข้ามาและขยายครัวเรือนเพิ่มจนมี ถึง 22 หมู่บ้าน จนกระทั่งปี พ.ศ. 2525 ทางการจึงอนุมัติให้สภาตำบลแยกหมู่บ้าน 12 หมู่บ้านที่อยู่บริเวณดอยภูคาไปตั้งเป็นตำบลใหม่คือตำบลภูคา ในปัจจุบัน ตำบลศิลาแลงมีจำนวนหมู่บ้านทั้งหมด 8 หมู่บ้าน ซึ่งเป็นหมู่บ้านชาวไทลื้อ ต่อมาในปีพ.ศ. 2552 ได้ยกฐานะจากองค์การบริหารส่วนตำบลขึ้นเป็นเทศบาล ตำบลศิลาแลง

ลักษณะทางกายภาพทั่วไป

ตำบลศิลาแลง อำเภอปัว จังหวัดน่าน ตั้งอยู่บริเวณที่ราบเชิงเขาด้านฝั่งตะวันตกของดอยภูคา อยู่ห่างจากตัวอำเภอปัวประมาณ 2-3 กิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อดังนี้

ทิศเหนือ	ติดกับ ตำบลวรนคร
ทิศใต้	ติดกับ ตำบลป่ากลาง
ทิศตะวันออก	ติดกับ ตำบลภูคา และอุทยานแห่งชาติดอยภูคา
ทิศตะวันตก	ติดกับ ตำบลศิลาเพชร

ตำบลศิลาแลงมีลักษณะทางกายภาพเป็นที่ราบเชิงติดกับดอยภูคาที่มีความสูงจาก ระดับน้ำทะเลปานกลาง 1,984 เมตร ซึ่งเป็นแหล่งต้นน้ำที่สำคัญหลายสายหล่อเลี้ยงชุมชน ซึ่งชาวบ้านได้ใช้ประโยชน์จากลำน้ำทำการเกษตร

ลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรม

ชุมชนในตำบลศิลาแลงส่วนใหญ่เป็นชาวไทลื้อนับถือศาสนาพุทธ มีลักษณะเป็นสังคม แบบเครือญาติ มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันอยู่สูง นอกจากนี้ยังมีการนับถือผี เช่น การทำ พิธีเลี้ยงผีขุนน้ำ การนับถือผีประจำหมู่บ้านหรือผีเชียงรุ้ง ซึ่งจะมีพ่อหมอประจำหมู่บ้านคอยทำ พิธีกรรมต่าง ๆ ส่วนเรื่องการอนุรักษ์ป่าไม้ที่เป็นวัฒนธรรมประเพณีของชาวไทลื้อในตำบลศิลาแลง นั้นเกิดจากการที่มีปัญหาเรื่องการขาดแคลนฟืนในช่วงหน้าแล้งเนื่องจากทำลายป่าไปมากทำให้ผู้นำในสมัยนั้นได้ออกกฎระเบียบห้ามตัดไม้ในบริเวณริมห้วยและแหล่งต้นฟืน ซึ่งต่อมาจึงห้าม ไม่ให้มีการตัดไม้อย่างถาวรและกลายมาเป็นกฎระเบียบประเพณีของชุมชนในที่สุด

การจัดการป่าชุมชน

สภาพป่าไม้ในพื้นที่ตำบลศิลาแลงเป็นป่าเบญจพรรณ ส่วนใหญ่จะเป็นไม้เต็ง ไม้รัง ไม้ สัก ไม้มะค่า ซึ่งชาวบ้านได้ทำการรักษาไว้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2510 จำนวน 10,125 ไร่ และ ได้กำหนดกฎระเบียบและก่อตั้งคณะกรรมการขึ้นมากำกับดูแลเป็นครั้งแรกในปีพ.ศ. 2518 มีการ สืบทอดดูแลรักษาป่าไม้เรื่อยมาจนกลายเป็นประเพณีมาถึงปัจจุบัน จนกระทั่งปี พ.ศ. 2531 รัฐได้ ประกาศให้พื้นที่ทั้งหมดของดอยภูคา ประมาณ 1,065,000 ไร่ เป็น “อุทยานแห่งชาติดอยภูคา” ซึ่ง ไปซ้อนทับกับพื้นที่ชุมชนและพื้นที่ป่าชุมชนของชาวบ้านที่อาศัยอยู่บริเวณดอยภูคา

การบริหารจัดการในช่วงหลังก่อตั้งคณะกรรมการรักษาป่าไม้และต้นน้ำลำธารตำบลศิลาแลง ถึงช่วงมีอุทยานแห่งชาติดอยภูคา (พ.ศ. 2518 – พ.ศ. 2542)

ลักษณะการจัดการ

หลังจากก่อตั้งคณะกรรมการรักษาป่าไม้และต้นฐ้าลำธารตำบลศิลาแลงขึ้นมาได้มีการ ปรับเปลี่ยนแก้ไขกฎระเบียบข้อตกลงร่วมกันอยู่ตลอดเวลา จนกระทั่งในปีพ.ศ. 2532 มีการสร้าง แบบร่างระเบียบกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ขึ้นมาบังคับใช้ในช่วงแรก มีเนื้อหาดังนี้ (ระเบียบสภาตำบลศิลา แลงว่าด้วยการรักษาป่าไม้, 2532)

1) คณะกรรมการรักษาป่าไม้และนายฝายตำบลศิลาแลง คณะกรรมการชุดนี้เป็นตัว แทนที่ชาวบ้านเสนอขึ้นมา หมู่บ้านละ 3 คน ซึ่งนายฝายจะมีส่วนในการที่จะเสนอบุคคลที่เห็น ว่าสามารถทำหน้าที่ตรวจสอบปกป้องต้นน้ำของตัวเองได้ ซึ่งมีคณะกรรมการของสภาตำบลเป็นที่ ปรึกษา

2) การจัดสรรค่าตอบแทน ยกตัวอย่างเช่น ข้อ จ ของระเบียบฯ คณะกรรมการตรวจป่าท่านใดมีเหตุอันตรายถึงแก่ชีวิต ทางสภาตำบลฯ ยินดีจัดเงินสงเคราะห์ให้แก่ครอบครัวเป็นจำนวน 10,000 บาท ในกรณีที่ประสบอุบัติเหตุหรือได้รับบาดเจ็บขณะที่ปฏิบัติงานตรวจป่า ทางสภา ตำบลจะพิจารณาให้ความช่วยเหลือตามควรแก่กรณี นอกจากนั้นถ้าหากหมู่บ้านมีการพัฒนา หมู่บ้าน คณะกรรมการตรวจป่าจะได้รับการยกเว้น

3) ระเบียบสภาตำบลศิลาแลงว่าด้วยการรักษาป่าไม้ ปีพ.ศ. 2532 ประกาศใช้อย่างเป็น ทางการ ณ วันที่ 6 เมษายน 2532 ที่ออกมารองรับอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการฯ ความว่า “คณะกรรมการรักษาป่าไม้และต้นฐ้าลำธาร ตำบลศิลาแลง ที่เน้นการมีส่วนร่วมของชาวบ้านใน ระดับหมู่บ้านมีคณะกรรมการตรวจป่าจำนวน 3 คน ซึ่งแต่งตั้งโดยผู้ใหญ่บ้าน มีวาระ 1 ปี ส่วนผู้ อาวุโส ผู้ทรงคุณวุฒิก็เป็นที่ปรึกษาคอยชี้แนะและถ่ายทอดประสบการณ์

อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการรักษาป่าไม้และต้นน้ำลำธาร ตำบลศิลาแลง มีดังนี้

ก. รักษากฎระเบียบนี้ให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมในตำบลศิลาแลงและตำบลใกล้เคียง

ข. เสนอชื่อบุคคลในหมู่บ้านของตน 3 คน ให้ประธานคณะกรรมการรักษาป่าไม้และต้นฐ้า ลำธารตำบลศิลาแลง เพื่อร่วมเป็น “คณะกรรมการตรวจป่า” ของตำบลตลอดจนเปลี่ยนแปลง บุคคลในหมู่บ้านของตนในกรณีที่ไม่สามารถไปปฏิบัติงานได้

ค. พิจาณาการขอใช้ไม้ของตำบล กำหนดใหม่ได้รายละ 3 ต้นต่อ 1 หมู่บ้าน โดยใน 1 เดือนจะอนุญาตได้ไม่เกิน 3 หมู่บ้านในรอบการประชุมแต่ละครั้ง (ประชุมประจำเดือน) ไม่เกิน หมู่บ้านละ 1 ราย และคอยติดตามดูว่า ผู้นั้นขอนำไม้มาสร้างหรือซ่อมบ้านเรือนตามที่ขอหรือไม่

ง. มีอำนาจจัดการผู้ละเมิดมติของสภาตำบลเกี่ยวกับเรื่องทรัพยากรป่าไม้ การยึดของ กลางเข้าส่วนรวม การปรับไหมซึ่งไม่เกินต้นละ 1,500 บาท ตลอดจนการนำเจ้าหน้าที่ทางราชการ เข้ามาดำเนินการตามกฎหมายต่อไป ซึ่งเงินที่ได้รับจากการปรับไหมทุกครั้ง ส่วนหนึ่งจะเป็นเงิน สมนาคุณแก่ผู้ให้ข้อมูลในการลักลอบตัดไม้ ในกรณีที่ข้อมูลเป็นจริงและทางคณะกรรมการรักษา ป่าไม้และต้นฐ้าลำธารตำบลศิลาแลง ได้ลงโทษผู้กระทำผิดนั้นไปแล้ว ส่วนที่เหลือจะนำเข้า กองทุนสภาตำบล

จ. แก้ไขเพิ่มเติมหรือเปลี่ยนแปลงระเบียบฯ นี้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ได้ตามความ เหมาะสมโดยในที่ประชุมสภาตำบล แต่ต้องมีเสียงสนับสนุนอย่างน้อย 2 ใน 3 ของผู้เข้าร่วม ประชุม

ฉ. ประธานสภาตำบลเป็นผู้ทำหน้าที่ติดต่อประสานงานระหว่างตำบล คณะกรรมการ ตรวจป่ากับส่วนราชการ หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการรักษาป่า

อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการตรวจป่า

ก. ออกปฏิบัติงานตรวจการตัดไม้ทำลายป่า เดือนละ 2 ครั้งหรือตามที่ประธานสภาตำบล จะเห็นสมควร

ข. การออกตรวจจะกระทำเป็น 2 สาย คือ

สายที่ 1 สายขุนห้วยหาญ ห้วยต่อย ห้วยหินลับ ให้อยู่ในความดูแลรับผิดชอบ ของบ้านเสี้ย บ้านดอนไชย บ้านศาลา บ้านฝาย โดยมีผู้ใหญ่ขจร ต๊ะแก้ว เป็นหัวหน้าคณะ

สายที่ 2 สายน้ำกูน ห้วยผาจาน ห้วยผีบ้า ให้อยู่ในความดูแลรับผิดชอบของ บ้านหัวฝ้า บ้านตีนตก บ้านหัวดอย บ้านฝ้าเป็น บ้านห้วยสะนาวบ้านป่ากลาง โดยมีพ่อ กำนันมณเฑียร ช่างเหล็ก เป็นหัวหน้าคณะ

ค. การออกตรวจป่าในแต่ละครั้งจะมีการนัดหมาย แบ่งงาน และเซ็นต์ชื่อก่อนออก ปฏิบัติงานทุกครั้ง โดยให้ผู้ที่จะไปปฏิบัติงานไปรวมกันที่บ้านหัวหน้าคณะ

ง. คณะกรรมการตรวจป่าจะได้รับการคุ้มครอง รับผิดชอบจากคณะกรรมการสภาตำบล ขณะที่ออกปฏิบัติงานในทุกกรณี

จ. ถ้าคณะกรรมการตรวจป่าท่านใดมีเหตุอันตรายถึงแก่ชีวิต ทางสภาตำบลฯ ยินดีจัดเงิน สงเคราะห์ให้แก่ครอบครัวเป็นจำนวน 10,000 บาท ในกรณีท่านใดประสบอุบัติเหตุหรือได้รับ บาดเจ็บขณะที่ปฏิบัติงานตรวจป่า ทางสภาตำบลจะพิจารณาให้ความช่วยเหลือตามควรแก่กรณี

ฉ. หมู่บ้านใดที่ไม่ให้ความร่วมมือและไม่ปฏิบัติตามระเบียบนี้ สภาตำบลมีมาตรการ ลงโทษไว้ดังนี้

- ว่ากล่าวตักเตือน แล้วจัดให้คนไปเพิ่มในคราวต่อไป
- ปรับเป็นเงินเข้าสภาตำบลจากผู้ใหญ่บ้านบ้านนั้น ครั้งละ 100 บาทต่อคนต่อวัน
- ถ้ายังไม่เชื่อฟัง ทางสภาตำบลจะพิจารณาตัดสิทธิในการขอใช้สอยไม้ใน หมู่บ้านนั้นต่อไป

(*ที่มา :* เทศบาลตำบลศิลาแลง,2560)

แม้จะมีกฎระเบียบที่ใช้ร่วมกันแต่ก็ยังมีปัญหาหลายอย่าง เช่น คนบางคนในชุมชนหรือ ภายนอกชุมชนไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบที่สร้างไว้ ซึ่งทางคณะกรรมการรักษาป่าไม้และต้นน้ำลำ ธารตำบลศิลาแลงแก้ไขโดยส่งเรื่องให้เจ้าหน้าที่ตำรวจเข้ามาจับกุมผู้บุกรุกป่า แต่ชาวบ้านส่วน ใหญ่จะยอมรับกฎระเบียบของคณะกรรมการรักษาป่าไม้และต้นน้ำลำธาร ตำบลศิลาแลงที่สร้าง ไว้มากกว่าจะให้เรื่องถึงเจ้าหน้าที่ตำรวจ เพราะต้องเสียเงินและเสียเวลาในการถูกดำเนินคดี ดังนั้น การแก้ปัญหาช่วงแรกจะเน้นการไกล่เกลี่ยเสียมากกว่าการดำเนินคดีตามกฎหมาย ซึ่งดำเนินไป อย่างค่อยเป็นค่อยไปเพื่อหลีกเลี่ยงปัญหา ความขัดแย้งระหว่างชุมชนเอง ระหว่างคนพื้นราบกับ คนภูเขา ทำให้ชาวบ้านเกิดการยอมรับและให้ความร่วมมือกันในที่สุด

ด้วยบริบทของชุมชนที่พึ่งพาอาศัยอยู่กับธรรมชาติและหล่อหลอมเข้าด้วยกันระหว่างวิถี ชีวิตและธรรมชาติจนกลายเป็นจารีตประเพณีของชุมชนเป็นเหตุให้องค์กรของชุมชนนี้มีความ เข้มแข็งและมีอำนาจต่อรองกับหน่วยงานของภาครัฐหรือองค์กรอื่น ๆ สูง ต่อมาได้เกิดการประกาศ เขตอุทยานแห่งชาติดอยภูคาขึ้นเมื่อปีพ.ศ. 2531 โดยมีพื้นที่ซ้อนทับกับพื้นที่ป่าชุมชนที่ชาวบ้าน เคยดูแลและใช้ประโยชน์มานาน ทำให้เกิดปัญหาเกิดการบุกรุกและการใช้ประโยชน์ในพื้นที่ป่า ของชุมชน จนทำให้เกิดการเรียกร้องสิทธิในการจัดการทรัพยากรท้องถิ่นของตนเอง

องค์การบริหารส่วนตำบลศิลาแลงได้เข้ามามีบทบาทในการบริหารจัดการทรัพยากรใน ชุมชนแทนสภาตำบลเดิมทำให้ต้องมีการประสานงานร่วมกันระหว่างกำนัน ผู้ใหญ่บ้านกับ เจ้าหน้าที่จากองค์การบริหารส่วนตำบล โดยให้ผู้ใหญ่บ้านเป็นตัวกลางในการประสานทุกภาคส่วน กับชาวบ้านในหมู่บ้าน มีการปรับปรุงกฎระเบียบเดิมร่วมกันและร่างออกมาเป็นกฎระเบียบขององค์การบริหารส่วนตำบลทั้งนี้เพื่อความเข้าใจรับรู้ร่วมกันระหว่างการปกครองส่วนกลางและการ ปกครองส่วนท้องถิ่น

ต่อมากฎระเบียบที่ทุกหมู่บ้านรวมกันสร้างขึ้นมานั้นได้ถูกนำมาพิจารณาในระเบียบของ สภาตำบลว่าด้วยการรักษาป่าไม้ในปี พ.ศ. 2532 มีแนวทางปฏิบัติสำคัญ 12 ข้อ โดยได้มีการ ตีพิมพ์เผยแพร่และประกาศเป็นกฎระเบียบขององค์การบริหารส่วนตำบลว่าด้วยเรื่องการรักษาป่า และป้องกันไฟป่า แต่กฎระเบียบนี้มีการแก้ไขเพิ่มเติมเรื่อยมาตั้งแต่ปีพ.ศ. 2532 และแก้ไขเพิ่มเติม ในปีพ.ศ. 2543 (ระเบียบสภาตำบลศิลาแลงว่าด้วยการรักษาป่าไม้, 2532) กฎระเบียบที่สร้างขึ้นมี แนวทางปฏิบัติที่สำคัญดังนี้

1) การรักษาป่าและป้องกันไฟป่าของตำบล เป็นหน้าที่โดยตรงขององค์การบริหารส่วน ตำบล ที่จะต้องรับผิดชอบร่วมกันในรูปแบบของคุณะกรรมการ

2) ผู้ใหญ่บ้านในแต่ละหมู่บ้าน มีหน้าที่เสนอชื่อบุคคลในหมู่บ้านของตน 3 คน เพื่อร่วม เป็น “คณะกรรมการตรวจป่า” ของตำบล ตลอดจนเปลี่ยนแปลงบุคคลในหมู่บ้านของตน ในกรณีที่ ไม่สามารถปฏิบัติงานได้

3) คณะกรรมการตรวจป่าจะออกปฏิบัติงานตรวจสอบการตัดไม้ทำลายป่าและไฟป่า เดือนละ 2 ครั้ง หรือตามที่องค์การบริหารส่วนตำบลจะเห็นสมควร

4) การออกตรวจป่าในแต่ละครั้งจะมีการนัดหมายแบ่งงานที่องค์การบริหารส่วนตำบล ศิลาแลง (บ้านฝาย)

5) คณะกรรมการตรวจป่าและป้องกันไฟป่าออกปฏิบัติหน้าที่ เมื่อพบผู้กระทำความผิดให้ มีอำนาจจับกุม และรายงานต่อองค์การบริหารส่วนตำบลศิลาแลงเพื่อพิจารณาความผิด

6) ราษฎรในพื้นที่ตำบลศิลาแลงทุกคนมีสิทธิแจ้งการใช้ไม้จากองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อนำมาปลูกสร้างเป็นบ้านเรือน โดยมีหนังสือแจ้งใช้ไม้ผ่านผู้ใหญ่บ้านสู่สภาองค์การบริหารส่วน ตำบล เพื่อพิจารณาเห็นควรในที่ประชุมองค์การบริหารส่วนตำบล โดยในแต่ละครั้งของการ อนุญาตใช้ไม้ได้รายละ 3 ท่อน ต่อ 1 หมู่บ้าน ใน 1 เดือน แต่ต้องไม่ใช้ไม้ที่อยู่ในเขตต้นน้ำ

7) ห้ามบุคคลใดยึดถือครองทำประโยชน์ในที่ดิน ก่อสร้าง ขยายพื้นที่ทำกินเข้าไปในเขต ป่าชุมชน แผ้วถาง ตัดต้นไม้หรือทำลายป่าด้วยวิธีใดวิธีหนึ่ง เว้นแต่การหาของป่ามาเป็นอาหาร หรือสมุนไพร

8) ห้ามผู้ใดล่าสัตว์ป่าในเขตป่าชุมชน เช่น กวาง เก้ง หมู หมี เสือ ลิง เลียงผา ชะนี ไก่ป่า ผู้ใดฝ่าฝืน ปรับตั้งแต่ 1,000 - 10,000 บาท

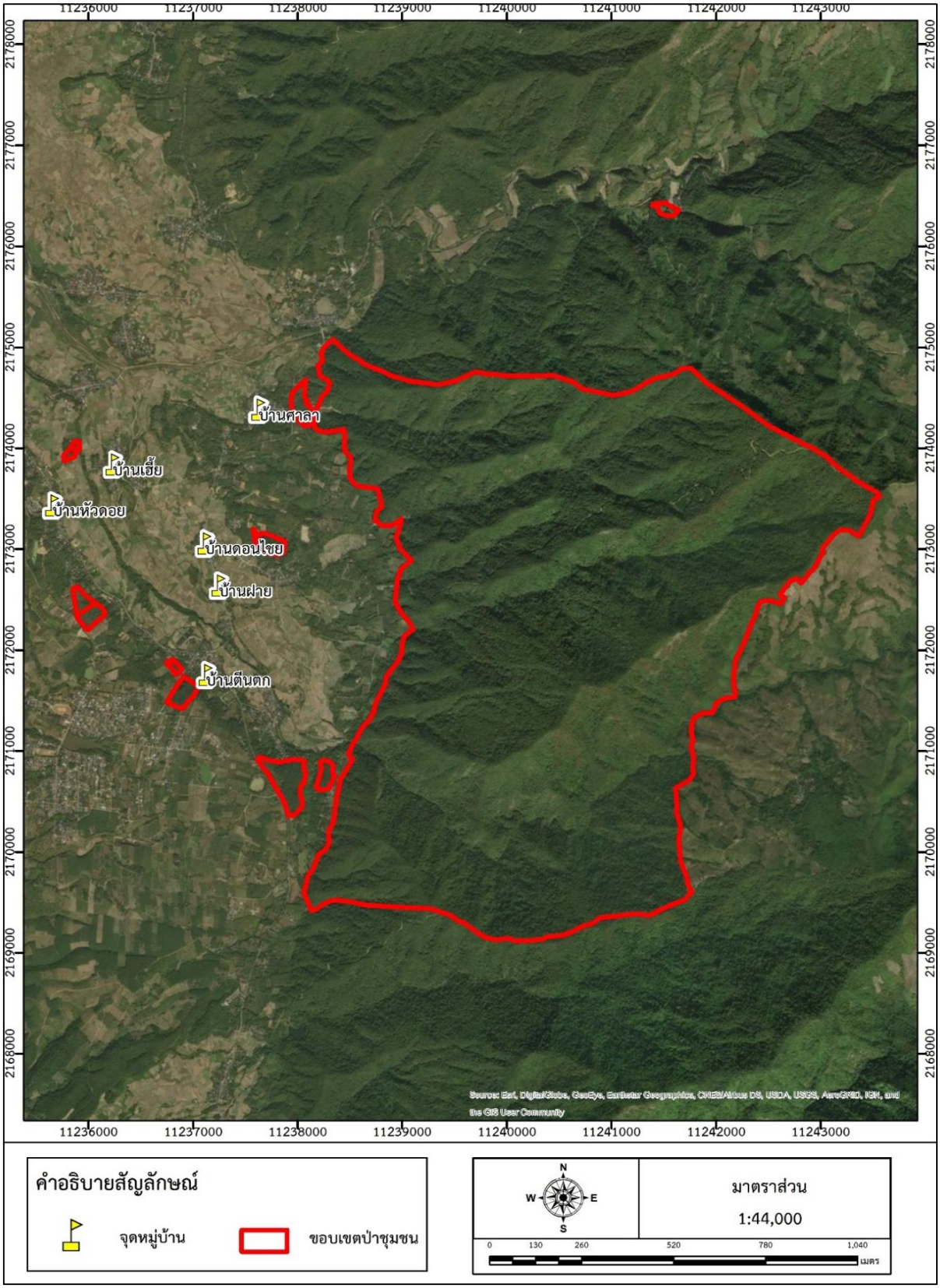
9) ห้ามบุคคลหนึ่งบุคคลใด นำของป่าออกมาจำหน่ายเป็นอาชีพ

10) ผู้ใดทำลายหลักเขต ป้ายหรือเครื่องหมายใดที่จัดให้มีขึ้น มีโทษปรับตั้งแต่ 500-5,000บาท

11) ห้ามบุคคลภายนอกพื้นที่ตำบลศิลาแลงเข้าไปตัดไม้ไผ่ทุกชนิด มีโทษปรับตั้งแต่ 500 บาทขึ้นไป

12) บุคคลหรือองค์กรใดจะเข้ามาทำการศึกษาวิจัยวิชาการ จะต้องได้รับอนุญาตจาก องค์การบริหารส่วนตำบล(อ้างแล้ว)

การบริหารจัดการในช่วงนี้ คณะกรรมการรักษาป่าไม้และต้นน้ำลำธารตำบลศิลาแลงได้ ปรับรูปแบบกฎระเบียบให้เป็นที่ยอมรับมากขึ้นเพื่อใช้ควบคุมดูแลรักษาป่าไม้และต้นน้ำ ป้องกัน การบุกรุกป่าไม้และให้เป็นที่ยอมรับจากหน่วยงานต่าง ๆ ส่วนข้อพิพาทในกรณีพื้นที่ทำกินของ ชุมชนและพื้นที่ปาชุมชนซ้อนทับกับแนวเขตอุทยานแห่งชาติ ได้มีการรวมตัวกันประชุม ปรึกษาหารือกันในสภาตำบลเพื่อหาทางออกปัญหานี้ โดยมติในที่ประชุมตอนนั้นคือห้ามไม่ให้ทำ ไร่เลื่อนลอยหรือไร่หมุนเวียนกันอีกและให้ชาวบ้านที่มีพื้นที่ทับซ้อนกับเขตอุทยานแห่งชาติออกมา ทำการเกษตรในพื้นราบในที่ดินที่ได้รับการแบ่งปันจากญาติพี่น้อง ส่วนอีกปัญหาที่ยังไม่ได้รับการ แก้ไขคือปัญหาเรื่องป่าชุมชนที่ทางชุมชนร่วมกันอนุรักษ์ไว้จำนวน 10,125 ไร่ ที่ยังอยู่ในแนวเขตอุทยานแห่งชาติ ทำให้ชาวบ้านไม่สามารถเข้าไปใช้ประโยชน์ได้ทั้งการหาของป่า การตัดไม้ไผ่ไปใช้ งาน การตัดไม้เพื่อสร้างบ้าน ตลอดจนการเข้าไปดูแลรักษาป่าไม้ ไม่สามารถทำได้เหมือนเดิม เพราะหากกระทำโดยพลการจะถูกเจ้าหน้าที่รัฐลงโทษตามกฎหมายได้ ชาวบ้านจึงมีการรวมตัว เรียกร้องสิทธิในการเข้าไปดูแลรักษาป่าชุมชนเรื่อยมาจนถึงตอนนี้เรื่องการฟ้องร้องเรียกร้องสิทธิใน การบริหารจัดการป่าชุมชนนี้ยังไม่ได้รับการแก้ไข

ที่มา : การสำวจและจัดทำขอบเขตแผนที่การอนุรักษ์ป่าชุมชน ตำบลศิลาแลง ภายใต้โครงการเสริมสร้างและฟื้นพลังเครือป่าชุมชนเพื่อรักษาพื้นที่ป่าต้นน้ำจังหวัดน่าน

ภาพที่ 5 แผนที่แสดงขอบป่าชุมชนตำบลศิลาแลง อำเภอปัว

ภาพที่ 6 ศึกษาการจัดการทรัพยากรโดยชุมชน ตำบลศิลาแลง อำเภอปัว

2. การจัดการป่าชุมชนบ้านกิ่วม่วง ตำบลดู่พงษ์ อำเภอสันติสุข จังหวัดน่าน

บ้านกิ่วม่วงหมู่ ที่ 6 ตำบลดู่พงษ์ อำเภอสันติสุขจังหวัดน่าน อยู่ในเขตการปกครององค์การบริหารส่วนตำบลดู่พงษ์ ตั้งอยู่บนสันเขาฝั่งทางทิศตะวันตก มีผืนป่าอยู่ล้อมรอบหมู่บ้านและเป็นแหล่งกำเนิดลำน้ำสาขาหลายสาย เช่น ห้วยมะเปียง ห้วยคำ ห้วยกก ห้วยหวะ ที่ไหลลงน้ำน่านในพื้นที่ตำบลเมืองจัง อำเภอภูเพียง ส่วนทางทิศตะวันออก มีห้วยปลา ห้วยเขี้ยะ ไหลลงน้ำมวบ และไหลลงน้ำยาวตามลำดับ ลักษณะภูมิประเทศโดยทั่วไปเป็นพื้นที่สูงมีภูเขาล้อมรอบ บ้านเรือนส่วนใหญ่อยู่ติดกับถนนมีอาณาเขตดังนี้

ทิศเหนือ	ติดกับอำเภอบ่อเกลือ
ทิศใต้	ติดกับอำเภอท่าวังผา
ทิศตะวันออก	ติดกับอำเภอแม่จริม
ทิศตะวันตก	ติดกับอำเภอภูเพียง

บ้านกิ่วม่วงเป็นชุมชนขนาดเล็ก มีประชากรจำนวน 353 คน มีครัวเรือนจำนวน 120 ครัวเรือน ประกอบอาชีพทำไร่ อยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอสันติสุข 5 กิโลเมตร อยู่ห่างจากตัวจังหวัดน่านไปทางทิศตะวันประมาณ 30 กิโลเมตร

ในปี พ.ศ. 2510 รัฐได้เปิดให้สัมปทานป่าแก่ธุรกิจเอกชน ผืนป่ารอบบ้านกิ่วม่วงจึงถูกผู้คนต่างถิ่นเข้ามาตั้งค่ายพักพร้อมอุปกรณ์และเครื่องมือ คนแปลกหน้ากลุ่มนี้เข้าสำรวจป่าและคัดเลือก ต้นตะเคียน มะค่าประดู่ ยางป่า ที่มีขนาดใหญ่และลำต้นตรงเพื่อตีตรา และตัดโค่น ด้วยป่ากิ่วม่วงเป็นป่าดงดิบ ใต้ร่มไม้ใหญ่จึงเต็มไปด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ เมื่อต้นไม้ใหญ่โค่นลง ความหลากหลายของพันธุ์พืชพันธุ์สัตว์ลดลงเป็นเวลาถึง 5 ปี กับขบวนการสัมปทานไม้ (สง่า ลือชาพัฒนพร, 2555)

ต่อมาปี พ.ศ. 2513-2514 เกิดสงครามในฝั่งลาวรุนแรงมากขึ้น มีชาวเมี่ยน และ ม้ง นับหมื่นอพยพลี้ภัยเข้ามาในเขตเมืองน่าน มีการตั้งค่ายอพยพบ้านน้ำยาว มีผู้คนนับหมื่น เกิดการขาดแคลนไม้ฟืนสำหรับการหุงต้ม ราชการจึงเปิดทางให้ชาวบ้านตัดไม้ฟืนไปขายให้ทางค่าย เกิดขบวนการค้าไม้ฟืน มีการรวมกลุ่มชาวบ้านออกตระเวนเก็บไม้ฟืนตามหมู่บ้านต่าง ๆ รวมถึงตัดไม้ที่เหลือตามป่าดอยมาขาย ต่อมามีกิจกมาโรงบ่มและมีความจำเป็นต้องใช้ไม้ฟืนจำนวนมาก ขบวนการตัดไม้ฟืนจึงขยายรุนแรงมากขึ้น (อ้างแล้ว)

หลังจากนั้น ข้าวโพด พืชเศรษฐกิจเข้ามา ในช่วงแรก พื้นที่บ้านกิ่วม่วงปลูก ข้าวโพด ละหุ่ง ถั่วเขียว มัน ในช่วงเวลาดังกล่าว ชาวบ้านเดินทางไปทำงานต่างจังหวัด จนกระทั่งราคาข้าวโพดราคาดี และรัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมการปลูก คนเริ่มกลับถิ่นฐานถางป่าทำไร่ ปลูกข้าวโพด เริ่มมีสถาบันการเงินอำนวยความสะดวกในรูปแบบสินเชื่อ มีทั้งแหล่งเงินทุนทั้งเอกชนและรัฐบาล ต่อมาพื้นที่ป่าของบ้านกิ่วม่วงเริ่มลดน้อยลง

จากสภาวะแล้งน้ำและผืนป่าต้นน้ำลดลง ปี พ.ศ.2518 พระครูพิทักษ์นันทคุณ ในสมัยนั้นเป็นสามเณรสงวนได้เริ่มรณรงค์เสนอความคิดที่จะฟื้นฟูพื้นที่ป่าในบริเวณรอบบ้านกิ่วม่วง โดยขอบิณฑบาตผืนดินที่ชาวบ้านจับจองแผ้วถาง และสำรวจยอดดอย ซึ่งเดิมเป็นป่าขุนน้ำ และเรียกประชุมชาวบ้าน เพื่อขอมติชุมชนประกาศเขตป่าอนุรักษ์ของหมู่บ้าน โดยกันเขตพื้นที่บริเวณสันเขาต้นน้ำทั้งหมด เพื่อฟื้นฟูป่าให้เป็นเขตอนุรักษ์ โดยแบ่งเขตอนุรักษ์ป่าชุมชน จำนวน 3 เขต ได้แก่

เขตที่ 1 ม่อนน้ำน้อย
เขตที่ 2 ดอนดินแดง
เขตที่ 3 ม่อนเห็ดด่าน

ในปี 2530 ได้เกิดภาวะแห้งแล้งจัด ไม่มีน้ำดื่มน้ำใช้ ผู้ใหญ่ทา พันชา ได้หารือกับชาวบ้านเพื่อขยายพื้นที่ป่าชุมชนอีก 2 เขต ได้แก่

เขตที่ 4 ดอนดินขาว
เขตที่ 5 ดอนสามฮ้าน

ในปี พ.ศ. 2533 พระครูพิทักษ์นันทคุณ คุยกับผู้เฒ่าผู้แก่ และปรึกษาแกนนำสภาตำบล ร่วมกันบวชป่า เพื่อเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ และดึงขวัญป่าคืนมา มีกลุ่มฮักเมืองน่าน นำโดยนายอรุณ ปัญญา นายสำรวย ผัดผล เป็นแกนนำหลักในการจัดให้มี ***"พิธีกรรมบวชป่าครั้งแรก"*** ในวันที่ 13 พฤษภาคม 2533 ที่บ้านกิ่วม่วงอำเภอสันติสุข จังหวัดน่าน เป็นการบวชป่าที่กลุ่มชาวบ้านได้อนุรักษ์ไว้และจัดพิธีทอดผ้าป่าพันธุ์ไม้ มีกลุ่มพุทธบุตรพระธรรมทายาทชาวบ้านกิ่วม่วง ชาวอำเภอสันติสุขและหน่วยงานองค์กรที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมพิธีร่วมกันนำกล้าไม้ไปปลูกฟื้นฟูสภาพป่าชุมชนในจุดที่เสื่อมโทรมและมอบหมายให้คณะกรรมการที่ดูแลป่าชุมชนติดตามผลการปลูกป่าต่อเนื่อง ในการบวชป่าครั้งแรกชุมชนกำหนดเขตป่าชุมชนเพิ่มเติมอีก 3 เขตได้แก่

เขตที่ 6 ดอยกิ่วไร่
เขตที่ 7 ดอยบนบ้าน
เขตที่ 8 ดอยปู่อิน

การ *"บวชป่า"* เป็นการหยิบยกเอาภูมิปัญญา และความเชื่อดั้งเดิมของชุมชนที่มีต่อธรรมชาติ และสิ่งที่อยู่เหนือธรรมชาติมาประยุกต์ใช้กับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอย่างชาญฉลาด อันสอดคล้องกับวิถีชีวิต ความเชื่อ และความศรัทธาของชุมชน สร้างจิตสำนึกใหม่ให้กับคนในชุมชนว่า

"ป่าที่ผ่านการบวชแล้ว จะต้องละเว้นในการเข้าไปตัดไปทำลายป่า แม่น้ำที่ผ่านการสืบชะตาแล้วก็จะช่วยการคืนความใสเย็นความมีชีวิตของมวลสัตว์น้ำ พืชน้ำ และสรรพสิ่งที่อยู่กับสายน้ำ หากผู้ใดละเมิดกฎของความเชื่อกฎของธรรมชาติ และกฎเหนือธรรมชาติก็จะมีอันเป็นไป" เป็นการกระตุ้นเตือนตอกย้ำจิตใจของผู้คนให้รู้สำนึกในบุญคุณของดิน น้ำ ป่า ให้รู้จักใช้ชีวิตอย่างเกื้อกูลกับธรรมชาติที่ให้ทั้งชีวิตอาหาร และความเป็นชีวิตของคนในชุมชน สร้างความยั่งยืนในการอนุรักษ์ดินน้ำป่า ให้คงอยู่สืบไป

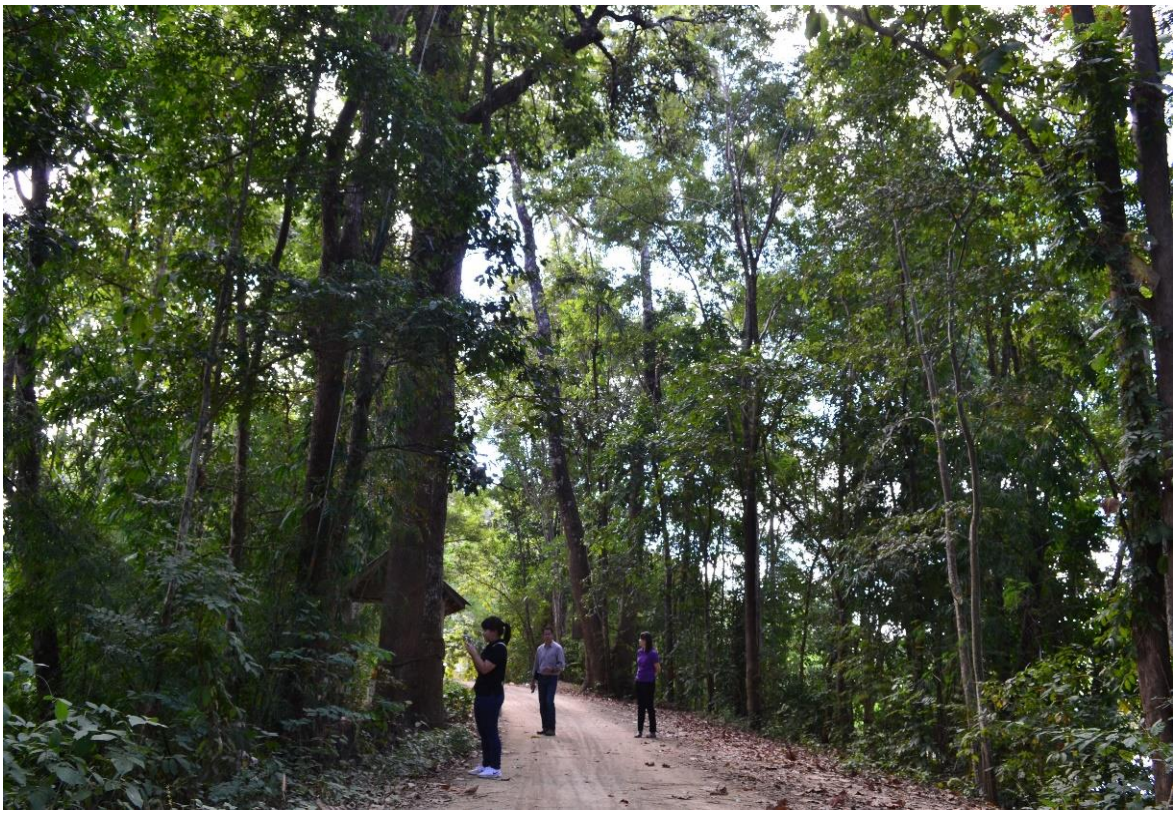
จากการสำรวจพื้นที่ป่าที่ได้รับการฟื้นฟูโดยผ่านการทำพิธีกรรมของแต่ละศาสนาด้วยระบบเทคโนโลยีสารสนเทศภูมิศาสตร์ (Geographic Information System: GIS) และทำการสำรวจภาคสนามโดยบูรณาการกระบวนการมีส่วนร่วมในงานวิจัย (Participatory Action Research: PAR) ร่วมกับภาคประชาชนและจัดเก็บข้อมูลภาพรวม ตำแหน่ง ที่ตั้ง พื้นที่ป่าชุมชน และพื้นที่ป่าที่ได้รับการฟื้นฟู และการสำรวจภาคสนาม และพัฒนาฐานข้อมูลเชิงพื้นที่ป่าชุมชน ผลการศึกษาพบว่าบ้านกิ่วม่วงมีพื้นที่ป่าที่ได้รับการปกป้องดูแลจากชุมชนมี 13 หย่อม ดังนี้

ป่าชุมชนบ้านกิ่วม่วงหย่อม 1	มีจำนวนเนื้อที่	170	ไร่
ป่าชุมชนบ้านกิ่วม่วงหย่อม 2	มีจำนวนเนื้อที่	63	ไร่
ป่าชุมชนบ้านกิ่วม่วงหย่อม 3	มีจำนวนเนื้อที่	13	ไร่

ป่าชุมชนบ้านกิ่วม่วงหย่อม 4	มีจำนวนเนื้อที่	55	ไร่
ป่าชุมชนบ้านกิ่วม่วงหย่อม 5	มีจำนวนเนื้อที่	90	ไร่
ป่าชุมชนบ้านกิ่วม่วงหย่อม 6	มีจำนวนเนื้อที่	3	ไร่
ป่าชุมชนบ้านกิ่วม่วงหย่อม 7	มีจำนวนเนื้อที่	50	ไร่
ป่าชุมชนบ้านกิ่วม่วงหย่อม 8	มีจำนวนเนื้อที่	18	ไร่
ป่าชุมชนบ้านกิ่วม่วงหย่อม 9	มีจำนวนเนื้อที่	34	ไร่
ป่าชุมชนบ้านกิ่วม่วงหย่อม 10	มีจำนวนเนื้อที่	10	ไร่
ป่าชุมชน(ป่าพิธีกรรมบ้านกิ่วม่วง)หย่อม 11	มีจำนวนเนื้อที่	11	ไร่
ป่าชุมชน(บริเวณอ่างห้วยคำ)หย่อม 12	มีจำนวนเนื้อที่	26	ไร่
ป่าชุมชน(บริเวณวัดกิ่วม่วง)หย่อม 13	มีจำนวนเนื้อที่	170	ไร่
รวมพื้นที่ป่าชุมชนบ้านกิ่วม่วงที่ชาวบ้านช่วยกันดูแลรักษาจำนวน		**713**	**ไร่**

ภาพที่ 7 ป่าชุมชนบ้านกิ่วม่วง

ภาพที่ 8 ป่าชุมชนบ้านกิ่วม่วง

ภาพที่ 9 บริเวณป่าพิธีกรรม(ป่าบวช)บ้านกิ่วม่วง

ภาพที่ 10 สำรวจแนวเขตป่าชุมชนบ้านกิ่วม่วง

ภาพที่ 11 กฎระเบียบป่าชุมชนบ้านกิ่วม่วง (เดิม)

กฎระเบียบการจัดการป่าชุมชนบ้านกิ่วม่วง

1.หากราษฎรในหมู่บ้านคนใดคนหนึ่งต้องการจะขอใช้ไม้สำหรับซ่อมแซมบ้านและการสร้างเรือนทานให้แก่ผู้ตาย จะต้องขออนุญาตจากผู้ใหญ่บ้านและคณะกรรมการหมู่บ้านก่อน แล้วคณะกรรมการหมู่บ้านจะได้ประสานงานแจ้งคณะกรรมการระดับตำบลให้ทราบต่อไป

2.ห้ามนำเลื่อยยนต์เข้าไปตัดไม้ในป่าโดยเด็ดขาด หากได้รับแจ้งว่ามีการนำเครื่องตัดไม้เข้าไปคณะกรรมการจะร่วมกันจับและดำเนินการทันที

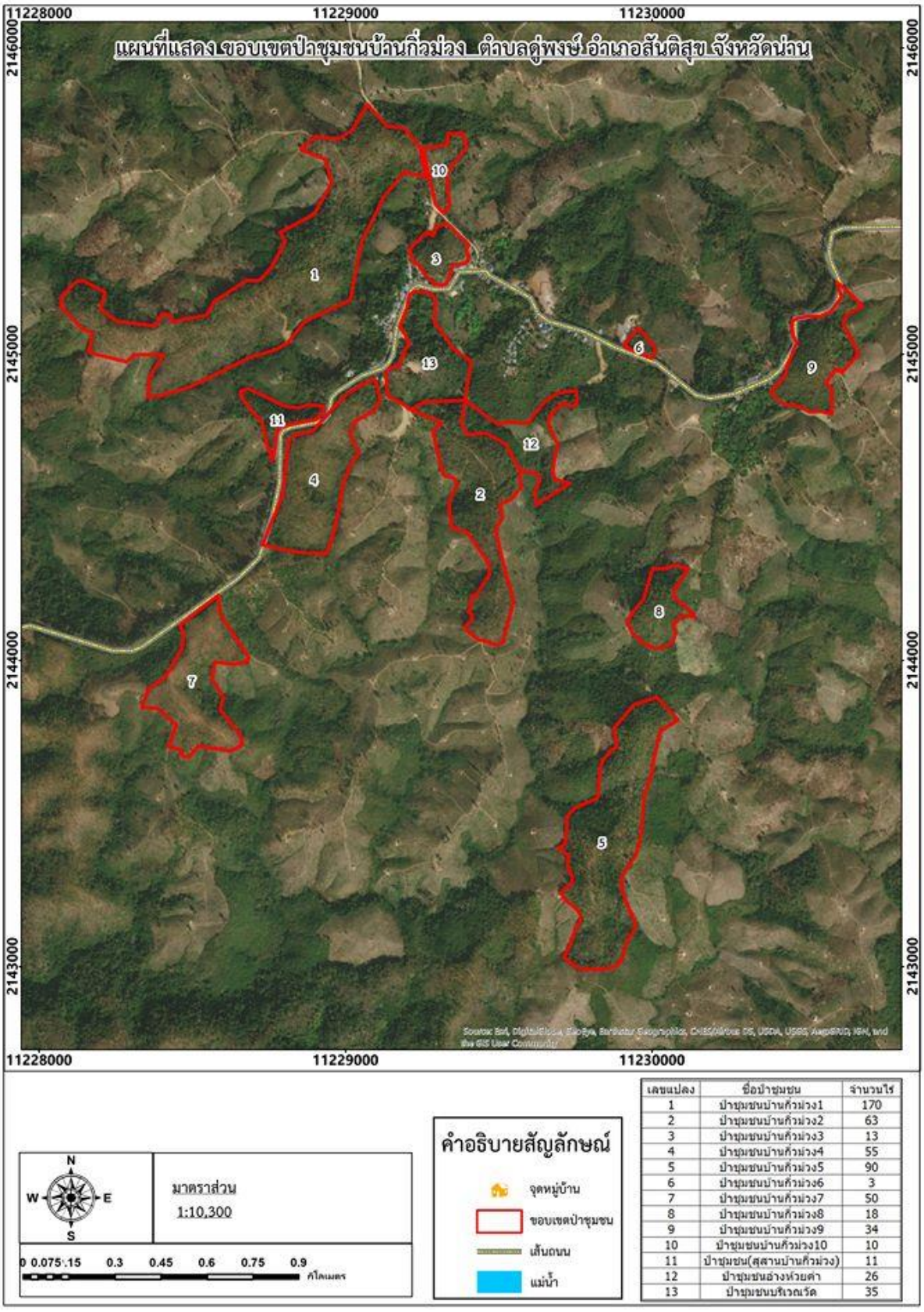
3. สมาชิกในชุมชนสามารถเข้าไปหาอาหารได้ตามปกติ แต่ห้ามมีการตัดฟันเด็ดขาด

4.ห้ามบุคคลภายนอกเข้ามาตัดไม้ทุกชนิด ผู้ใดฝ่าฝืนจะถูกปรับต้นละ 1,000 บาท หรือตามขนาดรอบวงไม้

5.ห้ามบุคคลภายในและภายนอกหมู่บ้านบุกรุกแพ้วถางพื้นที่ทำกินในบริเวณเขตป่าอนุรักษ์ ผู้ใดฝ่าฝืนจะถูกปรับและถูกดำเนินตามกฎหมาย

6. การเผาไร่เพื่อเตรียมพื้นที่ทำการเกษตร ต้องทำแนวกันไฟทุกครั้ง เพื่อป้องกันไม่ให้ไฟลุกลามเข้าป่า

6.1 ห้ามจุดไฟเผาป่า เพื่อการใดๆ ทั้งสิ้น และหากพบไฟไหม้บริเวณป่าสาธารณะ ให้ร่วมกันดับไฟดับทุกครั้ง หากพบไฟลุกลามและอยู่ในภาวะคับขันให้แจ้งคณะกรรมการป่าชุมชน หรือผู้นำชุมชนเพื่อประชาสัมพันธ์ผ่านหอกระจายข่าว เสียงตามสายให้ทราบทั่วกัน

เลขแปลง	ชื่อป่าชุมชน	จำนวนไร่
1	ป่าชุมชนบ้านกิ่วม่วง1	170
2	ป่าชุมชนบ้านกิ่วม่วง2	63
3	ป่าชุมชนบ้านกิ่วม่วง3	13
4	ป่าชุมชนบ้านกิ่วม่วง4	55
5	ป่าชุมชนบ้านกิ่วม่วง5	90
6	ป่าชุมชนบ้านกิ่วม่วง6	3
7	ป่าชุมชนบ้านกิ่วม่วง7	50
8	ป่าชุมชนบ้านกิ่วม่วง8	18
9	ป่าชุมชนบ้านกิ่วม่วง9	34
10	ป่าชุมชนบ้านกิ่วม่วง10	10
11	ป่าชุมชน(สุสานบ้านกิ่วม่วง)	11
12	ป่าชุมชนอ่างห้วยค่า	26
13	ป่าชุมชนบริเวณวัด	35

ภาพที่ 12 แผนที่แสดงขอบเขตป่าชุมชนบ้านกิ่วม่วง ตำบลดู่พงษ์ อำเภอสันติสุข

3. การจัดการป่าชุมชนตำบลน้ำเกี๋ยน อำเภอภูเพียง จังหวัดน่าน

ตำบลน้ำเกี๋ยนเป็นตำบลขนาดกลาง 5 หมู่บ้าน ประกอบด้วยหมู่ 1 บ้านน้ำเกี๋ยนใต้หมู่ 2 บ้านน้ำเกี๋ยนหมู่ 3 บ้านต้นกอกหมู่ 4 บ้านใหม่พัฒนาและหมู่ 5 บ้านใหม่สันติสุข อยู่ในเขตอำเภอภูเพียง จังหวัดน่าน มีอาณาเขต

ทิศเหนือ	ติดต่อกับตำบลฝายแก้ว อำเภอภูเพียง
ทิศใต้	ติดกับตำบลน้ำแก่น อำเภอภูเพียง
ทิศตะวันออก	ติดกับอำเภอแม่จริม
ทิศตะวันตก	ติดกับตำบลม่วงตึ๊ด อำเภอภูเพียง

อยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอภูเพียง 3 กิโลเมตร อยู่ห่างจากตัวจังหวัดน่านไปทางทิศตะวันออกประมาณ 5 กิโลเมตร

ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับป่าชุมชน

ตำบลน้ำเกี๋ยน มีพื้นที่ป่าชุมชนที่ชาวบ้านได้กันเขตเพื่ออนุรักษ์ไว้ 2 แห่ง คือ 1) ป่าชุมชนที่อยู่ในเขตการปกครองของตำบลน้ำเกี๋ยน 3 แห่ง ได้แก่ ป่าแพะบนนา ป่าห้วยลมหรือ (ป่าบวช) และป่าขุนเกี๋ยน ป่า 2 แห่งแรก อยู่ใกล้ชุมชน และชุมชนทั้ง ตำบล สามารถเข้าถึง และใช้ประโยชน์ในด้านต่างๆ เช่น เป็นแหล่งอาหาร สมุนไพร ประโยชน์ใช้สอย ที่ชุมชนพึ่งพามายาวนาน ชาวบ้านมักเรียกตามชื่อของการใช้ประโยชน์คือป่าแพะบนนา และป่าห้วยลม ต่อมาเรียกชื่อป่าโดยรวมว่า “ ป่าชุมชน”

ความเป็นมาของการจัดการดูแลป่าขุนเกี๋ยน

ในปี 2534 ตำบลน้ำเกี๋ยน เกิดภัยแล้ง น้ำในลำห้วยทุกสาย รวมทั้งบ่อน้ำแห้งขอด ไม่เพียงพอในการอุปโภค บริโภค ชาวบ้านต้องรอคิวตักน้ำทั้งกลางวันและกลางคืน
จนกระทั่งผู้นำชุมชนได้ประสานงานร้องขอจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องได้นำน้ำจากในเมืองมาให้บริการแก่ชาวบ้าน ซึ่งเป็นการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้เป็นบางช่วง

ในปี พ.ศ. 2536 ผู้นำชุมชนจึงร่วมกันวางแผนเพื่อสำรวจเส้นทางของน้ำจนกระทั่งถึงขุนน้ำเกี๋ยนหรือต้นตำเนิดของน้ำเกี๋ยน (อยู่ในเขพื้นที่การปกครองของตำบลฝายแก้ว) และ พบว่าพื้นที่ต้นน้ำและพื้นที่ใกล้เคียงต้นไม้ขนาดใหญ่ จำนวนมากถูกตัด ทำลายและแปรรูป จากนายทุนนอกชุมชน

ในปี 2537-2538 ผู้นำชุมชนน้ำเกี๋ยน จึงได้ ประสานงานกับนายกองค์การบริหารส่วนตำบลฝายแก้ว ในปี พ.ศ. 2547 (นายวุฒิไกร ดวงพิกุล) โดยมีความประสงค์ขอกันพื้นที่ป่าป่าต้นน้ำ เพื่ออนุรักษ์และเป็นพื้นที่หวงห้ามการบุกรุกทำลายอย่างเด็ดขาด จากการประสานความร่วมมือไปยังองค์การบริหารส่วนตำบลฝายแก้ว ในครั้งนั้น ทางผู้นำตำบลฝายแก้วได้ให้ความร่วมมือ เนื่องจากพื้นที่ดังกล่าวมีอาณาบริเวณที่กว้าง หากช่วยกันสอดส่องดูแลก็จะเกิดผลที่ดีในการปกป้องผืนป่าได้อย่างยั่งยืน

เมื่อการเจรจาเป็นผลสำเร็จ ผู้นำชุมชนตำบลน้ำเกี๋ยน จึงร่วมกันกำหนดพื้นที่เพื่ออนุรักษ์ไว้เป็นแหล่งต้นน้ำ ตั้งแต่ดอย ภูพระบาท ดอยภูพระธาตุและดอยปกพระธาตุ มีเนื้อที่ประมาณ 8,082 ไร่ หรือ 12.93 ตารางกิโลเมตร

จุดเริ่มต้นของการจัดการ

จากสถานการณ์ ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติได้ส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของชุมชน และได้รับความเดือดร้อน เนื่องจาก ลำน้ำที่เคยไหลหล่อเลี้ยงผู้คนในชุมชนสำหรับการอุปโภค บริโภค การทำนา ทำสวน ของชาวบ้าน จำเป็นต้องอาศัยน้ำฝนและน้ำจากลำห้วย ต้องหมดสภาพลงเหตุการณ์ดังกล่าว จึงเป็นตัวเร่งให้ผู้คนในชุมชน ได้พูดคุยกันอย่างกว้างขวาง

การเปลี่ยนแปลงของระบบนิเวศธรรมชาติดังกล่าว มีผลทำให้ชาวบ้านเริ่มตระหนักถึงสถานการณ์ปัญหาและขีดจำกัดของธรรมชาติในการรองรับกิจกรรมของชุมชน ในปี พ.ศ. 2535-2536 จึงเป็นแรงผลักให้ผู้นำชุมชนและสมาชิกในชุมชนความตระหนัก ถึงความสำคัญของการอนุรักษ์ป่า ทั้ง 3 แห่ง เริ่มจากป่าบริเวณใกล้บ้านก่อน คือ ป่าห้วยลมและป่าแพะบนนา เป็นพื้นที่ป่าหน้าหมู่ ที่ชาวบ้านใช้ประโยชน์ร่วมกันมายาวนาน ซึ่งมีการบุกรุกแผ้วถางเป็นพื้นที่การเกษตร เรื่อยมา จนกระทั่งบุกต่อไม่ได้เนื่องจากมีสภาพเป็นดินลูกรังผสมหินและก้อนกรวด ซึ่งหากพิจารณาเงื่อนไขของปัจจัยทางนิเวศแล้ว พื้นที่ดังกล่าวอาจไม่เหมาะแก่การเพาะปลูก ชาวบ้าน จึงได้ร่วมกัน กำหนดพื้นที่ป่าแพะบนนาไว้ เพื่อเป็นพื้นที่ป่าสาธารณะ เป็นแหล่งอาหารและประโยชน์ใช้สอยในชุมชน

นอกจากการกันเขตพื้นที่ป่าห้ามการบุกรุกป่าแล้ว ผู้นำชุมชน ต่างพยายามแสวงหาแนวทางในการปรับตัว และเริ่มมองว่า รูปแบบของการปรับตัวที่น่าจะได้ผลคือ การเร่งหามาตรการอนุรักษ์ป่าที่หลงเหลืออยู่ให้ลูกหลานและเป็นแหล่งต้นน้ำลำธารโดยกำหนดกฎระเบียบในอนุรักษ์ป่า ในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของมาตรการอนุรักษ์ทรัพยากรของท้องถิ่นที่กำลังร่อยหรอลง

จาก หลักการดังกล่าว จึงเป็นจุดเริ่มต้นในการจุดประกายให้เกิดการพูดคุยในเวทีประชุมของตำบลและในระดับหมู่บ้าน เพื่อหาแนวทางในการดูแลจัดการป่า และมีการกำหนดกฎเกณฑ์กติกาหรือกฎชุมชน เพื่อบังคับใช้ในการจัดการทรัพยากรของชุมชน มีการจัดตั้งองค์กรพัฒนาคุณภาพชีวิตตำบลน้ำเกี๋ยนขึ้น เพื่อทำหน้าที่เป็นตัวแทนในการจัดการปัญหาในชุมชน 5 ด้าน คือ เศรษฐกิจ สังคม สุขภาพ และด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ภายใต้การดูแลของคณะกรรมการป่าชุมชน โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อ การปกป้องและฟื้นฟูสภาพป่าให้กลับคืนสู่ความอุดมสมบูรณ์ เพื่อเป็นแหล่งต้นน้ำลำธารเป็นป่าใช้สอย เป็นแหล่งอาหารและสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนในการปกป้องดูแลทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในชุมชน

ในระยะแรกของการดำเนินงานจากสถานการณ์ความแห้งแล้ง ซึ่งเป็นประเด็นปัญหาร่วมกันของชุมชน เมื่อมีผู้จุดประกายเกี่ยวกับการอนุรักษ์และฟื้นฟูสภาพป่า จึงได้รับกระแสการตอบรับที่เห็นดีเห็นงามเกี่ยวกับหลักการของการอนุรักษ์โดยภาพรวม แต่ยังไม่มีแนวทางและกฎระเบียบที่เป็นลายลักอักษรที่ชัดเจน

ปี พ.ศ. 2537 -ปี 2538 จึงได้ประสานความร่วมมือไปยังมูลนิธิฮักเมืองน่าน ซึ่งเป็นองค์กรเอกชนมีบทบาทในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนในการจัดกลุ่มอนุรักษ์ป่าชุมชนและได้มีการเชื่อมโยงและขยายเครือข่ายแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเครือข่ายป่าชุมชนในระดับจังหวัด เช่น การจัดเวทีพบปะกลุ่มแกนนำเครือข่ายเพื่อร่วมแลกเปลี่ยนประสบการณ์การทำงานตลอดทั้งการนำเอาสถานการณ์ปัญหาที่เกิดขึ้นในแต่ละพื้นที่ที่ร่วมกันหา ทางออกแก้ปัญหาและแสวงหาแนวทางการทำงานร่วมกัน การเสริมสร้างความเข้มแข็งภายในชุมชน เช่น การศึกษาดูงาน การจัดเวทีสัญจร การประสานงานกับภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง

กลไกและเครื่องมือในการจัดการป่า

กลไกและเครื่องมือที่ใช้ในการจัดการควบคุม ฐานทรัพยากรในชุมชน แบ่งออกเป็น 2 มิติ คือ1) มิติการจัดการในเชิงนามธรรม (Intangible) 2) มิติในแนวทางการจัดการในเชิงรูปธรรมธรรม (Tangible) ดังนี้

1. มิติจัดการในเชิงนามธรรม (Intangible) ได้แก่ ความเชื่อเรื่องผี และการบวชป่าแม้ ความเชื่อเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติ ความเชื่อเรื่องผี และประเพณีดั้งเดิมที่เคย “ขลัง” และมีพลังมากพอในการควบคุมและจัดการดูแลทรัพยากรในยุคเริ่มแรก แต่มาในยุคนี้ ความเชื่อดังกล่าว อาจเสื่อมคลายลงบ้าง โดยเฉพาะในหมู่คนรุ่นใหม่ แต่สำหรับคนรุ่นอาวุโสยังมีความเชื่อในสิ่งนี้อยู่บ้าง

2. มิติการจัดการในเชิงรูปธรรม (Tangible) ที่เป็นแนวปฏิบัติร่วมกันของชุมชน ในการจัดการทรัพยากรในด้านต่างๆ เช่น

2.1 การป้องกันการบุกรุกป่า บริเวณ ป่าแพะบนนาและป่าห้วยลม โดย เครื่องมือของชุมชนที่ใช้ได้ผล คือ (1) การกำหนดแนวเขตของพื้นที่ป่าที่ชัดเจนโดยใช้แนวเขตตามธรรมชาติเป็นสัญลักษณ์ เช่นป่าแพะบนนาใช้แนวเขตถนนล้อมรอบ ไม่ซับซ้อนเหมือนในอดีต เนื่องจากมีพื้นที่เป็นเหมือนไข่แดง เช่นเดียวกับแนวเขตป่าห้วยลม ใช้แนวเขตถนน และแนวเขตป่าช้าของบ้านไร่เป็นเขต ชาวบ้านต่างรับรู้กันอย่างทั่วถึง(2) การติดป้ายประชาสัมพันธ์ตามแนวเขตป่า ว่า เขตป่าชุมชน พร้อมทั้งมีป้ายประชาสัมพันธ์ต่างๆ เกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่า ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากมูลนิธิฮักเมืองน่าน (3) การจัดประชุมในเวทีระดับหมู่บ้านและระดับตำบล เพื่อแจ้งให้ชาวบ้านทราบ กันอย่างทั่วถึง ทั้งระเบียบการใช้กฎกติกา ของชุมชน ทั้งแพะบนนาและป่าห้วยลม

คณะกรรมการป่าชุมชนได้กำหนดขอบเขตและกฎเกณฑ์การใช้ประโยชน์จากป่าทั้ง 2 แห่ง ซึ่งชาวบ้าน สามารถเข้าไปใช้ประโยชน์ ในด้านอาหารได้ ส่วนการใช้ประโยชน์ในแง่ของไม้ เช่น การนำมาสร้างเรือนทานให้แก่สมาชิกในครอบครัวที่เสียชีวิต และการสร้างของสาธารณะประโยชน์ส่วนรวม เช่น วัด โรงเรียน ศาลา สะพาน เห็นสมควรให้มีการแจ้งคณะกรรมการในระดับหมู่บ้านก่อนทุกครั้ง เพื่อคณะกรรมการจะแจ้งให้กับคณะกรรมการระดับตำบลทราบต่อไปกฎกติกาเพื่อควบคุมการใช้ประโยชน์จากป่าเป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อป้องกันการตัดไม้ทำลายป่า ดังนี้

1.หากราษฎรในหมู่บ้านคนใดคนหนึ่งต้องการจะขอใช้ไม้สำหรับซ่อมแซมบ้านและการสร้างเรือนทานให้แก่ผู้ตาย จะต้องขออนุญาตจากผู้ใหญ่บ้านและคณะกรรมการหมู่บ้านก่อน แล้วคณะกรรมการหมู่บ้านจะได้ประสานงานแจ้งคณะกรรมการระดับตำบลให้ทราบต่อไป

2.ห้ามนำเลื่อยยนต์เข้าไปตัดไม้ในป่าโดยเด็ดขาด หากได้รับแจ้งว่ามีการนำเครื่องตัดไม้เข้าไปคณะกรรมการจะร่วมกันจับและดำเนินการทันที

3. สมาชิกในชุมชนสามารถเข้าไปหาอาหารได้ตามปกติ แต่ห้ามมีการตัดฟันเด็ดขาด

4.ห้ามบุคคลภายนอกเข้ามาตัดไม้ทุกชนิด ผู้ใดฝ่าฝืนจะถูกปรับต้นละ 1,000 บาท หรือตามขนาดรอบวงไม้

5.ห้ามบุคคลภายในและภายนอกหมู่บ้านบุกรุกแพ้วถางพื้นที่ทำกินในบริเวณเขตป่าอนุรักษ์ ผู้ใดฝ่าฝืนจะถูกปรับและถูกดำเนินตามกฎหมาย

6. การเผาไร่เพื่อเตรียมพื้นที่ทำการเกษตร ต้องทำแนวกันไฟทุกครั้ง เพื่อป้องกันไม่ให้ไฟลุกลามเข้าป่า

6.1 ห้ามจุดไฟเผาป่า เพื่อการใดๆ ทั้งสิ้น และหากพบไฟไหม้บริเวณป่าสาธารณะ ให้ร่วมกันดับไฟดับทุกครั้ง หากพบไฟลุกลามและอยู่ในภาวะคับขันให้แจ้งคณะกรรมการป่าชุมชน หรือผู้นำชุมชนเพื่อประชาสัมพันธ์ผ่านหอกระจายข่าว เสียงตามสายให้ทราบทั่วกัน

นับตั้งแต่มีมาตรการการดูแลรักษาป่าทั้ง ป่าแพะบนนาและป่าห้วยลม ได้รับการปกป้องดูแลจากชุมชน และสิ่งที่เป็นกลไกในการควบคุมการใช้ทรัพยากรร่วมกัน คือ กฎระเบียบ ข้อตกลงร่วมกันที่สมาชิกร่วมกันกำหนดการใช้ทรัพยากรของสมาชิก และมีระบบการลงโทษสำหรับผู้ที่ผ่าฝืน ซึ่งคนในชุมชนและภายนอกชุมชนต้องรับรู้กฎกติกาของชุมชน พร้อมทั้งถือธรรมเนียมปฏิบัติ

ภาพที่ 13 แผนที่แสดงเส้นทางศึกษาป่าชุมชนบ้านใหม่สันติสุข ตำบลน้ำเกี๋ยน

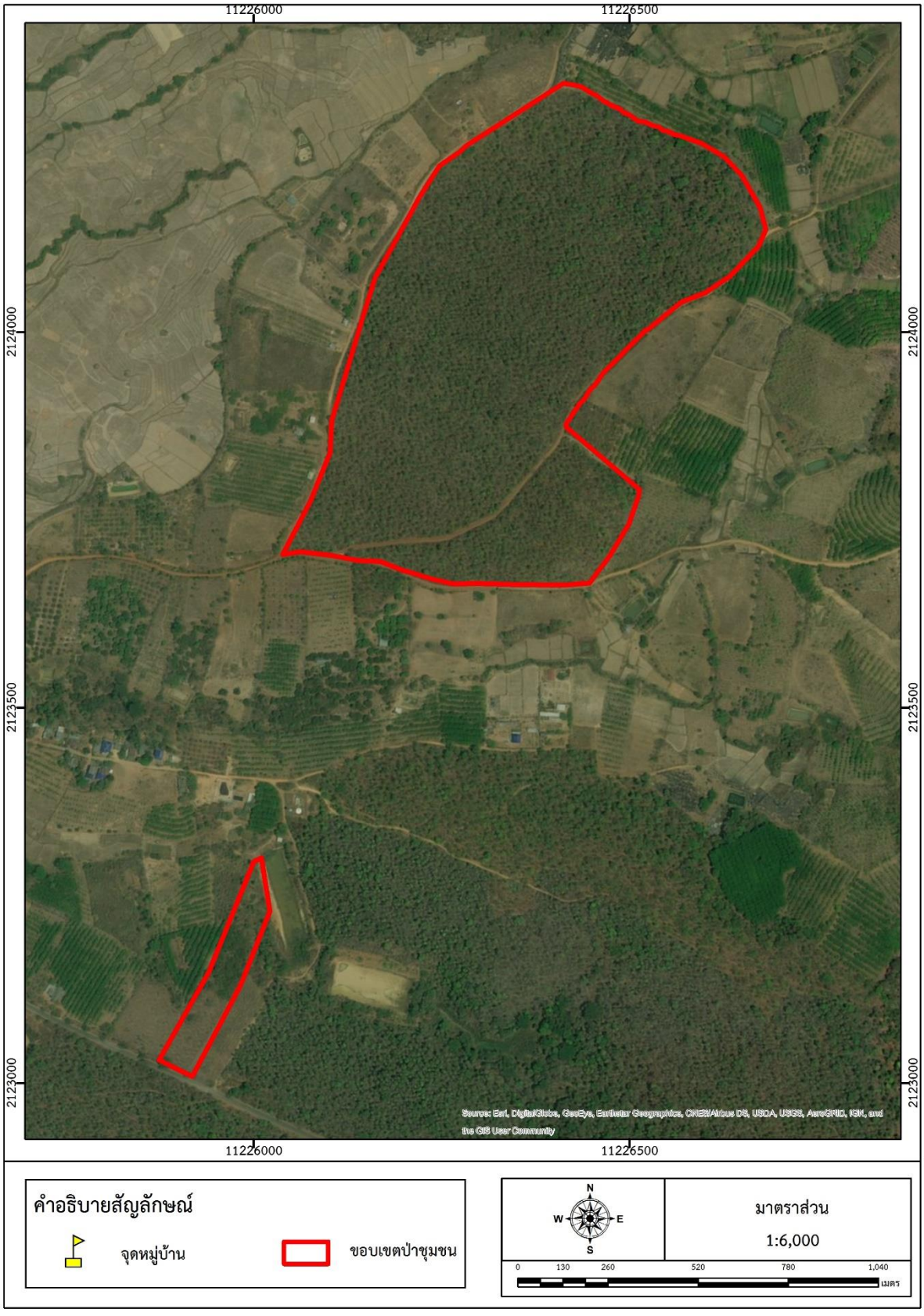
ภาพที่ 14 ป่าชุมชนบ้านใหม่สันติสุข ตำบลน้ำเกี๋ยน

ภาพที่ 15 ป่าชุมชนบ้านใหม่สันติสุข ตำบลน้ำเกี๋ยน

ภาพที่ 16 ป่าพิธีกรรม(ป่าบวช) บ้านใหม่สันติสุข ตำบลน้ำเกี๋ยน

ภาพที่ 17 แผนที่แสดงขอบเขตป่าชุมชนตำบลน้ำเกี๋ยน อำเภอภูเพียง

กิจกรรมที่ทำ

1. ศึกษาดูงานการใช้ประโยชน์จากป่าการมัดย้อมผ้าจากสีธรรมชาติ ณ บ้านปางกอม อำเภอสองแคว จังหวัดน่าน

ภาพที่ 18 ศึกษาพื้นที่ปลูกครามเพื่อลดพื้นที่การปลูกข้าวโพด

ภาพที่ 19 วิทยากรสาธิตการสกัดคราม

2. รวมกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ผ้ามัดย้อมจากสีธรรมชาติเพื่ออาชีพทางเลือกลดพื้นที่การปลูกข้าวโพด (ชุมชนบ้านใหม่สันติสุข หมู่ที่ 5)

ภาพที่ 20 การมัดย้อมผ้าจากสีธรรมชาติบ้านใหม่สันติสุข ตำบลน้ำเกี๋ยน

ภาพที่ 21 การมัดย้อมผ้าจากสีธรรมชาติบ้านใหม่สันติสุข ตำบลน้ำเกี๋ยน

ภาพที่ 22 การออกบู๊ทจำหน่ายผลิตภัณฑ์ ลานกิจกรรมชุมชนตำบลน้ำเกี๋ยน

ภาพที่ 23 การออกบู๊ทจำหน่ายผลิตภัณฑ์ รวมโชคพลาซ่าเชียงใหม่

ภาพที่ 24 การออกบู๊ทจำหน่ายผลิตภัณฑ์ ลานนาเอ็กโป 2018

ภาพที่ 25 ต้อนรับคณะศึกษาดูงานกลุ่มผ้ามัดย้อมสีธรรมชาติ

4. การจัดการป่าชุมชนบ้านทุ่งใหม่ ตำบลอวน อำเภอปัว จังหวัดน่าน

บ้านทุ่งใหม่ แต่เดิมชื่อว่า บ้านดอนแก้ว ซึ่งอยู่ห่างจากบ้านปัจจุบัน ไปประมาณหนึ่งกิโลเมตร บ้านดอนแก้ว มีประชากรประมาณสิบกว่าหลังคาเรือนต่อมา มีน้ำท่วมหมู่บ้าน ทำให้ชาวบ้านต้องย้ายหมู่บ้านจากที่เดิมขึ้นมาตั้งหมู่บ้านใหม่ อยู่ที่ทุ่งนา บางคนที่อยู่บ้านไร่ขุนอวน ก็ย้ายมาร่วมอยู่ประมาณยี่สิบหลังคาเรือน ต่อมาทางราชการให้รวมกันเป็นหมู่บ้านขึ้นมาชื่อว่าบ้านทุ่งเฮ้า ต่อมาทางราชการได้แบ่งการปกครองใหม่ ในปี พ.ศ.2535 ให้แบ่งออกเป็นสองหมู่บ้าน บ้านที่อยู่ทางตะวันตก ใช้ชื่อเดิมว่า บ้านทุ่งเฮ้า ส่วนบ้านที่ตั้งใหม่ ชื่อว่า บ้านทุ่งใหม่

เมื่อเดือนมีนาคม พ.ศ.2538 ถึงปี พ.ศ. 2543 มี นายอินแต่ง ไชยหาญ เป็นผู้ใหญ่บ้าน ต่อมาปี พ.ศ. 2543 ถึงปี พ.ศ.2553 มี นายสำราญ นันศิริ เป็นผู้ใหญ่บ้าน ต่อมาปี พ.ศ.2553 ถึงปี 2557 นายวิโรจน์ อุดนัน เป็นผู้ใหญ่บ้าน ต่อมาปี พ.ศ.2557 ได้มี นายพูน ไชยหาญ เป็นผู้ใหญ่บ้าน จนถึงปัจจุบัน

กฎระเบียบของชุมชน

1. ผู้ใดฝ่าฝืนจับปลาในเขตอนุรักษ์ปรับตัวละ 1,000 บาท
2. ห้ามผู้ใดช๊อต เบื่อปลา ระเบิด ปรับรายละ 3,000 บาท ตลอดลำน้ำอวน และจะดำเนินคดีตามกฎหมาย
3. หมายถึงหากินข้ามเขตไม่ว่าจะวิธีใดก็ตามปรับรายละ 500 บาท
4. ห้ามยิงปืนเวลากลางคืนตั้งแต่เวลา 6 โมงเย็น ถึง 6 โมงเช้า ฝ่าฝืนปรับนัดละ 500 บาท ยกเว้นจำเป็นและฉุกเฉิน
5. ห้ามลักลอบตัดไม้ทำลายป่าฝ่าฝืนจะถูกดำเนินคดีตามกฎหมาย
6. ห้ามงามเลี้ยงสังสรรค์ทุกอย่างเกิน 22 นาฬิกา(4 ทุ่ม) มีโทษปรับ 500 บาท
7. ห้ามขาดเวรยามเฝ้าศพฝ่าฝืนปรับ 100บาท/ศพ/1 ครัวเรือน ผู้ใดเกี่ยวข้องกับยาเสพติดจะไม่ให้ความช่วยเหลือใดๆทั้งสิ้น

รายชื่อคณะกรรมการหมู่บ้าน

นายพูน ไชยหาญ	ผู้ใหญ่บ้าน
นายสอน ต๊ะแก้ว	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านปกครอง
นางสิริกัลยา นันศิริ	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านปกครอง
นายสุวิทย์ ไชยหาญ	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านรักษาความสงบ(ผรส)
นายสำเนาว์ ต๊ะแก้ว	สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล
นายกลีนศักดิ์ ไชยเสน	กรรมการ
นายสำราญ นันศิริ	สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล
นายมูลคำ ฑีฆาวงค์	ผู้ทรงคุณวิฒิ
นายประหยัด นันศิริ	ผู้ทรงคุณวิฒิ
นายบุญเนตร ไชยเสน	กรรมการ

นายสมัคร ธรรมดุล กรรมการ
นายอักษร ไชยเสน กรรมการ
นายอารัญ หน่อไชย กรรมการ

รายชื่อกลุ่มและองค์กรต่างๆในหมู่บ้าน

กลุ่ม	ประธานกลุ่ม
กลุ่มออมทรัพย์	นายกลีนศักดิ์ ไชยเสน
กลุ่มสหกรณ์หมู่บ้าน	นายสำเนาว์ ต๊ะแก้ว
กลุ่มกองทุนหมู่บ้าน(กทบ)	นายสำเนียง ปาอินทร์
กลุ่ม ก.ข.ค.จ	นายพูน ไชยหาญ
กลุ่มสตรี	นายฉลาด ต๊ะแก้ว
กลุ่มผู้สูงอายุ	นายต่วน นันศิริ
กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุข(อสม.)	นายสมัคร ธรรมดุล
กลุ่มสวนยาง	นายสมัคร ธรรมดุล
กลุ่มสงเคราะห์หมู่บ้าน	นายพูน ไชยหาญ
เศรษฐกิจชุมชน	นายพูน ไชยหาญ
กลุ่มฌาปนกิจสงเคราะห์	นายพูน ไชยหาญ
อป.พร.	นายเจริญ ขันตรีกรม

ข้อมูลการจัดการป่าชุมชน

ชุมชนบ้านทุ่งใหม่ ตำบลอวน อำเภอปัว จังหวัดน่าน ได้มีการดูแลรักษาป่าชุมชน โดยใช้รูปแบบคณะกรรมการป่าชุมชน ซึ่งได้ดำเนินงานดูแลป่าชุมชนด้วยกัน 3 ป่าชุมชน ได้แก่ 1. ป่าชุมชนม่อนเลี้ยงควาย 63 ไร่ 2. ป่าชุมชนห้วยก๋อผาง 10 ไร่ 3. ป่าชุมชนม่อนหินแก้ว 8 ไร่ ซึ่งได้มีกฎกติกาชุมชนในการดูแลรักษาอย่างยาวนาน ซึ่งถือเป็นเครื่องมือสำคัญในการดูแลรักษาป่าชุมชน นอกจากนั้นยังมีกิจกรรมที่ดูและรักษาป่าชุมชนอย่างต่อเนื่อง โดยป่าชุมชนถือเป็นพื้นที่ป่าต้นน้ำ และพื้นที่ใช้ประโยชน์ที่สำคัญ เช่น แหล่งอาหาร ไม้ใช้สอย ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน อีกทั้งยังเป็นพื้นที่ทางความเชื่อที่ยึดถือปฏิบัติในการดูและรักษาป่าชุมชน

กิจกรรมที่ทำ

1) การจัดทำแนวกันไฟ
2) การเฝ้าระวังและติดตามการตัดไม้ทำลายป่า
3) การใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน
4) การบวชป่า
5) การจัดทำแนวเขตป่าชุมชน
6) การปลูกป่าเสริม
7) การพัฒนาอาชีพทางการเกษตรเพื่อลดพื้นที่ปลูกข้าวโพด

กฎระเบียบ

กฎระเบียบของการใช้ป่าชุมชนได้ระบุในกฎระเบียบของชุมชน โดยได้มีกติกาที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรในชุมชนทั้งป่า และน้ำ โดยเป็นปัจจัยหลักในการดำรงชีวิตของชุมชน อีกทั้งยังมีการดูแลและใช้ทรัพยากรเฉพาะคนในชุมชนเท่านั้น ซึ่งได้ระบุไว้ในกฎระเบียบของหมู่บ้าน ดังนี้ ผู้ใดฝ่าฝืนจับปลาในเขตอนุรักษ์ปรับตัวละ 1,000 บาท ห้ามผู้ใดช๊อต เบื่อปลา ระเบิด ปรับรายละ 3,000 บาท ตลอดลำน้ำอวน และจะดำเนินคดีตามกฎหมายหมายถึงหากินข้ามเขตไม่ว่าจะวิธีใดก็ตามปรับรายละ 500 บาท ห้ามลักลอบตัดไม้ทำลายป่าฝ่าฝืนจะถูกดำเนินคดีตามกฎหมาย

แผนงานระยะต่อไป

เนื่องจากชุมชนบ้านทุ่งใหม่ หมู่ 11 ตำบลอวน อำเภอปัว จังหวัดน่าน มีทรัพยากรธรรมชาติที่สวยงาม โดยชุมชนได้เล็งเห็นโอกาสในการพัฒนาป่าชุมชน และทรัพยากรในชุมชนเป็นแหล่งท่องเที่ยว โดยได้มีแผนการดำเนินงานดังนี้

1. พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวหน้าฝายน้ำอวนเป็นพื้นที่ท่องเที่ยวในช่วงฤดูแล้ง

จากการสำรวจพื้นที่ และประชาคมหมู่บ้านเป็นที่เรียบร้อยแล้ว มีวัตถุประสงค์หลัก เพื่อปรับปรุงและพัฒนาพื้นที่ศูนย์ข้อมูลท่องเที่ยวในการรองรับนักท่องเที่ยวชุมชนบ้านทุ่งใหม่ หมู่ 11 ตำบลอวน อำเภอปัว จังหวัดน่าน โดยแบ่งกิจกรรมสำคัญออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่

1) ปรับปรุงศูนย์และพัฒนาพื้นที่ศูนย์ท่องเที่ยว

2) จัดทำป้ายข้อมูลต่างๆ

- ป้ายเส้นทางท่องเที่ยวชุมชน
- ป้ายประวัติชุมชน
- ป้ายเตือนจุดท่องเที่ยว
- ป้ายระเบียบการท่องเที่ยว

2. พัฒนาเส้นทางการศึกษาธรรมชาติเชิงนิเวศ

ทางชุมชนได้มีแผนที่จะดำเนินงานศึกษาและพัฒนาเส้นทางศึกษาธรรมชาติ โดยชุมชนได้เร่งเห็นความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติและความหลากหลายทางชีวภาพในป่าชุมชน โดยชุมชนมีความต้องการพัฒนาจุดสำคัญเป็นแหล่งท่องเที่ยวต่อไป

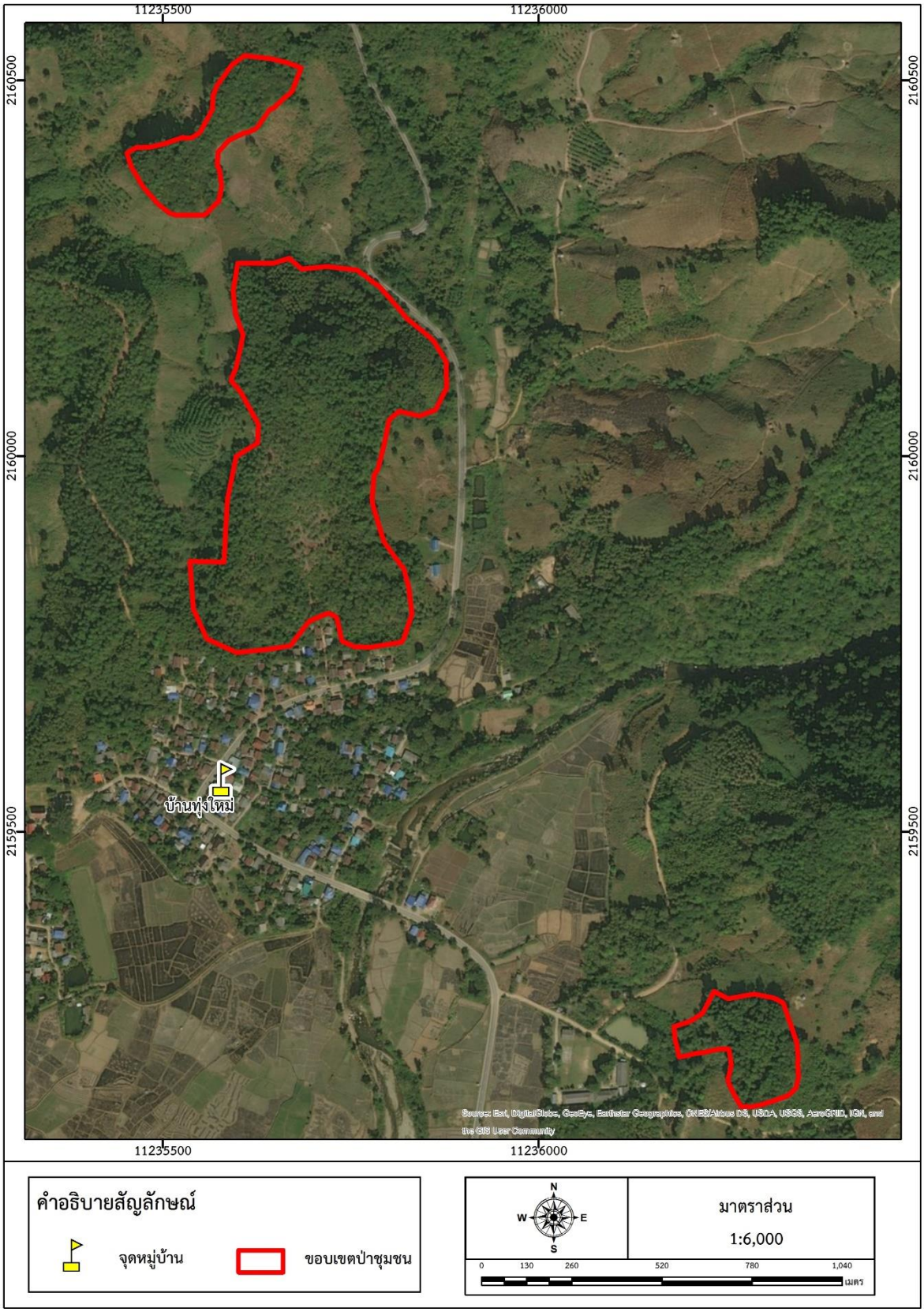

ภาพที่ 26 ลงพื้นที่สำรวจแหล่งท่องเที่ยวชุมชนบ้านทุ่งใหม่

ภาพที่ 27 บรรยากาศแหล่งท่องเที่ยวชุมชนบ้านทุ่งใหม่

ภาพที่ 28 แสดงแผนที่ขอบเขตป่าชุมชนบ้านทุ่งใหม่ ตำบลอวน อำเภอปัว

5. การจัดการป่าชุมชนบ้านห้วยลอย ตำบลภูฟ้า อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน

ชุมชนบ้านห้วยลอย หมู่ที่ 6 ตำบลภูฟ้า อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน เดิมทีมีชื่อหมู่บ้านว่า “ภูสะคาน” (เรียกตามชื่อพืชสะคาน สะคานเป็นภาษาท้องถิ่น) หรือตั้งอยู่บนเนินเขา ภูสะคานเป็นจุดยุทธศาสตร์ที่ 03 และเป็นพื้นที่เดิมตอนอาศัยอยู่ป่า เดิมทีชาวบ้านเป็นเข้าร่วมกับกลุ่มผู้พัฒนาชาติไทยบางส่วน และเมื่อปี พ.ศ. 2526 ได้เข้ามอบตัวต่อทางราชการ ณ บริเวณหมู่บ้านภูสะคาน ทั้งหมด 600 คน ตอนเข้ามอบตัวแล้วก็อาศัยที่ภูสะคาน เนื่องด้วยจำนวนประชากรที่มากขึ้นจึงแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม โดยกลุ่มที่ 1 ได้อพยพไปตั้งถิ่นฐานที่บ้านแม่สะนาน กลุ่มที่ 2 ยังคงตั้งถิ่นฐานอยู่ที่ภูสะคาน โดยมีผู้นำธรรมชาติคนแรกในตอนนั้นคือ นายอุทิศ บุญอินทร์

เมื่อประมาณปี พ.ศ.2529 บ้านภูสะคานเกิดภัยแล้งเนื่องจากน้ำห้วยไคร้ที่ใช้อุปโภค-บริโภค ไม่พอใช้ (ช่วงนั้นอาศัยอยู่ 30 หลังคาเรือน) จึงได้พากันอพยพลงมาอยู่บริเวณริมลำน้ำห้วยลอย เพื่อลดปัญหาภัยแล้ง โดยมี นายวี บุญอิน เป็นผู้นำชาวบ้าน และได้เปลี่ยนชื่อหมู่บ้านภูสะคานเดิมมาเป็น “บ้านห้วยลอย” มาจนถึงปัจจุบัน

ในปี พ.ศ.2547 ได้เกิดอุทุกภัยน้ำป่าไหลหลาก ทำให้น้ำป่าพัดบ้านเรือนพังเสียหาย ชาวบ้านส่วนใหญ่จึงย้ายหมู่บ้านขึ้นมาตั้งอยู่ที่เนินเขาที่อาศัยอยู่ปัจจุบัน และยังคงเหลืออยู่อีก 10 หลังคาเรือน ที่ยังไม่มีการย้ายขึ้นมา

หมู่บ้านห้วยลอยส่วนใหญ่เป็นชนเผ่าลั๊วะ ภาษาพูด เป็นภาษาลั๊วะ ภาษาเขียนเป็นภาษาไทย มีประชากรจำนวน 107 หลังคาเรือน 439 คน แยกเป็นชาย 234 คน หญิง 205 คน

การจัดการป่า

ป่าบ้านห้วยลอย อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติดอยภูคา และป่าสงวนแห่งชาติดอยผาจิ ผาแดง สภาพป่าอุดมสมบูรณ์ ประกอบด้วยป่าเบญจพรรณ ป่าเต็งรัง ป่าดิบเขา ป่าดิบ นอกจากนี้ยังมีทุ่งหญ้าปกคลุมบนภูเขาเป็นบริเวณกว้าง ซึ่งเป็นผลจากการแผ้วถางป่าของชาวบ้านเมื่อก่อนที่จะมีการประกาศให้ดอยภูคาเป็นพื้นที่อนุรักษ์ มีพันธุ์ไม้ที่สำคัญ ได้แก่ ก่อ ยาง ตะเคียน จำปีป่า ประดู่ แดง สัก เต็ง รัง เหียง พลวง พะยอม รวมทั้งปาล์มขนาดใหญ่ หวาย ผักกูด ไผ่ และหญ้าเพ็ก เป็นต้น

สภาพพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นภูเขาลาดชันซับซ้อน ความลาดชันส่วนใหญ่มากกว่า 35 เปอร์เซ็นต์ พื้นที่ป่าบ้านห้วยลอยทั้งหมด 34,833.34 ไร่ มีพื้นที่ป่าชุมชนในหมู่บ้าน 2 แห่งคือ ป่าบนพื้นที่ โครงการพัฒนาเพื่อความมั่นคงพื้นที่ลุ่มน้ำน่านพื้นที่ 7 และป่าท้ายบ้านทางลงน้ำว้า และมีพื้นที่ป่าอนุรักษ์ 2 แห่งคือ ป่าบริเวณขุนน้ำห้วยลอยและป่าสหายยงค์

กฎระเบียบของการใช้ประโยชน์จากป่า

1. ห้ามมิให้ผู้ใดตัดไม้ทำลายป่า เผาป่าในเขตชุมชน หากฝ่าฝืนปรับ 5,000 บาทแล้วนำตัวส่งเจ้าหน้าที่ตำรวจเพื่อดำเนินคดีตามกฎหมายต่อไป

2. ผู้ใดทำผิดบุกรุกป่านอกเหนือจากคณะกรรมการกำหนดไว้ จะดำเนินคดีตามกฎหมาย

3. ผู้ใดรายงานผู้กระทำผิดทุกกรณีจะได้รับค่าตอบแทนครึ่งหนึ่งของจำนวนที่ปรับเงิน (ทั้งหมด)

ภาพที่ 29 แสดงแผนที่ขอบเขตป่าชุมชนบ้านห้วยลอย ตำบลภูฟ้า อำเภอบ่อเกลือ

กฎ กติกาของหมู่บ้านห้วยลอย หมู่ที่ 6 ตำบลฟ้า อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน

1. ผู้ใดเสพยาเสพติด โดยเฉพาะยาบ้า คณะกรรมการเตือนแล้วไม่ฟังจะตัดความช่วยเหลือทุกอย่าง

2. ผู้ใดระเบิดปลาในเขตอนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำปรับลูกละ 10,000 บาท และดำเนินคดีตามกฎหมาย เขตสงวนปรับลูกละ 5,000 บาท (ตั้งแต่ห้วยหลวงถึงห้วยปึง ห้ามคนภายนอกมาจับปลาในเขตที่กำหนดฝ่าฝืนปรับรายละ 1,000-2,000 บาท)

ห้ามจับพันธุ์สัตว์น้ำในเขตอนุรักษ์ (สบห้วยปึง-สบห้วยก๋าย) ฝ่าฝืนปรับรายละ 10,000 บาท ถ้าไม่ยินยอมจะดำเนินตามกฎหมาย

4. ห้ามบุคคลภายนอกจับปลาในเขตสงวน (ห้วยสะไคร้-สบห้วยปึง) ฝ่าฝืนปรับรายละ 5,000 บาท ถ้าไม่ยินยอมจะดำเนินตามกฎหมาย

5. ผู้ใดจับปลาในเขตอนุรักษ์วังป่งปรับรายละ 5,000 บาท ถ้าไม่ยินยอมจะดำเนินตามกฎหมาย (และวังซางรายละ 2,000 บาท) ถ้าคนนอกพื้นที่ปรับไม่ต่ำกว่า 2,000 บาท

6. ผู้ใดซ๊อตปลา และเบื่อปลาในเขตรับผิดชอบปรับรายละ 2,000 บาท

7. ผู้ใดยิงปืนในหมู่บ้านโดยไม่มีเหตุอันควรปรับนัดละ 500 บาท

8. ผู้ใดทำอนาจารโดยฝ่ายหญิงโดยไม่ยินยอมปรับ 5,000 บาท จ่ายค่าทำผิดประเพณี 500 บาท

9. ผู้ใดลักขโมยโดยไม่ได้รับอนุญาตปรับ 5 เท่าของทรัพย์สินที่ขโมยไป

10. ผู้ใดทำร้ายร่างกายผู้อื่นให้ได้รับบาดเจ็บจ่ายค่าทำขวัญ 500 บาท คู่กรณีทั้งสองฝ่ายปรับรายละ 200 บาทนำเข้ากองทุนหมู่บ้าน

11. ผู้ใดทำให้เกิดความแตกแยกภายในหมู่บ้านปรับครั้งละ 500 บาท

12. ผู้ใดขาดความร่วมมือในการพัฒนาปรับครั้งละ 100 บาท (ยกเว้นการเจ็บป่วย)

13. ผู้ใดรายงานผู้กระทำผิดทุกกรณีจะได้รับค่าตอบแทนครึ่งหนึ่งของจำนวนที่ปรับเงิน (ทั้งหมด)

14. ผู้ใดฝ่าฝืนจำหน่ายสุรา หรือเปิดเครื่องเสียงรบกวนผู้อื่นเกิน 22.00 น. มีโทษปรับ 100 บาท ถึง 200 บาท

15. ผู้ใดจำหน่ายสัตว์น้ำประเภทหอยในเขตรับผิดชอบปรับกิโลกรัมละ 100 บาท

16. ค่าฌาปนกิจศพ คนละ 20 บาท

17. ผู้ใดทำผิดบุกรุกป่านอกเหนือจากคณะกรรมการกำหนดไว้ จะดำเนินคดีตามกฎหมาย

18. กรณีป่วยเกิน 15 วันขึ้นไป จะมีความช่วยเหลือด้านแรงงาน ผู้ใดไม่ให้ความช่วยเหลือจะตัดความช่วยเหลือ

19. ผู้ใดจับปลาในเขตอนุรักษ์ (น้ำหมาว) ระยะ 1 กิโลเมตร ทิศเหนือ 500 เมตร ทิศใต้ 500 เมตร จากสะพาน ผู้ใดฝ่าฝืนมีโทษปรับรายละ 1,000 บาท

20. ผู้ใดจับปลาในเขตอนุรักษ์ (ห้วยกาย)ระยะ 500 เมตร ทิศเหนือ 400 เมตร ทิศใต้ 100 เมตร ผู้ใดฝ่าฝืนมีโทษปรับ 500 บาท

21. ผู้ใดจับปลาในเขตอนุรักษ์ (ห้วยลอย) ระยะ 400 เมตร ทิศเหนือ 350 เมตร ทิศใต้ 50 เมตร ผู้ใดฝ่าฝืนมีโทษปรับ 100-200 บาท

22. ห้ามผู้ใดนำคนภายนอกเอาผึ้งในเขตรับผิดชอบของหมู่บ้าน ผู้ที่ฝ่าฝืนมีโทษปรับรายละ 1,000-2,000 บาท

ที่มา : คณะกรรมการหมู่บ้าน,กฎกติกาหมู่บ้านห้วยลอย สัมภาษณ์ นายสวย พรรณรงค์ (2550)

กิจกรรมที่ทำ

1) การพัฒนาอาชีพทางการเกษตรเพื่อลดพื้นที่ปลูกข้าวโพด

ภาพที่ 30 เลือกใยบวบเพื่อแปรรูป บ้านห้วยลอย

ภาพที่ 31 แปรรูปใยบวบ บ้านห้วยลอย

2) การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศ “ป่าสหายยงค์”

ภาพที่ 32 สำรวจเส้นทางท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ บ้านห้วยลอย

ภาพที่ 33 พัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ บ้านห้วยลอย

6. การจัดการป่าชุมชนบ้านมณีพฤษณ์ ตำบลงอบ อำเภอทุ่งช้าง จังหวัดน่าน

บ้านมณีพฤกษ์ 2 ตั้งอยู่ที่หมู่ 11 ตำบลงอบ อำเภอทุ่งช้าง จังหวัดน่าน โดยบ้านมณีพฤกษ์ 2 เป็นชาติพันธุ์ชนเผ่าลัวะ โดยคนในชุมชนอพยพมาจาก ตำบลภูคา บ้านป่าซาง เมื่อปี 2539 โดย กอรมน. ผ่านโครงการพระราชดำริ เพื่อย้ายชุมชนในพื้นที่เสี่ยงจากเหตุการณ์คอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย ซึ่งชุมชนได้ย้ายมายังพื้นที่โดย การจัดสรรพื้นที่ทำกิน พื้นที่ป่าชุมชน ซึ่งมีวิถีชีวิตที่เรียบง่าย ผูกพันกับการทำการเกษตรเพื่อดำรงชีพโดยการทำไร่หมุนเวียน โดยปลูกข้าวไร่ และมีความเชื่อที่นับถือกันมาจากบรรพบุรุษ ได้แก่ ประเพณีโสลด ซึ่งชุมชนบ้านมณีพฤกษ์ 2 มีหน่วยงานเข้ามาพัฒนาพื้นที่ไม่มากนัก เนื่องจากในหมู่ 11 ตำบลงอบ มีบ้านมณีพฤกษ์ 1 บ้านมณีพฤกษ์ 2 และ บ้านมณีพฤกษ์ 3 ทำให้การพัฒนาไปยังชุมชนทั้งหมดไม่ทั่วถึงเท่าที่ควร โดยชุมชนได้เริ่มการจัดทำข้อมูลชุมชนจากหน่วยงานมูลนิธิรักษ์ไทย ซึ่งเข้ามาทำข้อมูลขอบเขตป่าชุมชน และการใช้ประโยชน์ที่ดินและที่อยู่อาศัย

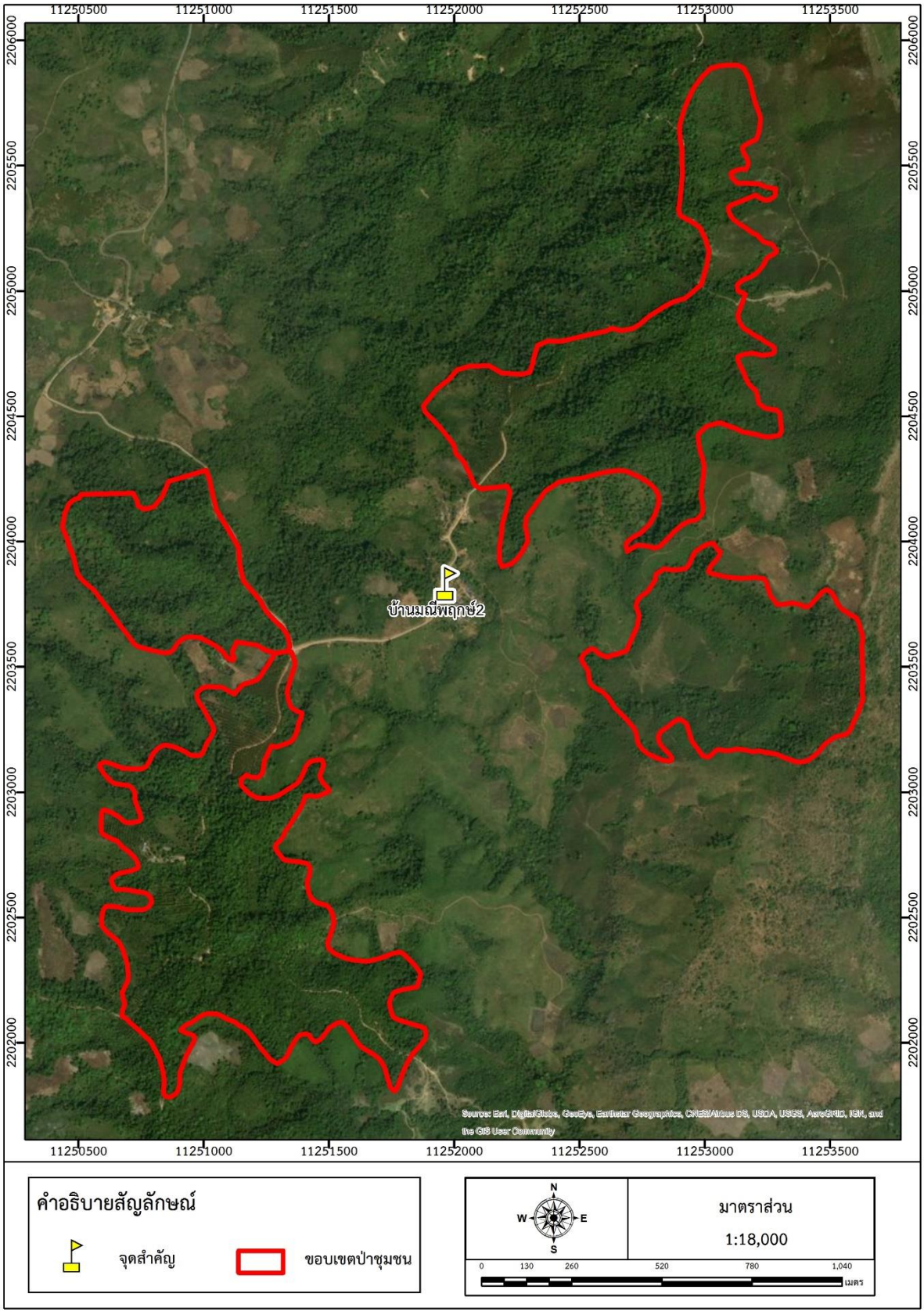
ต่อมาปี 2559 ได้ทำชุมชนได้ทำกิจกรรมร่วมกับหน่วยงานคือการจัดการป่า โดยผ่านความร่วมมือจากป่าไม้ อุทยาน ทหาร โดยชุมชนบ้านมณีพฤกษ์ 2 ได้มีการจัดการทรัพยากรภายในชุมชนโดยผ่ายคณะกรรมการหมู่บ้าน 15 คน ได้มีกฎกติกาที่ดูแลทรัพยากรร่วมกัน มีทั้งโทษทางกฎหมายที่มีการปรับ และตักเตือนกันในชุมชน และกฎที่มีความสำคัญกับชุมชนคือความเชื่อเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ ผ่านการนับถือผีบรรพบุรุษ

พิธีกรรมเผ่าลัวะ

ประเพณีโสลด (อ่านว่า สะ-โหลด) เป็นพิธีกรรมที่ชาวบ้านจัดขึ้นเพื่อบูชาและตอบ แทนบุญคุณผีบรรพบุรุษที่ชาวบ้านนับถือกันมานาน เพื่อจะทำให้ผู้คนในหมู่บ้านอยู่เย็น เป็นสุข ได้ข้าวหรือพืชผลผลิตทางการเกษตรอย่างเต็มเม็ดเต็มหน่วย โดยมีของเช่นบูชา เป็นข้อแลกเปลี่ยน ผู้อาวุโสในชุมชนเล่าถึงการจัดพิธีกรรมโสลคว่า แต่ก่อนมีเด็กใน หมู่บ้านหายตัวไปหายังไงก็ไม่เจอ พ่อแม่ของเด็กชายคนนั้นจึงไปหาหมอดู หมอดูบอกว่า เป็นเพราะชาวบ้านไม่จัดพิธีโสลด จึงทำให้ผีบรรพบุรุษโกรธและเอาเด็กชายไปซ้อนใน ป่า ชาวบ้านจึงจัดพิธีโสลดจนทุกวันนี้

งานโสลดจัดขึ้น 3 วัน ก่อนจัดชาวบ้านจะเตรียม พืชผัก ไก่สด และเตรียมอาหาร ได้แก่ แกงปูแดงใส่หน่อไม้ แกงไก่ใส่หน่อไม้ และแกงใบฝักทองใส่หน่อไม้ มาเป็นของ ไหว้ พอถึงวันงานชาวบ้านจะแต่งกายด้วยเสื้อผ้าชุดที่สวยที่สุด ซึ่งต้องเป็นเสื้อผ้าที่ซื้อมา ใหม่ ผู้หญิงส่วนใหญ่จะนุ่งผ้าถุง ส่วนผู้ชายจะแต่งกายด้วยชุดธรรมดา แต่ทุกคนต้องมี ผ้าขาวม้าหรือผ้าแดงคาดหัวหรือคาดเอว

วันสุดท้ายในพิธีกรรมชาวบ้านจะทำขนมโยย ขนมโยยทำมาจากข้าวต้มมัดและ ข้าวโพด ชาวบ้านจะนึ่งของทั้งสองอย่างในหม้อเดียวกันและนำมาเทไว้ในถาดเดียวกัน จากนั้นจะมีผู้อาวใสที่เป็นที่ยอมรับของชุมชนออกมาขอขนมโยยจากชาวบ้าน ซึ่งแต่ละ บ้านจะทำขนมไว้ตามจำนวนแปลงเกษตรในครอบครัว เช่น ถ้าใครมีที่ไร่ที่สวน 1 แปลง ก็จะทำขนมโยย 1 มัด ถ้ามีไร่ 2 แปลงก็ทำ 2 มัด หลังจากผู้อาวุโสมารับขนมจาก เจ้าของบ้านแล้ว เจ้าของบ้านจะต้องเอาขี้เถ้าสาดตามหลัง ในพิธีกรรมผู้อาวุโสจะต้อง เดินทางไปรับขนมจากทุกๆบ้าน หากถึงบ้านหลังสุดท้ายก็จะถือว่าพิธีโสลดสิ้นสุดลง

ภาพที่ 34 แผนที่แสดงขอบเขตป่าชุมชนบ้านมณีพฤกษ์ ตำบลงอบ อำเภอทุ่งช้าง

7. การจัดการป่าชุมชนบ้านดู่ ตำบลบ้านฟ้า อำเภอบ้านหลวง จังหวัดน่าน

ราษฎรในบ้านดู่ อพยพมาจากห้วยฮึกได้มาจัดตั้งหมู่บ้านขึ้น เมื่อ พ.ศ. 2461 ได้เข้าเขตการปกครองอำเภอปง จังหวัดพะเยา มีประชากร 40 คน มี 9 ครัวเรือนได้แต่งตั้งนายหนานหยะ อุดนันตนา เป็นผู้ใหญ่จนถึง พ.ศ. 2484 ได้แต่ตั้ง นายคำ บ้านเป้า เป็นผู้ใหญ่บ้าน บ้านดู่ หมู่ 9 ตำบลสวด อำเภอเมือง จังหวัดน่าน มีครัวเรือน 15 ครัวเรือน ประชากร 65 คน ปกครองมาจนถึงปี พ.ศ.2507

ทำเนียบผู้นำหมู่บ้านจากอดีตถึงปัจจุบัน

พ.ศ. 2507	นายแฝง สมควร	ถึง พ.ศ. 2517	10 ปี
พ.ศ. 2517	นายจันทร์ ไชยยงค์	ถึง พ.ศ. 2524	7 ปี
พ.ศ. 2524	นายบุญมี แก้วปัญญา	ถึง พ.ศ. 2529	5 ปี
พ.ศ. 2529	นายจรัญ สุหล้า	ถึง พ.ศ. 2533	4 ปี
พ.ศ. 2529	นายจรัญ สุหล้า	ถึง พ.ศ. 2533	4 ปี
พ.ศ. 2533	นายสมพร ธนะวงศ์	ถึง พ.ศ. 2546	13 ปี
พ.ศ. 2546	นายประสงค์ สุหล้า	ถึง พ.ศ. 2550	4 ปี
พ.ศ. 2550	นายบรรจง ไชยยงค์	ถึง ปัจจุบัน	

ที่ตั้งของหมู่บ้าน

บ้านดู่ อยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอบ้านหลวงไปทางทิศใต้ประมาณ 4 กิโลเมตร

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ บ้านดอย หมู่ที่ 3 ตำบลสวด อำเภอบ้านหลวง
ทิศใต้	ติดต่อกับเขตอำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับเขตบ้านนาวี หมู่ที่ 2 ตำบลบ้านฟ้า อำเภอบ้านหลวง
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับเขตอำเภอสอง จังหวัดแพร่

ประชากร

มีครัวเรือนทั้งสิ้น 130 ครัวเรือน มีประชากร 468 คน ชาย 264 หญิง 204 คน ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ มีวัดประจำหมู่บ้าน ชื่อว่า วัดดู่

มีกองทุนประจำหมู่บ้าน ปี 2559 มีดังนี้

1. กองทุนเงินล้าน
2. กองทุนกลุ่มออมทรัพยเพื่อการเกษตร
3. กองทุน กข.คจ.
4. กองทุนผู้สูงอายุ
5. กองทุนกลุ่มผู้ใช้น้ำ
6. กองทุนส่งเสริมอาชีพ
7. กองทุน อพป.
8. กองทุนยุ้งฉาง
9. กองทุนสุขาภิบาล
10. กองทุนกลุ่มแม่บ้าน
11. กองทุนอนุรักษ์ต้นน้ำ
12. กองทุนศูนย์สงเคราะห์
13. กองทุนป่าสุสาน
14. กองทุนสภาตำบล
15. กองประปาหมู่บ้าน

กฎระเบียบในหมู่บ้านดู่ ตำบลบ้านฟ้า อำเภอบ้านหลวง จังหวัดน่าน

1.ซ๊อดปลาตามลำห้วย ปรับคนละ 5,000 บาท หากไม่เสียที่ชุมชนให้ไปเสียที่โรงพักวันละ 1 บาท

2. ยิงปืนทุกชนิดในที่ห้ามยิง ตั้งแต่ 1 ทุ่มถึงสว่าง นัดละ 500 บาท

3. ส่งเสียงดังเกิน 4 ทุ่ม มีคนมาแจ้ง ปรับ 500 บาท เว้นแต่ขอจัดงานเลี้ยง

4. ขับรถเสียงดังซิ่งตามถนนในบ้านในซอยสร้างความรำคาญให้ผู้เฒ่าผู้แก่ ตั้งแต่ เวลา 1 ทุ่ม เป็นต้นไปปรับ 1000 บาท

5. ทะเลาะวิวาห์ในหมู่บ้านหรือต่างบ้าน ผู้ผิดปรับ 500 บาท

6. ลักขโมยของผู้อื่น เจ้าของยืนยัน ปรับ 5,000 บาท

7. สมาชิกใหม่ต้องแจ้งย้ายมาก่อนซื้อเข้า 100 บาท

8. ผู้ที่ไม่ร่วมมือในการประชุมหรือ พัฒนา และการออกเงินต่างๆจะถูกพิจารณาการกู้เงินกองทุนทุกอย่าง

9. ผู้ใดค้าขายยาเสพติดจะถูกตัดสมาชิก 10 ปี ผู้เสพตัดสมาชิก 2 ปี

10. จุดไฟตามไร่สวนลูกลามข้าวของคนอื่น ปรับตามของเสียหาย

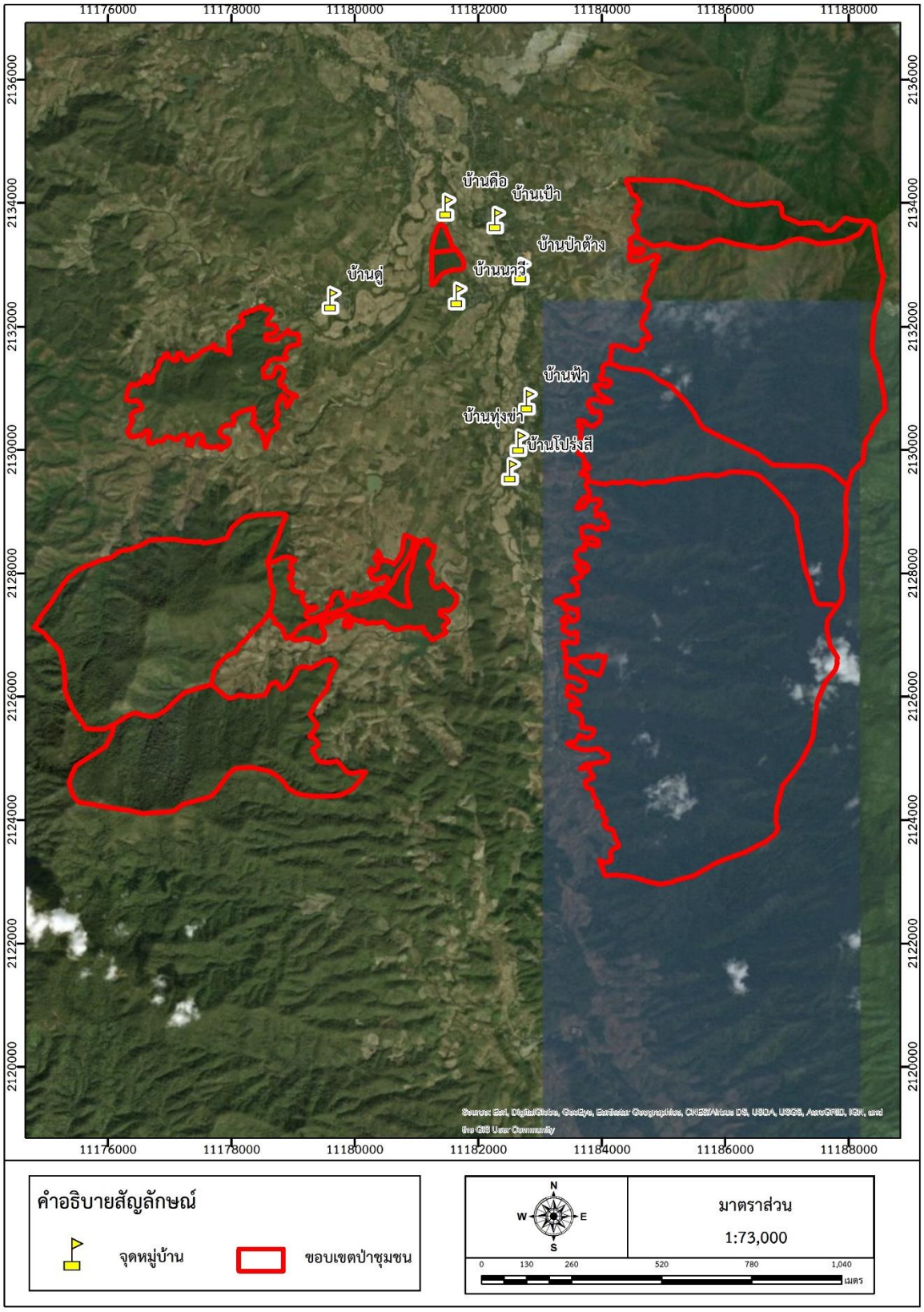
11. ดูหมิ่นเล่าขวัญนินทา ปรับ 2,000 บาท

12. ทำร้ายร่างกายผู้อื่นจะตั้งใจหรือไม่ก็ตาม จนอาการสาหัสปรับ 20,000 บาท

13. ตัดไม้ในเขตที่หมู่บ้านสงวน ยึดของกลางและปรับต้นละ 5,000 บาท

คณะกรรมการหมู่บ้าน

1. นายบรรจง ไชยยงค์ ผู้ใหญ่บ้าน
2. นายชำนาญ สมควร
3. นางอารีย์ สมควร
4. นายกุศล พอใจ
5. นายถวิล แก้วปัญญา
6. นายสามารถ สมควร
7. นายประสิทธิ์ หมอป่า
8. นายสวน คนสูง
9. นายแฝง แก้วปัญญา
10. นายสกุล ไชยยงค์
11. นายพิชัย สมควร
12. นายวิโรจน์ สมควร
13. นายบุญธรรม สมควร
14. นายเครื่อง แก้วปัญญา
15. นายมนู ไชยยง
16. นายจรัญ สุหล้า
17. นายประสงค์ ธนะวงค์
18. นายทเวช อุดนันตา
19. นายศรีนวล ไชยโยง
20. นายสุเพชร อินนา

ภาพที่ 35 แผนที่แสดงขอบเขตป่าชุมชนบ้านบ้านดู่ ตำบลบ้านฟ้า อำเภอบ้านหลวง

4.1.14 พลวัตของการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและการจัดการป่าชุมชนจังหวัดน่าน

คณะผู้ศึกษาได้จัดประชุมสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group Discussion) กับ ผู้นำเครือข่ายป่าชุมชนและหน่วยงานพี่เลี้ยงในพื้นที่จังหวัดน่าน กับผู้แทนมูลนิธิฮักเมืองน่าน ผู้แทนประชาคมน่าน ผู้แทนสถาบันองค์กรพัฒนาชุมชน (องค์การมหาชน) เกี่ยวกับพลวัตของการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและการจัดการป่าชุมชนจังหวัดน่าน พลวัตของปัจจัยเชิงซ้อนในแต่ละช่วง ที่มีผลการจัดการทรัพยากรธรรมชาติโดย มีประเด็นในการวิเคราะห์ ใน 7 ประเด็นย่อย 1) สภาพทางนิเวศของป่า 2) การใช้ที่ดิน 3) ระบบเศรษฐกิจ4) ระบบการผลิต 5) ความเป็นชุมชน 6)การใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน และ7) การจัดการ เพื่อให้เห็นพลวัตของการปรับตัวของชุมชน ในช่วงเวลา ซึ่งจำแนกออกเป็น 3 ยุค คือ

1.ชุมชนช่วงบุกเบิกตั้งถิ่นฐาน ระหว่างปี พ.ศ.2464 -2510 เป็นช่วงที่ชุมชนได้มีผู้คนอพยพเข้าบุกเบิกตั้งถิ่นฐาน

2.ชุมชนช่วงขยายตัว ระหว่างปี 2511- 2549 เป็นช่วงที่ชุมชนขยายตัวทั้งด้านประชากรการขยายตัวในการบุกเบิกทรัพยากรธรรมชาติ การขยายตัวของระบบทุนนิยม

3. ชุมชนช่วงปรับตัวระหว่างปี 2550-ปัจจุบัน เป็นช่วงที่ชุมชนได้รับผลกระทบจากการพัฒนาในช่วงขยายตัว ทำให้ชุมชนต้องมีกระบวนการปรับตัวโดยการรวมตัวเป็นกลุ่ม/องค์กรเพื่อแก้ปัญหาวิกฤติของชุมชน

จังหวัดน่าน มีลักษณะภูมิประเทศเป็นพื้นที่สูง ร้อยละ 85 ด้วยลักษณะดังกล่าวน่านจึงเป็นพื้นที่ป่าต้นน้ำ ที่สามารถผลิตน้ำไหลลงสู่แม่น้ำเจ้าพระยาถึงร้อยละ 40 น่านในอดีตมีทรัพยากรธรรมชาติ และความหลากหลายทางชีวภาพ อุดมสมบูรณ์ที่เอื้อต่อการรองรับความจำเป็นในวิถีการดำรงชีวิตของผู้คนโดยเฉพาะชุมชนชนบทที่อาศัยและตั้งถิ่นฐานอยู่ตามชายขอบของพื้นที่ป่า มีวิถีที่ผูกพันกับป่า ทั้งทางตรงและทางอ้อม ขณะเดียวกันในแต่ละชุม มีการจัดการป่าในรูปแบบที่หลากหลาย ตามประเพณี ความเชื่อและลักษณะทางภูมิศาสตร์ของแต่ละพื้นที่มาช้านาน

การปฏิบัติต่อธรรมชาติที่ชุมชนได้พึ่งพาและใช้ประโยชน์ในลักษณะของการยังชีพ จึงทำให้มีการทดแทนขึ้นมาใหม่ของสังคมพืช และสัตว์ เป็นไปตามวัฏจักรที่สมดุลกับการใช้ประโยชน์ในแต่ละรอบปี และมีผลกระทบต่อป่าน้อยมาก เนื่องจากประชากรมีไม่มาก ความสัมพันธ์ระหว่างคนกับป่าจึงมีมิติของการอยู่ร่วมกันในเชิงเคารพเกื้อกูล มีการสร้างกฎเกณฑ์ในการดูแลทรัพยากรที่สอดคล้องกับระบบนิเวศ มีจารีตประเพณี วัฒนธรรมและภูมิปัญญาต่าง ๆ จึงถูกพัฒนาขึ้นมาเพื่อรองรับวิถีปฏิบัติ เป็นความความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับป่า เป็นระบบการจัดการทรัพยากรที่ยั่งยืนที่ผู้คนได้หล่อหลอมกล่อมเกลาสมาชิกในชุมชนได้สืบทอด สานต่อและปฏิบัติต่อทรัพยากรธรรมชาติด้วยความเคารพ และที่สำคัญการดำเนินชีวิตของผู้คนไม่เดือดร้อนทางด้านเศรษฐกิจจึงเป็นเงื่อนไขที่สำคัญส่งผลให้ชุมชนพึ่งพาประโยชน์จากป่าบนพื้นฐานการอยู่กินแห่งความพอดี มีระบบการดูแลและรักษาป่าไว้ร่วมกันอย่างเข้มแข็ง

อย่างไรก็ตาม ความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับฐานทรัพยากรป่ามีพัฒนาการที่ไม่หยุดนิ่ง หากมีทั้งปัญหา การต่อสู้กับความผันแปรของธรรมชาติและความขัดแย้งทางสังคม เพราะชุมชนไม่ได้อยู่อย่างโดดเดี่ยว แต่มีปฏิสัมพันธ์กับสังคมภายนอก ทั้งรัฐ ทุนและตลาดและเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขทางเศรษฐกิจและระบบการผลิตรูปแบบใหม่ จึงทำให้เห็นภาพของการปรับเปลี่ยนรูปแบบของความสัมพันธ์ของชุมชนกับป่าไปตามบริบทของการพัฒนาในแต่ละยุค ซึ่งแสดงออกในรูปของแรงกดดันที่มีต่อป่าอย่างมีพลวัต มีผลทำให้ชุมชนต้องปรับเปลี่ยน ไปกับความสัมพันธ์กับปัจจัยเชิงซ้อนที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย ลักษณะทางนิเวศ การใช้ที่ดิน ระบบเศรษฐกิจ ระบบการผลิต ความเป็นชุมชน การใช้ประโยชน์จากป่า และการจัดการ ดังได้สรุปสาระสำคัญไว้ดังนี้

ตารางที่ 18 ตารางแสดงปัจจัยเชิงซ้อนที่มีผลต่อการจัดการทรัพยากรและป่าชุมชน

ประเด็น	ยุคที่ 1 ยุคตั้งถิ่นฐาน	ยุคที่ 2 ยุคขยายตัว	ยุคที่ 3 ยุคปัจจุบัน
1. ลักษณะทางนิเวศวิทยาของป่า	1.1 ลักษณะทางนิเวศของป่า - มีความสมบูรณ์ของความหลากหลายพันธุ์พืชพันธุ์สัตว์มากที่สุด 1.2โครงสร้างของป่า - มีลักษณะเป็นป่าเบญจพรรณผสมป่าเต็งรัง เป็นช่วงที่ป่ามีความสมบูรณ์มากที่สุด	1.1 ลักษณะทางนิเวศของป่า - ยังมีความสมบูรณ์ - เริ่มรุกป่าเพื่อทำไรข้าว - รัฐเริ่มเข้ามาจัดการป่า (ป่าสงวนหางชาติ อุทยานแห่งชาติ) - ขอบเขตป่าของรัฐเริ่มชัดเจน	1.1 ลักษณะทางนิเวศของป่า - เสื่อมโทรม - ความหลากหลายทางชีวภาพลดลง - ความสามารถในการผลิตน้ำลดลงมาก - รัฐเข้ามาจัดการป่าเข้มงวดยิ่งขึ้น - มีการกำหนดแนวเขตป่าชัดเจน
2. การใช้ที่ดิน	2.1 ที่ดินและวิธีการถือครอง - สามารถครอบครองที่ดินได้อย่างอิสระขึ้นอยู่กับจำนวนแรงงานในครัว - การตั้งถิ่นฐานมีประชากรน้อยมีการใช้ที่ราบลุ่มทำนาและใช้ที่ลาดเชิงเขาทำไร่ข้าว - ใช้สิทธิชุมชน/สิทธิเชิงซ้อน - เริ่มมีถนนทางเกวียน	2.1 ที่ดินและวิธีการถือครอง - การเพิ่มขึ้นของประชากร - การตั้งถิ่นฐาน และโครงสร้างพื้นฐาน - การขยายที่ทำกินในป่าเพื่อขยายพืชไร่ - เริ่มมีสิทธิเชิงเดี่ยว	2.1 ที่ดินและวิธีการถือครอง - ไม่สามารถขยายที่ทำกินเพิ่มสิทธิเชิงเดี่ยว - การแปลงสินทรัพย์เป็นทุน (จำนอง/ซื้อ-ขาย/ค้ำประกัน) - การใช้ที่ดินในการผลิตอย่างเข้มข้น ในมิติพื้นที่และเวลา
3. ระบบเศรษฐกิจ	3.1 ระบบเศรษฐกิจแบบยังชีพและกึ่งยังชีพ - เศรษฐกิจชุมชนยังชีพ - ไม่มีตลาดในชุมชนแต่เริ่มมีตลาดในตัวอำเภอเมือง - ฐานะความเป็นอยู่ของชาวบ้านมีความใกล้เคียงกัน	3.1 เริ่มเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม - เริ่มมีระบบเศรษฐกิจทุนนิยมและตลาดเต็มรูปแบบ - เริ่มซื้อขายด้วย “เงิน” เป็นปัจจัยสำคัญ - เริ่มการแข่งขันค่านิยมการบริโภคแบบใหม่ - เริ่มมีหนี้สิน	3.1 ระบบเศรษฐกิจทุนนิยมเต็มรูปแบบ - เข้าสู่เศรษฐกิจทุนนิยมและตลาดเต็มรูป - มีสถาบันการเงินจากภายนอก - การบริโภคแบบใหม่ - การแข่งขันเพื่อสร้างฐานะค่านิยมการบริโภคแบบใหม่ - ภาระหนี้สินพอกพูน
4. ระบบการผลิต	4.1 ระบบการผลิตแบบยังชีพ	4.1 ระบบการผลิตกึ่งยังชีพและกึ่งพาณิชย์	4.1 การผลิตกึ่งยังชีพและระบบการผลิตแบบพาณิชย์เต็มรูปแบบ

ประเด็น	ยุคที่ 1 ยุคตั้งถิ่นฐาน	ยุคที่ 2 ยุคขยายตัว	ยุคที่ 3 ยุคปัจจุบัน
	- แบบยังชีพ ทำนาดำและข้าวไร่ ปลูกพืชอาหารในไร่ข้าว - ใช้พลังชุมชน การเอามื้อเป็นแรงงานช่วยผลิต - ผลผลิตเพื่อบริโภคในครัวเรือน /แบ่งปัน/แลกเปลี่ยน - ใช้ภูมิปัญญาในการผลิต - พึ่งพาปัจจัยการผลิตภายในชุมชน	- กึ่งยังชีพและกึ่งพาณิชย์ ทำนา ข้าวไร่ พืชไร่ - เริ่มมีเทคโนโลยีการเกษตรช่วยทุ่นแรง - ผลผลิตเพื่อบริโภค แบ่งปัน และขาย - เลิกทำข้าวไร่ - เริ่มมีอาชีพนอกภาคเกษตร - ใช้แรงงานการเอามื้อและการจ้างเสริมในการช่วยผลิต	- พาณิชย์เต็มรูปแบบ (ทำนา/ข้าวโพด/ยางพารา/ปลูกพืชหลังทำนา) - อาชีพนอกเกษตรหลากหลาย - ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ช่วยทุ่นแรง -ใช้ปัจจัยการผลิตจากภายนอกและเวลาในการผลิตอย่างเข้มข้น - ใช้แรงงานในครัวเรือนเป็นหลักและจ้างเสริมในการช่วยผลิต
5. ความเป็นชุมชน	5.1 ลักษณะของชุมชน - อิสระจากรัฐ - ระบบความสัมพันธ์กันแบบพึ่งพาการช่วยเหลือเกื้อกูล - ความสัมพันธ์ที่เข้มแข็ง มีความเป็นชุมชนสูง - มีระบบเครือญาติเข้มแข็ง - กลไกการปกครองมีระบบผู้นำธรรมชาติ /การเคารพระบบผู้อาวุโส	5.1 ลักษณะของชุมชน - เริ่มมีกลไกจากภายนอกและโครงการพัฒนาของรัฐ - ความเป็นชุมชนเริ่มแตกตัว - วิถีชีวิตมุ่งประกอบอาชีพมุ่งหา “เงิน” - เร่งรีบ/แข่งขัน - ผู้นำผลัดเปลี่ยน แตกตัวทางความคิด -ความสัมพันธ์ระหว่างรุ่นห่างเหิน -เริ่มมีความเป็นปัจเจก	5.1 ลักษณะของชุมชน - ความเป็นชุมชนมีความแตกตัว - ความเป็นปัจเจกสูง
6. การใช้ประโยชน์จากป่า	6.1 ลักษณะของการใช้ประโยชน์ - พึ่งพาด้านปัจจัยสี่ - ไม่มีการควบคุมใช้อย่างอิสระ - ป่าสมบูรณ์ มีความหลากหลายชีวภาพสูงและมีความอุดมสมบูรณ์มากที่สุด พืชอาหาร สัตว์ป่า และแมลง มีมากพอสำหรับชาวบ้านทุกครัวเรือน	6.1 ลักษณะของการใช้ประโยชน์ - พึ่งพาด้านปัจจัยสี่ - เริ่มตักตวง จากป่า - เริ่มเปลี่ยนรูปแบบจากการใช้อย่างอิสระในช่วงแรกสู่การควบคุม TFPs และ NTFPs เนื่องจากความหลากหลายเริ่มลดลง - ใช้เพื่อการบริโภค / แบ่งปัน และเริ่มเพื่อขาย	6.1 ลักษณะของการใช้ประโยชน์ - รูปแบบใช้ประโยชน์เริ่มเปลี่ยน มีกฎกติกาการใช้ของป่าประเภทไม้ TFPs - ของป่า NTFPs ลดลง หายาก และบางชนิดสูญพันธุ์ - เปลี่ยนวัตถุประสงค์ และมิติการใช้เพื่อให้ได้น้ำและเพื่อเศรษฐกิจ

ประเด็น	ยุคที่ 1 ยุคตั้งถิ่นฐาน	ยุคที่ 2 ยุคขยายตัว	ยุคที่ 3 ยุคปัจจุบัน
	- ใช้อย่างยั่งยืน มีภูมิปัญญารู้กาละเทศะ /การทดแทนของสังคมพืช - การถ่ายทอดการองค์ความรู้ใช้ประโยชน์จากป่ารุ่นสู่รุ่นที่เข้มข้น - ใช้เพื่อการบริโภค แบ่งปัน ใช้หลายวัตถุประสงค์ และหลายมิติ	- การถ่ายทอดองค์ความรู้การใช้ประโยชน์จากป่าเริ่มขาดช่วง - เริ่มมีกฎกติกาการควบคุมใช้ประโยชน์จากป่า	- การถ่ายทอดองค์ความรู้การใช้ประโยชน์จากป่าเฉพาะกลุ่มคนที่สนใจ - มีกฎกติกา มาตรการชุมชนควบคุมการใช้ประโยชน์จากป่าร่วมกันชัดเจน
7. การจัดการ	7.1 วิธีการและเครื่องมือ - การจัดการป่าชุมชนแบบเสรี ควบคุมโดย ความเชื่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ความเชื่อเรื่องผี จารีตประเพณี/สิทธิหน้าหมู่ - เคารพและอ่อนน้อมถ่อมตนต่อธรรมชาติ ต่อเพื่อนบ้านและต่อสิ่งเหนือธรรมชาติ	7.1 วิธีการและเครื่องมือ -เริ่มมีการปกป้องผืนป่าจากการแย่งชิงจากภายนอก (จากการสัมปทานและจากนายทุน) - เริ่มเห็นผลกระทบจากการบุกรุกทำลายป่า - เริ่มมีการอนุรักษ์และตั้งกลุ่มอนุรักษ์ป่าชุมชน - จัดการป่าชุมชนเข้มข้นและมีศักยภาพเพื่อแก้วิกฤติจากปัญหาการขาดแคลน “น้ำ” - การประยุกต์พิธีกรรมทางศาสนามาใช้ในการจัดการดูปลผืนป่า “มีกิจกรรมการบวชป่า การสืบชะตาแม่น้ำ การเลี้ยงผีขุนน้ำ การทำผ้าป่าพันธุ์ไม้ และการบิณฑบาตรขอป่าเสื่อมโทรม - การตั้งกฎกติกาชุมชน - การรวมพลังการอนุรักษ์ป่าชุมชนในรูปของเครือข่ายระดับต่าง ๆ - เป็นช่วงที่การจัดการป่าชุมชนมีชีวิตชีวา และเข้มแข็ง	7.1 วิธีการและเครื่องมือ - การจัดการลดรูปสู่เรื่องน้ำเป็นหลัก - ใช้เทคโนโลยีในการจัดการป่าและชลประทานตามแผนงาน โครงการ แผนงานกิจกรรม (Tangible) - ใช้กฎชุมชน ภูมิปัญญา และพลังร่วมเป็นเครื่องมือเสริม - การดำเนินกิจกรรมป่าชุมชนหลายหมู่ เริ่มต่างคนต่างทำ - ขาดการเชื่อมร้อยเครือข่าย - กลไกของพี่เลี้ยงและกลไกของชุมชนอ่อนกำลัง เนื่องจากมีภาระงานประเด็นใหม่ ๆ ที่เราอ่อนกว่า

4.1.15 ผลการวิเคราะห์พลวัตของความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับทรัพยากรธรรมชาติป่าและเงื่อนไขของปัจจัยเชิงซ้อน

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับป่าและเงื่อนไขปัจจัยเชิงซ้อนที่ผลต่อการปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการป่าชุมชนตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันตามห้วงเวลา 3 ยุคร่วมกับข้อมูลทางภูมิศาสตร์เพื่อเห็นความเชื่อมโยงของปฏิสัมพันธ์ระหว่างระบบนิเวศกับนิเวศทางกายภาพ

ในการทำความเข้าใจเกี่ยวกับปรากฏการณ์ ของการใช้ประโยชน์และการจัดการป่าชุมชนว่าเป็นความสัมพันธ์เชิงซ้อนอย่างไร ผู้ศึกษาได้ นำเอาปัจจัยที่เกี่ยวข้องตามตาราง มาวิเคราะห์แสดงความเชื่อมโยง แบ่งออกเป็น 3 ยุคดังนี้

1) ความสัมพันธ์เชิงซ้อนที่มีผลต่อการใช้ประโยชน์และการจัดการป่าชุมชนในยุคที่ 1

จากการจัดประชุมกลุ่มย่อยกับผู้นำเครือข่ายป่าชุมชนและการประมวลความคิดเห็นของคณะกรรมการเครือข่ายป่าชุมชนจังหวัดน่าน พบว่าสภาพทางนิเวศของป่าของจังหวัดน่านโดยภาพรวม ในช่วงของการตั้งถิ่นฐาน เป็นช่วงที่ป่า มีความอุดมสมสมบูรณ์มากที่สุด ชาวบ้านที่เข้ามาก่อน จึงปักหลัก ตั้งถิ่นฐาน และใช้ประโยชน์จากที่ดินบริเวณที่ราบสำหรับสร้างบ้านเรือน และที่ราบลุ่มสำหรับการทำนา เมื่อมีจำนวนประชากรเพิ่มขึ้น แต่มีพื้นที่ราบสำหรับการทำนาค่อนข้างจำกัด และในการผลิตข้าวให้เพียงพอการยังชีพของครัวเรือน จำต้องมีการขยายพื้นที่ทำกินออกไปตามไหล่เขา เพื่อทำไร่ข้าวเสริม จากการทำนา แม้ว่า การจับจองพื้นที่ในขณะนั้น ไม่มีการควบคุมก็ตาม แต่การใช้ที่ ดิน ถือเป็นสิทธิชุมชน หรือสิทธิเชิงซ้อน ผสมกับความชอบธรรมของครัวเรือน ชาวบ้านต่างรับรู้ร่วมกันถึงความจำเป็น มีการยอมรับ เนื่องจากที่ดินมีมาก และต่อมาเริ่มมีถนนสำหรับทางเกวียน เชื่อมต่อไปยังตัวอำเภอเมือง และหมู่บ้านใกล้เคียง แต่ก็ไม่กระทบต่อความสมดุลระหว่างการใช้ที่ดินกับการใช้ประโยชน์จากป่า

ในการใช้ประโยชน์จากป่า ชาวบ้านได้พึ่งพาอาศัย (Interdependent) จากป่าได้อย่างอิสระโดยไม่มีการควบคุมการใช้ เนื่องสภาพป่ามีความอุดมสมบูรณ์ ประกอบกับมีจำนวนประชากรมีน้อย ชาวบ้านจึงสามารถใช้ป่าได้ในหลายมิติ (Multi Dimansion) หลายวัตถุประสงค์ (Multi Purpose) ผลผลิตที่หามาได้ส่วนใหญ่นำมาบริโภคและการแบ่งปัน และในป่า มีสิ่งที่จำเป็นหรับปัจจัยในการดำรงชีวิตในด้านต่าง ๆ อย่างพอเพียง โดยเฉพาะใน 5 ด้าน คือ 1) การใช้ประโยชน์ในรูปของในรูปของเนื้อไม้ (Timber forest products: TFPs) นำไม้มาสร้างบ้านเรือน ไม้ฟืนสำหรับใช้สอยในครัวเรือนและประโยชน์ใช้สอยในกิจการของสาธารณะ 2) ใช้ในรูปของอาหารสมุนไพร (Non-timber forest products: NTFPs) มีอาหารหลากหลายชนิด ตามฤดูกาลและในช่วงฤดูฝน เป็นช่วงที่ป่ามีความสมบูรณ์ และมีอาหารมากที่สุด มีภูมิปัญญาในการเก็บและใช้ประโยชน์จึงทำให้มีการทดแทนของสังคมพืช ที่มีความสมดุล 3)การใช้ประโยชน์ในรูปของน้ำ สำหรับการอุปโภคและบริโภค 4) การใช้ประโยชน์ในรูปของที่ดินสำหรับการเกษตร และ พื้นที่สำหรับการเลี้ยงสัตว์ และ 5) การใช้ประโยชน์ในเชิงพิธีกรรม ความสัมพันธ์ระหว่างผู้คนกับป่าจึงมีความสัมพันธ์กันอย่างแนบแน่นและใช้อย่างครอบคลุม (Comprehensive) ตามอรรถประโยชน์ และความต้องการของวิถีชีวิตของแต่ละครัวเรือนจึงขึ้นอยู่กับป่าโดยตรง

ระบบการผลิตของชุมชน เป็น การผลิตแบบยังชีพ และต่อมาจึงเริ่มทำไร่ข้าวในลักษณะไร่หมุนเวียน มีสมาชิกในครอบครัวเป็นแรงงานหลักผสมกับพลังร่วมของชุมชนในการผลิต และผลผลิตทั้งหมดที่ผลิตได้ จึงเป็นไปเพื่อการบริโภคในครัวเรือน และส่วนเกิน นำมาแบ่งปัน และแลกเปลี่ยน กระบวนการผลิต

ต้องพึ่งธรรมชาติซึ่งเป็นสิ่งไม่แน่นอนในบางปี ในการเพาะปลูกจึงผูกโยงเข้ากับมิติทางความเชื่อ ผ่านพิธีกรรมต่าง ๆ อาศัยอำนาจสิ่งเหนือธรรมชาติ ช่วยดลบันดาลให้ ได้ผลผลิตที่ดี

ระบบเศรษฐกิจในยุคตั้งถิ่นฐาน ที่มีลักษณะเป็นระบบเป็นระบบเศรษฐกิจชุมชน ไม่มีระบบตลาด ชาวบ้านอาศัยทรัพยากรในชุมชนซึ่งมีความอุดมสมบูรณ์ เพื่อให้ได้มาซึ่งปัจจัยสี่ ที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิต ส่วนฐานะทางเศรษฐกิจและความเป็นอยู่ ส่วนใหญ่มีความใกล้เคียงกัน ในระยะหลังเริ่มมีการนำผลผลิตจากป่าขายในตัวอำเภอเมือง และเงินที่ได้มา นำไปซื้อสิ่งจำเป็นในครอบครัวให้ดำรงอยู่ได้มากกว่าที่จะคิดขายเพื่อให้มีกำไร

ความเป็นชุมชนในช่วงแรก มีความเป็นอิสระจากรัฐและจากภายนอก วิถีชีวิตความสัมพันธ์ของผู้คนในชุมชน มีความใกล้ชิด ผูกพันด้วยความเป็นเครือญาติมีโครงข่ายความสัมพันธ์ที่เหนียวแน่น มีวิถีการพึ่งพาซึ่งกันและกันช่วยเหลือเกื้อกูล อยู่ร่วมกันแบบถ้อยทีถ้อยอาศัย มีกลไกการปกครองโดยผู้นำธรรมชาติและการระบบผู้อาวุโส ไม่มีการครอบงำจากกลุ่มตระกูลใดกระกูลหนึ่ง มีความเป็นเอกภาพสูง เพราะ ผู้นำกับสมาชิกก็ดี และระหว่างรุ่นก็ดี (Generation) มีความยึดโยงกันมาก นำมาซึ่งความเป็นปึกแผ่นในการสร้างพลังร่วมของผู้คน (Collective Effortt) ในการจัดการชุมชนแทบทุกเรื่องโดยเฉพาะการจัดการป่า และด้วยฐานทรัพยากรที่สมบูรณ์ มีระบบการผลิตและเศรษฐกิจเพื่อการยังชีพและชุมชนมีความเข้มแข็ง การจัดการป่าจึงเป็นไปตามวิถีดั้งเดิม กล่าวคือ ไม่มีการกำหนดแนวเขตป่าที่ชัดเจน ในมโนทัศน์ของชาวบ้าน มีความเชื่อ และความยำเกรง อำนาจของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ที่อยู่เหนือธรรมชาติ (Intangible) ซึ่งวิถีปฏิบัติของชาวบ้าน ต่อธรรมชาติ ที่สะท้อนผ่านพิธีกรรมต่าง ๆ เช่นใช้กฎเกณฑ์ตามจารีตประเพณีของชุมชน และภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อเป็นการตอกย้ำควบคุม กำกับ ในการสร้างบรรทัดฐานทางศีลธรรมให้ชาวบ้านปฏิบัติต่อป่าอย่างเป็นองค์รวม (Holistic)ให้อยู่ในกรอบของความพอดี

ความสัมพันธ์ระหว่างผู้คนกับป่าที่มีวิถีที่สอดคล้องกับป่า ชุมชนจึงปฏิบัติต่อทรัพยากรธรรมชาติด้วยความเคารพอ่อนน้อมถ่อมตนมีกฎเกณฑ์ในการดูแลทรัพยากรที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตเป็นเงื่อนไขสำคัญส่งผลให้ชุมชนมีระบบการดูแลและรักษาป่าไว้ร่วมกันอย่างเข้มแข็ง

2) ความสัมพันธ์เชิงซ้อนที่มีผลต่อการใช้ประโยชน์และการจัดการป่าชุมชนในยุคที่ 2

ในยุค ที่ 2 ชุมชน เริ่มมุ่งเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมภายใต้การส่งเสริมของหน่วยงานภาครัฐ และเป็นช่วงที่มีการซื้อขาย แลกเปลี่ยนด้วย “เงิน”เพื่อตอบสนองการบริโภค และค่านิยมแบบใหม่ ชาวบ้านเริ่มมีหนี้สิน และเริ่ม ปรับเปลี่ยนรูปแบบการผลิต จากระบบการผลิตแบบยังชีพมาเป็นการผลิตกึ่งยังชีพ มีการทำนา ปลูกข้าวไร่ ไปสู่การปลูกพืชหลายชนิด เริ่มมีความต้องการใช้น้ำในการผลิต และเริ่มมีการประกอบอาชีพหลากหลายควบคู่กับการผลิต และมุ่งสร้างฐานะความเป็นอยู่ ที่มาพร้อมกับการบริโภคที่เริ่มสูงขึ้น ต่อมาเลิกปลูกข้าวไร่ และเริ่มมีการใช้ที่ดินเพื่อการขยายพื้นที่ทำกินในเขตป่าเพิ่มมากขึ้น ภายหลังจากที่นายทุนในตัวออกจากพื้นที่แล้ว โครงการพัฒนาของรัฐเริ่มเข้ามาพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐาน ทำให้การคมนาคมขนส่งมีความสะดวก มีการไปมาหาสู่ และการปฏิสัมพันธ์กับภายนอกมากขึ้น เริ่มมีการซื้อขายที่ดิน การใช้ที่ดินเริ่มมีกรรมสิทธิ์และสิทธิเชิงเดี่ยวผสม

จากการรุกพื้นที่ป่าของนายทุนในพื้นที่ การขยายที่ดินทำกินในเขตป่าและการพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานส่งผลให้สภาพทางนิเวศของป่าเริ่มเสื่อมโทรม ความหลากหลายทางชีวภาพลดลง และเริ่มขาดแคลนน้ำ ขณะเดียวกันในช่วงดังกล่าว เริ่มมีการขยายตัวของประชากรที่เพิ่มขึ้น จึงมีผลทำให้รูปแบบการใช้ประโยชน์จากป่า เริ่มเปลี่ยนเป็นลักษณะของการพึ่งพา (Dependence) ที่เข้มข้นและตักตวงจากป่ามากขึ้น

ทั้งในด้านของการใช้ประโยชน์จากเนื้อไม้ (Timber forest products : TFPs) และประโยชน์ในด้านอาหาร สมุนไพร(Non-timber forest products : NTFPs) ได้อย่างอิสระเนื่องจากยังมีมีกฎกติกา อีกทั้งรูปแบบและวิธีการเก็บเปลี่ยนและเก็บมาเพื่อขายมากกว่าบริโภค

ในด้านของความเป็นชุมชนเริ่มมีการเปลี่ยนแปลง ภายหลังจากการเข้ามาของกลไกจากภายนอกและโครงการพัฒนาของรัฐ นับเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญ ความเป็นชุมชนชนบท เริ่มได้รับการพัฒนามีความเจริญเริ่มเข้าสู่ความเป็นสังคมกึ่งเมืองกึ่งชนบทมากขึ้น แบบแผนการใช้ชีวิตเริ่มเปลี่ยนมีสิ่งใหม่เข้ามาแทนที่ วิถีการดำเนินชีวิตต่าง มุ่งสร้างฐานะและรายได้ ทุกชีวิตในทุกระดับเริ่มดิ้นรนเพื่อความอยู่รอด

นอกจากนี้ ด้านการปกครอง ได้เปลี่ยนเป็นระบบองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ทำให้ระบบอำนาจและความสัมพันธ์เดิม ได้เปลี่ยนเป็นระบบการปกครองในลักษณะของผู้นำทางการ มีผลทำให้อำนาจหรือเงื่อนไขที่ชุมชนสามารถดูแลกันเองได้กลายมาเป็นกลไกที่ขึ้นอยู่กับรัฐมากขึ้น ระบบกลไกของผู้นำทางธรรมชาติ เริ่มมีการแตกตัว และผันตัวเองเข้าสู่การเมืองภาคประชาชนที่มีการแข่งขันกันมากขึ้น

สถาบัน ดั้งเดิม เช่น วัดโรงเรียน และผู้อาวุโสซึ่ง เดิมเคยทำหน้าที่ผูกยึดผู้คนในชุมชน เริ่มถูกผลของการพัฒนาที่เน้นการแข่งขันสร้างรายได้เพื่อตอบสนองการบริโภคนิยม มาบดบัง ความเป็นชุมชนจากที่เคยยึดโยง เอื้ออาทร มีระบบแลกเปลี่ยนแรงงาน การเอามื้อ และระบบความสัมพันธ์จากที่เคยเกื้อกูลกันในอดีตค่อย ๆ จางหายไป อยู่แบบตัวใครตัวมันมากขึ้น ความสัมพันธ์ระหว่างรุ่น (Generation) และผู้นำชุมชนกับสมาชิกเริ่มห่างเหิน ความเป็นชุมชน เริ่มมีการแตกตัว และมีปัญหาที่เชื่อมโยงซับซ้อน วิถีความเป็นชุมชนที่มีความเข้มแข็ง มีพลังสามารถเชื่อมร้อยยึดผู้คนชุมชนให้มีความเป็นปึกแผ่นได้คลายตัวและอ่อนกำลังลง และมีผลทำให้พลังร่วมคิดร่วมทำของชุมชน (Collective effort) และการจัดการชุมชนโดยเฉพาะการจัดการป่าลดน้อยลง

สถานการณ์ความเสื่อมโทรมของป่า เริ่มส่งผลกระทบต่อชุมชน โดยเฉพาะปัญหาการขาดแคลน “น้ำ” ประกอบกับปัญหาเดิมที่มีความเชื่อมโยงซับซ้อนมานาน จึงเป็นตัวเร่งให้ชุมชนเริ่มค้นหา “ผู้นำ” เพื่อแก้ปัญหาวิกฤติด้านทรัพยากร และปัญหาสังคมไปพร้อมกัน และมีความตระหนักถึงข้อจำกัดของการลดลงของป่า ที่เริ่มส่งสัญญาณของผลกระทบต่อชุมชน ด้วยเหตุนี้ จึงเป็นแรงผลักให้ผู้นำชุมชนและสมาชิกเห็นความสำคัญของการจัดการป่า และเร่งหามาตรการอนุรักษ์และสร้างเงื่อนไขใหม่ เพื่อควบคุมการใช้ประโยชน์จากป่าให้เกิดความอย่างยั่งยืน มีกฎกติกาการจัดการป่าอย่างเคร่งครัดในช่วงปลายยุคที่ 1

สำหรับเครื่องมือที่ใช้ในการจัดการป่าชุมชน มี ทั้งมิติการจัดการในเชิงนามธรรม (Intangible) และมิติการจัดการในเชิงรูปธรรม (Tangible) จากความทุ่มเท และการผนึกกำลังของผู้คนในชุมชน ที่ได้มีส่วนร่วมแก้ปัญหาวิกฤติด้านน้ำ และความเสื่อมโทรมของป่า มาระยะเวลาหนึ่ง ผลของการจัดการ เริ่มได้รับคลี่คลายลง ป่าได้รับการฟื้นฟู คณะกรรมการได้ทุ่มเทอย่างแข็งขัน ในช่วงระยะเวลาดังกล่าว การจัดการป่าของชุมชนน้ำเกี๋ยน เป็นช่วงมีศักยภาพและมีการดำเนินงานที่เกิดผลมากที่สุด

ในการจัดการป่าชุมชน ยุคที่ 2 ทำให้เห็นภาพของการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยเชิงซ้อนที่เกี่ยวข้องทั้ง 5 ปัจจัย เริ่มเกิดการเคลื่อนตัวสู่การเปลี่ยนผ่าน มีผลต่อการใช้ประโยชน์ และการจัดการป่าชุมชน ซึ่งทำให้เห็นความพยายามในการปรับตัว ของชาวบ้านที่เริ่มให้ความสำคัญกับเงื่อนไขทางด้านเศรษฐกิจ ปรากฏการณ์ นี้ทำให้เห็นว่ากระบวนการจัดการป่าของชาวบ้านกำลังเคลื่อนย้ายตนเองออกจากประเด็นที่เคย

จำกัดอยู่แต่เพียงเรื่องของ พลังชุมชนและพลังวัฒนธรรมชุมชน และภูมิปัญญาไปสู่ประเด็นที่มีความเชื่อมโยงที่ซับซ้อนขึ้น

3) ความสัมพันธ์เชิงซ้อนที่มีผลต่อการใช้ประโยชน์และการจัดการป่าชุมชนในยุคที่ 3

เป็นช่วงที่ชุมชน มุ่งให้ความสำคัญเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมเต็มรูปแบบ รวมทั้งแนวทางใหม่ของการพัฒนาผ่านนโยบายประชานิยม ของรัฐบาล มีประสิทธิภาพในการเร่ง และกระตุ้นให้ผู้คนแข่งขันการสร้างรายได้ที่เป็น “เงิน” เพื่อตอบสนองต่อการบริโภค และค่านิยมแบบใหม่ และการมีหนี้สิน ถือเป็นเรื่องปกติของการดำเนินชีวิต จากระบบเศรษฐกิจที่ให้ความสำคัญกับคุณค่าของ “เงิน” จึงมีผลต่อการกำหนดรูปแบบการผลิตเพื่อพาณิชย์เต็มรูปแบบและกึ่งยังชีพ มีการทำนา ทำไร่ข้าวโพด การทำสวนยางพารา และการปลูกพืชหลังนาหลายชนิด และมีความต้องการใช้น้ำในการผลิตมากขึ้น ขณะเดียวกันชุมชน มีการประกอบอาชีพหลากหลาย ควบคู่กับการผลิต เพื่อให้ได้มาซึ่ง “เงิน” ที่มาพร้อมกับการบริโภคที่สูงขึ้น

ส่วนการใช้ที่ดินไม่สามารถขยายเพิ่ม เพราะมีข้อจำกัดของป่า แต่มีการใช้ที่ดินเข้มข้นโดยใช้ที่ดินในแปลงเดิมต่อเนื่องทุกปี และการถือครองที่ดิน มีลักษณะเป็นกรรมสิทธิ์ของปัจเจกหรือของสิทธิเชิงเดี่ยว ซึ่งสามารถนำไปใช้ในการแปลงเป็นสินทรัพย์ให้เป็นทุนได้

การใช้ประโยชน์จากป่า วัตถุประสงค์ของการใช้เปลี่ยนเป็นความต้องการ “น้ำ” เพื่อการอุปโภคและบริโภค (Mono dimansion) และรูปแบบของการใช้เปลี่ยน ทั้งในด้านของการใช้ประโยชน์จาก เนื้อไม้ (Timber forest products : TFPs) ได้ยุติลง เนื่องจากมีกฎระเบียบ ส่วนการใช้ในรูปของอาหารและสมุนไพร (Non-timber forest products : NTFPs) ได้ลดลง เนื่องจากจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้น ผนวกกับความเลื่อมโทรมของป่า ส่งผลให้ ชนิด ปริมาณและ ประเภท ของพืชอาหารลดลง หายากและต้องเดินทางไกล้ขึ้น อย่างไรก็ตาม ในช่วงหลังภายหลังจากชุมชนร่วมกันดูแลจัดการ ทำให้ป่าเริ่มฟื้นก็ตาม แต่การใช้ประโยชน์ในด้านอาหาร และสมุนไพร ของชาวบ้านลดลง ซึ่งส่วนใหญ่ต้องทุ่มเทเวลาส่วนใหญ่ให้กับภารกิจในไร่นาจนไม่มีเวลาเหลือพอที่จะเข้าไปเก็บหาผลผลิตจากป่า

นอกจากนี้ ยังพบว่า คนรุ่นใหม่ ส่วนใหญ่ มีทางเลือกในการประกอบอาชีพ ที่ หลากหลาย และมีเป้าหมายของตนเอง ที่ไม่ใช่เฉพาะอาชีพในภาคเกษตรกรเท่านั้น ขณะเดียวกัน วิถีการดำเนินชีวิตของผู้คนส่วนใหญ่ในปัจจุบัน ไม่ ได้พึ่งพาประโยชน์จากป่าโดยตรงเหมือนในอดีต แต่เป็นเพียงปัจจัยเสริมที่ช่วยบรรเทาในการดำเนินชีวิตในระดับ พื้นฐานเท่านั้น ดังนั้นการใช้ประโยชน์ป่าป่าจึงมีเฉพาะบางกลุ่มเท่านั้นที่เข้าไปหาของป่า และนำมาขาย

ในด้านความเป็นชุมชนได้ เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว วิถีชีวิตความเป็นอยู่ ระบบความสัมพันธ์ของครอบครัว และชุมชน มีช่องว่างระหว่างค่านิยมของคนในครอบครัวที่ต่างรุ่นต่างยุคสมัย และมีความเป็นปัจเจกมากขึ้น นอกจากนี้ระบบความสัมพันธ์ระหว่างรุ่น (Generation) มีความห่างเหินด้วยเงื่อนไขของความแตกต่าง หลากหลายของฐานะและอาชีพ

ส่วนจัดการป่าชุมชนโดยภาพรวม ในช่วงหลัง การดำเนินกิจกรรมเริ่มแผ่วพลงลง รวมทั้งวิธีการจัดการเชิงจารีตประเพณีพิธีกรรมต่าง ๆ ที่ชุมชนเคยปฏิบัติร่วมกันอย่างเคร่งครัด ปัจจุบันอาจจะละเลยและย่อส่วนลง ส่วนในมิติของการจัดการ เช่น การประชุมลดลง การเดินสำรวจป่า การประสานงานกับภาคีเครือข่ายอื่น ๆ แผ่วกำลังลง ขาดงบประมาณในการดำเนินกิจกรรม ประกอบกับตัวสถานการณ์ปัญหาร่วมมี

ความซับซ้อนกว่า และมีปัญหาอื่นที่เกี่ยวข้องกับปากท้อง ความเป็นอยู่ ซึ่งสำคัญและเร่งด่วนกว่า จึงส่งผลให้การมีส่วนร่วม ของชุมชน และการออกแบบกิจกรรมต่าง ๆ เกี่ยวกับป่าเริ่มลดความเข้มข้นลง

การสืบทอดและการสานต่อถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านป่าชุมชนไม่ต่อเนื่อง คนหนุ่มสาวส่วนใหญ่ละทิ้งถิ่นฐานบ้านเรือน และขาดการถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับป่าอย่างต่อเนื่อง คนรุ่นปัจจุบันไม่สานต่อ การพูดคุยสนทนาประเด็นป่าชุมชน จำกัดอยู่ในวงแคบ เฉพาะกลุ่มผู้นำ และกลุ่มคน ที่เข้าไปใช้ประโยชน์

4.2 สถานภาพ และศักยภาพของระบบการจัดการป่าชุมชน และวิเคราะห์เงื่อนไขทางสังคมร่วมกับข้อมูลสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ที่สัมพันธ์กับการคงอยู่ และการสูญหายไปของป่าชุมชนในแต่ละท้องถิ่นของจังหวัดน่าน

4.2.1 ผลการสำรวจสถานภาพป่าชุมชนในภาพรวมของจังหวัดน่าน

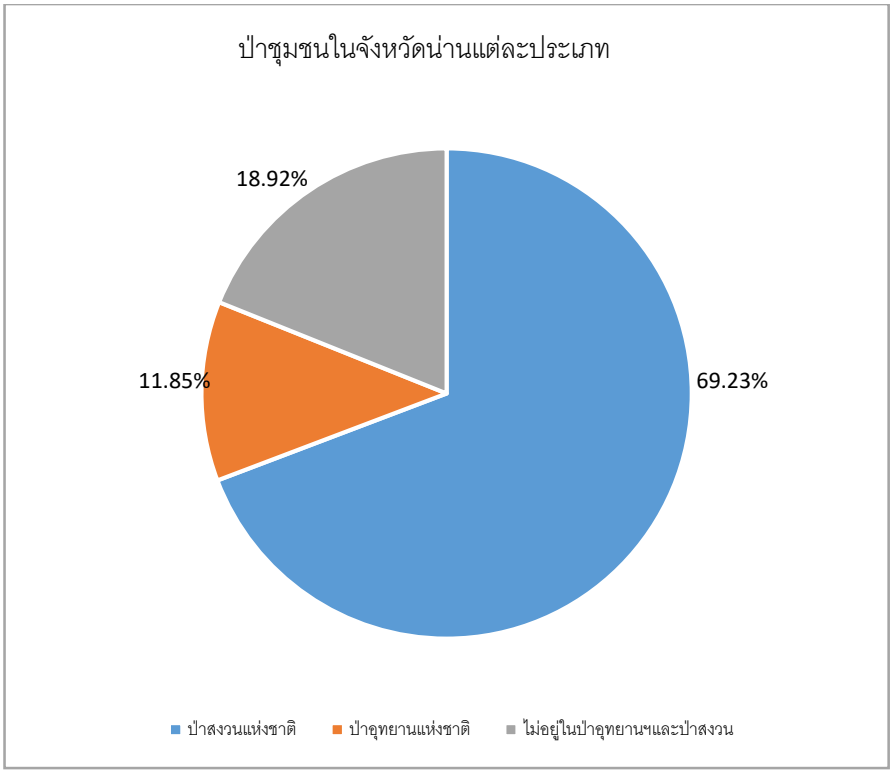
ขณะที่ผู้คนส่วนใหญ่ในสังคม มองภาพผืนป่าน่านว่าอยู่ในขั้นวิกฤติ แต่หากซูมเข้ามาใกล้ ๆในพื้นที่ชุมชน จะเห็นเรื่องราวที่ดีของวิถีชุมชนกับป่ามีความผูกพันมาอย่างยาวนาน มีการปรับตัว เรียนรู้กับวิถีของระบบนิเวศน์อันเป็นถิ่นที่อยู่อาศัย ได้สั่งสมองค์ความรู้ ภูมิปัญญาในการดำรงชีวิต มีการจัดการป่าในรูปแบบที่หลากหลายบนฐานวิถีวัฒนธรรม ประเพณี มีการถ่ายทอด รับช่วง สานต่อในแต่ละยุคสมัยอย่างมีพลวัต จึงขอนำเสนอข้อมูลการศึกษาตามลำดับนี้

1) นิยาม “ป่าชุมชน”

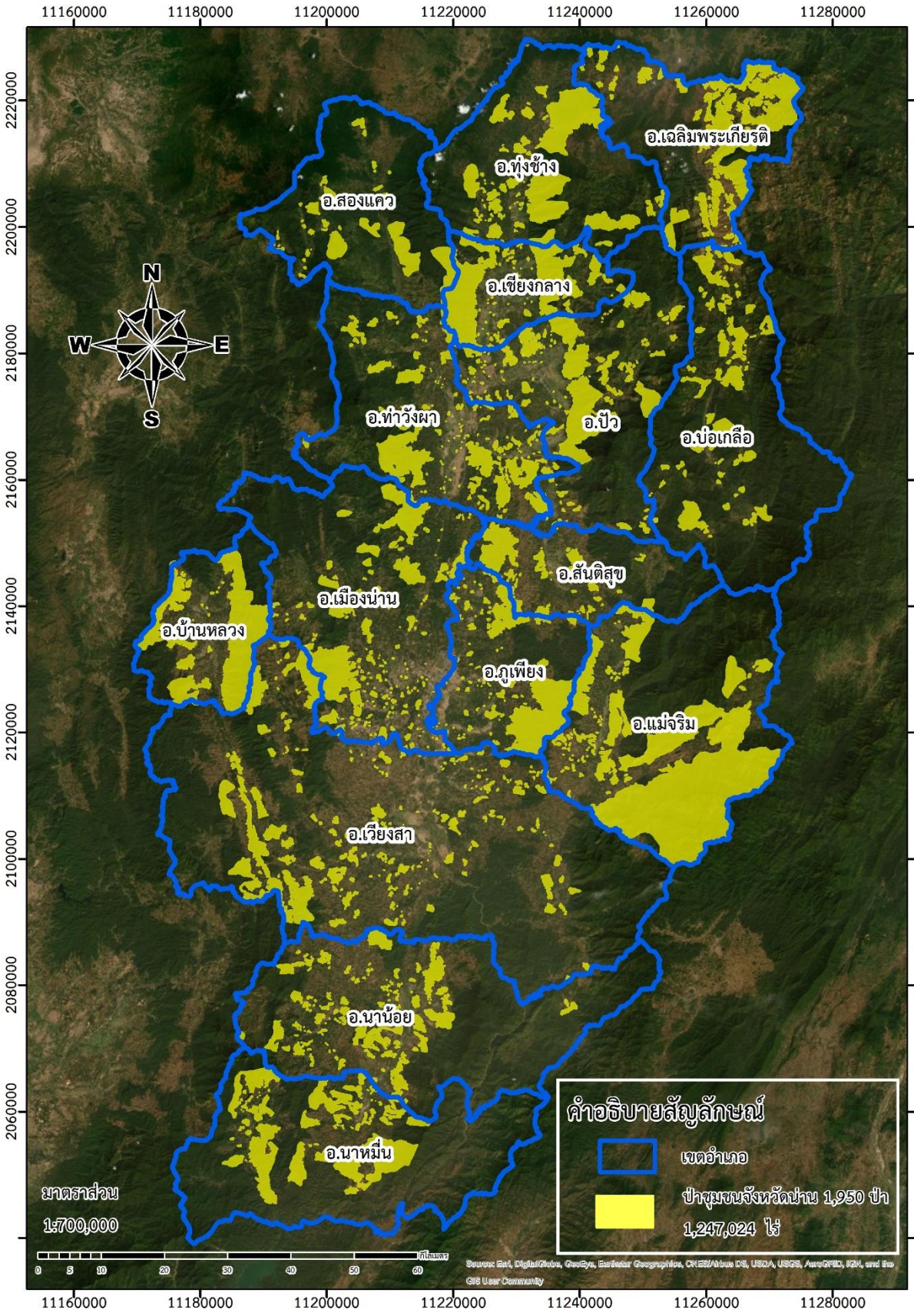
จากการประมวลข้อค้นพบของป่าชุมชนน่าน ภายใต้การดำเนินโครงการฯป่าชุมชน หมายถึง ป่าที่ชุมชนมีส่วนร่วมดูแลรักษาบนพื้นฐานวัฒนธรรมจารีตประเพณีที่ถือที่สืบทอดกันมานาน หมายรวมถึงป่าชุมชน ป่าหน้าหมู่ ป่าสาธารณะ รวมถึงป่าพิธีกรรม ทั้งที่อยู่ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ในพื้นที่ป่าอุทยานแห่งชาติ โดยชุมชนมีสิทธิในการอนุรักษ์ฟื้นฟู การพึ่งพาและใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน ตามวัตถุประสงค์ของแต่ละชุมชน โดยมีแนวคิดที่อยู่เบื้องหลัง คือ การยอมรับว่าป่าเป็นสิทธิร่วมกันของชุมชน สมาชิกของชุมชนมีส่วนร่วมจัดการดูแลจัดการและภายใต้ระเบียบกฎกติกาของชุมชน

2) ผลการสำรวจข้อมูลสถานภาพและการคงอยู่ของป่าชุมชนจังหวัดน่านในภาพรวม

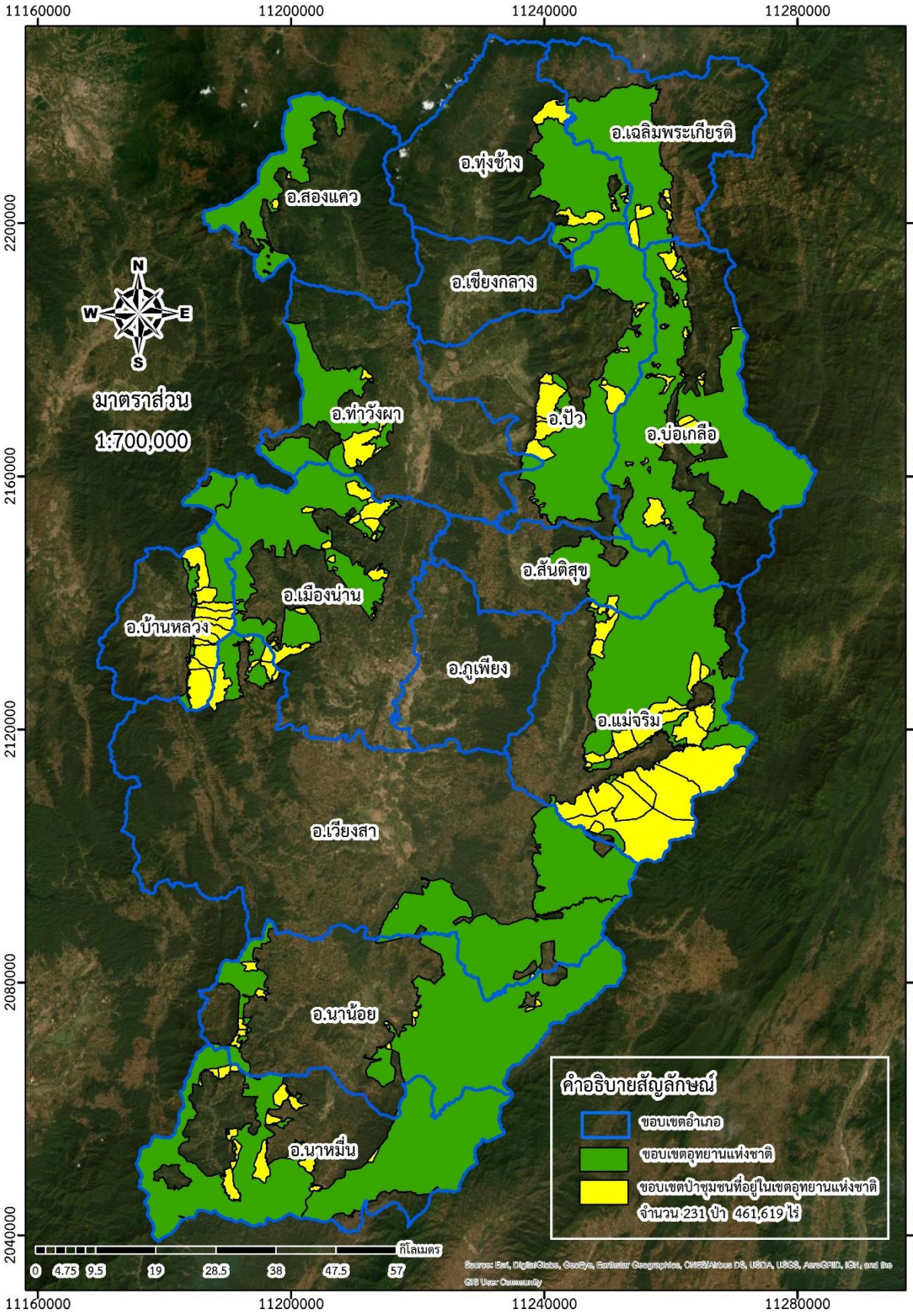
คณะผู้ศึกษาได้เก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามเกี่ยวกับสถานภาพของป่าชุมชน ครอบคลุมพื้นที่จังหวัดน่านทั้ง 15 อำเภอ พบว่าในพื้นที่จังหวัดน่าน มีชุมชนที่รวมกลุ่มอนุรักษ์ดูแลรักษาป่าชุมชนหรือป่าหน้าหมู่ จำนวน 94 ตำบล 869 หมู่บ้าน พบการคงอยู่ของป่าชุมชนทั้งหมด จำนวน 1,950 แห่ง เนื้อที่จำนวน 1,247,024 ไร่ จำแนกเป็น ป่าชุมชนในเขตป่าสงวน 1,350 แห่ง มีเนื้อที่จำนวน 1,147,987 ไร่ ป่าชุมชนในเขตป่าอุทยาน 231 แห่ง เนื้อที่จำนวน 461,619 ไร่ และนอกจากนี้ยังมีป่าชุมชนที่อยู่นอกเขต (ป่าอุทยาน ฯ/สงวน) 369 แห่ง ดังแผนภูมิต่อไปนี้

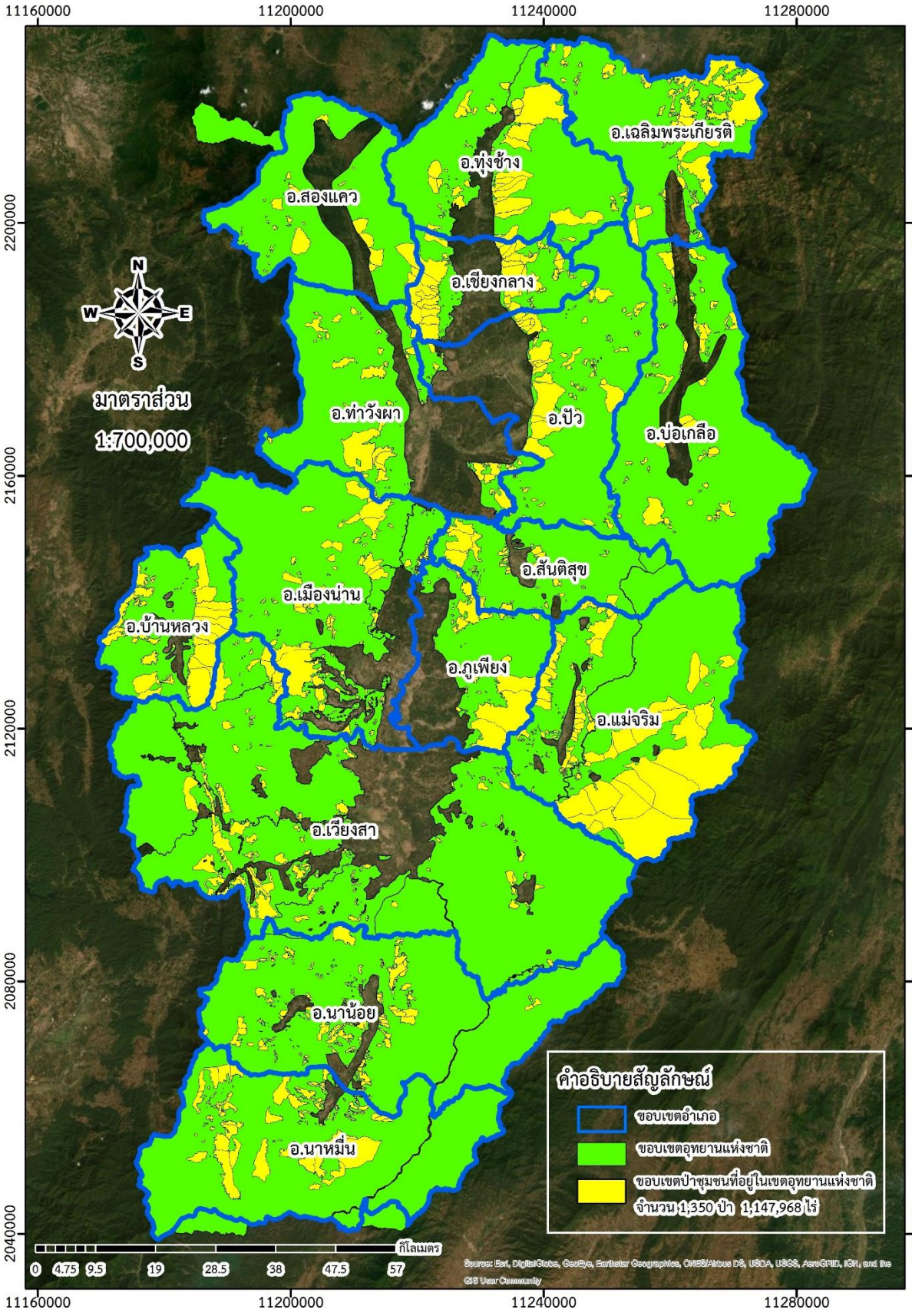
แผนภูมิที่ 1 สถานภาพการจัดการป่าชุมชนน่าน

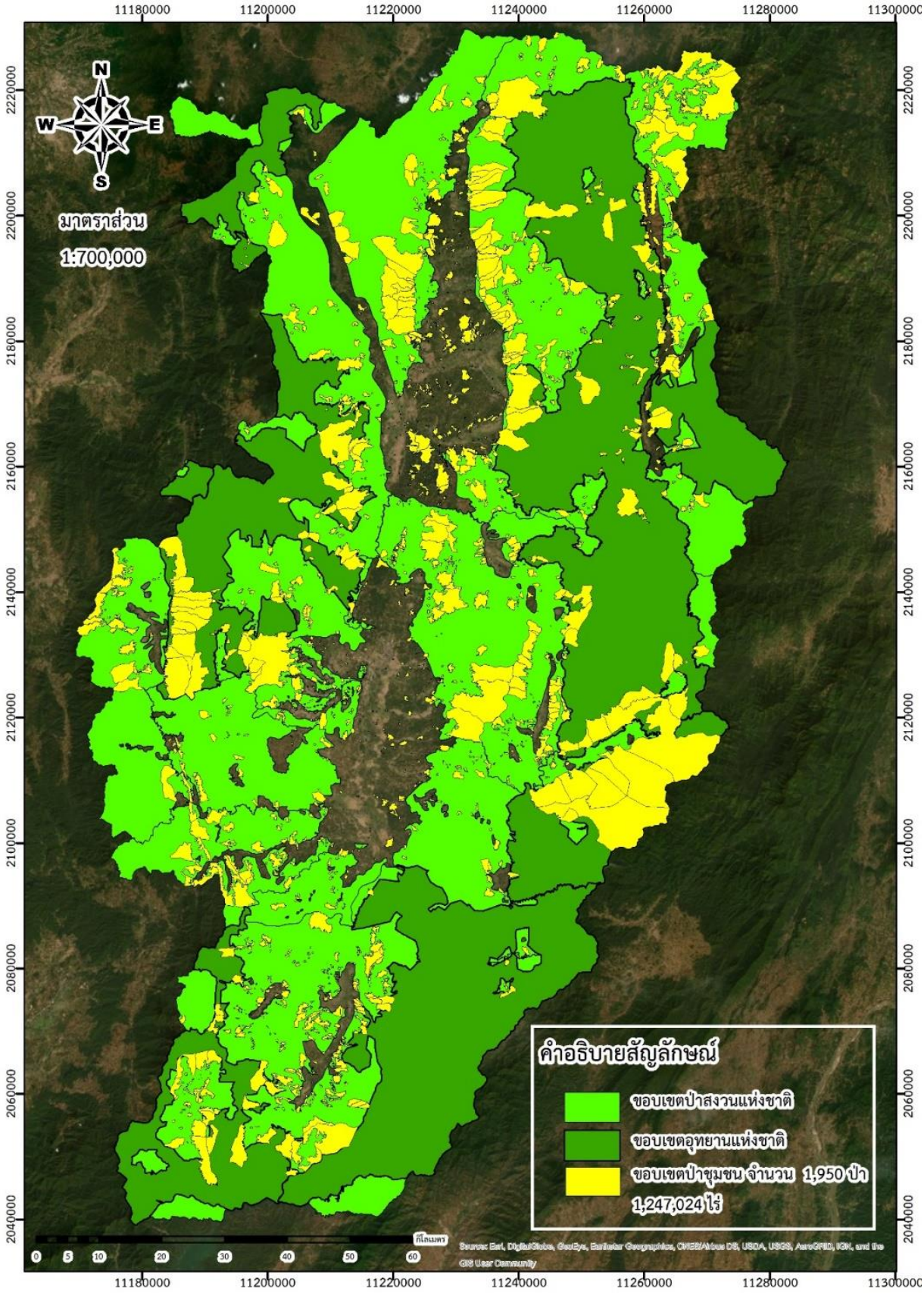
ภาพที่ 36 แผนที่แสดงภาพรวมของป่าชุมชนจังหวัดน่าน

ภาพที่ 37 แผนที่แสดงป่าชุมชนในเขตอุทยาน

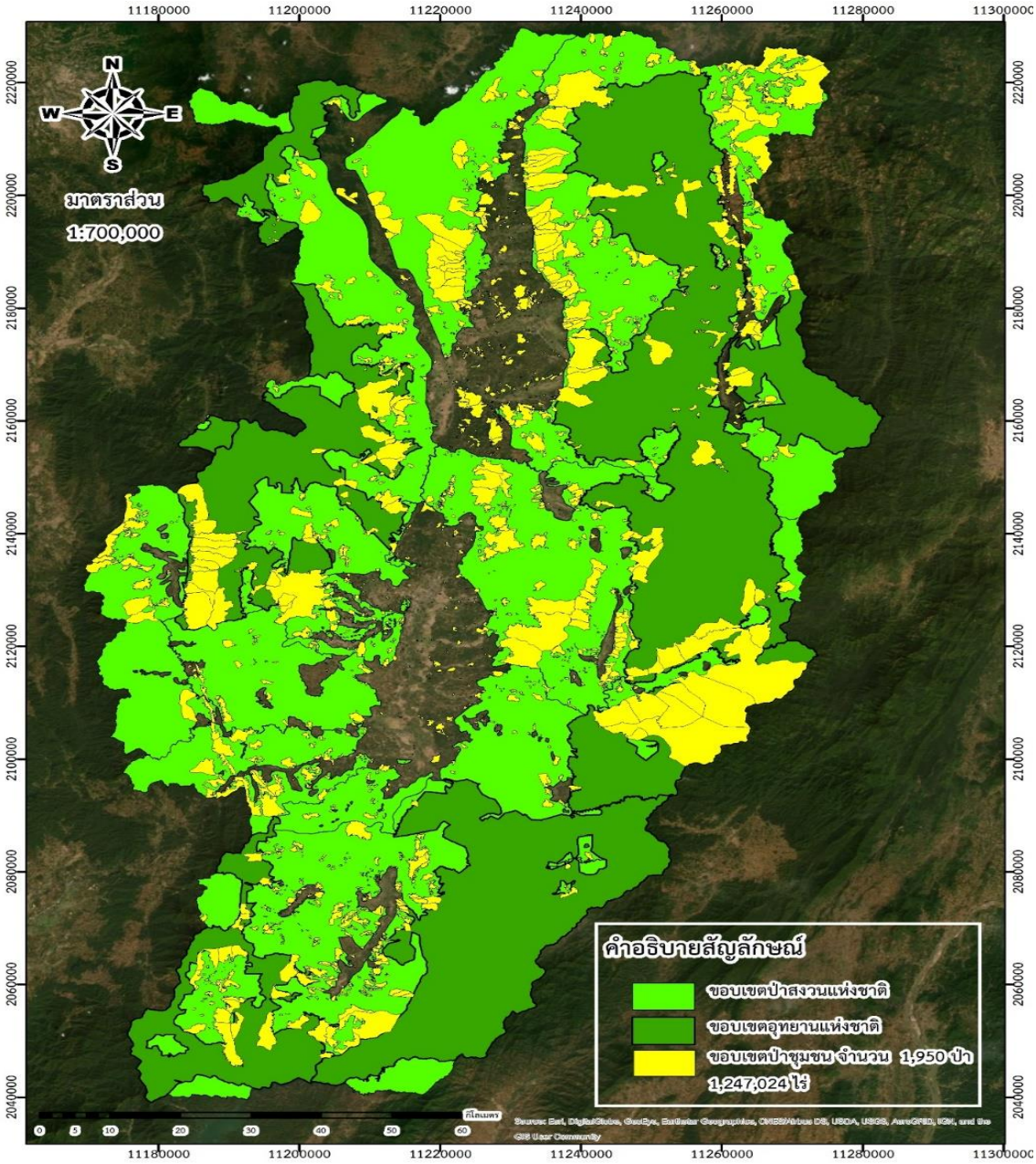
ภาพที่ 38 แผนที่แสดงป่าชุมชนในเขตป่าสงวน

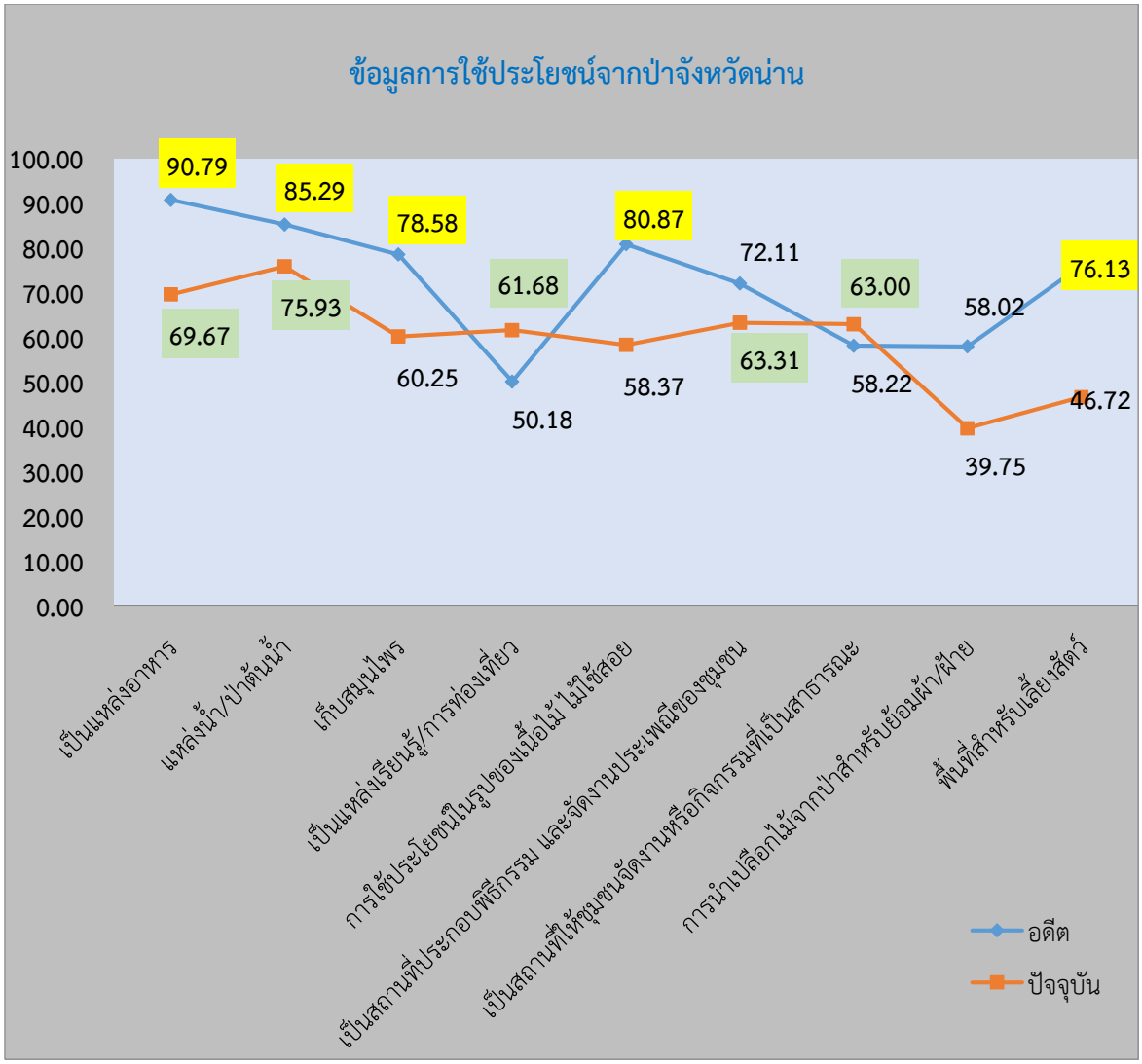
ภาพที่ 39 แผนที่แสดงป่าชุมชนในเขตป่าสงวนและในเขตอุทยาน

ขนาดของพื้นที่ป่าชุมชนจังหวัดน่าน จำนวน 1,950 แห่ง

ต่ำกว่า 1 ไร่	9 แห่ง
1- 500 ไร่	1,549 แห่ง
501 - 1,000 ไร่	141 แห่ง
1,001 - 10,000 ไร่	234 แห่ง
10,001 - 20,000 ไร่	11 แห่ง
20,001 - 30,000 ไร่	2 แห่ง
30,001 - 40,000 ไร่	2 แห่ง
40,001 - 50,000 ไร่	1 แห่ง
50,001 - 60,000 ไร่	1 แห่ง

ภาพที่ 40 แผนที่แสดงขนาดของพื้นที่ป่าชุมชนจังหวัดน่าน

แผนภูมิที่ 2 แสดงการใช้ประโยชน์จากป่าของชุมชน จังหวัดน่าน

3) ประเภทของป่าชุมชน

"ป่าชุมชน" ที่ชาวบ้านมีส่วนร่วมดูแลรักษาจำแนกได้ ดังนี้

ป่าต้นน้ำ /ป่าขุนน้ำ เป็นต้นน้ำลำธารและแหล่งอาหารของชุมชน ชุมชนจะกันเขตเป็นพื้นที่อนุรักษ์ เขตหวงห้าม มีกฎระเบียบอย่างเคร่งครัด ห้ามตัดไม้แต่สามารถเข้าไปเก็ยหาของป่าเพื่อบริโภคได้

ป่าใช้สอย เป็นป่าที่ชุมชนมีการอนุรักษ์ แต่สมาชิกในชุมชนสามารถเข้าไปใช้ประโยชน์ภายใต้กฎกติกาของชุมชน ผลผลิตจากป่า เนื้อไม้ในกรณีของกิจกรรมส่วนร่วมและครอบครัวหรือสมาชิกในชุมชนที่ยากลำบาก

ป่าพิธีกรรม เป็นป่าเพื่อใช้ในการประกอบพิธีกรรมตามความเชื่อของชุมชน ส่วนใหญ่สมาชิกในชุมชนไม่มีผู้ใดกล้าเข้าไปใช้ประโยชน์และล่วงละเมิด ยังมีความเกรงกลัวในสิ่งลี้ลับเหนือธรรมชาติ

4.2.2 ผลการสำรวจสถานภาพและการคงอยู่ของป่าชุมชนภาพรวมจังหวัดน่าน

1) ป่าชุมชนภาพรวมจังหวัดน่าน

ตารางที่ 19 ข้อมูลทั่วไปของป่าชุมชนในจังหวัดน่าน

ที่	รายการ		จำนวน	ร้อยละ
1	ที่ตั้งของป่าชุมชน	ป่าสงวนแห่งชาติ	1,350	69.23
		ป่าอุทยานแห่งชาติ	231	11.85
		ไม่อยู่ในป่าอุทยานฯและป่าสงวนฯ	369	18.92
		รวม	**1,950**	**100.00**
2	การขึ้นทะเบียนป่าชุมชนของกรมป่าไม้	ขึ้นทะเบียน	170	8.72
		ไม่ได้ขึ้นทะเบียน	405	20.77
		ไม่ทราบ/ไม่ระบุ	1,375	70.51
		รวม	**1,950**	**100.00**
3	กองทุนดูแลรักษาป่าชุมชน	มี	45	5.18
		ไม่มี	272	31.34
		ไม่ทราบ/ไม่ระบุ	551	63.48
		รวม	**868**	**100.00**
4	หน่วยงานที่สนับสนุน	มี	258	29.72
		ไม่มี	74	8.53
		ไม่ทราบ/ไม่ระบุ	536	61.75
		รวม	**868**	**100.00**

จากการสำรวจป่าชุมชนจังหวัดน่าน ในภาพรวมพบว่ามีพื้นที่ป่าชุมชนทั้งหมด 1,950 แห่ง ครอบคลุมพื้นที่ 868 หมู่บ้าน (ตารางที่ 19)

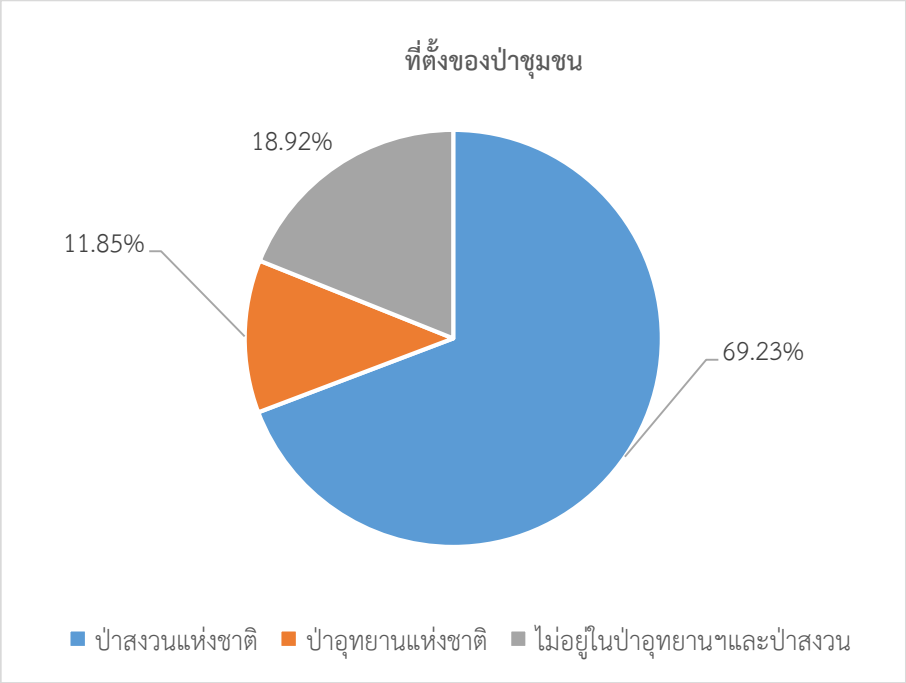
มีป่าชุมชนที่อยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ จำนวน 1,350 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 69.23 มีป่าชุมชนที่อยู่ในเขตป่าอุทยานแห่งชาติ จำนวน 231 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 11.85 และมีป่าชุมชนที่ไม่อยู่ในเขตป่าอุทยานแห่งชาติและ ป่าสงวนแห่งชาติ จำนวน 369 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 18.92

นอกจากนี้ยังพบว่ามีป่าชุมชนที่ขึ้นทะเบียนของกรมป่าไม้ จำนวน 170 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 8.72 มีป่าชุมชนที่ไม่ได้ขึ้นทะเบียนของกรมป่าไม้ จำนวน 405 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 20.77 และไม่ทราบ/ไม่ระบุ จำนวน 551 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 70.51

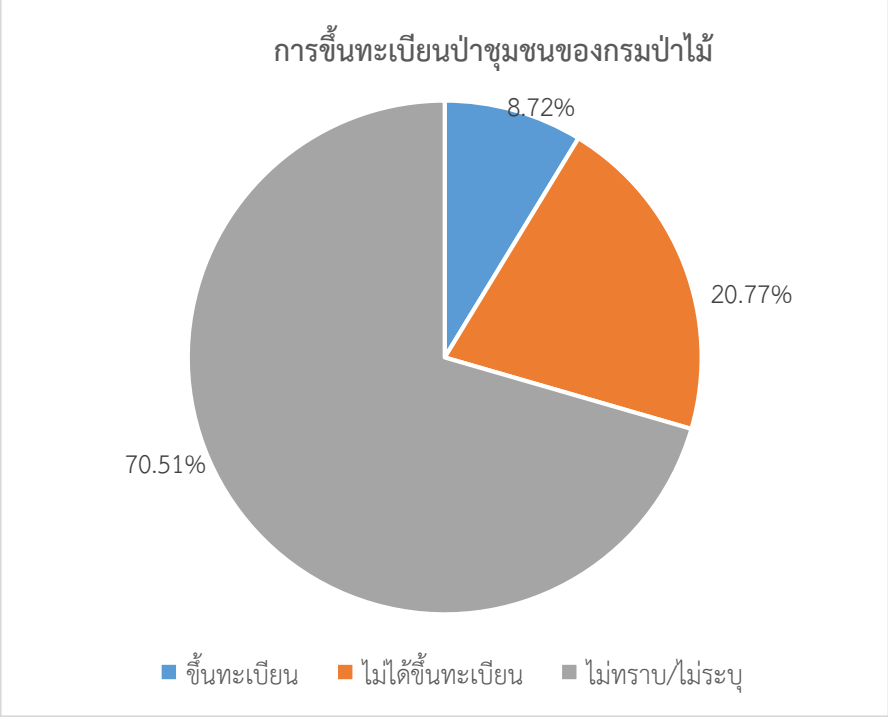
มีป่าชุมชนที่มีกองทุนดูแลรักษาป่า จำนวน 45 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 5.18 และยังไม่มีกองทุนดูแลรักษาป่า จำนวน 272 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 31.34 และไม่ทราบ/ไม่ระบุ จำนวน 551 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 63.48

มีป่าชุมชนที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ จำนวน 258 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 29.72 และยังไม่มีหน่วยงานสนับสนุน จำนวน 74 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 8.53 และไม่ทราบ/ไม่ระบุ จำนวน 536 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 61.75

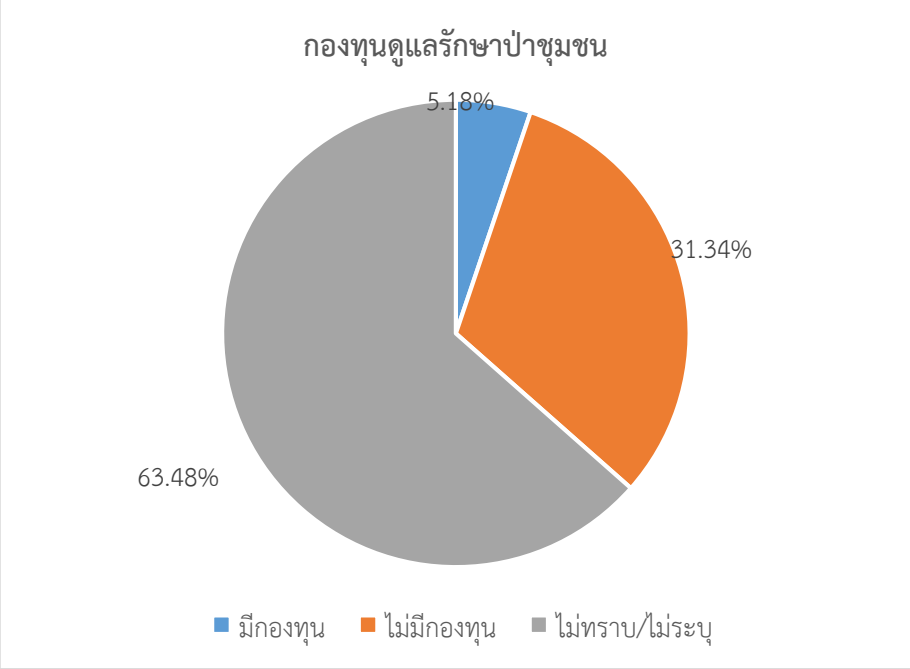
หน่วยงานที่สนับสนุน ได้แก่ หน่วยจัดการต้นน้ำ อบต./เทศบาล กรมป่าไม้ กลุ่มอนุรักษ์ต้นน้ำน่าน กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช ทสจ.น่าน ธกส. โครงการสร้างป่าสร้างรายได้ สปก. มูลนิธิฮักเมืองน่าน โดยสนับสนุนในรูปแบบของ สนับสนุนกล้าไม้ งบประมาณ ทำแนวกันไฟ อุปกรณ์ป้องกันไฟป่า การสำรวจขอบเขตการปลูกป่า การอบรมให้ความรู้ เป็นต้น

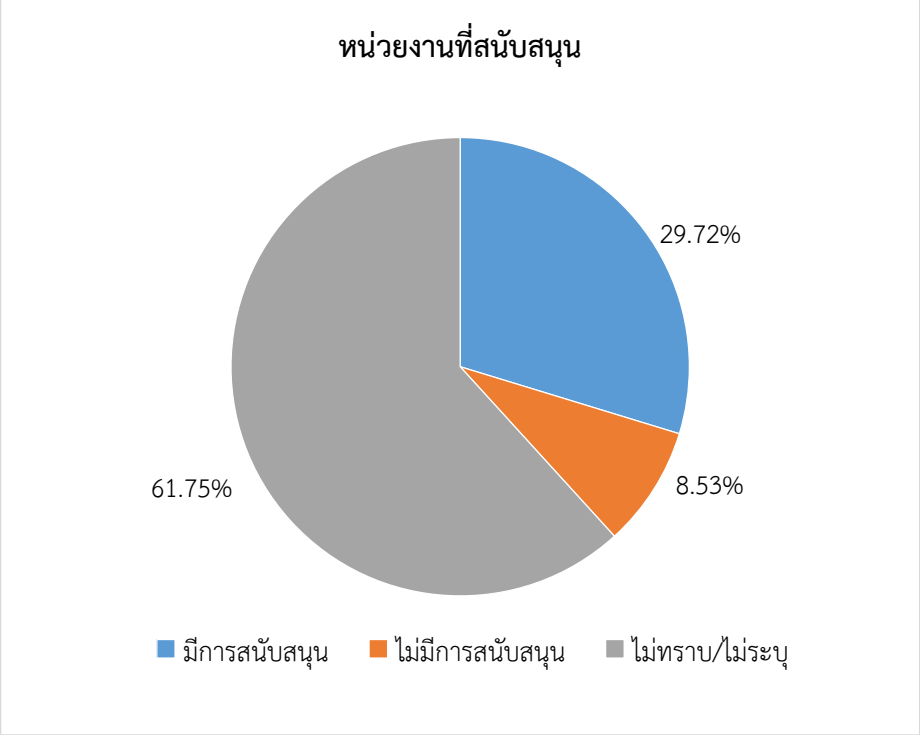
แผนภูมิที่ 3 ข้อมูลที่ตั้งของป่าชุมชนในพื้นที่จังหวัดน่าน

แผนภูมิที่ 4 ข้อมูลการขึ้นทะเบียนป่าชุมชนของกรมป่าไม้ จังหวัดน่าน

แผนภูมิที่ 5 ข้อมูลชุมชนที่มีกองทุนดูแลรักษาป่าชุมชน จังหวัดน่าน

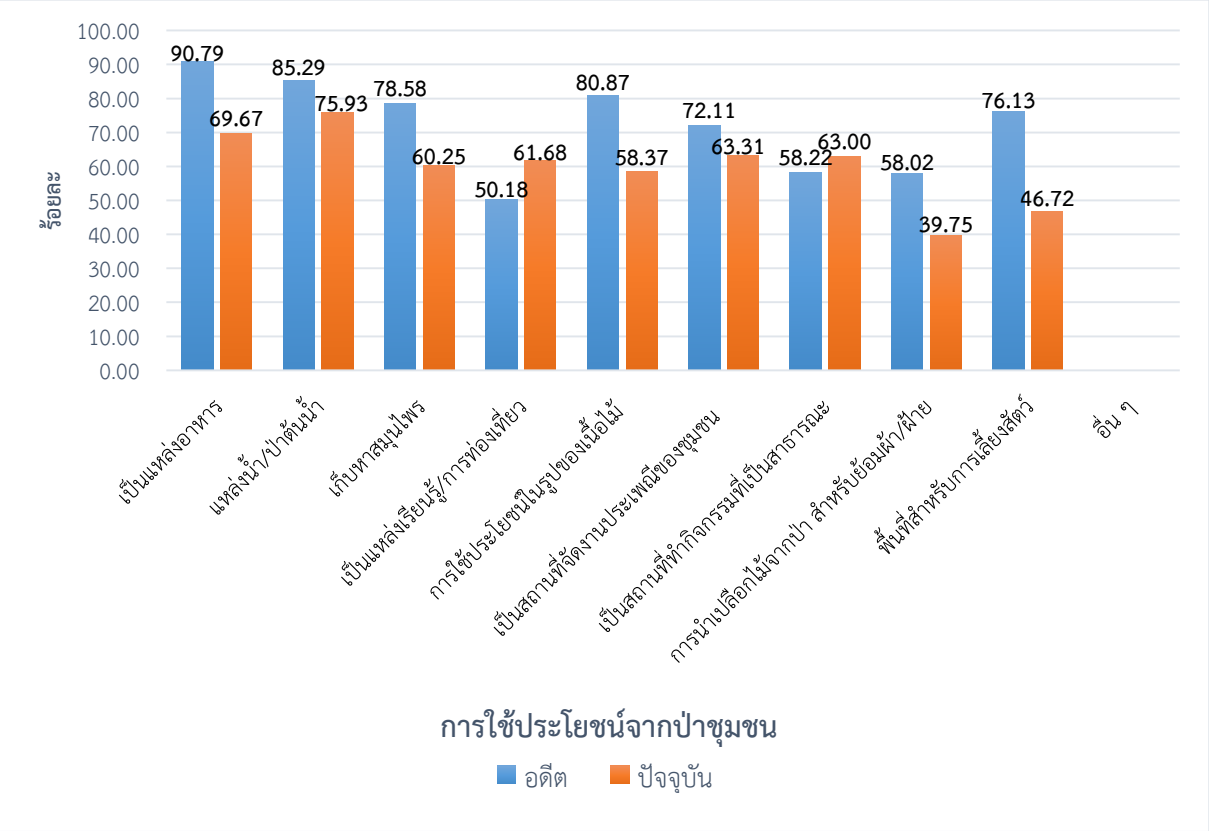
แผนภูมิที่ 6 ข้อมูลหน่วยงานที่สนับสนุน กิจกรรมป่าชุมชนจังหวัดน่าน

ตารางที่ 20 ข้อมูลการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนเมื่อเทียบกับอดีตจนถึงปัจจุบัน จังหวัดน่าน

ประเด็น	การใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน																		
	อดีต									ปัจจุบัน 2550-2560									
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	ค่าเฉลี่ย	S.D	ร้อยละ	N	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	ค่าเฉลี่ย	S.D	ร้อยละ	N
	จำนวน	จำนวน	จำนวน	จำนวน	จำนวน					จำนวน	จำนวน	จำนวน	จำนวน	จำนวน				
การใช้ประโยชน์จากป่า																			
1) เป็นแหล่งอาหาร	265	91	26	6	5	4.54	0.792	90.79	393	72	110	157	44	10	3.48	0.998	69.67	393
2) แหล่งน้ำ/ป่าต้นน้ำ	199	132	37	17	8	4.26	0.943	85.29	393	129	119	92	42	11	3.80	1.097	75.93	393
3) เก็บหาสมุนไพร	145	131	72	34	11	3.93	1.071	78.58	393	38	82	152	89	32	3.01	1.073	60.25	393
4) เป็นแหล่งเรียนรู้/การท่องเที่ยว	36	59	71	130	97	2.51	1.264	50.18	393	41	106	138	61	47	3.08	1.148	61.68	393
5) การใช้ประโยชน์ในรูปของเนื้อไม้ ไม้ใช้สอย	161	136	65	14	17	4.04	1.053	80.87	393	46	76	120	102	49	2.92	1.190	58.37	393
6) เป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรม และจัดงานประเพณีของชุมชน	111	124	81	46	31	3.61	1.231	72.11	393	65	99	112	70	47	3.17	1.244	63.31	393
7) เป็นสถานที่ให้ชุมชนจัดงานหรือกิจกรรมที่เป็นสาธารณะ	48	94	86	105	60	2.91	1.266	58.22	393	51	110	122	67	43	3.15	1.178	63.00	393
8) การนำเปลือกไม้จากป่า สำหรับย้อมผ้า/ฝ้าย	55	93	83	82	80	2.90	1.347	58.02	393	6	34	61	140	152	1.99	1.014	39.75	393
9) พื้นที่สำหรับการเลี้ยงสัตว์	154	112	60	31	36	3.81	1.285	76.13	393	20	43	102	112	116	2.34	1.158	46.72	393

จากการสำรวจการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนจังหวัดน่าน ในอดีต พบว่ามีการใช้ประโยชน์ ด้านการเป็นแหล่งอาหาร มากที่สุด ร้อยละ 90.79 รองลงมาคือ ด้านการเป็นแหล่งน้ำ/ป่าต้นน้ำ ร้อยละ 85.29 ด้านการใช้ประโยชน์ในรูปของเนื้อไม้ ไม้ใช้สอย ร้อยละ 80.87 ด้านการเก็บหาสมุนไพร ร้อยละ 78.58 ด้านการเป็นพื้นที่สำหรับการเลี้ยงสัตว์ร้อยละ 76.13 ด้านการเป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรม และจัดงานประเพณีของชุมชน ร้อยละ 72.11 ด้านการเป็นสถานที่ให้ชุมชนจัดงานหรือกิจกรรมที่เป็นสาธารณะ ร้อยละ 58.22 ด้านการนำเปลือกไม้จากป่า สำหรับย้อมผ้า/ฝ้าย ร้อยละ 58.02 และด้านการเป็นแหล่งเรียนรู้/การท่องเที่ยว ร้อยละ 50.18 ตามลำดับ

ในปัจจุบัน การใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนจังหวัดน่าน พบว่ามีการใช้ประโยชน์ ด้านการเป็นแหล่งน้ำ/ป่าต้นน้ำ มากที่สุด ร้อยละ 75.93 รองลงมาคือ ด้านการเป็นแหล่งอาหาร ร้อยละ 69.67 ด้านการเป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรม และจัดงานประเพณีของชุมชน ร้อยละ 63.31 ด้านการเป็นสถานที่ให้ชุมชนจัดงานหรือกิจกรรมที่เป็นสาธารณะร้อยละ 63.00 ด้านการเป็นแหล่งเรียนรู้/การท่องเที่ยว ร้อยละ 61.68 ด้านการเก็บหาสมุนไพร ร้อยละ 60.25 ด้านการใช้ประโยชน์ในรูปของเนื้อไม้ ไม้ใช้สอย ร้อยละ 58.37 ด้านการเป็นพื้นที่สำหรับการเลี้ยงสัตว์ ร้อยละ 46.72 และด้านการนำเปลือกไม้จากป่าสำหรับย้อมผ้า/ฝ้าย ร้อยละ 39.75 ตามลำดับ (ตารางที่ 20)

แผนภูมิที่ 7 การใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน จังหวัดน่าน

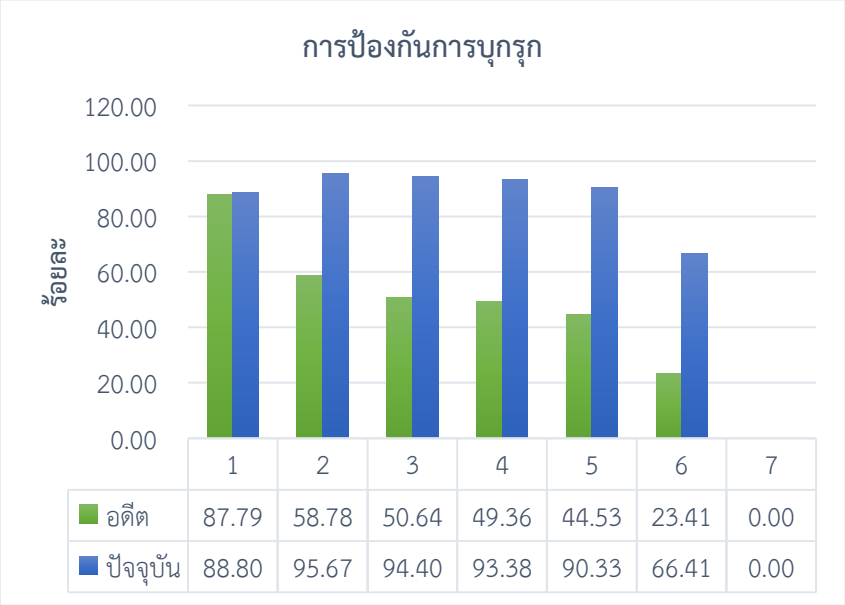
ตารางที่ 21 การจัดการป่าชุมชนด้านการป้องกันการบุกรุก จังหวัดน่าน

กิจกรรมการจัดการป่า	ช่วงเวลา	การจัดการ	ปฏิบัติ		ไม่ปฏิบัติ	
			จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. มีการใช้ความเชื่อเรื่องผี/สิ่งศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติในการปกป้องคุ้มครองป่าชุมชน	อดีต	มี	345	87.79	15	3.82
		ไม่มี	3	0.76	30	7.63
	ปัจจุบัน	มี	349	88.80	5	1.27
		ไม่มี	1	0.25	38	9.67
2. มีการตั้งกฎกติกาชุมชน	อดีต	มี	231	58.78	13	3.31
		ไม่มี	2	0.51	147	37.40
	ปัจจุบัน	มี	376	95.67	3	0.76
		ไม่มี	0	0.00	14	3.56
3. มีการทำแนวเขตป่าชุมชนที่ชัดเจน	อดีต	มี	199	50.64	8	2.04
		ไม่มี	4	1.02	182	46.31
	ปัจจุบัน	มี	371	94.40	5	1.27
		ไม่มี	1	0.25	16	4.07
4. มีการจัดเวทีประชุมเพื่อป้องกันการบุกรุก	อดีต	มี	194	49.36	10	2.54
		ไม่มี	3	0.76	186	47.33
	ปัจจุบัน	มี	367	93.38	2	0.51
		ไม่มี	0	0.00	24	6.11
5. มีการติดป้ายประชาสัมพันธ์	อดีต	มี	175	44.53	8	2.04
		ไม่มี	3	0.76	207	52.67
	ปัจจุบัน	มี	355	90.33	4	1.02
		ไม่มี	3	0.76	31	7.89
6. มีการตั้งด่านตรวจและจัดเวรเฝ้าระวัง	อดีต	มี	92	23.41	6	1.53
		ไม่มี	2	0.51	293	74.55
	ปัจจุบัน	มี	261	66.41	6	1.53
		ไม่มี	1	0.25	125	31.81

จากการสำรวจการจัดการป่าชุมชน ด้านการป้องกันการบุกรุก ของป่าชุมชนจังหวัดน่าน พบว่าในอดีต มีการใช้ความเชื่อเรื่องผี/สิ่งศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติในการปกป้องคุ้มครองป่าชุมชน ร้อยละ 87.79 มีการตั้งกฎกติกาชุมชน ร้อยละ 58.78 มีการทำแนวเขตป่าชุมชนที่ชัดเจน ร้อยละ 50.64 มีการจัดเวทีประชุมเพื่อป้องกันการบุกรุก ร้อยละ 49.36 มีการติดป้ายประชาสัมพันธ์ ร้อยละ 44.53 และมีการตั้งด่านตรวจและจัดเวรเฝ้าระวัง ร้อยละ 23.41 ตามลำดับ

แต่ในปัจจุบัน พบว่าจังหวัดน่าน มีการจัดการป่าชุมชน ด้านการป้องกันการบุกรุก เพิ่มขึ้นจากอดีต คือ มีการตั้งกฎกติกาชุมชน ร้อยละ 95.67 มีการทำแนวเขตป่าชุมชนที่ชัดเจน ร้อยละ 94.40 มีการจัดเวทีประชุมเพื่อป้องกันการบุกรุก ร้อยละ 93.38 มีการติดป้ายประชาสัมพันธ์ ร้อยละ 90.33 มีการใช้ความเชื่อเรื่อง

ผี/สิ่งศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติในการปกป้องคุ้มครองป่าชุมชน ร้อยละ 88.80 และมีการตั้งด่านตรวจและจัดเวรเฝ้าระวัง ร้อยละ 66.41 ตามลำดับ (ตารางที่ 21)

แผนภูมิที่ 8 การจัดการป่าชุมชนด้านการป้องกันการบุกรุก จังหวัดน่าน

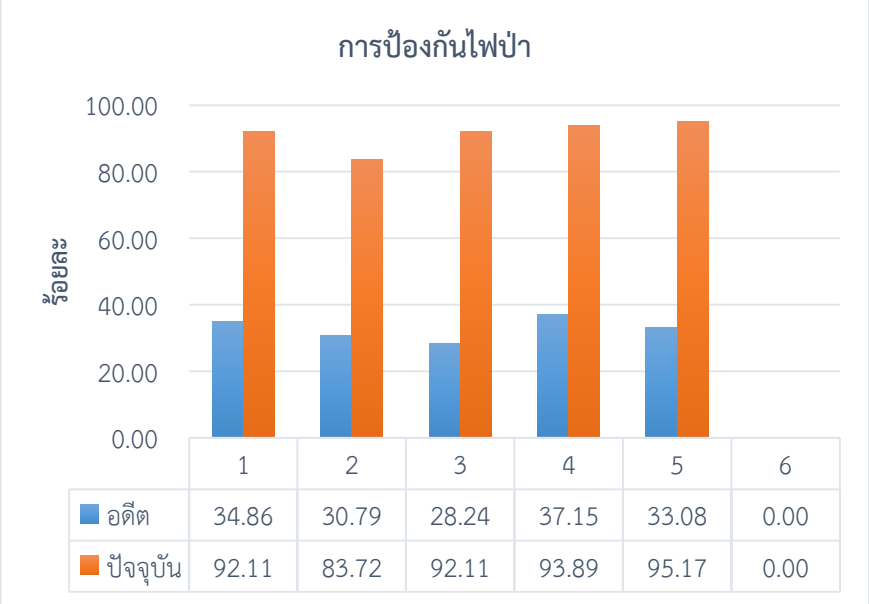
1 = มีการใช้ความเชื่อเรื่องผี/สิ่งศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติในการปกป้องคุ้มครองป่าชุมชน
2 = มีการตั้งกฎกติกาชุมชน
3 = มีการทำแนวเขตป่าชุมชนที่ชัดเจน
4 = มีการจัดเวทีประชุมเพื่อป้องกันการบุกรุก
5 = มีการติดป้ายประชาสัมพันธ์
6 = มีการตั้งด่านตรวจและจัดเวรเฝ้าระวัง
7 = อื่น ๆ

ตารางที่ 22 การจัดการป่าชุมชนด้านการป้องกันไฟป่า จังหวัดน่าน

กิจกรรมการจัดการป่า	ช่วงเวลา	การจัดการ	ปฏิบัติ		ไม่ปฏิบัติ	
			จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. มีการจัดทำแนวกันไฟ	อดีต	มี	137	34.86	8	2.04
		ไม่มี	1	0.25	247	62.85
	ปัจจุบัน	มี	362	92.11	7	1.78
		ไม่มี	0	0.00	24	6.11
2. มีการเดินลาดตระเวน	อดีต	มี	121	30.79	9	2.29
		ไม่มี	1	0.25	262	66.67
	ปัจจุบัน	มี	329	83.72	4	1.02
		ไม่มี	1	0.25	59	15.01
3. มีการอบรมการป้องกันไฟป่า	อดีต	มี	111	28.24	8	2.04
		ไม่มี	2	0.51	272	69.21
	ปัจจุบัน	มี	362	92.11	4	1.02
		ไม่มี	1	0.25	26	6.62
4. มีการประชุมหารือวางแผนในเวทีหมู่บ้าน	อดีต	มี	146	37.15	9	2.29
		ไม่มี	1	0.25	237	60.31
	ปัจจุบัน	มี	369	93.89	4	1.02
		ไม่มี	2	0.51	18	4.58
5. ประกาศเสียงตามสายขอความร่วมมือ	อดีต	มี	130	33.08	10	2.54
		ไม่มี	5	1.27	248	63.10
	ปัจจุบัน	มี	374	95.17	5	1.27
		ไม่มี	0	0.00	14	3.56

จากการสำรวจการจัดการป่าชุมชน ด้านการป้องกันไฟป่า ของป่าชุมชนจังหวัดน่าน พบว่า ในอดีต มีการประชุมหารือวางแผนในเวทีหมู่บ้าน ร้อยละ 37.15 มีการจัดทำแนวกันไฟ ร้อยละ 34.86 ประกาศเสียงตามสายขอความร่วมมือ ร้อยละ 33.08 มีการเดินลาดตระเวน ร้อยละ 30.79 และมีการอบรมการป้องกันไฟป่า ร้อยละ 28.24 ตามลำดับ

แต่ในปัจจุบัน พบว่าจังหวัดน่าน มีการจัดการป่าชุมชน ด้านการป้องกันไฟป่า เพิ่มขึ้นจากในอดีต คือ มีการประกาศเสียงตามสายขอความร่วมมือ ร้อยละ 95.17 มีการประชุมหารือวางแผนในเวทีหมู่บ้าน ร้อยละ 93.89 มีการจัดทำแนวกันไฟ และมีการอบรมการป้องกันไฟป่า ร้อยละ 92.11 เท่ากัน และมีการเดินลาดตระเวน ร้อยละ 83.72 (ตารางที่ 22)

แผนภูมิที่ 9 การจัดการป่าชุมชนด้านการป้องกันไฟป่า จังหวัดน่าน

1 = มีการจัดทำแนวกันไฟ
2 = มีการเดินลาดตระเวน
3 = มีการอบรมการป้องกันไฟป่า
4 = มีการประชุมหารือวางแผนในเวทีหมู่บ้าน
5 = ประกาศเสียงตามสายขอความร่วมมือ
6 = อื่น ๆ

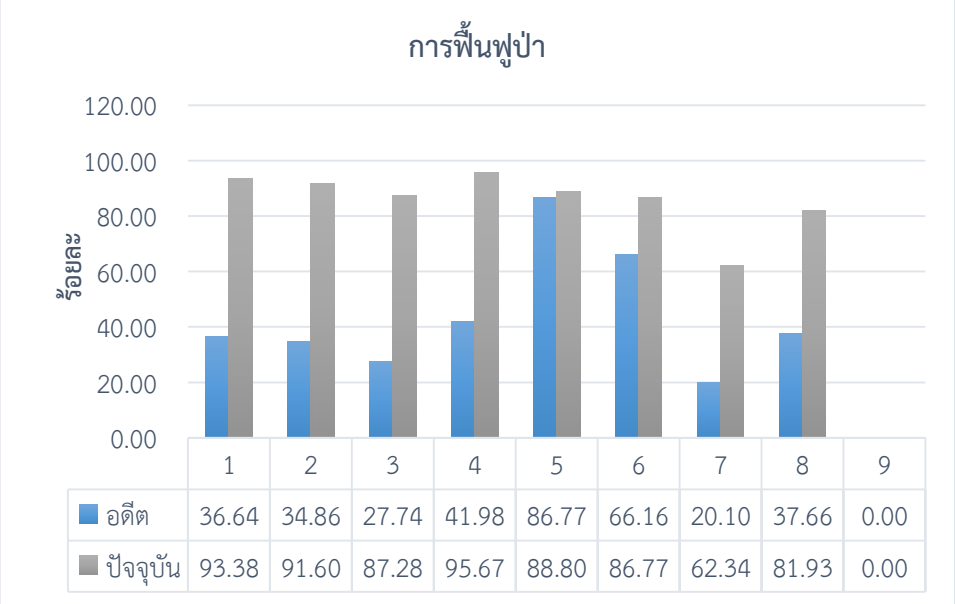
ตารางที่ 23 การจัดการป่าชุมชนด้านการอนุรักษ์/ฟื้นฟูป่าชุมชน-ระบบนิเวศป่า จังหวัดน่าน

กิจกรรมการจัดการป่า	ช่วงเวลา	การจัดการ	ปฏิบัติ		ไม่ปฏิบัติ	
			จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. มีกิจกรรมให้ความรู้ความเข้าใจให้กับคนในชุมชน	อดีต	มี	144	36.64	9	2.29
		ไม่มี	1	0.25	239	60.81
	ปัจจุบัน	มี	367	93.38	7	1.78
		ไม่มี	0	0.00	19	4.83
2. มีการจัดกิจกรรมปลูกป่า	อดีต	มี	137	34.86	7	1.78
		ไม่มี	3	0.76	246	62.60
	ปัจจุบัน	มี	360	91.60	6	1.53
		ไม่มี	0	0.00	27	6.87
3. มีการประสานและสร้างเครือข่ายการอนุรักษ์/ฟื้นฟูกับชุมชนอื่นๆ	อดีต	มี	109	27.74	7	1.78
		ไม่มี	0	0.00	277	70.48
	ปัจจุบัน	มี	343	87.28	4	1.02
		ไม่มี	1	0.25	45	11.45

กิจกรรมการจัดการป่า	ช่วงเวลา	การจัดการ	ปฏิบัติ		ไม่ปฏิบัติ	
			จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
4. มีการตั้งกฎกติกาชุมชน	อดีต	มี	165	41.98	9	2.29
		ไม่มี	2	0.51	217	55.22
	ปัจจุบัน	มี	376	95.67	4	1.02
		ไม่มี	2	0.51	11	2.80
5. มีการใช้ความเชื่อเรื่องผี/สิ่งศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติในการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าชุมชน	อดีต	มี	341	86.77	13	3.31
		ไม่มี	0	0.00	39	9.92
	ปัจจุบัน	มี	349	88.80	8	2.04
		ไม่มี	3	0.76	33	8.40
6. มีการจัดกิจกรรมบวชป่า/การเลี้ยงผี	อดีต	มี	260	66.16	7	1.78
		ไม่มี	0	0.00	126	32.06
	ปัจจุบัน	มี	341	86.77	6	1.53
		ไม่มี	2	0.51	44	11.20
7. มีการจัดศึกษาดูงาน	อดีต	มี	79	20.10	4	1.02
		ไม่มี	1	0.25	309	78.63
	ปัจจุบัน	มี	245	62.34	6	1.53
		ไม่มี	6	1.53	136	34.61
8. มีการทำฝายชะลอน้ำ	อดีต	มี	148	37.66	6	1.53
		ไม่มี	3	0.76	236	60.05
	ปัจจุบัน	มี	322	81.93	7	1.78
		ไม่มี	0	0.00	64	16.28

จากการสำรวจการจัดการป่าชุมชน ด้านการอนุรักษ์/ฟื้นฟูป่าชุมชน-ระบบนิเวศป่า ของป่าชุมชนจังหวัดน่าน พบว่าในอดีต มีการใช้ความเชื่อเรื่องผี/สิ่งศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติในการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าชุมชน ร้อยละ 86.77 มีการจัดกิจกรรมบวชป่า/การเลี้ยงผี ร้อยละ 66.16 มีการตั้งกฎกติกาชุมชน ร้อยละ 41.98 มีการทำฝายชะลอน้ำ ร้อยละ 37.66 มีกิจกรรมให้ความรู้ความเข้าใจให้กับคนในชุมชน ร้อยละ 36.64 มีการจัดกิจกรรมปลูกป่า ร้อยละ 34.86 มีการประสานและสร้างเครือข่ายการอนุรักษ์/ฟื้นฟูกับชุมชนอื่นๆ ร้อยละ 27.74 และมีการจัดศึกษาดูงาน ร้อยละ 20.10 ตามลำดับ

แต่ในปัจจุบัน พบว่าจังหวัดน่าน มีการจัดการป่าชุมชน ด้านการอนุรักษ์/ฟื้นฟูป่าชุมชน-ระบบนิเวศป่าเพิ่มขึ้นกว่าในอดีต คือ มีการตั้งกฎกติกาชุมชน ร้อยละ 95.67 มีกิจกรรมให้ความรู้ความเข้าใจให้กับคนในชุมชน ร้อยละ 93.38 มีการจัดกิจกรรม ปลูกป่า ร้อยละ 91.60 มีการใช้ความเชื่อเรื่องผี/สิ่งศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติในการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าชุมชน ร้อยละ 88.80 มีการประสานและสร้างเครือข่ายการอนุรักษ์/ฟื้นฟูกับชุมชนอื่นๆ ร้อยละ 87.28 มีการจัดกิจกรรมบวชป่า/การเลี้ยงผี ร้อยละ 86.77 มีการทำฝายชะลอน้ำ ร้อยละ 81.93 และมีการจัดศึกษาดูงาน ร้อยละ 62.34 ตามลำดับ (ตารางที่ 23)

แผนภูมิที่ 10 การจัดการป่าชุมชนด้านการอนุรักษ์/ฟื้นฟูป่าชุมชน-ระบบนิเวศป่า จังหวัดน่าน

1	มีกิจกรรมให้ความรู้ความเข้าใจให้กับ = คนในชุมชน	4	มีการตั้งกฎกติกาชุมชน =	7	มีการจัดศึกษาดูงาน =
2	=มีการจัดกิจกรรมปลูกป่า	5	มีการใช้ความเชื่อศักดิ์สิทธิ์เหนือ = ธรรมชาติ	8	มีการทำฝายชะลอน้ำ =
3	มีการประสานและสร้างเครือข่าย = ชุมชนอื่นๆ	6	/มีการจัดกิจกรรมบวชป่า =การเลี้ยงผี	9	อื่น ๆ =

ตารางที่ 24 ผลการดำเนินงาน/ผลสำเร็จที่ภาคภูมิใจด้านป่าชุมชนจังหวัดน่าน

ผลกระทบ/การเปลี่ยนแปลง	ผลการดำเนินงาน									
	มี/ใช่		ไม่มี/ไม่ใช่		N	ได้รับความร่วมมือดี		ไม่แน่ใจ		N
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
ด้านการบริหารจัดการ										
1) ชุมชนมีส่วนร่วม ดูแลจัดการในรูปของกลุ่มอนุรักษ์ป่าชุมชน	372	94.66	21	5.34	393	364	92.62	29	7.38	393
2) คณะกรรมการฯ มีบทบาทในการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งสร้างคนรุ่นใหม่ให้สืบทอดสานต่อการดำเนินงานฯ	375	95.42	18	4.58	393	353	89.82	40	10.18	393
3) ชุมชนให้ความร่วมมือและรักษากฎกติกาการใช้ประโยชน์จากป่าร่วมกัน	389	98.98	4	1.02	393	379	96.44	14	3.56	393
4) ชุมชนมีส่วนในการระดมทุน/กองทุนอนุรักษ์ป่าชุมชน	223	56.74	170	43.26	393	208	52.93	185	47.07	393
5) ชุมชนมีส่วนร่วมการทำกิจกรรมการอนุรักษ์ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง	377	95.93	16	4.07	393	364	92.62	29	7.38	393
6) ในชุมชนได้ร่วมกันกำหนดข้อบัญญัติว่าด้วยการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติโดย อบต/เทศบาล	315	80.15	78	19.85	393	300	76.34	93	23.66	393
ด้านทรัพยากร										
1) ป่าชุมชนได้รับการปกป้องดูแลจากสมาชิกในชุมชนด้วยดี	386	98.22	7	1.78	393	368	93.64	25	6.36	393
2) มีความหลากหลายของพันธุ์พืช/สัตว์	379	96.44	14	3.56	393	338	86.01	55	13.99	393
3) ป่าได้รับการฟื้นฟูและมีสภาพป่าที่มีความอุดมสมบูรณ์	381	96.95	12	3.05	393	349	88.80	44	11.20	393
ด้านสังคมวัฒนธรรม										
1) การประยุกต์พิธีกรรมทางศาสนามาใช้ในการดูแลจัดการป่า การบวชป่า เลี้ยงผีขุนน้ำ	330	83.97	63	16.03	393	309	78.63	84	21.37	393
2) การถ่ายทอดองค์ความรู้สู่กลุ่มเยาวชนคนรุ่นใหม่ได้สืบทอดสานต่อเจตนารมณ์ในการดูแลรักษาป่าอย่างต่อเนื่อง	355	90.33	38	9.67	393	319	81.17	74	18.83	393

ผลกระทบ/การเปลี่ยนแปลง	ผลการดำเนินงาน									
	มี/ใช่		ไม่มี/ไม่ใช่		N	ได้รับความร่วมมือดี		ไม่แน่ใจ		N
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
ด้านเศรษฐกิจ										
1) การพึ่งพาประโยชน์จากป่าอย่างเหมาะสม	375	95.42	18	4.58	393	340	86.51	53	13.49	393
2) การนำผลผลิตจากป่ามาต่อยอดสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ	313	79.64	80	20.36	393	280	71.25	113	28.75	393
3) ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	214	54.45	179	45.55	393	191	48.60	202	51.40	393
การประสานงาน/เชื่อมโยงกับหน่วยงานภายนอก										
1) ได้รับรางวัลผลงานด้านป่าชุมชน	80	20.36	313	79.64	393	72	18.32	321	81.68	393
2) เป็นแหล่งเรียนรู้/ ศึกษาดูงานแก่หน่วยงานต่างๆ	137	34.86	256	65.14	393	122	31.04	271	68.96	393
3) รับเชิญเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้แก่หน่วยงานภายนอกชุมชน	98	24.94	295	75.06	393	89	22.65	304	77.35	393

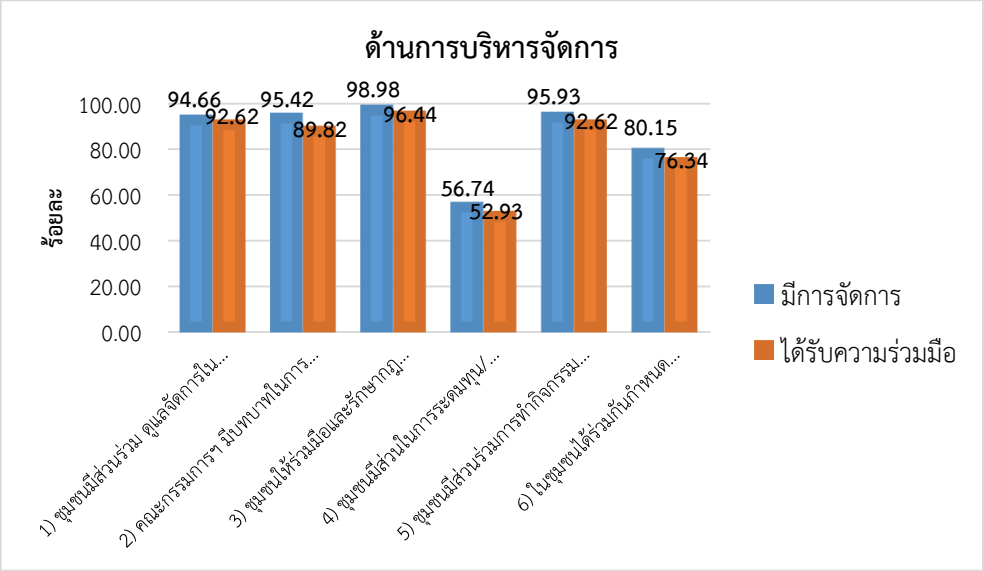
ผลการดำเนินงาน ด้านการบริหารจัดการป่าชุมชน ของจังหวัดน่าน พบว่ามีผลการดำเนินงานและได้รับความร่วมมือจากชุมชน โดยในชุมชนให้ความร่วมมือและรักษากฎกติกาการใช้ประโยชน์จากป่าร่วมกันมากที่สุด รองลงมาคือ ในชุมชนมีส่วนร่วมการทำกิจกรรมการอนุรักษ์ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง คณะกรรมการฯ มีบทบาทในการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งสร้างคนรุ่นใหม่ให้สืบทอดสานต่อการดำเนินงานฯ ในชุมชนมีส่วนร่วมดูแลจัดการในรูปของกลุ่มอนุรักษ์ป่าชุมชน ในชุมชนได้ร่วมกันกำหนดข้อบัญญัติว่าด้วยการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติโดย อบต/เทศบาล และในชุมชนมีส่วนในการระดมทุน/กองทุนอนุรักษ์ป่าชุมชนตามลำดับ

ผลการดำเนินงาน ด้านทรัพยากร พบว่ามีผลการดำเนินงานที่ดีและได้รับความร่วมมือจากชุมชน โดยป่าชุมชนได้รับการปกป้องดูแลจากสมาชิกในชุมชนด้วยดี มากที่สุด รองลงมาคือ ป่าได้รับการฟื้นฟูและมีสภาพป่าที่มีความอุดมสมบูรณ์ และป่าชุมชนมีความหลากหลายของพันธุ์พืช/สัตว์ ตามลำดับ

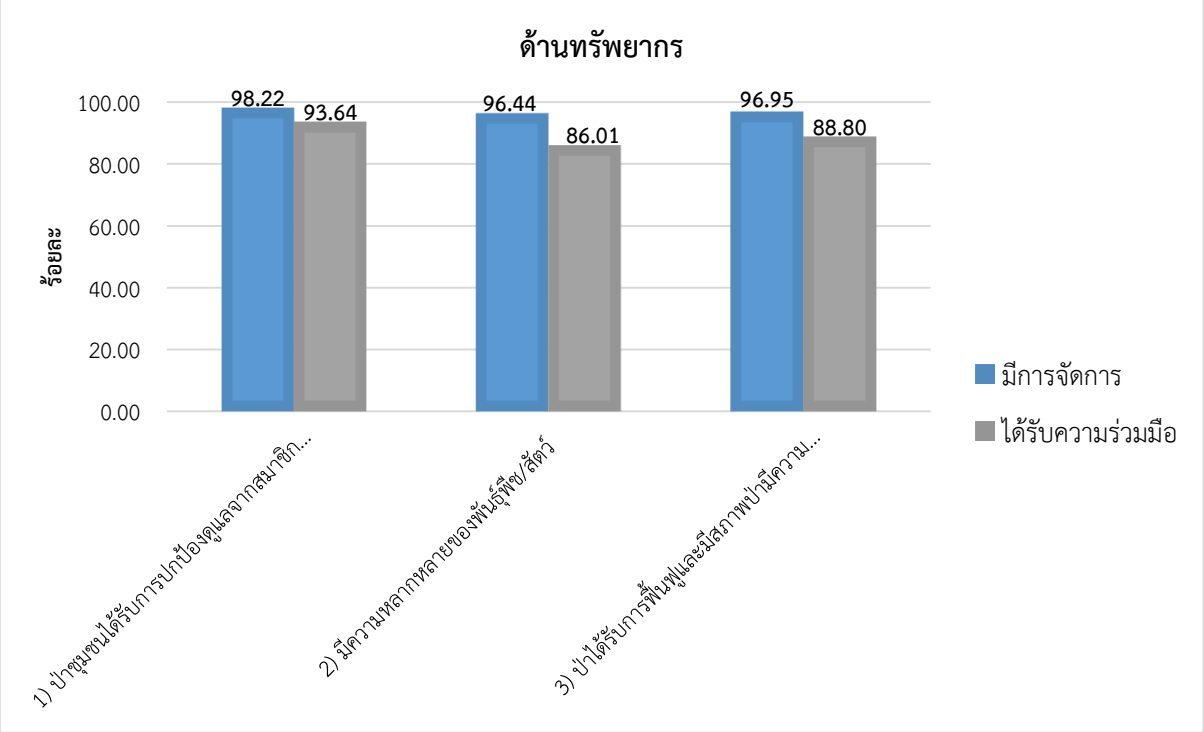
ผลการดำเนินงาน ด้านสังคม พบว่ามีผลการดำเนินงานที่ดีและได้รับความร่วมมือจากชุมชนในการถ่ายทอดองค์ความรู้สู่กลุ่มเยาวชนคนรุ่นใหม่ได้สืบทอดสานต่อเจตนารมณ์ในการดูแลรักษาป่าอย่างต่อเนื่อง มากที่สุด รองลงมาคือ การประยุกต์พิธีกรรมทางศาสนามาใช้ในการดูแลจัดการป่า การบวชป่าเลี้ยงผีขุนน้ำ

ผลการดำเนินงาน ด้านเศรษฐกิจ พบว่ามีผลการดำเนินงานและได้รับความร่วมมือจากชุมชน ในการพึ่งพาประโยชน์จากป่าอย่างเหมาะสม มากที่สุด รองลงมาคือ การนำผลผลิตจากป่ามาต่อยอดสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ และการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ตามลำดับ

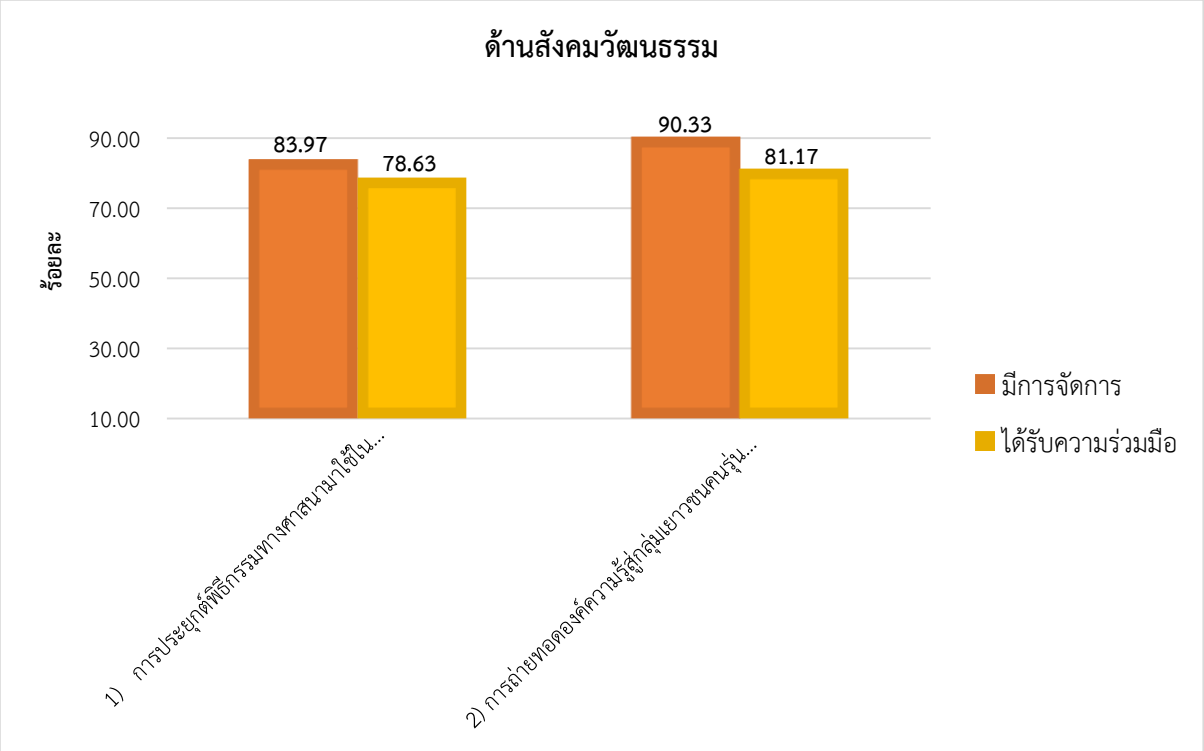
ผลการดำเนินงาน ด้านการประสานงาน/เชื่อมโยงกับหน่วยงานภายนอก พบว่ามีการดำเนินงานและได้รับความร่วมมือจากชุมชน ในเป็นแหล่งเรียนรู้/ ศึกษาดูงานแก่หน่วยงานต่างๆ มากที่สุด รองลงมาคือ การได้รับเชิญเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้แก่หน่วยงานภายนอกชุมชน และการได้รับรางวัลผลงานด้านป่าชุมชน ตามลำดับ

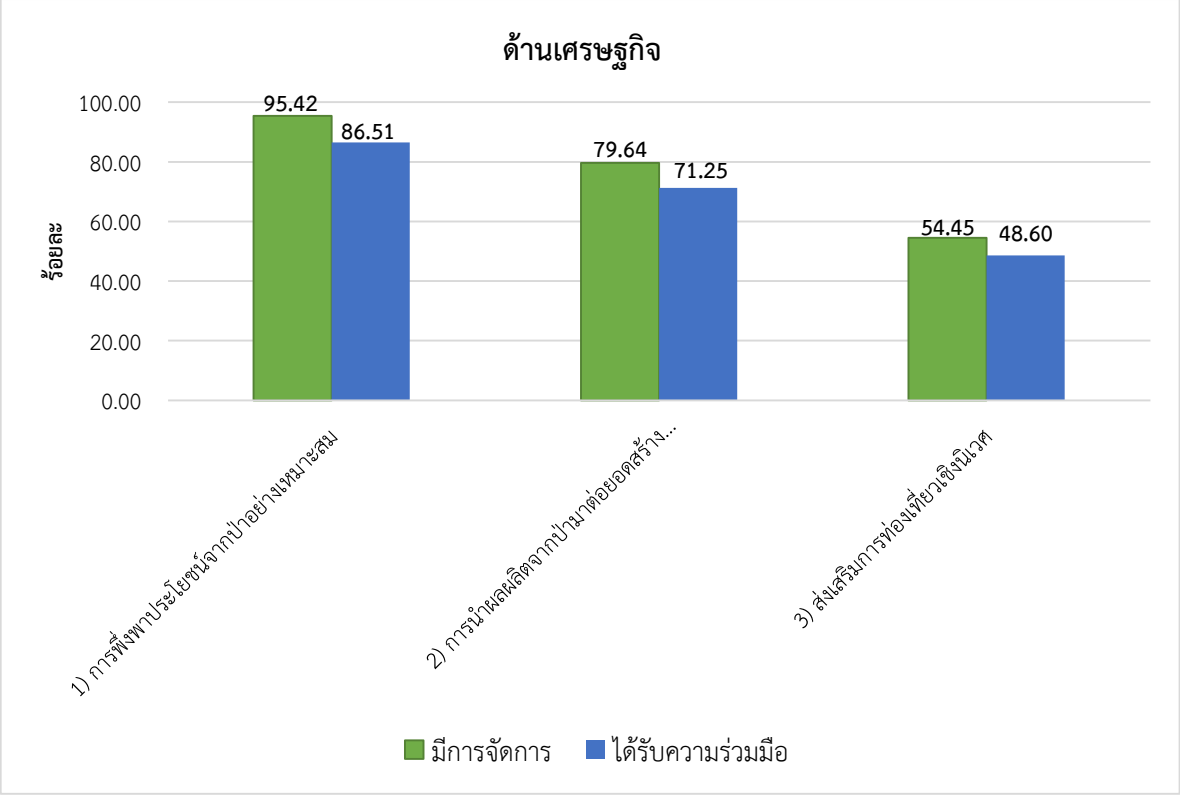
แผนภูมิที่ 11 การดำเนินงานด้านการบริหารจัดการป่าชุมชน จังหวัดน่าน

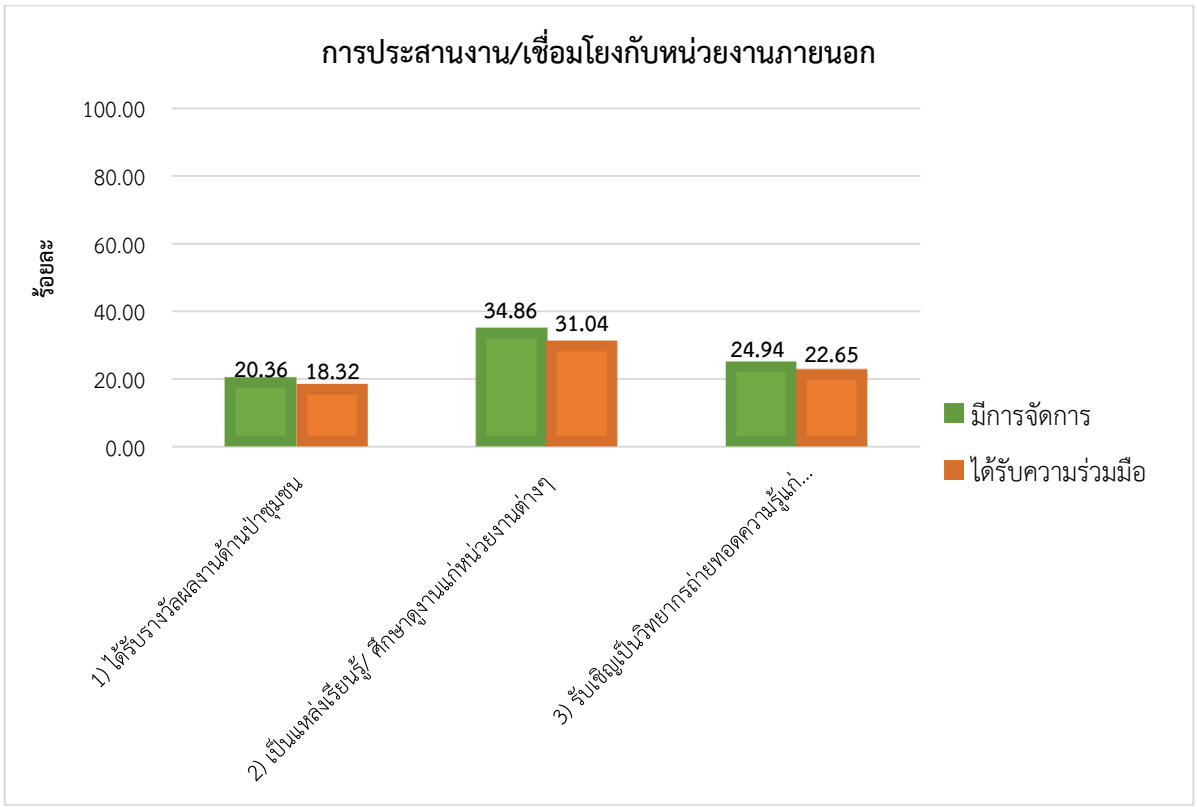
แผนภูมิที่ 12 การดำเนินงานด้านทรัพยากรป่าชุมชน จังหวัดน่าน

แผนภูมิที่ 13 การดำเนินงานด้านสังคมวัฒนธรรมป่าชุมชน จังหวัดน่าน

แผนภูมิที่ 14 การดำเนินงานด้านเศรษฐกิจป่าชุมชน จังหวัดน่าน

แผนภูมิที่ 15 การดำเนินงานป่าชุมชนด้านการประสานงาน/เชื่อมโยงกับหน่วยงานภายนอก จังหวัดน่าน

4.2.3 ผลสำรวจสถานภาพและการคงอยู่ของป่าชุมชนรายอำเภอ

คณะผู้ศึกษาได้ทำการเก็บรวบรวมแบบสอบถามเกี่ยวกับการจัดการป่าชุมชนครอบคลุมพื้นที่จังหวัดน่านทั้ง 15 อำเภอ ดังนี้

1) ป่าชุมชน อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดน่าน

ตารางที่ 25 ข้อมูลทั่วไปของป่าชุมชนอำเภอเฉลิมพระเกียรติ

ที่	รายการ		จำนวน	ร้อยละ
1	ที่ตั้งของป่าชุมชน	ป่าสงวนแห่งชาติ	56	81.16
		ป่าอุทยานแห่งชาติ	4	5.80
		ไม่อยู่ในป่าอุทยานฯและป่าสงวนฯ	9	13.04
		รวม	**69**	**100.00**
2	การขึ้นทะเบียนป่าชุมชนของกรมป่าไม้	ขึ้นทะเบียน	15	21.74
		ไม่ได้ขึ้นทะเบียน	53	76.81
		ไม่ทราบ/ไม่ระบุ	1	1.45
		รวม	**69**	**100.00**
3	กองทุนดูแลรักษาป่าชุมชน	มี	0	0.00
		ไม่มี	16	72.73
		ไม่ทราบ/ไม่ระบุ	6	27.27
		รวม	**22**	**100.00**
4	หน่วยงานที่สนับสนุน	มี	11	50.00
		ไม่มี	5	22.73
		ไม่ทราบ/ไม่ระบุ	6	27.27
		รวม	**22**	**100.00**

จากการสำรวจป่าชุมชนอำเภอเฉลิมพระเกียรติ พบว่ามีพื้นที่ป่าชุมชนทั้งหมด 69 แห่ง ครอบคลุมพื้นที่ 22 หมู่บ้าน (ตารางที่ 25)

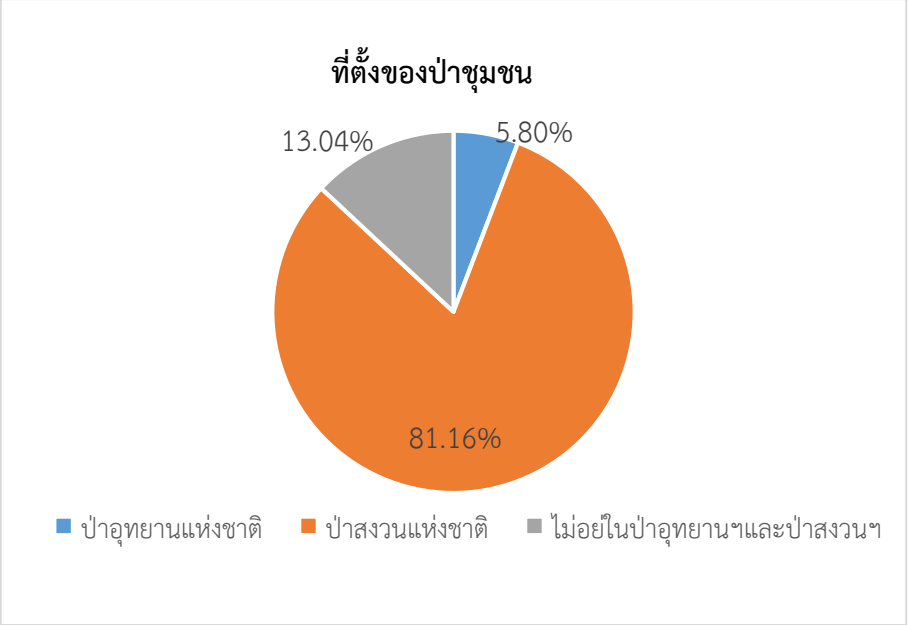
มีป่าชุมชนที่อยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ บริเวณป่าดอยภูคา และป่าผาแดง จำนวน 56 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 81.16 ป่าชุมชนที่อยู่ในเขตป่าอุทยานแห่งชาติ บริเวณอุทยานแห่งชาติดอยภูคา จำนวน 4 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 5.80 ได้แก่ ป่าชุมชนบ้านด่าน ป่าชุมชน (ใช้สอยบ้านนาคุ) ป่าชุมชนดอยภูแวบ้านห้วยปูด ป่าชุมชนดอยน้ำ

เฮิม ตำบลขุนน่าน และมีป่าชุมชนที่ไม่อยู่ในเขตป่าอุทยานแห่งชาติและป่าสงวนแห่งชาติ จำนวน 9 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 13.04

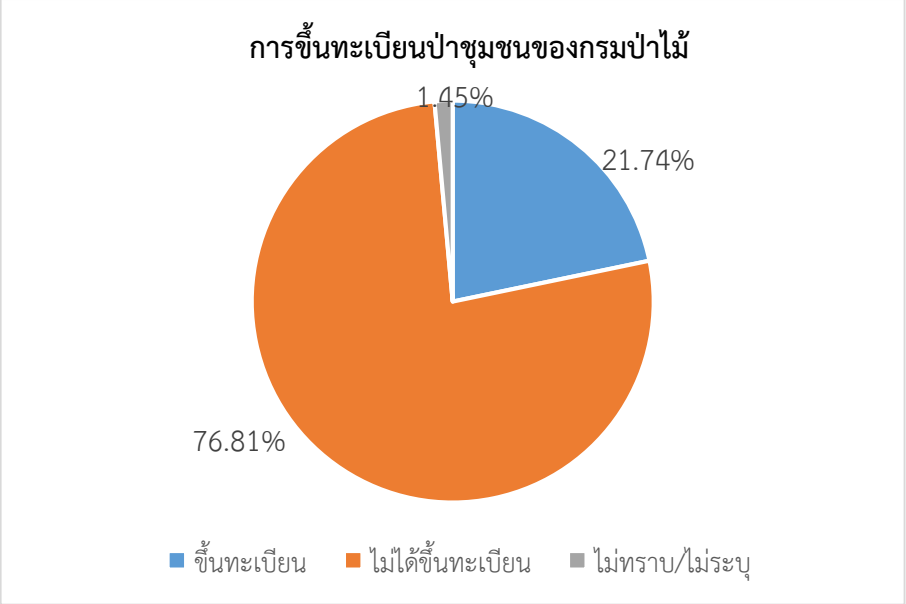
นอกจากนี้ยังพบว่ามีป่าชุมชนที่ขึ้นทะเบียนของกรมป่าไม้ จำนวน 15 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 21.74 ไม่ได้ขึ้นทะเบียน จำนวน 53 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 76.81 และไม่ทราบ/ไม่ระบุ จำนวน 1 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 1.45

มีป่าชุมชนที่ไม่มีมีกองทุนดูแลรักษาป่า จำนวน 16 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 72.73 และไม่ทราบ/ไม่ระบุ จำนวน 6 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 27.27

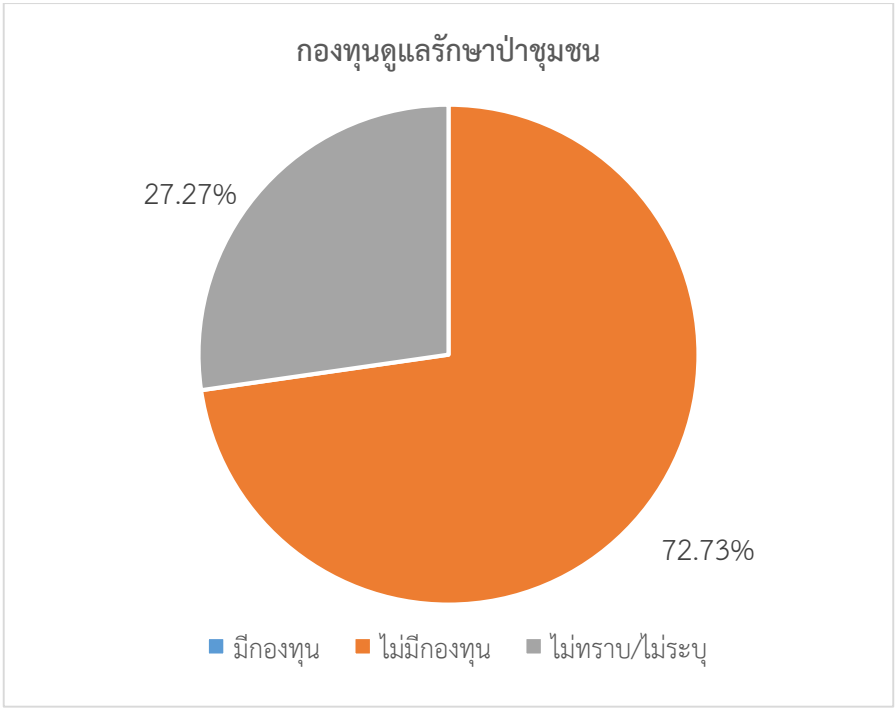
มีป่าชุมชนที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ จำนวน 11 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 50.00 ป่าชุมชนไม่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ จำนวน 5 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 22.73 และไม่ทราบ/ไม่ระบุ จำนวน 6 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 27.27

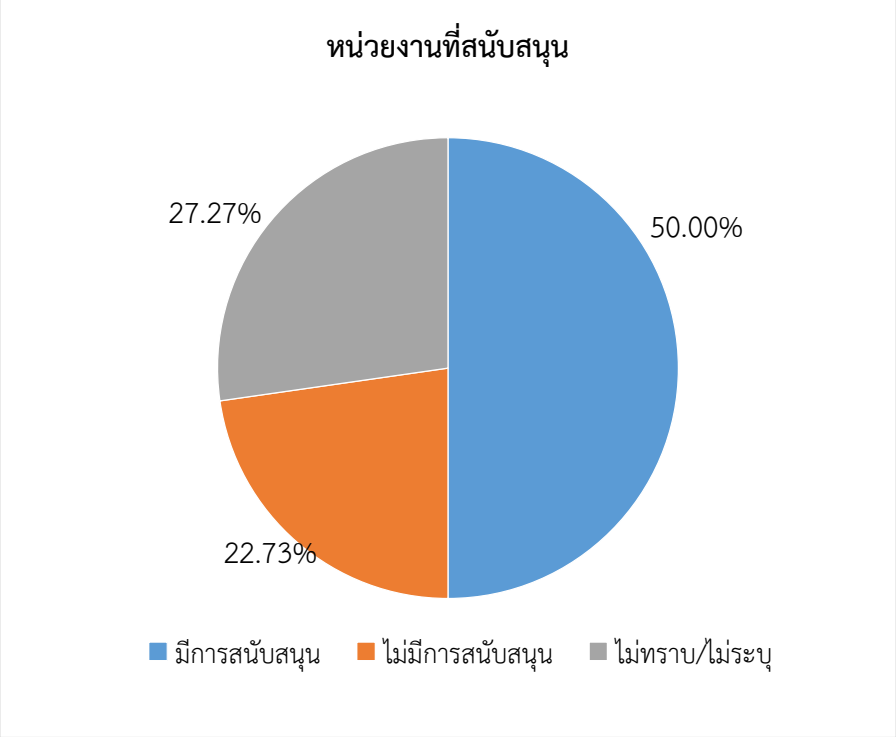
แผนภูมิที่ 16 ข้อมูลที่ตั้งของป่าชุมชนในพื้นที่ อ.เฉลิมพระเกียรติ

แผนภูมิที่ 17 ข้อมูลการขึ้นทะเบียนป่าชุมชนของกรมป่าไม้ อ.เฉลิมพระเกียรติ

แผนภูมิที่ 18 ข้อมูลชุมชนที่มีกองทุนดูแลรักษาป่าชุมชน อ.เฉลิมพระเกียรติ

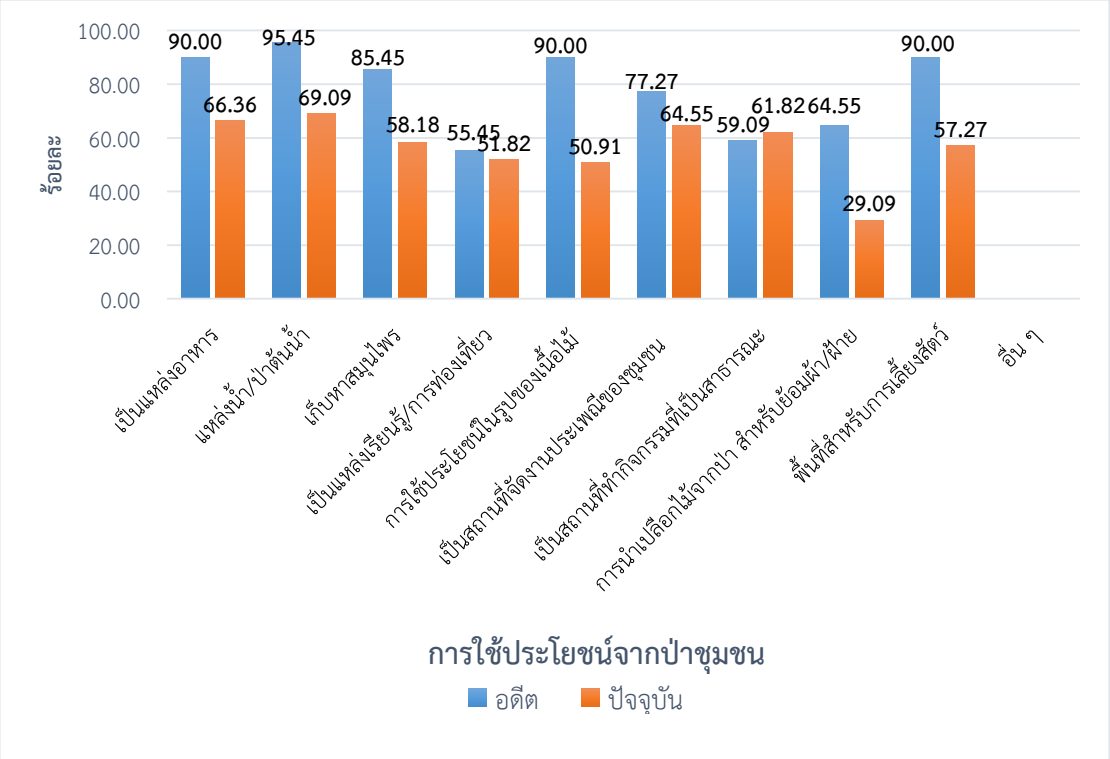
แผนภูมิที่ 19 ข้อมูลหน่วยงานที่สนับสนุน อ.เฉลิมพระเกียรติ

ตารางที่ 26 ข้อมูลการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนเมื่อเทียบกับอดีตจนถึงปัจจุบัน อ.เฉลิมพระเกียรติ

ประเด็น	การใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน																		
	อดีต									ปัจจุบัน 2550-2560									
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	ค่าเฉลี่ย	S.D	ร้อยละ	N	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	ค่าเฉลี่ย	S.D	ร้อยละ	N
	จำนวน	จำนวน	จำนวน	จำนวน	จำนวน					จำนวน	จำนวน	จำนวน	จำนวน	จำนวน				
การใช้ประโยชน์จากป่า																			
1) เป็นแหล่งอาหาร	14	6	1	1	0	4.50	0.802	90.00	22	1	9	9	2	1	3.32	0.894	66.36	22
2) แหล่งน้ำ/ป่าต้นน้ำ	17	5	0	0	0	4.77	0.429	95.45	22	3	8	7	4	0	3.45	0.963	69.09	22
3) เก็บหาสมุนไพร	11	6	5	0	0	4.27	0.827	85.45	22	3	3	7	7	2	2.91	1.192	58.18	22
4) เป็นแหล่งเรียนรู้/การท่องเที่ยว	3	6	3	3	7	2.77	1.510	55.45	22	0	2	13	3	4	2.59	0.908	51.82	22
5) การใช้ประโยชน์ในรูปของเนื้อไม้ ไม้ใช้สอย	15	5	1	0	1	4.50	0.964	90.00	22	1	4	7	4	6	2.55	1.224	50.91	22
6) เป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรม และจัดงานประเพณีของชุมชน	9	8	1	1	3	3.86	1.390	77.27	22	3	7	7	2	3	3.23	1.232	64.55	22
7) เป็นสถานที่ให้ชุมชนจัดงานหรือกิจกรรมที่เป็นสาธารณะ	4	7	1	4	6	2.95	1.558	59.09	22	4	4	7	4	3	3.09	1.306	61.82	22
8) การนำเปลือกไม้จากป่าสำหรับย้อมผ้า/ฝ้าย	7	5	1	4	5	3.23	1.631	64.55	22	0	1	0	7	14	1.45	0.739	29.09	22
9) พื้นที่สำหรับการเลี้ยงสัตว์	16	3	2	0	1	4.50	1.012	90.00	22	2	5	8	2	5	2.86	1.283	57.27	22

จากการสำรวจการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนของอำเภอเฉลิมพระเกียรติ ในอดีต พบว่ามีการใช้ประโยชน์ ด้านการเป็นแหล่งน้ำ/ป่าต้นน้ำ มากที่สุด ร้อยละ 95.45 รองลงมาคือ ด้านการเป็นแหล่งอาหาร ด้านการใช้ประโยชน์ในรูปของเนื้อไม้ ไม้ใช้สอย และด้านการเป็นพื้นที่สำหรับการเลี้ยงสัตว์ ร้อยละ 90.00 เท่ากัน ด้านการเก็บหาสมุนไพร ร้อยละ 85.45 ด้านการเป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรมและจัดงานประเพณีของชุมชน ร้อยละ 77.27 ด้านการนำเปลือกไม้จากป่าสำหรับย้อมผ้า/ฝ้าย ร้อยละ 64.55 ด้านการเป็นสถานที่ให้ชุมชนจัดงานหรือกิจกรรมที่เป็นสาธารณะ ร้อยละ 59.09 และด้านการเป็นแหล่งเรียนรู้/การท่องเที่ยว ร้อยละ 55.45 ตามลำดับ

ในปัจจุบัน การใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนของอำเภอเฉลิมพระเกียรติ พบว่ามีการใช้ประโยชน์ด้านการเป็นแหล่งน้ำ/ป่าต้นน้ำ มากที่สุด ร้อยละ 69.09 รองลงมาคือ ด้านการเป็นแหล่งอาหาร ร้อยละ 66.36 ด้านการเป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรมและจัดงานประเพณีของชุมชน ร้อยละ 64.55 ด้านการเป็นสถานที่ให้ชุมชนจัดงานหรือกิจกรรมที่เป็นสาธารณะ ร้อยละ 61.82 ด้านการเก็บหาสมุนไพร ร้อยละ 58.18 ด้านการเป็นพื้นที่สำหรับการเลี้ยงสัตว์ ร้อยละ 57.27 ด้านการเป็นแหล่งเรียนรู้/การท่องเที่ยว ร้อยละ 51.82 ด้านการใช้ประโยชน์ในรูปของเนื้อไม้ ไม้ใช้สอย ร้อยละ 50.91 และด้านการนำเปลือกไม้จากป่า สำหรับย้อมผ้า/ฝ้าย ร้อยละ 29.09 ตามลำดับ (ตารางที่ 26)

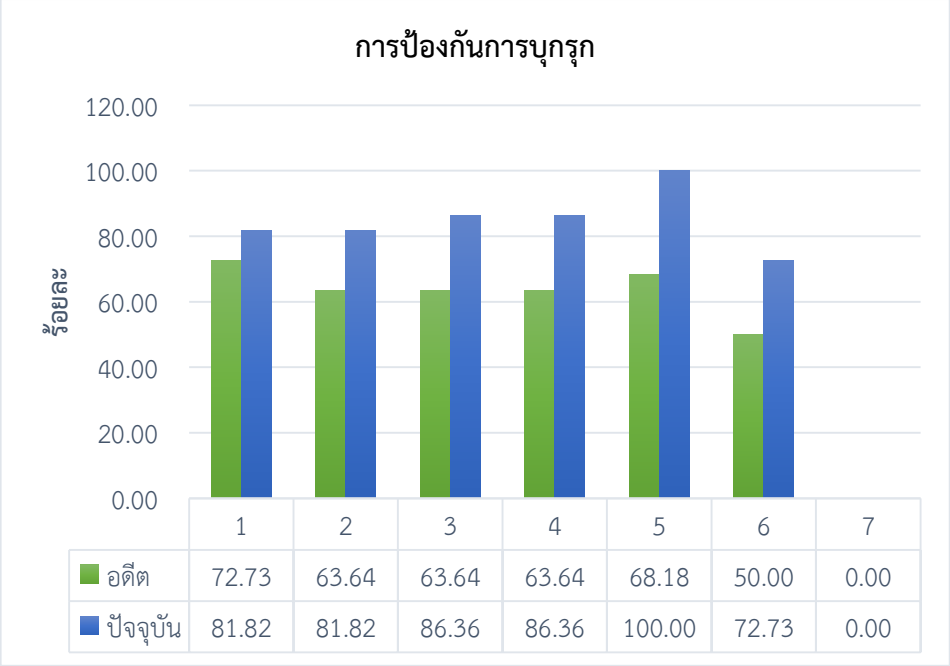
แผนภูมิที่ 20 การใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน อ.เฉลิมพระเกียรติ

ตารางที่ 27 การจัดการป่าชุมชนด้านการป้องกันการบุกรุก อ.เฉลิมพระเกียรติ

กิจกรรมการจัดการป่า	ช่วงเวลา	การจัดการ	ปฏิบัติ		ไม่ปฏิบัติ	
			จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. มีการใช้ความเชื่อเรื่องผี/สิ่งศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติในการปกป้องคุ้มครองป่าชุมชน	อดีต	มี	16	72.73	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	6	27.27
	ปัจจุบัน	มี	18	81.82	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	4	18.18
2. มีการตั้งกฎกติกาชุมชน	อดีต	มี	14	63.64	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	8	36.36
	ปัจจุบัน	มี	18	81.82	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	4	18.18
3. มีการทำแนวเขตป่าชุมชนที่ชัดเจน	อดีต	มี	14	63.64	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	8	36.36
	ปัจจุบัน	มี	19	86.36	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	3	13.64
4. มีการจัดเวทีประชุมเพื่อป้องกันการบุกรุก	อดีต	มี	14	63.64	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	8	36.36
	ปัจจุบัน	มี	19	86.36	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	3	13.64
5. มีการติดป้ายประชาสัมพันธ์	อดีต	มี	15	68.18	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	7	31.82
	ปัจจุบัน	มี	22	100.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	0	0.00
6. มีการตั้งด่านตรวจและจัดเวรเฝ้าระวัง	อดีต	มี	11	50.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	11	50.00
	ปัจจุบัน	มี	16	72.73	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	6	27.27
7. อื่น ๆ	อดีต	มี	0	0.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	0	0.00
	ปัจจุบัน	มี	0	0.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	0	0.00

จากการสำรวจการจัดการป่าชุมชน ด้านการป้องกันการบุกรุก ของป่าชุมชนอำเภอเฉลิมพระเกียรติ พบว่า ในอดีต มีการใช้ความเชื่อเรื่องผี/สิ่งศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติในการปกป้องคุ้มครองป่าชุมชน ร้อยละ 72.73 มีการติดป้ายประชาสัมพันธ์ ร้อยละ 68.18 มีการตั้งกฎกติกาชุมชน มีการทำแนวเขตป่าชุมชนที่ชัดเจน และมีการจัดเวทีประชุมเพื่อป้องกันการบุกรุก ร้อยละ 63.64 และมีการตั้งด่านตรวจและจัดเวรเฝ้าระวัง ร้อยละ 50.00 ตามลำดับ

แต่ในปัจจุบัน พบว่าอำเภอเฉลิมพระเกียรติ มีการจัดการป่าชุมชน ด้านการป้องกันการบุกรุกเพิ่มขึ้นจากอดีต คือ มีการติดป้ายประชาสัมพันธ์ ร้อยละ 100.00 มีการทำแนวเขตป่าชุมชนที่ชัดเจน และมีการจัดเวทีประชุมเพื่อป้องกันการบุกรุก ร้อยละ 86.36 เท่ากัน มีการใช้ความเชื่อเรื่องผี/สิ่งศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติในการปกป้องคุ้มครองป่าชุมชน และมีการตั้งกฎกติกาชุมชน ร้อยละ 81.82 และมีการตั้งด่านตรวจและจัดเวรเฝ้าระวัง ร้อยละ 72.73 ตามลำดับ (ตารางที่ 27)

แผนภูมิที่ 21 การจัดการป่าชุมชนด้านการป้องกันการบุกรุก อ.เฉลิมพระเกียรติ

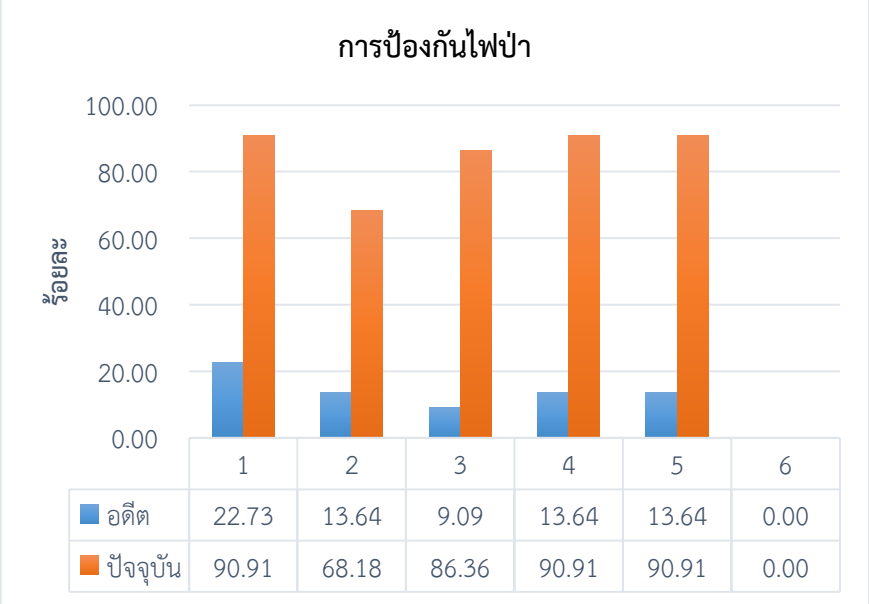
1 = มีการใช้ความเชื่อเรื่องผี/สิ่งศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติในการปกป้องคุ้มครองป่าชุมชน
2 = มีการตั้งกฎกติกาชุมชน
3 = มีการทำแนวเขตป่าชุมชนที่ชัดเจน
4 = มีการจัดเวทีประชุมเพื่อป้องกันการบุกรุก
5 = มีการติดป้ายประชาสัมพันธ์
6 = มีการตั้งด่านตรวจและจัดเวรเฝ้าระวัง
7 = อื่น ๆ

ตารางที่ 28 การจัดการป่าชุมชนด้านการป้องกันไฟป่า อ.เฉลิมพระเกียรติ

กิจกรรมการจัดการป่า	ช่วงเวลา	การจัดการ	ปฏิบัติ		ไม่ปฏิบัติ	
			จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. มีการจัดทำแนวกันไฟ	อดีต	มี	5	22.73	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	17	77.27
	ปัจจุบัน	มี	20	90.91	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	2	9.09
2. มีการเดินลาดตระเวน	อดีต	มี	3	13.64	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	19	86.36
	ปัจจุบัน	มี	15	68.18	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	7	31.82
3. มีการอบรมการป้องกันไฟป่า	อดีต	มี	2	9.09	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	20	90.91
	ปัจจุบัน	มี	19	86.36	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	3	13.64
4. มีการประชุมหารือวางแผนในเวทีหมู่บ้าน	อดีต	มี	3	13.64	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	19	86.36
	ปัจจุบัน	มี	20	90.91	0	0.00
		ไม่มี	1	4.55	1	4.55
5. ประกาศเสียงตามสายขอความร่วมมือ	อดีต	มี	3	13.64	0	0.00
		ไม่มี	1	4.55	18	81.82
	ปัจจุบัน	มี	20	90.91	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	2	9.09
6. อื่น ๆ	อดีต	มี	0	0.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	0	0.00
	ปัจจุบัน	มี	0	0.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	0	0.00

จากการสำรวจการจัดการป่าชุมชน ด้านการป้องกันไฟป่า ของป่าชุมชนอำเภอเฉลิมพระเกียรติ พบว่าในอดีต มีการจัดทำแนวกันไฟ ร้อยละ 22.73 มีการเดินลาดตระเวน มีการประชุมหารือวางแผนในเวทีหมู่บ้านและมีการประกาศเสียงตามสายขอความร่วมมือ ร้อยละ 13.64 เท่ากัน มีการอบรมการป้องกันไฟป่า ร้อยละ 9.09 ตามลำดับ

แต่ในปัจจุบัน พบว่าอำเภอเฉลิมพระเกียรติ มีการจัดการป่าชุมชน ด้านการป้องกันไฟป่า เพิ่มขึ้นจากในอดีต คือ มีการจัดทำแนวกันไฟ มีการประชุมหารือวางแผนในเวทีหมู่บ้าน และมีการประกาศเสียงตามสายขอความร่วมมือ ร้อยละ 90.91 เท่ากัน มีการอบรมการป้องกันไฟป่า ร้อยละ 86.36 และมีการเดินลาดตระเวน ร้อยละ 68.18 (ตารางที่ 28)

แผนภูมิที่ 22 การจัดการป่าชุมชนด้านการป้องกันไฟป่า อ.เฉลิมพระเกียรติ

1 = มีการจัดทำแนวกันไฟ
2 = มีการเดินลาดตระเวน
3 = มีการอบรมการป้องกันไฟป่า
4 = มีการประชุมหารือวางแผนในเวทีหมู่บ้าน
5 = ประกาศเสียงตามสายขอความร่วมมือ
6 = อื่น ๆ

ตารางที่ 29 การจัดการป่าชุมชนด้านการอนุรักษ์/ฟื้นฟูป่าชุมชน-ระบบนิเวศป่า อ.เฉลิมพระเกียรติ

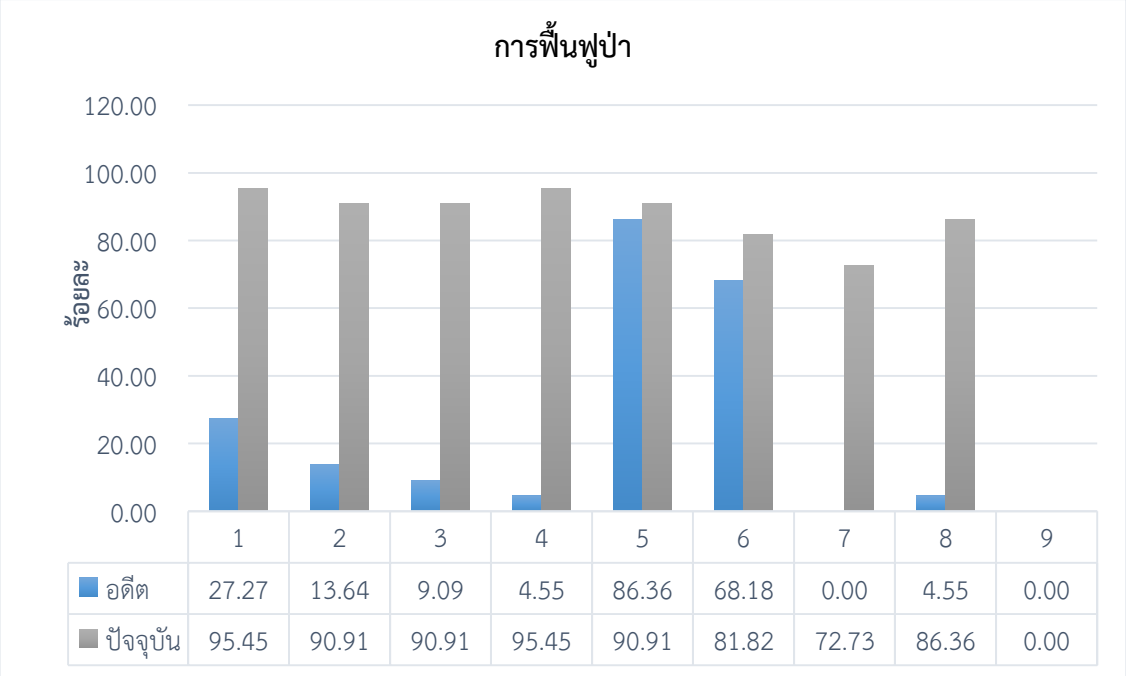
กิจกรรมการจัดการป่า	ช่วงเวลา	การจัดการ	ปฏิบัติ		ไม่ปฏิบัติ	
			จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. มีกิจกรรมให้ความรู้ความเข้าใจให้กับคนในชุมชน	อดีต	มี	6	27.27	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	16	72.73
	ปัจจุบัน	มี	21	95.45	1	4.55
		ไม่มี	0	0.00	0	0.00
2. มีการจัดกิจกรรมปลูกป่า	อดีต	มี	3	13.64	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	19	86.36
	ปัจจุบัน	มี	20	90.91	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	2	9.09
3. มีการประสานและสร้างเครือข่ายการอนุรักษ์/ฟื้นฟูกับชุมชนอื่นๆ	อดีต	มี	2	9.09	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	20	90.91
	ปัจจุบัน	มี	20	90.91	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	2	9.09

กิจกรรมการจัดการป่า	ช่วงเวลา	การจัดการ	ปฏิบัติ		ไม่ปฏิบัติ	
			จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
4. มีการตั้งกฎกติกาชุมชน	อดีต	มี	1	4.55	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	21	95.45
	ปัจจุบัน	มี	21	95.45	0	0.00
		ไม่มี	1	4.55	0	0.00
5. มีการใช้ความเชื่อเรื่องผี/สิ่งศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติในการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าชุมชน	อดีต	มี	19	86.36	1	4.55
		ไม่มี	0	0.00	2	9.09
	ปัจจุบัน	มี	20	90.91	1	4.55
		ไม่มี	0	0.00	1	4.55
6. มีการจัดกิจกรรมบวชป่า/การเลี้ยงผี	อดีต	มี	15	68.18	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	7	31.82
	ปัจจุบัน	มี	18	81.82	1	4.55
		ไม่มี	0	0.00	3	13.64
7. มีการจัดศึกษาดูงาน	อดีต	มี	0	0.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	22	100.00
	ปัจจุบัน	มี	16	72.73	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	6	27.27
8. มีการทำฝายชะลอน้ำ	อดีต	มี	1	4.55	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	21	95.45
	ปัจจุบัน	มี	19	86.36	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	3	13.64
9. อื่น ๆ	อดีต	มี	0	0.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	0	0.00
	ปัจจุบัน	มี	0	0.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	0	0.00

จากการสำรวจการจัดการป่าชุมชน ด้านการอนุรักษ์/ฟื้นฟูป่าชุมชน-ระบบนิเวศป่า ของป่าชุมชนอำเภอเฉลิมพระเกียรติ พบว่าในอดีต มีการใช้ความเชื่อเรื่องผี/สิ่งศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติในการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าชุมชน ร้อยละ 86.36 มีการจัดกิจกรรมบวชป่า/การเลี้ยงผี ร้อยละ 68.18 มีกิจกรรมให้ความรู้ความเข้าใจให้กับคนในชุมชน ร้อยละ 27.27 มีการจัดกิจกรรมปลูกป่า ร้อยละ 13.64 มีการประสานและสร้างเครือข่ายการอนุรักษ์/ฟื้นฟูกับชุมชนอื่นๆ ร้อยละ 9.09 มีการตั้งกฎกติกาชุมชน และ มีการทำฝายชะลอน้ำร้อยละ 4.55 เท่ากัน ตามลำดับ

แต่ในปัจจุบัน พบว่าอำเภอเฉลิมพระเกียรติ มีการจัดการป่าชุมชน ด้านการอนุรักษ์/ฟื้นฟูป่าชุมชน-ระบบนิเวศป่า เพิ่มขึ้นกว่าในอดีต คือ มีกิจกรรมให้ความรู้ความเข้าใจให้กับคนในชุมชน และมีการตั้งกฎกติกาชุมชน ร้อยละ 95.45 เท่ากัน มีการจัดกิจกรรมปลูกป่า มีการประสานและสร้างเครือข่ายการอนุรักษ์/ฟื้นฟูกับ

ชุมชนอื่นๆ และมีการใช้ความเชื่อเรื่องผี/สิ่งศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติในการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าชุมชน ร้อยละ 90.91 เท่ากัน มีการทำฝายชะลอน้ำ ร้อยละ 86.36 มีการจัดกิจกรรมบวชป่า/การเลี้ยงผี ร้อยละ 81.82 และมีการจัดศึกษาดูงาน ร้อยละ 72.73 ตามลำดับ (ตารางที่ 29)

	1	2	3	4	5	6	7	8	9
อดีต	27.27	13.64	9.09	4.55	86.36	68.18	0.00	4.55	0.00
ปัจจุบัน	95.45	90.91	90.91	95.45	90.91	81.82	72.73	86.36	0.00

แผนภูมิที่ 23 การจัดการป่าชุมชนด้านการอนุรักษ์/ฟื้นฟูป่าชุมชน-ระบบนิเวศป่า อ.เฉลิมพระเกียรติ

1	มีกิจกรรมให้ความรู้ความเข้าใจให้กับ = คนในชุมชน	4	มีการตั้งกฎกติกาชุมชน =	7	มีการจัดศึกษาดูงาน =
2	=มีการจัดกิจกรรมปลูกป่า	5	มีการใช้ความเชื่อศักดิ์สิทธิ์เหนือ = ธรรมชาติ	8	มีการทำฝายชะลอน้ำ =
3	มีการประสานและสร้างเครือข่าย = ชุมชนอื่นๆ	6	/มีการจัดกิจกรรมบวชป่า =การเลี้ยงผี	9	อื่น ๆ =

ตารางที่ 30 ผลการดำเนินงาน/ผลสำเร็จที่ภาคภูมิใจด้านป่าชุมชน อ.เฉลิมพระเกียรติ

ผลกระทบ/การเปลี่ยนแปลง	ผลการดำเนินงาน									
	มี/ใช่		ไม่มี/ไม่ใช่		N	ได้รับความร่วมมือดี		ไม่แน่ใจ		N
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
ด้านการบริหารจัดการ										
1) ชุมชนมีส่วนร่วม ดูแลจัดการในรูปของกลุ่มอนุรักษ์ป่าชุมชน	22	100.00	0	0.00	22	22	100.00	0	0.00	22
2) คณะกรรมการฯ มีบทบาทในการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งสร้างคนรุ่นใหม่ให้สืบทอดสานต่อการดำเนินงานฯ	21	95.45	1	4.55	22	19	86.36	3	13.64	22
3) ชุมชนให้ความร่วมมือและรักษากฎกติกาการใช้ประโยชน์จากป่าร่วมกัน	22	100.00	0	0.00	22	22	100.00	0	0.00	22
4) ชุมชนมีส่วนในการระดมทุน/กองทุนอนุรักษ์ป่าชุมชน	8	36.36	14	63.64	22	9	40.91	13	59.09	22
5) ชุมชนมีส่วนร่วมการทำกิจกรรมการอนุรักษ์ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง	22	100.00	0	0.00	22	22	100.00	0	0.00	22
6) ในชุมชนได้ร่วมกันกำหนดข้อบัญญัติว่าด้วยการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติโดย อบต/เทศบาล	16	72.73	6	27.27	22	18	81.82	4	18.18	22
7) อื่น ๆ	0	0.00	0	0.00	0	0	0.00	0	0.00	0
ด้านทรัพยากร										
1) ป่าชุมชนได้รับการปกป้องดูแลจากสมาชิกในชุมชนด้วยดี	22	100.00	0	0.00	22	22	100.00	0	0.00	22
2) มีความหลากหลายของพันธุ์พืช/สัตว์	20	90.91	2	9.09	22	19	86.36	3	13.64	22
3) ป่าได้รับการฟื้นฟูและมีสภาพป่าที่มีความอุดมสมบูรณ์	22	100.00	0	0.00	22	22	100.00	0	0.00	22
4) อื่น ๆ	0	0.00	0	0.00	0	0	0.00	0	0.00	0
ด้านสังคมวัฒนธรรม										
1) การประยุกต์พิธีกรรมทางศาสนามาใช้ในการดูแลจัดการป่า การบวชป่า เลี้ยงผีขุนน้ำ	15	68.18	7	31.82	22	13	59.09	9	40.91	22

ผลกระทบ/การเปลี่ยนแปลง	ผลการดำเนินงาน									
	มี/ใช่		ไม่มี/ไม่ใช่		N	ได้รับความร่วมมือดี		ไม่แน่ใจ		N
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
2) การถ่ายทอดองค์ความรู้สู่กลุ่มเยาวชนคนรุ่นใหม่ได้สืบทอดสานต่อเจตนารมณ์ในการดูแลรักษาป่าอย่างต่อเนื่อง	20	90.91	2	9.09	22	18	81.82	4	18.18	22
ด้านเศรษฐกิจ										
1) การพึ่งพาประโยชน์จากป่าอย่างเหมาะสม	21	95.45	1	4.55	22	19	86.36	3	13.64	22
2) การนำผลผลิตจากป่ามาต่อยอดสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ	18	81.82	4	18.18	22	17	77.27	5	22.73	22
3) ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	7	31.82	15	68.18	22	7	31.82	15	68.18	22
การประสานงาน/เชื่อมโยงกับหน่วยงานภายนอก										
1) ได้รับรางวัลผลงานด้านป่าชุมชน	1	4.55	21	95.45	22	1	4.55	21	95.45	22
2) เป็นแหล่งเรียนรู้/ ศึกษาดูงานแก่หน่วยงานต่างๆ	2	9.09	20	90.91	22	2	9.09	20	90.91	22
3) รับเชิญเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้แก่หน่วยงานภายนอกชุมชน	2	9.09	20	90.91	22	3	13.64	19	86.36	22

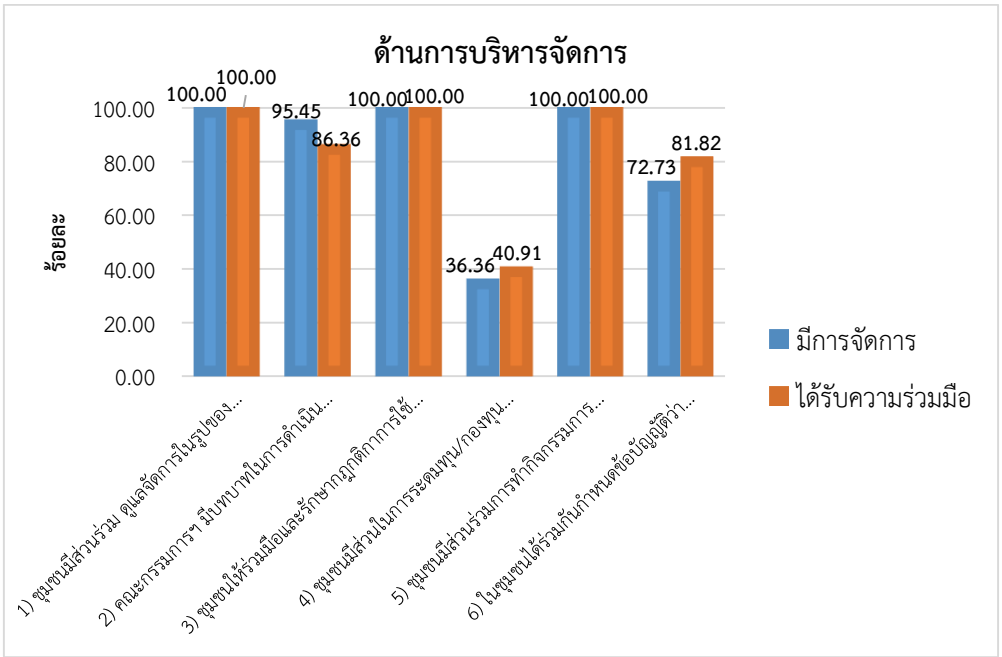
ผลการดำเนินงาน ด้านการบริหารจัดการป่าชุมชน ของอำเภอเฉลิมพระเกียรติ พบว่ามีผลการดำเนินงานที่ดีและได้รับความร่วมมือจากชุมชน โดยในชุมชนมีส่วนร่วมดูแลจัดการในรูปของกลุ่มอนุรักษ์ป่าชุมชน ในชุมชนให้ความร่วมมือและรักษากฎกติกาการใช้ประโยชน์จากป่าร่วมกัน และในชุมชนมีส่วนร่วมการทำกิจกรรมการอนุรักษ์ร่วมกันอย่างต่อเนื่องมากที่สุด รองลงมาคือ คณะกรรมการฯ มีบทบาทในการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งสร้างคนรุ่นใหม่ให้สืบทอดสานต่อการดำเนินงานฯ ในชุมชนได้ร่วมกันกำหนดข้อบัญญัติว่าด้วยการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติโดย อบต/เทศบาล และในชุมชนมีส่วนในการระดมทุน/กองทุนอนุรักษ์ป่าชุมชน ตามลำดับ

ผลการดำเนินงาน ด้านทรัพยากร พบว่ามีผลการดำเนินงานที่ดีและได้รับความร่วมมือจากชุมชนโดยป่าชุมชนได้รับการปกป้องดูแลจากสมาชิกในชุมชนด้วยดี และป่าได้รับการฟื้นฟูและมีสภาพป่าที่มีความอุดมสมบูรณ์ มากที่สุด รองลงมาคือ ป่ามีความหลากหลายของพันธุ์พืช/สัตว์

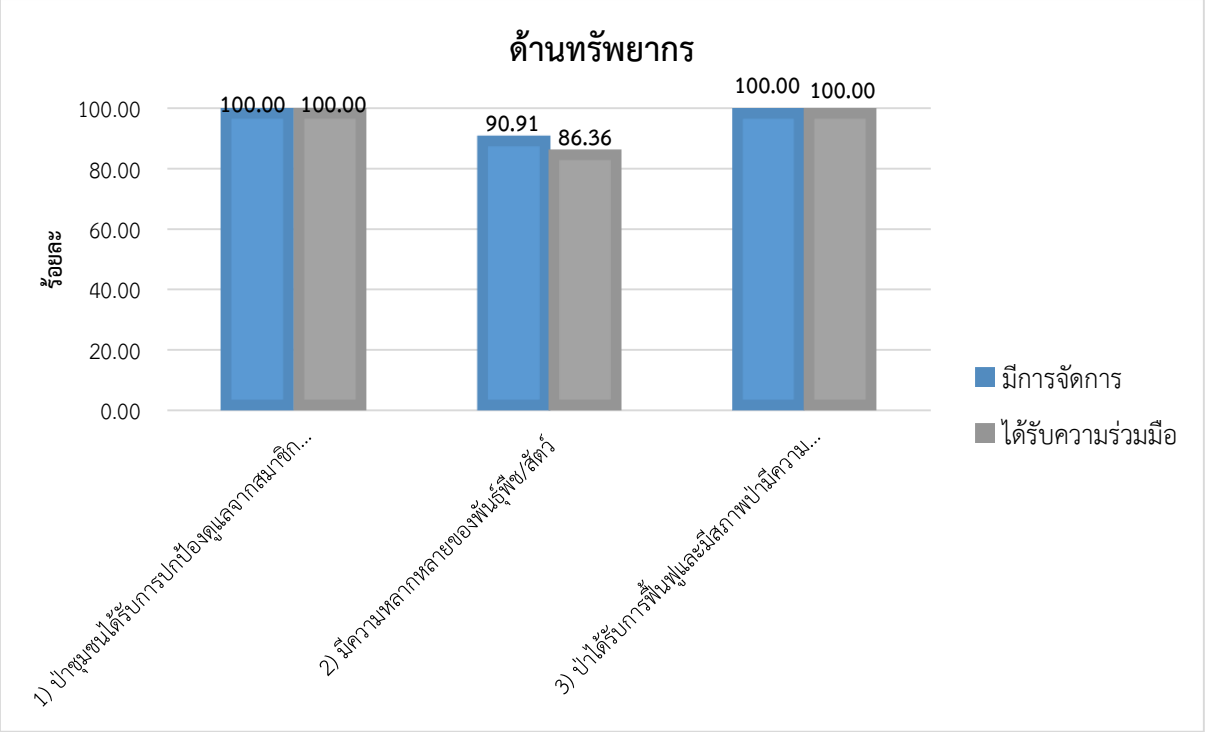
ผลการดำเนินงาน ด้านสังคม พบว่ามีผลการดำเนินงานที่ดีและได้รับความร่วมมือจากชุมชน ในการถ่ายทอดองค์ความรู้สู่กลุ่มเยาวชนคนรุ่นใหม่ได้สืบทอดสานต่อเจตนารมณ์ในการดูแลรักษาป่าอย่างต่อเนื่องมากที่สุด รองลงมาคือ การประยุกต์พิธีกรรมทางศาสนามาใช้ในการดูแลจัดการป่า การบวชป่า เลี้ยงผีขุนน้ำ

ผลการดำเนินงาน ด้านเศรษฐกิจ พบว่ามีผลการดำเนินงานและได้รับความร่วมมือจากชุมชนในการพึ่งพาประโยชน์จากป่าอย่างเหมาะสม มากที่สุด รองลงมาคือ การนำผลผลิตจากป่ามาต่อยอดสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ และส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ตามลำดับ

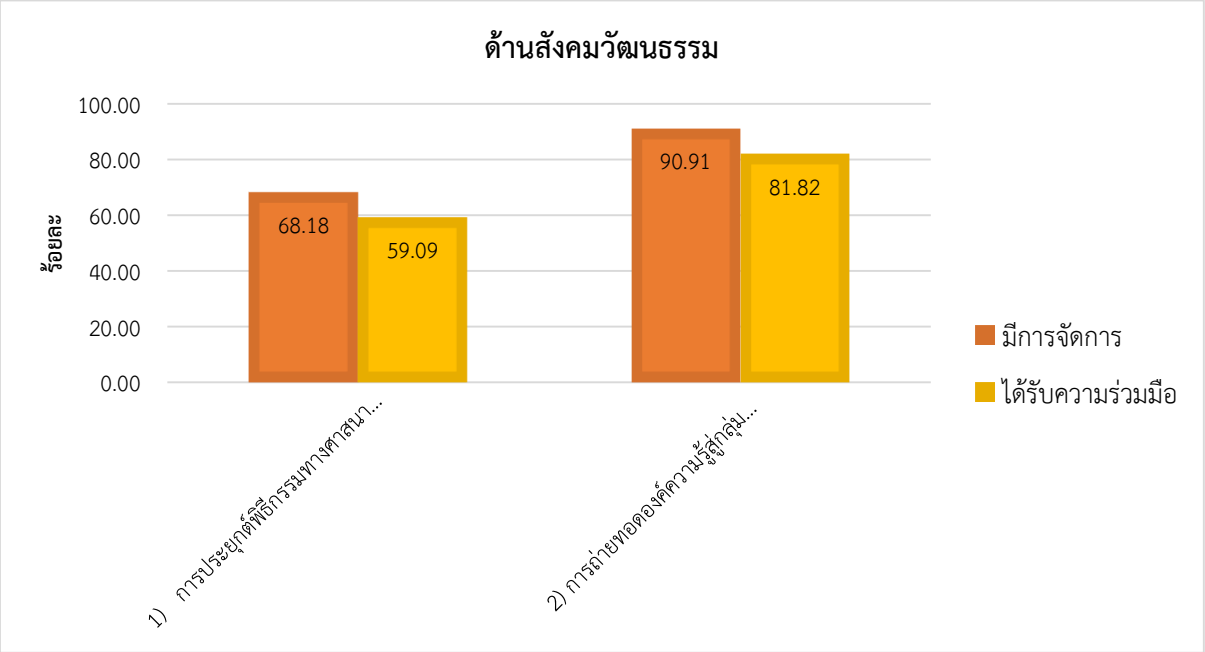
ผลการดำเนินงาน ด้านการประสานงาน/เชื่อมโยงกับหน่วยงานภายนอก พบว่ามีผลการดำเนินงานและได้รับความร่วมมือจากชุมชนในเป็นแหล่งเรียนรู้/ศึกษาดูงานแก่หน่วยงานต่างๆ และการได้รับเชิญเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้แก่หน่วยงานภายนอกชุมชน มากที่สุด รองลงมาคือ การได้รับรางวัลผลงานด้านป่าชุมชน

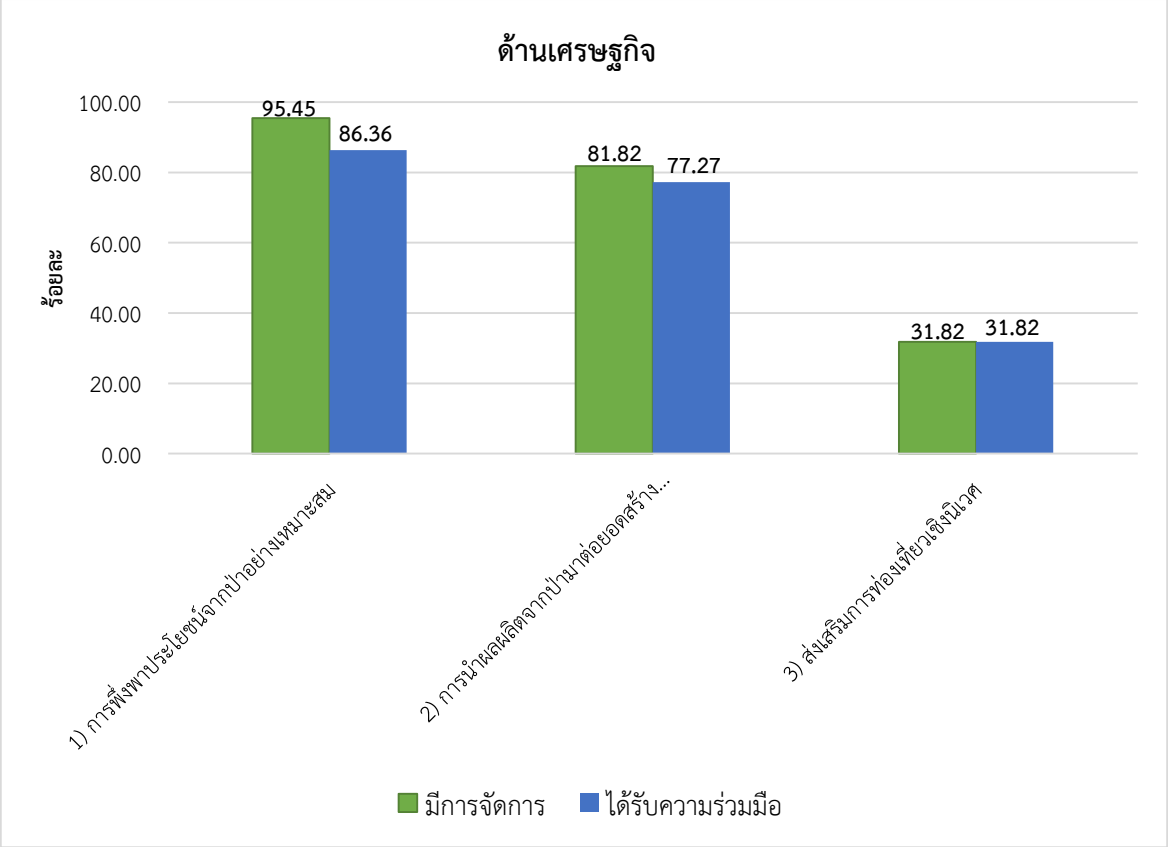
แผนภูมิที่ 24 การดำเนินงานด้านการบริหารจัดการป่าชุมชน อ.เฉลิมพระเกียรติ

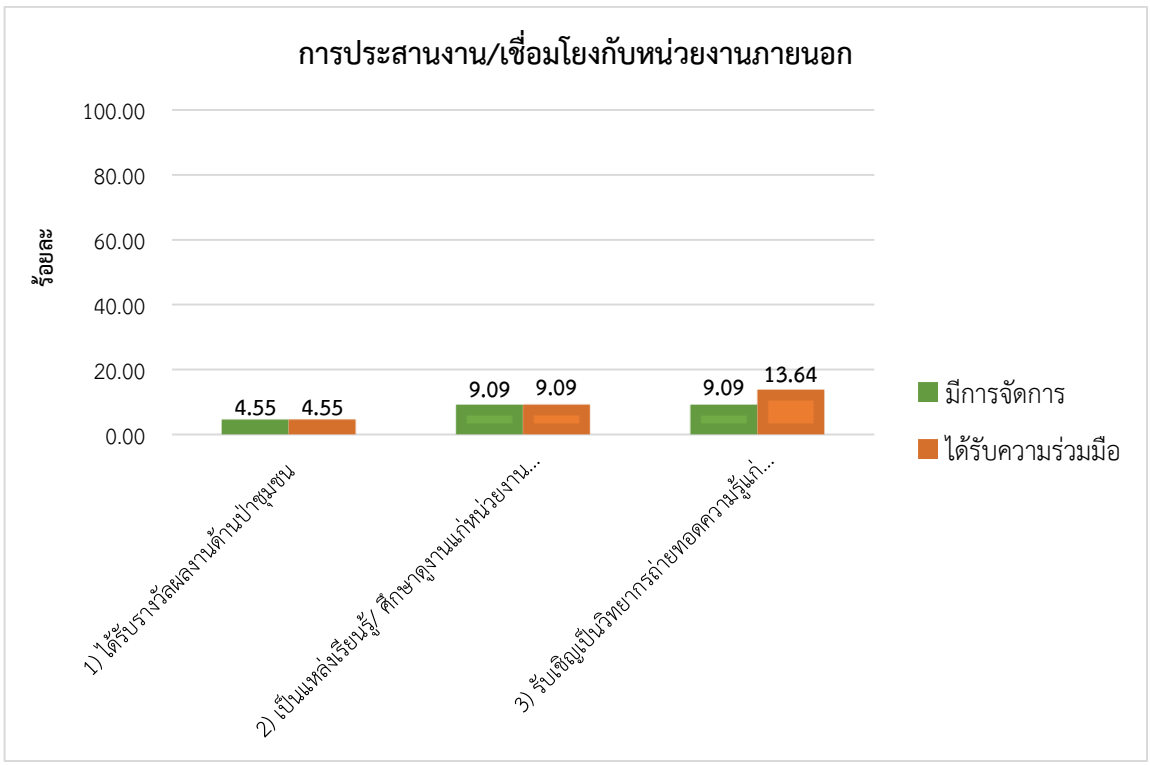
แผนภูมิที่ 25 การดำเนินงานด้านทรัพยากรป่าชุมชน อ.เฉลิมพระเกียรติ

แผนภูมิที่ 26 การดำเนินงานด้านสังคมวัฒนธรรมป่าชุมชน อ.เฉลิมพระเกียรติ

แผนภูมิที่ 27 การดำเนินงานด้านเศรษฐกิจป่าชุมชน อ.เฉลิมพระเกียรติ

แผนภูมิที่ 28 การดำเนินงานป่าชุมชนด้านการประสานงาน/เชื่อมโยงกับหน่วยงานภายนอก อ.เฉลิมพระเกียรติ

2) ป่าชุมชน อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน

ตารางที่ 31 ข้อมูลทั่วไปของป่าชุมชน อ.บ่อเกลือ

ที่	รายการ		จำนวน	ร้อยละ
1	ที่ตั้งของป่าชุมชน	ป่าสงวนแห่งชาติ	20	29.41
		ป่าอุทยานแห่งชาติ	31	45.59
		ไม่อยู่ในป่าอุทยานฯและป่าสงวนฯ	17	25.00
		รวม	**68**	**100.00**
2	การขึ้นทะเบียนป่าชุมชนของกรมป่าไม้	ขึ้นทะเบียน	7	10.29
		ไม่ได้ขึ้นทะเบียน	4	5.88
		ไม่ทราบ/ไม่ระบุ	57	83.82
		รวม	**68**	**100.00**
3	กองทุนดูแลรักษาป่าชุมชน	มี	2	8.00
		ไม่มี	18	72.00
		ไม่ทราบ/ไม่ระบุ	5	20.00
		รวม	**25**	**100.00**
4	หน่วยงานที่สนับสนุน	มี	14	56.00
		ไม่มี	10	40.00
		ไม่ทราบ/ไม่ระบุ	1	4.00
		รวม	**25**	**100.00**

จากการสำรวจป่าชุมชนอำเภอบ่อเกลือ พบว่ามีพื้นที่ป่าชุมชนทั้งหมด 68 แห่ง ครอบคลุมพื้นที่ 25 หมู่บ้าน (ตารางที่ 31)

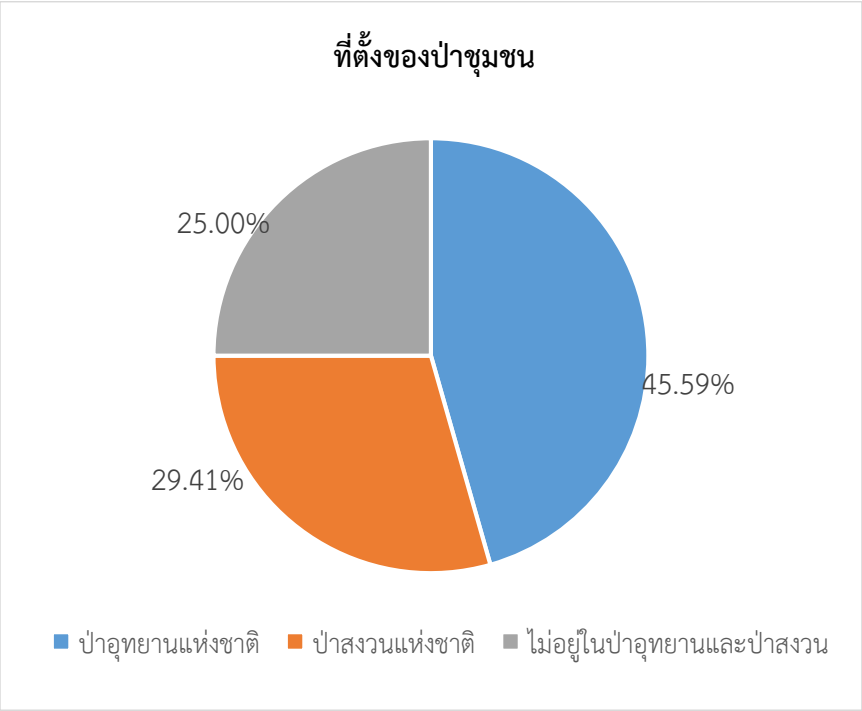
มีป่าชุมชนที่อยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ บริเวณป่าดอยภูคา และป่าผาแดง จำนวน 20 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 29.41 ป่าชุมชนที่อยู่ในเขตป่าอุทยานแห่งชาติ บริเวณอุทยานแห่งชาติดอยภูคา และอุทยานแห่งชาติขุนน่าน จำนวน 31 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 45.59 และมีป่าชุมชนที่ไม่อยู่ในเขตป่าอุทยานแห่งชาติและป่าสงวนแห่งชาติ จำนวน 17 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 25.00

นอกจากนี้ยังพบว่ามีป่าชุมชนที่ขึ้นทะเบียนของกรมป่าไม้ จำนวน 7 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 10.29 ไม่ได้ขึ้นทะเบียน จำนวน 4 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 5.88 และไม่ทราบ/ไม่ระบุ จำนวน 57 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 83.82

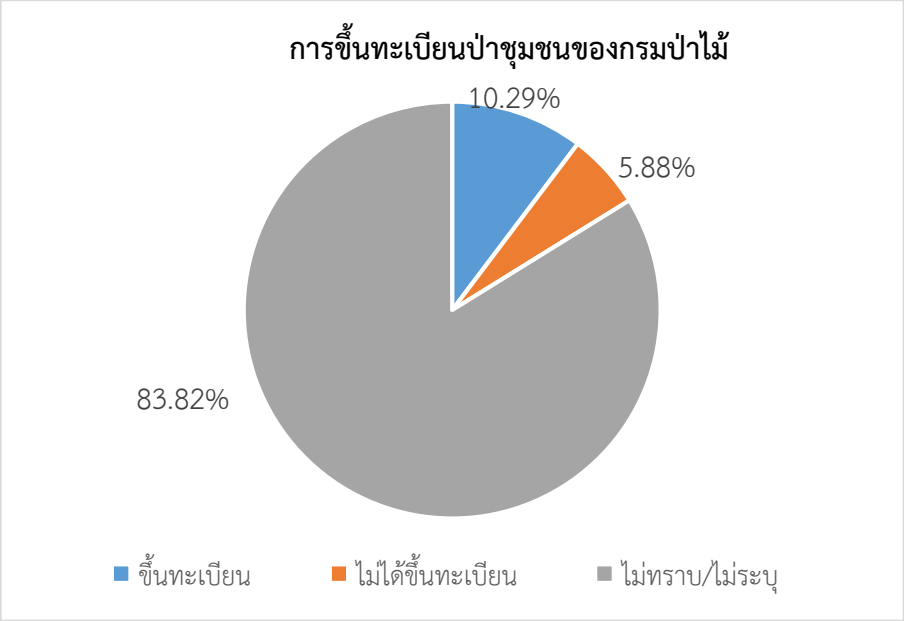
มีป่าชุมชนที่มีกองทุนดูแลรักษาป่า จำนวน 2 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 8.00 ป่าชุมชนที่ไม่มีมีกองทุนดูแลรักษาป่า จำนวน 18 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 72.00 และไม่ทราบ/ไม่ระบุ จำนวน 5 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 20.00

มีป่าชุมชนที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ จำนวน 14 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 56.00 ป่าชุมชนไม่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ จำนวน 10 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 40.00 และไม่ทราบ/ไม่ระบุ จำนวน 1 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 4.00

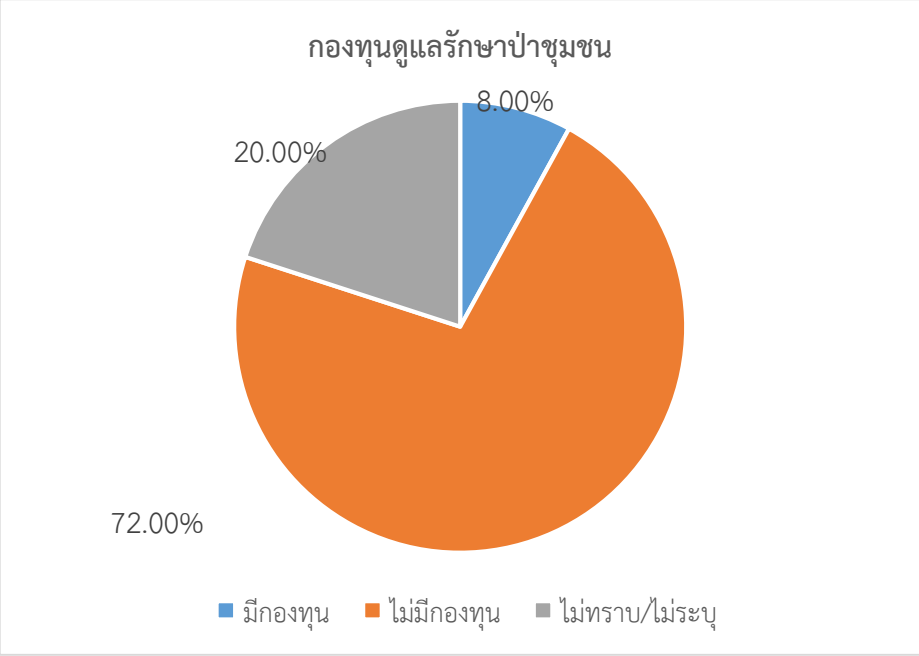
หน่วยงานที่สนับสนุน ได้แก่ กรมป่าไม้ อบต. ธกส. หน่วยจัดการต้นน้ำ อุทยานแห่งชาติขุนน่าน โครงการสร้างป่าสร้างรายได้ โดยสนับสนุนในรูปแบบของ สนับสนุนกล้าไม้ งบประมาณ ทำแนวกันไฟ อุปกรณ์ดับไฟป่า เป็นต้น

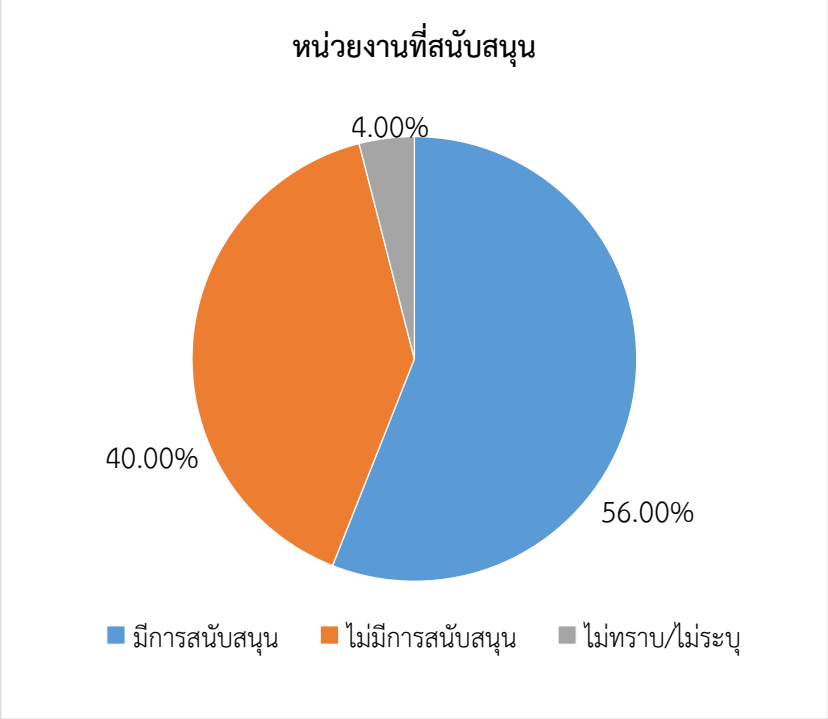
แผนภูมิที่ 29 ข้อมูลที่ตั้งของป่าชุมชนในพื้นที่ อ.บ่อเกลือ

แผนภูมิที่ 30 ข้อมูลการขึ้นทะเบียนป่าชุมชนของกรมป่าไม้ อ.บ่อเกลือ

แผนภูมิที่ 31 ข้อมูลชุมชนที่มีกองทุนดูแลรักษาป่าชุมชน อ.บ่อเกลือ

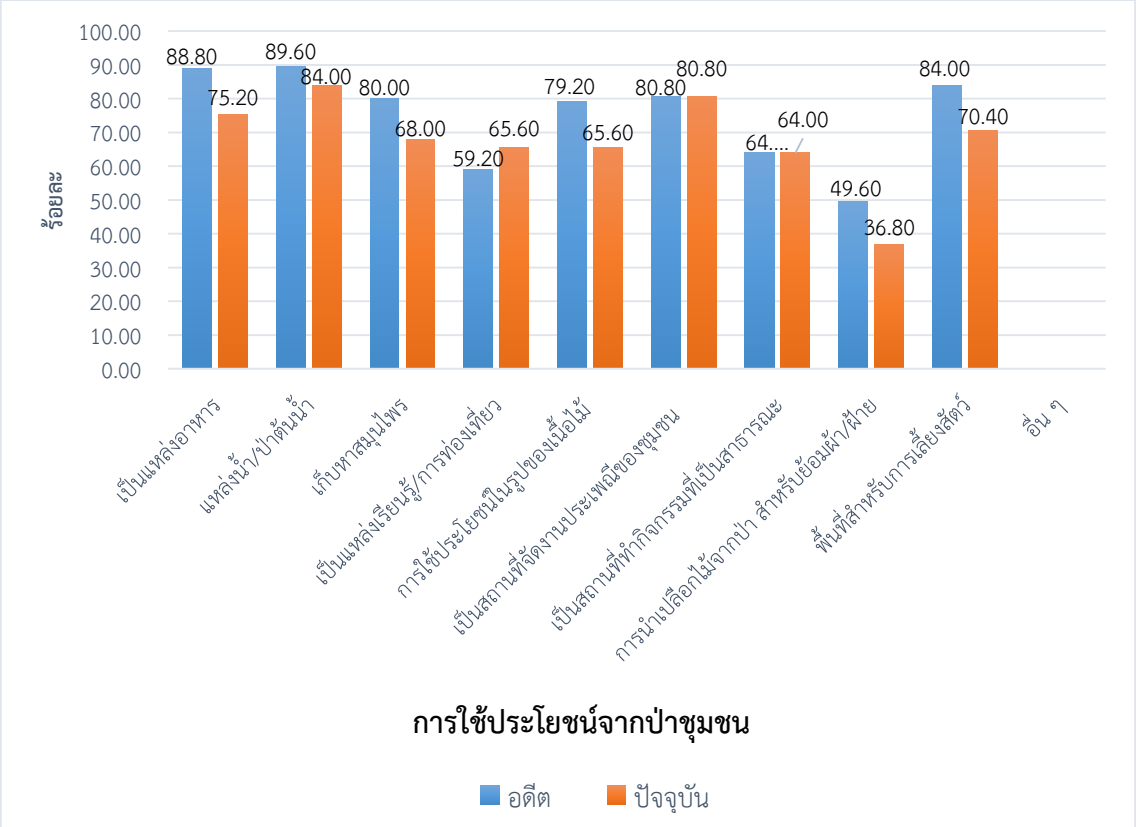
แผนภูมิที่ 32 ข้อมูลหน่วยงานที่สนับสนุน อ.บ่อเกลือ

ตารางที่ 32 ข้อมูลการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนเมื่อเทียบกับอดีตจนถึงปัจจุบัน อ.บ่อเกลือ

ประเด็น	การใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน																		
	อดีต									ปัจจุบัน 2550-2560									
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	ค่าเฉลี่ย	S.D	ร้อยละ	N	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	ค่าเฉลี่ย	S.D	ร้อยละ	N
	จำนวน	จำนวน	จำนวน	จำนวน	จำนวน					จำนวน	จำนวน	จำนวน	จำนวน	จำนวน				
การใช้ประโยชน์จากป่า																		
1) เป็นแหล่งอาหาร	14	8	3	0	0	4.44	0.712	88.80	25	6	9	8	2	0	3.76	0.926	75.20	25
2) แหล่งน้ำ/ป่าต้นน้ำ	13	11	1	0	0	4.48	0.586	89.60	25	11	8	6	0	0	4.20	0.816	84.00	25
3) เก็บหาสมุนไพร	8	10	6	1	0	4.00	0.866	80.00	25	3	7	13	1	1	3.40	0.913	68.00	25
4) เป็นแหล่งเรียนรู้/การท่องเที่ยว	5	4	5	7	4	2.96	1.399	59.20	25	2	7	12	4	0	3.28	0.843	65.60	25
5) การใช้ประโยชน์ในรูปของเนื้อไม้ ไม้ใช้สอย	8	9	7	1	0	3.96	0.889	79.20	25	3	5	13	4	0	3.28	0.891	65.60	25
6) เป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรม และจัดงานประเพณีของชุมชน	9	10	4	2	0	4.04	0.935	80.80	25	9	10	4	2	0	4.04	0.935	80.80	25
7) เป็นสถานที่ให้ชุมชนจัดงานหรือกิจกรรมที่เป็นสาธารณะ	3	8	7	5	2	3.20	1.155	64.00	25	4	5	9	6	1	3.20	1.118	64.00	25
8) การนำเปลือกไม้จากป่าสำหรับย้อมผ้า/ฝ้าย	2	4	4	9	6	2.48	1.262	49.60	25	0	3	2	8	12	1.84	1.028	36.80	25
9) พื้นที่สำหรับการเลี้ยงสัตว์	12	8	3	2	0	4.20	0.957	84.00	25	6	8	6	3	2	3.52	1.229	70.40	25

จากการสำรวจการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนของอำเภอบ่อเกลือ ในอดีต พบว่ามีการใช้ประโยชน์ด้านการเป็นแหล่งน้ำ/ป่าต้นน้ำ มากที่สุด ร้อยละ 89.60 รองลงมาคือ ด้านการเป็นแหล่งอาหาร ร้อยละ 88.80 ด้านการเป็นพื้นที่สำหรับการเลี้ยงสัตว์ ร้อยละ 84.00 ด้านการเป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรม และจัดงานประเพณีของชุมชน ร้อยละ 80.80 ด้านการเก็บหาสมุนไพร ร้อยละ 80.00 ด้านใช้ประโยชน์ในรูปของเนื้อไม้ ไม้ใช้สอย ร้อยละ 79.20 ด้านเป็นสถานที่ให้ชุมชนจัดงานหรือกิจกรรมที่เป็นสาธารณะ ร้อยละ 64.00 การเป็นแหล่งเรียนรู้/การท่องเที่ยว ร้อยละ 59.20 ด้านการนำเปลือกไม้จากป่า สำหรับย้อมผ้า/ฝ้าย ร้อยละ 49.60 ตามลำดับ

ในปัจจุบัน การใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนของอำเภอบ่อเกลือ พบว่ามีการใช้ประโยชน์ด้านการเป็นแหล่งน้ำ/ป่าต้นน้ำ มากที่สุด ร้อยละ 84.00 รองลงมาคือ ด้านการเป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรม และจัดงานประเพณีของชุมชน ร้อยละ 80.80 ด้านการเป็นแหล่งอาหาร ร้อยละ 75.20 ด้านการเป็นพื้นที่สำหรับการเลี้ยงสัตว์ ร้อยละ 70.40 ด้านการเป็นแหล่งน้ำ/ป่าต้นน้ำ ร้อยละ 68.00 ด้านการเป็นแหล่งเรียนรู้/การท่องเที่ยว และด้านการใช้ประโยชน์ในรูปของเนื้อไม้ ไม้ใช้สอย ร้อยละ 65.60 เท่ากัน ด้านการเป็นสถานที่ให้ชุมชนจัดงานหรือกิจกรรมที่เป็นสาธารณะ ร้อยละ 64.00และด้านการนำเปลือกไม้จากป่า สำหรับย้อมผ้า/ฝ้าย ร้อยละ 36.80 ตามลำดับ (ตารางที่ 32)

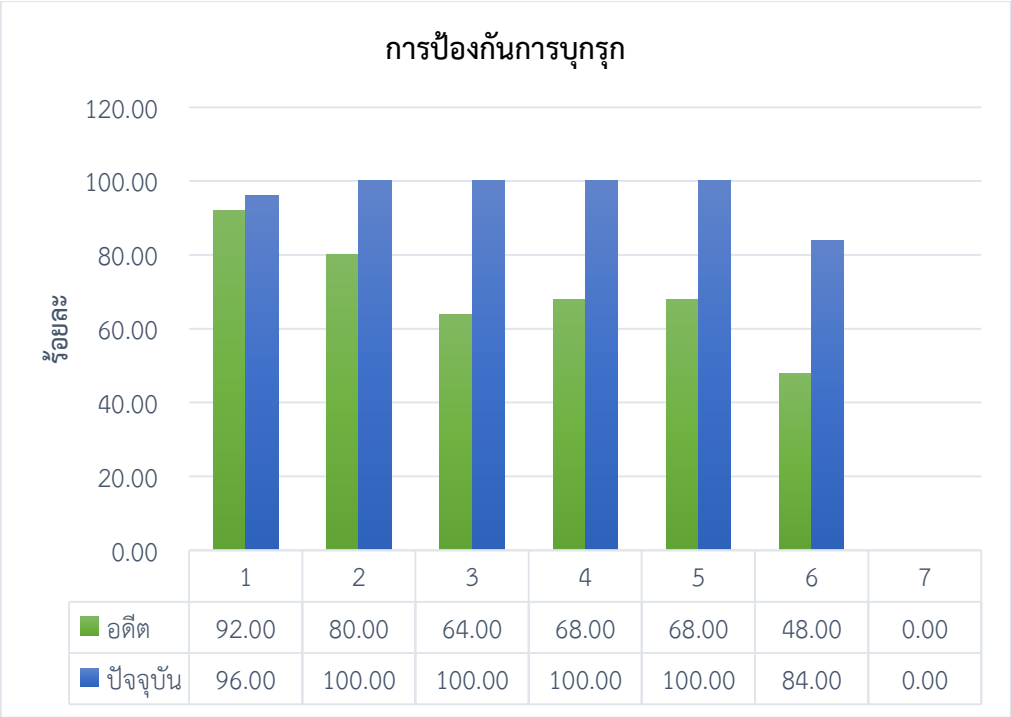
แผนภูมิที่ 33 การใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน อ.บ่อเกลือ

ตารางที่ 33 การจัดการป่าชุมชนด้านการป้องกันการบุกรุก อ.บ่อเกลือ

กิจกรรมการจัดการป่า	ช่วงเวลา	การจัดการ	ปฏิบัติ		ไม่ปฏิบัติ	
			จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. มีการใช้ความเชื่อเรื่องผี/สิ่งศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติในการปกป้องคุ้มครองป่าชุมชน	อดีต	มี	23	92.00	0	0.00
		ไม่มี	1	4.00	1	4.00
	ปัจจุบัน	มี	24	96.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	1	4.00
2. มีการตั้งกฎกติกาชุมชน	อดีต	มี	20	80.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	5	20.00
	ปัจจุบัน	มี	25	100.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	0	0.00
3. มีการทำแนวเขตป่าชุมชนที่ชัดเจน	อดีต	มี	16	64.00	2	8.00
		ไม่มี	0	0.00	7	28.00
	ปัจจุบัน	มี	25	100.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	0	0.00
4. มีการจัดเวทีประชุมเพื่อป้องกันการบุกรุก	อดีต	มี	17	68.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	8	32.00
	ปัจจุบัน	มี	25	100.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	0	0.00
5. มีการติดป้ายประชาสัมพันธ์	อดีต	มี	17	68.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	8	32.00
	ปัจจุบัน	มี	25	100.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	0	0.00
6. มีการตั้งด่านตรวจและจัดเวรเฝ้าระวัง	อดีต	มี	12	48.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	13	52.00
	ปัจจุบัน	มี	21	84.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	4	16.00
7. อื่น ๆ	อดีต	มี	0	0.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	0	0.00
	ปัจจุบัน	มี	0	0.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	0	0.00

จากการสำรวจการจัดการป่าชุมชน ด้านการป้องกันการบุกรุก ของป่าชุมชนอำเภอบ่อเกลือ พบว่า ในอดีต มีการใช้ความเชื่อเรื่องผี/สิ่งศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติในการปกป้องคุ้มครองป่าชุมชน ร้อยละ 92.00 มีการตั้งกฎกติกาชุมชน ร้อยละ 80.00 มีการจัดเวทีประชุมเพื่อป้องกันการบุกรุก และมีการติดป้ายประชาสัมพันธ์ ร้อยละ 68.00 เท่ากัน มีการทำแนวเขตป่าชุมชนที่ชัดเจน ร้อยละ 64.00 และมีการตั้งด่านตรวจและจัดเวรเฝ้าระวัง ร้อยละ 48.00 ตามลำดับ

แต่ในปัจจุบัน พบว่าอำเภอบ่อเกลือ มีการจัดการป่าชุมชน ด้านการป้องกันการบุกรุก เพิ่มขึ้นจากอดีต คือ มีการตั้งกฎกติกาชุมชน มีการทำแนวเขตป่าชุมชนที่ชัดเจน มีการจัดเวทีประชุมเพื่อป้องกันการบุกรุก และมีการติดป้ายประชาสัมพันธ์ ร้อยละ 100.00 เท่ากัน มีการใช้ความเชื่อเรื่องผี/สิ่งศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติในการปกป้องคุ้มครองป่าชุมชน ร้อยละ 96.00 และมีการตั้งด่านตรวจและจัดเวรเฝ้าระวัง ร้อยละ 84.00 ตามลำดับ (ตารางที่ 33)

แผนภูมิที่ 34 การจัดการป่าชุมชนด้านการป้องกันการบุกรุก อ.บ่อเกลือ

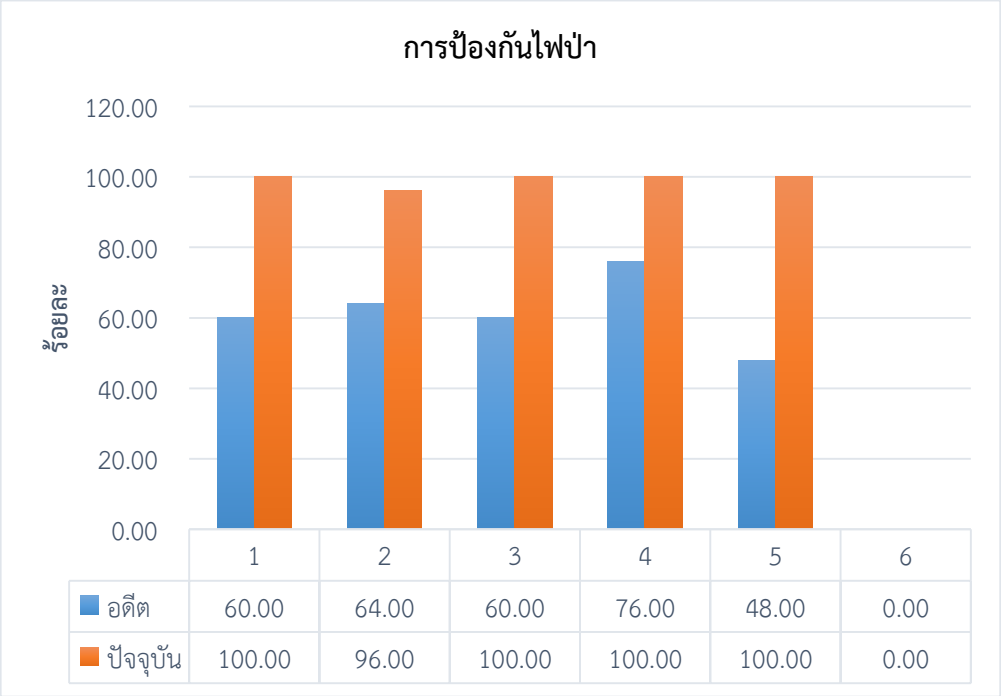
1 = มีการใช้ความเชื่อเรื่องผี/สิ่งศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติในการปกป้องคุ้มครองป่าชุมชน
2 = มีการตั้งกฎกติกาชุมชน
3 = มีการทำแนวเขตป่าชุมชนที่ชัดเจน
4 = มีการจัดเวทีประชุมเพื่อป้องกันการบุกรุก
5 = มีการติดป้ายประชาสัมพันธ์
6 = มีการตั้งด่านตรวจและจัดเวรเฝ้าระวัง
7 = อื่น ๆ

ตารางที่ 34 การจัดการป่าชุมชนด้านการป้องกันไฟป่า อ.บ่อเกลือ

กิจกรรมการจัดการป่า	ช่วงเวลา	การจัดการ	ปฏิบัติ		ไม่ปฏิบัติ	
			จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. มีการจัดทำแนวกันไฟ	อดีต	มี	15	60.00	0	0.00
		ไม่มี	1	4.00	9	36.00
	ปัจจุบัน	มี	25	100.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	0	0.00
2. มีการเดินลาดตระเวน	อดีต	มี	16	64.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	9	36.00
	ปัจจุบัน	มี	24	96.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	1	4.00
3. มีการอบรมการป้องกันไฟป่า	อดีต	มี	15	60.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	10	40.00
	ปัจจุบัน	มี	25	100.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	0	0.00
4. มีการประชุมหารือวางแผนในเวทีหมู่บ้าน	อดีต	มี	19	76.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	6	24.00
	ปัจจุบัน	มี	25	100.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	0	0.00
5. ประกาศเสียงตามสายขอความร่วมมือ	อดีต	มี	12	48.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	13	52.00
	ปัจจุบัน	มี	25	100.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	0	0.00
6. อื่น ๆ	อดีต	มี	0	0.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	0	0.00
	ปัจจุบัน	มี	0	0.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	0	0.00

จากการสำรวจการจัดการป่าชุมชน ด้านการป้องกันไฟป่า ของป่าชุมชนอำเภอบ่อเกลือ พบว่า ในอดีต มีการประชุมหารือวางแผนในเวทีหมู่บ้าน ร้อยละ 76.00 มีการเดินลาดตระเวน ร้อยละ 64.00 มีการจัดทำแนวกันไฟ และมีการอบรมการป้องกันไฟป่า ร้อยละ 60.00 เท่ากัน และประกาศเสียงตามสายขอความร่วมมือ ร้อยละ 48.00 ตามลำดับ

แต่ในปัจจุบัน พบว่าอำเภอบ่อเกลือ มีการจัดการป่าชุมชน ด้านการป้องกันไฟป่า เพิ่มขึ้นจากในอดีต คือ มีการจัดทำแนวกันไฟ มีการอบรมการป้องกันไฟป่า มีการประชุมหารือวางแผนในเวทีหมู่บ้าน และมีการประกาศเสียงตามสายขอความร่วมมือ ร้อยละ 100.00 เท่ากัน และมีการเดินลาดตระเวน ร้อยละ 96.00 (ตารางที่ 34)

แผนภูมิที่ 35 การจัดการป่าชุมชนด้านการป้องกันไฟป่า อ.บ่อเกลือ

1 = มีการจัดทำแนวกันไฟ
2 = มีการเดินลาดตระเวน
3 = มีการอบรมการป้องกันไฟป่า
4 = มีการประชุมหารือวางแผนในเวทีหมู่บ้าน
5 = ประกาศเสียงตามสายขอความร่วมมือ
6 = อื่น ๆ

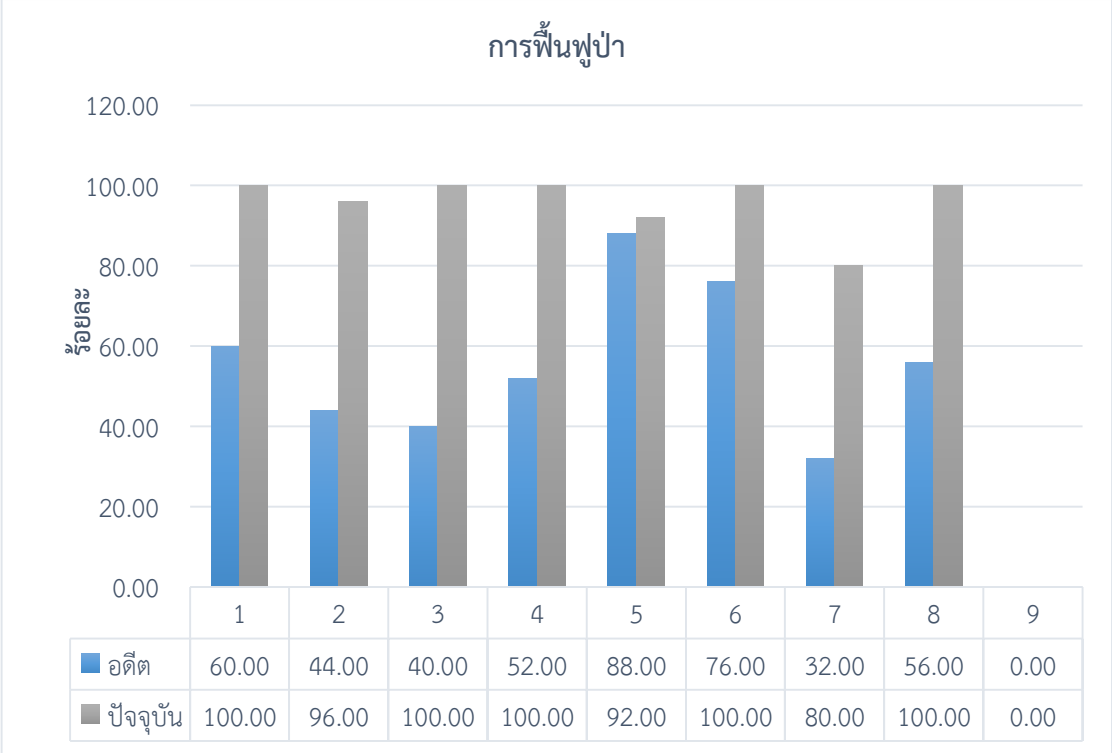
ตารางที่ 35 การจัดการป่าชุมชนด้านการอนุรักษ์/ฟื้นฟูป่าชุมชน-ระบบนิเวศป่า อ.บ่อเกลือ

กิจกรรมการจัดการป่า	ช่วงเวลา	การจัดการ	ปฏิบัติ		ไม่ปฏิบัติ	
			จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. มีกิจกรรมให้ความรู้ความเข้าใจให้กับคนในชุมชน	อดีต	มี	15	60.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	10	40.00
	ปัจจุบัน	มี	25	100.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	0	0.00
2. มีการจัดกิจกรรมปลูกป่า	อดีต	มี	11	44.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	14	56.00
	ปัจจุบัน	มี	24	96.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	1	4.00
3. มีการประสานและสร้างเครือข่ายการอนุรักษ์/ฟื้นฟูกับชุมชนอื่นๆ	อดีต	มี	10	40.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	15	60.00
	ปัจจุบัน	มี	25	100.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	0	0.00
4. มีการตั้งกฎกติกาชุมชน	อดีต	มี	13	52.00	2	8.00
		ไม่มี	0	0.00	10	40.00
	ปัจจุบัน	มี	25	100.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	0	0.00
5. มีการใช้ความเชื่อเรื่องผี/สิ่งศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติในการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าชุมชน	อดีต	มี	22	88.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	3	12.00
	ปัจจุบัน	มี	23	92.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	2	8.00
6. มีการจัดกิจกรรมบวชป่า/การเลี้ยงผี	อดีต	มี	19	76.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	6	24.00
	ปัจจุบัน	มี	25	100.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	0	0.00
7. มีการจัดศึกษาดูงาน	อดีต	มี	8	32.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	17	68.00
	ปัจจุบัน	มี	20	80.00	0	0.00
		ไม่มี	1	4.00	4	16.00
8. มีการทำฝายชะลอน้ำ	อดีต	มี	14	56.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	11	44.00
	ปัจจุบัน	มี	25	100.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	0	0.00

กิจกรรมการจัดการป่า	ช่วงเวลา	การจัดการ	ปฏิบัติ		ไม่ปฏิบัติ	
			จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
9. อื่น ๆ	อดีต	มี	0	0.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	0	0.00
	ปัจจุบัน	มี	0	0.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	0	0.00

จากการสำรวจการจัดการป่าชุมชน ด้านการอนุรักษ์/ฟื้นฟูป่าชุมชน-ระบบนิเวศป่า ของป่าชุมชนอำเภอบ่อเกลือ พบว่าในอดีต มีการใช้ความเชื่อเรื่องผี/สิ่งศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติในการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าชุมชน ร้อยละ 88.00 มีการจัดกิจกรรมบวชป่า/การเลี้ยงผี ร้อยละ 76.00 มีกิจกรรมให้ความรู้ความเข้าใจให้กับคนในชุมชน ร้อยละ 60.00 มีการทำฝายชะลอน้ำ ร้อยละ 56.00 มีการตั้งกฎกติกาชุมชน ร้อยละ 52.00 มีการจัดกิจกรรมปลูกป่า ร้อยละ 44.00 มีการประสานและสร้างเครือข่ายการอนุรักษ์/ฟื้นฟูกับชุมชนอื่นๆ ร้อยละ 40.00 และมีการจัดศึกษาดูงาน ร้อยละ 32.00

แต่ในปัจจุบัน พบว่าอำเภอบ่อเกลือ มีการจัดการป่าชุมชน ด้านการอนุรักษ์/ฟื้นฟูป่าชุมชน-ระบบนิเวศป่า เพิ่มขึ้นกว่าในอดีต คือ มีกิจกรรมให้ความรู้ความเข้าใจให้กับคนในชุมชน มีการประสานและสร้างเครือข่ายการอนุรักษ์/ฟื้นฟูกับชุมชนอื่นๆ มีการตั้งกฎกติกาชุมชน มีการจัดกิจกรรมบวชป่า/การเลี้ยงผี และมีการทำฝายชะลอน้ำ ร้อยละ 100.00 เท่ากัน มีการจัดกิจกรรมปลูกป่า ร้อยละ 96.00 มีการใช้ความเชื่อ เรื่องผี/สิ่งศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติในการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าชุมชน ร้อยละ 92.00 และมีการจัดศึกษาดูงาน ร้อยละ 80.00 ตามลำดับ (ตารางที่ 35)

แผนภูมิที่ 36 การจัดการป่าชุมชนด้านการอนุรักษ์/ฟื้นฟูป่าชุมชน-ระบบนิเวศป่า อ.บ่อเกลือ

1	มีกิจกรรมให้ความรู้ความเข้าใจให้กับคนในชุมชน =	4	มีการตั้งกฎกติกาชุมชน =	7	มีการจัดศึกษาดูงาน =
2	มีการจัดกิจกรรมปลูกป่า =	5	มีการใช้ความเชื่อศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติ =	8	มีการทำฝายชะลอน้ำ =
3	มีการประสานและสร้างเครือข่ายชุมชนอื่นๆ =	6	มีการจัดกิจกรรมบวช /ป่าการเลี้ยงผี =	9	อื่น ๆ =

ตารางที่ 36 ผลการดำเนินงาน/ผลสำเร็จที่ภาคภูมิใจด้านป่าชุมชน อ.บ่อเกลือ

ผลกระทบ/การเปลี่ยนแปลง	ผลการดำเนินงาน									
	มี/ใช่		ไม่มี/ไม่ใช่		N	ได้รับความร่วมมือดี		ไม่แน่ใจ		N
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
ด้านการบริหารจัดการ										
1) ชุมชนมีส่วนร่วม ดูแลจัดการในรูปของกลุ่มอนุรักษ์ป่าชุมชน	25	100.00	0	0.00	25	23	92.00	2	8.00	25
2) คณะกรรมการฯ มีบทบาทในการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งสร้างคนรุ่นใหม่ให้สืบทอดสานต่อการดำเนินงานฯ	23	92.00	2	8.00	25	22	88.00	3	12.00	25
3) ชุมชนให้ความร่วมมือและรักษากฎกติกาการใช้ประโยชน์จากป่าร่วมกัน	25	100.00	0	0.00	25	25	100.00	0	0.00	25
4) ชุมชนมีส่วนในการระดมทุน/กองทุนอนุรักษ์ป่าชุมชน	13	52.00	12	48.00	25	12	48.00	13	52.00	25
5) ชุมชนมีส่วนร่วมการทำกิจกรรมการอนุรักษ์ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง	23	92.00	2	8.00	25	23	92.00	2	8.00	25
6) ในชุมชนได้ร่วมกันกำหนดข้อบัญญัติว่าด้วยการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติโดย อบต/เทศบาล	16	64.00	9	36.00	25	16	64.00	9	36.00	25
7) อื่น ๆ	0	0.00	0	0.00	0	0	0.00	0	0.00	0
ด้านทรัพยากร										
1) ป่าชุมชนได้รับการปกป้องดูแลจากสมาชิกในชุมชนด้วยดี	24	96.00	1	4.00	25	24	96.00	1	4.00	25
2) มีความหลากหลายของพันธุ์พืช/สัตว์	24	96.00	1	4.00	25	22	88.00	3	12.00	25
3) ป่าได้รับการฟื้นฟูและมีสภาพป่าที่มีความอุดมสมบูรณ์	25	100.00	0	0.00	25	25	100.00	0	0.00	25
4) อื่น ๆ	0	0.00	0	0.00	0	0	0.00	0	0.00	0
ด้านสังคมวัฒนธรรม										
1) การประยุกต์พิธีกรรมทางศาสนามาใช้ในการดูแลจัดการป่า การบวชป่า เลี้ยงผีขุนน้ำ	24	96.00	1	4.00	25	24	96.00	1	4.00	25

ผลกระทบ/การเปลี่ยนแปลง	ผลการดำเนินงาน									
	มี/ใช่		ไม่มี/ไม่ใช่		N	ได้รับความร่วมมือดี		ไม่แน่ใจ		N
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
2) การถ่ายทอดองค์ความรู้สู่กลุ่มเยาวชนคนรุ่นใหม่ได้สืบทอดสานต่อเจตนารมณ์ในการดูแลรักษาป่าอย่างต่อเนื่อง	25	100.00	0	0.00	25	25	100.00	0	0.00	25
ด้านเศรษฐกิจ										
1) การพึ่งพาประโยชน์จากป่าอย่างเหมาะสม	25	100.00	0	0.00	25	25	100.00	0	0.00	25
2) การนำผลผลิตจากป่ามาต่อยอดสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ	19	76.00	6	24.00	25	18	72.00	7	28.00	25
3) ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	15	60.00	10	40.00	25	13	52.00	12	48.00	25
การประสานงาน/เชื่อมโยงกับหน่วยงานภายนอก										
1) ได้รับรางวัลผลงานด้านป่าชุมชน	5	20.00	20	80.00	25	4	16.00	21	84.00	25
2) เป็นแหล่งเรียนรู้/ ศึกษาดูงานแก่หน่วยงานต่างๆ	11	44.00	14	56.00	25	10	40.00	15	60.00	25
3) รับเชิญเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้แก่หน่วยงานภายนอกชุมชน	4	16.00	21	84.00	25	4	16.00	21	84.00	25

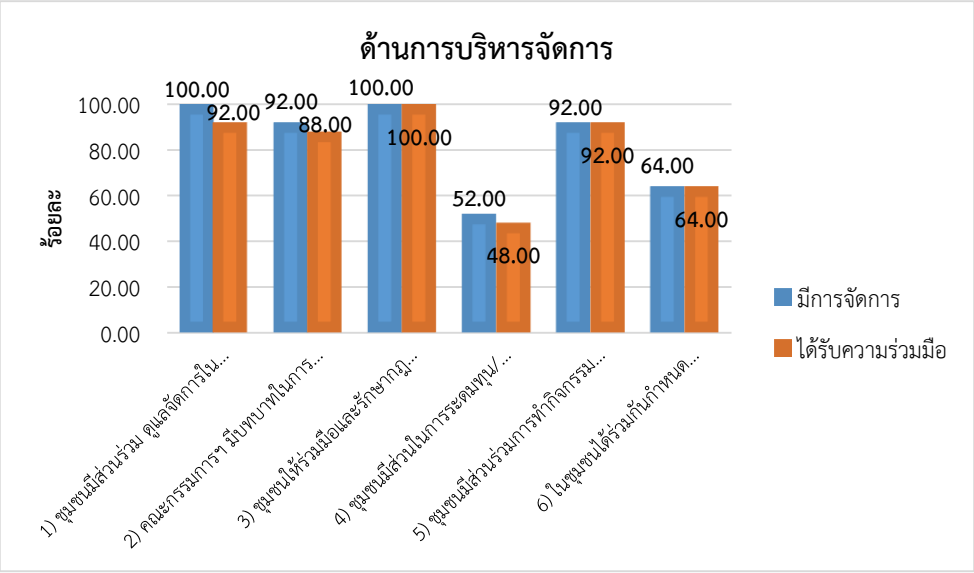
ผลการดำเนินงาน ด้านการบริหารจัดการป่าชุมชน ของอำเภอบ่อเกลือ พบว่ามีผลการดำเนินงานที่ดีและได้รับความร่วมมือจากชุมชน โดยในชุมชนให้ความร่วมมือและรักษากฎกติกาการใช้ประโยชน์จากป่าร่วมกัน มากที่สุด รองลงมาคือ ในชุมชนมีส่วนร่วมดูแลจัดการในรูปของกลุ่มอนุรักษ์ป่าชุมชน ในชุมชนมีส่วนร่วมการทำกิจกรรมการอนุรักษ์ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง คณะกรรมการฯ มีบทบาทในการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งสร้างคนรุ่นใหม่ให้สืบทอดสานต่อการดำเนินงานฯ ในชุมชนได้ร่วมกันกำหนดข้อบัญญัติว่าด้วยการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติโดย อบต/เทศบาล และในชุมชนมีส่วนในการระดมทุน/กองทุนอนุรักษ์ป่าชุมชน ตามลำดับ

ผลการดำเนินงาน ด้านทรัพยากร พบว่ามีผลการดำเนินงานที่ดีและได้รับความร่วมมือจากชุมชน โดยป่าได้รับการฟื้นฟูและมีสภาพป่าที่มีความอุดมสมบูรณ์ มากที่สุด รองลงมาคือ ป่าชุมชนได้รับการปกป้องดูแลจากสมาชิกในชุมชนด้วยดี และมีความหลากหลายของพันธุ์พืช/สัตว์ ตามลำดับ

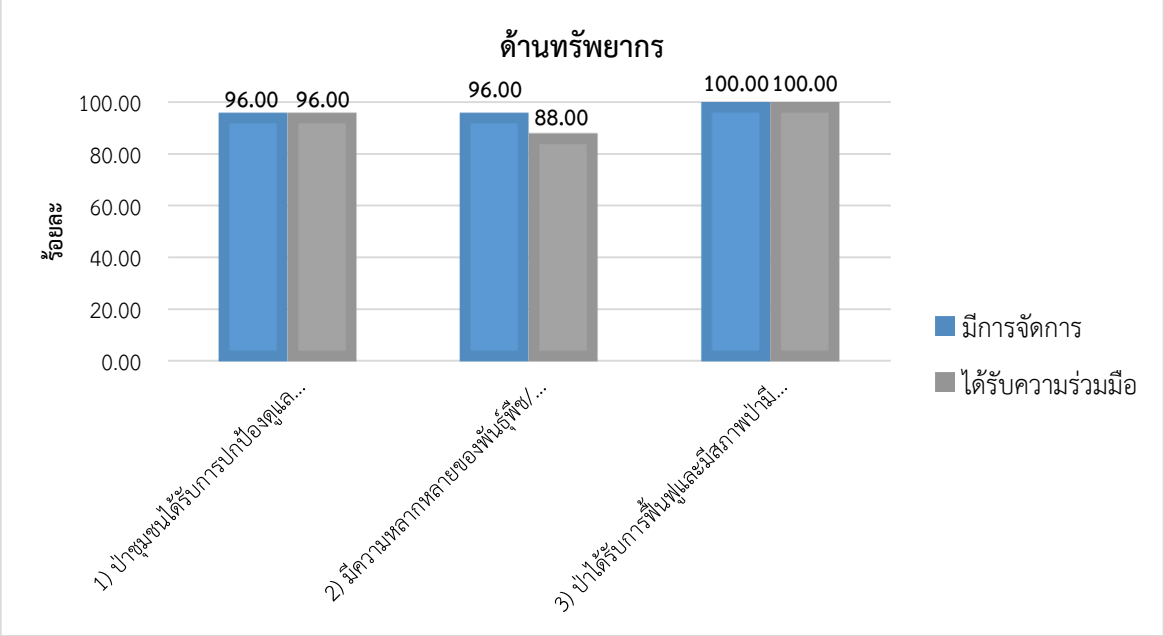
ผลการดำเนินงาน ด้านสังคม พบว่ามีผลการดำเนินงานที่ดีและได้รับความร่วมมือจากชุมชนในการถ่ายทอดองค์ความรู้สู่กลุ่มเยาวชนคนรุ่นใหม่ได้สืบทอดสานต่อเจตนารมณ์ในการดูแลรักษาป่าอย่างต่อเนื่อง มากที่สุด รองลงมาคือ การประยุกต์พิธีกรรมทางศาสนามาใช้ในการดูแลจัดการป่า การบวชป่าเลี้ยงผีขุนน้ำ

ผลการดำเนินงาน ด้านเศรษฐกิจ พบว่ามีผลการดำเนินงานที่ดีและได้รับความร่วมมือจากชุมชนในการพึ่งพาประโยชน์จากป่าอย่างเหมาะสม มากที่สุด รองลงมาคือ การนำผลผลิตจากป่ามาต่อยอดสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ และการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ตามลำดับ

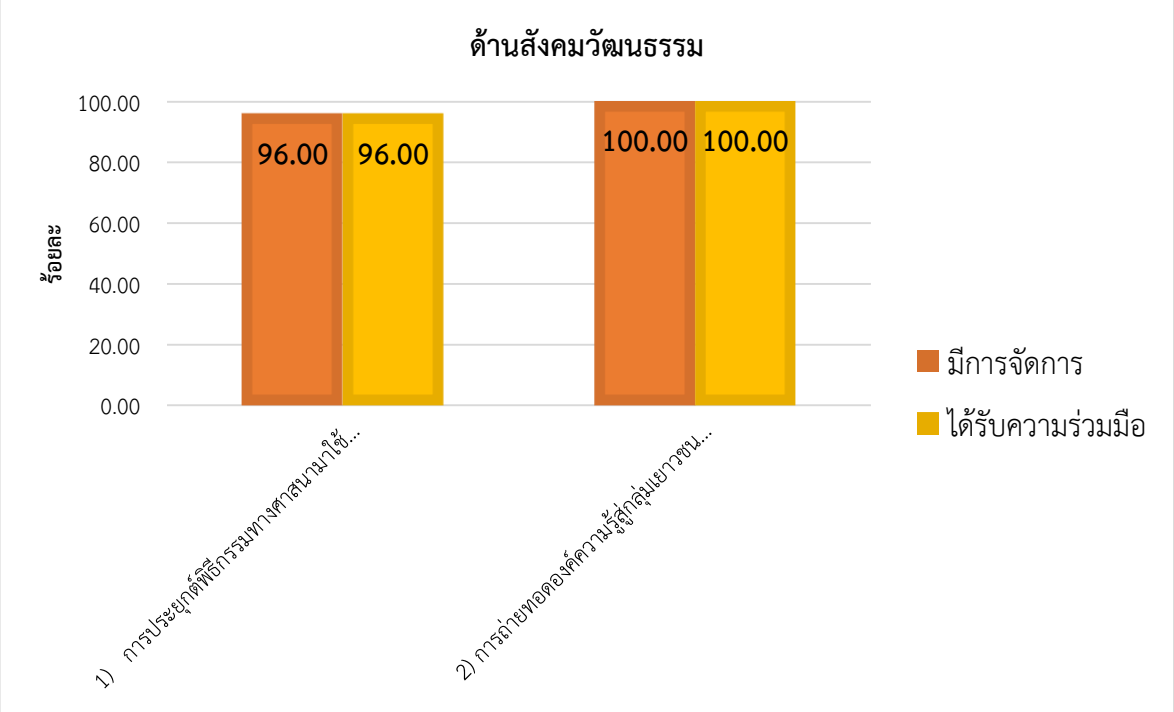
ผลการดำเนินงาน ด้านการประสานงาน/เชื่อมโยงกับหน่วยงานภายนอก พบว่ามีผลการดำเนินงานที่ดีและได้รับความร่วมมือจากชุมชนในเป็นแหล่งเรียนรู้/ ศึกษาดูงานแก่หน่วยงานต่างๆ มากที่สุด รองลงมาคือ การได้รับรางวัลผลงานด้านป่าชุมชน และการได้รับเชิญเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้แก่หน่วยงานภายนอกชุมชน ตามลำดับ

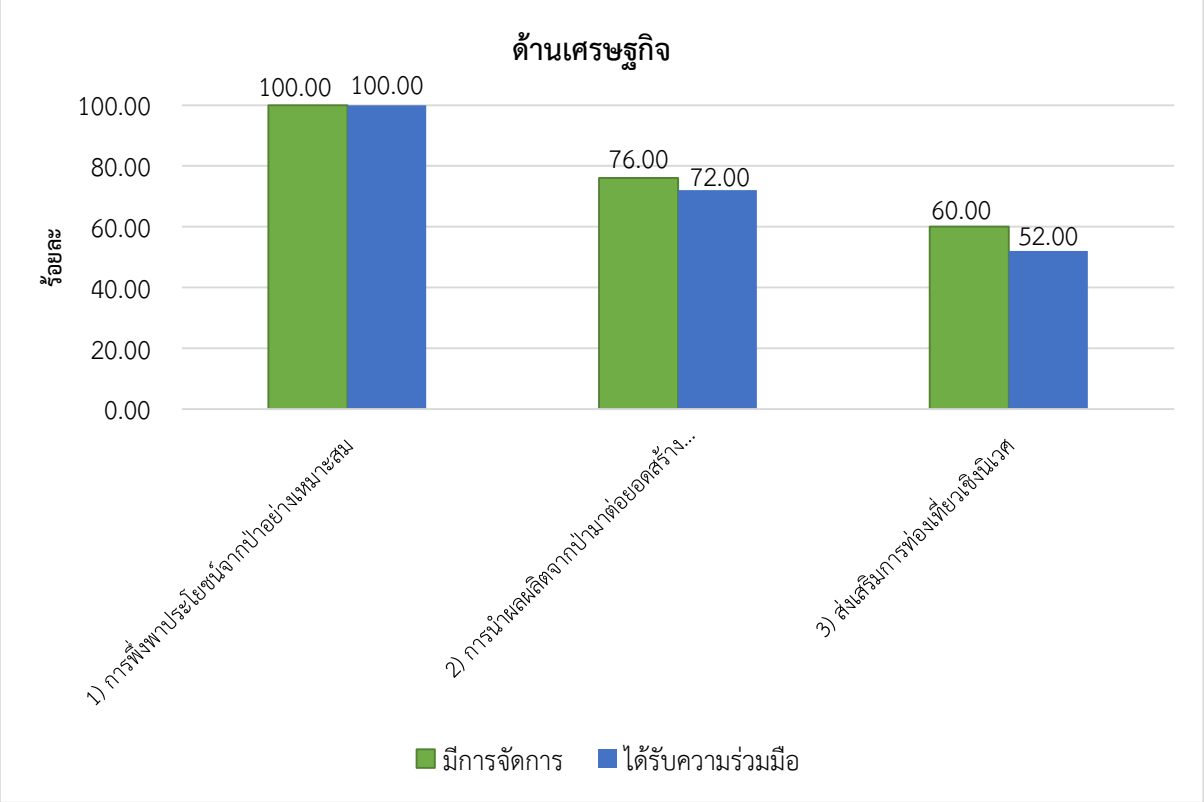
แผนภูมิที่ 37 การดำเนินงานด้านการบริหารจัดการป่าชุมชน อ.บ่อเกลือ

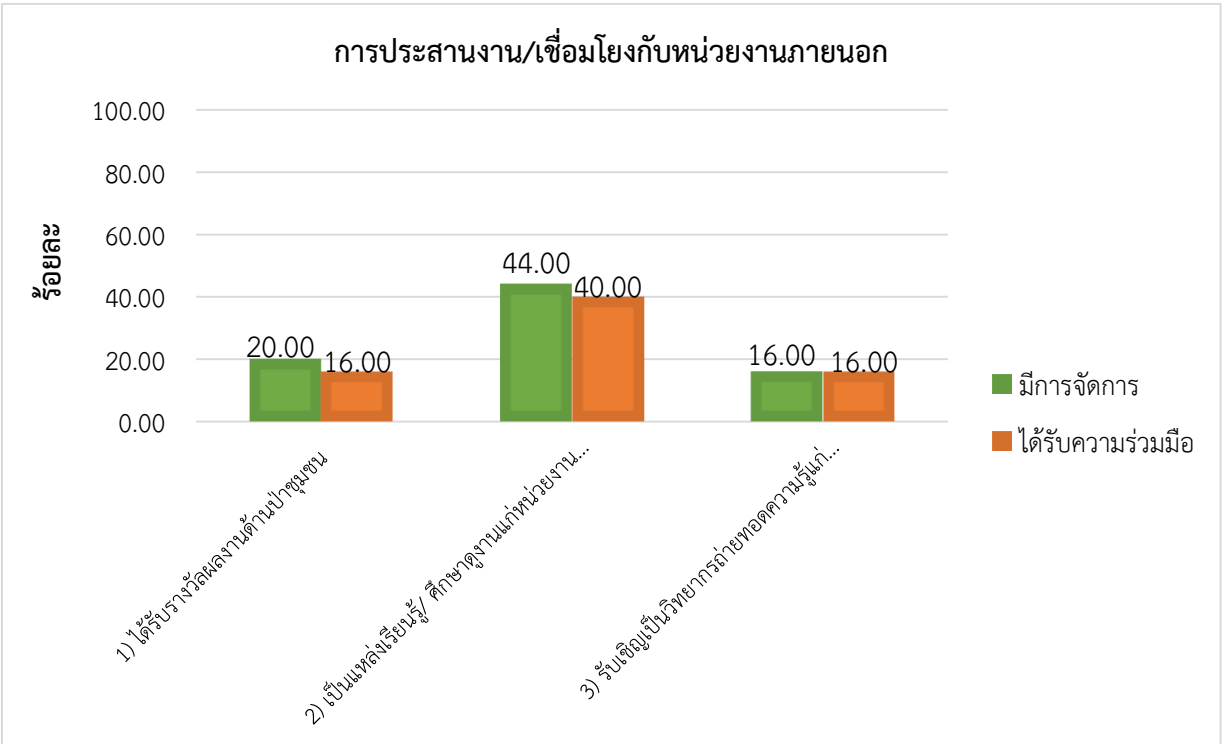
แผนภูมิที่ 38 การดำเนินงานด้านทรัพยากรป่าชุมชน อ.บ่อเกลือ

แผนภูมิที่ 39 การดำเนินงานด้านสังคมวัฒนธรรมป่าชุมชน อ.บ่อเกลือ

แผนภูมิที่ 40 การดำเนินงานด้านเศรษฐกิจป่าชุมชน อ.บ่อเกลือ

แผนภูมิที่ 41 การดำเนินงานป่าชุมชนด้านการประสานงาน/เชื่อมโยงกับหน่วยงานภายนอก อ.บ่อเกลือ

3) ป่าชุมชน อำเภอทุ่งช้าง

ตารางที่ 37 ข้อมูลทั่วไปของป่าชุมชน อ.ทุ่งช้าง

ที่	รายการ		จำนวน	ร้อยละ
1	ที่ตั้งของป่าชุมชน	ป่าสงวนแห่งชาติ	39	51.32
		ป่าอุทยานแห่งชาติ	2	2.63
		ไม่อยู่ในป่าอุทยานฯและป่าสงวนฯ	35	46.05
		รวม	**76**	**100.00**
2	การขึ้นทะเบียนป่าชุมชนของกรมป่าไม้	ขึ้นทะเบียน	16	21.05
		ไม่ได้ขึ้นทะเบียน	4	5.26
		ไม่ทราบ/ไม่ระบุ	56	73.68
		รวม	**76**	**100.00**
3	กองทุนดูแลรักษาป่าชุมชน	มี	3	8.57
		ไม่มี	29	82.86
		ไม่ทราบ/ไม่ระบุ	3	8.57
		รวม	**35**	**100.00**
4	หน่วยงานที่สนับสนุน	มี	30	85.71
		ไม่มี	4	11.43
		ไม่ทราบ/ไม่ระบุ	1	2.86
		รวม	**35**	**100.00**

จากการสำรวจป่าชุมชนอำเภอทุ่งช้าง พบว่ามีพื้นที่ป่าชุมชนทั้งหมด 76 แห่ง ครอบคลุมพื้นที่ 35 หมู่บ้าน (ตารางที่ 37)

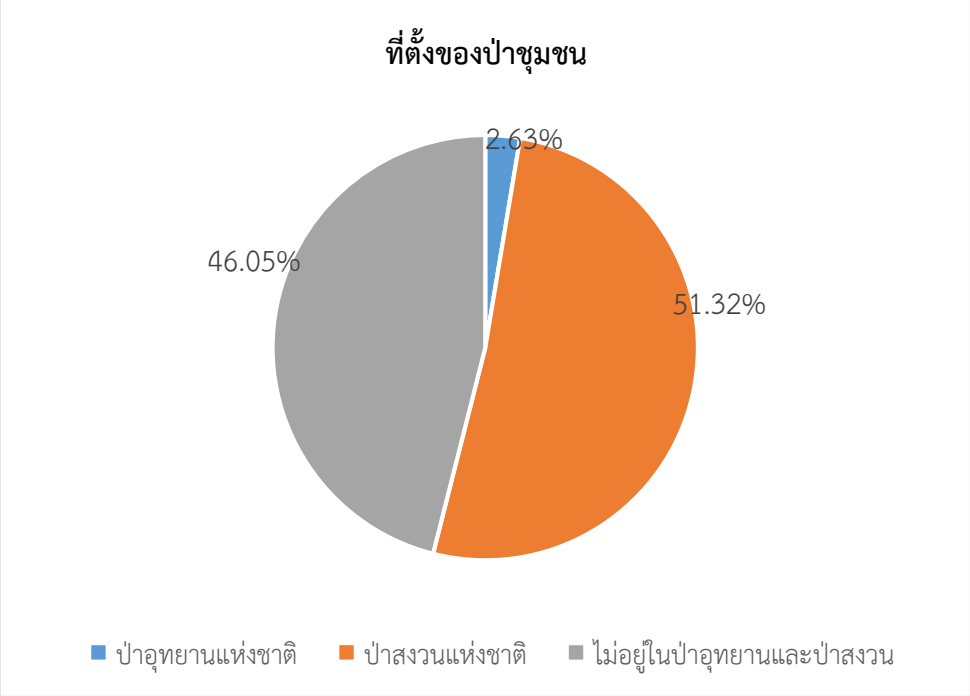
มีป่าชุมชนที่อยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ บริเวณป่าน้ำยาว และป่าน้ำสวด ป่าดอยภูคา และป่าผาแดง จำนวน 39 แห่ง คิดเป็น ร้อยละ 51.32 ป่าชุมชนที่อยู่ในเขตป่าอุทยานแห่งชาติ บริเวณอุทยานแห่งชาติดอยภูคา จำนวน 2 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 2.63 ได้แก่ ป่าชุมชนบ้านน้ำลาด บ้านน้ำลาด ตำบลงอบ และป่าชุมชนบ้านใหม่ บ้านใหม่ ตำบลปอน และมีป่าชุมชนที่ไม่อยู่ในเขตป่าอุทยานแห่งชาติและป่าสงวนแห่งชาติ จำนวน 35 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 46.05

นอกจากนี้ยังพบว่ามีป่าชุมชนที่ไม่ได้ขึ้นทะเบียนของกรมป่าไม้ จำนวน 16 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 21.05 ไม่ได้ขึ้นทะเบียน จำนวน 4 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 5.26 และไม่ทราบ/ไม่ระบุ จำนวน 56 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 73.68

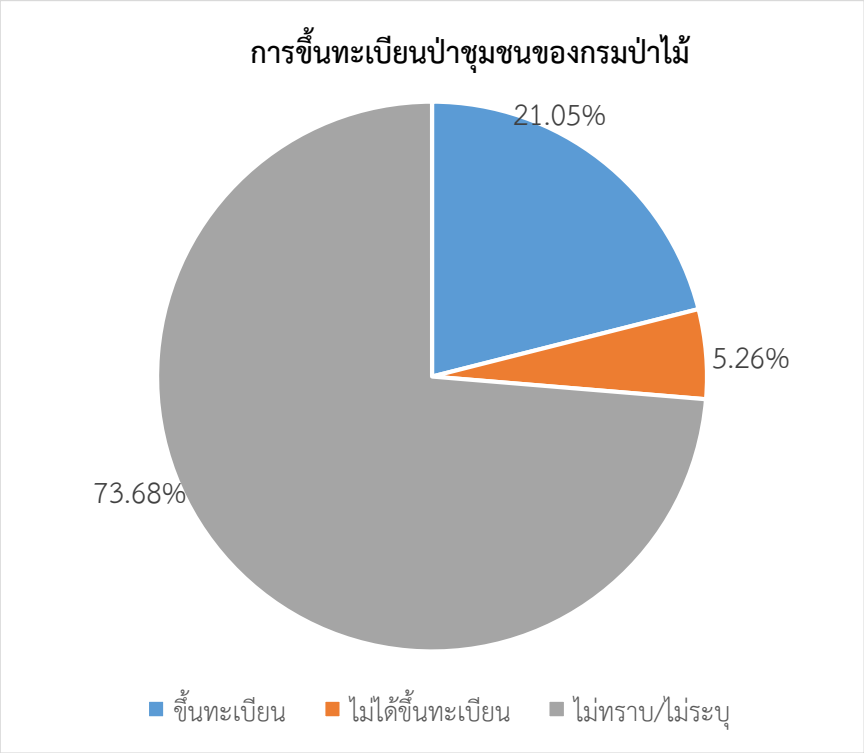
มีป่าชุมชนที่มีกองทุนดูแลรักษาป่า จำนวน 3 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 8.57 และยังไม่มีกองทุนดูแลรักษาป่า จำนวน 29 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 82.86 และไม่ทราบ/ไม่ระบุ จำนวน 3 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 8.57

มีป่าชุมชนที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ จำนวน 30 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 85.71 ยังไม่มีหน่วยงานสนับสนุน จำนวน 4 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 11.43 และไม่ทราบ/ไม่ระบุ จำนวน 1 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 2.86

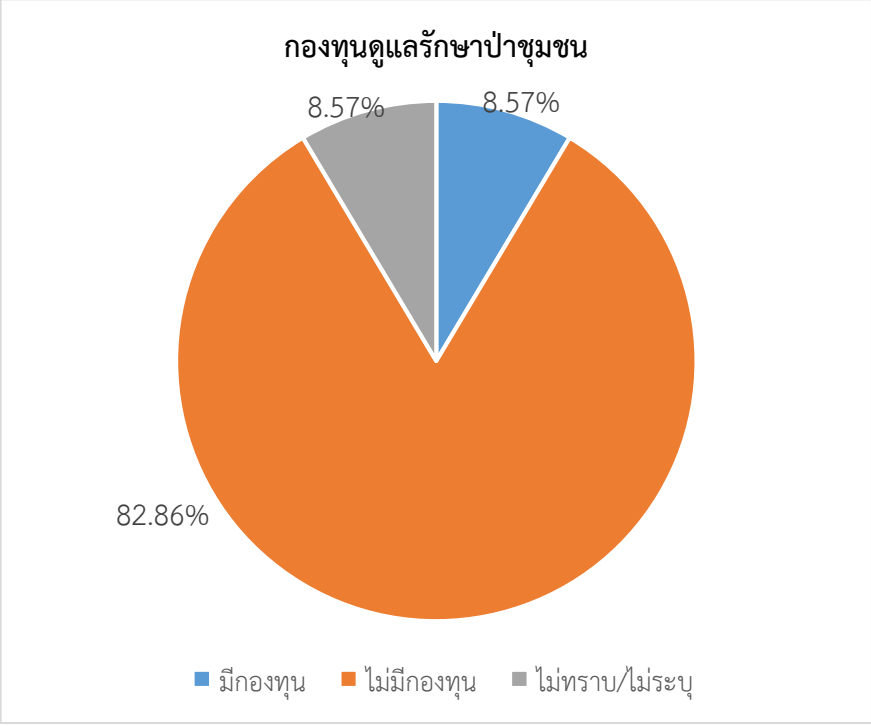
หน่วยงานที่สนับสนุน ได้แก่ หน่วยจัดการต้นน้ำ อบต./เทศบาล พมจ.น่าน สนง.เกษตรทุ่งช้าง มหาวิทยาลัยแม่โจ้ กรมป่าไม้ โดยสนับสนุนในรูปแบบของ สนับสนุนกล้าไม้ งบประมาณ การอบรมให้ความรู้ โครงการปลูกป่า สสอ. การสำรวจป่า การทำแนวกันไฟ เป็นต้น

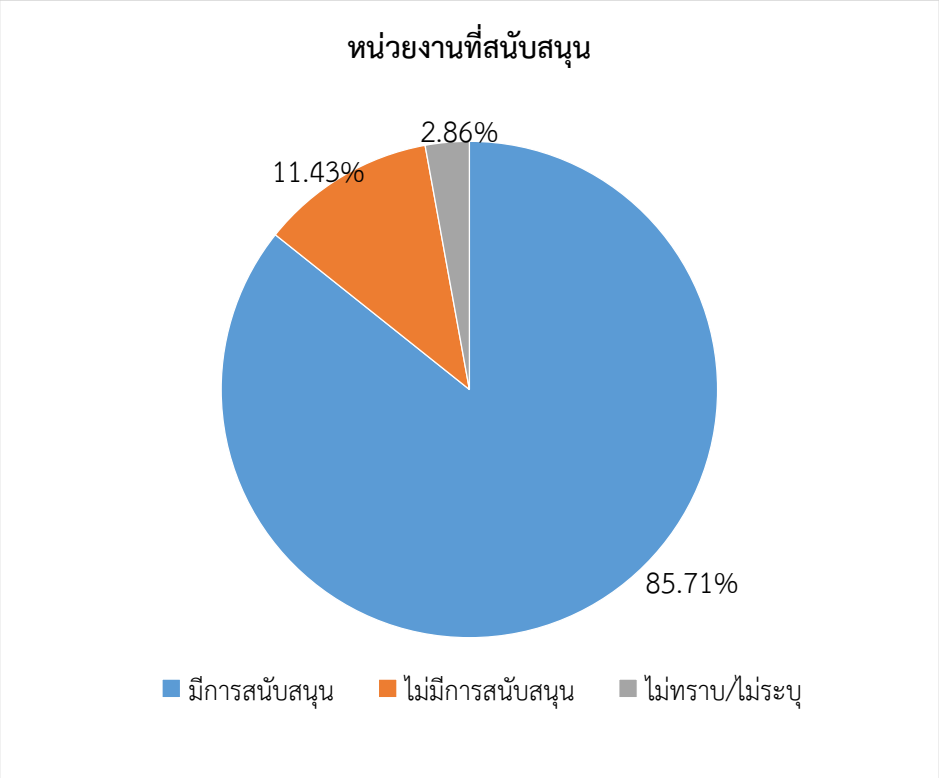
แผนภูมิที่ 42 ข้อมูลที่ตั้งของป่าชุมชนในพื้นที่ อ.ทุ่งช้าง

แผนภูมิที่ 43 ข้อมูลการขึ้นทะเบียนป่าชุมชนของกรมป่าไม้ อ.ทุ่งช้าง

แผนภูมิที่ 44 ข้อมูลชุมชนที่มีกองทุนดูแลรักษาป่าชุมชน อ.ทุ่งช้าง

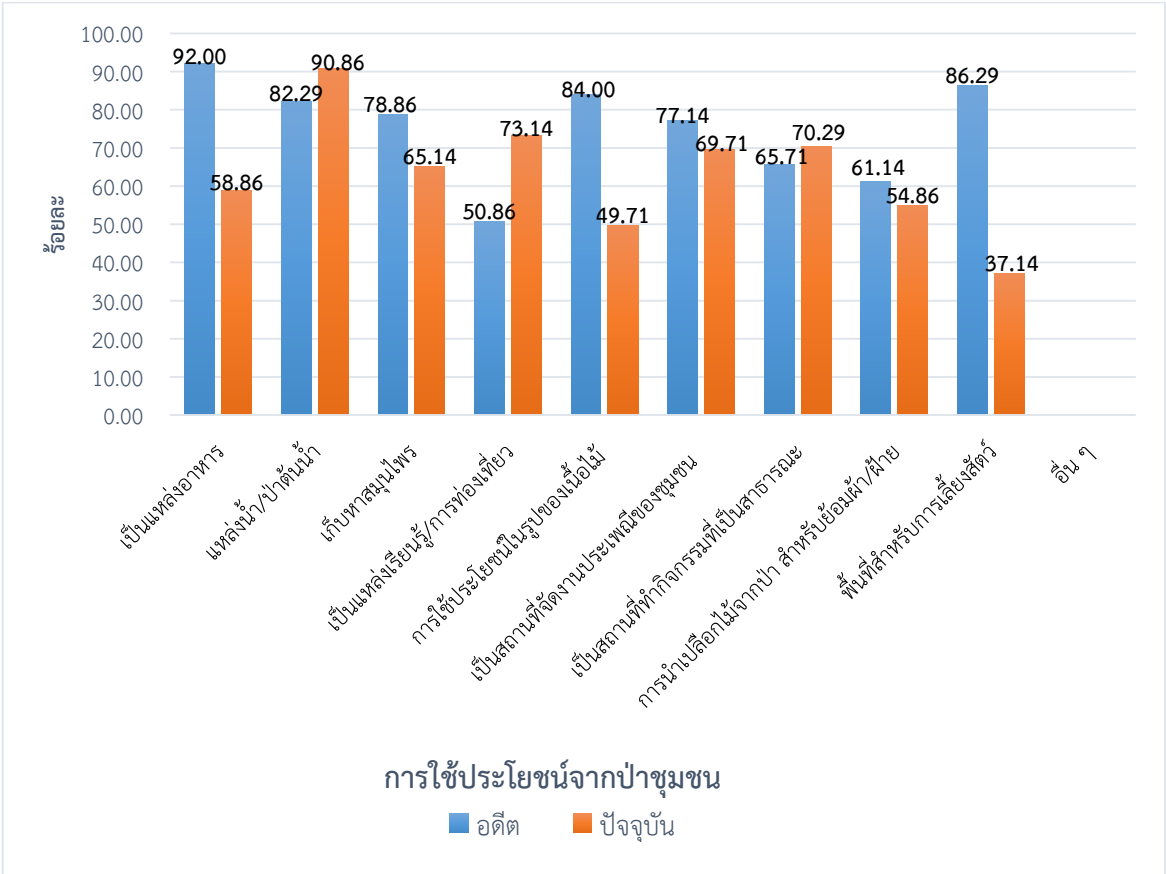
แผนภูมิที่ 45 ข้อมูลหน่วยงานที่สนับสนุน อ.ทุ่งช้าง

ตารางที่ 38 ข้อมูลการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนเมื่อเทียบกับอดีตจนถึงปัจจุบัน อ.ทุ่งช้าง

ประเด็น	การใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน																	
	อดีต									ปัจจุบัน 2550-2560								
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	ค่าเฉลี่ย	S.D	ร้อยละ	N	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	ค่าเฉลี่ย	S.D	ร้อยละ	N
	จำนวน	จำนวน	จำนวน	จำนวน	จำนวน					จำนวน	จำนวน	จำนวน	จำนวน	จำนวน				
การใช้ประโยชน์จากป่า																		
1) เป็นแหล่งอาหาร	23	10	2	0	0	4.60	0.604	92.00	35	1	8	14	12	0	2.94	0.838	58.86	35
2) แหล่งน้ำ/ป่าต้นน้ำ	16	9	9	0	1	4.11	0.993	82.29	35	22	10	3	0	0	4.54	0.657	90.86	35
3) เก็บหาสมุนไพร	13	11	7	4	0	3.94	1.027	78.86	35	6	8	10	11	0	3.26	1.094	65.14	35
4) เป็นแหล่งเรียนรู้/การท่องเที่ยว	2	4	11	12	6	2.54	1.094	50.86	35	7	12	13	3	0	3.66	0.906	73.14	35
5) การใช้ประโยชน์ในรูปของเนื้อไม้ ไม้ใช้สอย	17	9	8	1	0	4.20	0.901	84.00	35	1	2	12	18	2	2.49	0.818	49.71	35
6) เป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรม และจัดงานประเพณีของชุมชน	8	19	4	3	1	3.86	0.974	77.14	35	3	15	13	4	0	3.49	0.818	69.71	35
7) เป็นสถานที่ให้ชุมชนจัดงานหรือกิจกรรมที่เป็นสาธารณะ	4	10	13	8	0	3.29	0.957	65.71	35	6	10	15	4	0	3.51	0.919	70.29	35
8) การนำเปลือกไม้จากป่า สำหรับย้อมผ้า/ฝ้าย	6	5	12	9	3	3.06	1.211	61.14	35	4	4	10	13	4	2.74	1.172	54.86	35
9) พื้นที่สำหรับการเลี้ยงสัตว์	19	10	4	2	0	4.31	0.900	86.29	35	1	1	6	11	16	1.86	1.004	37.14	35

จากการสำรวจการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนของอำเภอทุ่งช้าง ในอดีต พบว่ามีการใช้ประโยชน์ด้านการเป็นแหล่งอาหาร มากที่สุด ร้อยละ 92.00 รองลงมาคือ ด้านการเป็นพื้นที่สำหรับการเลี้ยงสัตว์ ร้อยละ 86.29 ด้านการใช้ประโยชน์ในรูปของเนื้อไม้ ไม้ใช้สอย ร้อยละ 84.00 ด้านการแหล่งน้ำ/ป่าต้นน้ำ ร้อยละ 82.29 ด้านการเก็บหาสมุนไพร ร้อยละ 78.86 ด้านการเป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรม และจัดงานประเพณีของชุมชน ร้อยละ 77.14 ด้านการเป็นสถานที่ให้ชุมชนจัดงานหรือกิจกรรมที่เป็นสาธารณะร้อยละ 65.71 ด้านการนำเปลือกไม้จากป่า สำหรับย้อมผ้า/ฝ้าย ร้อยละ 61.14 และด้านการเป็นแหล่งเรียนรู้/การท่องเที่ยว ร้อยละ 50.86 ตามลำดับ

ในปัจจุบัน การใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนของอำเภอทุ่งช้าง พบว่ามีการใช้ประโยชน์ด้านการเป็นแหล่งน้ำ/ป่าต้นน้ำ มากที่สุด ร้อยละ 90.86 รองลงมาคือ ด้านการเป็นแหล่งเรียนรู้/การท่องเที่ยว ร้อยละ 73.14 ด้านการเป็นสถานที่ให้ชุมชนจัดงานหรือกิจกรรมที่เป็นสาธารณะ ร้อยละ 70.29 ด้านการเป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรม และจัดงานประเพณีของชุมชน ร้อยละ 69.71 ด้านการเก็บหาสมุนไพร ร้อยละ 65.14 ด้านการ เป็นแหล่งอาหาร ร้อยละ 58.86ด้านการนำเปลือกไม้จากป่า สำหรับย้อมผ้า/ฝ้าย ร้อยละ 54.86 ด้านการใช้ประโยชน์ในรูปของเนื้อไม้ ไม้ใช้สอย ร้อยละ 49.71 และด้านการพื้นที่สำหรับการเลี้ยงสัตว์ ร้อยละ 37.14 ตามลำดับ (ตารางที่ 38)

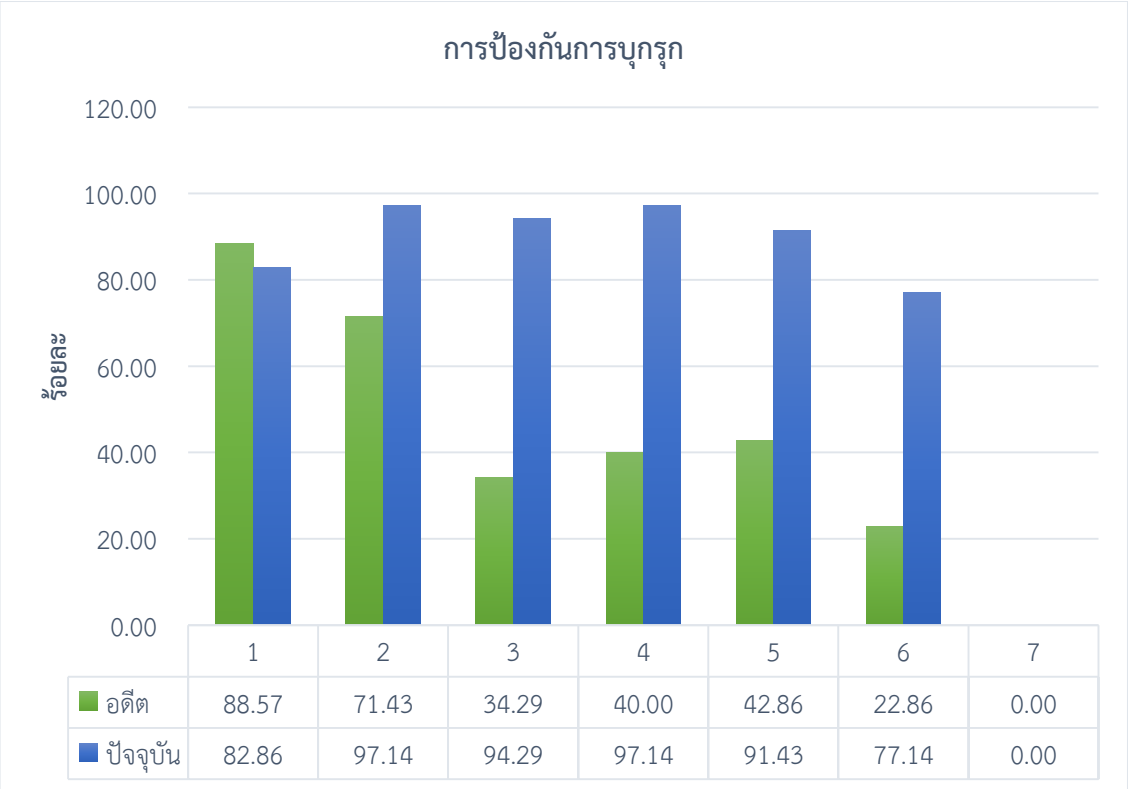
แผนภูมิที่ 46 การใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน อ.ทุ่งช้าง

ตารางที่ 39 การจัดการป่าชุมชนด้านการป้องกันการบุกรุก อ.ทุ่งช้าง

กิจกรรมการจัดการป่า	ช่วงเวลา	การจัดการ	ปฏิบัติ		ไม่ปฏิบัติ	
			จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. มีการใช้ความเชื่อเรื่องผี/สิ่งศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติในการปกป้องคุ้มครองป่าชุมชน	อดีต	มี	31	88.57	1	2.86
		ไม่มี	0	0.00	3	8.57
	ปัจจุบัน	มี	29	82.86	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	6	17.14
2. มีการตั้งกฎกติกาชุมชน	อดีต	มี	25	71.43	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	10	28.57
	ปัจจุบัน	มี	34	97.14	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	1	2.86
3. มีการทำแนวเขตป่าชุมชนที่ชัดเจน	อดีต	มี	12	34.29	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	23	65.71
	ปัจจุบัน	มี	33	94.29	0	0.00
		ไม่มี	1	2.86	1	2.86
4. มีการจัดเวทีประชุมเพื่อป้องกันการบุกรุก	อดีต	มี	14	40.00	0	0.00
		ไม่มี	1	2.86	20	57.14
	ปัจจุบัน	มี	34	97.14	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	1	2.86
5. มีการติดป้ายประชาสัมพันธ์	อดีต	มี	15	42.86	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	20	57.14
	ปัจจุบัน	มี	32	91.43	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	3	8.57
6. มีการตั้งด่านตรวจและจัดเวรเฝ้าระวัง	อดีต	มี	8	22.86	0	0.00
		ไม่มี	1	2.86	26	74.29
	ปัจจุบัน	มี	27	77.14	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	8	22.86
7. อื่น ๆ	อดีต	มี	0	0.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	0	0.00
	ปัจจุบัน	มี	0	0.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	0	0.00

จากการสำรวจการจัดการป่าชุมชน ด้านการป้องกันการบุกรุก ของป่าชุมชนอำเภอทุ่งช้าง พบว่า ในอดีต มีการใช้ความเชื่อเรื่องผี/สิ่งศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติในการปกป้องคุ้มครองป่าชุมชน ร้อยละ 88.57 มีการตั้งกฎกติกาชุมชน ร้อยละ 71.43 มีการติดป้ายประชาสัมพันธ์ ร้อยละ 42.86 มีการจัดเวทีประชุมเพื่อป้องกันการบุกรุก ร้อยละ 40.00 มีการทำแนวเขตป่าชุมชนที่ชัดเจน ร้อยละ 34.29 และมีการตั้งด่านตรวจและจัดเวรเฝ้าระวัง ร้อยละ 22.86

แต่ในปัจจุบัน พบว่าอำเภอทุ่งช้าง มีการจัดการป่าชุมชน ด้านการป้องกันการบุกรุก เพิ่มขึ้นจากอดีต คือ มีการตั้งกฎกติกาชุมชน และมีการจัดเวทีประชุมเพื่อป้องกันการบุกรุก ร้อยละ 97.14 เท่ากัน มีการทำแนวเขตป่าชุมชนที่ชัดเจน ร้อยละ 94.29 มีการติดป้ายประชาสัมพันธ์ ร้อยละ 91.43 มีการใช้ความเชื่อเรื่องผี/สิ่งศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติในการปกป้องคุ้มครองป่าชุมชน ร้อยละ 82.86 และมีการตั้งด่านตรวจและจัดเวรเฝ้าระวัง ร้อยละ 77.14 (ตารางที่ 39)

แผนภูมิที่ 47 การจัดการป่าชุมชนด้านการป้องกันการบุกรุก อ.ทุ่งช้าง

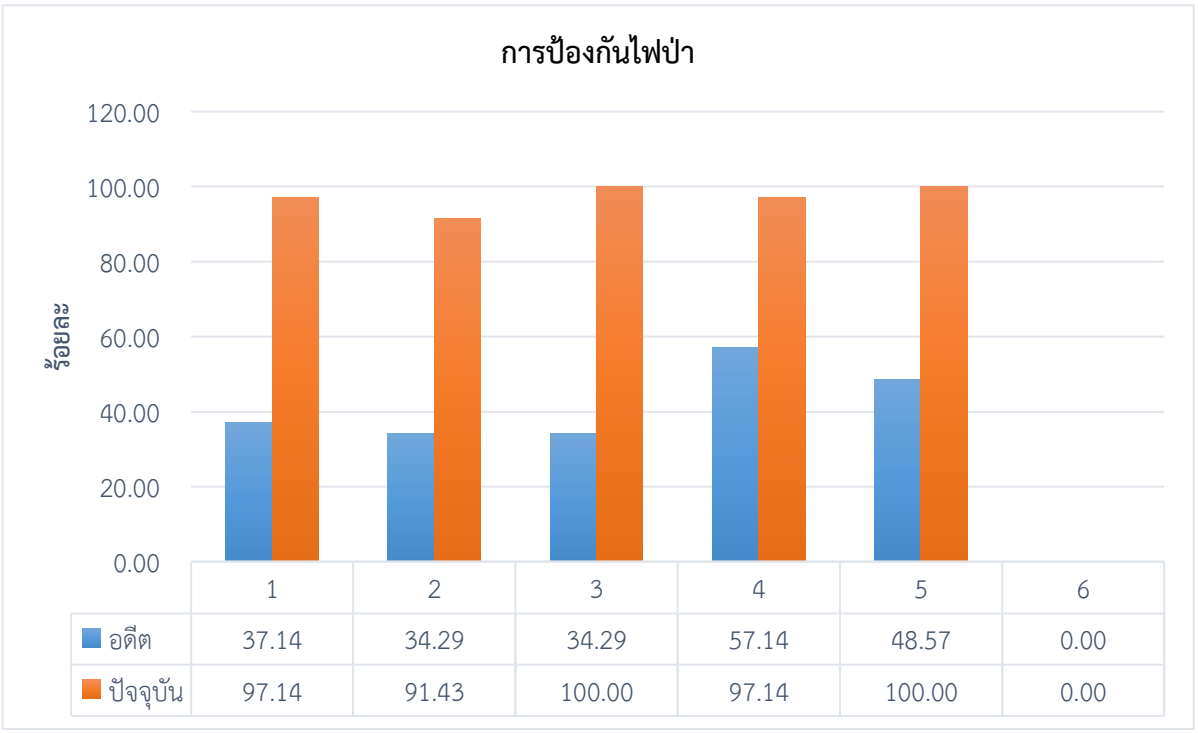
1 = มีการใช้ความเชื่อเรื่องผี/สิ่งศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติในการปกป้องคุ้มครองป่าชุมชน
2 = มีการตั้งกฎกติกาชุมชน
3 = มีการทำแนวเขตป่าชุมชนที่ชัดเจน
4 = มีการจัดเวทีประชุมเพื่อป้องกันการบุกรุก
5 = มีการติดป้ายประชาสัมพันธ์
6 = มีการตั้งด่านตรวจและจัดเวรเฝ้าระวัง
7 = อื่น ๆ

ตารางที่ 40 การจัดการป่าชุมชนด้านการป้องกันไฟป่า อ.ทุ่งช้าง

กิจกรรมการจัดการป่า	ช่วงเวลา	การจัดการ	ปฏิบัติ		ไม่ปฏิบัติ	
			จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. มีการจัดทำแนวกันไฟ	อดีต	มี	13	37.14	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	22	62.86
	ปัจจุบัน	มี	34	97.14	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	1	2.86
2. มีการเดินลาดตระเวน	อดีต	มี	12	34.29	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	23	65.71
	ปัจจุบัน	มี	32	91.43	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	3	8.57
3. มีการอบรมการป้องกันไฟป่า	อดีต	มี	12	34.29	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	23	65.71
	ปัจจุบัน	มี	35	100.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	0	0.00
4. มีการประชุมหารือวางแผนในเวทีหมู่บ้าน	อดีต	มี	20	57.14	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	15	42.86
	ปัจจุบัน	มี	34	97.14	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	1	2.86
5. ประกาศเสียงตามสายขอความร่วมมือ	อดีต	มี	17	48.57	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	18	51.43
	ปัจจุบัน	มี	35	100.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	0	0.00
6. อื่น ๆ	อดีต	มี	0	0.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	0	0.00
	ปัจจุบัน	มี	0	0.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	0	0.00

จากการสำรวจการจัดการป่าชุมชน ด้านการป้องกันไฟป่า ของป่าชุมชนอำเภอทุ่งช้าง พบว่าในอดีตมีการประชุมหารือวางแผนในเวทีหมู่บ้าน ร้อยละ 57.14 ประกาศเสียงตามสายขอความร่วมมือ ร้อยละ 48.57 มีการจัดทำแนวกันไฟ ร้อยละ 37.14 มีการเดินลาดตระเวน และมีการอบรมการป้องกันไฟป่าร้อยละ 34.29

แต่ในปัจจุบัน พบว่าอำเภอทุ่งช้าง มีการจัดการป่าชุมชน ด้านการป้องกันไฟป่า เพิ่มขึ้นจากในอดีต คือ มีการอบรมการป้องกันไฟป่า และประกาศเสียงตามสายขอความร่วมมือ ร้อยละ 100.00 เท่ากัน มีการจัดทำแนวกันไฟ และมีการประชุมหารือวางแผนในเวทีหมู่บ้าน ร้อยละ 97.14 เท่ากัน และมีการเดินลาดตระเวน ร้อยละ 91.43 (ตารางที่ 40)

	1	2	3	4	5	6
อดีต	37.14	34.29	34.29	57.14	48.57	0.00
ปัจจุบัน	97.14	91.43	100.00	97.14	100.00	0.00

แผนภูมิที่ 48 การจัดการป่าชุมชนด้านการป้องกันไฟป่า อ.ทุ่งช้าง

1 = มีการจัดทำแนวกันไฟ
2 = มีการเดินลาดตระเวน
3 = มีการอบรมการป้องกันไฟป่า
4 = มีการประชุมหารือวางแผนในเวทีหมู่บ้าน
5 = ประกาศเสียงตามสายขอความร่วมมือ
6 = อื่น ๆ

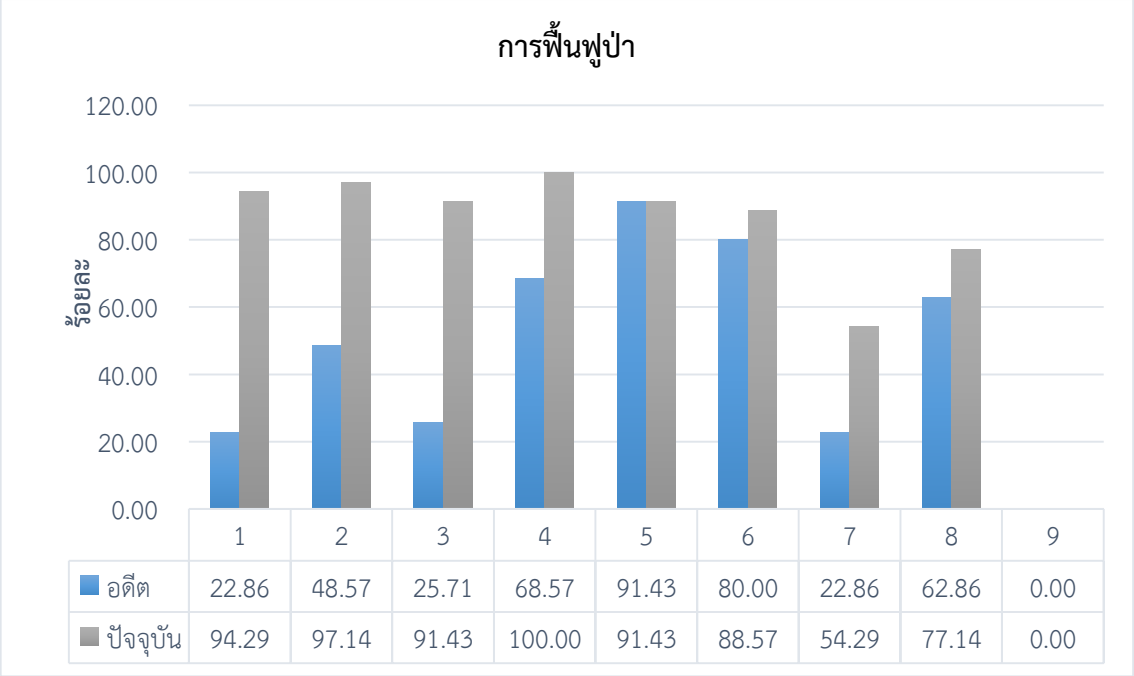
ตารางที่ 41 การจัดการป่าชุมชนด้านการอนุรักษ์/ฟื้นฟูป่าชุมชน-ระบบนิเวศป่า อ.ทุ่งช้าง

กิจกรรมการจัดการป่า	ช่วงเวลา	การจัดการ	ปฏิบัติ		ไม่ปฏิบัติ	
			จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. มีกิจกรรมให้ความรู้ความเข้าใจให้กับคนในชุมชน	อดีต	มี	8	22.86	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	27	77.14
	ปัจจุบัน	มี	33	94.29	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	2	5.71
2. มีการจัดกิจกรรมปลูกป่า	อดีต	มี	17	48.57	1	2.86
		ไม่มี	0	0.00	17	48.57
	ปัจจุบัน	มี	34	97.14	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	1	2.86
3. มีการประสานและสร้างเครือข่ายการอนุรักษ์/ฟื้นฟูกับชุมชนอื่นๆ	อดีต	มี	9	25.71	1	2.86
		ไม่มี	0	0.00	25	71.43
	ปัจจุบัน	มี	32	91.43	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	3	8.57
4. มีการตั้งกฎกติกาชุมชน	อดีต	มี	24	68.57	0	0.00
		ไม่มี	1	2.86	10	28.57
	ปัจจุบัน	มี	35	100.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	0	0.00
5. มีการใช้ความเชื่อเรื่องผี/สิ่งศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติในการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าชุมชน	อดีต	มี	32	91.43	1	2.86
		ไม่มี	0	0.00	2	5.71
	ปัจจุบัน	มี	32	91.43	1	2.86
		ไม่มี	1	2.86	1	2.86
6. มีการจัดกิจกรรมบวชป่า/การเลี้ยงผี	อดีต	มี	28	80.00	1	2.86
		ไม่มี	0	0.00	6	17.14
	ปัจจุบัน	มี	31	88.57	1	2.86
		ไม่มี	0	0.00	3	8.57
7. มีการจัดศึกษาดูงาน	อดีต	มี	8	22.86	0	0.00
		ไม่มี	1	2.86	26	74.29
	ปัจจุบัน	มี	19	54.29	1	2.86
		ไม่มี	1	2.86	14	40.00
8. มีการทำฝายชะลอน้ำ	อดีต	มี	22	62.86	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	13	37.14
	ปัจจุบัน	มี	27	77.14	2	5.71
		ไม่มี	0	0.00	6	17.14

กิจกรรมการจัดการป่า	ช่วงเวลา	การจัดการ	ปฏิบัติ		ไม่ปฏิบัติ	
			จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
9. อื่น ๆ	อดีต	มี	0	0.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	0	0.00
	ปัจจุบัน	มี	0	0.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	0	0.00

จากการสำรวจการจัดการป่าชุมชน ด้านการอนุรักษ์/ฟื้นฟูป่าชุมชน-ระบบนิเวศป่า ของป่าชุมชนอำเภอทุ่งช้าง พบว่าในอดีต มีการใช้ความเชื่อเรื่องผี/สิ่งศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติในการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าชุมชน ร้อยละ 91.43 มีการจัดกิจกรรมบวชป่า/การเลี้ยงผี ร้อยละ 80.00 มีการตั้งกฎกติกาชุมชน ร้อยละ 68.57 มีการทำฝายชะลอน้ำ ร้อยละ 62.86 มีการจัดกิจกรรมปลูกป่า ร้อยละ 48.57 มีการประสานและสร้างเครือข่ายการอนุรักษ์/ฟื้นฟูกับชุมชนอื่นๆ ร้อยละ 25.71 มีกิจกรรมให้ความรู้ความเข้าใจให้กับคนในชุมชน และมีการจัดศึกษาดูงาน ร้อยละ 22.86 เท่ากัน

แต่ในปัจจุบัน พบว่าอำเภอทุ่งช้าง มีการจัดการป่าชุมชน ด้านการอนุรักษ์/ฟื้นฟูป่าชุมชน-ระบบ นิเวศป่า เพิ่มขึ้นกว่าในอดีต คือ มีการตั้งกฎกติกาชุมชน ร้อยละ 100.00 มีการจัดกิจกรรมปลูกป่า ร้อยละ 97.14 มีกิจกรรมให้ความรู้ความเข้าใจให้กับคนในชุมชน ร้อยละ 94.29 มีการประสานและสร้างเครือข่ายการอนุรักษ์/ฟื้นฟูกับชุมชนอื่นๆ และมีการใช้ความเชื่อเรื่องผี/สิ่งศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติในการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าชุมชน ร้อยละ 91.43 เท่ากัน มีการจัดกิจกรรมบวชป่า/การเลี้ยงผี ร้อยละ 88.57 มีการทำฝายชะลอน้ำ ร้อยละ 77.14 และการจัดศึกษาดูงาน ร้อยละ 54.29 (ตารางที่ 41)

	1	2	3	4	5	6	7	8	9
อดีต	22.86	48.57	25.71	68.57	91.43	80.00	22.86	62.86	0.00
ปัจจุบัน	94.29	97.14	91.43	100.00	91.43	88.57	54.29	77.14	0.00

แผนภูมิที่ 49 การจัดการป่าชุมชนด้านการอนุรักษ์/ฟื้นฟูป่าชุมชน-ระบบนิเวศป่า อ.ทุ่งช้าง

1	มีกิจกรรมให้ความรู้ความ = เข้าใจให้กับคนในชุมชน	4	มีการตั้งกฎกติกาชุมชน =	7	= มีการจัดศึกษาดูงาน
2	มีการจัดกิจกรรมปลูกป่า =	5	มีการใช้ความเชื่อศักดิ์สิทธิ์ = เหนือธรรมชาติ	8	มีการทำฝายชะลอน้ำ =
3	มีการประสานและสร้าง = เครือข่ายชุมชนอื่นๆ	6	มีการจัดกิจกรรมบวช = /ป่าการเลี้ยงผี	9	อื่น ๆ =

ตารางที่ 42 ผลการดำเนินงาน/ผลสำเร็จที่ภาคภูมิใจด้านป่าชุมชน อ.ทุ่งช้าง

ผลกระทบ/การเปลี่ยนแปลง	ผลการดำเนินงาน									
	มี/ใช่		ไม่มี/ไม่ใช่		N	ได้รับความร่วมมือดี		ไม่แน่ใจ		N
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
ด้านการบริหารจัดการ										
1) ชุมชนมีส่วนร่วม ดูแลจัดการในรูปของกลุ่มอนุรักษ์ป่าชุมชน	35	100.00	0	0.00	35	34	97.14	1	2.86	35
2) คณะกรรมการฯ มีบทบาทในการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งสร้างคนรุ่นใหม่ให้สืบทอดสานต่อการดำเนินงานฯ	34	97.14	1	2.86	35	32	91.43	3	8.57	35
3) ชุมชนให้ความร่วมมือและรักษากฎกติกาการใช้ประโยชน์จากป่าร่วมกัน	35	100.00	0	0.00	35	35	100.00	0	0.00	35
4) ชุมชนมีส่วนในการระดมทุน/กองทุนอนุรักษ์ป่าชุมชน	16	45.71	19	54.29	35	15	42.86	20	57.14	35
5) ชุมชนมีส่วนร่วมการทำกิจกรรมการอนุรักษ์ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง	34	97.14	1	2.86	35	34	97.14	1	2.86	35
6) ในชุมชนได้ร่วมกันกำหนดข้อบัญญัติว่าด้วยการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติโดย อบต/เทศบาล	30	85.71	5	14.29	35	30	85.71	5	14.29	35
7) อื่น ๆ	0	0.00	0	0.00	0	0	0.00	0	0.00	0
ด้านทรัพยากร										
1) ป่าชุมชนได้รับการปกป้องดูแลจากสมาชิกในชุมชนด้วยดี	35	100.00	0	0.00	35	35	100.00	0	0.00	35
2) มีความหลากหลายของพันธุ์พืช/สัตว์	35	100.00	0	0.00	35	35	100.00	0	0.00	35
3) ป่าได้รับการฟื้นฟูและมีสภาพป่าที่มีความอุดมสมบูรณ์	35	100.00	0	0.00	35	35	100.00	0	0.00	35
4) อื่น ๆ	0	0.00	0	0.00	0	0	0.00	0	0.00	0
ด้านสังคมวัฒนธรรม										
1) การประยุกต์พิธีกรรมทางศาสนามาใช้ในการดูแลจัดการป่า การบวชป่า เลี้ยงผีขุนน้ำ	35	100.00	0	0.00	35	35	100.00	0	0.00	35

ผลกระทบ/การเปลี่ยนแปลง	ผลการดำเนินงาน									
	มี/ใช่		ไม่มี/ไม่ใช่		N	ได้รับความร่วมมือดี		ไม่แน่ใจ		N
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
2) การถ่ายทอดองค์ความรู้สู่กลุ่มเยาวชนคนรุ่นใหม่ได้สืบทอดสานต่อเจตนารมณ์ในการดูแลรักษาป่าอย่างต่อเนื่อง	31	88.57	4	11.43	35	31	88.57	4	11.43	35
ด้านเศรษฐกิจ										
1) การพึ่งพาประโยชน์จากป่าอย่างเหมาะสม	33	94.29	2	5.71	35	32	91.43	3	8.57	35
2) การนำผลผลิตจากป่ามาต่อยอดสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ	31	88.57	4	11.43	35	31	88.57	4	11.43	35
3) ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	18	51.43	17	48.57	35	18	51.43	17	48.57	35
การประสานงาน/เชื่อมโยงกับหน่วยงานภายนอก										
1) ได้รับรางวัลผลงานด้านป่าชุมชน	8	22.86	27	77.14	35	8	22.86	27	77.14	35
2) เป็นแหล่งเรียนรู้/ ศึกษาดูงานแก่หน่วยงานต่างๆ	15	42.86	20	57.14	35	15	42.86	20	57.14	35
3) รับเชิญเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้แก่หน่วยงานภายนอกชุมชน	10	28.57	25	71.43	35	10	28.57	25	71.43	35

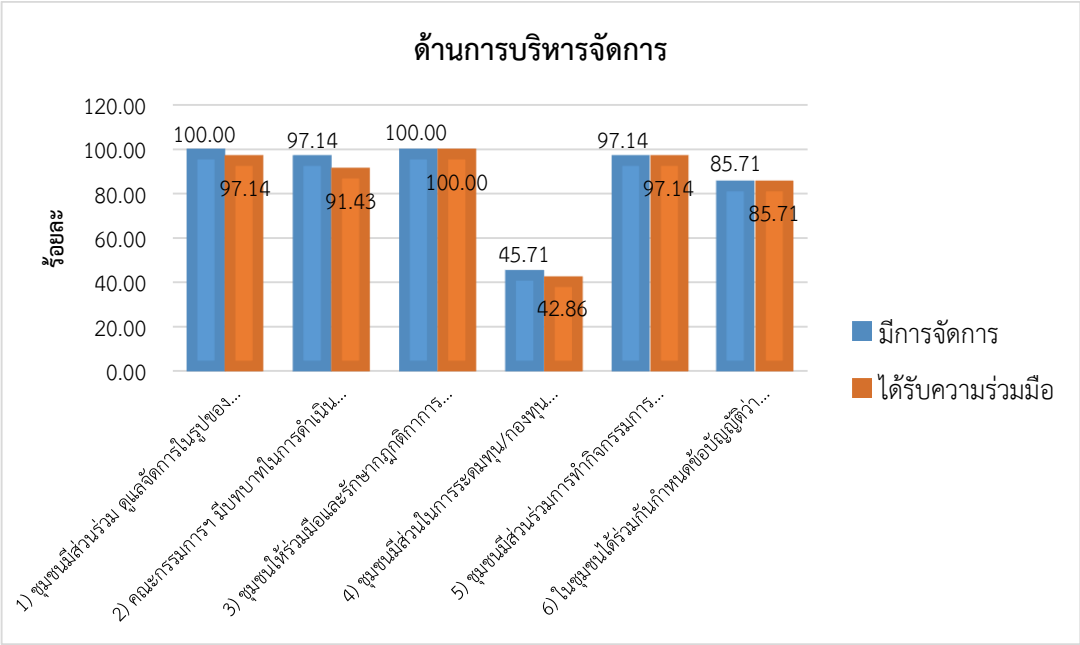
ผลการดำเนินงาน ด้านการบริหารจัดการป่าชุมชน ของอำเภอทุ่งช้าง พบว่ามีผลการดำเนินงานที่ดีและได้รับความร่วมมือจากชุมชน โดยชุมชนให้ความร่วมมือและรักษากฎกติกาการใช้ประโยชน์จากป่าร่วมกันมากที่สุด รองลงมาคือ ในชุมชนมีส่วนร่วม ดูแลจัดการในรูปของกลุ่มอนุรักษ์ป่าชุมชน ในชุมชนมีส่วนร่วมการทำกิจกรรมการอนุรักษ์ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง คณะกรรมการฯ มีบทบาทในการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งสร้างคนรุ่นใหม่ให้สืบทอดสานต่อการดำเนินงานฯ ในชุมชนได้ร่วมกันกำหนดข้อบัญญัติว่าด้วยการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติโดย อบต/เทศบาล ในชุมชนมีส่วนในการระดมทุน/กองทุนอนุรักษ์ป่าชุมชน ตามลำดับ

ผลการดำเนินงาน ด้านทรัพยากร พบว่ามีผลการดำเนินงานที่ดีและได้รับความร่วมมือจากชุมชน โดยป่าชุมชนได้รับการปกป้องดูแลจากสมาชิกในชุมชนด้วยดี มีความหลากหลายของพันธุ์พืช/สัตว์ และป่าได้รับการฟื้นฟูและมีสภาพป่าที่มีความอุดมสมบูรณ์

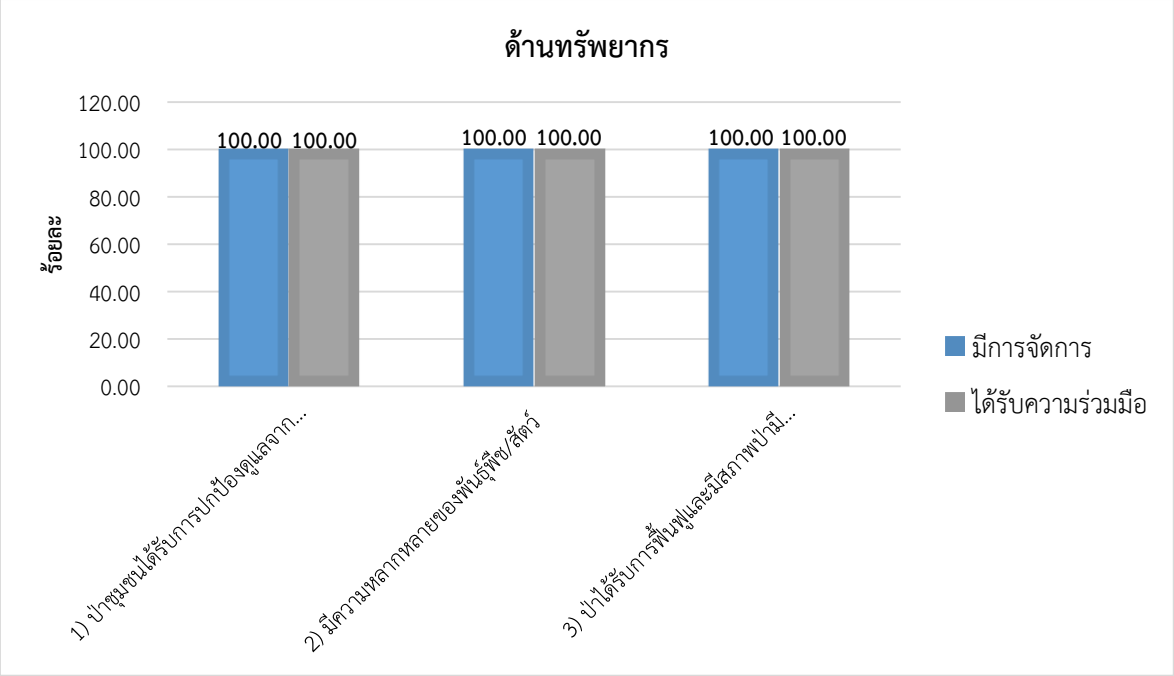
ผลการดำเนินงาน ด้านสังคม พบว่ามีผลการดำเนินงานที่ดีและได้รับความร่วมมือจากชุมชน ในการประยุกต์พิธีกรรมทางศาสนามาใช้ในการดูแลจัดการป่า การบวชป่า เลี้ยงผีขุนน้ำ มากที่สุด รองลงมาคือ การถ่ายทอดองค์ความรู้สู่กลุ่มเยาวชนคนรุ่นใหม่ได้สืบทอดสานต่อเจตนารมณ์ในการดูแลรักษาป่าอย่างต่อเนื่อง

ผลการดำเนินงาน ด้านเศรษฐกิจ พบว่ามีผลการดำเนินงานที่ดีและได้รับความร่วมมือจากชุมชน ในการพึ่งพาประโยชน์จากป่าอย่างเหมาะสม มากที่สุด รองลงมาคือ การนำผลผลิตจากป่ามาต่อยอดสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ตามลำดับ

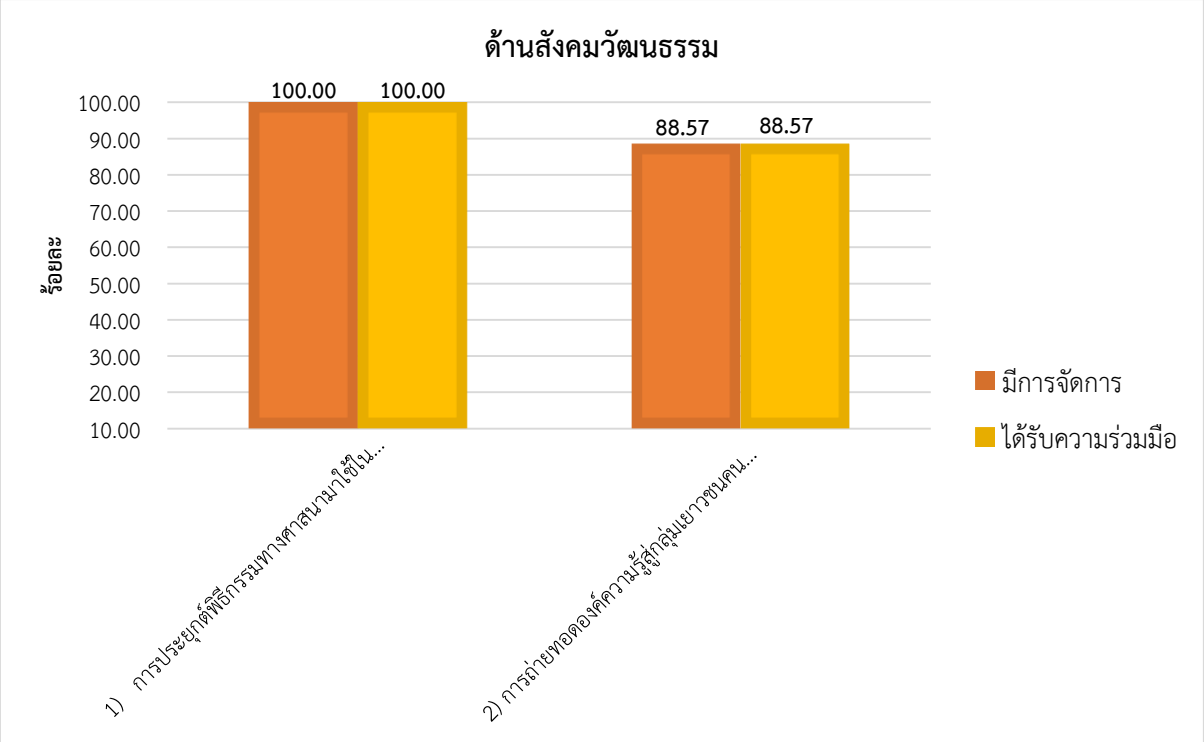
ผลการดำเนินงาน ด้านการประสานงาน/เชื่อมโยงกับหน่วยงานภายนอก พบว่ามีผลการดำเนินงานที่ดีและได้รับความร่วมมือจากชุมชนในการเป็นแหล่งเรียนรู้/ ศึกษาดูงานแก่หน่วยงานต่างๆ มากที่สุด รองลงมาคือ การได้รับเชิญเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้แก่หน่วยงานภายนอกชุมชน ได้รับรางวัลผลงานด้านป่าชุมชน ตามลำดับ

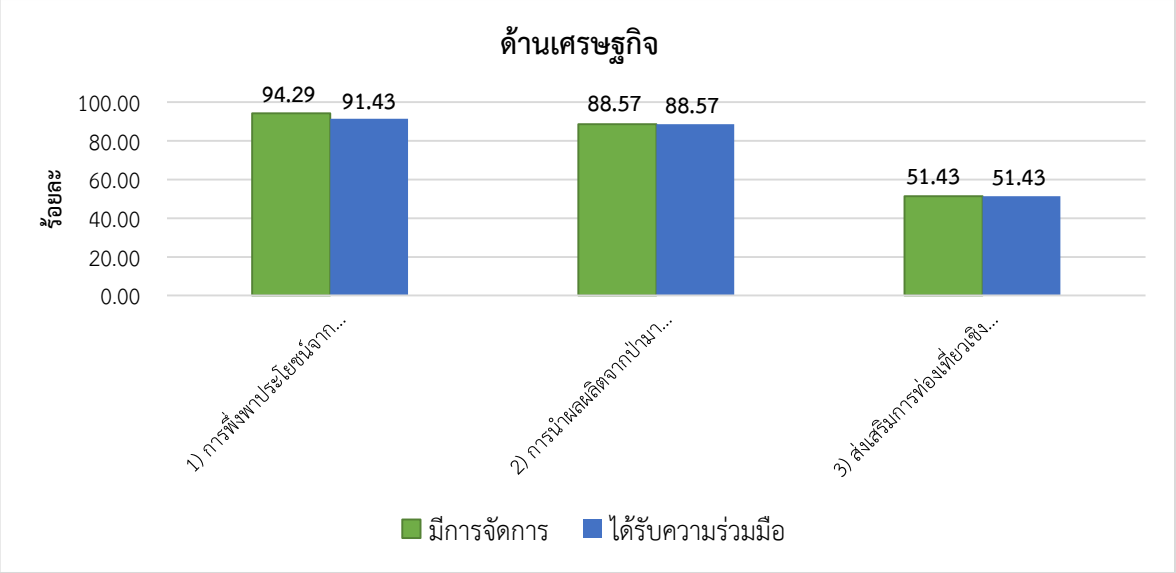
แผนภูมิที่ 50 การดำเนินงานด้านการบริหารจัดการป่าชุมชน อ.ทุ่งช้าง

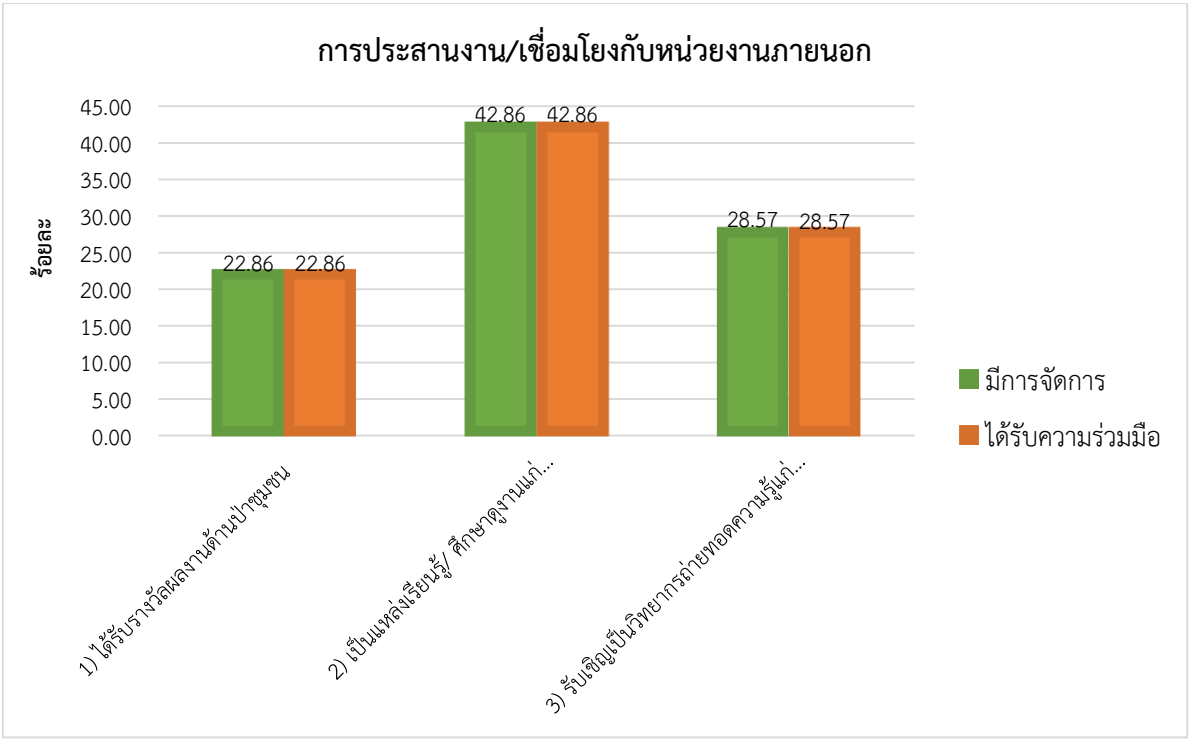
แผนภูมิที่ 51 การดำเนินงานด้านทรัพยากรป่าชุมชน อ.ทุ่งช้าง

แผนภูมิที่ 52 การดำเนินงานด้านสังคมวัฒนธรรมป่าชุมชน อ.ทุ่งช้าง

แผนภูมิที่ 53 การดำเนินงานด้านเศรษฐกิจป่าชุมชน อ.ทุ่งช้าง

แผนภูมิที่ 54 การดำเนินงานป่าชุมชนด้านการประสานงาน/เชื่อมโยงกับหน่วยงานภายนอก อ.ทุ่งช้าง

4) ป่าชุมชน อำเภอเชียงกลาง

ตารางที่ 43 ข้อมูลทั่วไปของป่าชุมชน อ.เชียงกลาง

ที่	รายการ		จำนวน	ร้อยละ
1	ที่ตั้งของป่าชุมชน	ป่าสงวนแห่งชาติ	4	22.22
		ป่าอุทยานแห่งชาติ	0	0.00
		ไม่อยู่ในป่าอุทยานฯและป่าสงวนฯ	14	77.78
		รวม	**18**	**100.00**
2	การขึ้นทะเบียนป่าชุมชนของกรมป่าไม้	ขึ้นทะเบียน	6	33.33
		ไม่ได้ขึ้นทะเบียน	1	5.56
		ไม่ทราบ/ไม่ระบุ	11	61.11
		รวม	**18**	**100.00**
3	กองทุนดูแลรักษาป่าชุมชน	มี	6	75.00
		ไม่มี	2	25.00
		ไม่ทราบ/ไม่ระบุ	0	0.00
		รวม	**8**	**100.00**
4	หน่วยงานที่สนับสนุน	มี	7	87.50
		ไม่มี	1	12.50
		ไม่ทราบ/ไม่ระบุ	0	0.00
		รวม	**8**	**100.00**

จากการสำรวจป่าชุมชนอำเภอเชียงกลาง พบว่ามีพื้นที่ป่าชุมชนทั้งหมด 18 แห่ง ครอบคลุมพื้นที่ 8 หมู่บ้าน (ตารางที่ 43)

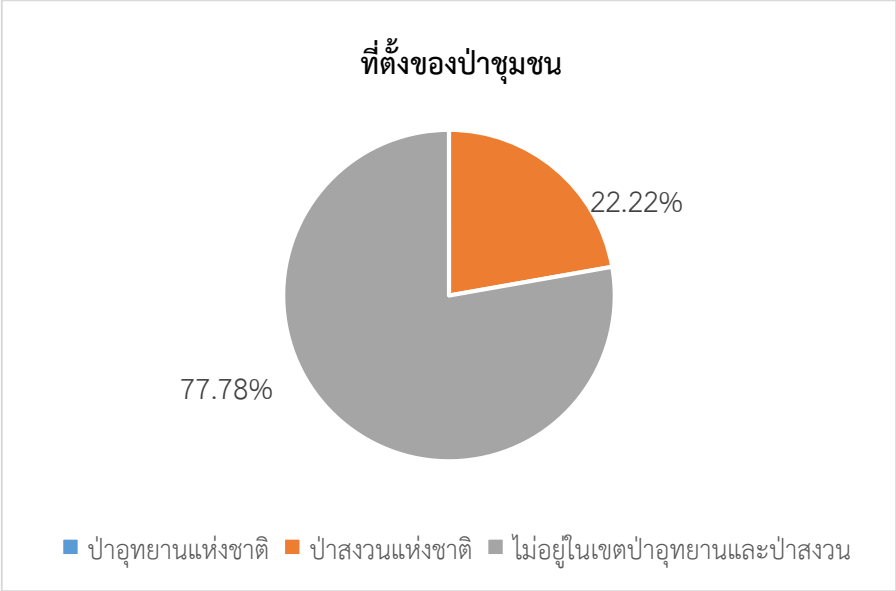
มีป่าชุมชนที่อยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ บริเวณป่าน้ำยาว และป่าน้ำสวด จำนวน 4 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 22.22 คือ ป่าชุมชนบ้านหนองผุก ป่าชุมชนโรงเรียนบ้านหนองผุก ป่าชุมชน(สุสานบ้านหนองผุก) และป่าชุมชนวัดหนองผุก ตำบลเปือ และมีป่าชุมชนที่ไม่อยู่ในเขตป่าอุทยานแห่งชาติและป่าสงวนแห่งชาติ จำนวน 14 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 77.78

นอกจากนี้ยังพบว่ามีป่าชุมชนที่ได้ขึ้นทะเบียนของกรมป่าไม้ จำนวน 6 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 33.33 ไม่ได้ขึ้นทะเบียน จำนวน 1 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 5.56 และไม่ทราบ/ไม่ระบุ จำนวน 11 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 61.11

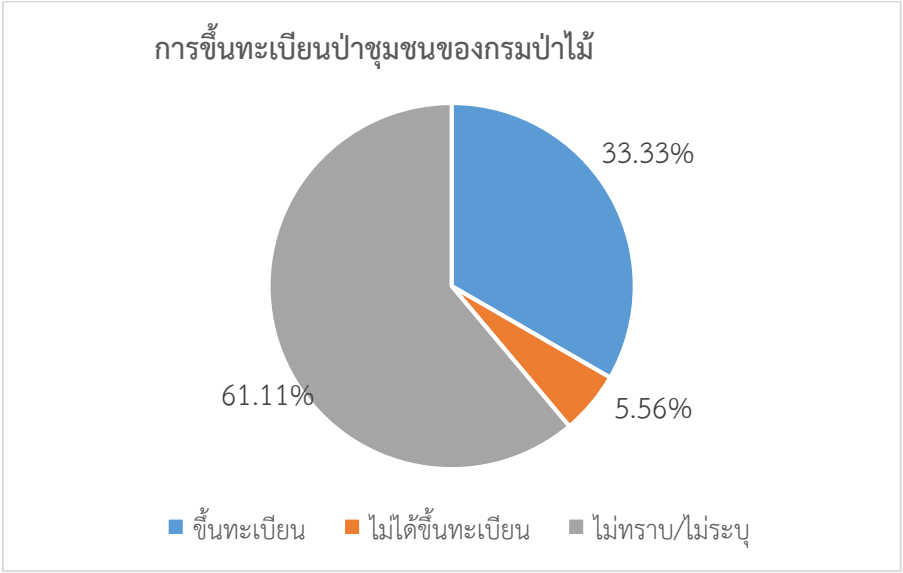
มีป่าชุมชนที่มีกองทุนดูแลรักษาป่า จำนวน 6 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 75.00 และยังไม่มีกองทุนดูแลรักษาป่า จำนวน 2 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 25.00

มีป่าชุมชนที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ จำนวน 7 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 87.50 และยังไม่มีหน่วยงานสนับสนุน จำนวน 1 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 12.50

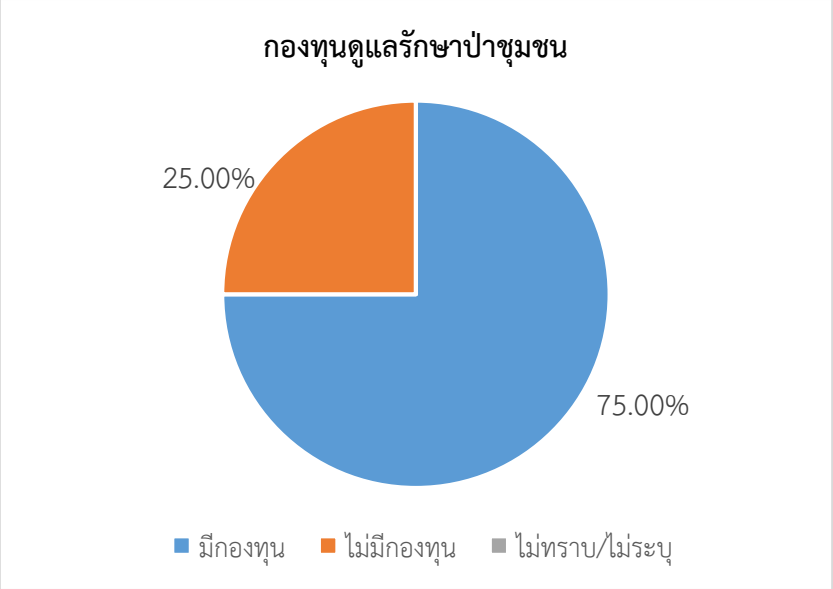
หน่วยงานที่สนับสนุน ได้แก่ หน่วยจัดการต้นน้ำ อบต. กรมป่าไม้ ทสจ.น่าน โดยสนับสนุนในรูปแบบของ งบประมาณ กล้าไม้ การสำรวจแนวเขตป่า กิจกรรมศูนย์การเรียนรู้ต้นแบบลดหมอกควันและไฟป่า โครงการเฝ้าระวัง ทำแนวกันไฟ เป็นต้น

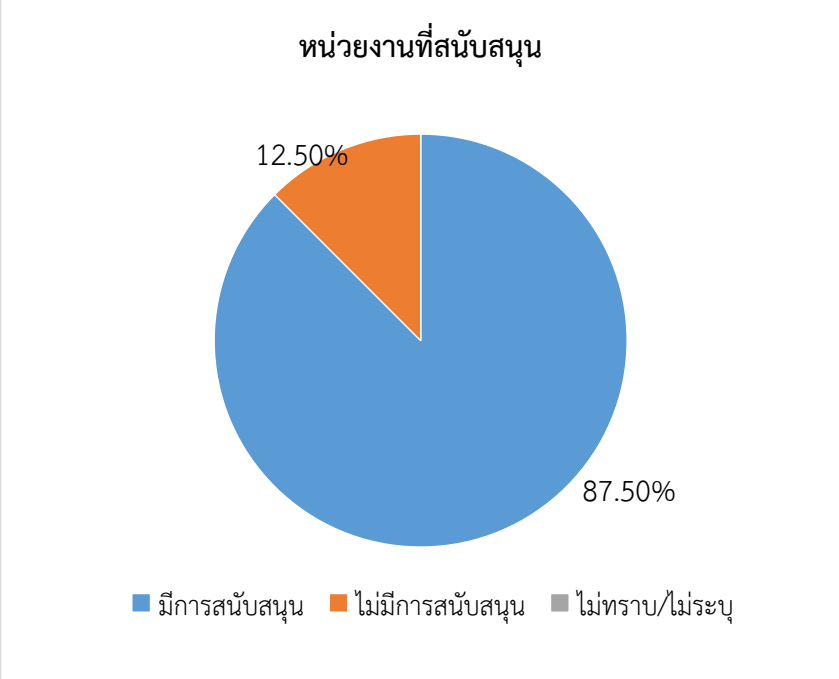
แผนภูมิที่ 55 ข้อมูลที่ตั้งของป่าชุมชนในพื้นที่ อ.เชียงกลาง

แผนภูมิที่ 56 ข้อมูลการขึ้นทะเบียนป่าชุมชนของกรมป่าไม้ อ.เชียงกลาง

แผนภูมิที่ 57 ข้อมูลชุมชนที่มีกองทุนดูแลรักษาป่าชุมชน อ.เชียงกลาง

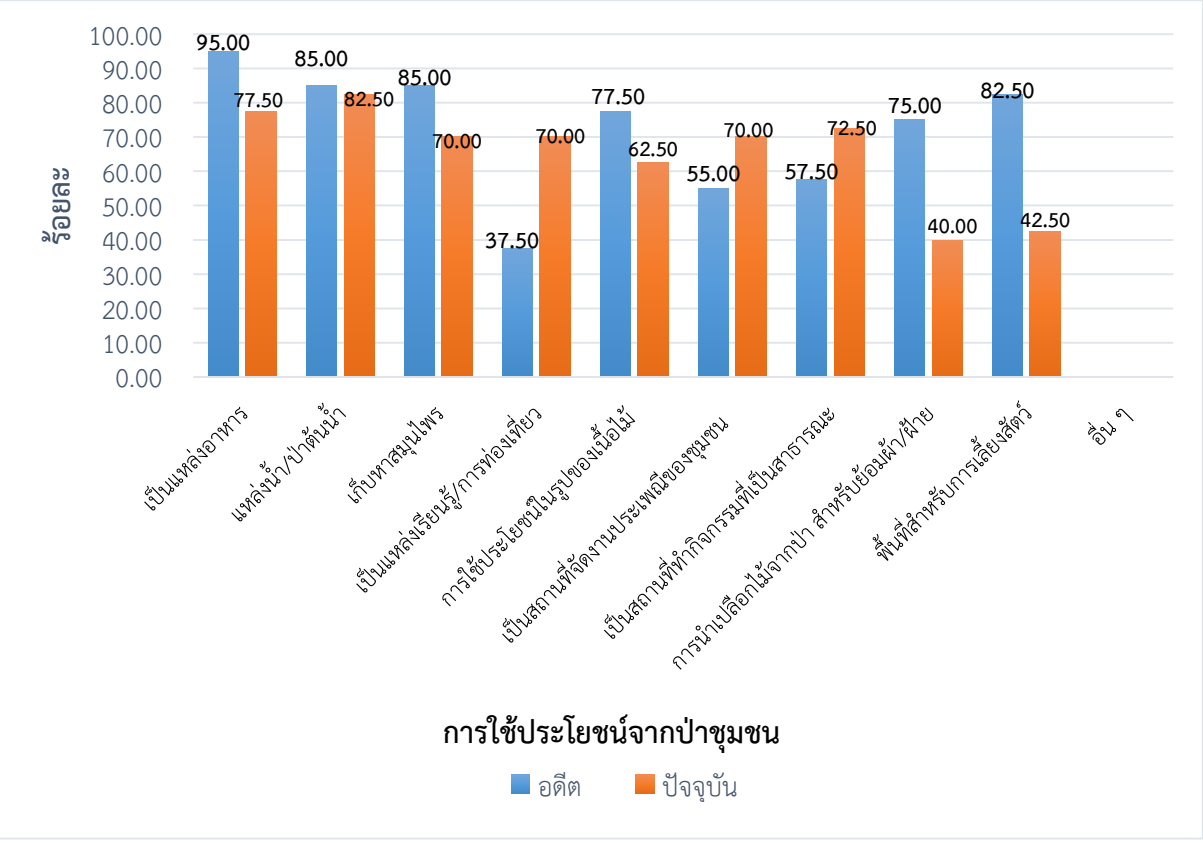
แผนภูมิที่ 58 ข้อมูลหน่วยงานที่สนับสนุน อ.เชียงกลาง

ตารางที่ 44 ข้อมูลการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนเมื่อเทียบกับอดีตจนถึงปัจจุบัน อ.เชียงกลาง

ประเด็น	การใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน																		
	อดีต									ปัจจุบัน 2550-2560									
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	ค่าเฉลี่ย	S.D	ร้อยละ	N	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	ค่าเฉลี่ย	S.D	ร้อยละ	N
	จำนวน	จำนวน	จำนวน	จำนวน	จำนวน					จำนวน	จำนวน	จำนวน	จำนวน	จำนวน				
การใช้ประโยชน์จากป่า																		
1) เป็นแหล่งอาหาร	6	2	0	0	0	4.75	0.463	95.00	8	3	3	1	0	1	3.88	1.356	77.50	8
2) แหล่งน้ำ/ป่าต้นน้ำ	5	1	1	1	0	4.25	1.165	85.00	8	3	4	0	1	0	4.13	0.991	82.50	8
3) เก็บหาสมุนไพร	3	4	1	0	0	4.25	0.707	85.00	8	1	3	3	1	0	3.50	0.926	70.00	8
4) เป็นแหล่งเรียนรู้/การท่องเที่ยว	0	1	0	4	3	1.88	0.991	37.50	8	0	4	4	0	0	3.50	0.535	70.00	8
5) การใช้ประโยชน์ในรูปของเนื้อไม้ ไม้ใช้สอย	2	3	3	0	0	3.88	0.835	77.50	8	1	3	1	2	1	3.13	1.356	62.50	8
6) เป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรม และจัดงานประเพณีของชุมชน	0	2	3	2	1	2.75	1.035	55.00	8	0	5	2	1	0	3.50	0.756	70.00	8
7) เป็นสถานที่ให้ชุมชนจัดงานหรือกิจกรรมที่เป็นสาธารณะ	0	2	3	3	0	2.88	0.835	57.50	8	0	5	3	0	0	3.63	0.518	72.50	8
8) การนำเปลือกไม้จากป่าสำหรับย้อมผ้า/ฝ้าย	1	5	1	1	0	3.75	0.886	75.00	8	0	0	1	6	1	2.00	0.535	40.00	8
9) พื้นที่สำหรับการเลี้ยงสัตว์	5	1	1	0	1	4.13	1.458	82.50	8	0	1	2	2	3	2.13	1.126	42.50	8

จากการสำรวจการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนของอำเภอเชียงกลาง ในอดีต พบว่ามีการใช้ประโยชน์ด้านการเป็นเป็นแหล่งอาหาร มากที่สุด ร้อยละ 95.00 รองลงมาคือ ด้านแหล่งน้ำ/ป่าต้นน้ำ และด้านการเก็บหาสมุนไพร ร้อยละ 85.00 เท่ากัน ด้านการเป็นพื้นที่สำหรับการเลี้ยงสัตว์ ร้อยละ 82.50 ด้านการใช้ประโยชน์ในรูปของเนื้อไม้ ไม้ใช้สอย ร้อยละ 77.50 ด้านการนำเปลือกไม้จากป่า สำหรับย้อมผ้า/ฝ้าย ร้อยละ 75.00 ด้านการเป็นสถานที่ให้ชุมชนจัดงานหรือกิจกรรมที่เป็นสาธารณะ ร้อยละ 57.50 ด้านการเป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรม และจัดงานประเพณีของชุมชน ร้อยละ 55.00 และด้านการเป็นแหล่งเรียนรู้/การท่องเที่ยว ร้อยละ 37.50 ตามลำดับ

ในปัจจุบัน การใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนของอำเภอเชียงกลาง พบว่ามีการใช้ประโยชน์ด้านการเป็นแหล่งน้ำ/ป่าต้นน้ำ มากที่สุด ร้อยละ 82.50 รองลงมาคือ ด้านการเป็นแหล่งอาหาร ร้อยละ 77.50 ด้านการเป็นสถานที่ให้ชุมชนจัดงานหรือกิจกรรมที่เป็นสาธารณะ ร้อยละ 72.50 ด้านการเก็บหาสมุนไพร ด้านการเป็นแหล่งเรียนรู้/การท่องเที่ยว และด้านการเป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรมและจัดงานประเพณีของชุมชน ร้อยละ 70.00 ด้านการใช้ประโยชน์ในรูปของเนื้อไม้ ไม้ใช้สอย ร้อยละ 62.50 ด้านการเป็นพื้นที่สำหรับการเลี้ยงสัตว์ ร้อยละ 42.50 และด้านการนำเปลือกไม้จากป่า สำหรับย้อมผ้า/ฝ้าย ร้อยละ 40.00 ตามลำดับ (ตารางที่ 44)

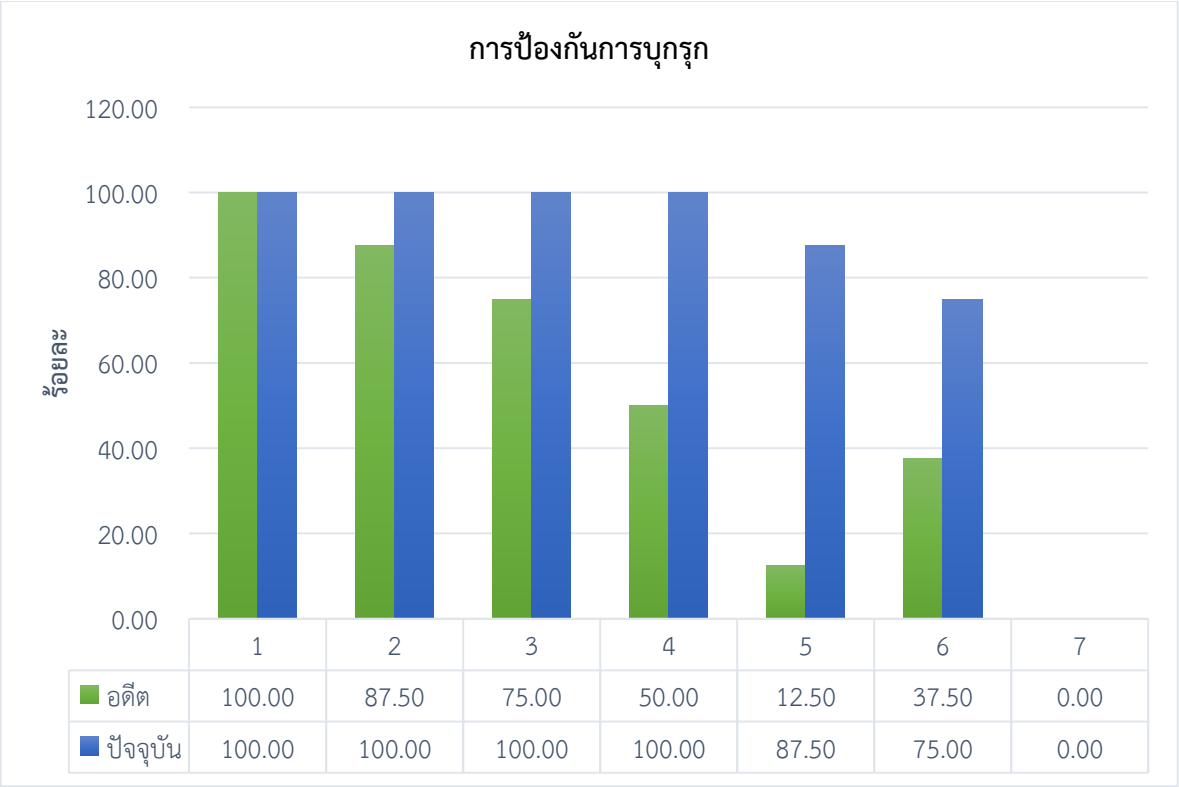
แผนภูมิที่ 59 การใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน อ.เชียงกลาง

ตารางที่ 45 การจัดการป่าชุมชนด้านการป้องกันการบุกรุก อ.เชียงกลาง

กิจกรรมการจัดการป่า	ช่วงเวลา	การจัดการ	ปฏิบัติ		ไม่ปฏิบัติ	
			จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. มีการใช้ความเชื่อเรื่องผี/สิ่งศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติในการปกป้องคุ้มครองป่าชุมชน	อดีต	มี	8	100.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	0	0.00
	ปัจจุบัน	มี	8	100.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	0	0.00
2. มีการตั้งกฎกติกาชุมชน	อดีต	มี	7	87.50	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	1	12.50
	ปัจจุบัน	มี	8	100.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	0	0.00
3. มีการทำแนวเขตป่าชุมชนที่ชัดเจน	อดีต	มี	6	75.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	2	25.00
	ปัจจุบัน	มี	8	100.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	0	0.00
4. มีการจัดเวทีประชุมเพื่อป้องกันการบุกรุก	อดีต	มี	4	50.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	4	50.00
	ปัจจุบัน	มี	8	100.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	0	0.00
5. มีการติดป้ายประชาสัมพันธ์	อดีต	มี	1	12.50	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	7	87.50
	ปัจจุบัน	มี	7	87.50	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	1	12.50
6. มีการตั้งด่านตรวจและจัดเวรเฝ้าระวัง	อดีต	มี	3	37.50	1	12.50
		ไม่มี	0	0.00	4	50.00
	ปัจจุบัน	มี	6	75.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	2	25.00
7. อื่น ๆ	อดีต	มี	0	0.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	0	0.00
	ปัจจุบัน	มี	0	0.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	0	0.00

จากการสำรวจการจัดการป่าชุมชน ด้านการป้องกันการบุกรุก ของป่าชุมชนอำเภอเชียงกลาง พบว่า ในอดีต มีการใช้ความเชื่อเรื่องผี/สิ่งศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติในการปกป้องคุ้มครองป่าชุมชน ร้อยละ 100.00 มีการตั้งกฎกติกาชุมชน ร้อยละ 87.50 มีการทำแนวเขตป่าชุมชนที่ชัดเจน ร้อยละ 75.00 มีการจัดเวทีประชุมเพื่อป้องกันการบุกรุก ร้อยละ 50.00 มีการตั้งด่านตรวจและจัดเวรเฝ้าระวัง ร้อยละ 37.50 และมีการติดป้ายประชาสัมพันธ์ ร้อยละ 12.50

แต่ในปัจจุบัน พบว่าอำเภอเชียงกลาง มีการจัดการป่าชุมชน ด้านการป้องกันการบุกรุก เพิ่มขึ้นจากอดีต คือ มีการใช้ความเชื่อเรื่องผี/สิ่งศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติในการปกป้องคุ้มครองป่าชุมชน มีการตั้งกฎกติกาชุมชน มีการทำแนวเขตป่าชุมชนที่ชัดเจน และมีการจัดเวทีประชุมเพื่อป้องกันการบุกรุก ร้อยละ 100.00 เท่ากัน มีการติดป้ายประชาสัมพันธ์ ร้อยละ 87.50 และมีการตั้งด่านตรวจและจัดเวรเฝ้าระวัง ร้อยละ 75.00 (ตารางที่ 45)

แผนภูมิที่ 60 การจัดการป่าชุมชนด้านการป้องกันการบุกรุก อ.เชียงกลาง

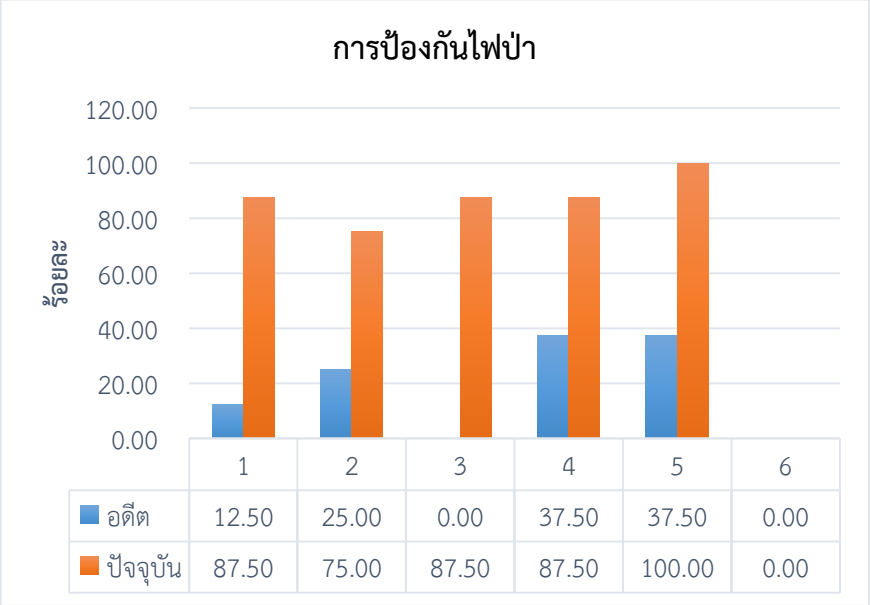
1 = มีการใช้ความเชื่อเรื่องผี/สิ่งศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติในการปกป้องคุ้มครองป่าชุมชน
2 = มีการตั้งกฎกติกาชุมชน
3 = มีการทำแนวเขตป่าชุมชนที่ชัดเจน
4 = มีการจัดเวทีประชุมเพื่อป้องกันการบุกรุก
5 = มีการติดป้ายประชาสัมพันธ์
6 = มีการตั้งด่านตรวจและจัดเวรเฝ้าระวัง
7 = อื่น ๆ

ตารางที่ 46 การจัดการป่าชุมชนด้านการป้องกันไฟป่า อ.เชียงกลาง

กิจกรรมการจัดการป่า	ช่วงเวลา	การจัดการ	ปฏิบัติ		ไม่ปฏิบัติ	
			จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. มีการจัดทำแนวกันไฟ	อดีต	มี	1	12.50	1	12.50
		ไม่มี	0	0.00	6	75.00
	ปัจจุบัน	มี	7	87.50	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	1	12.50
2. มีการเดินลาดตระเวน	อดีต	มี	2	25.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	6	75.00
	ปัจจุบัน	มี	6	75.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	2	25.00
3. มีการอบรมการป้องกันไฟป่า	อดีต	มี	0	0.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	8	100.00
	ปัจจุบัน	มี	7	87.50	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	1	12.50
4. มีการประชุมหารือวางแผนในเวทีหมู่บ้าน	อดีต	มี	3	37.50	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	5	62.50
	ปัจจุบัน	มี	7	87.50	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	1	12.50
5. ประกาศเสียงตามสายขอความร่วมมือ	อดีต	มี	3	37.50	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	5	62.50
	ปัจจุบัน	มี	8	100.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	0	0.00
6. อื่น ๆ	อดีต	มี	0	0.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	0	0.00
	ปัจจุบัน	มี	0	0.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	0	0.00

จากการสำรวจการจัดการป่าชุมชน ด้านการป้องกันไฟป่า ของป่าชุมชนอำเภอเชียงกลาง พบว่า ในอดีต มีการประชุมหารือวางแผนในเวทีหมู่บ้าน และมีการประกาศเสียงตามสายขอความร่วมมือ ร้อยละ 37.50 เท่ากัน มีการเดินลาดตระเวน ร้อยละ 25.00 และมีการจัดทำแนวกันไฟ ร้อยละ 12.50

แต่ในปัจจุบัน พบว่าอำเภอเชียงกลาง มีการจัดการป่าชุมชน ด้านการป้องกันไฟป่า หลายรูปแบบเพิ่มขึ้นจากในอดีต คือ มีการประกาศเสียงตามสายขอความร่วมมือ ร้อยละ 100.00 มีการจัดทำแนวกันไฟ มีการอบรมการป้องกันไฟป่า และมีการประชุมหารือวางแผนในเวทีหมู่บ้าน ร้อยละ 87.50 เท่ากัน และมีการเดินลาดตระเวน ร้อยละ 75.00 (ตารางที่ 46)

แผนภูมิที่ 61 การจัดการป่าชุมชนด้านการป้องกันไฟป่า อ.เชียงกลาง

1 = มีการจัดทำแนวกันไฟ
2 = มีการเดินลาดตระเวน
3 = มีการอบรมการป้องกันไฟป่า
4 = มีการประชุมหารือวางแผนในเวทีหมู่บ้าน
5 = ประกาศเสียงตามสายขอความร่วมมือ
6 = อื่น ๆ

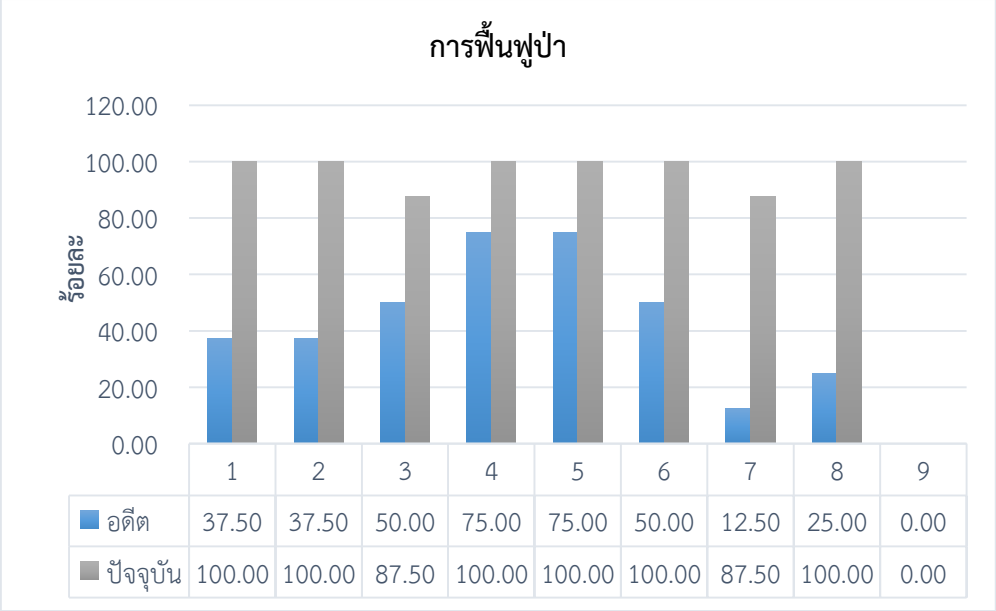
ตารางที่ 47 การจัดการป่าชุมชนด้านการอนุรักษ์/ฟื้นฟูป่าชุมชน-ระบบนิเวศป่า อ.เชียงกลาง

กิจกรรมการจัดการป่า	ช่วงเวลา	การจัดการ	ปฏิบัติ		ไม่ปฏิบัติ	
			จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. มีกิจกรรมให้ความรู้ความเข้าใจให้กับคนในชุมชน	อดีต	มี	3	37.50	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	5	62.50
	ปัจจุบัน	มี	8	100.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	0	0.00
2. มีการจัดกิจกรรมปลูกป่า	อดีต	มี	3	37.50	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	5	62.50
	ปัจจุบัน	มี	8	100.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	0	0.00
3. มีการประสานและสร้างเครือข่ายการอนุรักษ์/ฟื้นฟูกับชุมชนอื่นๆ	อดีต	มี	4	50.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	4	50.00
	ปัจจุบัน	มี	7	87.50	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	1	12.50
4. มีการตั้งกฎกติกาชุมชน	อดีต	มี	6	75.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	2	25.00
	ปัจจุบัน	มี	8	100.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	0	0.00
5. มีการใช้ความเชื่อเรื่องผี/สิ่งศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติในการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าชุมชน	อดีต	มี	6	75.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	2	25.00
	ปัจจุบัน	มี	8	100.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	0	0.00
6. มีการจัดกิจกรรมบวชป่า/การเลี้ยงผี	อดีต	มี	4	50.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	4	50.00
	ปัจจุบัน	มี	8	100.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	0	0.00
7. มีการจัดศึกษาดูงาน	อดีต	มี	1	12.50	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	7	87.50
	ปัจจุบัน	มี	7	87.50	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	1	12.50
8. มีการทำฝายชะลอน้ำ	อดีต	มี	2	25.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	6	75.00
	ปัจจุบัน	มี	8	100.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	0	0.00

กิจกรรมการจัดการป่า	ช่วงเวลา	การจัดการ	ปฏิบัติ		ไม่ปฏิบัติ	
			จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
9. อื่น ๆ	อดีต	มี	0	0.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	0	0.00
	ปัจจุบัน	มี	0	0.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	0	0.00

จากการสำรวจการจัดการป่าชุมชน ด้านการอนุรักษ์/ฟื้นฟูป่าชุมชน-ระบบนิเวศป่า ของป่าชุมชนอำเภอเชียงกลาง พบว่าในอดีต มีการตั้งกฎกติกาชุมชน และมีการใช้ความเชื่อเรื่องผี/สิ่งศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติในการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าชุมชน ร้อยละ 75.00 เท่ากัน มีการประสานและสร้างเครือข่ายการอนุรักษ์/ฟื้นฟูกับชุมชนอื่นๆ และมีการจัดกิจกรรมบวชป่า/การเลี้ยงผี ร้อยละ 50.00 เท่ากัน มีกิจกรรมให้ความรู้ความเข้าใจให้กับคนในชุมชน และมีการจัดกิจกรรมปลูกป่า ร้อยละ 37.50 มีการทำฝายชะลอน้ำ ร้อยละ 25.00 และมีการจัดศึกษาดูงาน ร้อยละ 12.50

แต่ในปัจจุบัน พบว่าอำเภอเชียงกลาง มีการจัดการป่าชุมชน ด้านการอนุรักษ์/ฟื้นฟูป่าชุมชน-ระบบนิเวศป่าเพิ่มขึ้นกว่าในอดีต คือ มีกิจกรรมให้ความรู้ความเข้าใจให้กับคนในชุมชน มีการจัดกิจกรรมปลูกป่า มีการตั้งกฎกติกาชุมชน มีการใช้ความเชื่อเรื่องผี/สิ่งศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติในการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าชุมชน มีการจัดกิจกรรมบวชป่า/การเลี้ยงผี และมีการทำฝายชะลอน้ำ ร้อยละ 100.00 เท่ากัน มีการประสานและสร้างเครือข่ายการอนุรักษ์/ฟื้นฟูกับชุมชนอื่นๆ และมีการจัดศึกษาดูงาน ร้อยละ 87.50 เท่ากัน (ตารางที่ 47)

แผนภูมิที่ 62 การจัดการป่าชุมชนด้านการอนุรักษ์/ฟื้นฟูป่าชุมชน-ระบบนิเวศป่า อ.เชียงกลาง

1	มีกิจกรรมให้ความรู้ความ = เข้าใจให้กับคนในชุมชน	4	มีการตั้งกฎกติกาชุมชน =	7	มีการจัดศึกษาดูงาน =
2	มีการจัดกิจกรรมปลูกป่า =	5	=มีการใช้ความเชื่อศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติ	8	มีการทำฝายชะลอน้ำ =
3	มีการประสานและสร้าง = เครือข่ายชุมชนอื่นๆ	6	มีการจัดกิจกรรมบวช = /ป่าการเลี้ยงผี	9	อื่น ๆ =

ตารางที่ 48 ผลการดำเนินงาน/ผลสำเร็จที่ภาคภูมิใจด้านป่าชุมชน อ.เชียงกลาง

ผลกระทบ/การเปลี่ยนแปลง	ผลการดำเนินงาน									
	มี/ใช่		ไม่มี/ไม่ใช่		N	ได้รับความร่วมมือดี		ไม่แน่ใจ		N
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
ด้านการบริหารจัดการ										
1) ชุมชนมีส่วนร่วม ดูแลจัดการในรูปของกลุ่มอนุรักษ์ป่าชุมชน	8	100.00	0	0.00	8	8	100.00	0	0.00	8
2) คณะกรรมการฯ มีบทบาทในการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งสร้างคนรุ่นใหม่ให้สืบทอดสานต่อการดำเนินงานฯ	8	100.00	0	0.00	8	8	100.00	0	0.00	8
3) ชุมชนให้ความร่วมมือและรักษากฎกติกาการใช้ประโยชน์จากป่าร่วมกัน	8	100.00	0	0.00	8	8	100.00	0	0.00	8
4) ชุมชนมีส่วนในการระดมทุน/กองทุนอนุรักษ์ป่าชุมชน	7	87.50	1	12.50	8	7	87.50	1	12.50	8
5) ชุมชนมีส่วนร่วมการทำกิจกรรมการอนุรักษ์ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง	8	100.00	0	0.00	8	8	100.00	0	0.00	8
6) ในชุมชนได้ร่วมกันกำหนดข้อบัญญัติว่าด้วยการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติโดย อบต/เทศบาล	8	100.00	0	0.00	8	8	100.00	0	0.00	8
7) อื่น ๆ	0	0.00	0	0.00	0	0	0.00	0	0.00	0
ด้านทรัพยากร										
1) ป่าชุมชนได้รับการปกป้องดูแลจากสมาชิกในชุมชนด้วยดี	8	100.00	0	0.00	8	8	100.00	0	0.00	8
2) มีความหลากหลายของพันธุ์พืช/สัตว์	8	100.00	0	0.00	8	8	100.00	0	0.00	8
3) ป่าได้รับการฟื้นฟูและมีสภาพป่าที่มีความอุดมสมบูรณ์	8	100.00	0	0.00	8	8	100.00	0	0.00	8
4) อื่น ๆ	0	0.00	0	0.00	0	0	0.00	0	0.00	0
ด้านสังคมวัฒนธรรม										
1) การประยุกต์พิธีกรรมทางศาสนามาใช้ในการดูแลจัดการป่า การบวชป่า เลี้ยงผีขุนน้ำ	8	100.00	0	0.00	8	8	100.00	0	0.00	8

ผลกระทบ/การเปลี่ยนแปลง	ผลการดำเนินงาน									
	มี/ใช่		ไม่มี/ไม่ใช่		N	ได้รับความร่วมมือดี		ไม่แน่ใจ		N
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
2) การถ่ายทอดองค์ความรู้สู่กลุ่มเยาวชนคนรุ่นใหม่ได้สืบทอดสานต่อเจตนารมณ์ในการดูแลรักษาป่าอย่างต่อเนื่อง	8	100.00	0	0.00	8	8	100.00	0	0.00	8
ด้านเศรษฐกิจ										
1) การพึ่งพาประโยชน์จากป่าอย่างเหมาะสม	8	100.00	0	0.00	8	8	100.00	0	0.00	8
2) การนำผลผลิตจากป่ามาต่อยอดสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ	7	87.50	1	12.50	8	7	87.50	1	12.50	8
3) ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	7	87.50	1	12.50	8	6	75.00	2	25.00	8
การประสานงาน/เชื่อมโยงกับหน่วยงานภายนอก										
1) ได้รับรางวัลผลงานด้านป่าชุมชน	4	50.00	4	50.00	8	4	50.00	4	50.00	8
2) เป็นแหล่งเรียนรู้/ ศึกษาดูงานแก่หน่วยงานต่างๆ	5	62.50	3	37.50	8	5	62.50	3	37.50	8
3) รับเชิญเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้แก่หน่วยงานภายนอกชุมชน	4	50.00	4	50.00	8	4	50.00	4	50.00	8

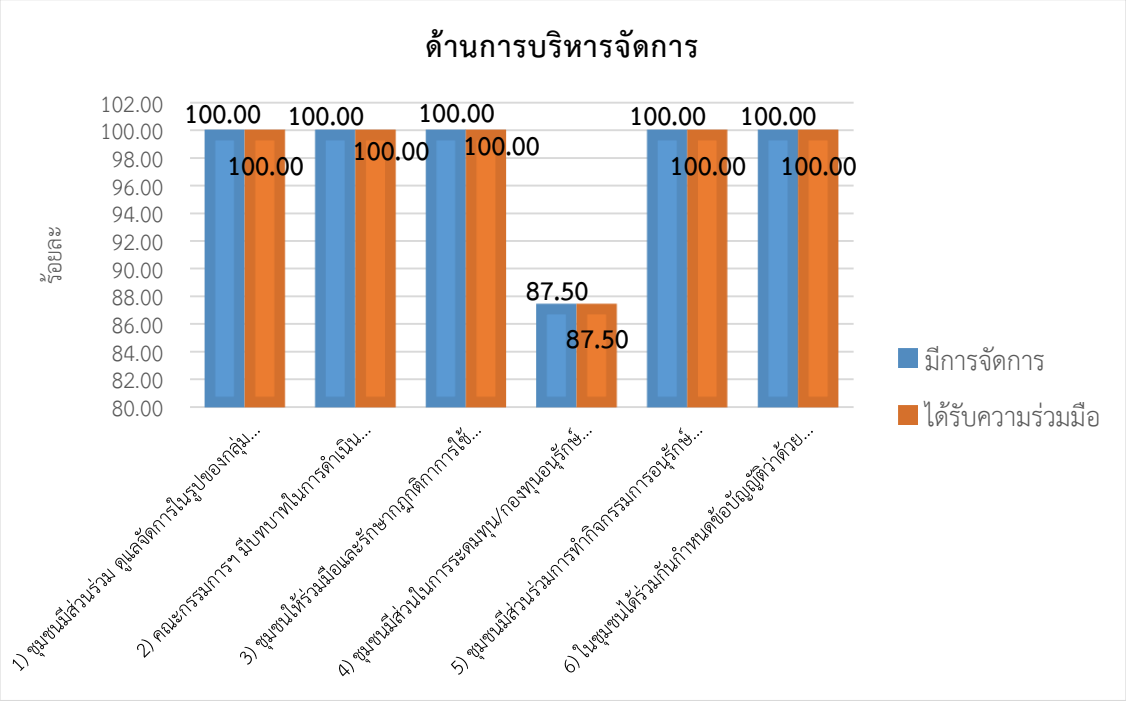
ผลการดำเนินงาน ด้านการบริหารจัดการป่าชุมชน ของอำเภอเชียงกลาง พบว่ามีผลการดำเนินงานที่ดีและได้รับความร่วมมือจากชุมชน โดยชุมชนมีส่วนร่วมดูแลจัดการในรูปของกลุ่มอนุรักษ์ป่าชุมชน คณะกรรมการฯ มีบทบาทในการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งสร้างคนรุ่นใหม่ให้สืบทอดสานต่อการดำเนินงานฯ ชุมชนให้ความร่วมมือและรักษากฎกติกาการใช้ประโยชน์จากป่าร่วมกัน ชุมชนมีส่วนร่วมการทำกิจกรรมการอนุรักษ์ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง ในชุมชนได้ร่วมกันกำหนดข้อบัญญัติว่าด้วยการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติโดย อบต/เทศบาล และชุมชนมีส่วนในการระดมทุน/กองทุนอนุรักษ์ป่าชุมชน ตามลำดับ

ผลการดำเนินงาน ด้านทรัพยากร พบว่ามีผลการดำเนินงานที่ดีและได้รับความร่วมมือจากชุมชน โดยป่าชุมชนได้รับการปกป้องดูแลจากสมาชิกในชุมชนด้วยดี มีความหลากหลายของพันธุ์พืช/สัตว์ และป่าได้รับการฟื้นฟูและมีสภาพป่าที่มีความอุดมสมบูรณ์

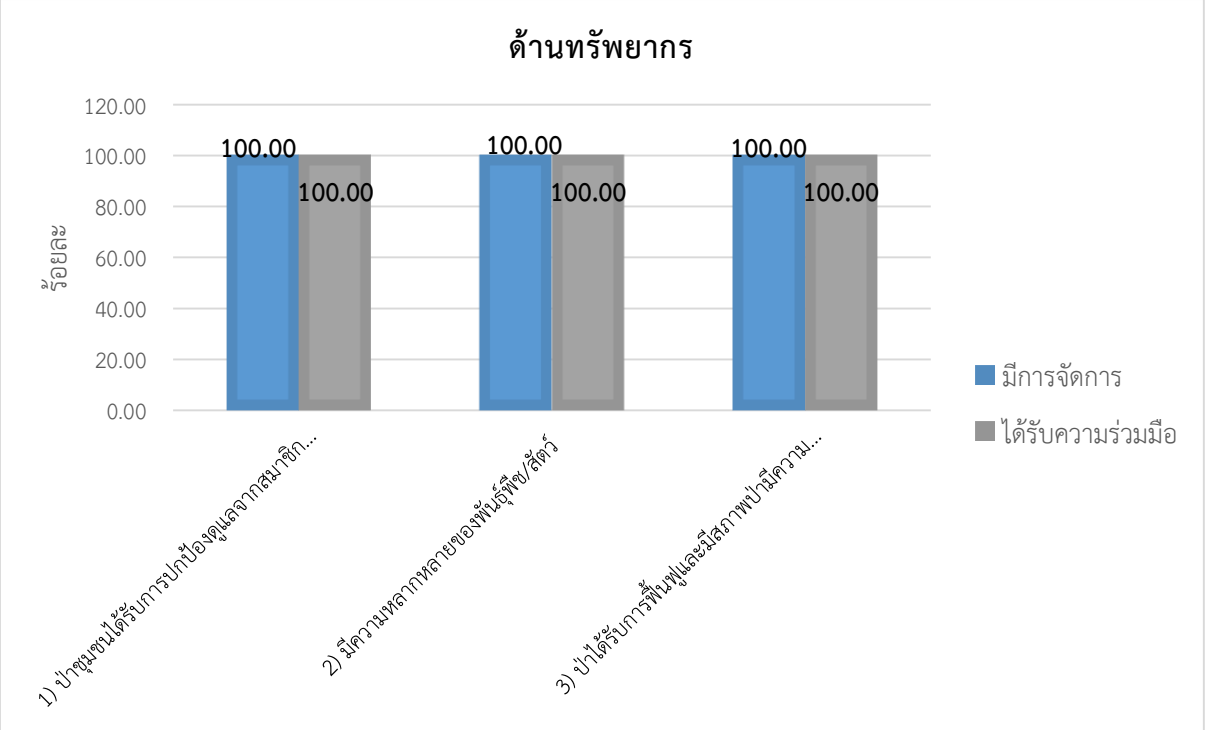
ผลการดำเนินงาน ด้านสังคม พบว่ามีผลการดำเนินงานที่ดีและได้รับความร่วมมือจากชุมชนในการประยุกต์พิธีกรรมทางศาสนามาใช้ในการดูแลจัดการป่า การบวชป่า เลี้ยงผีขุนน้ำ และการถ่ายทอดองค์ความรู้สู่กลุ่มเยาวชนคนรุ่นใหม่ได้สืบทอดสานต่อเจตนารมณ์ในการดูแลรักษาป่าอย่างต่อเนื่อง

ผลการดำเนินงาน ด้านเศรษฐกิจ พบว่ามีผลการดำเนินงานที่ดีและได้รับความร่วมมือจากชุมชนในการพึ่งพาประโยชน์จากป่าอย่างเหมาะสม มากที่สุด รองลงมาคือ การนำผลผลิตจากป่ามาต่อยอดสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ และการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ตามลำดับ

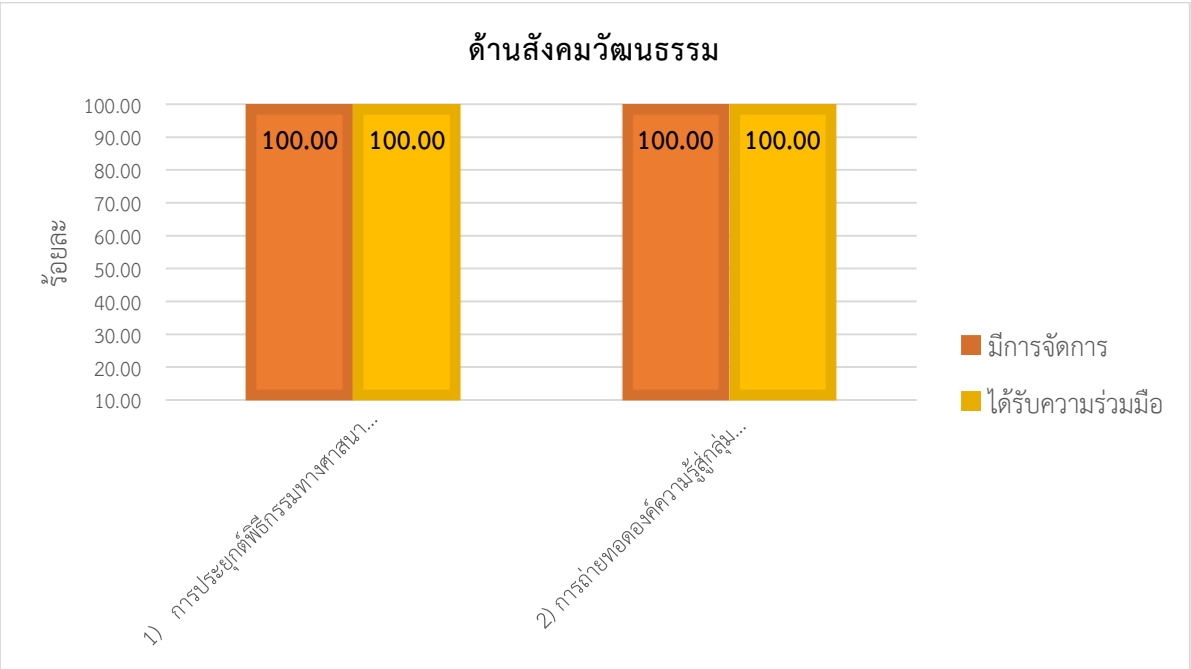
ผลการดำเนินงาน ด้านการประสานงาน/เชื่อมโยงกับหน่วยงานภายนอก พบว่ามีผลการดำเนินงานที่ดีและได้รับความร่วมมือจากชุมชนในการเป็นแหล่งเรียนรู้/ ศึกษาดูงานแก่หน่วยงานต่างๆ มากที่สุด รองลงมาคือ ได้รับรางวัลผลงานด้านป่าชุมชน และการได้รับรางวัลผลงานด้านป่าชุมชน

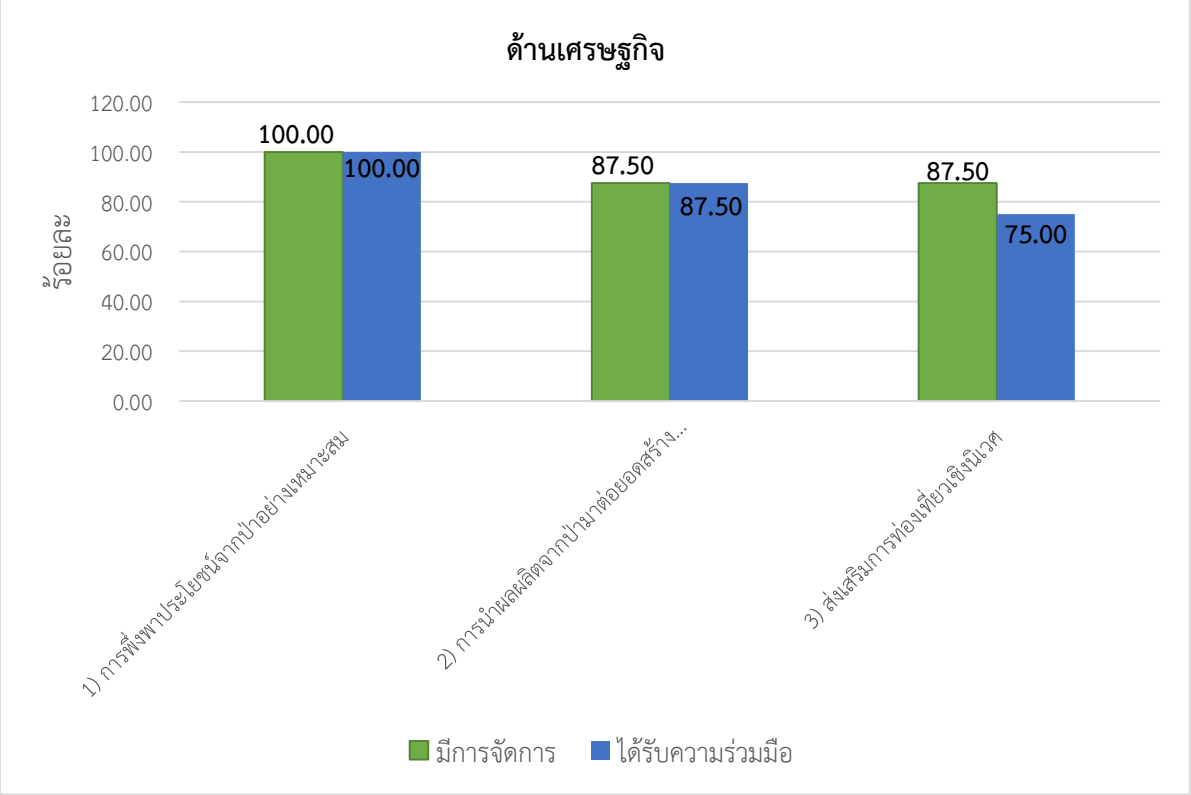
แผนภูมิที่ 63 การดำเนินงานด้านการบริหารจัดการป่าชุมชน อ.เชียงกลาง

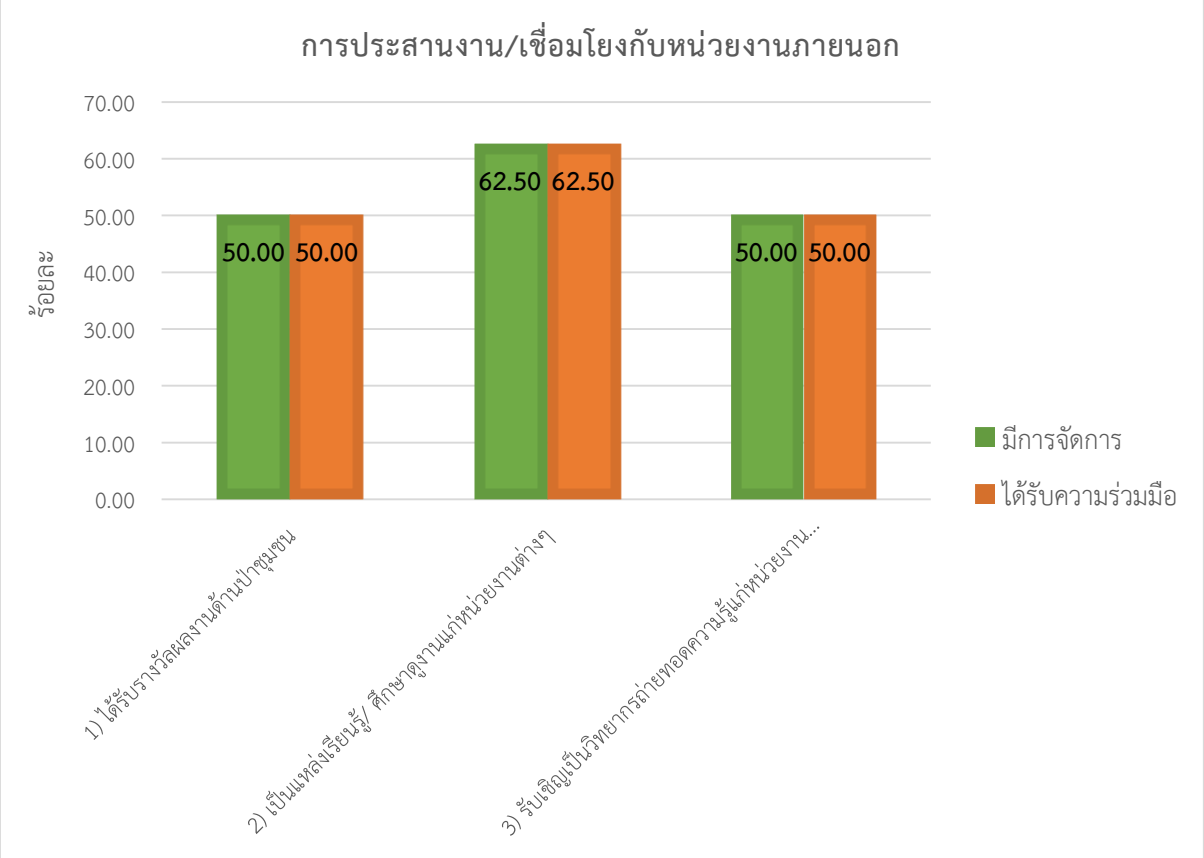
แผนภูมิที่ 64 การดำเนินงานด้านทรัพยากรป่าชุมชน อ.เชียงกลาง

แผนภูมิที่ 65 การดำเนินงานด้านสังคมวัฒนธรรม อ.เชียงกลาง

แผนภูมิที่ 66 การดำเนินงานด้านเศรษฐกิจป่าชุมชน อ.เชียงกลาง

แผนภูมิที่ 67 การดำเนินงานป่าชุมชนด้านการประสานงาน/เชื่อมโยงกับหน่วยงานภายนอก อ.เชียงกลาง

5) ป่าชุมชน อำเภอปัว

ตารางที่ 49 ข้อมูลทั่วไปของป่าชุมชน อ.ปัว

ที่	รายการ		จำนวน	ร้อยละ
1	ที่ตั้งของป่าชุมชน	ป่าสงวนแห่งชาติ	11	19.64
		ป่าอุทยานแห่งชาติ	0	0.00
		ไม่อยู่ในป่าอุทยานฯและป่าสงวนฯ	45	80.36
		รวม	**56**	**100.00**
2	การขึ้นทะเบียนป่าชุมชนของกรมป่าไม้	ขึ้นทะเบียน	4	7.14
		ไม่ได้ขึ้นทะเบียน	3	5.36
		ไม่ทราบ/ไม่ระบุ	49	87.50
		รวม	**56**	**100.00**
3	กองทุนดูแลรักษาป่าชุมชน	มี	1	6.25
		ไม่มี	13	81.25
		ไม่ทราบ/ไม่ระบุ	2	12.50
		รวม	**16**	**100.00**
4	หน่วยงานที่สนับสนุน	มี	10	62.50
		ไม่มี	6	37.50
		ไม่ทราบ/ไม่ระบุ	0	0.00
		รวม	**16**	**100.00**

จากการสำรวจป่าชุมชนอำเภอปัว พบว่ามีพื้นที่ป่าชุมชนทั้งหมด 56 แห่ง ครอบคลุมพื้นที่ 16 หมู่บ้าน (ตารางที่ 49)

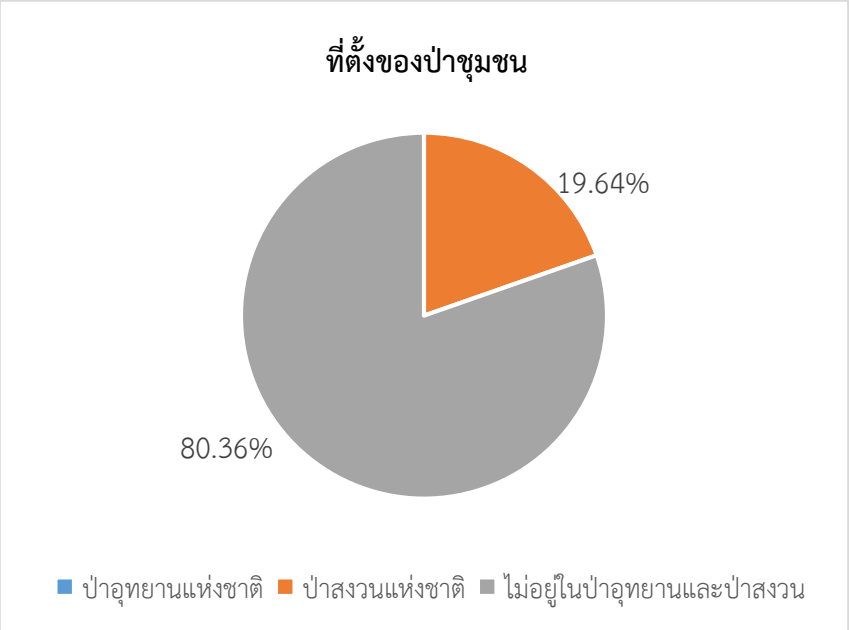
มีป่าชุมชนที่อยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ บริเวณป่าน้ำยาว และป่าน้ำสวด จำนวน 11 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 19.64 ไม่มีป่าชุมชนที่อยู่ในบริเวณอุทยานแห่งชาติ และมีป่าชุมชนที่ไม่อยู่ในเขตป่าอุทยานแห่งชาติและ ป่าสงวนแห่งชาติ จำนวน 45 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 80.36

นอกจากนี้ยังพบว่ามีป่าชุมชนที่ขึ้นทะเบียนของกรมป่าไม้ จำนวน 4 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 7.14 มีป่าชุมชนที่ไม่ได้ขึ้นทะเบียนของกรมป่าไม้ จำนวน 3 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 5.36 และไม่ทราบ/ไม่ระบุ จำนวน 49 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 87.50

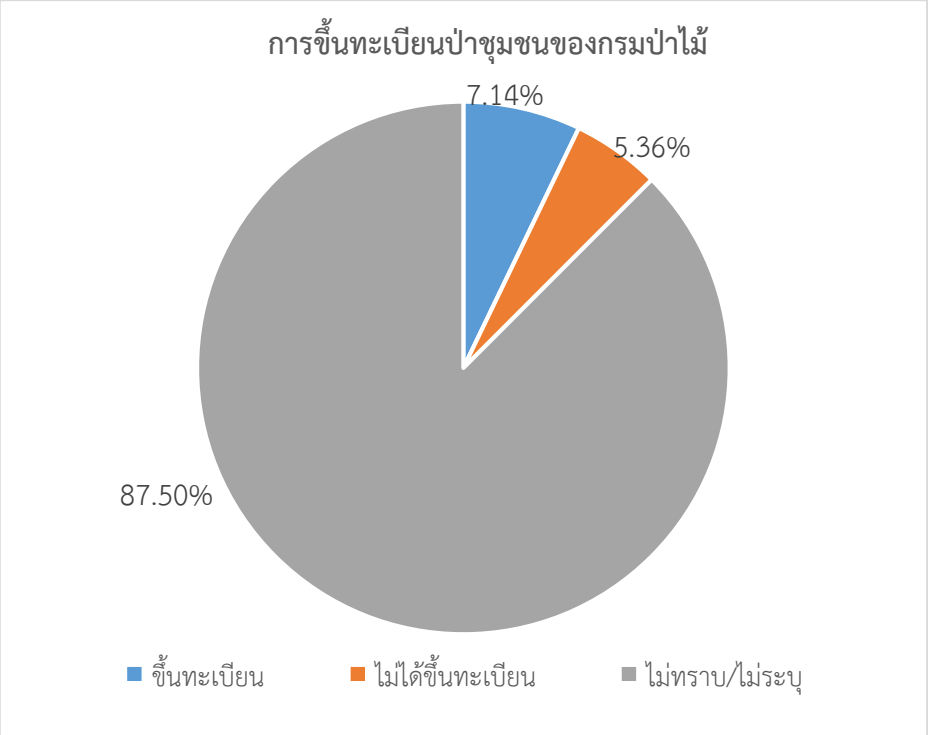
มีป่าชุมชนที่มีกองทุนดูแลรักษาป่า จำนวน 1 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 6.25 มีป่าชุมชนที่ไม่มีกองทุนดูแลรักษาป่า จำนวน 13 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 81.25 และไม่ทราบ/ไม่ระบุ จำนวน 2 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 12.50

มีป่าชุมชนที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ จำนวน 10 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 62.50 และมีป่าชุมชนไม่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ จำนวน 6 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 37.50

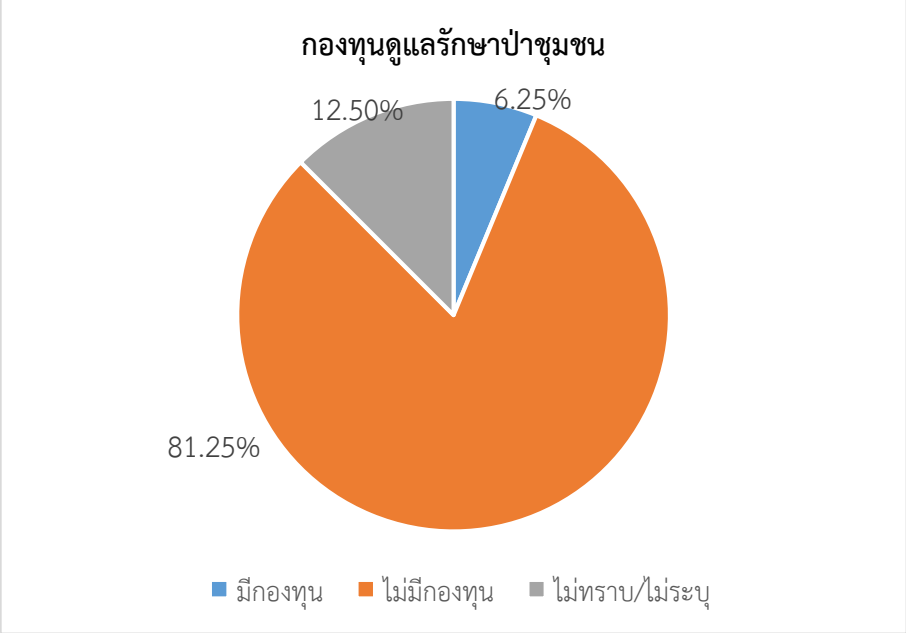
หน่วยงานที่สนับสนุน ได้แก่ กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณะภัย กรมพัฒนาที่ดิน สำนักงานเกษตรอำเภอ กรมป่าไม้ อบต. กลุ่มฮักเมืองน่าน โดยสนับสนุนในรูปแบบของ การอบรมให้ความรู้ สนับสนุนกล้าไม้และหญ้าแฝก การควบคุมไฟป่าและอุปกรณ์ดับไฟป่า การอบรมให้ความรู้ งบประมาณ เป็นต้น

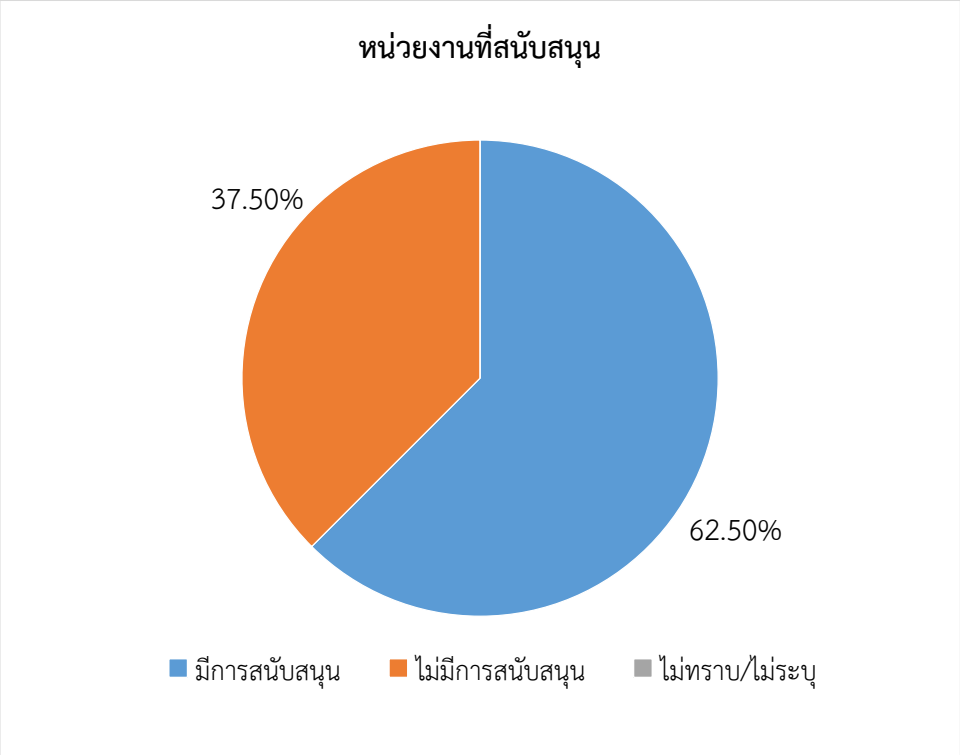
แผนภูมิที่ 68 ข้อมูลที่ตั้งของป่าชุมชนในพื้นที่ อ.ปัว

แผนภูมิที่ 69 ข้อมูลการขึ้นทะเบียนป่าชุมชนของกรมป่าไม้ อ.ปัว

แผนภูมิที่ 70 ข้อมูลชุมชนที่มีกองทุนดูแลรักษาป่าชุมชน อ.ปัว

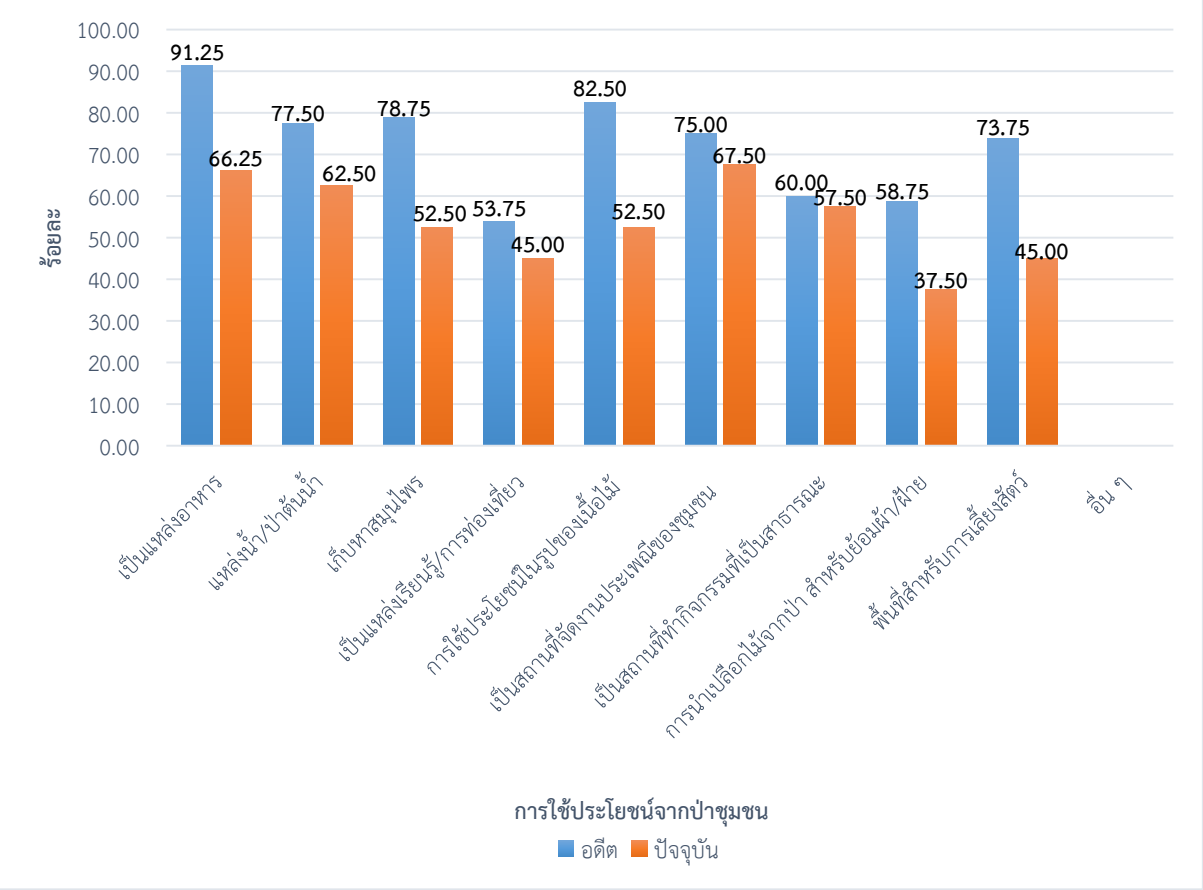
แผนภูมิที่ 71 ข้อมูลหน่วยงานที่สนับสนุน อ.ปัว

ตารางที่ 50 ข้อมูลการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนเมื่อเทียบกับอดีตจนถึงปัจจุบัน อ.ปัว

ประเด็น	การใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน																		
	อดีต									ปัจจุบัน 2550-2560									
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	ค่าเฉลี่ย	S.D	ร้อยละ	N	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	ค่าเฉลี่ย	S.D	ร้อยละ	N
	จำนวน	จำนวน	จำนวน	จำนวน	จำนวน					จำนวน	จำนวน	จำนวน	จำนวน	จำนวน				
การใช้ประโยชน์จากป่า																			
1) เป็นแหล่งอาหาร	10	5	1	0	0	4.56	0.629	91.25	16	2	3	9	2	0	3.31	0.873	66.25	16
2) แหล่งน้ำ/ป่าต้นน้ำ	6	6	1	2	1	3.88	1.258	77.50	16	2	4	4	6	0	3.13	1.088	62.50	16
3) เก็บหาสมุนไพร	6	4	5	1	0	3.94	0.998	78.75	16	0	2	6	8	0	2.63	0.719	52.50	16
4) เป็นแหล่งเรียนรู้/การท่องเที่ยว	3	3	2	2	6	2.69	1.621	53.75	16	1	1	4	5	5	2.25	1.183	45.00	16
5) การใช้ประโยชน์ในรูปของเนื้อไม้ ไม้ใช้สอย	7	6	1	2	0	4.13	1.025	82.50	16	1	1	6	7	1	2.63	0.957	52.50	16
6) เป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรม และจัดงานประเพณีของชุมชน	5	7	1	1	2	3.75	1.342	75.00	16	3	5	5	1	2	3.38	1.258	67.50	16
7) เป็นสถานที่ให้ชุมชนจัดงานหรือกิจกรรมที่เป็นสาธารณะ	0	6	6	2	2	3.00	1.033	60.00	16	0	5	6	3	2	2.88	1.025	57.50	16
8) การนำเปลือกไม้จากป่าสำหรับย้อมผ้า/ฝ้าย	1	5	6	0	4	2.94	1.289	58.75	16	0	1	3	5	7	1.88	0.957	37.50	16
9) พื้นที่สำหรับการเลี้ยงสัตว์	3	8	3	1	1	3.69	1.078	73.75	16	0	2	4	6	4	2.25	1.000	45.00	16

จากการสำรวจการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนของอำเภอปัว ในอดีต พบว่ามีการใช้ประโยชน์ ด้านการเป็นแหล่งอาหาร มากที่สุด ร้อยละ 91.25 รองลงมาคือ ด้านการใช้ประโยชน์ในรูปของเนื้อไม้ ไม้ใช้สอย ร้อยละ 82.50 ด้านการเก็บหาสมุนไพร ร้อยละ 78.75 ด้านการเป็นแหล่งน้ำ/ป่าต้นน้ำ ร้อยละ 77.50 ด้านเป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรมและจัดงานประเพณีของชุมชน ร้อยละ 75.00 ด้านการพื้นที่สำหรับการ เลี้ยงสัตว์ ร้อยละ 73.75 ด้านการเป็นสถานที่ให้ชุมชนจัดงานหรือกิจกรรมที่เป็นสาธารณะ ร้อยละ 60.00 ด้านการนำเปลือกไม้จากป่าสำหรับย้อมผ้า/ฝ้าย ร้อยละ 58.75 และด้านการเป็นแหล่งเรียนรู้/การท่องเที่ยว ร้อยละ 53.75 ตามลำดับ

ในปัจจุบัน การใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนของอำเภอปัว พบว่ามีการใช้ประโยชน์ ด้านเป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรม และจัดงานประเพณีของชุมชน มากที่สุด ร้อยละ 67.50 รองลงมาคือ ด้านเป็นแหล่งอาหาร ร้อยละ 66.25 ด้านการเป็นแหล่งน้ำ/ป่าต้นน้ำ ร้อยละ 62.50 ด้านการเป็นสถานที่ให้ชุมชนจัดงานหรือกิจกรรมที่เป็นสาธารณะ ร้อยละ 57.50 ด้านการเก็บหาสมุนไพร และด้านการใช้ประโยชน์ในรูปของเนื้อไม้ ไม้ใช้สอย ร้อยละ 52.50 เท่ากัน ด้านการเป็นแหล่งเรียนรู้/การท่องเที่ยว และด้านการใช้พื้นที่สำหรับการ เลี้ยงสัตว์ ร้อยละ 45.00 เท่ากัน ด้านการนำเปลือกไม้จากป่าสำหรับย้อมผ้า/ฝ้าย ร้อยละ 37.50 ตามลำดับ (ตารางที่ 50)

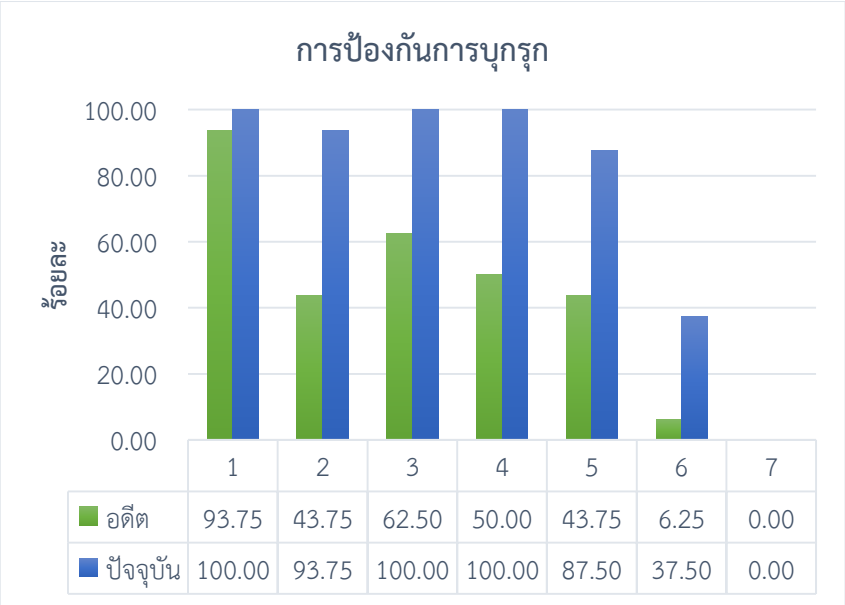
แผนภูมิที่ 72 การใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน อ.ปัว

ตารางที่ 51 การจัดการป่าชุมชนด้านการป้องกันการบุกรุก อ.ปัว

กิจกรรมการจัดการป่า	ช่วงเวลา	การจัดการ	ปฏิบัติ		ไม่ปฏิบัติ	
			จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. มีการใช้ความเชื่อเรื่องผี/สิ่งศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติในการปกป้องคุ้มครองป่าชุมชน	อดีต	มี	15	93.75	1	6.25
		ไม่มี	0	0.00	0	0.00
	ปัจจุบัน	มี	16	100.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	0	0.00
2. มีการตั้งกฎกติกาชุมชน	อดีต	มี	7	43.75	2	12.50
		ไม่มี	0	0.00	7	43.75
	ปัจจุบัน	มี	15	93.75	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	1	6.25
3. มีการทำแนวเขตป่าชุมชนที่ชัดเจน	อดีต	มี	10	62.50	0	0.00
		ไม่มี	1	6.25	5	31.25
	ปัจจุบัน	มี	16	100.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	0	0.00
4. มีการจัดเวทีประชุมเพื่อป้องกันการบุกรุก	อดีต	มี	8	50.00	1	6.25
		ไม่มี	0	0.00	7	43.75
	ปัจจุบัน	มี	16	100.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	0	0.00
5. มีการติดป้ายประชาสัมพันธ์	อดีต	มี	7	43.75	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	9	56.25
	ปัจจุบัน	มี	14	87.50	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	2	12.50
6. มีการตั้งด่านตรวจและจัดเวรเฝ้าระวัง	อดีต	มี	1	6.25	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	15	93.75
	ปัจจุบัน	มี	6	37.50	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	10	62.50
7. อื่น ๆ	อดีต	มี	0	0.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	0	0.00
	ปัจจุบัน	มี	0	0.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	0	0.00

จากการสำรวจการจัดการป่าชุมชน ด้านการป้องกันการบุกรุก ของป่าชุมชนอำเภอปัว พบว่า ในอดีต มีการใช้ความเชื่อเรื่องผี/สิ่งศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติในการปกป้องคุ้มครองป่าชุมชน ร้อยละ 93.75 มีการทำแนวเขตป่าชุมชนที่ชัดเจน ร้อยละ 62.50 มีการจัดเวทีประชุมเพื่อป้องกันการบุกรุก ร้อยละ 50.00 มีการตั้งกฎกติกาชุมชน และมีการติดป้ายประชาสัมพันธ์ ร้อยละ 43.75 เท่ากัน และมีการตั้งด่านตรวจและจัดเวรเฝ้าระวัง ร้อยละ 6.25 ตามลำดับ

แต่ในปัจจุบัน พบว่าอำเภอปัว มีการจัดการป่าชุมชน ด้านการป้องกันการบุกรุก เพิ่มขึ้นจากอดีต คือ มีการใช้ความเชื่อเรื่องผี/สิ่งศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติในการปกป้องคุ้มครองป่าชุมชน มีการทำแนวเขตป่าชุมชนที่ชัดเจน และมีการจัดเวทีประชุมเพื่อป้องกันการบุกรุก ร้อยละ 100.00 เท่ากัน มีการตั้งกฎกติกาชุมชน ร้อยละ 93.75 มีการติดป้ายประชาสัมพันธ์ ร้อยละ 87.50 และมีการตั้งด่านตรวจและจัดเวรเฝ้าระวัง ร้อยละ 37.50 ตามลำดับ (ตารางที่ 51)

แผนภูมิที่ 73 การจัดการป่าชุมชนด้านการป้องกันการบุกรุก

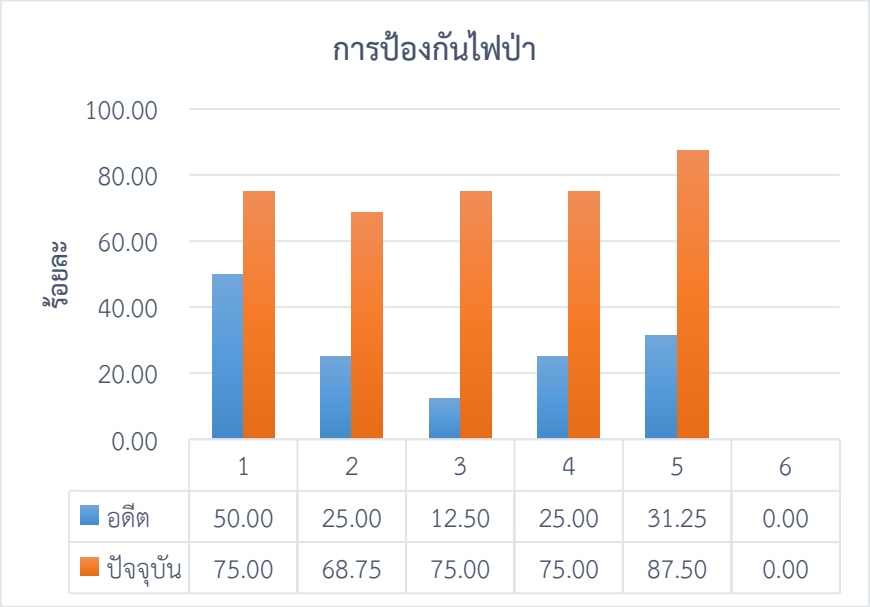
1 = มีการใช้ความเชื่อเรื่องผี/สิ่งศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติในการปกป้องคุ้มครองป่าชุมชน
2 = มีการตั้งกฎกติกาชุมชน
3 = มีการทำแนวเขตป่าชุมชนที่ชัดเจน
4 = มีการจัดเวทีประชุมเพื่อป้องกันการบุกรุก
5 = มีการติดป้ายประชาสัมพันธ์
6 = มีการตั้งด่านตรวจและจัดเวรเฝ้าระวัง
7 = อื่น ๆ

ตารางที่ 52 การจัดการป่าชุมชนด้านการป้องกันไฟป่า อ.ปัว

กิจกรรมการจัดการป่า	ช่วงเวลา	การจัดการ	ปฏิบัติ		ไม่ปฏิบัติ	
			จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. มีการจัดทำแนวกันไฟ	อดีต	มี	8	50.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	8	50.00
	ปัจจุบัน	มี	12	75.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	4	25.00
2. มีการเดินลาดตระเวน	อดีต	มี	4	25.00	1	6.25
		ไม่มี	0	0.00	11	68.75
	ปัจจุบัน	มี	11	68.75	2	12.50
		ไม่มี	0	0.00	3	18.75
3. มีการอบรมการป้องกันไฟป่า	อดีต	มี	2	12.50	1	6.25
		ไม่มี	0	0.00	13	81.25
	ปัจจุบัน	มี	12	75.00	2	12.50
		ไม่มี	0	0.00	2	12.50
4. มีการประชุมหารือวางแผนในเวทีหมู่บ้าน	อดีต	มี	4	25.00	1	6.25
		ไม่มี	1	6.25	10	62.50
	ปัจจุบัน	มี	12	75.00	2	12.50
		ไม่มี	0	0.00	2	12.50
5. ประกาศเสียงตามสายขอความร่วมมือ	อดีต	มี	5	31.25	1	6.25
		ไม่มี	0	0.00	10	62.50
	ปัจจุบัน	มี	14	87.50	1	6.25
		ไม่มี	0	0.00	1	6.25
6. อื่น ๆ	อดีต	มี	0	0.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	0	0.00
	ปัจจุบัน	มี	0	0.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	0	0.00

จากการสำรวจการจัดการป่าชุมชน ด้านการป้องกันไฟป่า ของป่าชุมชนอำเภอปัว พบว่า ในอดีต มีการจัดทำแนวกันไฟ ร้อยละ 50.00 มีการประกาศเสียงตามสายขอความร่วมมือ ร้อยละ 31.25 มีการเดินลาดตระเวน และมีการประชุมหารือวางแผนในเวทีหมู่บ้าน ร้อยละ 25.00 เท่ากัน และมีการอบรมการป้องกันไฟป่า ร้อยละ 12.50 ตามลำดับ

แต่ในปัจจุบัน พบว่าอำเภอปัว มีการจัดการป่าชุมชน ด้านการป้องกันไฟป่า เพิ่มขึ้นจากในอดีต คือมีประกาศเสียงตามสายขอความร่วมมือ ร้อยละ 87.50 มีการจัดทำแนวกันไฟ มีการอบรมการป้องกันไฟป่า และมีการประชุมหารือวางแผนในเวทีหมู่บ้าน ร้อยละ 75.00 เท่ากัน และมีการเดินลาดตระเวน ร้อยละ 68.75 (ตารางที่ 52)

แผนภูมิที่ 74 การจัดการป่าชุมชนด้านการป้องกันไฟป่า อ.ปัว

1 = มีการจัดทำแนวกันไฟ
2 = มีการเดินลาดตระเวน
3 = มีการอบรมการป้องกันไฟป่า
4 = มีการประชุมหารือวางแผนในเวทีหมู่บ้าน
5 = ประกาศเสียงตามสายขอความร่วมมือ
6 = อื่น ๆ

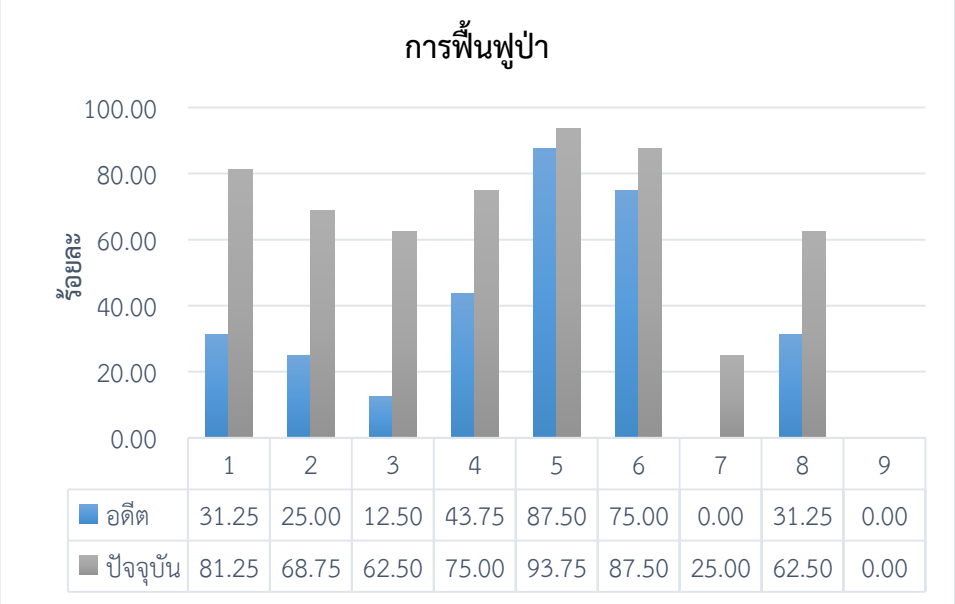
ตารางที่ 53 การจัดการป่าชุมชนด้านการอนุรักษ์/ฟื้นฟูป่าชุมชน-ระบบนิเวศป่า อ.ปัว

กิจกรรมการจัดการป่า	ช่วงเวลา	การจัดการ	ปฏิบัติ		ไม่ปฏิบัติ	
			จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. มีกิจกรรมให้ความรู้ความเข้าใจให้กับคนในชุมชน	อดีต	มี	5	31.25	2	12.50
		ไม่มี	0	0.00	9	56.25
	ปัจจุบัน	มี	13	81.25	1	6.25
		ไม่มี	0	0.00	2	12.50
2. มีการจัดกิจกรรมปลูกป่า	อดีต	มี	4	25.00	2	12.50
		ไม่มี	0	0.00	10	62.50
	ปัจจุบัน	มี	11	68.75	2	12.50
		ไม่มี	0	0.00	3	18.75
3. มีการประสานและสร้างเครือข่ายการอนุรักษ์/ฟื้นฟูกับชุมชนอื่นๆ	อดีต	มี	2	12.50	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	14	87.50
	ปัจจุบัน	มี	10	62.50	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	6	37.50
4. มีการตั้งกฎกติกาชุมชน	อดีต	มี	7	43.75	2	12.50
		ไม่มี	0	0.00	7	43.75
	ปัจจุบัน	มี	12	75.00	1	6.25
		ไม่มี	0	0.00	3	18.75
5. มีการใช้ความเชื่อเรื่องผี/สิ่งศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติในการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าชุมชน	อดีต	มี	14	87.50	2	12.50
		ไม่มี	0	0.00	0	0.00
	ปัจจุบัน	มี	15	93.75	1	6.25
		ไม่มี	0	0.00	0	0.00
6. มีการจัดกิจกรรมบวชป่า/การเลี้ยงผี	อดีต	มี	12	75.00	1	6.25
		ไม่มี	0	0.00	3	18.75
	ปัจจุบัน	มี	14	87.50	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	2	12.50
7. มีการจัดศึกษาดูงาน	อดีต	มี	0	0.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	16	100.00
	ปัจจุบัน	มี	4	25.00	1	6.25
		ไม่มี	0	0.00	11	68.75
8. มีการทำฝายชะลอน้ำ	อดีต	มี	5	31.25	1	6.25
		ไม่มี	0	0.00	10	62.50
	ปัจจุบัน	มี	10	62.50	1	6.25
		ไม่มี	0	0.00	5	31.25

กิจกรรมการจัดการป่า	ช่วงเวลา	การจัดการ	ปฏิบัติ		ไม่ปฏิบัติ	
			จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
9. อื่น ๆ	อดีต	มี	0	0.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	0	0.00
	ปัจจุบัน	มี	0	0.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	0	0.00

จากการสำรวจการจัดการป่าชุมชน ด้านการอนุรักษ์/ฟื้นฟูป่าชุมชน-ระบบนิเวศป่า ของป่าชุมชนอำเภอปัว พบว่าในอดีต มีการใช้ความเชื่อเรื่องผี/สิ่งศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติในการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าชุมชน ร้อยละ 87.50 มีการจัดกิจกรรมบวชป่า/การเลี้ยงผี ร้อยละ 75.00 มีการตั้งกฎกติกาชุมชน ร้อยละ 43.75 มีกิจกรรมให้ความรู้ความเข้าใจให้กับคนในชุมชน และมีการทำฝายชะลอน้ำ ร้อยละ 31.25 เท่ากัน มีการจัดกิจกรรมปลูกป่า ร้อยละ 25.00 และมีการประสานและสร้างเครือข่ายการอนุรักษ์/ฟื้นฟูกับชุมชนอื่นๆ ร้อยละ 12.50 ตามลำดับ

แต่ในปัจจุบัน พบว่าอำเภอปัว มีการจัดการป่าชุมชน ด้านการอนุรักษ์/ฟื้นฟูป่าชุมชน-ระบบ นิเวศป่า เพิ่มขึ้นกว่าในอดีต คือ มีการใช้ความเชื่อเรื่องผี/สิ่งศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติในการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าชุมชน ร้อยละ 93.75 มีการจัดกิจกรรมบวชป่า/การเลี้ยงผี ร้อยละ 87.50 มีกิจกรรมให้ความรู้ความเข้าใจให้กับคนในชุมชน ร้อยละ 81.25 มีการตั้งกฎกติกาชุมชน ร้อยละ 75.00 มีการจัดกิจกรรมปลูกป่า ร้อยละ 68.75 มีการประสานและสร้างเครือข่ายการอนุรักษ์/ฟื้นฟูกับชุมชนอื่นๆ และมีการทำฝายชะลอน้ำ ร้อยละ 62.50 เท่ากัน และมีการจัดศึกษาดูงาน ร้อยละ 25.00 ตามลำดับ (ตารางที่ 53)

แผนภูมิที่ 75 การจัดการป่าชุมชนด้านการอนุรักษ์/ฟื้นฟูป่าชุมชน-ระบบนิเวศป่า อ.ปัว

1	มีกิจกรรมให้ความรู้ความ = เข้าใจให้กับคนในชุมชน	4	มีการตั้งกฎกติกาชุมชน =	7	มีการจัดศึกษาดูงาน =
2	มีการจัดกิจกรรมปลูกป่า =	5	=มีการใช้ความเชื่อศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติ	8	มีการทำฝายชะลอน้ำ =
3	มีการประสานและสร้าง = เครือข่ายชุมชนอื่นๆ	6	มีการจัดกิจกรรมบวช = /ป่าการเลี้ยงผี	9	อื่น ๆ =

ตารางที่ 54 ผลการดำเนินงาน/ผลสำเร็จที่ภาคภูมิใจด้านป่าชุมชน อ.ปัว

ผลกระทบ/การเปลี่ยนแปลง	ผลการดำเนินงาน									
	มี/ใช่		ไม่มี/ไม่ใช่		N	ได้รับความร่วมมือดี		ไม่แน่ใจ		N
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
ด้านการบริหารจัดการ										
1) ชุมชนมีส่วนร่วม ดูแลจัดการในรูปของกลุ่มอนุรักษ์ป่าชุมชน	15	93.75	1	6.25	16	15	93.75	1	6.25	16
2) คณะกรรมการฯ มีบทบาทในการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งสร้างคนรุ่นใหม่ให้สืบทอดสานต่อการดำเนินงานฯ	15	93.75	1	6.25	16	13	81.25	3	18.75	16
3) ชุมชนให้ความร่วมมือและรักษากฎกติกาการใช้ประโยชน์จากป่าร่วมกัน	16	100.00	0	0.00	16	16	100.00	0	0.00	16
4) ชุมชนมีส่วนในการระดมทุน/กองทุนอนุรักษ์ป่าชุมชน	4	25.00	12	75.00	16	4	25.00	12	75.00	16
5) ชุมชนมีส่วนร่วมการทำกิจกรรมการอนุรักษ์ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง	16	100.00	0	0.00	16	15	93.75	1	6.25	16
6) ในชุมชนได้ร่วมกันกำหนดข้อบัญญัติว่าด้วยการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติโดย อบต/เทศบาล	15	93.75	1	6.25	16	15	93.75	1	6.25	16
7) อื่น ๆ	0	0.00	0	0.00	0	0	0.00	0	0.00	0
ด้านทรัพยากร										
1) ป่าชุมชนได้รับการปกป้องดูแลจากสมาชิกในชุมชนด้วยดี	16	100.00	0	0.00	16	16	100.00	0	0.00	16
2) มีความหลากหลายของพันธุ์พืช/สัตว์	16	100.00	0	0.00	16	16	100.00	0	0.00	16
3) ป่าได้รับการฟื้นฟูและมีสภาพป่าที่มีความอุดมสมบูรณ์	16	100.00	0	0.00	16	16	100.00	0	0.00	16
4) อื่น ๆ	0	0.00	0	0.00	0	0	0.00	0	0.00	0
ด้านสังคมวัฒนธรรม										
1) การประยุกต์พิธีกรรมทางศาสนามาใช้ในการดูแลจัดการป่า การบวชป่า เลี้ยงผีขุนน้ำ	10	62.50	6	37.50	16	10	62.50	6	37.50	16

ผลกระทบ/การเปลี่ยนแปลง	ผลการดำเนินงาน									
	มี/ใช่		ไม่มี/ไม่ใช่		N	ได้รับความร่วมมือดี		ไม่แน่ใจ		N
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
2) การถ่ายทอดองค์ความรู้สู่กลุ่มเยาวชนคนรุ่นใหม่ได้สืบทอดสานต่อเจตนารมณ์ในการดูแลรักษาป่าอย่างต่อเนื่อง	15	93.75	1	6.25	16	14	87.50	2	12.50	16
ด้านเศรษฐกิจ										
1) การพึ่งพาประโยชน์จากป่าอย่างเหมาะสม	15	93.75	1	6.25	16	15	93.75	1	6.25	16
2) การนำผลผลิตจากป่ามาต่อยอดสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ	13	81.25	3	18.75	16	12	75.00	4	25.00	16
3) ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	6	37.50	10	62.50	16	4	25.00	12	75.00	16
การประสานงาน/เชื่อมโยงกับหน่วยงานภายนอก										
1) ได้รับรางวัลผลงานด้านป่าชุมชน	1	6.25	15	93.75	16	1	6.25	15	93.75	16
2) เป็นแหล่งเรียนรู้/ ศึกษาดูงานแก่หน่วยงานต่างๆ	4	25.00	12	75.00	16	4	25.00	12	75.00	16
3) รับเชิญเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้แก่หน่วยงานภายนอกชุมชน	3	18.75	13	81.25	16	3	18.75	13	81.25	16

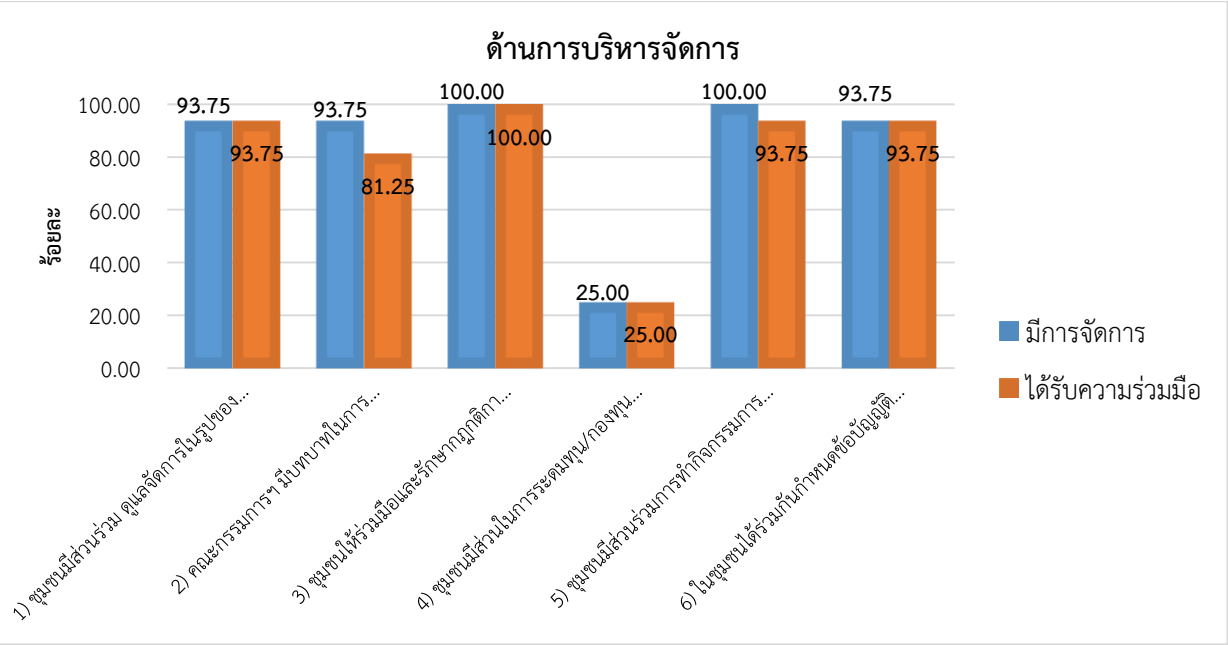
ผลการดำเนินงาน ด้านการบริหารจัดการป่าชุมชน ของอำเภอปัว พบว่ามีผลการดำเนินงานและได้รับความร่วมมือจากชุมชน โดยในชุมชนให้ความร่วมมือและรักษากฎกติกาการใช้ประโยชน์จากป่าร่วมกันมากที่สุด รองลงมาคือ ในชุมชนมีส่วนร่วมการทำกิจกรรมการอนุรักษ์ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง ในชุมชนมีส่วนร่วมดูแลจัดการในรูปของกลุ่มอนุรักษ์ป่าชุมชน ในชุมชนได้ร่วมกันกำหนดข้อบัญญัติว่าด้วยการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติโดย อบต/เทศบาล คณะกรรมการฯ มีบทบาทในการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งสร้างคนรุ่นใหม่ให้สืบทอดสานต่อการดำเนินงานฯ และชุมชนมีส่วนในการระดมทุน/กองทุนอนุรักษ์ป่าชุมชน

ผลการดำเนินงาน ด้านทรัพยากร พบว่ามีผลการดำเนินงานที่ดีและได้รับความร่วมมือจากชุมชน โดยป่าชุมชนได้รับการปกป้องดูแลจากสมาชิกในชุมชนด้วยดี ป่ามีความหลากหลายของพันธุ์พืช/สัตว์ และป่าได้รับการฟื้นฟูและมีสภาพป่าที่มีความอุดมสมบูรณ์

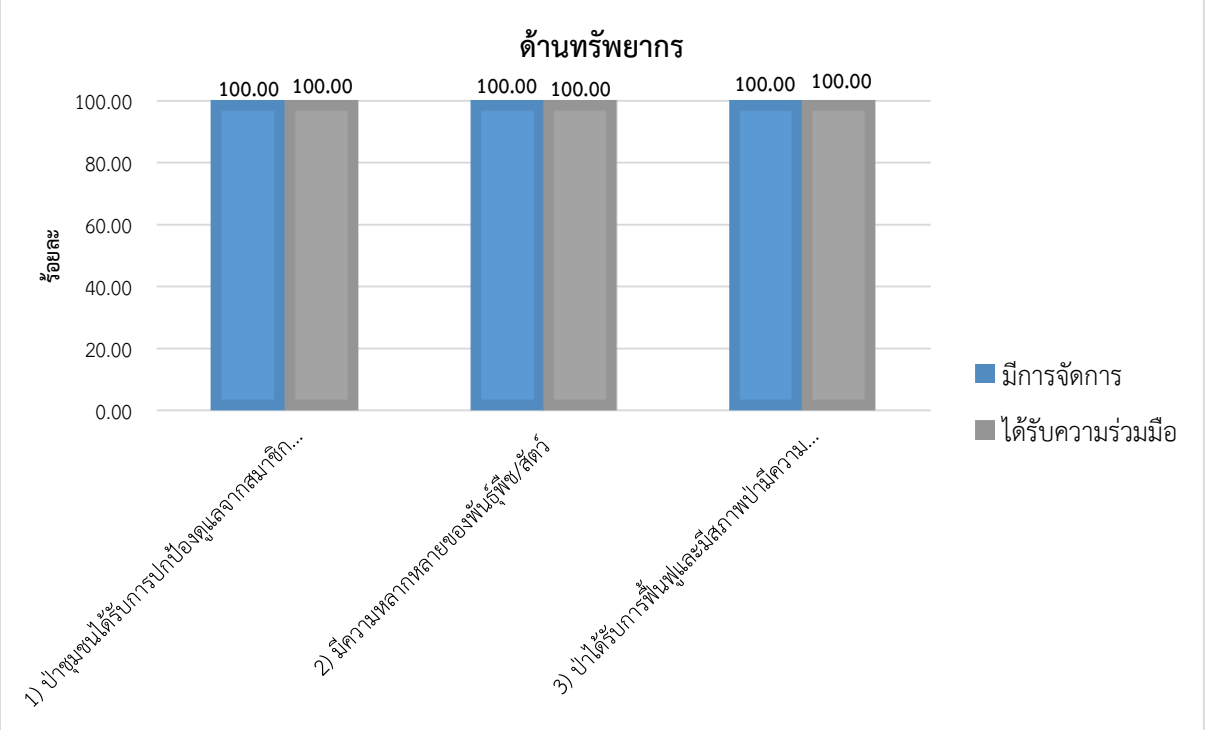
ผลการดำเนินงาน ด้านสังคม พบว่ามีผลการดำเนินงานที่ดีและได้รับความร่วมมือจากชุมชน ในการถ่ายทอดองค์ความรู้สู่กลุ่มเยาวชนคนรุ่นใหม่ได้สืบทอดสานต่อเจตนารมณ์ในการดูแลรักษาป่าอย่างต่อเนื่อง มากที่สุด รองลงมาคือ การประยุกต์พิธีกรรมทางศาสนามาใช้ในการดูแลจัดการป่า การบวชป่า เลี้ยงผีขุนน้ำ

ผลการดำเนินงาน ด้านเศรษฐกิจ พบว่ามีผลการดำเนินงานและได้รับความร่วมมือจากชุมชน ในการพึ่งพาประโยชน์จากป่าอย่างเหมาะสม มากที่สุด รองลงมาคือ การนำผลผลิตจากป่ามาต่อยอดสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ และการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ตามลำดับ

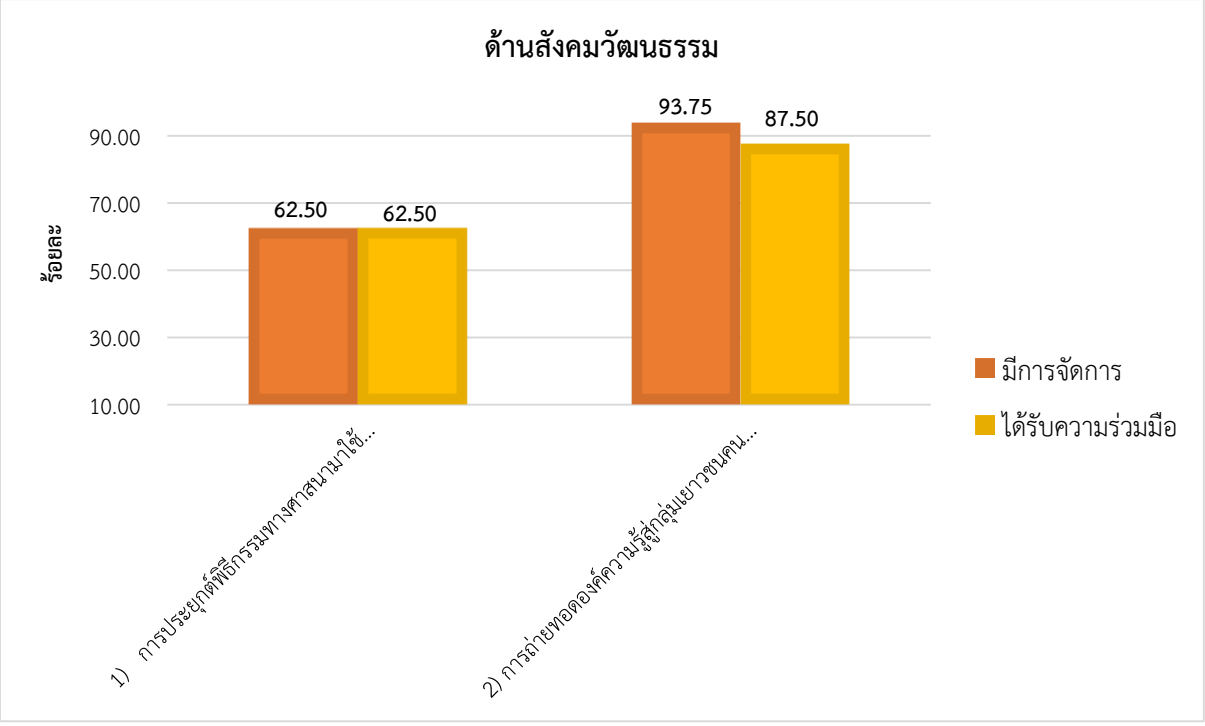
ผลการดำเนินงาน ด้านการประสานงาน/เชื่อมโยงกับหน่วยงานภายนอก พบว่ามีผลการดำเนินงานและได้รับความร่วมมือจากชุมชนในเป็นแหล่งเรียนรู้/ ศึกษาดูงานแก่หน่วยงานต่างๆ มากที่สุด รองลงมาคือ การได้รับเชิญเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้แก่หน่วยงานภายนอกชุมชน และการได้รับรางวัลผลงานด้านป่าชุมชน ตามลำดับ

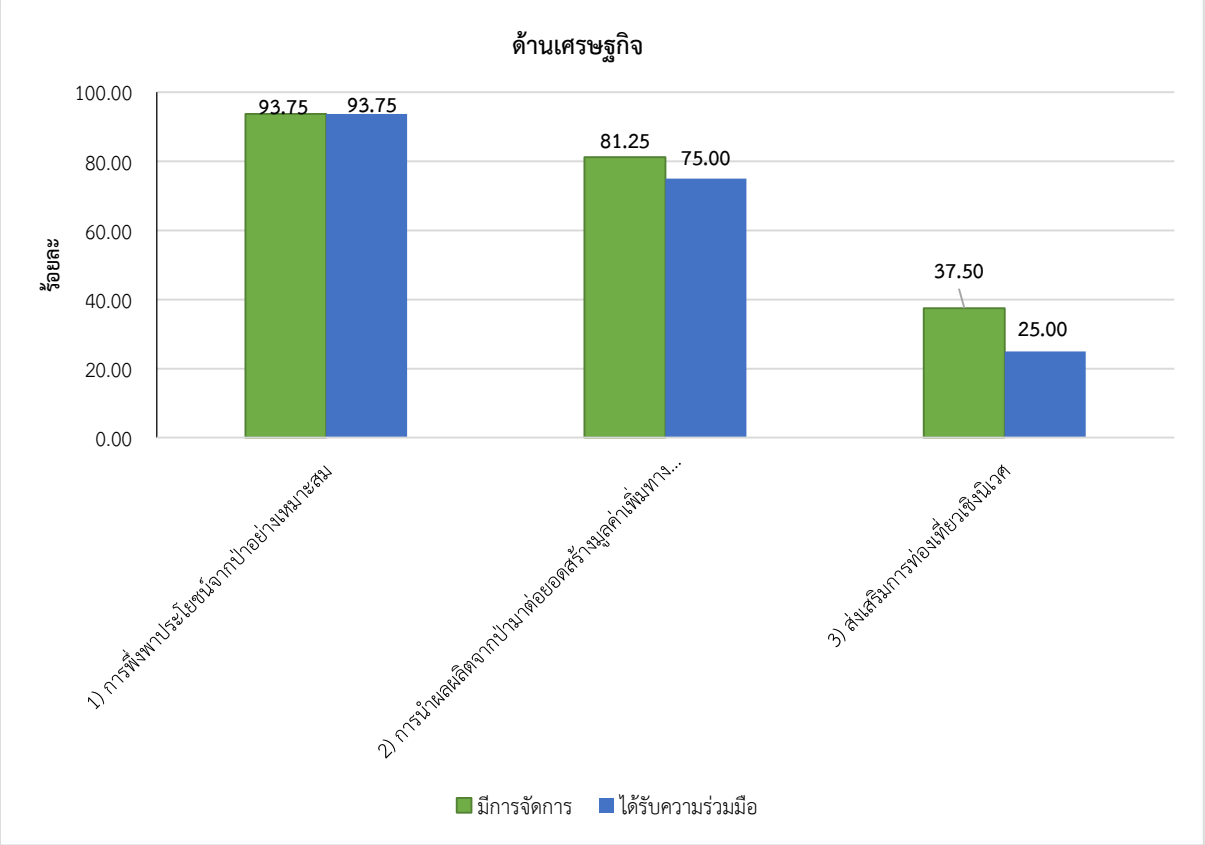
แผนภูมิที่ 76 การดำเนินงานด้านการบริหารจัดการป่าชุมชน อ.ปัว

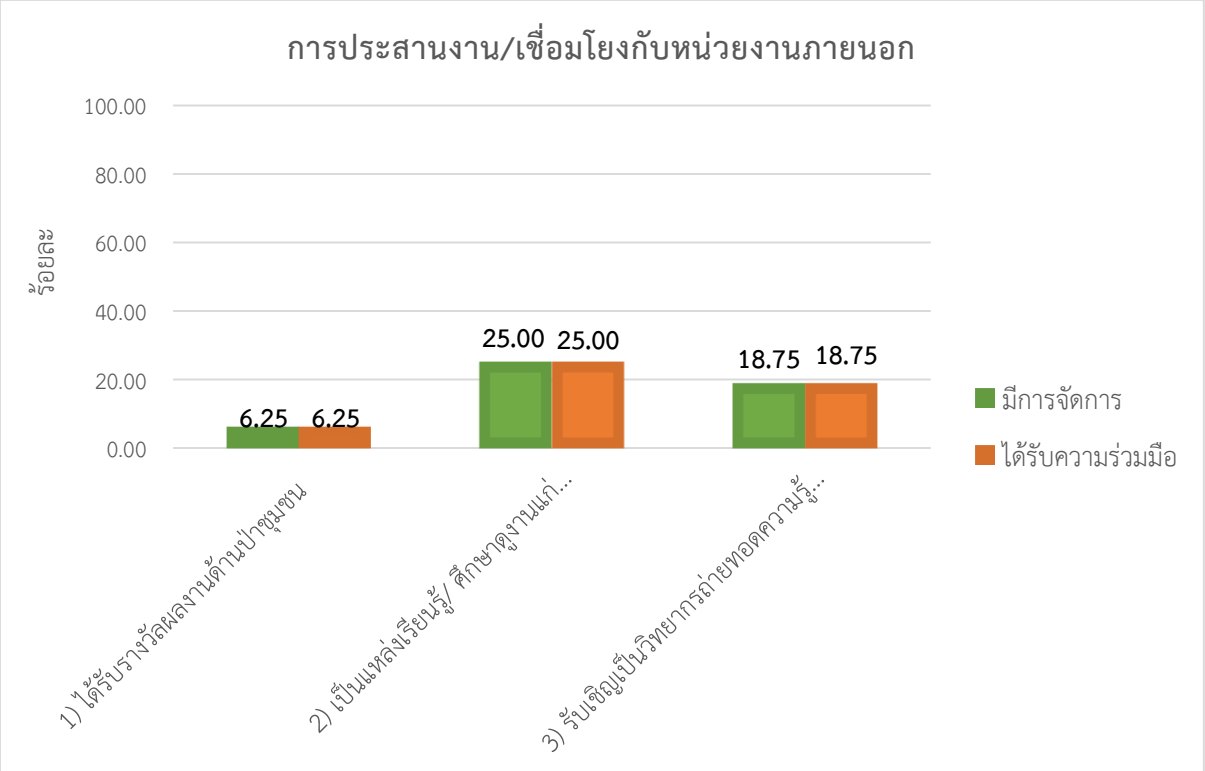
แผนภูมิที่ 77 การดำเนินงานด้านทรัพยากรป่าชุมชน อ.ปัว

แผนภูมิที่ 78 การดำเนินงานด้านสังคมวัฒนธรรมป่าชุมชน อ.ปัว

แผนภูมิที่ 79 การดำเนินงานด้านเศรษฐกิจป่าชุมชน อ.ปัว

แผนภูมิที่ 80 การดำเนินงานป่าชุมชนด้านการประสานงาน/เชื่อมโยงกับหน่วยงานภายนอก อ.ปัว

6) ป่าชุมชน อำเภอท่าวังผา

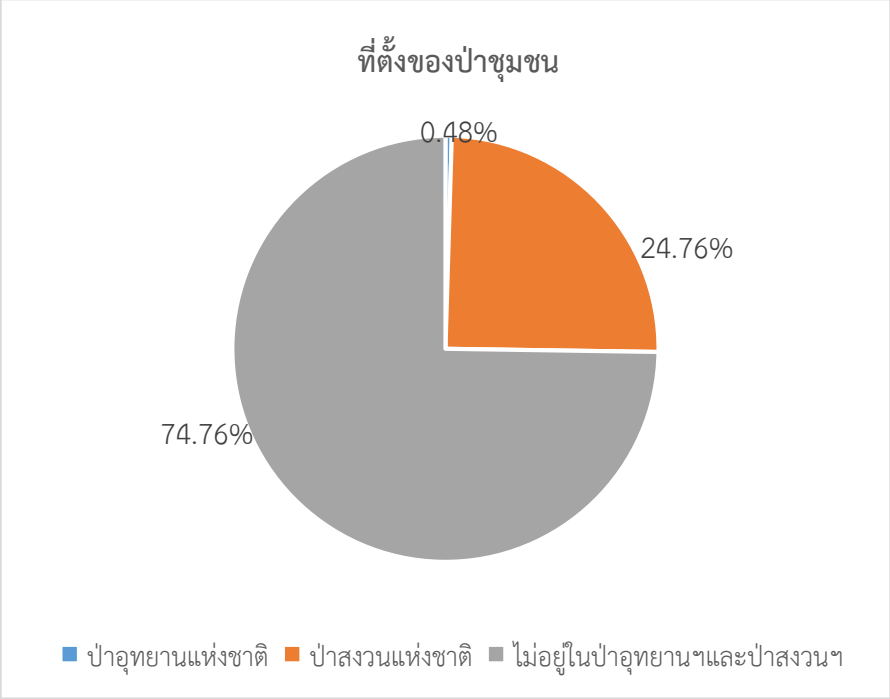
ตารางที่ 55 ข้อมูลทั่วไปของป่าชุมชน อ.ท่าวังผา

ที่	รายการ		จำนวน	ร้อยละ
1	ที่ตั้งของป่าชุมชน	ป่าสงวนแห่งชาติ	52	24.76
		ป่าอุทยานแห่งชาติ	1	0.48
		ไม่อยู่ในป่าอุทยานฯและป่าสงวนฯ	157	74.76
		รวม	**210**	**100.00**
2	การขึ้นทะเบียนป่าชุมชนของกรมป่าไม้	ขึ้นทะเบียน	25	11.90
		ไม่ได้ขึ้นทะเบียน	0	0.00
		ไม่ทราบ/ไม่ระบุ	185	88.10
		รวม	**210**	**100.00**
3	กองทุนดูแลรักษาป่าชุมชน	มี	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00
		ไม่ทราบ/ไม่ระบุ	78	100.00
		รวม	**78**	**100.00**
4	หน่วยงานที่สนับสนุน	มี	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00
		ไม่ทราบ/ไม่ระบุ	78	100.00
		รวม	**78**	**100.00**

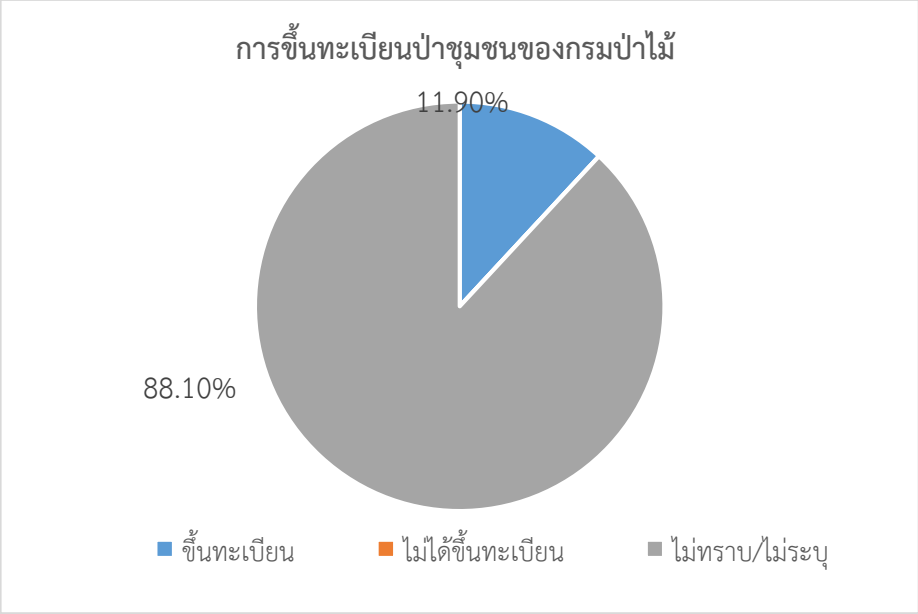
จากการสำรวจป่าชุมชนอำเภอท่าวังผา พบว่ามีพื้นที่ป่าชุมชนทั้งหมด 210 แห่ง ครอบคลุมพื้นที่ 78 หมู่บ้าน (ตารางที่ 55)

มีป่าชุมชนที่อยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ บริเวณป่าดอยภูคาและป่าผาแดง ป่าน้ำยาวและป่าน้ำสวด ป่าแม่ยม และป่าแม่น้ำน่านตะวันออกตอนใต้ จำนวน 52 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 24.76 มีป่าชุมชนที่อยู่ในบริเวณอุทยานแห่งชาติ บริเวณอุทยานแห่งชาติดอยภูคา จำนวน 1 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 0.48 คือ ป่าชุมชนดอยภูคา บ้านน้ำไคร้ ตำบลยม และมีป่าชุมชนที่ไม่อยู่ในเขตป่าอุทยานแห่งชาติและป่าสงวนแห่งชาติ จำนวน 157 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 74.76

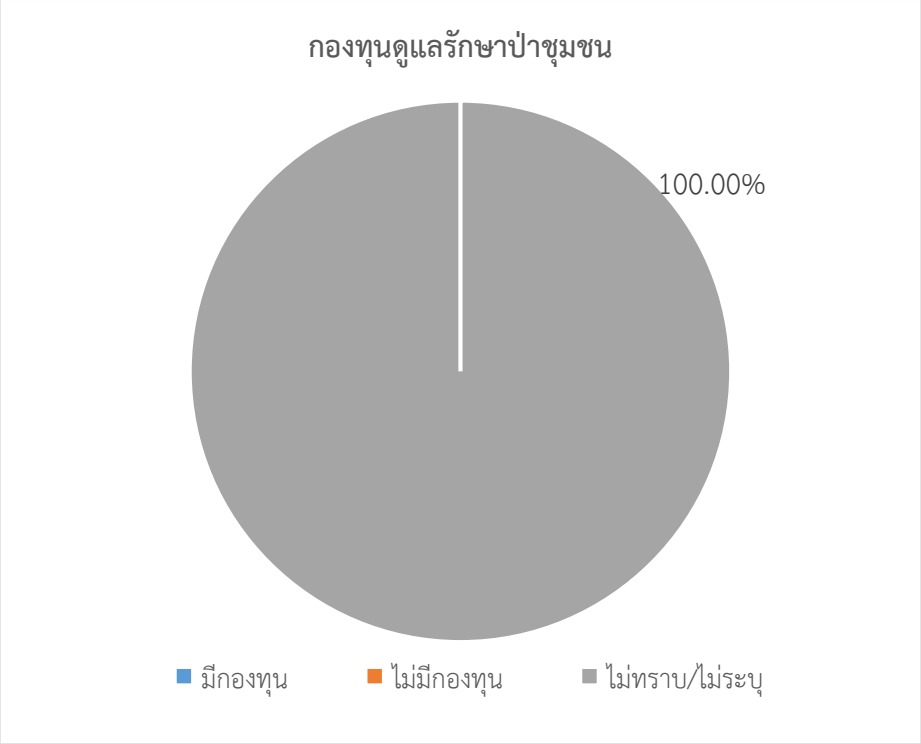
นอกจากนี้ยังพบว่ามีป่าชุมชนที่ขึ้นทะเบียนของกรมป่าไม้ จำนวน 25 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 11.90 และไม่ทราบ/ไม่ระบุ จำนวน 185 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 88.10 ทั้งนี้ไม่ทราบ/ไม่ระบุ เกี่ยวกับการมีกองทุนดูแลรักษาป่าชุมชน และหน่วยงานที่สนับสนุน

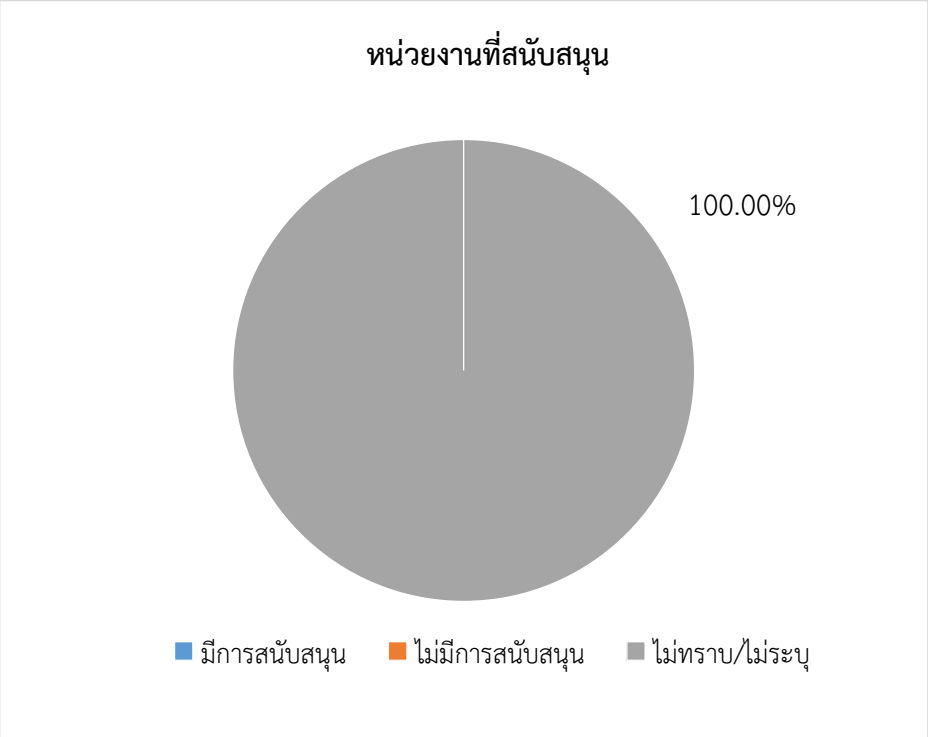
แผนภูมิที่ 81 ข้อมูลที่ตั้งของป่าชุมชนในพื้นที่ อ.ท่าวังผา

แผนภูมิที่ 82 ข้อมูลการขึ้นทะเบียนป่าชุมชนของกรมป่าไม้ อ.ท่าวังผา

แผนภูมิที่ 83 ข้อมูลชุมชนที่มีกองทุนดูแลรักษาป่าชุมชน อ.ท่าวังผา

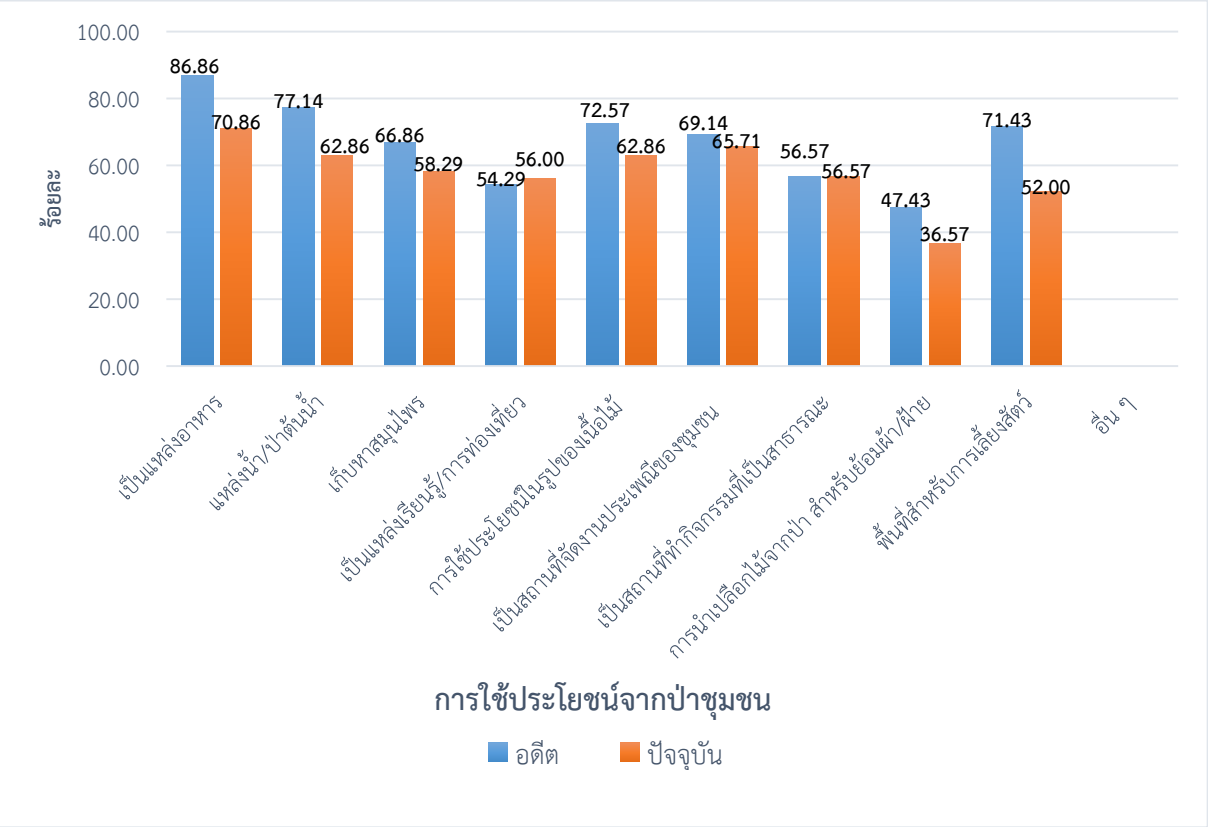
แผนภูมิที่ 84 ข้อมูลหน่วยงานที่สนับสนุน อ.ท่าวังผา

ตารางที่ 56 ข้อมูลการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนเมื่อเทียบกับอดีตจนถึงปัจจุบัน อ.ท่าวังผา

ประเด็น	การใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน																		
	อดีต									ปัจจุบัน 2550-2560									
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	ค่าเฉลี่ย	S.D	ร้อยละ	N	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	ค่าเฉลี่ย	S.D	ร้อยละ	N
	จำนวน	จำนวน	จำนวน	จำนวน	จำนวน					จำนวน	จำนวน	จำนวน	จำนวน	จำนวน				
การใช้ประโยชน์จากป่า																			
1) เป็นแหล่งอาหาร	23	6	3	1	2	4.34	1.136	86.86	35	12	6	9	5	3	3.54	1.336	70.86	35
2) แหล่งน้ำ/ป่าต้นน้ำ	15	10	3	4	3	3.86	1.332	77.14	35	5	9	11	6	4	3.14	1.216	62.86	35
3) เก็บหาสมุนไพร	8	8	9	8	2	3.34	1.235	66.86	35	5	4	13	9	4	2.91	1.197	58.29	35
4) เป็นแหล่งเรียนรู้/การท่องเที่ยว	5	5	6	13	6	2.71	1.319	54.29	35	6	5	8	8	8	2.80	1.410	56.00	35
5) การใช้ประโยชน์ในรูปของเนื้อไม้ ไม้ใช้สอย	9	12	9	2	3	3.63	1.190	72.57	35	5	10	9	7	4	3.14	1.240	62.86	35
6) เป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรม และจัดงานประเพณีของชุมชน	12	6	5	10	2	3.46	1.379	69.14	35	11	7	4	7	6	3.29	1.526	65.71	35
7) เป็นสถานที่ให้ชุมชนจัดงานหรือกิจกรรมที่เป็นสาธารณะ	7	5	4	13	6	2.83	1.424	56.57	35	8	5	5	7	10	2.83	1.562	56.57	35
8) การนำเปลือกไม้จากป่าสำหรับย้อมผ้า/ฝ้าย	3	4	8	8	12	2.37	1.308	47.43	35	1	1	5	12	16	1.83	0.985	36.57	35
9) พื้นที่สำหรับการเลี้ยงสัตว์	13	8	6	2	6	3.57	1.481	71.43	35	3	5	11	7	9	2.60	1.265	52.00	35

จากการสำรวจการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนของอำเภอท่าวังผา ในอดีต พบว่ามีการใช้ประโยชน์ด้านการเป็นแหล่งอาหาร มากที่สุด ร้อยละ 86.86 รองลงมาคือ ด้านการแหล่งน้ำ/ป่าต้นน้ำ ร้อยละ 77.14 ด้านการใช้ประโยชน์ในรูปของเนื้อไม้ ไม้ใช้สอย ร้อยละ 72.57 ด้านการเป็นพื้นที่สำหรับการเลี้ยงสัตว์ ร้อยละ 71.43 ด้านการเป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรม และจัดงานประเพณีของชุมชน ร้อยละ 69.14 ด้านการเก็บหาสมุนไพร ร้อยละ 66.86 ด้านการเป็นสถานที่ให้ชุมชนจัดงานหรือกิจกรรมที่เป็นสาธารณะ ร้อยละ 56.57 ด้านการเป็นแหล่งเรียนรู้/การท่องเที่ยว ร้อยละ 54.29 และด้านการนำเปลือกไม้จากป่า สำหรับย้อมผ้า/ฝ้าย ร้อยละ 47.43 ตามลำดับ

ในปัจจุบัน การใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนของอำเภอท่าวังผา พบว่ามีการใช้ประโยชน์ ด้านการเป็นแหล่งอาหาร มากที่สุด ร้อยละ 70.86 รองลงมาคือ ด้านการเป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรมและจัดงานประเพณีของชุมชนร้อยละ 65.71 ด้านการแหล่งน้ำ/ป่าต้นน้ำ และด้านการใช้ประโยชน์ในรูปของเนื้อไม้ ไม้ใช้สอย ร้อยละ 62.86 เท่ากัน ด้านการเก็บหาสมุนไพร ร้อยละ 58.29 ด้านการเป็นสถานที่ให้ชุมชนจัดงานหรือกิจกรรมที่เป็นสาธารณะ ร้อยละ 56.57 ด้านการเป็นแหล่งเรียนรู้/การท่องเที่ยว ร้อยละ 56.00 ด้านการเป็นพื้นที่สำหรับการเลี้ยงสัตว์ ร้อยละ 52.00 และด้านการนำเปลือกไม้จากป่า สำหรับย้อมผ้า/ฝ้าย ร้อยละ 36.57 ตามลำดับ (ตารางที่ 56)

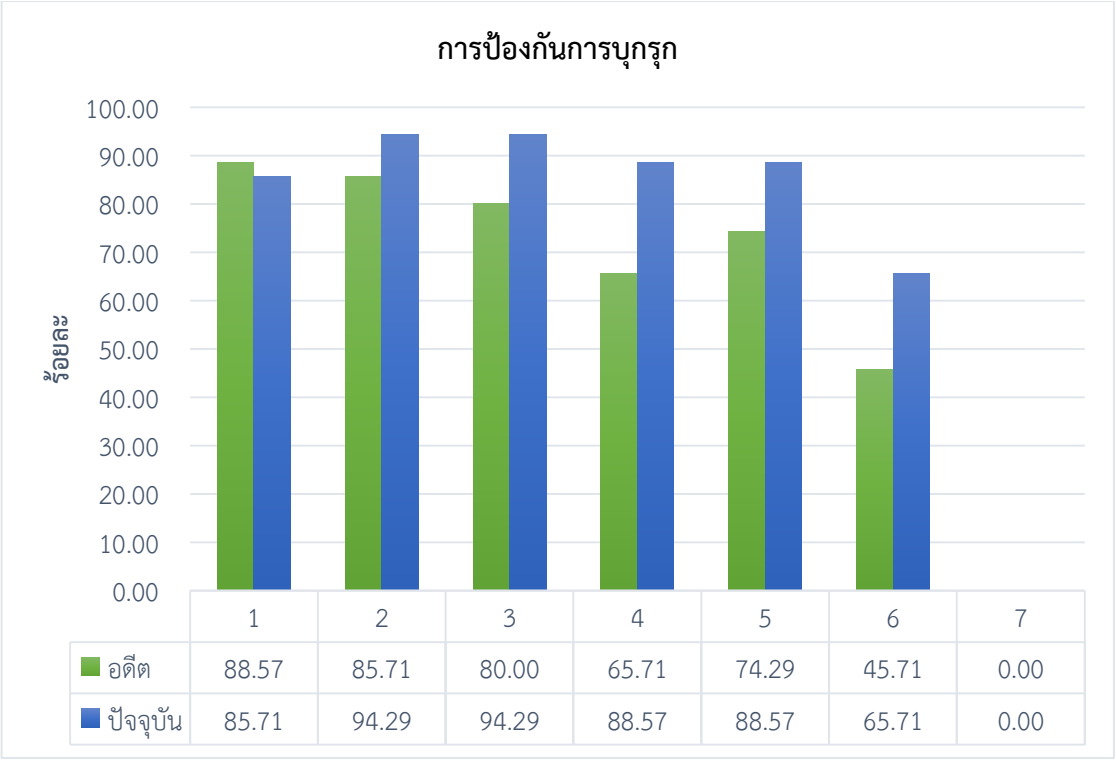
แผนภูมิที่ 85 การใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน อ.ท่าวังผา

ตารางที่ 57 การจัดการป่าชุมชนด้านการป้องกันการบุกรุก อ.ท่าวังผา

กิจกรรมการจัดการป่า	ช่วงเวลา	การจัดการ	ปฏิบัติ		ไม่ปฏิบัติ	
			จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. มีการใช้ความเชื่อเรื่องผี/สิ่งศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติในการปกป้องคุ้มครองป่าชุมชน	อดีต	มี	31	88.57	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	4	11.43
	ปัจจุบัน	มี	30	85.71	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	5	14.29
2. มีการตั้งกฎกติกาชุมชน	อดีต	มี	30	85.71	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	5	14.29
	ปัจจุบัน	มี	33	94.29	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	2	5.71
3. มีการทำแนวเขตป่าชุมชนที่ชัดเจน	อดีต	มี	28	80.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	7	20.00
	ปัจจุบัน	มี	33	94.29	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	2	5.71
4. มีการจัดเวทีประชุมเพื่อป้องกันการบุกรุก	อดีต	มี	23	65.71	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	12	34.29
	ปัจจุบัน	มี	31	88.57	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	4	11.43
5. มีการติดป้ายประชาสัมพันธ์	อดีต	มี	26	74.29	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	9	25.71
	ปัจจุบัน	มี	31	88.57	1	2.86
		ไม่มี	0	0.00	3	8.57
6. มีการตั้งด่านตรวจและจัดเวรเฝ้าระวัง	อดีต	มี	16	45.71	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	19	54.29
	ปัจจุบัน	มี	23	65.71	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	12	34.29
7. อื่น ๆ	อดีต	มี	0	0.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	0	0.00
	ปัจจุบัน	มี	0	0.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	0	0.00

จากการสำรวจการจัดการป่าชุมชน ด้านการป้องกันการบุกรุก ของป่าชุมชนอำเภอท่าวังผา พบว่า ในอดีต มีการใช้ความเชื่อเรื่องผี/สิ่งศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติในการปกป้องคุ้มครองป่าชุมชน ร้อยละ 88.57 มีการตั้งกฎกติกาชุมชน ร้อยละ 85.71 มีการทำแนวเขตป่าชุมชนที่ชัดเจน ร้อยละ 80.00 มีการติดป้ายประชาสัมพันธ์ ร้อยละ 74.29 มีการจัดเวทีประชุมเพื่อป้องกันการบุกรุก ร้อยละ 65.71 และมีการตั้งด่านตรวจและจัดเวรเฝ้าระวัง ร้อยละ 45.71 ตามลำดับ

แต่ในปัจจุบัน พบว่าอำเภอท่าวังผา มีการจัดการป่าชุมชน ด้านการป้องกันการบุกรุก เพิ่มขึ้นจากอดีต คือ มีการตั้งกฎกติกาชุมชน และมีการทำแนวเขตป่าชุมชนที่ชัดเจน ร้อยละ 94.29 เท่ากัน มีการจัดเวทีประชุมเพื่อป้องกันการบุกรุก และมีการติดป้ายประชาสัมพันธ์ ร้อยละ 88.57 เท่ากัน มีการใช้ความเชื่อเรื่องผี/สิ่งศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติในการปกป้องคุ้มครองป่าชุมชน ร้อยละ 85.71 และมีการตั้งด่านตรวจและจัดเวรเฝ้าระวัง ร้อยละ 65.71 ตามลำดับ (ตารางที่ 57)

แผนภูมิที่ 86 การจัดการป่าชุมชนด้านการป้องกันการบุกรุก อ.ท่าวังผา

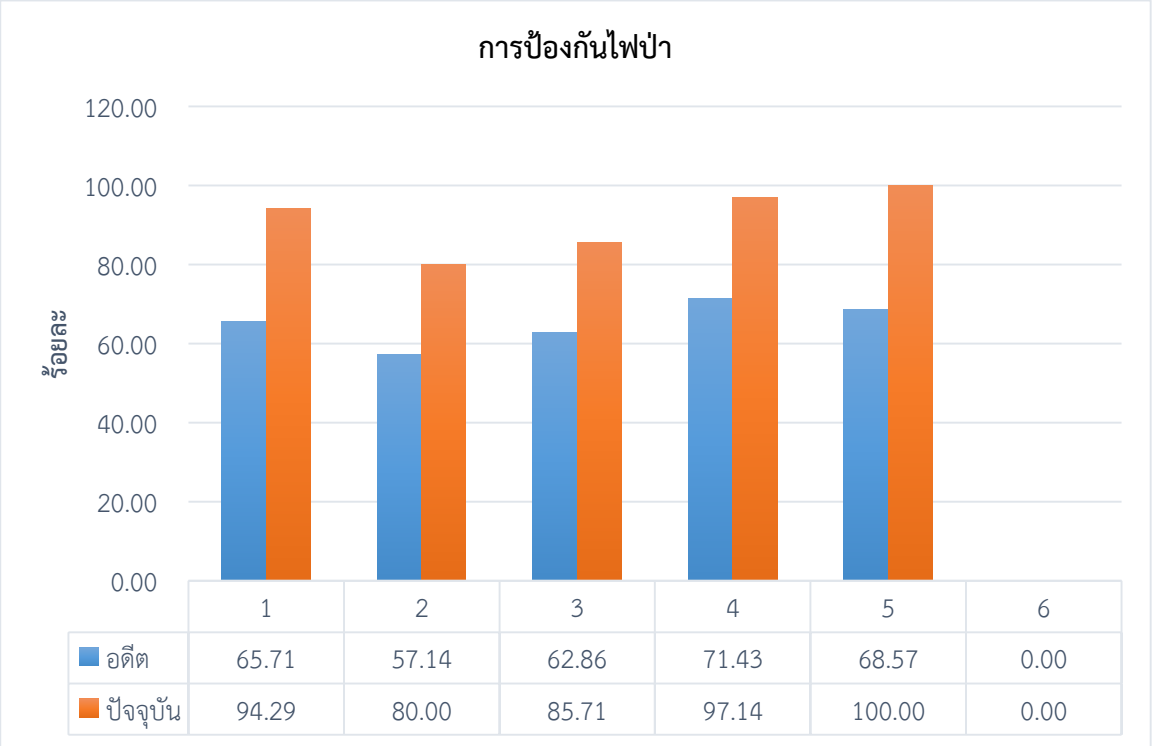
1 = มีการใช้ความเชื่อเรื่องผี/สิ่งศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติในการปกป้องคุ้มครองป่าชุมชน
2 = มีการตั้งกฎกติกาชุมชน
3 = มีการทำแนวเขตป่าชุมชนที่ชัดเจน
4 = มีการจัดเวทีประชุมเพื่อป้องกันการบุกรุก
5 = มีการติดป้ายประชาสัมพันธ์
6 = มีการตั้งด่านตรวจและจัดเวรเฝ้าระวัง
7 = อื่น ๆ

ตารางที่ 58 การจัดการป่าชุมชนด้านการป้องกันไฟป่า อ.ท่าวังผา

กิจกรรมการจัดการป่า	ช่วงเวลา	การจัดการ	ปฏิบัติ		ไม่ปฏิบัติ	
			จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. มีการจัดทำแนวกันไฟ	อดีต	มี	23	65.71	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	12	34.29
	ปัจจุบัน	มี	33	94.29	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	2	5.71
2. มีการเดินลาดตระเวน	อดีต	มี	20	57.14	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	15	42.86
	ปัจจุบัน	มี	28	80.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	7	20.00
3. มีการอบรมการป้องกันไฟป่า	อดีต	มี	22	62.86	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	13	37.14
	ปัจจุบัน	มี	30	85.71	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	5	14.29
4. มีการประชุมหารือวางแผนในเวทีหมู่บ้าน	อดีต	มี	25	71.43	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	10	28.57
	ปัจจุบัน	มี	34	97.14	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	1	2.86
5. ประกาศเสียงตามสายขอความร่วมมือ	อดีต	มี	24	68.57	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	11	31.43
	ปัจจุบัน	มี	35	100.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	0	0.00
6. อื่น ๆ	อดีต	มี	0	0.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	0	0.00
	ปัจจุบัน	มี	0	0.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	0	0.00

จากการสำรวจการจัดการป่าชุมชน ด้านการป้องกันไฟป่า ของป่าชุมชนอำเภอท่าวังผา พบว่าในอดีต มีการประชุมหารือวางแผนในเวทีหมู่บ้าน ร้อยละ 71.43 มีการประกาศเสียงตามสายขอความร่วมมือ ร้อยละ 68.57 มีการจัดทำแนวกันไฟ ร้อยละ 65.71 มีการอบรมการป้องกันไฟป่า ร้อยละ 62.86 และมีการเดินลาดตระเวน ร้อยละ 57.14 ตามลำดับ

แต่ในปัจจุบัน พบว่าอำเภอท่าวังผา มีการจัดการป่าชุมชน ด้านการป้องกันไฟป่า เพิ่มขึ้นจากในอดีต คือ มีประกาศเสียงตามสายขอความร่วมมือ ร้อยละ 100.00 มีการประชุมหารือวางแผนในเวทีหมู่บ้าน ร้อยละ 97.14 มีการจัดทำแนวกันไฟ ร้อยละ 94.29 3 มีการอบรมการป้องกันไฟป่า ร้อยละ 85.71 และมีการเดินลาดตระเวน ร้อยละ 80.00 (ตารางที่ 58)

แผนภูมิที่ 87 การจัดการป่าชุมชนด้านการป้องกันไฟป่า อ.ท่าวังผา

1 = มีการจัดทำแนวกันไฟ
2 = มีการเดินลาดตระเวน
3 = มีการอบรมการป้องกันไฟป่า
4 = มีการประชุมหารือวางแผนในเวทีหมู่บ้าน
5 = ประกาศเสียงตามสายขอความร่วมมือ
6 = อื่น ๆ

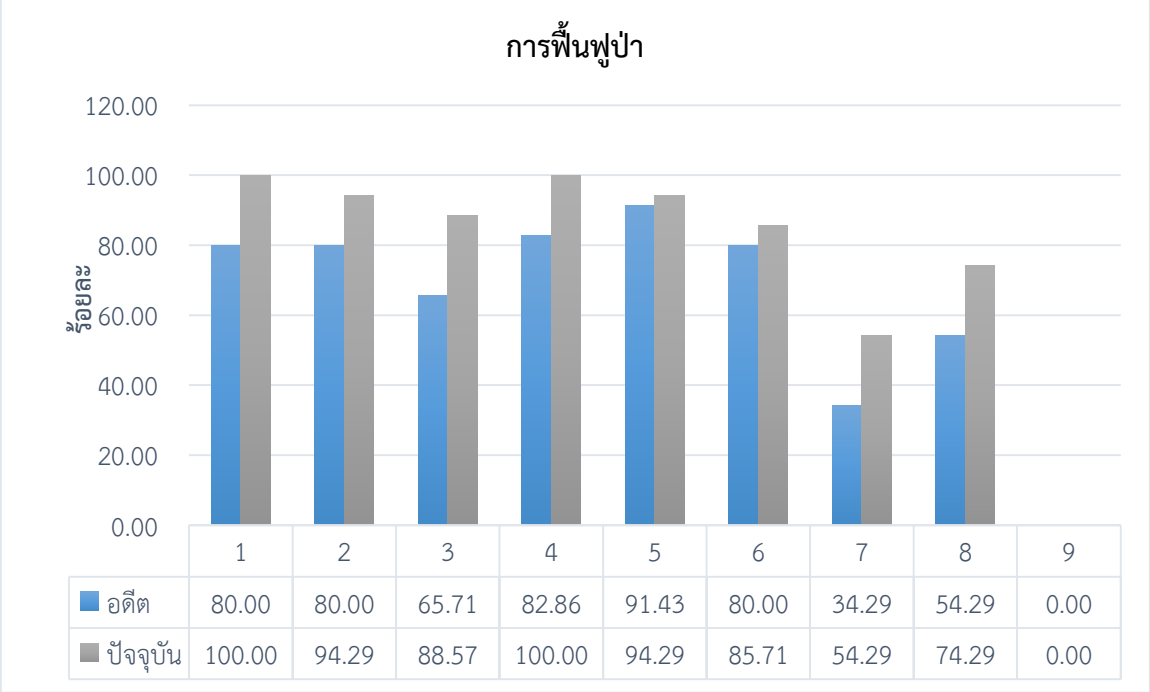
ตารางที่ 59 การจัดการป่าชุมชนด้านการอนุรักษ์/ฟื้นฟูป่าชุมชน-ระบบนิเวศป่า อ.ท่าวังผา

กิจกรรมการจัดการป่า	ช่วงเวลา	การจัดการ	ปฏิบัติ		ไม่ปฏิบัติ	
			จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. มีกิจกรรมให้ความรู้ความเข้าใจให้กับคนในชุมชน	อดีต	มี	28	80.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	7	20.00
	ปัจจุบัน	มี	35	100.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	0	0.00
2. มีการจัดกิจกรรมปลูกป่า	อดีต	มี	28	80.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	7	20.00
	ปัจจุบัน	มี	33	94.29	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	2	5.71
3. มีการประสานและสร้างเครือข่ายการอนุรักษ์/ฟื้นฟูกับชุมชนอื่นๆ	อดีต	มี	23	65.71	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	12	34.29
	ปัจจุบัน	มี	31	88.57	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	4	11.43
4. มีการตั้งกฎกติกาชุมชน	อดีต	มี	29	82.86	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	6	17.14
	ปัจจุบัน	มี	35	100.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	0	0.00
5. มีการใช้ความเชื่อเรื่องผี/สิ่งศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติในการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าชุมชน	อดีต	มี	32	91.43	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	3	8.57
	ปัจจุบัน	มี	33	94.29	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	2	5.71
6. มีการจัดกิจกรรมบวชป่า/การเลี้ยงผี	อดีต	มี	28	80.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	7	20.00
	ปัจจุบัน	มี	30	85.71	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	5	14.29
7. มีการจัดศึกษาดูงาน	อดีต	มี	12	34.29	1	2.86
		ไม่มี	0	0.00	22	62.86
	ปัจจุบัน	มี	19	54.29	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	16	45.71
8. มีการทำฝายชะลอน้ำ	อดีต	มี	19	54.29	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	16	45.71
	ปัจจุบัน	มี	26	74.29	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	9	25.71

กิจกรรมการจัดการป่า	ช่วงเวลา	การจัดการ	ปฏิบัติ		ไม่ปฏิบัติ	
			จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
9. อื่น ๆ	อดีต	มี	0	0.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	0	0.00
	ปัจจุบัน	มี	0	0.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	0	0.00

จากการสำรวจการจัดการป่าชุมชน ด้านการอนุรักษ์/ฟื้นฟูป่าชุมชน-ระบบนิเวศป่า ของป่าชุมชนอำเภอท่าวังผา พบว่าในอดีต มีการใช้ความเชื่อเรื่องผี/สิ่งศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติในการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าชุมชน ร้อยละ 91.43 มีการตั้งกฎกติกาชุมชน ร้อยละ 82.86 มีกิจกรรมให้ความรู้ความเข้าใจให้กับคนในชุมชน มีการจัดกิจกรรมปลูกป่า และมีการจัดกิจกรรมบวชป่า/การเลี้ยงผี ร้อยละ 80.00 เท่ากัน มีการประสานและสร้างเครือข่ายการอนุรักษ์/ฟื้นฟูกับชุมชนอื่นๆ ร้อยละ 65.71 มีการทำฝายชะลอน้ำ ร้อยละ 54.29 และมีการมีการจัดศึกษาดูงาน ร้อยละ 34.29 ตามลำดับ

แต่ในปัจจุบัน พบว่าอำเภอท่าวังผา มีการจัดการป่าชุมชน ด้านการอนุรักษ์/ฟื้นฟูป่าชุมชน-ระบบนิเวศป่า เพิ่มขึ้นกว่าในอดีต คือ มีกิจกรรมให้ความรู้ความเข้าใจให้กับคนในชุมชน และมีการตั้งกฎกติกาชุมชน ร้อยละ 100.00 มีการจัดกิจกรรมปลูกป่า และมีการใช้ความเชื่อเรื่องผี/สิ่งศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติในการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าชุมชน ร้อยละ 94.29 มีการประสานและสร้างเครือข่ายการอนุรักษ์/ฟื้นฟูกับชุมชนอื่นๆ ร้อยละ 88.57 มีการจัดกิจกรรมบวชป่า/การเลี้ยงผี ร้อยละ 85.71 มีการทำฝายชะลอน้ำ ร้อยละ 74.29 และมีการจัดศึกษาดูงาน ร้อยละ 54.29 ตามลำดับ (ตารางที่ 59)

แผนภูมิที่ 88 การจัดการป่าชุมชนด้านการอนุรักษ์/ฟื้นฟูป่าชุมชน-ระบบนิเวศป่า

1	= มีกิจกรรมให้ความรู้ความเข้าใจให้กับคนในชุมชน	4	= มีการตั้งกฎกติกาชุมชน	7	= มีการจัดศึกษาดูงาน
2	= มีการจัดกิจกรรมปลูกป่า	5	= มีการใช้ความเชื่อศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติ	8	= มีการทำฝายชะลอน้ำ
3	= มีการประสานและสร้างเครือข่ายชุมชนอื่นๆ	6	= มีการจัดกิจกรรมบวชป่า /การเลี้ยงผี	9	= อื่น ๆ

ตารางที่ 60 ผลการดำเนินงาน/ผลสำเร็จที่ภาคภูมิใจด้านป่าชุมชน อ.ท่าวังผา

ผลกระทบ/การเปลี่ยนแปลง	ผลการดำเนินงาน									
	มี/ใช่		ไม่มี/ไม่ใช่		N	ได้รับความร่วมมือดี		ไม่แน่ใจ		N
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
ด้านการบริหารจัดการ										
1) ชุมชนมีส่วนร่วม ดูแลจัดการในรูปของกลุ่มอนุรักษ์ป่าชุมชน	29	82.86	6	17.14	35	29	82.86	6	17.14	35
2) คณะกรรมการฯ มีบทบาทในการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งสร้างคนรุ่นใหม่ให้สืบทอดสานต่อการดำเนินงานฯ	34	97.14	1	2.86	35	30	85.71	5	14.29	35
3) ชุมชนให้ความร่วมมือและรักษากฎกติกาการใช้ประโยชน์จากป่าร่วมกัน	35	100.00	0	0.00	35	35	100.00	0	0.00	35
4) ชุมชนมีส่วนในการระดมทุน/กองทุนอนุรักษ์ป่าชุมชน	25	71.43	10	28.57	35	25	71.43	10	28.57	35
5) ชุมชนมีส่วนร่วมการทำกิจกรรมการอนุรักษ์ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง	35	100.00	0	0.00	35	35	100.00	0	0.00	35
6) ในชุมชนได้ร่วมกันกำหนดข้อบัญญัติว่าด้วยการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติโดย อบต/เทศบาล	32	91.43	3	8.57	35	28	80.00	7	20.00	35
7) อื่น ๆ	0	0.00	0	0.00	0	0	0.00	0	0.00	0
ด้านทรัพยากร										
1) ป่าชุมชนได้รับการปกป้องดูแลจากสมาชิกในชุมชนด้วยดี	35	100.00	0	0.00	35	35	100.00	0	0.00	35
2) มีความหลากหลายของพันธุ์พืช/สัตว์	34	97.14	1	2.86	35	28	80.00	7	20.00	35
3) ป่าได้รับการฟื้นฟูและมีสภาพป่าที่มีความอุดมสมบูรณ์	34	97.14	1	2.86	35	30	85.71	5	14.29	35
4) อื่น ๆ	0	0.00	0	0.00	0	0	0.00	0	0.00	0
ด้านสังคมวัฒนธรรม										
1) การประยุกต์พิธีกรรมทางศาสนามาใช้ในการดูแลจัดการป่า การบวชป่า เลี้ยงผีขุนน้ำ	28	80.00	7	20.00	35	28	80.00	7	20.00	35

ผลกระทบ/การเปลี่ยนแปลง	ผลการดำเนินงาน									
	มี/ใช่		ไม่มี/ไม่ใช่		N	ได้รับความร่วมมือดี		ไม่แน่ใจ		N
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
2) การถ่ายทอดองค์ความรู้สู่กลุ่มเยาวชนคนรุ่นใหม่ได้สืบทอดสานต่อเจตนารมณ์ในการดูแลรักษาป่าอย่างต่อเนื่อง	29	82.86	6	17.14	35	28	80.00	7	20.00	35
ด้านเศรษฐกิจ										
1) การพึ่งพาประโยชน์จากป่าอย่างเหมาะสม	31	88.57	4	11.43	35	31	88.57	4	11.43	35
2) การนำผลผลิตจากป่ามาต่อยอดสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ	25	71.43	10	28.57	35	24	68.57	11	31.43	35
3) ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	20	57.14	15	42.86	35	19	54.29	16	45.71	35
การประสานงาน/เชื่อมโยงกับหน่วยงานภายนอก										
1) ได้รับรางวัลผลงานด้านป่าชุมชน	8	22.86	27	77.14	35	8	22.86	27	77.14	35
2) เป็นแหล่งเรียนรู้/ ศึกษาดูงานแก่หน่วยงานต่างๆ	12	34.29	23	65.71	35	12	34.29	23	65.71	35
3) รับเชิญเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้แก่หน่วยงานภายนอกชุมชน	11	31.43	24	68.57	35	11	31.43	24	68.57	35

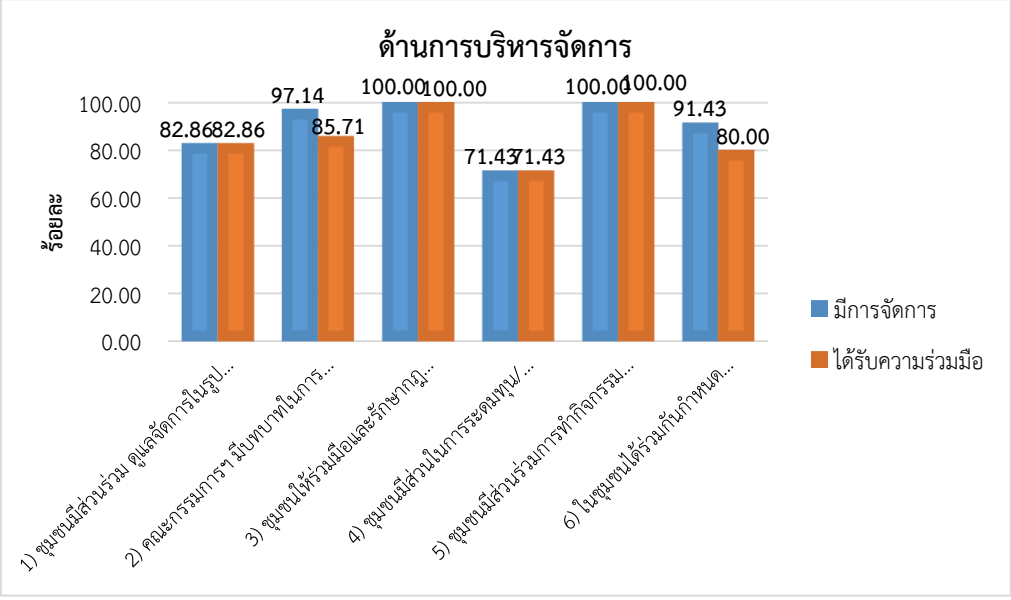
ผลการดำเนินงาน ด้านการบริหารจัดการป่าชุมชน ของอำเภอท่าวังผา พบว่ามีผลการดำเนินงานที่ดีและได้รับความร่วมมือจากชุมชน โดยในชุมชนให้ความร่วมมือและรักษากฎกติกาการใช้ประโยชน์จากป่าร่วมกัน และชุมชนมีส่วนร่วมการทำกิจกรรมการอนุรักษ์ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง มากที่สุด รองลงมาคือคณะกรรมการฯ มีบทบาทในการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งสร้างคนรุ่นใหม่ให้สืบทอดสานต่อการดำเนินงานฯ ในชุมชนได้ร่วมกันกำหนดข้อบัญญัติว่าด้วยการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติโดย อบต/เทศบาล ในชุมชนมีส่วนร่วมดูแลจัดการในรูปของกลุ่มอนุรักษ์ป่าชุมชน และในชุมชนมีส่วนในการระดมทุน/กองทุนอนุรักษ์ป่าชุมชน ตามลำดับ

ผลการดำเนินงาน ด้านทรัพยากร พบว่ามีผลการดำเนินงานที่ดีและได้รับความร่วมมือจากชุมชน โดยป่าชุมชนได้รับการปกป้องดูแลจากสมาชิกในชุมชนด้วยดี มากที่สุด รองลงมาคือ ป่าได้รับการฟื้นฟูและมีสภาพป่าที่มีความอุดมสมบูรณ์ และป่ามีความหลากหลายของพันธุ์พืช/สัตว์ ตามลำดับ

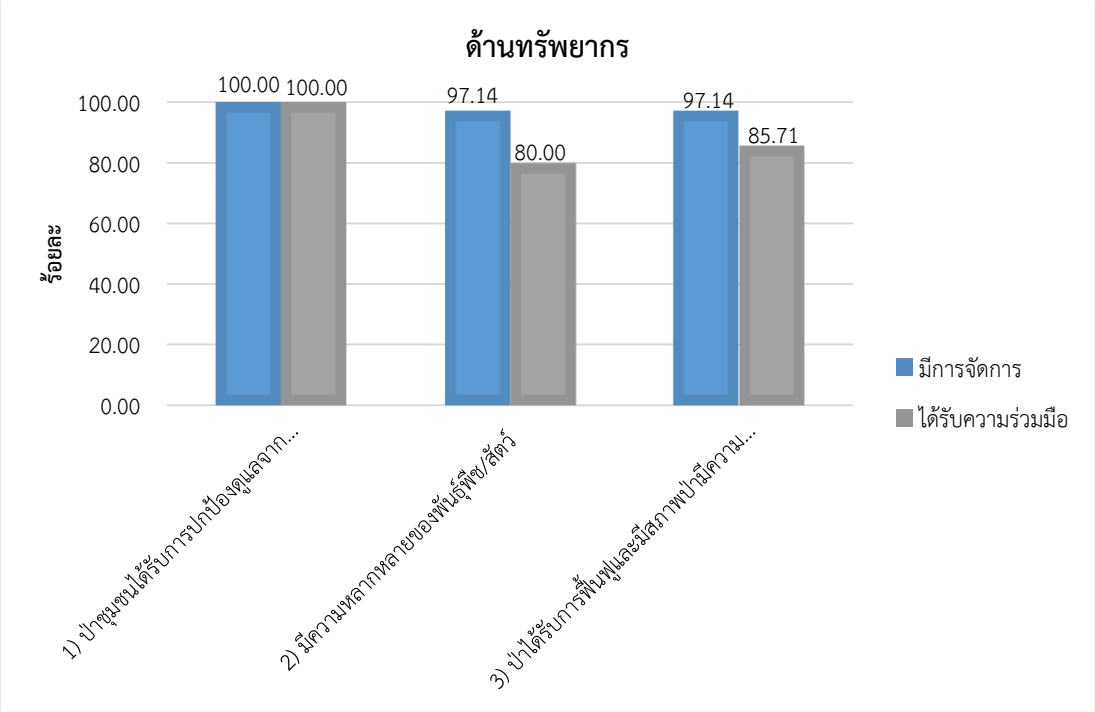
ผลการดำเนินงาน ด้านสังคม พบว่ามีผลการดำเนินงานที่ดีและได้รับความร่วมมือจากชุมชนในการถ่ายทอดองค์ความรู้สู่กลุ่มเยาวชนคนรุ่นใหม่ได้สืบทอดสานต่อเจตนารมณ์ในการดูแลรักษาป่าอย่างต่อเนื่อง มากที่สุด รองลงมาคือ การประยุกต์พิธีกรรมทางศาสนามาใช้ในการดูแลจัดการป่า การบวชป่า เลี้ยงผีขุนน้ำ

ผลการดำเนินงาน ด้านเศรษฐกิจ พบว่ามีผลการดำเนินงานและได้รับความร่วมมือจากชุมชน ในการพึ่งพาประโยชน์จากป่าอย่างเหมาะสม มากที่สุด รองลงมาคือ การนำผลผลิตจากป่ามาต่อยอดสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ และการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ตามลำดับ

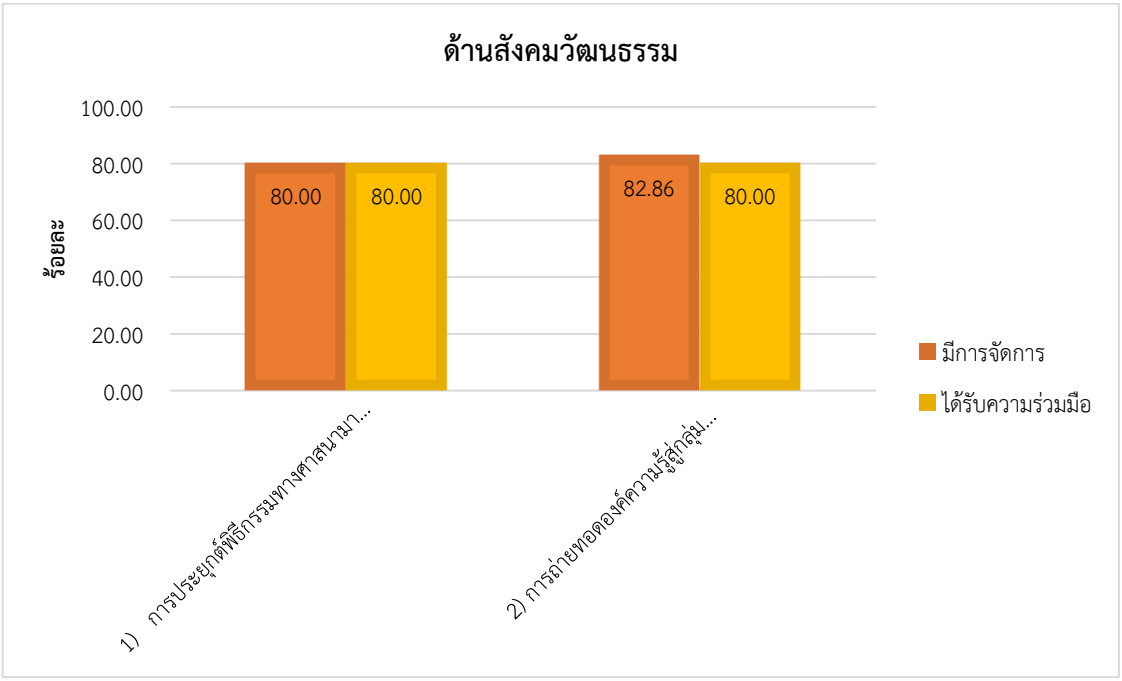
ผลการดำเนินงาน ด้านการประสานงาน/เชื่อมโยงกับหน่วยงานภายนอก พบว่ามีผลการดำเนินงานและได้รับความร่วมมือจากชุมชนในการเป็นแหล่งเรียนรู้/ ศึกษาดูงานแก่หน่วยงานต่างๆ มากที่สุด รองลงมาคือ การได้รับเชิญเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้แก่หน่วยงานภายนอกชุมชน และการได้รับรางวัลผลงานด้านป่าชุมชน ตามลำดับ

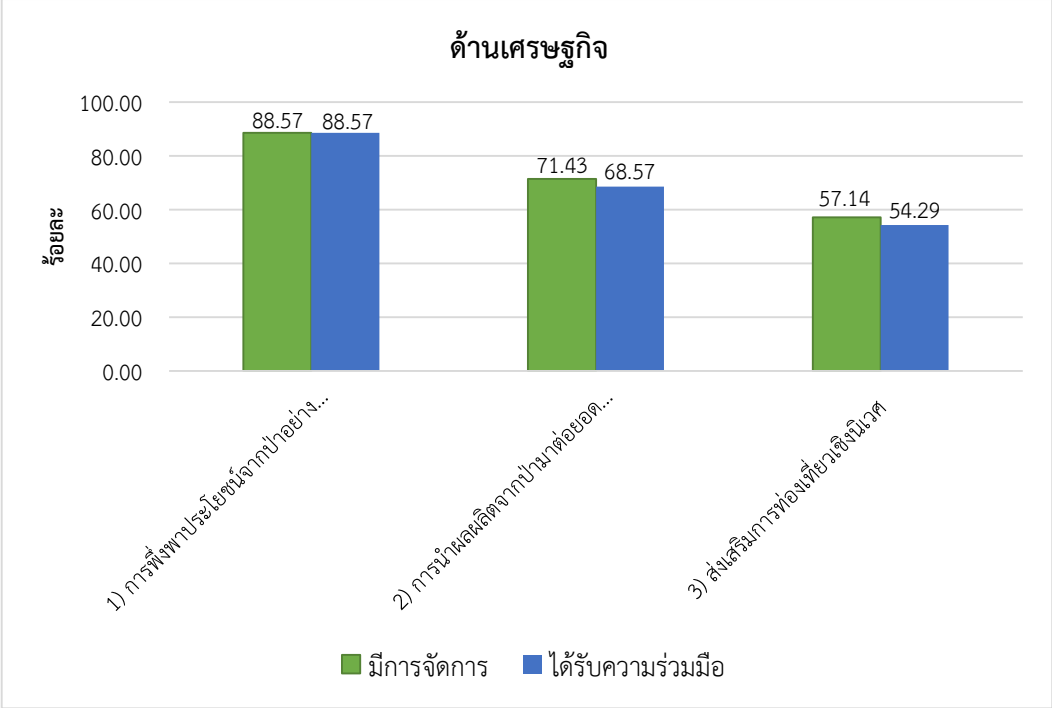
แผนภูมิที่ 89 การดำเนินงานด้านการบริหารจัดการป่าชุมชน อ.ท่าวังผา

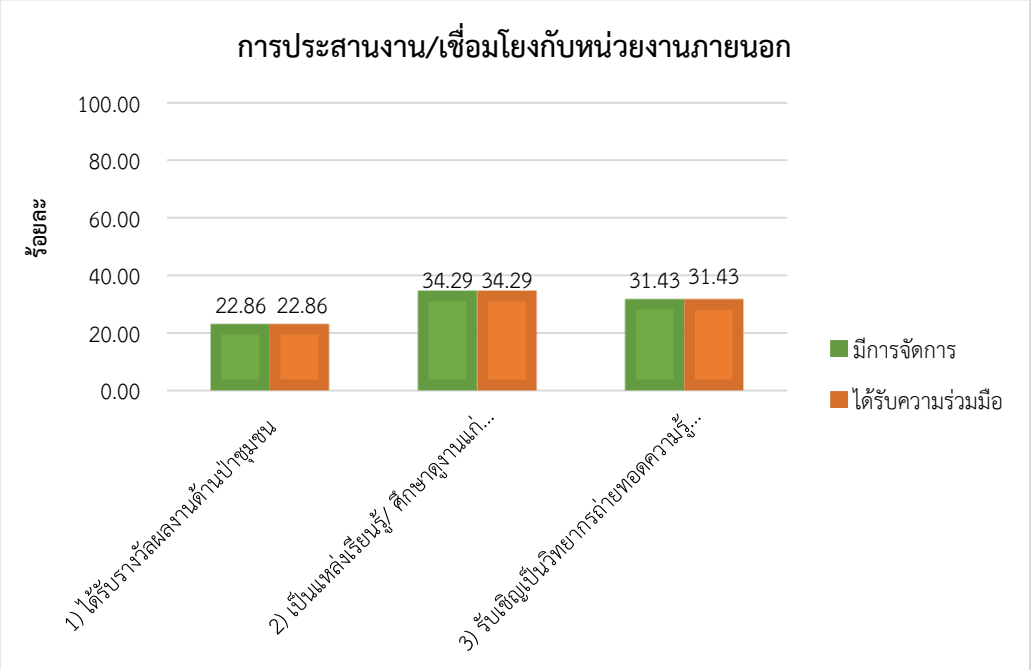
แผนภูมิที่ 90 การดำเนินงานด้านทรัพยากรป่าชุมชน อ.ท่าวังผา

แผนภูมิที่ 91 การดำเนินงานด้านสังคมวัฒนธรรมป่าชุมชน อ.ท่าวังผา

แผนภูมิที่ 92 การดำเนินงานด้านเศรษฐกิจป่าชุมชน อ.ท่าวังผา

แผนภูมิที่ 93 การดำเนินงานป่าชุมชนด้านการประสานงาน/เชื่อมโยงกับหน่วยงานภายนอก อ.ท่าวังผา

7) ป่าชุมชน อำเภอสองแคว

ตารางที่ 61 ข้อมูลทั่วไปของป่าชุมชน อ.สองแคว

ที่	รายการ		จำนวน	ร้อยละ
1	ที่ตั้งของป่าชุมชน	ป่าสงวนแห่งชาติ	32	42.67
		ป่าอุทยานแห่งชาติ	4	5.33
		ไม่อยู่ในป่าอุทยานฯและป่าสงวนฯ	39	52.00
		รวม	75	100.00
2	การขึ้นทะเบียนป่าชุมชนของกรมป่าไม้	ขึ้นทะเบียน	8	10.67
		ไม่ได้ขึ้นทะเบียน	3	4.00
		ไม่ทราบ/ไม่ระบุ	64	85.33
		รวม	75	100.00
3	กองทุนดูแลรักษาป่าชุมชน	มี	1	2.56
		ไม่มี	27	69.23
		ไม่ทราบ/ไม่ระบุ	11	28.21
		รวม	39	100.00
4	หน่วยงานที่สนับสนุน	มี	26	66.67
		ไม่มี	6	15.38
		ไม่ทราบ/ไม่ระบุ	7	17.95
		รวม	39	100.00

จากการสำรวจป่าชุมชนอำเภอสองแคว พบว่ามีพื้นที่ป่าชุมชนทั้งหมด 75 แห่ง ครอบคลุมพื้นที่ 39 หมู่บ้าน (ตารางที่ 61)

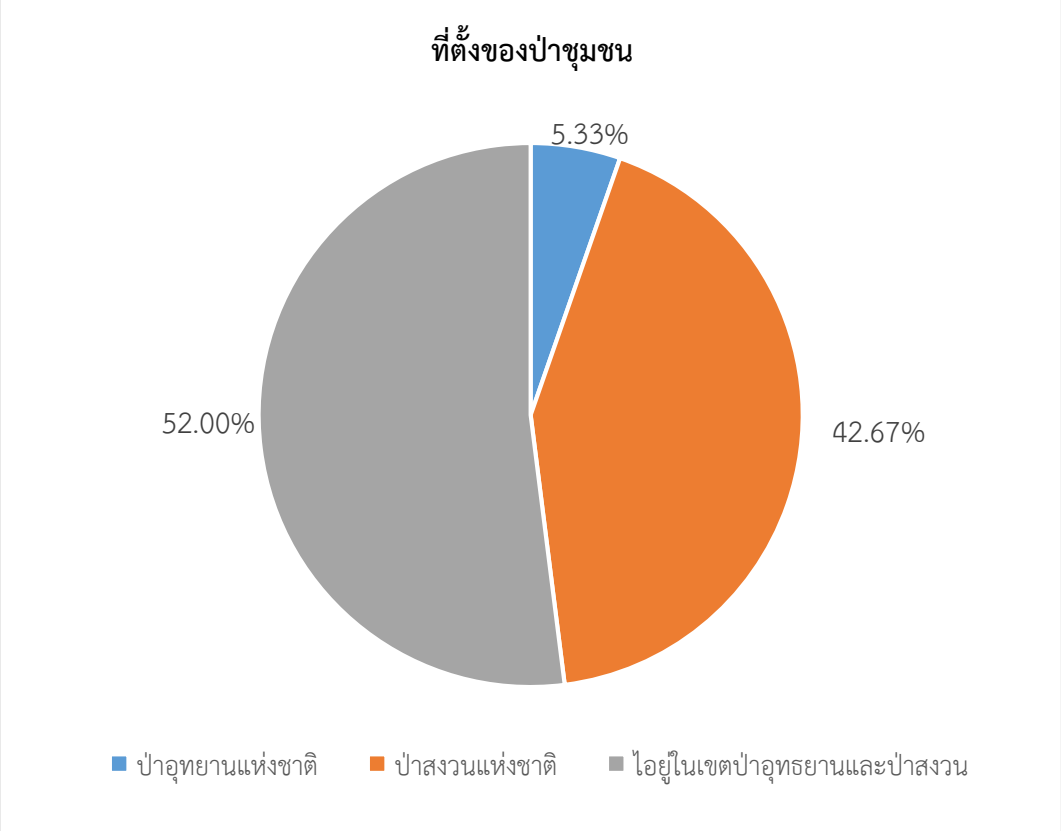
มีป่าชุมชนที่อยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ บริเวณป่าน้ำยาว ป่าน้ำสวด และป่าแม่ยม จำนวน 32 แห่ง คิดเป็น ร้อยละ 42.67 และมีป่าชุมชนที่อยู่ในพื้นที่อุทยานแห่งชาติถ้ำสะเกิน จำนวน 4 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 5.33ได้แก่ ป่าชุมชนป่าสักหน้าถ้ำ บ้านสะเกิน ป่าชุมชนดงฝายน้ำล้นห้วยยอด บ้านห้วยยอด ป่าชุมชนท้าวภาพ บ้านปางสาน และป่าชุมชนบนบ้าน บ้านผาสิงห์ ตำบลยอด และมีป่าชุมชนที่ไม่อยู่ในเขตป่าอุทยานแห่งชาติและป่าสงวนแห่งชาติ จำนวน 39 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 52.00

นอกจากนี้ยังพบว่ามีป่าชุมชนที่ได้ขึ้นทะเบียนของกรมป่าไม้ จำนวน 8 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 10.67 ไม่ได้ขึ้นทะเบียน จำนวน 3 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 4.00 และไม่ทราบ/ไม่ระบุ จำนวน 64 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 85.33

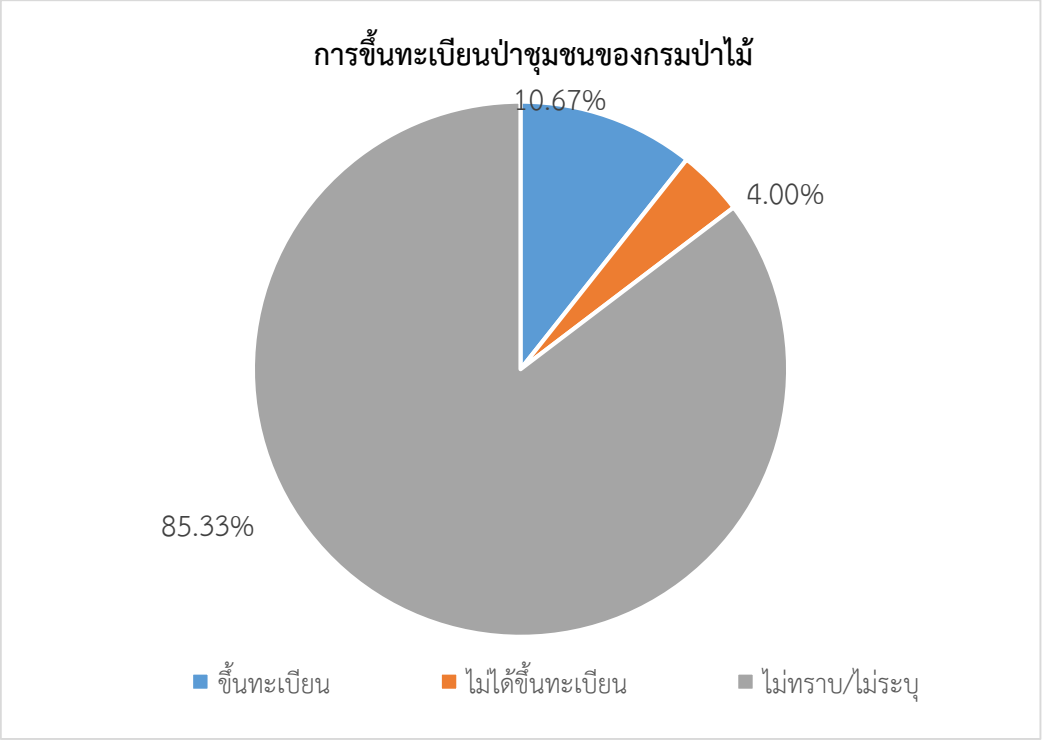
มีป่าชุมชนที่มีกองทุนดูแลรักษาป่า จำนวน 1 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 2.56 ยังไม่มีกองทุนดูแลรักษาป่า จำนวน 27 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 69.23 และไม่ทราบ/ไม่ระบุ จำนวน 11 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 28.21

มีป่าชุมชนที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ จำนวน 26 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 66.67 ยังไม่มีหน่วยงานสนับสนุน จำนวน 6 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 15.38 และไม่ทราบ/ไม่ระบุ จำนวน 7 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 17.95

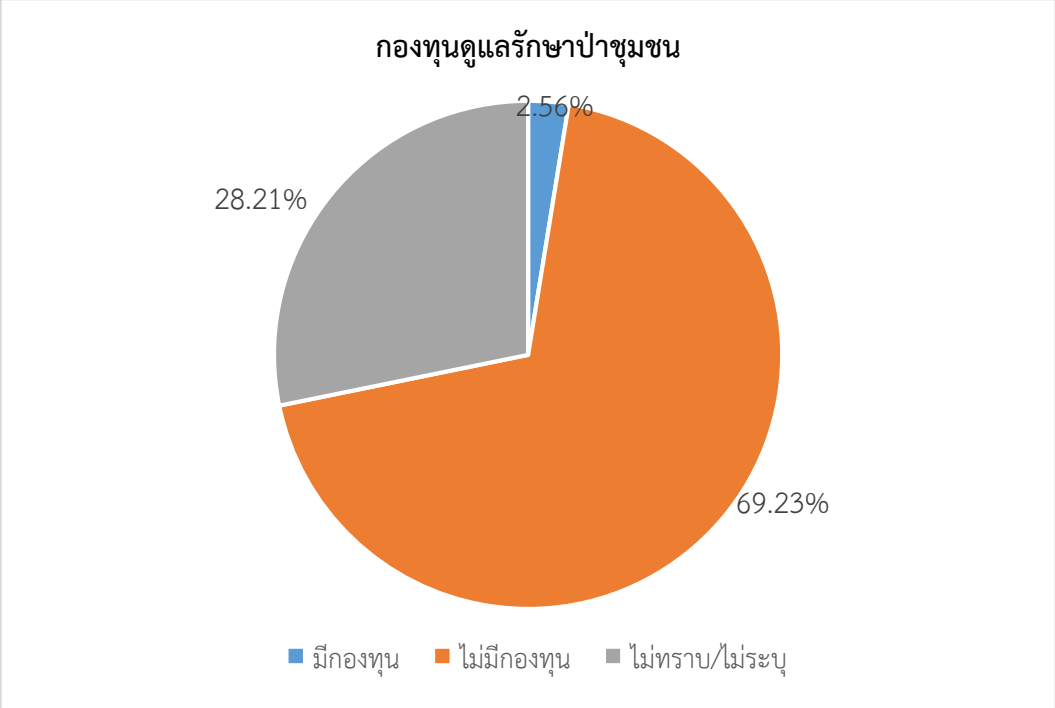
หน่วยงานที่สนับสนุน ได้แก่ หน่วยจัดการต้นน้ำ อบต./เทศบาล กรมป่าไม้ ป้องกันรักษาป่า นน.23 อุทยานถ้ำสะเกิน โดยสนับสนุนในรูปแบบของ ปลูกป่า บวชป่า ทำแนวกันไฟ รณรงค์ป้องกันไฟป่า อุปกรณ์ป้องกันไฟป่า งบประมาณ กล้าไม้

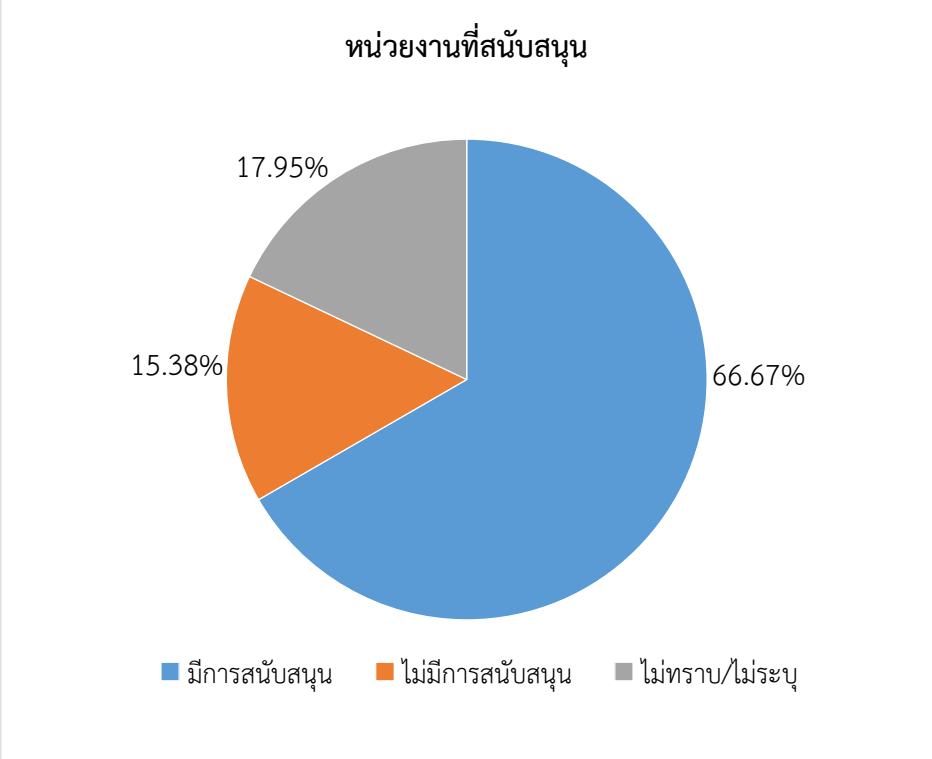
แผนภูมิที่ 94 ข้อมูลที่ตั้งของป่าชุมชนในพื้นที่ อ.สองแคว

แผนภูมิที่ 95 ข้อมูลการขึ้นทะเบียนป่าชุมชนของกรมป่าไม้ อ.สองแคว

แผนภูมิที่ 96 ข้อมูลชุมชนที่มีกองทุนดูแลรักษาป่าชุมชน อ.สองแคว

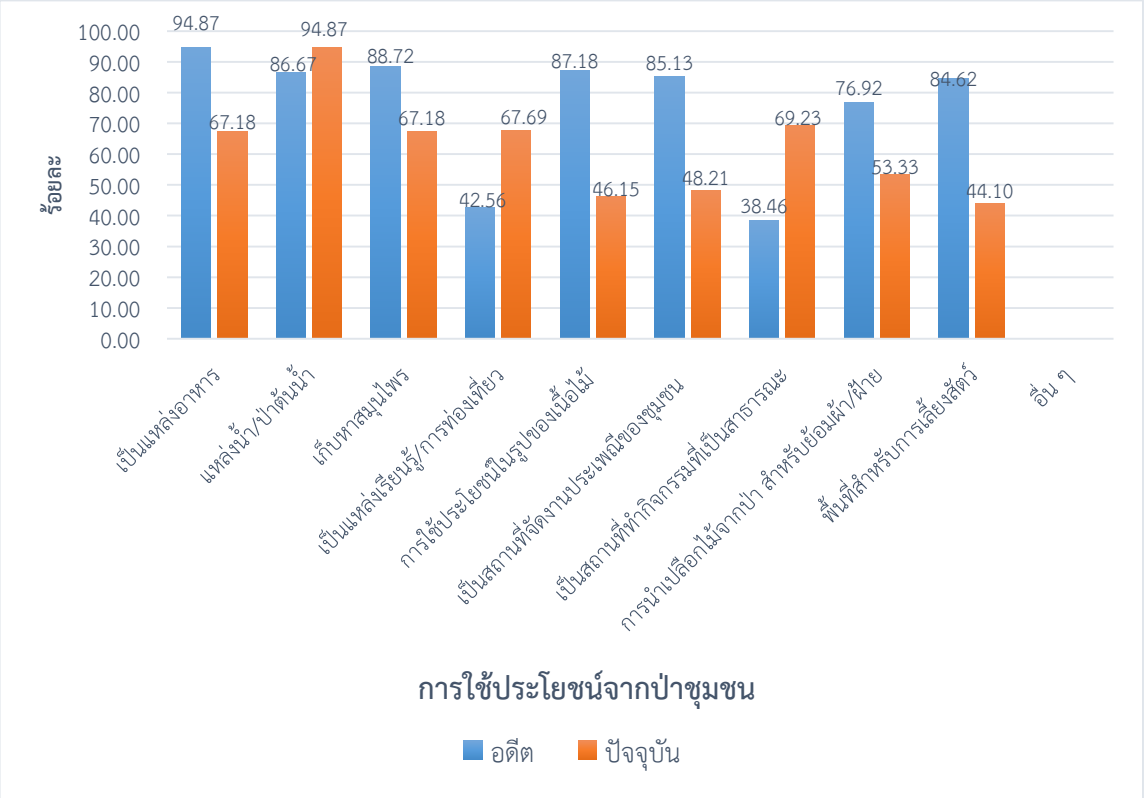
แผนภูมิที่ 97 ข้อมูลหน่วยงานที่สนับสนุน อ.สองแคว

ตารางที่ 62 ข้อมูลการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนเมื่อเทียบกับอดีตจนถึงปัจจุบัน อ.สองแคว

ประเด็น	การใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน																		
	อดีต									ปัจจุบัน 2550-2560									
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	ค่าเฉลี่ย	S.D	ร้อยละ	N	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	ค่าเฉลี่ย	S.D	ร้อยละ	N
	จำนวน	จำนวน	จำนวน	จำนวน	จำนวน					จำนวน	จำนวน	จำนวน	จำนวน	จำนวน				
การใช้ประโยชน์จากป่า																			
1) เป็นแหล่งอาหาร	29	10	0	0	0	4.74	0.442	94.87	39	0	14	25	0	0	3.36	0.486	67.18	39
2) แหล่งน้ำ/ป่าต้นน้ำ	17	18	4	0	0	4.33	0.662	86.67	39	30	8	1	0	0	4.74	0.498	94.87	39
3) เก็บหาสมุนไพร	19	18	2	0	0	4.44	0.598	88.72	39	2	12	23	2	0	3.36	0.668	67.18	39
4) เป็นแหล่งเรียนรู้/การท่องเที่ยว	0	0	10	24	5	2.13	0.615	42.56	39	3	11	23	2	0	3.38	0.711	67.69	39
5) การใช้ประโยชน์ในรูปของเนื้อไม้ ไม้ใช้สอย	21	12	5	1	0	4.36	0.811	87.18	39	0	3	11	20	5	2.31	0.800	46.15	39
6) เป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรมและจัดงานประเพณีของชุมชน	19	13	5	2	0	4.26	0.880	85.13	39	0	3	14	18	4	2.41	0.785	48.21	39
7) เป็นสถานที่ให้ชุมชนจัดงานหรือกิจกรรมที่เป็นสาธารณะ	0	2	4	22	11	1.92	0.774	38.46	39	6	14	12	6	1	3.46	1.022	69.23	39
8) การนำเปลือกไม้จากป่าสำหรับย้อมผ้า/ฝ้าย	11	17	7	2	2	3.85	1.065	76.92	39	0	7	18	8	6	2.67	0.955	53.33	39
9) พื้นที่สำหรับการเลี้ยงสัตว์	19	13	4	3	0	4.23	0.931	84.62	39	0	2	12	17	8	2.21	0.833	44.10	39

จากการสำรวจการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนของอำเภอสองแคว ในอดีต พบว่ามีการใช้ประโยชน์ด้านการเป็นแหล่งอาหาร มากที่สุด ร้อยละ 94.87 รองลงมาคือ ด้านการการเก็บหาสมุนไพร ร้อยละ 88.72 ด้านการใช้ประโยชน์ในรูปของเนื้อไม้ ไม้ใช้สอย ร้อยละ 87.18 ด้านการเป็นแหล่งน้ำ/ป่าต้นน้ำ ร้อยละ 86.67 ด้านการเป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรม และจัดงานประเพณีของชุมชน ร้อยละ 85.13 ด้านการเป็นพื้นที่สำหรับการเลี้ยงสัตว์ ร้อยละ 84.62 ด้านการนำเปลือกไม้จากป่า สำหรับย้อมผ้า/ฝ้าย ร้อยละ 76.92 ด้านการเป็นแหล่งเรียนรู้/การท่องเที่ยว ร้อยละ 42.56 และด้านการเป็นสถานที่ให้ชุมชนจัดงานหรือกิจกรรมที่เป็นสาธารณะ ร้อยละ 38.46 ตามลำดับ

ในปัจจุบัน การใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนของอำเภอสองแคว พบว่ามีการใช้ประโยชน์ด้านการเป็นแหล่งน้ำ/ป่าต้นน้ำ มากที่สุด ร้อยละ 94.87 รองลงมาคือ ด้านการเป็นแหล่งเรียนรู้/การท่องเที่ยว ร้อยละ 67.69 ด้านการเป็นสถานที่ให้ชุมชนจัดงานหรือกิจกรรมที่เป็นสาธารณะ ร้อยละ 69.23 ด้านการเป็นแหล่งอาหาร และด้านการเก็บหาสมุนไพร ร้อยละ 67.18 เท่ากัน ด้านการการนำเปลือกไม้จากป่า สำหรับย้อมผ้า/ฝ้าย ร้อยละ 53.33 ด้านการเป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรม และจัดงานประเพณีของชุมชน ร้อยละ 48.21 ด้านการการใช้ประโยชน์ในรูปของเนื้อไม้ ไม้ใช้สอย ร้อยละ 46.15 และด้านการพื้นที่สำหรับการเลี้ยงสัตว์ ร้อยละ 44.10 ตามลำดับ (ตารางที่ 62)

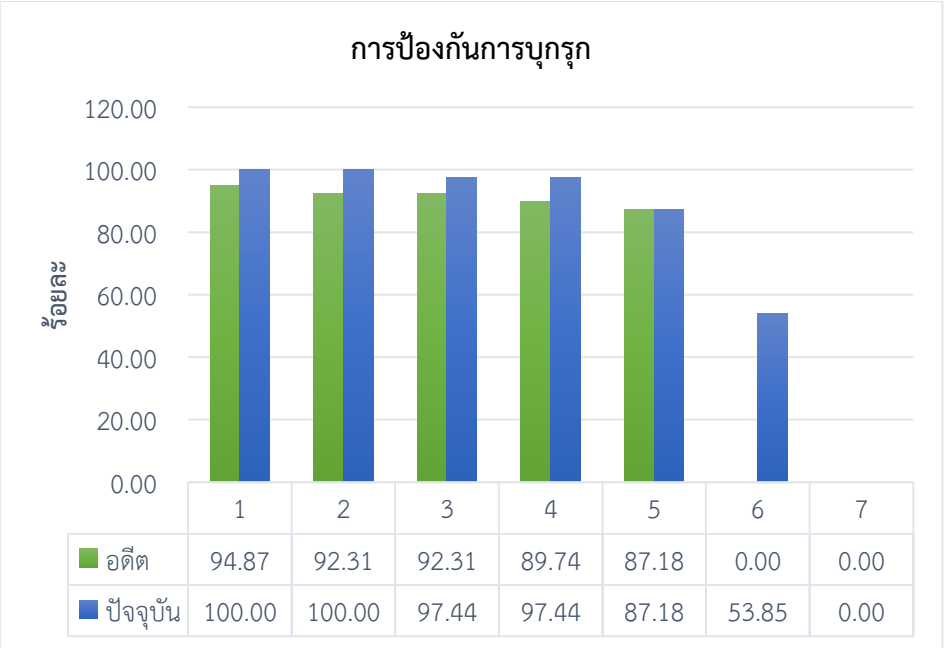
แผนภูมิที่ 98 การใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน อ.สองแคว

ตารางที่ 63 การจัดการป่าชุมชนด้านการป้องกันการบุกรุก อ.สองแคว

กิจกรรมการจัดการป่า	ช่วงเวลา	การจัดการ	ปฏิบัติ		ไม่ปฏิบัติ	
			จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. มีการใช้ความเชื่อเรื่องผี/สิ่งศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติในการปกป้องคุ้มครองป่าชุมชน	อดีต	มี	37	94.87	0	0.00
		ไม่มี	1	2.56	1	2.56
	ปัจจุบัน	มี	39	100.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	0	0.00
2. มีการตั้งกฎกติกาชุมชน	อดีต	มี	36	92.31	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	3	7.69
	ปัจจุบัน	มี	39	100.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	0	0.00
3. มีการทำแนวเขตป่าชุมชนที่ชัดเจน	อดีต	มี	36	92.31	0	0.00
		ไม่มี	1	2.56	2	5.13
	ปัจจุบัน	มี	38	97.44	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	1	2.56
4. มีการจัดเวทีประชุมเพื่อป้องกันการบุกรุก	อดีต	มี	35	89.74	1	2.56
		ไม่มี	0	0.00	3	7.69
	ปัจจุบัน	มี	38	97.44	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	1	2.56
5. มีการติดป้ายประชาสัมพันธ์	อดีต	มี	34	87.18	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	5	12.82
	ปัจจุบัน	มี	34	87.18	0	0.00
		ไม่มี	1	2.56	4	10.26
6. มีการตั้งด่านตรวจและจัดเวรเฝ้าระวัง	อดีต	มี	0	0.00	1	2.56
		ไม่มี	0	0.00	39	100.00
	ปัจจุบัน	มี	21	53.85	0	0.00
		ไม่มี	1	2.56	17	43.59
7. อื่น ๆ	อดีต	มี	0	0.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	0	0.00
	ปัจจุบัน	มี	0	0.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	0	0.00

จากการสำรวจการจัดการป่าชุมชน ด้านการป้องกันการบุกรุก ของป่าชุมชนอำเภอสองแคว พบว่า ในอดีต มีการใช้ความเชื่อเรื่องผี/สิ่งศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติในการปกป้องคุ้มครองป่าชุมชน ร้อยละ 94.87 มีการตั้งกฎกติกาชุมชนและมีการทำแนวเขตป่าชุมชนที่ชัดเจน ร้อยละ 92.31 เท่ากัน มีการจัดเวทีประชุมเพื่อป้องกันการบุกรุก ร้อยละ89.74 และมีการติดป้ายประชาสัมพันธ์ ร้อยละ 87.18

แต่ในปัจจุบัน พบว่าอำเภอสองแคว มีการจัดการป่าชุมชน ด้านการป้องกันการบุกรุก เพิ่มขึ้นจากอดีต คือ มีการใช้ความเชื่อเรื่องผี/สิ่งศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติในการปกป้องคุ้มครองป่าชุมชน และมีการตั้งกฎกติกาชุมชน ร้อยละ 100.00 เท่ากัน มีการทำแนวเขตป่าชุมชนที่ชัดเจน และมีการจัดเวทีประชุมเพื่อป้องกันการบุกรุก ร้อยละ 97.44 เท่ากัน มีการติดป้ายประชาสัมพันธ์ ร้อยละ 87.18 และมีการตั้งด่านตรวจและจัดเวรเฝ้าระวัง ร้อยละ 53.85 (ตารางที่ 63)

แผนภูมิที่ 99 การจัดการป่าชุมชนด้านการป้องกันการบุกรุก อ.สองแคว

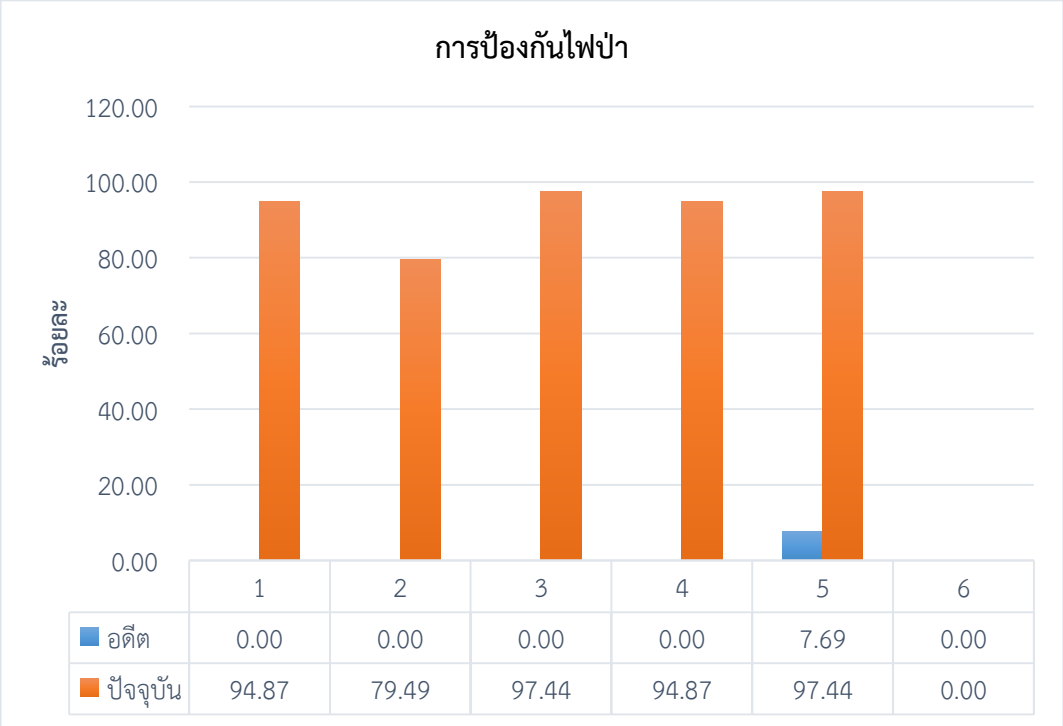
1 = มีการใช้ความเชื่อเรื่องผี/สิ่งศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติในการปกป้องคุ้มครองป่าชุมชน
2 = มีการตั้งกฎกติกาชุมชน
3 = มีการทำแนวเขตป่าชุมชนที่ชัดเจน
4 = มีการจัดเวทีประชุมเพื่อป้องกันการบุกรุก
5 = มีการติดป้ายประชาสัมพันธ์
6 = มีการตั้งด่านตรวจและจัดเวรเฝ้าระวัง
7 = อื่น ๆ

ตารางที่ 64 การจัดการป่าชุมชนด้านการป้องกันไฟป่า อ.สองแคว

กิจกรรมการจัดการป่า	ช่วงเวลา	การจัดการ	ปฏิบัติ		ไม่ปฏิบัติ	
			จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. มีการจัดทำแนวกันไฟ	อดีต	มี	0	0.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	39	100.00
	ปัจจุบัน	มี	37	94.87	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	2	5.13
2. มีการเดินลาดตระเวน	อดีต	มี	0	0.00	2	5.13
		ไม่มี	1	2.56	36	92.31
	ปัจจุบัน	มี	31	79.49	0	0.00
		ไม่มี	1	2.56	7	17.95
3. มีการอบรมการป้องกันไฟป่า	อดีต	มี	0	0.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	39	100.00
	ปัจจุบัน	มี	38	97.44	0	0.00
		ไม่มี	1	2.56	0	0.00
4. มีการประชุมหารือวางแผนในเวทีหมู่บ้าน	อดีต	มี	0	0.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	39	100.00
	ปัจจุบัน	มี	37	94.87	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	2	5.13
5. ประกาศเสียงตามสายขอความร่วมมือ	อดีต	มี	3	7.69	0	0.00
		ไม่มี	2	5.13	34	87.18
	ปัจจุบัน	มี	38	97.44	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	1	2.56
6. อื่น ๆ	อดีต	มี	0	0.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	0	0.00
	ปัจจุบัน	มี	0	0.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	0	0.00

จากการสำรวจการจัดการป่าชุมชน ด้านการป้องกันไฟป่า ของป่าชุมชนอำเภอสองแคว พบว่าในอดีตมีเพียงประกาศเสียงตามสายขอความร่วมมือ ร้อยละ 7.69

แต่ในปัจจุบัน พบว่าอำเภอสองแคว มีการจัดการป่าชุมชน ด้านการป้องกันไฟป่า หลายรูปแบบเพิ่มขึ้นจากในอดีต คือ มีการอบรมการป้องกันไฟป่า และมีการประกาศเสียงตามสายขอความร่วมมือ ร้อยละ 97.44 เท่ากัน มีการจัดทำแนวกันไฟ และมีการประชุมหารือวางแผนในเวทีหมู่บ้าน ร้อยละ 94.87 เท่ากัน และมีการเดินลาดตระเวน ร้อยละ 79.49 (ตารางที่ 64)

	1	2	3	4	5	6
อดีต	0.00	0.00	0.00	0.00	7.69	0.00
ปัจจุบัน	94.87	79.49	97.44	94.87	97.44	0.00

แผนภูมิที่ 100 การจัดการป่าชุมชนด้านการป้องกันไฟป่า อ.สองแคว

1 = มีการจัดทำแนวกันไฟ
2 = มีการเดินลาดตระเวน
3 = มีการอบรมการป้องกันไฟป่า
4 = มีการประชุมหารือวางแผนในเวทีหมู่บ้าน
5 = ประกาศเสียงตามสายขอความร่วมมือ
6 = อื่น ๆ

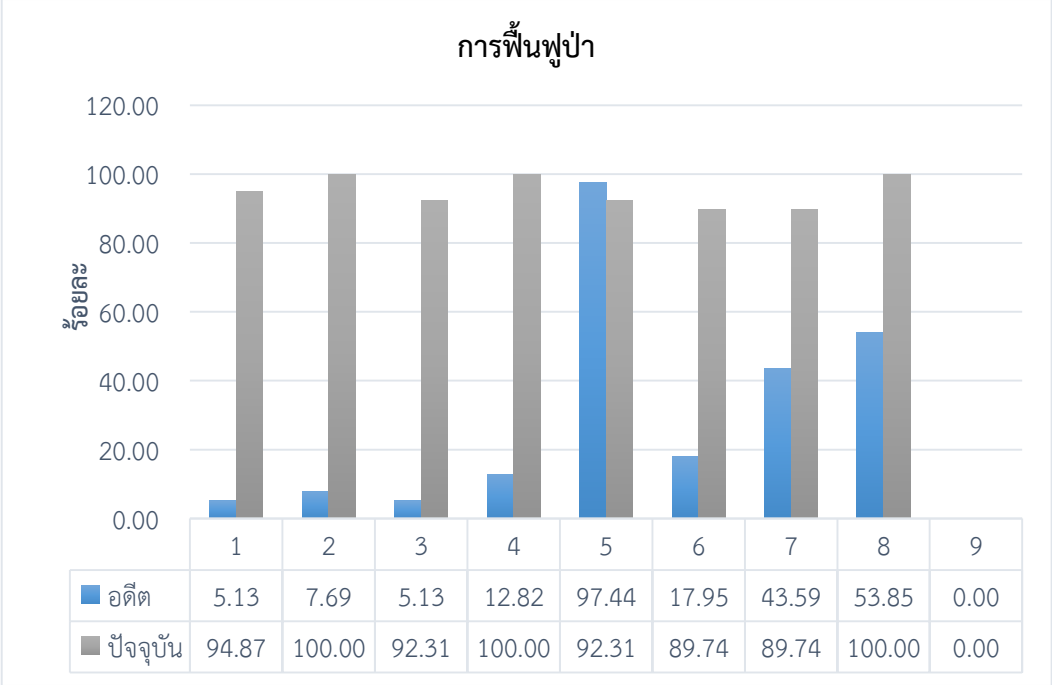
ตารางที่ 65 การจัดการป่าชุมชนด้านการอนุรักษ์/ฟื้นฟูป่าชุมชน-ระบบนิเวศป่า อ.สองแคว

กิจกรรมการจัดการป่า	ช่วงเวลา	การจัดการ	ปฏิบัติ		ไม่ปฏิบัติ	
			จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. มีกิจกรรมให้ความรู้ความเข้าใจให้กับคนในชุมชน	อดีต	มี	2	5.13	0	0.00
		ไม่มี	1	2.56	36	92.31
	ปัจจุบัน	มี	37	94.87	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	2	5.13
2. มีการจัดกิจกรรมปลูกป่า	อดีต	มี	3	7.69	0	0.00
		ไม่มี	3	7.69	33	84.62
	ปัจจุบัน	มี	39	100.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	0	0.00
3. มีการประสานและสร้างเครือข่ายการอนุรักษ์/ฟื้นฟูกับชุมชนอื่นๆ	อดีต	มี	2	5.13	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	37	94.87
	ปัจจุบัน	มี	36	92.31	0	0.00
		ไม่มี	1	2.56	2	5.13
4. มีการตั้งกฎกติกาชุมชน	อดีต	มี	5	12.82	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	34	87.18
	ปัจจุบัน	มี	39	100.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	0	0.00
5. มีการใช้ความเชื่อเรื่องผี/สิ่งศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติในการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าชุมชน	อดีต	มี	38	97.44	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	1	2.56
	ปัจจุบัน	มี	36	92.31	0	0.00
		ไม่มี	2	5.13	1	2.56
6. มีการจัดกิจกรรมบวชป่า/การเลี้ยงผี	อดีต	มี	7	17.95	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	32	82.05
	ปัจจุบัน	มี	35	89.74	0	0.00
		ไม่มี	2	5.13	2	5.13
7. มีการจัดศึกษาดูงาน	อดีต	มี	17	43.59	1	2.56
		ไม่มี	0	0.00	21	53.85
	ปัจจุบัน	มี	35	89.74	0	0.00
		ไม่มี	2	5.13	2	5.13
8. มีการทำฝายชะลอน้ำ	อดีต	มี	21	53.85	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	18	46.15
	ปัจจุบัน	มี	39	100.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	0	0.00

กิจกรรมการจัดการป่า	ช่วงเวลา	การจัดการ	ปฏิบัติ		ไม่ปฏิบัติ	
			จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
9. อื่น ๆ	อดีต	มี	0	0.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	0	0.00
	ปัจจุบัน	มี	0	0.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	0	0.00

จากการสำรวจการจัดการป่าชุมชน ด้านการอนุรักษ์/ฟื้นฟูป่าชุมชน-ระบบนิเวศป่า ของป่าชุมชนอำเภอสองแคว พบว่าในอดีต มีการใช้ความเชื่อเรื่องผี/สิ่งศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติในการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าชุมชน ร้อยละ 97.44 มีการทำฝายชะลอน้ำ ร้อยละ 53.85 มีการจัดศึกษาดูงาน ร้อยละ 43.59 มีการจัดกิจกรรมบวชป่า/การเลี้ยงผี ร้อยละ 17.95 มีการตั้งกฎกติกาชุมชน ร้อยละ 12.82 มีการจัดกิจกรรมปลูกป่า ร้อยละ 7.69 มีกิจกรรมให้ความรู้ความเข้าใจให้กับคนในชุมชน และมีการประสานและสร้างเครือข่ายการอนุรักษ์/ฟื้นฟูกับชุมชนอื่นๆ ร้อยละ 5.13 เท่ากัน

แต่ในปัจจุบัน พบว่าอำเภอสองแคว มีการจัดการป่าชุมชน ด้านการอนุรักษ์/ฟื้นฟูป่าชุมชน-ระบบนิเวศป่าเพิ่มขึ้นกว่าในอดีต คือ มีการจัดกิจกรรมปลูกป่า มีการตั้งกฎกติกาชุมชน และมีการทำฝายชะลอน้ำ ร้อยละ 100.00 เท่ากัน มีกิจกรรมให้ความรู้ความเข้าใจให้กับคนในชุมชน ร้อยละ 94.87 มีการประสานและสร้างเครือข่ายการอนุรักษ์/ฟื้นฟูกับชุมชนอื่นๆ และมีการใช้ความเชื่อเรื่องผี/สิ่งศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติในการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าชุมชน ร้อยละ 92.31 เท่ากัน มีการจัดกิจกรรมบวชป่า/การเลี้ยงผี และมีการจัดศึกษาดูงาน ร้อยละ 89.74 เท่ากัน (ตารางที่ 65)

แผนภูมิที่ 101 การจัดการป่าชุมชนด้านการอนุรักษ์/ฟื้นฟูป่าชุมชน-ระบบนิเวศ อ.สองแคว

1	= มีกิจกรรมให้ความรู้ความเข้าใจให้กับคนในชุมชน	4	= มีการตั้งกฎกติกาชุมชน	7	= มีการจัดศึกษาดูงาน
2	= มีการจัดกิจกรรมปลูกป่า	5	= มีการใช้ความเชื่อศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติ	8	= มีการทำฝายชะลอน้ำ
3	= มีการประสานและสร้างเครือข่ายชุมชนอื่นๆ	6	= มีการจัดกิจกรรมบวชป่า /การเลี้ยงผี	9	= อื่น ๆ

ตารางที่ 66 ผลการดำเนินงาน/ผลสำเร็จที่ภาคภูมิใจด้านป่าชุมชน อ.สองแคว

ผลกระทบ/การเปลี่ยนแปลง	ผลการดำเนินงาน									
	มี/ใช่		ไม่มี/ไม่ใช่		N	ได้รับความร่วมมือดี		ไม่แน่ใจ		N
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
ด้านการบริหารจัดการ										
1) ชุมชนมีส่วนร่วม ดูแลจัดการในรูปของกลุ่มอนุรักษ์ป่าชุมชน	36	92.31	3	7.69	39	32	82.05	7	17.95	39
2) คณะกรรมการฯ มีบทบาทในการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งสร้างคนรุ่นใหม่ให้สืบทอดสานต่อการดำเนินงานฯ	37	94.87	2	5.13	39	34	87.18	5	12.82	39
3) ชุมชนให้ความร่วมมือและรักษากฎกติกาการใช้ประโยชน์จากป่าร่วมกัน	39	100.00	0	0.00	39	32	82.05	7	17.95	39
4) ชุมชนมีส่วนในการระดมทุน/กองทุนอนุรักษ์ป่าชุมชน	21	53.85	18	46.15	39	13	33.33	26	66.67	39
5) ชุมชนมีส่วนร่วมการทำกิจกรรมการอนุรักษ์ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง	32	82.05	7	17.95	39	25	64.10	14	35.90	39
6) ในชุมชนได้ร่วมกันกำหนดข้อบัญญัติว่าด้วยการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติโดย อบต/เทศบาล	20	51.28	19	48.72	39	12	30.77	27	69.23	39
7) อื่น ๆ	0	0.00	0	0.00	0	0	0.00	0	0.00	0
ด้านทรัพยากร										
1) ป่าชุมชนได้รับการปกป้องดูแลจากสมาชิกในชุมชนด้วยดี	38	97.44	1	2.56	39	26	66.67	13	33.33	39
2) มีความหลากหลายของพันธุ์พืช/สัตว์	38	97.44	1	2.56	39	20	51.28	19	48.72	39
3) ป่าได้รับการฟื้นฟูและมีสภาพป่าที่มีความอุดมสมบูรณ์	38	97.44	1	2.56	39	19	48.72	20	51.28	39
4) อื่น ๆ	0	0.00	0	0.00	0	0	0.00	0	0.00	0
ด้านสังคมวัฒนธรรม										
1) การประยุกต์พิธีกรรมทางศาสนามาใช้ในการดูแลจัดการป่า การบวชป่า เลี้ยงผีขุนน้ำ	32	82.05	7	17.95	39	19	48.72	20	51.28	39

ผลกระทบ/การเปลี่ยนแปลง	ผลการดำเนินงาน									
	มี/ใช่		ไม่มี/ไม่ใช่		N	ได้รับความร่วมมือดี		ไม่แน่ใจ		N
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
2) การถ่ายทอดองค์ความรู้สู่กลุ่มเยาวชนคนรุ่นใหม่ได้สืบทอดสานต่อเจตนารมณ์ในการดูแลรักษาป่าอย่างต่อเนื่อง	37	94.87	2	5.13	39	16	41.03	23	58.97	39
ด้านเศรษฐกิจ										
1) การพึ่งพาประโยชน์จากป่าอย่างเหมาะสม	38	97.44	1	2.56	39	16	41.03	23	58.97	39
2) การนำผลผลิตจากป่ามาต่อยอดสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ	28	71.79	11	28.21	39	14	35.90	25	64.10	39
3) ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	26	66.67	13	33.33	39	20	51.28	19	48.72	39
การประสานงาน/เชื่อมโยงกับหน่วยงานภายนอก										
1) ได้รับรางวัลผลงานด้านป่าชุมชน	18	46.15	21	53.85	39	10	25.64	29	74.36	39
2) เป็นแหล่งเรียนรู้/ ศึกษาดูงานแก่หน่วยงานต่างๆ	15	38.46	24	61.54	39	7	17.95	32	82.05	39
3) รับเชิญเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้แก่หน่วยงานภายนอกชุมชน	19	48.72	20	51.28	39	9	23.08	30	76.92	39

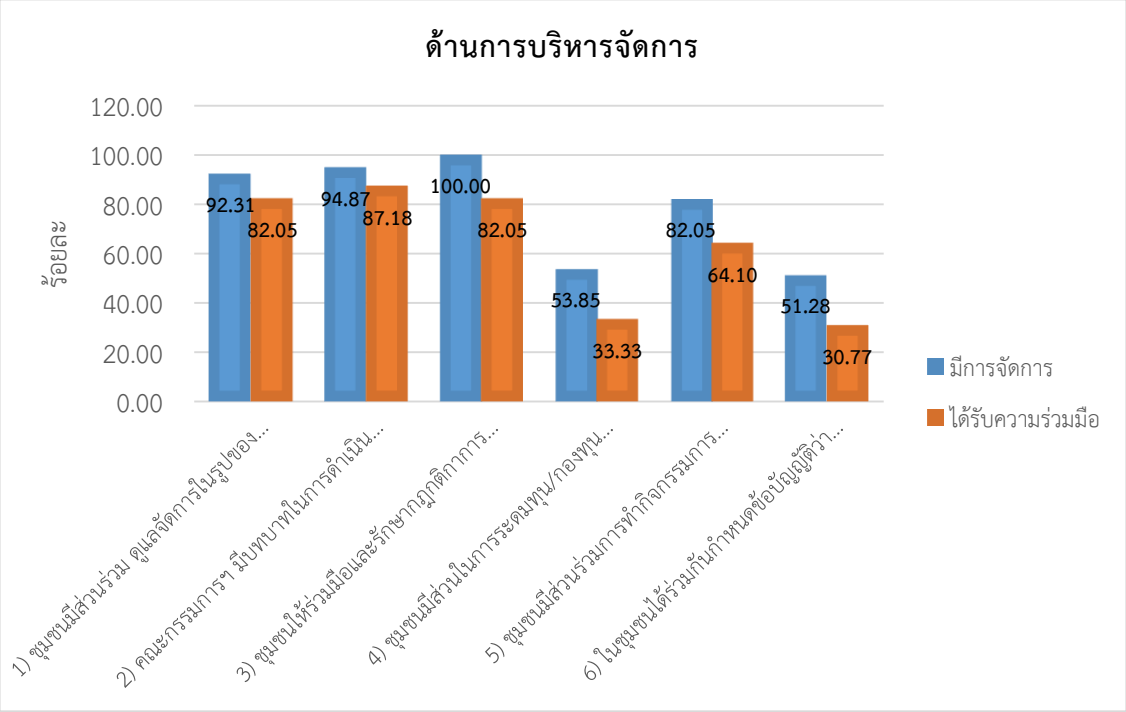
ผลการดำเนินงาน ด้านการบริหารจัดการป่าชุมชน ของอำเภอสองแคว พบว่ามีผลการดำเนินงานที่ดีและได้รับความร่วมมือจากชุมชนในเรื่องการให้ความร่วมมือและรักษากฎกติกาการใช้ประโยชน์จากป่าร่วมกันมากที่สุด รองลงมาคือ คณะกรรมการฯ มีบทบาทในการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งสร้างคนรุ่นใหม่ให้สืบทอดสานต่อการดำเนินงานฯ ในชุมชนมีส่วนร่วม ดูแลจัดการในรูปของกลุ่มอนุรักษ์ป่าชุมชน ชุมชนมีส่วนร่วมการทำกิจกรรมการอนุรักษ์ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง ชุมชนมีส่วนในการระดมทุน/กองทุนอนุรักษ์ป่าชุมชน และในชุมชนได้ร่วมกันกำหนดข้อบัญญัติว่าด้วยการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติโดย อบต/เทศบาล ตามลำดับ

ผลการดำเนินงาน ด้านทรัพยากร พบว่ามีผลการดำเนินงานที่ดีและได้รับความร่วมมือจากชุมชน โดยป่าชุมชนได้รับการปกป้องดูแลจากสมาชิกในชุมชนด้วยดี มีความหลากหลายของพันธุ์พืช/สัตว์ และป่าได้รับการฟื้นฟูและมีสภาพป่าที่มีความอุดมสมบูรณ์

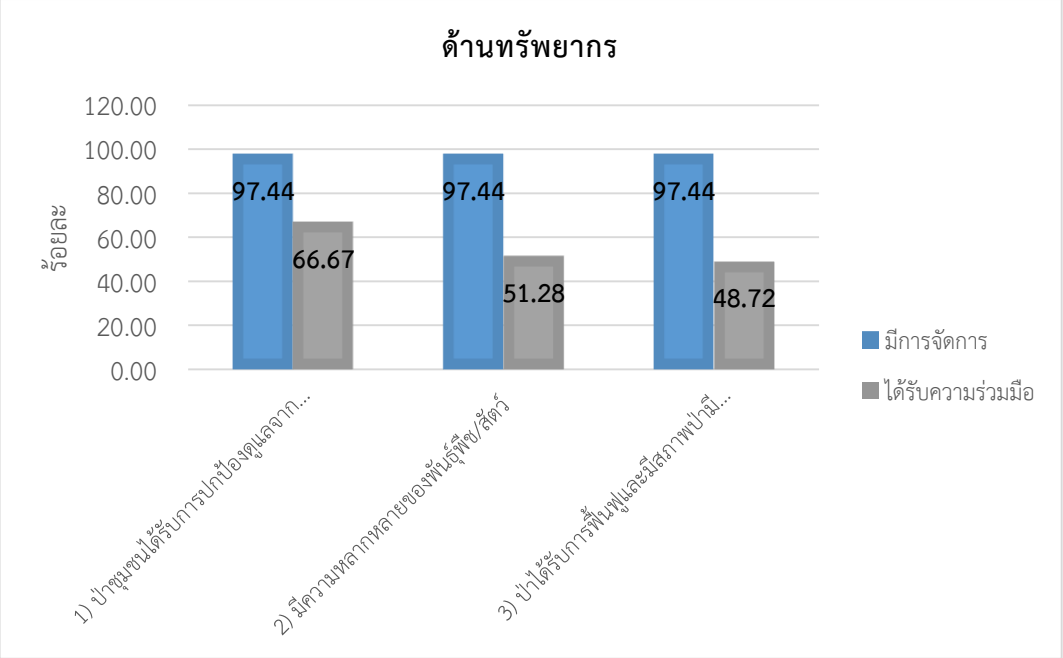
ผลการดำเนินงาน ด้านสังคม พบว่ามีผลการดำเนินงานที่ดีและได้รับความร่วมมือจากชุมชนในการถ่ายทอดองค์ความรู้สู่กลุ่มเยาวชนคนรุ่นใหม่ได้สืบทอดสานต่อเจตนารมณ์ในการดูแลรักษาป่าอย่างต่อเนื่อง มากที่สุด รองลงมาคือ การประยุกต์พิธีกรรมทางศาสนามาใช้ในการดูแลจัดการป่า การบวชป่า เลี้ยงผีขุนน้ำ

ผลการดำเนินงาน ด้านเศรษฐกิจ พบว่ามีผลการดำเนินงานที่ดีและได้รับความร่วมมือจากชุมชนในการพึ่งพาประโยชน์จากป่าอย่างเหมาะสม มากที่สุด รองลงมาคือ การนำผลผลิตจากป่ามาต่อยอดสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ และการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ตามลำดับ

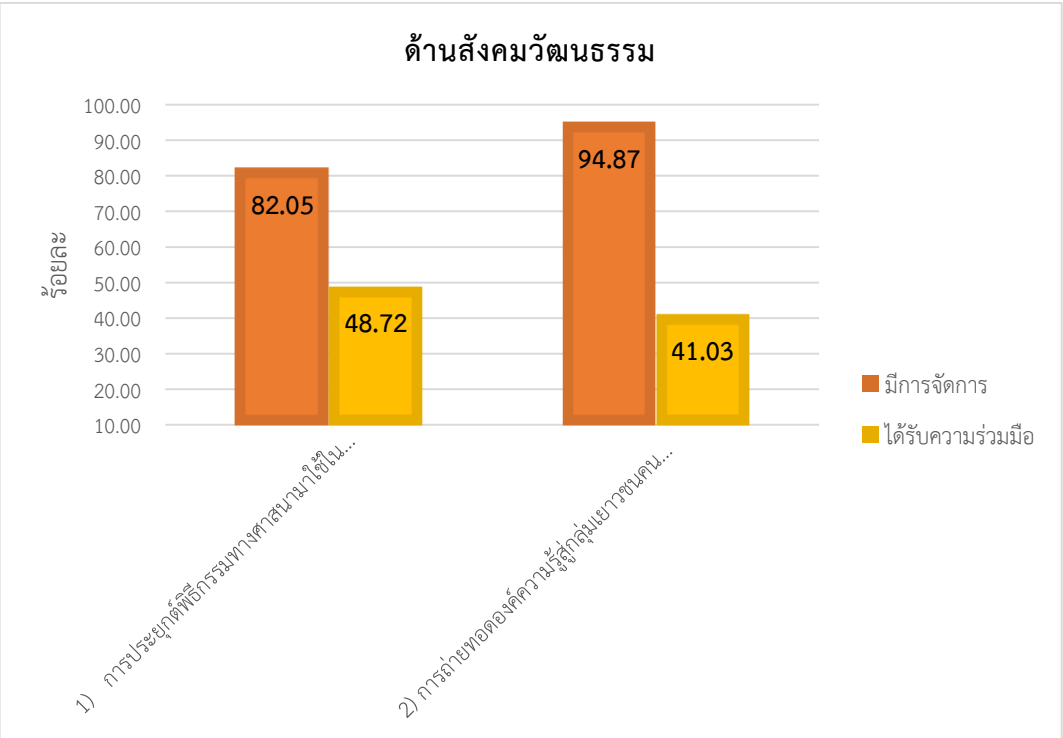
ผลการดำเนินงาน ด้านการประสานงาน/เชื่อมโยงกับหน่วยงานภายนอก พบว่ามีผลการดำเนินงานที่ดีและได้รับความร่วมมือจากชุมชนในการได้รับเชิญเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้แก่หน่วยงานภายนอกชุมชนมากที่สุด รองลงมาคือ การได้รับรางวัลผลงานด้านป่าชุมชน และการเป็นแหล่งเรียนรู้/ศึกษาดูงานแก่หน่วยงานต่างๆ ตามล

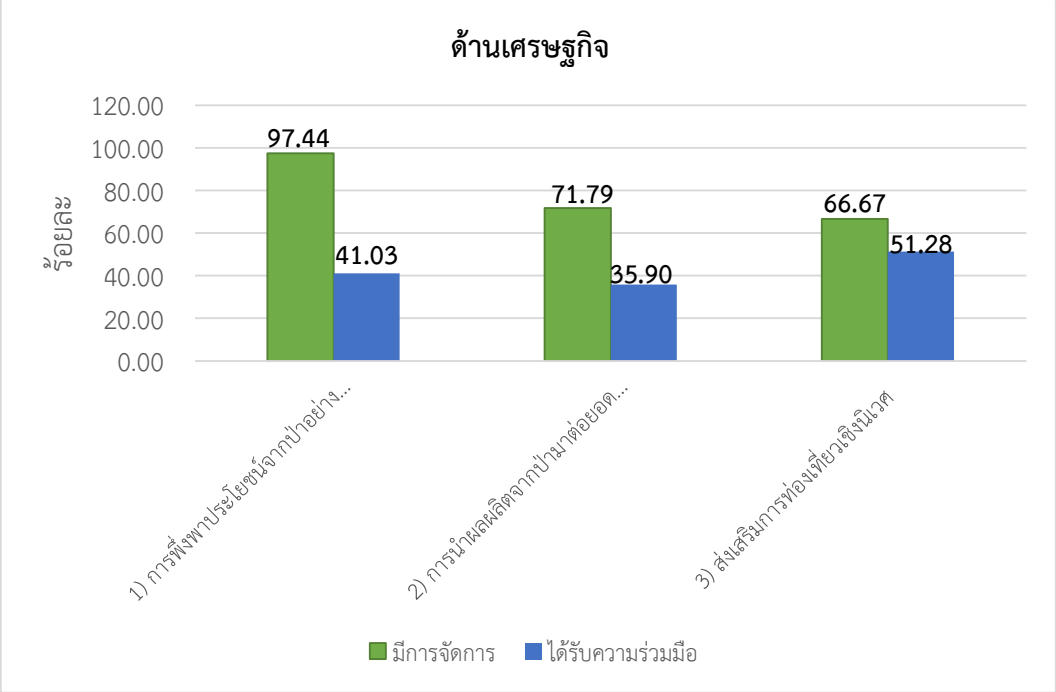
แผนภูมิที่ 102 การดำเนินงานด้านการบริหารจัดการป่าชุมชน อ.สองแคว

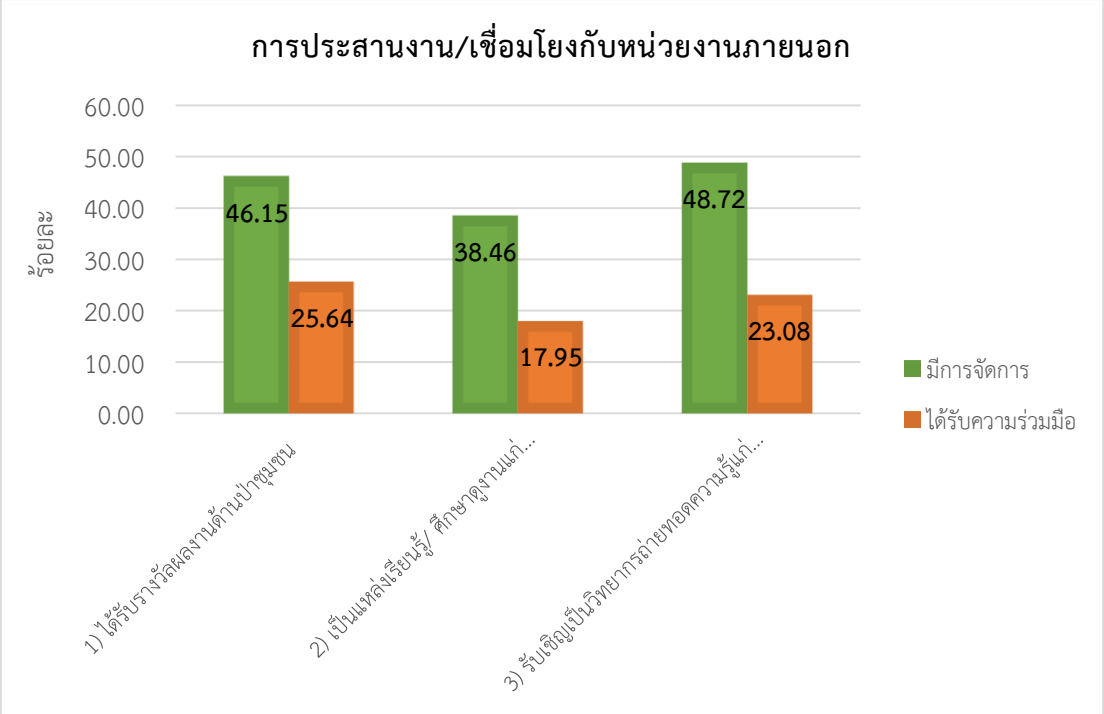
แผนภูมิที่ 103 การดำเนินงานด้านทรัพยากรป่าชุมชน อ.สองแคว

แผนภูมิที่ 104 การดำเนินงานด้านสังคมวัฒนธรรมป่าชุมชน อ.สองแคว

แผนภูมิที่ 105 การดำเนินงานด้านเศรษฐกิจป่าชุมชน อ.สองแคว

แผนภูมิที่ 106 การดำเนินงานป่าชุมชนด้านการประสานงาน/เชื่อมโยงกับหน่วยงานภายนอก อ.สองแคว

8) ป่าชุมชน อำเภอสันติสุข จังหวัดน่าน

ตารางที่ 67 ข้อมูลทั่วไปของป่าชุมชน อ.สันติสุข

ที่	รายการ		จำนวน	ร้อยละ
1	ที่ตั้งของป่าชุมชน	ป่าสงวนแห่งชาติ	53	98.15
		ป่าอุทยานแห่งชาติ	1	1.85
		รวม	**54**	**100.00**
2	การขึ้นทะเบียนป่าชุมชนของกรมป่าไม้	ขึ้นทะเบียน	19	35.19
		ไม่ได้ขึ้นทะเบียน	12	22.22
		ไม่ทราบ/ไม่ระบุข้อมูล	23	42.59
		รวม	**54**	**100.00**
3	กองทุนดูแลรักษาป่าชุมชน	มี	12	42.86
		ไม่มี	7	25.00
		ไม่ทราบ/ไม่ระบุข้อมูล	9	32.14
		รวม	**28**	**100.00**
4	หน่วยงานที่สนับสนุน	มี	16	57.14
		ไม่มี	3	10.71
		ไม่ทราบ/ไม่ระบุข้อมูล	9	32.14
		รวม	**28**	**100.00**

จากการสำรวจป่าชุมชนอำเภอสันติสุข พบว่ามีพื้นที่ป่าชุมชนทั้งหมด 54 แห่ง ครอบคลุมพื้นที่ 28 หมู่บ้าน (ตารางที่ 67)

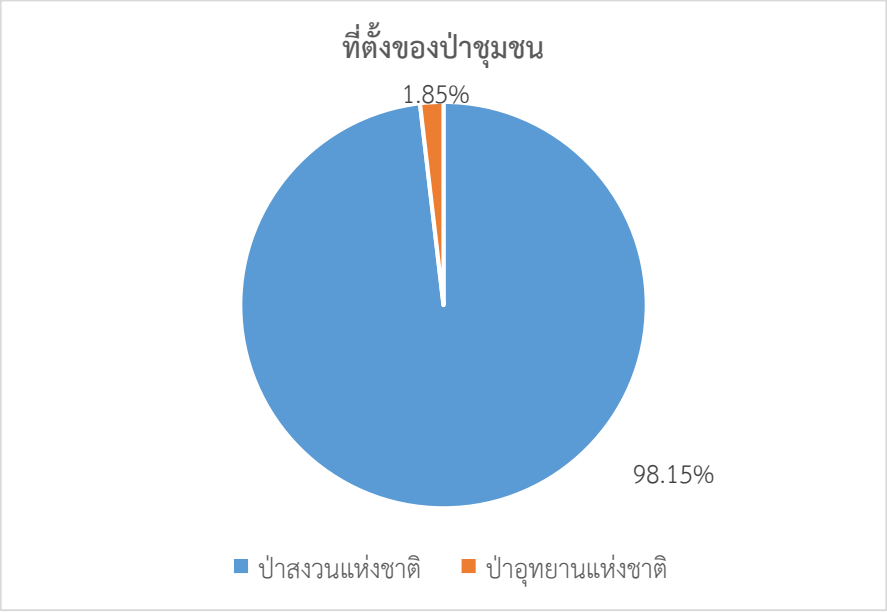
มีป่าชุมชนที่อยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ บริเวณป่าแม่น้ำน่านตะวันออกตอนใต้ จำนวน 53 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 98.15 และมีป่าชุมชนที่อยู่ในพื้นที่อุทยานแห่งชาติดอยภูคา จำนวน 1 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 1.85 ได้แก่ ป่าชุมชนบ้านดอนกลาง ตำบลพงษ์

นอกจากนี้ยังพบว่ามีป่าชุมชนที่ได้ขึ้นทะเบียนของกรมป่าไม้ จำนวน 19 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 35.19 ไม่ได้ขึ้นทะเบียน จำนวน 12 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 22.22 และไม่ทราบ/ไม่ระบุ จำนวน 23 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 42.59

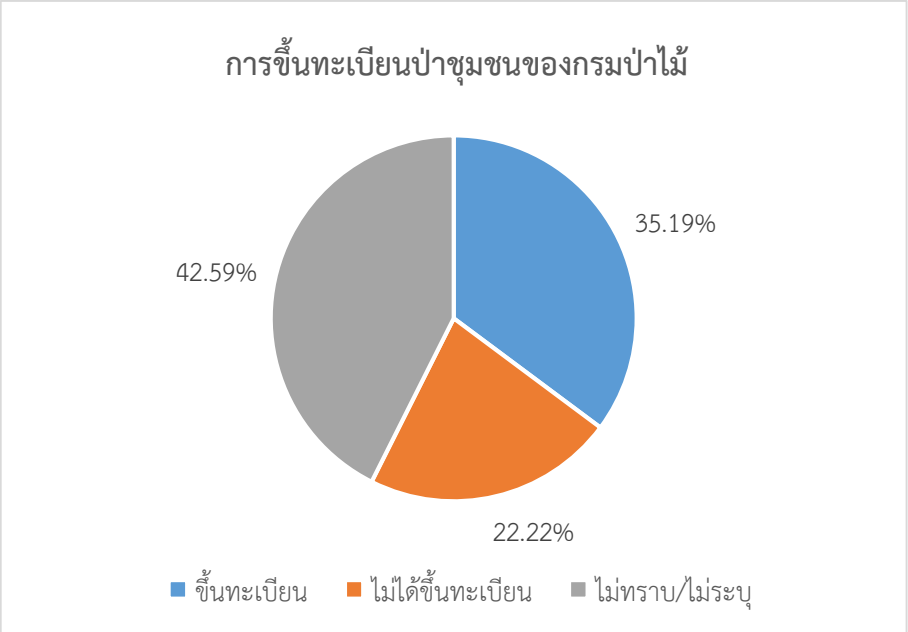
มีป่าชุมชนที่มีกองทุนดูแลรักษาป่า จำนวน 12 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 42.86 ยังไม่มีกองทุนดูแลรักษาป่า จำนวน 7 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 25.00 และไม่ทราบ/ไม่ระบุข้อมูล จำนวน 9 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 32.14

มีป่าชุมชนที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ จำนวน 16 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 57.14 ยังไม่มีหน่วยงานสนับสนุน จำนวน 3 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 10.71 และไม่ทราบ/ไม่ระบุข้อมูล จำนวน 9 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 32.14

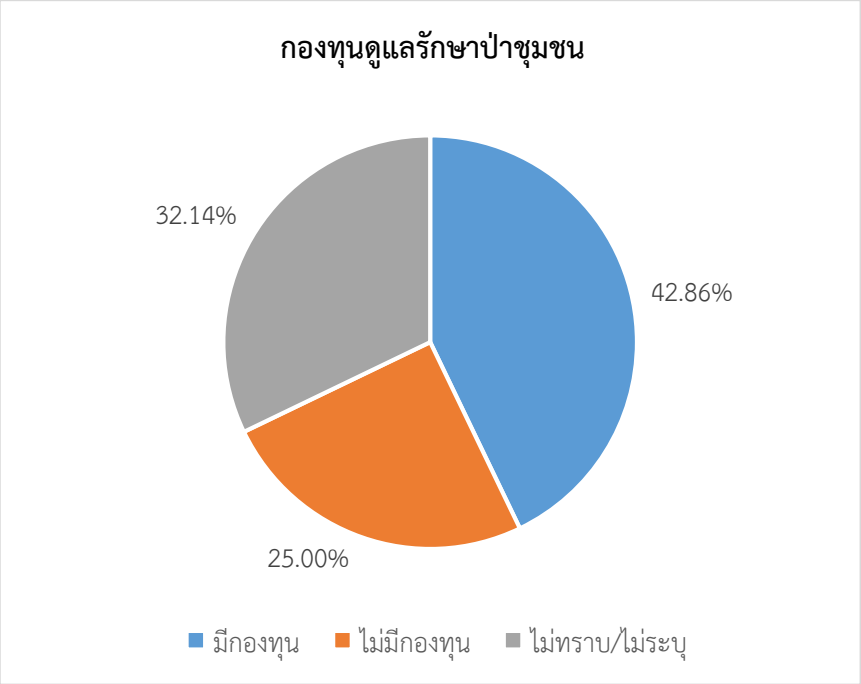
หน่วยงานที่สนับสนุน ได้แก่ อบต. กรมป่าไม้ ทสจ.น่าน หน่วยจัดการต้นน้ำ ต้นน้ำ พอช. กลุ่มรักษ์สันติสุขโดยสนับสนุนในรูปแบบของ กล้าไม้/พันธุ์ไม้ งบประมาณ ทำแนวกันไฟ ป้ายเขตป่าชุมชน แปลงสาธิต แผนที่โมเดลป่า เป็นต้น

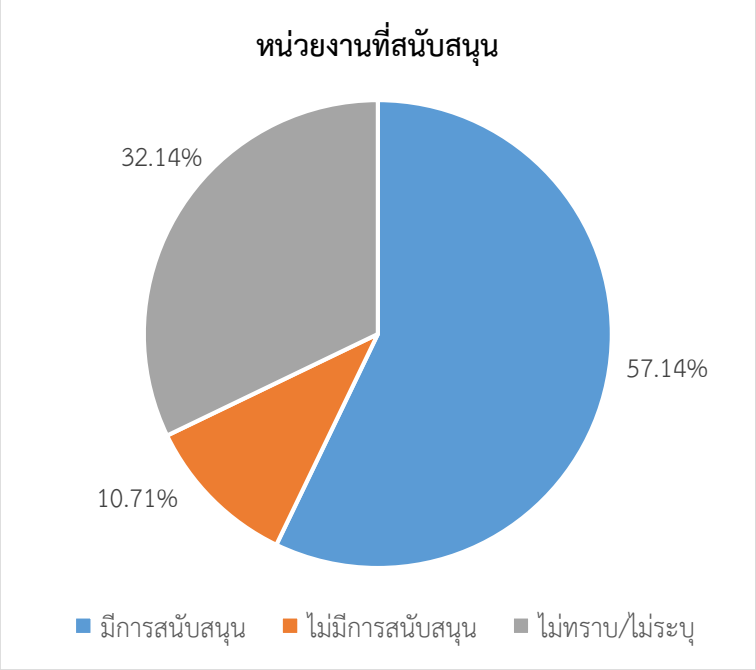
แผนภูมิที่ 107 ข้อมูลที่ตั้งของป่าชุมชนในพื้นที่ อ.สันติสุข

แผนภูมิที่ 108 ข้อมูลการขึ้นทะเบียนป่าชุมชนของกรมป่าไม้ อ.สันติสุข

แผนภูมิที่ 109 ข้อมูลชุมชนที่มีกองทุนดูแลรักษาป่าชุมชน อ.สันติสุข

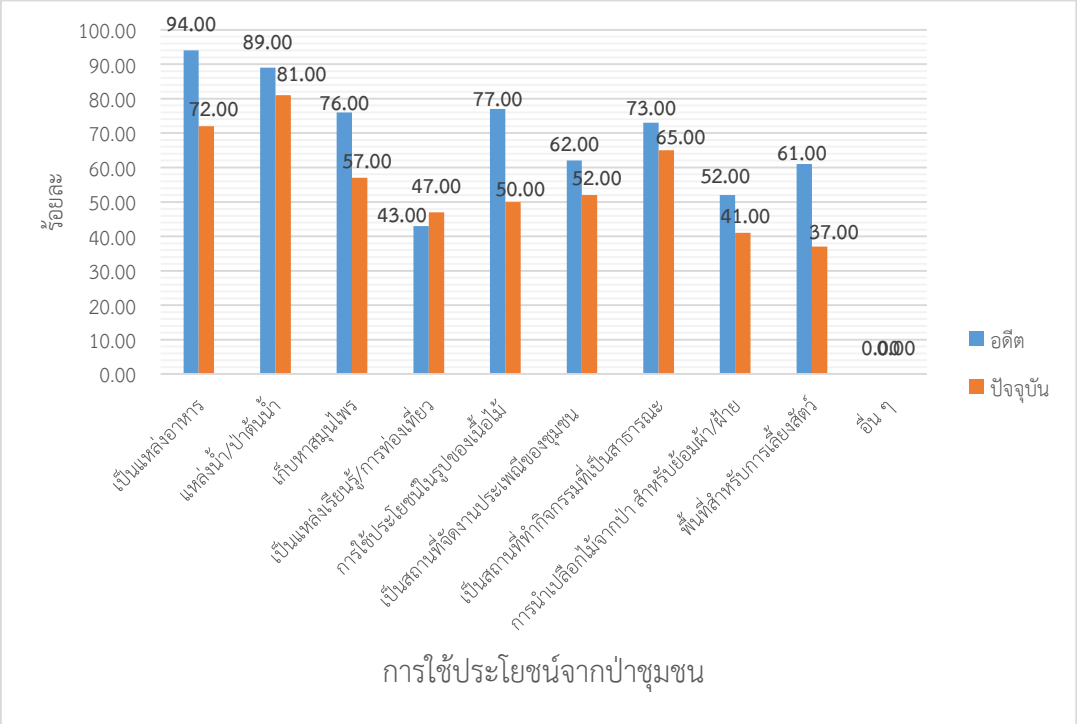
แผนภูมิที่ 110 ข้อมูลหน่วยงานที่สนับสนุน อ.สันติสุข

ตารางที่ 68 ข้อมูลการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนเมื่อเทียบกับอดีตจนถึงปัจจุบัน อ.สันติสุข

ประเด็น	การใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน																		
	อดีต									ปัจจุบัน 2550-2560									
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	ค่าเฉลี่ย	S.D	ร้อยละ	N	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	ค่าเฉลี่ย	S.D	ร้อยละ	N
	จำนวน	จำนวน	จำนวน	จำนวน	จำนวน					จำนวน	จำนวน	จำนวน	จำนวน	จำนวน				
การใช้ประโยชน์จากป่า																		
1) เป็นแหล่งอาหาร	15	4	1	0	0	4.70	0.571	94.00	20	3	9	6	1	1	3.60	0.995	72.00	20
2) แหล่งน้ำ/ป่าต้นน้ำ	10	9	1	0	0	4.45	0.605	89.00	20	6	11	1	2	0	4.05	0.887	81.00	20
3) เก็บหาสมุนไพร	6	8	2	4	0	3.80	1.105	76.00	20	2	4	7	3	4	2.85	1.268	57.00	20
4) เป็นแหล่งเรียนรู้/การท่องเที่ยว	2	1	4	4	9	2.15	1.348	43.00	20	2	1	6	4	7	2.35	1.309	47.00	20
5) การใช้ประโยชน์ในรูปของเนื้อไม้ ไม้ใช้สอย	8	8	0	1	3	3.85	1.424	77.00	20	2	2	6	4	6	2.50	1.318	50.00	20
6) เป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรม และจัดงานประเพณีของชุมชน	4	5	4	3	4	3.10	1.447	62.00	20	2	2	7	4	5	2.60	1.273	52.00	20
7) เป็นสถานที่ให้ชุมชนจัดงานหรือกิจกรรมที่เป็นสาธารณะ	5	5	9	0	1	3.65	1.040	73.00	20	4	4	7	3	2	3.25	1.251	65.00	20
8) การนำเปลือกไม้จากป่าสำหรับย้อมผ้า/ฝ้าย	1	5	4	5	5	2.60	1.273	52.00	20	1	1	3	8	7	2.05	1.099	41.00	20
9) พื้นที่สำหรับการเลี้ยงสัตว์	6	4	1	3	6	3.05	1.701	61.00	20	2	0	1	7	10	1.85	1.226	37.00	20

จากการสำรวจการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนของอำเภอสันติสุข ในอดีต พบว่ามีการใช้ประโยชน์ด้านการเป็นแหล่งอาหารมากที่สุด ร้อยละ 94.00 รองลงมาคือ ด้านการเป็นแหล่งน้ำ/ป่าต้นน้ำ ร้อยละ 89.00 ด้านการใช้ประโยชน์ในรูปของเนื้อไม้ ไม้ใช้สอย ร้อยละ 77.00 ด้านการเก็บหาสมุนไพร ร้อยละ 76.00 ด้านการเป็นสถานที่ให้ชุมชนจัดงานหรือกิจกรรมที่เป็นสาธารณะ ร้อยละ 73.00 ด้านการเป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรม และจัดงานประเพณีของชุมชน ร้อยละ62.00 ด้านการเป็นพื้นที่สำหรับการเลี้ยงสัตว์ ร้อยละ 61.00 ด้านการนำเปลือกไม้จากป่า สำหรับย้อมผ้า/ฝ้าย ร้อยละ 52.00 และด้านการเป็นแหล่งเรียนรู้/การท่องเที่ยว ร้อยละ 43.00 ตามลำดับ

ในปัจจุบัน การใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนของอำเภอสันติสุข พบว่ามีการใช้ประโยชน์ด้านการเป็นแหล่งน้ำ/ป่าต้นน้ำ ร้อยละ 81.00 รองลงมาคือ ด้านการเป็นแหล่งอาหาร ร้อยละ 72.00 ด้านการเป็นสถานที่ให้ชุมชนจัดงานหรือกิจกรรมที่เป็นสาธารณะ ร้อยละ 65.00 ด้านการเก็บหาสมุนไพร ร้อยละ 57.00 ด้านการเป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรม และจัดงานประเพณีของชุมชน ร้อยละ 52.00 ด้านการใช้ประโยชน์ ในรูปของเนื้อไม้ ไม้ใช้สอย ร้อยละ 50.00 ด้านการเป็นแหล่งเรียนรู้/การท่องเที่ยว ร้อยละ 47.00 ด้านการนำเปลือกไม้จากป่าสำหรับย้อมผ้า/ฝ้าย ร้อยละ 41.00 และด้านการเป็นพื้นที่สำหรับการเลี้ยงสัตว์ ร้อยละ 37.00 ตามลำดับ (ตารางที่ 68)

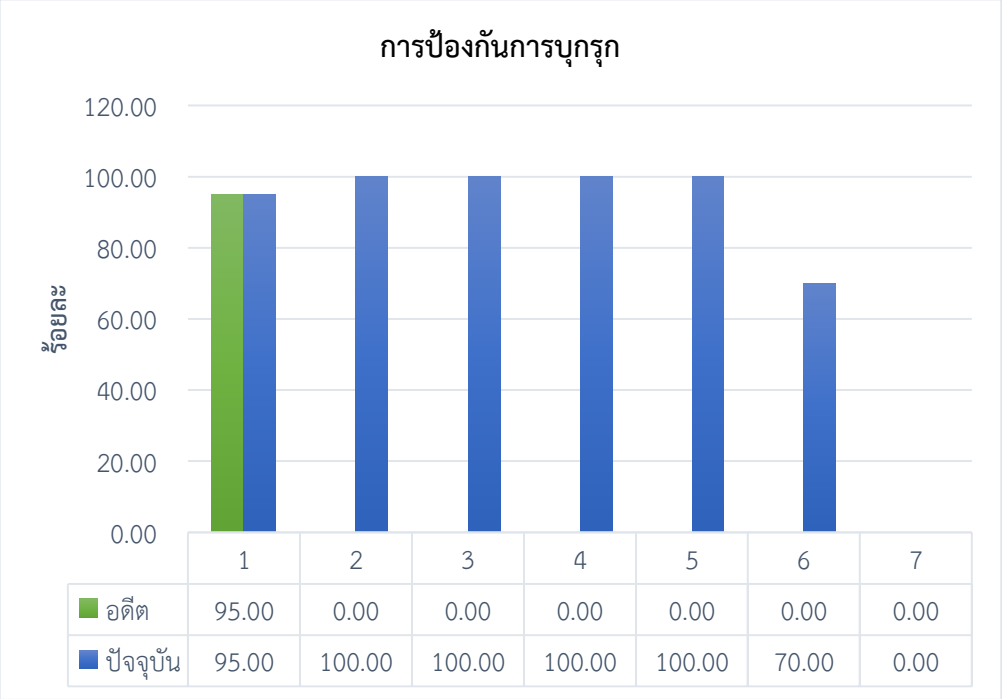
แผนภูมิที่ 111 การใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน อ.สันติสุข

ตารางที่ 69 การจัดการป่าชุมชนด้านการป้องกันการบุกรุก อ.สันติสุข

กิจกรรมการจัดการป่า	ช่วงเวลา	การจัดการ	ปฏิบัติ		ไม่ปฏิบัติ	
			จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. มีการใช้ความเชื่อเรื่องผี/สิ่งศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติในการปกป้องคุ้มครองป่าชุมชน	อดีต	มี	19	95.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	1	5.00
	ปัจจุบัน	มี	19	95.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	1	5.00
2. มีการตั้งกฎกติกาชุมชน	อดีต	มี	0	0.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	20	100.00
	ปัจจุบัน	มี	20	100.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	0	0.00
3. มีการทำแนวเขตป่าชุมชนที่ชัดเจน	อดีต	มี	0	0.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	20	100.00
	ปัจจุบัน	มี	20	100.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	0	0.00
4. มีการจัดเวทีประชุมเพื่อป้องกันการบุกรุก	อดีต	มี	0	0.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	20	100.00
	ปัจจุบัน	มี	20	100.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	0	0.00
5. มีการติดป้ายประชาสัมพันธ์	อดีต	มี	0	0.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	20	100.00
	ปัจจุบัน	มี	20	100.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	0	0.00
6. มีการตั้งด่านตรวจและจัดเวรเฝ้าระวัง	อดีต	มี	0	0.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	20	100.00
	ปัจจุบัน	มี	14	70.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	6	30.00
7. อื่น ๆ	อดีต	มี	0	0.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	0	0.00
	ปัจจุบัน	มี	0	0.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	0	0.00

จากการสำรวจการจัดการป่าชุมชน ด้านการป้องกันการบุกรุก ของป่าชุมชนอำเภอสันติสุข ในอดีต พบว่า มีเพียงการใช้ความเชื่อเรื่องผี/สิ่งศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติในการปกป้องคุ้มครองป่าชุมชน ร้อยละ 95.00

แต่ในปัจจุบัน พบว่าอำเภอสันติสุข มีการจัดการป่าชุมชน ด้านการป้องกันการบุกรุก หลายรูปแบบเพิ่มขึ้นจากในอดีต คือ มีการตั้งกฎกติกาชุมชน มีการทำแนวเขตป่าชุมชนที่ชัดเจน มีการจัดเวทีประชุมเพื่อป้องกันการบุกรุก มีการติดป้ายประชาสัมพันธ์ มีการตั้งด่านตรวจและจัดเวรเฝ้าระวัง ร้อยละ 100.00 เท่ากัน และมีการใช้ความเชื่อเรื่องผี/สิ่งศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติในการปกป้องคุ้มครองป่าชุมชน ร้อยละ 70.00 (ตารางที่ 69)

แผนภูมิที่ 112 การจัดการป่าชุมชนด้านการป้องกันการบุกรุก อ.สันติสุข

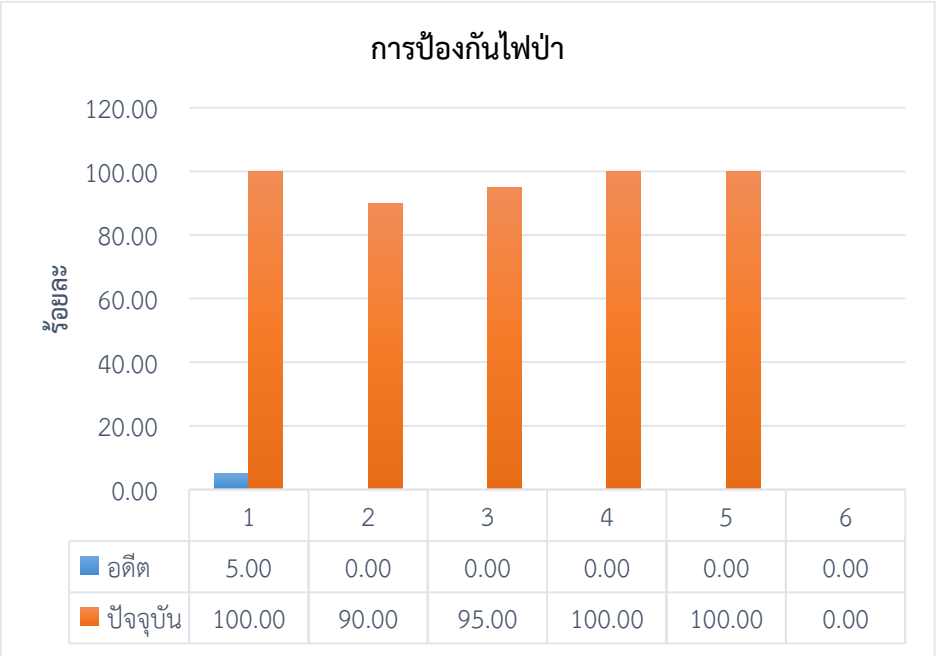
1 = มีการใช้ความเชื่อเรื่องผี/สิ่งศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติในการปกป้องคุ้มครองป่าชุมชน
2 = มีการตั้งกฎกติกาชุมชน
3 = มีการทำแนวเขตป่าชุมชนที่ชัดเจน
4 = มีการจัดเวทีประชุมเพื่อป้องกันการบุกรุก
5 = มีการติดป้ายประชาสัมพันธ์
6 = มีการตั้งด่านตรวจและจัดเวรเฝ้าระวัง
7 = อื่น ๆ

ตารางที่ 70 การจัดการป่าชุมชนด้านการป้องกันไฟป่า อ.สันติสุข

กิจกรรมการจัดการป่า	ช่วงเวลา	การจัดการ	ปฏิบัติ		ไม่ปฏิบัติ	
			จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. มีการจัดทำแนวกันไฟ	อดีต	มี	1	5.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	19	95.00
	ปัจจุบัน	มี	20	100.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	0	0.00
2. มีการเดินลาดตระเวน	อดีต	มี	0	0.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	20	100.00
	ปัจจุบัน	มี	18	90.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	2	10.00
3. มีการอบรมการป้องกันไฟป่า	อดีต	มี	0	0.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	20	100.00
	ปัจจุบัน	มี	19	95.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	1	5.00
4. มีการประชุมหารือวางแผนในเวทีหมู่บ้าน	อดีต	มี	0	0.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	20	100.00
	ปัจจุบัน	มี	20	100.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	0	0.00
5. ประกาศเสียงตามสายขอความร่วมมือ	อดีต	มี	0	0.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	20	100.00
	ปัจจุบัน	มี	20	100.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	0	0.00
6. อื่น ๆ	อดีต	มี	0	0.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	0	0.00
	ปัจจุบัน	มี	0	0.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	0	0.00

จากการสำรวจการจัดการป่าชุมชน ด้านการป้องกันไฟป่า ของป่าชุมชนอำเภอสันติสุข ในอดีต พบว่ามีเพียงการจัดทำแนวกันไฟ ร้อยละ 5.00

แต่ในปัจจุบัน พบว่าอำเภอสันติสุข มีการจัดการป่าชุมชน ด้านการป้องกันไฟป่า หลายรูปแบบ เพิ่มขึ้นจากในอดีต คือ มีการจัดทำแนวกันไฟ มีการประชุมหารือวางแผนในเวทีหมู่บ้าน มีการประกาศเสียงตามสายขอความร่วมมือ ร้อยละ 100.00 เท่ากัน มีการอบรมการป้องกันไฟป่า ร้อยละ 95.00 และมีการเดินลาดตระเวน ร้อยละ 90.00 (ตารางที่ 70)

แผนภูมิที่ 113 การจัดการป่าชุมชนด้านการป้องกันไฟป่า อ.สันติสุข

1 = มีการจัดทำแนวกันไฟ
2 = มีการเดินลาดตระเวน
3 = มีการอบรมการป้องกันไฟป่า
4 = มีการประชุมหารือวางแผนในเวทีหมู่บ้าน
5 = ประกาศเสียงตามสายขอความร่วมมือ
6 = อื่น ๆ

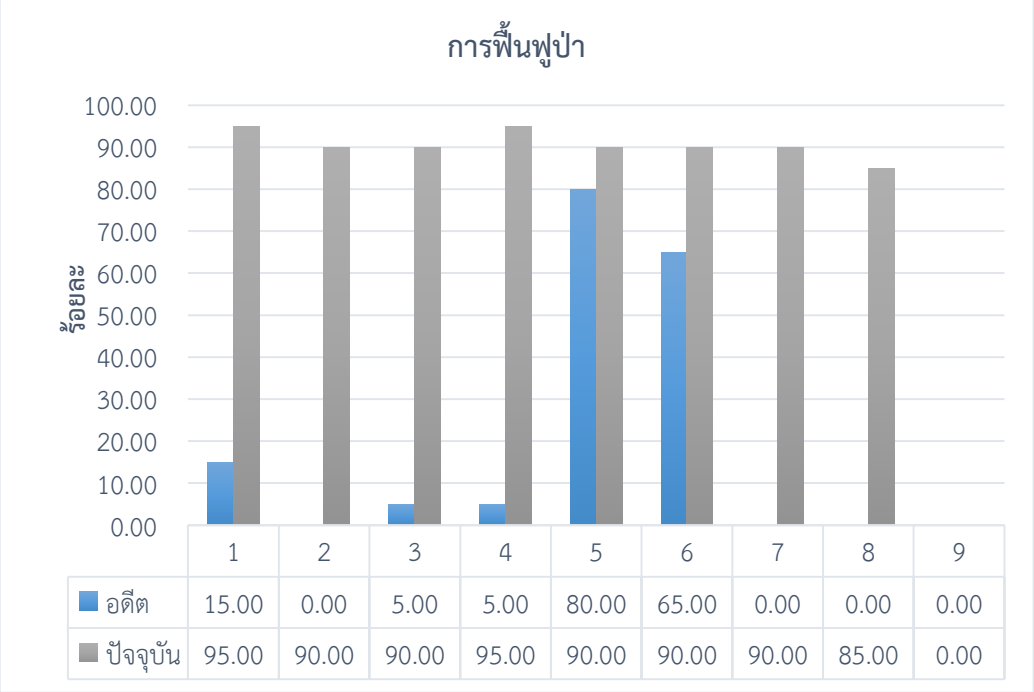
ตารางที่ 71 การจัดการป่าชุมชนด้านการอนุรักษ์/ฟื้นฟูป่าชุมชน-ระบบนิเวศป่า อ.สันติสุข

กิจกรรมการจัดการป่า	ช่วงเวลา	การจัดการ	ปฏิบัติ		ไม่ปฏิบัติ	
			จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. มีกิจกรรมให้ความรู้ความเข้าใจให้กับคนในชุมชน	อดีต	มี	3	15.00	1	5.00
		ไม่มี	0	0.00	16	80.00
	ปัจจุบัน	มี	19	95.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	1	5.00
2. มีการจัดกิจกรรมปลูกป่า	อดีต	มี	0	0.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	20	100.00
	ปัจจุบัน	มี	18	90.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	2	10.00
3. มีการประสานและสร้างเครือข่ายการอนุรักษ์/ฟื้นฟูกับชุมชนอื่นๆ	อดีต	มี	1	5.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	19	95.00
	ปัจจุบัน	มี	18	90.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	2	10.00
4. มีการตั้งกฎกติกาชุมชน	อดีต	มี	1	5.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	19	95.00
	ปัจจุบัน	มี	19	95.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	1	5.00
5. มีการใช้ความเชื่อเรื่องผี/สิ่งศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติในการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าชุมชน	อดีต	มี	16	80.00	1	5.00
		ไม่มี	0	0.00	3	15.00
	ปัจจุบัน	มี	18	90.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	2	10.00
6. มีการจัดกิจกรรมบวชป่า/การเลี้ยงผี	อดีต	มี	13	65.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	7	35.00
	ปัจจุบัน	มี	18	90.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	2	10.00
7. มีการจัดศึกษาดูงาน	อดีต	มี	0	0.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	20	100.00
	ปัจจุบัน	มี	18	90.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	2	10.00
8. มีการทำฝายชะลอน้ำ	อดีต	มี	0	0.00	0	0.00
		ไม่มี	1	5.00	19	95.00
	ปัจจุบัน	มี	17	85.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	3	15.00

กิจกรรมการจัดการป่า	ช่วงเวลา	การจัดการ	ปฏิบัติ		ไม่ปฏิบัติ	
			จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
9. อื่น ๆ	อดีต	มี	0	0.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	0	0.00
	ปัจจุบัน	มี	0	0.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	0	0.00

จากการสำรวจการจัดการป่าชุมชน ด้านการอนุรักษ์/ฟื้นฟูป่าชุมชน-ระบบนิเวศป่า ของป่าชุมชนอำเภอสันติสุข ในอดีต พบว่า มีการใช้ความเชื่อเรื่องผี/สิ่งศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติในการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าชุมชน ร้อยละ 80.00 มีการจัดกิจกรรมบวชป่า/การเลี้ยงผี ร้อยละ 65.00 มีกิจกรรมให้ความรู้ความเข้าใจให้กับคนในชุมชน ร้อยละ 15.00 มีการตั้งกฎกติกาชุมชน และมีการประสานและสร้างเครือข่ายการอนุรักษ์/ฟื้นฟูกับชุมชนอื่น ๆ ร้อยละ 5.00 เท่ากัน

แต่ในปัจจุบัน พบว่าอำเภอสันติสุข มีการจัดการป่าชุมชน ด้านการอนุรักษ์/ฟื้นฟูป่าชุมชน-ระบบนิเวศป่าเพิ่มขึ้นกว่าในอดีต คือ มีกิจกรรมให้ความรู้ความเข้าใจให้กับคนในชุมชน และมีการตั้งกฎกติกาชุมชน ร้อยละ 95.00 เท่ากัน มีการจัดกิจกรรมปลูกป่า มีการใช้ความเชื่อเรื่องผี/สิ่งศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติในการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าชุมชน มีการจัดกิจกรรมบวชป่า/การเลี้ยงผี มีการจัดศึกษาดูงาน ร้อยละ 90.00 เท่ากัน และมีการทำฝายชะลอน้ำ ร้อยละ 85.00 (ตารางที่ 71)

แผนภูมิที่ 114 การจัดการป่าชุมชนด้านการอนุรักษ์/ฟื้นฟูป่าชุมชน-ระบบนิเวศป่า อ.สันติสุข

1	= มีกิจกรรมให้ความรู้ความเข้าใจให้กับคนในชุมชน	4	= มีการตั้งกฎกติกาชุมชน	7	= มีการจัดศึกษาดูงาน
2	= มีการจัดกิจกรรมปลูกป่า	5	= มีการใช้ความเชื่อศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติ	8	= มีการทำฝายชะลอน้ำ
3	= มีการประสานและสร้างเครือข่ายชุมชนอื่นๆ	6	= มีการจัดกิจกรรมบวชป่า / การเลี้ยงผี	9	= อื่น ๆ

ตารางที่ 72 ผลการดำเนินงาน/ผลสำเร็จที่ภาคภูมิใจด้านป่าชุมชน อ.สันติสุข

ผลกระทบ/การเปลี่ยนแปลง	ผลการดำเนินงาน									
	มี/ใช่		ไม่มี/ไม่ใช่		N	ได้รับความร่วมมือดี		ไม่แน่ใจ		N
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
ด้านการบริหารจัดการ										
1) ชุมชนมีส่วนร่วม ดูแลจัดการในรูปของกลุ่มอนุรักษ์ป่าชุมชน	20	100.00	0	0.00	20	20	100.00	0	0.00	20
2) คณะกรรมการฯ มีบทบาทในการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งสร้างคนรุ่นใหม่ให้สืบทอดสานต่อการดำเนินงานฯ	20	100.00	0	0.00	20	20	100.00	0	0.00	20
3) ชุมชนให้ความร่วมมือและรักษากฎกติกาการใช้ประโยชน์จากป่าร่วมกัน	20	100.00	0	0.00	20	20	100.00	0	0.00	20
4) ชุมชนมีส่วนในการระดมทุน/กองทุนอนุรักษ์ป่าชุมชน	20	100.00	0	0.00	20	20	100.00	0	0.00	20
5) ชุมชนมีส่วนร่วมการทำกิจกรรมการอนุรักษ์ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง	20	100.00	0	0.00	20	20	100.00	0	0.00	20
6) ในชุมชนได้ร่วมกันกำหนดข้อบัญญัติว่าด้วยการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติโดย อบต/เทศบาล	20	100.00	0	0.00	20	20	100.00	0	0.00	20
7) อื่น ๆ	0	0.00	0	0.00	0	0	0.00	0	0.00	0
ด้านทรัพยากร										
1) ป่าชุมชนได้รับการปกป้องดูแลจากสมาชิกในชุมชนด้วยดี	20	100.00	0	0.00	20	20	100.00	0	0.00	20
2) มีความหลากหลายของพันธุ์พืช/สัตว์	20	100.00	0	0.00	20	20	100.00	0	0.00	20
3) ป่าได้รับการฟื้นฟูและมีสภาพป่าที่มีความอุดมสมบูรณ์	20	100.00	0	0.00	20	20	100.00	0	0.00	20
4) อื่น ๆ	0	0.00	0	0.00	0	0	0.00	0	0.00	0
ด้านสังคมวัฒนธรรม										
1) การประยุกต์พิธีกรรมทางศาสนามาใช้ในการดูแลจัดการป่า การบวชป่า เลี้ยงผีขุนน้ำ	19	95.00	1	5.00	20	20	100.00	0	0.00	20

ผลกระทบ/การเปลี่ยนแปลง	ผลการดำเนินงาน									
	มี/ใช่		ไม่มี/ไม่ใช่		N	ได้รับความร่วมมือดี		ไม่แน่ใจ		N
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
2) การถ่ายทอดองค์ความรู้สู่กลุ่มเยาวชนคนรุ่นใหม่ได้สืบทอดสานต่อเจตนารมณ์ในการดูแลรักษาป่าอย่างต่อเนื่อง	20	100.00	0	0.00	20	20	100.00	0	0.00	20
ด้านเศรษฐกิจ										
1) การพึ่งพาประโยชน์จากป่าอย่างเหมาะสม	20	100.00	0	0.00	20	20	100.00	0	0.00	20
2) การนำผลผลิตจากป่ามาต่อยอดสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ	18	90.00	2	10.00	20	18	90.00	2	10.00	20
3) ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	17	85.00	3	15.00	20	17	85.00	3	15.00	20
การประสานงาน/เชื่อมโยงกับหน่วยงานภายนอก										
1) ได้รับรางวัลผลงานด้านป่าชุมชน	2	10.00	18	90.00	20	2	10.00	18	90.00	20
2) เป็นแหล่งเรียนรู้/ ศึกษาดูงานแก่หน่วยงานต่างๆ	13	65.00	7	35.00	20	13	65.00	7	35.00	20
3) รับเชิญเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้แก่หน่วยงานภายนอกชุมชน	5	25.00	15	75.00	20	5	25.00	15	75.00	20

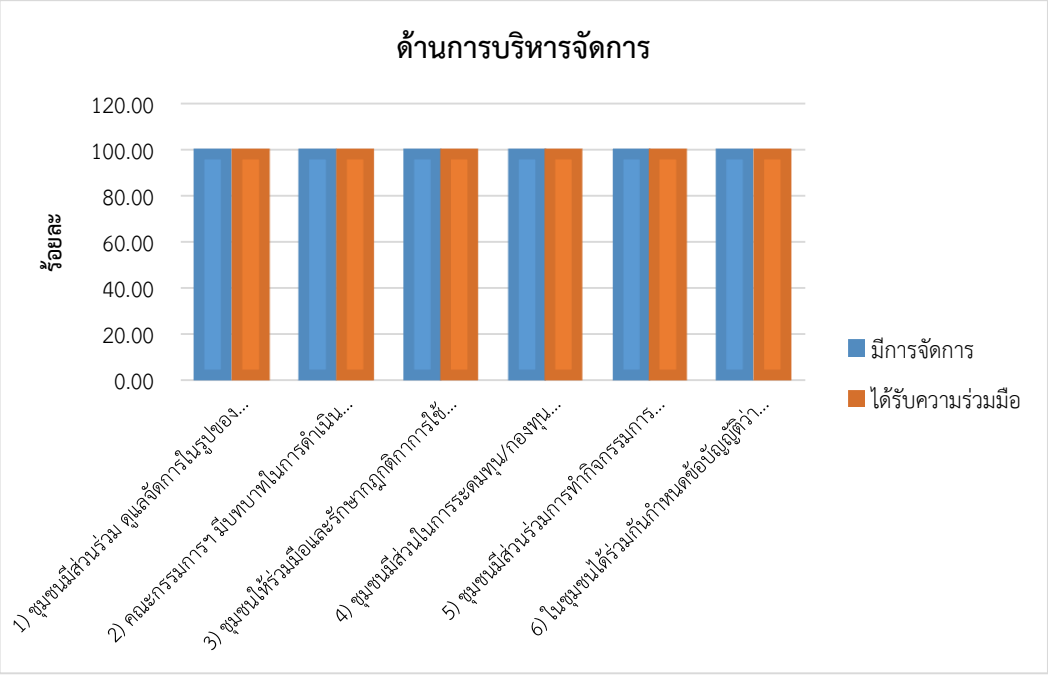
ผลการดำเนินงาน ด้านการบริหารจัดการป่าชุมชน ของอำเภอสันติสุข พบว่ามีผลการดำเนินงานที่ดีและได้รับความร่วมมือจากชุมชนเป็นอย่างดี เท่ากันทุก ๆ ด้าน คือ ชุมชนมีส่วนร่วมดูแลจัดการในรูปของกลุ่มอนุรักษ์ป่าชุมชน คณะกรรมการฯ มีบทบาทในการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่องรวมทั้งสร้างคนรุ่นใหม่ให้สืบทอดสานต่อการดำเนินงานฯ ชุมชนให้ความร่วมมือและรักษากฎกติกาการใช้ประโยชน์จากป่าร่วมกัน ชุมชนมีส่วนในการระดมทุน/กองทุนอนุรักษ์ป่าชุมชม ชุมชนมีส่วนร่วมการทำกิจกรรมการอนุรักษ์ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง และในชุมชนได้ร่วมกันกำหนดข้อบัญญัติว่าด้วยการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติโดย อบต/เทศบาล

ผลการดำเนินงาน ด้านทรัพยากร พบว่ามีผลการดำเนินงานที่ดีและได้รับความร่วมมือจากชุมชนเท่ากันทุก ๆ ด้าน คือ ป่าชุมชนได้รับการปกป้องดูแลจากสมาชิกในชุมชน ป่าชุมชนมีความหลากหลายของพันธุ์พืช/สัตว์ และป่าได้รับการฟื้นฟูและมีสภาพป่าที่มีความอุดมสมบูรณ์

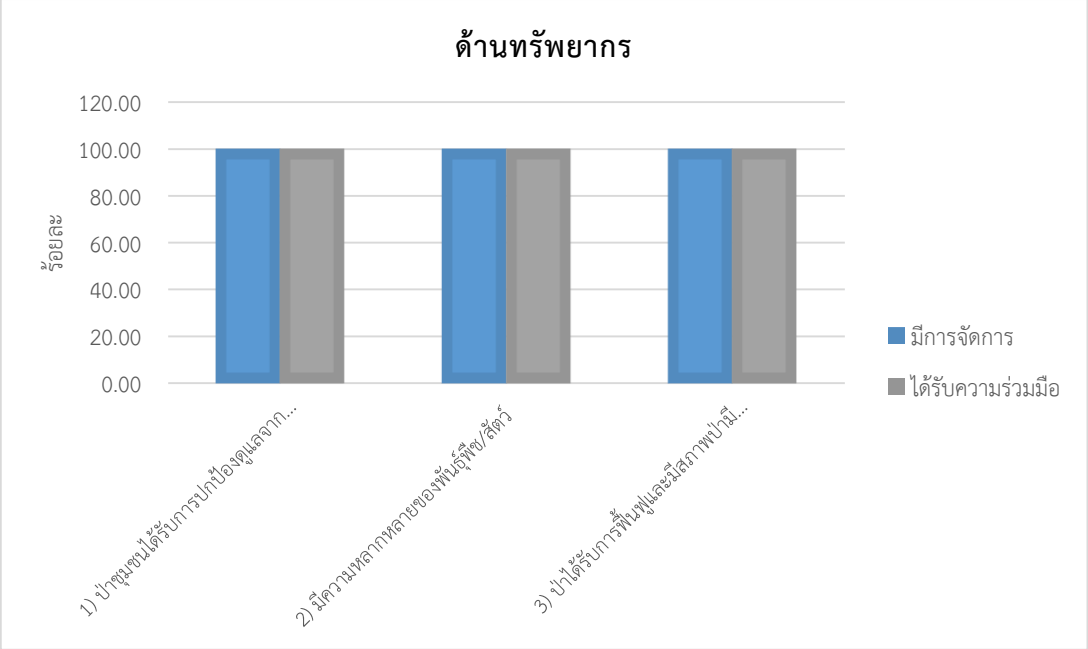
ผลการดำเนินงาน ด้านสังคม พบว่ามีผลการดำเนินงานที่ดีและได้รับความร่วมมือจากชุมชน ในการถ่ายทอดองค์ความรู้สู่กลุ่มเยาวชนคนรุ่นใหม่ได้สืบทอดสานต่อเจตนารมณ์ในการดูแลรักษาป่าอย่างต่อเนื่องมากที่สุด รองลงมาคือ มีการประยุกต์พิธีกรรมทางศาสนามาใช้ในการดูแลจัดการป่า การบวชป่า เลี้ยงผีขุนน้ำ

ผลการดำเนินงาน ด้านเศรษฐกิจ พบว่ามีผลการดำเนินงานที่ดีและได้รับความร่วมมือจากชุมชนในการพึ่งพาประโยชน์จากป่าอย่างเหมาะสม มากที่สุด รองลงมาคือ มีการนำผลผลิตจากป่ามาต่อยอดสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ และมีส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ตามลำดับ

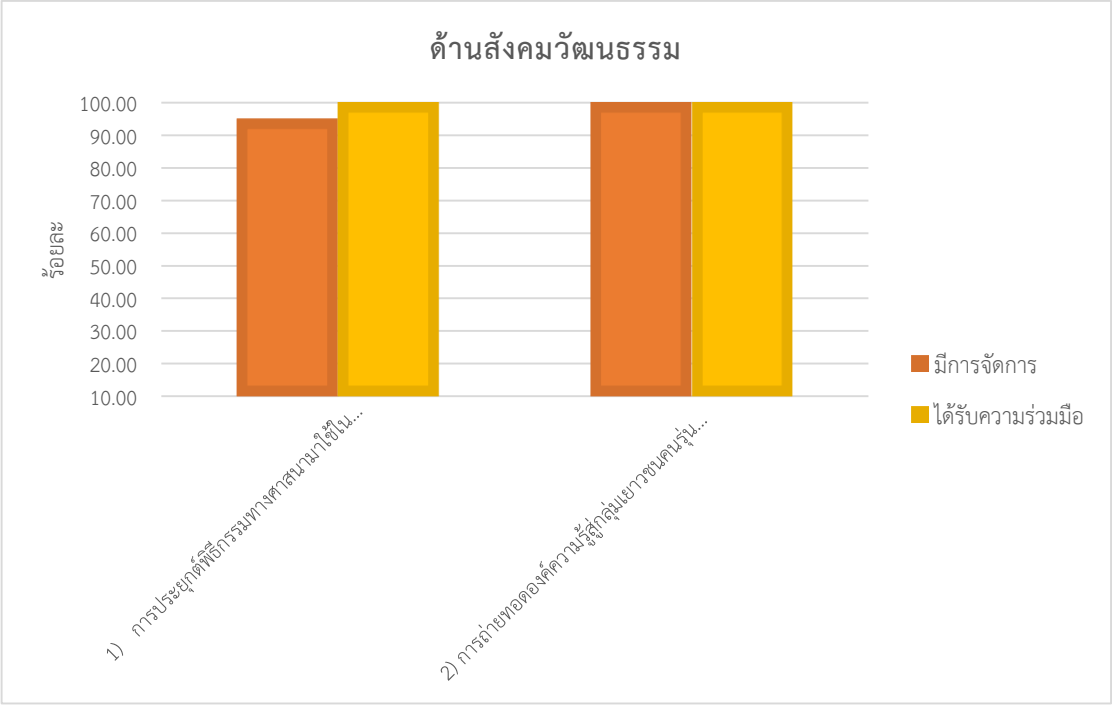
ผลการดำเนินงาน ด้านการประสานงาน/เชื่อมโยงกับหน่วยงานภายนอก พบว่ามีผลการดำเนินงานที่ดีและได้รับความร่วมมือจากชุมชนในการได้รับรางวัลผลงานด้านป่าชุมชน มากที่สุด รองลงมาคือ การเป็นแหล่งเรียนรู้/ ศึกษาดูงานแก่หน่วยงานต่างๆ และการได้รับเชิญเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้ แก่หน่วยงานภายนอกชุมชน ตามลำดับ

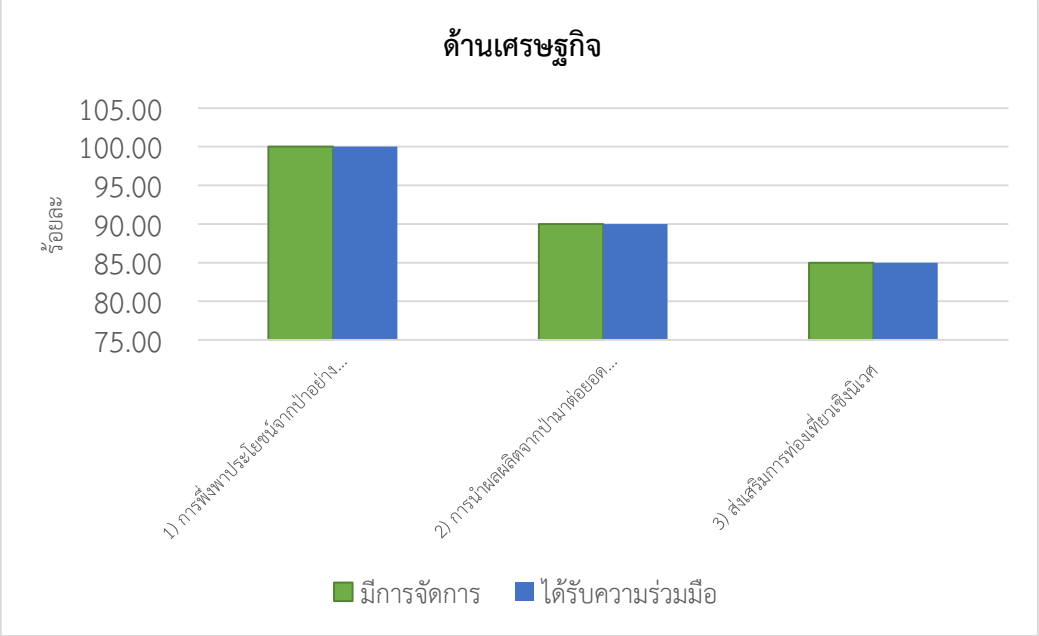
แผนภูมิที่ 115 การดำเนินงานด้านการบริหารจัดการป่าชุมชน อ.สันติสุข

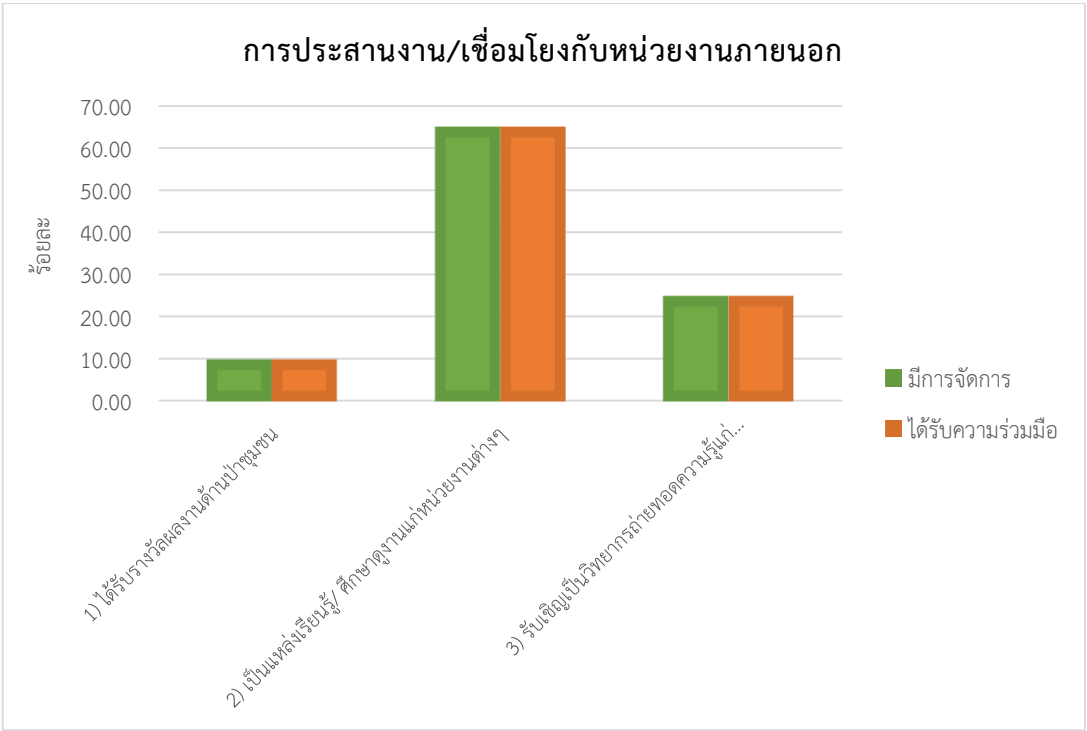
แผนภูมิที่ 116 การดำเนินงานด้านทรัพยากรป่าชุมชน อ.สันติสุข

แผนภูมิที่ 117 การดำเนินงานด้านสังคมวัฒนธรรมป่าชุมชน อ.สันติสุข

แผนภูมิที่ 118 การดำเนินงานด้านเศรษฐกิจ อ.สันติสุข

แผนภูมิที่ 119 การดำเนินงานป่าชุมชนด้านการประสานงาน/เชื่อมโยงกับหน่วยงานภายนอก อ.สันติสุข

9) ป่าชุมชน อำเภอแม่จริม

ตารางที่ 73 ข้อมูลทั่วไปของป่าชุมชน อ.แม่จริม

ที่	รายการ		จำนวน	ร้อยละ
1	ที่ตั้งของป่าชุมชน	ป่าอุทยานแห่งชาติ	19	18.27
		ป่าสงวนแห่งชาติ	85	81.73
		รวม	**104**	**100.00**
2	การขึ้นทะเบียนป่าชุมชนของกรมป่าไม้	ขึ้นทะเบียน	4	3.85
		ไม่ได้ขึ้นทะเบียน	96	92.30
		ไม่ทราบ/ไม่ระบุ	4	3.85
		รวม	**104**	**100.00**
3	กองทุนในการดูแลรักษาป่าชุมชน	มี	3	9.38
		ไม่มี	27	84.37
		ไม่ทราบ/ไม่ระบุ	2	6.25
		รวม	**32**	**100.00**
4	หน่วยงานที่สนับสนุน	มี	21	65.62
		ไม่มี	9	28.13
		ไม่ทราบ/ไม่ระบุ	2	6.25
		รวม	**32**	**100.00**

จากการสำรวจป่าชุมชนอำเภอแม่จริม พบว่ามีพื้นที่ป่าชุมชนทั้งหมด 104 แห่ง ครอบคลุมพื้นที่ 32 หมู่บ้าน (ตารางที่ 73)

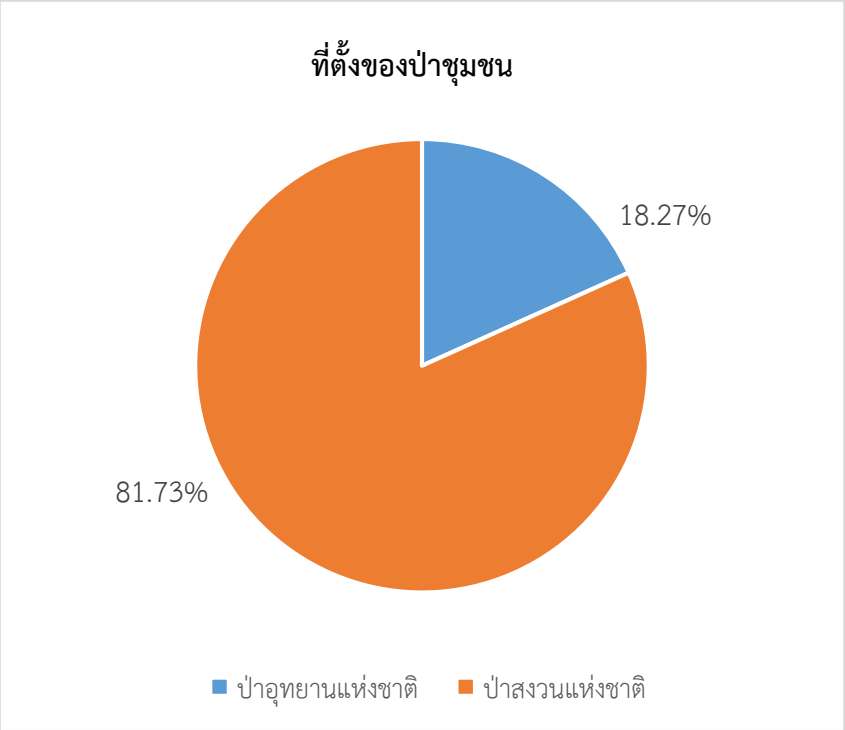
มีป่าชุมชนอยู่ในเขตป่าอุทยานแห่งชาติแม่จริม และอุทยานแห่งชาติดอยภูคา จำนวน 19 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 18.27 ได้แก่ ป่าชุมชนตำบลน้ำพาง 16 ป่า คือ ป่าชุมชนห้วยน้ำปูนน้อย ป่าชุมชน(อนุรักษ์บ้านน้ำลาน 1) ป่าชุมชน(อนุรักษ์บ้านน้ำลาน2) ป่าชุมชนห้วยเหี้ย ป่าชุมชนขุนห้วยสาง ป่าชุมชนดอยแก้ว ป่าชุมชนห้วยเหี้ย ป่าชุมชนโก๋งแล้ง ป่าชุมชนห้วยผาแหลบ ป่าชุมชนห้วยฝายบ้านใหม่ ป่าชุมชนขุนห้วยน้ำหวาน ป่าชุมชนภูไม้เจี๊ยบ ป่าชุมชนภูเกี่ยวหลวง ป่าชุมชนต้นน้ำขุนห้วยเย็น ป่าชุมชนบ้านร่มเกล้า ป่าชุมชนภูเสือดาว และตำบลหนองแดง 3 ป่า คือ ป่าชุมชนห้วยปงปาง2 ป่าชุมชนห้วยจะหลือ ป่าชุมชนห้วยเมี่ยง และมีป่าชุมชนที่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ บริเวณป่าแม่น้ำน่านตะวันออกตอนใต้ ป่าน้ำว้า ป่าห้วยสาลี่ และป่าแม่จริม จำนวน 85 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 81.73

นอกจากนี้ยังพบว่ามีป่าชุมชนที่ได้ขึ้นทะเบียนของกรมป่าไม้ จำนวน 4 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 3.85 ไม่ได้ขึ้นทะเบียน จำนวน 96 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 92.30 และไม่ทราบ/ไม่ระบุ จำนวน 4 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 3.85

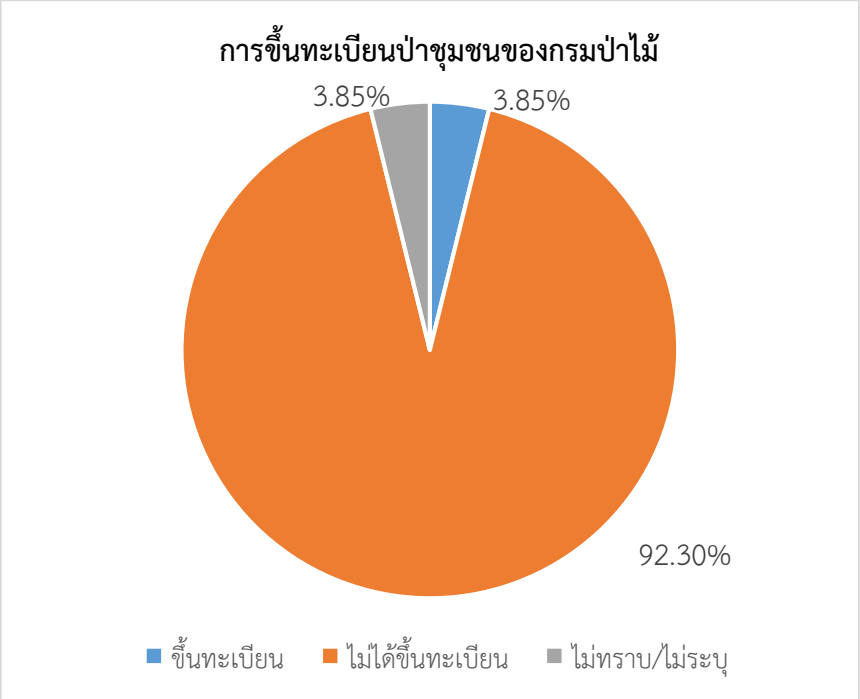
มีป่าชุมชนที่มีกองทุนดูแลรักษาป่า จำนวน 3 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 9.38 ยังไม่มีกองทุนดูแลรักษาป่า จำนวน 27 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 84.37 และไม่ทราบ/ไม่ระบุข้อมูล จำนวน 2 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 6.25

มีป่าชุมชนที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ จำนวน 21 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 65.62 ยังไม่มีหน่วยงานสนับสนุน จำนวน 9 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 28.13 และไม่ทราบ/ไม่ระบุข้อมูล จำนวน 2 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 6.25

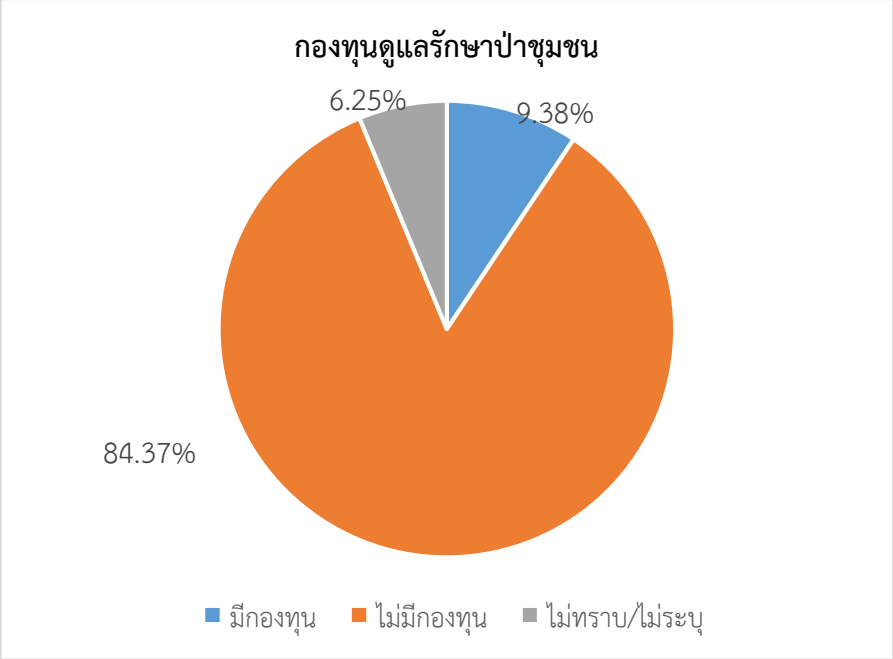
หน่วยงานที่สนับสนุน ได้แก่ อุทยานแห่งชาติแม่จริม หน่วยจัดการต้นน้ำแม่จริม ปตท. อบต. หน่วยพิทักษ์ป่า สถานีป้องกันไฟป่าแม่จริม โครงการพัฒนาเพื่อความมั่นคงลุ่มน้ำน่าน กรมป่าไม้ โดยสนับสนุนในรูปแบบของ กล้าไม้/พันธุ์ไม้ งบประมาณ ทำแนวกันไฟ เป็นต้น

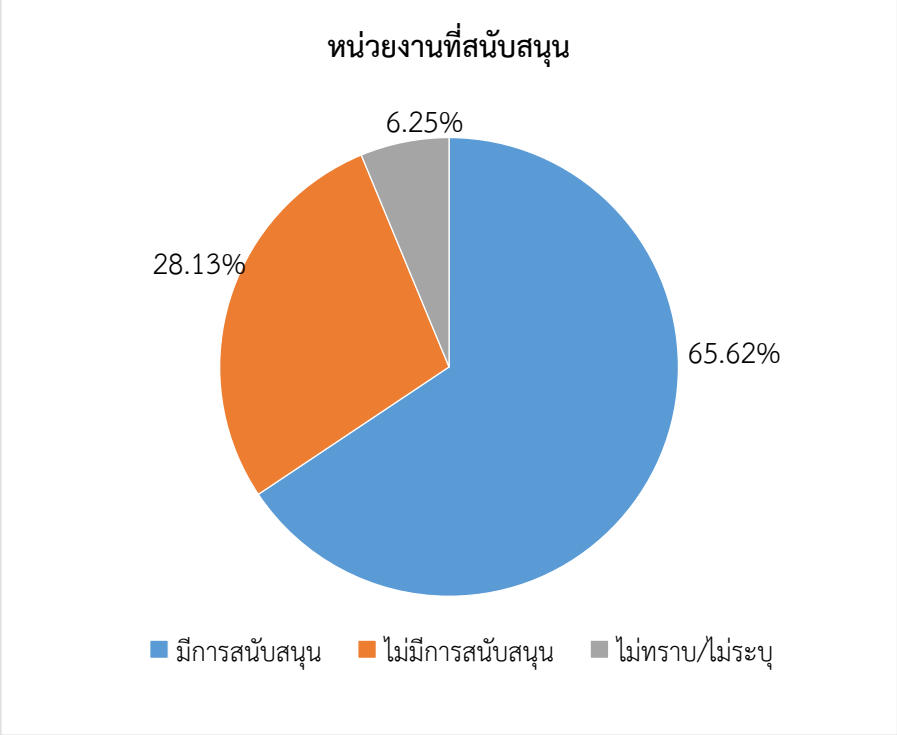
แผนภูมิที่ 120 ข้อมูลที่ตั้งของป่าชุมชนในพื้นที่ อ.แม่จริม

แผนภูมิที่ 121 ข้อมูลการขึ้นทะเบียนป่าชุมชนของกรมป่าไม้ อ.แม่จริม

แผนภูมิที่ 122 ข้อมูลชุมชนที่มีกองทุนดูแลรักษาป่าชุมชน อ.แม่จริม

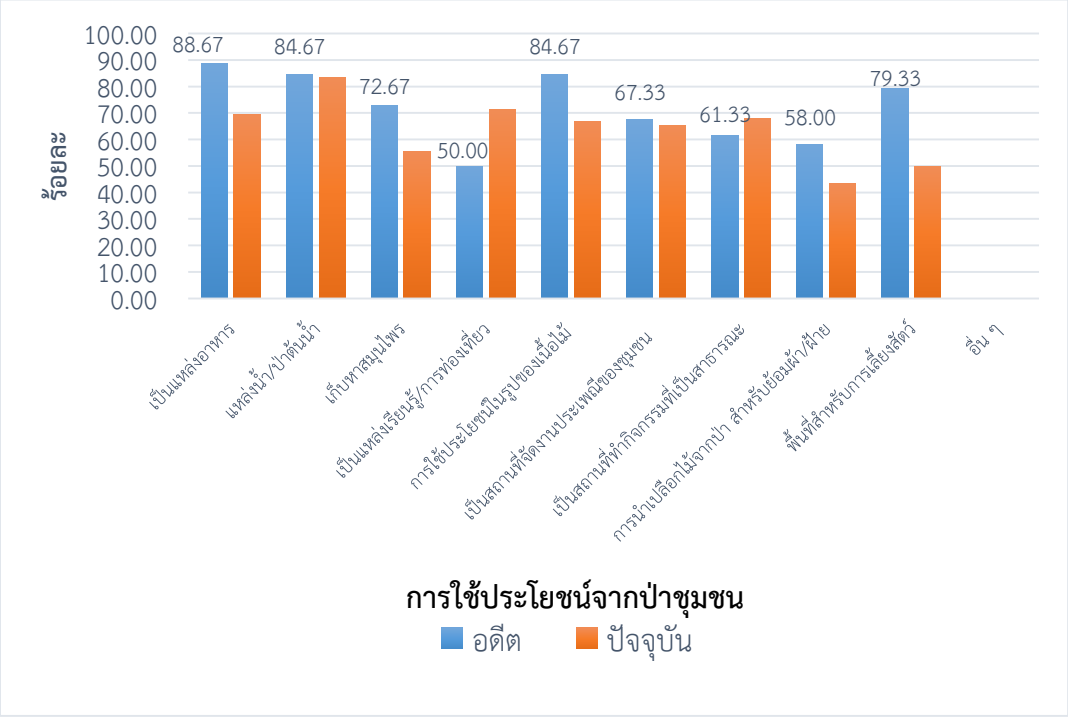
แผนภูมิที่ 123 ข้อมูลหน่วยงานที่สนับสนุน อ.แม่จริม

ตารางที่ 74 ข้อมูลการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนเมื่อเทียบกับอดีตจนถึงปัจจุบัน อ.แม่จริม

ประเด็น	การใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน																		
	อดีต									ปัจจุบัน 2550-2560									
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	ค่าเฉลี่ย	S.D	ร้อยละ	N	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	ค่าเฉลี่ย	S.D	ร้อยละ	N
	จำนวน	จำนวน	จำนวน	จำนวน	จำนวน					จำนวน	จำนวน	จำนวน	จำนวน	จำนวน				
การใช้ประโยชน์จากป่า																		
1) เป็นแหล่งอาหาร	18	8	3	1	0	4.43	0.817	88.67	30	6	8	10	6	0	3.47	1.042	69.33	30
2) แหล่งน้ำ/ป่าต้นน้ำ	12	15	1	2	0	4.23	0.817	84.67	30	16	5	7	2	0	4.17	1.020	83.33	30
3) เก็บหาสมุนไพร	6	13	6	4	1	3.63	1.066	72.67	30	3	5	9	8	5	2.77	1.223	55.33	30
4) เป็นแหล่งเรียนรู้/การท่องเที่ยว	0	8	4	13	5	2.50	1.075	50.00	30	5	12	9	3	1	3.57	1.006	71.33	30
5) การใช้ประโยชน์ในรูปของเนื้อไม้ ไม้ใช้สอย	12	14	3	1	0	4.23	0.774	84.67	30	4	9	10	7	0	3.33	0.994	66.67	30
6) เป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรม และจัดงานประเพณีของชุมชน	6	9	7	6	2	3.37	1.217	67.33	30	5	9	9	3	4	3.27	1.258	65.33	30
7) เป็นสถานที่ให้ชุมชนจัดงานหรือกิจกรรมที่เป็นสาธารณะ	3	10	7	6	4	3.07	1.230	61.33	30	2	16	7	2	3	3.40	1.070	68.00	30
8) การนำเปลือกไม้จากป่าสำหรับย้อมผ้า/ฝ้าย	3	9	5	8	5	2.90	1.296	58.00	30	0	4	5	13	8	2.17	0.986	43.33	30
9) พื้นที่สำหรับการเลี้ยงสัตว์	13	7	7	2	1	3.97	1.129	79.33	30	1	6	8	7	8	2.50	1.196	50.00	30

จากการสำรวจการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนของอำเภอแม่จริม ในอดีต พบว่ามีการใช้ประโยชน์ด้านการเป็นแหล่งอาหารมากที่สุด ร้อยละ 88.67 รองลงมาคือ ด้านการเป็นแหล่งน้ำ/ป่าต้นน้ำ และด้านการใช้ประโยชน์ในรูปของเนื้อไม้ ไม้ใช้สอย ร้อยละ 84.67 เท่ากัน ด้านการใช้พื้นที่สำหรับการเลี้ยงสัตว์ ร้อยละ 79.33 ด้านการ เก็บหาสมุนไพร ร้อยละ 72.67 ด้านการเป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรม และจัดงานประเพณีของชุมชน ร้อยละ 61.33 ด้านการเป็นสถานที่ให้ชุมชนจัดงานหรือกิจกรรมที่เป็นสาธารณะ ร้อยละ 61.33 ด้านการนำเปลือกไม้จากป่า สำหรับย้อมผ้า/ฝ้าย ร้อยละ 58.00 และด้านการเป็นแหล่งเรียนรู้/การท่องเที่ยว ร้อยละ 50.00 ตามลำดับ

ในปัจจุบัน การใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนของอำเภอแม่จริม พบว่ามีการใช้ประโยชน์ด้านการเป็นแหล่งน้ำ/ป่าต้นน้ำ ร้อยละ 83.33 รองลงมาคือ ด้านการเป็นแหล่งเรียนรู้/การท่องเที่ยว ร้อยละ 71.33 ด้านการเป็นแหล่งอาหาร ร้อยละ 69.33 ด้านการเป็นสถานที่ให้ชุมชนจัดงานหรือกิจกรรมที่เป็นสาธารณะ ร้อยละ 68.00 ด้านการใช้ประโยชน์ในรูปของเนื้อไม้ ไม้ใช้สอย ร้อยละ 66.67 ด้านการเป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรม และจัดงานประเพณีของชุมชน ร้อยละ 65.33 ด้านการเก็บหาสมุนไพร ร้อยละ 55.33 ด้านการเป็นพื้นที่สำหรับการเลี้ยงสัตว์ ร้อยละ 50.00 และด้านการนำเปลือกไม้จากป่าสำหรับย้อมผ้า/ฝ้าย ร้อยละ 43.3 (ตารางที่ 74)

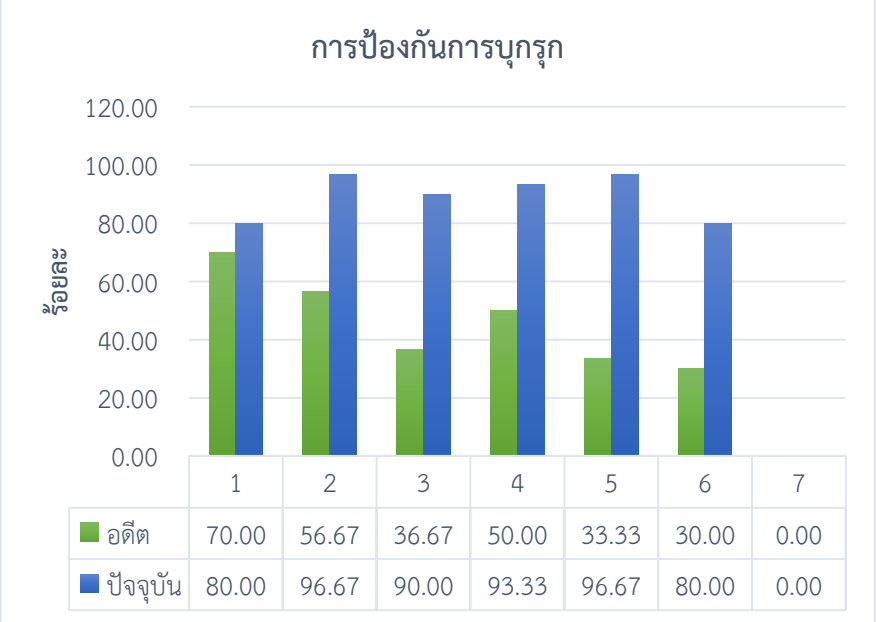
แผนภูมิที่ 124 การใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน อ.แม่จริม

ตารางที่ 75 การจัดการป่าชุมชนด้านการป้องกันการบุกรุก อ.แม่จริม

กิจกรรมการจัดการป่า	ช่วงเวลา	การจัดการ	ปฏิบัติ		ไม่ปฏิบัติ	
			จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. มีการใช้ความเชื่อเรื่องผี/สิ่งศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติในการปกป้องคุ้มครองป่าชุมชน	อดีต	มี	21	70.00	1	3.33
		ไม่มี	0	0.00	8	26.67
	ปัจจุบัน	มี	24	80.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	6	20.00
2. มีการตั้งกฎกติกาชุมชน	อดีต	มี	17	56.67	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	13	43.33
	ปัจจุบัน	มี	29	96.67	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	1	3.33
3. มีการทำแนวเขตป่าชุมชนที่ชัดเจน	อดีต	มี	11	36.67	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	19	63.33
	ปัจจุบัน	มี	27	90.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	3	10.00
4. มีการจัดเวทีประชุมเพื่อป้องกันการบุกรุก	อดีต	มี	15	50.00	1	3.33
		ไม่มี	1	3.33	13	43.33
	ปัจจุบัน	มี	28	93.33	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	2	6.67
5. มีการติดป้ายประชาสัมพันธ์	อดีต	มี	10	33.33	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	20	66.67
	ปัจจุบัน	มี	29	96.67	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	1	3.33
6. มีการตั้งด่านตรวจและจัดเวรเฝ้าระวัง	อดีต	มี	9	30.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	21	70.00
	ปัจจุบัน	มี	24	80.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	6	20.00
7. อื่น ๆ	อดีต	มี	0	0.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	0	0.00
	ปัจจุบัน	มี	0	0.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	0	0.00

จากการสำรวจการจัดการป่าชุมชน ด้านการป้องกันการบุกรุก ของป่าชุมชนอำเภอแม่จริม ในอดีต พบว่า มีการใช้ความเชื่อเรื่องผี/สิ่งศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติในการปกป้องคุ้มครองป่าชุมชน ร้อยละ 70.00 มีการตั้งกฎกติกาชุมชน ร้อยละ 56.67 มีการจัดเวทีประชุมเพื่อป้องกันการบุกรุก ร้อยละ 50.00 มีการทำแนวเขตป่าชุมชนที่ชัดเจน ร้อยละ 36.67 มีการติดป้ายประชาสัมพันธ์ ร้อยละ 33.33 และมีการตั้งด่านตรวจและจัดเวรเฝ้าระวัง ร้อยละ 30.00

แต่ในปัจจุบัน พบว่าอำเภอแม่จริม มีการตั้งกฎกติกาชุมชน และมีการติดป้ายประชาสัมพันธ์ ร้อยละ 96.67 เท่ากัน มีการจัดเวทีประชุมเพื่อป้องกันการบุกรุก ร้อยละ 93.33 มีการจัดเวทีประชุมเพื่อป้องกันการบุกรุก มีการทำแนวเขตป่าชุมชนที่ชัดเจน ร้อยละ 90.00 มีการใช้ความเชื่อเรื่องผี/สิ่งศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติในการปกป้องคุ้มครองป่าชุมชน และมีการตั้งด่านตรวจและจัดเวรเฝ้าระวัง ร้อยละ 80.00 เท่ากัน (ตารางที่ 75)

แผนภูมิที่ 125 การจัดการป่าชุมชนด้านการป้องกันการบุกรุก อ.แม่จริม

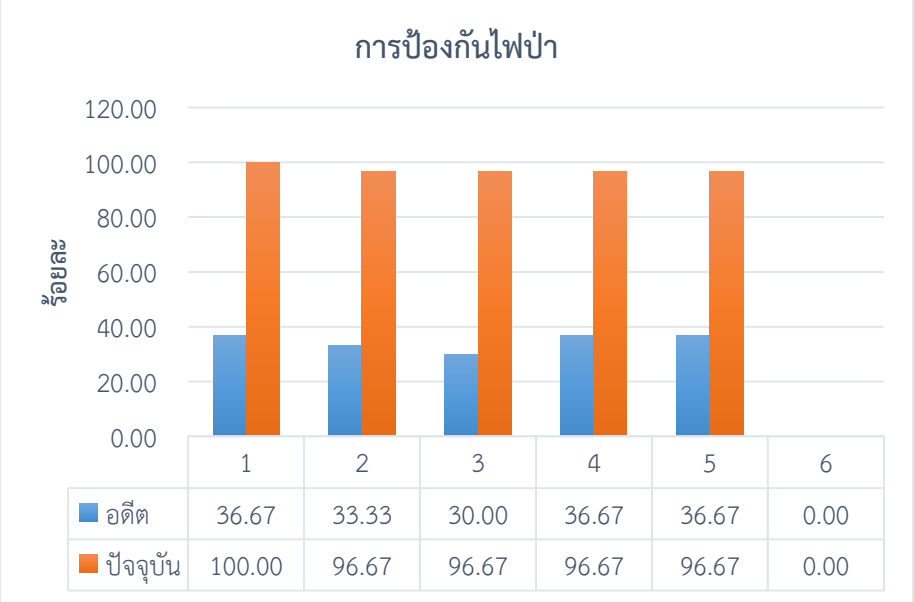
1 = มีการใช้ความเชื่อเรื่องผี/สิ่งศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติในการปกป้องคุ้มครองป่าชุมชน
2 = มีการตั้งกฎกติกาชุมชน
3 = มีการทำแนวเขตป่าชุมชนที่ชัดเจน
4 = มีการจัดเวทีประชุมเพื่อป้องกันการบุกรุก
5 = มีการติดป้ายประชาสัมพันธ์
6 = มีการตั้งด่านตรวจและจัดเวรเฝ้าระวัง
7 = อื่น ๆ

ตารางที่ 76 การจัดการป่าชุมชนด้านการป้องกันไฟป่า อ.แม่จริม

กิจกรรมการจัดการป่า	ช่วงเวลา	การจัดการ	ปฏิบัติ		ไม่ปฏิบัติ	
			จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. มีการจัดทำแนวกันไฟ	อดีต	มี	11	36.67	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	19	63.33
	ปัจจุบัน	มี	30	100.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	0	0.00
2. มีการเดินลาดตระเวน	อดีต	มี	10	33.33	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	20	66.67
	ปัจจุบัน	มี	29	96.67	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	1	3.33
3. มีการอบรมการป้องกันไฟป่า	อดีต	มี	9	30.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	21	70.00
	ปัจจุบัน	มี	29	96.67	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	1	3.33
4. มีการประชุมหารือวางแผนในเวทีหมู่บ้าน	อดีต	มี	11	36.67	1	3.33
		ไม่มี	0	0.00	18	60.00
	ปัจจุบัน	มี	29	96.67	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	1	3.33
5. ประกาศเสียงตามสายขอความร่วมมือ	อดีต	มี	11	36.67	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	19	63.33
	ปัจจุบัน	มี	29	96.67	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	1	3.33
6. อื่น ๆ	อดีต	มี	0	0.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	0	0.00
	ปัจจุบัน	มี	0	0.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	0	0.00

จากการสำรวจการจัดการป่าชุมชน ด้านการป้องกันไฟป่า ของป่าชุมชนอำเภอแม่จริม ในอดีต พบว่า มีการจัดทำแนวกันไฟ มีการประชุมหารือวางแผนในเวทีหมู่บ้าน และมีประกาศเสียงตามสายขอความร่วมมือ ร้อยละ 36.67 เท่ากัน มีการเดินลาดตระเวน ร้อยละ 33.33 และมีการอบรมการป้องกันไฟป่า ร้อยละ 30.00

แต่ในปัจจุบัน พบว่าอำเภอแม่จริม มีการจัดการป่าชุมชน ด้านการป้องกันไฟป่า เพิ่มขึ้นจากในอดีต คือ มีการจัดทำแนวกัน ร้อยละ 100.00 มีการเดินลาดตระเวน มีการอบรมการป้องกันไฟป่า มีการประชุมหารือวางแผนในเวทีหมู่บ้าน และประกาศเสียงตามสายขอความร่วมมือ ร้อยละ 96.67 เท่ากัน (ตารางที่ 76)

แผนภูมิที่ 126 การจัดการป่าชุมชนด้านการป้องกันไฟป่า อ.แม่จริม

1 = มีการจัดทำแนวกันไฟ
2 = มีการเดินลาดตระเวน
3 = มีการอบรมการป้องกันไฟป่า
4 = มีการประชุมหารือวางแผนในเวทีหมู่บ้าน
5 = ประกาศเสียงตามสายขอความร่วมมือ
6 = อื่น ๆ

ตารางที่ 77 การจัดการป่าชุมชนด้านการอนุรักษ์/ฟื้นฟูป่าชุมชน-ระบบนิเวศป่า อ.แม่จริม

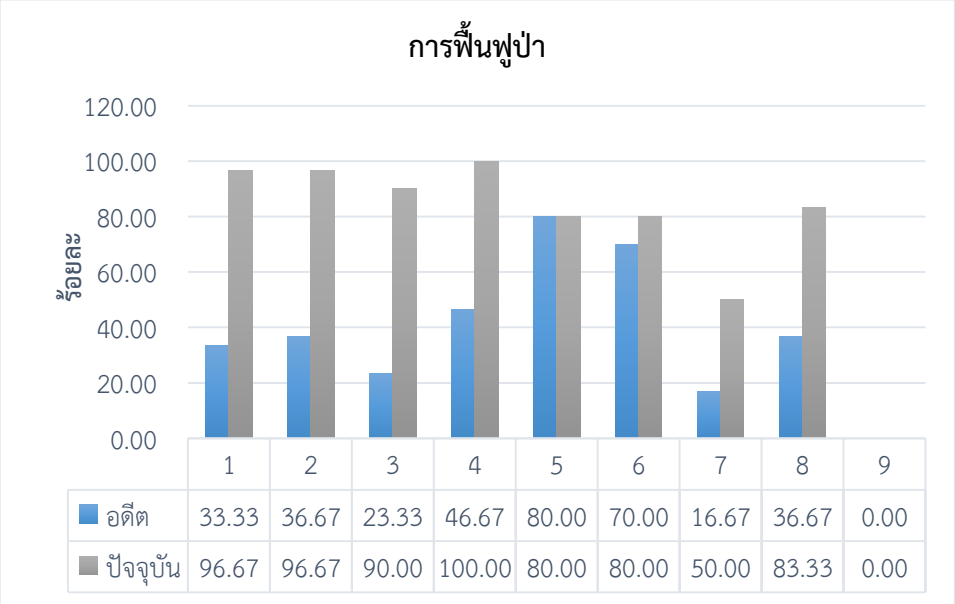
กิจกรรมการจัดการป่า	ช่วงเวลา	การจัดการ	ปฏิบัติ		ไม่ปฏิบัติ	
			จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. มีกิจกรรมให้ความรู้ความเข้าใจให้กับคนในชุมชน	อดีต	มี	10	33.33	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	20	66.67
	ปัจจุบัน	มี	29	96.67	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	1	3.33
2. มีการจัดกิจกรรมปลูกป่า	อดีต	มี	11	36.67	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	19	63.33
	ปัจจุบัน	มี	29	96.67	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	1	3.33
3. มีการประสานและสร้างเครือข่ายการอนุรักษ์/ฟื้นฟูกับชุมชนอื่นๆ	อดีต	มี	7	23.33	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	23	76.67
	ปัจจุบัน	มี	27	90.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	3	10.00

กิจกรรมการจัดการป่า	ช่วงเวลา	การจัดการ	ปฏิบัติ		ไม่ปฏิบัติ	
			จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
4. มีการตั้งกฎกติกาชุมชน	อดีต	มี	14	46.67	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	16	53.33
	ปัจจุบัน	มี	30	100.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	0	0.00
5. มีการใช้ความเชื่อเรื่องผี/สิ่งศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติในการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าชุมชน	อดีต	มี	24	80.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	6	20.00
	ปัจจุบัน	มี	24	80.00	1	3.33
		ไม่มี	0	0.00	5	16.67
6. มีการจัดกิจกรรมบวชป่า/การเลี้ยงผี	อดีต	มี	21	70.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	9	30.00
	ปัจจุบัน	มี	24	80.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	6	20.00
7. มีการจัดศึกษาดูงาน	อดีต	มี	5	16.67	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	25	83.33
	ปัจจุบัน	มี	15	50.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	15	50.00
8. มีการทำฝายชะลอน้ำ	อดีต	มี	11	36.67	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	19	63.33
	ปัจจุบัน	มี	25	83.33	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	5	16.67
9. อื่น ๆ	อดีต	มี	0	0.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	0	0.00
	ปัจจุบัน	มี	0	0.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	0	0.00

จากการสำรวจการจัดการป่าชุมชน ด้านการอนุรักษ์/ฟื้นฟูป่าชุมชน-ระบบนิเวศป่า ของป่าชุมชนอำเภอแม่จริม ในอดีต พบว่า มีการใช้ความเชื่อเรื่องผี/สิ่งศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติในการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าชุมชน ร้อยละ 80.00 มีการจัดกิจกรรมบวชป่า/การเลี้ยงผี ร้อยละ 70.00 มีการตั้งกฎกติกาชุมชน ร้อยละ 46.67 มีการจัดกิจกรรมปลูกป่า และมีการทำฝายชะลอน้ำ ร้อยละ 36.67 เท่ากัน มีกิจกรรมให้ความรู้ความเข้าใจให้กับคนในชุมชน ร้อยละ 33.33 มีการประสานและสร้างเครือข่ายการอนุรักษ์/ฟื้นฟูกับชุมชนอื่นๆ ร้อยละ 23.33 และมีการจัดศึกษาดูงาน ร้อยละ 16.67

แต่ในปัจจุบัน พบว่าอำเภอแม่จริม มีการจัดการป่าชุมชน ด้านการอนุรักษ์/ฟื้นฟูป่าชุมชน-ระบบนิเวศป่าเพิ่มขึ้นกว่าในอดีต คือ มีการตั้งกฎกติกาชุมชน ร้อยละ 100.00 มีกิจกรรมให้ความรู้ความเข้าใจให้กับคนใน

ชุมชน และมีการจัดกิจกรรมปลูกป่า ร้อยละ 96.67 เท่ากัน มีการประสานและสร้างเครือข่ายการอนุรักษ์/ฟื้นฟูกับชุมชนอื่นๆ ร้อยละ 90.00 มีการทำฝายชะลอน้ำ ร้อยละ 83.33 มีการใช้ความเชื่อเรื่องผี/สิ่งศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติในการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าชุมชน และมีการจัดกิจกรรมบวชป่า/การเลี้ยงผี ร้อยละ 80.00 เท่ากัน และมีการจัดศึกษาดูงาน ร้อยละ 50.00 (ตารางที่ 77)

	1	2	3	4	5	6	7	8	9
อดีต	33.33	36.67	23.33	46.67	80.00	70.00	16.67	36.67	0.00
ปัจจุบัน	96.67	96.67	90.00	100.00	80.00	80.00	50.00	83.33	0.00

แผนภูมิที่ 127 การจัดการป่าชุมชนด้านการอนุรักษ์/ฟื้นฟูป่าชุมชน-ระบบนิเวศป่า อ.แม่จริม

1	= มีกิจกรรมให้ความรู้ความเข้าใจให้กับคนในชุมชน	4	= มีการตั้งกฎกติกาชุมชน	7	= มีการจัดศึกษาดูงาน
2	= มีการจัดกิจกรรมปลูกป่า	5	= มีการใช้ความเชื่อศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติ	8	= มีการทำฝายชะลอน้ำ
3	= มีการประสานและสร้างเครือข่ายชุมชนอื่นๆ	6	= มีการจัดกิจกรรมบวชป่า /การเลี้ยงผี	9	= อื่น ๆ

ตารางที่ 78 ผลการดำเนินงาน/ผลสำเร็จที่ภาคภูมิใจด้านป่าชุมชน อ.แม่จริม

ผลกระทบ/การเปลี่ยนแปลง	ผลการดำเนินงาน									
	มี/ใช่		ไม่มี/ไม่ใช่		N	ได้รับความร่วมมือดี		ไม่แน่ใจ		N
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
ด้านการบริหารจัดการ										
1) ชุมชนมีส่วนร่วม ดูแลจัดการในรูปของกลุ่มอนุรักษ์ป่าชุมชน	27	90.00	3	10.00	30	27	90.00	3	10.00	30
2) คณะกรรมการฯ มีบทบาทในการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งสร้างคนรุ่นใหม่ให้สืบทอดสานต่อการดำเนินงานฯ	29	96.67	1	3.33	30	28	93.33	2	6.67	30
3) ชุมชนให้ร่วมมือและรักษากฎกติกาการใช้ประโยชน์จากป่าร่วมกัน	30	100.00	0	0.00	30	30	100.00	0	0.00	30
4) ชุมชนมีส่วนในการระดมทุน/กองทุนอนุรักษ์ป่าชุมชน	20	66.67	10	33.33	30	20	66.67	10	33.33	30
5) ชุมชนมีส่วนร่วมการทำกิจกรรมการอนุรักษ์ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง	30	100.00	0	0.00	30	30	100.00	0	0.00	30
6) ในชุมชนได้ร่วมกันกำหนดข้อบัญญัติว่าด้วยการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติโดย อบต/เทศบาล	27	90.00	3	10.00	30	26	86.67	4	13.33	30
7) อื่น ๆ	0	0.00	0	0.00	0	0	0.00	0	0.00	0
ด้านทรัพยากร										
1) ป่าชุมชนได้รับการปกป้องดูแลจากสมาชิกในชุมชนด้วยดี	30	100.00	0	0.00	30	30	100.00	0	0.00	30
2) มีความหลากหลายของพันธุ์พืช/สัตว์	29	96.67	1	3.33	30	26	86.67	4	13.33	30
3) ป่าได้รับการฟื้นฟูและมีสภาพป่าที่มีความอุดมสมบูรณ์	29	96.67	1	3.33	30	28	93.33	2	6.67	30
4) อื่น ๆ	0	0.00	0	0.00	0	0	0.00	0	0.00	0
ด้านสังคมวัฒนธรรม										
1) การประยุกต์พิธีกรรมทางศาสนามาใช้ในการดูแลจัดการป่า การบวชป่า เลี้ยงผีขุนน้ำ	23	76.67	7	23.33	30	23	76.67	7	23.33	30

ผลกระทบ/การเปลี่ยนแปลง	ผลการดำเนินงาน									
	มี/ใช่		ไม่มี/ไม่ใช่		N	ได้รับความร่วมมือดี		ไม่แน่ใจ		N
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
2) การถ่ายทอดองค์ความรู้สู่กลุ่มเยาวชนคนรุ่นใหม่ได้สืบทอดสานต่อเจตนารมณ์ในการดูแลรักษาป่าอย่างต่อเนื่อง	27	90.00	3	10.00	30	26	86.67	4	13.33	30
ด้านเศรษฐกิจ										
1) การพึ่งพาประโยชน์จากป่าอย่างเหมาะสม	29	96.67	1	3.33	30	29	96.67	1	3.33	30
2) การนำผลผลิตจากป่ามาต่อยอดสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ	23	76.67	7	23.33	30	22	73.33	8	26.67	30
3) ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	18	60.00	12	40.00	30	17	56.67	13	43.33	30
การประสานงาน/เชื่อมโยงกับหน่วยงานภายนอก										
1) ได้รับรางวัลผลงานด้านป่าชุมชน	8	26.67	22	73.33	30	8	26.67	22	73.33	30
2) เป็นแหล่งเรียนรู้/ ศึกษาดูงานแก่หน่วยงานต่างๆ	12	40.00	18	60.00	30	12	40.00	18	60.00	30
3) รับเชิญเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้แก่หน่วยงานภายนอกชุมชน	11	36.67	19	63.33	30	11	36.67	19	63.33	30

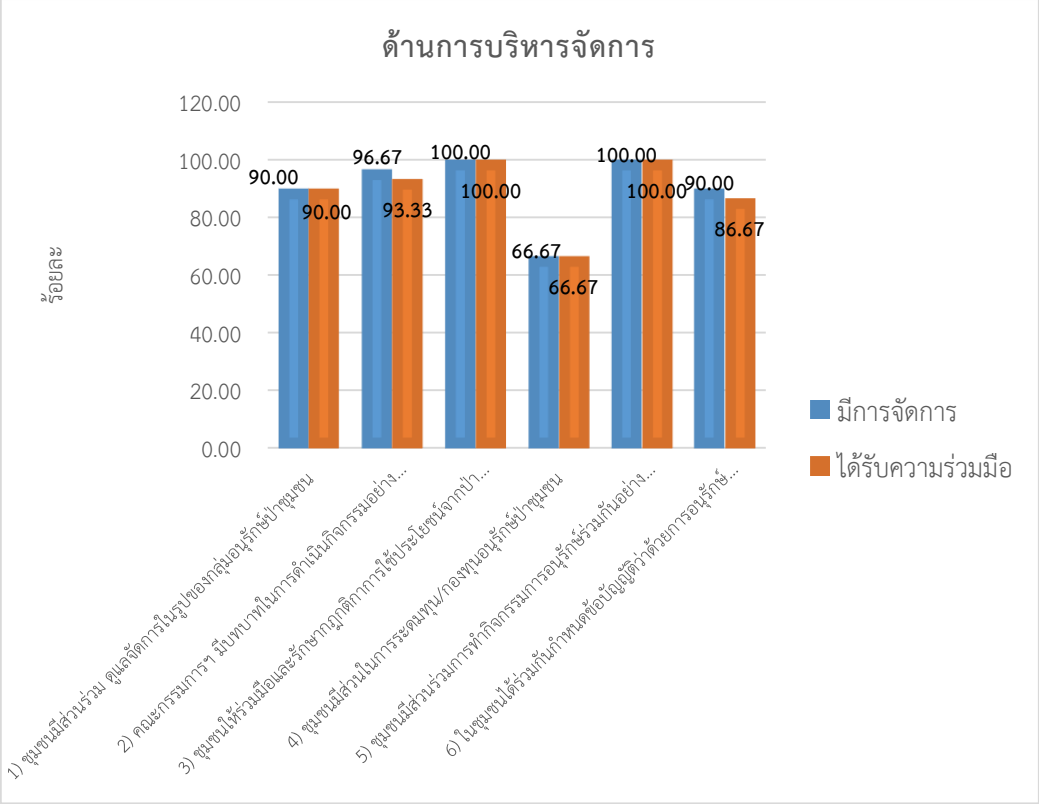
ผลการดำเนินงาน ด้านการบริหารจัดการป่าชุมชน ของอำเภอแม่จริม พบว่ามีผลการดำเนินงานที่ดีและได้รับความร่วมมือจากชุมชน ในการให้ร่วมมือและรักษากฎกติกาการใช้ประโยชน์จากป่าร่วมกัน และชุมชนมีส่วนร่วมการทำกิจกรรมการอนุรักษ์ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง มากที่สุด รองลงมาคือ คณะกรรมการฯ มีบทบาทในการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่องรวมทั้งสร้างคนรุ่นใหม่ให้สืบทอดสานต่อการดำเนินงานฯ ชุมชนมีส่วนร่วมดูแลจัดการในรูปของกลุ่มอนุรักษ์ป่าชุมชน ในชุมชนได้ร่วมกันกำหนดข้อบัญญัติว่าด้วยการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติโดย อบต/เทศบาล และชุมชนมีส่วนในการระดมทุน/กองทุนอนุรักษ์ป่าชุมชน ตามลำดับ

ผลการดำเนินงาน ด้านทรัพยากร พบว่ามีผลการดำเนินงานที่ดีและได้รับความร่วมมือจากชุมชน โดยป่าชุมชนได้รับการปกป้องดูแลจากสมาชิกในชุมชนด้วยดี มากที่สุด รองลงมาคือ ป่าได้รับการฟื้นฟูและมีสภาพป่ามีความอุดมสมบูรณ์ และมีความหลากหลายของพันธุ์พืช/สัตว์ ตามลำดับ

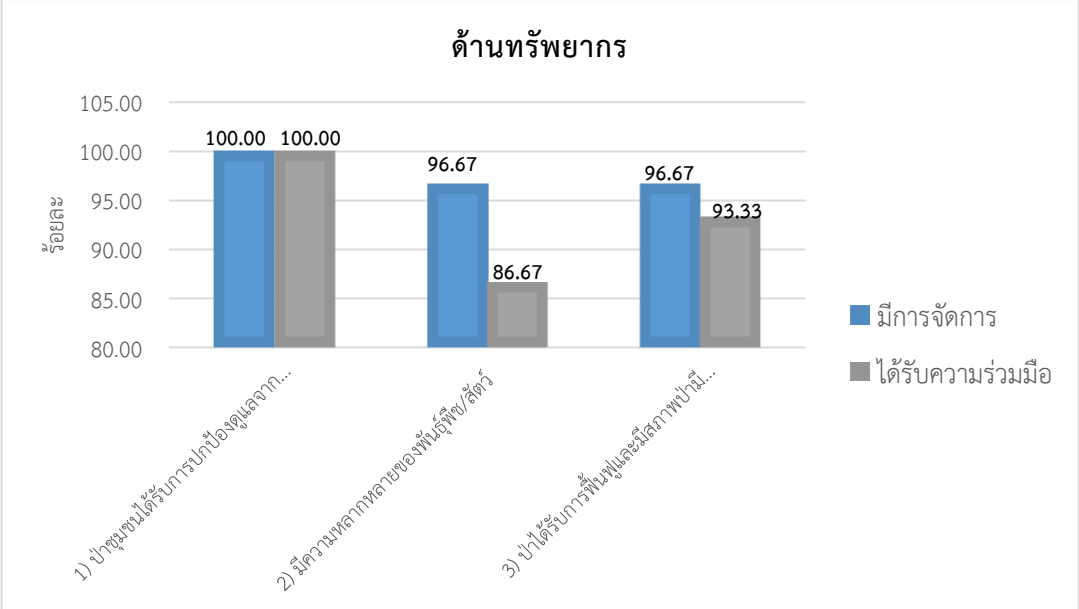
ผลการดำเนินงาน ด้านสังคม พบว่ามีผลการดำเนินงานที่ดีและได้รับความร่วมมือจากชุมชน ในการถ่ายทอดองค์ความรู้สู่กลุ่มเยาวชนคนรุ่นใหม่ได้สืบทอดสานต่อเจตนารมณ์ในการดูแลรักษาป่าอย่างต่อเนื่อง มากที่สุด รองลงมาคือ การประยุกต์พิธีกรรมทางศาสนามาใช้ในการดูแลจัดการป่า การบวชป่า เลี้ยงผีขุนน้ำ

ผลการดำเนินงาน ด้านเศรษฐกิจ พบว่ามีผลการดำเนินงานที่ดีและได้รับความร่วมมือจากชุมชน ในการพึ่งพาประโยชน์จากป่าอย่างเหมาะสม มากที่สุด รองลงมาคือ มีการนำผลผลิตจากป่ามาต่อยอดสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ และมีส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ตามลำดับ

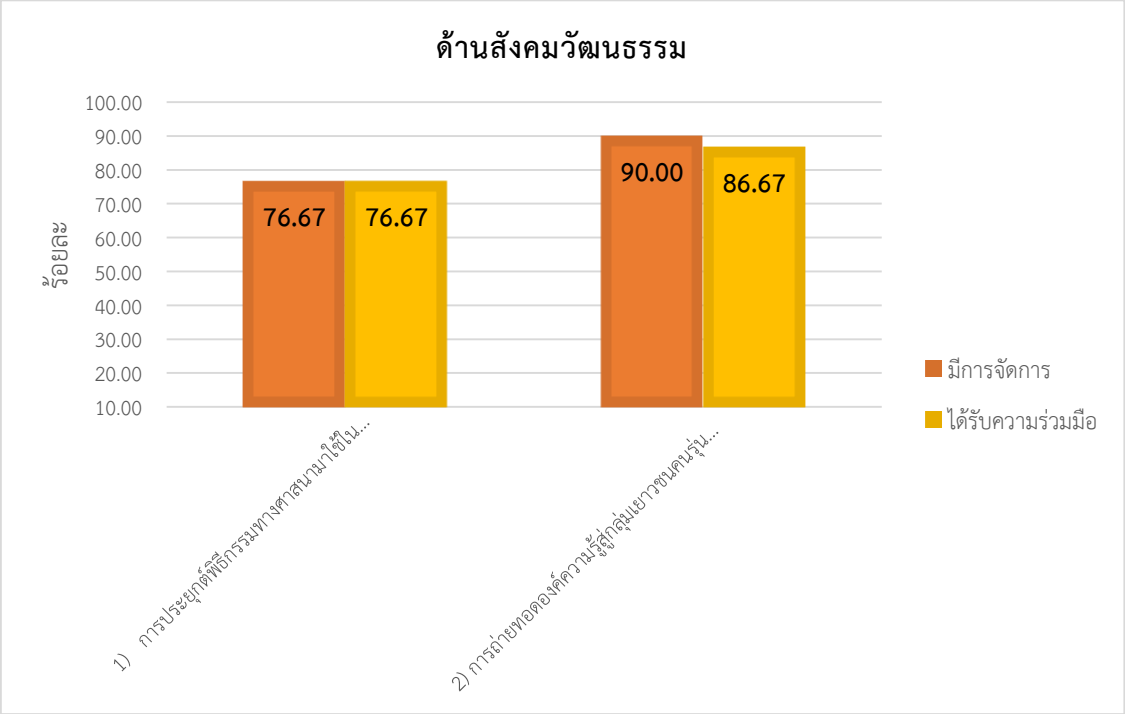
ผลการดำเนินงาน ด้านการประสานงาน/เชื่อมโยงกับหน่วยงานภายนอก พบว่ามีผลการดำเนินงานที่ดีและได้รับความร่วมมือจากชุมชน ในการเป็นแหล่งเรียนรู้/ ศึกษาดูงานแก่หน่วยงานต่างๆ มากที่สุด รองลงมาคือ ได้รับเชิญเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้แก่หน่วยงานภายนอกชุมชน และได้รับรางวัลผลงานด้านป่าชุมชน ตามลำดับ

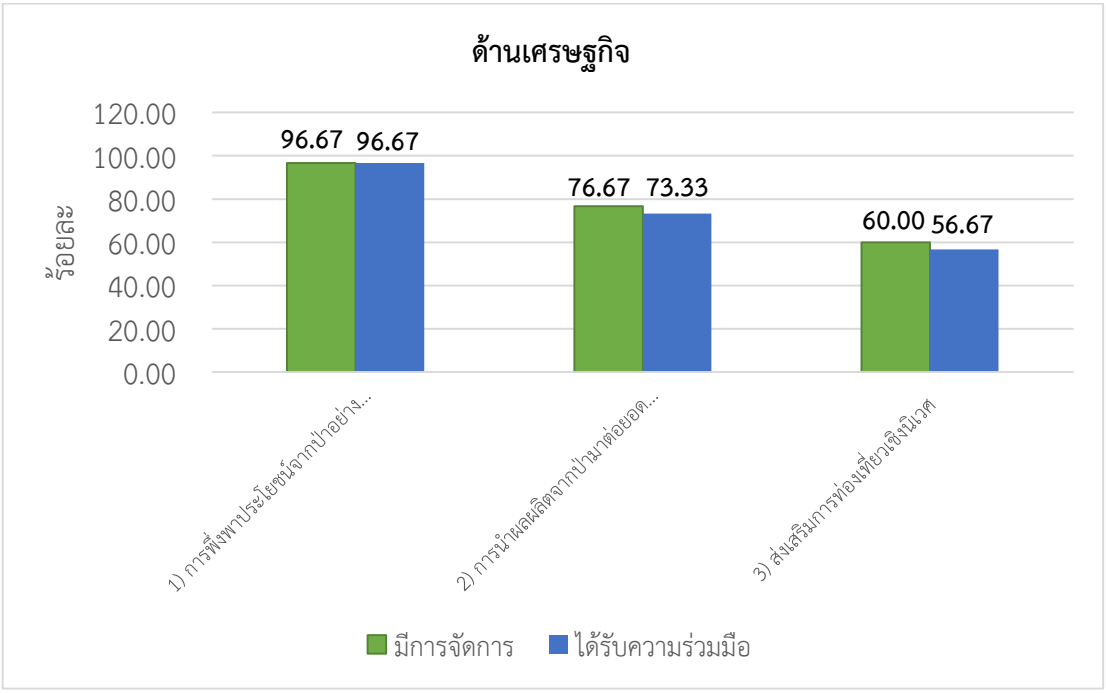
แผนภูมิที่ 128 การดำเนินงานด้านการบริหารจัดการป่าชุมชน อ.แม่จริม

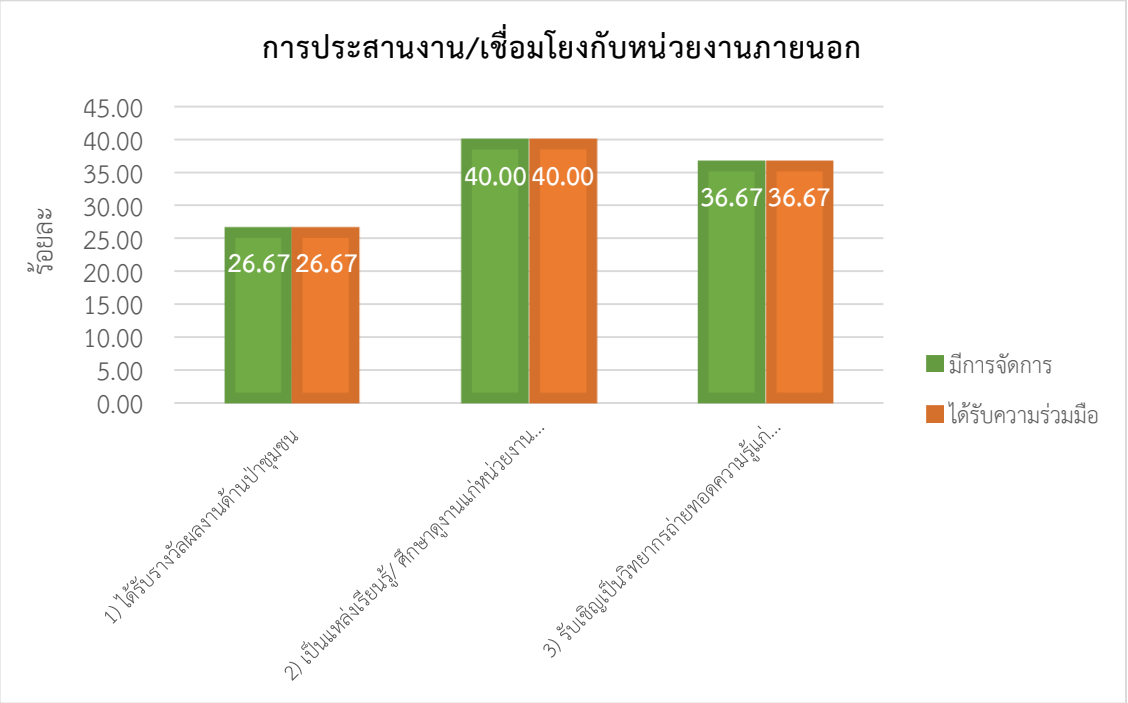
แผนภูมิที่ 129 การดำเนินงานด้านทรัพยากรป่าชุมชน อ.แม่จริม

แผนภูมิที่ 130 การดำเนินงานด้านสังคมวัฒนธรรม ป่าชุมชน อ.แม่จริม

แผนภูมิที่ 131 การดำเนินงานด้านเศรษฐกิจ ป่าชุมชน อ.แม่จริม

แผนภูมิที่ 132 การดำเนินงานป่าชุมชนด้านการประสานงาน/เชื่อมโยงกับหน่วยงานภายนอก อ.แม่จริม

10) ป่าชุมชน อำเภอภูเพียง

ตารางที่ 79 ข้อมูลทั่วไปของป่าชุมชน อ.ภูเพียง

ที่	รายการ		จำนวน	ร้อยละ
1	ที่ตั้งของป่าชุมชน	ป่าอุทยานแห่งชาติ	-	-
		ป่าสงวนแห่งชาติ	55	51.40
		ไม่อยู่ในป่าอุทยานฯและป่าสงวนฯ	52	48.60
		รวม	**107**	**100.00**
2	การขึ้นทะเบียนป่าชุมชนของกรมป่าไม้	ขึ้นทะเบียน	13	12.15
		ไม่ได้ขึ้นทะเบียน	93	86.92
		ไม่ทราบ/ไม่ระบุ	1	0.93
		รวม	**107**	**100.00**
3	กองทุนในการดูแลรักษาป่าชุมชน	มี	10	27.03
		ไม่มี	26	70.27
		ไม่ทราบ/ไม่ระบุ	1	2.70
		รวม	**37**	**100.00**
4	หน่วยงานที่สนับสนุน	มี	27	72.98
		ไม่มี	9	24.32
		ไม่ทราบ/ไม่ระบุ	1	2.70
		รวม	**37**	**100.00**

จากการสำรวจป่าชุมชนอำเภอภูเพียง พบว่ามีพื้นที่ป่าชุมชนทั้งหมด 107 แห่ง ครอบคลุมพื้นที่ 37 หมู่บ้าน (ตารางที่ 79)

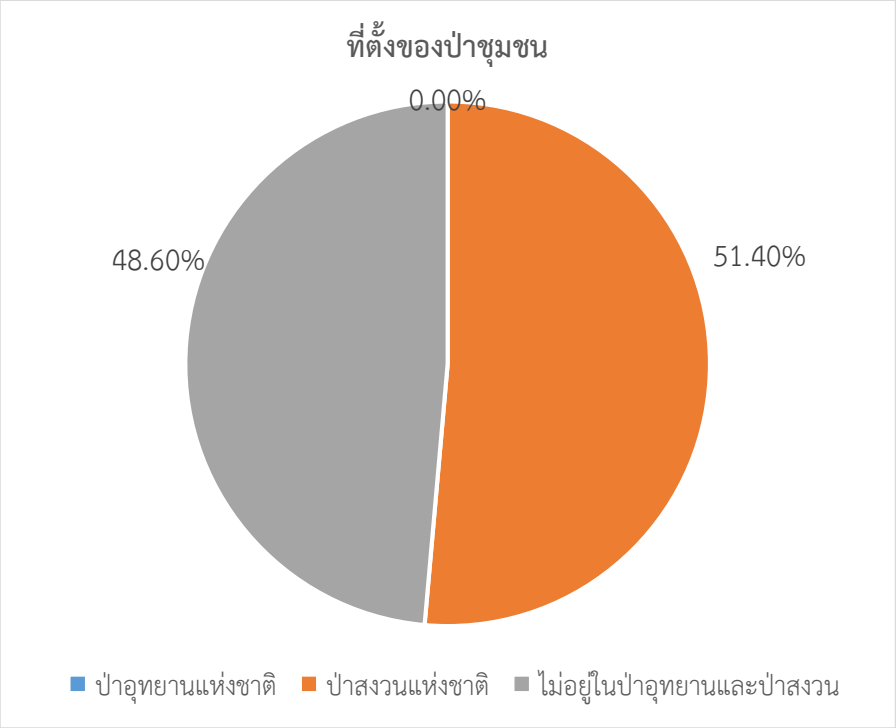
มีป่าชุมชนที่อยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ บริเวณป่าแม่น้ำน่านตะวันออกตอนใต้ จำนวน 55 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 51.40 และมีป่าชุมชนที่ไม่ได้ตั้งอยู่ในเขตป่าอุทยานแห่งชาติและป่าสงวนแห่งชาติ จำนวน 52 คิดเป็นร้อยละ 48.60

นอกจากนี้ยังพบว่ามีป่าชุมชนที่ได้ขึ้นทะเบียนของกรมป่าไม้ จำนวน 13 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 12.15 ไม่ได้ขึ้นทะเบียน จำนวน 93 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 86.92 และไม่ทราบ/ไม่ระบุ จำนวน 1 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 0.93

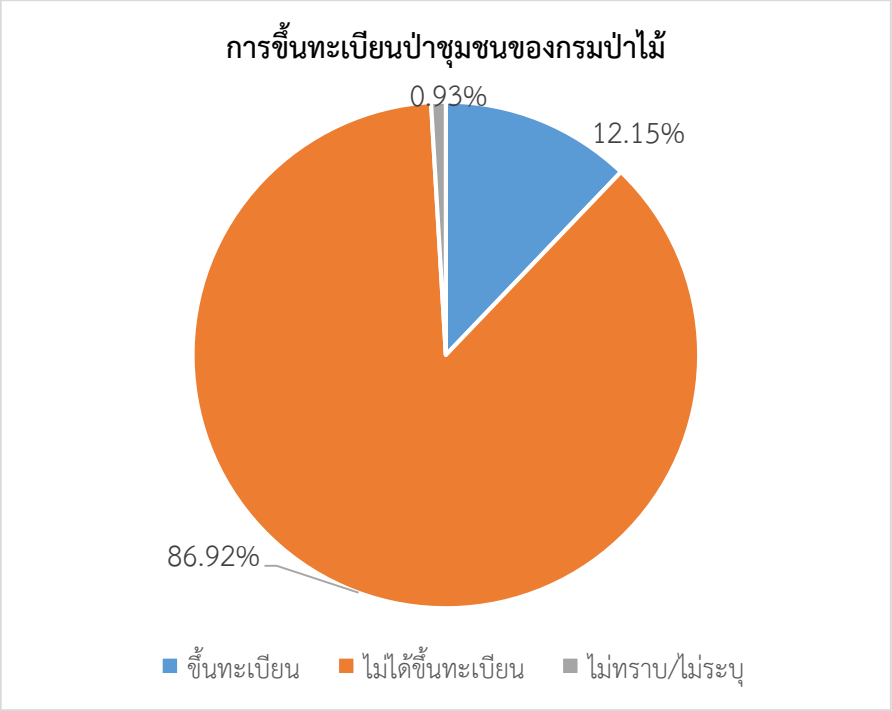
มีป่าชุมชนที่มีกองทุนดูแลรักษาป่า จำนวน 10 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 27.03 ยังไม่มีกองทุนดูแลรักษาป่า จำนวน 26 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 70.27 และไม่ทราบ/ไม่ระบุข้อมูล จำนวน 1 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 2.70

มีป่าชุมชนที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ จำนวน 27 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 72.98 ยังไม่มีหน่วยงานสนับสนุน จำนวน 9 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 24.32 และไม่ทราบ/ไม่ระบุข้อมูล จำนวน 1 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 2.70

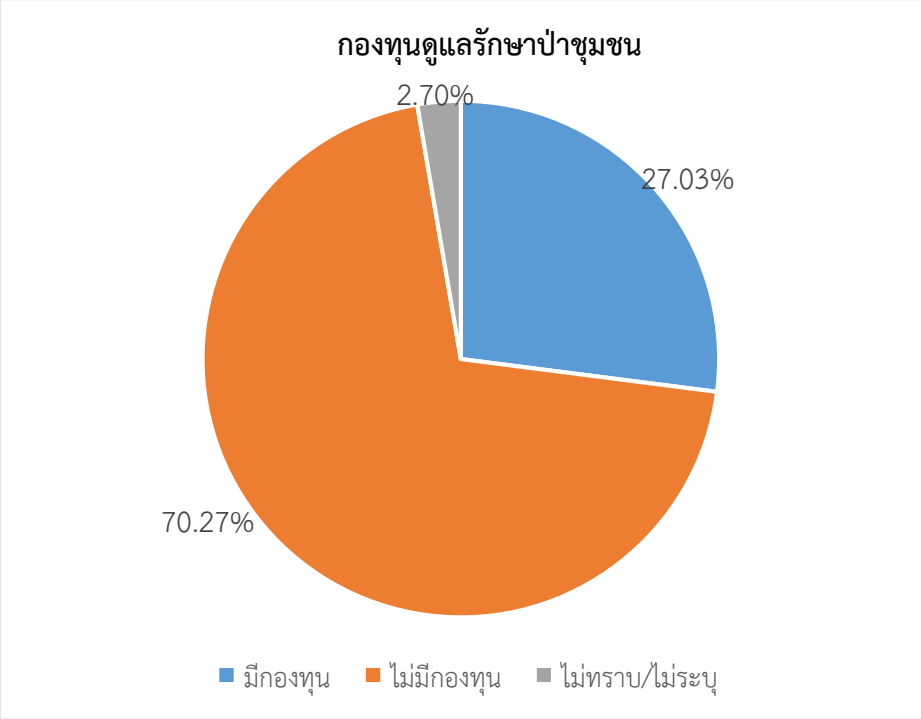
หน่วยงานที่สนับสนุน ได้แก่ อบต. ทสจ. สำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ กรมป่าไม้ มูลนิธิฮักเมืองน่าน วิทยาลัยเกษตรน่าน ธกส. หน่วยจัดการต้นน้ำ โดยสนับสนุนในรูปแบบของ งบประมาณ ทำแนวกันไฟ วิทยากร ให้ความรู้ กล้าไม้/พันธุ์ไม้ โครงการที่ดิน เป็นต้น

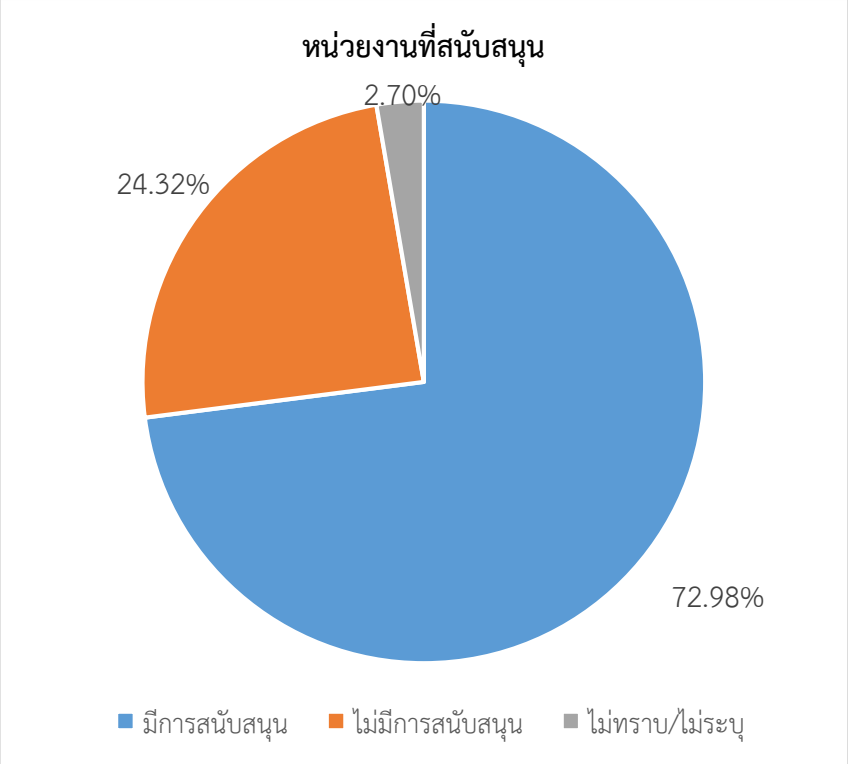
แผนภูมิที่ 133 ข้อมูลที่ตั้งของป่าชุมชนในพื้นที่ อ.ภูเพียง

แผนภูมิที่ 134 ข้อมูลการขึ้นทะเบียนป่าชุมชนของกรมป่าไม้ อ.ภูเพียง

แผนภูมิที่ 135 ข้อมูลชุมชนที่มีกองทุนดูแลรักษาป่าชุมชน อ.ภูเพียง

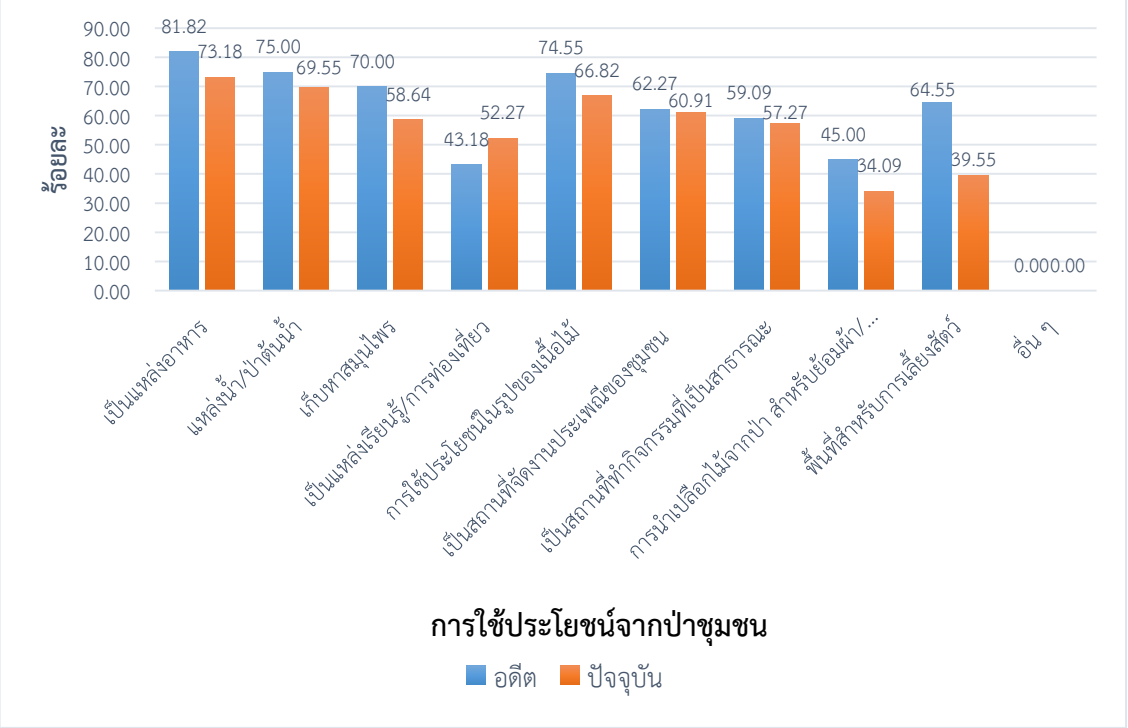
แผนภูมิที่ 136 ข้อมูลหน่วยงานที่สนับสนุน อ.ภูเพียง

ตารางที่ 80 ข้อมูลการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนเมื่อเทียบกับอดีตจนถึงปัจจุบัน อ.ภูเพียง

ประเด็น	การใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน																		
	อดีต									ปัจจุบัน 2550-2560									
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	ค่าเฉลี่ย	S.D	ร้อยละ	N	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	ค่าเฉลี่ย	S.D	ร้อยละ	N
	จำนวน	จำนวน	จำนวน	จำนวน	จำนวน					จำนวน	จำนวน	จำนวน	จำนวน	จำนวน				
การใช้ประโยชน์จากป่า																			
1) เป็นแหล่งอาหาร	24	9	5	3	3	4.09	1.254	81.82	44	13	12	12	5	2	3.66	1.160	73.18	44
2) แหล่งน้ำ/ป่าต้นน้ำ	14	15	8	4	3	3.75	1.203	75.00	44	10	12	15	3	4	3.48	1.191	69.55	44
3) เก็บหาสมุนไพร	15	8	11	4	6	3.50	1.406	70.00	44	4	10	15	9	6	2.93	1.169	58.64	44
4) เป็นแหล่งเรียนรู้/การท่องเที่ยว	4	3	7	12	18	2.16	1.293	43.18	44	5	9	8	8	14	2.61	1.418	52.27	44
5) การใช้ประโยชน์ในรูปของเนื้อไม้ ไม้ใช้สอย	12	17	10	1	4	3.73	1.169	74.55	44	11	11	9	8	5	3.34	1.346	66.82	44
6) เป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรมและจัดงานประเพณีของชุมชน	11	9	9	4	11	3.11	1.528	62.27	44	10	7	12	5	10	3.05	1.462	60.91	44
7) เป็นสถานที่ให้ชุมชนจัดงานหรือกิจกรรมที่เป็นสาธารณะ	5	12	11	8	8	2.95	1.293	59.09	44	4	11	12	9	8	2.86	1.250	57.27	44
8) การนำเปลือกไม้จากป่าสำหรับย้อมผ้า/ฝ้าย	3	7	5	12	17	2.25	1.314	45.00	44	0	5	2	12	25	1.70	1.002	34.09	44
9) พื้นที่สำหรับการเลี้ยงสัตว์	10	12	8	6	8	3.23	1.428	64.55	44	1	2	8	17	16	1.98	0.976	39.55	44

จากการสำรวจการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนของอำเภอภูเพียง พบว่าในอดีต มีการใช้ประโยชน์ด้านการเป็นแหล่งอาหารมากที่สุด ร้อยละ 81.82 รองลงมาคือ การแหล่งน้ำ/ป่าต้นน้ำ ร้อยละ 75.00 การใช้ประโยชน์ในรูปของเนื้อไม้ ไม้ใช้สอย ร้อยละ 74.55 การเก็บหาสมุนไพร ร้อยละ 70.00 การเป็นพื้นที่สำหรับการเลี้ยงสัตว์ ร้อยละ 64.55 การเป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรม และจัดงานประเพณีของชุมชน ร้อยละ 62.27 การเป็นสถานที่ให้ชุมชนจัดงานหรือกิจกรรมที่เป็นสาธารณะ ร้อยละ 59.09 การนำเปลือกไม้จากป่า สำหรับย้อมผ้า/ฝ้าย ร้อยละ 45.00 และเป็นแหล่งเรียนรู้/การท่องเที่ยว ร้อยละ 43.18 ตามลำดับ

ในปัจจุบัน การใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนของอำเภอภูเพียง พบว่ามีการใช้ประโยชน์ด้านการเป็นแหล่งอาหาร ร้อยละ 73.18 รองลงมาคือ การแหล่งน้ำ/ป่าต้นน้ำ ร้อยละ 69.55 การใช้ประโยชน์ในรูปของเนื้อไม้ ไม้ใช้สอย ร้อยละ 66.82 การเป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรม และจัดงานประเพณีของชุมชน ร้อยละ 60.91 การเก็บหาสมุนไพร ร้อยละ 58.64 การเป็นสถานที่ให้ชุมชนจัดงานหรือกิจกรรมที่เป็นสาธารณะ ร้อยละ 57.27 การเป็นแหล่งเรียนรู้/การท่องเที่ยว ร้อยละ 52.27 การเป็นพื้นที่สำหรับการเลี้ยงสัตว์ ร้อยละ 39.55 และการนำเปลือกไม้จากป่า สำหรับย้อมผ้า/ฝ้าย ร้อยละ 34.09 ตามลำดับ (ตารางที่ 80)

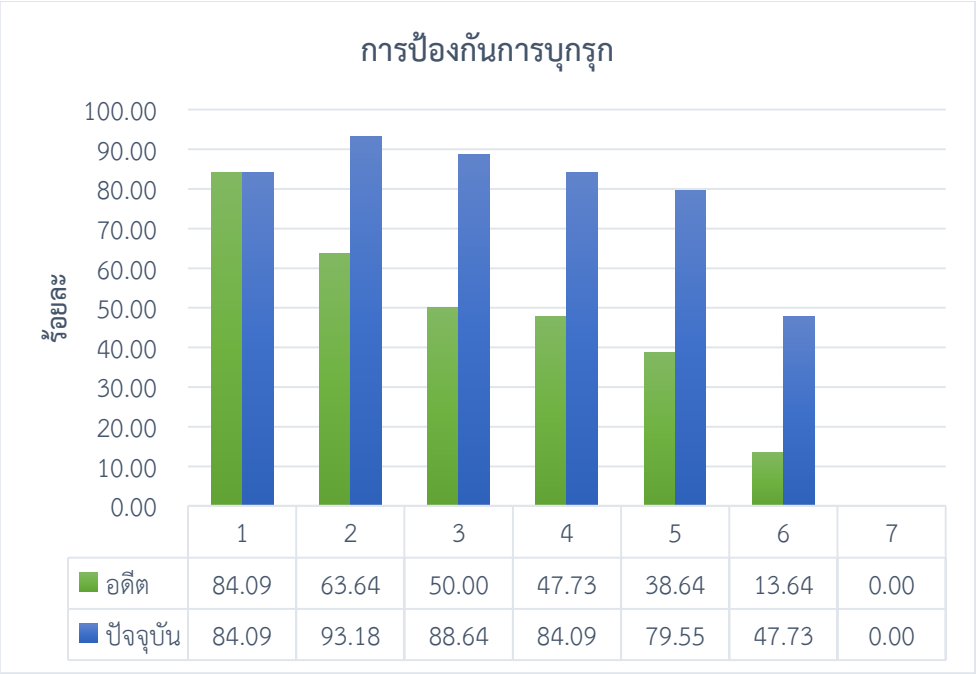
แผนภูมิที่ 137 การใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน อ.ภูเพียง

ตารางที่ 81 การจัดการป่าชุมชนด้านการป้องกันการบุกรุก อ.ภูเพียง

กิจกรรมการจัดการป่า	ช่วงเวลา	การจัดการ	ปฏิบัติ		ไม่ปฏิบัติ	
			จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. มีการใช้ความเชื่อเรื่องผี/สิ่งศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติในการปกป้องคุ้มครองป่าชุมชน	อดีต	มี	37	84.09	4	9.09
		ไม่มี	1	2.27	2	4.55
	ปัจจุบัน	มี	37	84.09	3	6.82
		ไม่มี	1	2.27	3	6.82
2. มีการตั้งกฎกติกาชุมชน	อดีต	มี	28	63.64	3	6.82
		ไม่มี	0	0.00	13	29.55
	ปัจจุบัน	มี	41	93.18	1	2.27
		ไม่มี	0	0.00	2	4.55
3. มีการทำแนวเขตป่าชุมชนที่ชัดเจน	อดีต	มี	22	50.00	2	4.55
		ไม่มี	1	2.27	19	43.18
	ปัจจุบัน	มี	39	88.64	2	4.55
		ไม่มี	0	0.00	3	6.82
4. มีการจัดเวทีประชุมเพื่อป้องกันการบุกรุก	อดีต	มี	21	47.73	2	4.55
		ไม่มี	1	2.27	20	45.45
	ปัจจุบัน	มี	37	84.09	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	7	15.91
5. มีการติดป้ายประชาสัมพันธ์	อดีต	มี	17	38.64	1	2.27
		ไม่มี	1	2.27	25	56.82
	ปัจจุบัน	มี	35	79.55	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	9	20.45
6. มีการตั้งด่านตรวจและจัดเวรเฝ้าระวัง	อดีต	มี	6	13.64	0	0.00
		ไม่มี	1	2.27	37	84.09
	ปัจจุบัน	มี	21	47.73	2	4.55
		ไม่มี	0	0.00	21	47.73
7. อื่น ๆ	อดีต	มี	0	0.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	0	0.00
	ปัจจุบัน	มี	0	0.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	0	0.00

จากการสำรวจการจัดการป่าชุมชน ด้านการป้องกันการบุกรุก ของป่าชุมชนอำเภอภูเพียง พบว่าในอดีต มีการใช้ความเชื่อเรื่องผี/สิ่งศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติในการปกป้องคุ้มครองป่าชุมชน ร้อยละ 84.09 มีการตั้งกฎกติกาชุมชน ร้อยละ 63.64 มีการทำแนวเขตป่าชุมชนที่ชัดเจน ร้อยละ 50.00 มีการจัดเวทีประชุมเพื่อป้องกันการบุกรุก ร้อยละ 47.73 มีการติดป้ายประชาสัมพันธ์ ร้อยละ 38.64 และมีการตั้งด่านตรวจและจัดเวรเฝ้าระวัง ร้อยละ 13.64

แต่ในปัจจุบัน พบว่าอำเภอภูเพียง มีการจัดการป่าชุมชน ด้านการป้องกันการบุกรุก เพิ่มขึ้นจากอดีต คือ มีการตั้งกฎกติกาชุมชน ร้อยละ 93.18 มีการทำแนวเขตป่าชุมชน ที่ชัดเจน ร้อยละ 88.64 มีการใช้ความเชื่อเรื่องผี/สิ่งศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติในการปกป้องคุ้มครองป่าชุมชน และมีการจัดเวทีประชุมเพื่อป้องกันการบุกรุก ร้อยละ 84.09 เท่ากัน มีการติดป้ายประชาสัมพันธ์ ร้อยละ 79.55 และมีการตั้งด่านตรวจและจัดเวรเฝ้าระวัง ร้อยละ 47.73 (ตารางที่ 81)

แผนภูมิที่ 138 การจัดการป่าชุมชนด้านการป้องกันการบุกรุก อ.ภูเพียง

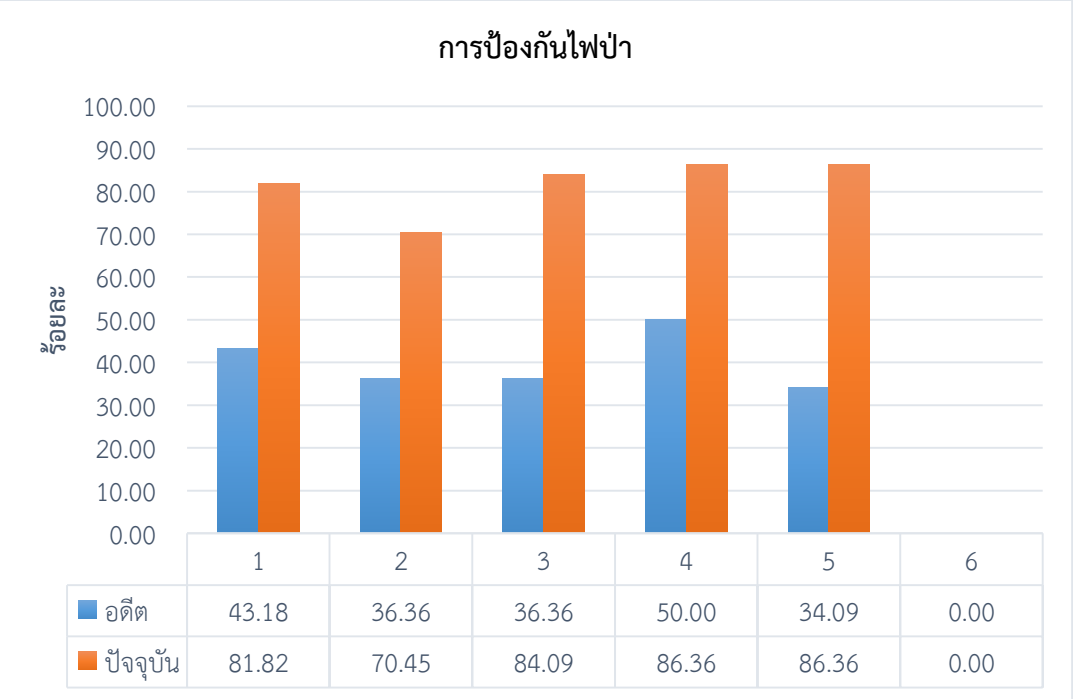
1 = มีการใช้ความเชื่อเรื่องผี/สิ่งศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติในการปกป้องคุ้มครองป่าชุมชน
2 = มีการตั้งกฎกติกาชุมชน
3 = มีการทำแนวเขตป่าชุมชนที่ชัดเจน
4 = มีการจัดเวทีประชุมเพื่อป้องกันการบุกรุก
5 = มีการติดป้ายประชาสัมพันธ์
6 = มีการตั้งด่านตรวจและจัดเวรเฝ้าระวัง
7 = อื่น ๆ

ตารางที่ 82 การจัดการป่าชุมชนด้านการป้องกันไฟป่า อ.ภูเพียง

กิจกรรมการจัดการป่า	ช่วงเวลา	การจัดการ	ปฏิบัติ		ไม่ปฏิบัติ	
			จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. มีการจัดทำแนวกันไฟ	อดีต	มี	19	43.18	2	4.55
		ไม่มี	0	0.00	23	52.27
	ปัจจุบัน	มี	36	81.82	1	2.27
		ไม่มี	0	0.00	7	15.91
2. มีการเดินลาดตระเวน	อดีต	มี	16	36.36	1	2.27
		ไม่มี	0	0.00	27	61.36
	ปัจจุบัน	มี	31	70.45	1	2.27
		ไม่มี	0	0.00	12	27.27
3. มีการอบรมการป้องกันไฟป่า	อดีต	มี	16	36.36	1	2.27
		ไม่มี	2	4.55	25	56.82
	ปัจจุบัน	มี	37	84.09	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	7	15.91
4. มีการประชุมหารือวางแผนในเวทีหมู่บ้าน	อดีต	มี	22	50.00	1	2.27
		ไม่มี	0	0.00	21	47.73
	ปัจจุบัน	มี	38	86.36	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	6	13.64
5. ประกาศเสียงตามสายขอความร่วมมือ	อดีต	มี	15	34.09	3	6.82
		ไม่มี	1	2.27	25	56.82
	ปัจจุบัน	มี	38	86.36	2	4.55
		ไม่มี	0	0.00	4	9.09
6. อื่น ๆ	อดีต	มี	0	0.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	0	0.00
	ปัจจุบัน	มี	0	0.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	0	0.00

จากการสำรวจการจัดการป่าชุมชน ด้านการป้องกันไฟป่า ของป่าชุมชนอำเภอภูเพียง พบว่าในอดีตมีการประชุมหารือวางแผนในเวทีหมู่บ้าน ร้อยละ 50.00 มีการจัดทำแนวกันไฟ ร้อยละ 43.18 มีการเดินลาดตระเวน และมีการอบรมการป้องกันไฟป่า ร้อยละ 36.36 เท่ากัน และประกาศเสียงตามสายขอความร่วมมือ ร้อยละ 34.09

แต่ในปัจจุบัน พบว่าอำเภอภูเพียง มีการจัดการป่าชุมชน ด้านการป้องกันไฟป่า เพิ่มขึ้นจากในอดีต คือ มีการประชุมหารือวางแผนในเวทีหมู่บ้าน และประกาศเสียงตามสายขอความร่วมมือ ร้อยละ 86.36 เท่ากัน มีการอบรมการป้องกันไฟป่า ร้อยละ 84.09 มีการจัดทำแนวกันไฟ ร้อยละ 81.82 และมีการเดินลาดตระเวน ร้อยละ 70.45 (ตารางที่ 82)

แผนภูมิที่ 139 การจัดการป่าชุมชนด้านการป้องกันไฟป่า อ.ภูเพียง

1 = มีการจัดทำแนวกันไฟ
2 = มีการเดินลาดตระเวน
3 = มีการอบรมการป้องกันไฟป่า
4 = มีการประชุมหารือวางแผนในเวทีหมู่บ้าน
5 = ประกาศเสียงตามสายขอความร่วมมือ
6 = อื่น ๆ

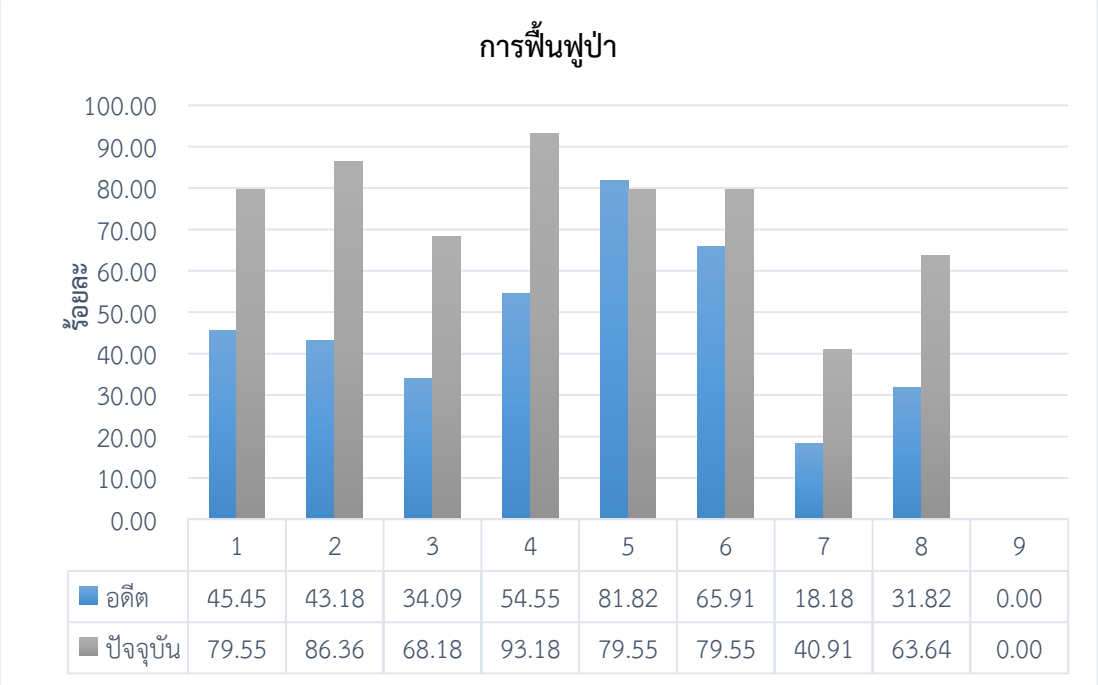
ตารางที่ 83 การจัดการป่าชุมชนด้านการอนุรักษ์/ฟื้นฟูป่าชุมชน-ระบบนิเวศป่า อ.ภูเพียง

กิจกรรมการจัดการป่า	ช่วงเวลา	การจัดการ	ปฏิบัติ		ไม่ปฏิบัติ	
			จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. มีกิจกรรมให้ความรู้ความเข้าใจให้กับคนในชุมชน	อดีต	มี	20	45.45	2	4.55
		ไม่มี	0	0.00	22	50.00
	ปัจจุบัน	มี	35	79.55	1	2.27
		ไม่มี	0	0.00	8	18.18
2. มีการจัดกิจกรรมปลูกป่า	อดีต	มี	19	43.18	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	25	56.82
	ปัจจุบัน	มี	38	86.36	1	2.27
		ไม่มี	0	0.00	5	11.36
3. มีการประสานและสร้างเครือข่ายการอนุรักษ์/ฟื้นฟูกับชุมชนอื่นๆ	อดีต	มี	15	34.09	1	2.27
		ไม่มี	0	0.00	28	63.64
	ปัจจุบัน	มี	30	68.18	1	2.27
		ไม่มี	0	0.00	13	29.55
4. มีการตั้งกฎกติกาชุมชน	อดีต	มี	24	54.55	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	20	45.45
	ปัจจุบัน	มี	41	93.18	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	3	6.82
5. มีการใช้ความเชื่อเรื่องผี/สิ่งศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติในการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าชุมชน	อดีต	มี	36	81.82	3	6.82
		ไม่มี	0	0.00	5	11.36
	ปัจจุบัน	มี	35	79.55	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	9	20.45
6. มีการจัดกิจกรรมบวชป่า/การเลี้ยงผี	อดีต	มี	29	65.91	1	2.27
		ไม่มี	0	0.00	14	31.82
	ปัจจุบัน	มี	35	79.55	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	9	20.45
7. มีการจัดศึกษาดูงาน	อดีต	มี	8	18.18	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	36	81.82
	ปัจจุบัน	มี	18	40.91	1	2.27
		ไม่มี	1	2.27	24	54.55
8. มีการทำฝายชะลอน้ำ	อดีต	มี	14	31.82	3	6.82
		ไม่มี	0	0.00	27	61.36
	ปัจจุบัน	มี	28	63.64	1	2.27
		ไม่มี	0	0.00	15	34.09

กิจกรรมการจัดการป่า	ช่วงเวลา	การจัดการ	ปฏิบัติ		ไม่ปฏิบัติ	
			จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
9. อื่น ๆ	อดีต	มี	0	0.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	0	0.00
	ปัจจุบัน	มี	0	0.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	0	0.00

จากการสำรวจการจัดการป่าชุมชน ด้านการอนุรักษ์/ฟื้นฟูป่าชุมชน-ระบบนิเทศป่า ของป่าชุมชนอำเภอภูเพียง ในอดีต พบว่า มีการใช้ความเชื่อเรื่องผี/สิ่งศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติในการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าชุมชน ร้อยละ 81.82 มีการจัดกิจกรรมบวชป่า/การเลี้ยงผี ร้อยละ 65.91 มีการตั้งกฎกติกาชุมชน ร้อยละ 54.55 มีกิจกรรมให้ความรู้ความเข้าใจให้กับคนในชุมชน ร้อยละ 45.45 มีการจัดกิจกรรมปลูกป่า ร้อยละ 43.18 มีการประสานและสร้างเครือข่ายการอนุรักษ์/ฟื้นฟูกับชุมชนอื่นๆ ร้อยละ 34.09 มีการทำฝายชะลอน้ำ ร้อยละ 31.82 และมีการจัดศึกษาดูงาน ร้อยละ18.18

แต่ในปัจจุบัน พบว่าอำเภอภูเพียง มีการจัดการป่าชุมชน ด้านการอนุรักษ์/ฟื้นฟูป่าชุมชน-ระบบนิเวศป่าเพิ่มขึ้นกว่าในอดีต คือ มีการตั้งกฎกติกาชุมชน ร้อยละ 93.18 มีการจัดกิจกรรมปลูกป่า ร้อยละ 86.36 มีกิจกรรมให้ความรู้ความเข้าใจให้กับคนในชุมชน มีการใช้ความเชื่อเรื่องผี/สิ่งศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติในการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าชุมชน และมีการจัดกิจกรรมบวชป่า/การเลี้ยงผี ร้อยละ 79.55 เท่ากัน มีการประสานและสร้างเครือข่ายการอนุรักษ์/ฟื้นฟูกับชุมชนอื่นๆ ร้อยละ 68.18 มีการทำฝายชะลอน้ำ ร้อยละ 63.64 และมีการจัดศึกษาดูงาน ร้อยละ 40.91 (ตารางที่ 83)

แผนภูมิที่ 140 การจัดการป่าชุมชนด้านการอนุรักษ์/ฟื้นฟูป่าชุมชน-ระบบนิเวศป่า อ.ภูเพียง

1	= มีกิจกรรมให้ความรู้ความเข้าใจให้กับคนในชุมชน	4	= มีการตั้งกฎกติกาชุมชน	7	= มีการจัดศึกษาดูงาน
2	= มีการจัดกิจกรรมปลูกป่า	5	= มีการใช้ความเชื่อศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติ	8	= มีการทำฝายชะลอน้ำ
3	= มีการประสานและสร้างเครือข่ายชุมชนอื่นๆ	6	= มีการจัดกิจกรรมบวชป่า /การเลี้ยงผี	9	= อื่น ๆ

ตารางที่ 84 ผลการดำเนินงาน/ผลสำเร็จที่ภาคภูมิใจด้านป่าชุมชน อ.ภูเพียง

ผลกระทบ/การเปลี่ยนแปลง	ผลการดำเนินงาน									
	มี/ใช่		ไม่มี/ไม่ใช่		N	ได้รับความร่วมมือดี		ไม่แน่ใจ		N
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
ด้านการบริหารจัดการ										
1) ชุมชนมีส่วนร่วม ดูแลจัดการในรูปของกลุ่มอนุรักษ์ป่าชุมชน	40	90.91	4	9.09	44	41	93.18	3	6.82	44
2) คณะกรรมการฯ มีบทบาทในการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งสร้างคนรุ่นใหม่ให้สืบทอดสานต่อการดำเนินงานฯ	39	88.64	5	11.36	44	38	86.36	6	13.64	44
3) ชุมชนให้ร่วมมือและรักษากฎกติกาการใช้ประโยชน์จากป่าร่วมกัน	42	95.45	2	4.55	44	42	95.45	2	4.55	44
4) ชุมชนมีส่วนในการระดมทุน/กองทุนอนุรักษ์ป่าชุมชน	28	63.64	16	36.36	44	27	61.36	17	38.64	44
5) ชุมชนมีส่วนร่วมการทำกิจกรรมการอนุรักษ์ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง	40	90.91	4	9.09	44	39	88.64	5	11.36	44
6) ในชุมชนได้ร่วมกันกำหนดข้อบัญญัติว่าด้วยการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติโดย อบต/เทศบาล	34	77.27	10	22.73	44	34	77.27	10	22.73	44
7) อื่น ๆ	0	0.00	0	0.00	0	0	0.00	0	0.00	0
ด้านทรัพยากร										
1) ป่าชุมชนได้รับการปกป้องดูแลจากสมาชิกในชุมชนด้วยดี	41	93.18	3	6.82	44	40	90.91	4	9.09	44
2) มีความหลากหลายของพันธุ์พืช/สัตว์	39	88.64	5	11.36	44	37	84.09	7	15.91	44
3) ป่าได้รับการฟื้นฟูและมีสภาพป่าที่มีความอุดมสมบูรณ์	38	86.36	6	13.64	44	37	84.09	7	15.91	44
4) อื่น ๆ	0	0.00	0	0.00	0	0	0.00	0	0.00	0
ด้านสังคมวัฒนธรรม										
1) การประยุกต์พิธีกรรมทางศาสนามาใช้ในการดูแลจัดการป่า การบวชป่า เลี้ยงผีขุนน้ำ	32	72.73	12	27.27	44	32	72.73	12	27.27	44

ผลกระทบ/การเปลี่ยนแปลง	ผลการดำเนินงาน									
	มี/ใช่		ไม่มี/ไม่ใช่		N	ได้รับความร่วมมือดี		ไม่แน่ใจ		N
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
2) การถ่ายทอดองค์ความรู้สู่กลุ่มเยาวชนคนรุ่นใหม่ได้สืบทอดสานต่อเจตนารมณ์ในการดูแลรักษาป่าอย่างต่อเนื่อง	33	75.00	11	25.00	44	32	72.73	12	27.27	44
ด้านเศรษฐกิจ										
1) การพึ่งพาประโยชน์จากป่าอย่างเหมาะสม	39	88.64	5	11.36	44	39	88.64	5	11.36	44
2) การนำผลผลิตจากป่ามาต่อยอดสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ	31	70.45	13	29.55	44	29	65.91	15	34.09	44
3) ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	18	40.91	26	59.09	44	17	38.64	27	61.36	44
การประสานงาน/เชื่อมโยงกับหน่วยงานภายนอก										
1) ได้รับรางวัลผลงานด้านป่าชุมชน	9	20.45	35	79.55	44	9	20.45	35	79.55	44
2) เป็นแหล่งเรียนรู้/ ศึกษาดูงานแก่หน่วยงานต่างๆ	16	36.36	28	63.64	44	15	34.09	29	65.91	44
3) รับเชิญเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้แก่หน่วยงานภายนอกชุมชน	11	25.00	33	75.00	44	11	25.00	33	75.00	44

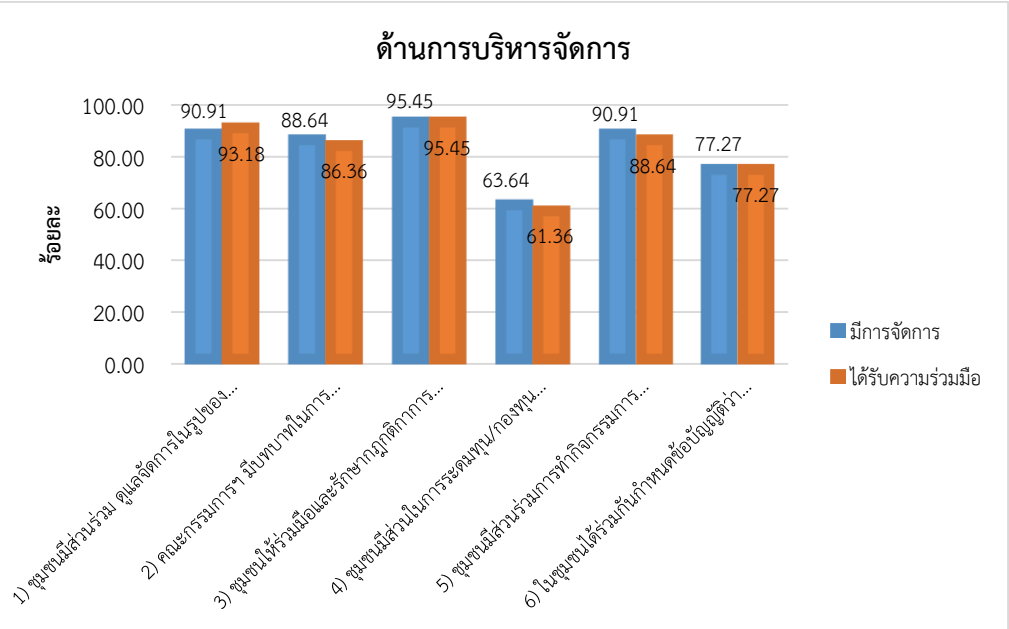
ผลการดำเนินงาน ด้านการบริหารจัดการป่าชุมชน ของอำเภอภูเพียง พบว่ามีผลการดำเนินงานที่ดีและได้รับความร่วมมือจากชุมชน โดยการให้ร่วมมือและรักษากฎกติกาการใช้ประโยชน์จากป่าร่วมกันมากที่สุด รองลงมา คือ ชุมชนมีส่วนร่วม ดูแลจัดการในรูปของกลุ่มอนุรักษ์ป่าชุมชน ชุมชนมีส่วนร่วมการทำกิจกรรมการอนุรักษ์ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง คณะกรรมการฯ มีบทบาทในการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งสร้างคนรุ่นใหม่ให้สืบทอดสานต่อการดำเนินงานฯ ในชุมชนได้ร่วมกันกำหนดข้อบัญญัติว่าด้วยการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติโดย อบต/เทศบาล และชุมชนมีส่วนในการระดมทุน/กองทุนอนุรักษ์ป่าชุมชน ตามลำดับ

ผลการดำเนินงาน ด้านทรัพยากร พบว่ามีผลการดำเนินงานที่ดีและได้รับความร่วมมือจากชุมชน โดยป่าชุมชนได้รับการปกป้องดูแลจากสมาชิกในชุมชนด้วยดี มากที่สุด รองลงมาคือ มีความหลากหลายของพันธุ์พืช/สัตว์ และป่าได้รับการฟื้นฟูและมีสภาพป่ามีความอุดมสมบูรณ์ ตามลำดับ

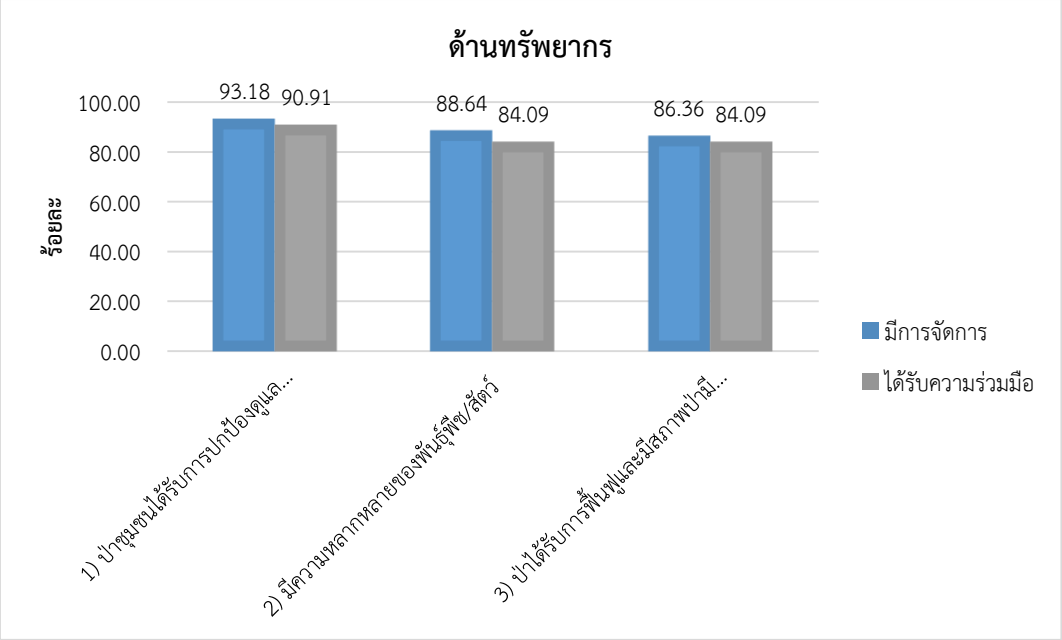
ผลการดำเนินงาน ด้านสังคม พบว่ามีผลการดำเนินงานที่ดีและได้รับความร่วมมือจากชุมชนในการถ่ายทอดองค์ความรู้สู่กลุ่มเยาวชนคนรุ่นใหม่ได้สืบทอดสานต่อเจตนารมณ์ในการดูแลรักษาป่าอย่างต่อเนื่อง มากที่สุด รองลงมาคือ การประยุกต์พิธีกรรมทางศาสนามาใช้ในการดูแลจัดการป่า การบวชป่า เลี้ยงผีขุนน้ำ

ผลการดำเนินงาน ด้านเศรษฐกิจ พบว่ามีการดำเนินงาน และได้รับความร่วมมือจากชุมชนในการพึ่งพาประโยชน์จากป่าอย่างเหมาะสม มากที่สุด รองลงมาคือ มีการนำผลผลิตจากป่ามาต่อยอดสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ และมีส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ตามลำดับ

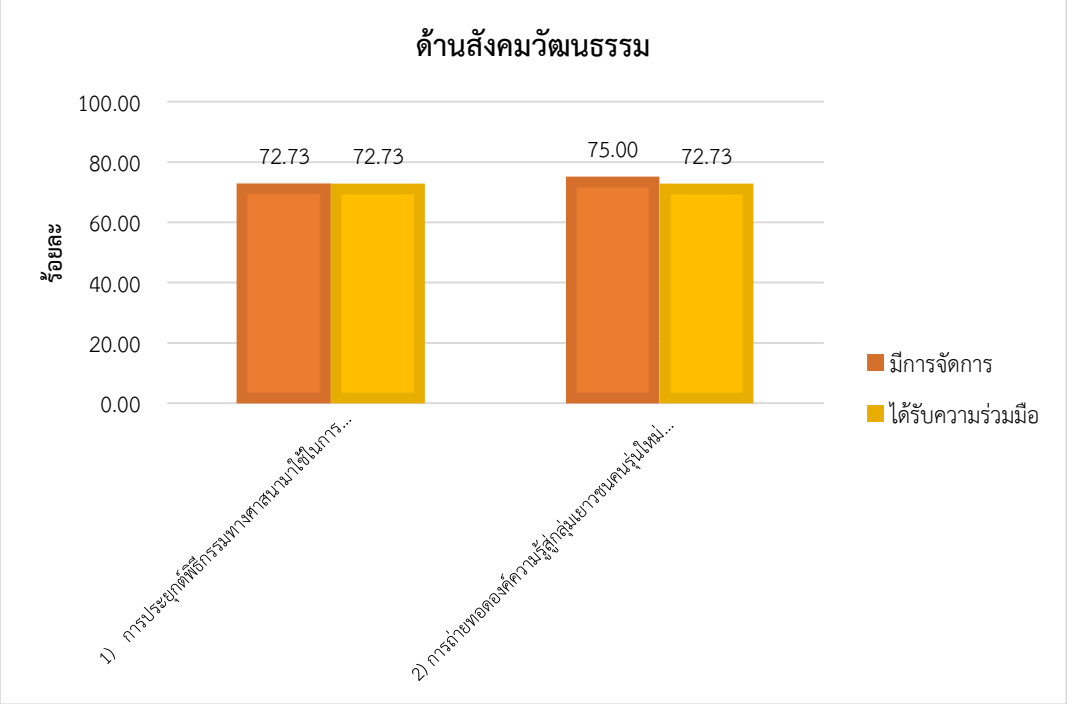
ผลการดำเนินงาน ด้านการประสานงาน/เชื่อมโยงกับหน่วยงานภายนอก พบว่ามีผลการดำเนินงานที่ดีและได้รับความร่วมมือจากชุมชน ในการเป็นแหล่งเรียนรู้/ ศึกษาดูงานแก่หน่วยงานต่างๆ มากที่สุด รองลงมาคือ ได้รับเชิญเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้แก่หน่วยงานภายนอกชุมชน และได้รับรางวัลผลงานด้านป่าชุมชน ตามลำดับ

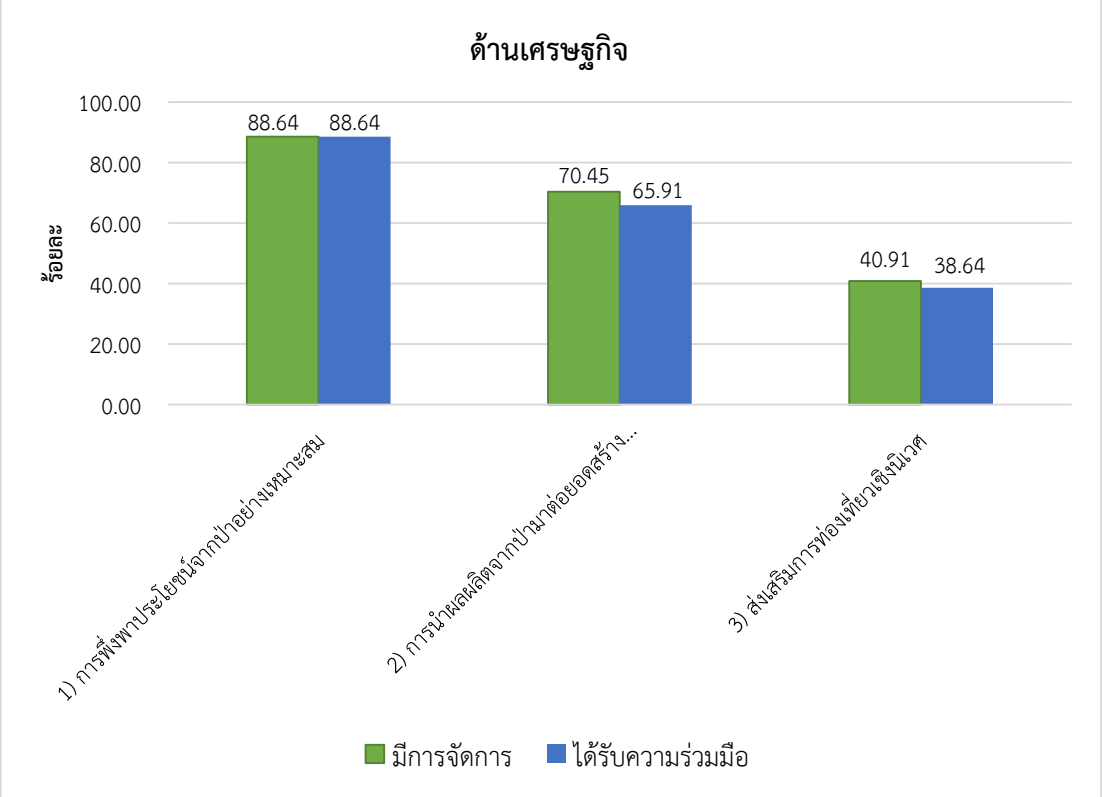
แผนภูมิที่ 141 การดำเนินงานด้านการบริหารจัดการป่าชุมชน อ.ภูเพียง

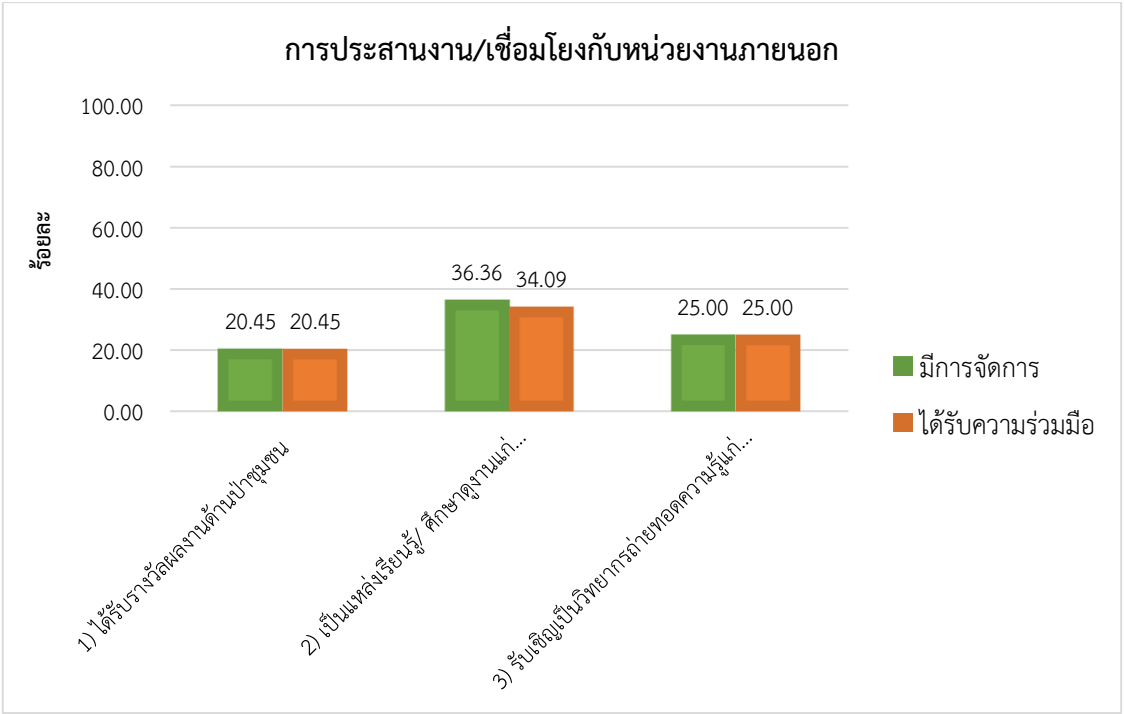
แผนภูมิที่ 142 การดำเนินงานด้านทรัพยากราชุมชน อ.ภูเพียง

แผนภูมิที่ 143 การดำเนินงานด้านสังคมวัฒนธรรมาชุมชน อ.ภูเพียง

แผนภูมิที่ 144 การดำเนินงานด้านเศรษฐกิจาชุมชน อ.ภูเพียง

แผนภูมิที่ 145 การดำเนินงานาชุมชน ด้านการประสานงาน/เชื่อมโยงกับหน่วยงานภายนอก อ.ภูเพียง

11) ป่าชุมชน อำเภอเมืองน่าน

ตารางที่ 85 ข้อมูลทั่วไปของป่าชุมชน อ.เมืองน่าน

ที่	รายการ		จำนวน	ร้อยละ
1	ที่ตั้งของป่าชุมชน	ป่าสงวนแห่งชาติ	67	77.01
		ป่าอุทยานแห่งชาติ	0	0.00
		ไม่อยู่ในป่าอุทยานฯและป่าสงวนฯ	20	22.99
		รวม	**87**	**100.00**
2	การขึ้นทะเบียนป่าชุมชนของกรมป่าไม้	ขึ้นทะเบียน	7	8.05
		ไม่ได้ขึ้นทะเบียน	7	8.05
		ไม่ทราบ/ไม่ระบุ	73	83.90
		รวม	**87**	**100.00**
3	กองทุนดูแลรักษาป่าชุมชน	มี	5	14.71
		ไม่มี	26	76.47
		ไม่ทราบ/ไม่ระบุ	3	8.82
		รวม	**34**	**100.00**
4	หน่วยงานที่สนับสนุน	มี	31	91.18
		ไม่มี	2	5.88
		ไม่ทราบ/ไม่ระบุ	1	2.94
		รวม	**34**	**100.00**

จากการสำรวจป่าชุมชนอำเภอเมืองน่าน พบว่ามีพื้นที่ป่าชุมชนทั้งหมด 87 แห่ง ครอบคลุมพื้นที่ 34 หมู่บ้าน (ตารางที่ 85)

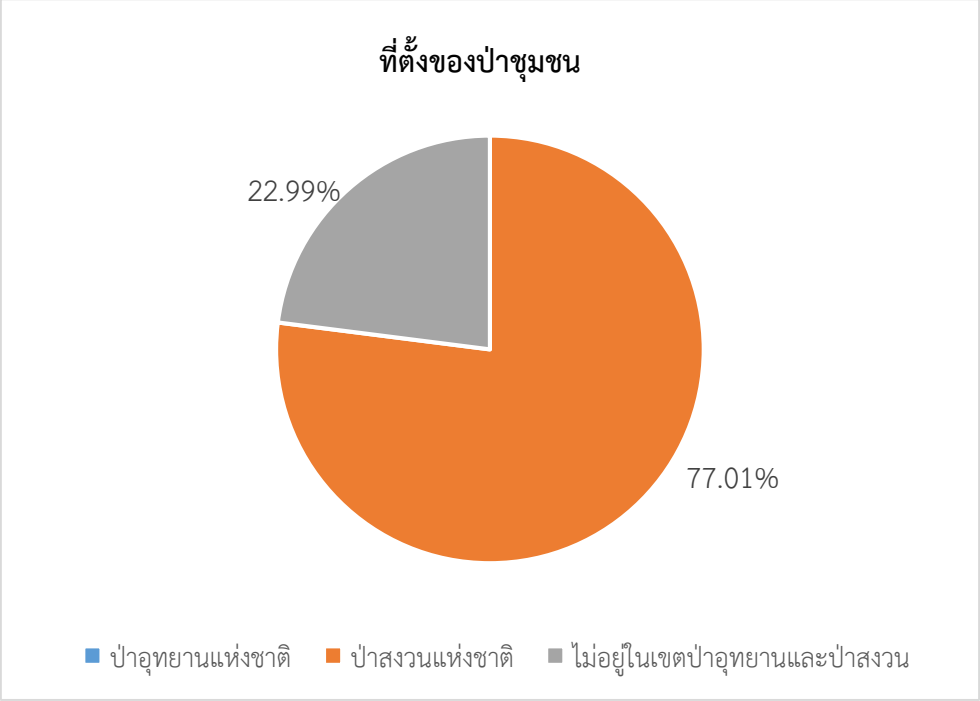
มีป่าชุมชนที่อยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ บริเวณป่าน้ำยาว ป่าน้ำสวด และป่าแม่น้ำน่านตะวันออกตอนใต้ จำนวน 67 แห่ง คิดเป็น ร้อยละ 77.01 และมีป่าชุมชนที่ไม่อยู่ในเขตป่าอุทยานแห่งชาติและป่าสงวนแห่งชาติ จำนวน 20 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 22.99

นอกจากนี้ยังพบว่ามีป่าชุมชนที่ได้ขึ้นทะเบียนของกรมป่าไม้ จำนวน 7 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 8.05 ไม่ได้ขึ้นทะเบียน จำนวน 7 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 8.05 และไม่ทราบ/ไม่ระบุ จำนวน 73 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 83.91

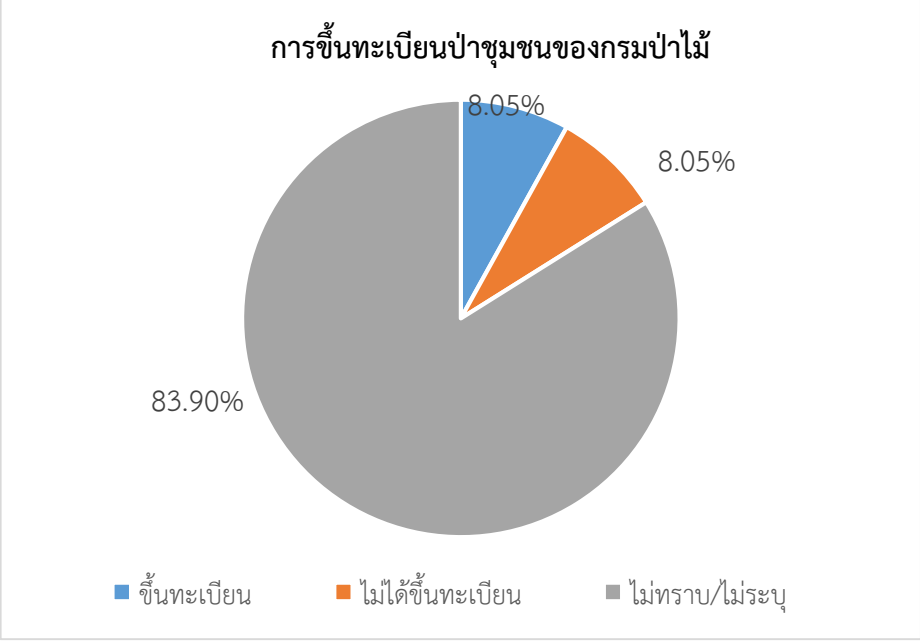
มีป่าชุมชนที่มีกองทุนดูแลรักษาป่า จำนวน 5 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 14.71 และยังไม่มีกองทุนดูแลรักษาป่า จำนวน 26 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 76.47 และไม่ทราบ/ไม่ระบุ จำนวน 3 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 8.82

มีป่าชุมชนที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ จำนวน 31 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 91.18 และยังไม่มีหน่วยงานสนับสนุน จำนวน 2 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 5.88 และไม่ทราบ/ไม่ระบุ จำนวน 1 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 2.94

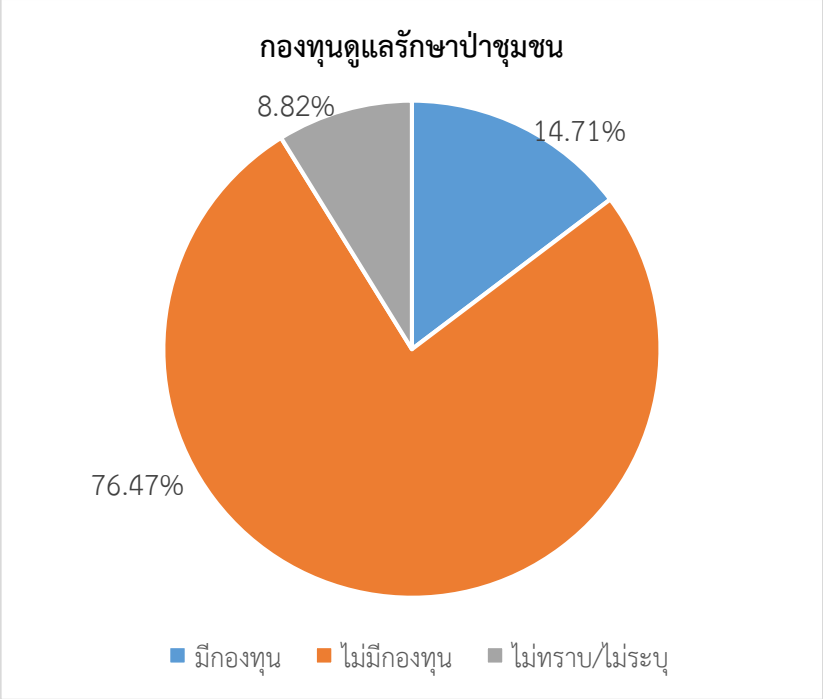
หน่วยงานที่สนับสนุน ได้แก่ หน่วยจัดการต้นน้ำ อบต. กรมป่าไม้ สปก. โดยสนับสนุนในรูปแบบของการปลูกป่า สนับสนุนกล้าไม้ สร้างป่าธนาคารอาหารชุมชน งบประมาณ ฝายชะลอน้ำ แนวกันไฟ เป็นต้น

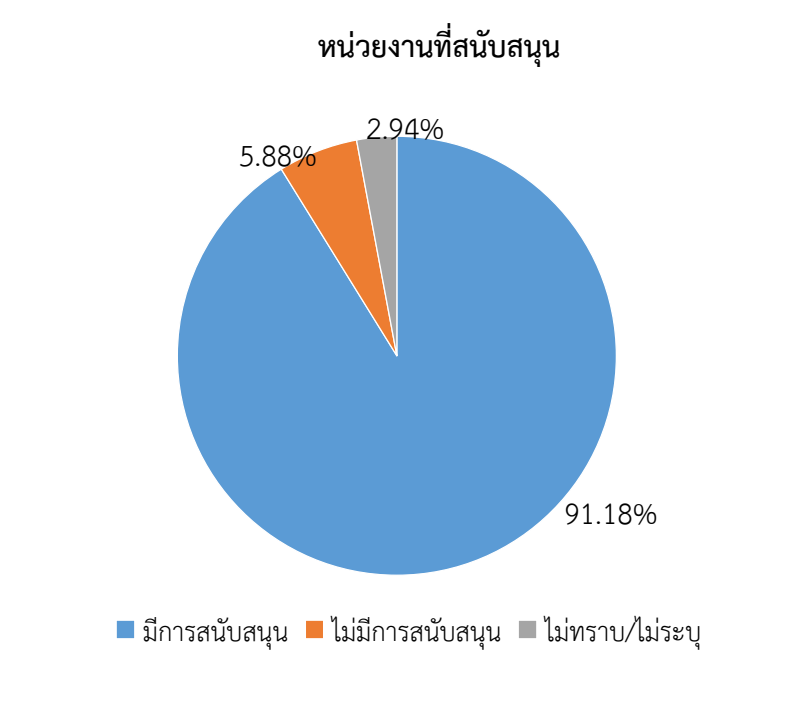
แผนภูมิที่ 146 ข้อมูลที่ตั้งของป่าชุมชนในพื้นที่ อ.เมืองน่าน

แผนภูมิที่ 147 ข้อมูลการขึ้นทะเบียนป่าชุมชนของกรมป่าไม้ อ.เมืองน่าน

แผนภูมิที่ 148 ข้อมูลชุมชนที่มีกองทุนดูแลรักษาป่าชุมชน อ.เมืองน่าน

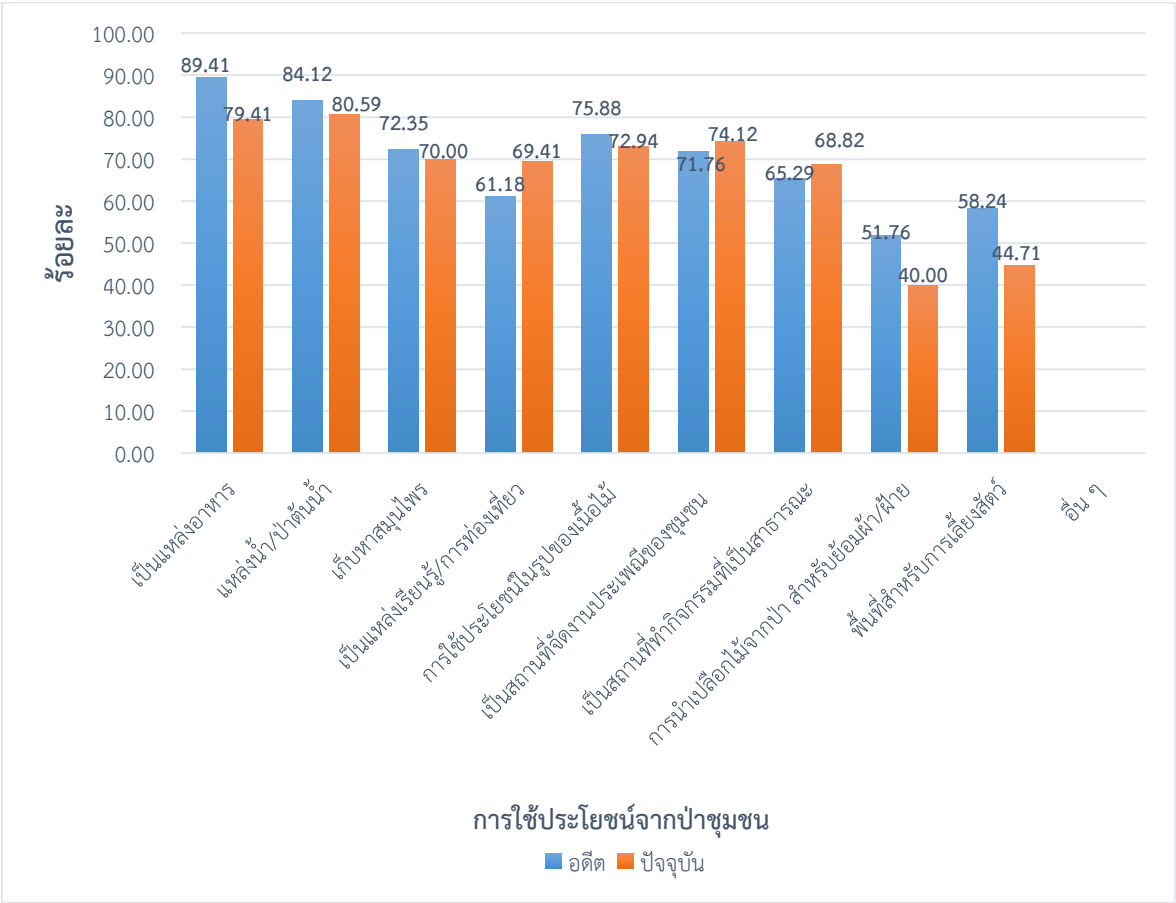
แผนภูมิที่ 149 ข้อมูลหน่วยงานที่สนับสนุน อ.เมืองน่าน

ตารางที่ 866ข้อมูลการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนเมื่อเทียบกับอดีตจนถึงปัจจุบัน อ.เมืองน่าน

ประเด็น	การใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน																	
	อดีต									ปัจจุบัน 2550-2560								
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	ค่าเฉลี่ย	S.D	ร้อยละ	N	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	ค่าเฉลี่ย	S.D	ร้อยละ	N
	จำนวน	จำนวน	จำนวน	จำนวน	จำนวน					จำนวน	จำนวน	จำนวน	จำนวน	จำนวน				
การใช้ประโยชน์จากป่า																		
1) เป็นแหล่งอาหาร	20	10	4	0	0	4.47	0.706	89.41	34	11	12	10	1	0	3.97	0.870	79.41	34
2) แหล่งน้ำ/ป่าต้นน้ำ	16	12	3	3	0	4.21	0.946	84.12	34	12	13	7	2	0	4.03	0.904	80.59	34
3) เก็บหาสมุนไพร	8	12	8	5	1	3.62	1.101	72.35	34	4	15	10	4	1	3.50	0.961	70.00	34
4) เป็นแหล่งเรียนรู้/การท่องเที่ยว	5	11	4	9	5	3.06	1.347	61.18	34	4	13	12	5	0	3.47	0.896	69.41	34
5) การใช้ประโยชน์ในรูปของเนื้อไม้ ไม้ใช้สอย	10	13	8	0	3	3.79	1.149	75.88	34	9	11	9	3	2	3.65	1.152	72.94	34
6) เป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรม และจัดงานประเพณีของชุมชน	9	9	11	3	2	3.59	1.158	71.76	34	10	10	9	4	1	3.71	1.115	74.12	34
7) เป็นสถานที่ให้ชุมชนจัดงานหรือกิจกรรมที่เป็นสาธารณะ	7	10	6	7	4	3.26	1.333	65.29	34	5	13	10	4	2	3.44	1.078	68.82	34
8) การนำเปลือกไม้จากป่า สำหรับย้อมผ้า/ฝ้าย	4	5	8	7	10	2.59	1.373	51.76	34	0	5	3	13	13	2.00	1.044	40.00	34
9) พื้นที่สำหรับการเลี้ยงสัตว์	3	10	8	7	6	2.91	1.264	58.24	34	0	4	11	8	11	2.24	1.046	44.71	34

จากการสำรวจการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนของอำเภอเมืองน่าน ในอดีต พบว่ามีการใช้ประโยชน์ด้านการเป็นเป็นแหล่งอาหาร มากที่สุด ร้อยละ 89.41 รองลงมาคือ ด้านการเป็นแหล่งน้ำ/ป่าต้นน้ำ ร้อยละ 84.12 ด้านการใช้ประโยชน์ในรูปของเนื้อไม้ ไม้ใช้สอย ร้อยละ 75.88 ด้านการเก็บหาสมุนไพร ร้อยละ 72.35 ด้านการเป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรม และจัดงานประเพณีของชุมชน ร้อยละ 71.76 ด้านการเป็นสถานที่ให้ชุมชนจัดงานหรือกิจกรรมที่เป็นสาธารณะ ร้อยละ 65.29 ด้านการเป็นแหล่งเรียนรู้/การท่องเที่ยว ร้อยละ 61.18 ด้านการเป็นพื้นที่สำหรับการเลี้ยงสัตว์ ร้อยละ 58.24 และด้านการนำเปลือกไม้จากป่า สำหรับย้อมผ้า/ฝ้าย ร้อยละ 51.76 ตามลำดับ

ในปัจจุบัน การใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนของอำเภอเมืองน่าน พบว่ามีการใช้ประโยชน์ด้านการเป็นแหล่งน้ำ/ป่าต้นน้ำ มากที่สุด ร้อยละ 80.59 รองลงมาคือ ด้านการเป็นแหล่งอาหาร ร้อยละ 79.41 ด้านการเป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรม และจัดงานประเพณีของชุมชน ร้อยละ 74.12 ด้านการใช้ประโยชน์ในรูปของเนื้อไม้ ไม้ใช้สอย ร้อยละ 72.94 ด้านการเก็บหาสมุนไพร ร้อยละ 70.00 ด้านการเป็นแหล่งเรียนรู้/การท่องเที่ยว ร้อยละ 69.41 และด้านการเป็นสถานที่ให้ชุมชนจัดงานหรือกิจกรรมที่เป็นสาธารณะ ร้อยละ 68.82 ด้านการเป็นพื้นที่สำหรับการเลี้ยงสัตว์ ร้อยละ 44.71 และด้านการนำเปลือกไม้จากป่า สำหรับย้อมผ้า/ฝ้าย ร้อยละ 40.00 ตามลำดับ (ตารางที่ 86)

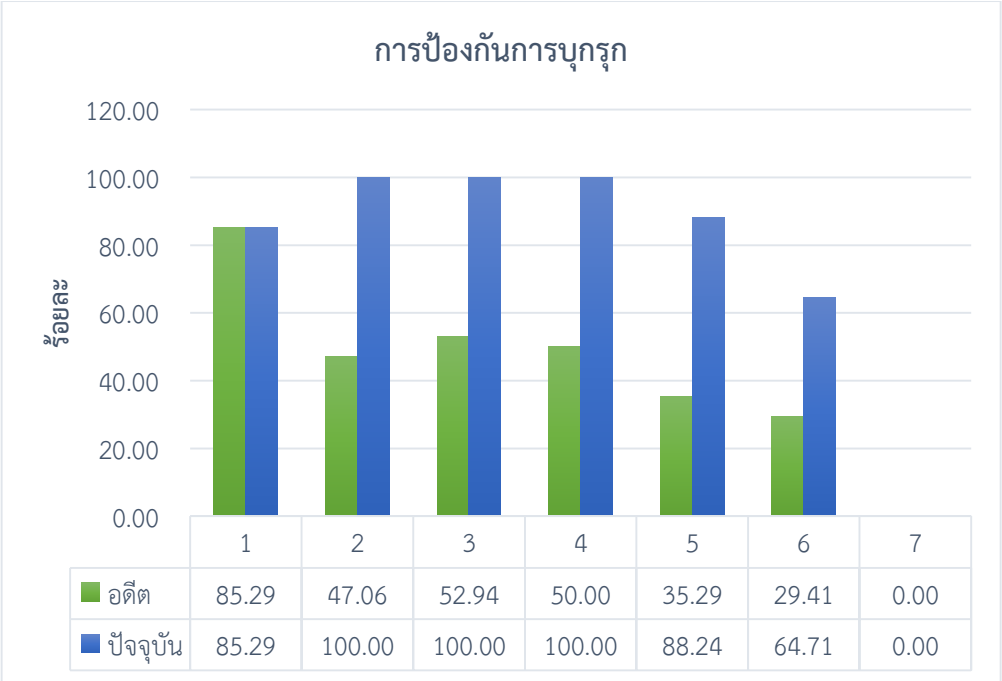
แผนภูมิที่ 150 การใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน อ.เมืองน่าน

ตารางที่ 87 การจัดการป่าชุมชนด้านการป้องกันการบุกรุก อ.เมืองน่าน

กิจกรรมการจัดการป่า	ช่วงเวลา	การจัดการ	ปฏิบัติ		ไม่ปฏิบัติ	
			จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. มีการใช้ความเชื่อเรื่องผี/สิ่งศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติในการปกป้องคุ้มครองป่าชุมชน	อดีต	มี	29	85.29	2	5.88
		ไม่มี	0	0.00	3	8.82
	ปัจจุบัน	มี	29	85.29	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	5	14.71
2. มีการตั้งกฎกติกาชุมชน	อดีต	มี	16	47.06	3	8.82
		ไม่มี	0	0.00	15	44.12
	ปัจจุบัน	มี	34	100.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	0	0.00
3. มีการทำแนวเขตป่าชุมชนที่ชัดเจน	อดีต	มี	18	52.94	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	16	47.06
	ปัจจุบัน	มี	34	100.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	0	0.00
4. มีการจัดเวทีประชุมเพื่อป้องกันการบุกรุก	อดีต	มี	17	50.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	17	50.00
	ปัจจุบัน	มี	34	100.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	0	0.00
5. มีการติดป้ายประชาสัมพันธ์	อดีต	มี	12	35.29	1	2.94
		ไม่มี	0	0.00	21	61.76
	ปัจจุบัน	มี	30	88.24	0	0.00
		ไม่มี	1	2.94	3	8.82
6. มีการตั้งด่านตรวจและจัดเวรเฝ้าระวัง	อดีต	มี	10	29.41	1	2.94
		ไม่มี	0	0.00	23	67.65
	ปัจจุบัน	มี	22	64.71	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	12	35.29
7. อื่น ๆ	อดีต	มี	0	0.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	0	0.00
	ปัจจุบัน	มี	0	0.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	0	0.00

จากการสำรวจการจัดการป่าชุมชน ด้านการป้องกันการบุกรุก ของป่าชุมชนอำเภอเมืองน่าน พบว่า ในอดีต มีการใช้ความเชื่อเรื่องผี/สิ่งศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติในการปกป้องคุ้มครองป่าชุมชน ร้อยละ 85.29 มีการทำแนวเขตป่าชุมชนที่ชัดเจน ร้อยละ 52.94 มีการจัดเวทีประชุมเพื่อป้องกันการบุกรุก ร้อยละ 50.00 มีการตั้งกฎกติกาชุมชน ร้อยละ 47.06 มีการติดป้ายประชาสัมพันธ์ ร้อยละ 35.29 และมีการตั้งด่านตรวจและจัดเวรเฝ้าระวัง ร้อยละ 29.41

แต่ในปัจจุบัน พบว่าอำเภอเมืองน่าน มีการจัดการป่าชุมชน ด้านการป้องกันการบุกรุก เพิ่มขึ้นจากอดีต คือ มีการตั้งกฎกติกาชุมชน มีการทำแนวเขตป่าชุมชนที่ชัดเจน และมีการจัดเวทีประชุมเพื่อป้องกันการบุกรุก ร้อยละ 100.00 เท่ากัน มีการติดป้ายประชาสัมพันธ์ ร้อยละ 88.24 มีการใช้ความเชื่อเรื่องผี/สิ่งศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติในการปกป้องคุ้มครองป่าชุมชน ร้อยละ 85.29 และมีการตั้งด่านตรวจและจัดเวรเฝ้าระวัง ร้อยละ 64.71 (ตารางที่ 87)

แผนภูมิที่ 151 การจัดการป่าชุมชนด้านการป้องกันการบุกรุก อ.เมืองน่าน

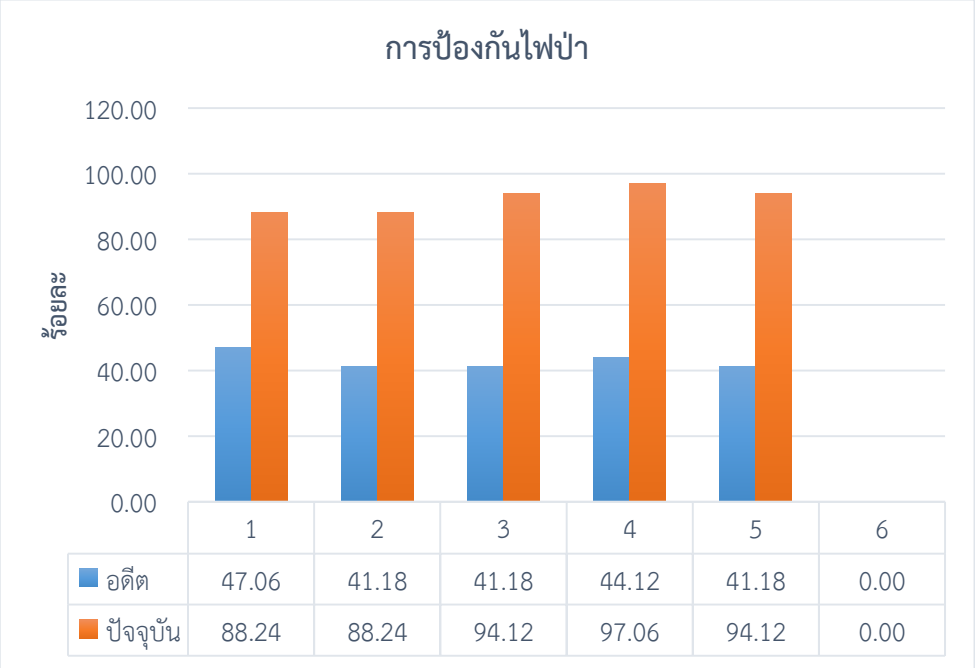
1 = มีการใช้ความเชื่อเรื่องผี/สิ่งศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติในการปกป้องคุ้มครองป่าชุมชน
2 = มีการตั้งกฎกติกาชุมชน
3 = มีการทำแนวเขตป่าชุมชนที่ชัดเจน
4 = มีการจัดเวทีประชุมเพื่อป้องกันการบุกรุก
5 = มีการติดป้ายประชาสัมพันธ์
6 = มีการตั้งด่านตรวจและจัดเวรเฝ้าระวัง
7 = อื่น ๆ

ตารางที่ 88 การจัดการป่าชุมชนด้านการป้องกันไฟป่า อ.เมืองน่าน

กิจกรรมการจัดการป่า	ช่วงเวลา	การจัดการ	ปฏิบัติ		ไม่ปฏิบัติ	
			จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. มีการจัดทำแนวกันไฟ	อดีต	มี	16	47.06	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	18	52.94
	ปัจจุบัน	มี	30	88.24	2	5.88
		ไม่มี	0	0.00	2	5.88
2. มีการเดินลาดตระเวน	อดีต	มี	14	41.18	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	20	58.82
	ปัจจุบัน	มี	30	88.24	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	4	11.76
3. มีการอบรมการป้องกันไฟป่า	อดีต	มี	14	41.18	1	2.94
		ไม่มี	0	0.00	19	55.88
	ปัจจุบัน	มี	32	94.12	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	2	5.88
4. มีการประชุมหารือวางแผนในเวทีหมู่บ้าน	อดีต	มี	15	44.12	1	2.94
		ไม่มี	0	0.00	18	52.94
	ปัจจุบัน	มี	33	97.06	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	1	2.94
5. ประกาศเสียงตามสายขอความร่วมมือ	อดีต	มี	14	41.18	1	2.94
		ไม่มี	0	0.00	19	55.88
	ปัจจุบัน	มี	32	94.12	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	2	5.88
6. อื่น ๆ	อดีต	มี	0	0.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	0	0.00
	ปัจจุบัน	มี	0	0.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	0	0.00

จากการสำรวจการจัดการป่าชุมชน ด้านการป้องกันไฟป่า ของป่าชุมชนอำเภอเมืองน่าน พบว่า ในอดีต มีการจัดทำแนวกันไฟ ร้อยละ 47.06 มีการประชุมหารือวางแผนในเวทีหมู่บ้าน ร้อยละ 44.12 มีการเดินลาดตระเวน มีการอบรมการป้องกันไฟป่า และประกาศเสียงตามสายขอความร่วมมือ ร้อยละ 41.18 เท่ากัน

แต่ในปัจจุบัน พบว่าอำเภอเมืองน่าน มีการจัดการป่าชุมชน ด้านการป้องกันไฟป่า หลายรูปแบบเพิ่มขึ้นจากในอดีต คือ มีการประชุมหารือวางแผนในเวทีหมู่บ้าน ร้อยละ 97.06 มีการอบรมการป้องกันไฟป่าและประกาศเสียงตามสายขอความร่วมมือ ร้อยละ 94.12 เท่ากัน มีการจัดทำแนวกันไฟ และมีการเดินลาดตระเวน ร้อยละ 88.24 เท่ากัน (ตารางที่ 88)

	1	2	3	4	5	6
อดีต	47.06	41.18	41.18	44.12	41.18	0.00
ปัจจุบัน	88.24	88.24	94.12	97.06	94.12	0.00

แผนภูมิที่ 152 การจัดการป่าชุมชนด้านการป้องกันไฟป่า อ.เมืองน่าน

1 = มีการจัดทำแนวกันไฟ
2 = มีการเดินลาดตระเวน
3 = มีการอบรมการป้องกันไฟป่า
4 = มีการประชุมหารือวางแผนในเวทีหมู่บ้าน
5 = ประกาศเสียงตามสายขอความร่วมมือ
6 = อื่น ๆ

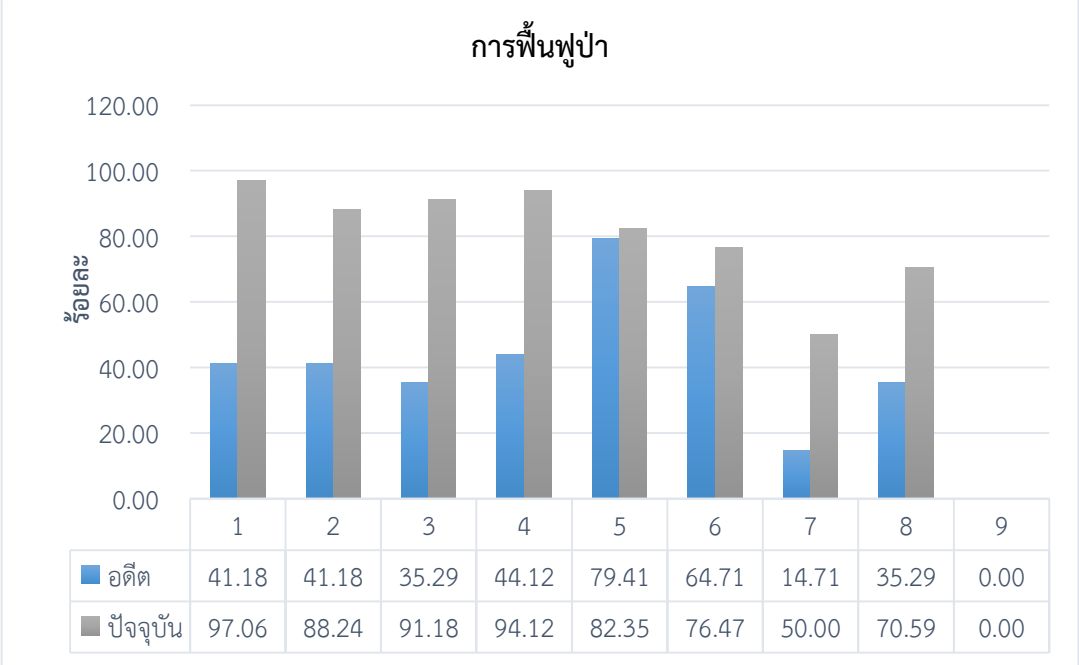
ตารางที่ 89 การจัดการป่าชุมชนด้านการอนุรักษ์/ฟื้นฟูป่าชุมชน-ระบบนิเวศป่า อ.เมืองน่าน

กิจกรรมการจัดการป่า	ช่วงเวลา	การจัดการ	ปฏิบัติ		ไม่ปฏิบัติ	
			จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. มีกิจกรรมให้ความรู้ความเข้าใจให้กับคนในชุมชน	อดีต	มี	14	41.18	1	2.94
		ไม่มี	0	0.00	19	55.88
	ปัจจุบัน	มี	33	97.06	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	1	2.94
2. มีการจัดกิจกรรมปลูกป่า	อดีต	มี	14	41.18	1	2.94
		ไม่มี	0	0.00	19	55.88
	ปัจจุบัน	มี	30	88.24	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	4	11.76
3. มีการประสานและสร้างเครือข่ายการอนุรักษ์/ฟื้นฟูกับชุมชนอื่นๆ	อดีต	มี	12	35.29	2	5.88
		ไม่มี	0	0.00	20	58.82
	ปัจจุบัน	มี	31	91.18	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	3	8.82
4. มีการตั้งกฎกติกาชุมชน	อดีต	มี	15	44.12	2	5.88
		ไม่มี	1	2.94	16	47.06
	ปัจจุบัน	มี	32	94.12	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	2	5.88
5. มีการใช้ความเชื่อเรื่องผี/สิ่งศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติในการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าชุมชน	อดีต	มี	27	79.41	1	2.94
		ไม่มี	0	0.00	6	17.65
	ปัจจุบัน	มี	28	82.35	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	6	17.65
6. มีการจัดกิจกรรมบวชป่า/การเลี้ยงผี	อดีต	มี	22	64.71	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	12	35.29
	ปัจจุบัน	มี	26	76.47	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	8	23.53
7. มีการจัดศึกษาดูงาน	อดีต	มี	5	14.71	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	29	85.29
	ปัจจุบัน	มี	17	50.00	0	0.00
		ไม่มี	1	2.94	16	47.06
8. มีการทำฝายชะลอน้ำ	อดีต	มี	12	35.29	0	0.00
		ไม่มี	2	5.88	20	58.82
	ปัจจุบัน	มี	24	70.59	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	10	29.41

กิจกรรมการจัดการป่า	ช่วงเวลา	การจัดการ	ปฏิบัติ		ไม่ปฏิบัติ	
			จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
3.9 อื่น ๆ	อดีต	มี	0	0.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	0	0.00
	ปัจจุบัน	มี	0	0.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	0	0.00

จากการสำรวจการจัดการป่าชุมชน ด้านการอนุรักษ์/ฟื้นฟูป่าชุมชน-ระบบนิเวศป่า ของป่าชุมชนอำเภอเมืองน่าน พบว่าในอดีต มีการใช้ความเชื่อเรื่องผี/สิ่งศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติในการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าชุมชน ร้อยละ 79.41 มีการจัดกิจกรรมบวชป่า/การเลี้ยงผี ร้อยละ 64.71 มีการตั้งกฎกติกาชุมชน ร้อยละ 44.12 มีกิจกรรมให้ความรู้ความเข้าใจให้กับคนในชุมชน และมีการจัดกิจกรรมปลูกป่า ร้อยละ 41.18 เท่ากัน มีการประสานและสร้างเครือข่ายการอนุรักษ์/ฟื้นฟูกับชุมชนอื่นๆ และมีการทำฝายชะลอน้ำ ร้อยละ 35.29 มีการจัดศึกษาดูงาน ร้อยละ 14.71

แต่ในปัจจุบัน พบว่าอำเภอเมืองน่าน มีการจัดการป่าชุมชน ด้านการอนุรักษ์/ฟื้นฟูป่าชุมชน-ระบบนิเวศป่า เพิ่มขึ้นกว่าในอดีต คือ มีกิจกรรมให้ความรู้ความเข้าใจให้กับคนในชุมชน ร้อยละ 97.06 มีการตั้งกฎกติกาชุมชน ร้อยละ 94.12 มีการประสานและสร้างเครือข่ายการอนุรักษ์/ฟื้นฟูกับชุมชนอื่นๆ ร้อยละ 91.18 มีการจัดกิจกรรมปลูกป่า ร้อยละ 88.24 มีการใช้ความเชื่อเรื่องผี/สิ่งศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติในการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าชุมชน ร้อยละ 82.35 มีการจัดกิจกรรมบวชป่า/การเลี้ยงผี ร้อยละ 76.47 มีการทำฝายชะลอน้ำ ร้อยละ 70.59 และมีการจัดศึกษาดูงาน ร้อยละ 50.00 (ตารางที่ 89)

แผนภูมิที่ 153 การจัดการป่าชุมชนด้านการอนุรักษ์/ฟื้นฟูป่าชุมชน-ระบบนิเวศป่า อ.เมืองน่าน

1	= มีกิจกรรมให้ความรู้ความเข้าใจให้กับคนในชุมชน	4	= มีการตั้งกฎกติกาชุมชน	7	= มีการจัดศึกษาดูงาน
2	= มีการจัดกิจกรรมปลูกป่า	5	= มีการใช้ความเชื่อศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติ	8	= มีการทำฝายชะลอน้ำ
3	= มีการประสานและสร้างเครือข่ายชุมชนอื่นๆ	6	= มีการจัดกิจกรรมบวชป่า /การเลี้ยงผี	9	= อื่น ๆ

ตารางที่ 90 ผลการดำเนินงาน/ผลสำเร็จที่ภาคภูมิใจด้านป่าชุมชน อ.เมืองน่าน

ผลกระทบ/การเปลี่ยนแปลง	ผลการดำเนินงาน									
	มี/ใช่		ไม่มี/ไม่ใช่		N	ได้รับความร่วมมือดี		ไม่แน่ใจ		N
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
ด้านการบริหารจัดการ										
1) ชุมชนมีส่วนร่วม ดูแลจัดการในรูปของกลุ่มอนุรักษ์ป่าชุมชน	30	88.24	4	11.76	34	30	88.24	4	11.76	34
2) คณะกรรมการฯ มีบทบาทในการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งสร้างคนรุ่นใหม่ให้สืบทอดสานต่อการดำเนินงานฯ	32	94.12	2	5.88	34	31	91.18	3	8.82	34
3) ชุมชนให้ความร่วมมือและรักษากฎกติกาการใช้ประโยชน์จากป่าร่วมกัน	32	94.12	2	5.88	34	32	94.12	2	5.88	34
4) ชุมชนมีส่วนในการระดมทุน/กองทุนอนุรักษ์ป่าชุมชน	18	52.94	16	47.06	34	16	47.06	18	52.94	34
5) ชุมชนมีส่วนร่วมการทำกิจกรรมการอนุรักษ์ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง	33	97.06	1	2.94	34	33	97.06	1	2.94	34
6) ในชุมชนได้ร่วมกันกำหนดข้อบัญญัติว่าด้วยการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติโดย อบต/เทศบาล	32	94.12	2	5.88	34	31	91.18	3	8.82	34
7) อื่น ๆ	0	0.00	0	0.00	0	0	0.00	0	0.00	0
ด้านทรัพยากร										
1) ป่าชุมชนได้รับการปกป้องดูแลจากสมาชิกในชุมชนด้วยดี	32	94.12	2	5.88	34	31	91.18	3	8.82	34
2) มีความหลากหลายของพันธุ์พืช/สัตว์	34	100.00	0	0.00	34	33	97.06	1	2.94	34
3) ป่าได้รับการฟื้นฟูและมีสภาพป่าที่มีความอุดมสมบูรณ์	33	97.06	1	2.94	34	33	97.06	1	2.94	34
4) อื่น ๆ	0	0.00	0	0.00	0	0	0.00	0	0.00	0
ด้านสังคมวัฒนธรรม										
1) การประยุกต์พิธีกรรมทางศาสนามาใช้ในการดูแลจัดการป่า การบวชป่า เลี้ยงผีขุนน้ำ	31	91.18	3	8.82	34	31	91.18	3	8.82	34

ผลกระทบ/การเปลี่ยนแปลง	ผลการดำเนินงาน									
	มี/ใช่		ไม่มี/ไม่ใช่		N	ได้รับความร่วมมือดี		ไม่แน่ใจ		N
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
2) การถ่ายทอดองค์ความรู้สู่กลุ่มเยาวชนคนรุ่นใหม่ได้สืบทอดสานต่อเจตนารมณ์ในการดูแลรักษาป่าอย่างต่อเนื่อง	32	94.12	2	5.88	34	30	88.24	4	11.76	34
ด้านเศรษฐกิจ										
1) การพึ่งพาประโยชน์จากป่าอย่างเหมาะสม	34	100.00	0	0.00	34	32	94.12	2	5.88	34
2) การนำผลผลิตจากป่ามาต่อยอดสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ	27	79.41	7	20.59	34	23	67.65	11	32.35	34
3) ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	20	58.82	14	41.18	34	18	52.94	16	47.06	34
การประสานงาน/เชื่อมโยงกับหน่วยงานภายนอก										
1) ได้รับรางวัลผลงานด้านป่าชุมชน	6	17.65	28	82.35	34	8	23.53	26	76.47	34
2) เป็นแหล่งเรียนรู้/ ศึกษาดูงานแก่หน่วยงานต่างๆ	11	32.35	23	67.65	34	9	26.47	25	73.53	34
3) รับเชิญเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้แก่หน่วยงานภายนอกชุมชน	6	17.65	28	82.35	34	6	17.65	28	82.35	34

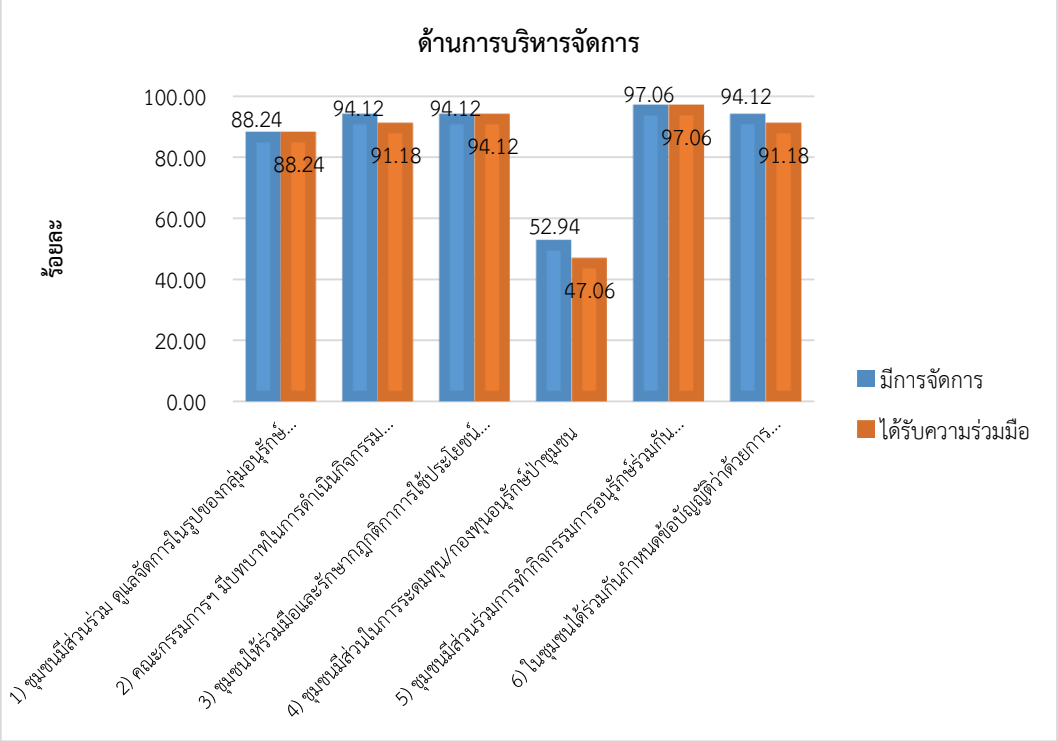
ผลการดำเนินงาน ด้านการบริหารจัดการป่าชุมชน ของอำเภอเมืองน่าน พบว่ามีผลการดำเนินงานที่ดีและได้รับความร่วมมือจากชุมชน โดยชุมชนมีส่วนร่วมการทำกิจกรรมการอนุรักษ์ร่วมกันอย่างต่อเนื่องมากที่สุด รองลงมาคือ ในชุมชนให้ความร่วมมือและรักษากฎกติกาการใช้ประโยชน์จากป่าร่วมกัน คณะกรรมการฯ มีบทบาทในการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งสร้างคนรุ่นใหม่ให้สืบทอดสานต่อการดำเนินงานฯ ในชุมชนได้ร่วมกันกำหนดข้อบัญญัติว่าด้วยการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติโดย อบต/เทศบาล ชุมชนมีส่วนร่วมดูแลจัดการในรูปของกลุ่มอนุรักษ์ป่าชุมชน และชุมชนมีส่วนในการระดมทุน/กองทุนอนุรักษ์ป่าชุมชน ตามลำดับ

ผลการดำเนินงาน ด้านทรัพยากร พบว่ามีผลการดำเนินงานที่ดีและได้รับความร่วมมือจากชุมชน โดยป่าชุมชนมีความหลากหลายของพันธุ์พืช/สัตว์ มากที่สุด รองลงมาคือ ป่าได้รับการฟื้นฟูและมีสภาพป่าที่มีความอุดมสมบูรณ์ และป่าชุมชนได้รับการปกป้องดูแลจากสมาชิกในชุมชนด้วยดี

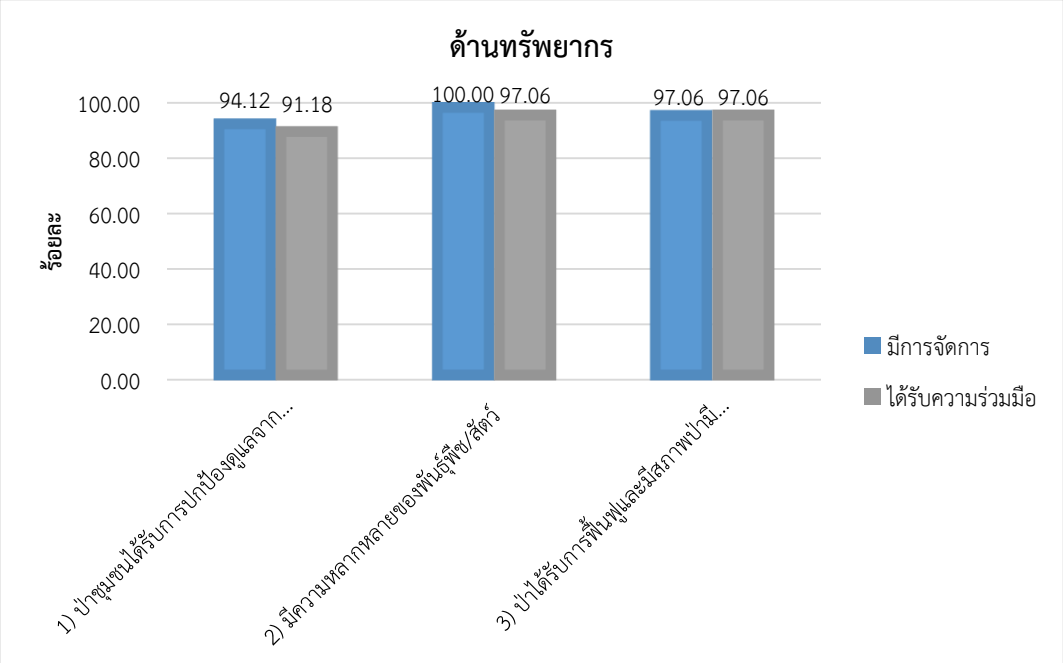
ผลการดำเนินงาน ด้านสังคม พบว่ามีผลการดำเนินงานที่ดีและได้รับความร่วมมือจากชุมชนในการถ่ายทอดองค์ความรู้สู่กลุ่มเยาวชนคนรุ่นใหม่ได้สืบทอดสานต่อเจตนารมณ์ในการดูแลรักษาป่าอย่างต่อเนื่อง มากที่สุด รองลงมาคือ การประยุกต์พิธีกรรมทางศาสนามาใช้ในการดูแลจัดการป่า การบวชป่า เลี้ยงผีขุนน้ำ

ผลการดำเนินงาน ด้านเศรษฐกิจ พบว่ามีการดำเนินงาน และได้รับความร่วมมือจากชุมชนในการพึ่งพาประโยชน์จากป่าอย่างเหมาะสม มากที่สุด รองลงมาคือ การนำผลผลิตจากป่ามาต่อยอดสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ และการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ตามลำดับ

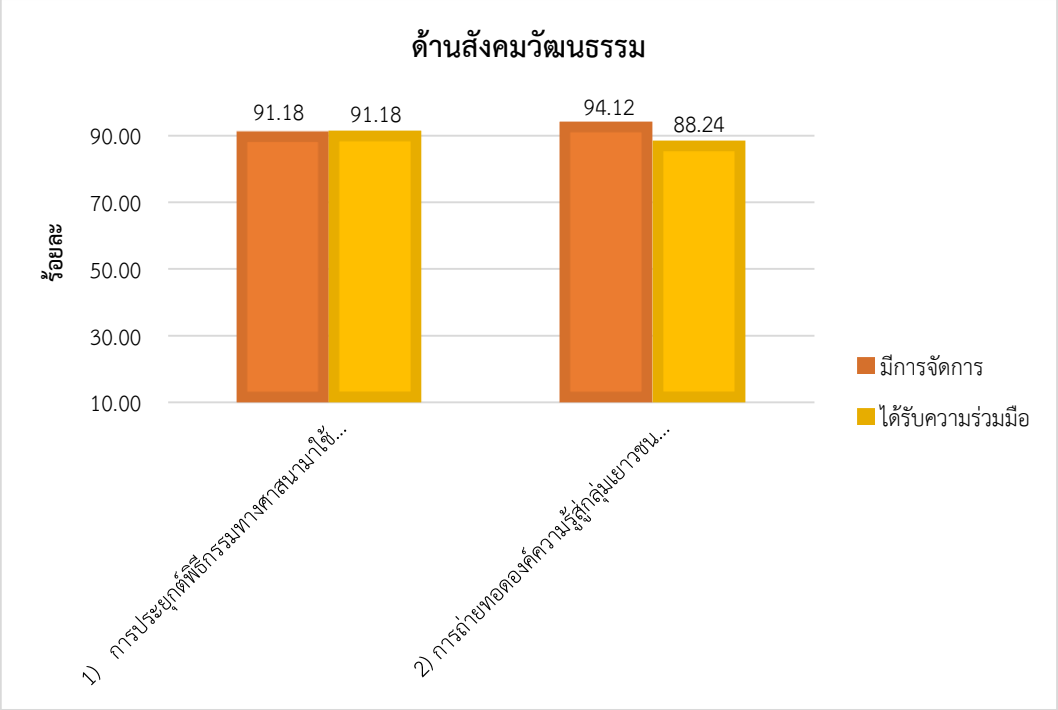
ผลการดำเนินงาน ด้านการประสานงาน/เชื่อมโยงกับหน่วยงานภายนอก พบว่ามีผลการดำเนินงานที่ดีและได้รับความร่วมมือจากชุมชนในการเป็นแหล่งเรียนรู้/ ศึกษาดูงานแก่หน่วยงานต่างๆ มากที่สุด รองลงมาคือ การได้รับรางวัลผลงานด้านป่าชุมชน และการได้รับเชิญเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้แก่หน่วยงานภายนอกชุมชน ตามลำดับ

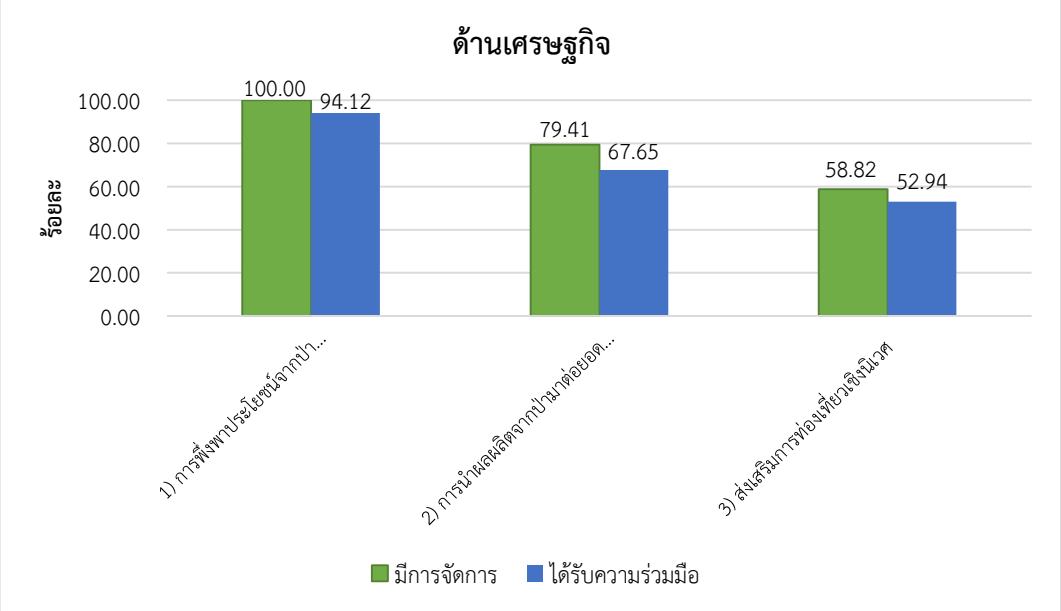
แผนภูมิที่ 154 การดำเนินงานด้านการบริหารจัดการป่าชุมชน อ.เมืองน่าน

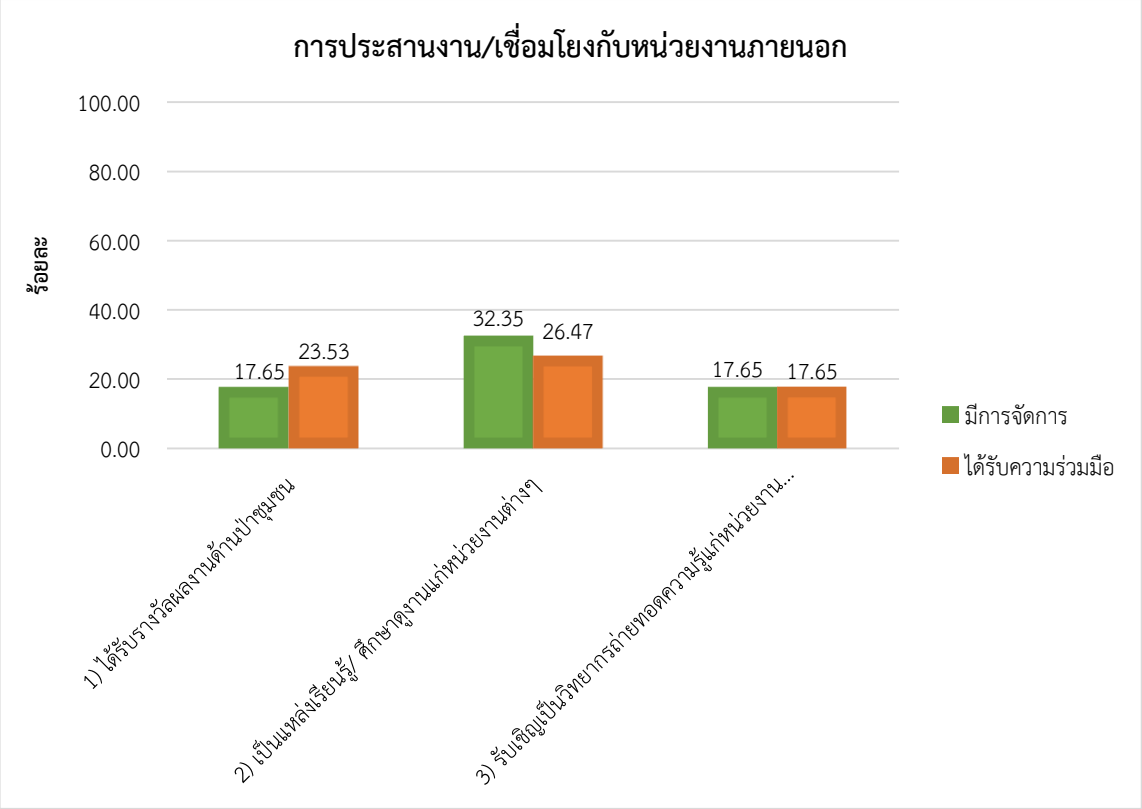
แผนภูมิที่ 155 การดำเนินงานด้านทรัพยากรป่าชุมชน อ.เมืองน่าน

แผนภูมิที่ 156 การดำเนินงานด้านสังคมวัฒนธรรมป่าชุมชน อ.เมืองน่าน

แผนภูมิที่ 157 การดำเนินงานด้านเศรษฐกิจป่าชุมชน อ.เมืองน่าน

แผนภูมิที่ 158 การดำเนินงานป่าชุมชนด้านการประสานงาน/เชื่อมโยงกับหน่วยงานภายนอก อ.เมืองน่าน

12) ป่าชุมชน อำเภอบ้านหลวง

ตารางที่ 91 ข้อมูลทั่วไปของป่าชุมชน อ.บ้านหลวง

ที่	รายการ		จำนวน	ร้อยละ
1	ที่ตั้งของป่าชุมชน	ป่าสงวนแห่งชาติ	24	92.31
		ป่าอุทยานแห่งชาติ	0	0.00
		ไม่อยู่ในป่าอุทยานฯและป่าสงวนฯ	2	7.69
		รวม	**26**	**100.00**
2	การขึ้นทะเบียนป่าชุมชนของกรมป่าไม้	ขึ้นทะเบียน	3	11.54
		ไม่ได้ขึ้นทะเบียน	0	0.00
		ไม่ทราบ/ไม่ระบุ	23	88.46
		รวม	**26**	**100.00**
3	กองทุนดูแลรักษาป่าชุมชน	มี	0	0.00
		ไม่มี	13	100.00
		ไม่ทราบ/ไม่ระบุ	0	0.00
		รวม	**13**	**100.00**
4	หน่วยงานที่สนับสนุน	มี	11	84.62
		ไม่มี	2	15.38
		ไม่ทราบ/ไม่ระบุ	0	0.00
		รวม	**13**	**100.00**

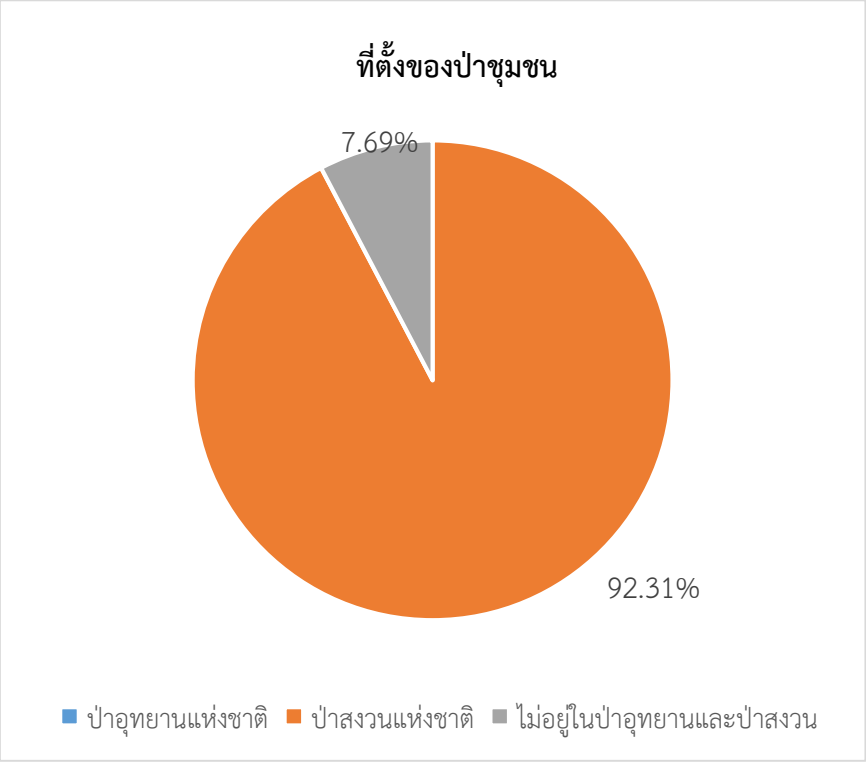
จากการสำรวจป่าชุมชนอำเภอบ้านหลวง พบว่ามีพื้นที่ป่าชุมชนทั้งหมด 26 แห่ง ครอบคลุมพื้นที่ 13 หมู่บ้าน (ตารางที่ 91)

มีป่าชุมชนที่อยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ บริเวณป่าน้ำยาว และป่าน้ำสวด จำนวน 24 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 92.31 ไม่มีป่าชุมชนที่อยู่ในบริเวณอุทยานแห่งชาติ และมีป่าชุมชนที่ไม่อยู่ในเขตป่าอุทยานแห่งชาติและ ป่าสงวนแห่งชาติ จำนวน 2 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 7.69

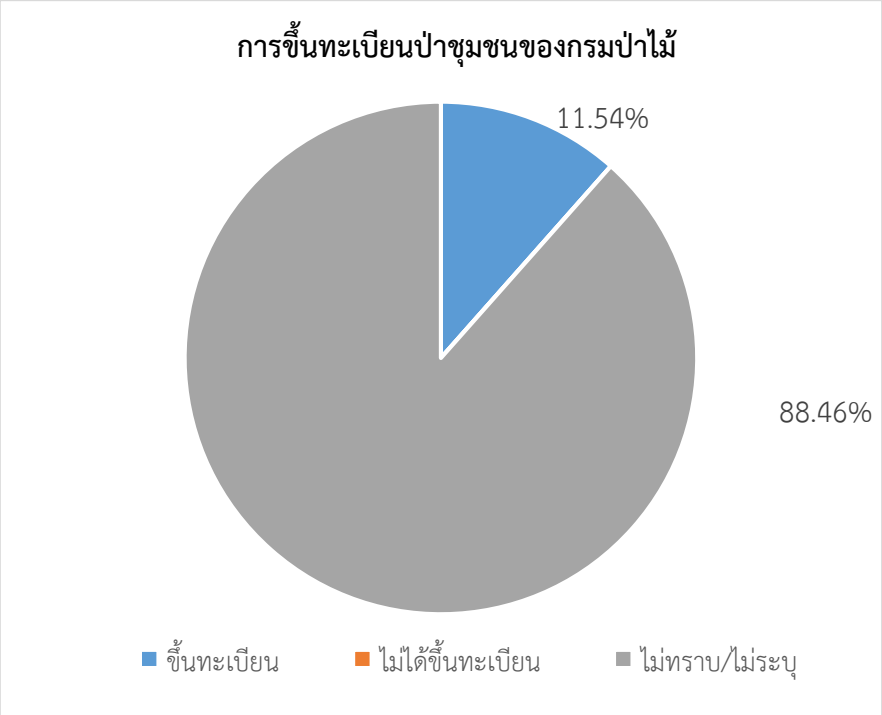
นอกจากนี้ยังพบว่ามีป่าชุมชนที่ขึ้นทะเบียนของกรมป่าไม้ จำนวน 3 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 11.54 และไม่ทราบ/ไม่ระบุ จำนวน 23 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 88.46

มีป่าชุมชนที่ไม่มีกองทุนดูแลรักษาป่า จำนวน 13 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 100.00 มีป่าชุมชนที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ จำนวน 11 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 84.62 และมีป่าชุมชนไม่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ จำนวน 2 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 15.38

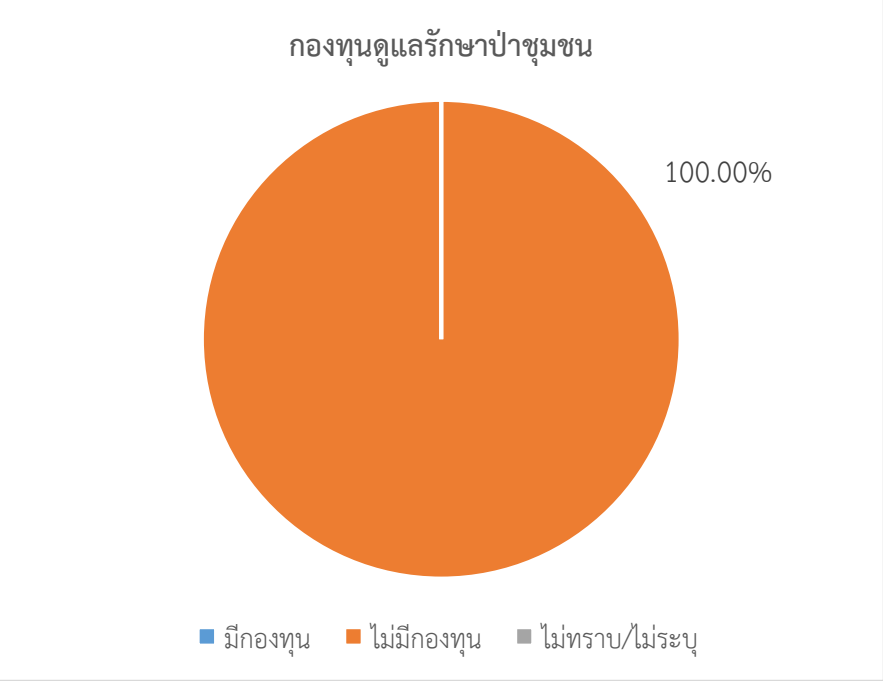
หน่วยงานที่สนับสนุน ได้แก่ ทสจ.น่าน ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอนุรักษ์ต้นน้ำพี้ หน่วยจัดการต้นน้ำ กรมป่าไม้ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยสนับสนุนในรูปแบบของ สนับสนุนกล้าไม้ ทำแนวกันไฟ ฝายชะลอน้ำ งบประมาณ การฝึกอบรมให้ความรู้ เป็นต้น

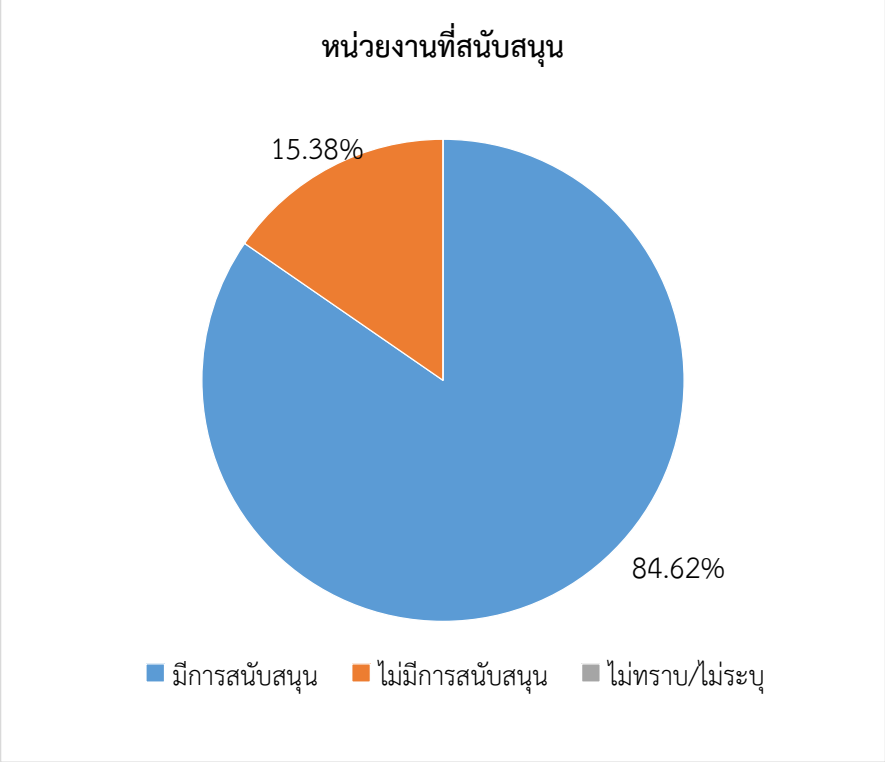
แผนภูมิที่ 159 ข้อมูลที่ตั้งของป่าชุมชนในพื้นที่ อ.บ้านหลวง

แผนภูมิที่ 160 ข้อมูลการขึ้นทะเบียนป่าชุมชนของกรมป่าไม้ อ.บ้านหลวง

แผนภูมิที่ 161 ข้อมูลชุมชนที่มีกองทุนดูแลรักษาป่าชุมชน อ.บ้านหลวง

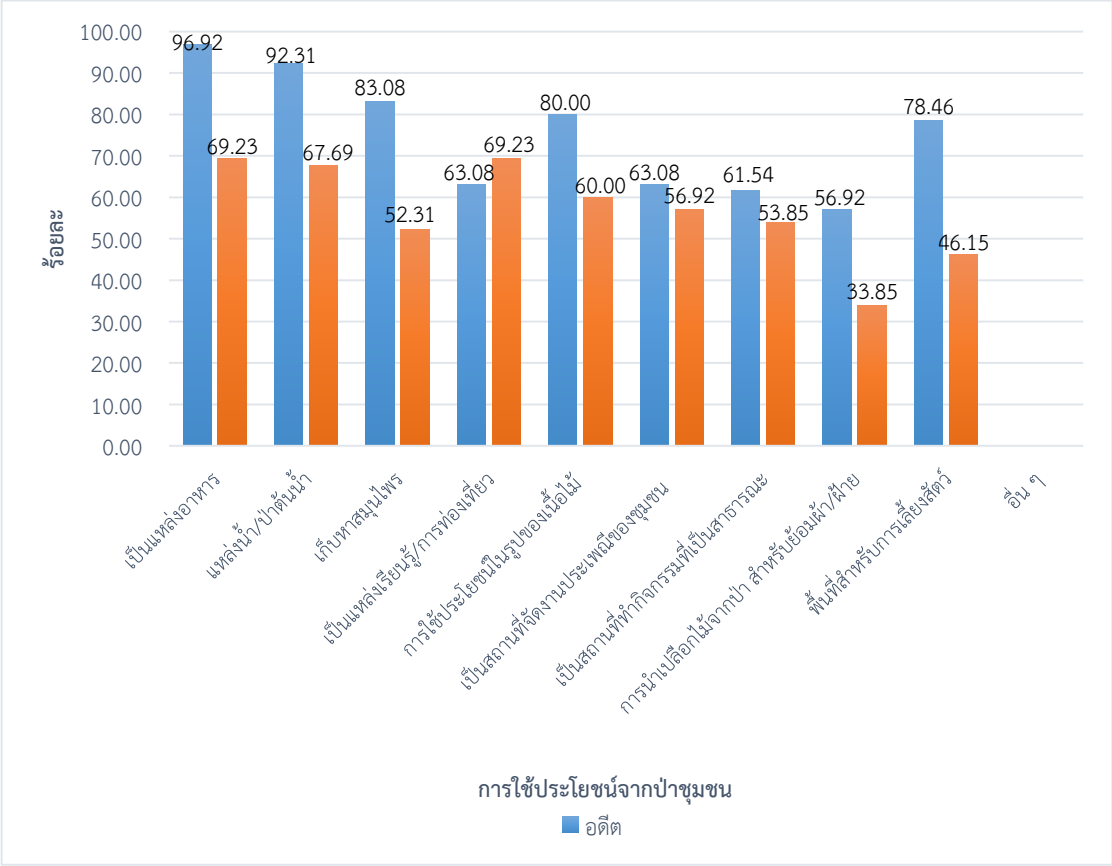
แผนภูมิที่ 162 ข้อมูลหน่วยงานที่สนับสนุน อ.บ้านหลวง

ตารางที่ 92 ข้อมูลการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนเมื่อเทียบกับอดีตจนถึงปัจจุบัน อ.บ้านหลวง

ประเด็น	การใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน																		
	อดีต									ปัจจุบัน 2550-2560									
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	ค่าเฉลี่ย	S.D	ร้อยละ	N	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	ค่าเฉลี่ย	S.D	ร้อยละ	N
	จำนวน	จำนวน	จำนวน	จำนวน	จำนวน					จำนวน	จำนวน	จำนวน	จำนวน	จำนวน				
การใช้ประโยชน์จากป่า																			
1) เป็นแหล่งอาหาร	11	2	0	0	0	4.85	0.376	96.92	13	2	2	9	0	0	3.46	0.776	69.23	13
2) แหล่งน้ำ/ป่าต้นน้ำ	9	3	1	0	0	4.62	0.650	92.31	13	1	4	7	1	0	3.38	0.768	67.69	13
3) เก็บหาสมุนไพร	5	6	1	1	0	4.15	0.899	83.08	13	1	2	2	7	1	2.62	1.121	52.31	13
4) เป็นแหล่งเรียนรู้/การท่องเที่ยว	3	2	4	2	2	3.15	1.405	63.08	13	2	3	7	1	0	3.46	0.877	69.23	13
5) การใช้ประโยชน์ในรูปของเนื้อไม้ ไม้ใช้สอย	5	6	0	1	1	4.00	1.225	80.00	13	3	1	4	3	2	3.00	1.414	60.00	13
6) เป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรมและจัดงานประเพณีของชุมชน	1	4	4	4	0	3.15	0.987	63.08	13	0	3	5	5	0	2.85	0.801	56.92	13
7) เป็นสถานที่ให้ชุมชนจัดงานหรือกิจกรรมที่เป็นสาธารณะ	2	4	2	3	2	3.08	1.382	61.54	13	0	0	10	2	1	2.69	0.630	53.85	13
8) การนำเปลือกไม้จากป่าสำหรับย้อมผ้า/ฝ้าย	1	4	2	4	2	2.85	1.281	56.92	13	0	0	2	5	6	1.69	0.751	33.85	13
9) พื้นที่สำหรับการเลี้ยงสัตว์	3	8	1	0	1	3.92	1.038	78.46	13	0	1	5	4	3	2.31	0.947	46.15	13

จากการสำรวจการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนของอำเภอบ้านหลวง ในอดีต พบว่ามีการใช้ประโยชน์ด้านการเป็นแหล่งอาหาร มากที่สุด ร้อยละ 96.92 รองลงมาคือ ด้านการเป็นแหล่งน้ำ/ป่าต้นน้ำ ร้อยละ 92.31 ด้านการเก็บหาสมุนไพร ร้อยละ 83.08 ด้านการใช้ประโยชน์ในรูปของเนื้อไม้ ไม้ใช้สอย ร้อยละ 80.00 ด้านการเป็นพื้นที่สำหรับการเลี้ยงสัตว์ ร้อยละ 78.46 ด้านการเป็นแหล่งเรียนรู้/การท่องเที่ยว และ ด้านการเป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรมและจัดงานประเพณีของชุมชน ร้อยละ 63.08 เท่ากัน ด้านการเป็นสถานที่ให้ชุมชนจัดงานหรือกิจกรรมที่เป็นสาธารณะ ร้อยละ61.54 และด้านการนำเปลือกไม้จากป่าสำหรับย้อมผ้า/ฝ้าย ร้อยละ 56.92 ตามลำดับ

ในปัจจุบัน การใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนของอำเภอบ้านหลวง พบว่ามีการใช้ประโยชน์ ด้านการเป็นแหล่งอาหาร และด้านการเป็นแหล่งเรียนรู้/การท่องเที่ยว มากที่สุด ร้อยละ 69.23 เท่ากัน รองลงมาคือ ด้านการเป็นแหล่งน้ำ/ป่าต้นน้ำ ร้อยละ 67.69 ด้านการใช้ประโยชน์ในรูปของเนื้อไม้ ไม้ใช้สอย ร้อยละ 60.00 ด้านการเป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรมและจัดงานประเพณีของชุมชน ร้อยละ 56.92 ด้านการเป็นสถานที่ ให้ชุมชนจัดงานหรือกิจกรรมที่เป็นสาธารณะ ร้อยละ 53.85 ด้านการเก็บหาสมุนไพร ร้อยละ 52.31 ด้านการเป็นพื้นที่สำหรับการเลี้ยงสัตว์ ร้อยละ 46.15 และด้านการนำเปลือกไม้จากป่า สำหรับย้อมผ้า/ฝ้าย ร้อยละ 33.85 ตามลำดับ (ตารางที่ 92)

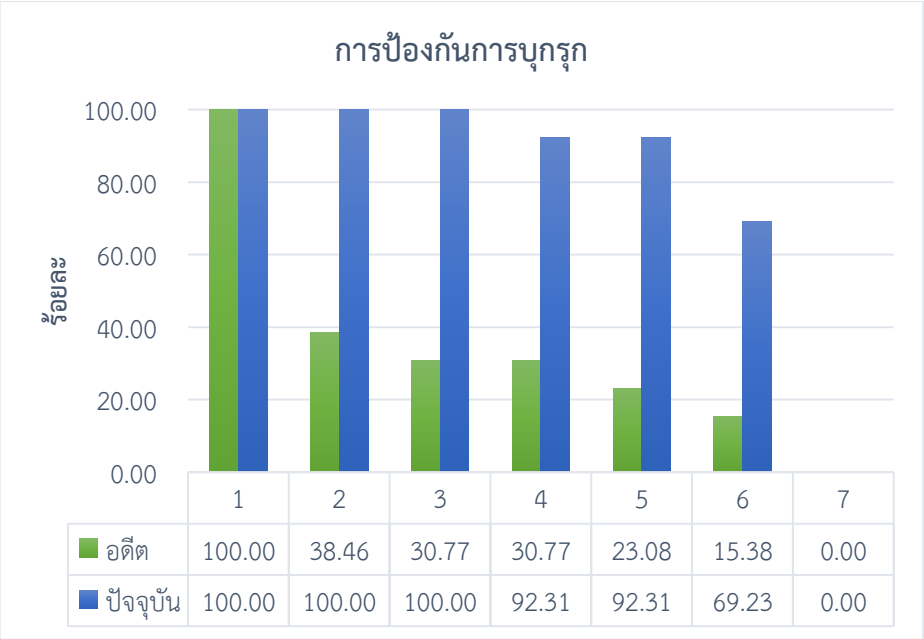
แผนภูมิที่ 163 การใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน อ.บ้านหลวง

ตารางที่ 93 การจัดการป่าชุมชนด้านการป้องกันการบุกรุก อ.บ้านหลวง

กิจกรรมการจัดการป่า	ช่วงเวลา	การจัดการ	ปฏิบัติ		ไม่ปฏิบัติ	
			จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. มีการใช้ความเชื่อเรื่องผี/สิ่งศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติในการปกป้องคุ้มครองป่าชุมชน	อดีต	มี	13	100.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	0	0.00
	ปัจจุบัน	มี	13	100.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	0	0.00
2. มีการตั้งกฎกติกาชุมชน	อดีต	มี	5	38.46	1	7.69
		ไม่มี	0	0.00	7	53.85
	ปัจจุบัน	มี	13	100.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	0	0.00
3. มีการทำแนวเขตป่าชุมชนที่ชัดเจน	อดีต	มี	4	30.77	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	9	69.23
	ปัจจุบัน	มี	13	100.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	0	0.00
4. มีการจัดเวทีประชุมเพื่อป้องกันการบุกรุก	อดีต	มี	4	30.77	1	7.69
		ไม่มี	0	0.00	8	61.54
	ปัจจุบัน	มี	12	92.31	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	1	7.69
5. มีการติดป้ายประชาสัมพันธ์	อดีต	มี	3	23.08	1	7.69
		ไม่มี	0	0.00	9	69.23
	ปัจจุบัน	มี	12	92.31	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	1	7.69
6. มีการตั้งด่านตรวจและจัดเวรเฝ้าระวัง	อดีต	มี	2	15.38	1	7.69
		ไม่มี	0	0.00	10	76.92
	ปัจจุบัน	มี	9	69.23	3	23.08
		ไม่มี	0	0.00	1	7.69
7. อื่น ๆ	อดีต	มี	0	0.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	0	0.00
	ปัจจุบัน	มี	0	0.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	0	0.00

จากการสำรวจการจัดการป่าชุมชน ด้านการป้องกันการบุกรุก ของป่าชุมชนอำเภอบ้านหลวง พบว่าในอดีต มีการใช้ความเชื่อเรื่องผี/สิ่งศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติในการปกป้องคุ้มครองป่าชุมชน ร้อยละ 100.00 มีการตั้งกฎกติกาชุมชน ร้อยละ 38.46 มีการทำแนวเขตป่าชุมชนที่ชัดเจน และมีการจัดเวทีประชุมเพื่อป้องกันการบุกรุก ร้อยละ 30.77 เท่ากัน มีการติดป้ายประชาสัมพันธ์ ร้อยละ 23.08 และมีการตั้งด่านตรวจและจัดเวรเฝ้าระวัง ร้อยละ 15.38 ตามลำดับ

แต่ในปัจจุบัน พบว่าอำเภอบ้านหลวง มีการจัดการป่าชุมชน ด้านการป้องกันการบุกรุก เพิ่มขึ้นจากอดีต คือ มีการใช้ความเชื่อเรื่องผี/สิ่งศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติในการปกป้องคุ้มครองป่าชุมชน มีการตั้งกฎกติกาชุมชน และมีการทำแนวเขตป่าชุมชนที่ชัดเจน ร้อยละ 100.00 เท่ากัน มีการจัดเวทีประชุมเพื่อป้องกันการบุกรุก และมีการติดป้ายประชาสัมพันธ์ ร้อยละ 92.31 เท่ากัน และมีการตั้งด่านตรวจและจัดเวรเฝ้าระวัง ร้อยละ 69.23 ตามลำดับ (ตารางที่ 93)

แผนภูมิที่ 164 การจัดการป่าชุมชนด้านการป้องกันการบุกรุก อ.บ้านหลวง

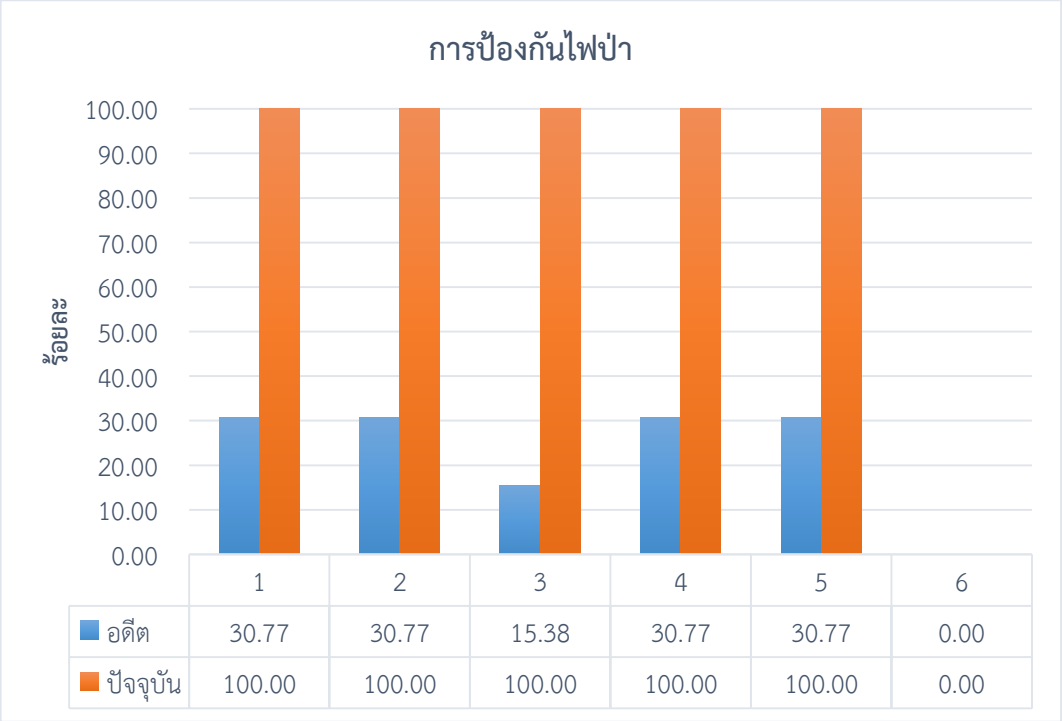
1 = มีการใช้ความเชื่อเรื่องผี/สิ่งศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติในการปกป้องคุ้มครองป่าชุมชน
2 = มีการตั้งกฎกติกาชุมชน
3 = มีการทำแนวเขตป่าชุมชนที่ชัดเจน
4 = มีการจัดเวทีประชุมเพื่อป้องกันการบุกรุก
5 = มีการติดป้ายประชาสัมพันธ์
6 = มีการตั้งด่านตรวจและจัดเวรเฝ้าระวัง
7 = อื่น ๆ

ตารางที่ 94 การจัดการป่าชุมชนด้านการป้องกันไฟป่า อ.บ้านหลวง

กิจกรรมการจัดการป่า	ช่วงเวลา	การจัดการ	ปฏิบัติ		ไม่ปฏิบัติ	
			จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. มีการจัดทำแนวกันไฟ	อดีต	มี	4	30.77	1	7.69
		ไม่มี	0	0.00	8	61.54
	ปัจจุบัน	มี	13	100.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	0	0.00
2. มีการเดินลาดตระเวน	อดีต	มี	4	30.77	2	15.38
		ไม่มี	0	0.00	7	53.85
	ปัจจุบัน	มี	13	100.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	0	0.00
3. มีการอบรมการป้องกันไฟป่า	อดีต	มี	2	15.38	1	7.69
		ไม่มี	0	0.00	10	76.92
	ปัจจุบัน	มี	13	100.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	0	0.00
4. มีการประชุมหารือวางแผนในเวทีหมู่บ้าน	อดีต	มี	4	30.77	1	7.69
		ไม่มี	0	0.00	8	61.54
	ปัจจุบัน	มี	13	100.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	0	0.00
5. ประกาศเสียงตามสายขอความร่วมมือ	อดีต	มี	4	30.77	2	15.38
		ไม่มี	0	0.00	7	53.85
	ปัจจุบัน	มี	13	100.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	0	0.00
6. อื่น ๆ	อดีต	มี	0	0.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	0	0.00
	ปัจจุบัน	มี	0	0.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	0	0.00

จากการสำรวจการจัดการป่าชุมชน ด้านการป้องกันไฟป่า ของป่าชุมชนอำเภอบ้านหลวง พบว่าในอดีต มีการจัดทำแนวกันไฟ มีการเดินลาดตระเวน มีการประชุมหารือวางแผนในเวทีหมู่บ้าน และมีประกาศเสียงตามสายขอความร่วมมือ ร้อยละ 30.77 เท่ากัน และมีการอบรมการป้องกันไฟป่า ร้อยละ 15.38 ตามลำดับ

แต่ในปัจจุบัน พบว่าอำเภอบ้านหลวง มีการจัดการป่าชุมชน ด้านการป้องกันไฟป่า เพิ่มขึ้นจากในอดีต คือ มีการจัดทำแนวกันไฟ มีการเดินลาดตระเวน มีการอบรมการป้องกันไฟป่า มีการประชุมหารือวางแผนในเวทีหมู่บ้าน และมีประกาศเสียงตามสายขอความร่วมมือ ร้อยละ 100.00 เท่ากัน (ตารางที่ 94)

แผนภูมิที่ 165 การจัดการป่าชุมชนด้านการป้องกันไฟป่า อ.บ้านหลวง

1 = มีการจัดทำแนวกันไฟ
2 = มีการเดินลาดตระเวน
3 = มีการอบรมการป้องกันไฟป่า
4 = มีการประชุมหารือวางแผนในเวทีหมู่บ้าน
5 = ประกาศเสียงตามสายขอความร่วมมือ
6 = อื่น ๆ

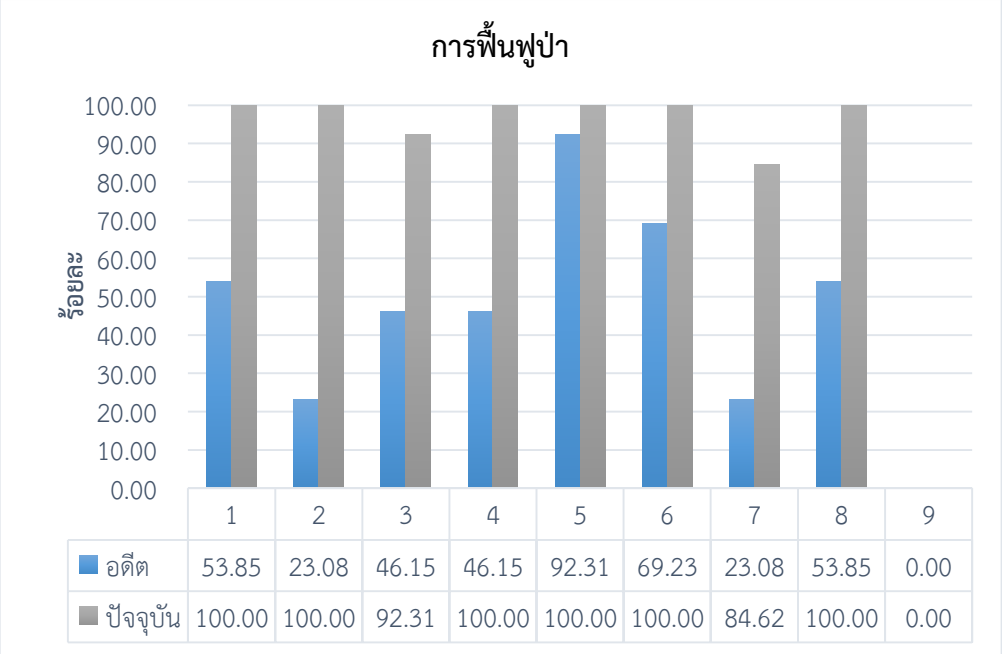
ตารางที่ 95 การจัดการป่าชุมชนด้านการอนุรักษ์/ฟื้นฟูป่าชุมชน-ระบบนิเวศป่า อ.บ้านหลวง

กิจกรรมการจัดการป่า	ช่วงเวลา	การจัดการ	ปฏิบัติ		ไม่ปฏิบัติ	
			จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. มีกิจกรรมให้ความรู้ความเข้าใจให้กับคนในชุมชน	อดีต	มี	7	53.85	1	7.69
		ไม่มี	0	0.00	5	38.46
	ปัจจุบัน	มี	13	100.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	0	0.00
2. มีการจัดกิจกรรมปลูกป่า	อดีต	มี	3	23.08	1	7.69
		ไม่มี	0	0.00	9	69.23
	ปัจจุบัน	มี	13	100.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	0	0.00
3. มีการประสานและสร้างเครือข่ายการอนุรักษ์/ฟื้นฟูกับชุมชนอื่นๆ	อดีต	มี	6	46.15	1	7.69
		ไม่มี	0	0.00	6	46.15
	ปัจจุบัน	มี	12	92.31	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	1	7.69
4. มีการตั้งกฎกติกาชุมชน	อดีต	มี	6	46.15	1	7.69
		ไม่มี	0	0.00	6	46.15
	ปัจจุบัน	มี	13	100.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	0	0.00
5. มีการใช้ความเชื่อเรื่องผี/สิ่งศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติในการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าชุมชน	อดีต	มี	12	92.31	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	1	7.69
	ปัจจุบัน	มี	13	100.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	0	0.00
6. มีการจัดกิจกรรมบวชป่า/การเลี้ยงผี	อดีต	มี	9	69.23	1	7.69
		ไม่มี	0	0.00	3	23.08
	ปัจจุบัน	มี	13	100.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	0	0.00
7. มีการจัดศึกษาดูงาน	อดีต	มี	3	23.08	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	10	76.92
	ปัจจุบัน	มี	11	84.62	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	2	15.38
8. มีการทำฝายชะลอน้ำ	อดีต	มี	7	53.85	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	6	46.15
	ปัจจุบัน	มี	13	100.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	0	0.00

กิจกรรมการจัดการป่า	ช่วงเวลา	การจัดการ	ปฏิบัติ		ไม่ปฏิบัติ	
			จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
9. อื่น ๆ	อดีต	มี	0	0.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	0	0.00
	ปัจจุบัน	มี	0	0.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	0	0.00

จากการสำรวจการจัดการป่าชุมชน ด้านการอนุรักษ์/ฟื้นฟูป่าชุมชน-ระบบนิเวศป่า ของป่าชุมชนอำเภอบ้านหลวง พบว่าในอดีต มีการใช้ความเชื่อเรื่องผี/สิ่งศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติในการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าชุมชน ร้อยละ 92.31 มีการจัดกิจกรรมบวชป่า/การเลี้ยงผี ร้อยละ 69.23 มีกิจกรรมให้ความรู้ความเข้าใจให้กับคนในชุมชน และมีการทำฝายชะลอน้ำ ร้อยละ 53.85 เท่ากัน มีการประสานและสร้างเครือข่ายการอนุรักษ์/ฟื้นฟูกับชุมชนอื่นๆ และมีการตั้งกฎกติกาชุมชน ร้อยละ 46.15 เท่ากัน มีการจัดกิจกรรมปลูกป่า และมีการจัดศึกษาดูงาน ร้อยละ 23.08 เท่ากัน

แต่ในปัจจุบัน พบว่าอำเภอบ้านหลวง มีการจัดการป่าชุมชน ด้านการอนุรักษ์/ฟื้นฟูป่าชุมชน-ระบบนิเวศป่า เพิ่มขึ้นกว่าในอดีต คือ มีกิจกรรมให้ความรู้ความเข้าใจให้กับคนในชุมชน มีการจัดกิจกรรมปลูกป่า มีการตั้งกฎกติกาชุมชน มีการใช้ความเชื่อเรื่องผี/สิ่งศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติในการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าชุมชน มีการจัดกิจกรรมบวชป่า/การเลี้ยงผี และมีการทำฝายชะลอน้ำ ร้อยละ 100.00 มีการประสานและสร้างเครือข่ายการอนุรักษ์/ฟื้นฟูกับชุมชนอื่นๆ ร้อยละ 92.31 และมีการจัดศึกษาดูงาน ร้อยละ 84.62 ตามลำดับ (ตารางที่ 95)

แผนภูมิที่ 166 การจัดการป่าชุมชนด้านการอนุรักษ์/ฟื้นฟูป่าชุมชน-ระบบนิเวศป่า อ.บ้านหลวง

1	= มีกิจกรรมให้ความรู้ความเข้าใจให้กับคนในชุมชน	4	= มีการตั้งกฎกติกาชุมชน	7	= มีการจัดศึกษาดูงาน
2	= มีการจัดกิจกรรมปลูกป่า	5	= มีการใช้ความเชื่อศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติ	8	= มีการทำฝายชะลอน้ำ
3	= มีการประสานและสร้างเครือข่ายชุมชนอื่นๆ	6	= มีการจัดกิจกรรมบวชป่า /การเลี้ยงผี	9	= อื่น ๆ

ตารางที่ 96 ผลการดำเนินงาน/ผลสำเร็จที่ภาคภูมิใจด้านป่าชุมชน อ.บ้านหลวง

ผลกระทบ/การเปลี่ยนแปลง	ผลการดำเนินงาน									
	มี/ใช่		ไม่มี/ไม่ใช่		N	ได้รับความร่วมมือดี		ไม่แน่ใจ		N
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
ด้านการบริหารจัดการ										
1) ชุมชนมีส่วนร่วม ดูแลจัดการในรูปของกลุ่มอนุรักษ์ป่าชุมชน	13	100.00	0	0.00	13	13	100.00	0	0.00	13
2) คณะกรรมการฯ มีบทบาทในการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งสร้างคนรุ่นใหม่ให้สืบทอดสานต่อการดำเนินงานฯ	13	100.00	0	0.00	13	13	100.00	0	0.00	13
3) ชุมชนให้ความร่วมมือและรักษากฎกติกาการใช้ประโยชน์จากป่าร่วมกัน	13	100.00	0	0.00	13	13	100.00	0	0.00	13
4) ชุมชนมีส่วนในการระดมทุน/กองทุนอนุรักษ์ป่าชุมชน	7	53.85	6	46.15	13	6	46.15	7	53.85	13
5) ชุมชนมีส่วนร่วมการทำกิจกรรมการอนุรักษ์ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง	13	100.00	0	0.00	13	13	100.00	0	0.00	13
6) ในชุมชนได้ร่วมกันกำหนดข้อบัญญัติว่าด้วยการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติโดย อบต/เทศบาล	13	100.00	0	0.00	13	13	100.00	0	0.00	13
7) อื่น ๆ	0	0.00	0	0.00	0	0	0.00	0	0.00	0
ด้านทรัพยากร										
1) ป่าชุมชนได้รับการปกป้องดูแลจากสมาชิกในชุมชนด้วยดี	13	100.00	0	0.00	13	13	100.00	0	0.00	13
2) มีความหลากหลายของพันธุ์พืช/สัตว์	13	100.00	0	0.00	13	12	92.31	1	7.69	13
3) ป่าได้รับการฟื้นฟูและมีสภาพป่าที่มีความอุดมสมบูรณ์	13	100.00	0	0.00	13	13	100.00	0	0.00	13
4) อื่น ๆ	0	0.00	0	0.00	0	0	0.00	0	0.00	0
ด้านสังคมวัฒนธรรม										
1) การประยุกต์พิธีกรรมทางศาสนามาใช้ในการดูแลจัดการป่า การบวชป่า เลี้ยงผีขุนน้ำ	13	100.00	0	0.00	13	13	100.00	0	0.00	13

ผลกระทบ/การเปลี่ยนแปลง	ผลการดำเนินงาน									
	มี/ใช่		ไม่มี/ไม่ใช่		N	ได้รับความร่วมมือดี		ไม่แน่ใจ		N
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
2) การถ่ายทอดองค์ความรู้สู่กลุ่มเยาวชนคนรุ่นใหม่ได้สืบทอดสานต่อเจตนารมณ์ในการดูแลรักษาป่าอย่างต่อเนื่อง	13	100.00	0	0.00	13	13	100.00	0	0.00	13
ด้านเศรษฐกิจ										
1) การพึ่งพาประโยชน์จากป่าอย่างเหมาะสม	13	100.00	0	0.00	13	13	100.00	0	0.00	13
2) การนำผลผลิตจากป่ามาต่อยอดสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ	13	100.00	0	0.00	13	11	84.62	2	15.38	13
3) ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	7	53.85	6	46.15	13	5	38.46	8	61.54	13
การประสานงาน/เชื่อมโยงกับหน่วยงานภายนอก										
1) ได้รับรางวัลผลงานด้านป่าชุมชน	3	23.08	10	76.92	13	3	23.08	10	76.92	13
2) เป็นแหล่งเรียนรู้/ ศึกษาดูงานแก่หน่วยงานต่างๆ	4	30.77	9	69.23	13	4	30.77	9	69.23	13
3) รับเชิญเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้แก่หน่วยงานภายนอกชุมชน	4	30.77	9	69.23	13	4	30.77	9	69.23	13

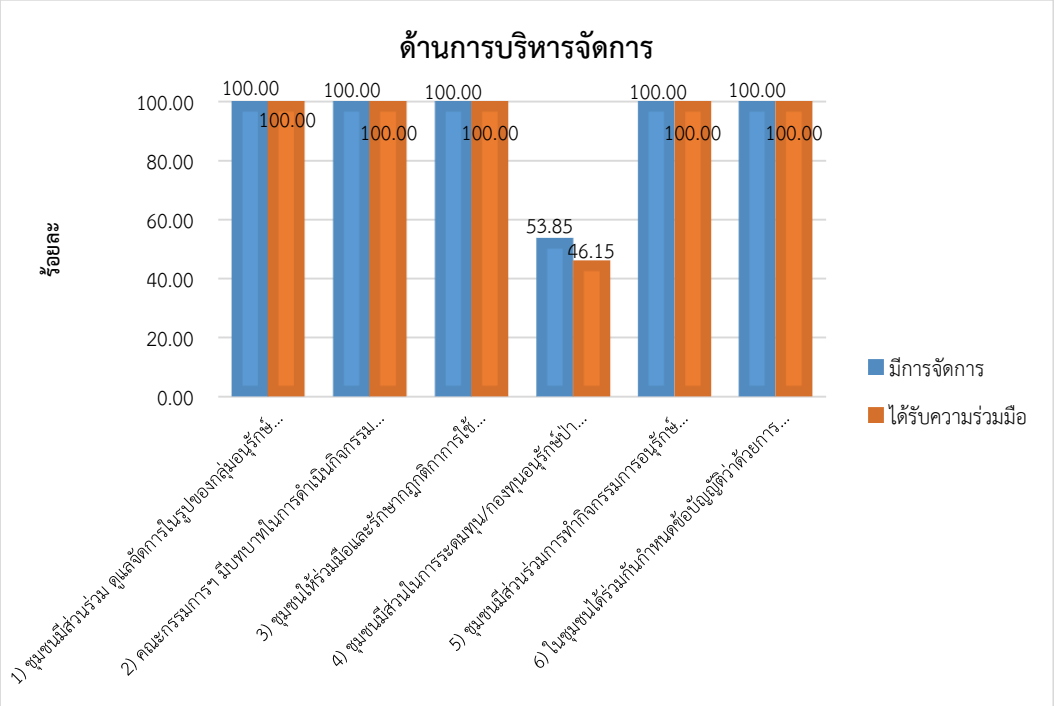
ผลการดำเนินงาน ด้านการบริหารจัดการป่าชุมชน ของอำเภอบ้านหลวง พบว่ามีผลการดำเนินงานที่ดีและได้รับความร่วมมือจากชุมชน โดยในชุมชนมีส่วนร่วม ดูแลจัดการในรูปของกลุ่มอนุรักษ์ป่าชุมชน คณะกรรมการฯ มีบทบาทในการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งสร้างคนรุ่นใหม่ให้สืบทอดสานต่อการดำเนินงานฯ ในชุมชนให้ความร่วมมือและรักษากฎกติกาการใช้ประโยชน์จากป่าร่วมกัน ในชุมชนมีส่วนร่วมการทำกิจกรรมการอนุรักษ์ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง ในชุมชนได้ร่วมกันกำหนดข้อบัญญัติว่าด้วยการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติโดย อบต/เทศบาล และชุมชนมีส่วนในการระดมทุน/กองทุนอนุรักษ์ป่าชุมชน

ผลการดำเนินงาน ด้านทรัพยากร พบว่ามีผลการดำเนินงานที่ดีและได้รับความร่วมมือจากชุมชน โดยป่าชุมชนได้รับการปกป้องดูแลจากสมาชิกในชุมชนด้วยดี ป่าได้รับการฟื้นฟูและมีสภาพป่าที่มีความอุดมสมบูรณ์ และป่ามีความหลากหลายของพันธุ์พืช/สัตว์

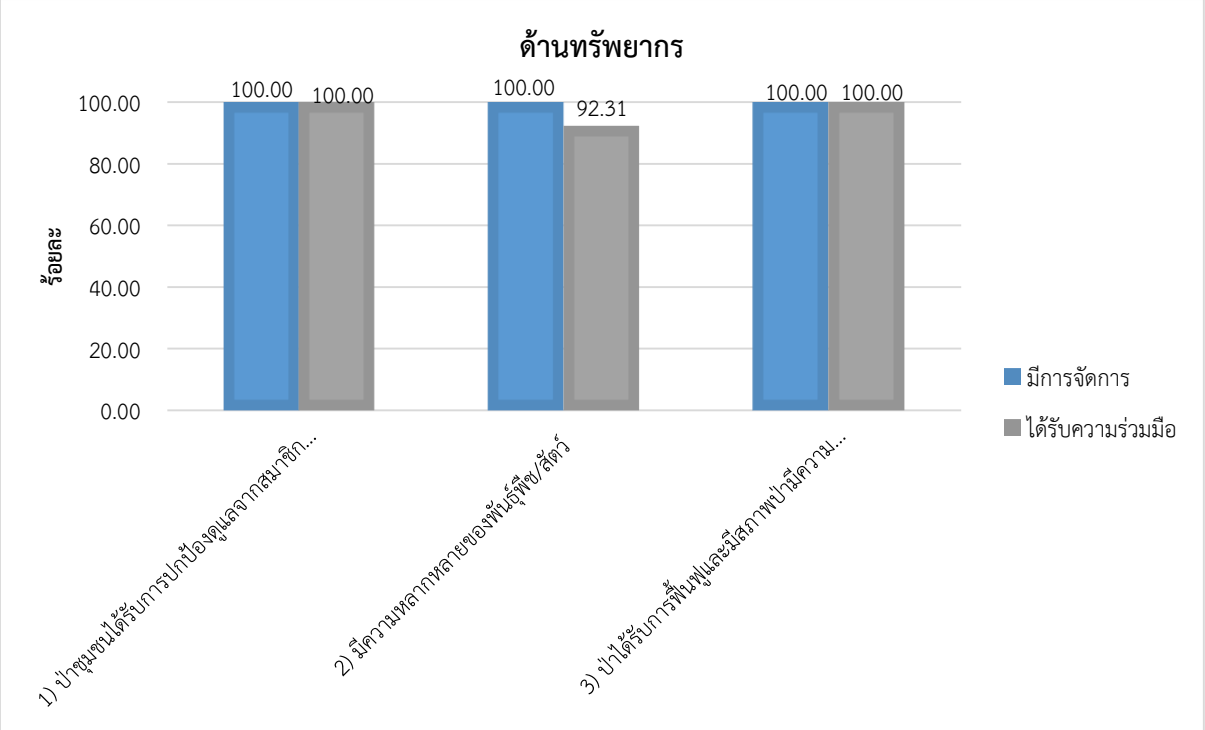
ผลการดำเนินงาน ด้านสังคม พบว่ามีผลการดำเนินงานที่ดีและได้รับความร่วมมือจากชุมชน ในการประยุกต์พิธีกรรมทางศาสนามาใช้ในการดูแลจัดการป่า การบวชป่า เลี้ยงผีขุนน้ำ และการถ่ายทอดองค์ความรู้สู่กลุ่มเยาวชนคนรุ่นใหม่ได้สืบทอดสานต่อเจตนารมณ์ในการดูแลรักษาป่าอย่างต่อเนื่อง

ผลการดำเนินงาน ด้านเศรษฐกิจ พบว่ามีผลการดำเนินงานที่ดีและได้รับความร่วมมือจากชุมชน ในการพึ่งพาประโยชน์จากป่าอย่างเหมาะสม มากที่สุด รองลงมาคือ การนำผลผลิตจากป่ามาต่อยอดสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ และการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ตามลำดับ

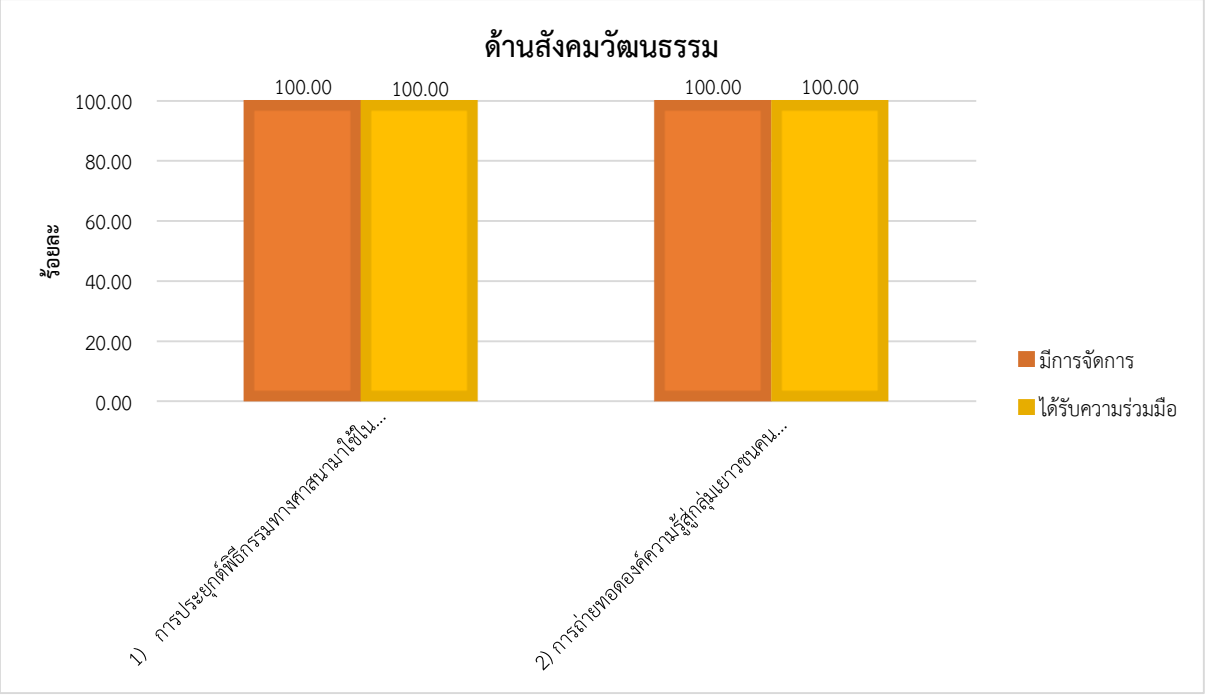
ผลการดำเนินงาน ด้านการประสานงาน/เชื่อมโยงกับหน่วยงานภายนอก พบว่ามีผลการดำเนินงานและได้รับความร่วมมือจากชุมชนในเป็นแหล่งเรียนรู้/ศึกษาดูงานแก่หน่วยงานต่างๆ การได้รับเชิญเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้แก่หน่วยงานภายนอกชุมชน และการได้รับรางวัลผลงานด้านป่าชุมชน

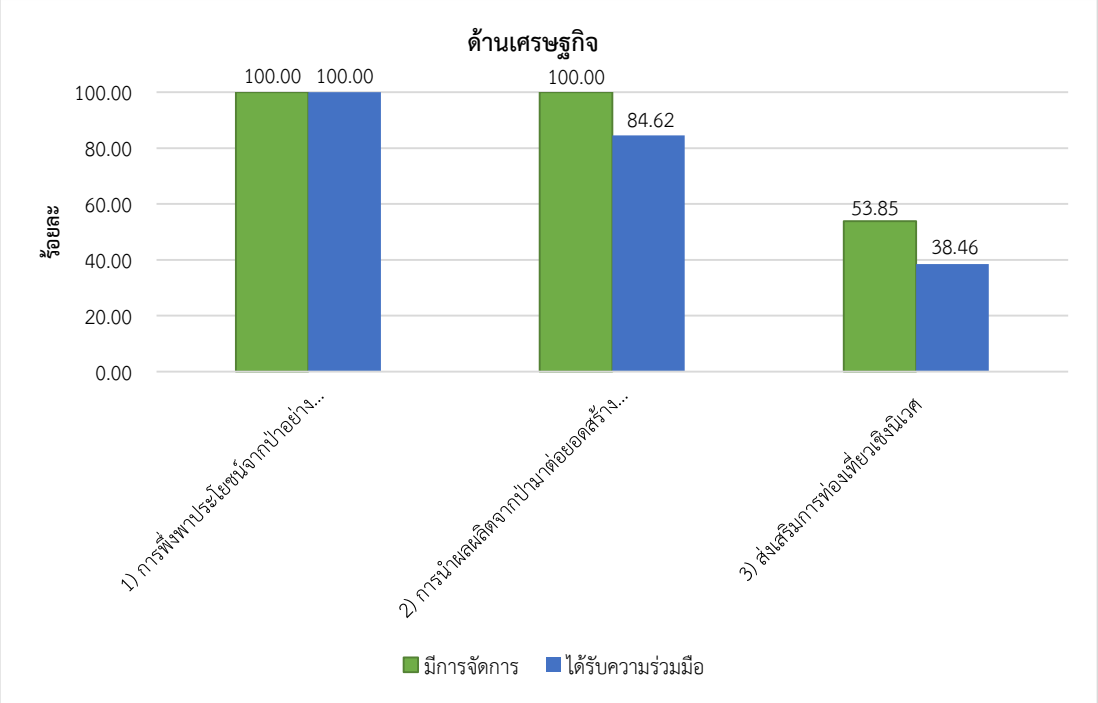
แผนภูมิที่ 167 การดำเนินงานด้านการบริหารจัดการป่าชุมชน อ.บ้านหลวง

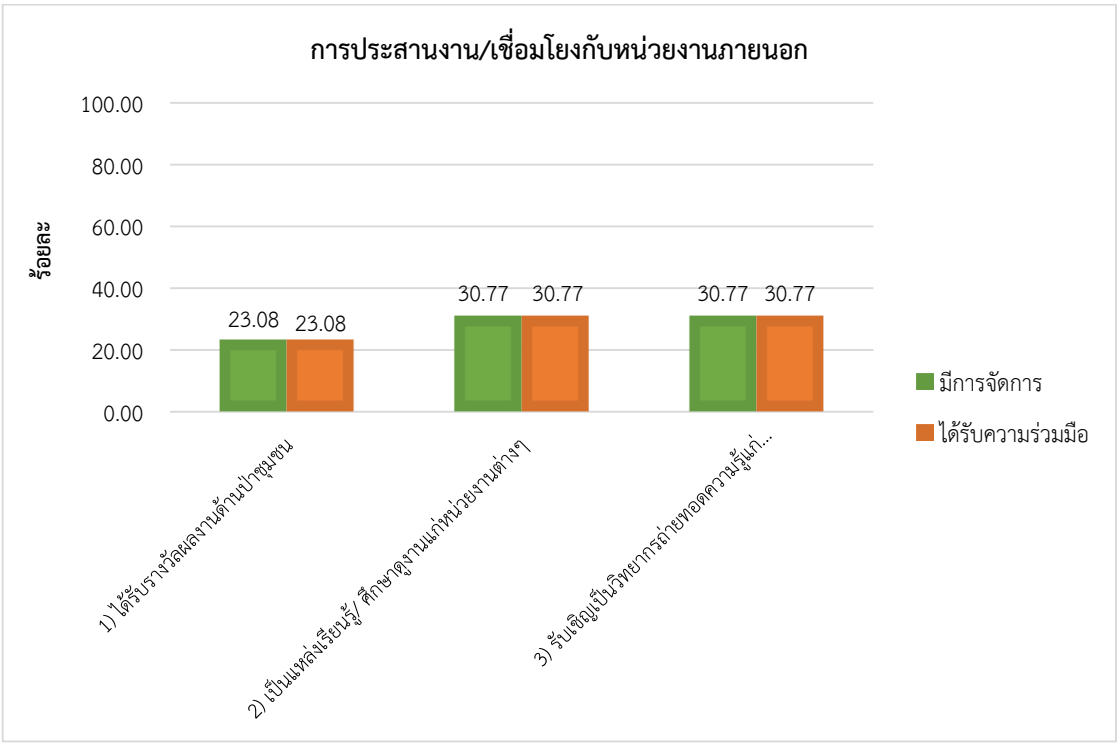
แผนภูมิที่ 168 การดำเนินงานด้านทรัพยากรป่าชุมชน อ.บ้านหลวง

แผนภูมิที่ 169 การดำเนินงานด้านสังคมวัฒนธรรมป่าชุมชน อ.บ้านหลวง

แผนภูมิที่ 170 การดำเนินงานด้านเศรษฐกิจป่าชุมชน อ.บ้านหลวง

แผนภูมิที่ 171 การดำเนินงานป่าชุมชนด้านการประสานงาน/เชื่อมโยงกับหน่วยงานภายนอก อ.บ้านหลวง

13) ป่าชุมชน อำเภอเวียงสา

ตารางที่ 97 ข้อมูลทั่วไปของป่าชุมชน อ.เวียงสา

ที่	รายการ		จำนวน	ร้อยละ
1	ที่ตั้งของป่าชุมชน	ป่าสงวนแห่งชาติ	38	53.52
		ป่าอุทยานแห่งชาติ	0	0.00
		ไม่อยู่ในป่าอุทยานฯและป่าสงวนฯ	33	46.48
		รวม	**71**	**100.00**
2	การขึ้นทะเบียนป่าชุมชนของกรมป่าไม้	ขึ้นทะเบียน	0	0.00
		ไม่ได้ขึ้นทะเบียน	22	30.99
		ไม่ทราบ/ไม่ระบุ	49	69.01
		รวม	**71**	**100.00**
3	กองทุนดูแลรักษาป่าชุมชน	มี	1	6.67
		ไม่มี	12	80.00
		ไม่ทราบ/ไม่ระบุ	2	13.33
		รวม	**15**	**100.00**
4	หน่วยงานที่สนับสนุน	มี	12	80.00
		ไม่มี	2	13.33
		ไม่ทราบ/ไม่ระบุ	1	6.67
		รวม	**15**	**100.00**

จากการสำรวจป่าชุมชนอำเภอเวียงสา พบว่ามีพื้นที่ป่าชุมชนทั้งหมด 71 แห่ง ครอบคลุมพื้นที่ 15 หมู่บ้าน (ตารางที่ 97)

มีป่าชุมชนที่อยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ บริเวณป่าน้ำว้าและป่าห้วยสาลี่ ป่านาสาฝั่งขวาตอนบน ป่าห้วยแม่ขนิง ป่าน้ำสาปละป่าแม่สาครฝั่งซ้าย จำนวน 38 แห่ง คิดเป็น ร้อยละ 53.52 และมีป่าชุมชนที่ไม่อยู่ในเขตป่าอุทยานแห่งชาติและป่าสงวนแห่งชาติ จำนวน 33 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 46.48

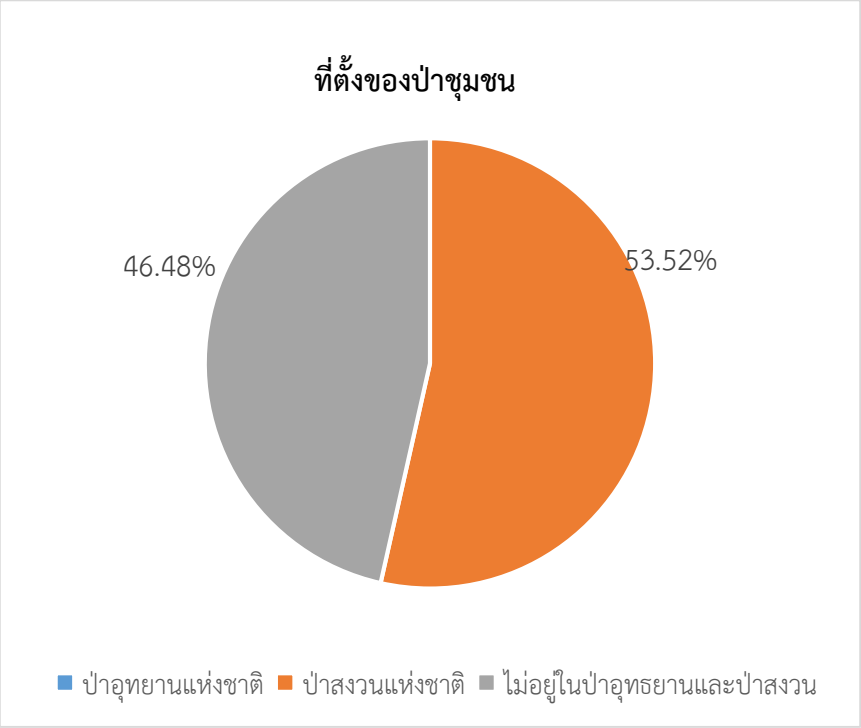
นอกจากนี้ยังพบว่ามีป่าชุมชนที่ไม่ได้ขึ้นทะเบียนของกรมป่าไม้ จำนวน 22 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 30.99 และไม่ทราบ/ไม่ระบุ จำนวน 49 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 69.01

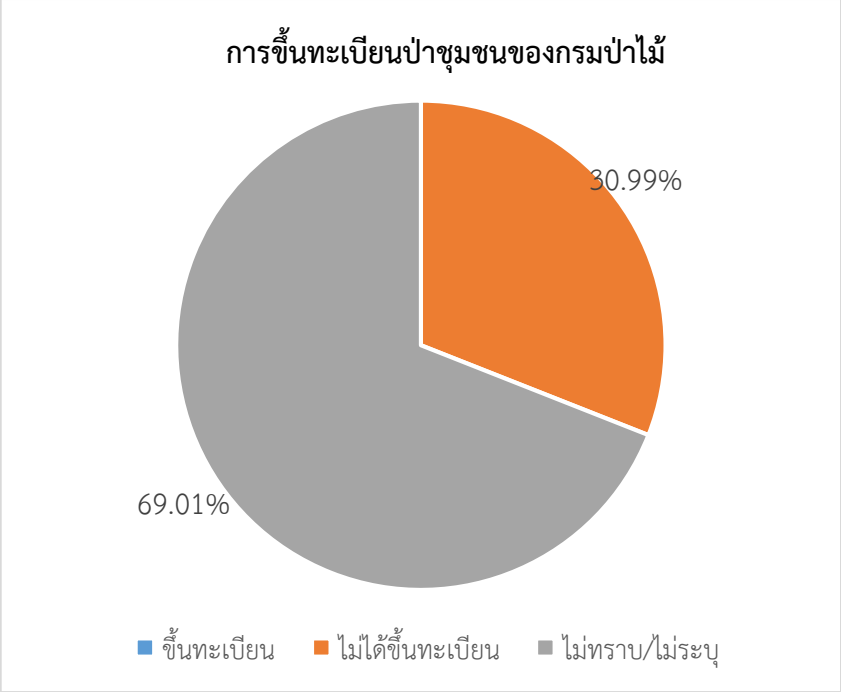
มีป่าชุมชนที่มีกองทุนดูแลรักษาป่า จำนวน 1 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 6.67 และยังไม่มีกองทุนดูแลรักษาป่า จำนวน 12 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 80.00 และไม่ทราบ/ไม่ระบุ จำนวน 2 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 13.33

มีป่าชุมชนที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ จำนวน 12 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 80.00 และยังไม่มีหน่วยงานสนับสนุน จำนวน 2 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 13.33 และไม่ทราบ/ไม่ระบุ จำนวน 1 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 6.67

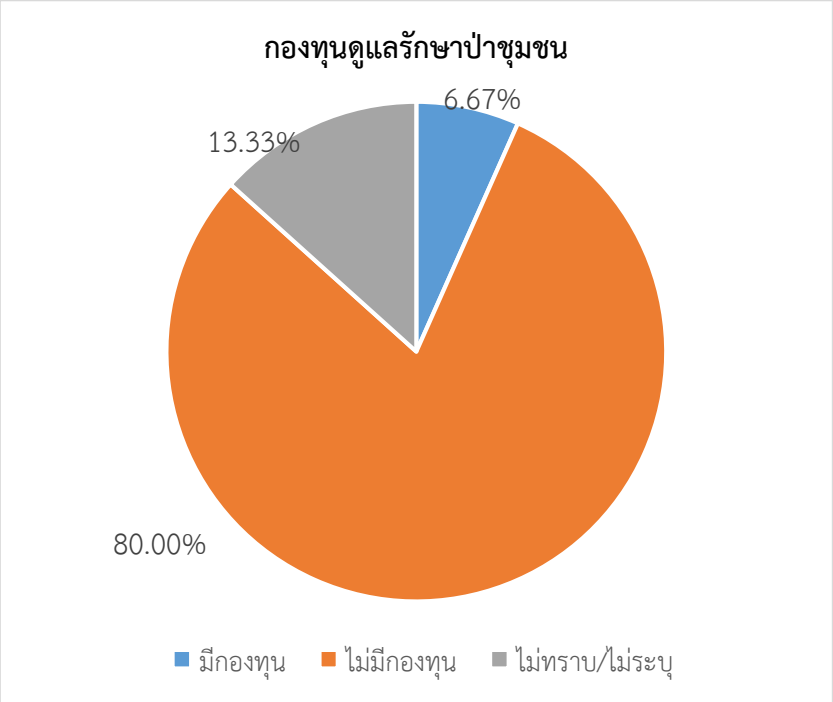
หน่วยงานที่สนับสนุน ได้แก่ หน่วยจัดการต้นน้ำ อบต./เทศบาล กรมป่าไม้ กลุ่มอนุรักษ์ต้นน้ำน่าน โดยสนับสนุนในรูปแบบของ สนับสนุนกล้าไม้ งบประมาณ ทำแนวกันไฟ อุปกรณ์ป้องกันไฟป่า การสำรวจขอบเขตการปลูกป่า เป็นต้น

แผนภูมิที่ 172 ข้อมูลที่ตั้งของป่าชุมชนในพื้นที่ อ.เวียงสา

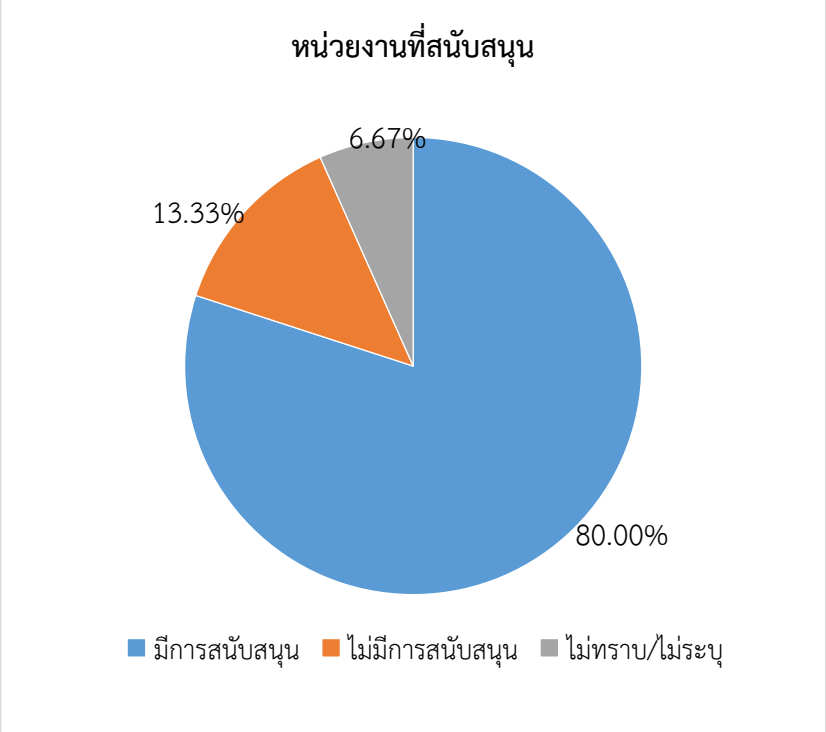

แผนภูมิที่ 173 ข้อมูลการขึ้นทะเบียนป่าชุมชนของกรมป่าไม้ อ.เวียงสา

แผนภูมิที่ 174 ข้อมูลชุมชนที่มีกองทุนดูแลรักษาป่าชุมชน อ.เวียงสา

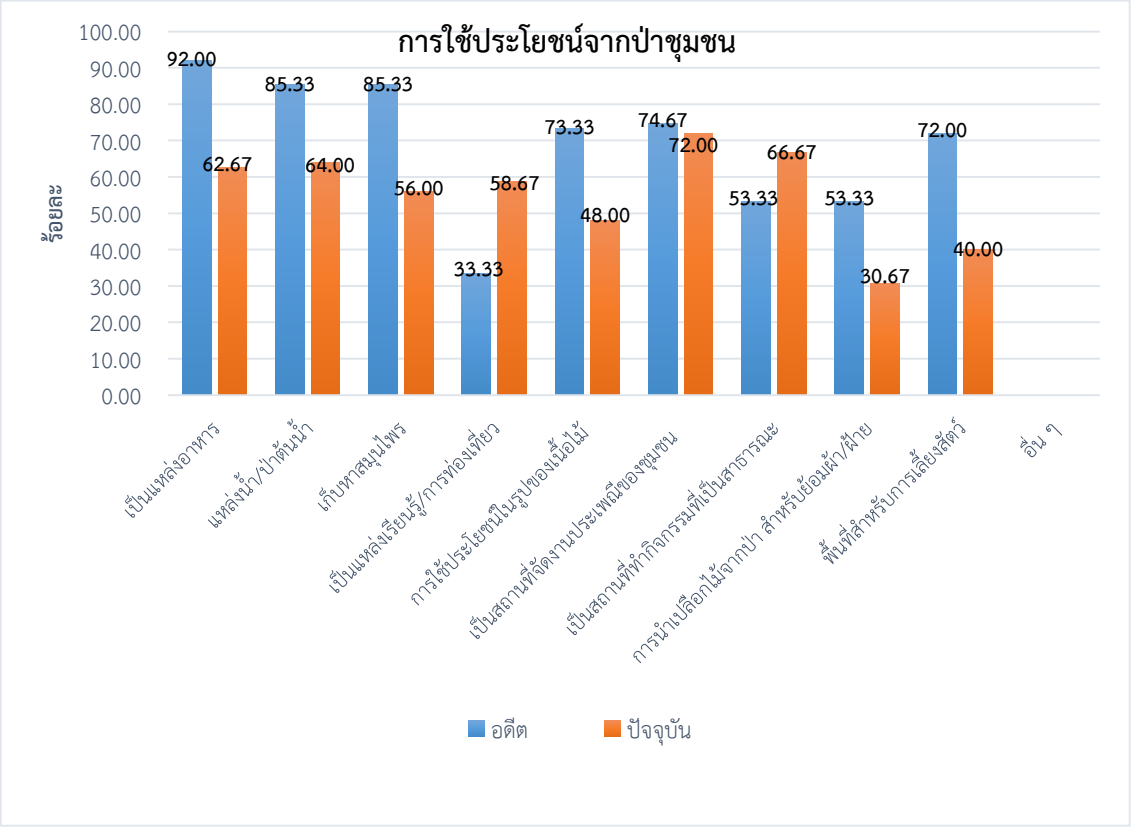
แผนภูมิที่ 175 ข้อมูลหน่วยงานที่สนับสนุน อ.เวียงสา

ตารางที่ 98 ข้อมูลการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนเมื่อเทียบกับอดีตจนถึงปัจจุบัน อ.เวียงสา

ประเด็น	การใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน																		
	อดีต									ปัจจุบัน 2550-2560									
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	ค่าเฉลี่ย	S.D	ร้อยละ	N	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	ค่าเฉลี่ย	S.D	ร้อยละ	N
	จำนวน	จำนวน	จำนวน	จำนวน	จำนวน					จำนวน	จำนวน	จำนวน	จำนวน	จำนวน				
การใช้ประโยชน์จากป่า																		
1) เป็นแหล่งอาหาร	11	2	2	0	0	4.60	0.737	92.00	15	2	1	10	1	1	3.13	0.990	62.67	15
2) แหล่งน้ำ/ป่าต้นน้ำ	7	5	3	0	0	4.27	0.799	85.33	15	2	5	3	4	1	3.20	1.207	64.00	15
3) เก็บหาสมุนไพร	10	2	1	1	1	4.27	1.280	85.33	15	1	3	5	4	2	2.80	1.146	56.00	15
4) เป็นแหล่งเรียนรู้/การท่องเที่ยว	0	0	3	4	8	1.67	0.816	33.33	15	0	4	8	1	2	2.93	0.961	58.67	15
5) การใช้ประโยชน์ในรูปของเนื้อไม้ ไม้ใช้สอย	5	4	3	2	1	3.67	1.291	73.33	15	0	3	4	4	4	2.40	1.121	48.00	15
6) เป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรมและจัดงานประเพณีของชุมชน	3	5	7	0	0	3.73	0.799	74.67	15	3	5	5	2	0	3.60	0.986	72.00	15
7) เป็นสถานที่ให้ชุมชนจัดงานหรือกิจกรรมที่เป็นสาธารณะ	2	2	4	3	4	2.67	1.397	53.33	15	2	4	6	3	0	3.33	0.976	66.67	15
8) การนำเปลือกไม้จากป่าสำหรับย้อมผ้า/ฝ้าย	1	4	3	3	4	2.67	1.345	53.33	15	0	0	0	8	7	1.53	0.516	30.67	15
9) พื้นที่สำหรับการเลี้ยงสัตว์	6	4	1	1	3	3.60	1.595	72.00	15	0	2	2	5	6	2.00	1.069	40.00	15

จากการสำรวจการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนของอำเภอเวียงสา ในอดีต พบว่ามีการใช้ประโยชน์ด้านการเป็นแหล่งอาหาร มากที่สุด ร้อยละ 92.00 รองลงมาคือ ด้านการเป็นแหล่งน้ำ/ป่าต้นน้ำ และด้านการเก็บหาสมุนไพร ร้อยละ 85.33 เท่ากัน ด้านการเป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรมและจัดงานประเพณีของชุมชน ร้อยละ 74.67 ด้านการใช้ประโยชน์ในรูปของเนื้อไม้ ไม้ใช้สอย ร้อยละ 73.33 ด้านการเป็นพื้นที่สำหรับเลี้ยงสัตว์ ร้อยละ 72.00 ด้านการเป็นสถานที่ให้ชุมชนจัดงานหรือกิจกรรมที่เป็นสาธารณะ และด้านการนำเปลือกไม้จากป่า สำหรับย้อมผ้า/ฝ้าย ร้อยละ 53.33 เท่ากัน และด้านการเป็นแหล่งเรียนรู้/การท่องเที่ยว ร้อยละ 33.33 ตามลำดับ

ในปัจจุบัน การใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนของอำเภอเวียงสา พบว่ามีการใช้ประโยชน์ด้านการเป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรม และจัดงานประเพณีของชุมชน มากที่สุด ร้อยละ 72.00 รองลงมาคือ ด้านการเป็นสถานที่ให้ชุมชนจัดงานหรือกิจกรรมที่เป็นสาธารณะ ร้อยละ 66.67 ด้านการเป็นแหล่งน้ำ/ป่าต้นน้ำ ร้อยละ 64.00 ด้านการเป็นแหล่งอาหาร ร้อยละ62.67 ด้านการเป็นแหล่งเรียนรู้/การท่องเที่ยว ร้อยละ 58.67 ด้านการเก็บหาสมุนไพร ร้อยละ 56.00 ด้านการใช้ประโยชน์ในรูปของเนื้อไม้ ไม้ใช้สอย ร้อยละ 48.00 ด้านการเป็นพื้นที่สำหรับการเลี้ยงสัตว์ ร้อยละ 40.00 และด้านการนำเปลือกไม้จากป่า สำหรับย้อมผ้า/ฝ้าย ร้อยละ 30.67 ตามลำดับ (ตารางที่ 98)

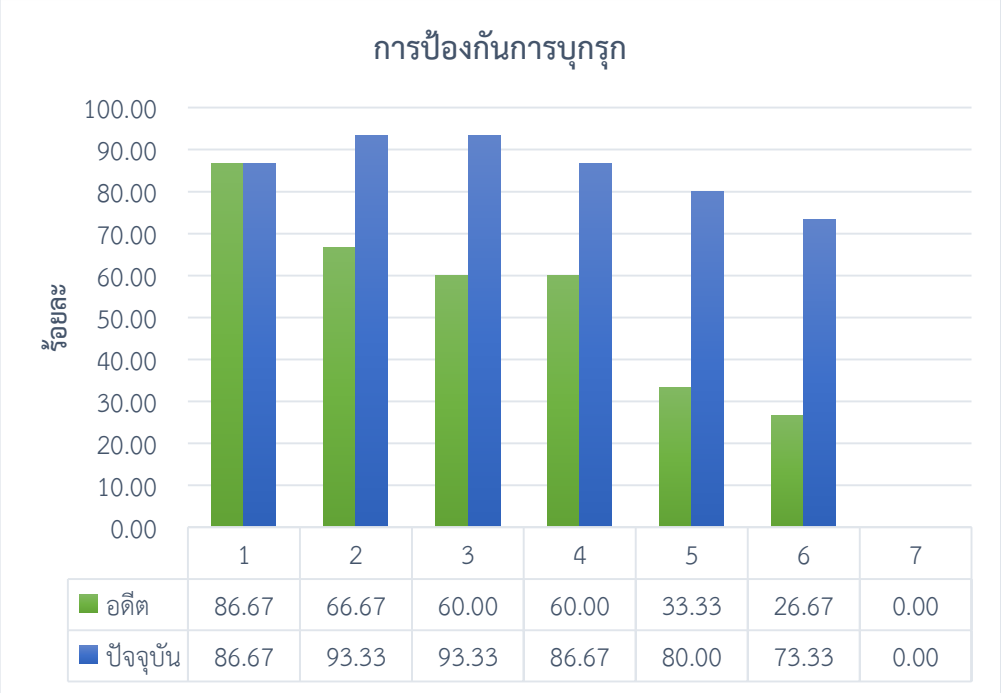
แผนภูมิที่ 176 การใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน อ.เวียงสา

ตารางที่ 99 การจัดการป่าชุมชนด้านการป้องกันการบุกรุก อ.เวียงสา

กิจกรรมการจัดการป่า	ช่วงเวลา	การจัดการ	ปฏิบัติ		ไม่ปฏิบัติ	
			จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. มีการใช้ความเชื่อเรื่องผี/สิ่งศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติในการปกป้องคุ้มครองป่าชุมชน	อดีต	มี	13	86.67	2	13.33
		ไม่มี	0	0.00	0	0.00
	ปัจจุบัน	มี	13	86.67	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	2	13.33
2. มีการตั้งกฎกติกาชุมชน	อดีต	มี	10	66.67	0	0.00
		ไม่มี	1	6.67	4	26.67
	ปัจจุบัน	มี	14	93.33	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	1	6.67
3. มีการทำแนวเขตป่าชุมชนที่ชัดเจน	อดีต	มี	9	60.00	0	0.00
		ไม่มี	1	6.67	5	33.33
	ปัจจุบัน	มี	14	93.33	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	1	6.67
4. มีการจัดเวทีประชุมเพื่อป้องกันการบุกรุก	อดีต	มี	9	60.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	6	40.00
	ปัจจุบัน	มี	13	86.67	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	2	13.33
5. มีการติดป้ายประชาสัมพันธ์	อดีต	มี	5	33.33	2	13.33
		ไม่มี	2	13.33	6	40.00
	ปัจจุบัน	มี	12	80.00	1	6.67
		ไม่มี	0	0.00	2	13.33
6. มีการตั้งด่านตรวจและจัดเวรเฝ้าระวัง	อดีต	มี	4	26.67	1	6.67
		ไม่มี	0	0.00	10	66.67
	ปัจจุบัน	มี	11	73.33	1	6.67
		ไม่มี	0	0.00	3	20.00
7. อื่น ๆ	อดีต	มี	0	0.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	0	0.00
	ปัจจุบัน	มี	0	0.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	0	0.00

จากการสำรวจการจัดการป่าชุมชน ด้านการป้องกันการบุกรุก ของป่าชุมชนอำเภอเวียงสา พบว่าในอดีต มีการใช้ความเชื่อเรื่องผี/สิ่งศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติในการปกป้องคุ้มครองป่าชุมชน ร้อยละ 86.67 มีการตั้งกฎกติกาชุมชน ร้อยละ 66.67 มีการทำแนวเขตป่าชุมชนที่ชัดเจน และมีการจัดเวทีประชุมเพื่อป้องกันการบุกรุก ร้อยละ 60.00 เท่ากัน มีการติดป้ายประชาสัมพันธ์ ร้อยละ 33.33 และมีการตั้งด่านตรวจและจัดเวรเฝ้าระวัง ร้อยละ 26.67

แต่ในปัจจุบัน พบว่าอำเภอเวียงสา มีการจัดการป่าชุมชน ด้านการป้องกันการบุกรุก เพิ่มขึ้นจากอดีต คือ มีการตั้งกฎกติกาชุมชน และมีการทำแนวเขตป่าชุมชนที่ชัดเจน ร้อยละ 93.33 เท่ากัน มีการใช้ความเชื่อเรื่องผี/สิ่งศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติในการปกป้องคุ้มครองป่าชุมชน และมีการจัดเวทีประชุมเพื่อป้องกันการบุกรุก ร้อยละ 86.67 เท่ากัน มีการติดป้ายประชาสัมพันธ์ ร้อยละ 80.00 และมีการตั้งด่านตรวจและจัดเวรเฝ้าระวัง ร้อยละ 73.33 (ตารางที่ 99)

แผนภูมิที่ 177 การจัดการป่าชุมชนด้านการป้องกันการบุกรุก อ.เวียงสา

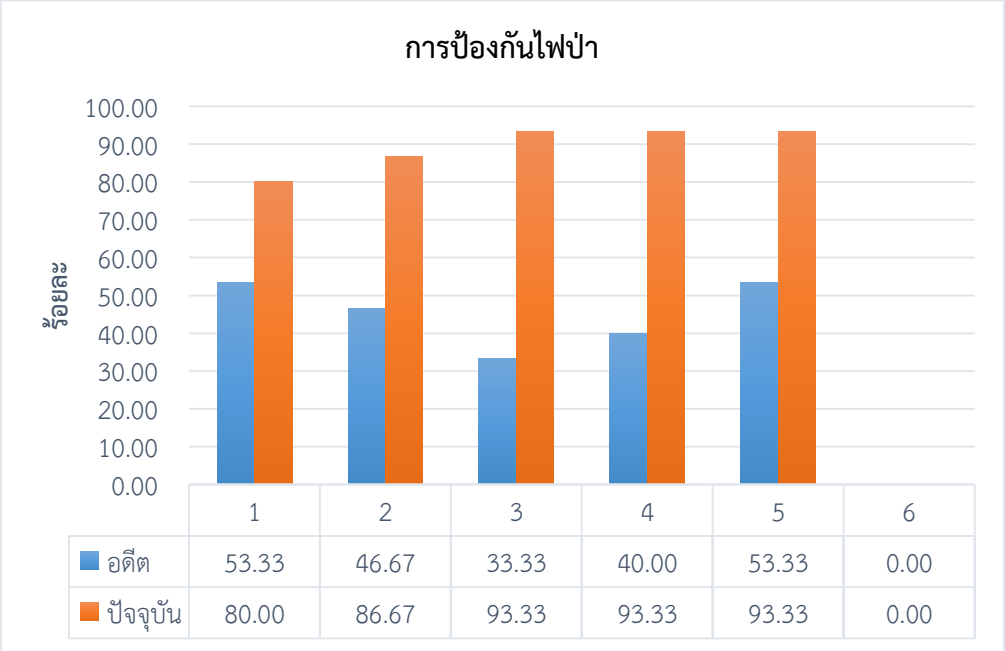
1 = มีการใช้ความเชื่อเรื่องผี/สิ่งศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติในการปกป้องคุ้มครองป่าชุมชน
2 = มีการตั้งกฎกติกาชุมชน
3 = มีการทำแนวเขตป่าชุมชนที่ชัดเจน
4 = มีการจัดเวทีประชุมเพื่อป้องกันการบุกรุก
5 = มีการติดป้ายประชาสัมพันธ์
6 = มีการตั้งด่านตรวจและจัดเวรเฝ้าระวัง
7 = อื่น ๆ

ตารางที่ 100 การจัดการป่าชุมชนด้านการป้องกันไฟป่า อ.เวียงสา

กิจกรรมการจัดการป่า	ช่วงเวลา	การจัดการ	ปฏิบัติ		ไม่ปฏิบัติ	
			จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. มีการจัดทำแนวกันไฟ	อดีต	มี	8	53.33	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	7	46.67
	ปัจจุบัน	มี	12	80.00	2	13.33
		ไม่มี	0	0.00	1	6.67
2. มีการเดินลาดตระเวน	อดีต	มี	7	46.67	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	8	53.33
	ปัจจุบัน	มี	13	86.67	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	2	13.33
3. มีการอบรมการป้องกันไฟป่า	อดีต	มี	5	33.33	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	10	66.67
	ปัจจุบัน	มี	14	93.33	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	1	6.67
4. มีการประชุมหารือวางแผนในเวทีหมู่บ้าน	อดีต	มี	6	40.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	9	60.00
	ปัจจุบัน	มี	14	93.33	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	1	6.67
5. ประกาศเสียงตามสายขอความร่วมมือ	อดีต	มี	8	53.33	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	7	46.67
	ปัจจุบัน	มี	14	93.33	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	1	6.67
6. อื่น ๆ	อดีต	มี	0	0.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	0	0.00
	ปัจจุบัน	มี	0	0.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	0	0.00

จากการสำรวจการจัดการป่าชุมชน ด้านการป้องกันไฟป่า ของป่าชุมชนอำเภอเวียงสา พบว่าในอดีต มีการจัดทำแนวกันไฟ และมีประกาศเสียงตามสายขอความร่วมมือ ร้อยละ 53.33 เท่ากัน มีการเดินลาดตระเวน ร้อยละ 46.67 มีการประชุมหารือวางแผนในเวทีหมู่บ้าน ร้อยละ 40.00 และมีการอบรมการป้องกันไฟป่า ร้อยละ 33.33

แต่ในปัจจุบัน พบว่าอำเภอเวียงสา มีการจัดการป่าชุมชน ด้านการป้องกันไฟป่า หลายรูปแบบ เพิ่มขึ้นจากในอดีต คือ มีการอบรมการป้องกันไฟป่า มีการประชุมหารือวางแผนในเวทีหมู่บ้าน และประกาศเสียงตามสายขอความร่วมมือ ร้อยละ 93.33 มีการเดินลาดตระเวน ร้อยละ 86.67 และมีการจัดทำแนวกันไฟ ร้อยละ 80.00 (ตารางที่ 100)

แผนภูมิที่ 178 การจัดการป่าชุมชนด้านการป้องกันไฟป่า อ.เวียงสา

1 = มีการจัดทำแนวกันไฟ
2 = มีการเดินลาดตระเวน
3 = มีการอบรมการป้องกันไฟป่า
4 = มีการประชุมหารือวางแผนในเวทีหมู่บ้าน
5 = ประกาศเสียงตามสายขอความร่วมมือ
6 = อื่น ๆ

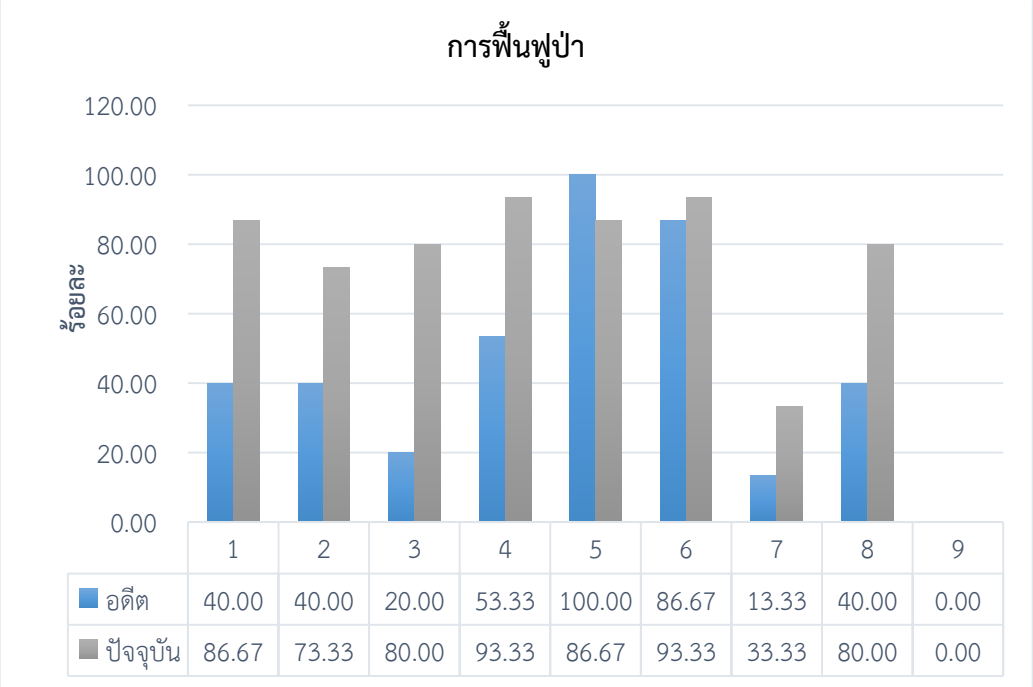
ตารางที่ 101 การจัดการป่าชุมชนด้านการอนุรักษ์/ฟื้นฟูป่าชุมชน-ระบบนิเวศป่า อ.เวียงสา

กิจกรรมการจัดการป่า	ช่วงเวลา	การจัดการ	ปฏิบัติ		ไม่ปฏิบัติ	
			จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. มีกิจกรรมให้ความรู้ความเข้าใจให้กับคนในชุมชน	อดีต	มี	6	40.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	9	60.00
	ปัจจุบัน	มี	13	86.67	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	2	13.33
2. มีการจัดกิจกรรมปลูกป่า	อดีต	มี	6	40.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	9	60.00
	ปัจจุบัน	มี	11	73.33	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	4	26.67
3. มีการประสานและสร้างเครือข่ายการอนุรักษ์/ฟื้นฟูกับชุมชนอื่นๆ	อดีต	มี	3	20.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	12	80.00
	ปัจจุบัน	มี	12	80.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	3	20.00
4. มีการตั้งกฎกติกาชุมชน	อดีต	มี	8	53.33	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	7	46.67
	ปัจจุบัน	มี	14	93.33	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	1	6.67
5. มีการใช้ความเชื่อเรื่องผี/สิ่งศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติในการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าชุมชน	อดีต	มี	15	100.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	0	0.00
	ปัจจุบัน	มี	13	86.67	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	2	13.33
6. มีการจัดกิจกรรมบวชป่า/การเลี้ยงผี	อดีต	มี	13	86.67	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	2	13.33
	ปัจจุบัน	มี	14	93.33	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	1	6.67
7. มีการจัดศึกษาดูงาน	อดีต	มี	2	13.33	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	13	86.67
	ปัจจุบัน	มี	5	33.33	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	10	66.67
8. มีการทำฝายชะลอน้ำ	อดีต	มี	6	40.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	9	60.00
	ปัจจุบัน	มี	12	80.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	3	20.00

กิจกรรมการจัดการป่า	ช่วงเวลา	การจัดการ	ปฏิบัติ		ไม่ปฏิบัติ	
			จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
9. อื่น ๆ	อดีต	มี	0	0.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	0	0.00
	ปัจจุบัน	มี	0	0.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	0	0.00

จากการสำรวจการจัดการป่าชุมชน ด้านการอนุรักษ์/ฟื้นฟูป่าชุมชน-ระบบนิเวศป่า ของป่าชุมชนอำเภอเวียงสา พบว่าในอดีต มีการใช้ความเชื่อเรื่องผี/สิ่งศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติในการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าชุมชน ร้อยละ 100.00 มีการจัดกิจกรรมบวชป่า/การเลี้ยงผี ร้อยละ 86.67 มีการตั้งกฎกติกาชุมชน ร้อยละ 53.33 มีกิจกรรมให้ความรู้ความเข้าใจให้กับคนในชุมชน มีการจัดกิจกรรมปลูกป่า และมีการทำฝายชะลอน้ำ ร้อยละ 40.00 เท่ากัน มีการประสานและสร้างเครือข่ายการอนุรักษ์/ฟื้นฟูกับชุมชนอื่นๆ ร้อยละ 80.00 และมีการจัดศึกษาดูงาน ร้อยละ 13.33

แต่ในปัจจุบัน พบว่าอำเภอเวียงสา มีการจัดการป่าชุมชน ด้านการอนุรักษ์/ฟื้นฟูป่าชุมชน-ระบบนิเวศป่า เพิ่มขึ้นกว่าในอดีต คือ มีการตั้งกฎกติกาชุมชน และมีการจัดกิจกรรมบวชป่า/การเลี้ยงผี ร้อยละ 93.33 เท่ากัน มีกิจกรรมให้ความรู้ความเข้าใจให้กับคนในชุมชน และมีการใช้ความเชื่อเรื่องผี/สิ่งศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติในการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าชุมชน ร้อยละ 86.67 เท่ากัน มีการประสานและสร้างเครือข่ายการอนุรักษ์/ฟื้นฟูกับชุมชนอื่นๆ และมีการทำฝายชะลอน้ำ ร้อยละ 80.00 มีการจัดกิจกรรมปลูกป่า ร้อยละ 73.33 และมีการจัดศึกษาดูงาน ร้อยละ 33.33 (ตารางที่ 101)

แผนภูมิที่ 179 การจัดการป่าชุมชนด้านการอนุรักษ์/ฟื้นฟูป่าชุมชน-ระบบนิเวศป่า อ.เวียงสา

1	= มีกิจกรรมให้ความรู้ความเข้าใจให้กับคนในชุมชน	4	= มีการตั้งกฎกติกาชุมชน	7	= มีการจัดศึกษาดูงาน
2	= มีการจัดกิจกรรมปลูกป่า	5	= มีการใช้ความเชื่อศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติ	8	= มีการทำฝายชะลอน้ำ
3	= มีการประสานและสร้างเครือข่ายชุมชนอื่นๆ	6	= มีการจัดกิจกรรมบวชป่า /การเลี้ยงผี	9	= อื่น ๆ

ตารางที่ 102 ผลการดำเนินงาน/ผลสำเร็จที่ภาคภูมิใจด้านป่าชุมชน อ.เวียงสา

ผลกระทบ/การเปลี่ยนแปลง	ผลการดำเนินงาน									
	มี/ใช่		ไม่มี/ไม่ใช่		N	ได้รับความร่วมมือดี		ไม่แน่ใจ		N
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
ด้านการบริหารจัดการ										
1) ชุมชนมีส่วนร่วม ดูแลจัดการในรูปของกลุ่มอนุรักษ์ป่าชุมชน	15	100.00	0	0.00	15	15	100.00	0	0.00	15
2) คณะกรรมการฯ มีบทบาทในการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งสร้างคนรุ่นใหม่ให้สืบทอดสานต่อการดำเนินงานฯ	15	100.00	0	0.00	15	15	100.00	0	0.00	15
3) ชุมชนให้ความร่วมมือและรักษากฎกติกาการใช้ประโยชน์จากป่าร่วมกัน	15	100.00	0	0.00	15	15	100.00	0	0.00	15
4) ชุมชนมีส่วนในการระดมทุน/กองทุนอนุรักษ์ป่าชุมชน	4	26.67	11	73.33	15	4	26.67	11	73.33	15
5) ชุมชนมีส่วนร่วมการทำกิจกรรมการอนุรักษ์ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง	14	93.33	1	6.67	15	14	93.33	1	6.67	15
6) ในชุมชนได้ร่วมกันกำหนดข้อบัญญัติว่าด้วยการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติโดย อบต/เทศบาล	9	60.00	6	40.00	15	8	53.33	7	46.67	15
7) อื่น ๆ	0	0.00	0	0.00	0	0	0.00	0	0.00	0
ด้านทรัพยากร										
1) ป่าชุมชนได้รับการปกป้องดูแลจากสมาชิกในชุมชนด้วยดี	15	100.00	0	0.00	15	15	100.00	0	0.00	15
2) มีความหลากหลายของพันธุ์พืช/สัตว์	14	93.33	1	6.67	15	13	86.67	2	13.33	15
3) ป่าได้รับการฟื้นฟูและมีสภาพป่าที่มีความอุดมสมบูรณ์	14	93.33	1	6.67	15	13	86.67	2	13.33	15
4) อื่น ๆ	0	0.00	0	0.00	0	0	0.00	0	0.00	0
ด้านสังคมวัฒนธรรม										
1) การประยุกต์พิธีกรรมทางศาสนามาใช้ในการดูแลจัดการป่า การบวชป่า เลี้ยงผีขุนน้ำ	11	73.33	4	26.67	15	11	73.33	4	26.67	15

ผลกระทบ/การเปลี่ยนแปลง	ผลการดำเนินงาน									
	มี/ใช่		ไม่มี/ไม่ใช่		N	ได้รับความร่วมมือดี		ไม่แน่ใจ		N
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
2) การถ่ายทอดองค์ความรู้สู่กลุ่มเยาวชนคนรุ่นใหม่ได้สืบทอดสานต่อเจตนารมณ์ในการดูแลรักษาป่าอย่างต่อเนื่อง	13	86.67	2	13.33	15	13	86.67	2	13.33	15
ด้านเศรษฐกิจ										
1) การพึ่งพาประโยชน์จากป่าอย่างเหมาะสม	13	86.67	2	13.33	15	13	86.67	2	13.33	15
2) การนำผลผลิตจากป่ามาต่อยอดสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ	11	73.33	4	26.67	15	11	73.33	4	26.67	15
3) ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	4	26.67	11	73.33	15	4	26.67	11	73.33	15
การประสานงาน/เชื่อมโยงกับหน่วยงานภายนอก										
1) ได้รับรางวัลผลงานด้านป่าชุมชน	0	0.00	15	100.00	15	0	0.00	15	100.00	15
2) เป็นแหล่งเรียนรู้/ ศึกษาดูงานแก่หน่วยงานต่างๆ	3	20.00	12	80.00	15	3	20.00	12	80.00	15
3) รับเชิญเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้แก่หน่วยงานภายนอกชุมชน	3	20.00	12	80.00	15	3	20.00	12	80.00	15

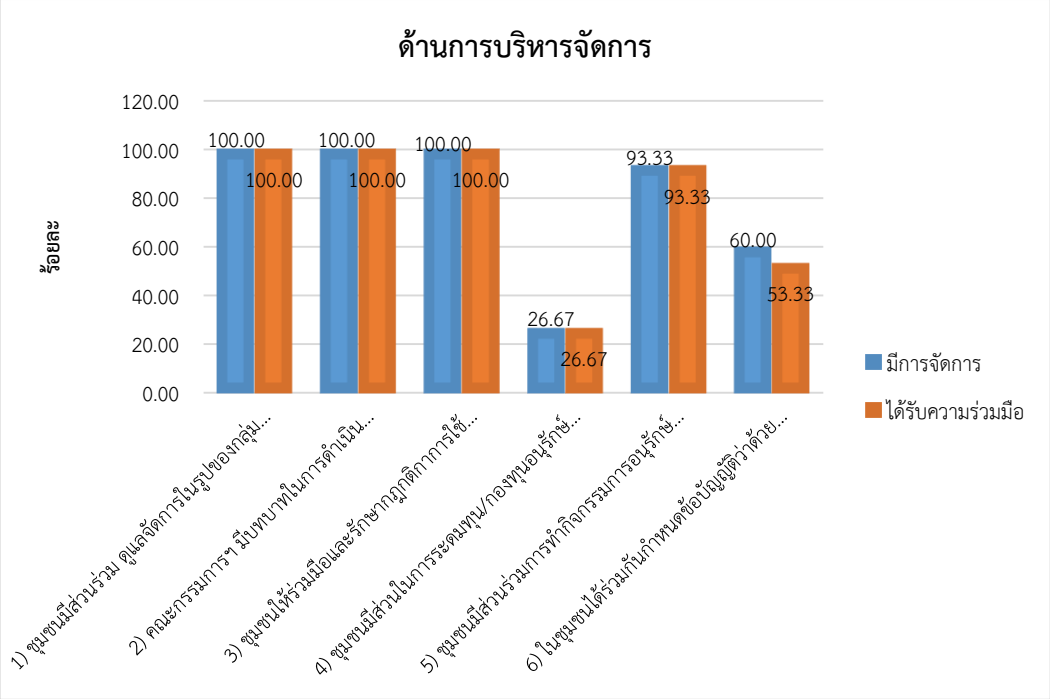
ผลการดำเนินงาน ด้านการบริหารจัดการป่าชุมชน ของอำเภอเวียงสา พบว่ามีผลการดำเนินงานที่ดีและได้รับความร่วมมือจากชุมชน โดยชุมชนมีส่วนร่วมดูแลจัดการในรูปของกลุ่มอนุรักษ์ป่าชุมชน คณะกรรมการฯ มีบทบาทในการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งสร้างคนรุ่นใหม่ให้สืบทอดสานต่อการดำเนินงานฯ และชุมชนให้ความร่วมมือและรักษากฎกติกาการใช้ประโยชน์จากป่าร่วมกัน มากที่สุด รองลงมาคือ ในชุมชนมีส่วนร่วมการทำกิจกรรมการอนุรักษ์ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง ในชุมชนได้ร่วมกันกำหนดข้อบัญญัติว่าด้วยการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติโดย อบต/เทศบาล และชุมชนมีส่วนในการระดมทุน/กองทุนอนุรักษ์ป่าชุมชน ตามลำดับ

ผลการดำเนินงาน ด้านทรัพยากร พบว่ามีผลการดำเนินงานที่ดีและได้รับความร่วมมือจากชุมชน โดยป่าชุมชนได้รับการปกป้องดูแลจากสมาชิกในชุมชนด้วยดี มากที่สุด รองลงมาคือ ป่าชุมชนมีความหลากหลายของพันธุ์พืช/สัตว์ และป่าได้รับการฟื้นฟูและมีสภาพป่าที่มีความอุดมสมบูรณ์

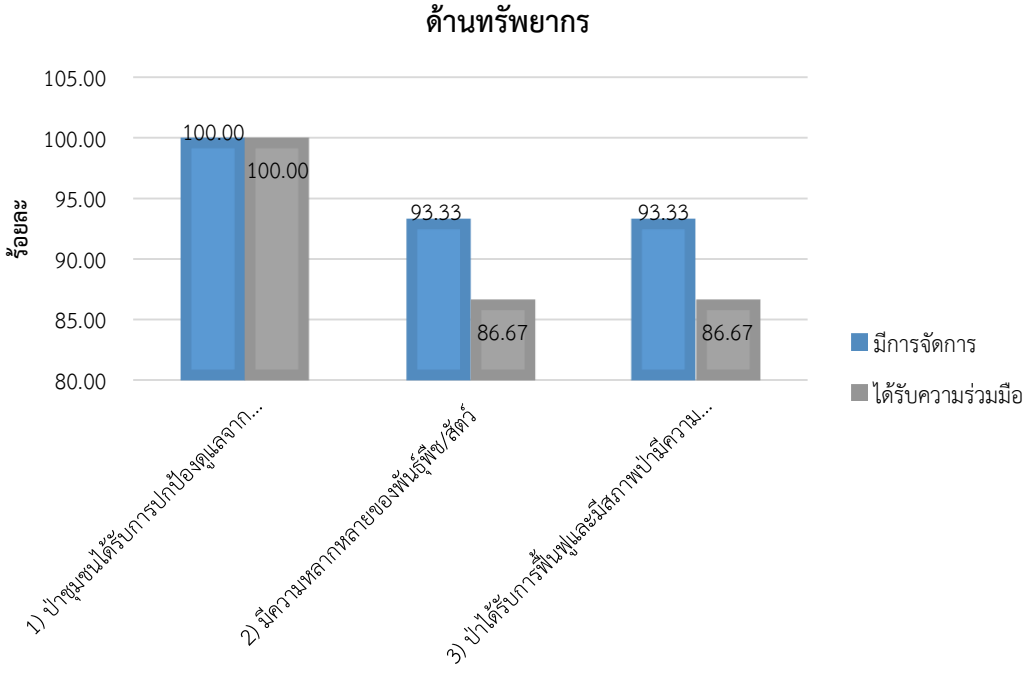
ผลการดำเนินงาน ด้านสังคม พบว่ามีผลการดำเนินงานที่ดีและได้รับความร่วมมือจากชุมชนในการถ่ายทอดองค์ความรู้สู่กลุ่มเยาวชนคนรุ่นใหม่ได้สืบทอดสานต่อเจตนารมณ์ในการดูแลรักษาป่าอย่างต่อเนื่อง มากที่สุด รองลงมาคือ การประยุกต์พิธีกรรมทางศาสนามาใช้ในการดูแลจัดการป่า การบวชป่า เลี้ยงผีขุนน้ำ

ผลการดำเนินงาน ด้านเศรษฐกิจ พบว่ามีผลการดำเนินงานที่ดีและได้รับความร่วมมือจากชุมชนในการพึ่งพาประโยชน์จากป่าอย่างเหมาะสม มากที่สุด รองลงมาคือ การนำผลผลิตจากป่ามาต่อยอดสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ และส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ตามลำดับ

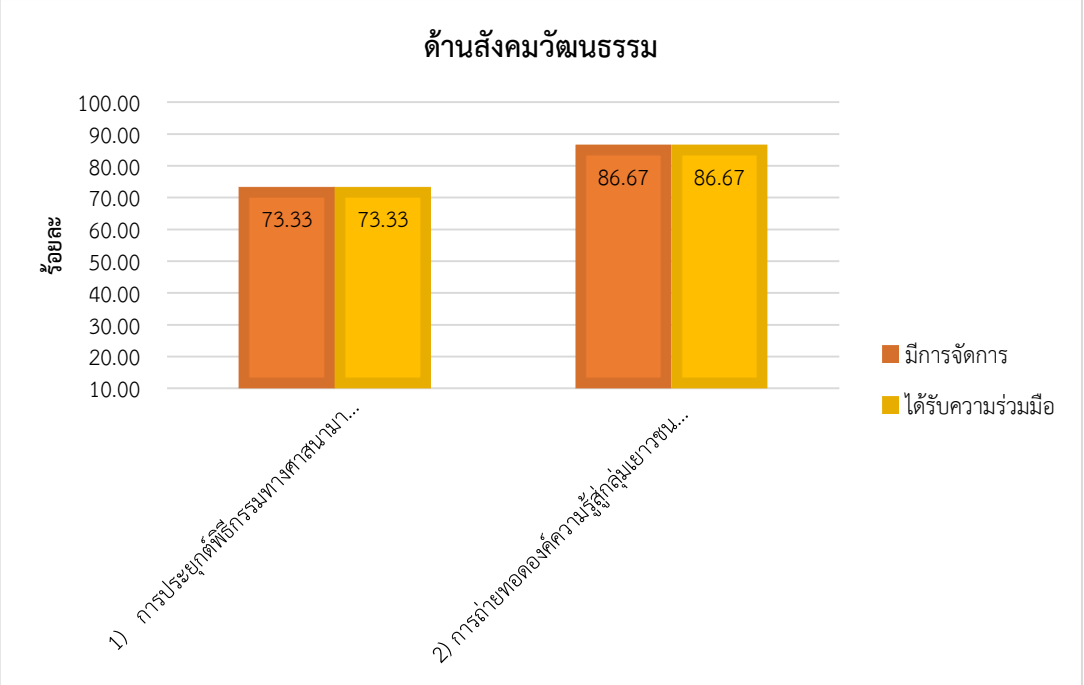
ผลการดำเนินงาน ด้านการประสานงาน/เชื่อมโยงกับหน่วยงานภายนอก พบว่ามีผลการดำเนินงานที่ดีและได้รับความร่วมมือจากชุมชนในการเป็นแหล่งเรียนรู้/ ศึกษาดูงานแก่หน่วยงานต่างๆ และรับเชิญเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้แก่หน่วยงานภายนอกชุมชน

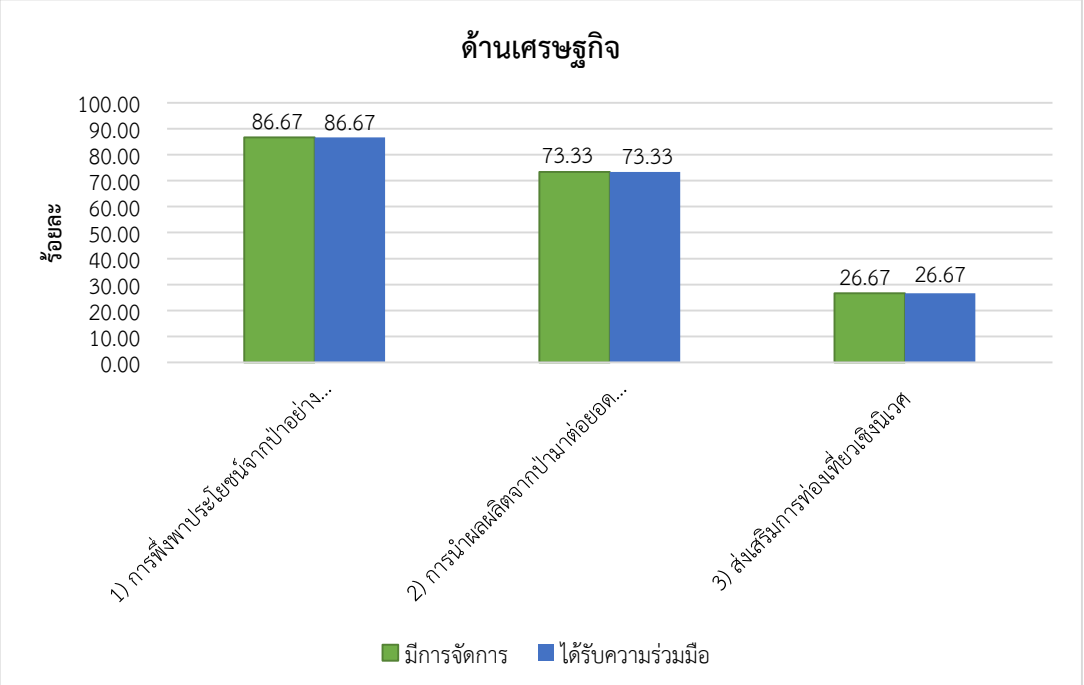
แผนภูมิที่ 180 การดำเนินงานด้านการบริหารจัดการป่าชุมชน อ.เวียงสา

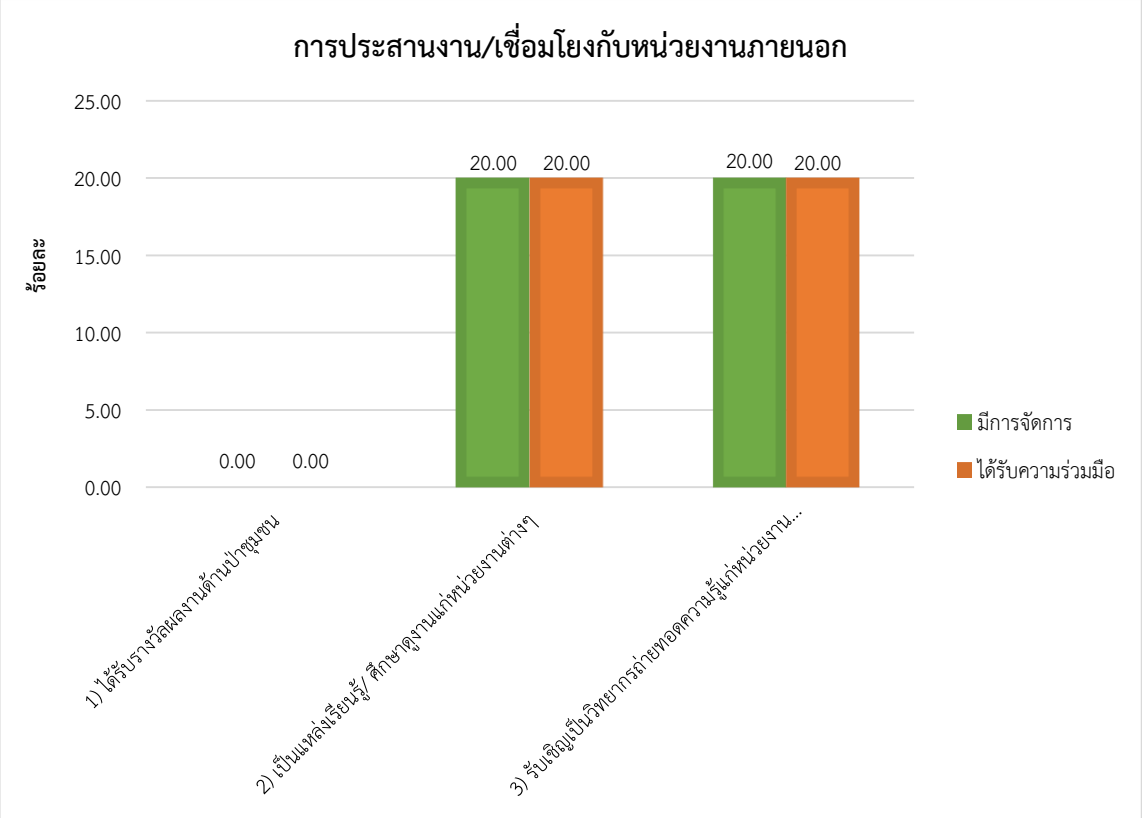
แผนภูมิที่ 181 การดำเนินงานด้านทรัพยากรป่าชุมชน อ.เวียงสา

แผนภูมิที่ 182 การดำเนินงานด้านสังคมวัฒนธรรมป่าชุมชน อ.เวียงสา

แผนภูมิที่ 183 การดำเนินงานด้านเศรษฐกิจป่าชุมชน อ.เวียงสา

แผนภูมิที่ 184 การดำเนินงานป่าชุมชนด้านการประสานงาน/เชื่อมโยงกับหน่วยงานภายนอก อ.เวียงสา

14) ป่าชุมชน อำเภอนาน้อย

ตารางที่ 103 ข้อมูลทั่วไปของป่าชุมชน อ.นาน้อย

ที่	รายการ		จำนวน	ร้อยละ
1	ที่ตั้งของป่าชุมชน	ป่าสงวนแห่งชาติ	41	93.18
		ป่าอุทยานแห่งชาติ	2	4.55
		ไม่อยู่ในป่าอุทยานฯและป่าสงวนฯ	1	2.27
		รวม	**44**	**100.00**
2	การขึ้นทะเบียนป่าชุมชนของกรมป่าไม้	ขึ้นทะเบียน	18	40.91
		ไม่ได้ขึ้นทะเบียน	25	56.82
		ไม่ทราบ/ไม่ระบุ	1	2.27
		รวม	**44**	**100.00**
3	กองทุนดูแลรักษาป่าชุมชน	มี	0	0.00
		ไม่มี	14	100.00
		ไม่ทราบ/ไม่ระบุ	0	0.00
		รวม	**14**	**100.00**
4	หน่วยงานที่สนับสนุน	มี	14	100.00
		ไม่มี	0	0.00
		ไม่ทราบ/ไม่ระบุ	0	0.00
		รวม	**14**	**100.00**

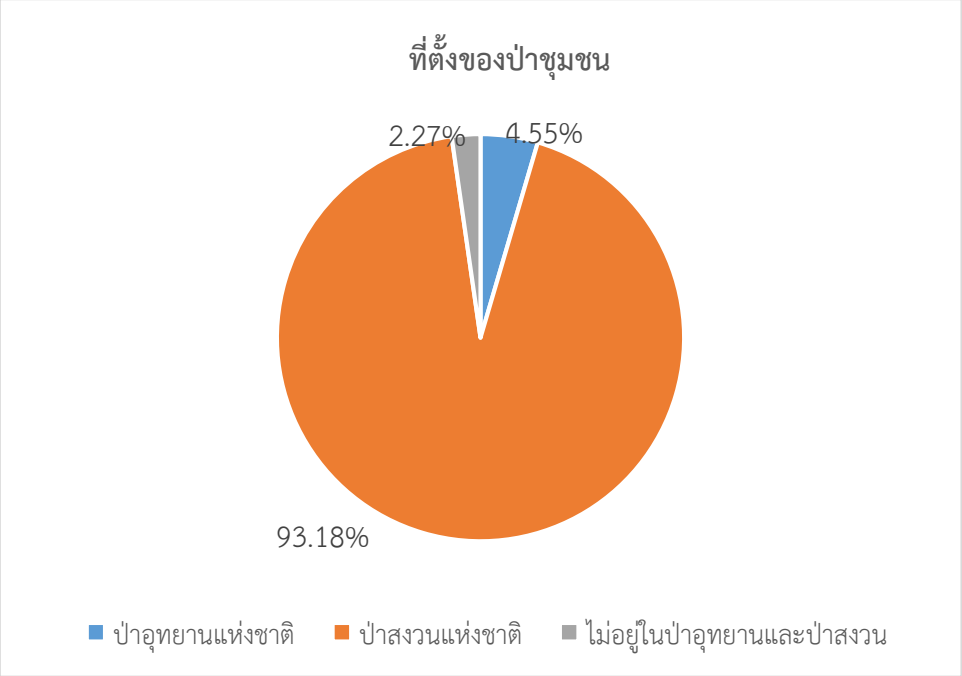
จากการสำรวจป่าชุมชนอำเภอนาน้อย พบว่ามีพื้นที่ป่าชุมชนทั้งหมด 44 แห่ง ครอบคลุมพื้นที่ 14 หมู่บ้าน (ตารางที่ 103)

มีป่าชุมชนที่อยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ บริเวณป่าฝั่งขวาแม่น้ำน่านตอนใต้ จำนวน 41 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 93.18 ป่าชุมชนที่อยู่ในเขตป่าอุทยานแห่งชาติ บริเวณอุทยานแห่งชาติศรีน่าน จำนวน 2 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 4.55 ได้แก่ ป่าชุมชนบนหัวฝาย บ้านใหม่ และป่าชุมชนบ้านน้ำหก บ้านน้ำหก ตำบลศรีษะเกษ และมีป่าชุมชนที่ไม่อยู่ในเขตป่าอุทยานแห่งชาติและป่าสงวนแห่งชาติ จำนวน 1 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 2.27

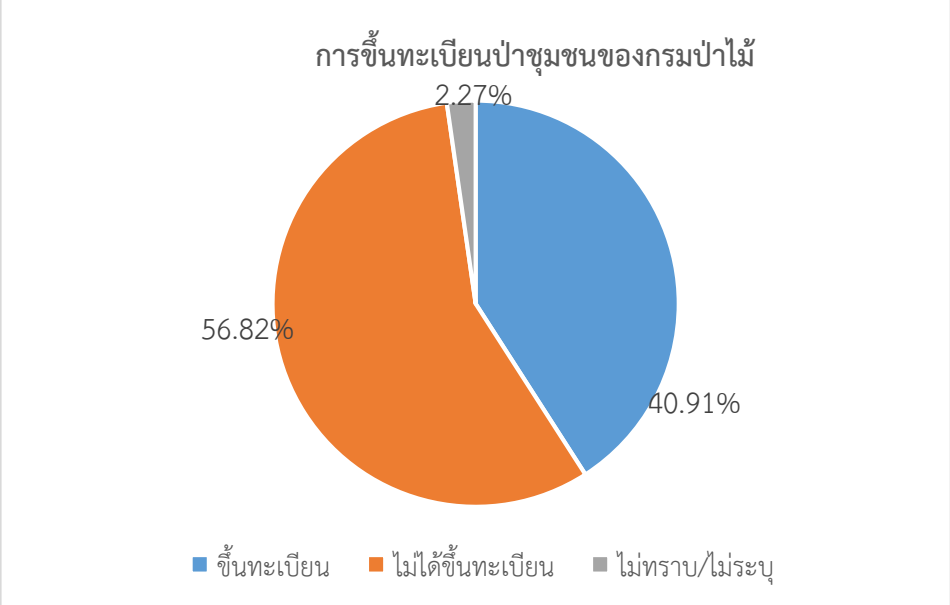
นอกจากนี้ยังพบว่ามีป่าชุมชนที่ไม่ได้ขึ้นทะเบียนของกรมป่าไม้ จำนวน 18 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 40.91 ไม่ได้ขึ้นทะเบียน จำนวน 25 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 56.82 และไม่ทราบ/ไม่ระบุ จำนวน 1 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 2.27

มีป่าชุมชนที่ไม่มีกองทุนดูแลรักษาป่า จำนวน 14 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 100.00 และมีป่าชุมชนที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ จำนวน 14 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 100.00

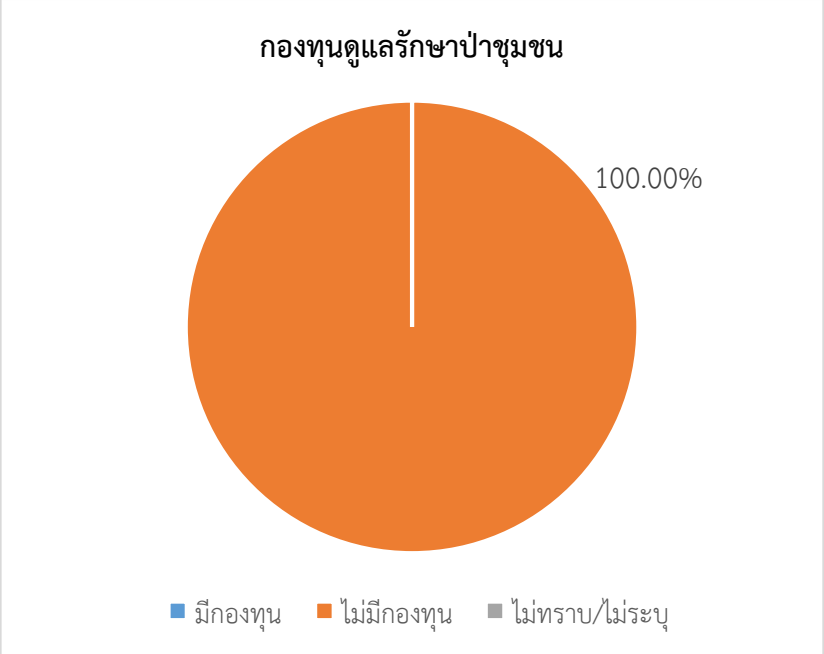
หน่วยงานที่สนับสนุน ได้แก่ หน่วยจัดการต้นน้ำ กรมป่าไม้ เทศบาล กรมพัฒนาที่ดิน อุทยานแห่งชาติศรีน่าน โดยสนับสนุนในรูปแบบของ สนับสนุนกล้าไม้ การทำแนวกันไฟ อุปกรณ์ดับไฟป่า ทำฝายชะลอน้ำ หลักเขตป่าไม้ เป็นต้น

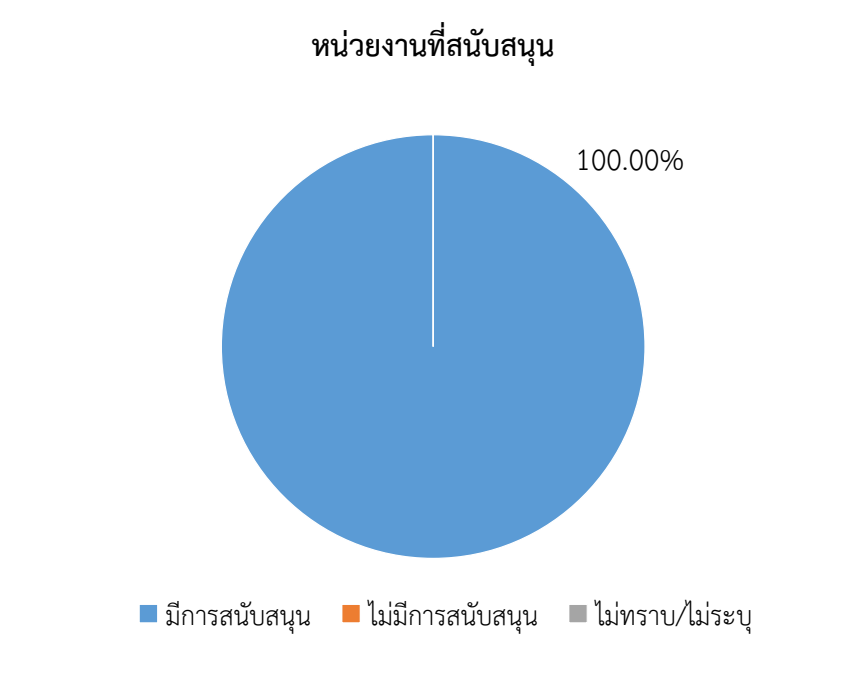
แผนภูมิที่ 185 ข้อมูลที่ตั้งของป่าชุมชนในพื้นที่ อ.นาน้อย

แผนภูมิที่ 186 ข้อมูลการขึ้นทะเบียนป่าชุมชนของกรมป่าไม้ อ.นาน้อย

แผนภูมิที่ 187 ข้อมูลชุมชนที่มีกองทุนดูแลรักษาป่าชุมชน อ.นาน้อย

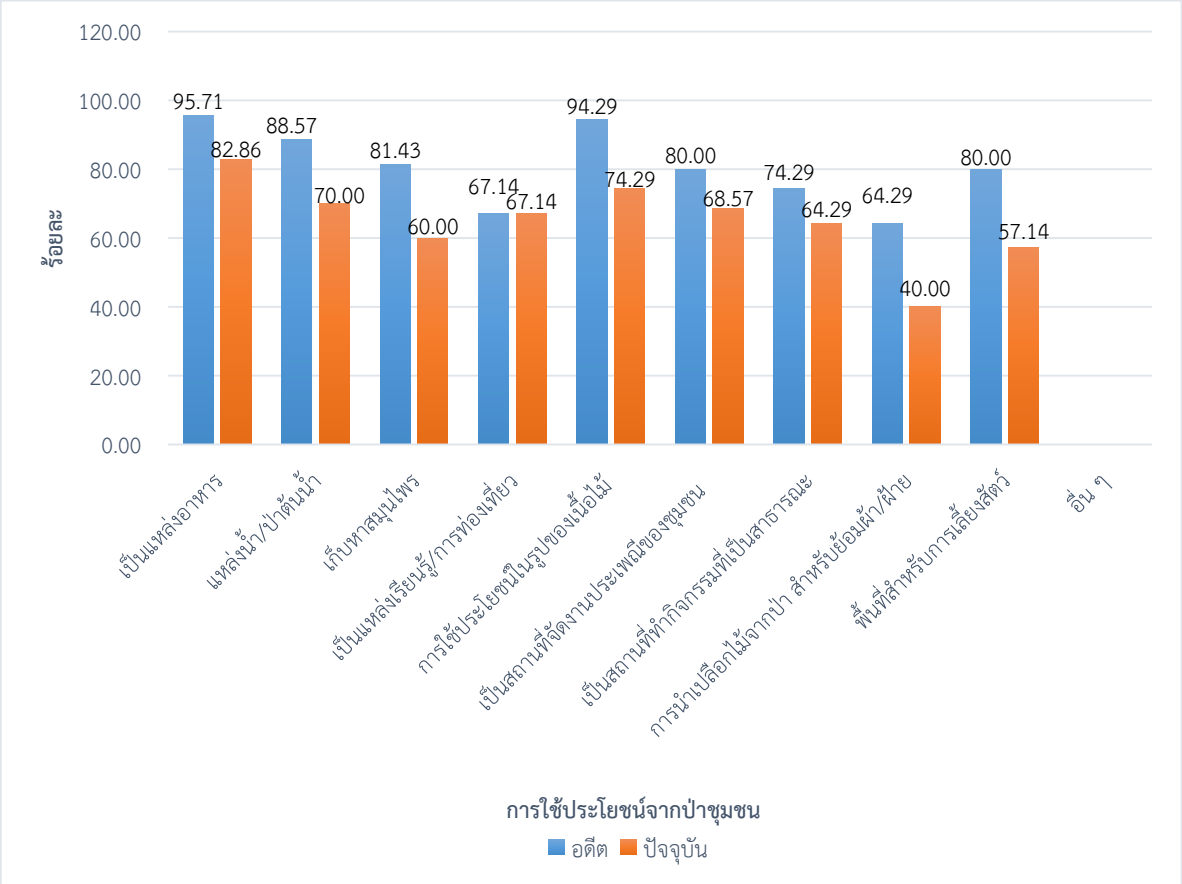
แผนภูมิที่ 188 ข้อมูลหน่วยงานที่สนับสนุนป่าชุมชน อ.นาน้อย

ตารางที่ 104 ข้อมูลการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนเมื่อเทียบกับอดีตจนถึงปัจจุบัน อ.นาน้อย

ประเด็น	การใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน																		
	อดีต									ปัจจุบัน 2550-2560									
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	ค่าเฉลี่ย	S.D	ร้อยละ	N	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	ค่าเฉลี่ย	S.D	ร้อยละ	N
	จำนวน	จำนวน	จำนวน	จำนวน	จำนวน					จำนวน	จำนวน	จำนวน	จำนวน	จำนวน				
การใช้ประโยชน์จากป่า																			
1) เป็นแหล่งอาหาร	12	1	1	0	0	4.79	0.579	95.71	14	6	4	4	0	0	4.14	0.864	82.86	14
2) แหล่งน้ำ/ป่าต้นน้ำ	8	5	0	1	0	4.43	0.852	88.57	14	3	3	6	2	0	3.50	1.019	70.00	14
3) เก็บหาสมุนไพร	6	4	3	1	0	4.07	0.997	81.43	14	2	0	8	4	0	3.00	0.961	60.00	14
4) เป็นแหล่งเรียนรู้/การท่องเที่ยว	2	6	2	3	1	3.36	1.216	67.14	14	1	6	4	3	0	3.36	0.929	67.14	14
5) การใช้ประโยชน์ในรูปของเนื้อไม้ ไม้ใช้สอย	10	4	0	0	0	4.71	0.469	94.29	14	4	4	4	2	0	3.71	1.069	74.29	14
6) เป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรมและจัดงานประเพณีของชุมชน	5	4	5	0	0	4.00	0.877	80.00	14	2	5	4	3	0	3.43	1.016	68.57	14
7) เป็นสถานที่ให้ชุมชนจัดงานหรือกิจกรรมที่เป็นสาธารณะ	4	6	1	2	1	3.71	1.267	74.29	14	3	3	2	6	0	3.21	1.251	64.29	14
8) การนำเปลือกไม้จากป่าสำหรับย้อมผ้า/ฝ้าย	3	3	4	2	2	3.21	1.369	64.29	14	0	0	4	6	4	2.00	0.784	40.00	14
9) พื้นที่สำหรับการเลี้ยงสัตว์	7	3	2	1	1	4.00	1.301	80.00	14	2	1	5	5	1	2.86	1.167	57.14	14

จากการสำรวจการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนของอำเภอนาน้อย ในอดีต พบว่ามีการใช้ประโยชน์ด้านการเป็นแหล่งอาหาร มากที่สุด ร้อยละ 95.71 รองลงมาคือ ด้านการใช้ประโยชน์ในรูปของเนื้อไม้ ไม้ใช้สอย ร้อยละ 94.29 ด้านการแหล่งน้ำ/ป่าต้นน้ำ ร้อยละ 88.57 ด้านการเก็บหาสมุนไพร ร้อยละ 81.43 ด้านการเป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรมและจัดงานประเพณีของชุมชน และการเป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรมและจัดงานประเพณีของชุมชน ร้อยละ 80.00 เท่ากัน ด้านการเป็นสถานที่ให้ชุมชนจัดงานหรือกิจกรรมที่เป็นสาธารณะ ร้อยละ 74.29 ด้านเป็นแหล่งเรียนรู้/การท่องเที่ยว ร้อยละ 67.14 การนำเปลือกไม้จากป่า สำหรับย้อมผ้า/ฝ้าย ร้อยละ 64.29 ตามลำดับ

ในปัจจุบัน การใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนของอำเภอนาน้อย พบว่ามีการใช้ประโยชน์ด้านเป็นแหล่งอาหาร มากที่สุด ร้อยละ 82.86 รองลงมาคือ ด้านการใช้ประโยชน์ในรูปของเนื้อไม้ ไม้ใช้สอย ร้อยละ 74.29 ด้านการเป็นแหล่งน้ำ/ป่าต้นน้ำ ร้อยละ 70.00 ด้านการเป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรม และจัดงานประเพณีของชุมชน ร้อยละ 68.57 ด้านการเป็นแหล่งเรียนรู้/การท่องเที่ยว ร้อยละ 67.14 ด้านการเป็นสถานที่ให้ชุมชนจัดงานหรือกิจกรรมที่เป็นสาธารณะร้อยละ 64.29 ด้านการเก็บหาสมุนไพร ร้อยละ 60.00 ด้านการพื้นที่สำหรับการเลี้ยงสัตว์ ร้อยละ 57.14 และด้านการนำเปลือกไม้จากป่าสำหรับย้อมผ้า/ฝ้าย ร้อยละ 40.00 (ตารางที่ 104)

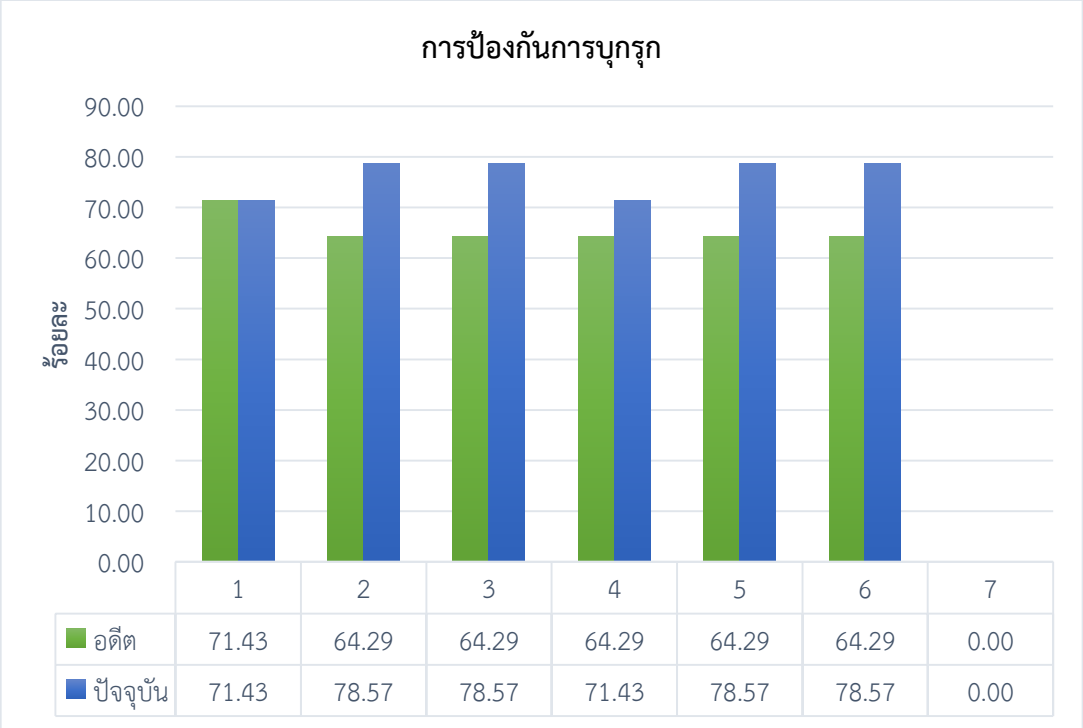
แผนภูมิที่ 189 การใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน อ.นาน้อย

ตารางที่ 105 การจัดการป่าชุมชนด้านการป้องกันการบุกรุก อ.นาน้อย

กิจกรรมการจัดการป่า	ช่วงเวลา	การจัดการ	ปฏิบัติ		ไม่ปฏิบัติ	
			จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. มีการใช้ความเชื่อเรื่องผี/สิ่งศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติในการปกป้องคุ้มครองป่าชุมชน	อดีต	มี	10	71.43	4	28.57
		ไม่มี	0	0.00	0	0.00
	ปัจจุบัน	มี	10	71.43	2	14.29
		ไม่มี	0	0.00	2	14.29
2. มีการตั้งกฎกติกาชุมชน	อดีต	มี	9	64.29	4	28.57
		ไม่มี	0	0.00	1	7.14
	ปัจจุบัน	มี	11	78.57	2	14.29
		ไม่มี	0	0.00	1	7.14
3. มีการทำแนวเขตป่าชุมชนที่ชัดเจน	อดีต	มี	9	64.29	4	28.57
		ไม่มี	0	0.00	1	7.14
	ปัจจุบัน	มี	11	78.57	2	14.29
		ไม่มี	0	0.00	1	7.14
4. มีการจัดเวทีประชุมเพื่อป้องกันการบุกรุก	อดีต	มี	9	64.29	4	28.57
		ไม่มี	0	0.00	1	7.14
	ปัจจุบัน	มี	10	71.43	2	14.29
		ไม่มี	0	0.00	2	14.29
5. มีการติดป้ายประชาสัมพันธ์	อดีต	มี	9	64.29	3	21.43
		ไม่มี	0	0.00	2	14.29
	ปัจจุบัน	มี	11	78.57	1	7.14
		ไม่มี	0	0.00	2	14.29
6. มีการตั้งด่านตรวจและจัดเวรเฝ้าระวัง	อดีต	มี	9	64.29	2	14.29
		ไม่มี	0	0.00	3	21.43
	ปัจจุบัน	มี	11	78.57	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	3	21.43
7. อื่น ๆ	อดีต	มี	0	0.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	0	0.00
	ปัจจุบัน	มี	0	0.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	0	0.00

จากการสำรวจการจัดการป่าชุมชน ด้านการป้องกันการบุกรุก ของป่าชุมชนอำเภอนาน้อย พบว่า ในอดีต มีการใช้ความเชื่อเรื่องผี/สิ่งศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติในการปกป้องคุ้มครองป่าชุมชน ร้อยละ 71.43 มีการตั้งกฎกติกาชุมชน มีการทำแนวเขตป่าชุมชนที่ชัดเจน มีการจัดเวทีประชุมเพื่อป้องกันการบุกรุก มีการติดป้ายประชาสัมพันธ์ และมีการตั้งด่านตรวจและจัดเวรเฝ้าระวัง ร้อยละ 64.29 เท่ากัน

แต่ในปัจจุบัน พบว่าอำเภอนาน้อย มีการจัดการป่าชุมชน ด้านการป้องกันการบุกรุก เพิ่มขึ้นจากอดีต คือ มีการตั้งกฎกติกาชุมชน มีการทำแนวเขตป่าชุมชนที่ชัดเจน มีการติดป้ายประชาสัมพันธ์ และมีการตั้งด่านตรวจและจัดเวรเฝ้าระวัง ร้อยละ 78.57 เท่ากัน มีการใช้ความเชื่อเรื่องผี/สิ่งศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติในการปกป้องคุ้มครองป่าชุมชน และมีการจัดเวทีประชุมเพื่อป้องกันการบุกรุก ร้อยละ 71.43 เท่ากัน (ตารางที่ 105)

	1	2	3	4	5	6	7
อดีต	71.43	64.29	64.29	64.29	64.29	64.29	0.00
ปัจจุบัน	71.43	78.57	78.57	71.43	78.57	78.57	0.00

แผนภูมิที่ 190 การจัดการป่าชุมชนด้านการป้องกันการบุกรุก อ.นาน้อย

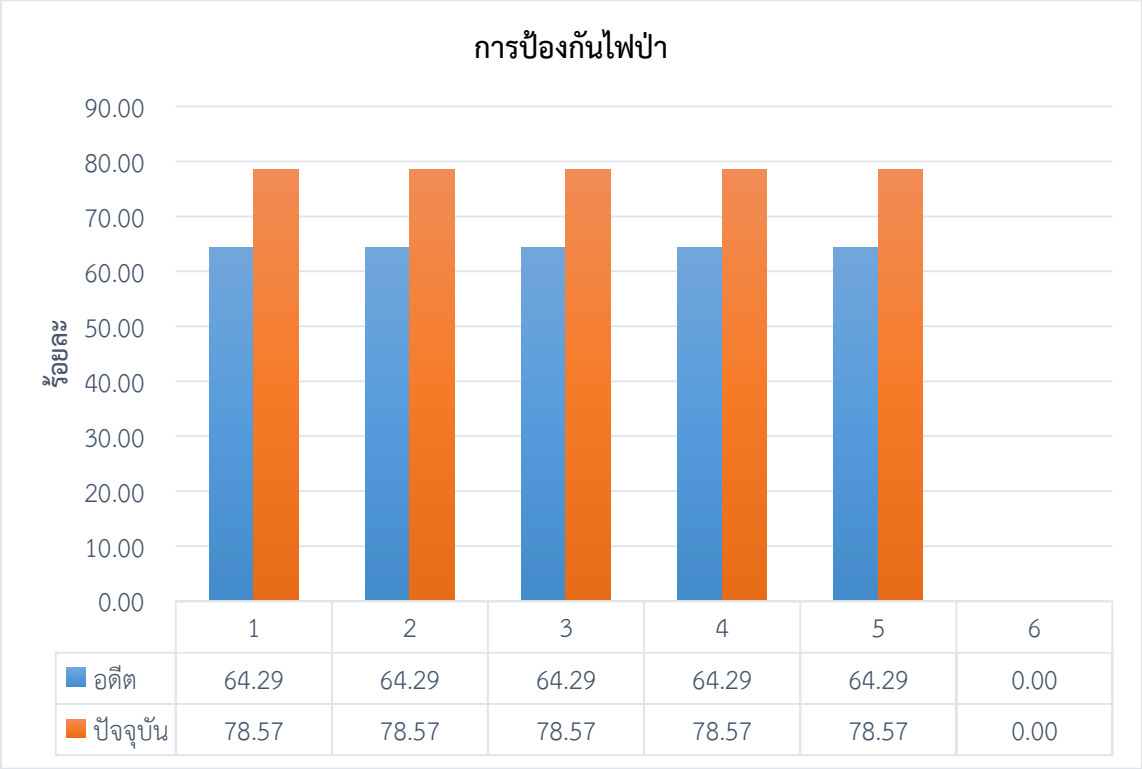
1 = มีการใช้ความเชื่อเรื่องผี/สิ่งศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติในการปกป้องคุ้มครองป่าชุมชน
2 = มีการตั้งกฎกติกาชุมชน
3 = มีการทำแนวเขตป่าชุมชนที่ชัดเจน
4 = มีการจัดเวทีประชุมเพื่อป้องกันการบุกรุก
5 = มีการติดป้ายประชาสัมพันธ์
6 = มีการตั้งด่านตรวจและจัดเวรเฝ้าระวัง
7 = อื่น ๆ

ตารางที่ 106 การจัดการป่าชุมชนด้านการป้องกันไฟป่า อ.นาน้อย

กิจกรรมการจัดการป่า	ช่วงเวลา	การจัดการ	ปฏิบัติ		ไม่ปฏิบัติ	
			จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. มีการจัดทำแนวกันไฟ	อดีต	มี	9	64.29	4	28.57
		ไม่มี	0	0.00	1	7.14
	ปัจจุบัน	มี	11	78.57	2	14.29
		ไม่มี	0	0.00	1	7.14
2. มีการเดินลาดตระเวน	อดีต	มี	9	64.29	3	21.43
		ไม่มี	0	0.00	2	14.29
	ปัจจุบัน	มี	11	78.57	1	7.14
		ไม่มี	0	0.00	2	14.29
3. มีการอบรมการป้องกันไฟป่า	อดีต	มี	9	64.29	4	28.57
		ไม่มี	0	0.00	1	7.14
	ปัจจุบัน	มี	11	78.57	2	14.29
		ไม่มี	0	0.00	1	7.14
4. มีการประชุมหารือวางแผนในเวทีหมู่บ้าน	อดีต	มี	9	64.29	4	28.57
		ไม่มี	0	0.00	1	7.14
	ปัจจุบัน	มี	11	78.57	2	14.29
		ไม่มี	0	0.00	1	7.14
5. ประกาศเสียงตามสายขอความร่วมมือ	อดีต	มี	9	64.29	3	21.43
		ไม่มี	0	0.00	2	14.29
	ปัจจุบัน	มี	11	78.57	2	14.29
		ไม่มี	0	0.00	1	7.14
6. อื่น ๆ	อดีต	มี	0	0.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	0	0.00
	ปัจจุบัน	มี	0	0.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	0	0.00

จากการสำรวจการจัดการป่าชุมชน ด้านการป้องกันไฟป่า ของป่าชุมชนอำเภอนาน้อย พบว่า ในอดีต มีการจัดทำแนวกันไฟ มีการเดินลาดตระเวน มีการอบรมการป้องกันไฟป่า มีการประชุมหารือวางแผนในเวทีหมู่บ้าน และมีการประชุมหารือวางแผนในเวทีหมู่บ้าน ร้อยละ 64.29 เท่ากัน

แต่ในปัจจุบัน พบว่าอำเภอนาน้อย มีการจัดการป่าชุมชน ด้านการป้องกันไฟป่า เพิ่มขึ้นจากในอดีต คือ มีการจัดทำแนวกันไฟ มีการเดินลาดตระเวน มีการอบรมการป้องกันไฟป่า มีการประชุมหารือวางแผนในเวทีหมู่บ้าน และมีการประชุมหารือวางแผนในเวทีหมู่บ้าน ร้อยละ 78.57 เท่ากัน (ตารางที่ 106)

	1	2	3	4	5	6
อดีต	64.29	64.29	64.29	64.29	64.29	0.00
ปัจจุบัน	78.57	78.57	78.57	78.57	78.57	0.00

แผนภูมิที่ 191การจัดการป่าชุมชนด้านการป้องกันไฟป่า อ.นาน้อย

1 = มีการจัดทำแนวกันไฟ
2 = มีการเดินลาดตระเวน
3 = มีการอบรมการป้องกันไฟป่า
4 = มีการประชุมหารือวางแผนในเวทีหมู่บ้าน
5 = ประกาศเสียงตามสายขอความร่วมมือ
6 = อื่น ๆ

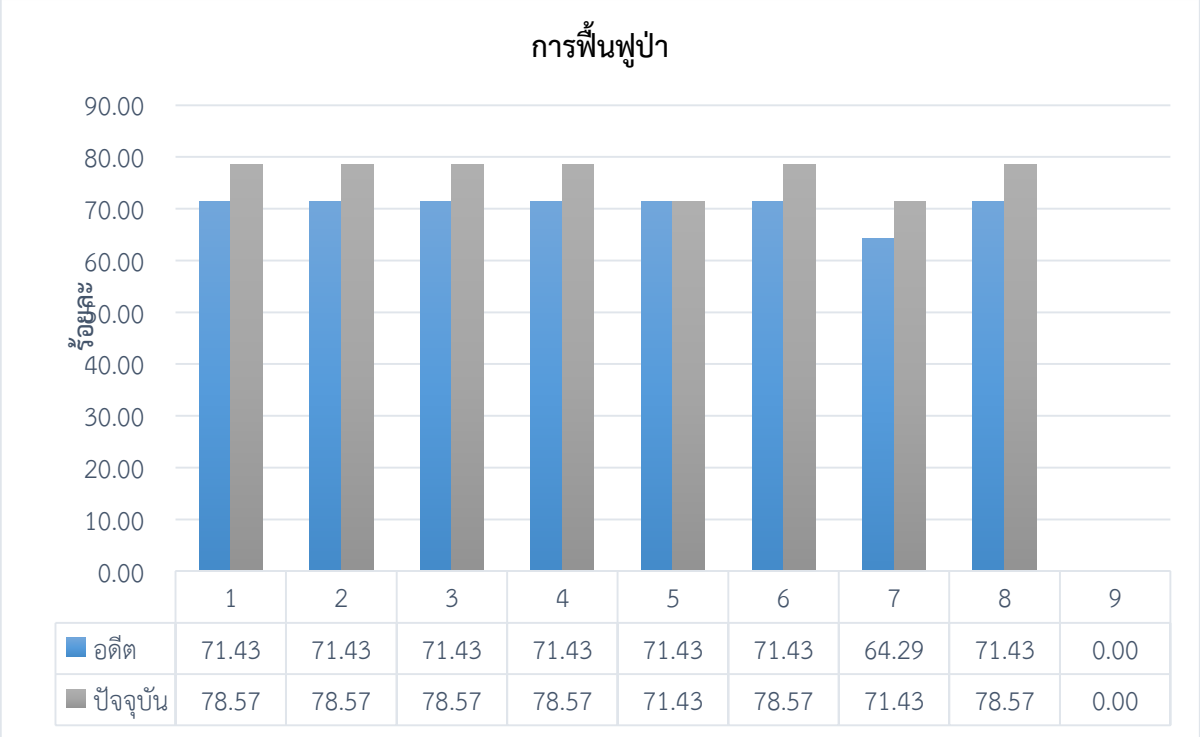
ตารางที่ 107 การจัดการป่าชุมชนด้านการอนุรักษ์/ฟื้นฟูป่าชุมชน-ระบบนิเวศป่า อ.นาน้อย

กิจกรรมการจัดการป่า	ช่วงเวลา	การจัดการ	ปฏิบัติ		ไม่ปฏิบัติ	
			จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. มีกิจกรรมให้ความรู้ความเข้าใจให้กับคนในชุมชน	อดีต	มี	10	71.43	2	14.29
		ไม่มี	0	0.00	2	14.29
	ปัจจุบัน	มี	11	78.57	3	21.43
		ไม่มี	0	0.00	0	0.00
2. มีการจัดกิจกรรมปลูกป่า	อดีต	มี	10	71.43	2	14.29
		ไม่มี	0	0.00	2	14.29
	ปัจจุบัน	มี	11	78.57	3	21.43
		ไม่มี	0	0.00	0	0.00
3. มีการประสานและสร้างเครือข่ายการอนุรักษ์/ฟื้นฟูกับชุมชนอื่นๆ	อดีต	มี	10	71.43	2	14.29
		ไม่มี	0	0.00	2	14.29
	ปัจจุบัน	มี	11	78.57	3	21.43
		ไม่มี	0	0.00	0	0.00
4. มีการตั้งกฎกติกาชุมชน	อดีต	มี	10	71.43	2	14.29
		ไม่มี	0	0.00	2	14.29
	ปัจจุบัน	มี	11	78.57	3	21.43
		ไม่มี	0	0.00	0	0.00
5. มีการใช้ความเชื่อเรื่องผี/สิ่งศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติในการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าชุมชน	อดีต	มี	10	71.43	3	21.43
		ไม่มี	0	0.00	1	7.14
	ปัจจุบัน	มี	10	71.43	3	21.43
		ไม่มี	0	0.00	1	7.14
6. มีการจัดกิจกรรมบวชป่า/การเลี้ยงผี	อดีต	มี	10	71.43	3	21.43
		ไม่มี	0	0.00	1	7.14
	ปัจจุบัน	มี	11	78.57	3	21.43
		ไม่มี	0	0.00	0	0.00
7. มีการจัดศึกษาดูงาน	อดีต	มี	9	64.29	2	14.29
		ไม่มี	0	0.00	3	21.43
	ปัจจุบัน	มี	10	71.43	3	21.43
		ไม่มี	0	0.00	1	7.14
8. มีการทำฝายชะลอน้ำ	อดีต	มี	10	71.43	2	14.29
		ไม่มี	0	0.00	2	14.29
	ปัจจุบัน	มี	11	78.57	3	21.43
		ไม่มี	0	0.00	0	0.00

กิจกรรมการจัดการป่า	ช่วงเวลา	การจัดการ	ปฏิบัติ		ไม่ปฏิบัติ	
			จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
9. อื่น ๆ	อดีต	มี	0	0.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	0	0.00
	ปัจจุบัน	มี	0	0.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	0	0.00

จากการสำรวจการจัดการป่าชุมชน ด้านการอนุรักษ์/ฟื้นฟูป่าชุมชน-ระบบนิเวศป่า ของป่าชุมชนอำเภอนาน้อย พบว่าในอดีต มีกิจกรรมให้ความรู้ความเข้าใจให้กับคนในชุมชน มีการจัดกิจกรรมปลูกป่า มีการประสานและสร้างเครือข่ายการอนุรักษ์/ฟื้นฟูกับชุมชนอื่นๆ มีการตั้งกฎกติกาชุมชน มีการใช้ความเชื่อเรื่องผี/สิ่งศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติในการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าชุมชน มีการจัดกิจกรรมบวชป่า/การเลี้ยงผี และมีการทำฝายชะลอน้ำ ร้อยละ 71.43 เท่ากัน และมีการจัดศึกษาดูงาน ร้อยละ 64.29

แต่ในปัจจุบัน พบว่าอำเภอนาน้อย มีการจัดการป่าชุมชน ด้านการอนุรักษ์/ฟื้นฟูป่าชุมชน-ระบบนิเวศป่า เพิ่มขึ้นกว่าในอดีต คือ มีกิจกรรมให้ความรู้ความเข้าใจให้กับคนในชุมชน มีการจัดกิจกรรมปลูกป่า มีการประสานและสร้างเครือข่ายการอนุรักษ์/ฟื้นฟูกับชุมชนอื่นๆ มีการตั้งกฎกติกาชุมชน มีการจัดกิจกรรมบวชป่า/การเลี้ยงผี และมีการทำฝายชะลอน้ำ ร้อยละ 78.57 เท่ากัน มีการใช้ความเชื่อเรื่องผี/สิ่งศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติในการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าชุมชน และมีการจัดศึกษาดูงาน ร้อยละ 71.43 เท่ากัน (ตารางที่ 107)

แผนภูมิที่ 192 การจัดการป่าชุมชนด้านการอนุรักษ์/ฟื้นฟูป่าชุมชน-ระบบนิเวศป่า อ.นาน้อย

1	= มีกิจกรรมให้ความรู้ความเข้าใจให้กับคนในชุมชน	4	= มีการตั้งกฎกติกาชุมชน	7	= มีการจัดศึกษาดูงาน
2	= มีการจัดกิจกรรมปลูกป่า	5	= มีการใช้ความเชื่อศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติ	8	= มีการทำฝายชะลอน้ำ
3	= มีการประสานและสร้างเครือข่ายชุมชนอื่นๆ	6	= มีการจัดกิจกรรมบวชป่า /การเลี้ยงผี	9	= อื่น ๆ

ตารางที่ 108 ผลการดำเนินงาน/ผลสำเร็จที่ภาคภูมิใจด้านป่าชุมชน อ.นาน้อย

ผลกระทบ/การเปลี่ยนแปลง	ผลการดำเนินงาน									
	มี/ใช่		ไม่มี/ไม่ใช่		N	ได้รับความร่วมมือดี		ไม่แน่ใจ		N
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
ด้านการบริหารจัดการ										
1) ชุมชนมีส่วนร่วม ดูแลจัดการในรูปของกลุ่มอนุรักษ์ป่าชุมชน	14	100.00	0	0.00	14	12	85.71	2	14.29	14
2) คณะกรรมการฯ มีบทบาทในการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งสร้างคนรุ่นใหม่ให้สืบทอดสานต่อการดำเนินงานฯ	14	100.00	0	0.00	14	11	78.57	3	21.43	14
3) ชุมชนให้ความร่วมมือและรักษากฎกติกาการใช้ประโยชน์จากป่าร่วมกัน	14	100.00	0	0.00	14	11	78.57	3	21.43	14
4) ชุมชนมีส่วนในการระดมทุน/กองทุนอนุรักษ์ป่าชุมชน	12	85.71	2	14.29	14	9	64.29	5	35.71	14
5) ชุมชนมีส่วนร่วมการทำกิจกรรมการอนุรักษ์ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง	14	100.00	0	0.00	14	10	71.43	4	28.57	14
6) ในชุมชนได้ร่วมกันกำหนดข้อบัญญัติว่าด้วยการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติโดย อบต/เทศบาล	13	92.86	1	7.14	14	9	64.29	5	35.71	14
7) อื่น ๆ	0	0.00	0	0.00	0	0	0.00	0	0.00	0
ด้านทรัพยากร										
1) ป่าชุมชนได้รับการปกป้องดูแลจากสมาชิกในชุมชนด้วยดี	14	100.00	0	0.00	14	10	71.43	4	28.57	14
2) มีความหลากหลายของพันธุ์พืช/สัตว์	14	100.00	0	0.00	14	10	71.43	4	28.57	14
3) ป่าได้รับการฟื้นฟูและมีสภาพป่าที่มีความอุดมสมบูรณ์	14	100.00	0	0.00	14	10	71.43	4	28.57	14
4) อื่น ๆ	0	0.00	0	0.00	0	0	0.00	0	0.00	0
ด้านสังคมวัฒนธรรม										
1) การประยุกต์พิธีกรรมทางศาสนามาใช้ในการดูแลจัดการป่า การบวชป่า เลี้ยงผีขุนน้ำ	14	100.00	0	0.00	14	10	71.43	4	28.57	14

ผลกระทบ/การเปลี่ยนแปลง	ผลการดำเนินงาน									
	มี/ใช่		ไม่มี/ไม่ใช่		N	ได้รับความร่วมมือดี		ไม่แน่ใจ		N
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
2) การถ่ายทอดองค์ความรู้สู่กลุ่มเยาวชนคนรุ่นใหม่ได้สืบทอดสานต่อเจตนารมณ์ในการดูแลรักษาป่าอย่างต่อเนื่อง	14	100.00	0	0.00	14	10	71.43	4	28.57	14
ด้านเศรษฐกิจ										
1) การพึ่งพาประโยชน์จากป่าอย่างเหมาะสม	14	100.00	0	0.00	14	10	71.43	4	28.57	14
2) การนำผลผลิตจากป่ามาต่อยอดสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ	13	92.86	1	7.14	14	9	64.29	5	35.71	14
3) ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	10	71.43	4	28.57	14	6	42.86	8	57.14	14
การประสานงาน/เชื่อมโยงกับหน่วยงานภายนอก										
1) ได้รับรางวัลผลงานด้านป่าชุมชน	4	28.57	10	71.43	14	3	21.43	11	78.57	14
2) เป็นแหล่งเรียนรู้/ ศึกษาดูงานแก่หน่วยงานต่างๆ	5	35.71	9	64.29	14	3	21.43	11	78.57	14
3) รับเชิญเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้แก่หน่วยงานภายนอกชุมชน	3	21.43	11	78.57	14	2	14.29	12	85.71	14

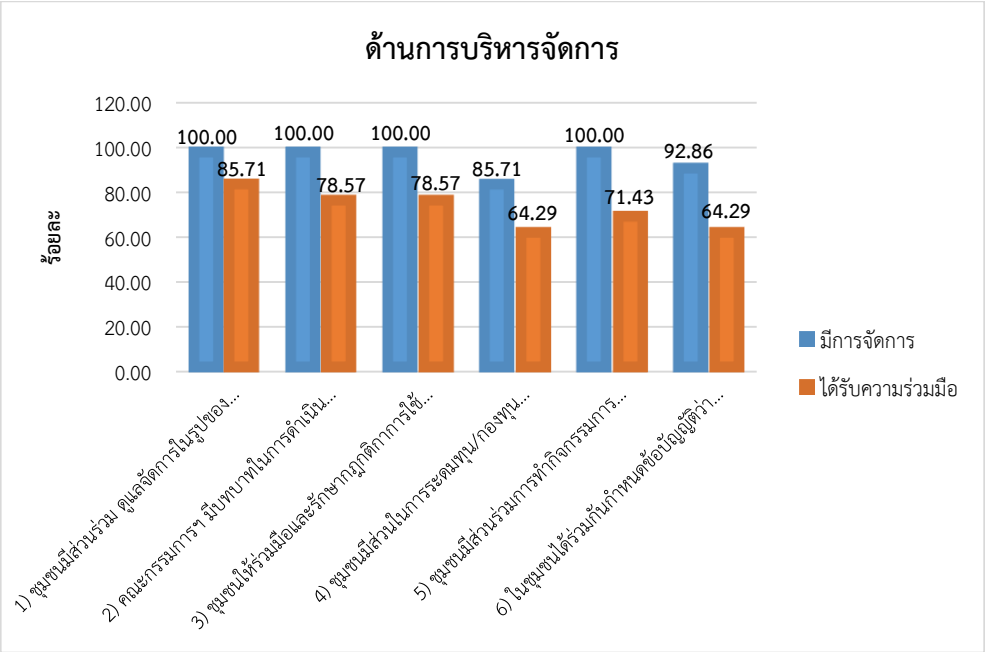
ผลการดำเนินงาน ด้านการบริหารจัดการป่าชุมชน ของอำเภอนาน้อย พบว่ามีผลการดำเนินงานที่ดีและได้รับความร่วมมือจากชุมชน โดยชุมชนมีส่วนร่วมดูแลจัดการในรูปของกลุ่มอนุรักษ์ป่าชุมชน มากที่สุด รองลงมาคือ คณะกรรมการฯ มีบทบาทในการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งสร้างคนรุ่นใหม่ให้สืบทอดสานต่อการดำเนินงานฯ ในชุมชนให้ความร่วมมือและรักษากฎกติกาการใช้ประโยชน์จากป่าร่วมกัน ในชุมชน มีส่วนร่วมการทำกิจกรรมการอนุรักษ์ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง ในชุมชนได้ร่วมกันกำหนดข้อบัญญัติว่าด้วยการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติโดย อบต/เทศบาล และชุมชนมีส่วนในการระดมทุน/กองทุนอนุรักษ์ป่าชุมชน ตามลำดับ

ผลการดำเนินงาน ด้านทรัพยากร พบว่ามีผลการดำเนินงานที่ดีและได้รับความร่วมมือจากชุมชน โดยป่าชุมชนได้รับการปกป้องดูแลจากสมาชิกในชุมชนด้วยดี มีความหลากหลายของพันธุ์พืช/สัตว์ และป่าได้รับการฟื้นฟูและมีสภาพป่าที่มีความอุดมสมบูรณ์

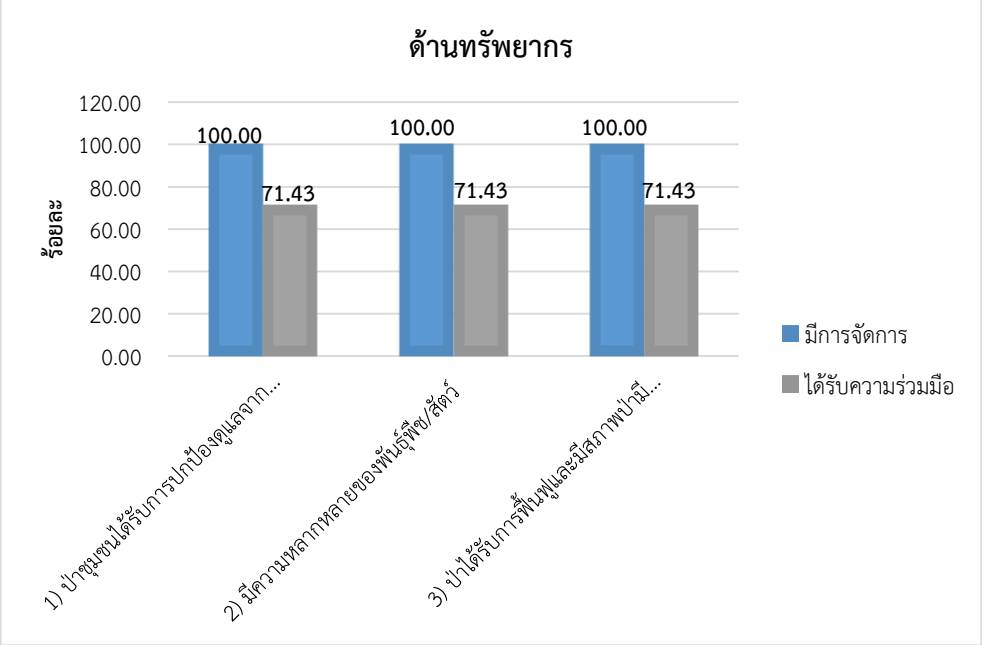
ผลการดำเนินงาน ด้านสังคม พบว่ามีผลการดำเนินงานที่ดีและได้รับความร่วมมือจากชุมชน ในการประยุกต์พิธีกรรมทางศาสนามาใช้ในการดูแลจัดการป่า การบวชป่า เลี้ยงผีขุนน้ำ และมีการถ่ายทอดองค์ความรู้สู่กลุ่มเยาวชนคนรุ่นใหม่ได้สืบทอดสานต่อเจตนารมณ์ในการดูแลรักษาป่าอย่างต่อเนื่อง

ผลการดำเนินงาน ด้านเศรษฐกิจ พบว่ามีผลการดำเนินงานที่ดีและได้รับความร่วมมือจากชุมชน ในการพึ่งพาประโยชน์จากป่าอย่างเหมาะสม มากที่สุด รองลงมาคือ การนำผลผลิตจากป่ามาต่อยอดสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ และการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ตามลำดับ

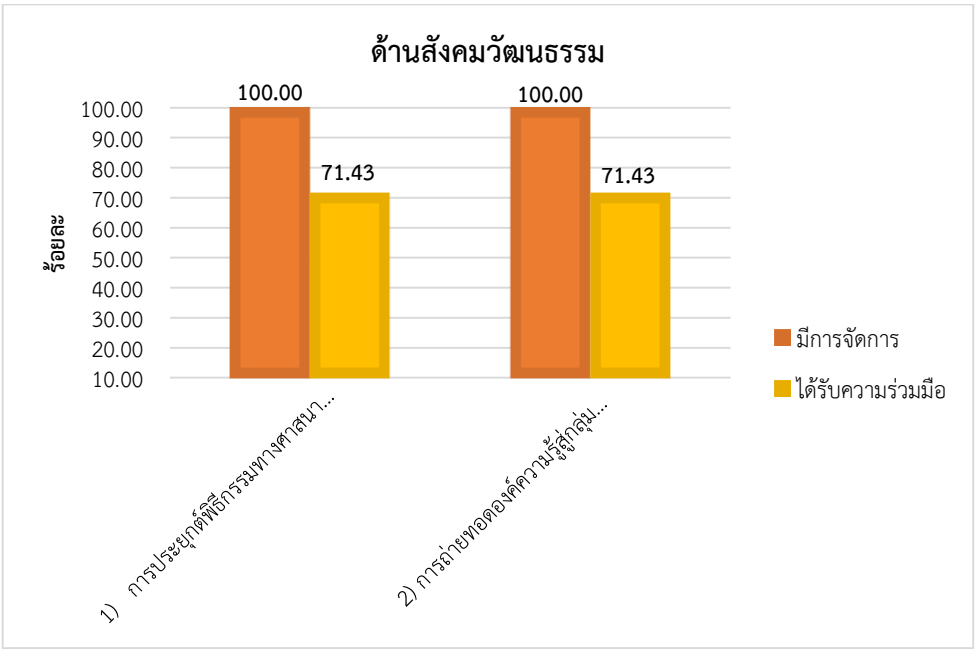
ผลการดำเนินงาน ด้านการประสานงาน/เชื่อมโยงกับหน่วยงานภายนอก พบว่ามีผลการดำเนินงานที่ดีและได้รับความร่วมมือจากชุมชนในการเป็นแหล่งเรียนรู้/ ศึกษาดูงานแก่หน่วยงานต่างๆ มากที่สุด รองลงมาคือ การได้รับรางวัลผลงานด้านป่าชุมชน และการได้รับเชิญเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้แก่หน่วยงานภายนอกชุมชน ตามลำดับ

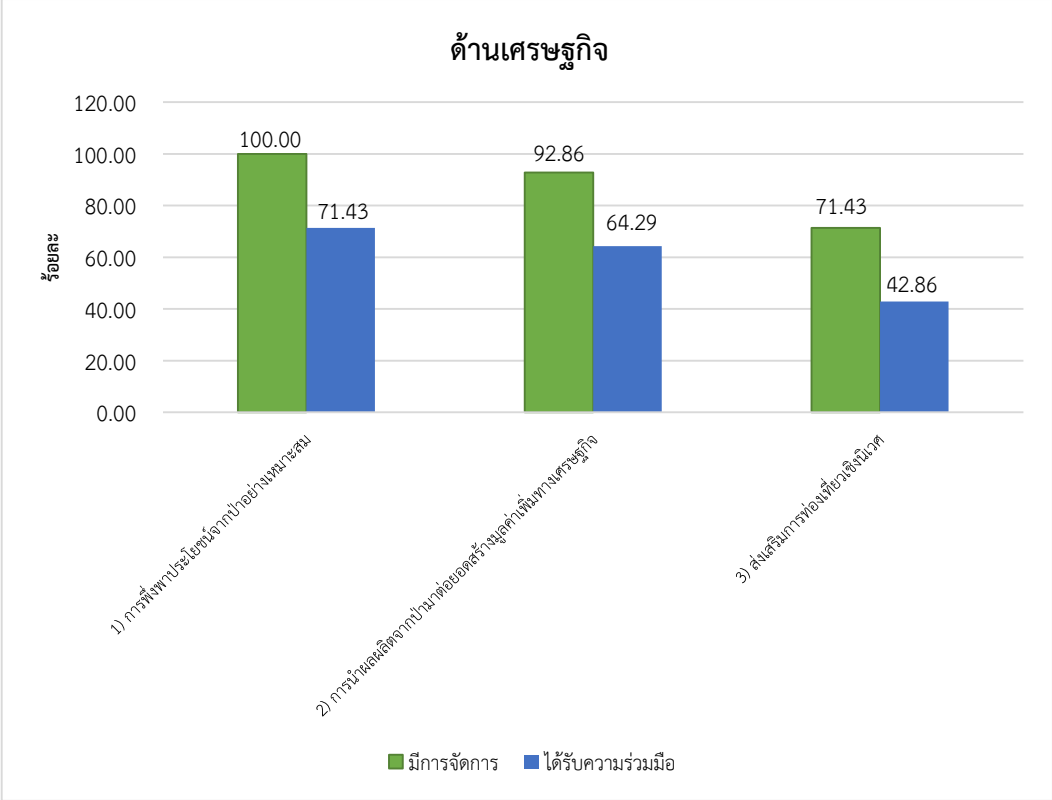
แผนภูมิที่ 193 การดำเนินงานด้านการบริหารจัดการป่าชุมชน อ.นาน้อย

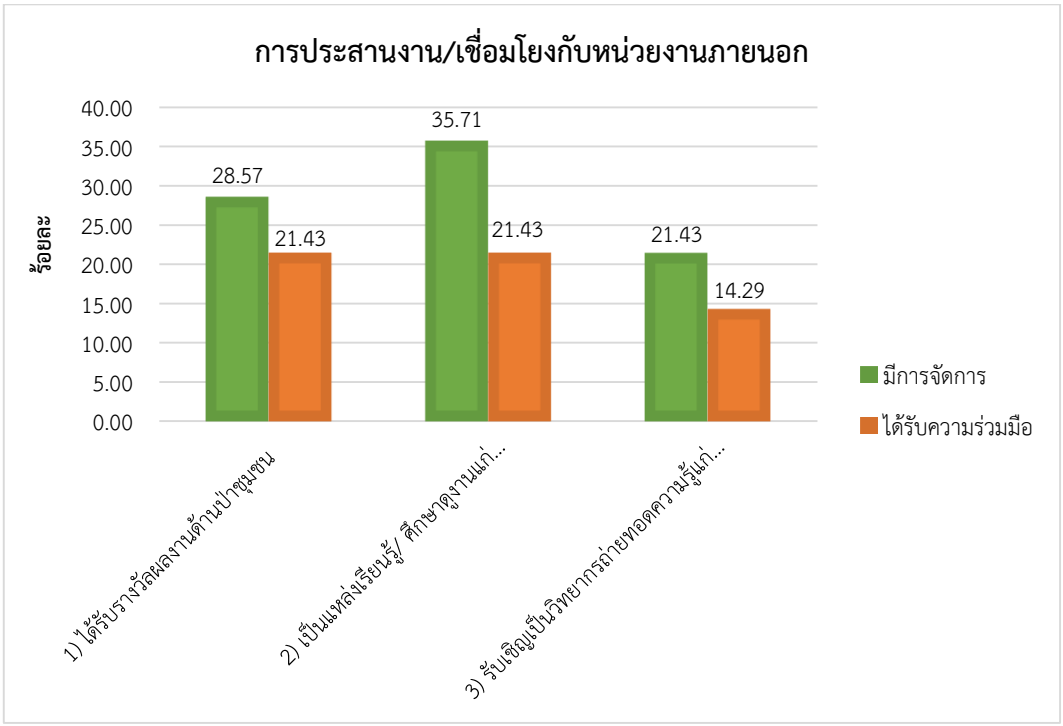
แผนภูมิที่ 194 การดำเนินงานด้านทรัพยากรป่าชุมชน อ.นาน้อย

แผนภูมิที่ 195 การดำเนินงานด้านสังคมวัฒนธรรมป่าชุมชน อ.นาน้อย

แผนภูมิที่ 196 การดำเนินงานด้านเศรษฐกิจป่าชุมชน อ.นาน้อย

แผนภูมิที่ 197 การดำเนินงานป่าชุมชนด้านการประสานงาน/เชื่อมโยงกับหน่วยงานภายนอก อ.นาน้อย

15) ป่าชุมชน อำเภอนาหมื่น

ตารางที่ 109 ข้อมูลทั่วไปของป่าชุมชน อ.นาหมื่น

ที่	รายการ		จำนวน	ร้อยละ
1	ที่ตั้งของป่าชุมชน	ป่าสงวนแห่งชาติ	105	98.13
		ป่าอุทยานแห่งชาติ	2	1.87
		รวม	**107**	**100.00**
2	การขึ้นทะเบียนป่าชุมชนของกรมป่าไม้	ขึ้นทะเบียน	25	23.36
		ไม่ได้ขึ้นทะเบียน	80	74.77
		ไม่ทราบ/ไม่ระบุ	2	1.87
		รวม	**107**	**100.00**
3	กองทุนดูแลรักษาป่าชุมชน	มี	1	2.33
		ไม่มี	42	97.67
		รวม	**43**	**100.00**
4	หน่วยงานที่สนับสนุน	มี	28	65.12
		ไม่มี	15	34.88
		รวม	**43**	**100.00**

จากการสำรวจป่าชุมชนอำเภอนาหมื่น พบว่ามีพื้นที่ป่าชุมชนทั้งหมด 107 แห่ง ครอบคลุมพื้นที่ 43 หมู่บ้าน (ตารางที่ 109)

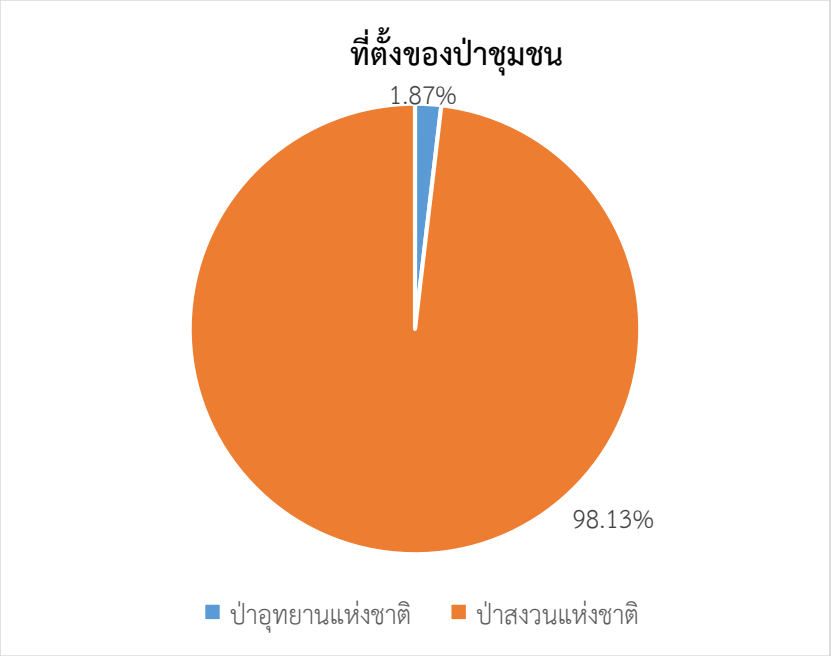
มีป่าชุมชนที่อยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ บริเวณป่าฝั่งขวาแม่น้ำน่านตอนใต้ จำนวน 105 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 98.13 และมีป่าชุมชนที่อยู่ในพื้นที่อุทยานแห่งชาติศรีน่าน จำนวน 2 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 1.87 ได้แก่ ป่าชุมชนห้วยถ้ำหมี บ้านแม่เลา และป่าชุมชนต้นน้ำห้วยเลา บ้านเขาแก้ว ตำบลนาทะนุ

นอกจากนี้ยังพบว่ามีป่าชุมชนที่ได้ขึ้นทะเบียนของกรมป่าไม้ จำนวน 25 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 23.36 ไม่ได้ขึ้นทะเบียน จำนวน 80 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 74.77 และไม่ทราบ/ไม่ระบุ จำนวน 2 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 1.87

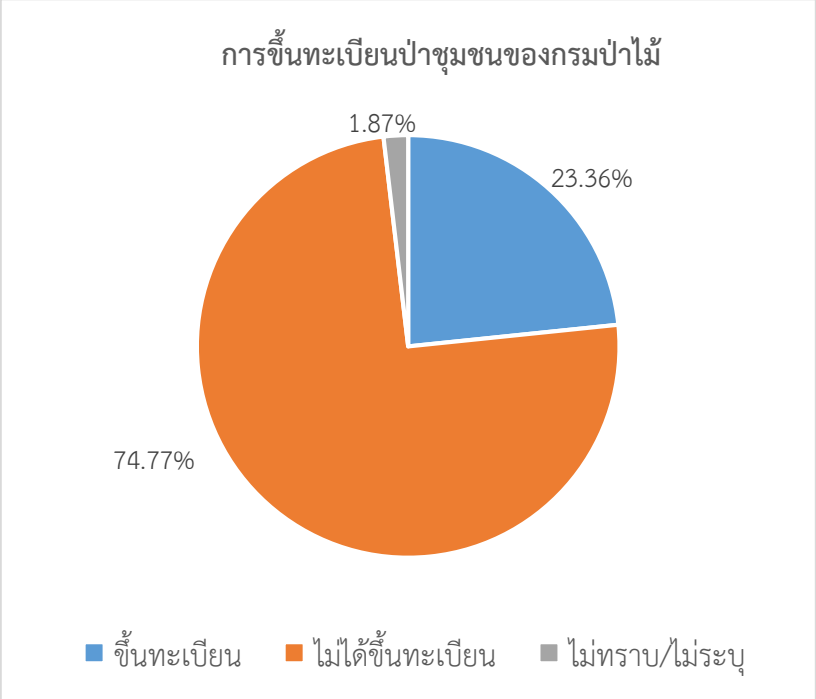
มีป่าชุมชนที่มีกองทุนดูแลรักษาป่า จำนวน 1 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 2.33 และยังไม่มีกองทุนดูแลรักษาป่า จำนวน 42 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 97.67

มีป่าชุมชนที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ จำนวน 28 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 65.12 ยังไม่มีหน่วยงานสนับสนุน จำนวน 15 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 34.88

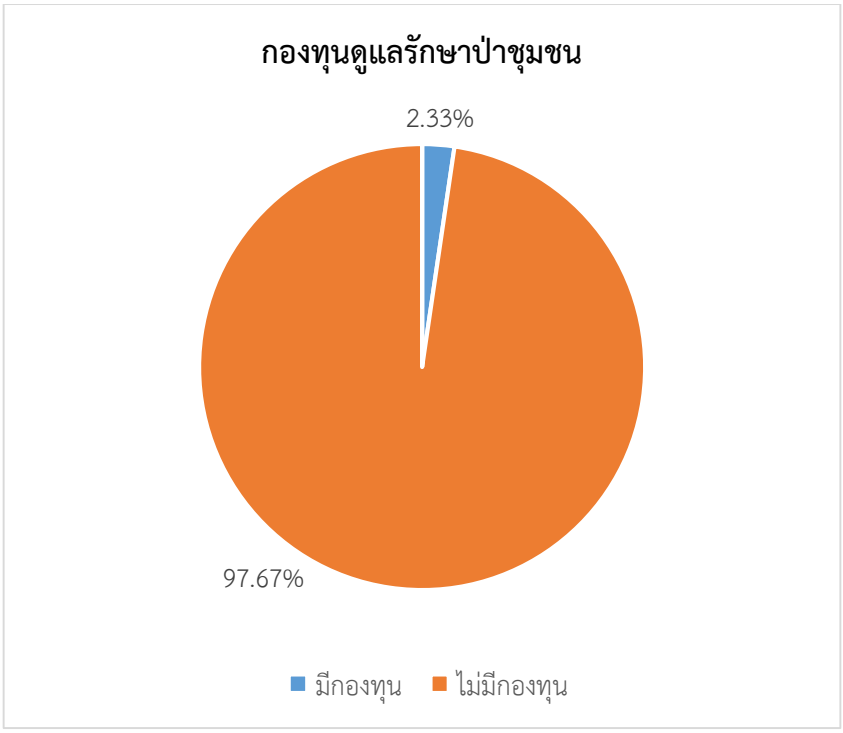
หน่วยงานที่สนับสนุน ได้แก่ หน่วยจัดการต้นน้ำ โครงการหลวง กรมป่าไม้ อุทยานแห่งชาติ อบต. ทสจ. กฟผ. โดยสนับสนุนในรูปแบบของ กล้าไม้/พันธุ์ไม้ ระบบน้ำตามท่อ งบประมาณ แนวกันไฟ ฝายชะลอน้ำ อุปกรณ์ดับไฟป่า เป็นต้น

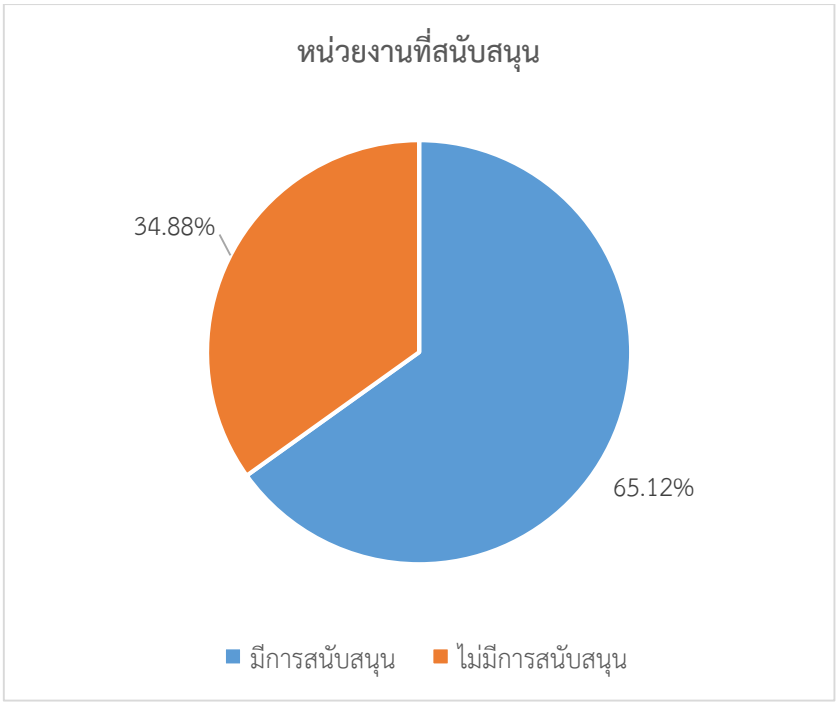
แผนภูมิที่ 198 ข้อมูลที่ตั้งของป่าชุมชนในพื้นที่ อ.นาหมื่น

แผนภูมิที่ 199 ข้อมูลการขึ้นทะเบียนป่าชุมชนของกรมป่าไม้ อ.นาหมื่น

แผนภูมิที่ 200 ข้อมูลชุมชนที่มีกองทุนดูแลรักษาป่าชุมชน อ.นาหมื่น

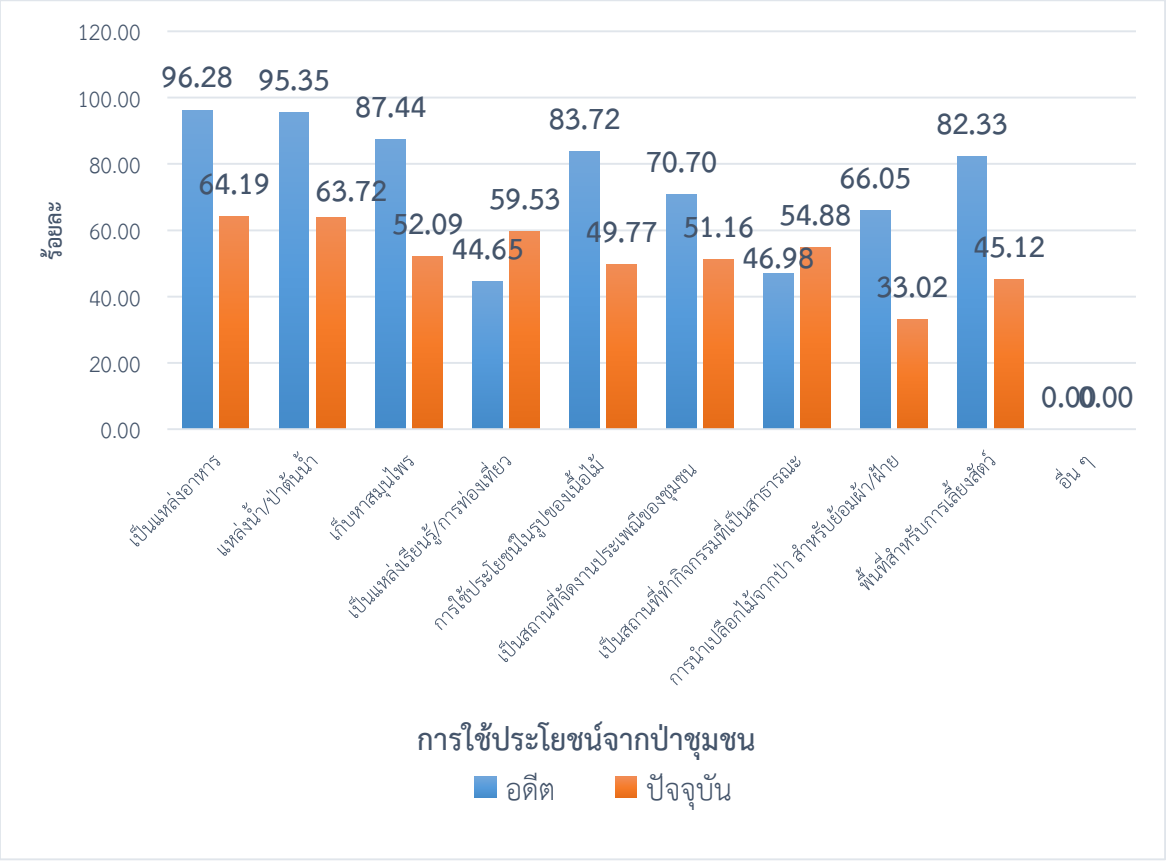
แผนภูมิที่ 201 ข้อมูลหน่วยงานที่สนับสนุนป่าชุมชน อ.นาหมื่น

ตารางที่ 110 ข้อมูลการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนเมื่อเทียบกับอดีตจนถึงปัจจุบัน อ.นาหมื่น

ประเด็น	การใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน																		
	อดีต									ปัจจุบัน 2550-2560									
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	ค่าเฉลี่ย	S.D	ร้อยละ	N	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	ค่าเฉลี่ย	S.D	ร้อยละ	N
	จำนวน	จำนวน	จำนวน	จำนวน	จำนวน					จำนวน	จำนวน	จำนวน	จำนวน	จำนวน				
การใช้ประโยชน์จากป่า																			
1) เป็นแหล่งอาหาร	35	8	0	0	0	4.81	0.394	96.28	43	4	10	21	7	1	3.21	0.914	64.19	43
2) แหล่งน้ำ/ป่าต้นน้ำ	34	8	1	0	0	4.77	0.480	95.35	43	3	15	14	9	2	3.19	1.006	63.72	43
3) เก็บหาสมุนไพร	21	17	5	0	0	4.37	0.691	87.44	43	1	4	21	11	6	2.60	0.929	52.09	43
4) เป็นแหล่งเรียนรู้/การท่องเที่ยว	2	5	6	18	12	2.23	1.130	44.65	43	3	16	7	11	6	2.98	1.225	59.53	43
5) การใช้ประโยชน์ในรูปของเนื้อไม้ ไม้ใช้สอย	20	14	7	1	1	4.19	0.958	83.72	43	1	7	15	9	11	2.49	1.121	49.77	43
6) เป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรมและจัดงานประเพณีของชุมชน	10	14	11	5	3	3.53	1.182	70.70	43	4	6	12	9	12	2.56	1.297	51.16	43
7) เป็นสถานที่ให้ชุมชนจัดงานหรือกิจกรรมที่เป็นสาธารณะ	2	5	8	19	9	2.35	1.089	46.98	43	3	11	11	8	10	2.74	1.274	54.88	43
8) การนำเปลือกไม้จากป่าสำหรับย้อมผ้า/ฝ้าย	8	11	13	8	3	3.30	1.186	66.05	43	0	2	3	16	22	1.65	0.813	33.02	43
9) พื้นที่สำหรับการเลี้ยงสัตว์	19	13	9	1	1	4.12	0.981	82.33	43	2	3	13	11	14	2.26	1.136	45.12	43

จากการสำรวจการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนของอำเภอนาหมื่น ในอดีต พบว่ามีการใช้ประโยชน์ด้านการเป็นแหล่งอาหารมากที่สุด ร้อยละ 96.28 รองลงมาคือ การเป็นแหล่งน้ำ/ป่าต้นน้ำ ร้อยละ 95.35 การเก็บหาสมุนไพร ร้อยละ 87.44 การใช้ประโยชน์ในรูปของเนื้อไม้ ไม้ใช้สอย ร้อยละ 83.72 การเป็นพื้นที่สำหรับการเลี้ยงสัตว์ ร้อยละ 82.33 การเป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรม และจัดงานประเพณีของชุมชน ร้อยละ 70.70 การนำเปลือกไม้จากป่า สำหรับย้อมผ้า/ฝ้าย ร้อยละ 66.05 การเป็นสถานที่ให้ชุมชนจัดงานหรือกิจกรรมที่เป็นสาธารณะ ร้อยละ 46.98 และการเป็นแหล่งเรียนรู้/การท่องเที่ยว ร้อยละ 44.65 ตามลำดับ

ในปัจจุบัน การใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนของอำเภอนาหมื่น พบว่ามีการใช้ประโยชน์จากป่าลดลงจากอดีต คือ ด้านการเป็นแหล่งน้ำ/ป่าต้นน้ำ ร้อยละ 64.19 รองลงมาคือ การแหล่งน้ำ/ป่าต้นน้ำ ร้อยละ 63.72 การเป็นแหล่งเรียนรู้/การท่องเที่ยว ร้อยละ 59.53 การเป็นสถานที่ให้ชุมชนจัดงานหรือกิจกรรมที่เป็นสาธารณะ ร้อยละ 54.88 การเก็บหาสมุนไพร ร้อยละ 52.09 การเป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรมและจัดงานประเพณีของชุมชน ร้อยละ 51.16 การใช้ประโยชน์ในรูปของเนื้อไม้ ไม้ใช้สอย ร้อยละ 49.77 การเป็นพื้นที่สำหรับการเลี้ยงสัตว์ ร้อยละ 45.12 และการนำเปลือกไม้จากป่า สำหรับย้อมผ้า/ฝ้าย ร้อยละ 33.02 ตามลำดับ (ตารางที่ 110)

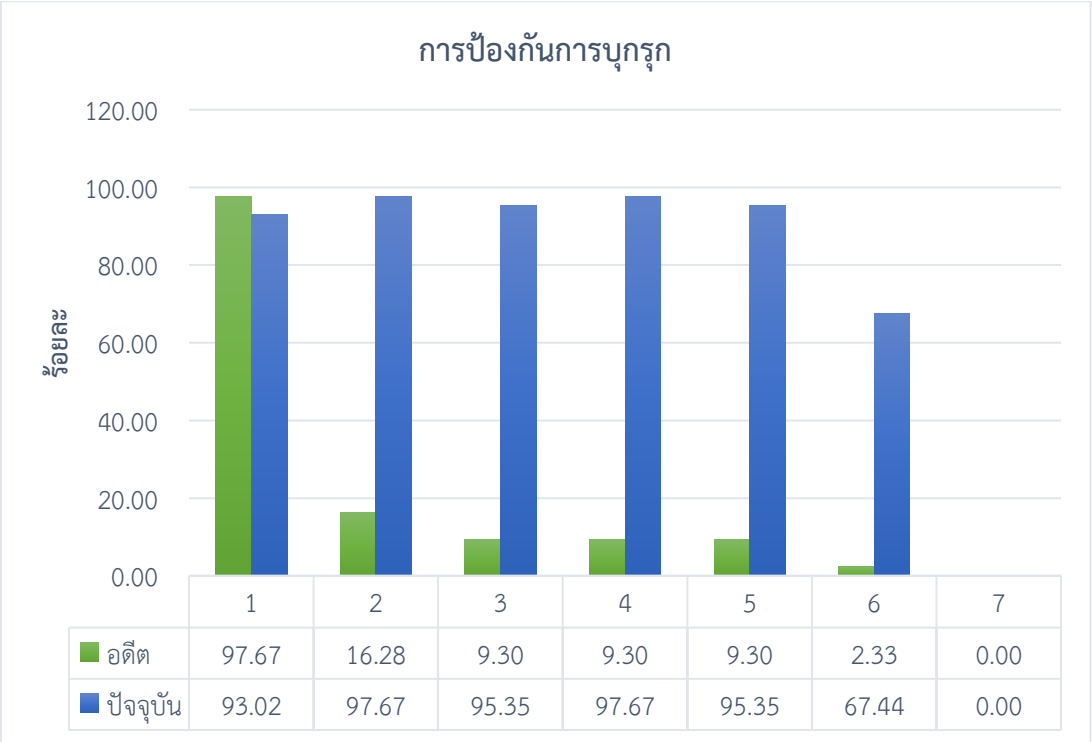
แผนภูมิที่ 202 การใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน อ.นาหมื่น

ตารางที่ 111 การจัดการป่าชุมชนด้านการป้องกันการบุกรุก อ.นาหมื่น

กิจกรรมการจัดการป่า	ช่วงเวลา	การจัดการ	ปฏิบัติ		ไม่ปฏิบัติ	
			จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. มีการใช้ความเชื่อเรื่องผี/สิ่งศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติในการปกป้องคุ้มครองป่าชุมชน	อดีต	มี	42	97.67	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	1	2.33
	ปัจจุบัน	มี	40	93.02	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	3	6.98
2. มีการตั้งกฎกติกาชุมชน	อดีต	มี	7	16.28	0	0.00
		ไม่มี	1	2.33	35	81.40
	ปัจจุบัน	มี	42	97.67	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	1	2.33
3. มีการทำแนวเขตป่าชุมชนที่ชัดเจน	อดีต	มี	4	9.30	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	39	90.70
	ปัจจุบัน	มี	41	95.35	0	0.00
		ไม่มี	1	2.33	1	2.33
4. มีการจัดเวทีประชุมเพื่อป้องกันการบุกรุก	อดีต	มี	4	9.30	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	39	90.70
	ปัจจุบัน	มี	42	97.67	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	1	2.33
5. มีการติดป้ายประชาสัมพันธ์	อดีต	มี	4	9.30	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	39	90.70
	ปัจจุบัน	มี	41	95.35	1	2.33
		ไม่มี	1	2.33	0	0.00
6. มีการตั้งด่านตรวจและจัดเวรเฝ้าระวัง	อดีต	มี	1	2.33	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	42	97.67
	ปัจจุบัน	มี	29	67.44	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	14	32.56
7. อื่น ๆ	อดีต	มี	0	0.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	0	0.00
	ปัจจุบัน	มี	0	0.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	0	0.00

จากการสำรวจการจัดการป่าชุมชน ด้านการป้องกันการบุกรุก ของป่าชุมชนอำเภอนาหมื่น ในอดีต พบว่า มีการใช้ความเชื่อเรื่องผี/สิ่งศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติในการปกป้องคุ้มครองป่าชุมชน ร้อยละ 97.67 มีการตั้งกฎกติกาชุมชน ร้อยละ 16.28 และมีการทำแนวเขตป่าชุมชนที่ชัดเจน มีการจัดเวทีประชุมเพื่อป้องกันการบุกรุก และมีการติดป้ายประชาสัมพันธ์ ร้อยละ 9.30 เท่ากัน

แต่ในปัจจุบัน พบว่าอำเภอนาหมื่น มีการจัดการป่าชุมชน ด้านการป้องกันการบุกรุกเพิ่มขึ้นจากในอดีต คือ มีการตั้งกฎกติกาชุมชน และมีการจัดเวทีประชุมเพื่อป้องกันการบุกรุก ร้อยละ 97.67 เท่ากัน มีการทำแนวเขตป่าชุมชนที่ชัดเจน และมีการติดป้ายประชาสัมพันธ์ ร้อยละ 95.35 เท่ากัน มีการใช้ความเชื่อเรื่องผี/สิ่งศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติในการปกป้องคุ้มครองป่าชุมชน ร้อยละ 93.02 และมีการตั้งด่านตรวจและจัดเวรเฝ้าระวัง ร้อยละ 67.44 (ตารางที่ 111)

แผนภูมิที่ 203 การจัดการป่าชุมชนด้านการป้องกันการบุกรุก อ.นาหมื่น

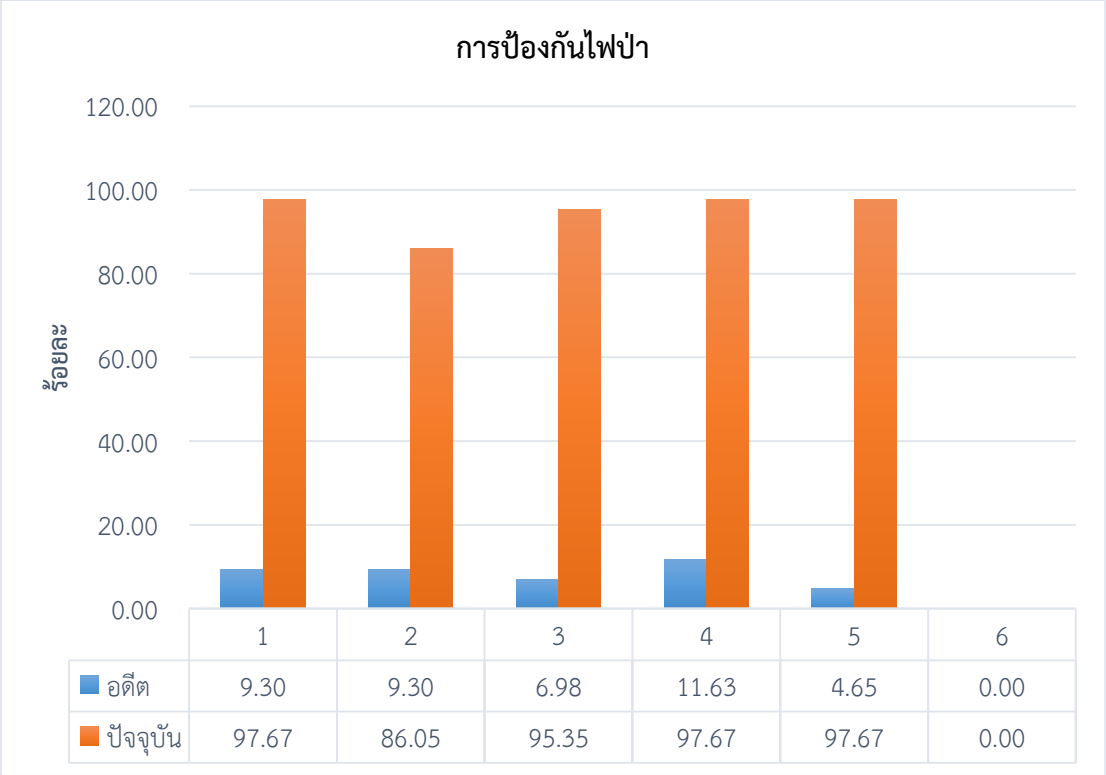
1 = มีการใช้ความเชื่อเรื่องผี/สิ่งศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติในการปกป้องคุ้มครองป่าชุมชน
2 = มีการตั้งกฎกติกาชุมชน
3 = มีการทำแนวเขตป่าชุมชนที่ชัดเจน
4 = มีการจัดเวทีประชุมเพื่อป้องกันการบุกรุก
5 = มีการติดป้ายประชาสัมพันธ์
6 = มีการตั้งด่านตรวจและจัดเวรเฝ้าระวัง
7 = อื่น ๆ

ตารางที่ 112 การจัดการป่าชุมชนด้านการป้องกันไฟป่า อ.นาหมื่น

กิจกรรมการจัดการป่า	ช่วงเวลา	การจัดการ	ปฏิบัติ		ไม่ปฏิบัติ	
			จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. มีการจัดทำแนวกันไฟ	อดีต	มี	4	9.30	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	39	90.70
	ปัจจุบัน	มี	42	97.67	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	1	2.33
2. มีการเดินลาดตระเวน	อดีต	มี	4	9.30	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	39	90.70
	ปัจจุบัน	มี	37	86.05	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	6	13.95
3. มีการอบรมการป้องกันไฟป่า	อดีต	มี	3	6.98	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	40	93.02
	ปัจจุบัน	มี	41	95.35	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	2	4.65
4. มีการประชุมหารือวางแผนในเวทีหมู่บ้าน	อดีต	มี	5	11.63	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	38	88.37
	ปัจจุบัน	มี	42	97.67	0	0.00
		ไม่มี	1	2.33	0	0.00
5. ประกาศเสียงตามสายขอความร่วมมือ	อดีต	มี	2	4.65	0	0.00
		ไม่มี	1	2.33	40	93.02
	ปัจจุบัน	มี	42	97.67	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	1	2.33
6. อื่น ๆ	อดีต	มี	0	0.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	0	0.00
	ปัจจุบัน	มี	0	0.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	0	0.00

จากการสำรวจการจัดการป่าชุมชน ด้านการป้องกันไฟป่า ของป่าชุมชนอำเภอนาหมื่น ในอดีต พบว่า มีการประชุมหารือวางแผนในเวทีหมู่บ้าน ร้อยละ 11.63 มีการจัดทำแนวกันไฟ และมีการเดินลาดตระเวน ร้อยละ 9.30 เท่ากัน มีการอบรมการป้องกันไฟป่า ร้อยละ 6.98 และมีการประกาศเสียงตามสายขอความร่วมมือ ร้อยละ 4.65

แต่ในปัจจุบัน พบว่าอำเภอนาหมื่น มีการจัดการป่าชุมชน ด้านการป้องกันไฟป่า เพิ่มขึ้นจากในอดีต คือ มีการจัดทำแนวกันไฟ มีการประชุมหารือวางแผนในเวทีหมู่บ้าน และมีการประกาศเสียงตามสายขอความร่วมมือ ร้อยละ 97.67 เท่ากัน มีการอบรมการป้องกันไฟป่า ร้อยละ 95.35 และมีการเดินลาดตระเวน ร้อยละ 86.05 (ตารางที่ 112)

แผนภูมิที่ 204 การจัดการป่าชุมชนด้านการป้องกันไฟป่า อ.นาหมื่น

1 = มีการจัดทำแนวกันไฟ
2 = มีการเดินลาดตระเวน
3 = มีการอบรมการป้องกันไฟป่า
4 = มีการประชุมหารือวางแผนในเวทีหมู่บ้าน
5 = ประกาศเสียงตามสายขอความร่วมมือ
6 = อื่น ๆ

ตารางที่ 113 การจัดการป่าชุมชนด้านการอนุรักษ์/ฟื้นฟูป่าชุมชน-ระบบนิเวศป่า อ.นาหมื่น

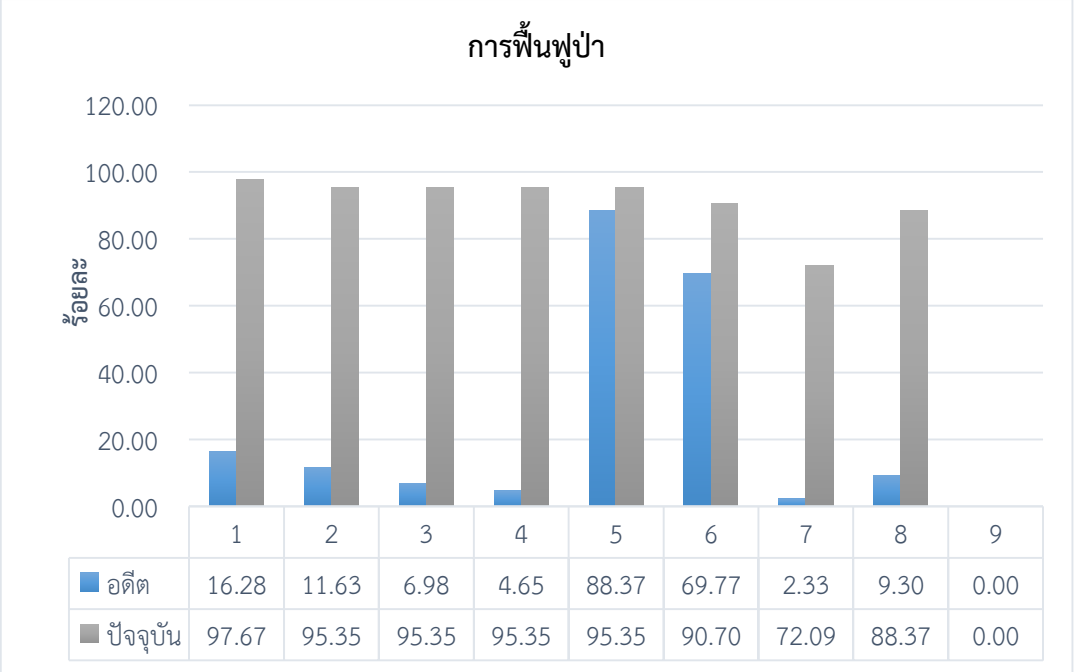
กิจกรรมการจัดการป่า	ช่วงเวลา	การจัดการ	ปฏิบัติ		ไม่ปฏิบัติ	
			จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. มีกิจกรรมให้ความรู้ความเข้าใจให้กับคนในชุมชน	อดีต	มี	7	16.28	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	36	83.72
	ปัจจุบัน	มี	42	97.67	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	1	2.33
2. มีการจัดกิจกรรมปลูกป่า	อดีต	มี	5	11.63	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	38	88.37
	ปัจจุบัน	มี	41	95.35	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	2	4.65
3. มีการประสานและสร้างเครือข่ายการอนุรักษ์/ฟื้นฟูกับชุมชนอื่นๆ	อดีต	มี	3	6.98	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	40	93.02
	ปัจจุบัน	มี	41	95.35	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	2	4.65
4. มีการตั้งกฎกติกาชุมชน	อดีต	มี	2	4.65	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	41	95.35
	ปัจจุบัน	มี	41	95.35	0	0.00
		ไม่มี	1	2.33	1	2.33
5. มีการใช้ความเชื่อเรื่องผี/สิ่งศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติในการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าชุมชน	อดีต	มี	38	88.37	1	2.33
		ไม่มี	0	0.00	4	9.30
	ปัจจุบัน	มี	41	95.35	1	2.33
		ไม่มี	0	0.00	1	2.33
6. มีการจัดกิจกรรมบวชป่า/ การเลี้ยงผี	อดีต	มี	30	69.77	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	13	30.23
	ปัจจุบัน	มี	39	90.70	1	2.33
		ไม่มี	0	0.00	3	6.98
7. มีการจัดศึกษาดูงาน	อดีต	มี	1	2.33	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	42	97.67
	ปัจจุบัน	มี	31	72.09	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	12	27.91
8. มีการทำฝายชะลอน้ำ	อดีต	มี	4	9.30	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	39	90.70
	ปัจจุบัน	มี	38	88.37	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	5	11.63

กิจกรรมการจัดการป่า	ช่วงเวลา	การจัดการ	ปฏิบัติ		ไม่ปฏิบัติ	
			จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
9. อื่น ๆ	อดีต	มี	0	0.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	0	0.00
	ปัจจุบัน	มี	0	0.00	0	0.00
		ไม่มี	0	0.00	0	0.00

จากการสำรวจการจัดการป่าชุมชน ด้านการอนุรักษ์/ฟื้นฟูป่าชุมชน-ระบบนิเวศป่า ของป่าชุมชนอำเภอนาหมื่น ในอดีต พบว่า มีการใช้ความเชื่อเรื่องผี/สิ่งศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติในการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าชุมชน ร้อยละ 88.37 มีการจัดกิจกรรมบวชป่า/การเลี้ยงผี ร้อยละ 69.77 มีกิจกรรมให้ความรู้ความเข้าใจให้กับคนในชุมชน ร้อยละ16.28 มีการจัดกิจกรรมปลูกป่า ร้อยละ 11.63 มีการทำฝายชะลอน้ำ ร้อยละ 9.30 มีการประสานและสร้างเครือข่ายการอนุรักษ์/ฟื้นฟูกับชุมชนอื่นๆ ร้อยละ 6.98 มีการตั้งกฎกติกาชุมชน ร้อยละ 4.65 และมีการจัดศึกษาดูงาน ร้อยละ 2.33

แต่ในปัจจุบัน พบว่าอำเภอแม่จริม มีการจัดการป่าชุมชน ด้านการอนุรักษ์/ฟื้นฟูป่าชุมชน-ระบบนิเวศป่าเพิ่มขึ้นกว่าในอดีต คือ มีกิจกรรมให้ความรู้ความเข้าใจให้กับคนในชุมชน ร้อยละ 97.67 มีการจัดกิจกรรมปลูกป่า มีการประสานและสร้างเครือข่ายการอนุรักษ์/ฟื้นฟูกับชุมชนอื่นๆ มีการตั้งกฎกติกาชุมชน และมีการใช้ความเชื่อเรื่องผี/สิ่งศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติในการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าชุมชน ร้อยละ 95.35 เท่ากัน มีการจัดกิจกรรมบวชป่า/การเลี้ยงผี ร้อยละ 90.70 มีการทำฝายชะลอน้ำ ร้อยละ 88.37 และมีการจัดศึกษาดูงาน ร้อยละ 72.09 เท่ากัน (ตารางที่ 113)

.

แผนภูมิที่ 205 การจัดการป่าชุมชนด้านการอนุรักษ์/ฟื้นฟูป่าชุมชน-ระบบนิเวศป่า อ.นาหมื่น

1	= มีกิจกรรมให้ความรู้ความเข้าใจให้กับคนในชุมชน	4	= มีการตั้งกฎกติกาชุมชน	7	= มีการจัดศึกษาดูงาน
2	= มีการจัดกิจกรรมปลูกป่า	5	= มีการใช้ความเชื่อศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติ	8	= มีการทำฝายชะลอน้ำ
3	= มีการประสานและสร้างเครือข่ายชุมชนอื่นๆ	6	= มีการจัดกิจกรรมบวชป่า /การเลี้ยงผี	9	= อื่น ๆ

ตารางที่ 114 ผลการดำเนินงาน/ผลสำเร็จที่ภาคภูมิใจด้านป่าชุมชน อ.นาหมื่น

ผลกระทบ/การเปลี่ยนแปลง	ผลการดำเนินงาน									
	มี/ใช่		ไม่มี/ไม่ใช่		N	ได้รับความร่วมมือดี		ไม่แน่ใจ		N
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
ด้านการบริหารจัดการ										
1) ชุมชนมีส่วนร่วม ดูแลจัดการในรูปของกลุ่มอนุรักษ์ป่าชุมชน	43	100.00	0	0.00	43	43	100.00	0	0.00	43
2) คณะกรรมการฯ มีบทบาทในการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งสร้างคนรุ่นใหม่ให้สืบทอดสานต่อการดำเนินงานฯ	41	95.35	2	4.65	43	39	90.70	4	9.30	43
3) ชุมชนให้ร่วมมือและรักษากฎกติกาการใช้ประโยชน์จากป่าร่วมกัน	43	100.00	0	0.00	43	43	100.00	0	0.00	43
4) ชุมชนมีส่วนในการระดมทุน/กองทุนอนุรักษ์ป่าชุมชน	20	46.51	23	53.49	43	21	48.84	22	51.16	43
5) ชุมชนมีส่วนร่วมการทำกิจกรรมการอนุรักษ์ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง	43	100.00	0	0.00	43	43	100.00	0	0.00	43
6) ในชุมชนได้ร่วมกันกำหนดข้อบัญญัติว่าด้วยการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติโดย อบต/เทศบาล	30	69.77	13	30.23	43	32	74.42	11	25.58	43
7) อื่น ๆ	0	0.00	0	0.00	0	0	0.00	0	0.00	0
ด้านทรัพยากร										
1) ป่าชุมชนได้รับการปกป้องดูแลจากสมาชิกในชุมชนด้วยดี	43	100.00	0	0.00	43	43	100.00	0	0.00	43
2) มีความหลากหลายของพันธุ์พืช/สัตว์	41	95.35	2	4.65	43	39	90.70	4	9.30	43
3) ป่าได้รับการฟื้นฟูและมีสภาพป่าที่มีความอุดมสมบูรณ์	42	97.67	1	2.33	43	40	93.02	3	6.98	43
4) อื่น ๆ	0	0.00	0	0.00	0	0	0.00	0	0.00	0
ด้านสังคมวัฒนธรรม										
1) การประยุกต์พิธีกรรมทางศาสนามาใช้ในการดูแลจัดการป่า การบวชป่า เลี้ยงผีขุนน้ำ	35	81.40	8	18.60	43	32	74.42	11	25.58	43

ผลกระทบ/การเปลี่ยนแปลง	ผลการดำเนินงาน									
	มี/ใช่		ไม่มี/ไม่ใช่		N	ได้รับความร่วมมือดี		ไม่แน่ใจ		N
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
2) การถ่ายทอดองค์ความรู้สู่กลุ่มเยาวชนคนรุ่นใหม่ได้สืบทอดสานต่อเจตนารมณ์ในการดูแลรักษาป่าอย่างต่อเนื่อง	38	88.37	5	11.63	43	35	81.40	8	18.60	43
ด้านเศรษฐกิจ										
1) การพึ่งพาประโยชน์จากป่าอย่างเหมาะสม	42	97.67	1	2.33	43	38	88.37	5	11.63	43
2) การนำผลผลิตจากป่ามาต่อยอดสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ	36	83.72	7	16.28	43	34	79.07	9	20.93	43
3) ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	21	48.84	22	51.16	43	20	46.51	23	53.49	43
การประสานงาน/เชื่อมโยงกับหน่วยงานภายนอก										
1) ได้รับรางวัลผลงานด้านป่าชุมชน	3	6.98	40	93.02	43	3	6.98	40	93.02	43
2) เป็นแหล่งเรียนรู้/ ศึกษาดูงานแก่หน่วยงานต่างๆ	9	20.93	34	79.07	43	8	18.60	35	81.40	43
3) รับเชิญเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้แก่หน่วยงานภายนอกชุมชน	2	4.65	41	95.35	43	3	6.98	40	93.02	43
4) อื่นๆ	0	0.00	0	0.00	0	0	0.00	0	0.00	0

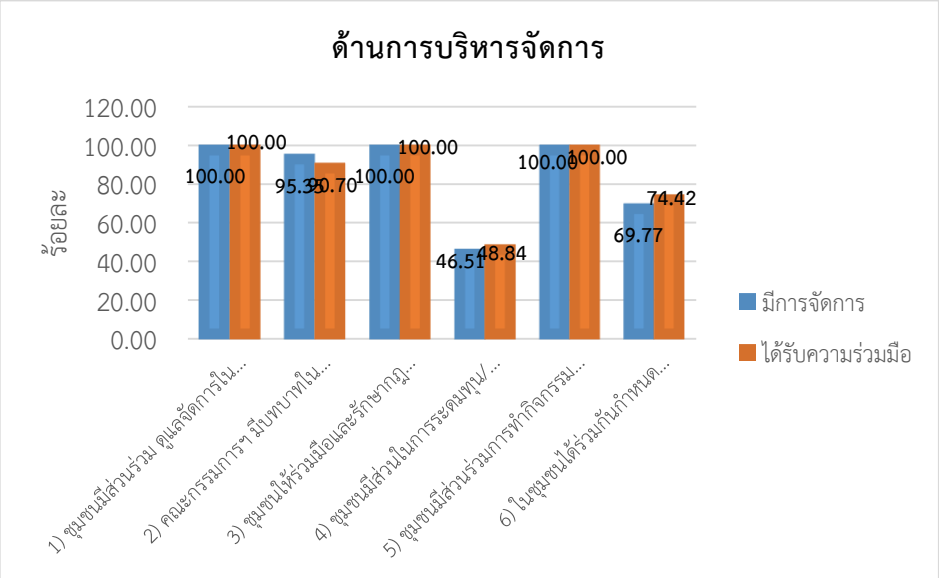
ผลการดำเนินงาน ด้านการบริหารจัดการป่าชุมชน ของอำเภอนาหมื่น พบว่ามีผลการดำเนินงานที่ดีและได้รับความร่วมมือจากชุมชนในเรื่องการมีส่วนร่วม ดูแลจัดการในรูปของกลุ่มอนุรักษ์ป่าชุมชน ในชุมชนให้ร่วมมือและรักษากฎกติกาการใช้ประโยชน์จากป่าร่วมกัน และชุมชนมีส่วนร่วมการทำกิจกรรมการอนุรักษ์ร่วมกันอย่างต่อเนื่องมากที่สุด รองลงมาคือ คณะกรรมการฯ มีบทบาทในการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งสร้างคนรุ่นใหม่ให้สืบทอดสานต่อการดำเนินงานฯ คนในชุมชนได้ร่วมกันกำหนดข้อบัญญัติว่าด้วยการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติโดย อบต/เทศบาล และชุมชนมีส่วนในการระดมทุน/กองทุนอนุรักษ์ป่าชุมชน ตามลำดับ

ผลการดำเนินงาน ด้านทรัพยากร พบว่ามีผลการดำเนินงานที่ดีและได้รับความร่วมมือจากชุมชน โดยป่าชุมชนได้รับการปกป้องดูแลจากสมาชิกในชุมชนด้วยดี มากที่สุด รองลงมาคือ ป่าได้รับการฟื้นฟูและมีสภาพป่าที่มีความอุดมสมบูรณ์ และป่าชุมชนมีความหลากหลายของพันธุ์พืช/สัตว์ ตามลำดับ

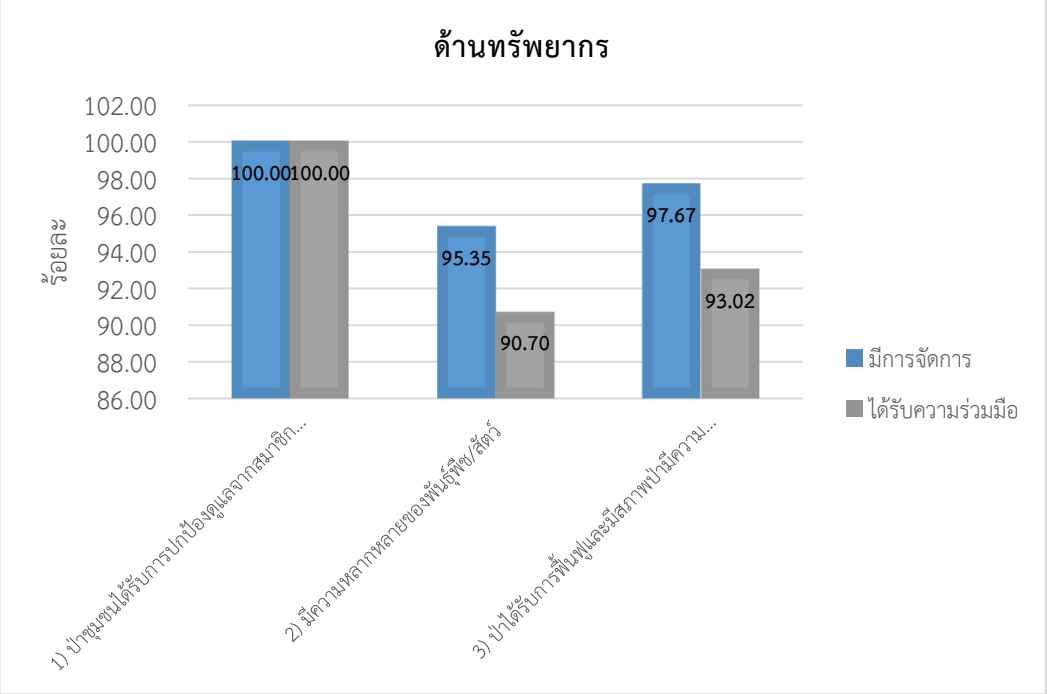
ผลการดำเนินงาน ด้านสังคม พบว่ามีผลการดำเนินงานที่ดีและได้รับความร่วมมือจากชุมชนในการถ่ายทอดองค์ความรู้สู่กลุ่มเยาวชนคนรุ่นใหม่ได้สืบทอดสานต่อเจตนารมณ์ในการดูแลรักษาป่าอย่างต่อเนื่อง มากที่สุด รองลงมาคือ การประยุกต์พิธีกรรมทางศาสนามาใช้ในการดูแลจัดการป่า การบวชป่า เลี้ยงผีขุนน้ำ

ผลการดำเนินงาน ด้านเศรษฐกิจ พบว่ามีผลการดำเนินงานที่ดีและได้รับความร่วมมือจากชุมชนในการพึ่งพาประโยชน์จากป่าอย่างเหมาะสม มากที่สุด รองลงมาคือ มีการนำผลผลิตจากป่ามาต่อยอดสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ และมีส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ตามลำดับ

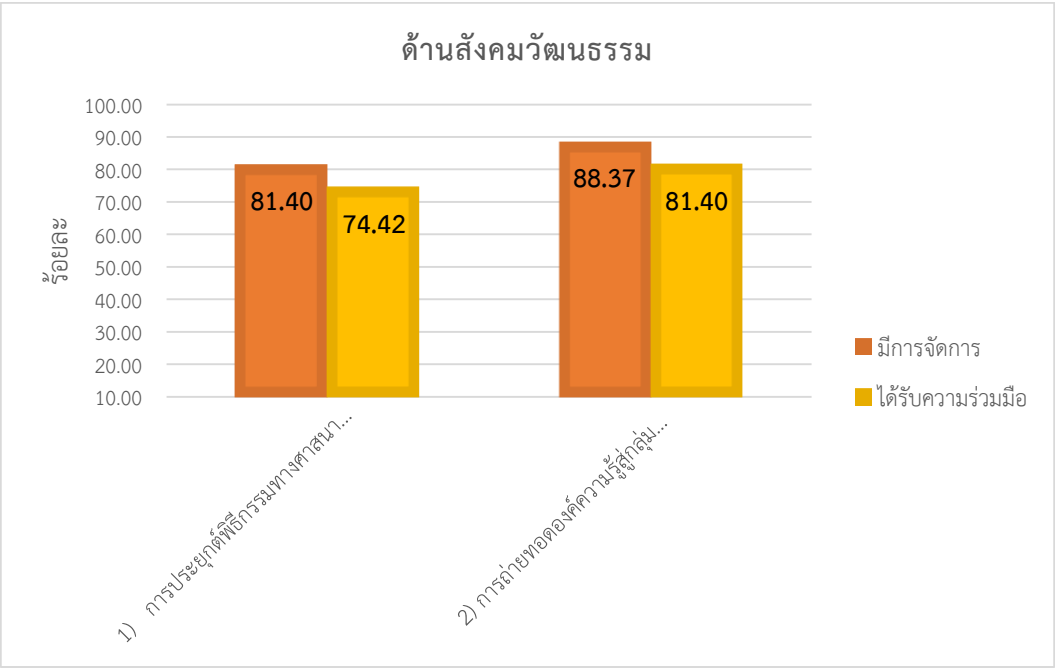
ผลการดำเนินงาน ด้านการประสานงาน/เชื่อมโยงกับหน่วยงานภายนอก พบว่ามีผลการดำเนินงานที่ดีและได้รับความร่วมมือจากชุมชนในการเป็นแหล่งเรียนรู้/ ศึกษาดูงานแก่หน่วยงานต่างๆ มากที่สุด รองลงมาคือ ได้รับรางวัลผลงานด้านป่าชุมชน และได้รับเชิญเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้แก่หน่วยงานภายนอกชุมชน ตามลำดับ

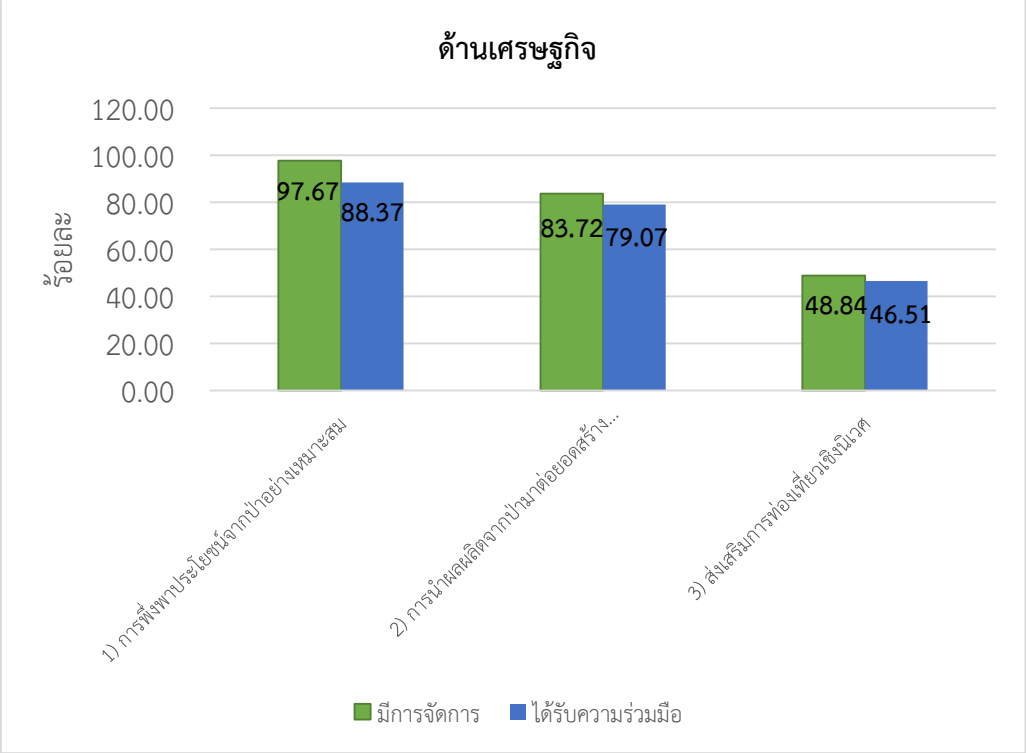
แผนภูมิที่ 206 การดำเนินงานด้านการบริหารจัดการป่าชุมชน อ.นาหมื่น

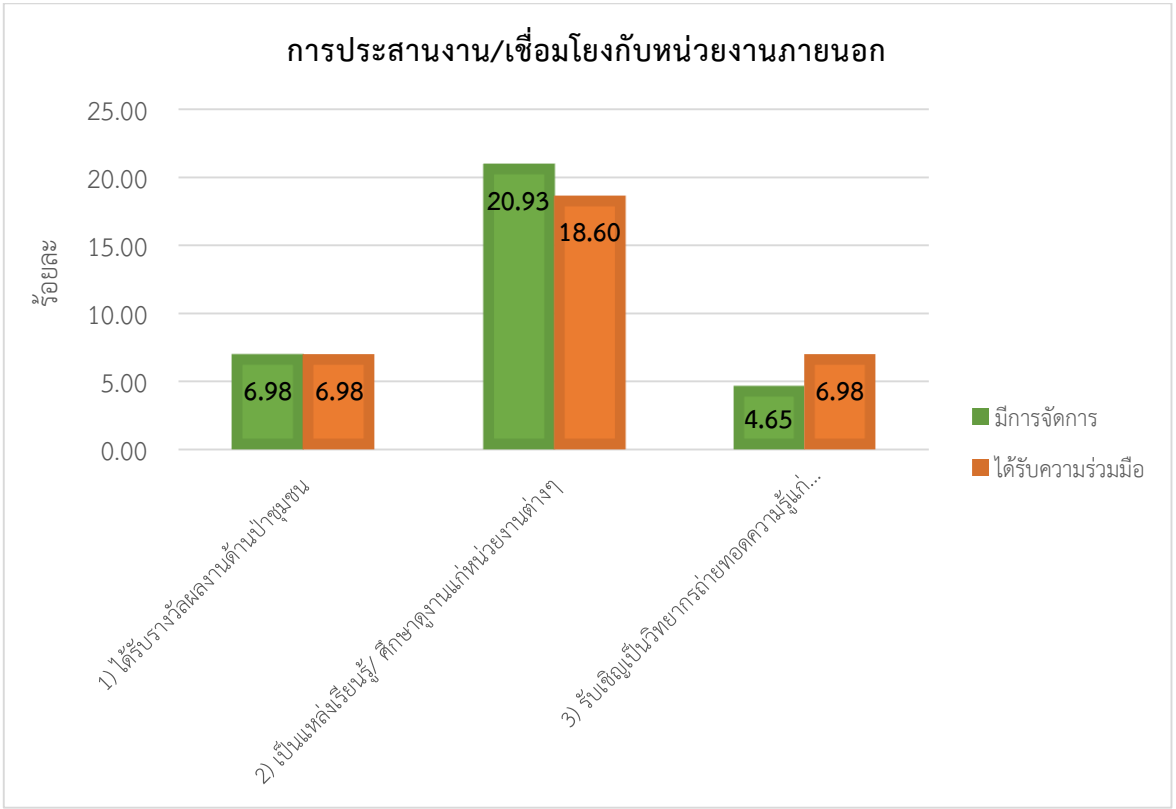
แผนภูมิที่ 207 การดำเนินงานด้านทรัพยากรป่าชุมชน อ.นาหมื่น

แผนภูมิที่ 208 การดำเนินงานด้านสังคมวัฒนธรรมป่าชุมชน อ.นาหมื่น

แผนภูมิที่ 209 การดำเนินงานด้านเศรษฐกิจป่าชุมชน อ.นาหมื่น

แผนภูมิที่ 210 การดำเนินงานป่าชุมชนด้านการประสานงาน/เชื่อมโยงกับหน่วยงานภายนอก อ.นาหมื่น

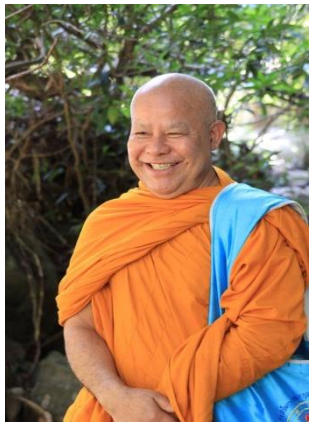
4.3 การสร้างจิตสำนึกและความตระหนักในการอนุรักษ์และเสริมพลังเครือข่ายป่าชุมชนให้เข้มแข็ง และมีระบบการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ

4.3.1 การสร้างจิตสำนึก และความตระหนัก ในการอนุรักษ์ป่าชุมชน โดยเครือข่ายพระสงฆ์

ในอดีต “วัด” เป็นมากกว่าสถานประกอบพิธีกรรมทางศาสนา “พระสงฆ์” ไม่เพียงสอนธรรมและให้คำแนะนำทางจิตใจแก่ผู้คน หากยังเกื้อกูลญาติโยมทางโลก พระสงฆ์นอกจากเป็นที่พึ่งทางจิตวิญญานแล้ว ยังเป็นผู้นำทางโลกด้วย ขณะเดียวกันวัดก็เป็นศูนย์กลางของหมู่บ้านที่จัดหา“บริการทางสังคม” แก่ชาวบ้านญาติโยมด้วย อย่างไรก็ตามเมื่อเข้าสู่กระแสการพัฒนาประเทศให้ “ทันสมัย” การบริการทางสังคม ถูกดึงออกจากวัด[1] โดยมีหน่วยงานของรัฐมาทำหน้าที่แทน เช่น โรงเรียน โรงพยาบาล สถานสงเคราะห์ ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม เป็นต้น กระบวนการดังกล่าว ไม่เพียงดึงชาวบ้านให้เหินห่างจากวัด หากยังเป็นจุดเริ่มต้นของการแยก “โลก” ออกจาก “ธรรม” อย่างชัดเจน ผลก็คือพระสงฆ์หรือวัดมีบทบาทสงเคราะห์โลกน้อยลง คงเหลือแต่บทบาททางธรรม (ซึ่งถูกตีกรอบให้เหลือเพียงแค่เรื่อง“จิตใจ”) และการประกอบพิธีกรรม ความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเป็นสาเหตุสำคัญทำให้เกิดความเข้าใจในสมัยหลังโดยเฉพาะคนชั้นกลางในเมืองว่า พระ ไม่ควรยุ่งเกี่ยวกับเรื่องทางโลก รวมทั้งความเข้าใจว่าพระควรบวชเพื่อสละกิเลส หรือเพื่อความพ้นทุกข์เท่านั้น

อย่างไรก็ตามคงมีแต่พระในเมืองเท่านั้นที่เหลือแค่บทบาททางธรรม ส่วนในชนบทพระสงฆ์จำนวนไม่น้อยยังคงมีบทบาททางโลกควบคู่กับบทบาททางธรรม บทบาททางโลกดังกล่าวมิได้หมายถึงการแสวงหาประโยชน์ทางโลก แต่หมายถึงการสงเคราะห์ช่วย เหลือญาติโยมในเรื่องทางโลก เช่น ลดความยากจน บรรเทาความเจ็บไข้ได้ป่วย ช่วยเหลือเด็กกำพร้า ฯลฯ รวมทั้งนำชาวบ้านพัฒนาหมู่บ้าน เป็นต้น

เครือข่ายพระสงฆ์จังหวัดน่าน มีบทบาทสำคัญในด้านการเผยแพร่ศาสนา และ จริยธรรม ตลอดจนการสร้างจิตสำนึกของชุมชนให้มีส่วนร่วมในการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม โดยมีกิจกรรมร่วมกับชุมชน เช่น การบวชป่า สืบชะตาแม่น้ำ บวชสามเณรภาคฤดูร้อน การอบรมดีเจพระสงฆ์ และการจัดตั้งสมัชชาเยาวชนชาวไทยภูเขา เป็นต้น

กิจกรรมการดำเนินโครงการของเครือข่ายพระสงฆ์ที่ได้ดำเนินกิจกรรมในไตรมาสที่ 3 ได้เริ่มดำเนินกิจกรรมการ“บวชป่า” เป็นเครื่องมือทางสังคมสิ่งแวดล้อม ที่มุ่งหมายเพื่อเป็นกุศโลบายสร้างพลังร่วมของคนในชุมชนและหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องร่วมกับปกป้องรักษาผืนป่าที่เป็นทรัพยากรร่วมของชุมชน หรือ “ป่าหน้าหมู่” พระครูพิทักษ์นันทคุณ ซึ่งเป็นที่รู้จักกันในฐานะของพระนักพัฒนา ได้ให้คำอธิบาย *“การบวชป่าไว้ว่า “บวช” แปลว่า เว้น การบวชคน คือ การเว้นจากการทำความชั่ว ละทิ้งกิเลส อบายมุขทั้งปวง ดังนั้น “บวชป่า” จึงหมายถึง การเว้นจากการตัดไม้ทำลายป่า “บวชป่า” ไม่ใช่เพียงการนำเอาผ้าเหลืองไปผูกมัดต้นไม้เท่านั้น แต่เป็นการเชื่อมร้อยคนทุกฝ่ายให้มาอยู่ร่วมกัน และเป็นสัญญาใจในการร่วมกันคุ้มครองป่า สิ่งนี้เป็นวิธีคิดและการกระทำที่แยบยล ซึ่งชุมชนมองว่าทุกอย่างมีความสัมพันธ์กันเป็นห่วงโซ่ คือรักษาป่าเพื่อมีน้ำ ต้องรักษาน้ำเพื่อให้มีปลา เราเห็นว่าไม่มีสิ่งไหนจะศักดิ์สิทธิ์เท่าพระพุทธรูป จึงได้นำพระพุทธรูปไปประดิษฐานไว้ใต้ต้นไม้ที่ถือว่าเป็นประธานป่า และทำพิธีบวชป่า สำหรับชาวบ้านทั่วไปที่ยังนับถือผีอยู่ก็มีการเอาศาลพระภูมิ (ตูบผี) มาตั้งไว้คู่กันด้วย ดังคำพูดที่ว่า พระดี ผีดุ ช่วยกันรักษา กล่าวคือ พระนั้นมีไว้สำหรับชาวบ้านยำเกรง แต่ผีนั้นมีไว้ให้ชาวบ้านกลัว ถ้ามีทั้งสองอย่าง*

[1] พระไพศาล วิสาโล

คือทั้งเกรงทั้งกลัวเขาก็จะไม่กล้าเข้าไปตัด” ด้วยเหตุนี้ ทางโครงการจึงได้สนับสนุนการบวชป่า เพื่อให้เกิดผล 3 มิติ ได้แก่

มิติที่ 1 เกิดการฟื้นพลังร่วมของชุมชนโดยใช้ความเชื่อของคนในชุมชนในการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าต้นน้ำ

มิติที่ 2 เสริมพลังเครือข่ายพระสงฆ์และบทบาทพระสงฆ์กับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งพระสงฆ์เป็นสถาบันสำคัญของชุมนท้องถิ่น และ

มิติที่ 3 การเพิ่มพูนความหลากหลายทางชีวภาพนิเวศป่าและเอื้อต่อการเข้าถึงและการใช้ประโยชน์จากพืชอาหาร พืชทางยาและการท่องเที่ยวของคนในชุมชนและคนทั่วไป

พิธี *“บวชป่า”* มีบทบาทสำคัญในการเชื่อมร้อยคนทุกฝ่ายให้มาอยู่ร่วมกัน เกิดความร่วมมือช่วยเหลือเกื้อกูลกันเป็นสักขีพยาน ก่อให้เกิดความเลื่อมใส และความเคารพต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ปกปักรักษาป่า ซึ่งเป็นสัญญาใจของชุมชนในการร่วมกันคุ้มครองป่า โดยอาศัยการใช้มิติทางวัฒนธรรมเชื่อมโยงกับกระบวนการทางสังคม เป็นวิธีการรวมคนทุกหมู่เหล่าทั้งองค์กรชุมชน หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ รวมถึงพระสงฆ์ ครู นักเรียน นักวิชาการ เกิดการเรียนรู้ร่วมกันเป็นกิจกรรมที่สร้างความเข้าใจหล่อหลอมจิตสำนึกอุดมการณ์ร่วมกันในสังคม ทั้งชุมชนในเขตเมือง และเขตชนบท สามารถร่วมมือกันรักษาป่า

การบวชป่า จึงได้รับความนิยมกันแพร่หลาย หากชุมชนไหนมีความพร้อมที่จะร่วมการดูแลป่ามักจะทำการบวชป่า เพื่อเป็นพิธีกรรมอันศักดิ์สิทธิ์ร่วมกัน และเป็นการประกาศเจตนารมณ์ร่วมกันของคนในชุมชนในการที่จะอนุรักษ์ป่าไว้ การบวชป่าสามารถดำเนินการได้หลายรูปแบบ ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของแต่ละชุมชนแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ ต่างมีเป้าหมายร่วมกันคือการสร้างจิตสำนึกและความตระหนักในการร่วมปกป้องผืนป่า รวมถึงให้คนรุ่นปัจจุบันเห็นคุณค่าของทรัพยากรที่มีอยู่รอบข้างอันเป็นเสมือนฐานชีวิตของชุมชน

พิธี *“บวชป่า”* และ *“สืบชะตาแม่น้ำ”* เป็นการหยิบยกเอาภูมิปัญญา และความเชื่อดั้งเดิมของชุมชนที่มีต่อธรรมชาติ และสิ่งที่อยู่เหนือธรรมชาติมาประยุกต์ใช้กับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต ความเชื่อ และความศรัทธาของชุมชน สร้างจิตสำนึกใหม่ให้กับคนในชุมชน

ดังที่ท่านพระครูพิทักษ์นันทคุณได้กล่าวไว้ว่า *“ป่าที่ผ่านการบวชแล้ว จะต้องละเว้นในการเข้าไปตัดไปทำลายป่า แม่น้ำที่ผ่านการสืบชะตาแล้วก็จะช่วยการคืนความใสเย็นความมีชีวิตของมวลสัตว์น้ำ พืชน้ำ และสรรพสิ่งที่อยู่กับสายน้ำ หากผู้ใดละเมิดกฎของความเชื่อกฎของธรรมชาติ และกฎเหนือธรรมชาติก็จะมีอันเป็นไป”* ปฏิบัติการดังกล่าวเป็นการกระตุ้นเตือนตอกย้ำจิตใจของผู้คนให้รู้สำนึกในบุญคุณของดิน น้ำ ป่า ให้รู้จักใช้ชีวิตอย่างเกื้อกูลกับธรรมชาติที่ให้ทั้งชีวิตอาหาร และความเป็นชีวิตของคนในชุมชน สร้างความยั่งยืนในการอนุรักษ์ดินน้ำป่า ให้คงอยู่ยั่งยืนไป

ที่ผ่านมา เครือข่ายพระสงฆ์ได้ร่วมกับแกนนำชุมชน กลุ่มองค์กรในพื้นที่ดำเนินกิจกรรมบวชป่าไปแล้ว 2 พื้นที่ ได้แก่ พิธีบวชป่าบ้านน้ำว้า อำเภอแม่จริม ในวันที่ 29 พฤษภาคม 2561 และพิธีบวชป่าต้นตะเคียน บ้านน้ำลาน อำเภอแม่จริม จัดขึ้นในวันที่ 29 พฤษภาคม 2561 เช่นกัน หน่วยงานที่เข้าร่วมประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนตำบลน้ำพาง อุทยานแห่งชาติศรีน่าน กรมป่าไม้ ที่ว่าการอำเภอแม่จริม คณะสงฆ์อำเภอแม่จริม และประชาชนทั่วไป

ภายในงานมีการประกอบพิธีทางศาสนา พระครูพิทักษ์นันทคุณนำแกนนำชุมชนและผู้ร่วมงานทั้งหมดกล่าวคำปฏิญาณร่วมกันปกป้องดูแลรักษาผืนผ่า มีการจัดทำผ้าป่า เพื่อนำเงินที่ได้มาเป็นกองทุนในการอนุรักษ์ฟื้นฟูป่าต่อไป ผู้เข้าร่วมงานได้นำผ้าสีเหลืองซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของพระสงฆ์มัดกับต้นไม้เพื่อปกปักรักษา และยังเป็นสัญลักษณ์ประกาศให้คนทั่วไปและชุมชนต่างได้ทราบว่าพื้นที่นั้น ต้นไม้นั้นได้รับการปกป้องจากชุมชน ห้ามตัดทำลาย และยังมีกิจกรรมการปลูกป่าเสริมในผืนป่าชุมชน ในงานยังให้เด็กเยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมเรียนรู้ รับรู้และตระหนักถึงบทบาทป่าชุมชนกับวิธีของคนในพื้นที่ และความสำคัญของพิธีกรรมการบวชป่า

แผนงานที่จะดำเนินงานต่อไป คือ การจัดพีบวชป่าต้นตะเคียน ตำบลยาบหัวนา อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน คาดว่าจะจัดภายในเดือนธันวาคม 2561-มกราคม 2562

4.3.2 การเสริมสร้างและฟื้นพลังของกลไกการจัดการป่าชุมชนจังหวัดน่านการเสริมสร้างและฟื้นพลังของกลไกการจัดการป่าชุมชนจังหวัดน่าน

การดำเนิน “โครงการเสริมสร้างและฟื้นพลังเครือป่าชุมชนเพื่อรักษาพื้นที่ป่าต้นน้ำจังหวัดน่าน” ผ่านกระบวนงานวิจัยเชิงปฏิบัติการครั้งนี้ มีจุดเน้นให้เกิดการฟื้นพลังกลไกของการจัดการป่าชุมชน ซึ่งก่อนหน้านี้ กลไกการจัดการป่าชุมชนน่านซึ่งถูกกล่าวขานว่ามีพลังที่เข้มแข็ง มีความสามารถในการปรับตัว เรียนรู้ มีพื้นที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และแนวทางการทำงานเชิงรุกขับเคลื่อนรณรงค์ผลักดันเชิงนโยบายอย่างเข้มแข็ง แต่ในช่วงหลังตั้งแต่ปี 2547 เป็นต้นมาขบวนการของภาคประชาชนเริ่มแผ่วกำลังลงด้วยเหตุผลหลายประการดังที่กล่าวมาแล้ว

นอกจากนี้ต้องการศึกษาว่า 1) พลังของเครือข่ายป่าชุมชนน่านยังหลงเหลืออยู่หรือไม่ 2) หลงเหลือในรูปแบบใด 3) จะมีองค์ความรู้และเทคโนโลยีใดที่เหมาะสมเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพให้เห็นภาพข้อมูลเชิงประจักษ์ในการเสริมสร้างและฟื้นพลังเครือข่ายป่าชุมชนให้กลับมามีความตื่นตัวชีวิตชีวา มีระบบการจัดการที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของชุมชนในแต่ละภูมินิเวศ 4) จะสามารถฟื้นพลังให้กลไกการจัดการป่าชุมชนให้มีความเข้มแข็งสามารถจัดการตนเองอย่างมีประสิทธิภาพได้หรือไม่ จึงจำเป็นต้องมีการทบทวนตรวจสอบสถานะภาพของข้อมูลป่าชุมชนทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เพื่อเกิดความชัดเจนในภาพรวม “ต้นทุน” ของ “ป่าชุมชน”ก่อน โดยการย้อนศึกษาประวัติศาสตร์ของชุมชนเพื่อช่วยให้สามารถวิเคราะห์เบื้องหลังของต้นเหตุที่เกิดขึ้นได้อย่างตรงจุด

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ พบว่า “พลัง”ของกลไกการทำงานเครือข่ายป่าชุมชนจังหวัดน่านยังคงหลงเหลืออยู่ และเป็นพลังที่เคลื่อนไหวอยู่ทั้งในระดับปัจเจกและระดับชุมชน เพียงแต่ในช่วงที่ผ่านมาหลังการผนวกเข้าร่วมขบวนการกับเครือข่ายป่าชุมชนภาคเหนือ ในความพยายามที่จะผลักดันต่อสู้ในประเด็นปัญหาป่าไม้และที่ดินเชิงนโยบายเพื่อหาทางออกร่วมกันระหว่างคนกับป่า ช่วงหลังปี 2540 เมื่อพรบ.ป่าชุมชนฉบับประชาชนถูกบิดเบือนในสาระสำคัญในกฎหมายไม่รองรับชุมชนในป่าอนุรักษ์ให้มิสิทธิในการจัดการป่าชุมชน เมื่อพรบ.ดังกล่าวเผชิญแรงเสียดทานและถูกสะกัดกั้น เหล่านี้มีผลทำให้ขบวนการของภาคประชาชนต้องปรับตัว อยู่ในวังวนของการเจราจาต่อรองกับรัฐครั้งแล้วครั้งเล่าแต่ไม่เกิดผล เป็นปรากฏการณ์ที่สะท้อนความเห็นที่แตกต่างระหว่างชาวบ้านกับรัฐ ภาวะเช่นนี้ส่งผลกระทบต่อยุทธศาสตร์การทำงานของภาคประชาชนเมื่อประเมินสถานการณ์แล้วอาจเสียเปรียบและเกินศักยภาพของภาคประชาชนเพียงลำพังได้ ดูเหมือนหมดหนทาง เกิดความระส่ำระสายและสูญเสียอัตลักษณ์ จึงได้ปรับเปลี่ยนแนวทางตัดสินใจหวลกลับไปยังถิ่นฐานของตนเองและอยู่ในสภาวะที่นิ่ง เปรียบอุปมาอุปไมยเป็นเหมือน “ไฟที่สุมขอน” ทั้งนี้พร้อมจะติดไฟเมื่อได้รับการกระตุ้น

จนกระทั่งในปี 2561 เกิดการพัฒนา “โครงการเสริมสร้างและฟื้นพลังเครือข่ายป่าชุมชนน่าน”ผ่านกระบวนการวิจัยและความร่วมมือเพื่อพัฒนาเชิงพื้นที่ในฐานะเครื่องมือสร้างกระบวนการเรียนรู้ ที่สำคัญมีประเด็นโจทย์ที่ชัดเจนจากคนในพื้นที่ และหวังผลให้การวิจัยนี้จะสามารถสร้างการเรียนรู้ใหม่ที่ต่างจากเดิมเพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่ดีขึ้น โดยมีพี่เลี้ยงเป็นผู้อำนวยความสะดวกช่วยในการตั้งคำถามกระตุ้นให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การปะทะ สังสรรค์ทางความคิดระหว่างนักวิชาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการ Input ข้อมูลสถานการณ์ใหม่ ๆให้ชาวบ้านได้รับรู้ มีการระดมความคิดเห็นกับภาคีจากภายนอกให้เกิดมุมมองและทิศทางการขับเคลื่อนเชิงรุก สามารถปรับตัวปรับวิถีชีวิตให้เข้ากับบริบทใหม่อย่างเท่าทัน

พลังของชุมชนที่ยังหลงเหลืออยู่ ปรากฏในรูปของ**ฐานทรัพยากร**อันเป็นทุนเดิมที่มีอยู่ในชุมชน หมายรวมถึง ป่า ดิน น้ำ ที่ชุมชนได้พึ่งพา **เครือข่ายสายสัมพันธ์ทางสังคม** และคุณภาพของสายสัมพันธ์ ของแต่ละเครือข่าย เช่น **เครือข่ายผู้นำชุมชน ผู้นำบารมีที่คนน่านเคารพเชื่อฟัง** อาทิ ท่านพระครูพิทักษ์นันทคุณ และอาจารย์หมอบุญยงค์ วงค์รักมิตรฯเป็นศูนย์รวมจิตใจของผู้คนให้มาทำกิจกรรมเพื่อมาตุภูมิผืนแผ่นดินถิ่นเกิด เครือข่ายลูกศิษย์ของทั้ง 2 ท่านเป็นความสัมพันธ์ที่มีความใกล้ชิดและร่วมร่วมรับช่วงสานต่อการทำงานและสำนึกรักผืนแผ่นดินถิ่นเกิดของคนรุ่นปัจจุบัน **องค์ความรู้ภูมิปัญญาการจัดการป่า**ลักษณะสำคัญของชุดความรู้ของชุมชนมักจำมีความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงกับบริบทและลักษณะทางนิเวศการก่อเกิดของความรู้นั้น มีฐานสำคัญอยู่ในกลไกของสถาบันศาสนา วิถีชีวิตภาคการเกษตรและพึ่งพาอาศัยจากธรรมชาติ ที่สะท้อนผ่านวิถีชีวิตความเชื่อ มีการนำเอาความรู้ที่สั่งสมถ่ายทอดสืบต่อกันมา มาปรับใช้กับสถานการณ์ใหม่ๆ และมีการเรียนรู้เพื่อปรับหรือต่อยอด เช่น การประยุกต์พิธีกรรมทางศาสนาเป็นกุศโลบายมาใช้ในการปกป้องผืนป่าในรูปของ “การบวชป่า” เป็นแห่งแรกในภาคเหนือ **เครือข่ายการสื่อสารเพื่อสังคม** จุดเด่นของการทำงานของภาคประชาชนน่านคือมีช่องทางในการสื่อสารกับสาธารณะหลายช่องทางที่สามารถเข้าถึงได้ง่ายเมื่อเกิดเหตุการณ์ที่กระทบกับส่วนร่วมมีช่องทางการสื่อสาร เช่นรายการวิทยุภาคประชาชน สวท.น่าน LIVE สดรายงานเช้านี้ที่น่าน และเวทีระดมความคิดเห็นผ่านเวทีต่าง ๆ เช่น เวทีน่านฟอรั่ม **การจัดให้มี “พื้นที่” และ “โอกาสการทำกิจกรรมร่วมกัน** การปรึกษาหารือลักษณะที่เด่นของเวทีชาวบ้านคือการมีปฏิสัมพันธ์ ได้พบปะ ได้เห็นหน้าได้ทักทายถามไถ่ซึ่งกันและกัน เป็นการ รักษาสายสัมพันธ์ของคนในชุมชนให้มีความผูกพันร่วมกันเช่น เวทีนัดแรกของเครือข่ายป่าชุมชนได้จัดขึ้นที่วัดอรัญญาวาสผู้เข้าร่วมประชุมส่วนใหญ่เป็นผู้นำชุมชนหลากหลายวัย ตั้งแต่รุ่นบุกเบิกจนถึงรุ่นปัจจุบัน ได้ทักทาย ได้แสดงออกซึ่งความเคารพประกอบกับท่านพระครูพิทักษ์นันทคุณ และอาจารย์หมอบุญยงค์เป็นผู้กล่าวให้โอวาท ให้ข้อคิด ให้กำลังใจในการร่วมกันเร่งเสริมสร้างฟื้นพลังของเครือข่ายป่าชุมชน เพื่อที่จะส่งมอบให้ลูกหลานรุ่นต่อๆ ไปได้รับช่วงสานสิ่งดีๆ เหล่านี้ต่อไป **คนรุ่นปัจจุบันกับความรู้เทคโนโลยีสมัยใหม่**กลับมาช่วยทำงานในถิ่นฐานบ้านเกิดของตนเองมากขึ้น เช่นเดียวกันงานวิจัยชิ้นนี้ได้ออกแบบเลือกใช้ระบบข้อมูลสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ Geographic Information System (GIS) เป็นความร่วมมือของคนรุ่นใหม่อาสาสมัครทำงานในมูลนิธิฮักเมืองน่าน เป็นหนึ่งในเครื่องมือการสำรวจพื้นที่ป่าชุมชน เป็นประโยชน์ต่อการจัดการพื้นที่ด้วยข้อมูล หลักฐานเชิงประจักษ์ ในการวิเคราะห์ภาพรวมการจัดการป่าชุมชน ด้วยการกำหนดจุดพิกัดซึ่งเป็นการขับเคลื่อนงานอย่างมีส่วนร่วมโดยชุมชน โดยปกติระบบนี้มักสงวนไว้สำหรับหน่วยงานภาครัฐเท่านั้น ปัจจุบันเทคโนโลยีล้ำหน้าไปมากสามารถเชื่อมต่อความรู้บน Internet ที่สามารถเข้าถึงได้ง่ายเป็นนวัตกรรมที่เปลี่ยนจากความขัดแย้งสู่ความร่วมมือ นอกจากนี้ยังมี**หน่วยงานพี่เลี้ยง**ทั้งจากภาครัฐ องค์กรพัฒนาเอกชน (NGO) ภาควิชาการ ร่วมเป็นพี่เลี้ยง อำนวยความสะดวก กระตุ้นสร้างเวทีให้ชาวบ้านทบทวนค้นหาตัวเอง และยืนยันด้วยความรู้และมีความมั่นใจว่าปัญหาของตนเองอยู่ที่ไหน และต้องการแก้ไขอย่างไร แนวทางนี้จะเป็นจตัวตั้งที่ดีที่จะทำให้ระบบสนับสนุนต่าง ๆ ทำงานตอบโจทย์ของชาวบ้านได้อย่างตรงจุด องค์ประกอบที่มีศักยภาพดังกล่าวนี้หลอมรวมเข้าด้วยกันมีโอกาสสูงที่จะช่วยฟื้นพลังที่แผ่วลง ค่อยๆ เสริมฟื้นพลังขึ้นมาใหม่และมีกำลังลุกขึ้นทำหน้าที่ในการกำหนดทิศทางการขับเคลื่อนงานป่าชุมชนที่ตนเองต้องการ รวมไปถึงการลงมือดำเนินการเพื่อไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ได้อย่างเหมาะสมมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

สถานการณ์การจัดการป่าชุมชนในปัจจุบันมีความซับซ้อน ท่ามกลางข้อถกเถียงและการต่อรองเรื่องสิทธิชุมชน การใช้ประโยชน์จากป่า การกำกับดูแลรวมถึงการผนวกเป็นพื้นที่อุทยานแห่งชาติ ภายใต้สถานการณ์ที่เปลี่ยนอย่างรวดเร็วนี้ หากรัฐยังใช้รูปแบบเดิม ๆ ในการแก้ไขปัญหาคือการใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือในการจับกุมคนบุกรุกนับวันจะเกิดความขัดแย้งที่ทวีความรุนแรงขึ้น ทางออกที่จะนำไปสู่การคลี่คลาย

สถานการณ์ปัญหาคือ จำเป็นต้องอาศัยการสร้างพื้นที่แลกเปลี่ยน เรียนรู้ซึ่งกันและกันโดยอาศัย ข้อมูล ความรู้และปัญญาในการแก้ไขปัญหา สังคมไทยต้องการวิธีคิดและแนวทางใหม่ๆ ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติร่วมกัน อย่างไรก็ตามหากเป้าหมายของ Stakeholders ที่เกี่ยวข้องมีทิศทางเดียวกันคือการร่วมดูแลรักษาและฟื้นฟูทรัพยากรร่วมกัน โดยการปรับนโยบาย กฎหมายที่มีอยู่เดิมให้สอดสอดและสนับสนุนชุมชนในเชิงบวก แนวทางนี้จะเป็นทางออกในการคลี่คลายสถานการณ์อีกแนวทางหนึ่งได้

ท้ายที่สุดแล้วภายใต้งานวิจัยนี้สามารถตอบโจทย์ในการเสริมสร้างและฟื้นพลังกลไกการทำงานของเครือข่ายป่าชุมชนจังหวัดน่านให้สามารถฟื้นตัวเองและลุกขึ้นจัดการตนเองได้อย่างเข้มแข็งมีคณะกรรมป่าฯ ระดับ หมู่บ้าน ระดับตำบล ระดับอำเภอและระดับจังหวัด มีที่ปรึกษาและสำนักเลขาของเครือข่าย ทำหน้าที่สอดสองดูแลกำกับติดตาม เชื่อมประสานงานกับเครือข่าย จัดกระบวนการเรียนรู้และพัฒนางานเชิงรุกด้านการสร้างมูลค่าเพิ่มของเศรษฐกิจฐานรากบนฐานทรัพยากรชีวภาพในชุมชนให้เกิดการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน

บทเรียนและความสำเร็จจากการดำเนินงานวิจัย

สิ่งที่สำคัญในการดำเนินโครงการวิจัย พบว่าชุมชนในพื้นที่เป็นหัวใจสำคัญ และหัวใจสำคัญของการฟื้นพลังเครือข่ายป่าชุมชน อยู่ที่การสร้างให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ของคนในท้องถิ่น การเรียนรู้ การค้นหาทุนเดิมที่มีอยู่ ด้วยตนเองทำให้เกิดการฟื้นความภาคภูมิใจ ศักดิ์ศรี และความมั่นใจ และสำนึกของ ความเป็นชุมชน ความเป็นภาคประชาชนน่าน มีผลไปทำให้เครือข่ายทางสังคมเกิดการกระชับความสัมพันธ์ที่มีพลังแน่นแฟ้นมากขึ้น ที่จะลุกขึ้นจัดการเรื่องราวของตัวเอง เพราะปัญหาและเรื่องราวของชุมชนไม่มีใครที่จะรู้ทีดีเท่ากับชุมชนในพื้นที่โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับงานวิจัยนี้ได้เกิดผลสำเร็จ อย่างน้อยมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยตรง เช่น

- องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นครอบคลุมทั้ง 15 อำเภอ 94 ตำบลนำข้อมูลผลจากการวิจัยไปใช้ในการต่อยอดเพื่อพัฒนางานด้านป่าชุมชนให้เกิดความต่อเนื่องเพื่อคลี่คลายสถานการณ์ปัญหาการอยู่ร่วมกันระหว่างคนกับป่า
- อุทยานแห่งชาติดอยภูคา จังหวัดน่านภายใต้สำนักงานบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 13 แพร่ และสำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ 3 ส่วนงานป่าชุมชนได้มีการประสานงานและนำข้อมูลเพื่อใช้ในการขับเคลื่อนให้ความรู้ความเข้าใจ สร้างการมีส่วนร่วมกับชุมชน ในการขอขึ้นทะเบียนป่าชุมชน
- โครงการ Nan Sandbox โมเดลการแก้ไขปัญหาพื้นที่ทำกินรูปแบบคนกับป่านำข้อมูลด้านป่าชุมชนไปใช้เพื่อเป็นแนวทางในการประสานความร่วมมือในทำงานพัฒนาเชิงพื้นที่
- หน่วยวิจัยและฟื้นฟูป่าคณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยลัยเชียงใหม่ใช้ข้อมูลพื้นที่ป่าอำเภอภูเพียง อำเภอเวียงสาและอำเภอปัว เพื่อการต่อยอดการปลูกป่าโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน
- เครือข่ายป่าชุมชนภาคเหนือ สนใจติดตามแนวทางการศึกษาวิจัยเพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงและขยายผลไปยังพื้นที่จังหวัดอื่นๆต่อไป
- มูลนิธิฮักเมืองน่านใช้ข้อมูลจากงานวิจัยขยายผลการทำงานเชื่อมต่อกับหน่วยงาน องค์กรภาคส่วนต่าง ๆ เพื่อใช้ประโยชน์ ต่อยอดขับเคลื่อนงานด้านป่าชุมชนให้เกิดความต่อเนื่อง

ดำเนินโครงการวิจัยทำให้มีชุดข้อมูล ต้นทุนป่าชุมชนที่ชัดเจนครอบคลุมพื้นที่จังหวัดน่าน มีข้อมูลแผนที่เชิงประจักษ์ คนคนในชุมชนมีความรู้สึกร่วม เป็น “เจ้าของ” งาน ทำให้การขับเคลื่อนงานป่าชุมชนมีชีวิตชีวาเกิดจากกระบวนการเรียนรู้และเติบโตจากภายในมากขึ้น นอกจากนี้การที่มีข้อมูลที่ชัดเจนนับเป็น

เครื่องมือทำให้กระบวนการจัดการป่าชุมชนมีน้ำหนัก มีข้อได้เปรียบ เป็นที่สนใจของหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้อง มีการยอมรับในข้อมูลเพื่อวางแผนเดินหน้าการจัดการป่าร่วมกัน และเกิดการเติมเต็มช่องว่างความสัมพันธ์ที่เคยเป็นคู่ขัดแย้ง มีท่าทีเปลี่ยนเป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดี เป็นการสร้างพลังในการขยายเครือข่ายทางสังคมให้กว้างขึ้น ซึ่งช่วยทำให้เกิดการยอมรับในข้อจำกัดซึ่งกันและกันเกิดการปรับตัวในการทำงานร่วมกัน ซึ่งจะส่งผลให้การขับเคลื่อนงานของภาคประชาชนเกิดความยั่งยืนและเป็นประโยชน์กับคนในท้องถิ่นได้อย่างตรงกับความต้องการมากขึ้น

โครงการวิจัยฯ นี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อค้นหาพลังท้องถิ่นและนำมาใช้เป็นกลไกในการจัดการความรู้ของ ท้องถิ่น เพื่อศึกษาการฟื้นและการใช้พลังท้องถิ่นในการเรียนรู้ตามวิถีธรรมชาติของชุมชนและสร้างเครื่องมือ การจัดการความรู้โดยคนในชุมชนท้องถิ่น ผ่านงานวิจัยเชิงปฏิบัติการของแต่ละท้องถิ่น เพื่อสังเคราะห์บทเรียน องค์ความรู้ที่ได้จากงานวิจัย และกระบวนการทำงานในการสร้างกลไกการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาท้องถิ่น รวม ถึงเพื่อศึกษาแนวทางการสร้างความร่วมมือของหน่วยงานที่เข้ามาสนับสนุนการพัฒนาพื้นที่

4.3.3 กลไก/เครือข่ายการจัดการป่าชุมชนในการดำเนินโครงการฯ ระดับจังหวัด และ ระดับอำเภอ

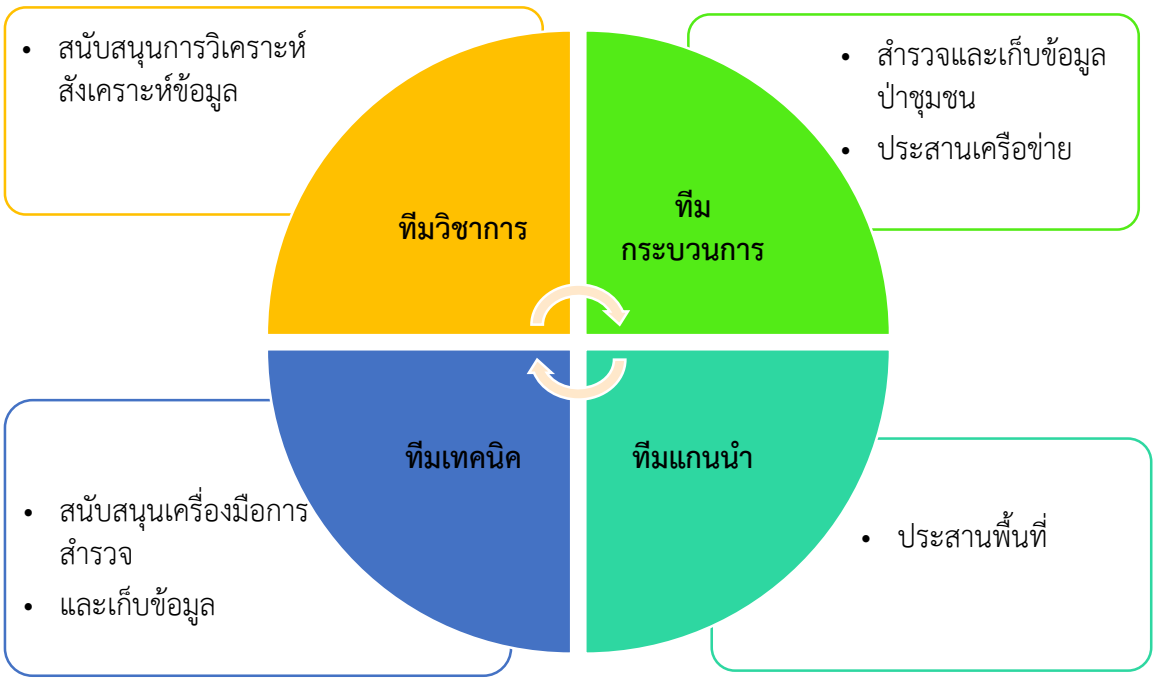
การดำเนินงานระดับพื้นที่ในเบื้องต้น คณะผู้ศึกษาได้อาศัยการทำงานเพื่อการขับเคลื่อน 4 ทีม และมี บทบาทหน้าที่ ได้แก่

1) ทีมวิชาการ มีหน้าที่ในการสนับสนุนการวิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูลด้านวิชาการที่เกี่ยวข้อง

2) ทีมกระบวนการ มีหน้าที่ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ (ตามเครื่องมือการเก็บรวมรวบข้อมูล ทั้ง 3 ชุด) รวมทั้งเป็นผู้ประสานงานหลักระหว่างโครงการ ภาคีความร่วมมือ และเครือข่ายป่าชุมชนในจังหวัดน่าน

3) ทีมเทคนิค ทำหน้าที่สนับสนุนเครื่องมือการสำรวจทางสารสนเทศ (GIS) และเก็บรวบรวมข้อมูลทางภูมิศาสตร์ พิกัด แผนที่ ฯ

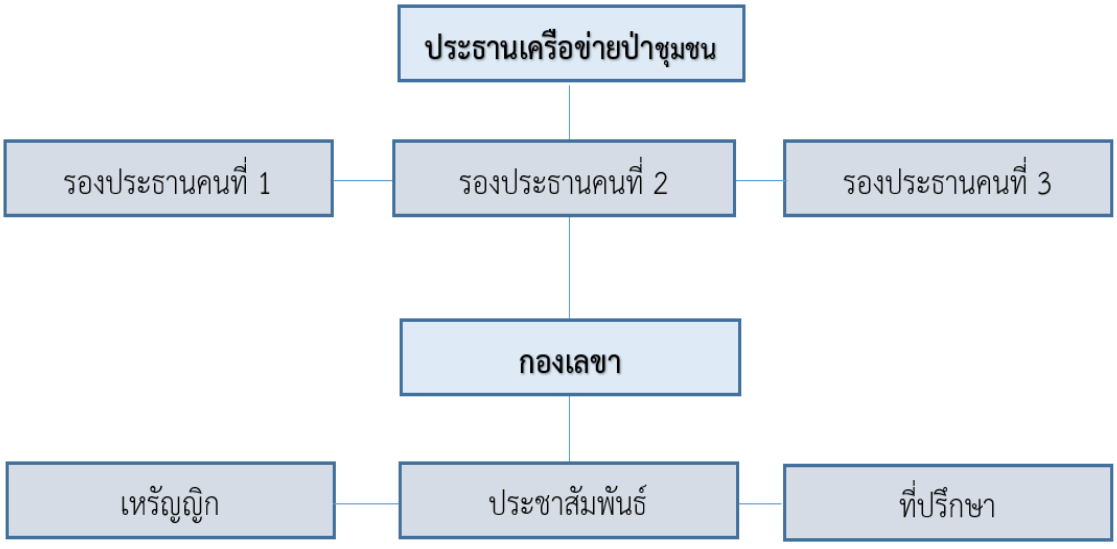
4) ทีมแกนนำ ทำหน้าที่ประสานงานระดับพื้นที่ 99 ตำบล เพื่อประสานความพร้อมของทีมในการลงพื้นที่จัดเก็บข้อมูลภาคสนาม

แผนภูมิที่ 211 กลไกการประสานงาน

กลไกความร่วมมือของเครือข่ายป่าชุมชน ได้แบ่งเป็น 2 ระดับ ดังนี้

1. ระดับจังหวัด

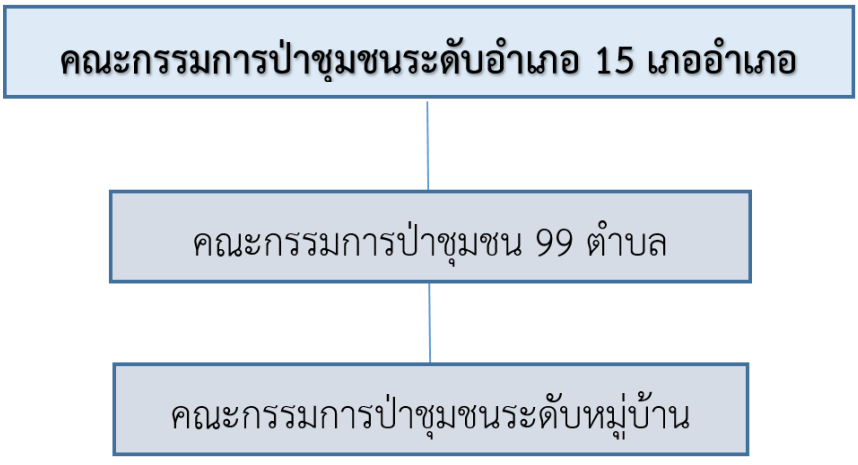

ภาพที่ 41 โครงสร้างคณะกรรมการเครือข่ายป่าชุมชนระดับจังหวัด

ตารางที่ 115 รายชื่อคณะกรรมการเครือข่ายป่าชุมชนระดับจังหวัด

ชื่อ/นาสกุล	ตำแหน่ง	เบอร์โทร
1.นายเสวียน สองสีขวา	ประธานเครือข่ายป่าชุมชน	096-5137048
2.นายสว่าง เปรมประสิทธิ์	รองประธานคนที่1	086-3277564
3.นายณรงค์ฤทธิ์ สิริวงค์วรพัฒน์	รองประธานคนที่2	098-6643638
4.นายสมบูรณ์ ใจปิง	รองประธานคนที่3	095-2896053
5.น.ส.พิมลพรรณ สะกิดรัมย์(มูลนิธิฮักเมืองน่าน)	กองเลขา	089-4338529
6.นายเพชร ไชยพงษ์	เหรัญญิก	098-6565075
7.น.ส.ลาวัลย์ ธนะวงค์	ผช.เหรัญญิก	081-9521765
8.นายสนิท มณเฑียร	ประชาสัมพันธ์	081-6021711
9.นายอธิวัฒน์ สุธรรม	ประชาสัมพันธ์	063-5184913
10.พระครูพิทักษ์นันทคุณ	ที่ปรึกษา	054-710510
11.นายสำรวย ผัดผล	ที่ปรึกษา	086-9169331
12.นายอิสรภาพ คำฟู	ที่ปรึกษา	093-1854852
13.ดร.บานจิตร สายรอคำ	ที่ปรึกษา	091-1436693
14.นายสวาท พินยา	ที่ปรึกษา	086-1143768
15.นายเสริม ต๊ะแก้ว	ที่ปรึกษา	

2. ระดับอำเภอ

ภาพที่ 42 โครงสร้างคณะกรรมการเครือข่ายป่าชุมชนระดับอำเภอ

ตารางที่ 116 รายชื่อผู้ประสานงานเครือข่ายป่าชุมชนระดับอำเภอ 15 อำเภอ

ชื่อ/นามสกุล	ตำแหน่ง	เบอร์โทร
1.นายสมพงษ์ ใจปิง	คณะกรรมการระดับอำเภอเฉลิมพระเกียรติ	088-4310261
2.นายก๋อง อุปจักร	คณะกรรมการระดับอำเภอบ่อเกลือ	089-8535089
3.นายสุพงษ์ ขะจาย	คณะกรรมการระดับอำเภอทุ่งช้าง	081-0207819
4.นายสมฤทธิ์ เนตรทิพย์	คณะกรรมการระดับอำเภอปัว	093-1574849
5.นายสมยศ สิงห์คราช	คณะกรรมการระดับอำเภอสองแคว	091-7507569
6.นายมานะ พิพัฒน์ชยากร	คณะกรรมการระดับอำเภอสันติสุข	081-0282552
7.นายประชิน ใบยา	คณะกรรมการระดับอำเภอท่าวังผา	081-0403221
8.นายบรรจง ไชยยงค์	คณะกรรมการระดับอำเภอบ้านหลวง	081-7658992
9.นายสวาสดิ์ สอนใจ	คณะกรรมการระดับอำเภอเมืองน่าน	087-1792451
10.นายเสาร์ คำมูลอินทร์	คณะกรรมการระดับอำเภอภูเพียง	083-5683480
11.นายสมคิด สีเขียว	คณะกรรมการระดับอำเภอเวียงสา	091-8512922
12.นายปรวิทย์ คำหอม	คณะกรรมการระดับอำเภอแม่จริม	090-9406257
13.นางช่อเอื้อง ปันติ	คณะกรรมการระดับอำเภอนาน้อย	085-7158271
14.นายชรินทร์ อินต๊ะเหล็ก	คณะกรรมการระดับอำเภอนาหมื่น	089-2646519
15.นายสมบูรณ์ ใจปิง	คณะกรรมการระดับอำเภอเชียงกลาง	095-2896053

4.4 ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะสถานการณ์ข้อติดขัดและปัญหาโดยรวมในพื้นที่จังหวัดน่านและประเด็นข้อกังวล

การเตรียมประกาศพื้นที่อุทยานทับซ้อนที่ทำกินและป่าชุมชน

- หน่วยงานภาครัฐ (อุทยานแห่งชาติ/เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า) เข้ามาผนวกพื้นที่ป่าชุมชนที่ชุมชนรักษามาแต่เดิมเข้าเป็นพื้นที่เตรียมประกาศเขตอุทยานแห่งชาติ/เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า (บ้านนาเลา หมู่ 3 บ้านดอนใหม่ หมู่ 5 ตำบลพงษ์ บ้านป่าแลว หมู่ 1 บ้านป่าอ้อย หมู่ 4 ตำบลป่าแลวหลวง อำเภอสันติสุข)
- ป่าชุมชนที่อยู่ในเขตอนุรักษ์ (อุทยานแห่งชาติ) ถูกปฏิเสธไม่ให้ขึ้นทะเบียนป่าชุมชนกับกรมป่าไม้ ทั้งๆที่เป็นป่าชุมชนที่ชุมชนร่วมกันบริจาคที่ทำกินเพื่อสร้างป่าชุมชน และดูแลรักษามาตลอดเป็นระยะเวลาที่ยาวนาน
- หน่วยงานภาครัฐ (อุทยานแห่งชาติ/เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า) เตรียมประกาศเขตอุทยานแห่งชาติ/เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ซ้อนทับเขตป่าชุมชน และที่ดินทำกินผลกระทบจากนโยบายป่าไม้ที่ดิน
- การปลูกพืชเศรษฐกิจไม่ได้รับความช่วยเหลือจากภาครัฐ ติดขัดในเรื่องข้อกำหนดกฎหมายนโยบายในเขตป่า (ไม่มีการยอมรับ)
- หน่วยงานรัฐเข้ามายึดพื้นที่ โดยการตัดต้นยางพาราของชาวบ้านและนายทุน (บ้านน้ำใส หมู่ที่ 5 ต.ฝายแก้ว อ.ภูเพียง)
- ชาวบ้านไม่มีส่วนร่วมในการจัดทำข้อมูลของภาครัฐ

ข้อกังวลของชาวบ้านเครือข่ายป่าชุมชน

- ป่าชุมชนที่อยู่ในเขตอุทยานจะมีแนวทางการกันออกเพื่อให้ชุมชนสามารถดูแลจัดการได้ดังเดิมได้อย่างไร
- ควรจะใช้ชื่อใด เพื่อเลี่ยงคำว่าป่าชุมชน (ในพรบ.ป่าชุมชน ห้ามอยู่ในเขตป่าอนุรักษ์)
- ป่าชุมชนในเขตป่าสงวนที่ยังไม่ได้ขึ้นทะเบียนป่าชุมชน จะมีขั้นตอนและระยะเวลาอย่างไร
- ป่าชุมชนที่อยู่นอกเขตป่าสงวนและป่าอุทยานจะมีรูปแบบการสนับสนุนอย่างไร
- ชุมชนมีการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าต้นน้ำในรูปแบบของป่าชุมชน.....แต่ทำอย่างไร จะเกิดการยอมรับร่วม (ขอบเขต การใช้ประโยชน์) เพื่อไปถึงการบริหารจัดการร่วมอย่างมีประสิทธิภาพ ระหว่างผู้มีส่วนเกี่ยวข้องสำคัญ
- ชุมชนจะเตรียมพร้อม ปรับตัวอย่างไร ทั้งด้านการเปลี่ยนแปลงด้านกฎหมาย นโยบายของรัฐ และโอกาสในการที่มีผู้ที่พร้อมสนับสนุนเพื่อให้เกิดการบริหารจัดการป่าที่ต่อเนื่อง ทั้งในประเด็นองค์ความรู้ และกระบวนการเรียนรู้กลไก และการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในชุมชนและภายนอก

ข้อเสนอแนะต่อการขับเคลื่อน

- มีฐานข้อมูลกลางองค์ความรู้สำหรับคนในพื้นที่ นำไปใช้การสร้างความเข้าใจ จิตสำนึก สร้างกลไกความร่วมมือในการจัดการทรัพยากรฯ และแก้ไขปัญหาร่วมกันในระดับพื้นที่
- ควรมีการเปิดพื้นที่พูดคุยเรื่องข้อมูลระหว่างผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการและใช้ประโยชน์ทรัพยากรป่าไม้และที่ดินจังหวัดน่าน เพื่อสร้างการยอมรับร่วมของข้อมูลชุดเดียวกันบนฐานข้อมูลความรู้เพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงในพื้นที่เชิงสร้างสรรค์ในระยะต่อไป
- ควรเร่งการสร้างทีมงานในพื้นที่ให้มีวิธีคิด วิธีการจัดการโดยใช้ข้อมูล ความรู้และความเป็นภาวะผู้นำในการจัดการปัญหาอย่างมีเท่าทันมีเหตุผล
- การสร้างกลไกเรียนรู้สำหรับคนรุ่นใหม่ โดยเชื่อมโยงการเรียนรู้ของชุมชนกับสถานศึกษาจัดการศึกษาให้รู้จักหน้าที่พลเมืองและการส่งต่อองค์ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น มีความภาคภูมิใจสำนึกรักถิ่นฐานบ้านเกิดแล
- นำร่องการจัดกระบวนการเรียนการสอนโดยนำเนื้อหาประวัติศาตร์ท้องถิ่น ภูมิปัญญาท้องถิ่นและการจัดการป่าโดยชุมชน ยกระดับบรรจุเป็นหลักสูตรท้องถิ่น
- การประสาน/เชื่อมโยงการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และนำข้อมูลของแต่ละส่วนงานที่มีอยู่มาเติมเต็มซึ่งกันและกัน รวบรวม สังเคราะห์ข้อมูลเพื่อสนับสนุนเครือข่ายป่าชุมชน/ภาคประชาสังคม จ.น่าน โดยที่ทุกส่วนสามารถใช้ข้อมูลเป็นฐานในการพัฒนาร่วมกัน
- ส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ฟื้นฟู รวมถึงใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนอย่างยั่งยืนและนำองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณค่าจากฐานทรัพยากรชีวภาพในปาชุมชน มาต่อยอดพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพให้เกิดการสร้างมูลค่าสูงตามแนวทางเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ ให้เกิดการสร้างงาน สร้างรายได้
- การสรุปบทเรียนพื้นที่ดีดีในการจัดการทรัพยากรโดยภาคประชาชนน่าน ขยายผลสู่การเรียนรู้ (KM) สื่อสารให้เป็นรับรู้ยิ่งขึ้น
- ควรศึกษาค่าเสียโอกาสของคนน่านที่ต้องคืนงบประมาณสู่ส่วนกลางเนื่องจากไม่สามารถดำเนินกิจกรรมพัฒนาใด ๆ ในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ได้ ทำให้ชุมชนได้รับผลกระทบ

ในการสำรวจข้อมูลป่าชุมชนทั้ง 15 อำเภอ 94 ตำบล 869 หมู่บ้าน ผลการสำรวจพบว่าชุมชนต่างๆในพื้นที่จังหวัดน่าน มีการอนุรักษ์ดูแลป่าชุมชน (ป่าหน้าหมู่ หรือในบางพื้นที่เรียกว่า ป่าสงวนหมู่บ้าน) ถึง 1,950 แห่ง รวมเนื้อที่ 1,247,024 ไร่ (ข้อมูล ณ วันที่ 26 สิงหาคม 2562) โดยจำแนกเป็น

- ป่าชุมชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติ จำนวน 1,350 แห่ง พื้นที่ 1,147,987 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 69.23 ของจำนวนป่าชุมชนที่สำรวจได้ทั้งหมด
- ป่าชุมชนในเขตอุทยานแห่งชาติ จำนวน 231 แห่ง หรือคิดเป็นร้อยละ 11.85 ของจำนวนป่าชุมชนที่สำรวจได้ทั้งหมด
- ป่าชุมชนนอกเขตป่าสงวนแห่งชาติและเขตอุทยานแห่งชาติ จำนวน 369 แห่ง หรือคิดเป็นร้อยละ 18.92 ของจำนวนป่าชุมชนที่สำรวจได้ทั้งหมด

ผลจากการสำรวจ ทางทีมวิจัยได้มีการจัดประชุมร่วมกับคณะกรรมการป่าชุมชนเพื่อคืนข้อมูลให้แต่ละพื้นที่ และหารือแนวทางการบริหารจัดการป่าชุมชน ภายใต้ พ.ร.บ.ป่าชุมชน 2562 ที่เพิ่งประกาศใช้ ซึ่งป่าชุมชนแต่ละแห่งจะมีแนวทางและกฎหมายป่าไม้แตกต่างกันขึ้นอยู่กับที่ตั้งของป่าชุมชนนั้นๆ ระวี ถาวร (เข้าถึงข้อมูลเมื่อวันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2563 เว็บไซท์ https://www.recoftc.org/thailand/stories/) อธิบายถึงแนวทางการขึ้นทะเบียนป่าชุมชน ว่า แม้ว่า พรบ.ป่าชุมชนเริ่มบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 30 พฤษภาคม 2562 เป็นต้นไป แต่ได้มีการยกเว้นให้บางหมวดบางมาตราให้มีผลบังคับใช้หลังจากประกาศ พรบ.นี้ 180 วัน หมายความว่า หมวดและมาตราดังกล่าว ได้แก่ หมวดที่ 4 หมวดที่ 5 และมาตรา 97 ถึง 103 ซึ่งมีเนื้อหาสาระที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับชุมชนในช่วงเวลาดังกล่าวโดยเฉพาะการจัดตั้งป่าชุมชนจะมีผลบังคับ หลังวันประกาศ
ดังนั้นในช่วง 180 วันหลังจากการประกาศในราชกิจจานุเบกษา โดยเริ่มตั้งแต่วันที่ 30 พฤษภาคม 2562 จนถึงวันที่ 25 พฤศจิกายน 2562 ชุมชนยังสามารถที่จะขอจัดตั้ง ขึ้นทะเบียนป่าชุมชนภายใต้ระเบียบ ขั้นตอนการจัดทำโครงการป่าชุมชนที่กำหนดโดยกรมป่าไม้

จากข้อมูลข้างต้น ผู้วิจัยได้ขอความอนุเคราะห์ข้อมูลการขึ้นทะเบียนป่าชุมชนกับกรมป่าไม้ พบว่า มีป่าชุมชนที่ขึ้นทะเบียนแล้ว จำนวน 170 แห่ง และยังไม่หมดอายุ ดังนั้น ป่าชุมชนทั้ง 170 แห่งหลัง 180 วัน (วันที่ 25 พฤศจิกายน 2562) จะได้รับการขึ้นทะเบียนโดยอัตโนมัติ
กรณีป่าชุมชนที่ยังไม่ได้ขึ้นทะเบียน หากยังอยู่ในช่วง 180 วันจะมีกระบวนการขั้นตอนหลักดังนี้

1) ประชุมราษฎรเพื่อชี้แจ้งทำความเข้าใจ และมีมติจัดตั้งป่าชุมชน คัดเลือกคณะกรรมการป่าชุมชนหมู่บ้านและร่วมกันลงลายมือชื่อจัดทำโครงการ (แบบ ปชช.1)
2) ตรวจสอบพื้นที่จัดทำโครงการป่าชุมชน (แบบปชช.2) และประชุมคณะกรรมการป่าชุมชนจัดทำโครงการป่าชุมชน (แบบ ปชช.3) เสนอผู้ว่าราชการจังหวัดหรือหัวหน้าหน่วยงานรับผิดชอบพิจารณาเห็นชอบในกรณีพื้นที่อื่นๆ ที่ไม่ใช่พื้นที่รับผิดชอบของกรมป่าไม้
3) เสนอสำนักจัดการป่าชุมชน ตรวจสอบเอกสารและเสนออธิบดีกรมป่าไม้พิจารณาอนุมัติโครงการป่าชุมชน

กรณีป่าชุมชนที่หมดอายุ ถ้ามีความประสงค์ในการต่ออายุจะต้องทำการประเมินผลโดยใช้แบบ ปชช.4 โดยเจ้าหน้าที่ แล้วส่งให้สำนักงานจัดกรทรัพยากรป่าไม้ในท้องที่ประเมิน ถ้าผ่าน เจ้าหน้าที่ส่งเสริมป่าชุมชน

ผู้นำประชุมประชาคมเพื่อขอต่ออายุโครงการป่าชุมชน และยื่นขอต่ออายุโดยใช้แบบ ปชช.5 ให้สำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ในท้องที่ตรวจสอบเอกสาร และส่งให้สำนักจัดการป่าชุมชนตรวจสอบและเสนออธิบดีกรมป่าไม้พิจารณาอนุมัติโครงการ

ดังนั้น เครือข่ายป่าชุมชนที่ได้ข้อมูลจากทีมวิจัยแล้ว จะต้องตรวจสอบสถานภาพป่าชุมชนของตนเองว่ามีอายุ หมดอายุ หรือยังไม่ได้ขึ้นทะบียนหรือไม่ ซึ่งจากผลสำรวจ ป่าชุมชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติ จำนวน 1,350 แห่ง มีเพียง 170 แห่งที่ยังมีอายุ ดังนั้นป่าชุมชนที่เหลือจึงขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของชุมชนว่าจะขึ้นทะเบียนหรือไม่ หากพ้น 180 วันหลังจากประกาศพรบ.ป่าชุมชน 2562 คือวันที่ 26 พฤศจิกายน 2562 เป็นต้นไป การจัดการป่าชุมชนจะต้องเป็นไปตามขั้นตอนที่ระบุไว้ในหมดที่ 4 มาตรา 31 ถึง 41 ปัจจุบัน ยังอยู่ในระหว่างร่างอนุบัญญัติภายใต้ พรบ.ดังกล่าว ชุมชนต่างๆ จึงต้องตรวจทานขอบเขตป่าชุมชนที่ตนเองดูแลรักษาและทำข้อมูลทั้งข้อมูลขอบเขตป่า ข้อมูลระเบียบและคณะกรรมการให้พร้อม
ส่วน ป่าชุมชนในเขตอุทยานแห่งชาติ จำนวน 231 แห่ง หรือคิดเป็นร้อยละ 11.85 ของจำนวนป่าชุมชนที่สำรวจได้ทั้งหมดนั้นจะอยู่ภายใต้กฎหมายคนละฉบับคือ พรบ.อุทยานแห่งชาติ 2562 มาตรา 65 อย่างไรก็ตาม หากป่าชุมชนดังกล่าวขึ้นทะเบียนเป็นป่าชุมชนภายใต้โครงการป่าชุมชนของกรมป่าไม้ก่อนที่จะมีการประกาศเขตพื้นที่อนุรักษ์ (อุทยานแห่งชาติ) ทับซ้อนลงไป ถือว่าป่าชุมชนนั้นอยู่ภายใต้การดูแลโครงการป่าชุมชนของกรมป่าไม้

กรณีป่าชุมชนในเขตอุทยานแห่งชาติ จะต้องมีการหารือกับอุทยานแห่งชาติที่ป่าชุมชนนั้นอยู่ เพื่อรับทราบแนวทางการบริหารจัดการ ซึ่งตามมาตรา 65 อุทยานแห่งชาติจะมีการสำรวจประเภท ชนิดทรัพยากรที่เกิดใหม่ทดแทนได้ จากนั้นจัดทำ จัดทำโครงการอนุรักษ์และการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนในอุทยานแห่งชาตินั้นเป็นประกาศกระทรวง เสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อให้ความเห็นชอบและให้มีแผนที่แสดงแนวเขตโครงการที่จะดำเนินการซึ่งจัดทำด้วยระบบภูมิสารสนเทศ หรือระบบอื่นซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงแนบท้ายประกาศกระทรวงนั้น

อย่างไรก็ตาม จากการดำเนินงานโครงการวิจัยป่าชุมชน เมื่อนำข้อมูลขอบเขตป่าชุมชนที่ทางโครงการสำรวจเทียบกับขอบเขตป่าชุมชนที่ขึ้นทะเบียนกับกรมป่าไม้ พบว่า บางป่าชุมชนมีขอบเขตที่ไม่ตรงกัน ทางคณะวิจัยจึงเข้าหารือกับทางผู้อำนวยการศูนย์ป่าไม้น่าน ในการตรวจทานข้อมูลร่วมกัน

ในส่วนป่าชุมชนในเขตป่าอนุรักษ์หรืออุทยานแห่งชาติ กำลังอยู่ระหว่างประสานงานเพื่อความชัดเจนในการดำเนินงาน หากมีการประกาศใช้กฎกระทรวงแล้ว ชุมชนจะได้หรือเสียประโยชน์ และโครงการอนุรักษ์ฯ ภายใต้ มาตรา 65 จะเปิดให้ชุมชนมีส่วนร่วมดูแลและใช้ประโยชน์โดยไม่กระทบกับวิถีการทำมาหากินและการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนที่ที่ชุมชนร่วมกันจัดการดูแลมาก่อน

บทที่ 5

สรุป อภิปรายและข้อเสนอแนะ

คณะผู้ศึกษาร่วมกับเครือข่ายผู้นำป่าชุมชนจังหวัดน่าน ได้ร่วมกันพัฒนาโจทย์การศึกษาวิจัยในประเด็น ป่าชุมชน ภายใต้โครงการ “เสริมสร้างและฟื้นพลังเครือข่ายป่าชุมชนเพื่อรักษาพื้นที่ป่าต้นน้ำน่าน” ซึ่งเป็นประเด็นร่วมของชุมชนที่ต้องการให้เกิดการเชื่อมร้อยเครือข่ายที่มีอยู่เดิมให้มีพลังลุกขึ้นจัดการตนเอง เสริมพลังซึ่งกันและกันให้เกิดการ “ฟื้นพลัง” มีระบบการจัดการป่าชุมชนให้กลับมีชีวิตชีวา ซึ่งแนวทางดังกล่าวนี้น่าจะเป็นทางเลือกและเป็นความหวังที่นำมาสู่การคลี่คลายสถานการณ์ปัญหาป่าน่านอีกแนวทางหนึ่งได้

การดำเนินโครงการวิจัยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาพัฒนาการของการจัดการป่าชุมชนจังหวัดน่านตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ศึกษาสถานภาพและศักยภาพของระบบการจัดการป่าชุมชน และวิเคราะห์เงื่อนไขทางสังคมร่วมกับข้อมูลสารสนเทศทางภูมิศาสตร์และมุ่งเน้นให้เกิดการเสริมสร้างและฟื้นพลังของกลไก เครือข่ายการจัดการป่าชุมชนจังหวัดน่าน ให้เข้มแข็งและมีระบบการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ

คณะผู้ศึกษาได้เลือกใช้วิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mix Method) ในการเก็บและรวบรวมข้อมูล ทั้งจากข้อมูลทุติยภูมิ การจัดประชุมกลุ่มย่อย การสัมภาษณ์ และการเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน โดยใช้เครื่องมือ 3 ประเภท คือ แบบสอบถาม การใช้ระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ (Geographic Information System: GIS) ในการสำรวจและจัดทำขอบเขตแผนที่ป่าชุมชนจังหวัดน่าน การสำรวจสภาพทางนิเวศของพื้นที่ป่าชุมชน และการประชุมกลุ่มย่อยกับกลุ่มเป้าหมาย 15 ครอบคลุมทั้ง อำเภอ 99 ตำบลในพื้นที่จังหวัดน่าน

5.1 ผลการศึกษา

พัฒนาการของการจัดการป่าชุมชนจังหวัดน่านมีมาตั้งแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบันโดยเฉพาะชุมชนที่อยู่ใกล้ป่า พบว่า การจัดป่าชุมชน มีมานานพร้อม ๆ กับการตั้งถิ่นฐานของชุมชน ในยุคแรกๆ วิถีชีวิตมีความสัมพันธ์กันอย่างแนบแน่น ตลอดวงจรชีวิตนับตั้งแต่แรกเกิดจนถึงวาระสุดท้ายของชีวิตมีความผูกพัน พึ่งพาอาศัย และใช้ประโยชน์จากป่าเป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิตในมิติต่าง ๆ อย่างครอบคลุมตามอรรถประโยชน์ มีการปรับตัว เรียนรู้กับวิถีของระบบนิเวศน์อันเป็นถิ่นที่อยู่อาศัย มีประสบการณ์เกี่ยวกับป่าเป็นอย่างดี ที่สั่งสมประสบการณ์มีองค์ความรู้ในการดำรงชีวิตและความอยู่รอดของเผ่าพันธุ์

จนกระทั่งเข้าสู่ยุคแห่งการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 1 นับตั้งแต่ปี 2504 เป็นต้นมา กระแสการพัฒนาเริ่มขยายรุกสู่ชุมชน ประกอบกับปี 2507 ทางการได้ประกาศ พรบ.ป่าสงวนแห่งชาติและเริ่มมีผลต่อชุมชนภายหลังปี 2514 เป็นต้นมา เมื่อป่าที่อุดมสมบูรณ์ด้วยความหลากหลายทางชีวภาพที่ชุมชนเคยดูแลจัดการได้กลายเป็น “ของหลวง” และรัฐได้อนุญาตผูกใช้ประโยชน์ผลิตไม้เชิงอุตสาหกรรมมีการสัมปทานทำไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติทั่วประเทศ บริษัทธุรกิจมากมายได้เข้าไป ดำเนินการตัดและชักลากไม้ในผืนป่าอันเป็นแหล่งต้นน้ำลำธารของชุมชน จนก่อให้เกิดผลกระทบในวงกว้าง หลายชุมชนเริ่มทบทวน ที่ทนต่อความกดดัน จึงได้รวมพลังลุกขึ้นเรียกร้องความเป็นธรรมทวงคืนผืนป่า ความตื่นตัวของชาวบ้าน สำนึกว่าป่าเป็นของชุมชน จึงได้รวมตัวลุกขึ้นปกป้องเจรจาและคัดค้านการสัมปทานทำไม้ของชุมชนท้องถิ่นได้เกิดขึ้นในพื้นที่อำเภอบ้านหลวงจังหวัดน่าน

ในปี 2518 จนในที่สุดนายทุนยินยอมถอนตัวและยุติการตัดไม้ จากเหตุการณ์ดังกล่าวชาวบ้านอำเภอบ้านหลวงจึงได้ทบททวนบทเรียนและได้กำหนดกฎกติกาการรักษาป่าขึ้น เพื่ออนุรักษ์ผืนป่าไว้ให้เป็นมรดกที่ยั่งยืนแก่ลูกหลาน และได้ขยายผลไปยังพื้นที่ใกล้เคียงอีกเป็นจำนวนมากในรูปของเครือข่ายป่าชุมชนจังหวัด

ด้วยพื้นฐานการต่อสู้เพื่อการปกป้องป่าของชาวบ้านในหลายพื้นที่ จึงกลายเป็นจุดสนใจขององค์กรพัฒนาเอกชน NGO ที่ร่วมเคลื่อนไหว และแสวงหาทางเลือกการจัดการทรัพยากรโดยชุมชน จึงได้มีการประสานงานกับชุมชนที่ดูแลรักษาป่าในพื้นที่ต่าง ๆ ให้เกิดการแลกเปลี่ยนแนวคิด ประสบการณ์ร่วมกันของผู้นำชุมชนขึ้น ภายหลังจากนั้นขบวนการของชุมชนเพื่อการจัดการป่าจึงได้พัฒนาขึ้น ตั้งแต่ปี 2533 โดยความร่วมมือของหน่วยงานพี่เลี้ยงอย่างเข้มแข็ง

ในปี 2534 ร่วมกับเครือข่ายป่าชุมชนภาคเหนือได้พัฒนาบทบาทเชิงรุกมากขึ้นทั้งการขยายเครือข่าย การสื่อสารกับสังคมและการผลักดันทางนโยบายและกฎหมาย เป็นช่วงที่การจัดการป่ามีความเข้มแข็งชุมชนมีความตื่นตัว ปี 2536 -2544 เป็นต้นมาเครือข่ายป่าชุมชนน่านได้เข้าเป็นสวนหนึ่งเพื่อระดมรายชื่อประชาชน 50,000 ชื่อร่วมยกร่างและเสนอกฎหมายป่าชุมชนฉบับประชาชนมีผลทำให้ทิศทางและกระบวนการเคลื่อนไหวของภาคประชาชนได้เน้นการรณรงค์ผลักดันพรบ.ป่าชุมชนฉบับประชาชนซึ่งมีผลทำให้วาทกรรมเรื่องสิทธิชุมชน เรื่องป่าชุมชน เป็นที่รับรู้ในทางนโยบายและสาธารณะอย่างกว้างขวาง

จนกระทั่งปี 2546 เป็นต้นมากลไกของเครือข่ายป่าชุมชนชนน่านเริ่มอ่อนกำลังลง ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากภาวะการถอยร่นของขบวนการเคลื่อนไหวปัญหาป่าไม้และที่ดินซึ่งมีแนวทางการแก้ปัญหาของรัฐที่ไม่ สอดคล้องมีมุมมองที่ต่างกัน จนในที่สุดชาวบ้านต้องยอมถอยออกมารู้สึกเหนื่อยที่ต่อสู้กับรัฐ ประชาชนที่เข้าร่วมในกระบวนการครั้งแล้วครั้งเล่าแต่ไม่เกิดผลในทางปฏิบัติและต้องกลับฐานเดิมของตนเอง ในช่วงเวลาดังกล่าวทำให้เห็นภาพของกระบวนการภาคประชาชนและกลไกการทำงานของเครือข่ายรวมถึงหน่วยงานพี่เลี้ยงเริ่มแผ่วกำลังลง มีความอ่อนล้าอ่อนแรงขาดการติดตามข้อมูลสถานการณ์ การดำเนินกิจกรรมด้านป่าชุมชนขาดความต่อเนื่อง ขาดพื้นที่การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ คนหนุ่มสาวซึ่งเป็นกำลังสำคัญของชุมชนเริ่มละทิ้งถิ่นฐานบ้านเรือนออกไปทำงานนอกชุมชน ขาดงบประมาณการหนุนเสริมภาคประชาชนในการดำเนินงานด้านป่าชุมชนอย่างต่อเนื่องด้วยองค์ประกอบดังกล่าวมีผลทำให้กลไกการจัดการป่าชุมชนอ่อนกำลังลง

5.2 สถานสถานภาพ และการคงอยู่ของป่าชุมชนในจังหวัดน่าน

ปัจจุบัน "น่าน" ยังมีป่าชุมชนที่อุดมสมบูรณ์เหลืออยู่เป็นหย่อม ๆ และเป็นผืนป่าติดต่อกันเป็นผืนใหญ่ ป่าที่คงเหลืออยู่เหล่านี้เป็นผลมาจากพลังของการร่วมแรงร่วมใจของชุมชนท้องถิ่นที่ช่วยกันดูแลรักษาป่าอย่างเข้มแข็ง ชุมชนได้ร่วมกันจัดการดูแลป่ากันเองโดยไม่ต้องรอให้ทางการมาชี้แนะ ทั้งนี้เพราะชุมชนเข้าใจดีว่าป่ามีคุณค่ามหาศาลต่อชีวิต จากการสำรวจข้อมูลป่าชุมชนจังหวัดน่านครอบคลุมทั้ง 15 อำเภอ 99 ตำบลพบว่ามีชุมชนที่ได้รวมกลุ่มดูแลรักษาป่าชุมชนมากถึง คลอบคุม 94 ตำบล 869 หมู่บ้าน พบการคงอยู่ของป่าชุมชน จำนวน 1,950 แห่ง เนื้อที่จำนวน 1,247,024 ไร่ จำแนกเป็น ป่าชุมชนในเขตป่าสงวน 1,350 แห่ง 1,147,987 ไร่ ป่าชุมชนในเขตป่าอุทยาน 231 แห่ง 461,619 ไร่ จำแนกป่าชุมชนนอกเขตป่าอนุรักษ์ 369 แห่ง ส่วนขนาดของพื้นที่ป่าชุมชนที่ชาวบ้านร่วมดูแลรักษามีขนาดพื้นที่ตั้งแต่ 1 ไร่ ถึง 60,000 ไร่

5.3 ประเภทของป่าชุมชน

"ป่าชุมชน" ที่ชาวบ้านมีส่วนร่วมดูแลรักษาจำแนกได้ ดังนี้

ป่าต้นน้ำ ป่าขุนน้ำ หรือป่าอนุรักษ์ เป็นต้นน้ำลำธารและแหล่งอาหารของชุมชน ชุมชนจะกันเขตเป็นพื้นที่อนุรักษ์ เขตหวงห้าม มีกฎระเบียบอย่างเคร่งครัด ห้ามตัดไม้แต่สามารถเข้าไปเก็ยหาของป่าเพื่อบริโภคได้

ป่าใช้สอย เป็นป่าที่ชุมชนมีการอนุรักษ์ แต่สมาชิกในชุมชนสามารถเข้าไปใช้ประโยชน์ภายใต้กฎกติกาของชุมชน ผลผลิตจากป่า เนื้อไม้ในกรณีของกิจกรรมส่วนร่วมและครอบครัวหรือสมาชิกในชุมชนที่ยากลำบาก

ป่าพิธีกรรม เป็นป่าเพื่อใช้ในการประกอบพิธีกรรมตามความเชื่อของชุมชน ส่วนใหญ่สมาชิกในชุมชนไม่มีผู้ใดกล้าเข้าไปใช้ประโยชน์และล่วงละเมิด ยังมีความเกรงกลัวในสิ่งลี้ลับเหนือธรรมชาติ

จนกระทั่งในปี 2561 เกิดการพัฒนา "โครงการเสริมสร้างและฟื้นพลังเครือข่ายป่าชุมชนน่าน"ผ่านกระบวนการวิจัยและความร่วมมือเพื่อพัฒนาเชิงพื้นที่ในฐานะเครื่องมือสร้างกระบวนการเรียนรู้ ที่สำคัญมีประเด็นโจทย์ที่ชัดเจนจากคนในพื้นที่ และหวังผลให้การวิจัยนี้จะสามารถสร้างการเรียนรู้ใหม่ที่ต่างจากเดิม เพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่ดีขึ้น โดยมีพี่เลี้ยงเป็นผู้อำนวยความสะดวกช่วยในการตั้งคำถาม กระตุ้นให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การปะทะ สังสรรค์ทางความคิดระหว่างนักวิชาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการ Input ข้อมูลสถานการณ์ใหม่ ๆให้ชาวบ้านได้รับรู้ มีการระดมความคิดเห็นกับภาคีจากภายนอกให้เกิดมุมมองและทิศทางการขับเคลื่อนเชิงรุก สามารถปรับตัวปรับวิถีชีวิตให้เข้ากับบริบทใหม่อย่างเท่าทัน

ส่วนประเด็นของการขึ้นทะเบียนพรบ.ป่าชุมชนนั้น ภายหลังจากสำรวจข้อมูลป่าชุมชนครอบคลุมทั้งจังหวัดน่าน ผลการสำรวจพบว่าชุมชนต่างๆในพื้นที่จังหวัดน่าน มีการอนุรักษ์ดูแลป่าชุมชน ป่าหน้าหมู่ หรือในบางพื้นที่เรียกว่า ป่าสงวนหมู่บ้าน มากถึง 1,950 แห่ง

เมื่อทำการสำรวจและวิเคราะห์ข้อมูลเสร็จ ทีมวิจัยได้มีการจัดประชุมร่วมกับคณะกรรมการป่าชุมชนเพื่อจัดเวทีคืนข้อมูลให้แต่ละพื้นที่พร้อมไฟล์ข้อมูล รวมทั้งการหารือแนวทางการขับเคลื่อนการบริหารจัดการป่าชุมชนภายใต้ พ.ร.บ.ป่าชุมชน 2562 ที่เพิ่งประกาศใช้ ซึ่งป่าชุมชนแต่ละแห่งจะมีแนวทางและกฎหมายป่าไม้แตกต่างกันขึ้นอยู่กับที่ตั้งของป่าชุมชนในแต่ละพื้นที่ เช่นอยู่ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ พื้นที่เตรียมประกาศอุทยานแห่งชาติ เป็นต้น

และภายหลังจากนั้นทีมงานวิจัยร่วมกับโครงการน่านฟอรั่มได้ประสานความร่วมมือผู้แทนจากศูนย์ฝึกอบรมวนศาสตร์ชุมชนภาคพื้นเอเชียแพซิฟิค และมูลนิธิรักษ์ไทย ซึ่งเป็นองค์กรพัฒนาเอกชนทำงานในพื้นที่และขับเคลื่อนในประเด็นเชิงนโยบายได้เข้ามาเป็นพี่เลี้ยงให้ความรู้ในด้านกฎหมายและขั้นตอนการขอขึ้นทะเบียนป่าชุมชน

สำหรับแนวทางการขึ้นทะเบียนป่าชุมชน ตามพรบ.ป่าชุมชนเริ่มบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 30 พฤษภาคม 2562 เป็นต้นไป แต่ได้มีการยกเว้นให้บางหมวด บางมาตราให้มีผลบังคับใช้หลังจากประกาศ พรบ.นี้ 180 วัน หมายความ

ว่า หมวดและมาตราดังกล่าว ได้แก่ หมวดที่ 4 ถึงหมวดที่ 5 และมาตรา 97 ถึง 103 ซึ่งมีเนื้อหาสาระที่เกี่ยวข้องกับชุมชนโดยเฉพาะการจัดตั้งป่าชุมชนจะมีผลบังคับในวันที่ 181 หลังวันประกาศ

ดังนั้นในช่วง 180 วันหลังจากการประกาศในราชกิจจานุเบกษา โดยเริ่มตั้งแต่วันที่ 30 พฤษภาคม 2562 จนถึงวันที่ 25 พฤศจิกายน 2562 ชุมชนยังสามารถที่จะขอจัดตั้ง ขึ้นทะเบียนป่าชุมชนภายใต้ระเบียบ ขั้นตอนการจัดทำโครงการป่าชุมชนที่กำหนดโดยกรมป่าไม้ จากข้อมูลข้างต้น ผู้วิจัยได้ขอความอนุเคราะห์ข้อมูลการขึ้นทะเบียนป่าชุมชนกับกรมป่าไม้ พบว่า มีป่าชุมชนที่ขึ้นทะเบียนแล้ว จำนวน 170 แห่ง และยังไม่หมดอายุ ดังนั้น ป่าชุมชนทั้ง 170 แห่งหลัง 180 วัน (วันที่ 25 พฤศจิกายน 2562) จะได้รับการขึ้นทะเบียนโดยอัตโนมัติ

กรณีป่าชุมชนที่ยังไม่ได้ขึ้นทะเบียน หากยังอยู่ในช่วง 180 วันจะมีกระบวนการขั้นตอนหลักดังนี้

1) ประชุมราษฎรเพื่อชี้แจ้งทำความเข้าใจ และมีมติจัดตั้งป่าชุมชน คัดเลือกคณะกรรมการป่าชุมชนหมู่บ้านและร่วมกันลงลายมือชื่อจัดทำโครงการ (แบบ ปชช.1)
2) ตรวจสอบพื้นที่จัดทำโครงการป่าชุมชน (แบบปชช.2) และประชุมคณะกรรมการป่าชุมชนจัดทำโครงการป่าชุมชน (แบบ ปชช.3) เสนอผู้ว่าราชการจังหวัดหรือหัวหน้าหน่วยงานรับผิดชอบพิจารณาเห็นชอบในกรณีพื้นที่อื่นๆ ที่ไม่ใช่พื้นที่รับผิดชอบของกรมป่าไม้
3) เสนอสำนักจัดการป่าชุมชน ตรวจสอบเอกสารและเสนออธิบดีกรมป่าไม้พิจารณาอนุมัติโครงการป่าชุมชน

กรณีป่าชุมชนที่หมดอายุ ถ้ามีความประสงค์ในการต่ออายุจะต้องทำการประเมินผลโดยใช้แบบ ปชช. 4 โดยเจ้าหน้าที่ แล้วส่งให้สำนักงานจัดกรทรัพยากรป่าไม้ในท้องที่ประเมิน ถ้าผ่าน เจ้าหน้าที่ส่งเสริมป่าชุมชน ผู้นำประชุมประชาคมเพื่อขอต่ออายุโครงการป่าชุมชน และยื่นขอต่ออายุโดยใช้แบบ ปชช.5 ให้สำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ในท้องที่ตรวจสอบเอกสาร และส่งให้สำนักจัดการป่าชุมชนตรวจสอบและเสนออธิบดีกรมป่าไม้พิจารณาอนุมัติโครงการ

ดังนั้น เครือข่ายป่าชุมชนที่ได้ข้อมูลจากทีมวิจัยแล้ว จะต้องตรวจสอบสถานภาพป่าชุมชนของตนเอง ว่ามีอายุ หมดอายุ หรือยังไม่ได้ขึ้นทะบียนหรือไม่ ซึ่งจากผลสำรวจ ป่าชุมชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติ จำนวน 1,350 แห่ง มีเพียง 170 แห่งที่ยังมีอายุ ดังนั้นป่าชุมชนที่เหลือจึงขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของชุมชนว่าจะขึ้นทะเบียนหรือไม่ หากพ้น 180 วันหลังจากประกาศพรบ.ป่าชุมชน 2562 คือวันที่ 26 พฤศจิกายน 2562 เป็นต้นไป การจัดการป่าชุมชนจะต้องเป็นไปตามขั้นตอนที่ระบุไว้ในหมดที่ 4 มาตรา 31 ถึง 41 ปัจจุบัน ยังอยู่ในระหว่างร่างอนุบัญญัติภายใต้ พรบ.ดังกล่าว ชุมชนต่าง ๆ จึงต้องตรวจทานขอบเขตป่าชุมชนที่ตนเองดูแลรักษาและทำข้อมูลทั้งข้อมูลขอบเขตป่า ข้อมูลระเบียบและคณะกรรมการให้พร้อม

ส่วน ป่าชุมชนในเขตอุทยานแห่งชาติ จำนวน 231 แห่ง หรือคิดเป็นร้อยละ 11.85 ของจำนวนป่าชุมชนที่สำรวจได้ทั้งหมดนั้นจะอยู่ภายใต้กฎหมายคนละฉบับคือ พรบ.อุทยานแห่งชาติ 2562 มาตรา 65 อย่างไรก็ตาม หากป่าชุมชนดังกล่าวขึ้นทะเบียนเป็นป่าชุมชนภายใต้โครงการป่าชุมชนของกรมป่าไม้ก่อนที่จะมีการประกาศเขตพื้นที่อนุรักษ์ (อุทยานแห่งชาติ) ทับซ้อนลงไป ถือว่าป่าชุมชนนั้นอยู่ภายใต้การดูแลโครงการป่าชุมชนของกรมป่าไม้

กรณีป่าชุมชนในเขตอุทยานแห่งชาติ จะต้องมีการหารือกับอุทยานแห่งชาติที่ป่าชุมชนนั้นอยู่ เพื่อรับทราบแนวทางการบริหารจัดการ ซึ่งตามมาตรา 65 อุทยานแห่งชาติจะมีการสำรวจประเภท ชนิดทรัพยากรที่เกิดใหม่ทดแทนได้ จากนั้นจัดทำ จัดทำโครงการอนุรักษ์และการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนในอุทยานแห่งชาตินั้น เป็นประกาศกระทรวง เสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อให้ความเห็นชอบและให้มีแผนที่แสดงแนวเขตโครงการที่จะดำเนินการซึ่งจัดทำด้วยระบบภูมิสารสนเทศ หรือระบบอื่นซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงแนบท้ายประกาศกระทรวงนั้น

อย่างไรก็ตาม จากการดำเนินงานโครงการวิจัยป่าชุมชน เมื่อนำข้อมูลขอบเขตป่าชุมชนที่ทางโครงการสำรวจเทียบกับขอบเขตป่าชุมชนที่ขึ้นทะเบียนกับกรมป่าไม้ พบว่า บางป่าชุมชนมีขอบเขตที่ไม่ตรงกัน ทางคณะวิจัยจึงเข้าหารือกับทางผู้อำนวยการศูนย์ป่าไม้น่าน ในการตรวจทานข้อมูลร่วมกัน

ในส่วนป่าชุมชนในเขตป่าอนุรักษ์หรืออุทยานแห่งชาติ กำหลังอยู่ระหว่างประสานงานเพื่อความชัดเจนในการดำเนินงานหากมีการประกาศใช้กฎกระทรวงแล้ว ชุมชนจะได้หรือเสียประโยชน์ และโครงการอนุรักษ์ฯภายใต้มาตรา 65 จะเปิดให้ชุมชนมีส่วนร่วมดูแลและใช้ประโยชน์โดยไม่กระทบกับวิธีการหาอยู่หากินและใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนที่ดูแลมาก่อน

อย่างไรก็ตามแม้จะปัจจุบันกฎหมายป่าชุมชนจะมีพัฒนาการความก้าวหน้า แต่ไม่ได้หมายความว่าทุกอย่างจะลงตัว ยังมีข้อติดขัดด้านนโยบายอยู่ไม่น้อย ในขณะที่ผืนป่าที่ชุมชนมีส่วนร่วมดูแลรักษาหลายแห่งมีความอุดมสมบูรณ์ มีกลไกและระบบการจัดการที่เข้มแข็งที่ประกาศเจตนารมย์ที่จะรักษาป่าชุมชนหรือป่าหน้าหมู่ให้คงอยู่ไว้ให้ลูกหลานได้รับช่วงสานต่อในอนาคตต่อไป

ในส่วนของพลังของชุมชนที่ยังหลงเหลืออยู่ ปรากฏในรูปของทุนเดิม หรือทุนทางสังคมในมิติต่าง ๆ เช่นในรูปของ**ฐานทรัพยากร**ธรรมชาติอันเป็นทุนเดิมที่มีอยู่ในชุมชน หมายรวมถึง ป่า ดิน น้ำ ที่ชุมชนได้พึ่งพา **เครือข่ายสายสัมพันธ์ทางสังคม เครือข่ายผู้นำชุมชน ผู้นำบารมีที่คนน่านเคารพนับถือ องค์ความรู้ภูมิปัญญาการจัดการป่า เครือข่ายการสื่อสารเพื่อสังคม การจัดให้มี “พื้นที่” และ “โอกาสการทำกิจกรรมร่วมกัน คนรุ่นปัจจุบันกับความรู้เทคโนโลยีสมัยใหม่** รวมถึง**หน่วยงานพี่เลี้ยง**ทั้งจากภาครัฐ องค์กรพัฒนาเอกชน (NGO) ภาควิชาการ ร่วมอำนวยความสะดวก กระตุ้นสร้างเวทีให้ชาวบ้านทบทวนค้นหาตัวเอง และยืนยันด้วยความรู้และมีความมั่นใจว่าปัญหาของตนเองอยู่ที่ไหน และต้องการแก้ไขอย่างไร แนวทางนี้จะเป็นตัวตั้งที่ดีที่จะทำให้ระบบสนับสนุนต่าง ๆ ทำงานตอบโจทย์ของชาวบ้านได้อย่างตรงจุด

ด้วยองค์ประกอบดังกล่าวนี้ หากได้หลอมรวมและผสานเข้าด้วยกันจะมีศักยภาพและมีโอกาสสูงที่จะช่วยเป็นเครื่องมือในการฟื้นพลังที่อ่อนกำลังลง ค่อยๆ เสริมฟื้นพลังขึ้นมาใหม่และมีกำลังลุกขึ้นทำหน้าที่ในการกำหนดทิศทางการขับเคลื่อนงานป่าชุมชนที่ตนเองต้องการ รวมไปถึงการลงมือดำเนินการเพื่อไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ได้อย่างเหมาะสมมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ความท้าท้ายต่อจากนี้ หากเป้าหมายของทุกส่วนเห็นร่วมกัน คือการดูแลฟื้นฟูทรัพยากรป่าต้นน้ำที่เหลืออยู่อย่างจำกัดนี้ จะให้คนอยู่กับป่าร่วมกันอย่างเกื้อกูลอย่างไร เป็นสิ่งที่ท้าทายยิ่ง เราต่างมีความหวังและมีความเชื่อมั่นว่า หากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีความจริงใจและสังคมไทยมีเป้าหมายร่วมกันผลักดัน แนวปฏิบัติให้

สอดคล้องกับความเป็นจริง และหนุนเสริมชุมชนทางบวก จะสามารถช่วยคลี่คลายปัญหาออกจากวังวนนี้ได้อีกทางหนึ่ง

5.4 อภิปรายผลการศึกษา

สถานการณ์การสูญเสียพื้นที่ป่าต้นน้ำน่านในช่วงที่ผ่านมา ได้สร้างความตื่นตัวกับภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งจากภายใน และภายนอกเร่งยกระดับการสร้างความร่วมมือ สร้างการมีส่วนร่วมขับเคลื่อนเพื่อหยุดยั้งการทำลายป่าต้นน้ำ ด้วยวิธีการที่หลากหลาย การดำเนินงานเป็นไปในลักษณะ ที่ต่างคนต่างทำเฉพาะจุดที่ตนเองถนัด ต่างมีเครื่องมือ และชุดความรู้ของตนเอง แยกส่วนพิจารณาและมุ่งแก้ไขโดยให้ความสำคัญในมิติของการปลูกป่าเฉพาะที่เห็นเป็นต้นไม้ และได้ละเลยในมิติของชุมชน และกลุ่มองค์กรภาคประชาสังคมในพื้นที่ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนา ในขณะที่ปัญหาเดิมยังมีความซับซ้อน หยั่งรากลึก และมีพลวัตยิ่งขึ้น

ภายใต้สถานการณ์ดังกล่าว เครือข่ายองค์กรภาคประชาชน และเครือข่ายป่าชุมชน จังหวัดน่านร่วมกับหน่วยวิชาการ จึงได้ปรึกษาหารือและร่วมวิเคราะห์สถานการณ์และ กลับมาตั้งหลักเพื่อทบทวนและค้นหา “ศักยภาพ” และ “ทุนเดิม” ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นสำคัญของการแก้ปัญหา และคาดหวังว่างานวิจัยนี้จะเป็นส่วนหนึ่งที่จะส่งผลสะเทือนไปถึงจุดอื่น ๆ เพื่อนำมาสู่การคลี่คลายสถานการณ์ปัญหาได้ตามลำดับ จากการวิเคราะห์สถานการณ์ของภาคประชาชนน่านในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติที่ผ่านมา พบว่าจังหวัดน่านมี “ทุนเดิม” ที่หลากหลายโดยเฉพาะการจัดการทรัพยากรโดยชุมชน ในรูปของ “การจัดการป่าชุมชน” ทั้งในแง่ของเครือข่ายองค์กรภาคประชาชนเข้มแข็งเกิด มีผู้นำชุมชน ทั้งผู้นำทางจิตวิญญาณ และผู้นำบารมีที่คนน่านเคารพนับถือ มีหน่วยงานองค์กรพี่เลี้ยงมีบทบาทเชื่อมประสานเครือข่ายให้มีพื้นที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีพื้นที่ป่าชุมชน มีองค์ความรู้/ภูมิปัญญาในการจัดการป่าชุมชน อีกทั้งยังเป็นพื้นที่แห่งแรกในภาคเหนือที่ได้ประยุกต์พิธีพิธีกรรมทางศาสนามาใช้ในการปกป้องผืนป่าในรูปของการบวชป่า มีชุมชนดั้งเดิมหลายแห่งสามารถรักษาป่านับหมื่นไร่ บางชุมชนรวมตัวกันปกป้องผืนป่าจากการรุกรานจากภายนอก บางแห่งสามารถพลิกฟื้นป่าเสื่อมโทรมให้กลับสมบูรณ์ แม้ไม่เคยรับรู้แนวคิดป่าชุมชนมาก่อนก็ตาม

5.5 การประยุกต์ใช้การวิจัยเพื่อพัฒนาพื้นที่ ABC (Area-Based Collaborative)

การเสริมสร้างและฟื้นพลังเครือข่ายป่าชุมชนจังหวัดน่านฯ แม้จะพบว่าในชุมชนแต่ละพื้นที่มีทุนเดิม มีศักยภาพในด้านต่าง ๆ มีองค์กรในพื้นที่หลากหลายหน่วยงาน มีกลไกการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่วนท้องถิ่น มีวัด โรงเรียน โรงพยาบาลชุมชน ฯลฯ แต่องค์กรเหล่านี้ยังขาดบูรณาการในการทำงานร่วมกัน ในขณะที่การพัฒนาชุมชนให้มีความเข้มแข็งและมีความยั่งยืนนั้น จำเป็นจะต้องอาศัยกลไกความร่วมมือ การบูรณาการระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ฝ่ายวิชาการ เจ้าหน้าที่ หน่วยงานทั้งในระดับพื้นที่มาหนุนเสริมในส่วนที่ชุมชนยังขาดหรือต้องการให้เกิดศักยภาพในการขับเคลื่อนการพัฒนา

จากจุดอ่อนในการพัฒนาที่ผ่านมา หลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับพื้นที่ ได้มีการแสวงหาแนวทางการดำเนินงานที่เหมาะสมและพบว่ากระบวนการวิจัยเพื่อพัฒนาพื้นที่ น่าจะเป็นทางออกที่เหมาะสมและเป็นการแก้ไขปัญหาการพัฒนาที่ตรงจุดมากที่สุด ซึ่งการดำเนินการในลักษณะนี้ ทางสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกสว.)

ได้ดำเนินการมาเป็นระยะเวลาพอสมควร และเกิดผลเป็นรูปธรรมในหลายพื้นที่และได้ขยายผล โดยมีจุดเริ่มของการทำงานโดยการสร้างงานวิจัยที่ทำให้ได้ทั้งข้อมูลและสร้างกลไกการทำงานร่วมกันของคนในพื้นที่ หน่วยงานและเจ้าหน้าที่ภาครัฐ องค์กรพัฒนาภาคเอกชน ฝ่ายวิชาการ บนฐานการใช้ข้อมูลความรู้และข้อเท็จจริง ในการขับเคลื่อนงานเพื่อแก้ไขปัญหาที่สามารถตอบโจทย์ของพื้นที่ได้อย่างตรงจุด ตรงกับความต้องการเช่นเดียวกัน ในการดำเนินโครงการ “เสริมสร้างและฟื้นพลังเครือข่ายป่าชุมชน เพื่อรักษาป่าจ้นน้ำจังหวัดน่าน” ได้มีการประยุกต์ใช้การวิจัยเพื่อพัฒนาพื้นที่ ABC (Area-Based Collaborative) ที่เน้นการทำงานวิจัยและพัฒนาเชิงพื้นที่มีโจทย์ปัญหาในพื้นที่ ที่เกิดจากการ “ระเบิดจากภายใน” ของชุมชนและอาศัยมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ ที่เชื่อมโยงตั้งแต่ระดับพื้นที่ ตำบล อำเภอ จังหวัด มีเป้าหมายในการตอบโจทย์ของชุมชนในการแก้ปัญหา กำหนดทิศทางการพัฒนา ทั้งด้านเศรษฐกิจสิ่งแวดล้อม สังคม และการเมือง

หลักคิดพื้นฐานการวิจัยเพื่อพัฒนาพื้นที่ (ABC) ประการแรก คือการเน้นพื้นที่เป็นตัวตั้ง ซึ่งพื้นที่หมายถึงจังหวัด ด้วยเหตุผลว่าจังหวัดเป็นหน่วยจัดการ (Unit of Management) ที่มีทรัพยากรเพื่อการพัฒนาของตนเองและมีอำนาจอันชอบธรรมที่จะตัดสินใจใช้ทรัพยากรดังกล่าวได้ ปัญหาการวิจัย เป็นปัญหาที่ผู้มีผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (stakeholders) หลายฝ่ายยอมรับถึงสภาพของการเป็นปัญหาร่วมและต้องการทางออกร่วมกัน เน้นความสำคัญของกระบวนการเรียนรู้ของชาวบ้านและผู้เกี่ยวข้องมากกว่าความน่าเชื่อถือของข้อมูล โดยมีวิทยากรกระบวนการไปช่วยตั้งคำถามเพื่อการวิเคราะห์ หาข้อสรุป และความรู้ที่ได้เป็นความรู้เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ สามารถนำไปปฏิบัติได้จริงในพื้นที่ เนื่องจากมีกลไกและทรัพยากรของจังหวัด ซึ่งแนวทางการดำเนินโครงการดังกล่าวนี้ มีความสอดคล้องกับ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (2552)

5.6 ป่าชุมชนบทเรียนและการจัดการ

การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และการแก้ไขปัญหาคนอยู่กับป่าตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา เป็นประเด็นที่สั่งสมเรื้อรังจนเกิดความชาชินกลายเป็นส่วนหนึ่งของการใช้ชีวิต แท้จริงแล้วไม่ใช่เรื่องปกติที่ควรยอมรับได้ ทั้งที่ปัญหาเหล่านั้นน่าจะมีทางออกที่ดีกว่า ที่ผ่านมาในจังหวัดน่านมีพื้นที่ตัวอย่างที่ดีของการจัดการป่าชุมชนคนกับป่าที่ดี มีรูปธรรม ความสำเร็จเป็นตัวอย่างหลากหลาย แต่ทำไมแนวทางดังกล่าวจึงขยายผลได้น้อยมาก

สังคมไทยได้เรียนรู้จากแนวทางจัดการทรัพยากรธรรมชาติที่ผ่านมา โดยเฉพาะผู้ที่เข้ามามีส่วนได้ส่วนเสียกับทรัพยากร ดิน น้ำ ป่า หากพิจารณาให้ดี ไม่ว่าตั้งแต่ระยะแรกของการพัฒนาและจัดการตามนโยบายของรัฐอาศัยวิชาการตะวันตกผนวกกับการจัดการตามกฎหมาย ซึ่งนอกจากไม่สามารถอนุรักษ์ทรัพยากรไว้ได้แล้ว ยังนำมาสู่ปัญหาอื่น ๆ ตามมา เช่น การเสียดุลของของระบบนิเวศธรรมชาติ และความขัดแย้งที่ซับซ้อนระหว่างรัฐและชุมชนที่มีความแตกต่างทางอำนาจ ต่างปกป้องกระบวนทัศน์ชุดความคิดในมุมมองของตัวเอง ที่ยังเป็นประเด็นยืดเยื้อไม่มีทีท่าว่าจะหาทางออกที่ลงตัวในจุดที่สมดุลได้

สำหรับการให้นิยามความหมายของป่าชุมชน ของกลุ่มคนต่าง ๆ ทั้งภาคประชาชน หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง องค์กรพัฒนาเอกชนและภาคประชาชน มีการให้คำนิยามป่าชุมชนในความหมายที่หลากหลายบนพื้นฐานประสบการณ์และชุดคิดที่ต่างกัน จากการสังเคราะห์เอกสาร ทำให้เข้าใจเบื้องหลังของการนิยามศัพท์และการผลิตความรู้ของนักวิชาการแต่ภาคส่วน โดยเฉพาะในประเด็น “ป่าชุมชน” เพียงประเด็นเดียว ต่างมีมุมมองต่อป่าชุมชน

ในหลายมิติทำให้เห็นมุมมองต่อป่าชุมชนในความหมายของ ชาวบ้าน หน่วยงานภาครัฐ ภาควิชาการ มีการให้คำนิยามความหมายที่ต่างกัน

ด้วยเบื้องหลังกระบวนทัศน์วิธีคิดในมุมมองเรื่อง ป่าชุมชนที่ต่างกัน จึงเห็นได้ว่า กว่า 30 ปีที่ผ่านมา ชุมชนต่างเผชิญกับแรงกดดันทางนโยบายโดยเฉพาะในประเด็นข้อถกเถียงและข้อต่อรอง เรื่องสิทธิชุมชนกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ กลไกการมีส่วนร่วมของชุมชน การรักษาความสมดุลของระบบนิเวศและความหลากหลายทางชีวภาพ การใช้ประโยชน์ การกำกับดูและการถูกผนวกเป็นพื้นที่เตรียมประกาศอุทยาน และพื้นที่อื่น ๆ ตามการจำแนกของภาครัฐ เป็นประเด็นที่ยืดเยื้อและไม่มีทีท่าจะลงตัวมาจนถึงปัจจุบัน ขึ้นอยู่กับว่าใครคือผู้นิยาม

ตลอดระยะที่ผ่านมา การจัดการป่าอยู่ในการกำกับดูแลของภาครัฐและ“เครื่องมือ” รัฐที่ใช้ในการจัดการการออกกฎหมายป่าไม้ฉบับต่าง ๆ แต่ข้อจำกัดในอัตรากำลังของที่ไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน รวมถึงการการขาด ข้อมูล ความรู้ ที่จะนำมาใช้จัดการทรัพยากรอย่างสอดคล้องกับระบบนิเวศของแต่ละภูมิภาค ทำให้ไม่สามารถปกป้องผืนป่าเอาไว้ได้เท่าที่ควร

เมื่อย้อนกลับไปดูผืนป่าที่ยังเหลือรอดจังหวัดน่าน กลับพบว่า ผืนป่าส่วนใหญ่ เป็นผืนป่าที่ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมดูแลรักษาไว้ในรูปของ “ป่าชุมชน” ที่ผ่านการทำพิธีกรรมทางศาสนาของแต่ละความเชื่อศรัทธา ที่สะท้อนผ่านพิธีกรรมที่หลากหลาย เช่น การบวชป่า การสิบชะตาแม่น้ำ การอวยพรป่า การเลี้ยงผีบรรพบุรุษ เป็นต้น

สำหรับการจัดการป่าของชุมชน มีแนวคิดที่อยู่เบื้องหลังคือ การยอมรับว่า ป่าเป็นของหน้าหมู่ เป็นสิทธิร่วมกันของคนในชุมชน ที่มีส่วนร่วมดูแลจัดการและใช้ประโยชน์จากป่า ไปพร้อม ๆ กัน มีกฎระเบียบเกี่ยวกับการดูแลจัดการและใช้ประโยชน์จากป่าที่สืบทอดมาหลายชั่วอายุคน แต่อย่างไรก็ตาม ความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับป่ามีพัฒนาการที่ไม่หยุดนิ่ง หากมีทั้งปัญหาการต่อสู้กับความผันแปร ของธรรมชาติ และความขัดแย้งทางสังคม เพราะชุมชนไม่ได้อยู่อย่างโดดเดี่ยว แต่มีปฏิสัมพันธ์กับสังคมภายนอก ทั้งรัฐ ทุน ตลาด และเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขทางเศรษฐกิจ และอำนาจทางการเมือง ชาวบ้านจึงต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบของความสัมพันธ์ของตนเองกับป่าไปตามบริบทของการพัฒนาในแต่ละยุค มีการถ่ายทอดความรู้จากรุ่นสู่รุ่น มีการรับช่วงและสานต่อในแต่ละยุคมีความแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับเสน่ห์ จามริกและยศ สันตสมบัติ (2536)

คณะผู้ศึกษาได้ตั้งข้อสังเกตว่า แม้จะมีคำนิยามที่ต่างกันแต่โดยภาพรวมจะเห็นสาระสำคัญของป่าชุมชน 3 ประการ คือ 1) มีพื้นที่ที่ชุมชนสามารถเข้าไปจัดการ 2) มีกระบวนการบริหารจัดการป่าโดยชุมชน 3) มีการใช้ประโยชน์จากป่าภายใต้กฎ กติกาของชุมชนเพื่อคนกับป่าอยู่ร่วมกันอย่างเกื้อกูลตามความประสงค์ของชุมชนอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับวิถีชีวิตของชุมชน ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานของเพิ่มศักดิ์ มกราภิรมย์ (2554)

อย่างไรก็ตาม หากก้าวผ่านเรื่องการกล่าวหาคนผิด ว่าใครเป็นต้นเหตุทำให้ทรัพยากรธรรมชาติเสื่อมโทรมละหมดไป เปลี่ยนมาสู่การหาแนวทางและเครื่องมือใหม่ๆ ที่สามารถใช้จัดการทรัพยากรในท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสมนั้น ผู้ศึกษามีความคิดเห็นว่า แนวทางการจัดการทรัพยากรโดยชุมชนในรูปแบบ “ป่าชุมชน” น่าจะเป็นทางเลือกหนึ่งของการปกป้องและพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติได้อย่างยั่งยืน

5.6.1 ป่าชุมชนคือความหวัง

กว่า 40 ปีที่ผ่านมา ชุมชนต่างเผชิญกับแรงกดดันทางนโยบายโดยเฉพาะในประเด็นข้อถกเถียงและข้อต่อรอง เรื่องสิทธิชุมชนกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ กลไกการมีส่วนร่วมของชุมชน การรักษาความสมดุลของระบบนิเวศและความหลากหลายทางชีวภาพ การใช้ประโยชน์ การกำกับดูและการถูกผนวกเป็นพื้นที่เตรียมประกาศอุทยาน และพื้นที่อื่น ๆ ตามการจำแนกของภาครัฐ เป็นประเด็นที่ยืดเยื้อและไม่มีทีท่าจะลงตัวมาจนถึงปัจจุบัน ขึ้นอยู่กับว่าใครคือผู้นิยาม

หากย้อนกลับ “ป่าชุมชน” อาจเป็นเรื่องที่ไกลตัว และผู้คนส่วนใหญ่มองว่า เป็นเรื่องของชุมชนกลุ่มหนึ่งที่ออกมาเรียกร้องสิทธิของตัวเองในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ แต่มายุคปัจจุบันนี้ ปฏิเสธไม่ได้ว่าป่าชุมชนมีความสำคัญและมีความจำเป็นสำหรับมนุษย์ทุกคน ผู้คนต้องการป่าและพื้นที่สีเขียว ต้องการพลังร่วมให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมลุกขึ้นมาจัดการทรัพยากรในพื้นที่ของตนเอง และยิ่งการจัดการป่าชุมชนเข้มแข็งผู้คนส่วนใหญ่ยิ่งได้รับประโยชน์

ในอีกมุมมองหนึ่งทำให้เห็นภาพของชุมชนในการขับเคลื่อนจัดการป่าชุมชนว่า ที่ผ่านมาแม้ว่าในระหว่างการรอกฎหมายป่าชุมชน ที่ไม่รู้ว่ามีความก้าวหน้าและจะมาถึงเมื่อไร ชุมชนไม่ได้รอและต่างเดินหน้าไปได้ไกลกว่ากฎหมาย และได้พยายามสร้างสรรค์แนวทางใหม่ ๆ เพื่อการอยู่ร่วมกันระหว่างผู้คนกับป่าได้อย่างเกื้อกูล เพราะชุมชนอยู่ในพื้นที่ อยู่ใกล้ป่า ย่อมรู้ดีว่าปัญหาของตนเองคืออะไร อยู่ตรงไหน และเผชิญกับเงื่อนไขใหม่ๆทั้งจากภายในและภายนอกชุมชน จึงมีความพยายามในการปรับตัว ๆ ตลอดเวลา ระดับความเข้มข้นของปัญหาเปรียบเหมือนเป็นตัวเร่งที่ส่งพลังในการคิดค้นหาแนวทางทางใหม่ ๆ ในการจัดการป่าของแต่ละชุมชนและเหตุผลที่สำคัญของการมีส่วนร่วมของแต่ละชุมชนในการปกป้องดูแลรักษาป่าคือพยายามปกป้องผืนป่าไม่ให้ตกเป็นของนายทุนหรือบุคคลภายนอก รวมถึงรัฐที่เกี่ยวข้องแต่ต้องการส่งต่อให้กับลูกหลานได้รับช่วงสานต่อให้ป่าคงอยู่ต่อไป

การลดลงของพื้นที่ป่าต้นน้ำน่าน ขณะที่ผู้คนส่วนใหญ่ในสังคม มองภาพผืนป่าน่านว่าอยู่ในขั้นวิกฤติ แต่หากซูมเข้ามาใกล้ ๆในพื้นที่แต่ละชุมชน จะเห็นเรื่องราวที่ดีของวิถีชุมชนกับป่ามีการ รับช่วง สานต่อให้กับสมาชิกในชุมชนจากรุ่นสู่รุ่นอย่างมีพลวัต

อย่างไรก็ตามแม้จะปัจจุบันกฎหมายป่าชุมชนจะมีพัฒนาการความก้าวหน้า แต่ไม่ได้หมายความว่าทุกอย่างจะลงตัว ยังมีข้อติดขัดด้านนโยบายอยู่ไม่น้อย ปัญหามีความซับซ้อนขึ้น ในขณะที่ ความสมบูรณ์ของป่า ก็ไม่อาจยกให้เป็นภาระของรัฐหรือชุมชนเพียงลำพังโจทย์ร่วมแห่งอนาคต คือ สังคมและพลเมืองที่ล้วนได้รับประโยชน์จากป่า จะขยับมาเป็นส่วนหนึ่งในการดูแลสิ่งที่หลายภาคส่วนหวงแหนนี้ในอนาคตจะเป็นอย่างไรต่อไป เป็นประเด็นที่ท้าทายยิ่ง

5.6.2 ลักษณะสำคัญในการบ่งชี้ความการคงอยู่ของป่าชุมชน

จากการศึกษาข้อมูลในพื้นที่ภาคสนามเกี่ยวกับลักษณะสำคัญที่บ่งชี้ความเป็นป่าชุมชนพบว่า ในแต่ละพื้นที่จะมีการเชื่อมโยงระบบสังคมวัฒนธรรม เข้ากับเรื่องป่าและทรัพยากรในป่า คนกับป่าอยู่ด้วยกัน พึ่งพากัน ไม่แยกจากกัน เป็นการจัดการแบบองค์รวม ที่มองทรัพยากรต่าง ๆ ของชุมชนทั้ง ป่า ดิน น้ำ วัฒนธรรม ล้วนมี

ความสัมพันธ์กัน แม้จะพุ่งประเด็นที่ป่าแต่ไม่แยกส่วนกับการจัดการทรัพยากรทั้งหมด รวมถึงรูปแบบของการจัดการหลากหลายมีความหลากหลาย และมีขอบเขตที่ชาวบ้านสามารถจำแนกไว้อย่างชัดเจน เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน มีกฎเกณฑ์ในการบริหารจัดการป่าและทรัพยากร กำหนดและตัดสินใจโดยองค์กรชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานของ เพิ่มศักดิ์ มกราภิรมย์ (2540)

5.6.3 ภาวะการอ่อนกำลังของการจัดการทรัพยากรธรรมชาติโดยชุมชน

จากการทบทวนเอกสารและประมวลทัศนะของนักวิชาการเกี่ยวกับการจัดการป่าชุมชนได้สะท้อนให้เห็นว่ากระบวนการจัดการป่าชุมชนมีจุดอ่อนใน 2 ระดับคือระดับกระบวนทัศน์และระดับปฏิบัติการของชุมชน จากประเด็นข้อถกเถียง/การอภิปรายและเสียงสะท้อนของเครือข่ายองค์กรชุมชนในการดูแลรักษาป่า ได้บ่งบอกถึงความอ่อนล้า และอ่อนกำลังลง

ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว คณะผู้ศึกษามีความคิดเห็นว่า เงื่อนไขสำคัญที่ส่งผลให้การจัดการทรัพยากรของชุมชนมีพลวัตของความเปลี่ยนแปลง มีสาเหตุจากระบบกลไกของชุมชนไม่นิ่ง 3 ด้านคือ

1) ปัจจัยภายนอกในเงื่อนไขที่ระบบเศรษฐกิจชุมชน ระบบทุนนิยม และโลกาภิวัฒน์มีอิทธิพลและคุกคามชุมชนเกือบทั่วทุกแห่ง ดังที่ สมศักดิ์ สุขวงค์ (2543) ได้กล่าวว่าคนที่เคยอยู่อย่างกลมกลืนกับธรรมชาติ เคยเป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติ เคยช่วยรักษาป่ามีวิถีชีวิตซึ่งช่วยจรรโลงโลก มีวิถีชีวิตที่เป็นองค์รวมกำลังถูกเปลี่ยนไปปลูกพืชเชิงเดี่ยว สูญเสียวัฒนธรรม ลืมองค์ความรู้ท้องถิ่นวิถีชีวิตดั้งเดิม สูญเสียที่ดินให้กับธุรกิจโลก (สมศักดิ์ สุขวงค์, 2543 : 7) วิถีชีวิตเปลี่ยนไป กลมกลืนไปกับระบบนิเวศที่หลากหลายมาเป็นวิถีชีวิตแบบเมือง ทำให้แบบแผนการพึ่งพาทรัพยากรเปลี่ยนไป และไม่ได้จำกัดเพียงแค่พอใช้สอยในท้องถิ่น แต่เก็บไปเพื่อตอบสนองความต้องการอันไม่มีขีดจำกัดในเมือง เพิ่มศักดิ์ มกราภิรมย์ (2547 : 32)

2) เงื่อนไขของปัจจัยที่เกิดขึ้นภายในชุมชนอันเนื่องจากมาจากผลกระทบจากแรงกดดันจากภายนอกมีผลทำให้ชุมชนท้องถิ่นบางส่วนต้องหันไปดำเนินชีวิตตามกระแสของแรงกดดัน ทำให้ละเลยกระบวนการความรู้ในการเสริมสร้างภูมิปัญญาที่เคยสืบทอดมา ซึ่งอาจส่งผลให้สูญเสียความรู้เหล่านั้นไป (อานันท์ กาญจนพันธุ์, 2551 : 100) นอกจากนี้คนรุ่นใหม่ อาจไม่สานต่อการทำงานด้านป่าชุมชน ทั้งนี้เป็นเพราะป่าชุมชนอาจไม่ใช่สิ่งจำเป็นอันดับแรกในการดำรงชีวิตประจำวัน แต่เป็นตัวเสริมที่ชุมชนสามารถพึ่งพาหรือช่วยบรรเทาในระดับ พื้นฐานเท่านั้น

3) ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ส่งผลให้ระบบความสัมพันธ์ในชุมชนเปลี่ยนไป ทั้ง วิธีคิด ความเชื่อ ชุมชน ผู้นำชุมชนเกิดการแตกตัว (Social Differentiation) และอาจไม่มีความเป็นเอกภาพในการจัดการป่าชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพอย่างรุ่นก่อนได้

จากเงื่อนไขดังกล่าว ทำให้เห็นภาพของผู้คนกับป่าอาจมีความสัมพันธ์ที่เปลี่ยนไปตามยุคสมัยของการพัฒนาในแต่ละช่วง ที่มีผลต่อการจัดการป่าของชุมชนออกเป็นกลุ่มคน 3 ยุค ดังนี้

ยุค 1 ฐานเดิมชุมชนมีวิถีชีวิตผูกพันกับธรรมชาติมาและดำรงชีวิตอยู่ได้โดยการพึ่งพาจากธรรมชาติ มีมิติของการอยู่ร่วมกันในเชิงเคารพเกื้อกูล มีความเป็นชุมชนสูง พึ่งพาและใช้ประโยชน์จากธรรมชาติ มีระบบแบบแผนการผลิตเพื่อการยังชีพเป็นหลักสามารถพึ่งพาตัวเองได้ หากเหลือจึงขายแลกเปลี่ยนและแบ่งปันกัน มีการสร้างกฎเกณฑ์ในการดูแลทรัพยากรที่สอดคล้องกับระบบนิเวศ มีวิถีชีวิตที่เรียบง่าย มีจารีตประเพณีและวัฒนธรรม ที่ได้หล่อหลอมกล่อมเกลาสมาชิกในชุมชนที่สืบทอด ชุมชนจึงปฏิบัติต่อทรัพยากรธรรมชาติด้วยความเคารพ ประกอบกับการดำเนินชีวิตไม่เดือดร้อนทางด้านเศรษฐกิจ จึงเป็นเงื่อนไขที่สำคัญส่งผลให้ชุมชนมีระบบการดูแลและรักษาป่าไว้ร่วมกันอย่างเข้มแข็ง

ยุคที่ 2 วิถีการดำรงชีวิตเริ่มเปลี่ยนไปจากเดิม จากแนวนโยบายการพัฒนาของรัฐที่มุ่งส่งเสริมกระบวนการพัฒนา การส่งเสริมการปลูกพืชเชิงเดี่ยว ที่ต้องอาศัยปัจจัยทางการผลิตและเทคโนโลยีเพื่อการเกษตรจากภายนอกมาก มีนายทุนเป็นผู้ควบคุมปัจจัยการผลิตและระบบตลาดที่มุ่งแสวงหากำไรส่งผลให้ผู้คนยุคที่ 2 ปฏิบัติตามเงื่อนไขและมุ่งสู่ระบบการผลิตที่เข้มข้น ระบบการผลิตในลักษณะดังกล่าว ได้เร่งเร้าให้ชุมชนชนบทได้ปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตในทิศทางที่ใกล้เคียงกัน คือ การขยายที่ดินในเขตป่าอย่างกว้างขวางเพื่อขยายพื้นที่การผลิตพืชไร่ในเชิงพาณิชย์ เป็นภาพที่สะท้อนความเป็นจริงของการดำรงอยู่ของผู้คนในชุมชนที่ต้องดิ้นรนเพื่อความอยู่รอดในการแสวงหารายได้ เพื่อตอบสนองต่อการดำรงชีวิต ภายใต้การบริโภคที่สูงขึ้น

สภาพเช่นนี้เกษตรกรสูญเสียความสามารถในการพึ่งตัวเอง มีหนี้สินและอพยพแรงงานเข้าสู่เมืองหลวง ครอบครัวมีความอ่อนแอ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมถูกบุกรุก ระบบนิเวศเสียความสมดุล วิถีชีวิตเปลี่ยนไปจากเดิม จากสภาพความไร้ระเบียบ ความเดือดร้อนของชุมชนเป็น “ตัวเร่ง” ให้ชุมชนค้นหาแนวทางในการคลี่คลายสถานการณ์ปัญหา มีความพยายามในการฟื้นฟูความสัมพันธ์ของผู้คนและมุ่งแก้ไขปัญหาโดยมีผู้นำที่มีบารมีที่นับถือเป็นตัวเชื่อมร้อยให้เกิดการทำงานร่วมกัน เกิดการรวมกลุ่มการทำงานขององค์กรภาคประชาชนเพื่อร่วมทำงานเพื่อแผ่นดินถิ่นเกิด มีการสร้างพื้นที่การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ผ่านกระบวนการต่างๆ

มีการวางแผนดำเนินกิจกรรมทบทวนผลการปฏิบัติงานเป็นระยะๆ และร่วมกันวิเคราะห์ เมื่อทำงานแล้วได้ผล จึงเป็นแรงผลักให้มีการขับเคลื่อนต่ออย่างมีทิศทางและเห็นภาพในอนาคตในทางที่ดีของชุมชนร่วมกัน

ยุคที่ 3 ยุคปัจจุบัน ในช่วงที่ผ่านมาจังหวัดน่านน่าน ในสายตาของคนนอกโดยทั่วไป ถูกเหมารวมและได้รับการขนานนามว่า เป็นเมืองหลวงของข้าวโพด ถูกวิพากษ์วิจารณ์ถึงต้นเหตุให้พื้นที่ป่ากลายเป็นเขาหัวโล้นออกสื่อสังคมออนไลน์อย่างกว้างขวาง การลดลงของพื้นที่ป่าต้นน้ำน่าน ขณะที่ผู้คนส่วนใหญ่ในสังคม มองภาพผืนป่าน่านว่าอยู่ในขั้นวิกฤติ ที่ผ่านมากระแสการทำลาย ได้บดบังเรื่องราวที่ดีของขบวนการของภาคประชาชนในการจัดการดูแลป่าชุมชนมานาน และหากซูมเข้ามาใกล้ ๆ ในพื้นที่แต่ละชุมชน จะเห็นเรื่องราวการต่อสู้ การปกป้องผืนป่าของชุมชน” ที่อยู่รอบป่าเป็นผู้เฝ้าดูแลรักษาป่า“และหลายครั้งต้องสู้กับอิทธิพลจากภายนอก มีผู้นำชุมชนจำนวนไม่น้อยที่ต้องเสี่ยงเป็นเสี่ยงตายเพื่อรักษาผืนป่าให้คงอยู่คู่กับชุมชนมาจนถึงปัจจุบัน

ปัจจุบัน "น่าน" ยังมีป่าชุมชนที่อุดมสมบูรณ์เหลืออยู่เป็นหย่อม ๆ และเป็นผืนป่าติดต่อกันเป็นผืนใหญ่ ป่าที่คงเหลืออยู่เหล่านี้เป็นผลมาจากพลังของการร่วมแรงร่วมใจของชุมชนท้องถิ่นที่ช่วยกันดูแลรักษาป่าอย่างเข้มแข็ง ชุมชนได้ร่วมกันจัดการดูแลป่ากันเองโดยไม่ต้องรอให้ทางการมาชี้แนะ ทั้งนี้เพราะชุมชนเข้าใจดีว่าป่ามีคุณค่า

มหาศาลต่อชีวิต ปัจจุบันได้มีกลุ่มอนุรักษ์ป่าชุมชนเกิดขึ้นมากถึง 1,950 ป่า ที่ได้ร่วมกันร้อยรัด ถักทอเป็นเครือข่ายและได้ขยายขอบเขตของความร่วมมือกับหน่วยงานที่หลากหลายพหุภาคีในการร่วมกันทำงาน

จากบทเรียนที่เกิดขึ้นในชุมชนทั้งความทุกข์ยากในวิถีชีวิตที่ต้องดิ้นรนทำมาหาเลี้ยงชีพบวกกับความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทำให้ชุมชนมีความพยายามที่จะปรับปรุงคุณภาพชีวิตของตนให้ดีขึ้นและอนุรักษ์ป่าธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมไปพร้อม ๆ กัน ภายใต้สถานการณ์เช่นนี้ ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการเคลื่อนไหวเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในสัดส่วนที่สูงขึ้น เพราะเมื่อทรัพยากรสภาพแวดล้อมเสื่อมโทรม ฐานแห่งการดำรงชีวิตก็เสื่อมโทรมไปด้วย ดังนั้นจึงเกิดการเชื่อมร้อยจิตวิญญาณด้วยสำนึกในผืนแผ่นดินถิ่นเกิด การอนุรักษ์จึงเป็นภารกิจของคนในท้องถิ่นด้วยความเต็มใจ

5.7 ข้อค้นพบการดำเนินโครงการเสริมสร้างและฟื้นพลังเครือข่ายป่าชุมชนเพื่อรักษาพื้นที่ป่าต้นน้ำจังหวัดน่าน

1) น่านมี “ทุนทางสังคม”ที่หลากหลาย ทั้งในแง่ของพื้นที่ป่าชุมชน ผู้นำชุมชน ผู้นำทางจิตวิญญาณ รวมถึงความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการป่าบนฐานวัฒนธรรมชุมชน มีเครือข่ายภาคประชาชนที่เข้มแข็ง มีความ พยายามแก้ไขปัญหาป่าไม้ที่ดินในระยะยาว แต่ที่ผ่านมายังขาดแรงสนับสนุนอย่างเป็นรูปธรรม

2) ผู้นำเครือข่ายป่าชุมชน เห็นเป้าหมายร่วมกัน และให้ความร่วมมือในการดำเนินโครงการด้วยดี (ระดับหมู่บ้าน ระดับตำบล ระดับอำเภอ)

3) เกิดการก่อตัวของการสร้างความสัมพันธ์ของเครือข่ายป่าชุมชนน่าน/ การฟื้นกลไกผู้นำเครือข่ายป่าชุมชนน่าน ระดับหมู่บ้าน ระดับตำบลและระดับจังหวัด และฟื้นกลไกและกระบวนการของพี่เลี้ยง

4) สร้างการรับรู้การสานพลังการทำงานร่วมกันกับภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งหน่วยงานภาครัฐ เอกชน ภาควิชาการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หนุนเสริมภาคประชาชน

5) การดำเนินโครงการฯ ได้รับความสนใจจากหลายหน่วยงาน ทั้งภาครัฐ เอกชน ภาควิชาการ สนใจร่วมและต่อยอดการดำเนินโครงการในระยะต่อไป

6) ภาคประชาชนและคนรุ่นใหม่มีความตื่นตัวในการขับเคลื่อนและมีส่วนร่วมในฐานะเจ้าของพื้นที่และทรัพยากรร่วมกัน

7) ความพยายามในการผลักดัน พรบ.ป่าชุมชนที่ผ่านมา แม้ไม่ประสบความสำเร็จ แต่ชุมชนได้พยายามสร้างเครื่องมือใหม่ ๆ เพื่อรองรับสถานการณ์ชุมชน ข้อตกลงกฎระเบียบในการจัดการป่าชุมชน ซึ่งเครื่องมือที่สำคัญคือ “ข้อบัญญัติท้องถิ่น” มี อปท.หลายแห่ง ในจังหวัดน่านที่ดำเนินอย่างเป็นรูปธรรม

8) แนวโน้มพื้นที่ทรัพยากรป่าไม้ในแต่ละท้องถิ่นของจังหวัดน่านได้รับการปกป้องฟื้นฟูเพิ่มมากขึ้น ส่วนหนึ่งอาศัยฐานจาก “ป่าชุมชน”

9) งานวิจัยมีโจทย์ที่เป็นประเด็นร่วมจากพื้นที่ ตรงกับความต้องการของชุมชน ได้รับความร่วมมือจากผู้นำเครือข่ายป่าชุมชนด้วยดี มีพื้นที่ ให้โอกาสแก่ชุมชน ได้ทบทวน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านกระบวนการวิจัย การจัดการข้อมูล ให้เกิดการฉุดคิดถึงต้นสายปลายเหตุ ตรึกตรองเห็นแนวทางที่จะพลิกฟื้น บูรณาการ และสร้างพลังร่วมที่นำมาสู่การจัดการปัญหาที่ตรงจุด

5.8 การนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์

1) เป็นฐานข้อมูลสำคัญสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการขับเคลื่อนเพื่อการจัดการทรัพยากรในพื้นที่ โดยใช้ข้อมูล ความรู้เป็นฐานให้เกิดพลังในการขับเคลื่อนการทำงานด้านป่าชุมชนทั้งในระดับชุมชน ตำบล อำเภอและระดับจังหวัด

2) ทำให้เห็นข้อมูลภาพรวมของการจัดการทรัพยากรโดยภาคประชาชน ทั้งข้อมูลด้านศักยภาพและด้านที่เป็นจุดอ่อน เพื่อเป็นประโยชน์ในการขับเคลื่อนสร้างเสริมสร้างและฟื้นพลัง สร้างกลไกในพื้นที่ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในพื้นที่ได้อย่างตรงจุด

3) ชุมชนสามารถเข้าถึงข้อมูลและนำข้อมูล ความรู้ มาใช้ประโยชน์ในการจัดการปัญหาของตนเองตามความเหมาะสมในบริบทของพื้นที่

5.9 ข้อเสนอแนะต่อการขับเคลื่อนงานด้านป่าชุมชน

1) ควรมีฐานข้อมูลกลางองค์ความรู้สำหรับคนในพื้นที่ นำไปใช้การสร้างความเข้าใจ จิตสำนึก สร้างกลไกความร่วมมือในการจัดการทรัพยากรฯ และแก้ไขปัญหาร่วมกันในระดับพื้นที่

2) ควรมีการเปิดพื้นที่พูดคุยเรื่องข้อมูลระหว่างผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการและใช้ประโยชน์ทรัพยากรป่าไม้และที่ดินจังหวัดน่าน เพื่อสร้างการยอมรับร่วมของข้อมูลชุดเดียวกันบนฐานข้อมูลความรู้เพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงในพื้นที่เชิงสร้างสรรค์ในระยะต่อไป

3) ควรเร่งการสร้างทีมงานในพื้นที่ให้มีวิธีคิด วิธีการจัดการโดยใช้ข้อมูล ความรู้และความเป็นภาวะผู้นำในการจัดการปัญหาอย่างมีเท่าทันมีเหตุผล

4) การสร้างกลไกเรียนรู้สำหรับคนรุ่นใหม่ โดยเชื่อมโยงการเรียนรู้ของชุมชนกับสถานศึกษาจัดการศึกษาให้รู้จักหน้าที่พลเมืองและการส่งต่อองค์ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น มีความภาคภูมิใจสำนึกรักถิ่นฐานบ้านเกิดแล

5) นำร่องการจัดกระบวนการเรียนการสอนโดยนำเนื้อหาประวัติศาตร์ท้องถิ่น ภูมิปัญญาท้องถิ่นและการจัดการป่าโดยชุมชน ยกระดับบรรจุเป็นหลักสูตรท้องถิ่น

6) การประสาน/เชื่อมโยงการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และนำข้อมูลของแต่ละส่วนงานที่มีอยู่ มาเติมเต็มซึ่งกันและกัน รวบรวม สังเคราะห์ข้อมูลเพื่อสนับสนุนเครือข่ายป่าชุมชน/ภาคประชาสังคม จ.น่าน โดยที่ทุกส่วนสามารถใช้ข้อมูลเป็นฐานในการพัฒนาร่วมกัน

7) ส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ฟื้นฟู รวมถึงใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนอย่างยั่งยืนและนำองค์ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณค่าจากฐานทรัพยากรชีวภาพในปาชุมชน มาต่อยอดพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพให้เกิดการสร้างมูลค่าสูงตามแนวทางเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ ให้เกิดการสร้างงาน สร้างรายได้

8) การสรุปบทเรียนพื้นที่ดีดีในการจัดการทรัพยากรโดยภาคประชาชนน่าน ขยายผลสู่การเรียนรู้ (KM) สื่อสารให้เป็นรับรู้ยิ่งขึ้น

9) ควรศึกษาค่าเสียโอกาสของคนน่านที่ต้องคืนงบประมาณสู่ส่วนกลางเนื่องจากไม่สามารถดำเนินกิจกรรมพัฒนาใด ๆ ในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ได้ ทำให้ชุมชนได้รับผลกระทบ

5.10 ข้อเสนอการขับเคลื่อนเชิงนโยบาย

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชนควรยึดหลักพระบรมราโชวาท “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” และหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมและพัฒนา

5.10.1 ด้านนโยบาย กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

การออกกฎหมายที่ผ่านมา มีผลบังคับคนให้ออกจากพื้นที่ป่าที่เคยอยู่อาศัยและทำมาหากินมาก่อน เป็นสาเหตุสำคัญของความขัดแย้งทางสังคมและ ภาวะกดดันทางการเมืองที่กระจายอยู่ในพื้นที่ทุกภูมิภาค โดยเฉพาะเป็นความขัดแย้งระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐผู้มีหน้าที่ต้องบังคับใช้กฎหมายอยู่ฝ่ายหนึ่ง กับประชาชนที่ยากจนเป็นอีกฝ่ายหนึ่ง ยังเป็นประเด็นที่แก้ไม่ตกของทุกรัฐบาลที่ผ่านมา ท่ามกลางข้อถกเถียงและการต่อรองเรื่องสิทธิชุมชน การใช้ประโยชน์จากป่า การกำกับดูแลรวมถึงการผนวกเป็นพื้นที่อุทยานแห่งชาติ ภายใต้สถานการณ์ที่เปลี่ยนอย่างรวดเร็วนี้ หากรัฐยังใช้รูปแบบเดิม ๆ ในการแก้ไขปัญหาคือการใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือในการจับกุมคนบุกรุกนับวันจะเกิดความขัดแย้งที่ทวีความรุนแรงขึ้น

ทางออกที่จะนำไปสู่การคลี่คลายสถานการณ์ปัญหาคือ จำเป็นต้องอาศัยการสร้างพื้นที่แลกเปลี่ยน เรียนรู้ซึ่งกันและกันโดยอาศัย ข้อมูล ความรู้และปัญญาในการแก้ไขปัญหา สังคมไทยต้องการวิธีคิดและแนวทางใหม่ๆ ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติร่วมกัน อย่างไรก็ตามหากเป้าหมายของ Stakeholders ที่เกี่ยวข้องมีทิศทางเดียวกันคือการร่วมดูแลรักษาและฟื้นฟูทรัพยากรร่วมกัน โดยการปรับนโยบาย กฎหมายที่มีอยู่เดิมให้สอดสอดและสนับสนุนชุมชนในเชิงบวกแนวทางนี้จะเป็นทางออกในการคลี่คลายสถานการณ์อีกแนวทางหนึ่งได้

5.10.2 ควรมีการการขยายพื้นที่รูปธรรมการจัดการดิน-น้ำ-ป่า ด้วยพลังชุมชนเข้มแข็ง

จากกรณีศึกษาพื้นที่รูปธรรมใน ชุมชน ทั้ง 7 แห่ง ได้แก่ คือ ชุมชนตำบลศิลาแลง ชุมชนตำบลน้ำเกี๋ยน ชุมชนบ้านกิ่วม่วง บ้านห้วยลอย บ้านมณีพฤกษ์ เป็นเพียงตัวอย่างความสำเร็จส่วนหนึ่งของการจัดการปัญหาปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมของประเทศ ซึ่งนอกจากนี้ยังมีตัวอย่างกรณีศึกษาอีก มากมายที่นับเป็นฐานทุนสำคัญในการต่อยอดขยายผล ซึ่งหัวใจของความสำเร็จร่วมกันในพื้นที่ดังกล่าว คือ การที่ประชาชนผู้เป็นเจ้าของปัญหาลุกขึ้นมาจัดการปัญหาด้วยตนเอง โดยมีหน่วยงานพี่เลี้ยงทั้งองค์กรพัฒนาเอกชน หน่วยงานภาครัฐ เข้ามาหนุนเสริม เป็นการจัดการปัญหาแบบร่วมกันทำงานระหว่างภาครัฐกับชุมชนท้องถิ่น (Co-management) และยึดถือหลักพระบรมราโชวาท “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” และ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมและพัฒนาชุมชนท้องถิ่นให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม

5.10.3 การพัฒนาระบบฐานข้อมูลเครือข่าย องค์ความรู้และสถานการณ์ปัญหาด้วยระบบดิจิทัล ในยุคข้อมูลข่าวสารการมีข้อมูลขนาดใหญ่ในเรื่องต่าง ๆ ถือเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งต่อการวางแผนพัฒนา การจัดทำฐานข้อมูลเชิงประจักษ์ ที่เป็นปัจจุบัน โดยการพัฒนาและ จัดทำระบบฐานข้อมูลป่าชุมชน เครือข่าย ให้เข้าสู่ระบบดิจิทัลและจัดทำแผนที่ภูมิศาสตร์ด้วยระบบ GIS เพื่อประโยชน์ในการ วิเคราะห์ การวางแผนและติดตามประเมินผล รวมทั้งการนำเสนอเพื่อขยายผล ต่อยอด ในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติภาคประชาชนในด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมต่อไป

5.10.4 เน้นกระบวนการทำงานที่เชื่อมโยงกับพันธมิตรที่หลากหลายและประสานพลังที่เป็นศักยภาพทำงานเพื่อหนุน เสริมภาคประชาชนให้มีความเข้มแข็ง มีระบบการจัดการป่าชุมชนที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

5.10.5 การเสริมสร้างเศรษฐกิจฐานรากบนฐานทรัพยากรในป่าชุมชนยกระดับให้เกิดการสร้างงานอาชีพและรายได้ เศรษฐกิจฐานราก เป็นเศรษฐกิจของประชาชนที่เป็นคนส่วนใหญ่ที่อิงอยู่กับฐานทุนทางสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ และวัฒนธรรมวิถีชีวิต หากมุ่งหวังที่จะ ชุมชนเข้มแข็งสามารถจัดการตนเองได้ ควรนำทุนเดิมที่มีอยู่เดิมมาต่อยอดในรูปแบบของการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม การส่งเสริม การท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community-based Tourism) เป็นต้น

บทที่ 6
บทสังเคราะห์

การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ในสังคมไทยที่ผ่านมา มีประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องระหว่างชุมชนที่อาศัยอยู่ในเขตป่ากับหน่วยงานของรัฐ เป็นปฏิสัมพันธ์ที่เป็นทั้งความร่วมมือและข้อขัดแย้งในมุมมองต่อการจัดการทรัพยากรภายใต้จุดยืนที่ต่างกัน มีข้อถกเถียงในวงวิชาการที่วนเวียนระหว่างปฏิบัติการของรัฐและชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการใช้เครื่องมือและอำนาจทางกฎหมายในการควบคุมการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติเป็นประเด็นความขัดแย้งที่สะสมยืดเยื้อที่ยังไม่มีข้อสรุปที่ชัดเจนมาจนถึงปัจจุบัน

สถานการณ์ปัญหาการลดลงของพื้นที่ป่าจังหวัดน่าน ในช่วงที่ผ่านมาถูกบุกรุกทำลายอยู่ในสภาพเสื่อมโทรมอย่างรวดเร็ว การลดลงของผืนป่ามีผลทำให้โครงสร้างของป่าเปลี่ยน และอยู่ในสภาพเสื่อมโทรม ทั้งในแง่ของฐานทรัพยากรธรรมชาติ ทั้ง ป่า ดิน น้ำ รวมถึงการเปลี่ยนแปลงทางสภาพภูมิอากาศ การเปลี่ยนแปลงของระบบนิเวศลุ่มน้ำ ทั้งในทางกายภาพและชีวภาพของพื้นที่ ส่งผลกระทบต่อวิถีการดำเนินชีวิต ซึ่งในอดีตป่าเปรียบเสมือนซุปเปอร์มาเก็ตของชาวบ้านเป็นปัจจัยพื้นฐานสำคัญในการดำรงชีวิต ปัจจุบันเริ่มหายากความหลากหลายทางชีวภาพของพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์มีจำนวนลดน้อยลงและอาจสูญพันธุ์ไปในที่สุด รวมทั้งความเสี่ยงต่อการเกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติ เช่นภาวะน้ำท่วมฉับพลัน วิกฤติภัยแล้ง และดินถล่มสร้างความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สินของชุมชนเริ่มทวีความรุนแรงเพิ่มขึ้น

ประเด็นการสูญเสียทรัพยากรพื้นที่ป่าต้นน้ำจังหวัดน่านในช่วงที่ผ่านมา เป็นกระแสที่มาแรงและถูกนำเสนอต่อสาธารณะผ่านสื่อสังคมออนไลน์อย่างกว้างขวาง ถูกหยิบยกเป็นประเด็นเร่งด่วนเพื่อหามาตรการในการพลิกฟื้นป่าต้นน้ำน่าน ด้วยเหตุผลที่ว่า แม่น้ำน่านเป็นหนึ่งในสี่แม่น้ำสายหลักที่ผลิตน้ำไหลลงสู่แม่น้ำเจ้าพระยาถึงร้อยละ 40 ซึ่งการอนุรักษ์ทรัพยากรในพื้นที่ลุ่มน้ำน่าน จึงเป็นเรื่องที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในมุมมองด้านนิเวศวิทยา ในขณะเดียวกันในอีกมุมหนึ่งในด้านวิถีการดำรงชีวิต การประกอบอาชีพของชาวบ้านในพื้นที่ก็เป็นเรื่องที่สำคัญไม่แพ้กัน เกิดประเด็นข้อคำถามต่าง ๆ มากมายทั้งในประเด็นของทรัพยากรและกับผู้คนในแต่ละพื้นที่ และจากนี้ต่อไปผู้คนจะมีทางเลือกอย่างไร การเปลี่ยนแปลงแบบไหนที่จะเป็นจุดพลิกผันได้ ต่อประเด็นข้อสังเกตดังกล่าว พบว่าผู้มีส่วนเกี่ยวข้องภาคส่วนต่าง ๆ ที่ผ่านมาต่างคนต่างมุ่งทำงานค้นหาคำตอบ เฉพาะจุดตามความเชี่ยวชาญ ตามภาระหน้าที่ และมีวิธีคิด ความรู้ และมีเครื่องมือปฏิบัติการคนละชุดบนฐานการทำงานที่แยกส่วนออกจากกันและละเลยที่กล่าวถึงความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันอย่างเชื่อมโยง ทั้ง ๆ ที่ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นไม่ได้แยกส่วนออกจากกันแต่อย่างใด จึงเป็นจุดอ่อนของการจัดการที่ผ่านมาและไม่เกิดผลเท่าที่ควร

ปัญหาความสูญเสียป่าต้นน้ำน่าน หากวิเคราะห์สถานการณ์ในพื้นที่พบว่า มีเบื้องหลังสืบเนื่องมาจากหลายปัจจัยร่วมกันที่เป็นข้อจำกัดในการพัฒนาโดยเฉพาะ **ลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ของจังหวัดน่าน** ด้วยลักษณะทางภูมิกายภาพโดยทั่วไปของจังหวัดน่าน ส่วนใหญ่ เป็นพื้นที่สูงถึงร้อยละ 85 ส่วนที่เหลือเป็นพื้นที่ราบเพียงเล็กน้อย ลักษณะของพื้นที่ดังกล่าว ผู้คนในชุมชนจึงมีทางเลือกในการประกอบอาชีพไม่มากนัก นอกจากทำการเกษตรบนพื้นที่สูงโดยการผลิตพืชไร่เชิงพานิชย์ ซึ่งการผลิตเพื่อให้ได้ผลตอบแทนที่สูงขึ้นจำเป็นต้องใช้พื้นที่จำนวนมาก ส่งผลให้เกิดแรงกดดันต่อการใช้ที่ดินในเขตป่าอย่างกว้างขวาง **ข้อจำกัดการบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยป่าไม้** น่านถูกประกาศเขตป่าสงวนแห่งชาตินับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2507 เป็นต้นมา ถึง 16 แห่ง และป่าอุทยานแห่งชาติ 8 แห่ง ทับซ้อนพื้นที่อยู่อาศัยและพื้นที่ทำกินของชาวบ้าน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นหมู่บ้านที่ตั้ง

ถิ่นฐานอยู่อาศัยมาก่อนการประประกาศของพรบ.ป่าสงวนแห่งชาติและป่าอุทยานแห่งชาติ ร้อยละ 42 ของหมู่บ้านทั้งหมดในน่านและที่ทำกินอยู่ในเขตพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติและป่าอุทยานแห่งชาติ **ความล้าหลังของกฎหมายป่าไม้ที่บังคับใช้ปัจจุบันไม่สอดคล้องกับข้อเท็จจริงในพื้นที่** กฎหมายป่าไม้ ที่มีอยู่ปัจจุบัน ไม่เอื้ออำนวยให้การปฏิบัติงานเพื่อแก้ไขสถานการณ์ปัญหาในพื้นที่ ได้อย่างคล่องตัว **การแยกส่วนการทำงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง** ขาดพลังและความเป็นเอกภาพ ไม่ได้มองในภาพองค์รวม ให้ถึงแก่นแท้ของปัญหา ประกอบกับสถานการณ์ปัญหามีความซับซ้อน เชื่อมโยงสัมพันธ์กันหลายมิติ ที่สั่งสมมานานโดยมีมูลเหตุทั้งที่เกิดจากปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกที่มีอิทธิพลมาเกี่ยวข้อง **ปัญหาเรื่องปากท้อง และภาวะหนี้สินเกษตรกรไม่มีอาชีพทางเลือกที่หลากหลาย ไม่มีระบบอื่นมารองรับ ขาดทักษะความรู้ในการประกอบอาชีพ** ด้านการเกษตรและการตลาดที่เหมาะสม ขาดความรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงด้านสังคมเศรษฐกิจ **การทำมาหาเลี้ยงชีพไม่พอหมุนเวียนในครัวเรือน** ส่งผลให้เกิด**ภาระหนี้สินผูกพัน** หากพิจารณาข้อมูลในด้าน รายรับรายจ่ายและหนี้สิน พบว่า หนี้สินเป็นสิ่งที่ถูกนำมาลงทุนในภาคการเกษตร การลงทุน แต่ผลต่างจากการลงทุนในบางปีเกิดภาวะความเสี่ยง เช่น สภาพภูมิอากาศ และ ราคาผลผลิต ถูกกำหนดโดยกลุ่มทุน นอกจากนี้ยังนำเป็นทุนสำหรับภาคการศึกษาของครอบครัวที่มีบุตรหลานถือเป็นการลงทุนที่ใช้งบประมาณสูง แต่ไม่มีผลต่างสู่ครอบครัวในลักษณะที่เป็นรายได้กลับคืนจึงเป็นเหตุให้เกษตรกรมีหนี้สินพอกพูน เนื่องจากได้ก่อหนี้เป็นเชื้อเดิมไว้ ซึ่งเป็นเงื่อนไขภายใต้บริบทของสภาพพื้นที่

ปรากฏการณ์เขาหัวโล้นในพื้นที่จังหวัดน่าน ได้สร้างความตื่นตัวกับภาคส่วนต่าง ๆ ได้มีส่วนร่วมขับเคลื่อนเพื่อหยุดยั้งการทำลายป่าต้นน้ำ ด้วยวิธีการต่าง ๆ และการดำเนินงานที่ผ่านมา ได้ส่งสัญญานที่ดีถึงการยกระดับความร่วมมือ และต่างมีความปรารถนาดี ต้องการให้ชาวบ้านมีทางออกในการคลี่คลายปัญหาและมีคุณภาพชีวิตที่ดี แต่การดำเนินงานแก้ไขปัญหาที่ผ่านมา แม้ช่วงระยะเวลาหนึ่งของการพูดคุย ปรึกษาหารือของภาคส่วนต่าง ๆ ในการหาทางออกเพื่อแก้ไขวิกฤติของปัญหาเริ่มตกผลึกทางความคิด แต่พอถึงระดับปฏิบัติการในพื้นที่ ต้องเจอกับอุปสรรคปัญหาเนื่องจากติดขัดอยู่ในวังวนด้านกฎหมายส่งผลให้การปฏิบัติงานระดับต่าง ๆ ไม่สามารถขับเคลื่อนอย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบกับในห้วงเวลาดังกล่าว กลุ่มแกนนำชุมชนในแต่ละพื้นที่ที่เข้าร่วมในประชุมระดมความคิดเห็นเพื่อหาทางออกในการคลี่คลายสถานการณ์ปัญหาร่วมกับหน่วยงานภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เริ่มมีความอ่อนล้า อ่อนแรง จากการร่วมในเวทีประชุมในเวทีที่หลากหลาย ในประเด็นซ้ำ ๆ ครั้งแล้วครั้งเล่าแต่ไม่เกิดผลในเชิงปฏิบัติ และดูเหมือนไม่มีทางออกเท่าใดนัก เพราะการต่อรองด้านกฎหมาย มีความซับซ้อน และเกินศักยภาพของชุมชนและอยู่นอกเหนือการจัดการโดยหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งเพียงลำพังได้

จากจุดอ่อนดังกล่าว หากวิเคราะห์ต่อไปว่า แล้วการจัดการและการพลิกฟื้นป่าในจังหวัดน่านจะมีทางออกอย่างไรเพื่อไม่ให้ถูกทำลายป่าไปมากกว่านี้ เป็นประเด็นที่ท้าทายอย่างยิ่ง เป็นโจทย์ใหม่ที่แตกต่างที่ไม่ใช่เพียงปัญหาการตัดไม้ทำลายป่าของนายทุนเหมือนที่ผ่านมา แต่เป็นการเผชิญหน้า จากการรุกเร้าอิทธิพลของระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมที่ชุมชนกำลังเผชิญหน้าและ ต่อสู้กับอิทธิพลของระบบทุนนิยมเป็นกระแสที่มาแรงและมีพลังมากพอที่สามารถฉุดกระชาก ความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับป่าออกจากกัน ทำให้เห็นภาพของ ความสัมพันธ์ในเชิงคุณค่าที่ผู้คนเคยปฏิบัติต่อฐานทรัพยากรป่าได้เคลื่อนย้ายจากความหมายเดิมทั้งในมิติของ อุดมการณ์ วัฒนธรรมชุมชน ภูมิปัญญา และความเชื่อสิ่งเหนือธรรมชาติ ที่เป็นบรรทัดฐานให้ผู้คนพึ่งพาอาศัยป่าให้อยู่ในกรอบของความพอดี ได้ปรับเปลี่ยนไปสู่เงื่อนไขใหม่ของการดำเนินชีวิตที่เร่งรีบ ต่างคนต่างอยู่ วิถีการดำรงชีวิต มีความซับซ้อนและเชื่อมโยงกับ ภายนอก สูญเสียการพึ่งพาตนเอง และการแข่งขัน

ภายใต้ค่านิยมการบริโภคแบบใหม่ เป็นมูลเหตุสำคัญที่ทำให้กลไกของชุมชนอ่อนแอลง และดูเหมือนไม่มีทีท่าจะหยุดลงอย่างง่าย ๆ ตรงกันข้าม กลับยิ่งทวีความรุนแรง และอยู่นอกเหนืออำนาจการสกัดกั้นและการควบคุมของชุมชน และหน่วยงานต่าง ในระดับพื้นที่

ความท้าท้ายต่อจากนี้ หากเป้าหมายของทุกส่วนเห็นร่วมกัน คือการดูแลฟื้นฟูทรัพยากรป่าต้นน้ำที่เหลืออยู่อย่างจำกัดนี้ร่วมกันได้อย่างไร จะให้คนอยู่กับป่าร่วมกันอย่างเกื้อกูลอย่างไร เป็นสิ่งที่ท้าทายยิ่ง เราต่างมีความหวัง มีความเชื่อมั่นว่า หากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีความจริงใจและสังคมไทยมีเป้าหมายร่วมกัน ผลักดัน แนวปฏิบัติให้สอดคล้องกับความเป็นจริง และหนุนเสริมชุมชนทางบวก จะสามารถช่วยคลี่คลายปัญหาออกจากวังวนนี้ได้อีกทางหนึ่ง

6.1 เส้นแบ่งการทำงาน: จุดอ่อนของการจัดการทรัพยากรในสังคมไทย

การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และการแก้ไขปัญหาคนอยู่กับป่าตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา เป็นประเด็นที่สั่งสมเรื้อรังจนเกิดความชาชินกลายเป็นส่วนหนึ่งของการใช้ชีวิต แท้จริงแล้วไม่ใช่เรื่องปกติที่ควรยอมรับได้ ทั้งที่ปัญหาเหล่านั้นน่าจะมีทางออกที่ดีกว่าที่ผ่านมาในจังหวัดน่านมีพื้นที่ตัวอย่างที่ดีของการจัดการป่าชุมชน คนกับป่าที่ดี มีรูปธรรม ความสำเร็จเป็นตัวอย่างหลากหลาย แต่ทำไมแนวทางดังกล่าวจึงขยายผลได้น้อยมาก

สังคมไทยได้เรียนรู้จากแนวทางจัดการทรัพยากรธรรมชาติที่ผ่านมา โดยเฉพาะผู้ที่เข้ามามีส่วนได้ส่วนเสียกับทรัพยากร ดิน น้ำ ป่า หากพิจารณาให้ดี ไม่ว่าตั้งแต่ระยะแรกของการพัฒนาและจัดการตามนโยบายของรัฐ อาศัยวิชาการตะวันตกผนวกกับการจัดการตามกฎหมาย ซึ่งนอกจากไม่สามารถอนุรักษ์ทรัพยากรไว้ได้แล้ว ยังนำมาสู่ปัญหาอื่น ๆ ตามมา เช่น การเสียดุลของของระบบนิเวศธรรมชาติ และความขัดแย้งที่ซับซ้อนระหว่างรัฐ และชุมชนที่มีความแตกต่างทางอำนาจ ต่างปกป้องกระบวนทัศน์ชุดความคิดในมุมของตัวเอง ต่างมีข้ออ้าง มีความกดดัน มีความอับจนหาทางออกที่ลงตัวในจุดที่สมดุล

ปรากฏการณ์เขาหัวโล้นในพื้นที่จังหวัดน่าน ได้สร้างความตื่นตัวกับภาคส่วนต่าง ๆ มีส่วนร่วมเข้ามาทำงานขับเคลื่อนเพื่อหยุดยั้งการทำลายป่าต้นน้ำน่านควบคู่กับการฟื้นฟูสภาพป่าให้คืนความสมดุลย์ ด้วยวิธีการต่าง ๆ และการดำเนินงาน ที่ผ่านมาส่งสัญญานที่ดีถึงการยกระดับความร่วมมือ และต่างมีความปรารถนาดี ต้องการให้ชาวบ้านมีทางออกและมีคุณภาพชีวิตที่ดี กระบวนการเจรจาพูดคุยทั้งการแก้ไขปัญหามีความเชื่อมโยงกับกลุ่มที่เกี่ยวข้องบุคคลหลายฝ่าย ทั้งทางตรงและทางอ้อม แต่ละส่วนมีความคิดเห็นและมีจุดยืนมีมุมมองที่ต่างกัน มีทัศนะที่อยู่เบื้องหลังในมุมมองที่แตกต่างกัน ซึ่งนำไปสู่ความคิดและการปฏิบัติในการจัดการที่แตกต่างกัน มุ่งจัดการป่าที่เห็นเฉพาะต้นไม้ ไม่เชื่อมโยงกับระบบนิเวศที่รวมถึงผู้คนที่อาศัยในนิเวศนั้น ๆ

6.2 แนวทางการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในจังหวัดน่านและสังคมไทย

หากพิจารณาแนวทางการจัดการการทรัพยากรธรรมชาติในสังคมไทยมีที่ผ่านมา พบว่าในเบื้องต้นมีรูปแบบการบริหารจัดการใน 4 แนวทาง คือ **แนวทางแรก** มีความเชื่อมั่นต่อบทบาทของรัฐโดยอาศัยอำนาจและความรู้ ทางนิเวศวิทยา รวมทั้งการออกกฎหมาย ข้อบังคับใช้ปฏิบัติที่รุกและยิ่งเข้มงวดเพิ่มขึ้นทุกขณะ ในการควบคุมกำกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ **แนวทางที่สอง** มีความเชื่อมั่นในพลังของชุมชน ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติบนฐานวิถีชีวิตวัฒนธรรมชุมชน ประเพณีและภูมิปัญญา

เป็นที่สังเกตว่าลักษณะการจัดการทรัพยากรของทั้งสองแนวทางแรก ต่างมีความเชื่อ มีฐานอำนาจ มีการใช้เครื่องมือ ในการสร้างความรู้คนละชุดกัน และต่างมีความพยายามทำความเข้าใจกับปัญหาและการจัดการ

ทรัพยากรธรรมชาติในมุมมองที่ต่างกัน มีข้อถกเถียงในวงวิชาการที่มักวนเวียนซ้ำ ๆ หาจุดลงตัวที่สมดุลย์ไม่ได้ หรือในอนาคตมีทิศทางเปลี่ยนแปลงอย่างไร ในรูปแบบใดและจะใช้ระยะเวลาอีกนานแค่ไหนถึงจะเกิดจุดเปลี่ยนในระดับนโยบาย เป็นสิ่งที่ยากจะคาดการณ์ได้

ปัญหาที่แท้จริงเกี่ยวกับคนกับป่า น่ามีทางเลือกในการจัดการป่าที่แตกต่างไปจากเดิม เพราะในความเป็นจริงป่าในเขตร้อนไม่เคยปลอดจากมนุษย์ ป่าเขตร้อน มีทรัพยากรธรรมชาติและระบบนิเวศน์ที่เอื้อต่อรองรับความจำเป็นในวิถีชีวิตการดำรงชีวิตของผู้คนมาช้านาน โดยเฉพาะชุมชนชนบทที่อาศัยและตั้งถิ่นฐานอยู่ตามชายขอบของพื้นที่ป่า มีวิถีการดำรงชีวิตที่ผูกพันกับป่ามาเนิ่นนาน การกีดกันไม่ให้ผู้คนเข้าไปใช้ประโยชน์จึงเป็นการฝืนธรรมชาติ **แนวทางที่ 3** เป็นแนวทางที่พยายามหลีกเลี่ยงปัญหาและข้อจำกัดจากแนวทางที่ผ่านมา แต่เน้นความร่วมมือและการทำงานร่วมกัน ใช้พื้นที่เป็นตัวตั้ง และการจัดการที่เหมาะสมในแต่ละภูมิสังคมที่มีเงื่อนไขแตกต่างกันผ่านกิจกรรมในรูปแบบภาคีการจัดการร่วม (Co-Management) ขับเคลื่อนการบริหารจัดการทรัพยากร สิ่งแวดล้อม และภัยพิบัติยกระดับคุณภาพชีวิต เศรษฐกิจชุมชน เช่นอำเภอแม่แจ่ม จ. เชียงใหม่ ได้นำร่องในการแก้ไขปัญหา **แนวทางที่ 4 Nan Sandbox** เป็นแนวทางใหม่ที่กำลังเกิดขึ้นในพื้นที่จังหวัดน่าน จากพื้นที่ภูเขาหัวโล้นในเชิงประจักษ์ที่ผ่านมา สิ่งที่เกิดการเปลี่ยนแปลงมากที่สุดคือ การที่โครงการรักษ์ป่าน่าน ได้นำข้อมูล ข้อเท็จจริงของข้อมูลป่าน่าน มารวมกันในรูปแบบที่เข้าใจง่ายขึ้นเป็นข้อมูลจากการวิจัยน่าเชื่อถือ ที่สะท้อนข้อเท็จจริงที่หลายคนไม่เคยเห็นมาก่อน เห็นความตั้งใจจริงของคนทำงาน ข้อมูลเริ่มเป็นที่รับรู้ มีความเพียรพยามยามในหาทางออกในการแก้วิกฤต มีกรอบมาตรการ แต่พบว่าการดำเนินงานยังไม่เกิดผลเท่าที่ควรเนื่องจากติดเงื่อนไขหลายประการ ทั้ง กฎหมายป่าไม้ การขาดองค์ความรู้ใหม่ๆที่มาสนับสนุน รวมทั้งหนี้สินเดิมของชาวบ้าน ฯลฯ หากสถานการณ์ยิ่งช้า การฟื้นฟูป่าก็จะช้าตามไปด้วย ภาพในเชิงประจักษ์เขาหัวโล้นน่าน เริ่มมีการการยอมรับว่าระบบการบริหารราชการแผ่นดินที่มีอยู่เดิมไม่สามารถตอบโจทย์การอนุรักษ์และการทำลายปัญหาป่าไม้และปัญหาที่ดินได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงเป็นที่มา **ของ Nan Sandbox** เป็นการทดลองปฏิรูปการบริหารราชการแผ่นดิน โดยใช้โจทย์ป่าต้นน้ำน่านเป็นเป้าหมายเป็นห้องทดลองเพื่อค้นหาวิธีการทำงานแบบใหม่ โดยการมีส่วนร่วมของรัฐ ประชาชน และภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในจังหวัดน่าน ทำงานร่วมกันในการฟื้นฟูสภาพป่าต้นน้ำที่ต้นเหตุแห่งปัญหา เป็นกระบวนการที่ค่อยๆ ฟื้นตัวจากจุดบอบช้ำสุด กลายเป็นบทเรียนให้เป็นโมเดลของการทำงานร่วมกันของทุกภาคส่วนให้เกิด ปฏิบัติการจริง หากเห็นผลสามารถนำไปปรับใช้กับพื้นที่อื่น ๆ ต่อไป

ยิ่งปัจจุบันเป็นยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง ซึ่งห้วงเวลาของการเปลี่ยนผ่านจากยุคหนึ่งไปสู่อีกยุคหนึ่ง ถึงเวลาต้องปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ขนานใหญ่ การเปลี่ยนผ่านเข้าสู่กระบวนทัศน์ใหม่ในการจัดการทรัพยากรเริ่มเปลี่ยนเพราะผู้คนเริ่มตระหนักถึงมหันตภัยอันเกิดจากน้ำมือของมนุษย์ที่มีต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เริ่มการดำเนินงานเพื่อขับเคลื่อนจึงมีแนวทางการทำงานในรูปแบบใหม่ร่วมกอบกู้เพื่อความอยู่รอดของเผ่าพันธุ์ในอนาคต

6.3 การจัดการทรัพยากรโดยภาคประชาชน: ป่าชุมชน

น่านเป็นพื้นที่ป่าต้นน้ำที่สำคัญ เป็นจังหวัดหนึ่งที่อุดมสมบูรณ์ไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติ ทั้งทางด้านป่า ดิน น้ำ และพรรณพืชพื้นบ้าน ด้วยสภาพที่ราบลุ่มโอบล้อมด้วยขุนเขาทำให้ชุมชนดำรงชีวิตอิสระจากภายนอก แต่เมื่อเข้าสู่ยุคแห่งการพัฒนาตั้งแต่ปี 2504 เป็นต้นมา กระแสการพัฒนาได้ถาโถมเข้าสู่จังหวัดน่านค่อยรุกคืบอย่างปฏิเสธไม่ได้การเข้ามาของอำนาจรัฐที่เปิดให้เอกชนเข้ามาทำสัมปทานป่าไม้ ส่งผลให้พื้นที่ป่าไม้ลดลงอย่างรวดเร็วประกอบกับการขยายพื้นที่ปลูกพืชเชิงพาณิชย์เพิ่มขึ้นโดยเฉพาะการปลูกข้าวโพดเพื่อเป็นอาหาร

สัตว์จนมีคำกล่าวว่า “ข้าวโพดเข้าถึงไหน ภูเขาหัวโล้นถึงที่นั่น” และเนื่องด้วยสถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองน่านถูกกำหนดให้เป็นพื้นที่สีชมพูที่มีคอมมิวนิสต์เคลื่อนไหวตั้งแต่ปี 2501 เป็นต้นมา ถนนสายยุทธศาสตร์ตัดผ่าน ส่งผลให้มีการบุกเบิกป่าอย่างกว้างขวาง

การลดลงของพื้นที่ป่าไม้ ได้ส่งผลกระทบอย่างรุนแรงต่อระบบนิเวศน์ เมื่อหน้าดินไม่มีต้นไม้ยึดเหนี่ยวดิน ถูกชะล้าง พังทลายพื้นที่ป่ารุ่นที่สองที่กำลังฟื้นขึ้นมาใหม่ ถูกไฟป่าเผา ต้นน้ำหลายสายแห้งขอด จนเป็นที่มาของ ความขัดแย้งระหว่างคนต้นน้ำกับคนปลายน้ำอย่างไม่ เคยปรากฏมาก่อน จากสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น มีหลายชุมชนเริ่มทบทวน ค้นหาสาเหตุรากเหง้าของปัญหาหลายชุมชนที่ทนต่อความกดดัน จึงรวมพลังลุกขึ้นเรียกร้องความเป็นธรรมในการจัดการผืนป่าตามลำดับเหตุการณ์สำคัญดังต่อไปนี้

6.3.1 จุดเริ่มต้นขบวนการรักษาป่าชุมชนน่าน “บ้านหลวงหวงป่า”

ขุนห้วยสีพัน เป็นต้นน้ำสำคัญที่หล่อเลี้ยงชาวบ้านในตำบลสวด และตำบลป่าคาหลวง อำเภอบ้านหลวง จังหวัดน่าน ที่ได้พึ่งพาอาศัยและใช้ประโยชน์จากป่าในด้านปัจจัยสี่ในการดำรงชีวิต มาช้านานที่ถ่ายทอดรับช่วงกันมาจากรุ่นสู่รุ่น

ในปี 2516 ป่าบริเวณห้วยสีพันถูกเปิดพื้นที่ออกเป็นบริเวณกว้าง เมื่อมีนายทุนเจ้าของโรงเลื่อยได้อาศัยเส้นทางถนนที่เพิ่งตัดใหม่ เข้ามาบุกเบิกผืนป่า ครั้งนั้นผู้นำชาวบ้าน นำโดย พ่อปั๋น อินหลี และผู้นำชุมชนอีกหลายคน ได้รวมตัวกันยื่นหนังสือต่อผู้ว่าราชการจังหวัด เพื่อให้จัดการกับความอยุติธรรม แต่ความหวังที่อยากจะเห็นเจ้าหน้าที่บ้านเมืองได้ทำหน้าที่บำบัดทุกข์ บำรุงสุขให้แก่ประชาชน ก็ไม่เป็นไปตามที่คาดหมายไว้แต่อย่างใด

ปี 2518 พ่อปั๋น อินหลีและแกนนำชุมชน และชาวบ้านอีก 32 คน ร่วมกันปกป้องผืนป่าโดยเข้าไปปิดทางขวางถนนไม่ให้รถยนต์ พร้อมไม้อีก 3,600 ต้น ที่ถูกตัดจากขุนห้วยสีพันออกจากพื้นที่ ร่วมกับชาวบ้านอีกประมาณ 500 คนเข้ามาสมทบยึดรถและท่อนซุงไว้ แม้ว่าเจ้าของโรงเลื่อยจะได้รับความช่วยเหลือจากข้าราชการในท้องถิ่น ซึ่งใช้ทั้งการเกลี้ยกล่อมและข่มขู่ให้ชาวบ้านคืนรถและไม้ แต่สิ่งเหล่านี้ก็มิได้ทำให้พลังของชาวบ้านลดน้อยถอยลงแต่อย่างใด จนในที่สุดนายทุนก็ยอมสละไม้ 3,600 ต้น ยินยอมถอนตัวและหยุดการตัดไม้ จากเหตุการณ์ครั้งนี้ชาวบ้านหลวงจึงได้กำหนดกฎกติกาการรักษาป่าขึ้น เพื่ออนุรักษ์ผืนป่าไว้ให้เป็นมรดกที่ยั่งยืนแก่ลูกหลานได้รับช่วงและสานต่อการทำงานต่อไป

6.3.2 จากองค์กรเหมืองฝาย สู่คณะกรรมการรักษาป่าชุมชน ตำบลศิลาแลง อำเภอปัว

เหมืองฝายเป็นองค์กรดั้งเดิมของชุมชนที่ เน้นการมีส่วนร่วมของทุกคน ที่ได้ประโยชน์จากการจัดและการใช้ประโยชน์จากน้ำ มีข้อตกลงเป็นกฎเกณฑ์ที่ได้ร่วมกันปฏิบัติมาช้านาน นับตั้งแต่การร่วมตีฝายขุดลอกลำเหมือง การดูแลรักษาน้ำและมีข้อห้ามร่วมกัน คือ ห้ามตัดไม้ใหญ่บริเวณสองฝากลำเหมือง และบริเวณป่า ต้นน้ำ

ปี 2512 ได้มีการอพยพชาวเขาเผ่าม้ง เมี่ยน ถิ่น เข้ามาบุกเบิกพื้นที่ทำกิน ส่งผลทำให้มีการตัดไม้เพื่อทำไร่ ตอนบนของป่าต้นน้ำเมื่อป่าต้นน้ำถูกทำลาย ได้ก่อให้เกิดความแห้งแล้งอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อนน้ำไม่พอหล่อเลี้ยงไร่นาและบริโภคดื่มกิน

ปี 2513 เกิดความแห้งแล้งอย่างรุนแรงในตำบลศิลาแลง ด้วยสาเหตุจากการทำลายป่าต้นน้ำเพื่อทำไร่เลื่อนลอย บริเวณป่าต้นน้ำดอยภูคาและป่าขุนน้ำกูน การทำลายสภาพป่า ส่งผลให้ชาวบ้านต้องประสบกับปัญหาการขาดแคลนน้ำ แกนนำชุมชนจึงร่วมกันรณรงค์และขอความร่วมมือจากพี่น้องชนเผ่าให้ยุติการทำลาย

ป่า ในช่วง พ่อกำนัน เมืองดี ปรีดาวงค์ ได้พยายามอธิบายผลกระทบที่เกิดขึ้น เพื่อหาทางออกในการคลี่คลายปัญหาโดยได้จัดประชุมสภาตำบล ขอความร่วมมือจากผู้ใหญ่บ้านแต่ละหมู่บ้านประชาสัมพันธ์ชี้แจงให้ลูกบ้านให้หยุดขยายพื้นที่ทำกินในพื้นที่ป่าต้นน้ำ โดยผู้นำชุมชนจะหาแนวทางจัดพื้นที่ทำกินให้ชุมชน และกันเขตให้พื้นที่ทำกินกว่าจะตกลงกันได้ใช้เวลากว่า 5 ปี ถึงจะยุติการบุกเบิกได้ หลังจากนั้นก็ได้มีการจัดรูปขบวนการรักษาป่าชุมชนพร้อมทั้งได้ประชุมปรึกษาหารือ แบ่งเขตพื้นที่ทำกิน พื้นที่ป่าอนุรักษ์ พื้นที่ป่าใช้สอย และผลักดันให้สภาตำบลมีมติการอนุรักษ์ป่าต้นน้ำ ศิลาแลงเป็นพื้นที่จำนวน 36,000 ไร่

ในปี 2528 มีการแต่งตั้งคณะกรรมการรักษาป่าชุมชนขึ้น และเริ่มออกกฎระเบียบอย่างชัดเจน มีคณะกรรมการเดินตรวจป่าทุกเดือน เพื่อป้องกันการลักลอบ ต้นไม้ การออกตรวจป่าในแต่ละครั้งจะมีการนัดหมาย แบ่งงานก่อนออกปฏิบัติงานทุกครั้ง และคณะกรรมการที่ออกไปตรวจป่าจะได้รับการคุ้มครองรับผิดชอบจาก คณะกรรมการฯ ขณะที่ออกปฏิบัติงานในทุกกรณี ซึ่งต่อมาได้พัฒนาเป็น “คณะกรรมการรักษาป่าต้น น้ำลำธาร” มีการจัดทำ “ระเบียบสภาตำบลศิลาแลงว่าด้วยการรักษาป่าไม้ปี พ.ศ.2532” เป็นข้อกำหนดการรักษาป่าและความคุ้มครองคณะกรรมการตรวจป่าที่ออกปฏิบัติหน้าที่ตรวจตราการลักลอบตัดไม้ในเขตป่าชุมชนศิลาแลง

ปัจจุบันชุมชนตำบลศิลาแลงซึ่งอยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติดอยภูคา มีป่าชุมชนที่ชาวบ้านร่วมดูแลรักษามีผืนป่าที่อุดมสมบูรณ์ คนรุ่นหลังมีความภาคภูมิใจในผลงานอันล้ำค่าที่บรรพบุรุษได้ร่วมกันรักษาป่าชุมชนนี้ไว้ให้ลูกหลาน จากการที่ผู้นำชุมชนได้ตระหนักและเห็นคุณค่าของการอยู่ร่วมกันของชุมชน ผู้อาศัยป่าเป็นปัจจัยพื้นฐานในการ ดำรงชีวิต พึ่งน้ำจากป่า พึ่งปลาจากลำห้วย หาอาหาร ป่าพืชผักสมุนไพร ป่าใช้สอยสร้างบ้านสร้างเรือนในปัจจุบัน แม้ในฤดูก็ยังมีน้ำที่ไม่เคยขาดสายหล่อเลี้ยงผืนนาและการทำการเกษตรด้านต่าง ๆ ชุมชนมีอาชีพทางเลือกที่หลากหลายและสามารถอยู่ร่วมกับป่าในเขตอนุรักษ์ได้อย่างเกื้อกูล

6.3.3 จุดเริ่มต้นการจัดการป่าชุมชนบ้านกิ่วม่วง อำเภอสันติสุข

ปี พ.ศ. 2530 บ้านกิ่วม่วง อำเภอสันติสุข เกิดการขาดแคลนน้ำอย่างรุนแรง อีกทั้งขณะนั้นกรมป่าไม้ได้ประกาศเขตป่าสงวนแห่งชาติทับพื้นที่ชุมชนขณะที่หน่วยงานภาครัฐมีนโยบายส่งเสริมให้เอกชนปลูกสวนป่ายูคาลิปตัสในพื้นที่ป่าเสื่อมโทรม ชาวบ้านเกรงว่าจะถูกขับไล่ออกจากพื้นที่ พระปลัดสงวน จารุวัณโณ จึงแนะนำให้ชาวบ้านตั้ง “ชมรมอนุรักษ์ป่ากิ่วม่วง” เพื่อร่วมกันดูแลรักษาป่า ตั้งกฎระเบียบในการบริหารจัดการป่า และส่งเสริม ให้ชาวบ้านปลูกไม้ผลและไม้ยืนต้น ในพื้นที่รกร้างว่างเปล่าตามหัวไร่ปลายนา จึงทำให้ป่าของบ้านกิ่วม่วงคงความอุดมสมบูรณ์มาจนทุกวันนี้

6.3.4 “พุทธบวกผี” กุศโลบายพระดีผีดุจะช่วยกันรักษาป่า

การส่งเสริมการปลูกข้าวโพดทำให้ตามบริเวณดอยที่สลับซับซ้อนและขุนน้ำต่าง ๆ มีลักษณะเป็นพื้นที่โล่งเตียน ปรากฏให้เห็นทั่วไปในจังหวัดน่าน พระปลัด สงวนได้มองเห็นปัญหานี้ จึงพยายามที่จะใช้วิธีการต่าง ๆ เพื่อฟื้นคืนจิตสำนึกของชาวบ้าน พร้อมทั้งฟื้นฟูป่า โดย เริ่มจากป่าในบ้านเกิดของท่าน กุศโลบายพุทธบวกผีจึงได้เริ่มขึ้น พระปลัดสงวนกล่าวว่า “ชาวบ้านมีความ เคารพนับถือพระ โดยเฉพาะพระพุทธศาสนา ชาวบ้านมีความเชื่อและยำเกรง ดังนั้นจึงเห็นว่าไม่มีสิ่งไหนจะศักดิ์สิทธิ์เท่าพระพุทธรูปจึงมีการนำพระพุทธรูปไปประดิษฐานไว้ใต้ต้นไม้ที่เราถือว่าเป็นประธานป่าและทำพิธีบวช และสำหรับชาวบ้านทั่วไปที่ยังมีการนับถือผีอยู่จะนำเอาศาลพระภูมิมาตั้งไว้คู่กันด้วย” จึงเป็นที่มาของการบวชป่าครั้งแรกที่บ้านกิ่วม่วง กิ่งอำเภอสันติสุข ในเดือน พฤษภาคม 2533 โดยความร่วมมือของพระปลัดสงวนเจ้าอาวาสวัดอรัญญาวาส และคณะพระธรรม

ทายาทจังหวัดน่าน ซึ่งได้เชิญ กลุ่มบ้านหลวงหวงป่า กลุ่มอนุรักษ์ป่าศิลาแลง และกลุ่มขุนสมุน ขุนสะเนียน มาร่วมงานบวชป่าครั้งนี้ด้วย

ความยำเกรงต่อพระและความกลัวต่อผี นับว่าได้ผลเช่นกัน คือหลังจากทำพิธีกรรมดังกล่าวแล้ว ป่าบริเวณนั้นไม่ค่อยมีคนกล้าเข้าไปตัดต้นไม้ แม้แต่เด็กเลี้ยงวัวควายก็ไม่กล้า และหาก เจอต้นไม้หักล้มอยู่ ก็จะคอยเป็นธุระมาแจ้งให้ทราบกัน

ปลายปี 2533 กัลยานมิตร ที่ร่วมกันบวชป่าได้จัด “เวทีชาวบ้าน” ขึ้นเป็นครั้งแรก ณ ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดน่าน ครั้งนั้นมีตัวแทนพระสงฆ์ ชาวบ้าน และหน่วยงานราชการสนใจเข้าร่วมประชุม ซึ่งคำว่า “ฮักเมืองน่าน” จึงปรากฏขึ้น โดยการเสนอของแกนนำชาวบ้าน หลังจากการประชุมจึงได้เลือก พระปลัดสงวน จารุวัณโณ เป็นประธานกลุ่ม และคุณสำรวย ผัดผล เป็นเลขานุการกลุ่ม **“กลุ่มฮักเมืองน่าน”** จึงได้ถือกำเนิดขึ้นในจังหวัดน่านจากเวทีชาวบ้านในครั้งนี้

6.3.5 จากบ้านกิ่วม่วงขยายผลสู่ขุนน้ำพงษ์ อำเภอสันติสุข

ในปี พ.ศ 2534 พิธีกรรมบวชป่าได้ถูกเริ่มขึ้นที่ บนเส้นทางสายสันติสุข-แม่สะนาน ได้ ถูกสมมุติให้เป็นตัวแทนป่าทั้งหมดที่จะอนุรักษ์ มีพระพุทธรูปสูงขนาด 2 เมตร ประดิษฐานหน้าต้นยางใหญ่มีนามว่า “พระพุทธสันติสุขวนารักษ์” เป็นพยานแสดง ความตั้งใจจริงของชาวบ้านกิ่ง อ.สันติสุข เพื่อให้พื้นที่ป่าขุนน้ำพงษ์ได้รับการดูแลมากขึ้นจึง ได้ก่อให้เกิด “กลุ่มอนุรักษ์ป่าชุมชนกิ่งอำเภอสันติสุข”พิธีกรรมบวชป่าได้เริ่มขยายแนวคิดอย่างแพร่หลายมีหน่วยงานจากภาคส่วนต่างๆ ให้สนใจเข้าร่วมกิจกรรม ตลอดจนสื่อมวลชนทั้งหนังสือพิมพ์และรายการโทรทัศน์ได้มาร่วมเป็นพยานความตั้งใจอันดีของชาวบ้านตำบลพงษ์ในการอนุรักษ์ป่า

ปี พ.ศ.2534 มีการจัดพิธีบวชป่าขึ้นเป็นครั้งที่สอง บริเวณขุนน้ำพงษ์ อำเภอสันติสุข โดยการนำของผู้นำชุมชนในระดับอำเภอ ทำให้มีคนรู้จักกลุ่มอนุรักษ์ป่าชุมชนอย่างกว้างขวางในการทำงานและส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน กลุ่มฮักเมืองน่านได้ดำเนินกิจกรรมร่วมกับชุมชนอย่างต่อเนื่อง เช่น การออกไปพบปะชาวบ้านในแต่ละหมู่บ้าน เพื่อรณรงค์ให้ชุมชนมีส่วนร่วมดูแลรักษาป่า และชักชวนแต่ละพื้นที่จัดกิจกรรมการบวชป่า ซึ่งกลุ่มฮักเมืองน่าน เป็นผู้การสนับสนุนพันธุ์ไม้ กล้าไม้ และป้ายศาสนพิธี

2533-2534 มีกลุ่มพระสงฆ์ดำเนินงานภายใต้โครงการพระธรรมนำวิถีชีวิตชุมชน ได้นำแนวทางพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการจัดการสิ่งแวดล้อมในพื้นที่โดยได้ออกทำงานร่วมกับชาวบ้าน และยังได้ขยายแนวคิดสู่กลุ่มพระภิกษุและสามเณร พระนิสิตนักศึกษาทำงานภายใต้ชื่อ “กลุ่มพุทธบุตร” เพื่อเป็นแรงหนุนเสริมผลักดันให้การเผยแพร่พุทธศาสนา พร้อมกับแก้ไขปัญหาสังคม และสิ่งแวดล้อม นอกจากนั้นยังมีกลุ่มฮักเมืองน่าน ทำงานในระดับหมู่บ้านทำหน้าที่ให้คำปรึกษา และวิทยากรกระบวนการหนุนเสริมการทำงานขององค์กรชาวบ้านในพื้นที่

ปี พ.ศ.2535 พระปลัดสงวน จารวัณโณ ได้รับการเลื่อนสมณศักดิ์ เป็น “พระครูพิทักษ์นันทคณ” แกนนำชุมชนจึงจัดงานฉลอง ทากิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อบ้านเมือง ซึ่งขณะนั้นแม่น้ำน่านพบการปนเปื้อนและตกค้างของสารเคมี ขยะมูลฝอย และสัตว์น้ำ เช่น ปู ปลา ตายตามลำน้ำ แกนนำชุมชนจึงร่วมกันจัดงานฉลองพัดยศไปพร้อมกับการจัด “พิธีสืบชะตา แม่น้ำน่าน” เพื่อเป็นการต่ออายุให้กับแม่น้ำน่าน

ปี พ.ศ.2536 จัดพิธีสืบชะตาแม่น่านบริเวณหน้าค่ายสุริยพงษ์ อำเภอเมือง จังหวัดน่าน ผลจากการจัดงาน ทำให้เกิดการระดมทุนเพื่อสนับ สนุนการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มฮักเมืองน่าน มีแหล่งทุนจากต่างประเทศมา แนะนำให้กลุ่มฮักเมืองน่านทำโครงการเสนอไปยังแหล่งทุน ซึ่งหน่วยพัฒนา การประเทศเยอรมัน (GDS) เป็นผู้สนับสนุนเงินทุนระยะเวลา 5 ปี และในปี พ.ศ.2536 นี้เอง กลุ่มฮักเมืองน่านได้เปิด

สำนักงาน “กลุ่มฮักเมืองน่าน” ขึ้น บริเวณหน้าวัดอรัญญาวาส ได้ดำเนินกิจกรรมต่างๆ มีอาสาสมัครทั้งชาวไทย และต่างชาติร่วมทำงาน

ปี 2539 ร่วมโครงการบวชป่าชุมชน 50 ล้านต้นเพื่อเฉลิมพระเกียรติเนื่องในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงครองราชย์ครบ 50 ปี โดยมีป่าชุมชนบ้านหาดผาขน ตำบลเมืองจัง อำเภอภูเพียงเป็นแห่งแรกและขยายผลไปยังพื้นที่อื่นๆ ในจังหวัดน่านมีผลทำให้ผืนป่าได้รับการคุ้มครอง และดูแลจากชุมชนท้องถิ่น

ปี พ.ศ. 2538-2540 เกิดการเชื่อมร้อยขยายเครือข่ายการทำงาน อย่างกว้างขวาง และชุมชนมีส่วนร่วมสนับสนุนการทำงานมากขึ้นการทำงานได้พัฒนาในรูปแบบประชาคมระดับอำเภอ เกิดกลุ่มตัว “ฮ” (กลุ่มฮักอำเภอท้องถิ่น) เช่น ฮักนาน้อย ฮักเมืองปอน รักษ์สันติสุข ฮักบ้านฮักถิ่นฮักไทย ฯลฯ

ปี พ.ศ. 2541 จดทะเบียนและเปลี่ยนสถานะจาก “กลุ่มฮัก เมืองน่าน” เป็น “มูลนิธิฮักเมืองน่าน” และยังดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับชาวบ้านทั้งการรณรงค์ให้ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม การสนับสนุนให้เกิดการรวมกลุ่มเพื่ออนุรักษ์ป่าและแม่น้ำ ทำหน้าที่เป็นกลไกการขับเคลื่อนและเชื่อมโยงกันในพื้นที่จังหวัดน่าน

ปี 2542 เครือข่ายป่าชุมชนได้รับการหนุนเสริมจากพี่เลี้ยง (มูลนิธิฮักเมืองน่าน) ด้านป่าชุมชนอย่างเข้มแข็งสร้าง

ปี พ.ศ. 2544 จัดงานมหกรรมป่าชุมชนทางออกของคนกับป่า ณ ชุมชนบ้านน้ำเกี๋ยน อำเภอภูเพียง จังหวัดน่าน เพื่อถ่ายทอดประสบการณ์ในการจัดการป่าในรูปของ “ป่าชุมชน” ส่งผลทำให้เกิดชุมชนสมาชิกในการจัดการป่ามากขึ้น รวมไปถึงการผลักดันด้านนโยบายโยการเข้าชื่อเสนอกฎหมายพรบ.ป่าชุมชน

ปี 2547 ประชาคมน่าน นำร่อง โครงการฟื้นฟูระบบภูมินิเวศลุ่มน้ำน่าน เครือข่ายและองค์กรพี่เลี้ยงมีการเสนอทุนภายนอกและทุนภายในประเทศ ทั้ง UN WWF พอช.

ปี 2549 เครือข่ายป่าชุมชนยังคงมีการสร้างกิจกรรมร่วมกัน มีกลไกการขับเคลื่อนงานในระดับต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง มีความพยายามลงชื่อผลักดัน พรบ.ป่าชุมชน และสุดท้านพรบ.ป่าชุมชน “ไม่ผ่าน” แกนนำเครือข่ายป่าชุมชน สลายตัวกลับไปยังภูมิลำเนา โดยดูแลรักษาป่าในพื้นที่ของตนเอง

ปี 2552-2554 กลไกเครือข่ายป่าชุมชนระดับจังหวัด ลดประเด็นพูดคุยเรื่องป่าน้อยลง แกนนำชุมชนเริ่มลดบทบาทในระดับจังหวัด ต่างคนต่างอยู่ ต่างทำกิจกรรมภายในหมู่บ้าน ในตำบลของตนเอง ข้อมูลสถิติตัวเลขพื้นที่เพาะปลูกพืชเชิงเดี่ยวและการลดลงของพื้นที่ป่าเริ่มถูกนำเสนอในแง่ลบ

ปี 2555-2556 กระบวนการของพี่เลี้ยง และเครือข่ายป่าชุมชนจังหวัดเริ่มอ่อนกำลังลง ขาดการติดตามข้อมูลสถานการณ์ ข้อมูลกระจัดกระจายไม่ Update กลไกการประสานงานขาดช่วง ขาดพื้นที่การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ข้อมูลบางส่วนที่มีอยู่เดิมบางส่วนถูกย้ายฐานไปยังหน่วยงาน องค์กรอื่น เกิดเครือข่ายน่านจัดการตนเอง ที่ดิน มีการจัดทำข้อมูลรายแปลง โฉนดชุมชน เสนอเป็นข้อบัญญัติท้องถิ่น สถิติตัวเลขพื้นที่ปลูกพืชเศรษฐกิจเชิงเดี่ยวสูงขึ้น และการลดลงของพื้นที่ป่าต้นน้ำถูกนำเสนอต่อเนื่อง

ปี 2557-2558 จัดเวทีสัมมนารักษ์ป่าน่าน โดยโครงการรักษ์ป่าน่านร่วมกับหน่วยงานภาคส่วนต่างๆโดยมีธนาคารกสิกรไทยเป็นผู้สนับสนุนหลัก เพื่อนำเสนอข้อมูลและสร้างความเข้าใจให้ทุกภาคส่วนได้รับรู้สถานการณ์ปัญหา โดยมีข้อเท็จจริงมายืนยันให้เป็นที่ตระหนักและหาแนวทางการแก้ไขปัญหาร่วมกัน การจัดเวทีครั้งที่ 2 เพื่อกระตุ้นเตือนให้หน่วยงานทุกภาคส่วนเร่งยกระดับความร่วมมือและวางกรอบแนวทางขับเคลื่อนที่เป็นรูปธรรม มีเป้าหมายลดการบุกรุกพื้นที่ป่าต้นน้ำและหามาตรการในการพัฒนาภายใต้บริบทภูมิสังคมของจังหวัดน่าน

ปี 2559 สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ร่วมกับมูลนิธิฮักเมืองน่าน ผู้แทน สกว. แกนนำเครือข่ายป่าชุมชนน่านและผู้แทนจากโครงการรักษ์ป่าน่าน ได้ร่วมกันพัฒนาโจทย์วิจัยในโครงการ เสริมสร้างและฟื้นพลังเครือข่ายป่าชุมชนจังหวัดน่าน

ปี 2560-2562 เริ่มดำเนินโครงการฯและค้นหาทุนเดิมและฟื้นพลังของคนในท้องถิ่นให้ลุกขึ้นมามีบทบาทจัดการตัวเอง โดยมีแกนนำชุมชน ทั้ง 15 อำเภอมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการฯ

6.4 ภาวะการอ่อนกำลังของกลไกการจัดการป่าชุมชน

แม้ว่าน่านจะมี “ทุนเดิม” ในรูปของเครือข่ายป่าชุมชนที่ยังคงหลงเหลือในปัจจุบันก็ตาม แต่ภายใต้บริบทของการพัฒนาและการแทรกแซงของพลังอำนาจระบบทุนนิยม ที่ได้แผ่ขยายความเจริญอย่างรวดเร็วในปัจจุบันเป็นกระแสที่มาแรง ส่งผลให้รูปแบบการดำเนินชีวิตของชุมชนโดยเฉพาะคนรุ่นใหม่ เริ่มปรับเปลี่ยนไปสู่เงื่อนไขใหม่ของการดำเนินชีวิต ภายใต้ค่านิยมการบริโภคแบบใหม่ ซึ่งมีผลทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างคนรุ่นใหม่ มีท่าที่เปลี่ยนไป ทำให้เห็นภาพของการปรับเปลี่ยนรูปแบบของความสัมพันธ์ของชุมชนกับป่าไปตามบริบทของการพัฒนาในแต่ละยุคสมัย จากการเก็บรวมรวมข้อมูลสนามพบว่า โดยภาพรวมกระบวนการจัดการป่าชุมชนในแต่ละพื้นที่ยังดำเนินงานต่อเนื่อง แต่กลไกการจัดการป่าชุมชนเริ่มอ่อนกำลังลง ทั้งกลไกของภาคประชาชนและกลไกของพี่เลี้ยง เช่น กรรมการที่บุกเบิกประเด็นเรื่องป่าชุมชนเริ่มเข้าสู่ช่วงวัยสูงอายุ ผู้นำพิธีกรรมมีอายุ สุขภาพไม่ค่อยดี ทำให้การสืบทอดขาดช่วง การสืบทอดความรู้ไปยังกลุ่มคนรุ่นใหม่ขาดช่วง วิถีการดำรงชีวิตเปลี่ยน หลายแห่งความเชื่อจารีต ประเพณีดั้งเดิมเป็นเครื่องมือรักษาป่าที่เคยขลัง เริ่มเสื่อมคลายลง ในระยะหลังกลุ่มแกนนำชุมชนเริ่มมีภารกิจหลายด้าน จึงเป็นเหตุให้ต้องยุติบทบาทของตนเอง เป็นต้น

นอกจากนี้ กระบวนการของพี่เลี้ยงซึ่งหมายรวมถึง มูลนิธิฮักเมืองน่าน เครือข่ายป่าชุมชนจังหวัดน่าน ภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องเริ่มอ่อนกำลังลงและการทำงานขาดช่วง ขาดการติดตามข้อมูลสถานการณ์ (ปริมาณ / คุณภาพ) ข้อมูลกระจัดกระจายไม่ Update กลไกการประสานงานขาดช่วง ขาดการมองแบบภาพรวม ขาดพื้นที่การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ผู้นำเครือข่ายป่าชุมชน รวมทั้งข้อมูลบางส่วนที่มีอยู่เดิมบางส่วนถูกย้ายฐานไปยังหน่วยงาน องค์กรอื่น เป็นต้น

6.5 จุดเริ่มต้นการดำเนินโครงการ :ค้นหาและฟื้นพลังของคนในท้องถิ่นให้ลุกขึ้นมามีบทบาทจัดการตัวเอง

สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ร่วมกับมูลนิธิฮักเมืองน่าน สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ผู้นำเครือข่ายป่าชุมชนน่าน ได้ปรึกษาหารือในการทำงานร่วมกันเพื่อแก้ไขวิกฤติป่าต้นน้ำน่าน โดยการสร้างพื้นที่การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านกระบวนการวิจัยอย่างเป็นระบบ ให้เกิดการฉุดคิด ถึงต้นเหตุ กลับมาตั้งหลักใหม่ เห็นแนวทางและสร้างพลังร่วมที่นำมาสู่การจัดการปัญหาที่ตรงจุด ให้เกิดฟื้นพลังของคนในท้องถิ่นลุกขึ้นมามีบทบาทจัดการตัวเอง ในฐานะคนในท้องถิ่น ค้นหา “ศักยภาพ” และ” ทุนเดิม” ทั้งในแง่ของ “ฐานทรัพยากรป่าชุมชน” “พลังของเครือข่าย” ซึ่งหมายรวมถึงกลไกของชุมชน ผู้นำทางจิตวิญญาณ ผู้นำทางบารมี “องค์ความรู้ภูมิปัญญา” เพื่อเป็นจุดเริ่มเต้นมาใช้ในการวิเคราะห์ปัญหา และยืนยันด้วยความรู้และความมั่นใจว่าปัญหาอยู่ตรงไหน โดยเอาโจทย์ปัญหาของชุมชนเป็นตัวตั้ง และพัฒนากลไกของเครือข่ายระดับจังหวัดผนวกกับนำศักยภาพที่เป็นจุดแข็งมาเสริมพลังและบูรณาการ ความร่วมมือจากหน่วยงานหลายภาคส่วน เพื่อให้ชุมชนมีทางเลือก และเข้าถึงโอกาสในการจัดการปัญหาของตนเอง โดยมี

เงื่อนไขสำคัญที่ต้องพัฒนาโจทย์ซึ่งเป็นประเด็นร่วมของพื้นที่ และมีกลุ่มคนที่พร้อมจะนำความรู้ไปใช้ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีเหตุมีผล

ประเด็นที่ท้าทายวิธีคิดเพื่อนำไปสู่การคลี่คลายสถานการณ์ปัญหา อีกแนวทางหนึ่งควรให้ชุมชนท้องถิ่นซึ่งเป็น“อยู่กับปัญหา” ได้มีส่วนร่วมในการ “แก้จัดการกับตัวปัญหา” มีโอกาสได้สะท้อนความจริงที่เผชิญอยู่และสร้างพื้นที่การเรียนรู้ เสริมพลังซึ่งกันและกัน แนวทางดังกล่าวนี้น่าจะเป็นทางเลือกได้ ทั้งนี้การที่จะฟื้นพลังเครือข่าย “ป่าชุมชนน่าน” ให้กลับมามีชีวิตชีวา มีระบบการจัดการที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของชุมชนในแต่ละภูมินิเวศนั้น จำเป็นต้องมีการทบทวนตรวจสอบสถานะภาพของข้อมูลป่าชุมชนทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เพื่อเกิดความชัดเจนในภาพรวม “ต้นทุน” ของ “ป่าชุมชน”ก่อน และร่วมกันแสวงหาแนวทางในการเสริมพลังที่เหมาะสมในแต่ละบริบทพื้นที่ต่อไป

6.6 ป่าชุมชนคือความหวัง :ทางเลือกในการคุ้มครองระบบนิเวศน์โดยชุมชน

ขณะที่ผู้คนส่วนใหญ่ในสังคม มองภาพผืนป่าน่านว่าอยู่ในขั้นวิกฤติ แต่หากซูมเข้ามาใกล้ ๆในพื้นที่ชุมชนจะเห็นเรื่องราวที่ดีของวิถีชุมชนกับป่ามีความผูกพันมาอย่างยาวนาน ดังชาวบ้านสะท้อนว่า *ตลอดวงจรชีวิตนับตั้งแต่แรกเกิดจนถึงวาระสุดท้ายของชีวิต ล้วนได้พึ่งพาและใช้ประโยชน์จากป่าเป็นปัจจัยสำคัญ*ในมิติต่างๆ มีการปรับตัว เรียนรู้กับวิถีของระบบนิเวศน์อันเป็นถิ่นที่อยู่อาศัยเป็นอย่างดี ได้สั่งสมองค์ความรู้ ภูมิปัญญาในการดำรงชีวิต มีการจัดการป่าในรูปแบบที่หลากหลายบนฐานวิถีวัฒนธรรม ประเพณี มีการถ่ายทอด รับช่วงสานต่อในแต่ละยุคสมัยอย่างมีพลวัต

ผืนป่าหย่อมเล็กหย่อมน้อยตามสันเขา หุบห้วยและภูดอย มีชื่อเรียกต่าง ๆ กันไปในภาษาท้องถิ่นได้ถูกบัญญัติ และเป็นที่รับรู้ของคนใน สังคมว่า “ป่าชุมชน” แต่ยังมีคนจำนวนน้อยที่จะรู้ว่าเบื้องหลังคำว่า “ป่าชุมชน" นั้นมีประวัติศาสตร์ความเป็นมายาวนาน ป่าชุมชนที่ยังคงหลงเหลือ และกำลังขึ้นมาใหม่อีกจำนวนมากเป็นเพราะมี “ชุมชน” ที่อยู่รอบป่าเป็นผู้เฝ้าดูแล คอยสอดส่องดูแล และหลายครั้งต้องสู้กับอิทธิพลของท้องถิ่น มีผู้นำชุมชนจำนวนไม่น้อยที่ต้องเสี่ยงเป็นเสี่ยงตายเพื่อรักษาผืนป่าให้คงอยู่คู่กับชุมชนมาจนถึงปัจจุบัน

ป่าชุมชนในจังหวัดน่าน มีมานานพร้อม ๆ กับการตั้งถิ่นฐานของชุมชนในเขตป่า ซึ่งชุมชนได้สืบทอดการใช้ และดูแลรักษามาหลายชั่วอายุคน มีการจัดการในหลายรูปแบบบนฐานวิถีชีวิตและวัฒนธรรมตามความเชื่อที่สะท้อนผ่านพิธีกรรมต่าง ๆ เช่น ใช้กฎเกณฑ์ตามจารีตประเพณีของชุมชน และภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อเป็นการตอกย้ำควบคุม กำกับในการสร้างบรรทัดฐานทางศีลธรรมให้ชาวบ้านปฏิบัติต่อป่าอย่างเป็นองค์รวมให้อยู่ในกรอบของความพอดี มีกฎเกณฑ์ในการดูแลป่าที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต และรักษาป่าไว้ร่วมกันอย่างเข้มแข็ง แม้ไม่เคยรับรู้คำว่า “ป่าชุมชน” มาก่อนก็ตาม

ปัจจุบัน ป่าชุมชนน่าน ที่คงเหลืออยู่นี้เป็นผลมาจากพลังร่วมแรงร่วมใจของชุมชนท้องถิ่นที่ลุกขึ้นมาปกป้อง ฟื้นฟูผืนป่าที่เสื่อมโทรมให้พลิกฟื้น ปัจจุบันมีชุมชนหลายแห่ง มีส่วนร่วม มีบทเรียนในการอนุรักษ์ในรูปแบบของการจัดการ “ปาชุมชน”หรือ “ป่าหน้าหมู่” มีการจัดการดูแลบนฐานวัฒนธรรม ประเพณีที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต และมีกิจกรรมร่วมกัน เช่นการกำหนดกฎระเบียบกติกากิจกรรมการอนุรักษ์ฟื้นฟู การป้องกันไฟป่า การทำแนวกันไฟ การปลูกป่าเสริม การประยุกต์พิธีกรรมความเชื่อทางศาสนา การบวชป่า สืบชะตมแม่น้ำ การบิณฑบาตรป่า พร้อมทั้งมีกลุ่มองค์กรที่ดูแลรักษา มีชุมชนดั้งเดิมหลายแห่งสามารถรักษาป่าชุมชนนับหมื่นไร่ บางชุมชนรวมตัวกันปกป้องผืนป่าจากการรุกรานจากภายนอก บางแห่งสามารถพลิกฟื้นป่าที่เสื่อมโทรมให้กลับฟื้นคืนสภาพเกิดการทดแทนของสังคมพืชค่อยฟื้นความอุดมสมบูรณ์ และความ

หลากหลายทางชีวภาพของป่า มีน้ำอย่างเพียงพอ มีแหล่งอาหารและสมุนไพรจากป่า และมีการใช้ประโยชน์จากป่าอย่างเกื้อกูล

6.7 ข้อค้นพบจากการดำเนินโครงการ

6.7.1 พลวัตของการจัดการทรัพยากรและป่าชุมชน

การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและป่าชุมชนมีรูปแบบตามพัฒนาการตามช่วงเวลาในแต่ละยุคสมัย น่านในอดีตมีทรัพยากรธรรมชาติ และความหลากหลายทางชีวภาพ อุดมสมบูรณ์อื้อต่อรองรับความจำเป็นในวิถีการดำรงชีวิตของผู้คนโดยเฉพาะชุมชนชนบท มีวิถีที่ผูกพันกับ มีการจัดการป่าในรูปแบบที่หลากหลาย ตามประเพณี ความเชื่อของชุมชนแต่ละพื้นที่มาช้านาน

การปฏิบัติต่อธรรมชาติที่ได้พึ่งพาและใช้ประโยชน์ในลักษณะของการยังชีพ จึงทำให้มีการทดแทนขึ้นมาใหม่ของสังคมพืช และสัตว์ เป็นไปตามวัฏจักรที่สมดุลกับการใช้ประโยชน์ในแต่ละรอบปี และมีผลกระทบต่อป่าน้อยมาก เนื่องจากประชากรมีไม่มาก ความสัมพันธ์ระหว่างคนกับป่าจึงมีมิติของการอยู่ร่วมกันในเชิงเคารพเกื้อกูล มีการสร้างกฎเกณฑ์ในการดูแลทรัพยากรที่สอดคล้องกับระบบนิเวศ มีจารีตประเพณี วัฒนธรรมและภูมิปัญญาต่าง ๆ จึงถูกพัฒนาขึ้นมาเพื่อรองรับวิถีปฏิบัติ เป็นความความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับป่า เป็นระบบการจัดการทรัพยากรที่ยั่งยืนที่ผู้คนได้หล่อหลอมกล่อมเกลาสมาชิกในชุมชนได้สืบทอด สานต่อและปฏิบัติต่อทรัพยากรธรรมชาติด้วยความเคารพ และที่สำคัญการดำเนินชีวิตของผู้คนไม่เดือดร้อนทางด้านเศรษฐกิจจึงเป็นเงื่อนไขที่สำคัญส่งผลให้ชุมชนพึ่งพาประโยชน์จากป่าบนพื้นฐานการอยู่กินแห่งความพอดี มีระบบการดูแลและรักษาป่าไว้ร่วมกันอย่างเข้มแข็ง

จากผลพวงของกระแสการพัฒนาที่ผ่านมามีผลทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับฐานทรัพยากรป่ามีพัฒนาการที่ไม่หยุดนิ่ง มีอุปสรรคปัญหา การต่อสู้กับความผันแปรของธรรมชาติและความขัดแย้งทางสังคม เพราะชุมชนไม่ได้อยู่อย่างโดดเดี่ยว แต่มีปฏิสัมพันธ์กับสังคมภายนอก ทั้งรัฐ ทุนและตลาดและเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขทางเศรษฐกิจและระบบการผลิตรูปแบบใหม่ จึงเห็นภาพของการปรับเปลี่ยนรูปแบบของความสัมพันธ์ของชุมชนกับป่าไปตามบริบทของการพัฒนาในแต่ละยุค ซึ่งการศึกษาในนี้ ใช้วิธีการเอา “ปัญหาของชุมชนเป็นตัวตั้ง” (Problem-orientation) และพยายามทำความเข้าใจปฏิสัมพันธ์ ของชุมชนในการจัดการป่าที่เชื่อมโยงกับปัจจัยเชิงซ้อน ทั้ง 7 ประกอบด้วย ลักษณะทางนิเวศ การใช้ที่ดิน ระบบเศรษฐกิจ ระบบการผลิต ความเป็นชุมชน การใช้ประโยชน์จากป่า และการจัดการ ตามเส้นแบ่งเวลา (Timeline) 3 ยุค ซึ่งจะทำให้เห็นความเชื่อมโยงของปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้คนในพื้นที่ กับนิเวศน์ทางกายภาพยิ่งขึ้น ขณะเดียวกันจะทำให้เห็นความเป็นเหตุเป็นผลซึ่งกันและกันของปัจจัยเชิงซ้อน ที่มีผลต่อการใช้ประโยชน์และการจัดการทรัพยากรและป่าชุมชนเพื่อเข้าใจสถานการณ์ในบริบทที่มีความซับซ้อนและมีพลวัต

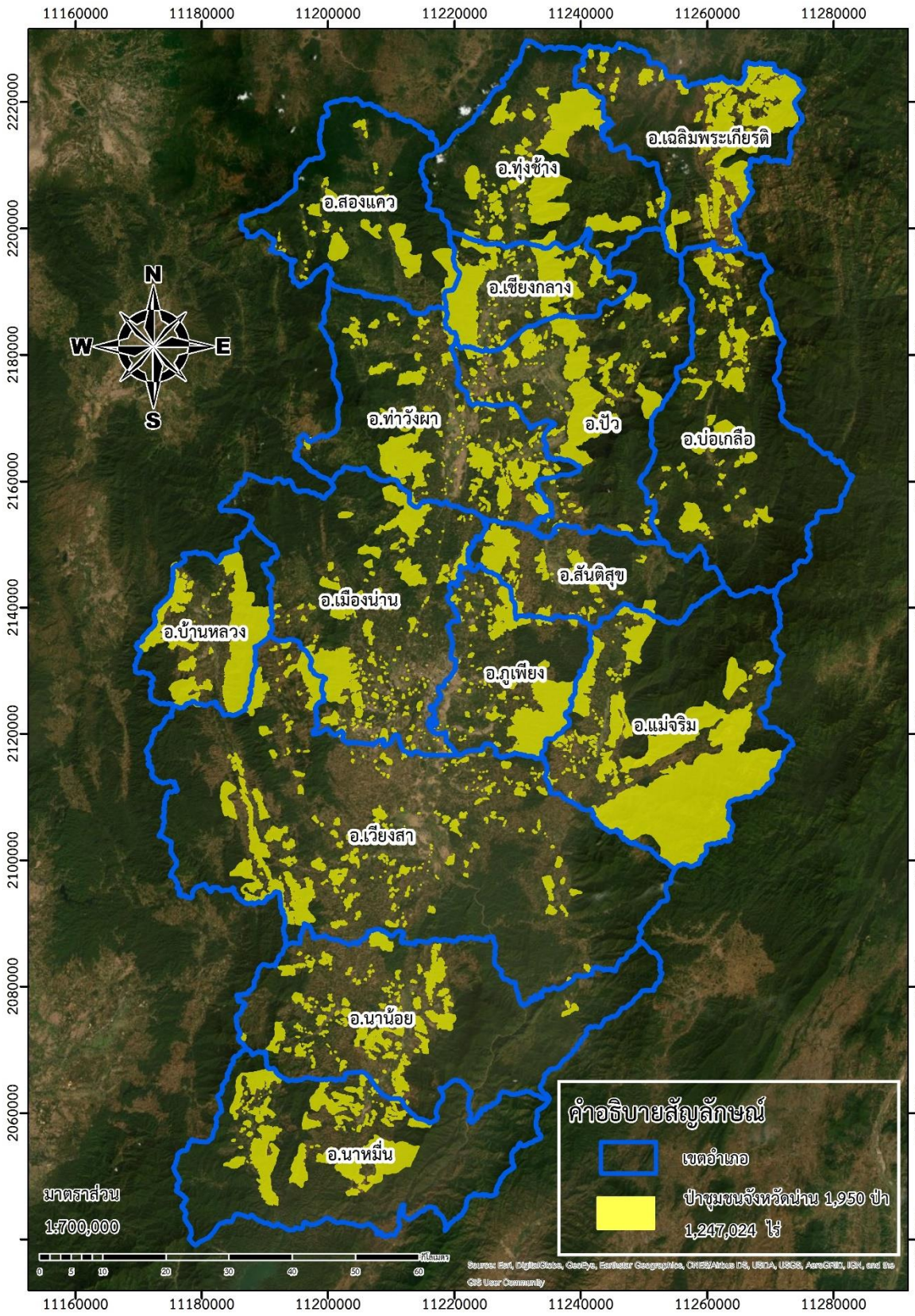

ภาพที่ 43 พลวัตรการจัดการทรัพยากรและป่าชุมชน

6.7.2 สถานภาพและการคงอยู่ของป่าชุมชนจังหวัดน่าน

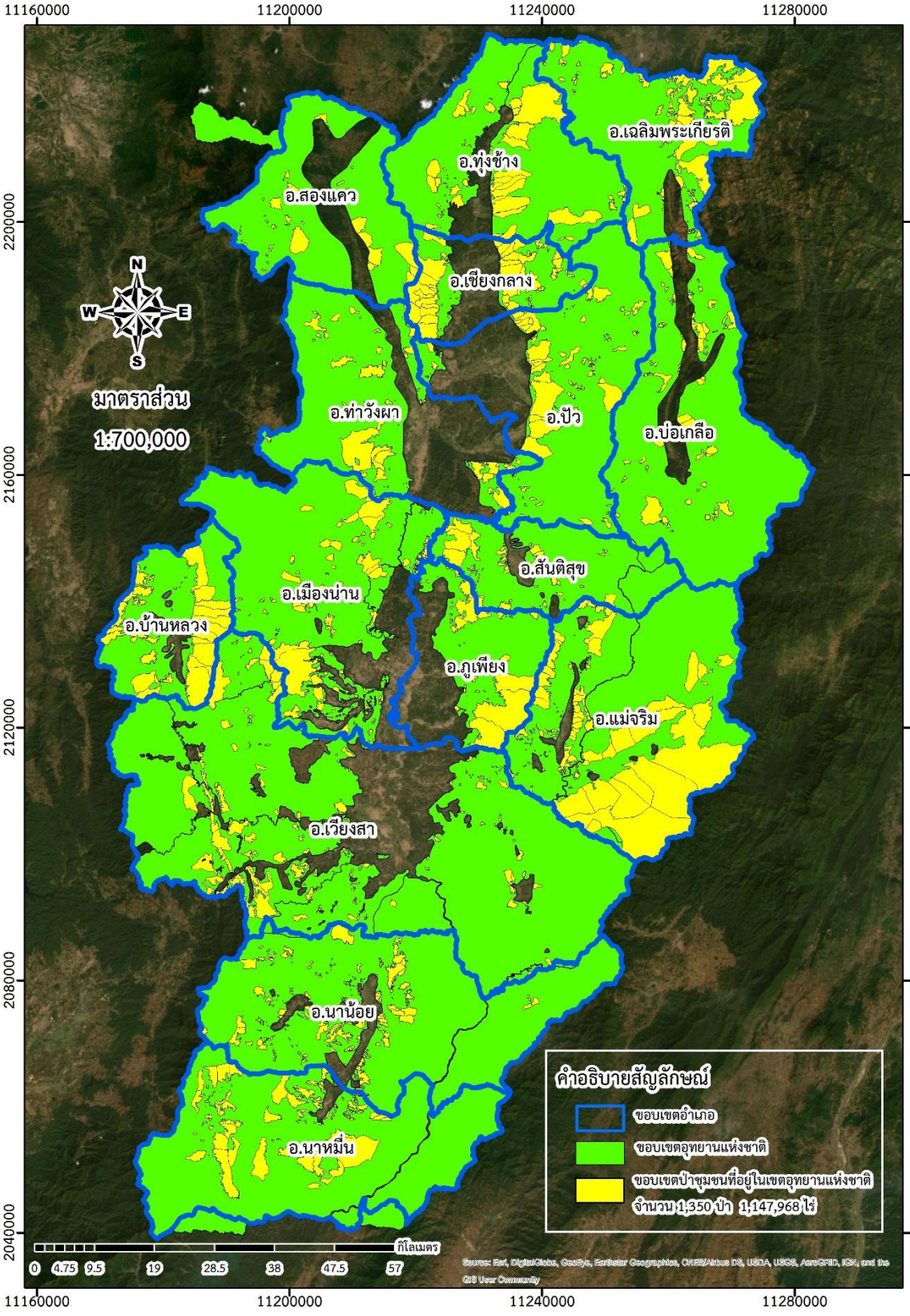
จากการจัดประชุมร่วมกับผู้นำชุมชนและการสำรวจข้อมูลภาคสนามโดยและการใช้เครื่องมือสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ (GIS) ร่วมกับข้อมูลเชิงสังคมในพื้นที่ 15 อำเภอ 99 ตำบล พบว่า มีกลุ่มชาวบ้านที่ร่วมกันอนุรักษ์ป่าชุมชนในภาพรวมของจังหวัดรวม จำนวน 1,825 แห่ง มีป่าชุมชนทั้งที่อยู่ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ในพื้นที่ป่าอุทยานแห่งชาติ เมื่อพิจารณาสถานภาพและการคงอยู่ของป่าพบว่ามีหลายปัจจัยที่เกี่ยวข้อง เช่น ชุมชนบางแห่งมีการแบ่งเขตการปกครองและการแบ่งเขตความรับผิดชอบกระจายให้แต่ละหมู่บ้านมีส่วนร่วมดูแลรักษา นอกจากนี้มีชุมชนบางแห่งปล่อยพื้นที่ทำกินที่เคยเสื่อมโทรมที่มีการทดแทนของสังคมพืชกลับฟื้นสภาพแล้วบริจาคให้เป็นป่าของสาธารณะ อีกทั้งการดำเนินโครงการดังกล่าวได้ให้โอกาสผู้แทนแกนนำชุมชนของแต่ละอำเภอ มีส่วนร่วมในโครงการและรับรู้ข้อมูลตรงกันอย่างทั่วถึง แม้มีบางชุมชนตกการสำรวจจึงประสงค์แจ้งชื่อเข้ามาใหม่ประกอบกับปัจจุบันเทคโนโลยีเครื่องมือมีความทันสมัยสะดวกและง่ายต่อการทำความเข้าใจ เป็นต้น

1) การคงอยู่ของป่าชุมชนจังหวัดน่านโดยภาพรวม

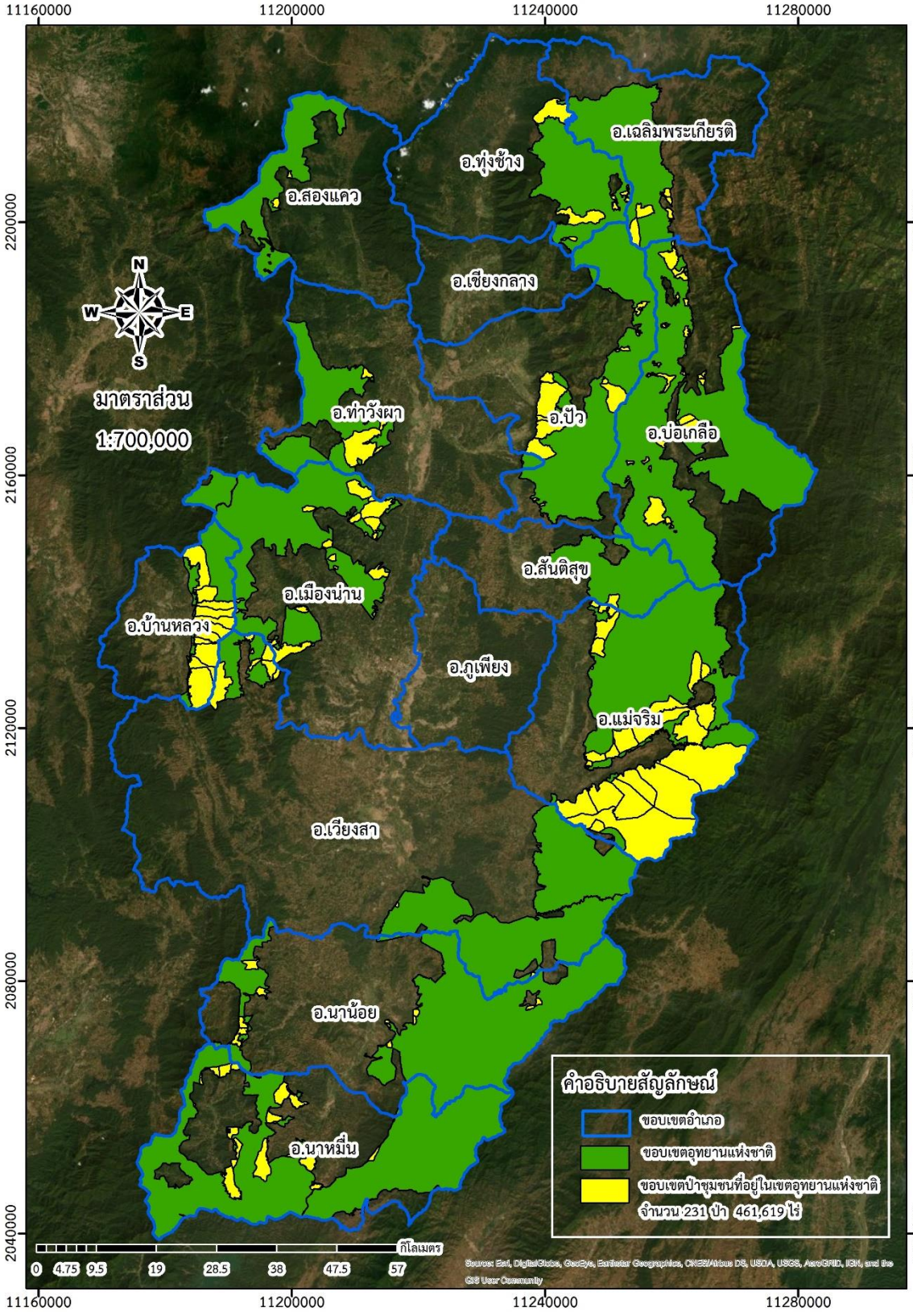
ภาพที่ 44 แผนที่การคงอยู่ของป่าชุมชนจังหวัดน่านโดยภาพรวม

2) ป่าชุมชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติ

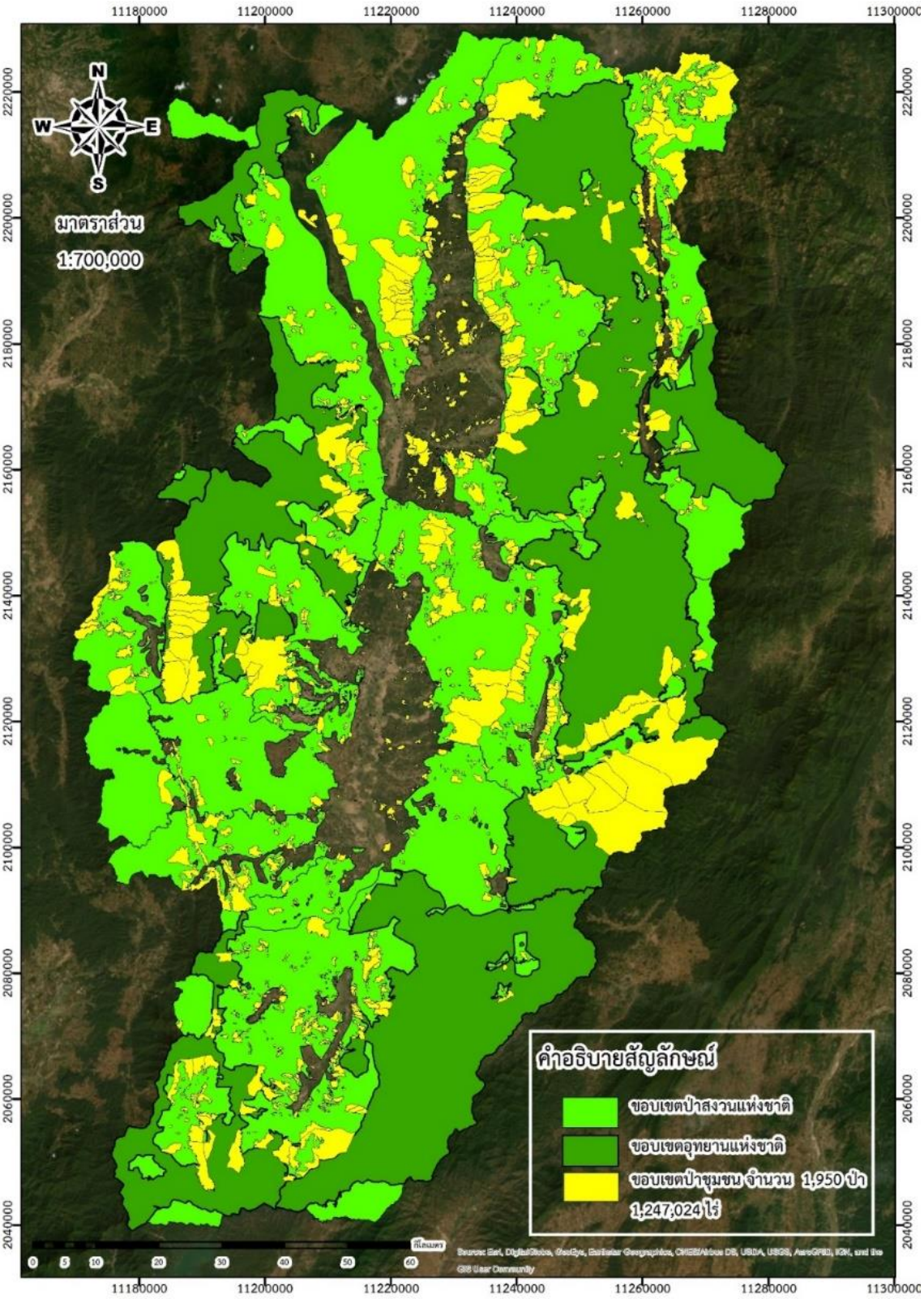
ภาพที่ 45 แผนที่ป่าชุมชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติ

3) ป่าชุมชนในเขตอุทยานแห่งชาติ

ภาพที่ 46 แผนที่ป่าชุมชนในเขตอุทยานแห่งชาติ

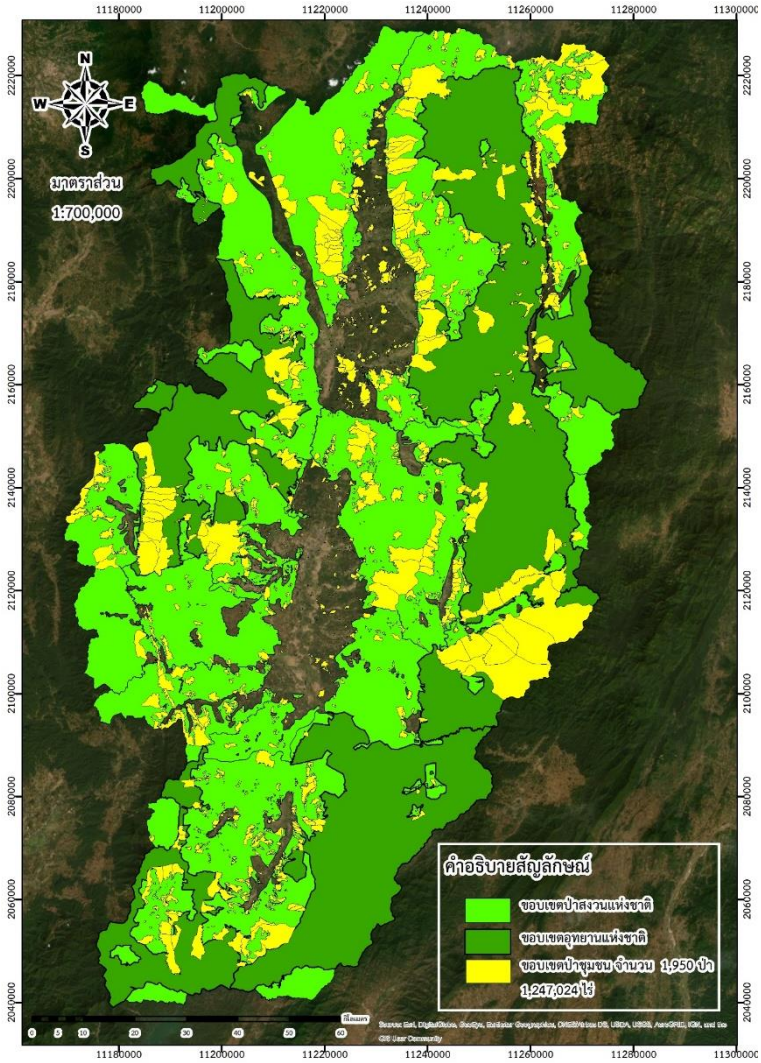
4) ป่าชุมชนที่อยู่ในเขตป่าสงวนและเขตอุทยานแห่งชาติ

ภาพที่ 47 แผนที่ป่าชุมชนที่อยู่ในเขตป่าสงวนและเขตอุทยานแห่งชาติ

5) ขนาดของพื้นที่ป่าชุมชนจังหวัดน่าน จำนวน 1,950 แห่ง

ต่ำกว่า 1 ไร่	9 แห่ง
1- 500 ไร่	1,549 แห่ง
501 - 1,000 ไร่	141 แห่ง
1,001 - 10,000 ไร่	234 แห่ง
10,001 - 20,000 ไร่	11 แห่ง
20,001 - 30,000 ไร่	2 แห่ง
30,001 - 40,000 ไร่	2 แห่ง
40,001 - 50,000 ไร่	1 แห่ง
50,001 - 60,000 ไร่	1 แห่ง

ภาพที่ 48 แผนที่แสดงขนาดของพื้นที่ป่าชุมชนจังหวัดน่าน

6.7.3 นิยาม “ป่าชุมชน”

จากการประมวลข้อค้นพบของป่าชุมชนน่าน ภายใต้การดำเนินโครงการฯ หมายถึง ป่าที่ชุมชนมีส่วนร่วมดูแลรักษาบนพื้นฐานวัฒนธรรมจารีตประเพณีที่ถือที่สืบทอดกันมานาน หมายรวมถึงป่าชุมชน ป่าหน้าหมู่ ป่าสาธารณะ รวมถึงป่าพิธีกรรม ทั้งที่อยู่ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ในพื้นที่ป่าอุทยานแห่งชาติ โดยชุมชนมีสิทธิในการอนุรักษ์ฟื้นฟู การพึ่งพาและใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน ตามวัตถุประสงค์ของแต่ละชุมชน โดยมีแนวคิดที่อยู่เบื้องหลัง คือ การยอมรับว่าป่าเป็นสิทธิร่วมกันของชุมชน สมาชิกของชุมชนมีส่วนร่วมจัดการดูแลจัดการและภายใต้ระเบียบกฎกติกาของชุมชน

6.7.4 ประเภทป่าชุมชน

“ป่าชุมชน” ที่ชาวบ้านมีส่วนร่วมดูแลรักษาจำแนกได้ ดังนี้

ป่าต้นน้ำ /ป่าขุนน้ำ เป็นต้นน้ำลำธารและแหล่งอาหารของชุมชน ชุมชนจะกันเขตเป็นพื้นที่อนุรักษ์ เขตหวงห้าม มีกฎระเบียบอย่างเคร่งครัด ห้ามตัดไม้แต่สามารถเข้าไปเก็ยหาของป่าเพื่อบริโภคได้

ป่าใช้สอย เป็นป่าที่ชุมชนมีการอนุรักษ์ แต่สมาชิกในชุมชนสามารถเข้าไปใช้ประโยชน์ภายใต้กฎกติกาของชุมชน ผลผลิตจากป่า เนื้อไม้ในกรณีของกิจกรรมส่วนร่วมและครอบครัวหรือสมาชิกในชุมชนที่ยากลำบาก

ป่าพิธีกรรม เป็นป่าเพื่อใช้ในการประกอบพิธีกรรมตามความเชื่อของชุมชน ส่วนใหญ่สมาชิกในชุมชนไม่มีผู้ใดกล้าเข้าไปใช้ประโยชน์และล่วงละเมิด ยังมีความเกรงกลัวในสิ่งลี้ลับเหนือธรรมชาติ

6.8 กลไก/เครือข่ายการจัดการป่าชุมชนในการดำเนินโครงการฯ ระดับจังหวัด และ ระดับอำเภอ

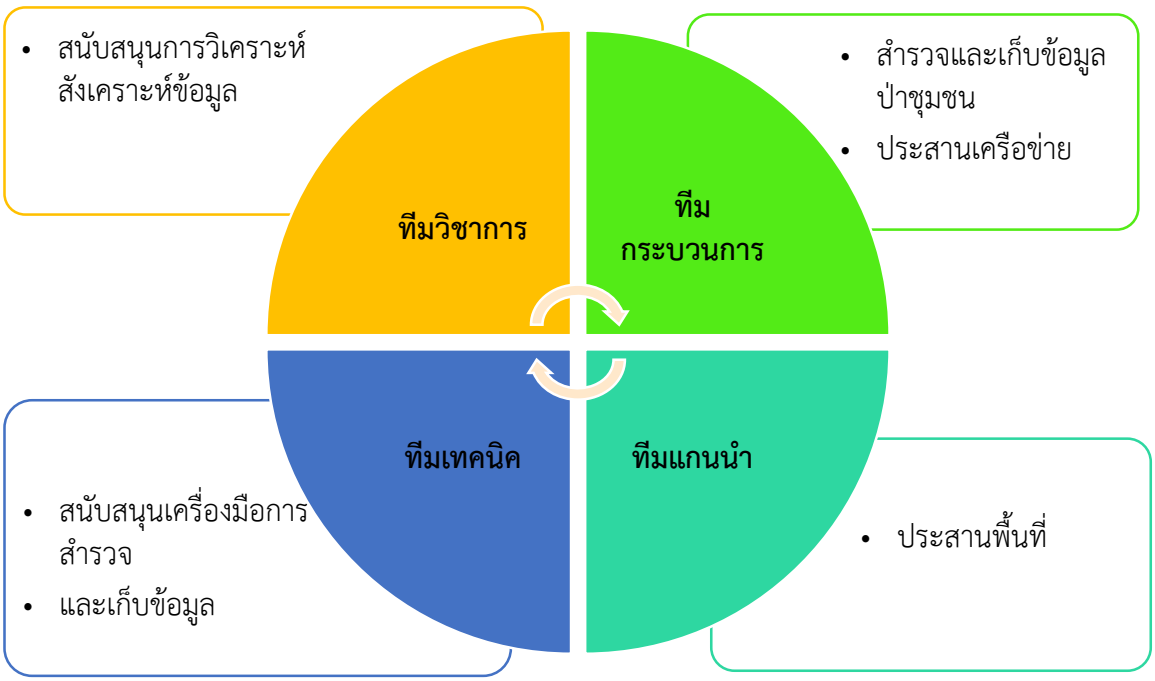
การดำเนินงานระดับพื้นที่ในเบื้องต้น คณะผู้ศึกษาได้อาศัยการทำงานเพื่อการขับเคลื่อน 4 ทีม และมี บทบาทหน้าที่ ได้แก่

1) ทีมวิชาการ มีหน้าที่ในการสนับสนุนการวิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูลด้านวิชาการที่เกี่ยวข้อง

2) ทีมกระบวนการ มีหน้าที่ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ (ตามเครื่องมือการเก็บรวมรวบข้อมูล ทั้ง 3 ชุด) รวมทั้งเป็นผู้ประสานงานหลักระหว่างโครงการ ภาคีความร่วมมือ และเครือข่ายป่าชุมชนในจังหวัดน่าน

3) ทีมเทคนิค ทำหน้าที่สนับสนุนเครื่องมือการสำรวจทางสารสนเทศ (GIS) และเก็บรวบรวมข้อมูลทางภูมิศาสตร์ พิกัด แผนที่ ฯ

4) ทีมแกนนำ ทำหน้าที่ประสานงานระดับพื้นที่ 99 ตำบล เพื่อประสานความพร้อมของทีมในการลงพื้นที่จัดเก็บข้อมูลภาคสนาม

6.9 สรุปและข้อเสนอแนะ

ก่อนดำเนินโครงการ	สถานการณ์ปัจจุบัน	การขับเคลื่อนระยะต่อไป
ชุมชน - นิ่ง ต่างคนต่างอยู่ต่างทำเฉพาะชุมชนของตัวเอง - ข้อมูลป่าๆจากการคาดคะเน - ขาดพื้นที่การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ - แกนนำ(บางส่วน) ถูกย้ายฐาน - กลุ่มแกนนำ(บางส่วน) จำเป็นต้องหาเลี้ยงชีพเป็นเหตุให้ต้องยุติบทบาทลง	- การตื่นตัว - มีความมั่นใจในข้อมูล - สนใจติดตามข้อมูลข่าวสาร - มีความพยายามหลอมรวมการทำงาน	- ประชาชน เป็นเจ้าของปัญหาลุกขึ้นมาจัดการตนเอง โดยมีพี่เลี้ยง ภาครัฐ และหน่วยภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเข้ามาหนุนเสริม บูรณาการทำงานอย่างสร้างสรรค์บนพื้นฐานความไว้เนื้อเชื่อใจ - การเชื่อมความรู้ การทำงานที่มากกว่า “เรา” - เป็นนัก “ช่างเชื่อม” “ผนึกกำลัง” “หนุนเสริม” - การสื่อสารกับสาธารณะ - ขับเคลื่อนงานด้วยข้อมูลอย่างเป็นระบบ
กลไกของเครือข่าย - กลไกการประสานงานที่มีอยู่เดิมอยู่ในภาวะนิ่ง - การติดต่อสื่อสารระหว่างชุมชนและระหว่างเครือข่ายกับหน่วยงานพี่เลี้ยง(ขาดช่วง) - การทำกิจกรรมร่วมกันขาดช่วง	- ตั้งหลักใหม่ วิเคราะห์สถานการณ์ “ทุนเดิม” เพื่อก้าวต่อ - การฟื้นตัวเองและลุกขึ้น จัดการตนเองบนฐานข้อมูล ความรู้ ปัญญา - การประสานงานติดต่อหลายช่องทาง - เกิดกลไกการทำงานคนรุ่นใหม่มีส่วนร่วมรับช่วงสานต่ออุดมการณ์	

ก่อนดำเนินโครงการ	สถานการณ์ปัจจุบัน	การขับเคลื่อนระยะต่อไป
- ขาดการวิเคราะห์สถานการณ์ด้านการจัดการป่าชุมชนแบบองค์รวม - การเชื่อมภาคี/เครือข่าย ในระดับแคบ	- มีภาคีเครือข่ายกัลยาณมิตรที่พร้อมสนับสนุนให้ข้อมูล - มีพื้นที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง	- ต่อยอดการสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจจากฐานทรัพยากรในป่าชุมชน - ยกระดับบทเรียน ประสบการการณ์ที่ดี จากการปฏิบัติงานเพื่อการเรียนรู้เป็นแบบอย่างการจัดการอย่างมี ส่วนร่วม - ขับเคลื่อนงานด้วยข้อมูลอย่างมีเหตุมีผล - หาแนวทางเชื่อมต่อกลไกการทำงานร่วมกันในระดับพื้นที่และระดับจังหวัดทำงานเชิงพื้นที่ - หยุดกล่าวโทษกันไปมา - ดึงพลังศักยภาพ จุดแข็งแต่ละภาคส่วนร่วมทำงานให้เกิดความเป็นเอกภาพ - ยกระดับการสร้างพื้นที่รูปธรรม (คุย คิด ทำ) ทำงานบนฐานข้อมูลความรู้และปัญญา
ด้านข้อมูล - ข้อมูลกระจัดกระจายไม่ update - ขาดการติดตามข้อมูลสถานการณ์โดยรวม ในระดับนโยบาย	ความชัดเจนในขอบเขต “ป่าชุมชน” ด้วยระบบดิจิทัลและข้อมูลสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ (GIS) เพื่อประโยชน์ในการเฝ้าระวังและการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ - การสื่อสารกับรัฐเริ่มมีน้ำหนักมีเหตุมีผล - มีข้อมูลเชิงประจักษ์ - มีภาคีเครือข่ายกัลยาณมิตรที่พร้อมสนับสนุนให้ข้อมูลระดับต่าง ๆ	
พี่เลี้ยง (หน่วยงานหนุนเสริมในพื้นที่) - จากกระบวนการเคลื่อนไหวผลักดันพรบ.ป่าชุมชนอยู่ในวังวนของการเจรจาต่อรองกับรัฐซ้ำแล้วซ้ำเล่า - กลับมาทำงานตามประเด็นที่เป็นกระแสในแต่ละช่วง ส่งผลต่อยุทธศาสตร์งานด้านป่าชุมชนอ่อนกำลังลงกระบวนการเรียนรู้ภายในอ่อนแอ กลไกการจัดการและประสานงานขาดความคล่องตัว - การถ่ายทอด การพัฒนาทักษะการเชื่อมภาคี/เครือข่าย แคบ	- เรียนรู้จากบทเรียนที่ผ่านมา - ปรับรูปแบบการทำงาน - แสวงหาภาคีเครือข่ายกัลยาณมิตร - การส่งต่อให้โอกาสให้คนรุ่นใหม่มีส่วนร่วมการทำงานมากขึ้น - ได้รับการพัฒนาศักยภาพ ยกระดับการทำงานในวงวิชาการเป็นที่ยอมรับ - การเชื่อมโยงกับภาคีเครือข่ายในหลายระดับ	

ก่อนดำเนินโครงการ	สถานการณ์ปัจจุบัน	การขับเคลื่อนระยะต่อไป
มุมมองต่อหน่วยงานภาครัฐ (ที่เกี่ยวข้อง) - ต่างฝ่ายต่างสงวนท่าที - ปกป้องชุดวิธีคิดของตัวเอง - แยกส่วนการทำงาน/วิพากษ์/กล่าวโทษกันไปมา **ภาครัฐ** อ้างเครื่องมือทางกฎหมายในการควบคุม **ชุมชน** อ้างสิทธิชุมชนและจัดการโดยภูมิปัญญาท้องถิ่น	- เกิดการเปลี่ยนแปลงในถานการณ์ใหม่ การประกาศใช้พรบ.ป่าชุมชนอย่างเป็นทางการ - มีแรงหนุนจากสังคมที่ขานรับศักยภาพของชุมชนมากขึ้น - มีมาตรการทางภาษีจูงใจภาคเอกชนสนับสนุนป่าชุมชน ข้อท้าทาย - ยอมรับในจุดอ่อน และข้อจำกัดในการทำงานซึ่งกันและกัน - เกิดความพยายามของหน่วยงานพี่เลี้ยงกับการเชื่อมงานกับหน่วยงานภาครัฐเพื่อใช้ข้อมูลจากงานวิจัยขับเคลื่อนให้เกิดการต่อยอดทำงานในระดับจังหวัด บูรณาการทำงานร่วมกันเพื่อเป็นทางออกของการอยู่ร่วมกันระหว่างคนกับป่าอย่างเกื้อกูล ทั้งนี้มีประเด็นที่ท้าทายว่าในส่วนของ **ชุมชน** จะใช้โอกาสนี้พิสูจน์ตัวเองอย่างไร **ภาครัฐ** จะให้ความร่วมมือและยืนยันในสิทธิของชุมชนอย่างไร **สังคม** จะให้และรับประโยชน์ร่วมกันอย่างไร คงต้องพิสูจน์ติดตามและร่วมตรวจสอบต่อไป	

ปรากฏการณ์ ของการสูญเสียพื้นที่ป่าต้นน้ำของจังหวัดน่าน นับเป็นบทเรียน ที่ทุกภาคส่วน ควรทบทวน และตระหนัก ยอมรับในข้อจำกัดซึ่งกันและกัน ลดความเป็นตัวตนและมีความอ่อนน้อมพอที่จะรับข้อมูลความเป็นจริงของส่วนอื่น ๆ และนำจุดแข็งที่มีพลังของตนเอง มาหลอมรวมเข้าด้วยกัน ซึ่งจะเกิดความเป็นเอกภาพและมีพลังทวีคูณ ที่จะสามารถฟันฝ่าอุปสรรคปัญหาดังกล่าวนี้ร่วมกันได้

เอกสารอ้างอิง

กฤษฎา บุญชัย (2548) **การเมืองป่าไม้ไทยยุคหลังสัมปทาน** “บทสำรวจพื้นที่การเคลื่อนไหวของขบวนการป่าไม้ยุคหลังสัมปทาน พ.ศ. 2532-2547” ศยามล ไกยูรวงศ์และคณะบก.,มูลนิธิฟื้นฟูชีวิตและธรรมชาติ กทม.

กาญจนา แก้วเทพ (มมป.) **การพัฒนาบ้านกับเมือง.**สภาคาทอลิกแห่งประเทศไทยเพื่อการพัฒนา .กรุงเทพ ฯ

กาญจนา แก้วเทพ และคณะ (2549) **สื่อสารเพื่อโลกสวย:บทเรียนจากการสื่อสารเพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อมในชุมชน**

เกษม จันทร์แก้ว (2551) **หลักการจัดการลุ่มน้ำ** สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพฯ จิรากรณ์คชเสนีและนันทนาคชเสนี

เกษม จันทร์แก้ว (2552) **นิเวศวิทยาระบบนิเวศ** สำนักพิมพ์จุฬาลงกร มหาวิทยาลัย กรุงเทพฯ

เขมรัฐ เถลิงศรี และสิทธิเดช พงศ์กิจวรสิน (2555). **ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ กลไกสู่ความเหลื่อล้ำในระดับท้องถิ่น** จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ฉัตรทิพย์ นาถสุภา (2528) **เศรษฐกิจหมู่บ้านไทยในอดีต**: สร้างสรรค์ กรุงเทพฯ

ฉัตรทิพย์ นาถสุภาและคณะ (2543) **สถานภาพไทยศึกษา: การสำรวจเชิงวิพากษ์ สำนักพิมพ์ตรัสวิน** (ซิลค์เวอร์มบุ๊คส์)

ชล บุณนาค (2554) **แนวคิดว่าด้วยการจัดการทรัพยากรร่วม: ประสบการณ์จากต่างประเทศและแนวคิดในประเทศไทย** คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ชัยวัฒน์ คุประตกุล (2545) **วิถีแห่งปัญญา**,สถาบันวิถีทรรศน์ กรุงเทพ

ชัววัฒน์สถาอานันท์ (2549) **วิธีคิดของคนไท**ย .ในอานันท์ กาญจนพันธุ์. “วิธีคิดของ (คนไทย) ว่าด้วยวิธีจัดการ “ความจริง” ในสังคมไทย .สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

ชาย โพธิติตา (2549) **ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ**,อมรินทร์พริ้นติ้งฯ กรุงเทพฯ

ชูศักดิ์ วิทยภัค (2539) “**แนวการวิเคราะห์เชิงนิเวศวิทยาการเมือง**” ในสุธาวัลย์ เสถียรไทยและคณะรายงานการศึกษาสถานภาพไทยศึกษา: การสำรวจเชิงวิพากษ์เรื่องแนวคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวกับสิทธิในทรัพยากรกับปัญหาสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติในประเทศไทย. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย เชียงใหม่

ชูสิทธิ์ ชูชาติ (2538) **รายงานการวิจัยเรื่องการใช้ภูมิปัญญชาวบ้านในการอนุรักษ์ป่าและระบบนิเวศเพื่อแก้ปัญหาภัยแล้งของประเทศไทย** สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ

ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร (2554) **วาทกรรมการพัฒนา: อำนาจ ความรู้ ความจริง เอกลักษณ์และความเป็นอื่น** วิภาษา,กรุงเทพฯ

ฐิรวุฒิ เสนาคำ (2554) “เสียงจากนักวิชาการ” **การแย่งชิงทรัพยากรในบริบทโลกาภิวัตน์สถานการณ์ของการไร้คำอธิบายและทางออก** เลิศชาย ศิริชัย บก. ศูนย์ประสานงานเพื่อท้องถิ่น อาคารวิจัยมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

เดโช ชัยทัพ (2551) **ผมไม่มีคำตอบ** .อัจฉรา รักยุตธรรม(บก.) “สิทธิชุมชนเชิงเดี่ยว ลดทอนพลังท้องถิ่น” พงษ์สวัสดิ์การพิมพ์

ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม” สถาบันองค์กรพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) และกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

นิธิ เอียวศรีวงศ์ (2532) **การศึกษาเพื่อฟื้นฟูศักยภาพของชุมชน** ในเสรี พงศ์พิศ,บรรณาธิการ.ทิศทางหมู่บ้านไทย.กรุงเทพฯ หน้า 27-36

นิธิ เอียวศรีวงค์ (2543) **เก็บที่โล่งแก่รากหญ้า: คัดสรรข้อเขียน 1 ทศวรรษว่าด้วยทรัพยากร ดิน น้ำ ป่า และอื่น ๆ**,มูลนิธิโตโยต้า กรุงเทพฯ

นิธิ เอียวศรีวงศ์ (2547) ภาษกร อินทุมาศ (2547) **ความรู้ท้องถิ่น การจัดการความรู้สู่การจัดการทางสังคม**, วิทยาลัยการจัดการทางสังคม

นิพจน์ เทียนวิหาร (2547) **ความรู้ท้องถิ่น การจัดการความรู้สู่การจัดการทาง**สังคม “อัตลักษณ์ พื้นที่ทางสังคม กับกระบวนการสร้างองค์ความรู้” ,วิทยาลัยการจัดการทางสังคม

นิวัติ เรืองพานิช (2541) **นิเวศวิทยาทรัพยากรธรรมชาติ** คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพฯ

นิวัติ เรืองพานิช (2546) **นิเวศวิทยาทรัพยากรธรรมชาติ** สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพฯ

นิวัติ เรืองพานิช (2547) **หลักการจัดการลุ่มน้ำ** ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ กรุงเทพฯบริษัทเซเว่นพริ้นติ้ง กรุ๊ป จำกัด

บำรุง บุญปัญญา (2549) **3 ทศวรรษแนวคิดวัฒนธรรมชุมชน**, โครงการหนังสือดอกติ้วป่า กรุงเทพฯ

บุญตา สืบประดิษฐ (2542) **3 ทศวรรษป่าชุมชนท่ามกลางความสับสนของสังคมไทย** หนังสือประกอบงานสมัชชาป่าชุมชนภาคเหนือ ปี 2542 ณ ป่าชุมชนบ้านทุ่งยาว อ.เมือง จ.ลำพูน

บุญแพรง บ้านบางพูน (2527) **ศรัทธาพลังชุมชน**: ข้อคิดและประสบการณ์ในงานพัฒนาชนบท รุ่งเรืองสาส์นการพิมพ์ กรุงเทพฯ

เบจพรรณ เอกะสิงห์ (2543) “โครงสร้างระบบเศรษฐกิจและการจัดการทรัพยากร: บทสำรวจสถานภาพความรู้” ในอานันท์ กาญจนพันธุ์ บก. **พลวัตรของชุมชนในการจัดการทรัพยากรกระบวนทัศน์และนโยบาย**.สำนักงานกองทุนสนันสนุนการวิจัย (สกว.)ประเทศไทยศูนย์ฝึกอบรมวนศาสตร์ชุมชนแห่งภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก

ประเวศ วะสี (2533) **ปัญหาวิกฤตด้านชนบท..สู่ทางรอด**, หมู่บ้าน .กรุงเทพฯ

ประเวศ วะสี (2546) วารสารสหวิทยาการ (สหวิทยาการกับความหลากหลายเชิงการวิพากษ์) ปีที่1 ฉบับที่ 2 โครงการปริญญาเอกสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ กรุงเทพฯ

ประสาร มฤคพิทักษ์ (2547) **บทวิเคราะห์ทางออกการจัดการป่าไม้เมืองไทย (ของดีมีไว้ใช้)** “คำถาม-คำตอบ พ.ร.บ. ป่าชุมชนเพื่อความเข้าใจร่วมกัน. เครือข่ายป่าชุมชนภาคเหนือ สำนักพิมพ์สานใจคนรักป่า เชียงใหม่

ปริศนา พรหมมาและ มนตรี จันทวงค์ (2541) **ชุมชนท้องถิ่นกับการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ** โครงการพัฒนาลุ่มน้ำ

ปาริชาติ กลิ่นขจร (2544) **ป่าชุมชน** สมัชชาป่าชุมชนภาคเหนือ ทางเลือก ทางรอดของคนกับป่า, บีเอสการพิมพ์ เชียงใหม่

ปาริชาติ วลัยเสถียร (2547) **เครือข่าย: ธรรมชาติ ความรู้ และการจัดการ** กรุงเทพฯ โครงการเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข (สรส.)

ปิ่นแก้ว เหลืองอร่ามศรี (2539) **ภูมิปัญญานิเวศวิทยาชนพื้นเมือง ศึกษากรณีชุมชนกระเหรี่ยง ในป่าทุ่งใหญ่นเรศวร** กรุงเทพฯ โครงการฟื้นฟูชีวิตและธรรมชาติ

ผาสุก พงษไพจิตร และคณะ (2545) **วิถีชีวิต วิธีสู้บวนการของประชาชนร่วมสมัย,** สำนักพิมพ์ตรัสวิน เชียงใหม่

ภาษกร อินทุมาศ (2547) **ความรู้ท้องถิ่น การจัดการความรู้สู่การจัดการทางสังคม**,วิทยาลัยการจัดการทางสังคม

มนัส สุวรรณ (2549) **การจัดการสิ่งแวดล้อม:หลักการและแนวคิด** โอเดียนสโตร์ กรุงเทพฯ

ยศ สันตสมบัติ (2543) **พลวัตของชุมชนในการจัดการทรัพยากรกระบวนทัศน์และนโยบาย "รัฐ ชุมชนและนโยบายการจัดการทรัพยากร**: บทสำรวจองค์ความรู้" สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

ยศ สันตสมบัติ (2547) **บทวิเคราะห์ทางออกการจัดการป่าไม้เมืองไทย (ของดีมีไว้ใช้)** "ทำไมเราจึงต้องมี พ.ร.บ. ป่าชุมชน" เครือข่ายป่าชุมชนภาคเหนือ สำนักพิมพ์สานใจคนรักป่า เชียงใหม่

ยุกติ มุกดาวิจิตร (2548) **อ่านวัฒนธรรมชุมชนวาทศิลป์และการเมืองของชาติพันธุ์แนววัฒนธรรมชุมชน** ,ฟ้าเดียวกัน กรุงเทพฯ

รวี ถาวร (2549) **การติดตามอย่างมีส่วนร่วม: บทเรียนปัจจุบันสู่ทิศทางในอนาคต.**แผนงานสนับสนุนความร่วมมือใน

เลิศชาย ศิริชัย (2554) **การแย่งชิงทรัพยากรในบริบทโลกาภิวัตน์สถานการณ์ของการไร้คำอธิบายและทางออก** ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น จ.นครศรีธรรมราช อาคารมหาวิทยาลัยวัลลักษณ์

วิทยากร เชียงกูล (2541) **การกอบกู้และฟื้นฟูชาติจากพันธนาการของ IMF** .มิ่งมิตร กรุงเทพฯ

ศศินาภารา (2550) **ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม** เอ็กซเปอร์เน็ท,กรุงเทพฯ

สถาบันสิ่งแวดล้อมไทย (2546) **อดีตสิ่งแวดล้อมไทย** เอกสารประกอบการสัมมนาวิชาการประจำปี 2546 ณ ศูนย์ประชุมแห่งชาติสิริกิติ์ กรุงเทพฯ

สมบัติ บุญคำเยือง (2540) ปัญหาการนิยามความหมายของป่าและการอ้างสิทธิเหนือพื้นที่ กรณีศึกษาชาวลาหู่ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

สมศักดิ์ สุขวงค์ (2550) **การจัดการป่าชุมชนเพื่อคนและเพื่อป่า** สำนักพิมพ์สารคดี ในนามบริษัทวิริยะธุรกิจจำกัด

สฤณี อาชวานันทกุล (2556). **การวิเคราะห์การจัดการห่วงโซ่อุปทานของข้าวโพดอาหารสัตว์ เพื่อส่งเสริมการจัดการลุ่มน้ำน่าน**, บริษัทป่าสาละจำกัด กรุงเทพ.

สัณฐิตา กาญจนพันธุ์ (2540) **ความร่วมมือในการจัดการป่าระหว่างวัดกับรัฐ กรณีป่าชุมชนวัดพระธาตุดอยจอมแจ้ง** สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย(สกว.) กทม.

สัณฐิตา กาญจนพันธุ์ (2554). **ความคิดสีเขียว วาทกรรมและความเคลื่อนไหว** ,สถาบันวิจัยสังคม และคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. วนิดาการพิมพ์ เชียงใหม่.

สายบัว เข็มเพ็ชร และสำรวย ผัดผล (2557).**การพัฒนาฐานข้อมูลการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการจัดทำแผนชุมชนสำหรับการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้จังหวัดน่าน.**สำนักงานสนับสนุนการวิจัย,กรุงเทพ

สำนักงานองค์การสหประชาชาติ (2547). **กุญแจสู่ความสำเร็จป่าชุมชนของคนรากหญ้า,** พิมพ์ครั้งที่ 1

สิทธิณัฐ ประพุทธินิติสาร (2545) **การฟื้นฟูภาวะวิกฤติทางสังคมองภาคเหนือตอนบนด้วยองค์กรชุมชนและธุรกิจชุมชน**

สิทธิณัฐ ประพุทธินิติสาร (2547) เอกสารประกอบการสอนวิชาการพัฒนาชุมชน ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

สีลาภรณ์ บัวสาย. 2554. **พลังความรู้และความร่วมมือ**: บทเรียนจากการวิจัยเพื่อพัฒนาพื้นที่. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) กรุงเทพฯ.

สุกาญจน์รัตนเลิศนุสรณ์ (2550) **หลักการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน** สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี(ไทย-ญี่ปุ่น) กรุงเทพฯ

สุริชัย หวันแก้ว (2554) “ปาฐกถา: ทำไมต้องค้นหาประเด็นและมุมมองใหม่สำหรับอธิบายสถานการณ์ในปัจจุบัน.**การแย่งชิงทรัพยากรในบริบทโลกาภิวัฒน์สถานการณ์ของการไร้คำอธิบายและทางออก** เลิศชาย ศิริชัย บก. ศูนย์ประสานงานเพื่อท้องถิ่น อาคารวิจัย มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

สุวัฒน์ คงแป้น และหทัยรัตน์ เหลาสะอาด (2550) เอกสารประกอบการสัมมนา “รัฐหนุน เสริมราษฎร์ เพื่อ

เสน่ห์ จามริก (2537) **สังคมไทยกับการพัฒนาที่ก่อให้เกิดปัญหา.** คบไฟและไว้ลาย.กรุงเทพฯ

เสน่ห์ จามริกและยศ สันตสมบัติ (2536) **ป่าชุมชนในประเทศไทย:แนวทางการพัฒนา เล่ม 2 ป่าชุมชนภาคเหนือ :ศักยภาพขององค์กรชาวบ้านในการจัดการป่าชุมชน** สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา กรุงเทพฯ

อนุชาติ พวงสำลีและกฤตยา อาชวนิจกุล (2542) **ขบวนการประชาสังคมไทยความเคลื่อนไหวภาคพลเมือง**. โครงการวิจัยและพัฒนาประชาสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล. กรุงเทพฯ

อภิชัย พันธเสน (2545) **ทำอย่างไรจึงจะได้ป่าและพื้นที่สีเขียวคืนมา** สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

อภิชาต ทองอยู่ (2526) **ทัศนะว่าด้วยวัฒนธรรมกับชุมชน: ทางเลือกใหม่ของงานพัฒนา** รุ่งเรืองสาส์นการพิมพ์ กรุงเทพฯ

อัจฉรา รักยุติธรรม (2549) **แอ่งดอยร้อยป่าภูมิปัญญาการจัดการทรัพยากรชุมชนลุ่มน้ำแม่ทาตอนบน** พงษ์สวัสดิ์การพิมพ์

อานันท์ กาญจนพันธุ์ และมิ่งสรรพ์ ขาวสอาด (2538) **วิวัฒนาการของการบุกเบิกที่ดินทำกินในเขตป่า: กรณีศึกษาภาคเหนือตอนบน**.มูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย .กรุงเทพฯอำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

อานันท์ กาญจนพันธุ์ (2543) **พลวัตของชุมชนในการจัดการทรัพยากรกระบวนทัศน์และนโยบาย** “สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

อานันท์ กาญจนพันธุ์ (2544) **วิธีคิดเชิงซ้อนในการวิจัยชุมชนพลวัตรและศักยภาพของชุมชนในการพัฒนา**. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

อานันท์ กาญจนพันธุ์ (2544) **มิติชุมชน วิธีคิดท้องถิ่น ว่าด้วย สิทธิ อำนาจ และการจัดการทรัพยากร**. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

อานันท์ กาญจนพันธุ์ (2549) **รายงานการวิจัย วิธีคิดของคนไทย** สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

อานันท์ กาญจนพันธุ์ (2551) **ผมไม่มีคำตอบ** .อัจฉรา รักยุตธรรม(บก.) “การศึกษาวัฒนธรรมชุมชน” พงษ์สวัสดิ์การพิมพ์

อานันท์ กาญจนพันธุ์ (2551) **ผมไม่มีคำตอบ** “ข้อสนับสนุนให้จัดตั้งป่าชุมชนในป่าอนุรักษ์ตามกฎหมาย” อัจฉรา รักยุติธรรม บก. คณะกรรมการประสานงานองค์กรพัฒนาเอกชนภาคเหนือ

อานันท์ กาญจนพันธุ์ (2554) **ชนบทกับเมืองสู่ความอยู่ดีมีสุข** สำนักพิมพ์สวนเงินมีมา กทม.

ChattipNartsupah (1998) The Community Culture School of Thought in Manus Chitakasem and Andrew Turton, ed The Construction of Knowledge. London:University of London

Friedmann ,Jonh(1992) Empowerment : the politics of Alternative Development, Blackwell Publisher.

Jonh W. Creswell (2011) Designing and Conducting Mixed Methods Research. SAGE Publications, Inc

Prabudhanitisarn, P., Ittihirunwong, P.,Wattanapinyo, A. and Wongweeapant. N., (2002). Socail, cultural and Political dimantion of Sustainable land use nature resource management

at a community level : A case of Song watershed, Phrae Province, Thailand in joint interdisciplinary Research Project #1:Song watershed. TUCED-SLUSE, Thailand

ภาคผนวก ก

สถานภาพป่าชุมชน

ป่าที่มีอายุ และป่าที่รอการต่ออายุ

ป่าชุมชนจังหวัดน่านที่ขึ้นทะเบียนกับกรมป่าไม้

ป่าชุมชนจังหวัดน่านที่ขึ้นทะเบียนกับกรมป่าไม้ตั้งแต่ปี 2543 จนถึงปัจจุบัน มีจำนวนทั้งสิ้น 297 แห่ง ซึ่งเป็นป่าชุมชนที่มีสถานภาพ (ป่ามีอายุ) จำนวน 68 แห่ง และป่าเป็นป่าชุมชนที่หมดอายุ (ป่ารอการต่ออายุ) จำนวน 229 แห่ง ดังตารางต่อไปนี้

(ที่มา: สำนักงานป่าไม้จังหวัดน่านส่วนป่าชุมชนจังหวัดน่าน ข้อมูล ณ วันที่ 26 สิงหาคม 2562)

ตารางรายชื่อป่าชุมชนที่มีสถานภาพ (ป่ามีอายุ)

ตารางแสดงรายละเอียดโครงการป่าชุมชนที่กรมป่าไม้อนุมัติ ประจำปีงบประมาณ 2543 - ปัจจุบัน																						
ที่	ที่ตั้ง				เนื้อที่ตามประเภทป่า												ปีที่ดำเนินการ	ปีงบประมาณ	สถานะ		หมายเหตุ	ค่าพิกัด	
	บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	ป่าสงวนฯ			ป่า พ.ร.บ.ฯ			นสล.			อื่นๆ					มีอายุ	หมดอายุ		E	N
					ไร่	งาน	ตร.ว.	ไร่	งาน	ตร.ว.	ไร่	งาน	ตร.ว.	ไร่	งาน	ตร.ว.							
1	ดอนน้ำยาว	10	อวน	ปัว	413	0	0										28 พย .43,ทส 1604.43/1965 9 ลว 22 พ .ย. 59	44,60	P		หมู่บ้านเป้าหมายปี 2544/โครงการระยะที่ 2	704329	2101643
2	ห้วยหาด	7	อวน	ปัว	756	0	0										ทส 1604.43/1965 9 ลว 22 พ .ย. 59	60	P			717590	2100877
3	หลักลาย	8	อวน	ปัว	363	0	0										ทส 1604.43/1965 9 ลว 22 พ .ย. 59	60	P			717498	2101008
4	ภูแยง	3	ดู่พงษ์	สันติสุข	200	0	0										กษ 0710.4 / 17775 ลว 17 ก.ค. 45 ,ทส 1605.33/2575 3 ลว 22 ธ .ค. 53,ทส 1604.43/6754 ลว 19 เม .ย.61	45,54,61	P		หมู่บ้านรับเงินอุดหนุนปี 2548/โครงการระยะที่ 2/ โครงการระยะที่ 3/โครงการหลวง ปี 61	702590	2093501

ตารางแสดงรายละเอียดโครงการป่าชุมชนที่กรมป่าไม้อนุมัติ ประจำปีงบประมาณ 2543 - ปัจจุบัน																						
ที่	ที่ตั้ง				เนื้อที่ตามประเภทป่า												ปีที่ดำเนินการ	ปีงบประมาณ	สถานะ		หมายเหตุ	ค่าพิกัด	
	บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	ป่าสงวนฯ			ป่า พ.ร.บ.ฯ			นสล.			อื่นๆ					มีอายุ	หมดอายุ		E	N
					ไร่	งาน	ตร.ว.	ไร่	งาน	ตร.ว.	ไร่	งาน	ตร.ว.	ไร่	งาน	ตร.ว.							
5	หนองใหม่	4	พงษ์	สันติสุข	25	0	0	320	0	0							กษ 0710.4 / 17775 ลว 17 ก .ค.45 ,ทส 1605.43/14284 ลว 13 ส .ค. 56,ทส 1604.43/6754 ลว 19 เม .ย.61	45,56,61	P		หมู่บ้านรับเงินอุดหนุนปี 2548/โครงการระยะที่ 2/โครงการระยะที่ 3/โครงการหลวง ปี 61	709217	2088266
6	ดอนใหม่	5	พงษ์	สันติสุข	325	0	0										กษ 0710.4 / 17775 ลว 17 ก .ค.45,ทส 1604.43/6754 ลว 19 เม .ย.61	45,61	P		หมู่บ้านรับเงินอุดหนุนปี 2548/โครงการระยะที่ 2/โครงการหลวง ปี 61	707894	2088816
7	ป่าแลว	1	ป่าแลวหลวง	สันติสุข	330	0	0										ทส 1605.203/19520 ลว 13 ต .ค. 51,ทส 1604.43/10710 ลว 13 ก .ค. 59	52,59	P		หมู่บ้านรับเงินอุดหนุนปี 2556/โครงการระยะที่ 2	070250	2095067
8	หลวงเจริญราษฎร์	9	ป่าแลวหลวง	สันติสุข	310	0	0										ทส 1605.203/19520 ลว 13 ต .ค. 51,ทส 1604.43/10710 ลว 13 ก .ค. 59	52,59	P		หมู่บ้านรับเงินอุดหนุนปี 2556/โครงการระยะที่ 2	0702886	2095203
9	อภัยศีรี	2	ป่าแลวหลวง	สันติสุข	410	0	0										ทส 1604.43/1071	59	P		โครงการหลวง ปี 61	0703322	2095136

ตารางแสดงรายละเอียดโครงการป่าชุมชนที่กรมป่าไม้อนุมัติ ประจำปีงบประมาณ 2543 - ปัจจุบัน																						
ที่	ที่ตั้ง				เนื้อที่ตามประเภทป่า												ปีที่ดำเนินการ	ปีงบประมาณ	สถานะ		หมายเหตุ	ค่าพิกัด	
	บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	ป่าสงวนฯ			ป่า พ.ร.บ.ฯ			นสล.			อื่นๆ					มีอายุ	หมดอายุ		E	N
					ไร่	งาน	ตร.ว.	ไร่	งาน	ตร.ว.	ไร่	งาน	ตร.ว.	ไร่	งาน	ตร.ว.							
																	0 ลว 13 ก .ค. 59						
10	ดอนอภัย	3	ป่าแลวหลวง	สันติสุข	510	0	0										ทส 1604.43/1071 0 ลว 13 ก.ค. 59	59	P		โครงการหลวง ปี 61	0703792	209499
11	แก่งโสภา	8	ป่าแลวหลวง	สันติสุข	1,820	0	0										ทส 1604.43/1071 0 ลว 13 ก.ค. 59	59	P		หมู่บ้านรับเงินอุดหนุนปี 2560	692134	2098305
12	พนาไพร	10	ป่าแลวหลวง	สันติสุข	1,040	0	0										ทส 1604.43/1071 0 ลว 13 ก.ค. 59	59	P		หมู่บ้านรับเงินอุดหนุนปี 2560	0703067	2096564
13	สบยาง	5	ป่าแลวหลวง	สันติสุข	900	0	0										ทส 1605.33/21095 ลว 8 ต.ค. 52,ทส 1604.43/1071 0 ลว 13 ก.ค. 59	53,59	P		โครงการระยะที่ 2/หมู่บ้านรับเงินอุดหนุนปี 2560	702469	2096327
14	น่านมั่นคง	7	ป่าแลวหลวง	สันติสุข				20	0	0							ทส 1605.33/21095 ลว 8 ต.ค. 52,ทส 1604.43/1071 0 ลว 13 ก.ค. 59	53,59	P		โครงการระยะที่ 2	0702973	098040

ตารางแสดงรายละเอียดโครงการป่าชุมชนที่กรมป่าไม้อนุมัติ ประจำปีงบประมาณ 2543 - ปัจจุบัน																						
ที่	ที่ตั้ง				เนื้อที่ตามประเภทป่า												ปีที่ดำเนินการ	ปีงบประมาณ	สถานะ		หมายเหตุ	ค่าพิกัด	
	บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	ป่าสงวนฯ			ป่า พ.ร.บ.ฯ			นสล.			อื่นๆ					มีอายุ	หมดอายุ		E	N
					ไร่	งาน	ตร.ว.	ไร่	งาน	ตร.ว.	ไร่	งาน	ตร.ว.	ไร่	งาน	ตร.ว.							
15	นาเลา	3	พงษ์	สันติสุข	125	0	0										ทส 1604.43/6754 ลว 19 เม.ย. 61	61	P		โครงการหลวง ปี 61	705692	2090924
16	ห้วยแฮ้ว	13	พงษ์	สันติสุข	435	0	0										ทส 1604.43/6754 ลว 19 เม.ย. 61	61	P		โครงการหลวง ปี 61	708445	2088606
17	หนองเตา	5	ศรีษะเกษ	นาน้อย							229	2	23				ทส 1605.2/12202 ลว 14 ก.ย.49, ทส 1604.43/815 ลว 19 ม.ค. 58	49,58	P		หมู่บ้านรับเงินอุดหนุนปี 2549/โครงการระยะที่ 2		
18	ใหม่	7	ศรีษะเกษ	นาน้อย							168	0	45				ทส 1605.2/12202 ลว 14 ก.ย.49, ทส 1604.43/815 ลว 19 ม.ค. 58	49,58	P		หมู่บ้านรับเงินอุดหนุนปี 2549/โครงการระยะที่ 2		
19	หนอง	10	ศรีษะเกษ	นาน้อย	2,826	0	0										ทส 1605.2/12202 ลว 14 ก.ย.49, ทส 1604.43/815 ลว 19 ม.ค. 58	49,58	P		หมู่บ้านรับเงินอุดหนุนปี 2549/โครงการระยะที่ 2		
20	หนองห้า	3	ศรีษะเกษ	นาน้อย	28	0	0	13	0	0	69	1	93				ทส 1604.43/815 ลว 19 ม.ค. 58	58	P				
21	นาแหน	3	บัวใหญ่	นาน้อย	225	0	0										ทส 1604.43/2167	59	P			670987	2026754

ตารางแสดงรายละเอียดโครงการป่าชุมชนที่กรมป่าไม้อนุมัติ ประจำปีงบประมาณ 2543 - ปัจจุบัน																						
ที่	ที่ตั้ง				เนื้อที่ตามประเภทป่า												ปีที่ดำเนินการ	ปีงบประมาณ	สถานะ		หมายเหตุ	ค่าพิกัด	
	บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	ป่าสงวนฯ			ป่า พ.ร.บ.ฯ			นสล.			อื่นๆ					มีอายุ	หมดอายุ		E	N
					ไร่	งาน	ตร.ว.	ไร่	งาน	ตร.ว.	ไร่	งาน	ตร.ว.	ไร่	งาน	ตร.ว.							
																	7 ลว 25 ธ.ค. 58						
22	นาไค้	5	บัวใหญ่	นาน้อย	450	0	0										ทส 1604.43/2167 7 ลว 25 ธ.ค. 58	59	P			0666676	2027749
23	สันพยอม	7	บัวใหญ่	นาน้อย	40	0	0										ทส 1604.43/2167 7 ลว 25 ธ.ค. 58	59	P			0671453	2027675
24	อ้อย	1	บัวใหญ่	นาน้อย	440	0	0	240	0	0							ทส 1604.43/2167 7 ลว 25 ธ.ค. 58	59	P			0671954	207731
25	ใหม่มงคล	2	บัวใหญ่	นาน้อย	66	0	0	95	0	0							ทส 1604.43/2167 7 ลว 25 ธ.ค. 58	59	P			0671090	2027860
26	ทัพม่าน	4	บัวใหญ่	นาน้อย	267	0	0	25	0	0							ทส 1604.43/2167 7 ลว 25 ธ.ค. 58	59	P			0666676	2027749
27	ต้นม่วง	6	บัวใหญ่	นาน้อย	85	0	0	100	0	0							ทส 1604.43/2167 7 ลว 25 ธ.ค. 58	59	P			0669942	2027262
28	หนองห้า	8	บัวใหญ่	นาน้อย	270	0	0	100	0	0							ทส 1604.43/2167 7 ลว 25 ธ.ค. 58	59	P			0672791	2028134

ตารางแสดงรายละเอียดโครงการป่าชุมชนที่กรมป่าไม้อนุมัติ ประจำปีงบประมาณ 2543 - ปัจจุบัน																						
ที่	ที่ตั้ง				เนื้อที่ตามประเภทป่า												ปีที่ดำเนินการ	ปีงบประมาณ	สถานะ		หมายเหตุ	ค่าพิกัด	
	บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	ป่าสงวนฯ			ป่า พ.ร.บ.ฯ			นสล.			อื่นๆ					มีอายุ	หมดอายุ		E	N
					ไร่	งาน	ตร.ว.	ไร่	งาน	ตร.ว.	ไร่	งาน	ตร.ว.	ไร่	งาน	ตร.ว.							
29	ห้วยซ้อ	1	หมอเมือง	แม่จริม	617	0	0										ทส 1605.203/18241 ลว 17 ต.ค. 50,ทส 1605.43/21680 ลว 11 ธ.ค. 56	51,57	P		หมู่บ้านรับเงินอุดหนุนปี 2552/โครงการระยะที่ 2		
30	นาคา	4	หนองแดง	แม่จริม	300	0	0										ทส 1605.203/18241 ลว 17 ต.ค. 50,ทส 1605.43/21680 ลว 11 ธ.ค. 56	51,57	P		หมู่บ้านรับเงินอุดหนุนปี 2552/โครงการระยะที่ 2		
31	บ่อแก้ว	5	บ่อแก้ว	นาหมื่น	256	0	0										ทส 1605.203/19520 ลว 13 ต.ค. 51,ทส 1604.43/2287 ลว 3 ก.พ. 60	52,60	P		หมู่บ้านรับเงินอุดหนุนปี 2554/โครงการระยะที่ 2	0675861	2013950
32	ตากล้า	13	บ่อแก้ว	นาหมื่น	1,897	0	0										ทส 1605.203/19520 ลว 13 ต.ค. 51,ทส 1604.43/2287 ลว 3 ก.พ. 60	52, 60	P		หมู่บ้านรับเงินอุดหนุนปี 2554/โครงการระยะที่ 2	0676048	2013463
33	วังว้า	5	เปือ	เชียงกลาง							857	2	81				ทส 1605.33/21095 ลว 8 ต.ค. 52,ทส	53, 58	P		โครงการระยะที่ 2/หมู่บ้านรับเงินอุดหนุนปี 2560		

ตารางแสดงรายละเอียดโครงการป่าชุมชนที่กรมป่าไม้อนุมัติ ประจำปีงบประมาณ 2543 - ปัจจุบัน																						
ที่	ที่ตั้ง				เนื้อที่ตามประเภทป่า												ปีที่ดำเนินการ	ปีงบประมาณ	สถานะ		หมายเหตุ	ค่าพิกัด	
	บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	ป่าสงวนฯ			ป่า พ.ร.บ.ฯ			นสล.			อื่นๆ					มีอายุ	หมดอายุ		E	N
					ไร่	งาน	ตร.ว.	ไร่	งาน	ตร.ว.	ไร่	งาน	ตร.ว.	ไร่	งาน	ตร.ว.							
																	1604.43/815 ลว 19 ม.ค. 58						
34	ดอนสบเปือ	7	เปือ	เชียงกลาง							548	1	0				ทส 1605.33/21095 ลว 8 ต.ค. 52,ทส 1604.43/815 ลว 19 ม.ค. 58	53, 58	P		โครงการระยะที่ 2/หมู่บ้านรับเงินอุดหนุนปี 2560		
35	หนองผุก	10	เปือ	เชียงกลาง	3,723	0	0										ทส 1605.33/21095 ลว 8 ต.ค. 52,ทส 1604.43/815 ลว 19 ม.ค. 58	53,58	P		โครงการระยะที่ 2		
36	เด่นพัฒนา	12	เปือ	เชียงกลาง	12,120	0	0										ทส 1605.33/21095 ลว 8 ต.ค. 52,ทส 1604.43/815 ลว 19 ม.ค. 58, ทส 1604.43/21323 ลว 18 ธ.ค. 58	53, 58, 59	P		โครงการระยะที่ 2/โครงการระยะที่ 3/ หมู่บ้านรับเงินอุดหนุนปี 2559	693483	2135973
37	ส้อ	9	เปือ	เชียงกลาง													ทส 1604.43/21323 ลว 18 ธ.ค. 58	59	P		ได้มาร่วมโครงการในปีงบประมาณ 59	693981	2139573

ตารางแสดงรายละเอียดโครงการป่าชุมชนที่กรมป่าไม้อนุมัติ ประจำปีงบประมาณ 2543 - ปัจจุบัน																						
ที่	ที่ตั้ง				เนื้อที่ตามประเภทป่า												ปีที่ดำเนินการ	ปีงบประมาณ	สถานะ		หมายเหตุ	ค่าพิกัด	
	บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	ป่าสงวนฯ			ป่า พ.ร.บ.ฯ			นสล.			อื่นๆ					มีอายุ	หมดอายุ		E	N
					ไร่	งาน	ตร.ว.	ไร่	งาน	ตร.ว.	ไร่	งาน	ตร.ว.	ไร่	งาน	ตร.ว.							
38	ไฮหลวง	5	พระพุทธบาท	เชียงกลาง	30	0	0										ทส 1604.43/16689 ลว 12 กย 61	61	P			693083	2131680
39	ป่าเลา	6	พระพุทธบาท	เชียงกลาง	32	0	0										ทส 1604.43/16689 ลว 12 กย 61	61	P			692389	2131898
40	แคว้ง	7	พระพุทธบาท	เชียงกลาง	43	0	0										ทส 1604.43/16689 ลว 12 กย 61	61	P			262282	2131132
41	เกวต	6	พญาแก้ว	เชียงกลาง	484	0	0										ทส 1604.43/16689 ลว 12 กย 61	61	P			711330	2136022
42	กอก	8	เชียงกลาง	เชียงกลาง	126	0	0										ทส 1604.43/16689 ลว 12 กย 61	61	P			707779	2140313
43	น้ำมีด	14	เปือ	เชียงกลาง	503	0	0										ทส 1604.43/16689 ลว 12 กย 61	61	P			692655	2138790
44	นากอก	6	ตาลชุม	เวียงสา				64	0	0							ทส 1604.43/815 ลว 19 ม.ค. 58	58	P				
45	จอมจันทร์	1	จอมจันทร์	เวียงสา							65	1	5				ทส 1604.43/815 ลว 19 ม.ค. 58	58	P				
46	นาแฮน	4	จอมจันทร์	เวียงสา							105	3	97				ทส 1604.43/815 ลว 19 ม.ค. 58	58	P				
47	ก้นฝาย	2	น้ำมวบ	เวียงสา	159	0	0										ทส 1604.43/5152 ลว 26 มี.ค. 58	58	P			0704821	2045811

ตารางแสดงรายละเอียดโครงการป่าชุมชนที่กรมป่าไม้อนุมัติ ประจำปีงบประมาณ 2543 - ปัจจุบัน																						
ที่	ที่ตั้ง				เนื้อที่ตามประเภทป่า												ปีที่ดำเนินการ	ปีงบประมาณ	สถานะ		หมายเหตุ	ค่าพิกัด	
	บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	ป่าสงวนฯ			ป่า พ.ร.บ.ฯ			นสล.			อื่นๆ					มีอายุ	หมดอายุ		E	N
					ไร่	งาน	ตร.ว.	ไร่	งาน	ตร.ว.	ไร่	งาน	ตร.ว.	ไร่	งาน	ตร.ว.							
48	ต้นป่อง	3	น้ำมวบ	เวียงสา	934	0	0										ทส 1604.43/5152 ลว 26 มี.ค. 58	58	P			0704657	2043560
49	สันรุ่งเรือง	6	น้ำมวบ	เวียงสา	344	0	0										ทส 1604.43/5152 ลว 26 มี.ค. 58	58	P			0728409	2106125
50	ธารทอง	8	น้ำมวบ	เวียงสา	1,351	0	0										ทส 1604.43/5152 ลว 26 มี.ค. 58	58	P			0702893	2145682
51	สาลีก	4	ส้าน	เวียงสา	163	0	0										ทส 1604.43/2404 ลว 7 ก.พ. 60	60	P			685016	2045826
52	ผาเวียง	5	ส้าน	เวียงสา	764	0	0										ทส 1604.43/2404 ลว 7 ก.พ. 60	60	P			681362	2041756
53	โปร่ง	7	ส้าน	เวียงสา	32	0	0										ทส 1604.43/2404 ลว 7 ก.พ. 60	60	P			684245	2051672
54	ทรายทอง	9	ส้าน	เวียงสา	153	0	0										ทส 1604.43/2404 ลว 7 ก.พ. 60	60	P			684472	2046284
55	วังเสา	2	ชนแดน	สองแคว	430	0	0										ทส 1604.43/18637 ลว 30 ต.ค. 58	59	P				
56	น้ำปาน	3	ชนแดน	สองแคว	283	0	0										ทส 1604.43/18637 ลว 30 ต.ค. 58	59	P				

ตารางแสดงรายละเอียดโครงการป่าชุมชนที่กรมป่าไม้อนุมัติ ประจำปีงบประมาณ 2543 - ปัจจุบัน																						
ที่	ที่ตั้ง				เนื้อที่ตามประเภทป่า												ปีที่ดำเนินการ	ปีงบประมาณ	สถานะ		หมายเหตุ	ค่าพิกัด	
	บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	ป่าสงวนฯ			ป่า พ.ร.บ.ฯ			นสล.			อื่นๆ					มีอายุ	หมดอายุ		E	N
					ไร่	งาน	ตร.ว.	ไร่	งาน	ตร.ว.	ไร่	งาน	ตร.ว.	ไร่	งาน	ตร.ว.							
57	ห้วยแกลบ	4	ชนแดน	สองแคว	571	0	0										ทส 1604.43/18637 ลว 30 ต.ค. 58	59	P				
58	ปางกอม	5	ชนแดน	สองแคว	1,549	0	0										ทส 1604.43/18637 ลว 30 ต.ค. 58	59	P				
59	สบพาง	6	ชนแดน	สองแคว	2,569	0	0										ทส 1604.43/18637 ลว 30 ต.ค. 58	59	P				
60	ห้วยมอย	8	ชนแดน	สองแคว	220	0	0										ทส 1604.43/18637 ลว 30 ต.ค. 58	59	P				
61	ใหม่	4	นาไร่หลวง	สองแคว	2,200	0	0										ทส 1604.43/18637 ลว 30 ต.ค. 58	59	P				
62	หางทุ่ง	3	นาไร่หลวง	สองแคว	4,287	0	0										ทส 1604.43/815 ลว 19 ม.ค. 58	58	P				
63	น้ำป้าก	7	ตาลชุม	ท่าวังผา	733	0	0										ทส 1604.43/3992 ลว 10 มี.ค. 59	59	P			682407	2104693
64	ห้วยม่วง	8	ศรีภูมิ	ท่าวังผา	5,936	0	0										ทส 1604.43/3992 ลว 10 มี.ค. 59	59	P			681347	2106891

ตารางแสดงรายละเอียดโครงการป่าชุมชนที่กรมป่าไม้อนุมัติ ประจำปีงบประมาณ 2543 - ปัจจุบัน																						
ที่	ที่ตั้ง				เนื้อที่ตามประเภทป่า												ปีที่ดำเนินการ	ปีงบประมาณ	สถานะ		หมายเหตุ	ค่าพิกัด	
	บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	ป่าสงวนฯ			ป่า พ.ร.บ.ฯ			นสล.			อื่นๆ					มีอายุ	หมดอายุ		E	N
					ไร่	งาน	ตร.ว.	ไร่	งาน	ตร.ว.	ไร่	งาน	ตร.ว.	ไร่	งาน	ตร.ว.							
65	น้ำไคร้	9	ยม	ท่าวังผา	960	0	0										กษ 0710.4 / 17775 ลว 17 ก.ค. 45,ทส 1604.43/19659 ลว 22 พ.ย. 59	45, 60	P		หมู่บ้านเป้าหมายปี 2547/โครงการระยะที่ 2	073007	2108803
66	นาเหลืองม่วงขวา	4	น้ำแก่น	ภูเพียง				119	0	0							ทส 1605.43/21680 ลว 11 ธ.ค. 56	57	P				
67	ห่างทางหลวง	2	ภูฟ้า	บ่อเกลือ	594	0	0										ทส 1604.43/5152 ลว 26 มี.ค. 58	58	P			0731113	2104854
68	วังฆ้อง	3	ถืมตอง	เมืองน่าน	90	0	0										ทส 1604.43/19659 ลว 22 พ.ย. 59	60	P			679232	2079285
รวม					**57,112**	**0**	**0**	**1,096**	**0**	**0**	**2,041**	**10**	**344**	**0**	**0**	**0**			**68**	**219**			

ตารางรายชื่อป่าชุมชนที่มีหมดอายุ (ป่าที่รอการต่ออายุ)

ตารางแสดงรายละเอียดโครงการป่าชุมชนที่กรมป่าไม้อนุมัติ ประจำปีงบประมาณ 2543 - ปัจจุบัน																					
ที่	ที่ตั้ง				เนื้อที่ตามประเภทป่า													ปีที่ดำเนินการ	ปีงบประมาณ	สถานะ		หมายเหตุ	ค่าพิกัด	
	บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	ป่าสงวนฯ			ป่า พ.ร.บ.ฯ			นสล.			อื่นๆ						มีอายุ	หมดอายุ		E	N
					ไร่	งาน	ตร.ว.	ไร่	งาน	ตร.ว.	ไร่	งาน	ตร.ว.	ไร่	งาน	ตร.ว.							
1	ทุ่งข่า	4	บ้านฟ้า	บ้านหลวง	50	0	0										3 เมย.43	43		P	หมู่บ้านเป้าหมายปี 2543		
2	นาวี	6	บ้านฟ้า	บ้านหลวง	10	0	0										3 เมย.43	43		P	หมู่บ้านเป้าหมายปี 2543		
3	เป้า	1	บ้านฟ้า	บ้านหลวง	50	0	0										ทส 1605.203/10878 ลว 9 ก.ค. 50	50		P	หมู่บ้านรับเงินอุดหนุนปี 2550	653091	81475
4	ฟ้า	3	บ้านฟ้า	บ้านหลวง	700	0	0										ทส 1605.203/10878 ลว 9 ก.ค. 50	50		P	หมู่บ้านรับเงินอุดหนุนปี 2550	653513	78720
5	ทุ่งข่า	4	บ้านฟ้า	บ้านหลวง	700	0	0										ทส 1605.203/10878 ลว 9 ก.ค. 50	50			หมู่บ้านรับเงินอุดหนุนปี 2550	655293	77907
6	โปร่งศรี	8	บ้านฟ้า	บ้านหลวง	700	0	0										ทส 1605.203/10878 ลว 9 ก.ค. 50	50		P	หมู่บ้านรับเงินอุดหนุนปี 2550	653234	77636
7	ดู่	5	บ้านฟ้า	บ้านหลวง	1,500	0	0										ทส 1605.203/19520 ลว 13 ต.ค. 51	52		P	หมู่บ้านรับเงินอุดหนุนปี 2553	0650993	2080004

ตารางแสดงรายละเอียดโครงการป่าชุมชนที่กรมป่าไม้อนุมัติ ประจำปีงบประมาณ 2543 - ปัจจุบัน																					
ที่	ที่ตั้ง				เนื้อที่ตามประเภทป่า												ปีที่ดำเนินการ	ปีงบประมาณ	สถานะ		หมายเหตุ	ค่าพิกัด	
	บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	ป่าสงวนฯ			ป่า พ.ร.บ.ฯ			นสล.			อื่นๆ					มีอายุ	หมดอายุ		E	N
					ไร่	งาน	ตร.ว.	ไร่	งาน	ตร.ว.	ไร่	งาน	ตร.ว.	ไร่	งาน	ตร.ว.							
8	ป่าต้าง	6	บ้านฟ้า	บ้านหลวง	2,000	0	0										ทส 1605.203/19520 ลว 13 ต.ค. 51	52				0653847	2080314
9	คือ	7	บ้านฟ้า	บ้านหลวง				59	0	0							ทส 1605.203/19520 ลว 13 ต.ค. 51	52		P		0652617	2081353
10	วังยาว	3	ป่าคาหลวง	บ้านหลวง	1,500	0	0										ทส 1605.203/19520 ลว 13 ต.ค. 51	52		P	หมู่บ้านรับเงินอุดหนุนปี 2553	0650870	2083785
11	นาหวายใหม่	5	ป่าคาหลวง	บ้านหลวง	4,148	0	0										ทส 1605.33/25667 ลว 21 ธ.ค. 53	54		P		0650308	2084483
12	ดอนไชย	3	ศิลาแลง	ปัว				16	0	0							3 เมย.43	43		P	หมู่บ้านเป้าหมายปี 2543		
13	ตีนตก	4	ศิลาแลง	ปัว				25	0	0							3 เมย.43	43		P	หมู่บ้านเป้าหมายปี 2543		
14	หัวน้ำ	5	ศิลาแลง	ปัว				84	0	0							3 เมย.43	43		P	หมู่บ้านเป้าหมายปี 2543		
15	ฝาย	7	ศิลาแลง	ปัว				8	0	0							28 พย. 43	44		P	หมู่บ้านเป้าหมายปี 2544		

ตารางแสดงรายละเอียดโครงการป่าชุมชนที่กรมป่าไม้อนุมัติ ประจำปีงบประมาณ 2543 - ปัจจุบัน																						
ที่	ที่ตั้ง				เนื้อที่ตามประเภทป่า												ปีที่ดำเนินการ	ปีงบประมาณ	สถานะ		หมายเหตุ	ค่าพิกัด	
	บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	ป่าสงวนฯ			ป่า พ.ร.บ.ฯ			นสล.			อื่นๆ					มีอายุ	หมดอายุ		E	N
					ไร่	งาน	ตร.ว.	ไร่	งาน	ตร.ว.	ไร่	งาน	ตร.ว.	ไร่	งาน	ตร.ว.							
16	ไร่	1	อวน	ปัว	254	0	0										ทส 1605.33/21095 ลว 8 ต.ค. 52	53		P		0703704	2103311
17	น้ำยาว	3	อวน	ปัว	93	0	0										ทส 1605.33/21095 ลว 8 ต.ค. 52	53		P		0704149	2061957
18	ทุ่งกลาง	4	อวน	ปัว	515	0	0										ทส 1605.33/21095 ลว 8 ต.ค. 52	53		P		0703666	2104152
19	กอก	5	อวน	ปัว	431	0	0										ทส 1605.33/21095 ลว 8 ต.ค. 52	53		P		0703534	2105052
20	ทุ่งเฮ้า	6	อวน	ปัว	741	0	0										ทส 1605.33/21095 ลว 8 ต.ค. 52	53		P		0702908	2106152
21	ไร่พัฒนา	9	อวน	ปัว	2,886	0	0										ทส 1605.33/21095 ลว 8 ต.ค. 52	53		P		0703368	2102881
22	ทุ่งใหม่	11	อวน	ปัว	70	0	0										ทส 1605.33/25667 ลว 21 ธ.ค. 53	54		P		0703352	2106404
23	ดอนแก้ว	4	ศิลาเพชร	ปัว	3,000	0	0										28 พย. 43	44		P	หมู่บ้านเป้าหมายปี 2544		
24	ทุ่งรัตนา	7	ศิลาเพชร	ปัว				1,200	0	0							กษ 0710.4 / 17775 ลว 17 ก.ค. 45	45		P	หมู่บ้านเป้าหมายปี 2548		

ตารางแสดงรายละเอียดโครงการป่าชุมชนที่กรมป่าไม้อนุมัติ ประจำปีงบประมาณ 2543 - ปัจจุบัน																						
ที่	ที่ตั้ง				เนื้อที่ตามประเภทป่า												ปีที่ดำเนินการ	ปีงบประมาณ	สถานะ		หมายเหตุ	ค่าพิกัด	
	บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	ป่าสงวนฯ			ป่า พ.ร.บ.ฯ			นสล.			อื่นๆ					มีอายุ	หมดอายุ		E	N
					ไร่	งาน	ตร.ว.	ไร่	งาน	ตร.ว.	ไร่	งาน	ตร.ว.	ไร่	งาน	ตร.ว.							
25	ท่าควาย	3	ไชยวัฒนา	ปัว				3	0	0							28 พย. 43	44		P	หมู่บ้านเป้าหมายปี 2544		
26	แดนพนา	7	ไชยวัฒนา	ปัว	1,589	0	0										ทส 1605.43/14284 ลว 13 ส.ค. 56	56		P			
27	น้ำปูน	1	น้ำพาง	แม่จริม				100	0	0							3 เมย.43	43		P	หมู่บ้านเป้าหมายปี 2543		
28	น้ำพระทัย	8	น้ำพาง	แม่จริม	10	0	0										3 เมย.43	43		P	หมู่บ้านเป้าหมายปี 2543		
29	น้ำว้า	5	น้ำพาง	แม่จริม	1,639	0	0										3 เมย.43,ทส 1605.43/14284 ลว 13 ส.ค. 56	43,56		P	หมู่บ้านเป้าหมายปี 2543/ โครงการระยะที่ 2		
30	น้ำแนะ	3	น้ำพาง	แม่จริม	4	0	0										28 พย. 43	44		P	หมู่บ้านเป้าหมายปี 2544		
31	น้ำพาง	4	น้ำพาง	แม่จริม	5	0	0										28 พย. 43	44			หมู่บ้านเป้าหมายปี 2544		
32	น้ำพาง	4	น้ำพาง	แม่จริม	129	0	0	212	0	0							ทส 1605.43/14284 ลว 13 ส.ค. 56	56		P			

ตารางแสดงรายละเอียดโครงการป่าชุมชนที่กรมป่าไม้อนุมัติ ประจำปีงบประมาณ 2543 - ปัจจุบัน																						
ที่	ที่ตั้ง				เนื้อที่ตามประเภทป่า													ปีที่ดำเนินการ	ปีงบประมาณ	สถานะ		หมายเหตุ	ค่าพิกัด	
	บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	ป่าสงวนฯ			ป่า พ.ร.บ.ฯ			นสล.			อื่นๆ					มีอายุ	หมดอายุ		E	N
					ไร่	งาน	ตร.ว.	ไร่	งาน	ตร.ว.	ไร่	งาน	ตร.ว.	ไร่	งาน	ตร.ว.							
33	บอน	1	แม่จริม	แม่จริม				10	0	0							3 เมย.43	43		P	หมู่บ้านเป้าหมายปี 2543		
34	นาหมัน	4	แม่จริม	แม่จริม				30	0	0							28 พย. 43	44		P	หมู่บ้านเป้าหมายปี 2544		
35	ตองเจริญราษฎร์	6	แม่จริม	แม่จริม				5	0	0							28 พย. 43	44		P	หมู่บ้านเป้าหมายปี 2544		
36	บอน	1	แม่จริม	แม่จริม	30	0	0										ทส 1605.203/18241 ลว 17 ต.ค. 50	51			ซ้ำหมู่บ้านเป้าหมายปี 2543	712573	2077849
37	ฝาย	2	แม่จริม	แม่จริม	420	0	0										ทส 1605.203/18241 ลว 17 ต.ค. 50,ทส 1605.43/14284 ลว 13 ส.ค. 56	51,56		P	หมู่บ้านรับเงินอุดหนุนปี 2552/โครงการระยะที่ 2		
38	ก้อ	3	แม่จริม	แม่จริม	550	0	0										ทส 1605.203/18241 ลว 17 ต.ค. 50,ทส 1605.43/14284 ลว 13 ส.ค. 56	51,56		P	หมู่บ้านรับเงินอุดหนุนปี 2552/โครงการระยะที่ 2		

ตารางแสดงรายละเอียดโครงการป่าชุมชนที่กรมป่าไม้อนุมัติ ประจำปีงบประมาณ 2543 - ปัจจุบัน																						
ที่	ที่ตั้ง				เนื้อที่ตามประเภทป่า												ปีที่ดำเนินการ	ปีงบประมาณ	สถานะ		หมายเหตุ	ค่าพิกัด	
	บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	ป่าสงวนฯ			ป่า พ.ร.บ.ฯ			นสล.			อื่นๆ					มีอายุ	หมดอายุ		E	N
					ไร่	งาน	ตร.ว.	ไร่	งาน	ตร.ว.	ไร่	งาน	ตร.ว.	ไร่	งาน	ตร.ว.							
39	แคว้ง	2	หนองแดง	แม่จริม	1,800	0	0										ทส 1605.203/10878 ลว 9 ก.ค. 50,ทส 1605.43/11698 ลว 5 ก.ค. 56	50,56		P	หมู่บ้านรับเงินอุดหนุนปี 2550/ โครงการระยะที่ 2		
40	ดงไพรวัลย์	3	หนองแดง	แม่จริม	500	0	0										ทส 1605.203/10878 ลว 9 ก.ค. 50,ทส 1605.43/11698 ลว 5 ก.ค. 56	50,56		P	หมู่บ้านรับเงินอุดหนุนปี 2550/ โครงการระยะที่ 2		
41	หนองแดง	5	หนองแดง	แม่จริม	500	0	0										ทส 1605.203/10878 ลว 9 ก.ค. 50,ทส 1605.43/11698 ลว 5 ก.ค. 56	50,56		P	หมู่บ้านรับเงินอุดหนุนปี 2550/ โครงการระยะที่ 2		
42	นาเจริญ	8	หนองแดง	แม่จริม	3,000	0	0										ทส 1605.203/10878 ลว 9 ก.ค. 50,ทส 1605.43/11698 ลว 5 ก.ค. 56	50,56		P	หมู่บ้านรับเงินอุดหนุนปี 2550/ โครงการระยะที่ 2		
43	บวกแรด	5	หมอเมือง	แม่จริม	336	0	0										ทส 1605.33/25667 ลว 21 ธ.ค. 53	54		P		708600	2067100

ตารางแสดงรายละเอียดโครงการป่าชุมชนที่กรมป่าไม้อนุมัติ ประจำปีงบประมาณ 2543 - ปัจจุบัน																					
ที่	ที่ตั้ง				เนื้อที่ตามประเภทป่า												ปีที่ดำเนินการ	ปีงบประมาณ	สถานะ		หมายเหตุ	ค่าพิกัด	
	บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	ป่าสงวนฯ			ป่า พ.ร.บ.ฯ			นสล.			อื่นๆ					มีอายุ	หมดอายุ		E	N
					ไร่	งาน	ตร.ว.	ไร่	งาน	ตร.ว.	ไร่	งาน	ตร.ว.	ไร่	งาน	ตร.ว.							
44	ห้วยบง	6	หมอเมือง	แม่จริม	53	0	0										ทส 1605.33/2566 7 ลว 21 ธ.ค. 53	54		P		710400	2166371
45	สบยาว	7	เมืองจัง	ภูเพียง	1,836	0	0										28 พย. 43,ทส 1605.43/1169 8 ลว 5 ก.ค. 56	44,56		P	หมู่บ้านเป้าหมายปี 2544/ โครงการระยะที่ 2/ หมู่บ้านรับเงินอุดหนุนปี 2558		
46	หาดเค็ด	1	เมืองจัง	ภูเพียง	2,000	0	0										กษ 0710.4 / 17775 ลว 17 ก.ค. 45	45		P	หมู่บ้านเป้าหมายปี 2547		
47	เมืองหลวง	4	เมืองจัง	ภูเพียง	4,000	0	0										กษ 0710.4 / 17775 ลว 17 ก.ค. 45	45		P	หมู่บ้านเป้าหมายปี 2547		
48	เมืองจังเหนือ	5	เมืองจัง	ภูเพียง				7	0	0							กษ 0710.4 / 17775 ลว 17 ก.ค. 45	45		P	หมู่บ้านเป้าหมายปี 2547		
49	จัดสรร	6	เมืองจัง	ภูเพียง				172	0	0							กษ 0710.4 / 17775 ลว 17 ก.ค. 45,ทส 1605.43/1965 4 ลว 10 ต.ค. 55	45,56		P	หมู่บ้านเป้าหมายปี 2547/ โครงการระยะที่ 2/ หมู่บ้านรับ		

ตารางแสดงรายละเอียดโครงการป่าชุมชนที่กรมป่าไม้อนุมัติ ประจำปีงบประมาณ 2543 - ปัจจุบัน																						
ที่	ที่ตั้ง				เนื้อที่ตามประเภทป่า													ปีที่ดำเนินการ	ปีงบประมาณ	สถานะ		หมายเหตุ	ค่าพิกัด	
	บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	ป่าสงวนฯ			ป่า พ.ร.บ.ฯ			นสล.			อื่นๆ					มีอายุ	หมดอายุ		E	N
					ไร่	งาน	ตร.ว.	ไร่	งาน	ตร.ว.	ไร่	งาน	ตร.ว.	ไร่	งาน	ตร.ว.							
																					เงินอุดหนุนปี 2558		
50	เมืองจังใหม่พัฒนา	10	เมืองจัง	ภูเพียง				300	0	0							กษ 0710.4 / 17775 ลว 17 ก.ค. 45,ทส 1605.43/1965 4 ลว 10 ต.ค. 55	45,56		P	หมู่บ้านเป้าหมายปี 2547/ โครงการระยะที่ 2		
51	มงคลเจริญสุข	11	เมืองจัง	ภูเพียง				128	0	0							ทส 1605.43/2262 4 ลว 21 พ.ย. 55	56		P		0690394	2086365
52	น้ำลัด	1	นาปัง	ภูเพียง				9	0	0							กษ 0710.4 / 17775 ลว 17 ก.ค. 45	45		P	หมู่บ้านเป้าหมายปี 2547		
53	นาปัง	2	นาปัง	ภูเพียง				15	1	11							กษ 0710.4 / 17775 ลว 17 ก.ค. 45,ทส 1605.43/1965 4 ลว 10 ต.ค. 55	45,56		P	หมู่บ้านเป้าหมายปี 2547/ โครงการระยะที่ 2		
54	ม่วงใหม่	3	นาปัง	ภูเพียง				13	0	0							กษ 0710.4 / 17775 ลว 17 ก.ค. 45,ทส 1605.43/1965 4 ลว 10 ต.ค. 55	45,56		P	หมู่บ้านเป้าหมายปี 2547/ โครงการระยะที่ 2		

ตารางแสดงรายละเอียดโครงการป่าชุมชนที่กรมป่าไม้อนุมัติ ประจำปีงบประมาณ 2543 - ปัจจุบัน																						
ที่	ที่ตั้ง				เนื้อที่ตามประเภทป่า												ปีที่ดำเนินการ	ปีงบประมาณ	สถานะ		หมายเหตุ	ค่าพิกัด	
	บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	ป่าสงวนฯ			ป่า พ.ร.บ.ฯ			นสล.			อื่นๆ					มีอายุ	หมดอายุ		E	N
					ไร่	งาน	ตร.ว.	ไร่	งาน	ตร.ว.	ไร่	งาน	ตร.ว.	ไร่	งาน	ตร.ว.							
55	ก๊อดแก้ว	4	นาปัง	ภูเพียง				249	2	61							กษ 0710.4 / 17775 ลว 17 ก.ค. 45	45		P	หมู่บ้านเป้าหมายปี 2547		
56	ม่วงใหม่พัฒนา	6	นาปัง	ภูเพียง				14	1	88							กษ 0710.4 / 17775 ลว 17 ก.ค. 45,ทส 1605.43/19654 ลว 10 ต.ค. 55	45,56		P	หมู่บ้านเป้าหมายปี 2547/ โครงการระยะที่ 2		
57	น้ำเกี๋ยนใต้	1	น้ำเกี๋ยน	ภูเพียง				500	0	0							กษ 0710.4 / 17775 ลว 17 ก.ค. 45 ,ทส 1605.33/25753 ลว 22 ธ.ค. 53	45,54		P	หมู่บ้านเป้าหมายปี 2546/ โครงการระยะที่ 2/ หมู่บ้านรับเงินอุดหนุนปี 2556	693951	2071719
58	น้ำเกี๋ยนเหนือ	2	น้ำเกี๋ยน	ภูเพียง				120	0	0							กษ 0710.4 / 17775 ลว 17 ก.ค. 45,ทส 1605.33/25753 ลว 22 ธ.ค. 53	45,54		P	หมู่บ้านเป้าหมายปี 2546/ โครงการระยะที่ 2/ หมู่บ้านรับเงินอุดหนุนปี 2558	693430	2072183
59	ต้นกอก	3	น้ำเกี๋ยน	ภูเพียง	156	0	0										กษ 0710.4 / 17775 ลว 17 ก.ค. 45 ,ทส	45,54		P	หมู่บ้านเป้าหมายปี 2546/	694354	2072738

ตารางแสดงรายละเอียดโครงการป่าชุมชนที่กรมป่าไม้อนุมัติ ประจำปีงบประมาณ 2543 - ปัจจุบัน																						
ที่	ที่ตั้ง				เนื้อที่ตามประเภทป่า												ปีที่ดำเนินการ	ปีงบประมาณ	สถานะ		หมายเหตุ	ค่าพิกัด	
	บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	ป่าสงวนฯ			ป่า พ.ร.บ.ฯ			นสล.			อื่นๆ					มีอายุ	หมดอายุ		E	N
					ไร่	งาน	ตร.ว.	ไร่	งาน	ตร.ว.	ไร่	งาน	ตร.ว.	ไร่	งาน	ตร.ว.							
																	1605.33/2575 3 ลว 22 ธ.ค. 53				โครงการระยะที่ 2/ หมู่บ้านรับเงินอุดหนุนปี 2556		
60	ใหม่ สันติสุข	5	น้ำเกี๋ยน	ภูเพียง				200	0	0							กษ 0710.4 / 17775 ลว 17 ก.ค. 45 ,ทส 1605.33/2575 3 ลว 22 ธ.ค. 53	45,54		P	หมู่บ้านเป้าหมายปี 2546/ โครงการระยะที่ 2/ หมู่บ้านรับเงินอุดหนุนปี 2554	693999	2072126
61	ฝายแก้ว	3	ฝายแก้ว	ภูเพียง				109	0	88							กษ 0710.4 / 17775 ลว 17 ก.ค. 45	45		P	หมู่บ้านเป้าหมายปี 2547		
62	ปัวชัย	7	ฝายแก้ว	ภูเพียง				72	0	0							กษ 0710.4 / 17775 ลว 17 ก.ค. 45	45		P	หมู่บ้านเป้าหมายปี 2546		
63	น้ำต้วน	8	ฝายแก้ว	ภูเพียง	230	0	0										กษ 0710.4 / 17775 ลว 17 ก.ค. 45,ทส 1605.43/1965 4 ลว 10 ต.ค. 55	45,56		P	หมู่บ้านเป้าหมายปี 2546/ โครงการระยะที่ 2		
64	หนองเจริญ	16	ฝายแก้ว	ภูเพียง				13	0	0							กษ 0710.4 / 17775 ลว 17 ก.ค. 45	45		P	หมู่บ้านเป้าหมายปี 2546		

ตารางแสดงรายละเอียดโครงการป่าชุมชนที่กรมป่าไม้อนุมัติ ประจำปีงบประมาณ 2543 - ปัจจุบัน																						
ที่	ที่ตั้ง				เนื้อที่ตามประเภทป่า												ปีที่ดำเนินการ	ปีงบประมาณ	สถานะ		หมายเหตุ	ค่าพิกัด	
	บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	ป่าสงวนฯ			ป่า พ.ร.บ.ฯ			นสล.			อื่นๆ					มีอายุ	หมดอายุ		E	N
					ไร่	งาน	ตร.ว.	ไร่	งาน	ตร.ว.	ไร่	งาน	ตร.ว.	ไร่	งาน	ตร.ว.							
65	บุปผาราม	9	ฝายแก้ว	ภูเพียง				20	0	0							28 พย. 43	44		P	หมู่บ้านเป้าหมายปี 2544		
66	ดงป่าสัก	10	ฝายแก้ว	ภูเพียง	500	0	0										28 พย. 43	44		P	หมู่บ้านเป้าหมายปี 2544		
67	ห้วยคำ	11	ฝายแก้ว	ภูเพียง	1,312	0	0										28 พย. 43	44		P	หมู่บ้านเป้าหมายปี 2544		
68	คั้งถี่	13	ฝายแก้ว	ภูเพียง				10	0	0							28 พย. 43	44		P	หมู่บ้านเป้าหมายปี 2544		
69	ห้วยไฮ	14	ฝายแก้ว	ภูเพียง	1,192	0	0										ทส 1605.33/2566 7 ลว 21 ธ.ค. 53	54		P	หมู่บ้านรับเงินอุดหนุนปี 2558	7032892	
70	ใหม่ร่มเย็น	6	น้ำแก่น	ภูเพียง				183	0	0							กษ 0710.4 / 17775 ลว 17 ก.ค. 45 ,ทส 1605.33/2575 3 ลว 22 ธ.ค. 53	45,54		P	หมู่บ้านเป้าหมายปี 2547/ โครงการระยะที่ 2	691825	
71	นาล้อม	7	น้ำแก่น	ภูเพียง				346	0	0							กษ 0710.4 / 17775 ลว 17 ก.ค. 45 ,ทส 1605.33/2575 3 ลว 22 ธ.ค. 53	45,54		P	หมู่บ้านเป้าหมายปี 2547/ โครงการระยะที่ 2/ หมู่บ้านรับ	694169	2070578

ตารางแสดงรายละเอียดโครงการป่าชุมชนที่กรมป่าไม้อนุมัติ ประจำปีงบประมาณ 2543 - ปัจจุบัน																						
ที่	ที่ตั้ง				เนื้อที่ตามประเภทป่า												ปีที่ดำเนินการ	ปีงบประมาณ	สถานะ		หมายเหตุ	ค่าพิกัด	
	บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	ป่าสงวนฯ			ป่า พ.ร.บ.ฯ			นสล.			อื่นๆ					มีอายุ	หมดอายุ		E	N
					ไร่	งาน	ตร.ว.	ไร่	งาน	ตร.ว.	ไร่	งาน	ตร.ว.	ไร่	งาน	ตร.ว.							
																					เงินอุดหนุนปี 2554		
72	แก่นนคร	9	น้ำแก่น	ภูเพียง	3,000	0	0										กษ 0710.4 / 17775 ลว 17 ก.ค. 45	45		P	หมู่บ้านเป้าหมายปี 2547		
73	แก่นนคร	10	น้ำแก่น	ภูเพียง	3,000	0	0										กษ 0710.4 / 17775 ลว 17 ก.ค. 45	45		P	หมู่บ้านเป้าหมายปี 2547		
74	น้ำแก่นใต้	5	น้ำแก่น	ภูเพียง				270	0	0							28 พย. 43	44		P	หมู่บ้านเป้าหมายปี 2544		
75	หนองรัง	4	ท่าน้าว	ภูเพียง				539	0	0							28 พย. 43	44		P	หมู่บ้านเป้าหมายปี 2544		
76	ศรีอุดม	1	เชียงกลาง	เชียงกลาง				37	0	0							กษ 0710.4 / 17775 ลว 17 ก.ค. 45	45		P	หมู่บ้านเป้าหมายปี 2548		
77	งิ้ว	9	เชียงกลาง	เชียงกลาง				69	0	0							กษ 0710.4 / 17775 ลว 17 ก.ค. 45	45		P	หมู่บ้านเป้าหมายปี 2548		
78	ห้วยเลื่อน	6	เปือ	เชียงกลาง							984	0	0				กษ 0710.4 / 17775 ลว 17 ก.ค. 45,ทส 1605.43/14284 ลว 13 ส.ค. 56	45,56		P	หมู่บ้านเป้าหมายปี 2548/ โครงการระยะที่ 2		

ตารางแสดงรายละเอียดโครงการป่าชุมชนที่กรมป่าไม้อนุมัติ ประจำปีงบประมาณ 2543 - ปัจจุบัน																					
ที่	ที่ตั้ง				เนื้อที่ตามประเภทป่า												ปีที่ดำเนินการ	ปีงบประมาณ	สถานะ		หมายเหตุ	ค่าพิกัด	
	บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	ป่าสงวนฯ			ป่า พ.ร.บ.ฯ			นสล.			อื่นๆ					มีอายุ	หมดอายุ		E	N
					ไร่	งาน	ตร.ว.	ไร่	งาน	ตร.ว.	ไร่	งาน	ตร.ว.	ไร่	งาน	ตร.ว.							
79	ป่าแดง	8	เปือ	เชียงกลาง				36	0	0							ทส 1605.33/21095 ลว 8 ต.ค. 52	53		P		0694774	2136703
80	ห้วยพ่าน	13	เปือ	เชียงกลาง	332	0	0										ทส 1605.43/19654 ลว 10 ต.ค. 55	56		P	หมู่บ้านรับเงินอุดหนุนปี 2560		
81	ดอนแก้ว	1	พระธาตุ	เชียงกลาง				38	1	54							กษ 0710.4 / 17775 ลว 17 ก.ค. 45	45		P	หมู่บ้านเป้าหมายปี 2548		
82	ใหม่	3	จอมพระ	ท่าวังผา				300	0	0							กษ 0710.4 / 17775 ลว 17 ก.ค. 45	45		P	หมู่บ้านเป้าหมายปี 2548		
83	ป่าคา	8	จอมพระ	ท่าวังผา				30	0	0							กษ 0710.4 / 17775 ลว 17 ก.ค. 45	45		P	หมู่บ้านเป้าหมายปี 2547		
84	สบหนอง	1	ตาลชุม	ท่าวังผา				4	0	0							กษ 0710.4/26306 ลว 19 ต.ค. 44	45		P	หมู่บ้านเป้าหมายปี 2545		
85	ป่าเมี่ยง	2	ตาลชุม	ท่าวังผา				5	0	0							กษ 0710.4/26306 ลว 19 ต.ค. 44	45		P	หมู่บ้านเป้าหมายปี 2545		
86	ตาลชุม	3	ตาลชุม	ท่าวังผา				100	0	0							กษ 0710.4/26306 ลว 19 ต.ค. 44	45		P	หมู่บ้านเป้าหมายปี 2545		
87	สบสาย	4	ตาลชุม	ท่าวังผา				4	0	0							กษ 0710.4/26306 ลว 19 ต.ค. 44	45		P	หมู่บ้านเป้าหมายปี 2545		

ตารางแสดงรายละเอียดโครงการป่าชุมชนที่กรมป่าไม้อนุมัติ ประจำปีงบประมาณ 2543 - ปัจจุบัน																						
ที่	ที่ตั้ง				เนื้อที่ตามประเภทป่า													ปีที่ดำเนินการ	ปีงบประมาณ	สถานะ		หมายเหตุ	ค่าพิกัด	
	บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	ป่าสงวนฯ			ป่า พ.ร.บ.ฯ			นสล.			อื่นๆ					มีอายุ	หมดอายุ		E	N
					ไร่	งาน	ตร.ว.	ไร่	งาน	ตร.ว.	ไร่	งาน	ตร.ว.	ไร่	งาน	ตร.ว.							
88	ดอนแก่ง	6	ตาลชุม	ท่าวังผา				10	0	0							กษ 0710.4/26306 ลว 19 ต.ค. 44	45		P	หมู่บ้านเป้าหมายปี 2545		
89	ห้วยแขม	10	ตาลชุม	ท่าวังผา				500	0	0							กษ 0710.4/26306 ลว 19 ต.ค. 44	45		P	หมู่บ้านเป้าหมายปี 2545		
90	ปง	5	ตาลชุม	ท่าวังผา				226	0	0							ทส 1605.43/19654 ลว 10 ต.ค. 55	56		P	หมู่บ้านรับเงินอุดหนุนปี 2559		
91	ห้วยธนู	9	ตาลชุม	ท่าวังผา	800	0	0										ทส 1605.43/19654 ลว 10 ต.ค. 55	56		P			
92	สบบั่ว	2	ยม	ท่าวังผา				237	0	0							กษ 0710.4 / 17775 ลว 17 ก.ค. 45 ,ทส 1605.43/11698 ลว 5 ก.ค. 56	45,56		P	หมู่บ้านเป้าหมายปี 2548/ โครงการระยะที่ 2		
93	ลอมกลาง	3	ยม	ท่าวังผา				225	0	0							กษ 0710.4 / 17775 ลว 17 ก.ค. 45 ,ทส 1605.43/11698 ลว 5 ก.ค. 56	45,56		P	หมู่บ้านเป้าหมายปี 2548/ โครงการระยะที่ 2		
94	เชียงยืน	4	ยม	ท่าวังผา				60	0	0							กษ 0710.4 / 17775 ลว 17 ก.ค. 45	45		P	หมู่บ้านเป้าหมายปี 2547		

ตารางแสดงรายละเอียดโครงการป่าชุมชนที่กรมป่าไม้อนุมัติ ประจำปีงบประมาณ 2543 - ปัจจุบัน																					
ที่	ที่ตั้ง				เนื้อที่ตามประเภทป่า													ปีที่ดำเนินการ	ปีงบประมาณ	สถานะ		หมายเหตุ	ค่าพิกัด	
	บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	ป่าสงวนฯ			ป่า พ.ร.บ.ฯ			นสล.			อื่นๆ					มีอายุ	หมดอายุ		E	N
					ไร่	งาน	ตร.ว.	ไร่	งาน	ตร.ว.	ไร่	งาน	ตร.ว.	ไร่	งาน	ตร.ว.							
95	เสี้ยว	6	ยม	ท่าวังผา				61	0	0							กษ 0710.4 / 17775 ลว 17 ก.ค. 45,ทส 1605.43/1965 4 ลว 10 ต.ค. 55	45,56		P	หมู่บ้านรับเงินอุดหนุนปี 2548/ โครงการระยะที่ 2		
96	พร้าว	8	ยม	ท่าวังผา				36	2	0							กษ 0710.4 / 17775 ลว 17 ก.ค. 45 ,ทส 1605.43/1965 4 ลว 10 ต.ค. 55	45,56		P	หมู่บ้านรับเงินอุดหนุนปี 2548/ โครงการระยะที่ 2		
97	นาหนุน 1	1	แสนทอง	ท่าวังผา				55	1	0							กษ 0710.4 / 17775 ลว 17 ก.ค. 45	45		P	หมู่บ้านเป้าหมายปี 2547		
98	นาทราย	2	แสนทอง	ท่าวังผา				700	0	0							กษ 0710.4 / 17775 ลว 17 ก.ค. 45	45		P	หมู่บ้านเป้าหมายปี 2547		
99	น้ำไคร้	5	แสนทอง	ท่าวังผา				3,165	0	0							กษ 0710.4 / 17775 ลว 17 ก.ค. 45	45		P	หมู่บ้านเป้าหมายปี 2548		
100	สบขุ่น	7	ป่าคา	ท่าวังผา				20	0	0							กษ 0710.4 / 17775 ลว 17 ก.ค. 45	45		P	หมู่บ้านเป้าหมายปี 2547		
101	ดอนทอง	11	ศรีภูมิ	ท่าวังผา				7	0	0							กษ 0710.4 / 17775 ลว 17 ก.ค. 45	45		P	หมู่บ้านเป้าหมายปี 2547		

ตารางแสดงรายละเอียดโครงการป่าชุมชนที่กรมป่าไม้อนุมัติ ประจำปีงบประมาณ 2543 - ปัจจุบัน																						
ที่	ที่ตั้ง				เนื้อที่ตามประเภทป่า													ปีที่ดำเนินการ	ปีงบประมาณ	สถานะ		หมายเหตุ	ค่าพิกัด	
	บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	ป่าสงวนฯ			ป่า พ.ร.บ.ฯ			นสล.			อื่นๆ					มีอายุ	หมดอายุ		E	N
					ไร่	งาน	ตร.ว.	ไร่	งาน	ตร.ว.	ไร่	งาน	ตร.ว.	ไร่	งาน	ตร.ว.							
102	ห้วยยาง	4	ทุ่งช้าง	ทุ่งช้าง				100	0	0							กษ 0710.4 / 17775 ลว 17 ก.ค. 45	45		P	หมู่บ้านเป้าหมายปี 2548		
103	น้ำเลียง	1	ปอน	ทุ่งช้าง				500	0	0							กษ 0710.4 / 17775 ลว 17 ก.ค. 45	45		P	หมู่บ้านเป้าหมายปี 2548		
104	ไร่ไทรงาม	2	ปอน	ทุ่งช้าง				20	0	0							กษ 0710.4 / 17775 ลว 17 ก.ค. 45	45		P	หมู่บ้านเป้าหมายปี 2548		
105	หนองคำ	4	ปอน	ทุ่งช้าง				50	0	0							กษ 0710.4 / 17775 ลว 17 ก.ค. 45	45		P	หมู่บ้านเป้าหมายปี 2548		
106	ทุ่งอ้าว	1	และ	ทุ่งช้าง				2,500	0	0							กษ 0710.4 / 17775 ลว 17 ก.ค. 45	45		P	หมู่บ้านเป้าหมายปี 2548		
107	วังผา	7	และ	ทุ่งช้าง				1,200	0	0							กษ 0710.4 / 17775 ลว 17 ก.ค. 45	45		P	หมู่บ้านเป้าหมายปี 2548		
108	น้ำสอดใหม่	12	และ	ทุ่งช้าง	1,406	1	0										กษ 0710.4 / 17775 ลว 17 ก.ค. 45	45		P	หมู่บ้านเป้าหมายปี 2548		
109	นาปู	1	ดงพญา	บ่อเกลือ				60	0	0							กษ 0710.4 / 17775 ลว 17 ก.ค. 45	45		P	หมู่บ้านเป้าหมายปี 2548		
110	ยอดดอยวัฒนา	10	บ่อเกลือใต้	บ่อเกลือ				10	0	0							กษ 0710.4 / 17775 ลว 17 ก.ค. 45	45		P	หมู่บ้านเป้าหมายปี 2548		

ตารางแสดงรายละเอียดโครงการป่าชุมชนที่กรมป่าไม้อนุมัติ ประจำปีงบประมาณ 2543 - ปัจจุบัน																						
ที่	ที่ตั้ง				เนื้อที่ตามประเภทป่า													ปีที่ดำเนินการ	ปีงบประมาณ	สถานะ		หมายเหตุ	ค่าพิกัด	
	บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	ป่าสงวนฯ			ป่า พ.ร.บ.ฯ			นสล.			อื่นๆ					มีอายุ	หมดอายุ		E	N
					ไร่	งาน	ตร.ว.	ไร่	งาน	ตร.ว.	ไร่	งาน	ตร.ว.	ไร่	งาน	ตร.ว.							
111	นาผา	3	กองควาย	เมืองน่าน				12	0	0							กษ 0710.4 / 17775 ลว 17 ก.ค. 45	45		P	หมู่บ้านเป้าหมายปี 2546		
112	น้ำครกใหม่	4	กองควาย	เมืองน่าน				500	0	0							กษ 0710.4 / 17775 ลว 17 ก.ค. 45	45		P	หมู่บ้านเป้าหมายปี 2546		
113	ดอนเจริญ	6	กองควาย	เมืองน่าน				500	0	0							กษ 0710.4 / 17775 ลว 17 ก.ค. 45	45		P	หมู่บ้านเป้าหมายปี 2546		
114	น้ำครกใหม่พัฒนา	9	กองควาย	เมืองน่าน				500	0	0							กษ 0710.4 / 17775 ลว 17 ก.ค. 45	45		P	หมู่บ้านเป้าหมายปี 2546		
115	ฝาง	5	ไชยสถาน	เมืองน่าน				20	0	0							กษ 0710.4 / 17775 ลว 17 ก.ค. 45 ,ทส 1605.33/2575 3 ลว 22 ธ.ค. 53	45,54		P	หมู่บ้านเป้าหมายปี 2546/ โครงการระยะที่ 2	679631	2076375
116	ตาแก้ว	6	ไชยสถาน	เมืองน่าน				65	0	0							กษ 0710.4 / 17775 ลว 17 ก.ค. 45 ,ทส 1605.33/2575 3 ลว 22 ธ.ค. 53	45,54		P	หมู่บ้านเป้าหมายปี 2546/ โครงการระยะที่ 2	680431	2075620
117	ก๊อด	7	ไชยสถาน	เมืองน่าน				18	0	0							กษ 0710.4 / 17775 ลว 17 ก.ค. 45,ทส 1605.43/1965	45,56		P	หมู่บ้านเป้าหมายปี 2546/		

ตารางแสดงรายละเอียดโครงการป่าชุมชนที่กรมป่าไม้อนุมัติ ประจำปีงบประมาณ 2543 - ปัจจุบัน																						
ที่	ที่ตั้ง				เนื้อที่ตามประเภทป่า												ปีที่ดำเนินการ	ปีงบประมาณ	สถานะ		หมายเหตุ	ค่าพิกัด	
	บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	ป่าสงวนฯ			ป่า พ.ร.บ.ฯ			นสล.			อื่นๆ					มีอายุ	หมดอายุ		E	N
					ไร่	งาน	ตร.ว.	ไร่	งาน	ตร.ว.	ไร่	งาน	ตร.ว.	ไร่	งาน	ตร.ว.							
																	4 ลว 10 ต.ค. 55				โครงการระยะที่ 2		
118	ทุ่งขาม	8	ไชยสถาน	เมืองน่าน				24	0	0							ทส 1605.33/25667 ลว 21 ธ.ค. 53	54		P		0682139	2075622
119	ศรีเกิด	3	ไชยสถาน	เมืองน่าน				142	0	0							ทส 1605.43/11698 ลว 5 ก.ค. 56	56		P			
120	ถืมตอง	1	ถืมตอง	เมืองน่าน	140	0	0										กษ 0710.4 / 17775 ลว 17 ก.ค. 45 ,ทส 1605.33/25753 ลว 22 ธ.ค. 53	45,54		P	หมู่บ้านเป้าหมายปี 2546/ โครงการระยะที่ 2/ หมู่บ้านรับเงินอุดหนุนปี 2554	616384	2202665
121	ดอนถืมตอง	6	ถืมตอง	เมืองน่าน				215	0	0							กษ 0710.4 / 17775 ลว 17 ก.ค. 45	45		P	หมู่บ้านเป้าหมายปี 2546		
122	ใหม่สุขสันต์	8	ถืมตอง	เมืองน่าน	15	0	0										ทส 1605.203/10878 ลว 9 ก.ค. 50	50		P	หมู่บ้านรับเงินอุดหนุนปี 2551	81728	79508
123	ดอนถืมตอง	6	ถืมตอง	เมืองน่าน				44	1	33							ทส 1605.203/18241 ลว 17 ต.ค. 50	51			ซ้ำหมู่บ้านเป้าหมายปี 2546	679461	2078182

ตารางแสดงรายละเอียดโครงการป่าชุมชนที่กรมป่าไม้อนุมัติ ประจำปีงบประมาณ 2543 - ปัจจุบัน																						
ที่	ที่ตั้ง				เนื้อที่ตามประเภทป่า												ปีที่ดำเนินการ	ปีงบประมาณ	สถานะ		หมายเหตุ	ค่าพิกัด	
	บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	ป่าสงวนฯ			ป่า พ.ร.บ.ฯ			นสล.			อื่นๆ					มีอายุ	หมดอายุ		E	N
					ไร่	งาน	ตร.ว.	ไร่	งาน	ตร.ว.	ไร่	งาน	ตร.ว.	ไร่	งาน	ตร.ว.							
124	นาหิน	3	นาซาว	เมืองน่าน				15	0	0							กษ 0710.4 / 17775 ลว 17 ก.ค. 45	45		P	หมู่บ้านเป้าหมายปี 2546		
125	ก๊อด	4	นาซาว	เมืองน่าน	25	0	0										กษ 0710.4 / 17775 ลว 17 ก.ค. 45,ทส 1605.43/19654 ลว 10 ต.ค. 55	45,56		P	หมู่บ้านเป้าหมายปี 2546/โครงการระยะที่ 2		
126	นวราษฎร์	5	นาซาว	เมืองน่าน	20	0	0										กษ 0710.4 / 17775 ลว 17 ก.ค. 45,ทส 1605.43/19654 ลว 10 ต.ค. 55	45,56		P	หมู่บ้านเป้าหมายปี 2546/โครงการระยะที่ 2		
127	ดอนคีรี	6	นาซาว	เมืองน่าน				23	1	84							กษ 0710.4 / 17775 ลว 17 ก.ค. 45	45		P	หมู่บ้านเป้าหมายปี 2546		
128	นาซาว	1	นาซาว	เมืองน่าน	170	0	0										ทส 1605.203/18241 ลว 17 ต.ค. 50	51		P		680020	2071543
129	สะไมย์	2	นาซาว	เมืองน่าน	269	0	0										ทส 1605.203/18241 ลว 17 ต.ค. 50	51		P	หมู่บ้านรับเงินอุดหนุนปี 2551	676463	2068795

ตารางแสดงรายละเอียดโครงการป่าชุมชนที่กรมป่าไม้อนุมัติ ประจำปีงบประมาณ 2543 - ปัจจุบัน																						
ที่	ที่ตั้ง				เนื้อที่ตามประเภทป่า												ปีที่ดำเนินการ	ปีงบประมาณ	สถานะ		หมายเหตุ	ค่าพิกัด	
	บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	ป่าสงวนฯ			ป่า พ.ร.บ.ฯ			นสล.			อื่นๆ					มีอายุ	หมดอายุ		E	N
					ไร่	งาน	ตร.ว.	ไร่	งาน	ตร.ว.	ไร่	งาน	ตร.ว.	ไร่	งาน	ตร.ว.							
130	ศรีนาป่าน	1	เรือง	เมืองน่าน				74	0	0							กษ 0710.4 / 17775 ลว 17 ก.ค. 45	45		P	หมู่บ้านเป้าหมายปี 2547		
131	ดอนเฟือง	2	เรือง	เมืองน่าน	147	0	0										กษ 0710.4 / 17775 ลว 17 ก.ค. 45,ทส 1605.43/19654 ลว 10 ต.ค. 55	45,56		P	หมู่บ้านเป้าหมายปี 2547/ โครงการระยะที่ 2		
132	เรือง	3	เรือง	เมืองน่าน				9	0	0							กษ 0710.4 / 17775 ลว 17 ก.ค. 45	45		P	หมู่บ้านเป้าหมายปี 2547		
133	ตาแวน	4	เรือง	เมืองน่าน	7,809	0	0										กษ 0710.4 / 17775 ลว 17 ก.ค. 45 ,ทส 1605.43/14284 ลว 13 ส.ค. 56	45,56		P	หมู่บ้านเป้าหมายปี 2547/ โครงการระยะที่ 2/ หมู่บ้านรับเงินอุดหนุนปี 2557/ อุดหนุนเพิ่มเติมปี 57		
134	สันป่าสัก	7	เรือง	เมืองน่าน	200	0	0										กษ 0710.4/26306 ลว 19 ต.ค. 44, ทส 1605.43/11698 ลว 5 ก.ค. 56	45,56		P	หมู่บ้านเป้าหมายปี 2545/ โครงการระยะที่ 2/ หมู่บ้านรับ		

ตารางแสดงรายละเอียดโครงการป่าชุมชนที่กรมป่าไม้อนุมัติ ประจำปีงบประมาณ 2543 - ปัจจุบัน																						
ที่	ที่ตั้ง				เนื้อที่ตามประเภทป่า												ปีที่ดำเนินการ	ปีงบประมาณ	สถานะ		หมายเหตุ	ค่าพิกัด	
	บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	ป่าสงวนฯ			ป่า พ.ร.บ.ฯ			นสล.			อื่นๆ					มีอายุ	หมดอายุ		E	N
					ไร่	งาน	ตร.ว.	ไร่	งาน	ตร.ว.	ไร่	งาน	ตร.ว.	ไร่	งาน	ตร.ว.							
																					เงินอุดหนุนปี 2557/ อุดหนุนเพิ่มเติมปี 57		
135	นาม่วง	6	เรือง	เมืองน่าน	10	0	0										3 เมย.43	43		P	หมู่บ้านเป้าหมายปี 2543		
136	ศรีนาป่าน	1	เรือง	เมืองน่าน	72	0	0										ทส 1605.203/10878 ลว 9 ก.ค. 50	50			-	75010	77471
137	นาม่วง	6	เรือง	เมืองน่าน	1,250	0	0										ทส 1605.203/18241 ลว 17 ต.ค. 50	51			ซ้ำหมู่บ้านเป้าหมายปี 2543	675585	2075280
138	นางาม	5	เรือง	เมืองน่าน	166	0	0										ทส 1605.43/11698 ลว 5 ก.ค. 56	56		P			
139	ม่วงเจริญราษฎร์	3	สวก	เมืองน่าน	84	0	0										กษ 0710.4 / 17775 ลว 17 ก.ค. 45 ,ทส 1605.33/25753 ลว 22 ธ.ค. 53	45,54		P	หมู่บ้านเป้าหมายปี 2546/ โครงการระยะที่ 2/ หมู่บ้านรับเงินอุดหนุนปี 2555	677568	2072110
140	เชียงยืน	4	สวก	เมืองน่าน	887	0	0										กษ 0710.4 / 17775 ลว 17	45,54		P	หมู่บ้านเป้าหมายปี	676927	2073261

ตารางแสดงรายละเอียดโครงการป่าชุมชนที่กรมป่าไม้อนุมัติ ประจำปีงบประมาณ 2543 - ปัจจุบัน																						
ที่	ที่ตั้ง				เนื้อที่ตามประเภทป่า												ปีที่ดำเนินการ	ปีงบประมาณ	สถานะ		หมายเหตุ	ค่าพิกัด	
	บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	ป่าสงวนฯ			ป่า พ.ร.บ.ฯ			นสล.			อื่นๆ					มีอายุ	หมดอายุ		E	N
					ไร่	งาน	ตร.ว.	ไร่	งาน	ตร.ว.	ไร่	งาน	ตร.ว.	ไร่	งาน	ตร.ว.							
																	ก.ค. 45 ,ทส 1605.33/2575 3 ลว 22 ธ.ค. 53				2546/ โครงการระยะที่ 2/ หมู่บ้านรับเงินอุดหนุนปี 2554		
141	ต้าม	6	สวก	เมืองน่าน				1,500	0	0							กษ 0710.4 / 17775 ลว 17 ก.ค. 45	45		P	หมู่บ้านเป้าหมายปี 2547		
142	นามน	7	สวก	เมืองน่าน				30	0	0							กษ 0710.4 / 17775 ลว 17 ก.ค. 45	45		P	หมู่บ้านเป้าหมายปี 2547		
143	ดอนอุดม	9	สวก	เมืองน่าน	76	0	0										กษ 0710.4/26306 ลว 19 ต.ค. 44, ทส 1605.33/2575 3 ลว 22 ธ.ค. 53	45,54		P	หมู่บ้านเป้าหมายปี 2545/ โครงการระยะที่ 2/ หมู่บ้านรับเงินอุดหนุนปี 2555	675611	2073175
144	นาปงพัฒนา	11	สวก	เมืองน่าน	300	0	0										กษ 0710.4 / 17775 ลว 17 ก.ค. 45 ,ทส 1605.33/2575 3 ลว 22 ธ.ค. 53	45,54		P	หมู่บ้านเป้าหมายปี 2546/ โครงการระยะที่ 2/ หมู่บ้านรับเงินอุดหนุนปี 2555	674094	2068919

ตารางแสดงรายละเอียดโครงการป่าชุมชนที่กรมป่าไม้อนุมัติ ประจำปีงบประมาณ 2543 - ปัจจุบัน																						
ที่	ที่ตั้ง				เนื้อที่ตามประเภทป่า												ปีที่ดำเนินการ	ปีงบประมาณ	สถานะ		หมายเหตุ	ค่าพิกัด	
	บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	ป่าสงวนฯ			ป่า พ.ร.บ.ฯ			นสล.			อื่นๆ					มีอายุ	หมดอายุ		E	N
					ไร่	งาน	ตร.ว.	ไร่	งาน	ตร.ว.	ไร่	งาน	ตร.ว.	ไร่	งาน	ตร.ว.							
145	บ่อสวกพัฒนา	10	สวก	เมืองน่าน				125	2	47							8 มิย.43	43		P	หมู่บ้านเป้าหมายปี 2543		
146	บ่อสวก	1	สวก	เมืองน่าน	389	0	0										ทส 1605.203/18241 ลว 17 ต.ค. 50	51		P		678309	2074716
147	ป่าคา	2	สวก	เมืองน่าน	52	0	0										ทส 1605.203/18241 ลว 17 ต.ค. 50	51		P	หมู่บ้านรับเงินอุดหนุนปี 2551	678298	2071112
148	หนองโต่ม	8	สวก	เมืองน่าน	39	0	0										ทส 1605.203/18241 ลว 17 ต.ค. 50	51		P	หมู่บ้านรับเงินอุดหนุนปี 2551	679018	2072759
149	สวกพัฒนา	10	สวก	เมืองน่าน	95	0	0										ทส 1605.203/18241 ลว 17 ต.ค. 50	51			ซ้ำหมู่บ้านเป้าหมายปี 2543	678718	2074094
150	ดู่ใต้	2	ดู่ใต้	เมืองน่าน				30	0	0							ทส 1605.2/9539 ลว 22 ส.ค. 48	48		P	หมู่บ้านเป้าหมายปี 2547		
151	ธงน้อย	3	ดู่ใต้	เมืองน่าน				7	3	82							กษ 0710.4 / 17775 ลว 17 ก.ค. 45	45		P	หมู่บ้านเป้าหมายปี 2547		
152	สมุน	7	ดู่ใต้	เมืองน่าน	237	0	0										ทส 1605.43/1428	56		P			

ตารางแสดงรายละเอียดโครงการป่าชุมชนที่กรมป่าไม้อนุมัติ ประจำปีงบประมาณ 2543 - ปัจจุบัน																						
ที่	ที่ตั้ง				เนื้อที่ตามประเภทป่า												ปีที่ดำเนินการ	ปีงบประมาณ	สถานะ		หมายเหตุ	ค่าพิกัด	
	บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	ป่าสงวนฯ			ป่า พ.ร.บ.ฯ			นสล.			อื่นๆ					มีอายุ	หมดอายุ		E	N
					ไร่	งาน	ตร.ว.	ไร่	งาน	ตร.ว.	ไร่	งาน	ตร.ว.	ไร่	งาน	ตร.ว.							
																	4 ลว 13 ส.ค. 56						
153	สะเนียน	1	สะเนียน	เมืองน่าน	457	0	0										ทส 1605.203/10878 ลว 9 ก.ค. 50	50		P	หมู่บ้านรับเงินอุดหนุนปี 2551	80316	79262
154	วังตาว	7	สะเนียน	เมืองน่าน	35	0	0										ทส 1605.203/10878 ลว 9 ก.ค. 50	50		P	-	78387	83687
155	กาใส	8	สะเนียน	เมืองน่าน	2,500	0	0										ทส 1605.203/10878 ลว 9 ก.ค. 50	50		P	หมู่บ้านรับเงินอุดหนุนปี 2551	77682	89653
156	น้ำโค้ง	4	สะเนียน	เมืองน่าน	550	0	0										3 เมย.43	43		P	หมู่บ้านเป้าหมายปี 2543		
157	เหนือวัด	2	สะเนียน	เมืองน่าน	1,095	0	0										ทส 1605.203/18241 ลว 17 ต.ค. 50	51		P	หมู่บ้านรับเงินอุดหนุนปี 2552	679275	2080344
158	ห้วยปุก	9	สะเนียน	เมืองน่าน	450	0	0										ทส 1605.203/18241 ลว 17 ต.ค. 50	51		P	หมู่บ้านรับเงินอุดหนุนปี 2552	677903	2089906
159	ห้วยยื่น	2	บ่อ	เมืองน่าน	1,200	0	0										ทส 1605.203/108	50		P	หมู่บ้านรับเงินอุดหนุนปี 2551	85384	92650

ตารางแสดงรายละเอียดโครงการป่าชุมชนที่กรมป่าไม้อนุมัติ ประจำปีงบประมาณ 2543 - ปัจจุบัน																						
ที่	ที่ตั้ง				เนื้อที่ตามประเภทป่า												ปีที่ดำเนินการ	ปีงบประมาณ	สถานะ		หมายเหตุ	ค่าพิกัด	
	บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	ป่าสงวนฯ			ป่า พ.ร.บ.ฯ			นสล.			อื่นๆ					มีอายุ	หมดอายุ		E	N
					ไร่	งาน	ตร.ว.	ไร่	งาน	ตร.ว.	ไร่	งาน	ตร.ว.	ไร่	งาน	ตร.ว.							
																	78 ลว 9 ก.ค. 50						
160	ภูเวียง	3	บ่อ	เมืองน่าน	89	0	0										ทส 1605.203/10878 ลว 9 ก.ค. 50	50		P	หมู่บ้านรับเงินอุดหนุนปี 2551	83561	95814
161	น้ำงาว	5	บ่อ	เมืองน่าน	300	0	0										ทส 1605.203/10878 ลว 9 ก.ค. 50	50		P	-	86555	94141
162	สละ	6	บ่อ	เมืองน่าน	400	0	0										ทส 1605.203/10878 ลว 9 ก.ค. 50	50		P	หมู่บ้านรับเงินอุดหนุนปี 2551	84007	94752
163	ใหม่ผาขวาง	10	บ่อ	เมืองน่าน	800	0	0										ทส 1605.203/10878 ลว 9 ก.ค. 50	50		P	หมู่บ้านรับเงินอุดหนุนปี 2551	88092	02505
164	วังหมอ	1	บ่อ	เมืองน่าน	25	0	0										ทส 1605.203/19520 ลว 13 ต.ค. 51	52		P		0686570	2098321
165	หาดปลาแห้ง	9	บ่อ	เมืองน่าน	500	0	0										ทส 1605.203/19520 ลว 13 ต.ค. 51	52		P	หมู่บ้านรับเงินอุดหนุนปี 2552	0687482	2099981

ตารางแสดงรายละเอียดโครงการป่าชุมชนที่กรมป่าไม้อนุมัติ ประจำปีงบประมาณ 2543 - ปัจจุบัน																						
ที่	ที่ตั้ง				เนื้อที่ตามประเภทป่า												ปีที่ดำเนินการ	ปีงบประมาณ	สถานะ		หมายเหตุ	ค่าพิกัด	
	บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	ป่าสงวนฯ			ป่า พ.ร.บ.ฯ			นสล.			อื่นๆ					มีอายุ	หมดอายุ		E	N
					ไร่	งาน	ตร.ว.	ไร่	งาน	ตร.ว.	ไร่	งาน	ตร.ว.	ไร่	งาน	ตร.ว.							
166	ผาขวาง	4	บ่อ	เมืองน่าน	697	0	0										ทส 1605.43/19654 ลว 10 ต.ค. 55	56		P	หมู่บ้านรับเงินอุดหนุนปี 2558		
167	ปางสา	3	จอมจันทร์	เวียงสา	30	0	0										กษ 0710.4/26306 ลว 19 ต.ค. 44	45		P	หมู่บ้านเป้าหมายปี 2545		
168	หลับหมื่นพรวน	5	จอมจันทร์	เวียงสา				30	0	0							กษ 0710.4/26306 ลว 19 ต.ค. 44	45		P	หมู่บ้านเป้าหมายปี 2545		
169	หาดไร่	1	ส้านนาหนองใหม่	เวียงสา	500	0	0										กษ 0710.4/26306 ลว 19 ต.ค. 44	45		P	หมู่บ้านเป้าหมายปี 2545		
170	น้ำปุ๋สามัคคี	3	ส้านนาหนองใหม่	เวียงสา	400	0	0										กษ 0710.4/26306 ลว 19 ต.ค. 44	45		P	หมู่บ้านเป้าหมายปี 2545		
171	ท่าข้าม	4	ไหล่น่าน	เวียงสา				15	0	0							กษ 0710.4/26306 ลว 19 ต.ค. 44	45		P	หมู่บ้านเป้าหมายปี 2545		
172	ห้วยสอน	5	ไหล่น่าน	เวียงสา				15	0	0							กษ 0710.4/26306 ลว 19 ต.ค. 44	45		P	หมู่บ้านเป้าหมายปี 2545		
173	ปากงุ๊	7	ไหล่น่าน	เวียงสา				25	0	0							กษ 0710.4/26306 ลว 19 ต.ค. 44	45		P	หมู่บ้านเป้าหมายปี 2545		
174	บุญเรือง	2	ไหล่น่าน	เวียงสา				835	1	24							ทส 1605.43/2262	56		P		0687701	2054619

ตารางแสดงรายละเอียดโครงการป่าชุมชนที่กรมป่าไม้อนุมัติ ประจำปีงบประมาณ 2543 - ปัจจุบัน																						
ที่	ที่ตั้ง				เนื้อที่ตามประเภทป่า												ปีที่ดำเนินการ	ปีงบประมาณ	สถานะ		หมายเหตุ	ค่าพิกัด	
	บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	ป่าสงวนฯ			ป่า พ.ร.บ.ฯ			นสล.			อื่นๆ					มีอายุ	หมดอายุ		E	N
					ไร่	งาน	ตร.ว.	ไร่	งาน	ตร.ว.	ไร่	งาน	ตร.ว.	ไร่	งาน	ตร.ว.							
																	4 ลว 21 พ.ย. 55						
175	ป่างิ้ว	4	แม่สาคร	เวียงสา	10	0	0										3 เมย.43	44		P	หมู่บ้านเป้าหมายปี 2543		
176	ป่าค่า	6	แม่สาคร	เวียงสา	30	0	0										3 เมย.43	44		P	หมู่บ้านเป้าหมายปี 2543		
177	ท่าเลอ	2	แม่สาคร	เวียงสา	300	0	0										ทส 1605.203/10878 ลว 9 ก.ค. 50	50		P	หมู่บ้านรับเงินอุดหนุนปี 2555	72641	43971
178	จะเข้ภูหอม	3	แม่สาคร	เวียงสา	500	0	0										ทส 1605.203/10878 ลว 9 ก.ค. 50	50		P	หมู่บ้านรับเงินอุดหนุนปี 2555	76624	40657
179	ไพรอุดม	5	แม่สาคร	เวียงสา	50	0	0										ทส 1605.203/10878 ลว 9 ก.ค. 50	50		P	-	72830	38854
180	ป่าค่า	6	แม่สาคร	เวียงสา	15	0	0										ทส 1605.203/10878 ลว 9 ก.ค. 50	50			-	72843	38771
181	สะเลียม	3	ยาบหัวนา	เวียงสา	56	0	0										3 เมย.43	44		P	หมู่บ้านเป้าหมายปี 2543		

ตารางแสดงรายละเอียดโครงการป่าชุมชนที่กรมป่าไม้อนุมัติ ประจำปีงบประมาณ 2543 - ปัจจุบัน																						
ที่	ที่ตั้ง				เนื้อที่ตามประเภทป่า												ปีที่ดำเนินการ	ปีงบประมาณ	สถานะ		หมายเหตุ	ค่าพิกัด	
	บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	ป่าสงวนฯ			ป่า พ.ร.บ.ฯ			นสล.			อื่นๆ					มีอายุ	หมดอายุ		E	N
					ไร่	งาน	ตร.ว.	ไร่	งาน	ตร.ว.	ไร่	งาน	ตร.ว.	ไร่	งาน	ตร.ว.							
182	นาก้า	1	ยาบหัวนา	เวียงสา	700	0	0										ทส 1605.203/10878 ลว 9 ก.ค. 50	50		P	หมู่บ้านรับเงินอุดหนุนปี 2553	53689	68870
183	สะเลียม	3	ยาบหัวนา	เวียงสา	57	0	0										ทส 1605.203/10878 ลว 9 ก.ค. 50	50			-	59654	56478
184	ห้วยหลอด	5	ยาบหัวนา	เวียงสา	30	0	0										ทส 1605.203/10878 ลว 9 ก.ค. 50	50		P	-	63204	51371
185	นาเหลืองใน	1	นาเหลือง	เวียงสา							211	1	62				ทส 1605.203/18241 ลว 17 ต.ค. 50,ทส 1605.43/14284 ลว 13 ส.ค. 56	51,56		P	โครงการระยะที่ 2/ หมู่บ้านรับเงินอุดหนุนปี 2557/ อุดหนุนเพิ่มเติมปี 57		
186	ห้วยม่วง	2	นาเหลือง	เวียงสา							300	0	7				ทส 1605.203/18241 ลว 17 ต.ค. 50,ทส 1605.43/14284 ลว 13 ส.ค. 56	51,56		P	โครงการระยะที่ 2/ หมู่บ้านรับเงินอุดหนุนปี 2557/ อุดหนุนเพิ่มเติมปี 57		

ตารางแสดงรายละเอียดโครงการป่าชุมชนที่กรมป่าไม้อนุมัติ ประจำปีงบประมาณ 2543 - ปัจจุบัน																					
ที่	ที่ตั้ง				เนื้อที่ตามประเภทป่า												ปีที่ดำเนินการ	ปีงบประมาณ	สถานะ		หมายเหตุ	ค่าพิกัด	
	บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	ป่าสงวนฯ			ป่า พ.ร.บ.ฯ			นสล.			อื่นๆ					มีอายุ	หมดอายุ		E	N
					ไร่	งาน	ตร.ว.	ไร่	งาน	ตร.ว.	ไร่	งาน	ตร.ว.	ไร่	งาน	ตร.ว.							
187	นาเหลืองนอก	3	นาเหลือง	เวียงสา	379	0	0										ทส 1605.203/18241 ลว 17 ต.ค. 50	51		P	หมู่บ้านรับเงินอุดหนุนปี 2551	687648	2065372
188	เมืองราม	4	นาเหลือง	เวียงสา				194	3	43							ทส 1605.203/18241 ลว 17 ต.ค. 50	51		P	หมู่บ้านรับเงินอุดหนุนปี 2551	687276	2064693
189	ดอนไชยพระบาท	7	นาเหลือง	เวียงสา	65	0	0										ทส 1605.203/18241 ลว 17 ต.ค. 50	51		P	หมู่บ้านรับเงินอุดหนุนปี 2551	687165	2064070
190	ทุ่งทอง	1	ทุ่งศรีทอง	เวียงสา	1,500	0	0										ทส 1605.203/19520 ลว 13 ต.ค. 51	52		P	หมู่บ้านรับเงินอุดหนุนปี 2552	0679706	2063303
191	ทุ่งเจริญ	2	ทุ่งศรีทอง	เวียงสา	50	0	0										ทส 1605.203/19520 ลว 13 ต.ค. 51	52		P	หมู่บ้านรับเงินอุดหนุนปี 2552	0679067	2063106
192	ศรีนาชื่น	4	ทุ่งศรีทอง	เวียงสา				80	0	0							ทส 1605.33/21095 ลว 8 ต.ค. 52	53		P		0675324	2065564
193	ชื่นใหม่	5	ทุ่งศรีทอง	เวียงสา	260	0	0										ทส 1605.33/21095 ลว 8 ต.ค. 52	53		P		0674149	2066156
194	ปงสนุก	1	ปงสนุก	เวียงสา	114	0	0										ทส 1605.43/2262	56		P		0680846	2055964

ตารางแสดงรายละเอียดโครงการป่าชุมชนที่กรมป่าไม้อนุมัติ ประจำปีงบประมาณ 2543 - ปัจจุบัน																						
ที่	ที่ตั้ง				เนื้อที่ตามประเภทป่า												ปีที่ดำเนินการ	ปีงบประมาณ	สถานะ		หมายเหตุ	ค่าพิกัด	
	บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	ป่าสงวนฯ			ป่า พ.ร.บ.ฯ			นสล.			อื่นๆ					มีอายุ	หมดอายุ		E	N
					ไร่	งาน	ตร.ว.	ไร่	งาน	ตร.ว.	ไร่	งาน	ตร.ว.	ไร่	งาน	ตร.ว.							
																	4 ลว 21 พ.ย. 55						
195	ปงสนุกใหม่	3	ปงสนุก	เวียงสา	340	1	8										ทส 1605.43/2262 4 ลว 21 พ.ย. 55	56		P		0680183	2056546
196	ห้วยสันทราย	4	ปงสนุก	เวียงสา	1,250	0	0										ทส 1605.43/2262 4 ลว 21 พ.ย. 55	56		P		0679890	2056575
197	ก๊อด	2	ปงสนุก	เวียงสา				69	0	0							ทส 1605.43/2262 4 ลว 21 พ.ย. 55	56		P		0681520	2057369
198	ป่าอ้อย	4	ป่าแลวหลวง	สันติสุข	278	0	0										กษ 0710.4 / 17775 ลว 17 ก.ค. 45,ทส 1605.43/1965 4 ลว 10 ต.ค. 55	45,56		P	หมู่บ้านรับเงินอุดหนุนปี 2548/ โครงการระยะที่ 2		
199	ดอนไชย	6	ป่าแลวหลวง	สันติสุข				145	0	0							กษ 0710.4 / 17775 ลว 17 ก.ค. 45,ทส 1605.43/1965 4 ลว 10 ต.ค. 55	45,56		P	หมู่บ้านรับเงินอุดหนุนปี 2548/ โครงการระยะที่ 2		
200	ป่าแดด	1	พงษ์	สันติสุข	937	0	0										กษ 0710.4 / 17775 ลว 17	45,56		P	หมู่บ้านรับเงินอุดหนุนปี		

ตารางแสดงรายละเอียดโครงการป่าชุมชนที่กรมป่าไม้อนุมัติ ประจำปีงบประมาณ 2543 - ปัจจุบัน																					
ที่	ที่ตั้ง				เนื้อที่ตามประเภทป่า												ปีที่ดำเนินการ	ปีงบประมาณ	สถานะ		หมายเหตุ	ค่าพิกัด	
	บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	ป่าสงวนฯ			ป่า พ.ร.บ.ฯ			นสล.			อื่นๆ					มีอายุ	หมดอายุ		E	N
					ไร่	งาน	ตร.ว.	ไร่	งาน	ตร.ว.	ไร่	งาน	ตร.ว.	ไร่	งาน	ตร.ว.							
																	ก.ค. 45,ทส 1605.43/1965 4 ลว 10 ต.ค. 55				2548/ โครงการระยะที่ 2		
201	ศรีนาม่าน	7	พงษ์	สันติสุข				600	0	0							กษ 0710.4 / 17775 ลว 17 ก.ค. 45	45		P	หมู่บ้านรับเงินอุดหนุนปี 2548		
202	พงษ์	6	พงษ์	สันติสุข	615	0	0										ทส 1605.43/1965 4 ลว 10 ต.ค. 55	56		P	หมู่บ้านรับเงินอุดหนุนปี 2559		
203	หัวนา	9	พงษ์	สันติสุข	378	0	0										ทส 1605.43/1965 4 ลว 10 ต.ค. 55	56		P	หมู่บ้านรับเงินอุดหนุนปี 2559		
204	ศรีบุญเรือง	2	พงษ์	สันติสุข	536	2	51										ทส 1605.43/1169 8 ลว 5 ก.ค. 56	56		P	หมู่บ้านรับเงินอุดหนุนปี 2559		
205	โป่งคำ	5	ดู่พงษ์	สันติสุข	597	0	0										ทส 1605.43/1169 8 ลว 5 ก.ค. 56	56		P	หมู่บ้านรับเงินอุดหนุนปี 2559		
206	ศาลา	1	สถาน	นาน้อย	200	0	0										ทส 1605.2/12202 ลว 14 ก.ย.49	49		P	หมู่บ้านรับเงินอุดหนุนปี 2549	680881	2021175
207	สถาน	2	สถาน	นาน้อย	50	0	0										ทส 1605.2/12202 ลว 14 ก.ย.49	49		P	หมู่บ้านรับเงินอุดหนุนปี 2549	680371	2020241

ตารางแสดงรายละเอียดโครงการป่าชุมชนที่กรมป่าไม้อนุมัติ ประจำปีงบประมาณ 2543 - ปัจจุบัน																					
ที่	ที่ตั้ง				เนื้อที่ตามประเภทป่า												ปีที่ดำเนินการ	ปีงบประมาณ	สถานะ		หมายเหตุ	ค่าพิกัด	
	บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	ป่าสงวนฯ			ป่า พ.ร.บ.ฯ			นสล.			อื่นๆ					มีอายุ	หมดอายุ		E	N
					ไร่	งาน	ตร.ว.	ไร่	งาน	ตร.ว.	ไร่	งาน	ตร.ว.	ไร่	งาน	ตร.ว.							
208	ไร่น้ำหิน	5	สถาน	นาน้อย	250	0	0										ทส 1605.2/12202 ลว 14 ก.ย.49	49		P	หมู่บ้านรับเงินอุดหนุนปี 2549	672649	2019445
209	หล่ายหนอง	9	สถาน	นาน้อย	25	0	0										ทส 1605.2/12202 ลว 14 ก.ย.49	49		P	หมู่บ้านรับเงินอุดหนุนปี 2549	680750	2019336
210	ใหม่จัดสรร	11	สถาน	นาน้อย	400	0	0										ทส 1605.2/12202 ลว 14 ก.ย.49	49		P	หมู่บ้านรับเงินอุดหนุนปี 2549	677365	2017328
211	ศรีสะเกษ	11	ศรีษะเกษ	นาน้อย	500	0	0										ทส 1605.2/12202 ลว 14 ก.ย.49	49		P	หมู่บ้านรับเงินอุดหนุนปี 2549	682941	2029526
212	หนองผำ	13	ศรีษะเกษ	นาน้อย	30	0	0										ทส 1605.2/12202 ลว 14 ก.ย.49, ทส 1605.43/19654 ลว 10 ต.ค. 55	49,56		P	หมู่บ้านรับเงินอุดหนุนปี 2549/ โครงการระยะที่ 2		
213	หัวเมือง	1	ศรีษะเกษ	นาน้อย	70	0	0										ทส 1605.203/19520 ลว 13 ต.ค. 51	52		P	หมู่บ้านรับเงินอุดหนุนปี 2554	0682562	2031462
214	น้ำหก	8	ศรีษะเกษ	นาน้อย	7,000	0	0										ทส 1605.203/19520 ลว 13 ต.ค. 51	52		P		0685009	2026370

ตารางแสดงรายละเอียดโครงการป่าชุมชนที่กรมป่าไม้อนุมัติ ประจำปีงบประมาณ 2543 - ปัจจุบัน																					
ที่	ที่ตั้ง				เนื้อที่ตามประเภทป่า												ปีที่ดำเนินการ	ปีงบประมาณ	สถานะ		หมายเหตุ	ค่าพิกัด	
	บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	ป่าสงวนฯ			ป่า พ.ร.บ.ฯ			นสล.			อื่นๆ					มีอายุ	หมดอายุ		E	N
					ไร่	งาน	ตร.ว.	ไร่	งาน	ตร.ว.	ไร่	งาน	ตร.ว.	ไร่	งาน	ตร.ว.							
215	หนองบัว	9	ศรีษะเกษ	นาน้อย	4,500	0	0										ทส 1605.203/19520 ลว 13 ต.ค. 51	52		P		0686599	2027716
216	ทุ่งมงคล	6	ศรีษะเกษ	นาน้อย	50	0	0										ทส 1605.33/25667 ลว 21 ธ.ค. 53	54		P		0681631	2028027
217	แต	2	เชียงของ	นาน้อย							651	2	84				ทส 1605.33/25667 ลว 21 ธ.ค. 53	54		P	หมู่บ้านรับเงินอุดหนุนปี 2557/ อุดหนุนเพิ่มเติมปี 57	0683206	2025115
218	คำเรือง	1	บ่อแก้ว	นาหมื่น	500	0	0										ทส 1605.2/12202 ลว 14 ก.ย.49, ทส 1605.43/11698 ลว 5 ก.ค. 56	49,56		P	หมู่บ้านรับเงินอุดหนุนปี 2549/ โครงการระยะที่ 2		
219	ไก่เถื่อน	2	บ่อแก้ว	นาหมื่น	1,550	0	0										ทส 1605.2/12202 ลว 14 ก.ย.49, ทส 1605.43/11698 ลว 5 ก.ค. 56	49,56		P	หมู่บ้านรับเงินอุดหนุนปี 2549/ โครงการระยะที่ 2		
220	ปง	4	บ่อแก้ว	นาหมื่น				33	0	0							ทส 1605.2/12202 ลว 14 ก.ย.49,	49,56		P	หมู่บ้านรับเงินอุดหนุนปี 2549/		

ตารางแสดงรายละเอียดโครงการป่าชุมชนที่กรมป่าไม้อนุมัติ ประจำปีงบประมาณ 2543 - ปัจจุบัน																						
ที่	ที่ตั้ง				เนื้อที่ตามประเภทป่า												ปีที่ดำเนินการ	ปีงบประมาณ	สถานะ		หมายเหตุ	ค่าพิกัด	
	บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	ป่าสงวนฯ			ป่า พ.ร.บ.ฯ			นสล.			อื่นๆ					มีอายุ	หมดอายุ		E	N
					ไร่	งาน	ตร.ว.	ไร่	งาน	ตร.ว.	ไร่	งาน	ตร.ว.	ไร่	งาน	ตร.ว.							
																	ทส 1605.43/1169 8 ลว 5 ก.ค. 56				โครงการระยะที่ 2		
221	ป่าเป้า	6	บ่อแก้ว	นาหมื่น	500	0	0										ทส 1605.2/12202 ลว 14 ก.ย.49, ทส 1605.43/1169 8 ลว 5 ก.ค. 56	49,56		P	หมู่บ้านรับเงินอุดหนุนปี 2549/ โครงการระยะที่ 2		
222	ทุ่งรวงทอง	12	บ่อแก้ว	นาหมื่น	2,027	0	0										ทส 1605.2/12202 ลว 14 ก.ย.49, ทส 1605.43/1169 8 ลว 5 ก.ค. 56	49,56		P	หมู่บ้านรับเงินอุดหนุนปี 2549/ โครงการระยะที่ 2		
223	นาบอน	3	บ่อแก้ว	นาหมื่น	120	0	0										ทส 1605.203/108 78 ลว 9 ก.ค. 50,ทส 1605.43/1169 8 ลว 5 ก.ค. 56	50,56		P	หมู่บ้านรับเงินอุดหนุนปี 2550/ โครงการระยะที่ 2		
224	นายาง	7	บ่อแก้ว	นาหมื่น	2,000	0	0										ทส 1605.203/108 78 ลว 9 ก.ค. 50,ทส 1605.43/1169 8 ลว 5 ก.ค. 56	50,56		P	หมู่บ้านรับเงินอุดหนุนปี 2550/ โครงการระยะที่ 2		

ตารางแสดงรายละเอียดโครงการป่าชุมชนที่กรมป่าไม้อนุมัติ ประจำปีงบประมาณ 2543 - ปัจจุบัน																						
ที่	ที่ตั้ง				เนื้อที่ตามประเภทป่า													ปีที่ดำเนินการ	ปีงบประมาณ	สถานะ		หมายเหตุ	ค่าพิกัด	
	บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	ป่าสงวนฯ			ป่า พ.ร.บ.ฯ			นสล.			อื่นๆ						มีอายุ	หมดอายุ		E	N
					ไร่	งาน	ตร.ว.	ไร่	งาน	ตร.ว.	ไร่	งาน	ตร.ว.	ไร่	งาน	ตร.ว.							
225	นาหวาย	8	บ่อแก้ว	นาหมื่น	80	0	0										ทส 1605.203/10878 ลว 9 ก.ค. 50,ทส 1605.43/11698 ลว 5 ก.ค. 56	50,56		P	หมู่บ้านรับเงินอุดหนุนปี 2550/ โครงการระยะที่ 2		
226	หัวทุ่ง	9	บ่อแก้ว	นาหมื่น	130	0	0										ทส 1605.203/10878 ลว 9 ก.ค. 50,ทส 1605.43/11698 ลว 5 ก.ค. 56	50,56		P	หมู่บ้านรับเงินอุดหนุนปี 2550/ โครงการระยะที่ 2		
227	ป่าค่า	11	บ่อแก้ว	นาหมื่น	130	0	0										ทส 1605.203/10878 ลว 9 ก.ค. 50,ทส 1605.43/11698 ลว 5 ก.ค. 56	50,56		P	หมู่บ้านรับเงินอุดหนุนปี 2550/ โครงการระยะที่ 2		
228	ป่าแพะ	14	บ่อแก้ว	นาหมื่น	450	0	0										ทส 1605.203/19520 ลว 13 ต.ค. 51	52		P	หมู่บ้านรับเงินอุดหนุนปี 2554	0675966	2014312
229	ดอยงาม	10	บ่อแก้ว	นาหมื่น	1,200	0	0										ทส 1605.3/22879 ลว 8 ธ.ค. 51	52		P	หมู่บ้านรับเงินอุดหนุนปี 2554	0676032	201854
รวม					102,966	4	59	21,300	19	615	2,146	3	153	0	0	0							

ภาคผนวก ข

ตารางเปรียบเทียบวัตถุประสงค์ กิจกรรมที่วางแผนไว้
และกิจกรรมที่ดำเนินการมาและผลที่ได้รับตลอดโครงการ

สัญญาเลขที่ : RDG60A0036

โครงการ:"การเสริมสร้างและฟื้นพลังเครือข่ายป่าชุมชนเพื่อรักษาพื้นที่ป่าต้นน้ำจังหวัดน่าน"

หัวหน้าโครงการ : ดร.บานจิตร สายรอคำ

หน่วยงานต้นสังกัด : สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ระยะเวลาดำเนินโครงการ : ตั้งแต่วันที่ 1 มิถุนายน 2560 ถึงวันที่ 31 พฤษภาคม 2562 ขยายเวลา 3 เดือน (พฤษภาคม – สิงหาคม 2562)

สรุปรายงานการดำเนินของโครงการวิจัย

1.วัตถุประสงค์ของโครงการ

(1) เพื่อศึกษาพัฒนาการของการจัดการป่าชุมชนจังหวัดน่านตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

(2) เพื่อศึกษาสถานภาพ และศักยภาพของระบบการจัดการป่าชุมชน และวิเคราะห์เงื่อนไขทางสังคมร่วมกับข้อมูลสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ที่สัมพันธ์กับการคงอยู่ และการสูญหายไปของป่าชุมชนในแต่ละท้องถิ่นของจังหวัดน่าน

(3) เพื่อฟื้นพลังกลไก/ เครือข่ายการจัดการป่าชุมชนจังหวัดน่าน บนบริบทของการจัดการป่าต้นน้ำจังหวัดน่านผ่านกระบวนการวิจัยด้วยข้อมูลและเครื่องมือที่เหมาะสม

2.รายละเอียดผลการดำเนินโครงการตามแผนงานโดยสรุป

กิจกรรม (ตามแผน)	ผลที่คาดว่าจะได้รับ (ตามแผน)	ผลการดำเนินงาน
1. ทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการการจัดทรัพยากรในสังคมไทยและการจัดการป่าชุมชน	ได้ข้อมูล ความรู้การจัดการทรัพยากรในสังคมไทย และการจัดการป่าชุมชน ทั้งข้อมูล ช่องว่างขององค์ความรู้การจัดการทรัพยากรเพื่อแนวทางและเป็นบทเรียนการดำเนินงาน	- ได้ข้อมูล ความรู้การจัดการทรัพยากรในสังคมไทย และการจัดการป่าชุมชน - ได้ชุดข้อมูลเกี่ยวกับจุดอ่อน/ช่องว่างขององค์ความรู้การจัดการทรัพยากรธรรมในในสังคมไทยเพื่อเป็นบทเรียนการดำเนินงานงานด้านการจัดการป่าชุมชน
2. เวทีประชาคมระดับจังหวัด การประชุมชี้แจงรายละเอียดการดำเนินโครงการร่วมกับแกนนำเครือข่ายป่าชุมชนในระดับจังหวัด 15 อำเภอ บูรณาการกระบวนการมีส่วนระหว่างภาคประชาชน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง และวางแผนการดำเนินงานร่วมกัน	ผู้นำเครือข่ายป่าชุมชนระดับจังหวัด ในพื้นที่เป้าหมายมีความเข้าใจในการดำเนินงานในทิศทางเดียวกันและร่วมวางแผนการดำเนินโครงการร่วมกัน	- ผู้นำเครือข่ายป่าชุมชนระดับจังหวัด ได้พบปะและร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แสดงทัศนะของการพัฒนาโจทย์การวิจัยซึ่งเป็นประเด็นร่วมที่ตรงกับต้องการของคนในชุมชน - เกิดการสร้าง พื้นที่ และ โอกาสการทำกิจกรรม การมีปฏิสัมพันธ์หลังจากที่ห่างหายไปนานเป็นการรื้อฟื้นรักษาเครือข่ายสายสัมพันธ์ทางสังคมให้เกิดความกระชับยิ่งขึ้น

กิจกรรม (ตามแผน)	ผลที่คาดว่าจะได้รับ (ตามแผน)	ผลการดำเนินงาน
		- เกิดกลไกการขับเคลื่อนงานและวางแผนการจัดการความรู้โดยคนในชุมชนและสร้างกิจกรรมร่วมกันอย่างต่อเนื่อง - ร่วมกันค้นหาแนวทางการฟื้นพลังกลไกของเครือข่ายป่าชุมชนให้ฟื้นและลุกขึ้นจัดการตัวเองได้ - จัดทำข้อมูล ทำเนียบผู้นำเครือข่ายป่าชุมชนให้เกิดการผูกร้อยยึดโยง ประสานงานทำงานร่วมกัน
3. ประชุมชี้แจงรายละเอียดการดำเนินโครงการร่วมกับแกนนำเครือข่ายป่าชุมชน (ระดับอำเภอ) 15 อำเภอ บูรณาการกระบวนการมีส่วนระหว่างภาคประชาชน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง และวางแผนการดำเนินงานร่วมกัน	ผู้นำเครือข่ายป่าชุมชนระดับจังหวัด ในพื้นที่เป้าหมายมีความเข้าใจในการดำเนินงานในทิศทางเดียวกันและวางแผนการดำเนินโครงการร่วมกัน	- ผู้นำเครือข่ายป่าชุมชนระดับจังหวัด ในพื้นที่เป้าหมายมีความเข้าใจในการดำเนินงานในทิศทางเดียวกัน
4. เวทีแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การจัดการป่าชุมชน ของผู้นำเครือข่ายป่าชุมชนในพื้นที่แต่ละอำเภอ และจัดกลไกการทำงานในระดับพื้นที่	ผู้นำเครือข่ายป่าชุมชนแต่ละอำเภอ ทั้ง 5 อำเภอ มีความเข้าใจในการดำเนินงานในทิศทางเดียวกันและวางแผนความร่วมมือในการดำเนินโครงการร่วมกัน	- เกิดกลไกการประสานงานในระดับตำบลและระดับอำเภอเพื่อการทำงานให้เกิดความคล่องตัว - เกิดการประสานงาน นัดหมาย วางแผนการเก็บรวบรวมข้อมูลและการสร้างกิจกรรมร่วมกันระดับตำบลและระดับหมู่บ้าน
5. เก็บรวบรวมข้อมูลพื้นที่สนามระดับจังหวัด 15 อำเภอ 542 ป่า ด้วยระบบข้อมูลสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ (GIS) ร่วมกับข้อมูลเชิงสังคม	มีชุดองค์ความรู้ และรูปแบบ การจัดการป่าชุมชนทั้งในด้านกายภาพร่วมกับข้อมูลทางสังคม และความชัดเจนในภาพรวมของต้นทุนทรัพยากรป่าไม้ ในรูปแบบ “ป่าชุมชน” ที่มีอยู่ของท้องถิ่น	- ทำการสำรวจ เก็บรวบรวมข้อมูลป่าชุมชนจังหวัดน่าน 15 อำเภอ 99 ตำบล จาก 542 ป่า เพิ่มเป็นจำนวน 1,950 ป่า (เพิ่มจากTOR จำนวน 1,408 ป่า) - เกิดความชัดเจนในข้อมูลขอบเขต “ป่าชุมชน” ด้วยระบบดิจิทัลและข้อมูลสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ (GIS) ร่วมกับข้อมูลเชิงสังคม เพื่อประโยชน์ในการเฝ้าระวังและการจัดการป่าชุมชนอย่างเป็นระบบ - มีภาคีเครือข่ายกัลยาณมิตรที่พร้อมสนับสนุนให้ข้อมูลระดับต่าง

กิจกรรม (ตามแผน)	ผลที่คาดว่าจะได้รับ (ตามแผน)	ผลการดำเนินงาน
		- การเชื่อมโยงกับภาคีเครือข่ายและการสร้างความไว้เนื้อเชื่อใจ (trust) ระหว่างชุมชนกับรัฐ - เกิดการเรียนรู้ ปรับตัว รับความรู้ใหม่ๆ จากภายนอกมาต่อยอดกับความรู้เดิมที่ช่วยทำให้เห็นภาพขบวนการของชุมชนมีน้ำหนักยิ่งขึ้น
6. ศึกษาและวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับป่า ด้วยข้อมูลสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ (GIS) ร่วมกับข้อมูลเชิงสังคม เพื่อวิเคราะห์การคงอยู่และการสูญหายของป่าชุมชนน่าน	ข้อมูลความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับป่าและเงื่อนไขทางสังคมและการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยที่เกี่ยวข้องตามห้วงเวลาในแต่ละยุค	- ได้ข้อมูล ความรู้และความชัดเจนในภาพรวม ของต้นทุนทรัพยากรป่าไม้ ในรูปแบบ“ป่าชุมชน” ให้เกิดการรับรู้ เรียนรู้ร่วมกันนำมาซึ่งการสานพลังการทำงานร่วมกันของเครือข่ายและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับต่างๆ - ข้อมูลข้อมูลสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ (GIS) ร่วมกับข้อมูลเชิงสังคมที่ผ่านการประมวลผลพร้อมนำไปใช้ในการสนับสนุนและการแก้ไขปัญหาในพื้นที่ - เกิดนวตกรรมการผสมผสานบูรณาการความรู้ท้องถิ่นกับความรู้เทคโนโลยีเข้าด้วยกัน - ได้ชุดข้อมูลพลวัตของการจัดการป่าชุมชนและข้อมูลสถานภาพของป่าชุมชนในด้านกายภาพ การใช้ที่ดิน การผลิต ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมการใช้ประโยชน์จากป่า และการจัดการป่าชุมชนที่มีการเปลี่ยนแปลงในแต่ละยุคสมัยของการพัฒนา
7. ศึกษาและวิเคราะห์สถานภาพของป่าชุมชน ทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ (ศักยภาพระบบการจัดการ กลไก กติกา การสืบทอดอุดมการณ์ การต่อยอดสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจ)	ความเข้าใจต่อสถานภาพของป่าชุมชนในพื้นที่เป้าหมายที่ชัดเจน	- ได้ข้อมูลเกี่ยวกับศักยภาพความเข้มแข็งของการจัดการป่าชุมชนในพื้นที่นำร่องและพัฒนาเกณฑ์การพิจารณาและนำมาเทียบเคียงกับการจัดการในชุมชนที่มีบริบาทที่ต่างกัน - การจัดการข้อมูลสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการขับเคลื่อนสานต่อการดำเนินงานที่เข้มแข็ง การยอมรับในข้อมูล - เกิดแผนงาน กิจกรรม โครงการความต้องการและแนวทางการ

กิจกรรม (ตามแผน)	ผลที่คาดว่าจะได้รับ (ตามแผน)	ผลการดำเนินงาน
		พัฒนาหรือฟื้นฟู “ป่าชุมชน” ของแต่ละท้องถิ่นในจังหวัดน่าน
8. ศึกษาและวิเคราะห์สถานภาพของป่าชุมชนในแต่ละท้องถิ่นในด้านสังคม เช่น ความเชื่อ วิถีชีวิต ประเพณี วัฒนธรรม และความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับป่า	ความเข้าใจต่อสถานภาพของป่าชุมชนในเชิงสังคมในแต่ละช่วงของการพัฒนาแต่ละยุค	- ได้ชุดข้อมูล ความรู้ และรูปแบบในการพัฒนา “ป่าชุมชน” ของท้องถิ่นด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมจากภาคประชาชน ท้องถิ่น และกลไกของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ - ความเข้าใจต่อสถานภาพของป่าชุมชนในเชิงสังคมในแต่ละช่วงของการพัฒนาแต่ละยุค - ได้ข้อมูลเกี่ยวกับศักยภาพความเข้มแข็งของการจัดการป่าชุมชนในพื้นที่นำร่องและพัฒนาเกณฑ์การพิจารณาและนำมาเทียบเคียงกับการจัดการในชุมชนที่มีบริบทที่ต่างกัน
9. ศึกษาและวิเคราะห์สถานภาพของป่าชุมชนในแต่ละท้องถิ่นในด้านพลวัต ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงของป่าชุมชนจังหวัดน่านใน 7 ด้าน คือ ด้านกายภาพ การใช้ที่ดิน การผลิตเศรษฐกิจ ความเป็นชุมชน การใช้ประโยชน์จากป่า และการจัดการป่าชุมชน	ชุดข้อมูลการจัดการป่าชุมชน ในด้านพลวัตและกลไก กฎกติกาการใช้ประโยชน์จากป่าการจัดการ และข้อบัญญัติ และเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ และสถานภาพของป่าชุมชน	- ได้ชุดข้อมูลและการวิเคราะห์พลวัตการปรับตัวของการจัดการป่าชุมชนและการทำความเข้าใจร่วมกันอย่างเป็นเหตุเป็นผลของการให้ความหมายของปรากฏการณ์เดิมในเวลาและสถานการณ์ใหม่ที่มีความลื่นไหลไปตามยุคสมัย
10. วิเคราะห์ศักยภาพการจัดการป่าชุมชน วิเคราะห์เงื่อนไขของปัจจัยที่เกี่ยวข้องที่มีผลต่อการจัดการป่าของชุมชน	ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการป่าชุมชนและชุดข้อมูลเกี่ยวกับศักยภาพ จุดอ่อนข้อจำกัด เงื่อนไขการคงอยู่และการสูญหายของป่าชุมชน	ได้ชุดข้อมูลปัจจัยเชิงซ้อนที่เชื่อมโยงกับการจัดการป่าชุมชน ในแต่ละยุคสมัยของการพัฒนา ลักษณะทางนิเวศของป่า การใช้ที่ดิน ระบบการผลิต ระบบเศรษฐกิจ ความเป็นชุมชน การใช้ประโยชน์และการจัดการป่าชุมชนในแต่ละยุคซึ่งจะทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจถึงกระบวนการ สาเหตุและการเปลี่ยนแปลงของการลดลงของพื้นที่ป่าต้นน้ำน่าน
11. สร้างจิตสำนึก และความตระหนักในการอนุรักษ์ป่าชุมชน โดยเครือข่ายพระสงฆ์สอดแทรกเนื้อหาเผยแพร่ให้แก่เด็กเยาวชนในสถานศึกษาและชุมชน	กระบวนการสร้าง “จิตสำนึก” ในการอนุรักษ์ป่าชุมชน และคนรุ่นใหม่ให้ความสนใจเกี่ยวกับการดูแลป่าในพื้นที่ของตนเอง	- ได้ชุดข้อมูล ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการและวิธีการสร้าง “จิตสำนึก”โดยเครือข่ายพระสงฆ์ในการอนุรักษ์ป่าชุมชน - ได้แนวทางการสร้าง “ยุทธศาสตร์” เพื่อการฟื้นคืนพื้นที่

กิจกรรม (ตามแผน)	ผลที่คาดว่าจะได้รับ (ตามแผน)	ผลการดำเนินงาน
		ป่าชุมชนที่เสื่อมสภาพลงหรือสูญหายไป และการใช้เครื่องหมายเชิงสัญลักษณ์ทางศาสนาประยุกต์ใช้ในการจัดการป่าในรูปของ “การบวชป่า” - เกิดการฟื้นระบบคุณค่าและความเชื่อเป็นเครื่องมือผูกร้อยใจ ของคนท้องถิ่นและทำหน้าที่จัดความสัมพันธ์ ระหว่างคนกับคนและระหว่างคนกับธรรมชาติเป็นเครื่องมือกำกับควบคุมพฤติกรรมของสมาชิกในชุมชนให้อยู่ในกรอบกติกาชุมชน - สร้างกลไกและเครื่องมือทางวัฒนธรรมเพื่อใช้ในการปกป้องและฟื้นฟูทรัพยากรป่าต้นน้ำน่าน
12. ศึกษาแนวทางที่เหมาะสมการสร้างยุทธศาสตร์ขององค์กรภาคประชาชนเพื่อเป็นส่วนหนึ่งในการฟื้นคืนพื้นที่ป่าชุมชนที่เสื่อมสภาพลงหรือสูญหายไป และการสร้างพื้นที่ป่าชุมชนเพิ่มขึ้นในแต่ละท้องถิ่นตามยุทธศาสตร์ “คนอยู่กับป่า”	มีชุดข้อมูลด้าน “ยุทธศาสตร์” เพื่อการฟื้นคืนพื้นที่ป่าชุมชนที่เสื่อมสภาพลงหรือสูญหายไป และแนวทางการสร้างพื้นที่ป่าชุมชนเพิ่มขึ้นในแต่ละท้องถิ่น	- ได้แผนงานและข้อเสนอแนะในการพัฒนาและการจัดการ “ป่าชุมชน” ในท้องถิ่นของจังหวัดน่านด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมจากภาคประชาชน ท้องถิ่น และกลไกของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ - ได้ข้อเสนอแนะในการพัฒนาและการจัดการ “ป่าชุมชน” ในท้องถิ่นของจังหวัดน่าน ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมจากภาคประชาชน ท้องถิ่นและกลไกของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ - เกิดการบูรณาการแผนงาน/โครงการร่วมกับภาคี เครือข่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานในพื้นที่ - ผู้นำชุมชนความภาคภูมิใจ และมีความมั่นใจในข้อมูลซึ่งมีน้ำหนักพอที่สามารถนำไปต่อยอดการทำงานให้เกิดพลังลุกขึ้นจัดการตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ
13. สนับสนุนกิจกรรมในพื้นที่อำเภอนำร่อง 5 อำเภอ	การเสริมสร้างความเข้มแข็งชุมชนนำร่อง 5 อำเภอ ในพื้นที่จัดการป่าชุมชนให้มีประสิทธิภาพ	- สร้างชุมชนนำร่องที่มีความความโดดเด่นในการจัดการป่าให้เกิดการยกระดับความร่วมมือและขยายผลการปฏิบัติการใช้ประโยชน์จากป่า

กิจกรรม (ตามแผน)	ผลที่คาดว่าจะได้รับ (ตามแผน)	ผลการดำเนินงาน
		บนฐานทรัพยากรในชุมชนเพื่อการสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจในชุมชน - มีหน่วยงานจากภายในและภายนอกชุมชนเข้ามาสนับสนุนต่อยอดการทำงาน
14. จัดประชุมเวทีในระดับจังหวัดเพื่อรายงานผลการศึกษาวิจัย และการสะท้อนทัศนะ มุมมอง และเติมเต็มข้อมูลให้ครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย	- การจัดประชุมเวทีในระดับจังหวัดเพื่อรายงานผลการศึกษาวิจัย - การมีส่วนร่วมของชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมสะท้อนทัศนะ มุมมอง และเติมเต็มข้อมูลให้ข้อเสนอแนะความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ในการขับเคลื่อนงานด้านป่าชุมชน	- การมีส่วนร่วมของหลายหน่วยงานร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทั้งเครือข่ายชุมชน พระสงฆ์ หน่วยงานรัฐ อปท. สถาบันการศึกษาในท้องถิ่น ภาควิชาการ องค์กรพัฒนาเอกชน ร่วมสะท้อนทัศนะ มุมมอง และเติมเต็มข้อมูลให้ข้อเสนอแนะความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ในการขับเคลื่อนงานด้านป่าชุมชน - เกิดการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับการทำงานร่วมกับภาครัฐ การแลกเปลี่ยนและการยอมรับข้อมูลและวางแผนการขับเคลื่อนงานด้านป่าชุมชนร่วมกันมากขึ้น - เกิดความเข้าใจและการยอมรับในข้อจำกัดระหว่างหน่วยงานในการทำงานประเด็นทรัพยากร และป่าชุมชน - ได้เพื่อนภาคี connection ใหม่ที่มีศักยภาพในการทำงานขับเคลื่อนประเด็นป่าชุมชนเพิ่มขึ้น

ภาคผนวก ค

สรุปผลการประชุมชี้แจงรายละเอียดการดำเนินงานวิจัย
โครงการ “การเสริมสร้างและฟื้นพลังเครือข่ายป่าชุมชน เพื่อรักษาพื้นที่ป่าต้นน้ำจังหวัดน่าน”
วันที่ 30 มิถุนายน พ.ศ.2560 ณ วัดอรัญญาวาส ตำบลในเวียง อำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน

สรุปผลการประชุมชี้แจงรายละเอียดการดำเนินงานวิจัย
โครงการ "การเสริมสร้างและฟื้นพลังเครือข่ายป่าชุมชน เพื่อรักษาพื้นที่ป่าต้นน้ำจังหวัดน่าน"
วันที่ 30 มิถุนายน พ.ศ.2560 ณ วัดอรัญญาวาส ตำบลในเวียง อำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน

ผู้เข้าร่วมประชุม มีจำนวนทั้งหมด 76 คน ประกอบด้วย แกนนำเครือข่ายป่าชุมชน 13 อำเภอ เจ้าหน้าที่และอาสาสมัครมูลนิธิฮักเมืองน่าน นักวิจัยจากสถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ คณะนักวิจัยจากมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ และผู้ร่วมสังเกตการณ์

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมในการดำเนินและบูรณาการกระบวนการมีส่วนร่วมระหว่างภาคประชาชน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ให้เกิดความเข้าใจในทิศทางเดียวกัน
2. เพื่อเป็นเวทีให้เกิดการเชื่อมร้อยภาคีเครือข่ายในการทำงานด้านป่าชุมชนและ สร้างกลไกการประสานงานในพื้นที่ เพื่อหนุนเสริมการทำงานซึ่งกัน
3. เพื่อให้เกิดวางแผนและกำหนดทิศทางการทำงานให้เกิดการฟื้นกลไกการทำงานของเครือข่ายป่าชุมชนจังหวัดน่านให้มีความเข้มแข็ง

ผลของการประชุม

ช่วงเช้า ท่านพระครูพิทักนันทคุณ เจ้าอาวาสวัดอรัญญาวาส ที่ปรึกษามูลนิธิฮักเมืองน่าน เป็นองค์ปาฐกถาในหัวข้อ การเสริมสร้างและฟื้นพลังเครือข่ายป่าชุมชน เพื่อรักษาพื้นที่ป่าต้นน้ำจังหวัดน่าน โดยที่ผ่านมาเครือข่ายถูกละเลยมานาน วันนี้เป็นการพบปะคนเก่าคนแก่และชวนกันมาคุยเรื่องดูแลรักษาป่า การฟื้นฟูพลังจิต พลังใจ พลังกาย พลังชุมชนในการที่จะกลับมาฟื้นฟูป่าที่เรามีอยู่ ริ้อฟื้นพลังสร้างกำลังใจร่วมกันอีกครั้ง หลวงพ่ออยากจะเห็นเครือข่ายป่าชุมชนทำงานร่วมกัน พัฒนาไปพร้อมๆกัน ฟื้นฟูป่าก็ใช่ว่าจะเป็นป่าเฉพาะเขตพื้นที่อย่างเดียว ก็ยังมีการฟื้นฟูป่าในเขตพื้นที่อื่นๆด้วย <u>สิ่งที่คาดหวัง</u> อยากจะเห็นเครือข่ายป่าในเมืองน่านหลอมรวมกัน ทำงานร่วมกัน ฟื้นฟูเพื่ออนาคตในวันข้างหน้า ลบภาพภูเขาหัวโล้นที่มีอย่างแพร่หลายในข่าวหรือสื่อสิ่งพิมพ์ ซึ่ง <u>ป่าในน่านมี 3 ป่า</u> ก็คือ 1) ป่าอุทยาน 2) ป่าสงวนแห่งชาติ และ3) ป่าชุมชนหรือป่าหน้าหมู่ ซึ่งป่าในแต่ละพื้นที่มีการรักษาร่วมกันไม่ว่าจะเป็นป่าหน้าหมู่หรือป่าชุมชน ทุกพื้นที่มีกฎกติการกฎระเบียบของชุมชนอยู่ ไม่ใช่ป่าของใครคนใดคนหนึ่ง

ด้วยความไวและทันสมัยของเทคโนโลยี ภาพคนส่วนใหญ่นึกถึงน่านจะนึกถึงป่าหน้าหมู่ว่าภูเขาหัวโล้น ทีนี้เราจะต้องประกาศให้โลกรู้ ให้ทุกคนรู้ว่าคนน่านทำอะไรอยู่ เราไม่ได้ต้องการให้เป็นภูเขาหัวโล้น เราจะต้องสื่อให้เห็นว่าเราต้องการพัฒนา เรากำลังพยายามแก้ไขปัญหานี้อยู่ การฟื้นฟูป่าชุมชน เราอาจจะออกรางวัลประกาศให้สื่อกระจายให้คนอื่นรู้ ปรับประยุกต์การใช้สื่อให้เป็นประโยชน์ ใช้ให้ถูกจังหวะ ถูกกาลเทศะ ขยายข้อมูลให้ถูกต้องและชัดเจน และมีการจัดทำสื่อ รูปเล่มข้อมูลทั้งเชิงลึกและตื้นแต่จะ ต้องอาศัยคนในชุมชนร่วมช่วยด้วย เพื่อรวบรวมข้อมูลไว้เป็นเล่มที่สมบูรณ์และชัดเจน แต่การเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งหมดในพื้นที่จังหวัดน่านจะต้องอาศัยหน่วยงานเครือข่าย ทั้งในพื้นที่และนอกพื้นที่เข้ามาช่วยเข้ามาเสริมกำลังในการทำงาน เสริมพลังกายและใจที่ร่วมด้วยช่วยกัน เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับชาวบ้านและหน่วยงาน สร้างความเชื่อถือให้กับหน่วยงานเพื่อที่จะง่ายต่อการเข้ามาสนับสนุนงบประมาณเข้ามาพัฒนาป่าชุมชนจังหวัดน่าน เพื่ออนาคตอีก 10 ปี หรือ 20 ปีข้างหน้า เพื่อการพัฒนาในอนาคตให้ดียิ่ง ๆ ขึ้นไป

ภาพ พระครูพิทักษ์นันทคุณ เจ้าอาวาสวัดอรัญญาวาส ที่ปรึกษามูลนิธิฮักเมืองน่าน

ข้อเสนอแนะจากท่านพระครู

การตั้งรางวัล ในอนาคตอยากให้มีการตั้งรางวัล หรือทำโล่รางวัลประกาศเกียรติคุณให้กับป่าชุมชน หรือกลุ่มชุมชนที่มีการฟื้นฟู และร่วมกันอนุรักษ์ป่าชุมชนอย่างเข้มแข็งและต่อเนื่อง เพื่อเป็นการยกย่องเชิดชูเกียรติ เป็นกำลังใจให้กับชาวบ้านหรือชุมชนนั้น และเพื่อเป็นการเผยแพร่ข่าวสารให้สาธารณชนได้รับรู้ถึงความดีงามนี้

การส่งบุคลากรเข้าไปเก็บข้อมูลป่าชุมชน บุคลากรที่ส่งเข้าไปนั้นจะต้องเป็นผู้ที่ถูกฝึกฝนมาอย่างดี มีความสามารถ มีความรู้ ความอดทน มีการนำเสนอ และการเข้าหาผู้คนได้อย่างดี จะต้องมีการชี้แจงทำความเข้าใจกับชาวบ้านให้ดีเสียก่อน แม้กระทั่งการจัดพิกัดต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการรู้จักกาลเทศะที่เหมาะสม เพื่อให้การจัดเก็บข้อมูลนี้ได้ทั้งข้อมูลเชิงตื้นและเชิงลึก และเพื่อที่จะนำข้อมูลนั้นมารวบรวมให้เป็นลายลักษณ์อักษรรวบรวมให้เป็นรูปเล่มเพื่อที่จะสามารถใช้ในการอ้างอิงได้ ข้อมูลนั้นควรจะมีข้อมูลทั้งหมดเกี่ยวกับป่าชุมชนนั้นๆ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของชนิดของ พันธุ์ไม้ เห็ด สัตว์ หรือสิ่งมีชีวิตต่าง ๆ

วัตถุประสงค์ของการจัดตั้งเครือข่ายป่าชุมชน

เพื่อเป็นการรวบรวมข้อมูลป่าชุมชนของทั้งจังหวัดมารวมกัน เพื่อเป็นการรวบรวมกลุ่มเพื่อแสดงถึงพลังที่จะสามารถมีกำลังต่อรองกับรัฐได้ในเรื่องของงบประมาณต่าง ๆ การกันเขตพื้นที่ให้ชาวบ้านดูแล ไม่ยึดพื้นที่ เนื่องจากเราจะทำให้รัฐเกิดความไว้วางใจว่าชุมชนนั้นสามารถอนุรักษ์ และรักษาฟื้นฟูป่านั้นได้

“ตะแหลว” คือเครื่องหมายแห่งความสามัคคี เป็นเครื่องแสดงถึงความเป็นเจ้าของ เป็นสิ่งที่ใช้ป้องกันเภทภัยต่าง ๆ ผู้คนในอดีตนั้นจะมีการนำตะแหลวนี้ไปปักตามต้นไม้หรือที่ต่างๆเพื่อแสดงสัญญาลักษณ์ว่าต้นไม้ต้นนี้มีเจ้าของแล้ว ที่ตรงนี้มีเจ้าของแล้ว หรือแม้แต่ความเชื่อเรื่องเจ้าที่ หากสถานที่ใดมีตะแหลวก็เชื่อว่าสถานนั้นที่เจ้าที่อยู่แล้ว

พวงกุญแจตะแหลว ของที่ระลึกการประชุม

ช่วงที่ 2 นายแพย์บุญยงค์ วงศ์รักมิตร กล่าวให้โอวาทถึงผลการสรุปจากกรมป่าไม้ในจังหวัดน่านที่มีทั้งหมด 542 ป่า 15 อำเภอ ด้วยมุมมองความคิดเรื่องป่าชุมชน ทุกคนจะมองแค่ต้นไม้กับดิน และสัตว์โดยไม่มองถึงสิ่งที่มีอยู่ข้างใต้ และความหลากหลายทางชีวภาพ ไม่สนใจว่าป่ามีอะไรนอกจากนี้บ้าง ป่ามีความหลากหลายและพันธุกรรมหลากหลาย ประเทศไทยทำลายป่า ที่เป็นแหล่งอาหารของโลก แหล่งยาของโลก ซึ่งจากป่าที่เสื่อมโทรมจะต้องมีการปลูกป่า โดยให้คนคือผู้ที่จะดูแลรักษาป่า จากสถิติป่าจังหวัดน่านเสื่อมโทรมมาก ทำให้มีแนวคิดน่านจัดการตนเองได้คิดนำเสนอข้อบัญญัติเพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วม และให้ท้องถิ่นมีส่วนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติตามข้อบัญญัติระดับตำบล

พื้นที่ป่าที่ได้รับการจัดการ โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนและองค์กรชุมชนทั้งทางตรงและทางอ้อมตามความเชื่อหรือวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อประโยชน์ที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน เป็นป่าที่ประชาชนเข้าไปใช้สอยตามวิถีชีวิตของคนในชุมชนนั้น ทั้งเรื่องการทำมาหากิน ระบบครอบครัว เครือญาติ ประเพณี ความเชื่อและกฎระเบียบในชุมชน ป่าชุมชนจึงมีหลายรูปแบบ ขึ้นอยู่กับลักษณะภูมินิเวศ วัฒนธรรมหรือประเพณีพื้นถิ่นนั้น จากวิกิมีเดีย สรุปแล้วป่าน่าน มีป่าวัฒนธรรมตั้งแต่ป่าดึกดำบรรพ และป่าที่ทางกรมป่าไม้ ได้ถือว่าตกลงกับประชาชนให้ที่ตรงนั้นเป็นป่าชุมชน

ภาพ นายแพทย์บุญยงค์ วงศ์รักมิตร

ความเป็นมาของการต่อสู้เพื่อให้ได้กฎหมายคุ้มครอง

ในปัจจุบันนี้มีการทำลายป่าในทุกวัน ไม่มีมาตรการใดที่สามารถคุ้มครองป่าได้ องค์การบริหารส่วนตำบลได้เคยมีการทำข้อบัญญัติชุมชนระดับตำบล เพื่อให้ชุมชนได้มีส่วนร่วม โดย อบต.มีหน้าที่ดูแลรักษาและใช้ประโยชน์ แต่กลับถูกค้านในระดับจังหวัดโดยมีการตั้งฝ่ายกฎหมายขึ้นมา ๗ คนร่วมกับป่าไม้ ซึ่งพวกเขาบอกว่าไม่สามารถทำได้ แต่ทาง อบต.ก็ยังมีการพยายามที่จะทำอยู่เรื่อย ๆ

วันหนึ่งท่านนายแพทย์บุญยงค์ได้บาดเจ็บเพราะหกล้มและท่านได้มีนัดกับ คุณมีชัย ฤชุพันธุ์ ซึ่ง ณ ขณะนั้นท่านได้ดำรงตำแหน่งเป็นคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ โดยท่านนายแพทย์บุญยงค์ได้มีการนำเสนอเกี่ยวกับเรื่องนี้ โดยให้ท่านมีชัยอ่านรายละเอียด เขาอ่านแล้วและบอกว่ามันใช้ได้ ไม่เกินอำนาจรัฐ ท่านเห็นว่าดีเสียอีก หากมีการแต่งตั้งคณะกรรมการมาดูแลก็ยิ่งดีเพราะเหมือนเป็นการสร้างคนที่คอยเป็นหูเป็นตาให้กับรัฐเพิ่มขึ้น หากมีผู้คัดค้านเขาแนะนำว่าให้ส่งไปให้ทางกฤษฎีกา ป่าชุมชนนั้นมีการรณรงค์มาหลายสิบปี แต่มักจะถูกตัดค้านมาตลอดโดยสภา สว. ของจังหวัด และในปี 2557 นั้นเองที่มีเอกสารป่าชุมชนที่กรมป่าไม้ได้ทำกฎหมายขึ้นมา

กล่าวชี้แจงรายละเอียดความเป็นมาของการดำเนินโครงการ “การเสริมสร้างและฟื้นพลังเครือข่ายป่าชุมชน เพื่อรักษาพื้นที่ป่าต้นน้ำจังหวัดน่าน”

ทางทีมงานจากสถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ได้มีการเข้ามาทำงานในพื้นที่จังหวัดน่านเป็นเวลาหลายปีมาแล้ว คุณบัณฑูร ล่ำซำ ประธานกรรมการมูลนิธิกสิกร อยากให้ทางทีมวิจัยมาช่วยดูในเรื่องพลวัตการเปลี่ยนแปลงของป่าน่าน โดยมีการวิเคราะห์ภาพถ่ายจากดาวเทียม ซึ่งจะเป็นได้ว่าในช่วง 7 ปีที่ผ่านมานั้นมีการสูญเสียพื้นที่ป่าไม้นั้นหายไปจำนวน 50,000 กว่าไร่ สัมพันธ์กับจำนวนผลผลิตเมล็ดข้าวโพดที่เพิ่มมากขึ้นและจำนวนการนำเข้ามากขึ้นของสารกำจัดศัตรูพืช ป่าชุมชนที่เคยมีอยู่กลับหายไป จึงเกิดการวิเคราะห์พลวัตการเปลี่ยนแปลงของป่าว่าหลายป่าที่หายไปเกิดจากสาเหตุใด และจะทำอย่างไรให้พื้นที่ป่าขยายออกไปได้ โดยในทีมมี อ.ดร.สายบัว เข็มเพชร เป็นผู้ชำนาญด้านการวิเคราะห์ภาพถ่ายจากดาวเทียม และ อ.ดร.บานจิตร สายรอคำ เป็นผู้วิจัยทางด้านการอนุรักษ์

ในครั้งแรกโครงการนี้จะมีการดำเนินการเพียงแค่ 5 อำเภอเท่านั้นแต่เห็นว่าโครงการนี้มีประโยชน์และเห็นควรว่าควรจะทำให้เป็นในระดับจังหวัดซึ่งมีทั้งหมด 15 อำเภอ โดยทางทีมวิจัยได้มีการขอความร่วมมือความสนับสนุนจาก สกว. และได้ความเห็นชอบจาก สกว. ในการสนับสนุนเป็นอย่างดี

ความสำเร็จของการทำงานวิจัยในครั้งนี้ขึ้นอยู่กับทุกคนที่มาร่วมทำงานวิจัยครั้งนี้ด้วยกัน ทุกคนคือนักวิจัยร่วมกัน โดยงานวิจัยในครั้งนี้จะมีการสร้างหมู่บ้านต้นแบบเพื่อให้ดูหลักการใช้น้ำที่เหมาะสมและเมื่อเสร็จงานวิจัยในครั้งนี้แล้วจะมีการคืนข้อมูลให้กับทุกคนทุกตำบลโดยจะมีการร่วมประชุมเช่นนี้อีกครั้ง

การวิจัยในครั้งนี้เป็นจุดเริ่มต้นที่จะให้ทุกคนมาร่วมมือกัน แลกเปลี่ยนข้อมูลร่วมกัน เป็นการตั้งหลักอีกครั้งเพื่อที่จะให้เกิดการพัฒนา และเกิดการจัดการเรื่องป่าชุมชนร่วมกันอย่างจริงจัง ต้นทุนในการวิจัยครั้งนี้คือป่าชุมชนที่ริเริ่มโดยชุมชน และมีวิวัฒนาการอย่างต่อเนื่อง หลายตำบลสามารถรักษาได้ ความเป็นชุมชน ไม่หยุดนิ่ง

สาเหตุปัญหาที่ทำให้กระบวนการชุมชนอ่อนแอลง

หลายชุมชนเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงกระบวนการชุมชนเริ่มอ่อนแอลงเนื่องมาจากปัจจัยหลายอย่าง เช่น ผู้นำต้องประกอบอาชีพ อายุของผู้นำบางคนเริ่มมากขึ้นทำให้การถ่ายทอดมีการขาดตอนเกิดขึ้น ผู้นำพิธีกรรมมีอายุมากขึ้นก็ทำให้การถ่ายทอดมีการขาดตอนเช่นกัน วิถีการดำเนินชีวิตของคนในปัจจุบันเปลี่ยนแปลงทำให้กระบวนการนั้นซึ่งมีมานานไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิตในปัจจุบัน ปัญหาจากกระบวนการพี่เลี้ยงคือ มูลนิธิฮักเมืองน่านไม่ได้มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงข้อมูล ขาดการติดต่อ ทำให้กลไกการประสานงานขาดช่วง

แผนการดำเนินโครงการ

จุดเริ่มต้นของโครงการนี้จะเริ่มจากการนำข้อมูลไปใช้ให้เกิดประโยชน์ นำข้อมูลนี้ไปทำให้เกิดความมีชีวิตชีวา ทำให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตในปัจจุบัน พื้นที่การดำเนินงานแรกมี 5 พื้นที่กลายเป็น 15 อำเภอ 88 ตำบล 542 หมู่บ้าน ซึ่งเป็นข้อมูลของปี 2551 จากใช้ระยะเวลา 2 ปี

หลังจากได้ข้อมูลทั้งหมดก็จะจัดการประชุมเช่นนี้และคืนข้อมูลทั้งหมดให้กับประชาชนอีกครั้ง จึงใคร่ขอความร่วมมือให้ชุมชนส่งตัวแทนมาเป็นคณะทำงานชุดเก็บข้อมูลภาคสนามกับทางมูลนิธิฮักเมืองน่าน และหลังจากนี้จะมีการจัดเวทีในระดับอำเภอทั้งหมด 15 อำเภออีกครั้ง เพื่อหารือว่าพื้นที่ไหนจะสามารถเก็บข้อมูลได้ช่วงไหน และกระบวนการในแต่ละพื้นที่เป็นอย่างไรบ้าง

ภาพ ชี้แจงรายละเอียดโครงการโดย ดร.บานจิตร สายรอคำ,
รองศาสตราจารย์ ดร.ศักดิ์ดา จงแก้ววัฒนา และ ดร.สายบัว เข็มเพชร

รองศาสตราจารย์ ดร.ศักดิ์ดา จงแก้ววัฒนา ข้อมูลป่าน่านยังไม่มีเป็นเชิงประจักษ์ ซึ่งยังไม่มีหลักฐานข้อมูลว่าป่าเมืองน่านเป็นยังไง ซึ่งได้ย้อนข้อมูลภาพถ่ายดาวเทียม ซึ่งป่าน่านเสียหายไปกว่า 50,000 กว่าไร่ ซึ่งสัมพันธ์กับปริมาณการปลูกข้าวโพดที่เพิ่มขึ้น ซึ่งจะสรุปได้ว่า เกิดเขาหัวโล้นเพิ่มขึ้น ซึ่งน่านยังมีของดีอยู่ยังมีป่าชุมชนที่เข้มแข็งอยู่ ป่าชุมชนบางแห่งยังคงอยู่ บางป่าหายไป ป่าชุมชนน่านยังคงอยู่ ของดีๆ ยังมีแต่ยังขาดข้อมูลในที่เป็นเชิงประจักษ์ ศึกษาข้อมูลแผนย้อนไป 30 ปี ว่าป่าชุมชนการเปลี่ยนแปลงเป็นแบบไหน การลงไปสำรวจศักยภาพของพื้นที่ ซึ่งการวิจัยนี้ไม่ได้อยู่กับทีมผู้ดำเนินโครงการแต่อยู่ที่ความร่วมมือเพื่อให้เกิดการทำงานที่ประสบความสำเร็จ และเป็นผลประโยชน์ให้กับคนน่านและของประเทศ ที่ได้อาศัยแม่น้ำน่านเป็นต้นน้ำเจ้าพระยา

ดร.บานจิตร สายรอคำ หลักการดำเนินโครงการ “เสริมสร้างและฟื้นพลังเครือข่ายป่าชุมชนเพื่อรักษาพื้นที่ป่าต้นน้ำจังหวัดน่าน” มีจุดเน้นในการ สร้างพื้นที่ให้ชุมชนแลกเปลี่ยนเรียนรู้ วิเคราะห์ปัญหา/หาแนวทางการพลิกฟื้นกลไกการจัดการป่าชุมชน ใช้พลังความรู้จากการศึกษาวิจัย นำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการขับเคลื่อนการจัดการทรัพยากรโดยชุมชนในรูปแบบของการจัดการป่าชุมชน นำองค์ความรู้ทางวิชาการร่วมกับภูมิปัญญาท้องถิ่นผสมผสานเพื่อบริการวิชาการสู่ชุมชน โดยการฟื้นองค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นในมิติต่าง ๆ เพื่อเป็นจุดเชื่อมร้อยให้เครือข่ายป่าชุมชน มีพื้นที่และสร้างการเรียนรู้ร่วมกันด้วยกระบวนการที่มีความสมดุลกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ควบคู่กับการวัฒนธรรมชุมชนโดยน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและศาสตร์พระราชา มาประยุกต์ใช้ตามความเหมาะสมสอดคล้องกับวิถีชีวิต วัฒนธรรม และระบบนิเวศของชุมชน โดยมีหน่วยงาน ทั้งภายในและภายนอก ได้ร่วมเรียนรู้ เป็นพี่เลี้ยงและให้การสนับสนุนปัจจัยที่เอื้อให้เกิดการทำงาน ซึ่งในระยะยาวคาดว่าจะเกิดการปรับตัวของชุมชนที่เข้มแข็งเป็นรูปธรรม มีระบบการจัดการป่าชุมชนที่มีประสิทธิภาพต่อไป

แนวทางการดำเนินงานจากภาคส่วนต่าง ๆ เพื่อร่วมฟื้นคืนผืนป่าน่าน ที่ผ่านมา ได้ส่งสัญญาณที่ดีเกี่ยวกับการระดมสรรพกำลังจากหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภายใน และภายนอกมีส่วนร่วมฟื้นคืนผืนป่าด้วยวิธีการที่หลากหลายต่างมีเครื่องมือ และชุดความรู้ของตนเอง แต่การดำเนินงานเป็นไปในลักษณะที่ต่างคนต่างทำเฉพาะจุดที่ตนเองถนัด และแยกส่วนพิจารณาและมุ่งแก้ไขและให้ความสำคัญในมิติของการปลูกป่าเฉพาะที่เห็นเป็นต้นไม้ และละเลยในมิติของชุมชน และกลุ่มองค์กรภาคประชาสังคมในพื้นที่ ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนา ในขณะที่ปัญหาเดิมยังมีความซับซ้อน หยั่งรากลึก และมีพลวัตยิ่งขึ้น

อย่างไรก็ตามจากการติดตามสถานการณ์การแก้ไขปัญหาป่าน่าน พบว่าสถานการณ์ยังคงวนเวียนระหว่างการใช้กฎหมายและอำนาจของรัฐกับการใช้ประโยชน์ที่ดินของชาวบ้าน ที่ยังไม่มีข้อสรุปที่ชัดเจนได้ ทั้งนี้ ความพยายามในการหารือที่ผ่านมามักติดปัญหาเกี่ยวกับกฎหมายในการปฏิบัติงานในระดับต่าง ๆ ที่ไม่สามารถทำให้เกิดการขับเคลื่อนได้อย่างมีประสิทธิภาพได้ อันเนื่องมาจากองค์ประกอบในการบริหารจัดการในแต่ละระดับ

ในขณะที่ภาคประชาชนเริ่มมีความอ่อนล้า อ่อนแรง จากการเข้าร่วมประชุมเพื่อหาทางออกในการแก้ไขปัญหาสถานการณ์ปัญหาในพื้นที่ ร่วมกับหน่วยงาน/ภาคส่วนต่าง ๆ ในประเด็นซ้ำ ๆ ครั้งแล้วครั้งเล่า แต่ไม่เกิดผลในเชิงปฏิบัติ

ด้วยเหตุนี้คณะผู้ศึกษาร่วมกับเครือข่ายองค์กรภาคประชาชน และเครือข่ายป่าชุมชน จังหวัดน่านได้กลับมาทบทวน และตั้งหลักในการทำงานร่วมกัน โดยนำ “ทุนเดิม” ที่มีอยู่ ทั้งในแง่ของ เครือข่ายป่าชุมชน พื้นที่ป่าชุมชน ผู้นำชุมชน ทั้งผู้นำทางจิตวิญญาณ ผู้นำทางบารมี ได้จุดประกายในการทำงานเพื่อ ให้เกิดการเชื่อมร้อยเครือข่ายการทำงานร่วมกัน มีพื้นที่ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เสริมพลังซึ่งกันและกันให้เกิดการ “ฟื้นพลัง” มีระบบการจัดการป่าชุมชนให้กลับมีชีวิตชีวา ซึ่งแนวทางดังกล่าวนี้น่าจะเป็นทางเลือกและเป็นความหวังที่นามาสู่การคลี่คลายสถานการณ์ปัญหาป่าน่านอีกแนวทางหนึ่งได้

แต่ทั้งนี้การที่จะฟื้นพลังเครือข่าย “ป่าชุมชนน่าน” ให้กลับมามีชีวิตชีวา มีระบบการจัดการที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของชุมชนในแต่ละภูมินิเวศนั้น จำเป็นต้องมีการทบทวนตรวจสอบสถานะภาพของข้อมูลป่าชุมชนทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เพื่อเกิดความชัดเจนในภาพรวม “ต้นทุน” ของ “ป่าชุมชน” ก่อน และภายหลังจากนั้นค่อยร่วมกันแสวงหาแนวทางในการเสริมพลังที่เหมาะสมในแต่ละบริบทพื้นที่ต่อไป

ภาพ แผนที่ปักหมุดเรื่องราวดี ๆ ในพื้นที่น่าน

ช่วงที่ 3 การพูดคุยแลกเปลี่ยนโดยคุณสนิท มณเทียร

ในช่วงที่ผ่านมานั้น พอถึงฤดูที่สามารถเก็บเห็ด หน่อไม้ หรืออาหารป่าได้ ก็จะมีอาหารกินกัน การอนุรักษ์ การรักษาป่าก็จะอยู่ในรูปของการบวชป่า มีการอนุรักษ์จากระดับเล็ก ๆ คือระดับชุมชนไปจนถึงระดับอำเภอ มีคณะกรรมการหลายคน และได้เคยมีการเสนอทางนโยบาย โดยมีการผลักดันให้มี พรบ.ป่าชุมชน แต่ก็มักจะล้มเหลว จึงมีการถอยออกมาอยู่ในระดับเล็ก ๆ ช่วยเหลือร่วมมือกันในระดับเล็ก ๆ ที่ผ่านมานั้นมีแต่ข่าวที่เสื่อมเสียแพร่ออกไปและในวันนี้จะทำให้เกิดการเผยแพร่สิ่งดี ๆ ออกไป

ภาพ การพูดคุยแลกเปลี่ยนโดยคุณสนิท มณเทียร

กิจกรรมกลุ่มดำเนินการโดย มูลนิธิฮักเมืองน่าน

โดยกิจกรรมให้รวมกลุ่มกันเป็นอำเภอ ซึ่งจะมีทั้งหมด 15 กลุ่ม โดยให้แต่ละกลุ่มอำเภอทำสัญลักษณ์ป่าชุมชนของแต่ละอำเภอที่มีอยู่ในตอนนี้ว่ามีป่าชุมชนอยู่ตรงไหนบ้างในพื้นที่อำเภอนั้น

<u>กิจกรรมทำฐานข้อมูลปักหมุดลงในแผนที่จริง</u>

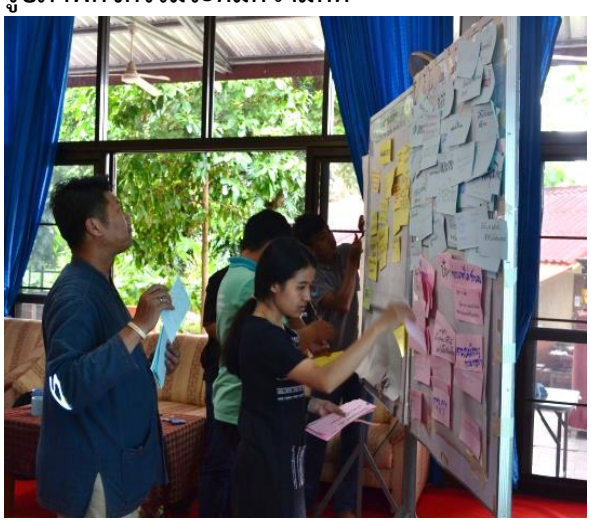
โดยมีการปักหมุดลงในแผนที่จริงของอำเภอ โดยกิจกรรมในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์คือ

1. เพื่อผนึกกำลังให้ได้ข้อมูลปัจจุบัน
2. เพื่อให้ได้ของเขตป่าที่ชัดเจน
3. เพื่อให้เครือข่ายเกิดการขยายขยับดำเนินการต่อได้

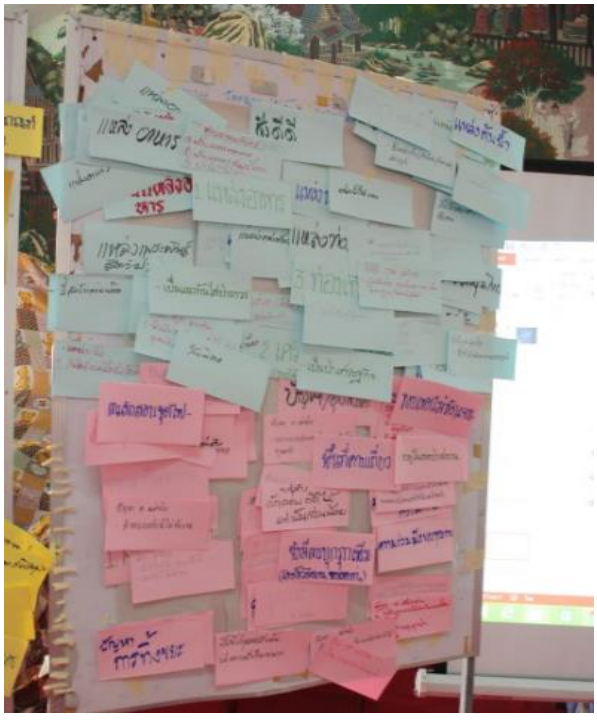
<u>กิจกรรมระดมความคิด</u>

มีการแจกกระดาษสีต่าง ๆ ไปยังแต่ละกลุ่มอำเภอ โดยให้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับป่าชุมชนและการดำเนินโครงการในครั้งนี้ โดย กระดาษสีฟ้า = สิ่งดีๆที่ได้จากป่าชุมชน
กระดาษสีชมพู = ปัญหาในป่าชุมชน
กระดาษสีเหลือง = แนวทางแก้ปัญหา
กระดาษสีเขียว = ข้อกังวล

รูปภาพกิจกรรมระดมความคิด

ผลสรุปจากการระดมกลุ่มสนทนา

จากการแบ่งกลุ่มทำกิจกรรมแบ่ง 15 อำเภอ ระดมความคิดและฐานข้อมูลเรื่องป่าชุมชนเบื้องต้นของแต่ละพื้นที่ และการใช้ประโยชน์ร่วมกันระหว่างคนกับป่า ซึ่งได้รวบรวม 4 หัวข้อ อธิบายตามตารางดังนี้

ลำดับ	หัวข้อ	อธิบาย
1	สิ่งดี ๆ ที่ได้จากป่าชุมชน	ได้แก่ แหล่งอาหาร, แหล่งสมุนไพร, แหล่งเพาะพืชพันธุ์ไม้, . ขอบเขตชัดเจน, เป็นแหล่งท่องเที่ยว, แหล่งต้นน้ำ, เป็นป่าใช้สอย, แหล่งผลิตออกซิเจน, มีกฎระเบียบ, แหล่งน้ำใช้สอย, แหล่งไม้ใช้สอย, แนวกันไฟป่าถาวร
2	ปัญหาในป่าชุมชน	ได้แก่ ไฟป่า, การลักลอบตัดไม้, ขอบเขตไม่ชัดเจน, พื้นที่ทับซ้อน, คณะกรรมการไม่เข้มแข็ง, ขาดความรู้ความเข้าใจในการดูแลป่า, ป่าชุมชนมีน้อยแต่มีคนใช้มากขึ้น, พื้นที่เป็นภูเขาสูงยากแก่การสำรวจ, ไม่มีกฎระเบียบมารองรับการบริหารจัดการ, ยังมีการบุกรุกเพิ่ม, ความร่วมมือและจิตสำนึก
3	แนวทางแก้ปัญหา	ได้แก่ การใช้กฎระเบียนในข้อบังคับชุมชน, สร้างกฎระเบียบที่เข้มงวด, ทำงานร่วมกับเจ้าหน้าที่ในการแก้ปัญหา, ทำแนวกันไฟ, ทำขอบเขตให้ชัดเจน, ควรมีงบประมาณสนับสนุนการบริหารจัดการป่าชุมชน, ขึ้นทะเบียน, สร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ป่า, บรรจุเป็นหลักสูตรการเรียนรู้
4	ข้อกังวล	ได้แก่ นโยบายของรัฐและข้อกฎหมาย, ภัยพิบัติ, ข้อขัดแย้งระหว่างชุมชนและรัฐ, การทำวิจัยไม่ต่อเนื่องทำวิจัยแล้วหาย

การปฏิบัติงานลงพื้นที่

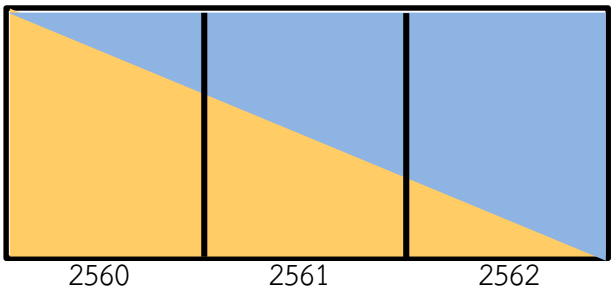
หลังจากการทำกิจกรรมร่วมกัน ก็ได้มีการวางแผนการทำงานครั้งถัดไปคือ ลงพื้นที่รายอำเภอทั้ง 15 อำเภอในจังหวัดน่าน เพื่อสอบถามและศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมเป็นฐานข้อมูลในแต่ละอำเภอ นอกจากจะมีการเรียงลำดับอำเภอเพื่อลงพื้นที่สังเกตการณ์แล้ว ยังมีรายชื่อผู้ประสานงานแต่ละอำเภอไว้เรียบร้อยแล้ว จัดเรียงในตารางดังนี้

ลำดับ	อำเภอ	ชื่อผู้ประสานงาน	ที่อยู่	เบอร์โทรศัพท์
1	อำเภอสันติสุข	1.นายอธิวัฒน์ สุธรรม 2.นายเพชร ไชยพงษ์	76 ม.3 ต.พงษ์ อ.สันติสุข จ.น่าน 192 ม.4 ต.ป่าแลวหลวง อ.สันติสุข จ.น่าน	063-5184913 098-6565075
2	อำเภอนาน้อย	1.นายเกษตร ยศบุญเรือง 2.นางสาวทิพวัลย์ ธนภัคพลชัย	21 ม.4 ต.ศรีษะเกษ อ.นาน้อย จ.น่าน 68 ม. 7 ต.สถาน อ.นาน้อย จ.น่าน	081-9510669 0272928-081
3	อำเภอนาหมื่น	1.นายสุทัศน์ อินมงคล 2.นายชรินทร์ อินต๊ะเหล็ก	ม.10 ต.ปิงหลวง อ.นาหมื่น จ.น่าน	087-8405119
4	อำเภอภูเพียง	1.นายสนิท มณเทียร 2.นางอมรา ชัยพินิจ	4 ม.13 ต.ฝายแก้ว อ.ภูเพียง จ.น่าน	080-6750971 089-5592940
5	อำเภอบ้านหลวง	1.นายสุพล แก้วใหม่ 2.นายบรรจง ไชยยงค์	98 ม.5 ต.บ้านฟ้า อ.บ้านหลวง จ.น่าน	081-7658992
6	อำเภอท่าวังผา	1.นายสมหมาย วังสาร 2.นายประชิน ใบยา	144 ม.10 ต.ตาลชุม อ.ท่าวังผา จ.น่าน 47 ม.2 ต.ผาตอ อ.ท่าวังผา จ.น่าน	080-0862833 0403221-081
7	อำเภอสองแคว	1.นายสมยศ สิงห์คราช 2.นายณรงค์ฤทธิ์ ศิริวงค์วรพัฒน์	81 ม.1 ต.ยอด อ. สองแคว จ.น่าน	091-7507569
8	อำเภอปัว	1.นายสมฤทธิ์ เนตรทิพย์ 2.นายธวัช บัสละ	58 ม.1 ต.ศิลาแลง อ.ปัว จ.น่าน 19 ม.2 ต.ศิลาเพชร อ.ปัว จ.น่าน	084-3642218 087-1875429
9	อำเภอเชียงกลาง	1.นายธนทรัพย์ สิงห์ธนะ 2.นายธมิท สงวนฤทธิ์	59 ม.3 ต.พระธาตุ อ.เชียงกลาง จ.น่าน	080-1234753
10	อำเภอทุ่งช้าง	1.นายเจริญ พานิช 2.นายสวาท พินยา	55 ม.9 ต.งอบ อ.ทุ่งช้าง จ.น่าน 1/2 ม.3 ต.และ อ.ทุ่งช้าง จ.น่าน	084-4796033 1143768-086
11	อำเภอแม่จริม	1.นางสาวสุดารัตน์ ถางนา 2.นายมนตรี พรมี	5 ม.4 ต.หมอเมือง อ.แม่จริม จ.น่าน 55 ม.1 ต.หนองแดง อ.แม่จริม จ.น่าน	097-9645747 084-3786470
12	อำเภอเวียงสา	1.นายนิพล สมภารวงค์ 2.นายเจริญ สุคำหล้า	11 ม.5 ต.จอมจันทร์ อ.เวียงสา จ.น่าน 3/2 ม.4 ต.แม่สาคร อ.เวียงสา จ.น่าน	081-8853012 095-6765054
13	อำเภอเมืองน่าน	1.นายสวาสดิ์ สอนใจ 2.นายสมาน ระวิโสด	5 ม.1 ต.ถืมตอง อ.เมือง จ.น่าน 18 ม.3 ต.บ่อ อ.เมือง จ.น่าน	087-1792451 1890203-082
14	อำเภอเฉลิมพระเกียรติ	-		
15	อำเภอบ่อเกลือ	-		

ช่วงสุดท้ายสรุปผลและข้อสังเกตจากเวที โดย คุณสำรวย ผัดผล : นายกองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองจัง

การทำงานเรื่องป่าเราห่างการทำงานกันมาหลายปี ในการรวมตัวพูดคุยระหว่างเครือข่ายในเรื่องของป่าชุมชน ข้อดีที่กลับมาพูดคุยกันวันนี้ก็มีข้อดีที่ว่าเราจะมีการขับเคลื่อนและสร้างกำลังใจที่จะทำเรื่องป่าชุมชนกันอีกครั้ง

<u>การทำงานสามเครือข่าย</u> –นักวิจัย-มูลนิธิฮักเมืองน่าน.-ชุมชน = กลไกลการเรียนรู้ร่วมกันรับรู้กระบวนการทำงานใหม่ และทันสมัย โดยมีการทำงานตามบทบาทหน้าที่ วางกฎระเบียบตามวาระ

บทบาทของชุมชนรักษาป่า
บทบาทของ นักวิจัย + มูลนิธิฮักเมืองน่าน และภาคีเครือข่าย

ทีมนักวิจัยและมูลนิธิฮักเมืองน่าน จะอำนวยความสะดวกในเรื่องของฐานข้อมูล เพื่อเรียนรู้พัฒนาหลัก 3 หัวข้อ <u>หัวข้อแรก</u> 1) พัฒนาการเดี่ยว(พื้นที่หมู่บ้าน), 2) พัฒนาการเครือข่าย(ระดับตำบล/ระดับจังหวัด) รวมไปถึงพัฒนาการในส่วนของจังหวัด <u>หัวข้อที่สอง</u> ฟื้นฟูป่า การศึกษาพิกัด ทำเลที่ตั้ง <u>หัวข้อที่สาม</u> กลไก เครือข่ายป่าชุมชนถูกสร้างขึ้นมาใหม่ขยายเป็นเครือข่ายจังหวัด ดังนั้นคนที่จะทำงานหลัก ๆ ได้คือคนในชุมชนเอง ที่สามารถบอกขอบเขตหรือพิกัดในพื้นที่ป่าชุมชนได้ ที่จะนิยาม 1.จดแจ้งกฎหมายกับป่าไม้ 2.เป็นไปตามประเพณี จะต้องระบุได้ว่าพื้นที่ไหนบ้างที่มีการจดแจ้ง และพื้นที่ไหนบ้างที่ไม่ได้จดแจ้ง พอคนในชุมชนรู้ข้อมูลของป่าในชุมชนเอง หน่วยงานสนับสนุนก็จะมาตามสิทธิ์จดแจ้งตามกฎหมายของรัฐ และนักวิจัยหรือผู้สนับสนุนก็จะตามมา เบื้องต้นจะต้องทำความเข้าใจสถานะของเครื่องมือใหม่ หรือเป้าหมาย ถึงรุ่นลูกหลานมีข้อมูลที่สามารถส่งต่อความชัดเจนเพื่อสร้างฐานความเข้าใจกับคนรุ่นลูกรุ่นหลานที่จะพัฒนาสานต่อเรื่องป่าชุมชนในอนาคต

ทุกพื้นจังหวัดน่านมีป่าชุมชนแต่ละตำบล จะต้องมีการจัดการกลุ่มให้เกิดความเข้มแข็ง จัดตั้งคณะทำงานสร้างเครือข่ายในระดับหมู่บ้าน ระดับตำบล และระดับจังหวัด จัดตั้งประธาน คณะกรรมการป่าชุมชนในหมู่บ้านของตนเอง ที่กลุ่มเครือข่ายป่าชุมชนทุกพื้นที่จะต้องมี ได้แก่ 1.กรรมการ 2.กำลัง(สมาชิก) 3.กฎกติกา 4.กองทุน เพื่อสร้างรากฐานความเข้มแข็งและความชัดเจนให้กลุ่มในอนาคต และสิ่งที่อยากจะเห็นในอนาคตคือพื้นที่บนแผนที่มีสีเขียว (พื้นที่ป่าและภูเขา) มากกว่าสีแดง (พื้นที่ภูเขาหัวโล้น)

รูปภาพกิจกรรมประชุมชี้แจงรายละเอียดระดับจังหวัด

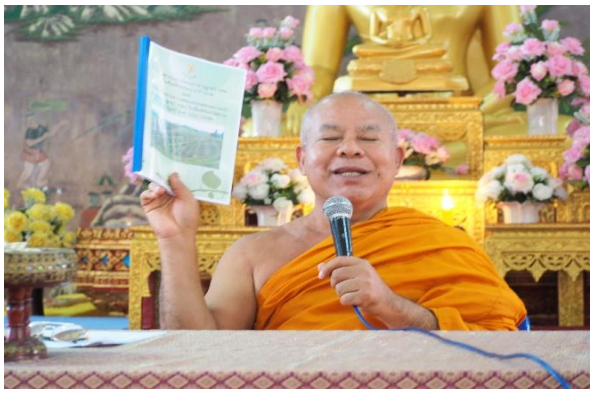

ภาคผนวก ง

รูปภาพกระบวนการดำเนินงานสำรวจและเก็บข้อมูลป่าชุมชน 15 อำเภอ

1. ภาพการประชุมชี้แจงรายละเอียดการดำเนินงานโครงการฯ ร่วมกับผู้นำเครือข่ายป่าชุมชนระดับจังหวัด

2. ภาพการประชุมชี้แจงรายละเอียดการดำเนินงานโครงการฯ และเก็บข้อมูล อำเภอเฉลิมพระเกียรติ

3. ภาพการประชุมชี้แจงรายละเอียดการดำเนินงานโครงการฯ และเก็บข้อมูล อำเภอบ่อเกลือ

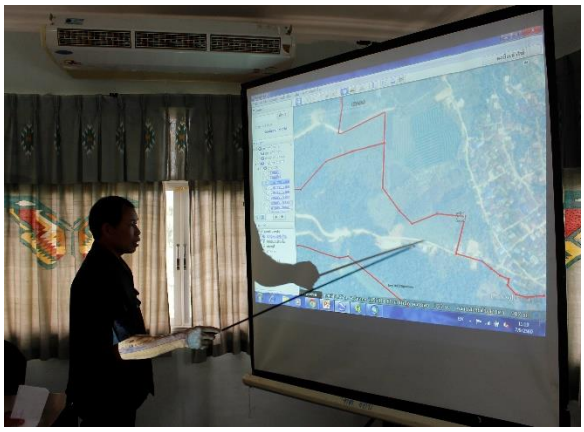

4. ภาพการประชุมชี้แจงรายละเอียดการดำเนินงานโครงการฯ และเก็บข้อมูล อำเภอทุ่งช้าง

5. ภาพการประชุมชี้แจงรายละเอียดการดำเนินงานโครงการฯ และเก็บข้อมูล อำเภอเชียงกลาง

6. ภาพการประชุมชี้แจงรายละเอียดการดำเนินงานโครงการฯ และเก็บข้อมูล อำเภอปัว

7. ภาพการประชุมชี้แจงรายละเอียดการดำเนินงานโครงการฯ และเก็บข้อมูล อำเภอท่าวังผา

8. ภาพการประชุมชี้แจงรายละเอียดการดำเนินงานโครงการฯ และเก็บข้อมูล อำเภอสองแคว

9. ภาพการประชุมชี้แจงรายละเอียดการดำเนินงานโครงการฯ และเก็บข้อมูล อำเภอสันติสุข

10. ภาพการประชุมชี้แจงรายละเอียดการดำเนินงานโครงการฯ และเก็บข้อมูล อำเภอแม่จริม

11. ภาพการประชุมชี้แจงรายละเอียดการดำเนินงานโครงการฯ และเก็บข้อมูล อำเภอภูเพียง

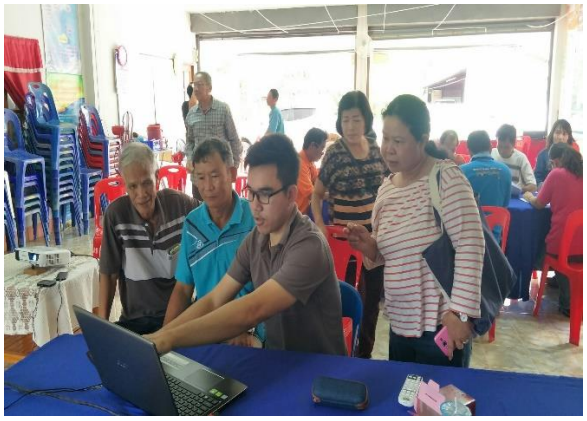

12. ภาพการประชุมชี้แจงรายละเอียดการดำเนินงานโครงการฯ และเก็บข้อมูล อำเภอเมืองน่าน

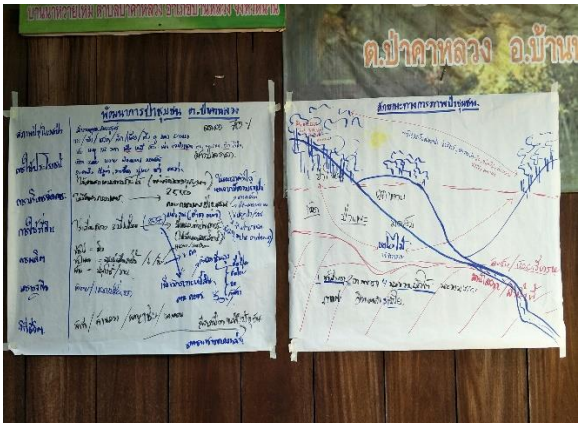
13. ภาพการประชุมชี้แจงรายละเอียดการดำเนินงานโครงการฯ และเก็บข้อมูล อำเภอบ้านหลวง

14. ภาพการประชุมชี้แจงรายละเอียดการดำเนินงานโครงการฯ และเก็บข้อมูล อำเภอเวียงสา

15. ภาพการประชุมชี้แจงรายละเอียดการดำเนินงานโครงการฯ และเก็บข้อมูล อำเภอนาน้อย

16. ภาพการประชุมชี้แจงรายละเอียดการดำเนินงานโครงการฯ และเก็บข้อมูล อำเภอนาหมื่น

ภาคผนวก จ

รูปภาพกิจกรรม การขับเคลื่อนเครือข่ายป่าชุมชน

รูปภาพ เวทีขับเคลื่อนเครือข่ายป่าชุมชนของภาคประชาชน จังหวัดน่าน-แพร่ วันที่ 24 พฤศจิกายน พ.ศ.2561
ณ โรงแรม 107 ทาวเวอร์ ตำบลในเวียง อำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน

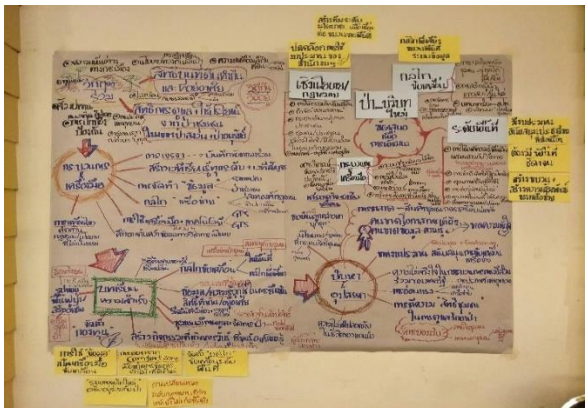

รูปภาพ ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ “เวทีคู่ขนานพัฒนาบทเรียนการจัดการสิ่งแวดล้อมภาคเหนือ สู่การขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติ” วันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2562 ณ เบล์วิลล่ารีสอร์ท อ.หางดง จ.เชียงใหม่

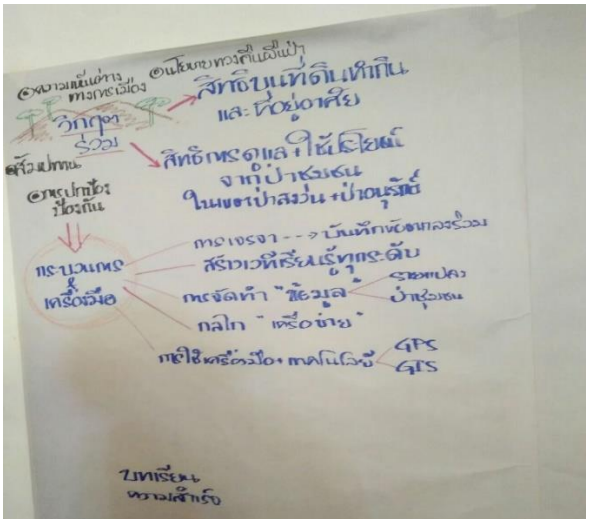

รูปภาพ ร่วมเวทียกระดับความร่วมมือฯ เครือข่ายภาคประชาชน วันที่ 12 -13 กรกฎาคม 2562 ณ ป่าชุมชน ตำบลแม่ทา ,องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ทา อ.แม่ออน จ.เชียงใหม่

รูปภาพ คณะทำงานของโครงการฯ และตัวแทนเครือข่ายป่าชุมชนจังหวัดน่านเข้าพบเจ้าหน้าที่สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 13

รูปภาพ Dr.Shivani Agarwal garwal จาก Stanford University สนใจศึกษาข้อมูลการจัดการป่าชุมชนน่าน โดยการเข้าพบ และลงพื้นที่ร่วมกับ คณะทำงานโครงการฯ

ภาคผนวก ฉ

รายชื่อทำเนียบผู้ประสานงานเครือข่ายป่าชุมชนจังหวัดน่าน

รายชื่อทำเนียบผู้ประสานงานเครือข่ายป่าชุมชนจังหวัดน่าน

1. ระดับอำเภอ

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง	ที่อยู่	ติดต่อ
1	นายสวาท พินยา	ประธานสภา	2/1 ม.3 ต.และ อ.ทุ่งช้าง จ.น่าน	086-1143768
2	นายสุพงษ์ ขะฉาย	รองนายก	109 ม.8 ต.ปอน อ.ทุ่งช้าง จ.น่าน	081-0207819
3	นายสวาท ธรรมะรักษา	กำนัน	65 ม.4 ต น้ำพาง อ.แม่จริม จ.น่าน	085-6279436
4	นายปวรวิช คำหอม	สภาองค์กรชุมชน	8 ม.1 ต.น้ำพาง อ.แม่จริม จ.น่าน	095-896057
5	นายเสาร์ คำมูลอินทร์	ผู้ใหญ่บ้าน	118 ม.8 ต.เมืองจัง อ.ภูเพียง จ.น่าน	083-5683480
6	นายเสวียน สองสีขวา	ประธานเครือข่าย ข่ายป่าชุมชน	32 ม.3 ต.เมืองจัง อ.ภูเพียง จ.น่าน	096-5137048
7	นายประชิน ใบยา	รองประธาน	47 ม.2 ต.ผาตอ อ.ท่าวังผา จ.น่าน	081-0403221
8	นายบุญช่วย พุทธะ	ประธานสภา	66 ม.3 ต.ศรีภูมิ อ.ท่าวังผา จ.น่าน	093-1351846
9	นายมนตรี เชี่ยวสุวรรณ		126 ม.11 ต.เปือ อ.เชียงกลาง จ.น่าน	081-1625636
10	นายธนารันต์ สวนทม		212 ม.4 ต.เปือ อ.เชียงกลาง จ.น่าน	061-2845245
11	นายอธิวัฒน์ สุธรรม	ประธานสภา	76 ม.3 ต.พงษ์ อ.สันติสุข จ.น่าน	063-5184913
12	นายเพรช ไชยพงษ์	ประธานสภา องค์กร	192 ม.4 ต.ป่าแลวหลวง อ.สันติสุข จ.น่าน	098-6565075
13	นายสวาสดิ์ สอนใจ	เลขาสภา	5 ม.1 ต.ถืมตอง อ.เมือง จ.น่าน	087-1792451
14	นายสว่าง เปรมประสิทธิ์	กำนัน	20 ม.4 ต.สะเนียน อ.เมือง จ.น่าน	089-6361683
15	น.ส.ช่อเอื้ยง ปันติ	กองเลขานุการ เครือข่ายคนน่าน จัดการตนเอง	9 ม.11 ต.ศรีษะเกษ อ.นาน้อย จ.น่าน	085-7158271
16	นาย สุวิทธ โทนหาร	สภาองค์กรชุมชน	25 หมู่4 ต.น้ำตก อ.นาน้อย จ.น่าน	097-9913301

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง	ที่อยู่	ติดต่อ
17	นาย นิพล สมการวงศ์	ประธานสภา	11 ม.5 ต.จอมจันทร์ อ.เวียงสา จ.น่าน	081-8853012
18	นายถวิล เขียวปัญญา	สารวัตกำนัน	64 ม.1 ต.ปงสนุก อ.เวียงสา จ.น่าน	086-9241943
19	นาย บรรจง ไชยยงค์	ประธานป่าชุมชน	98 ม.5 ต.บ้านฟ้า อ.บ้านหลวง จ.น่าน	081-7658992
20	นาย อิสรภาพ คำฟู	นายก อบต.บ้านพี้	42 ม.2 ต.บ้านพี้ อ.บ้านหลวง จ.น่าน	093-1854852
21	นายสมยศ สิงห์คราช	ประธานสภา	81 ม.1 ต.ยอด อ.สองแคว จ.น่าน	091-7507569
22	นาย ณรงค์ฤทธิ์ สิริวงค์วรพัฒน์	นายก อบต.นาไร่หลวง	200 ม.5 ต.นาไร่หลวง อ.สองแคว จ.น่าน	098-6643638
23	นายธวัช บัสละ	กำนัน	19 ม.2 ต.ศิลาเพชร อ.ปัว จ.น่าน	087-1875429
24	นายอรุณ อินปา	กำนัน	136 ม.10 ต.ภูคา อ.ปัว จ.น่าน	086-1819851
25	นายชรินทร์ อินต๊ะเหล็ก	ประธานองค์กร	ม.10 ต.ปิงหลวง อ.นาหมื่น จ.น่าน	089-2646519
26	นายสุทันน์ อินมงคล		108 ม.8 ต.บ่อแก้ว อ.นาหมื่น จ.น่าน	087-8405119
27	นายก๋อง อุปจักร์		35 ม.4 ต.บ่อเกลือใต้ อ.บ่อเกลือ จ.น่าน	089-8535089
28	นายเมธาวัฒน์ พุฒิธาดากุล	นายก อบต.ดงพญา	49 ม.7 ต.ดงพญา อ.บ่อเกลือ จ.น่าน	054-059801
29	นาย อุดม หอมดอก	กำนัน	18 ม.4 ต.ห้วยโก๋น อ.เฉลิมพระเกียรติ จ.น่าน	081-6723838
30	นายสารวัต ใจปิง		ต.ขุนน่าน อ.เฉลิมพระเกียรติ จ.น่าน	088-4310261

2. ระดับตำบล

2.1 อำเภอเมืองน่าน

ลำดับ	ตำบล	ชื่อ-สกุล	ที่อยู่	เบอร์ติดต่อ
1	**ไชยสถาน**	นายกรกฎ อินทะรังษี	199 ม.3 ต.ไชยสถาน อ.เมืองน่าน จ.น่าน	089-5596101
2		นายเสน่ห์ ปิวดี	ม.4 ต.ไชยสถาน อ.เมือง จ.น่าน	095-4487596
3		นายสังเวียน มณีรัตน์	120 ม.5 ต.ไชยสถาน อ.เมือง จ.น่าน	089-9518211
4		นางมะลิ พุทธนา	200 ม.6 ต.ไชยสถาน อ.เมือง จ.น่าน	088-4006315
5		นายประพันธ์ เกียรสืบ	81 ม.7 ต.ไชยสถาน อ.เมือง จ.น่าน	084-7407192
6		นางปรานอม สิทธิรัตน์	5 ม.8 ต.ไชยสถาน อ.เมือง จ.น่าน	083-8504073
7	**กองควาย**	นายเกษม สินทัญญู	190 ม.1 ต.กองควาย อ.เมือง จ.น่าน	098-5523460
8		นายอินผล โนราช	19 ม.2 ต.กองควาย อ.เมือง จ.น่าน	081-0446582
9		นายเสถียร โพราช	226 ม.5 ต.กองควาย อ.เมือง จ.น่าน	083-3236355
10		นายสุทัพ พรมมา	282/7 ต.กองควาย อ.เมือง จ.น่าน	089-5550961
11		นายศิวกร กุณาวงค์	335 ม.9 ต.กองควาย อ.เมือง จ.น่าน	093-4711376
12		นายชำนาญ มณีรัตน์	214 ม.11 ต.กองควาย อ.เมือง จ.น่าน	086-1955195
13	**ผาสิงห์**	นายธนภัทร สุมเจริญทวีกูล	19 ม.1 ต.ผาสิงห์ อ.เมือง จ.น่าน	086-1932958
14		นายสุรินทร์ รินทร์คง	146 ม.2 ต.ผาสิงห์ อ.เมือง จ.น่าน	089-0109250
15		นายบุญธรรม รินอินทร์	68 ม.4 ต.ผาสิงห์ อ.เมือง จ.น่าน	089-8557669
16		นายพรชัย ไชยสาน	309 ม.7 ต.ผาสิงห์ อ.เมือง จ.น่าน	089-5543507
17	**นาซาว**	นางรุ่งรัตน์ คำสอน	127 ม.1 ต.นาซาว อ.เมือง จ.น่าน	094-1614076
18		นางสมหมาย มโนวร	200 ม.2 ต.นาซาว อ.เมือง จ.น่าน	081-1674584
19		นายเพ็ญ อินวุฒิ	47 ม.4 ต.นาซาว อ.เมือง จ.น่าน	081-0260486
20		นายภูมิวิทยา เกยรติยศ	137 ม.5 ต.นาซาว อ.เมือง จ.น่าน	095-4231386
21		นางจุฑาทิพย์ ชัยวุฒิ	85 ม.6 ต.นาซาว อ.เมือง จ.น่าน	064-3271598
22		นายจำเนียร อินวุฒิ	46 ม.7 ต.นาซาว อ.เมือง จ.น่าน	063-8359080
23	**เรือง**	นายสนั่น วิสมต		085-7225214
24		นายสิทธิ์ ทองพา	29/2 ต.เรือง อ.เมือง จ.น่าน	080-6729923
25		นายบวร มงคลวิสุทธิ์	57 ม.3 ต.เรือง อ.เมือง จ.น่าน	089-5604548
26		นายสมคิด กาวินัน		081-0219846
27		นายธนาวินทร์ ทานิล	55 ม.6 ต.เรือง อ.เมือง จ.น่าน	084-7395220
28		นายธรณินทร์ แก้วสวัสดิ์	ม.7 ต.เรือง อ.เมือง จ.น่าน	087-1768794

ลำดับ	ตำบล	ชื่อ-สกุล	ที่อยู่	เบอร์ติดต่อ
29		นายชัยวัฒน์ แซ่โฟ้ง	ม.8 ต.เรือง อ.เมือง จ.น่าน	090-2129645
30	**สะเนียน**	นายประสิทธิ์ ไชยยงค์	11 ม.1 ต.สะเนียน อ.เมือง จ.น่าน	090-2129645
31		นายนิยม ปัญญาวงค์	41 ม.2 ต.สะเนียน อ.เมือง จ.น่าน	098-0094607
32		นายดำรง ต๊ะจา	81 ม.3 ต.สะเนียน อ.เมือง จ.น่าน	085-6222005
33		นายสว่าง เปรมประสิทธิ์	20 ม.4 ต.สะเนียน อ.เมือง จ.น่าน	089-6361683
34		นายสมัย ทรงตระกูลวงค์	10 ม.5 ต.สะเนียน อ.เมือง จ.น่าน	084-5501194
35		นายยุทธชัย กานนตระกูล	80 ม.6 ต.สะเนียน อ.เมือง จ.น่าน	088-4110348 , 080-031866
36		นายสนั่น โนนิล	ม.7 ต.สะเนียน อ.เมือง จ.น่าน	063-7837925
37		นายประสนธ์ บันปวง	54 ม.8 ต.สะเนียน อ.เมือง จ.น่าน	061-2904511
38		นายระพีพงษ์ อิมพิริ	120 ม.9 ต.สะเนียน อ.เมือง จ.น่าน	080-1312967
39		นายสมนึก แซ่จ๋าว	28 ม.10 ต.สะเนียน อ.เมือง จ.น่าน	087-0732198
40		นายอุทัย แซ่ผ่าน	86 ม.11 ต.สะเนียน อ.เมือง จ.น่าน	
41		นายวัชรพล สุยะ	97 ม.12 ต.สะเนียน อ.เมือง จ.น่าน	092-9184984
42		นาย องไหน แซ่สี	72 ม.13 ต.สะเนียน อ.เมือง จ.น่าน	
43		นายเกียรติศักดิ์ ย่าสกุลกิจ	158 ม.14 ต.สะเนียน อ.เมือง จ.น่าน	090-4689528
44		นายสมชาติ แซ่ผ่าน	2 ม.15 ต.สะเนียน อ.เมือง จ.น่าน	099-7962894
45		นายโชคชัย แซ่เติ๋น	42 ม.16 ต.สะเนียน อ.เมือง จ.น่าน	083-3205352
46	**บ่อ**	นายสมนึก แหวนคำ	15 ม.1 ต.บ่อ อ.เมือง จ.น่าน	086-1166399
47		นายมี เพลิดพลาย	129 ม.2 ต.บ่อ อ.เมือง จ.น่าน	084-3682746
48		นายสุนทร เสสาร	17 ม.3 ต.บ่อ อ.เมือง จ.น่าน	088-3970120
49		นายนคร ผาแก้ว	169 ม.4 ต.บ่อ อ.เมือง จ.น่าน	093-1321749
50		นายสาโรจน์ พนมพิบูล	124 ม.5 ต.บ่อ อ.เมือง จ.น่าน	095-6989387
51		นางรุ่งทิพย์ ต๊ะลี	34 ม.6 ต.บ่อ อ.เมือง จ.น่าน	091-6182879
52		นายเอกพล ลีพิพัฒน์กุล	144 ม.7 ต.บ่อ อ.เมือง จ.น่าน	093-6074411
53		นายวิทูรย์ ตั้งเจียมศรี	36 ม.8 ต.บ่อ อ.เมือง จ.น่าน	081-0301764
54		นายเสงี่ยม ศิริกันไชย	65 ม.9 ต.บ่อ อ.เมือง จ.น่าน	084-8034924
55		นายไวพจน์ คำนวน	240 ม.10 ต.บ่อ อ.เมือง จ.น่าน	089-5526562
56	**ถืมตอง**	นายสวัสดิ์ สอนใจ	5 ม.1 ต.ถืมตอง อ.เมือง จ.น่าน	087-1792451
57		นายศุภพงษ์ เอี่ยมปราณีต	ม.2 ต.ถืมตอง อ.เมือง จ.น่าน	089-5319881
58		นายกิจจา ทองสุข	24 ม.3 ต.ถืมตอง อ.เมือง จ.น่าน	086-9177427

ลำดับ	ตำบล	ชื่อ-สกุล	ที่อยู่	เบอร์ติดต่อ
59		นายณัฐดนัย ปัญญา	29 ม.6 ต.ถืมตอง อ.เมือง จ.น่าน	086-3709424
60		นายธนกฤต อุ่นหน่อ		099-7340069
61		นายบุญอยู่ สวนสม	47 ม.8 ต.ถืมตอง อ.เมือง จ.น่าน	089-9505680

2.2 อำเภอเวียงสา

ลำดับ	ตำบล	ชื่อ-สกุล	ที่อยู่	เบอร์ติดต่อ
1	**แม่ขะนิง**	นายสมบัติ แดงถา	48 ม.1 ต.แม่ขะนิง อ.เวียงสา จ.น่าน	098-0077185
2		นายไสว ปั๋นจา	ม.2 ต.แม่ขะนิง อ.เวียงสา จ.น่าน	095-5733125
3		นายทวี ไชยวงค์	ม.3 ต.แม่ขะนิง อ.เวียงสา จ.น่าน	096-3030170
4		นายวิทยา แซ่เล็ง	21 ม.4 ต.แม่ขะนิง อ.เวียงสา จ.น่าน	
5		นายนราธิป คำแคว่น	100 ม.5 ต.แม่ขะนิง อ.เวียงสา จ.น่าน	097-9806234
6		นายชาติชาย โชติธนภัทร	280 ม.6 ต.แม่ขะนิง อ.เวียงสา จ.น่าน	093-9434206
7		นายสิริพงษ์ ทรงศิริเลิศวัฒนา	22 ม.7 ต.แม่ขะนิง อ.เวียงสา จ.น่าน	
8	**น้ำมวบ**	นายนัฐพงษ์ นันตา	146 ม.2 ต.น้ำมวบ อ.เวียงสา จ.น่าน	064-1619099
9		นายสมพร สิงห์ป้อง	87 ม.3 ต.น้ำมวบ อ.เวียงสา จ.น่าน	093-2809710
10		นายชลวิทย์ สุทธิมา	27 ม.5 ต.น้ำมวบ อ.เวียงสา จ.น่าน	090-7510819
11		นายกวี ขัดแก้ว	23/2 ม.5 ต.น้ำมวบ อ.เวียงสา จ.น่าน	084-4855734
12		นายสว่าง พรมรักษา	31 ม.7 ต.น้ำมวบ อ.เวียงสา จ.น่าน	065-6618565
13		นายสถิต กองแก้ว	32 ม.8 ต.น้ำมวบ อ.เวียงสา จ.น่าน	086-4367282
14	**อ่ายนาไลย**	นายสมควร ชำนาญ	80 ม.1 ต.อ่ายนาไลย อ.เวียงสา จ.น่าน	086-9241975
15		นายรุ่ง ศรีแก้ว	67 ม.2 ต.อ่ายนาไลย อ.เวียงสา จ.น่าน	081-4868483
16		นายจรัส รินชม	46 ม.3 ต.อ่ายนาไลย อ.เวียงสา จ.น่าน	086-1860648
17		นายปรีชา สมบัติแก้ว	207 ม.4 ต.อ่ายนาไลย อ.เวียงสา จ.น่าน	064-6861798
18		นายเหมือน กามะวิณ์	122 ม.5 ต.อ่ายนาไลย อ.เวียงสา จ.น่าน	088-2690954
19		นายสุรชัย สุขสวัสดิ์	80 ม.6 ต.อ่ายนาไลย อ.เวียงสา จ.น่าน	085-0355888
20		นายสวาท ศรีพา	25/1 ม.7 ต.อ่ายนาไลย อ.เวียงสา จ.น่าน	084-3677755
21		นายจรูญ เสาร์ทิพย์	287 ม.8 ต.อ่ายนาไลย อ.เวียงสา จ.น่าน	084-8856462
22		นายเฉลิม ศรีแก้ว	4/1 ม.9 ต.อ่ายนาไลย อ.เวียงสา จ.น่าน	085-7170893
23		นายโชติ ปัญญาสิทธิ์	ม.10 ต.อ่ายนาไลย อ.เวียงสา จ.น่าน	089-5579656
24		นายเนตร คำเครื่อง	67/1 ม.11 ต.อ่ายนาไลย อ.เวียงสา จ.น่าน	086-2149289
25	**ยาบหัวนา**	นายบุญชา สีสนิท	87 ม.1 ต.ยาบหัวนา อ.เวียงสา จ.น่าน	093-8421696

ลำดับ	ตำบล	ชื่อ-สกุล	ที่อยู่	เบอร์ติดต่อ
26		นายศรีนวล สาใจ	14/1 ม.2 ต.ยาบหัวนา อ.เวียงสา จ.น่าน	095-5852580
27		นายบุญญาฤทธิ์ สินใจ	ม.3 ต.ยาบหัวนา อ.เวียงสา จ.น่าน	094-7410027
28		นายวัน แก้วกุสา	117 ม.4 ต.ยาบหัวนา อ.เวียงสา จ.น่าน	085-7064785
29		นายถนอม ปิจดี	93 ม.5 ต.ยาบหัวนา อ.เวียงสา จ.น่าน	080-7917735
30		นายธีระพงษ์ ธีรประพฤทธิ์	161 ม.6 ต.ยาบหัวนา อ.เวียงสา จ.น่าน	087-1936892
31		นายประเสริฐ ศักดอ์ทวีกุล	121 ม.7 ต.ยาบหัวนา อ.เวียงสา จ.น่าน	089-9501633
32	**แม่สา**	นายถวิล ธิยศ	331 ม.1 ต.แม่สา อ.เวียงสา จ.น่าน	062-5264021
33		นายอเนก ปิจดี	2 ม.2 ต.แม่สา อ.เวียงสา จ.น่าน	082-8914399
34		จ.ส.อ.ธีรเดช ธนานุตตยกุล	8/1 ม.3 ต.แม่สา อ.เวียงสา จ.น่าน	080-7899935
35		นายสำรวย ตันพา	2 ม.4 ต.แม่สา อ.เวียงสา จ.น่าน	061-2957563
36		นายเจริญ สุภา	281 ม.5 ต.แม่สา อ.เวียงสา จ.น่าน	093-2207694
37		นายสวิง แก้วกุลา	90/2 ต.แม่สา อ.เวียงสา จ.น่าน	087-7862678
38		นายท่อง วิปัญญา	144 ม.7 ต.แม่สา อ.เวียงสา จ.น่าน	093-1132703
39	**ขึ่ง**	นายประดิษฐ์ อินต๊ะเขื่อน	114 หมู่ 4 ต.ขึ่ง อ.เวียงสา จ.น่าน	087-1815651
40		นายอัครพงค์ ยอดคำ	86 หมู่ 6 ต.ขึ่ง อ.เวียงสา จ.น่าน	061-3501849
41	**จอมจันทร์**	นายสง่า ไผ่แจ้คำมูล		082-8955750
42		นายสนกฤต ชุ่มเฟื่อย	67 หมู่ 2 ต.จอมจันทร์ อ.เวียงสา จ.น่าน	097-2264326
43		นายคมสัน อภิวัน	72 หมู่ 3 ต.จอมจันทร์ อ.เวียงสา จ.น่าน	099-6873766
44		นายผดุง จันต๊ะ	7 หมู่ 5 ต.จอมจันทร์ อ.เวียงสา จ.น่าน	061-1626543
45		นายไฟรุ่ง สีแก้ว	60 หมู่ 6 ต.จอมจันทร์ อ.เวียงสา จ.น่าน	089-2636102
46		นายสุรชัย กองทา	111 หมู่ 7 ต.จอมจันทร์ อ.เวียงสา จ.น่าน	086-1165250
47		นายอุทัย อนุมา	146 หมู่ 8 ต.จอมจันทร์ อ.เวียงสา จ.น่าน	091-8540146
48	**ปงสนุก**	นายก้าน พรมแก้ว	183 หมู่ 2 ต.ปงสนุก อ.เวียงสา จ.น่าน	089-4319594
49		นายสมศักดิ์ มิจดี	111/3 หมู่ 3 ต.ปงสนุก อ.เวียงสา จ.น่าน	089-4342299
50		นายอุดร ปร่ำเป็ง	14 หมู่ 4 ต.ปงสนุก อ.เวียงสา จ.น่าน	061-7974040
51	**แม่สาคร**	นายประสิทธิ์ กันไชย		098-8169219
52		นายอำนวย วุฒิยา		081-7979057
53	**ส้าน**	นายธานน มาละวัง	233 ม.3 ต.ส้าน อ.เวียงสา จ.น่าน	081-1661420
54		นายวัชรพงษ์ กองตา	74 ม.4 ต.ส้าน อ.เวียงสา จ.น่าน	086-9167443
55		นายสิน กันอิน	18 ม.5 ต.ส้าน อ.เวียงสา จ.น่าน	096-4243640
56		นางปราณี น้องศิริลา	45 ม.6 ต.ส้าน อ.เวียงสา จ.น่าน	097-2716169

ลำดับ	ตำบล	ชื่อ-สกุล	ที่อยู่	เบอร์ติดต่อ
57		นายเกษม เมืองตัน	39 ม.8 ต.ส้าน อ.เวียงสา จ.น่าน	096-9986822
58		นายเทพ ต่างใจ	ม.9 ต.ส้าน อ.เวียงสา จ.น่าน	
59		นายถนอมศักดิ์ ทิพย์ลุ้ย	25 ม.10 ต.ส้าน อ.เวียงสา จ.น่าน	089-6328610
60	**ไหล่น่าน**	นายประยุทธ์ มีนัก	44/1 ม.1 ต.ไหล่น่าน อ.เวียงสา จ.น่าน	083-5659916
61		นายศิริศักดิ์ ขัดแปง	18/1 ม.2 ต.ไหล่น่าน อ.เวียงสา จ.น่าน	081-0317860
62		นายหลี สีแก้ว	100 ม.3 ต.ไหล่น่าน อ.เวียงสา จน่าน	092-5131922
63		นายอินทร คุณต๊ะเสน	105 ม.4 ต.ไหล่น่าน อ.เวียงสา จ.น่าน	096-6507531
64		นายเศรษฐพงศ์ เพือยทำ	82 ม.5 ต.ไหล่น่าน อ.เวียงสา จ.น่าน	085-6236083
65		นายณรงค์ อูปคำ	38 ม.7 ต.ไหล่น่าน อ.เวียงสา จ.น่าน	081-1797512
66		นางบังอร หลวงแก้ว	76 ม.8 ต.ไหล่น่าน อ.เวียงสา จ.น่าน	094-7273576, 085-6169920

2.3 อำเภอนาน้อย

ลำดับ	ตำบล	ชื่อ-สกุล	ที่อยู่	เบอร์ติดต่อ
1	**สันทะ**	นายทินกร ปันปั๋น	104 ม.1 ต.สันทะ อ.นาน้อย จ.น่าน	093-1327507
2		นายสวัสดิ์ อุดใจ	53 ม.2 ต.สันทะ อ.นาน้อย จ.น่าน	097-1390267
3		นายบุญธง ล้อมน้ำ	บ้านวังคำ ม.4 ต.สันทะ อ.นาน้อย จ.น่าน	093-130711
4		นายทอด พรมอัน	136 ม.5 ต.สันทะ อ.นาน้อย จ.น่าน	089-9557020
5		นายเรืองเดช กันทะลือ	245 ม.6 ต.สันทะ อ.นาน้อย จ.น่าน	086-1906976
6		นายนภดล หล้ารินทร์	87 ม.7 ต.สันทะ อ.นาน้อย จ.น่าน	099-0570162
7		นายศรีนวล ตนใจ	70 ม.8 ต.สันทะ อ.นาน้อย จ.น่าน	087-1909378
8		นายกสิษฐ์พล เตยะ	21 ม.10 ต.สันทะ อ.นาน้อย จ.น่าน	091-0712489
9	**เชียงของ**	นายพินิจ ปันอ้าย	2 ม.1 ต.เชียงของ อ.นาน้อย จ.น่าน	091-8523987
10		นายไกรสร แสงสร้อย	40 ม.2 ต.เชียงของ อ.นาน้อย จ.น่าน	081-0271039
11		นายสุภาพร ยะซ้าน	75 ม.3 ต.เชียงของ อ.นาน้อย จ.น่าน	089-9557678
12		นายสุรศักดิ์ อุ่นพรหม	12 ม.เชียงของ อ.นาน้อย จ.น่าน	090-2836392
13		นายมนตรี อินถา	91 ม.5 ต.เชียงของ อ.นาน้อย จ.น่าน	081-7836248 ,081-4726908
14		นายวิเชียร ถาอินวงค์	9 ม.6 ต.เชียงของ อ.นาน้อย จ.น่าน	
15		นายทอง ถาทิพย์	7 ม.7 ต.เชียงของ อ.นาน้อย จ.น่าน	095-4533507
16	**นาน้อย**	นายพนา รักวิชา		089-8386299

ลำดับ	ตำบล	ชื่อ-สกุล	ที่อยู่	เบอร์ติดต่อ
17		นายคงศักดิ์ ใจเหมือย	18 ม.3 ต.นาน้อย อ.นาน้อย จ.น่าน	062-3014319
18		นางศรีสุภัค ปิยศทิพย์		
19		นายดวง ติ๋บถา	63/1 ม.5 ต.นาน้อย อ.นาน้อย จ.น่าน	088-4019863
20		นายศรทอง คำลือสาย	45 ม.7 ต.นาน้อย อ.นาน้อย จ.น่าน	081-5314001
21		นายวิมล โนทะวงค์	ม.8 ต.นาน้อย อ.นาน้อย จ.น่าน	063-1642887
22		นายวิชิต นานาแสน	54 ม.9 ต.นาน้อย อ.นาน้อย จ.น่าน	088-4019862
23	**น้ำตก**	นายเกียรติรักษ์ กาต๊ะวงค์	159 ม.1 ต.น้ำตก อ.นาน้อย จ.น่าน	095-8796171
24		นายสมบูรณ์ ใจมะณี	108 ม.2 ต.น้ำตก อ.นาน้อย จ.น่าน	086-1865592
25		นายทักษิณ ในจักร	63 ม.3 ต.น้ำตก อ.นาน้อย จ.น่าน	098-5800872
26		นายสุวิทย์ โทนหาร	25 ม.4 ต.น้ำตก อ.นาน้อย จ.น่าน	097-9913301
27		นายนิคม จันวัง	22 ม.6 ต.น้ำตก อ.นาน้อย จ.น่าน	096-3209780
28		นายวินัย ก้อนใหญ่	130 ม.7 ต.น้ำตก อ.นาน้อย จ.น่าน	
29	**บัวใหญ่**	นางถาวร ไชยแก้วมา	29 ม.1 ต.บัวใหญ่ อ.นาน้อย จ.น่าน	087-1815145 ,080-4966081
30		นายประเสริษฐ์ ตันยอด	11 ม.4 ต.บัวใหญ่ อ.นาน้อย จ.น่าน	063-8155993
31		นายเสาวภา พนมมินทร์	15 ม.6 ต.บัวใหญ่ อ.นาน้อย จ.น่าน	097-9978351
32	**ศรีษะเกษ**	นายอดุลย์ สุรายศ	64 ม.1 ต.ศรีษะเกษ อ.นาน้อย จ.น่าน	099-7617207
33		น.ส.ศรีเพ็ญ ศรีวิชัย	7 ม.2 ต.ศรีษะเกษ อ.นาน้อย จ.น่าน	099-8560944
34		นายยนต์ เสนตา	140 ม.3 ต.ศรีษะเกษ อ.นาน้อย จ.น่าน	095-5245918
35		นายณัฐนนท์ มะติ	57 ม.4 ต.ศรีษะเกษ อ.นาน้อย จ.น่าน	089-8384522
36		นายสวาท ยาพรม	123 ม.5 ต.ศรีษะเกษ อ.นาน้อย จ.น่าน	080-1286517
37		นายเอื้อ เสนตา	15 ม.3 ต.ศรีษะเกษ อ.นาน้อย จ.น่าน	093-2305574
38		นายลิทธิพล ยศบุญเรือง	237 ม.7 ต.ศรีษะเกษ อ.นาน้อย จ.น่าน	083-3243728
39		นายเสน่ห์ อุ่นคา	98 ม.8 ต.ศรีษะเกษ อ.นาน้อย จ.น่าน	096-9601698
40		นายอนันต์ พรมผัน	63 ม.9 ต.ศรีษะเกษ อ.นาน้อย จ.น่าน	084-8095623
41		นายสิทธิกร มาจักร์	119 ม.10 ต.ศรีษะเกษ อ.นาน้อย จ.น่าน	093-0346544
42		นางกัญโย หล้าคำ	6 ม.11 ต.ศรีษะเกษ อ.นาน้อย จ.น่าน	081-7657985
43		นายพเยาว์ ติ๊บบุญศรี	82 ม.12 ต.ศรีษะเกษ อ.นาน้อย จ.น่าน	082-8965904
44		น.ส.มัลลิกา พรมอ้าย	178 ม.13 ต.ศรีษะเกษ อ.นาน้อย จ.น่าน	095-6878002
45		นายชาติ ใจลี้ธ์	207 ม.14 ต.ศรีษะเกษ อ.นาน้อย จ.น่าน	093-2437268
46	**สถาน**	นายจ่วน อันยะ	109 ม.1 ต.สถาน อ.นาน้อย จ.น่าน	085-6264022

ลำดับ	ตำบล	ชื่อ-สกุล	ที่อยู่	เบอร์ติดต่อ
47		นายธรรม ธิแดง	100 ม.2 ต.สถาน อ.นาน้อย จ.น่าน	081-0324077
48		นายสุชาติ ปันไร่	159 ม.3 ต.สถาน อ.นาน้อย จ.น่าน	084-7865920
49		นายเมธี มะราช		
50		นายชาติ ทะเทพ	93 ม.6 ต.สถาน อ.นาน้อย จ.น่าน	081-0206861
51		นายเดี่ยว พรมผา	117 ม.7 ต.สถาน อ.นาน้อย จ.น่าน	089-8898149
52		นายเขาโชติ เปี้ยทา	85 ม.8 ต.สถาน อ.นาน้อย จ.น่าน	097-9923676
53		นายชาตรี ก๋านะ	27 ม.9 ต.สถาน อ.นาน้อย จ.น่าน	082-2201091

2.4 อำเภอภูเพียง

ลำดับ	ตำบล	ชื่อ-สกุล	ที่อยู่	เบอร์ติดต่อ
1	**น้ำเกี๋ยน**	นายสมชาย สิทธิกา	117 ม.1 ต.น้ำเกี๋ยน อ.ภูเพียง จ.น่าน	084-3735890
2		ผญ.คาด ดีสีใส	96 ม.3 ต.น้ำเกี๋ยน อ.ภูเพียง จ.น่าน	080-7936295
3		นายปรีชา ดีสม	159 ม.4 ต.น้ำเกี๋ยน อ.ภูเพียง จ.น่าน	089-2728890
4		นายผ่อง มหาวงค์นันท์	115 ม.15 ต.น้ำเกี๋ยน อ.ภูเพียง จ.น่าน	081-9921710
5	**น้ำแก่น**	นายวรพงษ์ สิทธิกาคำ	149 ม.4 ต.น้ำแก่น อ.ภูเพียง จ.น่าน	082-8885976
6		นายนิกร อุตมะ	79 ม.6 ต.น้ำแก่น อ.ภูเพียง จ.น่าน	082-1965604
7		นายสุเทพ บัณฑิต	ม.7 ต.น้ำแก่น อ.ภูเพียง จ.น่าน	094-6037623
8		นายพล บุญแรง	62 ม.8 ต.น้ำแก่น อ.ภูเพียง จ.น่าน	064-9015943
9		นายทวม มูลรี้	21/9 ต.แก่นอุดร อ.ภูเพียง จ.น่าน	096-6937840
10		นายชนะ พรมพัง	93 ม.10 ต.น้ำแก่น อ.ภูเพียง จ.น่าน	063-8924261
11	**ฝายแก้ว**	นายนมพร รัตนชมภู	7 ม.2 ต.ฝายแก้ว อ.ภูเพียง จ.น่าน	090-9818591
12		น.ส.ศิริรัตน์ รัตนวิโรจน์	159 ม.3 ต.ฝายแก้ว อ.ภูเพียง จ.น่าน	091-8540279
13		นางสาวพัชราภรณ์ อ๋าวรนา	234 ม.4 ต.ฝายแก้ว อ.ภูเพียง จ.น่าน	080-7939105
14		นายมนัส ยาโน	44 ม.5 ต.ฝายแก้ว อ.ภูเพียง จ.น่าน	064-0785904
15		นางมาลี สมเมือง	181 ม.6 ต.ฝายแก้ว อ.ภูเพียง จ.น่าน	086-1878154
16		นายชุติมา สุกุนา	269 ม.7 ต.ฝายแก้ว อ.ภูเพียง จ.น่าน	086-1186625
17		นางวนัชพร ปิ่นนาค	106 ม.8 ต.ฝายแก้ว อ.ภูเพียง จ.น่าน	086-1866424
18		นายประสิทธิ หนองคำ	14 ม.9 ต.ฝายแก้ว อ.ภูเพียง จ.น่าน	089-4327526
19		นายเกตุ ธรรมกิต	1 ม.10 ต.ฝายแก้ว อ.ภูเพียง จ.น่าน	085-6525920
20		นายสมฤทธิ์ แผนสัน	22 ม.11 ต.ฝายแก้ว อ.ภูเพียง จ.น่าน	084-4839819
21		นางศรีแพร ศรีอรษา	253 ม.12 ต.ฝายแก้ว อ.ภูเพียง จ.น่าน	087-9553955

ลำดับ	ตำบล	ชื่อ-สกุล	ที่อยู่	เบอร์ติดต่อ
22		นางอมรา ชัยพินิจ	4 ม.13 ต.ฝายแก้ว อ.ภูเพียง จ.น่าน	089-5592940
23		นายศรี อินภูธร	73 ม.14 ต.ฝายแก้ว อ.ภูเพียง จ.น่าน	063-7367969
24		นางบัวเตียว ไชยสถาน	94 ม.15 ต.ฝายแก้ว อ.ภูเพียง จ.น่าน	084-9864651
25		นายวิชาญ กันทะยา	59 ม.16 ต.ฝายแก้ว อ.ภูเพียง จ.น่าน	061-3637468
26		นางกัลป์ยาภัสร์ จันทร์ธนโชติกุล	84 ม.17 ต.ฝายแก้ว อ.ภูเพียง จ.น่าน	086-9218840
27	**เมืองจัง**	นายอิ่นคำ แสนชัย	42 ม.1 ต.เมืองจัง อ.ภูเพียง จ.น่าน	095-4513591
28		นายศรศักดิ์ ก๋าวงค์	128 ม.3 ต.เมืองจัง อ.ภูเพียง จ.น่าน	093-2606371
29		นายจำนง บุญเปิง	145 ม.4 ต.เมืองจัง อ.ภูเพียง จ.น่าน	084-8035140
30		นายศักดา สัตยวงค์	123 ม.5 ต.เมืองจัง อ.ภูเพียง จ.น่าน	081-7768600
31		นายดิเหรก ใจจันทร์	79 ม.6 ต.เมืองจัง อ.ภูเพียง จ.น่าน	061-3479210
32		นายไพโรจน์ กันพัน	ม.7 ต.เมืองจัง อ.ภูเพียง จ.น่าน	084-8944322
33		นายกฤต อินต๊ะนาม	103 ม.8 ต.เมืองจัง อ.ภูเพียง จ.น่าน	
34		นายวุฒิ บัวผัน	79 ม.9 ต.เมืองจัง อ.ภูเพียง จ.น่าน	081-4735510
35		นายมิตร สงคราม	156 ม.10 ต.เมืองจัง อ.ภูเพียง จ.น่าน	084-6088213
36		นายเพรช พรมไชย	46 ม.11 ต.มงคลเจริญสุข อ.ภูเพียง จ.น่าน	093-2233752

2.5. อำเภอเฉลิมพระเกียรติ

ลำดับ	ตำบล	ชื่อ-สกุล	ที่อยู่	เบอร์ติดต่อ
1	**ห้วยโก๋น**	นายธนวัฒน์ อินทะแก้ว	ม.1 ต.ห้วยโก๋น อ.เฉลิมพระเกียรติ จ.น่าน	
2		นายสมัย กันต์ทวีกุล	102 ม.1 ต.ห้วยโก๋น อ.เฉลิมพระเกียรติ จ.น่าน	088-4340070
3		นายจันทร์ สุริยา	25 ม.4 ต.ห้วยโก๋น อ.เฉลิมพระเกียรติ จ.น่าน	087-3093914
4		นายใจคำ ดีวรรณา	77 ม.5 ต.ห้วยโก๋น อ.เฉลิมพระเกียรติ จ.น่าน	063-8937274
5		นางธัญญวดี สุขสำราญ	40 ม.6 ต.ห้วยโก๋น อ.เฉลิมพระเกียรติ จ.น่าน	087-1805956
6		นายเพชร หอมดอก	36 ม.7 ต.ห้วยโก๋น อ.เฉลิมพระเกียรติ จ.น่าน	088-5477706
7	**ขุนน่าน**	นายแดรง อุ่นถิ่น	94 หมู่ 1 ต.ขุนน่าน อ.เฉลิมพระเกียรติ จ.น่าน	088-4310261

ลำดับ	ตำบล	ชื่อ-สกุล	ที่อยู่	เบอร์ติดต่อ
8		นายทอน แบงอุด	94 หมู่ 1 ต.ขุนน่าน อ.เฉลิมพระเกียรติ จ.น่าน	
9		นายสว่าง ใจปิง	90 หมู่ 3 ต.ขุนน่าน อ.เฉลิมพระเกียรติ จ.น่าน	065-4890089
10		นางสาวเรณู เนตรทิพย์	47 หมู่ 5 ต.ขุนน่าน อ.เฉลิมพระเกียรติ จ.น่าน	093-1964171
11		นายสมหวัง อุ่นถิ่น	16 หมู่ 6 ต.ขุนน่าน อ.เฉลิมพระเกียรติ จ.น่าน	065-8808097
12		นายเดช บัวเหล็ก	36 หมู่ 8 ต.ขุนน่าน อ.เฉลิมพระเกียรติ จ.น่าน	097-9576213
13		นายชูวิท ใจปิน	82 หมู่ 10 ต.ขุนน่าน อ.เฉลิมพระเกียรติ จ.น่าน	
14		นายเสริฐ หอมดอก	151 หมู่ 11 ต.ขุนน่าน อ.เฉลิมพระเกียรติ จ.น่าน	061-3263213
15		นายสมเกียรติ เครือแปง	หมู่ 12 ต.ขุนน่าน อ.เฉลิมพระเกียรติ จ.น่าน	081-3874155
16		นายกิตติกร แปงอุด	100 หมู่ 13 ต.ขุนน่าน อ.เฉลิมพระเกียรติ จ.น่าน	063-6780954
17		นายเกตุ อุ่นถิ่น	47 หมู่ 14 ต.ขุนน่าน อ.เฉลิมพระเกียรติ จ.น่าน	
18		นายจันทร์ อุ่นถิ่น	77 หมู่ 15 ต.ขุนน่าน อ.เฉลิมพระเกียรติ จ.น่าน	064-5311542

2.6 อำเภอท่าวังผา

ลำดับ	ตำบล	ชื่อ-สกุล	ที่อยู่	เบอร์ติดต่อ
1	**แสนทอง**	นางผ่องใส ไชยวิชู		
2		นายพล ทะแก้ว	5 หมู่ 3 ต.แสนทอง อ.ท่าวังผา จ.น่าน	
3		นายสมพงษ์ ภาวงค์	169 หมู่ 4 ต.แสนทอง อ.ท่าวังผา จ.น่าน	061-3289679
4		นายวิทย์ ธรรมศิริ	หมู่ 5 ต.แสนทอง อ.ท่าวังผา จ.น่าน	091-8312959
5		นายสวัสดิ์ ธรรมศิริ	44 หมู่ 6 ต.แสนทอง อ.ท่าวังผา จ.น่าน	092-4320053
6		นายบุญยา กิตินันท์	24 หมู่ 7 ต.แสนทอง อ.ท่าวังผา จ.น่าน	063-8348913
7		นายธนดล ปรารมณ์	96 หมู่ 8 ต.แสนทอง อ.ท่าวังผา จ.น่าน	080-6647699
8	**ริม**	ผ.ญ.สำราญ สุทธไชย	264 หมู่ 1 ต.ริม อ.ท่าวังผา จ.น่าน	089-9531098
9		นายมนูญ พลเล็ก		

ลำดับ	ตำบล	ชื่อ-สกุล	ที่อยู่	เบอร์ติดต่อ
10		นายถาวร ไชยสลี	225 หมู่ 3 ต.ริม อ.ท่าวังผา จ.น่าน	092-7314519
11		นายวิสุทธิ ศิริแก้ว	7 หมู่ 5 ต.ริม อ.ท่าวังผา จ.น่าน	088-4045106
12		นายธนิต คำอุ่น	บ้านเชียงแล หมู่ 6 ต.ริม อ.ท่าวังผา จ.น่า	086-1888902
13	**ผาทอง**	นายอุดม ทานัน	145 หมู่ 1 ต.ผาทอง อ.ท่าวังผา จ.น่าน	089-2133108
14		นายหมั้น ใจพิศ	40 หมู่ 2 ต.ผาทอง อ.ท่าวังผา จ.น่าน	082-1934824
15		นายสมชาย ใจทิศ	9 หมู่ 3 ต.ผาทอง อ.ท่าวังผา จ.น่าน	098-7907958
16		นายธีรพล เหลืองตรงกิจ	100 หมู่ 4 ต.ผาทอง อ.ท่าวังผา จ.น่าน	080-1356898
17		นายสมคิด แซ่เตี่น	130 หมู่ 5 ต.ผาทอง อ.ท่าวังผา จ.น่าน	093-3422745
18		นายเทพศักดิ์ หลี่พานิช	71 หมู่ 6 ต.ผาทอง อ.ท่าวังผา จ.น่าน	081-0327906
19		นายบุญเลิศ ตระกูลพิทักษ์กิจ	3 หมู่ 7 ต.ผาทอง อ.ท่าวังผา จ.น่าน	083-3232289
20		นายอนันต์ หลวงยศ	73 หมู่ 8 ต.ผาทอง อ.ท่าวังผา จ.น่าน	081-8666471
21	**ตาลชุม**	นายประกอบ เขื่อนแก้ว	64 หมู่ 1 ต.ตาลชุม อ.ท่าวังผา จ.น่าน	081-0313747
22		นายสมบูรณ์ พะมิตร	1/6 หมู่ 2 ต.ตาลชุม อ.ท่าวังผา จ.น่าน	081-7241031
23		จริยา คำหว่าย	218 หมู่ 3 ต.ตาลชุม อ.ท่าวังผา จ.น่าน	
24		นางชวนพิศ วงค์สิริ	132 หมู่ 4 ต.ตาลชุม อ.ท่าวังผา จ.น่าน	089-9548572
25		นายเกตุ ปาโน	249 หมู่ 5 ต.ตาลชุม อ.ท่าวังผา จ.น่าน	089-5559005
26		นายแต่ง เขียนมงคล	16 หมู่ 6 ต.ตาลชุม อ.ท่าวังผา จ.น่าน	097-9681803
27		นายทรวง ศิริ	27 หมู่ 7 ต.ตาลชุม อ.ท่าวังผา จ.น่าน	062-3081791
28		เปลี่ยน คำรัตน์	46 หมู่ 8 ต.ตาลชุม อ.ท่าวังผา จ.น่าน	095-3976613
29		นายสิงห์โต เรือนแก้ว	4 หมู่ 9 ต.ตาลชุม อ.ท่าวังผา จ.น่าน	061-2680074
30		นายสมหมาย วังสาร	144 หมู่ 10 ต.ตาลชุม อ.ท่าวังผาจ.น่าน	080-0862833
31		นายสัมฤทธิ์ แสนอาทิตย์	102 หมู่ 11 ต.ตาลชุม อ.ท่าวังผาจ.น่าน	086-1974341
32		นายประสิทธิ กันนิกา	256 หมู่ 13 ต.ตาลชุม อ.ท่าวังผาจ.น่าน	084-4328401
33		ผองผกา มีบุญ	200 หมู่ 14 ต.ตาลชุม อ.ท่าวังผาจ.น่าน	087-9840719
34	**ยม**	นายฐปพวัฒน์ ต๊ะชา	4 หมู่ 1 ต.ยม อ.ท่าวังผา จ.น่าน	098-2896328
35		นายเป็ง คำแสน	99 หมู่ 2 ต.ยม อ.ท่าวังผา จ.น่าน	084-8856511
36		นายมิตร ไชยกันทะ	21 หมู่ 3 ต.ยม อ.ท่าวังผา จ.น่าน	083-3180534
37		นายจรัลี ระนัน	64 หมู่ 4 ต.ยม อ.ท่าวังผา จ.น่าน	082-1833139
38		นายสมควร คำแสน	38 หมู่ 6 ต.ยม อ.ท่าวังผา จ.น่าน	088-5476560 ,061-3516065
39		นายสมภพ คำแสน	87 หมู่ 7 ต.ยม อ.ท่าวังผา จ.น่าน	089-5615657

ลำดับ	ตำบล	ชื่อ-สกุล	ที่อยู่	เบอร์ติดต่อ
40		นายสกุล ธรรมสละ	10 หมู่ 8 ต.ยม อ.ท่าวังผา จ.น่าน	097-9654734
41		นายประยงค์ มีชัย	62 หมู่ 9 ต.ยม อ.ท่าวังผา จ.น่าน	084-8623047
42	**ศรีภูมิ**	นายสำเนียง ส่างคำ	79 หมู่ 1 ต.ศรีภูมิ อ.ท่าวังผา จ.น่าน	085-7208465
43		นายสมศักดิ์ จันต๊ะนุ	79 หมู่ 2 ต.ศรีภูมิ อ.ท่าวังผา จ.น่าน	087-1322161
44		นายศิลป์ชัย คำยอง	359 หมู่ 4 ต.ศรีภูมิ อ.ท่าวังผา จ.น่าน	
45		นายกิตติศักดิ์ สุวร	8 หมู่ 5 ต.ศรีภูมิ อ.ท่าวังผา จ.น่าน	089-9288618
46		นายมิตร ไชยโนฤทธิ์	34 หมู่ 8 ต.ศรีภูมิ อ.ท่าวังผา จ.น่าน	094-1975068
47		นายสมนึก กันทะ	38 หมู่ 9 ต.ศรีภูมิ อ.ท่าวังผา จ.น่าน	081-3864112
48		นายอาชร อุทษิยา	237 หมู่ 11 ต.ศรีภูมิ อ.ท่าวังผา จ.น่าน	082-8958578

2.7 อำเภอบ้านหลวง

ลำดับ	ตำบล	ชื่อ-สกุล	ที่อยู่	เบอร์ติดต่อ
1	**บ้านฟ้า**	นางบัวอร แก้วศรี	32 ม.1 ต.บ้านฟ้า อ.บ้านหลวง จ.น่าน	090-6724950
		นายณรงค์ศักดิ์ แก้วศรี	153 ม.2 ต.บ้านฟ้า อ.บ้านหลวง จ.น่าน	
2		นายสมพงษ์ ปินทะแสงแก้ว	48 ม.3 ต.บ้านฟ้า อ.บ้านหลวง จ.น่าน	093-1150928
3		นายเสถียน อิ่นทา	94 ม4 ต.บ้านฟ้า อ.บ้านหลวง จ.น่าน	095-4306790
4		นายเมืองดี เชื้อหมอ	25/1 ม.6 ต.บ้านฟ้า อ.บ้านหลวงจ.น่าน	082-1837461
5		นายอุทัย สมควร	4 ม.7 ต.บ้านฟ้า อ.บ้านหลวง จ.น่าน	090-4703701
6		นายสุรินต์ ปันคำ	14 ม.8 ต.บ้านฟ้า อ.บ้านหลวง จ.น่าน	061-2692057
7	**บ้านพี้**	นาย ประสด น้ำพี้	109 ม.1 ต.บ้านพี้ อ. บ้านหลวง จ.น่าน	097-9984772
8		นายอุดม อุดคำอ้าย	93 ม.2 ต.บ้านพี้ อ.บ้านหลวง จ.น่าน	091-6347693
9		นายประสาทแก้ว วงค์วาส	45 ม.3 ต.บ้านพี้ อ.บ้านหลวง จ.น่าน	
10		นายชัยวัฒน์ อุดศึกอ้าย	223 ม.4 ต.บ้านพี้ อ.บ้านหลวง จ.น่าน	061-4192322
11		นายสมชาย สิทธิยศ	71 บ้านกลางพี้ ม.5 ต.บ้านพี้ อ.บ้านหลวง จ.น่าน	086-1001268
12	**สวด**	นายวิเชียร มงคล	43 ม.1 ต.สวด อ.บ้านหลวง จ.น่าน	061-9452564
13		นายจตุพร อธิกรม	44 ม.2 ต.สวด อ.บ้านหลวง จ.น่าน	089-4308990
14		นายพิชิต สุดสม	26 ม.3 ต.สวด อ.บ้านหลวง จ.น่าน	063-5745897 061-3795940

ลำดับ	ตำบล	ชื่อ-สกุล	ที่อยู่	เบอร์ติดต่อ
15		นายมานะชัย เพิ่มการ	21 ม.4 ต.สวด อ.บ้านหลวง จ.น่าน	091-4862515
16		นายอำนวย คนสูง	137 ม.5 ต.สวด อ.บ้านหลวง จ.น่าน	085-3414283
17		นายโอสถ คนสูง	13 ม.6 ต.สวด บ้านทุ่งผึ่งอ.บ้านหลวง จ.น่าน	081-3860837
18		นายประทวน พอใจ	40 ม.7 ต.สวด อ.บ้านหลวง จ.น่าน	086-9145629
19		นายณัฐพล อินต๊ะสอน	82 ม.8 ต.สวด อ.บ้านหลวง จ.น่าน	084-6371254
20	**ป่าคาหลวง**	นายสมคิด อายุยืน	106 ม.1 ต.ป่าดงหลวง อ.บ้านหลวง จ.น่าน	081-7842062
21		นางบัวลลอย ไชยธนา	94 ม.2 ต.ป่าดงหลวง อ.บ้านหลวง จ.น่าน	080-5005135
22		นายคำมูล เขียวดี	32 ม.3 ต.ป่าดงหลวง อ.บ้านหลวง จ.น่าน	093-1529208
23		นายสาคร อายุยืน	43 ม.4 ต.ป่าดงหลวง อ.บ้านหลวง จ.น่าน	087-1804187
24		นายทินวัฒน์ ชุมภูชนะภัย	128 ม.5 ต.ป่าดงหลวง อ.บ้านหลวง จ.น่าน	086-9136806

2.8 อำเภอทุ่งช้าง

ลำดับ	ตำบล	ชื่อ-สกุล	ที่อยู่	เบอร์ติดต่อ
1	**งอบ**	นางสมพิศ เทพจันตา	122 ม.1 ต.งอบ อ.ทุ่งช้าง จ.น่าน	088-4338315
2		นายเอกพงษ์ เปาป่า	23 ม.3 ต.งอบ อ.ทุ่งช้าง จ.น่าน	083-3177195
4		นายณรงค์ จิตแข็ง	96 ม.4 ต.งอบ อ.ทุ่งช้าง จ.น่าน	086-3362492
5		นายสายสนม คำรังสี	20 ม.5 ต.งอบ อ.ทุ่งช้าง จ.น่าน	086-1169662
6		นายลักษณ์ชัย เปาป่า	71 ม.6 ต.งอบ อ.ทุ่งช้าง จ.น่าน	096-4246021
7		นายเอกสวัสดิ์ นนต์ทะการณ์		
8		นายเฉลียว คำรังษี	72 ม.8 ต.งอบ อ.ทุ่งช้าง จ.น่าน	095-5094694
9		นายเจริญ พานิช	55 ม.9 ต.งอบ อ.ทุ่งช้าง จ.น่าน	084-4796033
10		นายสุรศักดิ์ อินทะรังสี	49 ม.10 ต.งอบ อ.ทุ่งช้าง จ.น่าน	097-9982690
11	**ทุ่งช้าง**	นายเจียมศักดิ์ ขันทะสีมา	237 ม.1 ต.ทุ่งช้าง อ.ทุ่งช้าง จ.น่าน	086-1909308
12		ผู้ใหญ่สันติ ศรีวรรณ		
13		นายเฉลิม ไชยชนะ	96 หมู่3 ต.ทุ่งช้าง อ.ทุ่งช้าง จ.น่าน	096-7260165

ลำดับ	ตำบล	ชื่อ-สกุล	ที่อยู่	เบอร์ติดต่อ
14		นายบรรณวิชญ์ สาคำ	40 หมู่ 4 บ.ห้วยยาง ต.ทุ่งช้าง อ.ทุ่งช้าง จ.น่าน	092-1874015
15		นายสวาท ศรีวิชัย	112 หมู่ 5 ต.ทุ่งช้าง อ.ทุ่งช้าง จ.น่าน	091-4821815
16		นายสมศรี เลิศใหม่ดี	51 หมู่ 6 ต.ทุ่งช้าง อ.ทุ่งช้าง จ.น่าน	087-1939362
17	**ปอน**	นายอัฐพล สุกใส	70 หมู่ 1 ต.ปอน อ.ทุ่งช้าง จ.น่าน	064-8749807
18		นายบุญเรือง หอมดอก	58 หมู่ 2 ต.ปอน อ.ทุ่งช้าง จ.น่าน	095-7828445
19		นายพูลทรัพย์ภสิทธ์ ภิวาด์	11 หมู่ 3 ต.ปอน อ.ทุ่งช้าง จ.น่าน	099-2921005
20		นางจันทร์เพ็ญ หอมดอก	41 หมู่ 4 ต.ปอน อ.ทุ่งช้าง จ.น่าน	061-6166780
21		นางพิณทอง กรุณาดวงจิตร	58 หมู่ 5 ต.ปอน อ.ทุ่งช้าง จ.น่าน	094-6023675
22		นายพิเชษฐ์ ก่อเกิด	5/6 หมู่ 6 ต.ปอน อ.ทุ่งช้าง จ.น่าน	086-1878693
23		นายถนัด บานเย็น	40 หมู่ 7 ต.ปอน อ.ทุ่งช้าง จ.น่าน	065-4579784
24		นายแสวง ท้าวตม	103 หมู่ 8 ต.ปอน อ.ทุ่งช้าง จ.น่าน	081-7066080
25	**และ**	นายสุพงษ์ เทพอิน	บ้านทุ่งอ้าว ม.1 ต.และ อ.ทุ่งช้าง จ.น่าน	090-4912566
26		นางฟองจันทร์ ศาลาตาม	41 ม.2 ต.และ อ.ทุ่งช้าง จ.น่าน	085-0329052
27		นายสวาท พินยา	2/1 ม.3 ต.และ อ.ทุ่งช้าง จ.น่าน	086-1143768
28		นายสมจิต ฝีปากเพราะ	12 ม.4 ต.และ อ.ทุ่งช้าง จ.น่าน	093-0389037
29		นายคมสัน ครองสกุลดี	120 ม.5 ต.และ อ.ทุ่งช้าง จ.น่าน	064-9941918
30		นายเสน่ห์ จินดา		
31		นายปลั่ง จันต๊ะวงค์	65 ม.7 ต.และ อ.ทุ่งช้าง จ.น่าน	086-0283588
32		นายชูฤทธิ์ มีดาพิทักษ์	104 ม.8 ต.และ อ.ทุ่งช้าง จ.น่าน	064-0583381
33		นายทศพล ตาคำ	153 ม.9 ต.และ อ.ทุ่งช้าง จ.น่าน	085-7661326
34		นายเชิดศักดิ์ เขื่อนวงค์	5 ม.10 ต.และ อ.ทุ่งช้าง จ.น่าน	088-4023413
35		นางสาวสมพร พลจร	10/11 ม.11 ต.และ อ.ทุ่งช้าง จ.น่าน	081-0717800
36		นายสมเกียรติ กาละสาด	17 ม.12 ต.และ อ.ทุ่งช้าง จ.น่าน	063-8350959
37		นายดุสิต สมศักดิ์	105 ม.13 ต.และ อ.ทุ่งช้าง จ.น่าน	097-9368007
38		นายสิทธิพล หน่อทอง	31 ม.14 ต.และ อ.ทุ่งช้าง จ.น่าน	087-1847650

2.9 อำเภอปัว

ลำดับ	ตำบล	ชื่อ-สกุล	ที่อยู่	เบอร์ติดต่อ
1	**เจดีย์ชัย**	นายอินแปลง ไชยยา	230 ม.9 ต.เจดีย์ชัย อ.ปัว จ.น่าน	086-1852248
2		นายบุญทง มีบุญ	87 ม.8 ต.เจดีย์ชัย อ.ปัว จ.น่าน	093-2761682

ลำดับ	ตำบล	ชื่อ-สกุล	ที่อยู่	เบอร์ติดต่อ
3		นายฤทธิเดช ยะแสง	240 ม.7 ต.เจดีย์ชัย อ.ปัว จ.น่าน	093-2850059
4		นายสมศักดิ์ คำเขื่อน	ม.5 ต.เจดีย์ชัย อ.ปัว จ.น่าน	089-9569543
5		นายประสิทธิ์ กัณยะ	164 ม.4 ต.เจดีย์ชัย อ.ปัว จ.น่าน	062-2515746
6		นายกวิล มีบุญ	118 ม.3 ต.เจดีย์ชัย อ.ปัว จ.น่าน	081-9518465
7		นายเป็ง ชราชิต	443 ม.2 ต.เจดีย์ชัย อ.ปัว จ.น่าน	081-0207021
8		นายบรรจง เตชะนันทร์	87 ม.1 ต.เจดีย์ชัย อ.ปัว จ.น่าน	081-9808948
9	**แงง**	นายพงษ์ศักดิ์ เตชนันท์	68 ม.1 ต.แงง อ.ปัว จ.น่าน	089-8384048
10		นายประยน อินต๊ะกัน	183 ม.2 ต.แงง อ.ปัว จ.น่าน	081-0255771
11		นายศรีศักดิ์ ขะระเขื่อน	52 ม.7 ต.แงง อ.ปัว จ.น่าน	086-1927007
12		นายอินเขียน ยาอุด	85 ม.4 ต.แงง อ.ปัว จ.น่าน	089-2135229
13		นายปรีชา พรมวังขวา	3 ม.5 ต.แงง อ.ปัว จ.น่าน	088-2675957
14		นายบุญยัง ละขะโพ	141 ม.6 ต.แงง อ.ปัว จ.น่าน	086-7166356
15	**ศิลาแลง**	นายสมฤทธิ์ เนตรทิพย์	58 หมู่ 1 ต.ศิลาแลง อ.ปัว จ.น่าน	084-3642218
16		นายสมเดช เขื่อนเมือง	44 หมู่ 2 ต.ศิลาแลง อ.ปัว จ.น่าน	084-7400469
17		นายสกล ใหม่น้อย	116 หมู่ 3 ต.ศิลาแลง อ.ปัว จ.น่าน	
18		นายสมพงษ์ หาญยุทธ	142 หมู่ 4 ต.ศิลาแลง อ.ปัว จ.น่าน	087-1835375
19		นายเผชิญ กอทาน	110 หมู่ 5 ต.ศิลาแลง อ.ปัว จ.น่าน	084-7416935
20		นายผล พรมรังกา	83 หมู่ 6 ต.ศิลาแลง อ.ปัว จ.น่าน	081-0318467
21		นางภวิกา แจ้งดี	6 หมู่ 8 ต.ศิลาแลง อ.ปัว จ.น่าน	081-0005483
22	**ภูคา**	นายชัยรินทร์ พนะสัน	9 หมู่ 1 ต.ภูคา อ.ปัว จ.น่าน	095-3172039
23		นายสม ณชน	98 หมู่ 5 ต.ภูคา อ.ปัว จ.น่าน	084-8857466
24		นายสมจิตร อินปา	26 หมู่ 7 ต.ภูคา อ.ปัว จ.น่าน	081-0252107
25		นายขจร จอมจันทร์	26 หมู่ 8 ต.ภูคา อ.ปัว จ.น่าน	096-294530
26		นายเสาร์ พนะสัน	31 หมู่ 11 ต.ภูคา อ.ปัว จ.น่าน	
27		นายใจ จอมหลัง	28 หมู่ 12 ต.ภูคา อ.ปัว จ.น่าน	080-7901731
28	**วรนคร**	นายมานพ ยั่งยืน	211 หมู่ 3 ต.วรนดร อ.ปัว จ.น่าน	084-9983486
29		นายสนิท เนตรทิพย์	94 หมู่ 7 ต.วรนดร อ.ปัว จ.น่าน	081-8835140
30		ร.ต.พนม เนตรทิพย์	175 หมู่ 8 ต.วรนดร อ.ปัว จ.น่าน	084-9484019
31	**สถาน**	นายปัญญา พภาพรักษ์	171 หมู่ 1 ต.สถาน อ.ปัว จ.น่าน	089-9996701
32		นายจรัญ อุดอ้าย	38 หมู่ 2 ต.สถาน อ.ปัว จ.น่าน	089-9534059
33		นายมินายุต ชาวส้าน	53/3 หมู่ ต.สถาน อ.ปัว จ.น่าน	080-6743189

ลำดับ	ตำบล	ชื่อ-สกุล	ที่อยู่	เบอร์ติดต่อ
34		นาง.ธารัตน์ จิตอารี	158 หมู่ 4 ต.สถาน อ.ปัว จ.น่าน	081-1114081
35		จ.ส.ต.สมหมาย ธงชัย	138 หมู่ 5 ต.สถาน อ.ปัว จ.น่าน	084-5508038
36		นายอินเปลี่ยน จินดาสวัสดิ์	41/6 ต.สถาน อ.ปัว จ.น่าน	085-7259564
37		นางธนพร วรรณภัย	48 หมู่ 7 ต.สถาน อ.ปัว จ.น่าน	088-5476261
38		นายนึก จิตอารี	60 หมู่ 8 ต.สถาน อ.ปัว จ.น่าน	087-8420752
39		นายสมชาย กะรัตน์	59 หมู่ 9 ต.สถาน อ.ปัว จ.น่าน	084-3632600
40		นายเพียร ณนะสัน	7 หมู่ 10 ต.สถาน อ.ปัว จ.น่าน	080-8499325
41		นายสำรวย จิตอารีย์	23 หมู่ 11 ต.สถาน อ.ปัว จ.น่าน	086-1819528
42		นายวงศ์เกษม ยาปัน	47 หมู่ 13 ต.สถาน อ.ปัว จ.น่าน	087-1873071
43	**สกาด**	นายนิคม นาคชัยวงค์	124 ม.1 ต.สกาด อ.ปัว จ.น่าน	080-1236481
44		นายแม้น รักไพร	241 ม.2 ต.สกาด อ.ปัว จ.น่าน	091-0706556 ,0810357527
45		นายวุฒิกร สุมทุม	148 ม.3 ต.สกาด อ.ปัว จ.น่าน	081-8833373 ,089-5612883
46		นายประสิทธิ์ วงค์วรัณ	156 ม.4 ต.สกาด อ.ปัว จ.น่าน	089-9578106
47	**อวน**	นายพิษณุ ตาลสิทธิ์	171 ม.1 ต.อวน อ.ปัว จ.น่าน	080-0285906
48		นายสมพงษ์ ญาณะคำ	141 ม.2 ต.อวน อ.ปัว จ.น่าน	061-2681534
49		นายสุบรรณ นรินทร์	ม.3 ต.อวน อ.ปัว จ.น่าน	095-2201377
50		นายจตุรงค์ อุดนัน	108 ม.4 ต.อวน อ.ปัว จ.น่าน	090-7522712
51		นายไสว ตาลสิทธิ์	11 ม.5 ต.อวน อ.ปัว จ.น่าน	089-9510400
52		นายเอกพงษ์ โกศิริ	89 ม.6 ต.อวน อ.ปัว จ.น่าน	089-2623286
53		นายกิจ ทีฆาวงค์	16 ม.8 ต.อวน อ.ปัว จ.น่าน	093-0426145
54		นายบุญธรรม จันขันธ์	109/9 ม.8 ต.อวน อ.ปัว จ.น่าน	082-1702786
55		นายพูน ไชยหาญ	51/11 ม.11 ต.อวน อ.ปัว จ.น่าน	087-9219235
56		นายไกรฤทธิ์ กองกุณะ		087-1939919
57	**ศิลาเพชร**	นายวิทูลย์ หูริราชุ	40 ม.2 ต.ศิลาเพชร อ.ปัว จ.น่าน	087-1699308
58		นายบรรเจิด จันทรา	38 ม.3 ต.ศิลาเพชร อ.ปัว จ.น่าน	089-2637518
59		นายธนกฤต ต๊ะผัด	30 ม.4 ต.ศิลาเพชร อ.ปัว จ.น่าน	087-1882987
60		นายเดช รักสัตย์	30/5 ม.5 ต.ศิลาเพชร อ.ปัว จ.น่าน	089-9997142
61		นายวัชรพล ชาวยอง	135 ม.6 ต.ศิลาเพชร อ.ปัว จ.น่าน	086-0378283
62		นายสอาด รกไพร		

ลำดับ	ตำบล	ชื่อ-สกุล	ที่อยู่	เบอร์ติดต่อ
63		นายองอาจ ปรังฤทธิ์	104 ม.8 ต.ศิลาเพชร อ.ปัว จ.น่าน	087-0929487
64		นายประวิง กองกุณะ	3 ม.9 ต.ศิลาเพชร อ.ปัว จ.น่าน	084-7690166
65		นายเสนอ วุฒิหาญ	49 ม.10 ต.ศิลาเพชร อ.ปัว จ.น่าน	081-0332019
66	**ปัว**	นายทูล ใจการณ์	121 ม.2 ต.ปัว อ.ปัว จ.น่าน	084-4866865
67		นายวิทยา ทนุ	37 ม.6 ต.ปัว อ.ปัว จ.น่าน	061-2534596

2.10 อำเภอนาหมื่น

ลำดับ	ตำบล	ชื่อ-สกุล	ที่อยู่	เบอร์ติดต่อ
1	**นาทะนุง**	นายอโรจน์ ต๊ะนา	ม.1 ต.นาทะนุง อ.นาหมื่น จ.น่าน	086-9247576
2		นายสมศักดิ์ วิชัยต๊ะ	7 ม.2 ต.นาทะนุง อ.นาหมื่น จ.น่าน	098-7540721
3		นายพ่น ปาเป็ง	95/4 บ.หนองบัว ต.นาทะนุง อ.นาหมื่น จ.น่าน	098-7608493
4		นายคุ้ม เพชรสุข	44 ม.5 ต.นาทะนุง อ.นาหมื่น จ.น่าน	098-8161886
5		นางอรธร ภิรมย์แก้ว	18 ม.6 ต.นาทะนุง อ.นาหมื่น จ.น่าน	
6		นายชำนาญ นันต๊ะ	46/7 ต.นาทะนุง อ.นาหมื่น จ.น่าน	096-7743418
7		นายเจริญ เตจ้า	21 ม.8 ต.นาทะนุง อ.นาหมื่น จ.น่าน	080-0339215
8		นายวสันต์ ลุ้ยเตา	1 ม.9 ต.นาทะนุง อ.นาหมื่น จ.น่าน	097-2470282
9		นายกถิน ทิพย์ลุ้ย	26 ม.10 ต.นาทะนุง อ.นาหมื่น จ.น่าน	063-9640155
10		นายสมคิด ยะชุ่ม	32 ม.11 ต.นาทะนุง อ.นาหมื่น จ.น่าน	061-2158381
11		นางสมจิตร ทิพย์ลุ้ย	41 ม.12 ต.นาทะนุง อ.นาหมื่น จ.น่าน	097-9189987
12		นายบุญเย็น ธนะเนตร	61 ม.13 ต.นาทะนุง อ.นาหมื่น จ.น่าน	093-2503351
13		นายเสกศักดิ์ แก้วถ่ำ	9 ม.15 ต.นาทะนุง อ.นาหมื่น จ.น่าน	062-2602765
14		นายบุญมี กำผัด	25/16 ต.นาทะนุง อ.นาหมื่น จ.น่าน	
15	**บ่อแก้ว**	นายนุช แก้วชมพู	80 ม.1 ต.บ่อแก้ว อ.นาหมื่น จ.น่าน	061-5636268
16		นายเฉลิม สีขัน	37/2 ต.บ่อแก้ว อ.นาหมื่น จ.น่าน	089-9979436
17		นายประคุณ อิวแดง	26 ม.3 ต.บ่อแก้ว อ.นาหมื่น จ.น่าน	
18		นางครองสังป์ พอพันธ์	53 ม.4 ต.บ่อแก้ว อ.นาหมื่น จ.น่าน	084-8059742
19		นางสุพิชชา แก้วพนา	72 ม.5 ต.บ่อแก้ว อ.นาหมื่น จ.น่าน	086-9961952
20		น.ส.นิรมล สอนยม	14 ม.6 ต.บ่อแก้ว อ.นาหมื่น จ.น่าน	087-2003730

ลำดับ	ตำบล	ชื่อ-สกุล	ที่อยู่	เบอร์ติดต่อ
21		นายคำมี บุญกาวิน	82 ม.7 ต.บ่อแก้ว อ.นาหมื่น จ.น่าน	093-2820393
22		นางแสงดาว ปลุกใจ	121 ม.8 ต.บ่อแก้ว อ.นาหมื่น จ.น่าน	086-1838490
23		นายมานัส บุญกาวิน	19 ม.9 ต.บ่อแก้ว อ.นาหมื่น จ.น่าน	096-4710019
24		นายจิตรกร สารเถือนแก้ว	45 ม.10 ต.บ่อแก้ว อ.นาหมื่น จ.น่าน	089-9988669
25		นาย ปริญญา จักธรธง	1 ม.11 ต.บ่อแก้ว อ.นาหมื่น จ.น่าน	085-7763396
26		นายบุญรัตน์ กองน้อย	1 ม.12 ต.บ่อแก้ว อ.นาหมื่น จ.น่าน	087-9289137
27		นายอินไหล แก้วดวง	80 ม.13 ต.บ่อแก้ว อ.นาหมื่น จ.น่าน	086-1980948
28		นายธนกร แก้วชมพู	30 ม.14ต.บ่อแก้ว อ.นาหมื่น จ.น่าน	082-1872598
29	**ปิงหลวง**	นายผดุงเกียรติ ป๋องนุ่น	24/1 บ.ดอนมูล ต.ปิงหลวง อ.นาหมื่น จ.น่าน	098-0073304
30		นายวิทยา	16 ม.2 ต.ปิงหลวง อ.นาหมื่น จ.น่าน	081-7063779
31		นายยุงศักดิ์ สมปานวัง	121 ม.3 ต.ปิงหลวง อ.นาหมื่น จ.น่าน	085-7103573
32		นางระพีพร บุญรังสี	32 ม.5 ต.ปิงหลวง อ.นาหมื่น จ.น่าน	085-7097984
33		นายณัฐพล อมรทิพย์วงศ์	9 ม.6 ต.ปิงหลวง อ.นาหมื่น จ.น่าน	063-0699714
34		นางจุทารัตน์ คำฤทธิ์	13 ม.8 ต.ปิงหลวง อ.นาหมื่น จ.น่าน	
35		นางพรรณิกา คำเทพ	5.ม.9 ต.ปิงหลวง อ.นาหมื่น จ.น่าน	062-1829318
36	**เมืองลี**	นายสุจีนติ ฐานะ	41 ม.1 ต.เมืองลี อ.นาหมื่น จ.น่าน	094-8261139
37		สุคนทิพย์ คำแก้วตระกูล	2 ม.2 ต.เมืองลี อ.นาหมื่น จ.น่าน	061-9680642
38		นายคัม ธิมา	59 ม.3 ต.เมืองลี อ.นาหมื่น จ.น่าน	089-8527855
39		นายจำนง คำฤทธิ์	14 ม.4 ต.เมืองลี อ.นาหมื่น จ.น่าน	081-7872005
40		นายสำราญ ถาลี	12 ม.5 ต.เมืองลี อ.นาหมื่น จ.น่าน	096-6322637
41		นายสังวาล คำถา	12 ม.6 ต.เมืองลี อ.นาหมื่น จ.น่าน	061-8031895
42		นายสง่า จินาแปง	34 ม.7 ต.เมืองลี อ.นาหมื่น จ.น่าน	081-0240234

2.11 อำเภอแม่จริม

ลำดับ	ตำบล	ชื่อ-สกุล	ที่อยู่	เบอร์ติดต่อ
1	**น้ำพาง**	นายบุญเลิศ อิ่นขาว	22 ม.3 ต.น้ำพาง อ.แม่จริม จ.น่าน	086-1971751
2		นายนิพนธ์ อินขาว	39/8 ม.4 ต.น้ำพาง อ.แม่จริม จ.น่าน	086-1971751
3	**หนองแดง**	นายมนตรี พรมี	55 ม.1 ต.หนองแดง อ.แม่จริม จ.น่าน	084-3786470

ลำดับ	ตำบล	ชื่อ-สกุล	ที่อยู่	เบอร์ติดต่อ
4		นายสมุน มูลมา	17/1 ม.2 ต.หนองแดง อ.แม่จริม จ.น่าน	089-7555820
5		นางมัณทิรา จันทเนตร	1 ม.3 ต.หนองแดง อ.แม่จริม จ.น่าน	087-1843988
6		นายอานนท์ สิทธิกา	234 ม.4 ต.หนองแดง อ.แม่จริม จ.น่าน	087-5758176
7		นายอินส่อง แสงน้อย	ม.5 ต.หนองแดง อ.แม่จริม จ.น่าน	093-8076956
8		นายสุทักษ์ เขือนจันน่าน	47 ม.6 ต.หนองแดง อ.แม่จริม จ.น่าน	088-1372611
9		นายอัจ รำมะตี	7/1 ม.7 ต.หนองแดง อ.แม่จริม จ.น่าน	084-4891240
10		นายพัฒน์ โสมงคล	46 ม.8 ต.หนองแดง อ.แม่จริม จ.น่าน	098-4359041
11		นายสุริยะ พงศาวิภาวัฒน์	35 ม.9 ต.หนองแดง อ.แม่จริม จ.น่าน	080-8518735
12		นายสมัคร ยอดอ่อน	23 ม.10 ต.หนองแดง อ.แม่จริม จ.น่าน	081-0318981
13	**หมอเมือง**	นายสุพล สุทธิไส	72 ม.1 ต.หมอเมือง อ.แม่จริม จ.น่าน	
14		นายมานัส สุทธิไส	59/1 ม.2 ต.หมอเมือง อ.แม่จริมจ.น่าน	090-3184146
15		นายไพทรูย์ พิลา	22 ม.3 ต.หมอเมือง อ.แม่จริม จ.น่าน	093-2399598
16		นายเนตร มัคพันธ์	22 ม.4 ต.หมอเมือง อ.แม่จริม จ.น่าน	089-5522905
17		นายสมดุลย์ นวลดิ่ง	12 ม.5 ต.หมอเมือง อ.แม่จริม จ.น่าน	080-8547269
18		นางกนกวรรณ พรมเกษา	28 ม.6 ต.หมอเมือง อ.แม่จริม จ.น่าน	097-9246332
19	**แม่จริม**	นายบุญเปลื่อง ก้อวงค์	98 ม.1 ต.แม่จริม อ.แม่จริม จ.น่าน	091-4814452
20		นายพันธ์ลภ กันชนะ	62 ม.2 ต.แม่จริม อ.แม่จริม จ.น่าน	086-9119024
21		นายอลุย์ ก้อสละ	ม.3 ต.แม่จริม อ.แม่จริม จ.น่าน	085-6187542
22		นายยุทธกร สมทอง	47/1 ม.4 ต.แม่จริม อ.แม่จริม จ.น่าน	091-0723073
23		นายวรอัฐ จิตวิชา	23 ม.5 ต.แม่จริม อ.แม่จริม จ.น่าน	082-3816589
24		นายสำราญ ทองฟู	140 ม.6 ต.แม่จริม อ.แม่จริม จ.น่าน	095-3176926
25	**น้ำปาย**	นายฉลอง คำมงคล	30/1 ม.1 ต.น้ำปาย อ.แม่จริม จ.น่าน	
26		นายมานัส คำมงคล	56 ม.2 ต.น้ำปาย อ.แม่จริม จ.น่าน	083-7467022
27		นายรังษ์ คำมงคล	22 ม.3 ต.น้ำปาย อ.แม่จริม จ.น่าน	081-6715430
28		นายธีระดล ประทอง	77 ม.4 ต.น้ำปาย อ.แม่จริม จ.น่าน	081-6715430
29		นายเกษมสุข สอนนฐี	39 ม.5 ต.น้ำปาย อ.แม่จริม จ.น่าน	065-0049926
30		นายจำลอง คำมงคล	81 ม.6 ต.น้ำปาย อ.แม่จริม จ.น่าน	082-3996145

2.12 อำเภอบ่อเกลือ

ลำดับ	ตำบล	ชื่อ-สกุล	ที่อยู่	เบอร์ติดต่อ
1	**บ่อเกลือเหนือ**	นายสมจิตร อุดเต็น	17 ม.3 ต.บ่อเกลือเหนือ อ.บ่อเกลือ จ.น่าน	085-6264972
2		นายรัญ ใจปิง	17 ม.4 ต.บ่อเกลือเหนือ อ.บ่อเกลือ จ.น่าน	095-3867251
3		นายถนอม ช่างเงิน	1 ม.6 ต.บ่อเกลือเหนือ อ.บ่อเกลือ จ.น่าน	
4		นายมนตรี ใจปิง	71/8 ต.บ่อเกลือเหนือ อ.บ่อเกลือ จ.น่าน	
5		นายริชภูมิ อักขะระ	39 ม.9 ต.บ่อเกลือเหนือ อ.บ่อเกลือ จ.น่าน	061-3157308
6	**ดงพญา**	นายมี งามนิธิวุฒ	37 ม.1 ต.ดงพญา อ.บ่อเกลือ จ.น่าน	090-3181145
7		นายศุภัทรพงศ์ ศุทธกุลการณ์	25 ม.2 ต.ดงพญา อ.บ่อเกลือ จ.น่าน	097-2927743
8		นายพุธ สุยะ	17 ม.3 ต.ดงพญา อ.บ่อเกลือ จ.น่าน	080-1263540
9		นายมนตรี ตระกูลเลศศิลป์	35 ม.4 ต.ดงพญา อ.บ่อเกลือ จ.น่าน	090-3174376
10		นายเป็ก ใจปิง	94 ม.5 ต.ดงพญา อ.บ่อเกลือ จ.น่าน	097-9318517
11		นายผล ขันหลวง	15 ม.7 ต.ดงพญา อ.บ่อเกลือ จ.น่าน	084-4801841
12	**บ่อเกลือใต้**	นายเสน่ห์ แสนสุภา	ม.1 ต.บ่อเกลือใต้ อ.บ่อเกลือ จ.น่าน	090-7507828
13		นายธนดล วงค์มณีทิพย์	44 ม.2 ต.บ่อเกลือใต้ อ.บ่อเกลือ จ.น่าน	081-3149376
14		นายคมสันต์ อุปจักร	64 ม.3 ต.บ่อเกลือใต้ อ.บ่อเกลือ จ.น่าน	063-7214125
15		นายผ่าน สุยะ	57 ม.4 ต.บ่อเกลือใต้ อ.บ่อเกลือ จ.น่าน	
16		นายสวัสดิ์ สุยะ	129 ม.5 ต.บ่อเกลือใต้ อ.บ่อเกลือจ.น่าน	093-5745709
17		นายเปลี่ยน ลำนัย	11 ม.6 ต.บ่อเกลือใต้ อ.บ่อเกลือจ.น่าน	089-8500886
18		นายคาณศาร น่านโพธิ์ศรี	13 ม.8 ต.บ่อเกลือใต้ อ.บ่อเกลือจ.น่าน	085-6208526
19		นายไพโรจน์ จอมหล้า	10 ม.8 ต.บ่อเกลือใต้ อ.บ่อเกลือจ.น่าน	093-0433253
20		นางสาวอำพร ณะชน	7 ม.12 ต.บ่อเกลือใต้ อ.บ่อเกลือจ.น่าน	098-6943793
21		นายรุณ ใจปิง	37 ม.13 ต.บ่อเกลือใต้ อ.บ่อเกลือจ.น่าน	097-1672338
22		นายประยงค์ ใจปิง	45 ม.15 ต.บ่อเกลือใต้ อ.บ่อเกลือ จ.น่าน	095-1487899

2.13 อำเภอเชียงกลาง

ลำดับ	ตำบล	ชื่อ-สกุล	ที่อยู่	เบอร์ติดต่อ
1	**เปือ**	นายธวัช หน่อท้าว	114 หมู่ 3 บ้านน้ำอ้อ ต.เปือ อ.เชียงกลาง จ.น่าน	080-1348823
2		นายบุญแต่ง จันทร์ทะรัตน์	28 หมู่ 3 ต.เปือ อ.เชียงกลาง จ.น่าน	063-1370803
3		นายเสนอ ชะเต	81 หมู่ 4 สันทนา ต.เปือ อ.เชียงกลาง จ.น่าน	062-4432038
4		นายบุญเลิศ ยศอาลัย	19 หมู่ 6 ต.เปือ อ.เชียงกลาง จ.น่าน	081-0253925
5		นายณรงค์ ยศอาลัย	16 หมู่ 7 ต.เปือ อ.เชียงกลาง จ.น่าน	089-9558416
6		นายวิเวก ซ้อนพุฒิ	169 หมู่1 ต.เปือ อ.เชียงกลาง จ.น่าน	083-3239449
7		นายพงษ์ประพัฒน์ แพงจีน	127 หมู่ 12 ต.เปือ อ.เชียงกลาง จ.น่าน	085-7201429
8		นายสมบูรณ์ ใจปิง	35 หมู่13 ต.เปือ อ.เชียงกลาง จ.น่าน	095-2896053
9	**เชียงคาน**	นายสุวรรณ สุขแสวง	บ้านตื๊ดใหม่ ม.1 ต.เชียงคาน อ.เชียงกลาง จ.น่าน	084-9493906
10		นายปรีชา อินสองใจ	91 ม.2 บ้านใหม่วังเคียน ต.เชียงคาน อ.เชียงกลาง จ.น่าน	089-5591735
11		นายชนน สนหา	130 ม.3 บ้านดอนแท่น ต.เชียงคาน อ.เชียงกลาง จ.น่าน	093-1496078
12		นายมนัส ปันชุน	65 ม.4 บ้านวังก้า ต.เชียงคาน อ.เชียงกลาง จ.น่าน	063-2153503
13		นายอนงค์ กุญชร	107 ม.5 บ้านดู่ ต.เชียงคาน อ.เชียงกลาง จ.น่าน	084-4823684

2.14 อำเภอสันติสุข

ลำดับ	ตำบล	ชื่อ-สกุล	ที่อยู่	เบอร์ติดต่อ
1	**ป่าแลวหลวง**	นาย สกุลชัย ยี่เถา	35 ม.3 ต.ป่าแลวหลวง อ.สันติสุข จ.น่าน	065-4365670
2		นาย เพชร ไชยพงษ์	192 ม.4 ต.ป่าแลวหลวง อ.สันติสุข จ.น่าน	098-6565075
3		นาย รวย วงค์เทพ	43 ม.7 ต.ป่าแลวหลวง อ.สันติสุข จ.น่าน	087-2460696
4		นายแสวง คำพงษ์	10 ม.8 ต.ป่าแลวหลวง อ.สันติสุข จ.น่าน	097-9754426
5	**พงษ์**	นาย สมบูรณ์ คำมงคล	142/1 ต.พงษ์ อ.สันติสุข จ.น่าน	098-7540394
6		นาง สิริรัตน์ มูลธิจันทร์	28 ม.4 ต.พงษ์ อ.สันติสุข จ.น่าน	094-7457529
7		นาย วรวาท อินต๊ะวิชัย	133 ม.2 ต.พงษ์ อ.สันติสุข จ.น่าน	090-6716670
8		นางสาว พลาพร ยะหลวง	95 ม.13 ต.พงษ์ อ.สันติสุข จ.น่าน	086-7587661

ลำดับ	ตำบล	ชื่อ-สกุล	ที่อยู่	เบอร์ติดต่อ
9		นาย ประสิทธิ์ ก๋ารี	68 ม.5 ต.พงษ์ อ.สันติสุข จ.น่าน	097-9815820
10		นาย เป็ง ธรรมจิตต์	71 ม.6 ต.พงษ์ อ.สันติสุข จ.น่าน	093-3074862
11		นาย ดำรงค์ศักดิ์ จิตรมงคล	38 ม.6 ต.พงษ์ อ.สันติสุข จ.น่าน	061-8477598
12		นาย กฤษฎา ก๋าวงค์	14 ม.7 ต.พงษ์ อ.สันติสุข จ.น่าน	061-6503029
13		นาย อธิวัฒน์ สุธรรม	76 ม.3 ต.พงษ์ อ.สันติสุข จ.น่าน	063-5184913
14		นางสุจิรา หิ่มมากัน	43/9 หัวนา ต.พงษ์ อ.สันติสุข จ.น่าน	062-9233674
15	**ดู่พงษ์**	นาย เดช สุทธเขต	35/1 น้ำโซ้ง ต.ดู่พงษ์ อ.สันติสุข จ.น่าน	
16		ผู้ใหญ่อนันธ์ ธรรมขันธ์	ภูแยง ม.3 ต.ดู่พงษ์ อ.สันติสุข จ.น่าน	096-2954240
17		นาย ทิล บังเมฆ	214 ม.5 บ.โป่งคำ ต.ดู่พงษ์ อ.สันติสุข จ.น่าน	096-7578183
18		นายธนพงษ์ สอนสิริ	98 ม.8 ต.ดู่พงษ์ อ.สันติสุข จ.น่าน	098-0012093

2.15 อำเภอสองแคว

ลำดับ	ตำบล	ชื่อ-สกุล	ที่อยู่	เบอร์ติดต่อ
1	**ยอด**	นาย สมบูรณ์ วงค์เจริญ	4 ม.1 ต.ยอด อ.สองแคว จ.น่าน	081-9802331
2		นาย ติ๊บ ใจมั้น	74 ม.2 ต.ยอด อ.สองแคว จ.น่าน	098-8047732
3		นาย สุรชัย สลัดใด		081-7062167
4		นาย อุดม ทองสุข	81/4 ต.ยอด อ.สองแคว จ.น่าน	093-3079991
5		นาย ภูผา ผาหลัก	72 ม.5 ต.ยอด อ.สองแคว จ.น่าน	064-9407853
6		นาย พิชัย ตระกูลศักดา	16 ม.6 ต.ยอด อ.สองแคว จ.น่าน	089-9454464
7	**ชนแดน**	นาย ไสว คำดี	71 ม.1 ต.ชนแดน อ.สองแคว จ.น่าน	086-3905143
8		นายประเสริฐ ภูเท็ง	97 ม.2 ต.ชนแดน อ.สองแคว จ.น่าน	
9		นาย จันทร์ แก้วแดง	58 ม.4 ต.ชนแดน อ.สองแคว จ.น่าน	083-0435290
10		นาย สุรชัย ปะละสรี	20 ม.6 ต.ชนแดน อ.สองแคว จ.น่าน	082-1964540
11		นาย สวิง เสารางทอย	69 ม.7 ต.ชนแดน อ.สองแคว จ.น่าน	088-0456037
12		นาย ประสาน เสารางทอย	49 ม.8 ต.ชนแดน อ.สองแคว จ.น่าน	084-5273237
13		นาย ราเชนทร์ เสารางทอย	55 ม.9 ต.ชนแดน อ.สองแคว จ.น่าน	063-8421990
14	**นาไร่หลวง**	นาย นภดล คำเขื่อน	119 ม.2 บ้านปางปุก ต.นาไร่หลวง อ.สองแคว จ.น่าน	096-9952822
15		นายสุทัศน์ เทพจันตา		089-2629350
16		นายนิรันดร์ ปุกคาม	183 ม.5 ต.นาไร่หลวง อ.สองแคว จ.น่าน	092-8948189

ลำดับ	ตำบล	ชื่อ-สกุล	ที่อยู่	เบอร์ติดต่อ
17		นายเกียรติศักดิ์ เทียนรุ่งอรุณ	9 ม.6 ต.นาไร่หลวง อ.สองแคว จ.น่าน	063-7906211
18		นายจักนพันธ์ น้ำตอง	1 ม.7 ต.นาไร่หลวง อ.สองแคว จ.น่าน	083-1532960
19		นาย สรพงษ์ ปัตติอนันต์	8/8 บ้านวังไผ่ ต.นาไร่หลวง อ.สองแคว จ.น่าน	081-7964549

ภาคผนวก ช

เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล

ป่าชุมชนบ้าน.....ตำบล.....:อำเภอ.....จังหวัดน่าน รหัส ☐☐☐

วันที่สำรวจ (ว/ด/ป).....ชื่อผู้สำรวจ.....

แบบสำรวจข้อมูลเครือข่ายป่าชุมชน จังหวัดน่าน

<u>คำชี้แจง</u> แบบสำรวจนี้จัดทำขึ้นเพื่อสำรวจข้อมูลสถานภาพเครือข่ายป่าชุมชนจังหวัดน่าน ภายใต้การดำเนินงานวิจัยในโครงการ “เสริมสร้างและฟื้นพลังเครือข่ายป่าชุมชนเพื่อรักษาพื้นที่ป่าต้นน้ำจังหวัดน่าน” ดำเนินงานโดย สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ร่วมกับมูลนิธิฮักเมืองน่าน จึงขอความกรุณาท่าน ตอบแบบสำรวจฯตามความเป็นจริงเพื่อจะนำข้อมูลไปวิเคราะห์ในภาพรวม และหาแนวทางที่เหมาะสมในการฟื้นฟูกลไกการจัดการป่าชุมชนจังหวัดน่านต่อไป ขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1.1 ในชุมชนของท่านมีป่าชุมชน

.....แห่ง ได้แก่

ลำดับ	ชื่อป่า	เป็นป่าต้นน้ำของห้วย/แม่น้ำอะไร	ที่ตั้งพิกัด		ที่ตั้งของป่าชุมชนอยู่ในเขตป่าอะไร ป่า/อุทยานฯ) (สงวน	ขนาดพื้นที่ (ไร่)	ปีที่เริ่มดำเนินการ	ขึ้นทะเบียนป่าชุมชนของกรมป่าไม้หรือไม่ปีใด /
			X (UTM)	Y (UTM)				
.1								
.2								
.3								
.4								

1.2 ในชุมชนของท่านมีกองทุนที่เกี่ยวข้องกับการบริหารป่าชุมชนหรือไม่

☐ 1) มี งบประมาณเมื่อก่อตั้ง.....บาท ปัจจุบัน.....บาท

☐ 2) ไม่มี

1.3 ที่ผ่านมามีหน่วยงานใดสนับสนุนหรือไม่ (งบประมาณ, วัสดุอุปกรณ์, กล้าไม้, การบริหารจัดการป่า เป็นต้น)

☐1) มี ได้แก่

หน่วยงาน.....รูปแบบการสนับสนุน.....

หน่วยงาน.....รูปแบบการสนับสนุน.....

หน่วยงาน.....รูปแบบการสนับสนุน.....

☐ 2)ไม่มี

2.วัตถุประสงค์ในการจัดตังป่าชุมชน เพื่อ.....

.....

.....

3. ในป่าชุมชนของท่านมีพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์สำคัญหรือโดดเด่นอะไรบ้าง?

3.1 พืชพรรณ ได้แก่.....

3.2 พืชอาหาร ได้แก่.....

3.3 พืชสมุนไพร ได้แก่.....

3.4 สัตว์ป่า.....

3.5 แมลง/แมง.....

3.6 ไม้ใช้สอย.....

3.7 อื่น ๆ .....

4. กิจกรรมการดูแลรักษาป่าชุมชน

หัวข้อด้าน/	**กิจกรรม**	**ช่วงเวลาที่จัด**	**หน่วยงานที่เข้าร่วมสนับสนุน/**
(1ท่านหรือแกนนำชุมชนมีกิจกรรมในการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าชุมชนอะไรบ้าง?			
(2ท่านหรือแกนนำชุมชนได้เข้ารับการอบรมและพัฒนาศักยภาพในการดูแลรักษาป่าชุมชนอะไรบ้าง?			
(3ชุมชนของท่านมีกิจกรรมรณรงค์เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกับป่าชุมชนหรือไม่ เช่น ไฟป่า หมอกควัน แนวกันไฟ			
(4ชุมชนของท่านมีกิจกรรมด้านพิธีกรรมและความเชื่อเกี่ยวข้องกับป่าชุมชนหรือไม่ เช่น บวชป่า สืบชะตา ไหว้ผีเจ้าป่าเจ้าเขา เป็นต้น			
(5อื่นๆ			

5. การบริหารจัดการป่าชุมชน

5.1 ชุมชนของท่านมีคณะกรรมการป่าชุมชนหรือไม่

☐ 1) มี จำนวน.....คน (โปรดระบุชื่อกรรมการในด้านท้ายของแบบสำรวจ)

☐ 2) ไม่มี

5.2 ในชุมชนของท่านมีกฎกติกาการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนหรือไม่

☐ 1) มี ได้แก่

1.....

2.....

3.....

4.....

5.....

6.....

7.....

8.....

9.....

10.....

11.....

12.....

☐ 2) ไม่มี

6. การใช้ประโยชน์จากป่า

6.1 ในชุมชนของท่านได้มีการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนในประเด็นดังต่อไปนี้อย่างไร (โปรดเรียงลำดับความสำคัญ)

ประเด็น	การใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน										หมายเหตุ
	อดีต (ในช่วง50 ปีที่ผ่านมา)					ปัจจุบัน 2550-2560					
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	
การใช้ประโยชน์จากป่า											
1) เป็นแหล่งอาหาร											
2) แหล่งน้ำ/ป่าต้นน้ำ											
3) เก็บหาสมุนไพร											
4) เป็นแหล่งเรียนรู้/การท่องเที่ยว											

ประเด็น	การใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน										หมายเหตุ
	อดีต (ในช่วง50 ปีที่ผ่านมา)					ปัจจุบัน 2550-2560					
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	
5) การใช้ประโยชน์ในรูปของเนื้อไม้ ไม้ใช้สอย											
6) เป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรมและจัดงานประเพณีของชุมชน											
7) เป็นสถานที่ให้ชุมชนจัดงานหรือกิจกรรมที่เป็นสาธารณะ											
8) การนำเปลือกไม้จากป่าสำหรับย้อมผ้า/ฝ้าย											
9) พื้นที่สำหรับการเลี้ยงสัตว์											
10) อื่น ๆ.....											

7. การจัดการป่าชุมชน

7.1 ในอดีตจนถึงปัจจุบันชุมชนของท่านได้ดำเนินการจัดการป่าชุมชนในประเด็นดังต่อไปนี้หรือไม่

กิจกรรมการจัดการป่า	อดีต(ช่วง 50 ปี ที่ผ่านมา)				ปัจจุบัน				หมายเหตุ
	มี	ไม่มี	ยังปฏิบัติ	ไม่ปฏิบัติ	มี	ไม่มี	ยังปฏิบัติ	ไม่ปฏิบัติ	
1. การป้องกันการบุกรุก									
1.1 มีการใช้ความเชื่อเรื่องผี/สิ่งศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติในการปกป้องคุ้มครองป่าชุมชน									
1.2 มีการตั้งกฎกติกาชุมชน									
1.3 มีการทำแนวเขตป่าชุมชนที่ชัดเจน									
1.4 มีการจัดเวทีประชุมเพื่อป้องกันการบุกรุก									
1.5 มีการติดป้ายประชาสัมพันธ์									
1.6 มีการตั้งด่านตรวจและจัดเวรเฝ้าระวัง									
1.7 อื่น ๆ.....									
2. การป้องกันไฟป่า									
2.1 มีการจัดทำแนวกันไฟ									
2.2 มีการเดินลาดตระเวน									
2.3 มีการอบรมการป้องกันไฟป่า									
2.4 มีการประชุมหารือวางแผนในเวทีหมู่บ้าน									
2.5 ประกาศเสียงตามสายขอความร่วมมือ									
2.6 อื่น ๆ.....									
3. การอนุรักษ์/ฟื้นฟูป่าชุมชน-ระบบนิเวศป่า									
3.1 มีกิจกรรมให้ความรู้ความเข้าใจให้กับคนในชุมชน									
3.2 มีการจัดกิจกรรมปลูกป่า									
3.3 มีการประสานและสร้างเครือข่ายการอนุรักษ์/ฟื้นฟูกับชุมชนอื่นๆ									
3.4 มีการตั้งกฎกติกาชุมชน									
3.5 มีการใช้ความเชื่อเรื่องผี/สิ่งศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติในการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าชุมชน									
3.6 มีการจัดกิจกรรมบวชป่า/การเลี้ยงผี									
3.7 มีการจัดศึกษาดูงาน									
3.8 มีการทำฝายชะลอน้ำ									

3.9 อื่น ๆ									

8. ผลการดำเนินงาน/ผลสำเร็จที่ภาคภูมิใจด้านป่าชุมชน

ผลกระทบ/การเปลี่ยนแปลง	มี/ใช่	ไม่มี/ไม่ใช่	ผลการดำเนินงาน		หมายเหตุ
			ได้รับความร่วมมือดี	ไม่แน่ใจ	
จากการดำเนินกิจกรรมได้ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงในประเด็นดังต่อไปนี้อย่างไร **<u>ด้านการบริหารจัดการ</u>** 1.ชุมชนมีส่วนร่วม ดูแลจัดการในรูปของกลุ่มอนุรักษ์ป่าชุมชน					
2) คณะกรรมการฯ มีบทบาทในการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งสร้างคนรุ่นใหม่ให้สืบทอดสานต่อการดำเนินงานฯ					
3) ชุมชนให้ร่วมมือและรักษากฎกติกาการใช้ประโยชน์จากป่าร่วมกัน					
4) ชุมชนมีส่วนในการระดมทุน/กองทุนอนุรักษ์ป่าชุมชน					
5) ชุมชนมีส่วนร่วมการทำกิจกรรมการอนุรักษ์ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง					
6) ในชุมชนได้ร่วมกันกำหนดข้อบัญญัติว่าด้วยการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติโดย อบต/เทศบาล					
7) อื่น ๆ					
<u>ด้านทรัพยากร</u> 1) ป่าชุมชนได้รับการปกป้องดูแลจากสมาชิกในชุมชนด้วยดี					
2) มีความหลากหลายของพันธุ์พืช/สัตว์					
3) ป่าได้รับการฟื้นฟูและมีสภาพป่ามีความอุดมสมบูรณ์					
4) อื่น ๆ					
<u>ด้านสังคมวัฒนธรรม</u> 1) การประยุกต์พิธีกรรมทางศาสนามาใช้ในการดูแลจัดการป่า การบวชป่า เลี้ยงผีขุนน้ำ					
2) การถ่ายทอดองค์ความรู้สู่กลุ่มเยาวชนคนรุ่นใหม่ได้สืบทอด สานต่อเจตนารมณ์ในการดูแลรักษาป่าอย่างต่อเนื่อง					
<u>ด้านเศรษฐกิจ</u> 1) การพึ่งพาประโยชน์จากป่าอย่างเหมาะสม					
2) การนำผลผลิตจากป่ามาต่อยอดสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ					
3) ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ					
<u>การประสานงาน/เชื่อมโยงกับหน่วยงานภายนอก</u> 1)ได้รับรางวัลผลงานด้านป่าชุมชน					
2) เป็นแหล่งเรียนรู้/ ศึกษาดูงานแก่หน่วยงานต่างๆ					

ผลกระทบ/การเปลี่ยนแปลง	มี/ใช่	ไม่มี/ไม่ใช่	ผลการดำเนินงาน		หมายเหตุ
			ได้รับความร่วมมือดี	ไม่แน่ใจ	
3) รับเชิญเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้แก่หน่วยงานภายนอกชุมชน					
4) อื่นๆ.....					

9. ปัญหา/อุปสรรคในการดำเนินงานป่าชุมชน

.....

.....

.....

.....

.....

10. แผนงาน/กิจกรรมที่ต้องการทำต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาป่าชุมชนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

.....

.....

.....

.....

.....

11. ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

.....

.....

.....

.....

.....

12. คณะกรรมการป่าชุมชนมีจำนวน.....คน

ลำดับ	ชื่อสกุล -	ตำแหน่ง	อายุ	อาชีพ
1.				
2.				
3.				
4.				
5.				
6.				
7.				
8.				

ลำดับ	ชื่อสกุล -	ตำแหน่ง	อายุ	อาชีพ
9.				
10.				
11.				
12.				
13.				
14.				
15.				
16.				
17.				
18.				
19.				
20.				

13.ผู้ประสานงาน.....

ที่อยู่.....

หมายเลขโทรศัพท์.....

E-mail.....

ภาคผนวก ญ

หนังสือขอความอนุเคราะห์ข้อมูลงานวิจัย
และขอความร่วมมือกนักวิจัยในการผลิตผลงานวิชาการที่เกี่ยวกับงานวิจัยโครงการเสริมสร้าง
และฟื้นพลังเครือป่าชุมชนเพื่อรักษาพื้นที่ป่าต้นน้ำจังหวัดน่าน

สถาบันวิจัยสังคม
รับที่ ๓๘๗
วันที่ ๑๘ ธ.ค. ๒๕๖๒
เวลา ๑๓.๔๐ น.

STANFORD UNIVERSITY

TELEPHONE: (650) 721-1126
FAX: (650) 498-5099

DEPARTMENT OF EARTH SYSTEM SCIENCE
School of Earth, Energy & Environmental Sciences
Stanford, California 94305-4216

To: The Director of Social Research Institute (SRI)
Chiang Mai University
Muang District
Chiang Mai Province - 50200

Dear Director,

I am professor at the Department of Earth System Science at Stanford University. My team and I are working on land use and deforestation in Nan Province, Thailand. My post-doctoral student, Shivani Agarwal, is focusing on forest-cover changes in the province. Her research aims at balancing the needs of forest conservation and livelihood of the local communities.

During her filed visits, Shivani recognized the need of site-specific research to understand community-based forest management. She learnt that Dr. Banjit Sairorkham is the Principal Investigator of the project 'Strengthening and Empowering Community Forest Network in Nan province'. Dr. Banjit Sairorkham and Ms. Phimonphan Sakitram, a researcher from Hug Muang Nan Foundation, are doing great work on community forest management in Nan Province. In order to gain in-depth understanding of the forest landscape, we are keen to engage in collaboration and data sharing with local researchers, NGOs, and policy makers.

My student has completed a detailed land-cover change analysis of the forest landscape in Nan. She would now like to understand how community forests have changed over time as compared to protected areas. This will help understand the strength of local communities in forest management.

Her research on community forest management would not be possible without support from Dr. Banjit Sairorkham. Therefore, we would be keen to collaborate with Dr. Banjit Sairorkham and Ms. Phimonphan Sakitram. Of course, Dr. Banjit Sairorkham and Ms. Phimonphan Sakitram would be co-authors of any scientific publication resulting from this collaboration.

This research is conducted in full compliance with ethical requirements for this type of research, including free and informed consent, privacy and confidentiality, and absence of risk. Data will not be shared with any other person and organization without your consent.

I thank you in advance for your help in this important study.

Professor Eric Lambin

อนุมัติ
(รองศาสตราจารย์ ดร.วรลัญจก์ บุณยสุรัตน์)
ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยสังคม
ธ.ค. ๒๕๖๒

เรียน ผู้อำนวยการ
ศูนย์ประสานงานความร่วมมือ และพัฒนาเครือข่าย
เพื่อการจัดการ Department of Earth System Science of Stanford University
เกี่ยวกับการดำเนินงานวิจัย และการจัดการข้อมูลงานวิจัย
ตามที่เสนอ
20 ธ.ค. 62.

หนังสือขอความอนุเคราะห์ข้อมูลงานวิจัยในโครงการเสริมสร้างและฟื้นพลังเครือป่าชุมชนเพื่อรักษาพื้นที่ป่าต้นน้ำจังหวัดน่าน จากมหาวิทยาลัยสแตนฟอร์ด

No. 6593(26)1.1/ 499

Social Research Institute
Chiang Mai University
239 Huay Kaew Road,
Muang District, Chiang Mai,
Thailand, 50200

February 5th, 2020

Dear Professor Eric Lambin,

With reference to your letter, the Department of Earth Systems Science at Stanford University has invited Dr.Banjit Sairorkham, who is the principal investigator of the project "*Strengthening and Empowering Community Forest Network in Nan Province*", to engage in collaboration and data sharing with your research team that will help understand the strength of local communities in forest management, including a co-authorship of academic publications.

On behalf of Social Research Institute, we are very honored to be invited to and very pleased to agree that Dr. Banjit Saorokham be allowed to join in collaborating with the research project and the further joint academic work.

We hope that the project will be successful and fruitful for all members and participants.

Sincerely yours,

Woralun Boonyasurat

Assoc. Prof. Woralun Boonyasurat, Ph.D.
Director of the Social Research Institute,
Chiang Mai University

Office
Tel. +66 53 942581, 83
Fax. +66 53 942572

หนังสืออนุมัติให้นักวิจัยหัวหน้าโครงการร่วมให้เข้ามูลงานวิจัยของโครงการเสริมสร้างและฟื้นพลังเครือป่าชุมชนเพื่อรักษาพื้นที่ป่าต้นน้ำจังหวัดน่าน และร่วมผลิตผลงานทางวิชาการร่วมกับนักศึกษาจากมหาวิทยาลัยสแตนฟอร์ด